

B I B L I O T H E C A
S C R I P T O R V M G R A E C O R V M E T R O M A N O R V M
T E V B N E R I A N A

POETAE EPICI GRAECI
TESTIMONIA ET FRAGMENTA
PARS II
ORPHICORVM ET ORPHICIS SIMILIVM
TESTIMONIA ET FRAGMENTA
FASCICVLVS 2

EDIDIT
ALBERTVS BERNABÉ

MONACHII ET LIPSIAE
IN AEDIBVS K.G.SAUR MMV

Bibliographic information published by Die Deutsche Bibliothek

Die Deutsche Bibliothek lists this publication in the Deutsche Nationalbibliografie, detailed bibliographic data is available in the Internet at <http://dnb.ddb.de>.

© 2005 by K. G. Saur Verlag GmbH, München und Leipzig
Printed in Germany

Alle Rechte vorbehalten. All rights Strictly Reserved.
Jede Art der Vervielfältigung ohne Erlaubnis des Verlags ist unzulässig.

Satz: Andreas H. Buchwald, Leipzig
Druck und Bindung: Druckhaus „Thomas Müntzer“, Bad Langensalza
ISBN 3-598-71708-3

HOC VOLVMINE CONTINENTVR

Praefationi addenda	X
Librorum conspectus	XI

Textus

V. FRAGMENTA ORPHICA DE RATIONIBVS QVIBVS ANIMAE AETERNAM BEATITVDINEM ADSEQVI POSSINT. – DE RITVVM ORPHICORVM ORIGINE ET INDOLE. – DE ORPHEI SECTATORIBVS (fr. 470- 679)

ritus in Pap. Derveni memorati (fr. 470-473)	1
lamellae aureae (fr. 474-496)	9
Orphica et Bacchica (fr. 497-505)	79
Orphica cum Pythagoricis relata (fr. 506-509)	84
Orphica et Eleusinia (fr. 510-518)	92
Orphica et Samothraciae ritus (fr. 519-523)	96
Orpheus et Thracia et Phrygia (fr. 524-528)	99
ritus Orphici e Creta traditi (fr. 529-530)	103
Phlya et Lycomidae (fr. 531-532)	104
Cereris et Proserpinae ritus (fr. 533-534)	108
Hecate (fr. 535)	109
Orphica et Solis cultus (fr. 536-545)	109
alia fragmenta de mysteriis orgiis vel ritibus ab Orpheo conditis (fr. 546-562)	120
Orphica Olbiae (fr. 563-566)	127
Orphica in Creta (fr. 567-572)	130
Orphica Athenis (fr. 573-577)	137
Orphica in Papyro Gurob tradita (fr. 578)	150
Macedonia (fr. 579-580)	158
Halicarnassus (fr. 581)	160
Smyrna (fr. 582-582a)	160
Miletus (fr. 583)	163
Roma (fr. 584-585)	165
varia (fr. 586-601)	168
de ritibus Orphicis singularibus (fr. 602-624)	182
praecepta de vita Orphica (625-652)	198
Orphicae religionis sectatores (653-664)	221
Orphicorum carminum interpretes et commentatores rationem alle- goricam sequentes (fr. 665-677)	231

de Orphica religione cum aliis confusa vel de iis quae nostra aetate syncretismi vocantur (fr. 678-679a)	241
VI. HYMNI ET EPIGRAMMATA (fr. 680-705)	
hymni (fr. 680-705)	244
epigrammata (fr. 706)	261
VII. CARMINA ORPHICA IN QVIBVS DESCENSVS AD INFEROS DE- SCRIBEBATVR (fr. 707-717)	
Εἰς Ἄιδου κατάβασις (707-711)	263
vestigia Orphicae καταβάσεως in Papyro magica (fr. 712)	265
de Herculis descensu ad inferos et initiatione (fr. 713-716)	266
catabasis Bononiae papyro servata (fr. 717)	271
VIII. CARMINA ASTROLOGICA ET PHYSICA (fr. 718-803)	
carmina astrologica (fr. 718-782)	288
testimonia (fr. 718-725)	288
Δωδεκαετηρίδες (fr. 726-752)	290
Ἐφημερίδες (fr. 753-767)	300
Γεωργία (fr. 768-776)	308
Περὶ δραπέτων (fr. 777)	312
Περὶ σεισμῶν (fr. 778)	313
Περὶ ἐμβάσεων (fr. 779)	319
Περὶ καταρχῶν (fr. 780-781)	324
Ἀστρονομία (fr. 782)	328
fragmentum de alchimia (fr. 783)	329
fragmenta de herbis et de medicina Orpheo addicta (fr. 784-799)	330
Φυσικά (fr. 800-803)	337
IX. CARMINA DE DIVINATIONE ORPHEO TRIBVTA (fr. 804-811)	
testimonium de carminibus Orphicis de divinatione (fr. 804)	339
Ἀμμοσκοπικά vel Ἀμμοσκοπία (fr. 805)	340
Χρησμοί (fr. 806-810)	340
Ῥιοθυτικά vel Ῥιοσκοπικά (fr. 811)	342
X. OPERA MAGICA ORPHEO ASCRIPTA (fr. 812-834)	
testimonia de Orpheo mago et rerum magicarum auctore (fr. 812-827)	344
opera magica Orpheo assignata (fr. 828-830a)	349
de Erotylo (fr. 831-834)	363
XI. VARIA (fr. 835-844)	
Βακχικά (fr. 835)	367

Μετέωρα (fr. 836)	367
Νόμοι (fr. 837)	368
Ὀνομαστικόν (fr. 838)	368
Σωτήρια (fr. 839)	368
[Τελεταί] (fr. 840)	369
[Τριαγμοί] (fr. 841)	369
Χωρογραφία (fr. 842)	369
oracula Chaldaica vel Sibyllina Orpheo addicta (fr. 843-844)	370
scripta de musica	370
fragmenta Orphica incertae sedis (fr. 845-860)	371
versus qui fortasse Orpheo tribui possunt (861-863)	380

PARS SECUNDA. DE ORPHEO ET ORPHICIS TESTIMONIA

I. TESTIMONIA DE ORPHEO (fr. 864-1095)

nomen (fr. 864-866)	388
Orphei plures (fr. 867-870)	391
aetas et genus (fr. 871-918)	392
ab eo ad undecimam stirpem oriundi Homerus Hesiodusque (fr. 871-874)	393
paulo ante bellum Troianum vixit (fr. 875-878)	395
Homero et Hesiodo antiquior (fr. 879); hoc dubitant alii (fr. 880-882)	397
Terpandro antiquior (fr. 883-884)	400
Prophetarum aut Iudicum Hebraeorum temporibus vixit (fr. 885-886)	401
Orpheus in numero septem sapientium (fr. 887) vel antiquior (fr. 888)	402
Orpheus numquam fuit (fr. 889)	403
pater (fr. 890-901)	404
mater (fr. 902-911)	409
fratres (Hymenaeus, Ialemus, Linus, Cymotho?, Marsyas) (fr. 912-914)	412
Oeagrides (fr. 915)	414
filiis (fr. 916-918)	415
Orphei patria; geographia mythica (fr. 919-938)	416
magistri (fr. 939-942)	427
Apollinis et Solis cultor	428
Orpheus musicus (fr. 943-977)	428
Orpheus ad inferos descendit ad coniugem mortuam arcessendam (fr. 978-999)	443
Orpheus, mortua uxore, canit se consolandi causa (fr. 1000)	457
de Orpheo apud inferos sine ulla uxoris mentione (fr. 1001-1002)	458
mulierum contemptor (fr. 1003)	458
amor puerorum (fr. 1004)	459
ab Apolline amatus (fr. 1005)	461
Argonauta (fr. 1005a-1011)	461

Orpheus in ludibus victor (fr. 1012)	466
magus et medicus	466
vates et a dis inspiratus (fr. 1013-1016)	466
inventor (fr. 1017)	468
poeta complurium carminum auctor (fr. 1018)	468
Orpheus dis et rebus nomina imponens (fr. 1019-1020)	473
philosophus (fr. 1021-1022)	474
Dorica dialecto usus (fr. 1023)	475
musices inventor (fr. 1024-1025)	475
scriptura usus vel litterarum inventor (fr. 1026-1027)	477
immo Thraces illiterati (fr. 1028)	478
metri heroici auctor (fr. 1029)	478
poeseos inventor (fr. 1030)	479
institutionis disciplinarum auctor (fr. 1031)	480
mors (fr. 1032-1051)	480
caput loquens (fr. 1052-1061)	490
de Orpei cum Christi morte comparata (fr. 1062)	499
prodigia post mortem (fr. 1063-1069)	499
Orpei funus et sepulcrum (fr. 1070-1073)	502
lyra inter sidera constituta (fr. 1074-1075)	505
Orpheus apud inferos, post mortem (fr. 1076-1077)	508
Orpei anima in caelum recepta (fr. 1078)	509
templa (fr. 1079-1080)	510
simulacra (fr. 1081-1086)	510
deus (fr. 1087)	514
Orpheus ut 'shaman'	515
Christiana (fr. 1088-1095)	515

II. DE ORPHICARVM DOCTRINARVM SECTATORIBVS TESTIMONIA (fr. 1096-1126)

Orpei discipuli mythici (fr. 1096-1099)	519
Orphici et Orpheotelestae (fr. 1100-1126)	521

III. AVCTORES DE ORPHEO (fr. 1127-1139)

Pherecydes (fr. 1127)	536
Epigenes (fr. 1128)	536
Herodorus (fr. 1129)	537
Nicomedes (fr. 1130)	538
Eudemus (fr. 1131)	538
Hieronymus Rhodius (fr. 1131a)	538
Apollonius Aphrodisiensis (fr. 1132)	540
Chrysippus et Stoici (fr. 1133)	540

Charax Pergamenus (fr. 1134)	542
Erotylus (fr. 1135)	542
Theo (fr. 1136)	543
Sandon (fr. 1137)	543
Hieronymus et Hellanicus (fr. 1138)	543
anonymus (fr. 1139)	544
IV. POETAE ET PHILOSOPHI ORPHEI LIBRIS VSI (fr. 1140-1146)	
aliqui poetae (fr. 1140)	545
Homerus (fr. 1141)	545
Hesiodus (fr. 1142)	546
Terpander (fr. 1143)	546
Pythagoras (fr. 1144)	546
Heraclitus (fr. 1145)	547
Hippias Eleus (fr. 1146)	548
Neoplatonici	548
V. ORPHEVS IN POESI CELEBRATVS (fr. 1147-1151)	
dithyrambus (fr. 1147)	549
tragoediae (fr. 1148)	552
comoedia (fr. 1149)	553
pantomimus (1150)	553
in amphitheatro (fr. 1151)	553

PRAEFATIONI ADDENDA

In hoc fasciculo testimonia et fragmenta Orphica congesta sunt. quorum eximius numerus mihi suasit ut reliquia poetarum Orpheo similium, nempe Musaei, Lini, Epimenidis, et Papyri Derveni textum integrum fasciculo tertio una cum indicibus et numerorum tabulis contineantur.

gratias ago maximas cum v. d. Yannis Tzifopoulos, qui mihi comiter lamellae Cretensis adhuc ineditae (fr. 484a) textum in usum tradidit, et collegis Elisabetta Matelli et Jordi Pàmias qui lectiones ex editionibus suis nondum publici iuris factis mecum amabiliter communicaverunt, tum David Jordan, qui de multis magni pretii rebus ad textus magicos pertinentibus per litteras me admonuit.

gratias ago denique Hans Gärtner, qui hanc editionem perlegit eiusque textum haud paucis locis meliorem reddidit.

Matriti 20-VI-2004

A. Bernabé

LIBRORVM CONSPECTVS

EDITIONES GENERALES

Scarpi, P., *Le religioni dei misteri, I, Eleusi, Dionisismo, Orfismo*, Milano 2002

DE RE BIBLIOGRAPHICA

Chaniotis, A. et al., *Epigraphic Bulletin for Greek Religion*, Kernos 4, 1991, 287-311, etc.

Santamaría Álvarez, M. A., *Orfeo y el orfismo. Actualización bibliográfica (1992-2003)*, 'Ilu. Revista de ciencias de las religiones 8, 2003, 225-264

DISSERTATIONES DE RELIGIONE VEL DE PHILOSOPHIA AD ORPHICA SPECTANTES ET DE ORPHICIS CARMINIBVS

Abagianou, A. A., *Physiology and Mysticism at Pherai. The Funerary Epigram for Lykophron*, Kernos 15, 2002, 75-89

Abagianou, A. A. (ed.), *Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου*, 'Αθήνα 2002

Bernabé, A., *Los terrores del más allá en el mundo griego. La respuesta órfica*, in: F. Díez de Velasco (ed.), *Miedo y Religión*, Madrid 2002, 321-329

–, *Textos órficos y filosofía presocrática. Materiales para una comparación*, Madrid 2004

Bonnechere, P., *La scène d'initiation des Nuées d'Aristophane et Trophonios*, Rev. Ét. Gr. 111, 1998, 436-480

–, *Trophonius of Lebadea. Mystery aspects of an oracular cult in Boeotia*, in: M. B. Cosmopoulos (ed.), *Greek Mysteries. The Archaeology and Ritual of Ancient Greek Secret Cults*, London 2003, 169-192

Bremmer, J. N., *The Rise and Fall of the Afterlife*, London 2002

–, *Remember the Titans!*, in: C. Auffarth-L. Stuckenbruck (edd.), *The Fall of the Angels*, Leiden 2003, 35-61

Brisson, L., *La figure du Kronos orphique chez Proclus. De l'orphisme au néo-platonisme, sur l'origine de l'être humain*, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 435-458

LIBRORVM CONSPECTVS

- Brown, D., On the Relationship of Bendis and Artemis, in: Eighth Int. Congr. of Thracology, Thrace and the Aegean, Sofia 2002, II, 791-797
- Burkert, W., *Die Griechen und der Orient*, München 2003
- Calame, C., La poésie attribuée à Orphée: qu'es-ce qui est orphique dans les Orphica?, *Rev. Hist. Rel.* 219, 2002, 385-400
- Cassio, A. C., Esametri orfici, dialetto attico e musica dell'Asia Minore, in: A. C. Cassio – D. Musti – L. E. Rossi (edd.), *Synaulia. Cultura musicale in Grecia e contatti mediterranei*, Napoli 2000, 97-110
- Chirassi Colombo, I., *Mysteria. I riti di Orfeo e di Dioniso*, Storia e Dossier 73, 1993, 71-97
- Cole, S. G., Landscapes of Dionysos and Elysian fields, in: M. B. Cosmopoulos (ed.), *Greek Mysteries. The Archaeology and Ritual of Ancient Greek Secret Cults*, London 2003, 193-217
- Cosmopoulos, M. B. (ed.), *Greek Mysteries. The Archaeology and Ritual of Ancient Greek Secret Cults*, London 2003
- Des Bouvrie, S., Euripides Bakchai and Maenadism, *Class.&Med.* 48, 1997, 75-114
- Fol, A., Тракийският Дионис, *Sophia I-III*, 1993-2002 (omnes cum Angl. "Summary": The Thracian Dionysos)
- Gartziou-Tatti, A., Ἔρως καὶ ὀρφικο-διονυσιακή θρησκεία, *Οὐτοπία* 20, 1996, 45-62
- Graf, F., Text and ritual. The Corpus Eschatologicum of the Orphics, in: G. Cerri (ed.), *La letteratura pseudepigrapha nella cultura greca e romana*, Napoli, 59-77
- Hatzopoulos, M. B., Λατρείες της Μακεδονίας: Τελετὲς μεταβάσεως καὶ μυήσεις, in: A. A. Abagianou (ed.), *Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου*, Ἀθήνα 2002, 11-29
- Henrichs, A., Hieroi logoi and hieroi bibloi: the (un)written margins of the sacred in Ancient Greece, *Harv. Stud. Class. Phil.* 101, 2003, 207-266
- Lizcano Rejano, S. M., Orfismo en el Corpus Philostrateum, *Emerita* 71, 2003, 51-72
- Makarov, I. A., Orphism and the Greek society in VI-IV centuries B. C., *Vestn. Drevn. Ist.* 228, 1999, 194-205
- Mitova-Džonova, D., Die Samothrakischen Kabiren, in: Eighth Int. Congr. of Thracology, Thrace and the Aegean, Sofia 2002, II, 833-843
- Morand, A.-F., *Études sur les Hymnes orphiques*, Leiden-Boston-Köln 2001
- Nagy, G., Éléments orphiques chez Homère, *Kernos* 14, 2001, 1-9
- Neykova, R., Thracian orphism and shamanhood two mutually exclusive ideas, in: Thracia 15. In honour of Alexander Fol's 70th anniversary, Sofia 2003, 355-370
- Plassmann, O., *Orpheus. Altgriechisch Mysteriengesaenge*, München ²1992 (¹1928)
- Robertson, N., Orphic Mysteries and Dionysiac Ritual, in: M. B. Cosmopoulos (ed.), *Greek mysteries. The archaeology and ritual of ancient Greek secret cults*, London-New York 2003, 218-240
- Roessli, J. M., Orpheus, Orphismus und Orphiker, in: M. Erler – A. Graeser (edd.), *Philosophie des Altertums. Eine Einführung*, I. Von der Frühzeit bis zur Klassik, Darmstadt 2000, 10-35

LIBRORVM CONSPECTVS

- Sfameni Gasparo, I., *Le religioni del mondo ellenistico*, in G. Filoramo, *Storia delle religioni 1. Le religioni antiche*, Bari 1999, 409-452
Slalova, M., *Mystery Clubs in Bulgarian Lands in Antiquity*, in: Eighth Int. Congr. of Thracology, Thrace and the Aegean, Sofia 2002, II, 885-892
Sorel, R., *Critique de la raison mythologique: fragments de discoursivité mythique: Hésiode, Orphée, Eleusis*, Paris 2000

CARMINA THEOGONICA

PAPYRUS DERVENI

- Betegh, G., *Papyrus on the Pyre (The Derveni Papyrus and its Archeological Context)*, Act. Ant. Hung. 42, 2002, 51-66
–, *The Derveni Papyrus. Cosmology. Theology and Interpretation*, Cambridge 2004
Brisson, L., *Sky, Sex and Sun. The meanings of αἰδοῖος / αἰδοῖον in the Derveni papyrus*, Zeitschr. Pap. Epigr. 144, 2003, 19-29
Janko, R., *The Derveni papyrus: an Interim Text*, Zeitschr. Pap. Epigr. 141, 2002, 1-62
Jourdan, F., *Le Papyrus de Derveni, traduit et présenté par —*, Paris 2003

ALIA FRAGMENTA THEOGONICA

- Treml, M., *Die antike griechische Kosmologie bei Hesiod und den Orphikern*, in: D. Zeller (ed.), *Religion im Wandel der Kosmologien*, Bern 1999, 163-174

ORPHICI IEPOY ΛΟΓΟΥ IMITATIO IVDAICA HELLENISTICAE AETATIS ΔΙΑΘΗΚΑΙ AB AVCTORIBVS CHRISTIANIS APPELLATA

- Denis, A.M. et al., *Introduction à la littérature religieuse judéo-hellénistique*, Turnhout 2000
Holladay, C. R., *The Textual Tradition of Pseudo-Orpheus: Walter or Riedweg?*, in: H. Cancik–H. Lichtenberger–P. Schäfer (edd.), *Geschichte – Tradition – Reflexion. Festschrift für Martin Hengel zum 70. Geburtstag*, Bd. 1: Judentum, Tübingen 1996, 159–180
–, *Pseudo-Orpheus: Tracking a Tradition*, in: A. J. Malherbe–F. W. Norris–J. W. Thompson (edd.), *The Early Church in its Context*, Leiden – Boston – Köln 1998, 192–220

LIBRORVM CONSPECTVS

- Kippenberg, H.G., Pseudikonographie: Orpheus auf jüdischen Bildern, in: *Visible Religion. Annual for Religious Iconography* 7, 1990, 233–249
- Radice, R., *La filosofia di Aristobulo e i suoi nessi con il “De mundo” attribuito ad Aristotele (Vita e Pensiero)*, Milano 1995 (2. ed. riveduta ed ampliata)
- Riedweg, Ch., *Iustinus Martyr II (Pseudo-justinische Schriften)*, in: *RAC* 19, 2001, 848–873

FRAGMENTA IN QVIBVS VESTIGIA ORPHICAE DE ANIMA DOCTRINAE VEL DOCTRINARVM SIMILLIMARVM ANIMADVERTI POSSVNT PINDARI LOCI

- Holzhausen, J., *Pindar und die Orphik. Zu frg. 133 Snell/Maehler*, *Hermes* 132, 2004, 20–36
- Lavecchia, S., *La via di Zeus nella seconda Olimpica di Pindaro*, in: M. Cannatà Fera - G. B. D'Alessio (edd.), *I lirici greci. Forme della comunicazione e storia del testo*, Messina 2001, 187–192

EVRIPIDIS LOCI

- Des Bouvrie, S., *Euripides Backhai and maenadism*, *Class.&Med.* 48, 1997, 75–114
- Plichon, C., *Le Rhésos et l'orphisme*, *Kernos* 14, 2001, 11–21

LOCI PLATONICI

- Casadesús Bordoy, F., *Influencias órficas en la concepción platónica de la divinidad (“Leyes” 715e7–717a4)*, *Taula, quaderns de pensament* 35–36, 2001, 11–18

DE RITVVM ORPHICORVM ORIGINE INDOLEQVE. DE ORPHICIS SECTATORIBVS LAMELLAE AVREAE

- Bernabé, A., *El fr. órfico 47 Kern, ¿Texto mágico o “sopa de letras”?*, in: J. Peláez (ed.), *El dios que hechiza y encanta. Magia y Astrología en el mundo clásico y helenístico*, Madrid 2002, 55–71
- Edmonds, R. G., *A path neither simple nor single: the use of myth in Plato, Aristophanes and the ‘Orphic’ gold tablets*, Ph. Diss. Chicago 1999

LIBRORVM CONSPECTVS

- Gianferrari, A., Una probabile sepoltura di adepto dionisiaco a Magreta, *Atti e Memorie* (Deput. di stor. patr. per le ant. prov. modenesi) ser. XI, vol. XXIV, 2002, 395-410
- Jordan, D., 'Written' instructions for the dead. An example from Mordovia, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 134, 2001, 80
- Johnston, S. I., *Orphicae Lamellae*, *Der Kleine Pauly* 9 (2000) 37s
- Pugliese Carratelli, G., *Le lamine d'oro 'orfiche'*, Istruzioni per il viaggio oltremondano degli iniziati greci, a cura di —, Milano 2001
- , Progressi nella lettura della lamina orfica di Hipponion, *La parola del passato* 57, 2002, 228-230
- , *Les lamelles d'or orphiques. Instructions pour le voyage d'outre-tombe des initiés grecs*, Paris 2003
- Riedweg, Ch., *Poésie orphique et rituel initiatique. Éléments d'un "Discours sacré" dans les lamelles d'or*, *Rev. Hist. Rel.* 219, 2002, 459-481
- Tzifopoulos, G. Z., Ο «Ορφισμός» στην Κρήτη, *Θαλλώ* 10, 1998, 81-96
- , *Λατρείες στην Κρήτη: η περίπτωση των διονυσιακών-ορφικών ελασμάτων*, in: A. A. Abagianou (ed.), *Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου*, Αθήνα 2002, 147-171
- , *The Dionysiac(-Orphic) Lamellae of Crete*, ineditum

ORPHICA CVM PYTHAGORICIS RELATA

- García Labrador, T., Consideraciones en torno al tabú de las habas en la antigüedad, in: J.-M. Nieto Ibáñez (ed.), *Lógos hellenikós. Homenaje al profesor Gaspar Morcho Gayo*, León 2003, 591-600
- Gobry, I., Les origines orientales de la doctrine pythagoricienne de l'âme, *Diotime* 7, 1979, 81-85
- Kalogerakos, I., *Seele und Unsterblichkeit. Untersuchungen zur Vorsokratik bis Empedokles*, Stuttgart-Leipzig 1996
- Riedweg, Ch., *Pythagoras: Leben, Lehre, Nachwirkung*, München 2002

PAPYRVS GVROB (fr. 578)

- Jiménez San Cristóbal, A. I., Los libros del ritual órfico, *Estud. Clás.* 121, 2002, 109-123
- Morand, A.-F., *Études sur les Hymnes orphiques*, Leiden-Boston-Köln 2001, 276-282

ORPHICA ROMAE

- Morand, A.-F., *Études sur les Hymnes orphiques*, Leiden-Boston-Köln 2001

LIBRORVM CONSPECTVS

ORPHICA ET CHRISTIANA

- Martínez Maza, C. - Alvar, J., Transferencias entre los misterios y el cristianismo: problemas y tendencias, *Antigüedad y cristianismo* 14, 1997, 47-59
- Naldini, M., I miti di Orfeo e di Eracle nell'interpretazione patristica, *Civ. Class. Crist.* 14, 1993, 331-343
- Tabaglio, M., La cristianizzazione del mito di Orfeo, in: A. M. Babbi (ed.), *Le metamorfosi di Orfeo*, Verona 1999, 65-82

DE ALIIS LOCIS. DE RITIBVS ORPHICIS SINGVLARIBVS. VARIA

- Casadesús, F., Análisis de la figura del mago en ambientes órficos, in: *Actas del X Congreso Español de Estudios Clásicos*, Madrid III, 2001, 75-82
- , La crítica platónica de la magia, in: J. Peláez (ed.), *El dios que hechiza y encanta. Magia y Astrología en el mundo clásico y helenístico*, Madrid 2002, 191-201
- Graf, F., Lesser mysteries – not less mysterious, in: M. B. Cosmopoulos (ed.), *Greek mysteries. The archaeology and ritual of ancient Greek secret cults*, London-New York 2003, 241-262
- Jiménez San Cristóbal, A. I., Los libros del ritual órfico, *Estud. Clás.* 121, 2002, 109-123
- Ogden, D., 2001, *Greek and Roman Necromancy*, Princeton-Oxford, 202-216
- Poruciuc, A., Orphic Relics and Christianized Perpetuations in Romanian Folklore, in: *Eighth Int. Congr. of Thracology, Thrace and the Aegean*, Sofia 2002, II, 747-756
- Vendruscolo F., 'Pessimismo orfico' nell' Aristotele perduto: una testimonianza trascurata?, *Koinonia* 14, 1990, 155-170

DE VITA ORPHICA, ORPHICAE RELIGIONIS SECTATORES

- Bernabé, A., Un 'resumen de historia del orfismo' en Strab. 7 fr. 18, in: *Actas del X Congreso Español de Estudios Clásicos*, Madrid III, 2002, 59-66
- Muñoz Llamosas, V., De morbo sacro 1.23 o la visión negativa del mago, in: J. Peláez (ed.), *El dios que hechiza y encanta. Magia y Astrología en el mundo clásico y helenístico*, Madrid 2002, 155-165

DE REBVS MAGICIS AD ORPHEVM SPECTANTIBVS

- Bernabé, A., Las ephesia grammata: génesis de una fórmula mágica, *MHNH* 3, 2003, 5-28

LIBRORVM CONSPECTVS

- Hollmann, A., A curse tablet from the circus at Antioch, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 145, 2003, 67-82
- Huvelin, P., Les tablettes magiques et le droit roman, *Annales internationales d'Histoire*, II, Histoire comparée des Institutions et du Droit, Paris 1902, 47-50
- Johnston, S. I., Songs for the ghosts: magical solutions to deadly problems, in: D. R. Jordan – H. Montgomery – E. Thomassen (edd.), *The world of ancient magic: papers from the first International Samson Eitrem Seminar at the Norwegian Institute at Athens*, 4-8 May 1997, Athens-Bergen 1999, 83-102
- Jordan, D., Notes on two Michigan Magical Papyri, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 136, 2001, 183-193
- Martín Hernández, R., La relación de Orfeo con la magia a través de los testimonios literarios, *MHNH* 3, 2003, 55-74
- Tupet, A. M., *La magie dans la poésie latine I*, Paris 1976

ORPHICA AP. RECENTIORES AVCTORES ET DE AVCTORIBVS QVI AB ORPHICIS CARMINIBVS MVTVATI SVNT VEL EORVM RIDICVLAM IMITATIONEM FECERVNT

- Arrighetti, G., Ieronimo di Rodi, *Stud. Class. Or.* 3, 1954, 111-128
- Brisson, L., La figure du Kronos orphique chez Proclus. De l'orphisme au néo-platonisme, sur l'origine de l'être humain, *Rev. Hist. Rel.* 219, 2002, 435-458
- Edwards, M. J., The naming of the Naassenes. Hippolitus. *Refutatio* V.6-10 as hieros logos, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 112, 1996, 74-80
- Faraggiana di Sarzana, Ch., Le commentaire à Hésiode et la paideia encyclopédique de Proclus, in: J. Pépin - H. D. Saffrey (edd.), *Proclus lecteur et interprète des anciens*, Paris 1987, 21-41
- Hernández de la Fuente, D., Elementos órficos en el canto VI de las Dionisiácas: el mito de Dioniso Zagreo en Nono de Panópolis, *'Ilu. revista de ciencias de las religiones* 7, 2002, 19-50
- Matelli, E., Γράμματα διδάσκειν a Rodi nel III-II sec. a. C., in: R. Pretagostini – E. Dettori (eds.), *La cultura ellenistica, il libro, l'opera letteraria, l'esegesi antica*, Roma 2004, 307-325
- Mygind, B., Intellectuals in Rhodes, in: V. Gabrielsen et al. (edd.), *Hellenistic Rhodes. Politics, Culture and Society*, Aarhus 1999, 247-293

ORPHEVS

- Anderson, W. S., Aspects of love in Ovid's *Metamorphoses*, *Class. Journ.* 90, 1995, 265-269.
- Bauzá, H. F., El mito de Orfeo y las bases de una metafísica poética: el canto como incantamentum, *Emerita* 61, 1994, 141-151

LIBRORVM CONSPECTVS

- Bernabé, A., Orfeo, de personaje del mito a autor literario, *Ítaca* 18, 2002, 61-78
- Boardman, J., *Kolonien und Handel der Griechen*, München 1981
- Bocciolini Palagi, L., Orfeo nelle tragedie di Seneca: ambivalenza e funzionalità di un mito, *Paideia* 53, 1998, 27-48
- Boldrer, F., Il ritorno di Orfeo (Verg. Georg. 4, 509), in: A. Degl'Innocenti-G. Moretti (edd.), *Miscillo flamine. Studi in onore di Carmelo Rapisarda*, Trento 1997, 83-99
- Borgo, A., (Pseudo) Virgilio e (Pseudo) Seneca tra poesia e magia: il mito di Orfeo, in: E. Flores et al. (edd.), *Miscellanea di studi in onore di A. Salvatore*, Napoli 1992, 78-88
- Boulogne, J., Le remaniement de la figure d'Orphée par Plutarque, in: A. Pérez Jiménez – F. Casadesús (edd.), *Misticismo y religiones místicas en la obra de Plutarco* (Actas del VII Simposio Español sobre Plutarco), Madrid-Málaga 2001, 71-82
- Caballero del Sastre, E., El mito de Orfeo en Ovidio, *Rev. Est. Clás. (Mendoza)* 23, 1993, 9-27
- Campbell, J. S., Labor improbus and Orpheus' furor: hubris in the Georgics, *L'Ant. Class.* 65, 1996, 231-238
- Carter, J. B., Ancestor Cult and the Occasion of Homeric Performance, in: J. B. Carter – S. P. Morris, *The Ages of Homer*, Austin 1995, 285-312
- Conte, G. B., Aristeo, Orfeo e le Georgiche: una seconda volta, *Stud. Class. Or.* 46, 1996, 103-128
- Dangel, J., Orphée sous le regard de Virgile, Ovide et Sénèque: trois arts poétiques, *Rev. Ét. Lat.* 77, 1999, 87-117
- Darab, Á., Orpheus und Eurydike: Parallelen in Literatur und bildender Kunst, *Act. Ant. Hung.* 39, 1999, 81-94
- Debiasi, A., POxy LIII 3698: Eumeli Corinthii fragmentum novum?, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 143, 2003, 1-5
- Di Marco, M., Thracius Orpheus, in: A. Aloni – L. de Finis (edd.), *Dall'Indo a Thule. I Greci, I Romani, gli altri*, Trento 1996, 39-71
- Döring, J., *Ovids Orpheus*, Basel-Frankfurt am Main 1996
- Estell, M., "Orpheus and Rhhu Revisited", *Journ. Ind.-Eur. Stud.* 27, 1999, 327-333
- Fol, A., Orpheus, the Thracian, in: A. Fol – K. Jordanov – K. Porozhanov – V. Fol, *Ancient Thrace*, Sofia 2000, 169-220
- Fontanier, J. M., Sur la mystérieuse disparition d'Eurydice (Virgile, Georg. 4, 453-527), *Les Ét. Class.* 68, 2000, 355-369
- Gamberini, L., Musica e medicina: dal mito d' Orfeo a la biomusica, *Atti Acc. Lig.* 53, 1996, 513-578
- Gandeva, R., Vergiliana, Horatiana, Ovidiana, *Varia ad Thraciam pertinentia*, Wien 1991, 31-42
- Gartziou-Tatti, A., Θάνατος και ταφή του Ορφέα στη Μακεδονία και τη Θράκη, *Ancient Macedonia* 6, vol. I, Thessaloniki 1999, 439-451
- Gaully, B. M., Ovid, Venus und Orpheus über Atalanta und Hippomenes: zu Ov. Met. 10, 560-707, *Gymnasium* 99, 1992, 435-454
- Hänsel, B., Orpheus in der Unterwelt, *Festschrift für K. Schauenburg*, Mainz am Rhein 1986, 7-12

LIBRORVM CONSPECTVS

- Heath, J., The stupor of Orpheus: Ovid's *Metamorphoses* 10.64-71, *Class. Journ.* 91, 1995-1996, 353-370
- Henry, E., *Orpheus with his lute: poetry and the renewal of life*, Carbondale 1992
- Herrera Montero, R., La tumba de Orfeo: AP 7.617, Marulo y Barahona de Soto, *Cuad. Fil. Clás. (Lat.)* 12, 1997, 123-133
- Hill, D. E., From Orpheus to ass's ears: Ovid, *Metamorphoses* 10.1-11.193, in: T. Woodman - J. Powell (edd.), *Author and audience in Latin literature*, Cambridge 1992, 124-137
- Hoffmann, H., Orpheus, in: H. Hoffmann (ed.), *Antike Mythen in der europäischen Tradition*, Tübingen 1999, 27-67
- Krapinger, G., Orpheus, *Der Neue Pauly*, 9, Stuttgart-Weimar 2000, 54-57
- Létoublon, F. (ed.), *Le mythe d'Orphée dans les Métamorphoses d'Ovide*, Paris 2001
- Lizcano Rejano, S. M., Orfismo en el *Corpus Philostrateum*, *Emerita* 70, 2003, 51-72
- Mack, S., Teaching Ovid's Orpheus to beginners, *Class. Journ.* 90 (3), 1994-1995, 279-285
- Mader, G., Amphion and Orpheus in Propertius I, 9?, *L'Ant. Class.* 61, 1992, 249-254
- Maggioli, G., *La lira di Orfeo: dall'epillio al melodramma*, Genova 1991
- Makowski, J. F., Bisexual Orpheus: Pederasty and Parody in Ovid, *Class. Journ.* 92, 1996, 25-38
- Mancini, C., Orfeo sciamano e teologo, *Ann. Fac. Lett. Perugia (class.)* 17, 1993-1995, 171-188
- Marcaccini, C., Considerazioni sulla morte di Orfeo in Tracia, *Prometheus* 21, 1995, 241-252
- Marinčić, M., Die Funktion der Orpheus-Mythos im *Culex* und in Vergils *Georgica*, *Živa Antika* 46, 1996, 45-82
- Matellanes, M. A. - Ramírez de Verger, A., Poesía y música en el Orfeo y Eurídice de Virgilio (G. IV, 453-527), *Latomus* 51, 1992, 819-834
- Miller, J. F., Orpheus as owl and stag: Ovid. *Met.* 11.24-27, *Phoenix* 44, 1990, 140-147
- Montero Montero, M., Orfeo y Eurídice, in: E. Fernández de Mier - F. Piñero (edd.), *Amores míticos*, Madrid 1999, 137-163
- Olmos, R., Apéndice II. Anotaciones iconográficas a las laminillas órficas, in: A. Bernabé - A. I. Jiménez San Cristóbal, *Instrucciones para el Más Allá. Las laminillas órficas de oro*, Madrid 2001, 283-341
- Orth, E., Ein orphischer Papyrus, *Philol. Wochenschr.* 48, 1927, 1469-1471
- Perutelli, A., Il mito di Orfeo tra Virgilio e Ovidio, in: *Atti del convegno internazionale Intertestualità: il "dialogo" fra testi nelle letterature classiche*: Cagliari, 24-26 novembre 1994, Amsterdam 1995, 199-212
- , *L'Orpheus di Lucano*, *Riv. Fil. Istr. Class.* 127, 1999, 47-72
- Pietsch, C., Weltdeutung in Orpheusgesang: zur Bedeutung von Apollonius Rhodios, *Arg.* 1, 496-511, *Gymnasium* 106, 1999, 521-539
- Poruciuc, A., Orpheus - Name and function, in: *Thracia* 15. In honour of Alexander Fol's 70th anniversary, Sofia 2003, 197-211

LIBRORVM CONSPECTVS

- Rabadjiev, K., Localization of Orphic Myth in Thrace, in: Eighth Int. Congr. of Thracology, Thrace and the Aegean, Sofia 2002, II, 857-860
- Roessli, J.-M., Convergence et divergence dans l'interprétation du mythe d'Orphée. De Clément d'Alexandrie à Eusèbe de Césarée, *Rev. Hist. Rel.* 219, 2002, 503-513
- Santini, C., Il mito di Orfeo in Virgilio e Ovidio, in: M. Rossi Cittadini (ed.), *Presenze classiche nelle letterature occidentali. Il mito dall'età antica all'età moderna e contemporanea. Atti del Convegno internazionale di didattica Perugia, 7-10 novembre 1990*, Perugia 1995, 187-203
- Schubert, W., Orpheus in den Argonautica des Valerius Flaccus, in: U. Eigler - E. Lefèvre (edd.), *Ratis omnia vincet. Neue Untersuchungen zu den "Argonautica" des Valerius Flaccus*, München 1998, 269-284
- , Warum dreht sich Orpheus um?: Metamorphosen eines Motivs aus dem Geiste des Musiktheaters, *IJM* 7, 1998, 29-58
- Simon, E., Nachrichte aus dem Martin-von-Wagner Museum. Orpheus unter Krieger, *Archäol. Anz.* 1995, 483-487
- Slenczka, E., Figürliche bemalte mykenische Keramik aus Tyrins, *Tyrins* 7, 1974
- Storch, W. (ed.), *Mythos Orpheus: Texte von Vergil bis Ingeborg Bachmann*, Leipzig 1997
- Thomas, M. D., Ovid's Orpheus. Immoral lovers, immortal poets, *MD* 40, 1998, 99-109
- Thompson, J., Ovid's Orpheus: studies in Metamorphoses 10-11, *Phi. D. Diss.*, Cambridge 1993
- Valverde Sánchez, M., Orfeo en la leyenda argonáutica, *Est. Clás.* 104, 1993, 7-16
- Zarini, V., Un Orphée aux Enfers néoplatoniciens: à propos d'un poème de Boèce, *Bull. Ass. Guill. Budé*, 1999, 230-248

ICONOGRAPHIA

- Aellen, C., À la recherche de l'ordre cosmique. Forme et fonction des personifications dans la céramique italote, Zürich 1994
- Alessio Cavarretta, A. F. G., Diffusione diacronica dell'iconografia di Orfeo in ambiente occidentale, in: A. Masaracchia (ed.), *Orfeo e l'orfismo*, Roma 1993, 399-407
- Álvarez Martínez, J. M., Nuevos documentos para la iconografía de Orfeo en la muraria hispanorromana, in: P. Johnson - R. Ling - D. J. Smith (edd.), *Fifth international colloquium on ancient mosaics: held at Bath, England, on September 5-12, 1987*, 1, Ann Arbor 1994, 211-228
- Amelung, W., Orphisches in der unteritalischen Vasenmalerei, *Röm. Mitteil.* 13, 1898, 97-107
- Amyx, D. A., The Orpheus Legend in Art, *Arch. News* 5, 1976, 25-41, 70
- Bachofen, J. J., Die Unterblichkeitslehre der orphischen Theologie auf den Grabdenkmälern des Altertums, Berlin 1938 (=Römische Grablampen, Gesammelte Werke VII, Basel 1958, 1-35)

LIBRORVM CONSPECTVS

- Becatti, G., Rilievo con la nascita di Dioniso e aspetti mistici di Ostia pagana, *Bollettino d'Arte* 36, 1951, 1-14
- Bernardini, M., Miti, culti e credenze degli antichi Messapi attraverso l'arte, *Stud. Sal.* 20, 1965, 205-239
- Bianchi, U., *The Greek mysteries*, Leiden 1976
- Blázquez, J. M., La tumba del Cardinale y la influencia órfico-pitagórica en las creencias etruscas de ultratumba, *Latomus* 25, 1965, 3-39
- Bleeh, M., *Studien zum Kranz bei den Griechen*, Berlin-New York 1982.
- Blegen, C. W., The Palace of Nestor Excavations of 1955, *Am. Journ. Arch.* 60, 1956, 95
- Blomart, A., Mithra et Porphyre: quand sculpture et philosophie se rejoignent, *Rev. Hist. Rel.* 211, 1994, 419-441
- Bottini, A. – Guzzo, P. G., Orfeo e le sirene al Getty Museum, *Ostraka* 2, 1993, 43-52
- Boyancé, P., Dionysiaca, à propos d'une étude récente sur l'initiation dionysiaque, *Rev. Ét. Anc.* 68, 1966, 33-60, *Recens.* F. Matz, Διονυσιακή τελετή
- Burkert, W., Neue Funde zur Orphik, in: H. Vretska (ed.), *Informationen zum altsprachlichen Unterricht II* 2, Carolo Vretska octogenario, Graz 1980, 27-41 praec. 38-40
- Cabrera Bonet, P., Dioniso en un jardín. El espacio de la iniciación en la iconografía de los vasos apulios, in: C. Sánchez Fernández - P. Cabrera Bonet (edd.), *En los límites de Dioniso*, Murcia 1998, 61-87
- Cassimatis, H., Fenêtre de l'au-delà dans la céramique italiote, *Mél. Arch. Éc. Franç. Rome* 107, 1995, 1061-1092
- Chicoteau, M., The "orphyic" tablets depicted in a Roman Catacomb (c. 250 AD?), *Zeitschr. Pap. Epigr.* 119, 1997, 81-83
- Coldstream, J. N., *Geometric Greece*, London 1977
- Combet Farnoux, B., L'inspiration pythagoricienne et dyonisiaque dans un autel funéraire du Musée du Latran, *Mél. Arch. Éc. Franç. Rome* 72, 1960, 147-165
- Cultraro, M., L'affresco del cantore di Pilo e l'investitura del potere, *Ostraka* 9, 2000, 9-30
- Darab, Á., Orpheus und Eurydike: Parallelen in Literatur und bildender Kunst, *Act. Ant. Hung.* 39, 1999, 81-94
- Dörig, J., La tête qui chante, in: P. Borgeaud (ed.), *Orphisme et Orphée en l'honneur de Jean Rudhardt*, Genève 1991, 61-64
- Dragona-Latsudi, A., Μυκηναϊκός Κιθαρωδός από τη Ναύπλια, *Αρχ. Εφημ.* 1977, 86-98
- El mundo micénico, Cinco siglos de la primera civilización europea 1600-100 a. C., Madrid 1992
- Emmanuel-Rebuffat, D., *Corpus Speculorum Etruscorum*, France 1, Paris, Musée du Louvre, fasc. I, Roma 1988.
- Falck, M. von, Orpheus in der koptischen Kunst, in: O. Brehm - S. Klie (edd.), Μουσικός άνήρ. Festschrift für Max Wegner zum 90. Geburtstag, Bonn 1992, 107-114
- Fraser, P. M., *Rhodian funerary monuments*, Oxford 1977

LIBRORVM CONSPECTVS

- Fridh-Haneson, B. M., Votive terracottas from Italy. Types and Problems, in: T. Linders – G. Nordquist, *Gifts to the Gods*, Stockholm 1987, 67-75
- Frielinghaus, H., *Einheimische in der apulischen Vasenmalerei*, Berlin 1995
- Garezou, M.-X., Orpheus, LIMC VII 1 (1994) 81-105
- Giouri, E., 'Ο κρατήρας τοῦ Δερβενιοῦ, Βιβλιοθήκη τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας 89, 1978, 65
- Godart, L., Una rappresentazione di aedo nella Creta del XIV secolo a.C., *Rend. Acc. Linc.* 391, 1994, 191-201
- Goldammer, K., Christus Orpheus. Der μουσικὸς ἀνὴρ als unerkanntes Motiv in der ravennatischen Mosaikikonographie, *Zeitschr. f. Kirchengesch.* 74, 1963, 217-243
- Grabar, A., *The Beginnings of Christian Art*, London 1967, 200-395
- Graça, M. C. C. da - Mínguez Barrios, A., Orfeo y Eurídice: algunas visiones del mito a través de la historia de las artes, *Est. Clás* 107, 1995, 63-88
- Grégoire, M., La nativité des Dioscures dans la mosaïque de la Johann-Philippstrasse à Trèves, *Nouv. Clío* 5, 1953, 452-464
- Gropengieser, H., Sänger und Sirenen, *Arch. Anz.* 1977, 582-610
- Guidi, G., Orfeo, Liber Pater e Oceano in mosaici della Tripolitania, *Africa Italiana* 6, 1935, 110-115
- Harrison, E., Hesperides and Heroes: a note on the Three-Figure Reliefs, *Hesperia* 33, 1964, 76-82
- Hiller von Gaertringen, F.– Robert, C., Reliev von dem Grabmal eines rhodischen Schulmeister, *Hermes* 37, 1902, 121-146
- Horn, H. G., Mysteriensymbolik auf dem Kölner Dionysosmosaik (Bonner Jahrbücher, Beiheft, 33), Bonn 1972
- Isager, S., Pagans in Late Roman Halikarnassos II, *Proc. Danish Inst. Athens* 1, 1995, 209-219
- Jesnik, I. J., *The Image of Orpheus in Roman Mosaic*, Oxford 1997
- Johnston, S. I. – McNiven, T. J., Dionysos and the Underworld in Toledo, *Mus. Helv.* 53, 1996, 25-36
- Kádár, Z., Über die Tiere um Orpheus auf einem Mosaik der Villa bei Casale (Piazza Armerina), in: M. Restle (ed.), *Festschrift für Klaus Wessel zum 70. Geburtstag*, in memoriam, München 1991, 139-145
- Kippenberg, H. G., Pseudikonographie: Orpheus auf jüdischen Bildern, *Visible Religion* 7, 1990, 233-249
- Knapp, P., Über Orpheusdarstellungen, *Progr. Gymn. Tübingen* 1895
- Langlotz, E., *Die Kunst der Westgriechen*, München 1963 (*The Art of Magna Graecia*, London 1965)
- Lee, M. O., Mystic Orpheus: Another note on the three-figure reliefs, *Hesperia* 33, 1964, 401-404
- Lissarrague, F., Orphée mis à mort, *Musica e storia* 2, 1994, 269-289
- Littger, K. W., *Orpheus in den Künsten*, Wiesbaden 2002
- Lohmann, H., Grabmäler auf unteritalischen Vasen, *Archäol. Forsch.* 7, Berlin 1979
- Luther, A., Das Datum des Orpheus-Mosaik aus Urfa, *Die Welt des Or.* 30, 1999, 129-137

LIBRORVM CONSPECTVS

- Madigan, B., An Orpheus among the animals at Dumbarton Oaks, Greek Rom. Byz. Stud. 33, 1992, 405-416
- Maiuri, A., La Villa dei Misteri, Roma 1931 (⁴1967)
- Marinatos, S. -Hirmer, M., Kreta, Thera und das Mycenische Hellas, Munich ²1973
- Marsoner, A., La struttura ad anello nel grande fregio della Villa dei Misteri, AIIO 11, 1989-1990, 27-54
- Mastrocinque, A., Orpheos Bakchikos, Zeitschr. Pap. Epigr. 97, 1993, 16-24
- Moret, J. M., Circé tisseuse sur les vases du Cabirion, Rev. Archéol. 1991, 227-266
- , Les départs des enfers dans l'imagerie apulienne, Rev. Archéol. 2, 1993, 293-351
- Olmos, R., El cantor y la lira. Lecturas y usos de las imágenes de Orfeo, in: Actas del IX Congreso Español de Estudios clásicos, Historia y Arqueología, Madrid 1998, 3-16
- , Apéndice II. Anotaciones iconográficas a las laminillas órficas, in: A. Bernabé – A. I. Jiménez San Cristóbal, Instrucciones para el Más Allá. Las laminillas órficas de oro, Madrid 2001, 283-341
- Panyagua, E. R., La figura de Orfeo en el arte griego y romano, Helmantica 18, 1967, 173-239
- , Catálogo de representaciones de Orfeo en el arte antiguo, Helmantica 23, 1972, 83-135; 393-416; 24, 1973, 433-498
- , El influjo de la figura de Orfeo en la iconografía de David músico, Helmantica 45, 1994, 331-338
- Picard, Ch., La grande peinture de l'hypogée funéraire dit du Viale Manzoni à Rome et les tentations d'Ulysse, Mém. de l'Acad. des Inscr. 1945, 25-56
- Prigent, P., Orphée dans l'iconographie chrétienne, Rev. Hist. Phil. Relig. 44, 1984, 205-221
- Prückner, H., Die lokrischen Tonreliefs, Mainz 1968
- Putorti, N., Iakchos sui pinakes di Locri. Orfismo e pitagorismo nella Magna Grecia, Italia antiquissima 11, 1937, 3-11
- Roessli, J.-M., Orphée aux Catacombes, Arch. Bob. 25, 2003, 79-133
- Rouveret, A., La ciste Ficoroni et la culture romaine du IVe s. av. J.-C., Bull. Soc. Antiq. France, 1994, 225-241
- Sauron, G., La grande fresque de la Villa des Mystères à Pompéi, Paris 1998
- Schmidt, H. R. W., Funerary Symbolism in Apulian Vase-Painting, Berkeley -Los Angeles-London 1972
- Schmidt, M., Der Tod des Orpheus in Vasendarstellungen aus Schweizer Sammlungen, in: Zur griechischen Kunst. H. Bloesch zum 60. Geburtstag, Bern 1973, 95-105
- , Ein neues Zeugnis zum Mythos vom Orpheushaupt, Antike Kunst 15, 1972, 128-137
- , Orfeo e orfismo nella pittura vascolare italiota, in: Orfismo in Magna Grecia. Atti del quattordicesimo convegno di studi sulla Magna Grecia (Taranto 6-10 ottobre 1974), Napoli 1978, 105-137
- , Bemerkungen zu Orpheus in Unterwelts- und Thrakerdarstellungen, in: P. Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 31-50

LIBRORVM CONSPECTVS

- Schmidt, M. – Trendall, A.D. – Cambitoglou, A., Eine Gruppe apulischer Grabvasen in Basel. Studien zu Gehalt und Form der unteritalischen Grabkunst, Mainz 1976
- Schoeller, F. M., Darstellungen des Orpheus in der Antike, Diss. Freiburg im Br. 1969
- Schuchhardt, W. H., Das Orpheus-Relief, Stuttgart 1964
- Schwarz, G., Der Götterfries auf der spätantiken Goldschale von Pietroasa, *Jahrb. f. Ant. u. Christ.* 35, 1992, 168-184
- Simon, E., Zagreus. Über orphische Motive in Campanareliefs, in: *Hommages à A. Grenier*, Berchem-Bruxelles 1962, 1418-1427
- , Zum Fries der Mysterienvilla bei Pompeii, in: *Ausgewählte Schriften*, Mainz 1998, 97-131
- , Nachrichte aus dem Martin-von-Wagner Museum. Orpheus unter Krieger, *Archäol. Anz.* 1995, 483-487
- Smith, C., Orphic myths on attic vases, *Journ. Hell. Stud.* 11, 1890, 343-351
- Sourvinou-Inwood, C., Persephone and Aphrodite at Locri, *Journ. Hell. Stud.* 98, 1978, 101-121
- Stanburg-O'Donnell, M. D., Polygnotos Nekyia: A Reconstruction and Analysis, *Am. Journ. Arch.* 94, 1990, 213-235
- Stibbe, C. M., Dionysos in Sparta, *Bulletin Antieke Beschaving* 66, 1991, 1-44
- , Das Eleusinion am Fuße des Taygetos in Lakonien, *Bulletin Antieke Beschaving* 68, 1993, 71-106
- Strocka, V. M., Orpheus and Pythagoras in Sparta, in: H. Froning - T. Hölscher - H. Mielsch (edd.), *Kotinos. Festschrift für Erika Simon*, Mainz 1992, 276-283
- Theodossiev, N., The Thracian ithyphallic altar from Polianthos and the sacred marriage of the gods, *Oxford Journ. Arch.* 13, 1994, 313-323
- Touchette, L.-A., A new Interpretation of the Orpheus-relief, *Archäologischer Anzeiger*, 1990, 79-90
- Tsiafakis, D., Thracian influence on Athenian imagery of 5th century BC: The case of Orpheus, in: *Proceedings of the Eighth International Congress of Thracology, Thrace and the Aegean*, Sofia 2002, II, 727-738
- Tülek, F., *Efsuncu Orpheus. Orpheus, the magician*, Istanbul 1998
- Turcan, R., *Les sarcophages romains à représentations dionysiaques*, Paris 1966
- Valeva, J., An Audience Hall Mosaic from Ratiaria: a Lost Picture of Orpheus?, *Arch. Bulg.* 4, 2000, 45-57
- Vojatzi, M., *Frühe Argonautenbilder*, Würzburg 1982
- Wattel-De Croizant, O. - Jesnick, I., The mosaics of the house of Mourabas in Sparta: Europa and Orpheus, *Journ. Brit. Arch. Assoc.* 144, 1991, 92-106
- Wöhrmann, J., Ein für alle Male ist Orpheus, wenn es singt: eine mythisch-mythologische Gestalt in Text und Bild, *Altspr. Unterr.* 40, 1997, 21-35
- Wilpert, J., *Die Malereien der Katakomben Roms*, Freiburg im Bresgau 1903
- Wrześniowski, A., The figure of Orpheus in early christian iconography, *Archeologia* 21, 1970, 112-123

LIBRORVM CONSPECTVS

AVCTORES DE ORPHEO

- Betegh, G., On Eudemus Fr. 150 (Wehrli), in: I. Bodnár–W. W. Fortenbaugh (edd.), Eudemus of Rhodes, Rutgers University Studies in Classical Humanities XI, New Brunswick – London 2002, 337-357
- Matelli, E., Hieronymus in Athens and Rhodes, in: W. W. Fortenbaugh –S. A. White (edd.), Lyco of Troas and Hieronymus of Rhodes, New Brunswick 2004, 289-314; 475-480
- , Γράμματα διδάσκειν a Rodi nel III-II sec. a. C., in: R. Pretagostini–E. Dettori (eds.), La cultura ellenistica, il libro, l'opera letteraria, l'esegesi antica, Atti del Convegno COFIN Roma 22-24 settembre 2003, Roma 2004, 307-325

V. FRAGMENTA ORPHICA DE RATIONIBVS QVIBVS
ANIMAE AETERNAM BEATITVDINEM ADSEQVI POSSINT.
DE RITVVM ORPHICORVM ORIGINE ET INDOLE.
DE ORPHEI SECTATORIBVS
(frr. 470- 679)

in hac operis parte primum edam testimonia et fragmenta in quibus Orphici memorant quomodo aeterna beatitudo obtinere possit, deinde omnia quae novimus de Orphicorum rituum origine atque indole et de Orphei sectatoribus. loci sunt valde varii et saepe ambigui; qua de causa de multis non constat utrum Orphica sint necne. studiosi et eruditi inter se dissonant in pluribus quaestionibus, ita ut sine dubio viri docti in hac quoque editione alia fragmenta supervacanea, alia omissa esse contenturi sint. confinia Orphicae doctrinae et doctrinarum similium incerta sunt: ritus Orphici Bacchici, sed non omnia Bacchica Orphica sunt; nonnulla Pythagorica ab Orphica doctrina (vel Orphica a Pythagorica) sumpta esse videntur sicut metempsychosis, interdictum carnis edendi, etc. alia iterum ab Eleusiniis mysteriis in hanc religionem permeaverunt, deinde alia ab aliis religionibus Orphici mutuati sunt. 'The Orphic doctrines... emerged from among a multitude of kindred conceptions of various kinds' recte monuit Nilsson, *Harv. Theol. Rev.* 28, 1935, 184; 'Orphism can only be rightly understood if taken in connection with the whole of the stream of religious ideas of archaic age' *ibid.* 185 | ritus carminibus apti erant et carmina ritibus (de qua re cf. Parker in: Powell [ed.], *The Greek world*, London 1995, 484). qua de causa testimonia utraque non secernenda sunt | de libris Orphicis in ritibus adhibitis cf. Jiménez San Cristóbal, *Estud. Clás.* 121, 2002, 109ss

ritus in Pap. Derveni memorati (frr. 470-473)

de Pap. Derveni cf. intr. ad frr. 2-18, ubi fr. theogonica in ea servata edita sunt; hic edam quae auctor de ritibus Orphicis censuit | cf. et Jourdan, *Le Papyrus de Derveni*, Paris 2003; Betegh, *The Derveni papyrus. Cosmology, Theology and Interpretation*, Cambridge 2004

470 T

P. Derveni saec. IV a. C. n. col. XX 1 ἀνθρώπων ἐμ] πόλεσιν ἐπιτελέσαντες [τὰ ἱερὰ εἶδον, ἔλασσον σφᾶς θαυμάζω μὴ γινώσκειν· οὐ γὰρ οἶόν τε ἀκοῦσαι ὁμοῦ καὶ μαθεῖν τὰ λεγόμενα. ὅσοι δὲ παρὰ τοὺς τέχνημ ποιουμέ-

470 'the entire passage avoids reference to specific rituals, but εἶδον ... and λεγόμενα ... have Eleusinian overtones' Rusten, *Harv. Stud. Class. Phil.* 89, 1985, 139, coll. Burkert, *Homo Necans*, 1983, 275 adn. 3; Mylonas, *Eleusis*, 1961, 272s; cf. et. Graf in: Borgeaud (ed.), *Orphisme et Orphée* 98; Casadesús, *Revisió de les principals fonts per a l'estudi de l'orfisme a l'epoca clàssica (Plató i el Papir de Derveni)*, Tesi Doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra 1995, 399ss; at ἐμ] πόλεσιν haud Eleusiniis mysteriis congruens, cf. et. Plat. *Remp.* 364e (fr. 573 I) πείθοντες οὐ μόνον ἰδιώτας ἀλλὰ καὶ πόλεις κτλ et Bernabé in: Sfameni (ed.), *Destino e salvezza*, Cosenza 1998, 56; Price, *Religions of the ancient Greeks*, Cambridge 1999, 114; cf. et. Janko, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 118, 1997, 61ss; eund., *Class. Phil.* 96, 2001, 28; eund., *Zeitschr. Pap. Epigr.* 141, 2002, 40s | Most, *Journ. Hell. Stud.* 117, 1997, 120 recte animadvertit auctorem niti distingui a diversis hominum generibus: 1) a profanis; 2) a simpliciter credentibus Orphicae doctrinae; 3) a celebrantibus ritus publicos in civitatibus et 4) ab iis qui ritus artem suam faciunt; de auctoris indole cf. ad fr. 473 | vid. et. Kingsley, *Ancient philosophy, mystery, and magic*, Oxford 1995, 164s; Obbink in: Laks–Most (edd.), *Studies on the Derveni Papyrus*, Oxford 1997, 42ss; Laks, *Phronesis* 42, 1997, 124s; Graf in: Graf (ed.), *Ansichten griechischer Rituale*, Stuttgart–Leipzig 1998, 33; Hussey, *Oxford Studies in Ancient Philosophy* 17, 1999, 317; Bernabé in: Pérez Jiménez–Casadesús (edd.), *Misticismo y religiones mistéricas en la obra de Plutarco*, Madrid–Málaga 2001, 15; Casadesús, *Actas del X Congr. Esp. de Est. Clás.*, Madrid 2002, 80 | de digressione cf. Funghi, *Corpus dei Papiri filosofici greci e latini III*, Firenze 1995, 574ss (vid. ibid. 575 'rispecchierebbero un modo di procedere discontinuo nell'interpretazione di un testo in cui erano appunto presenti temi cosmologici e motivi attinenti al rituale'); Jourdan, *Le Papyrus de Derveni*, Paris 2003, 20; 84ss | 'la critica del comentarista ricorda la d'Heràclit ... (86 Marc. = 22 B 5 D.-K.) καὶ τοῖς ἀγάμασι δὲ τουτέοισιν εὐχονται ... οὐ τι γινώσκων θεοὺς οὐδ' ἥρωας οὔτινές εἰσι' Casadesús 402 || 1 ante ἀνθρώπων alii alia temptaverunt viri docti : ὅσοι μὲν ἀκοῇ δοκοῦντες μαθεῖν μετ' ἄλλων Tsants. : ὅσοι μὲν (μὲν οὖν Rusten) μετὰ πολλῶν Burkert, West, Rusten : τούτους ὅσοι μὲν Obbink 42 : ὅσοι μὲν (iam Burkert, West, Rusten) τῶν Janko (2001); (2002) | ἐπιτελέσαντες 'used absolutely' et τὰ ἱερὰ 'object only of εἶδον' Rusten monente Burkert in: Meyer - Sanders, *Jewish and Christian Self-Definition III*, London 1982, 5 : at 'el més probable és que τὰ ἱερὰ depengui indistintament d'ambdós verbs' Casadesús 401, 'while performing holy rites ... have seen them' Laks–Most, *Studies* 18 || 2 ἱερὰ Tsants. in: Laks–Most, *Studies* : ἱερὰ ZPE (i.e. *Zeitschr. Pap. Epigr.* 47, 1982, *1ss post p. 300) | [τὰ ἱερὰ εἶδον i. e. 'initiati sunt', cf. Obbink 43 || 3 ὅσοι – 4 ἱερὰ] 'he who makes the sacred his craft' recte Burkert, *The orientalizing revolution* 1992, 41 (vid. et. adn. 2), qui cft. Strab. 10, 3, 23 (fr. 670) τὸ φιλότεχνον μάλιστα τὸ περὶ

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

νοὺς τὰ ἱερά, οὗτοι ἄξιοι θαυμάζεσθαι καὶ οἰκτε[ί]ρεσθαι, θαυμάζεσθαι μὲν, 5
ὅτι, δοκοῦντες πρότερον ἢ ἐπιτελέσαι εἰδήσειν, ἀπέρχονται ἐπιτελέσαντες
πρὶν εἰδέναι, οὐδ' ἐπανερόμενοι, ὥσπερ ὡς εἰδότες τι ὧν εἶδον ἢ ἤκουσαν ἢ
ἔμαθον· [οἱ] κτε[ί]ρεσθαι δέ, ὅτι οὐκ ἀρκεῖ σφιν τὴν δαπάνην προσηλωσθαι,
ἀλλὰ καὶ τῆς γνώμης στερόμενοι πρὸς ἀπέρχονται. πρῶμ μὲν τὰ [ί]ερά
ἐπιτελέσαι, ἐλπίζουσι εἰδήσειν, ἐπ[ιτελέσ]αντ[ες] δέ, στερηθέντες καὶ

τὰς Διονυσιακὰς τέχνας καὶ τὰς Ὀρφικάς, Hippocr. Morb. Sacr. 18, 6 (90 Grense-
mann [fr. 657 I]) ἄνευ καθαρμῶν καὶ μαγίης καὶ πάσης τῆς τοιαύτης βανασίης,
cf. et. eund., Da Omero ai Magi, Venezia 1999, 64; Obbink 46s (qui laud. Ptolemaei
edictum anno 212 constitutum [fr. 44] ubi memorantur οἱ τελοῦντες τῷ Διονύσῳ et
eorum ἱερὸς λόγος); West in: Laks-Most, Studies 83 (qui cft. Plat. Men. 81a [fr. 424]
ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν σοφῶν περὶ τὰ θεῖα πράγματα); Parker in: Powell (ed.),
The Greek world, London 1995, 489 | de constructione cf. Demosth. 37, 53 τέχνην
τὸ πρᾶγμα πεποιημένοι || 5 ante et post ὅτι dist. Janko (2002) | εἰδήσειν] cf. fr.
1a et 3 ἀείσω ξυνοῖσι: at cf. Aristot. fr. 15 Rose τοὺς τελομένους οὐ μαθεῖν τι
δεῖν, ἀλλὰ παθεῖν καὶ διατεθῆναι | de εἰδέναι vs. γινώσκειν cf. Henrichs, Cron.
Ercol. 6, 1976, 16ss | post εἰδήσειν, εἰδέναι et ἐπανερόμενοι dist. Janko (2002) ||
6 ἐπανερόμενοι Rusten coll. Herodt. 1, 91, 4 (de Croeso) οὐ συλλαβῶν δέ τὸ ῥηθὲν
οὐδ' ἐπανερόμενος ἐωυτὸν αἴτιον ἀποφαινέτω : sed ἐπανερόμενοι aoristus est, ut
recte admon. Janko (2002) | de ὥσπερ ὡς cf. Rusten 139 adn. 46 : sec. Tsants., per litte-
teras 'alternative expressions (sc. which remained in the original exemplar and were
repeated at least in the present copy)' cf. infra ad 8 || 6 τι – 7 ἔμαθον] cf. Meliss. 30
B 8 D.-K. νῦν δέ φαμεν ὀρθῶς ὀρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ συνίεσθαι, Heraclit. fr. 3 Marc.
(= 22 B 17 D.-K.) οὐδὲ μαθόντες γινώσκουσιν, ἐωυτοῖσι δέ δοκέουσι (de quo vid.
Obbink 46) || 7 [οἱ] κτε[ί]ρεσθαι ZPE :]κτερεσθαι || | post δέ dist. Janko (2002) |
post προ[ηλωσθαι] dist. Janko (2002) || 8 γνώμης] 'intention (to gain knowledge)'
Rusten 140, cf. Lambertson ap. Jourdan 20 | post πρὸς ἀπέρχονται (sic Tsants., per
litteras) paragraphus est, quae sec. Rusten 138s indicavit omnia quae praecedunt ex
alio opere sumpta esse: 'there is a ... change in subject ..., attitude ... and style ... all
which suggest we are dealing with a talented and confident thinker and writer which
could never be said of our poor commentator' : aliter rem explicavit Tsants., per litte-
ras : 'I believe that we deal with two different versions originating from the author',
cf. supra ad 6 ὥσπερ ὡς | et. Rusten oblocutus est Obbink 45 | de paragraphi usu in
pap. cf. Lamedica in: El-Mosalamy (ed.), Proceedings of the XIXth International
Congress of Papyrology, Cairo 1989, 1, 327s : 'the paragraphos here serves not as
a punctuation mark but as a marker distinguishing the correct form from the faulty
sentence' Tsants., per litteras, cf. et. Obbink 44s, Janko (1997) 67 || 9 post ἐπιτε-
λέσαι dist. Janko (2002) | ἐλπίζουσι Janko (2001); (2002) : ἐλπίζον[τες] || ('an
easy mistake in a context with so many participles' Janko [2001] 28 adn. 159) :
trad. def. Rusten 139 adn. 41; Jourdan 20 | post εἰδήσειν dist. Janko (2002) |
ἐπ[ιτελέσ]αντ[ες] – καὶ Tsants. in: Laks-Most, Studies : ἐπ[ιτελέσ]αν[τες] δέ

V. FRAGMENTA ORPHICA

10 τῆς ἐλπί[δο]ς ἀπέρχονται. τῶ[ν.....] νουν[ων ὁ] λόγος φαί[νε]ται τ[ὸν
Ζ]ᾶνα λ[έγειν τῇ μητ]ρὶ τῇ ἑαυτοῦ ο..[.....]

471 T

P. Derveni col. VI 1 εὐ[χ]αὶ καὶ θυσ[ί]αι μ[ε]ιλ[ί]σσουσι τὰ[ς ψυχ]άς,]
ἐπ[ω]ιδῇ δ]᾽ μάγων δύν[α]ται δαίμονας ἐμ[ποδ]ῶν γι[νο]μένο[υ]ς μεθιστά-

στερηθέντες κα[ὶ] ZPE II 10 ἐλπί[δος] ZPE: ἐλπίδος *idem* atque γνώμης Rusten 140 | τῶ[ν Janko (2002) : τῶ[ι Janko (2001) : τῶ[Tsants. in: Laks-Most, Studies : τ [ZPE | μυθ]εῖον[των vel δεικ]νύον[των vel ἑρμην]εῖον[των vel γ]ητ]εῖον[των vel μαγγαν]εῖον[των vel θρησκ]εῖον[των vel ἐποπτ]εῖον[των tempt. Janko (2002) : δὲ τὰ ἔπη ἀκ]οῦντ[ι (i. e. ‘Orpheus’ poem, which was used for initiations into the Orphic mysteries of Dionysus’) Janko (2001) 28 (vid. adn. 160) spatio brevius : νόντ[ZPE II 10 ὁ] λόγος – 11 τῇ¹ suppl. Janko (2001) :]λόγος . . . [. . .]ται[. . .]ᾶνα ZPE II 11 μητ]ρὶ Janko (2002) : θυγατ]ρὶ Janko (2001) spatio longius | τῇ ἑαυτοῦ Tsants. in: Laks-Most, Studies 19 : υ ZPE | ο. [Tsants. in: Laks-Most, Studies : unde ὁμιλ]ῆσαι vel ὁμιλ[εῖν vel ὀργ[ᾶν vel θόρ]νυσθαι tempt. Janko (2002) | τῇ Janko (2002) | μ]ητρὶ ZPE : Δῆ]μητρὶ Janko (2001) 28 | *commentator de Orphico ritu plane tractat*

471 omnia de quibus nihil dicam suppl. Tsants. in: Laks-Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1967, 95; cf. et. 110ss; vid. et. Henrichs, Atti XVII Congresso Internazionale di Papirologia, Napoli 1984, II, 255ss; West, Orphic Poems 78; 81; 98; Casadesús, Revisió de les principals fonts per a l'estudi de l'orfisme a l'epoca clàssica (Plató i el Papir de Derveni), Tesi Doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra 1995, 224ss; Obbink in: Laks-Most (edd.), Studies 51; West, *ibid.* 82s; Most, Journ. Hell. Stud. 117, 1997, 117ss; Henrichs in: Graf (ed.), *Ansichten griechischer Rituale*, Stuttgart und Leipzig 1998, 33ss; Bremmer, Zeitschr. Pap. Epigr. 126, 1999, 7s; Burkert, *Da Omero ai Magi*, Firenze 1999, 105ss; Johnston, *Restless Dead*, 110s; 137ss; Janko, *Class. Phil.* 96, 2001, 20s; eund., *Zeitschr. Pap. Epigr.* 141, 2002, 12; Casadesús, *Actas del X Congr. Esp. de Est. Clás.*, Madrid 2002, 78s; Jourdan, *Le Papyrus de Derveni*, Paris 2003, 6; 37ss | de re cf. Porphyr. *De abst.* 2, 36 (fr. 635) φησὶ δὲ (sc. ὁ θεολόγος) ἔμψυχον οὗτος θύειν μηδὲ ἓν, ... οἶδε δὲ ὁ τῆς εὐσεβείας φροντίζων ὥς θεοῖς μὲν οὐ θύεται ἔμψυχον οὐδέν, δαίμοσι δὲ καὶ ἄλλοις ἦτοι ἀγαθοῖς ἢ καὶ φαύλοις, καὶ τίνων ἐστὶ τὸ θύειν τούτοις καὶ τούτων ἄχρι τίνος αὐτοῦ δεομένων *et adn. ad loc.* II 2 ἐπ[ω]ιδῇ δ]᾽ μάγων] cf. Herodot. 1, 132, 3 διαθέντος δὲ αὐτοῦ μάγος ἀνὴρ παρεστώς ἐπαείδει θεογονίην, οἷον δὴ ἐκείνοι λέγουσι εἶναι τὴν ἐπαοιδήν· ἄνευ γὰρ δὴ μάγου οὐ σφί νόμος ἐστὶ θυσίας ποιέεσθαι, Schol. Tzetz. *Alleg. Hom. Il. ap. Cramer, Anecd. III* 379, 11 (fr. 825) ἀποτροπιασμοῖς καὶ ἐπωιδαῖς ἡδύναντο οἱ μάγοι | μάγων] cf. Heraclit. 22 B 14 D.-K. νυκτιπόλοις, μάγοις, βάκχοις, λήναις, μύσταις, Diog. Laert. 1, 6 τοὺς δὲ μάγους (sc. φασὶ) περὶ τε θεραπείας θεῶν διατρίβειν καὶ θυσίας καὶ εὐχάς, ὥς αὐτοὺς μόνους ἀκουομένους, cf. 8 Ἀριστοτέλης δ' ἐν πρώτῳ

ναι· δαίμονες ἔμποδὼν ὄντες εἰσὶ] ψυχαὶ τιμω]ροί. τὴν θυσ[ί]ην τούτου
ἐνεκε[μ] π[ρο]ιοῦς]ι[ν] οἱ μά[γο]ι, ὥσπερ εἰ ποινὴν ἀποδιδόντες. τοῖς> δὲ ἱε-

Περὶ φιλοσοφίας (fr. 6 Rose) καὶ πρεσβυτέρους εἶναι τῶν Αἰγυπτίων (sc. τοὺς μάγους)· καὶ δύο κατ' αὐτοὺς εἶναι ἀρχάς, ἀγαθὸν δαίμονα καὶ κακὸν δαίμονα· καὶ τῷ μὲν ὄνομα εἶναι Ζεὺς καὶ Ὠρομάσσης, τῷ δὲ "Αἰδης καὶ Ἀρειμάνιος. φησὶ δὲ τοῦτο καὶ Ἑρμῖππος ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ μάγων (FGrHist 1026 F 56 = fr. 3 Wehrli) καὶ Εὐδοξος ἐν τῇ Περιόδῳ (fr. 342 Lasserre) καὶ Θεόπομπος ἐν τῇ ὁγδόῃ τῶν Φιλιππικῶν (FGrHist 115 F 64, cf. Orph. fr. 427 II): ὅς καὶ ἀναβιώσασθαι κατὰ τοὺς μάγους φησὶ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἔσεσθαι ἀθανάτους, καὶ τὰ ὄντα ταῖς αὐτῶν περικυκλήσει διαμένειν. ταῦτα δὲ καὶ Εὐδημος ὁ Ῥόδιος (fr. 89 Wehrli) ἱστορεῖ, cf. et Plut. Quaest. conv. 7, 5, 4 p. 706d ὥσπερ γὰρ οἱ μάγοι τοὺς δαιμονιζομένους κελεύουσι τὰ Ἐφέσια γράμματα (quae quasi ἐπιωδὴ sunt, vid. comm. ad fr. 830 g) πρὸς αὐτοὺς καταλέγειν καὶ ὀνομάζειν | de re cf. Obbink 52ss; West 82s; Burkert in: Burkert et al. (edd.), Fragmentsammlung philosophischer Texte der Antike, Göttingen 1998, 397 'inwieweit sie damals etwas Neues waren, ob sie mit iranischen Magoi, mit ägyptischem Osiris-Kult oder mit beidem zusammenhängen, wird man weiter diskutieren müssen', cf. eund., Da Omero ai magi, Venezia 1999, 87ss; Muñoz Llamosas in: Peláez (ed.), El dios que hechiza y encanta. Magia y Astrología en el mundo clásico y helenístico, Madrid 2002, 164s; 37s; Jourdan 37s | δαίμονες diversi a θεοῖς ('fundamental division into chthonian versus Olympian gods' Henrichs 257) sunt ψυχαὶ quae removendae sunt ritu: postea descriptur ritus | de re cf. Plat. Symp. 202e καὶ γὰρ πάν τὸ δαιμόνιον μεταξύ ἐστὶ θεοῦ τε καὶ θνητοῦ ... ἐρμηνεύον καὶ διαπορθμεύον θεοῖς τὰ παρ' ἀνθρώπων καὶ ἀνθρώποις τὰ παρὰ θεῶν, τῶν μὲν τὰς δεήσεις καὶ θυσίας, τῶν δὲ τὰς ἐπιτάξεις τε καὶ ἀμοιβὰς τῶν θυσιῶν, ἐν μέσῳ δὲ ὃν ἀμφοτέρων συμπληροῖ, ὥστε τὸ πᾶν αὐτὸ αὐτῷ συνδεσθῆναι. διὰ τούτου καὶ ἡ μαντικὴ πᾶσα χωρεῖ καὶ ἡ τῶν ἱερέων τέχνη τῶν τε περὶ τὰς θυσίας καὶ τελετὰς καὶ τὰς ἐπιωδὰς καὶ τὴν μαντείαν πᾶσαν καὶ γοητεῖαν || 3 δαίμονες idem atque φύλακες in lamellis aureis laudati (cf. Lam. Hipp. [fr. 474] 7 etc.) sec. Most 131ss | ἔμποδὼν ὄντες εἰσὶ] Janko (2001) 20 (cf. adn. 89 'it is grammatically indispensable') : ἔμποδὼν εἰσὶ Tsants. : ἔμπο[δίζου]σιν Henrichs 257 | Betegh 89 n. 45 cft. Ἑμπουσα Aristoph. Ran. 293 | τιμω]ροί Tsants. 113 (et de φρου]ροῖ cogitans) : ἐχθ]ροί Tsants. in textu | θυσ[ί]ην Janko : θυσ[ί]αν Tsants. || 4 π[ρο]ιοῦς]ι[ν] οἱ μά[γο]ι 'his (sc. auctoris) references ... in the third person plural to the funeral rites performed by magoi (who presumably figure here as representatives ... of Greek religion) probably indicate that ... he nonetheless does not consider himself one' recte Most 120 | ποινὴν ἀποδιδόντες] 'l'expressió te forte sabor òrfic' Casadesús 226, cf. Plat. Crat. 400c (fr. 430 I) ὡς δίκην διδούσης τῆς ψυχῆς κτλ, Pind. fr. 133 Snell-Maehl. (= Orph. fr. 443) οἷσί κε Φερσεφὸνα ποινὰν παλαιοῦ πένθεος / δέξεται, Pind. Ol. 2, 58 (= Orph. fr. 445) ποινὰς ἔτεισαν, Lam. Thur. (fr. 489, 4, cf. 490, 4) ποινὰν δ' ἀνταπέ[ι]τε[σε]ις' ἔργων ἔνεκα οὔτι δικαί[ων], P. Gurob (fr. 578) col. I 4 δῶρον δέξ[ε]ατ' ἔμὸν ποινὰς πατ[έρων] ἀθεμίστων, cf. et Most 131s | τοῖς> δὲ] τοῖς i. e. τοῖς δὲ leg. Janko

V. FRAGMENTA ORPHICA

5 ροῖ[ς] ἐπισπένδουσιν ὕ[δω]ρ καὶ γάλα, ἐξ ὧμπερ καὶ τὰς χοὰς ποιοῦσι. ἀν-
 ἀριθμα [κα]ῖ πολυόμφαλα τὰ πόπανα θύουσιν, ὅτι καὶ αἱ ψυχαῖ[ι] ἀν[α]ριθμοί
 εἰσι. μύσται Εὐμενίσαι προθύουσι κα[τὰ τὰ] αὐτὰ μάγοις· Εὐμενίδες γὰρ

(2001) || 5 de ἐπισπένδουσιν et de χοὰς cf. Rudhardt, *Notions fondamentales de la pensée religieuse et actes constitutifs du culte dans la Grèce classique*, Genève 1958 (2e Paris 1992), 240ss; Casabona, *Recherches sur le vocabulaire des sacrifices en grec*, Aix-en-Provence 1966, 231-297; Henrichs 261 et locos ab eo laudatos; Casadesús 228 || 6 πολυόμφαλα τὰ πόπανα] cf. Clem. Alex. Protr. 2, 22, 4 (fr. 590) πόπανα πολυόμφαλα, Aristoph. Plut. 660 πόπανα καὶ θυλήματα et Schol. ad loc. προθύματα, Thesm. 284s τὴν κίστην κάθελε, καί τ' ἔξελε τὸ πόπανον, ὅπως λαβοῦσα θύσω τοῖν θεοῖν, Polyb. 6, 25, 7 τοῖς ὀμφαλωτοῖς ποπάνοις παραπλήσιον (sc. θυρεόν) τοῖς ἐπὶ τὰς θυσίας ἐπιτιθεμένοις, Epiph. Expos. fidei 10 (fr. 592) τύμπανά τε καὶ πόπανα, ῥόμβος τε καὶ κάλαθος κτλ, IG II², 4970 saec. IV a. C. n. 3, 5s Ἀρτέμιδος ... μονόμφαλα, Inscr. Perg. Asklep. n. 161 (saec. II a. C. n.) 2 π[ροθυέσθω Δι] ... πόπανον ῥαβδωτὸν ἐννεόμφαλον κτλ, Sokolowski, *Lois sacrées* 52, 9 π[ό]πανον χοιρικιαῖον ὀρθόνφαλον δωδεκόνφαλον, cf. 16, 17, al. ('il me semble qu'il s'agit du culte d'une association imbuée de panthéisme et d'orphisme' Sokolowski ad loc.), Poll. 2, 169 μεσόμφαλοι καλοῦνται πλακούντων τι εἶδος, vid. et. ceteras inscriptiones quas collegit Henrichs 260s, adn. 22-24 | ψυχαῖ[ι] ἀν[α]ριθμοί] cf. Aët. 1, 7, 11 (Thales 11 A 23 D.-K.) τὸ δὲ πᾶν ἔμψυχον ἅμα καὶ δαιμόνων πλήρες, Diog. Laert. 9, 7 (Heraclit. 22 A 1 D.-K.) πάντα ψυχῶν εἶναι καὶ δαιμόνων πλήρη, Diog. Laert. 8, 32 (Pythagorici 58 B 1a D.-K.) εἶναι τε πάντα τὸν ἀέρα ψυχῶν ἔμπλεων καὶ τούτους τοὺς δαίμονας τε καὶ ἥρωας νομίζεσθαι κτλ, Hermipp. de astrol. 1, 16, 122 (Democrit. 68 A 78 D.-K.) εἶδωλα αὐτοὺς (sc. τοὺς δαίμονας) ὀνομάζων με-
 στὸν τε εἶναι τὸν ἀέρα τούτων φησί | 'the reference to the dead is unmistakable' Henrichs 262, cf. Aristoph. Eccl. 1073 παρὰ τῶν πλειόνων (i.e. mortuorum), Crinag. Anth. Pal. 11, 42, Leon. ibid. 7, 731, ἐς πλεόνων, λ 632 μυρία νεκρῶν, Soph. fr. 879 Radt νεκρῶν σμήνος, Verg. Aen. 6, 706 *innumerae gentes populi que volabant*, ut iam monuerat Rohde, *Psyche*, 91 269ss; cf. eund., *Kleine Schriften*, Tübingen 1901, 229ss et Tsants. in: Laks-Most (edd.), *Studies* 100, qui recte admonuit Erinyas animas mortuorum esse sed non βιαιοθανάτους quod voluerat Rohde; veri similis videtur δαί-
 μονας esse ἀγαθῶν ψυχάς, cf. Heraclit. fr. 97 Marc. (22 B 25 D.-K.) μόροι μέ-
 ζονες μέζονας μοίρας λαγχάνουσι, fr. 73 Marc. (22 B 63 D.-K.) φύλακας γίνεσθαι ἐγερτὶ ζώντων καὶ νεκρῶν | Emped. fr. 107, 5 Wright (31 B 115, 5 D.-K.) δαίμονες οἷτε μακράωνος λελάχασι βίοιο, Plat. Cratyl. 398b (cf. et. Remp. 468dss) || 7 μύσται] cf. Henrichs 267s, qui dubitat utrum initiati in Eleusiniis mysteriis sint necne : 'la relació entre els μύσται i l'acte d'expiar un càstig suggereix més bé un ambient òrfic' rectius Casadesús 226 | προθύουσι] cf. Rohde, *Psyche* 91 139 adn. 2; Ziehen, *Rh. Mus.* 59, 1904, 391ss; Eitrem, *Heros*, *RE* VIII 1 (1912) 1120s; eund., *Opferitus und Voropfer der Griechen und Römer*, Oslo 1915, 468ss; Wörle in: *Ha-
 bicht, Altertümer von Pergamon* VIII 3, Berlin 1969, 172ss; Henrichs 258 et Aescu-
 lapii cultum Athenis ab Henrichs laudatum ibid. adn. 10 || 7-8 Εὐμενίδες γὰρ ψυχαῖ

ψυχαί εἰσιν, ὧν ἔνεκ[εν τὸν μέλλοντ]α θεοὺς θύειν, ὁ[ρ]νί[θ(ε)]ιον πρότερον
[.....] ἰς ποτέ[ον]ται κτλ

472 T

P. Derveni col. III 3].. αἰωσ[....]σιμ[.....] δαίμ]ωγ
γίνεται[ι ἐκά]στωι ἰλ[.....] η ἐξώλεας [...]ετ.ι
ε[.....] δὲ [δ]αίμονες οἱ κάτω[θεν ο]ὐ δέχον[ται.....]
θεῶν, ὑπέρεται δ[ὲ] καλ]οῦνται. [.....] εἰσίν, ὅπωςπερ ἄ[νδρες] ἄδικοι
θ[ανάτῳ] ζημιούμενοι, αἰτίην [δ' ἔ]χουσι[.....] κτλ

5

εἰσιν] cf. Henrichs 262ss et adn. 31ss, qui putat commentatori Eumenidas easdem atque Erinyes esse (p. 265) cf. Casadesús 230s || 8 post θύειν (intrans.) distinxi; fort. legendum ὁ[ρ]νί[θ(ε)]ιον πρότερον [χρῆ] λύειν, cf. col. II 7 ἐκάστο[ι]ς (quod mea sententia de mystis dicitur) ὁρ[ν]ί[θ(ε)]ιον τι κλ[(quod fort. suppl. κλ[εισθέν] et Plut. Cons. ad uxor. 10 p. 611d (fr. 595 I) ὥς οὖν ἀφθαρτον οὔσαν τὴν ψυχὴν διανοοῦ ταυτὸ ταῖς ἀλίσκομέναις ὄρουσι πάσχειν, de quo cf. Bernabé in: Pérez Jiménez–Casadesús (edd.), Estudios sobre Plutarco: misticismo y religiones místicas en la obra de Plutarco, Madrid–Málaga 2001, 20: ‘parece ... lógico suponer que se utilizaba ... en el rito la liberación de un pájaro a modo de magia simpática o simplemente como metáfora de la liberación del alma’ || 9 ποτέ[ον]ται scripsi; an εἰσποτέ[ον]ται?, cf. εἰσπέτομαι : malim σὺν] οἷς ποτέ[ον]ται de Eumenidibus quae cum avibus a mystis liberatis evolaverunt dictum ratus | de raritate huius theologiae meditationis saec. IV a. C. n. vid. Henrichs 261 et adn. 28

472 cf. Tsants. in: Laks–Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1967, 105; Janko, Class. Phil. 96, 2001, 18; eund., Zeitschr. Pap. Epigr. 141, 2002, 7; Casadesús, Actas del X Congr. Esp. de Est. Clás. Madrid 2002, 79; Jourdan, Le Papyrus de Derveni, Paris 2003, 3; 30s || 1 αἰωσ] Tsants. 105 prop. ἵλεως aut sim., coll. Alex. Polyhist. FGrHist 273 F 93 = Πυθαγορ. Ὑπομν. 58 B 1a D.–K. καὶ ὑπὸ τούτων [sc. δαιμόνων καὶ ἡρώων] πέμπεσθαι ἀνθρώποις τοὺς τ’ ὀνείρους καὶ τὰ σημεῖα νόσου τε καὶ ὑγείας | cet. suppl. Tsants. | δαίμ]ωγ] cf. Heraclit. fr. 94 Marc. = 22 B 119 D.–K. ἦθος ἀνθρώπων δαίμων; cf. et. Sfameni in: Bilde et al. (edd.), Conventional values of the Hellenistic Greeks, Aarhus 1997, 67ss | δαίμων cum ‘guardian angel’ comparatur a Tsants. || 2 ἐξώλεας vel ἐξώλεα σ[Tsants. || 3 οἷο δὲ Battezzato ap. Janko (2001) 18 : fort. καλοῦνται] δὲ Janko (2001) | οἱ West in: Laks–Most, Studies 83 : οἱ ZPE | κάτω[θεν] Tsants. : κάτω [εἰσιν ZPE | ο]ὐ δέχον[ται] Janko (2001) : το]ῦδε χού[Tsants. 106 adn. 20 (de terra cum sepulchro comparata dictum esse ratus, coll. σῶμα σῆμα, de quo cf. fr. 430) : ‘perperam’ iudicavit Janko (2001) : an ο]ὐδ’ ἔχουσι? Tsants. ibid. :]δεχου[|| II 4 post θεῶν dist. Janko (2002) | ὑπέρεται] cf. locos a Tsants. laud. | δ[ὲ] καλ]οῦνται Tsants. | ἄ[νδρες] ἄδικοι Tsants. || 5 θ[ανάτῳ] ζημιούμενοι West ap. Tsants. 96 | δ’ ἔ]χουσι Burkert ap. Janko (2002) : τ’ ἔ]χουσι Tsants. : ἴσ]χουσι ZPE || de re cf. Lam. Thur. (fr. 489, 4, cf. 490, 4) ποικιλὰν δ’ ἀνταπέ[ι]τε[σε]ι<σ>’ ἔργων ἔνεκα οὔτι δικαίωον et Most, Journ. Hell. Stud. 117, 1997, 131s

473 T

P. Derveni col. V 3 χρησ[τ]ηριάζον[ται] [] [] [] []
 αὐτοῖς, πάριμεν [εἰς τὸ μα]ντεῖον ἐπερ[ω]τήσ[οντες], τῶμ μαντευομένων
 [ἐν]εκεν εἰ θέμι[ς ἀπ]ιστεῖν [τὰ] ἐν "Αἰδου δεινά. τί ἀπιστοῦσι; οὐ
 γινώσ[κοντες] ἐ[ν]ύπνια οὐδὲ τῶν ἄλλωμ πραγμάτων ἕκασ[τον], διὰ ποίων
 5 ἂν παραδειγμάτων π[ι]στεύουσιν; ὑπὸ τ[ῆς] τε] ἁμαρτ[ί]ας καὶ τ[ῆς] ἄλλης
 ἡδον[ῆς] νενικημέν[οι, οὐ] μανθ[ά]νο[υσιν] [οὐδὲ] πιστεύουσι. ἀ[π]ιστ[ί]η δὲ

473 cf. Tsants. in: Laks–Most (edd.), *Studies on the Derveni Papyrus*, Oxford 1967, 110 (qui putat commentatorem ignaros profanosque alloqui quorum poenae apud inferos certae sunt, illis persuasurum purgatos tantum et initiatos aeternam beatitudinem assequi posse; vid. Plat. Remp. 364bss), vid. et. Janko, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 118, 1997, 68; eund., *Class. Phil.* 96, 2001, 19 et adn. 82; eund., *Zeitschr. Pap. Epigr.* 141, 2002, 10; Bernabé in: Pérez Jiménez–Casadesús (edd.), *Misticismo y religiones místicas en la obra de Plutarco*, Madrid–Málaga 2001, 15s; eund. in: Díez de Velasco (ed.), *Miedo y Religión*, Madrid 2002, 322s; Jourdan 5; 35ss; Betegh 79s || 1 χρησ[τ]ηριάζον[ται] Tsants. | ἐπ[ε]ισ[τ]η| Burkert ap. Janko (2002) || 2 post αὐτοῖς dist. Laks–Most | πάριμεν| ‘must have a future meaning’ Janko (2001) 19 adn. 83; ‘the author is a religious expert’ Most, *Journ. Hell. Stud.* 117, 1997, 120, qui et. recte animadvertit: ‘he himself combines oracular expertise with the closely associated activity of interpreting people’s dreams’, cf. et. 127ss ubi fr. optime explanavit; cf. et. ‘the connection between understanding and belief is crucial for this writer’ Janko (2001) 19 adn. 82 | [εἰς suppl. Tsants. | τὸ Tsants. : τι Janko (2000) in app. crit. | μα]ντεῖον ZPE (i.e. *Zeitschr. Pap. Epigr.* 47, 1982, *1ss post p. 300) | ἐπερ[ω]τήσ[οντες] Tsants. : ἐπερ[ω]τήσ[ουσι] Burkert : ἐπε[] ZPE || 3 [ἐν]εκεν ZPE | θέμι[ς ἀπ]ιστεῖν [τὰ] Janko (2001) 20 adn. 85, qui post δεινά dist. et cft. Prot. Περὶ τῶν ἐν "Αἰδου (Diog. Laert. 9, 55) et Sext. Empir. Adv. Math. 9, 66; 9, 74: θε-μ[ι] . . . [] Tsants. | [τὰ] ἐν "Αἰδου δεινά] cf. fr. 596 et Bernabé 322s || 4 γινώσ[κοντες] ἐ[ν]ύπνια Tsants. : γινώσ[κοντες] τὰ ἐ[ν]ύπνια ZPE | οὐδὲ Tsants. : non legit ZPE | πραγμάτων ‘must mean “occurrences” (LSJ s.v. II), not “physical realities”’, Janko (2001) 20 adn. 86 : ὁραμάτων coni. Janko (1997) 68 : παραδειγμάτων coni. Griffiths ap. Janko (2001) 19 | ἕκασ[τον] Tsants. : ἕκασ[τα] Janko (2002) in app. crit. : ἕκασ[] ZPE | dist. Tsants. | διὰ ποίων Tsants. : non legit ZPE || 5 παραδειγμάτων Tsants. : δειγμάτων ZPE | π[ι]στεύουσιν ZPE | τ[ῆς] τε] Burkert ap. Janko (2002) : δ[ὲ] τῆς Janko (2002) in app. crit. : [τε γὰρ Tsants. : non legit ZPE | ἁμαρτ[ί]ας Tsants. : ἁμαρτη[μ]άτων ZPE (fr. B 6) || 5 [τ]ῆς – 6 νενικημέν[οι] ZPE || 6 ἡδον[ῆς] cf. Plat. Remp. 364b (fr. 573 I) ἀκείσθαι μεθ’ ἡδονῶν τε καὶ ἑορτῶν, 364e λύσεις τε καὶ καθαρμοὶ ἀδικημάτων διὰ θυσιῶν καὶ παιδιᾶς ἡδονῶν εἰσι κτλ, Plut. de Iside 25 p. 360d (fr. 509) ἀλλὰ καὶ ψυχῆς φύσει καὶ σώματος αἰσθήσει {ἐν} συνειληχὸς ἡδονὴν δεχομένη καὶ πόνον κτλ, aliter rem expl. Janko (2001) 20 adn. 87 ||

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

κάμα[θή] τὸ αὐτό· ἦγ γὰρ μὴ μα]νθάνωσι μη[δ]ὲ γινώ[σ]κωσι, οὐκ ἔστιν ὅπως πιστεύουσιν καὶ ὀρ[ῶ]ντες ἐνύπνια κτλ]

lamellae aureae (frr. 474-496)

lamellae aureae sunt folia minutae formae in sepulchris inventa (in Magna Graecia, Thessalia, Macedonia, Lesbo, Achaia, Creta et Romae), quibus litterae insculptae sunt docentes mortuos quomodo apud inferos recte se gerant. homines et mulieres quibus mortuis lamellae addebantur sine dubio doctrinae mysticae initiati fuerunt et liberationem a vita molesta (immo ab animae migratione) aeternamque beatitudinem apud inferos consecuturos se esse sperabant

lamellas ediderunt Die., *Die Fragmente der Vorsokratiker*, Berlin ²1908 II, 480s (iterum ³1912 II, 175ss; D.-K. ¹⁰1961, 15ss); Murray in: *Harrison, Prolegomena to the Study of Greek Religion*, Cambridge 1908 (³1922), 659ss; Compagetti, *Laminette orfiche*, Firenze 1910; Olivieri, *Lamellae aureae orphicae*, Bonn 1915; Wieten, *De tribus laminis aureis quae in sepulchris Thurinis sunt inventae*, Amstelodami 1915; Kern 104ss; Zuntz, *Persephone*, Oxford 1971, 275ss; Pugl. Carr., *La parola del passato* 29, 1974, 108ss; Gallavotti, *Mus. Cr.* 13-14, 1978-1979, 337ss; Colli, *Sapienza I* 172ss; Velasco, *Las lamellae orficas* (edición y comentario), *Memoria de Licenciatura*, Valladolid 1990-1991, inedita; Pugl. Carr., *Le lamine d'oro 'orfiche'*, Milano 1993; Riedweg in: Graf (ed.), *Ansichten griechischer Rituale*, Stuttgart–Leipzig 1998, 359ss; Pugl. Carr., *Le lamine d'oro orfiche*, Milano 2001; Bernabé–Jiménez, *Instrucciones para el más allá. Las laminillas órficas de oro*, Madrid 2001; Pugl. Carr., *Les Lamelles d'or orphiques*, Paris 2003 | vid. singularum lamellarum editiones ap. uniuscuiusque fontium apparatus

lamellas commentati sunt Harrison, *Prolegomena to the Study of Greek Religion*, Cambridge ³1922, 572ss; Alline, *Ξένια*, Athènes 1912, 94ss; Delatte, *Mus. Belge* 17, 1913, 125ss; Lagrange, *Les mystères: l'orphisme*, Paris 1937, 137ss; Guard., *Rend. Pont. Accad. Arch.* 15, 1939, 87ss; Ziegler, *Orphische Dichtung*, XIX. *Die orphisch-pythagoreischen Goldplättchen*, *RE* XVIII 2 (1942) 1386ss; Nilsson, *Eranos* 41, 1943, 1ss; Cumont, *Lux perpetua*, Paris 1949, 248s; 277; 406; Guthrie, *Orpheus* 171ss; Festugière, *Études de religion grecque et hellénistique*, Paris 1972, 32ss; 62s. Guard., *Riv. Filol. Class.* 100, 1972, 322ss; ead., *Epigraphica* 36, 1974, 7ss; Burkert in: *Orfismo in Magna Grecia*, Napoli 1975, 81ss; id., *Orphism and Bacchic mysteries. New evidence and old problems*, *The Center for Hermeneutical Studies Colloquy* 28, 1977, 1ss; 31s; Guard., *Epigrafia*

6 οὐ] – 7 κάμα[θή] Tsants. || 7 τὸ αὐτό Janko (2001) 19 : ταὐτόν Tsants. | ἦγ – μη[δ]ὲ Tsants. | γινώ[σ]κωσι Janko (2001) : γινώ[σ]κωσιν Tsants. || 7 οὐκ – 8 ὀρ[ῶ]ντες Tsants. || 8 ἐνύπνια Janko (2001)

V. FRAGMENTA ORPHICA

Greca IV, Roma 1978, 258ss; Simondon, *La mémoire et l'oubli dans la pensée grecque jusqu'à la fin du Ve siècle avant J.-C.*, Paris 1982, 141ss; Janko, *Class. Quart.* 34, 1984, 89ss; Musti, *Quad. Urb. n. s.* 16, 1984, 61ss; Lloyd-Jones in: *Pindare, Entretiens sur l'Antiquité Classique* 31, 1984, 245ss (= Greek Epic, Lyric, and Tragedy. The academic papers of Sir Hugh Lloyd-Jones, Oxford 1990, 80ss); Guard., *L'epigrafia greca dalle origini al tardo impero*, Roma 1987, 320ss; Scarpi-Cosi-Tessier, *Mus. Pat.* 5, 1987, 193ss; Pugl. Carr., *Magna Grecia III, Vita religiosa e cultura letteraria, filosofica e scientifica*, Milano 1988, 159ss; Velasco (1990-1991); Kotansky in: Faraone-Obbink (edd.), *Magika Hiera*, New York - Oxford 1991, 107ss; Graf in: Borgeaud (ed.), *Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt*, Genève 1991, 87ss; Di Filippo Balestrazzi, *Riv. di Archeol.* 15, 1991, 69ss; Scalera McClintock, *Filosofia e Teologia* 5, 1991, 396ss; Velasco, *Kernos* 5, 1992, 209ss; Bernabé, *Tempus* 0, 1992, 28ss; Bernand, *Sorciers grecs*, Paris 1991, 383ss; Graf in: Carpenter-Faraone (edd.), *Masks of Dionysus*, Ithaca-London 1993, 239ss; Pugl. Carr. (1993); Giangiulio in: Settis (ed.), *Storia della Calabria antica II. Età Italica e Romana*, Roma-Reggio Calabria 1994, 11ss; Camassa in: Cassio-Pocchetti (edd.), *Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia*, Pisa-Roma 1994 [1995], 171ss; Casadio, *ibid.*, 79ss; Tortorelli *ibid.*, 207ss; ead. in: *Mathesis e Philia. Studi in onore di Marcello Gigante*, Napoli 1995, 79ss (1995a); ead., *La parola del passato* 50, 1995, 468ss (1995b); Giangrande, *Minerva* 9, 1995, 53ss; Sorel, *Orphée et l'orphisme*, Paris 1995, 110ss; Díez de Velasco, *Los caminos de la muerte*, Madrid 1995, 126ss; Riedweg, *Vox Latina* 32, 1996, 475; Calame in: Geny-Mactoux (edd.), *Discours religieux dans l'antiquité*, Besançon-Paris 1996, 11ss; Bañuls Oller, *Stud. Phil. Valent.* 2, 1997, 5ss; Lévêque, *Kernos* 10, 1997, 234ss; Riedweg in: Graf (ed.), *Ansichten griechischer Rituale*, Stuttgart und Leipzig 1998, 359ss; Burkert in: Burkert et al. (edd.), *Fragmentensammlungen philosophischer Texte der Antike*, Göttingen 1998, 390ss; Baumgarten, *Heiliges Wort und Heilige Schrift bei den Griechen*, Tübingen 1998, 91ss; Tzifopoulos, *Θαλλώ* 10, 1998, 81ss; id. in: Abagianou (ed.), *Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου*, 'Αθήνα 2002, 147ss; Burkert, *Da Omero ai Magi*, Venezia 1999, 62ss (cf. eund., *Die Griechen und der Orient*, München 2003, 83ss); Tortorelli in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), *Tra Orfeo e Pitagora*, Napoli 2000, 18ss; Bernabé, *ibid.*, 45ss; Albinus, *The House of Hades*, Aarhus 2000, 141ss; Pugl. Carr. (2001); Bernabé - Jiménez; Calame, *Rev. Hist. Rel.* 219, 2002, 389ss; Riedweg, *Rev. Hist. Rel.* 219, 2002, 459ss; Cole in: Cosmopoulos (ed.), *Greek Mysteries*, London 2003, 200ss; Pugl. Carr. (2003)

de lamellarum inventione, de locis et de quaestionibus archaeologicis cf. Zuntz 287ss; Guzzo, *Bolletino d'Arte* LXXVI ser. vi n. 67, 1991, 123ss; Bottini, *Archeologia della salvezza*, Milano 1992, 27ss, 125ss; vid. et. Cole in: Cosmopoulos (ed.), *Greek Mysteries*, London 2003, Table 8.1 p. 202ss

lamellae ad plures usus factae esse videntur: ut initiatus meminerit quae in

initiatione vidisset et audivisset, quo melius sciat quae apud inferos agere et dicere debeat, ut ipse recognoscatur (ita σύμβολα interpretatur Tortorelli [1995b] 471) et monstrare et probare possit se initiatum esse | fort. et. lamellis magico modo utebantur, de quo cf. Marshall, *Catal. Jewell. Greek, Etrusc., Rom. British Museum*, London 1911, Introd. XLVII; Guthrie, *Orpheus* 172 ('magic was not alien to Orphism'); Zuntz 282ss; Kotansky in: Faraone–Obbink [edd.], *Magika Hiera*, New York–Oxford 1991, 114ss; Kingsley, *Ancient philosophy, mystery, and magic. Empedocles and Pythagorean tradition*, Oxford 1995, 310 | lamella est 'phylactère' sec. Cumont 277 : 'eine Art Titel zum Talisman' West, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 18, 1975, 232 (vid. et. Tortorelli [1995b] 469, quae iure distinxit 'amuleto' et 'talismano'; cf. et. eand. in: Tortorelli–Storchi–Visconti [edd.], *Tra Orfeo e Pitagora*, Napoli 2000, 20s) | probabile est homines aliis ad varios (nonnunquam ad plures simul) fines consequendos aliis temporibus et aliis locis usos esse; cf. et. Bernabé, *II Jornadas internacionales UNED. Estudios actuales sobre textos griegos*, Madrid 1992, 232ss; eund. (2000) 53ss

primum viri docti religioni Orphicae lamellas tribuerunt, cf. Dieterich, *Nekyia* 84ss; Harrison, *Prolegomena to the Study of Greek Religion*, Cambridge³ 1922, 572ss; Comparetti (1910); Olivieri (1915) : mox dubitaverunt Leopold, *Mél. Arch. Hist.* 39, 1921–1922, 170s; Wil., *Glaube II* 202s; Thomas, *Ἐπέκεινα*, Diss. München 1938, 130ss; Cumont, *Recherches sur le symbolisme funéraire des Romains*, Paris 1942, 371 adn. 1; 377 adn. 6; 423 adn. 5; Picard, *Rev. Hist. Rel.* 159, 1961, 127s ('la source littéraire doit être cherchée à Eleusis', cf. Calame [1996] 11ss); Zuntz 343ss, qui (antequam Hipponii lamella reperta sit) lamellas Pythagoricae 'missae pro defunctis' assignavit (repugnavit Gigante in: Cingari [ed.], *Storia e cultura della Calabria antica*, 1980, 549); 'die Schlüsselworte sind μύσται, βάκχοι, Βάκχος ἔλυσεν, τέλεα' Die Feststellung, daß die Verheißungen dieser Jenseitstexte aus "bakchischen Mysterien", aus Λύσιοι Τελεταί [cf. Plat. *Resp.* 366ab] des Dionysos, aus Dionysos-Mysterien stammen, übersetzt lediglich, was die Texte selbst aussagen' Burkert (1998) 392; cf. et. Coppola, *Ann. Ist. Ital. Stud. Stor.* 13, 1995–1996, 127ss | duo genera distinxit Pugl. Carr. (1993) 11ss: a) lamellae in quibus Memoria tractatur, quas 'Mnemosynias' appellat et quae Pythagoricae esse videntur, et b) lamellae in quibus de Proserpina agitur; sec. hunc virum doctum lamellae Mnemosyniae 'vademecum', at Thurinae φυλακτήρια fuerunt | at valde difficile est earum genera plane distinguere; Lam. Hipp. (fr. 474) aperte de Bacchicis ritibus loquitur, et in Lam. Pelinn. (fr. 485–486) Bacchus et Proserpina nominantur, cf. Musti 63ss; Scalara McClintock, *Filosofia e teologia* 5, 1991, 397; Tortorelli (1995b) 472s; Riedweg (1996) 447; (1998) 387; Bernabé (2000) 56; Morand, *Études sur les Hymnes orphiques*, Leiden-Boston-Köln 2001, 224; optime rem tractavit Graf (1993) 250s, qui lamellas tantum sec. formam distinxit, cf. et. Albinus (2000) 141; Bernabé-Jiménez 231 | post lamellas nuper repertas iterum veri simillimum videtur has Orphicae religioni tribuendas esse, cf. praecipue Burkert, *Lore and*

V. FRAGMENTA ORPHICA

Science 113 adn. 21; eund. (1975) 84ss; Musti; Segal, *Gr. Rom. Byz. Stud.* 31, 1990, 411ss; Velasco (1990-1991) 810ss; Graf (1991); (1993) 247ss; Casadio 97; Díez de Velasco 132ss; Riedweg (1996); eund. (1998); Burkert (1998) 395; Baumgarten; Merk., *Zeitschr. Pap. Epigr.* 128, 1999, 1ss; Bernabé (2000) : contra adhuc Calame (1996) 23ss; Schlesier in: von den Hoff - Schmidt (edd.), *Konstruktionen von Wirklichkeit*, Stuttgart 2001, 157ss | probabile est lamellas in ritibus bacchicis apud Orphicos in usu fuisse: incertum utrum in initiationibus an in momento mortis, immo 'simul in eodem lamella et initia et ritus sepulcrales in memoriam revocantur' ut voluit Riedweg (1996) 477s, cf. eund. (1998) 378, monente v. d. Burkert (1975) 96, qui cft. Plut. fr. 178 Sandbach (Orph. fr. 594) διὸ καὶ τὸ ῥῆμα τῷ ῥήματι καὶ τὸ ἔργον τῷ ἔργῳ τοῦ τελευτᾶν καὶ τελεῖσθαι προσέοικε; cf. et. Di Filippo Balestrazzi 78 adn. 65; Graf (1993) 248s | de inscriptionibus Italicis in quibus similia inveniuntur (vid. ad fr. 496) cf. Poccetti in: Cassio-Poccetti, *Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia*, Pisa-Roma 1994 [1995], 109ss; Tortorelli (1995b) 471; Bernabé-Jiménez 217; 281; de lamellis Belgicis quae fort. Orphica vestigia continebant cf. ibid. 217s; 281

de metempsychosi in lamellis cf. Guthrie, *Orpheus* 175; Burkert (1975) 91; eund. (1998) 395; Casadio in: Borgeaud (ed.), *Orphisme et Orphée*, Genève 1991, 135s; Giangiulio 28ss; Díez de Velasco 134; Bernabé-Jiménez 224; iniuria dubitat Graf (1993) 242

de locis similibus in scriptis Aegyptiis (praecipue in Aegyptiorum 'libro mortuorum') cf. Foucart, *Recherches sur l'origine des mystères d'Eleusis*, 1895, 71; Die., *Philotesia Kleinert*, Berlin 1907, 43 adn. 4; Dieterich, *Nekyia*, Leipzig-Berlin ²1913, 95ss; Guthrie, *Orpheus* 177; 192 adn. 14; Zuntz 370ss; 389ss; West, *Early Greek Philosophy and the Orient* 1971, 64s; eund., *Zeitschr. Pap. Epigr.* 18, 1975, 229s (coll. Morenz, *Zeitschr. f. ägypt. Sprache und Altertumskunde* 82, 1957, 62ss); Burkert (1975) 86, cum bibl. in adn. 11; Pugl. Carr. (1993) 45 (= [2001]) 85s; Betz in: Graf (ed.), *Ansichten griechischer Rituale*, Stuttgart und Leipzig 1998, 401 (coll. Hornung, *Die Unterweltsbücher der Ägypter*, Zürich-München 1989, 14); Merk., *Zeitschr. Pap. Epigr.* 128, 1999, 1ss; Bernabé-Jiménez 251 | haec cum Hethitico scripto de itinere humanae animae comparavit Watkins, *How to kill a dragon*, Oxford 1995, 277ss (cf. Bernabé-Jiménez 252; Bernabé in: Hrdā manasā, *Festschrift Herzenberg*, Moskva nond. ed.); cum funebri lamentatione hodie Mordoviae in usu Jordan, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 134, 2001, 80; similia inveniuntur et. in Marian, *Inmormântarea la români*, București 2000, 79 et 304ss, cf. Poruciuc, *Eighth Int. Congr. of Thracology, Thrace and the Aegean*, Sofia 2002, II, 747ss

quamquam omnes lamellae ad eandem religionem spectant, res diversas continent: in aliis de Proserpina loquitur anima et puram se profitetur et apud inferos manere cum reliquis beatis poscit; in aliis aliquis mortuum appellat describens locos quos apud inferos lustrabit et hortatur ad certas res agendas et certa verba dicenda coram custodibus | ad animae iter ad inferos omnes lamellae referri

possunt. aliae de aliis illius itineris stationibus agunt, cf. Riedweg (1996) 487s; eund. (1998) 387ss; (2002); Graf (1993) 254; Baumgarten 93s; Camassa in: Gulletta (ed.), *Sicilia Epigraphica II*, Pisa 1999, 580; Bernabé (2000) 56ss; Bernabé-Jiménez 249ss (repugnauit Pugl. Carr., *La parola del passato* 56, 2001, 301ss); res summatim sic explicari possunt:

1) ante mortem homo initiandus et purgandus est; postquam ad summum gradum initiationis venit (βάκχος fit) et purgatus est ipse vel anima sua (καθαρά), dea Memoria cavet ut in momento mortis initiationem memoret; lamellae sunt utriusque testimonia;

2) in momento mortis oportet mystam meminisse quae in initiatione vidit et audivit et ipsum (vel animam suam) scire quae agenda sint: nempe fontem prope albam cupressum vitare et eligere Memoriae fontem;

3) postea oportet memor sit eorum quae custodibus dicenda sint: 'filius Terrae Caelique stellati sum', tunc aquam Memoriae bibere et prope Proserpinam accedere poterit;

4) deinde necesse est animam meminisse quae coram Proserpina dicenda sint: 'venio pura ex puris' etc;

(4a hic Lam. Pher. locat Riedweg [2002] 471: 'échange de symboles oraux: dialogue avec d'autres gardiens, dernière "épreuve" avant d'être admis[e] dans la "prairie sacrée" de Perséphone');

5) denique cum aliis Bacchis peragrat iter mysticum et vitam beatam apud inferos assequi potest

sola lamella Romana ab aliis differt, quia defunctae nomen ibi scriptum est, fort. iam pro amuleto usurpata est (ut vol. Kotansky, *Greek magical amulets*, I, Köln 1994, 112)

incertum utrum versus ex uno et eodem fonte (i.e. ex Orphico poemate quodam) originem ducant necne: excerpta εἰς "Αἰδου καταβάσεως sunt sec. Dieterich, *Nekyia* 128; cf. Guthrie, *Orpheus* 171s; Riedweg (1996) 482; vid. et. eund. (1998) 376ss; (2002); e diversis carminibus Orphicis fluxerunt sec. Comparetti, *Journ. Hell. Stud.* 3, 1882, 117; non excerpta, immo λόγιον breve est sec. Galavotti 337 : aliter rem explanavit Bernabé (1992) 233s, (2000) 55s: omnium lamellarum una est religio; itaque erat quaedam κατάβασις – an καταβάσεις? – unde prodierint versus quos in lamellis invenimus. at qui lamellarum textus conficiebant, nunc hos, nunc illos eligebant et variis modis nonnulla addebant, cf. et. Baumgarten 94 | 'keiner dieser Texte ist uns aus direkter literarischer Überlieferung bekannt. Es handelt sich insofern um Zeugnisse einer "Subkultur"', recte Burkert (1998) 394

in his lamellis multae sententiae inveniuntur quae ad religiosam doctrinam pertinent, et saepe valde difficile est earum sensum interpretari; de hac re multum disputaverunt viri docti; veri simillimum esse mihi quidem videtur eas sententias consulto ambiguas esse et saepe plura significare posse auctores earum voluisse; vid. plura ap. comm. ad singulas lamellas

V. FRAGMENTA ORPHICA

ad lamellas melius interpretandas notionibus hodiernis viri docti usi sunt sic ut illis quas “structuralista” Greimas introduxit et Propp in medium protulit; cf. praecipue Segal; Riedweg (1996) 484s; eund. (1998) 380ss, et Calame (1996) : in lamellis loquuntur a) anima initiati, b) custodes, qui ab anima quaerunt quis sit et unde veniat, c) in Lam. Pelinn. (fr. 485s) fortasse sacerdos vel mysta, et d) narrator peritus omnium rerum quae apud inferos sunt : ubi sint lacus vel fontes Memoriae et Oblivionis, ubi cupressus, quae aqua animae bibenda sit, quid anima custodibus, quid Proserpinae dicere debeat, quid post rectum responsum anima spectatura sit. quae persona omnia sciens quis nisi Orpheus est? qui vates ideo de inferis omnia scire potest, quod ad inferos descendit, ritus condidit, de his rebus carmina plurima scripsit? cf. Bernabé (1991) 234; Graf (1991) 90; 97ss; eund. (1993) 243ss; Parker in: Powell (ed.), *The Greek world*, London 1955, 497s; Riedweg (1998) 377; eund. (2002) 478

ad lamellarum studium cf. et. Paus. 2, 37, 2-3 καταστήσασθαι δὲ τῶν Λερναίων τὴν τελετὴν Φιλάμμωνά φασι. τὰ μὲν οὖν λεγόμενα ἐπὶ τοῖς δρωμένοις δῆλὰ ἐστὶν οὐκ ὄντα ἀρχαῖα· ἃ δὲ ἤκουσα ἐπὶ τῇ καρδίᾳ γεγράφθαι τῇ πεποιημένῃ τοῦ ὀρειχάλκου, οὐδὲ ταῦτα ὄντα Φιλάμμωνος Ἀρριφῶν εὗρε, τὸ μὲν ἀνέκαθεν Τριχωνιδεύς τῶν ἐν Αἰτωλῶν, τὰ δὲ ἐφ’ ἡμῶν Λυκίων τοῖς μάλιστα ὁμοίως δόκιμος, δεινὸς δὲ ἐξευρεῖν ἃ μή τις πρότερον εἶδε, καὶ δὴ καὶ ταῦτα φωράσας ἐπὶ τῷδε. τὰ ἔπη, καὶ ὅσα οὐ μετὰ μέτρου μεμιγμένα ἦν τοῖς ἔπεσι, τὰ πάντα Δωριστὶ ἐπεποιήτο· πρὶν δὲ Ἡρακλείδης κατελθεῖν ἐς Πελοπόννησον, τὴν αὐτὴν ἠφίεσαν Ἀθηναῖοις οἱ Ἀργεῖοι φωνήν· ἐπὶ δὲ Φιλάμμωνος οὐδὲ τὸ ὄνομα τῶν Δωριέων ἐμοὶ δοκεῖν ἐς ἅπαντας ἠκούετο Ἑλλήνας, quae mihi comiter indicavit Jordan per litt.

icon. a) amphora a “pictore Ganymedis” picta c.a. 330/320 (Basileae S 40): Orpheus stans ante aediculam, in qua sedet senex mortuus qui laeva manu volumen papyraceum tenet (vid. Schmidt–Trendall–Cambitoglou, *Eine Gruppe Apulischer Grabvasen in Basel*, Basel-Mainz 1976, 7ss; 32ss; Schmidt in: *Orfismo in Magna Grecia* 112ss, ubi de pluribus vasis Apulis agitur; West, *Orphic Poems* 25 et lam. 2; Giangiulio 48; Wegner, *Boreas* 11, 1988, 183s; Garezu, *Orpheus LIMC VII 1* (1994) 90 (n. 88); Burkert (1998) 397; eund. (1999) 75; veri simillimum videtur illud volumen papyraceum idem valere atque lamella aurea, cf. Pap. Derveni (fr. 2ss) et introd. ad loc.; Schmidt, *Grabvasen* 33 adn. 62; Bottini 149; Casadio in: Cassio–Pocchetti (edd.), *Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia*, Pisa-Roma 1994 [1995], 103; volumen papyraceum quod dextra manu tenebat mortuus in tumulo prope Callatim (hodie: Mangalia) invento adversa fortuna deletum est et legi non iam potest, cf. Preda, *Dacia* 5, 1961, 295ss; Condurachi in: *Orfismo in Magna Grecia* 184s; Schmidt, *ibid.* 229s; West, *Orphic Poems* 25; Bottini 149s | b) cratera Apulia “inferorum pictori” ascripta (Staatliche Antikensammlungen München 3297) ubi Orpheus apud inferos praesentatur ante aedificium cum columnis (in quo sunt Proserpina et Pluto), cum viro, muliere pueroque, quos Furtwängler, *Griechische Vasenmalerei*, 1900

I, 48s (tab. 10) initiatorum familiam putat, contra Zuntz 412; Moret, *Rev. Arch.* 2, 1993, 322; cf. et. Schmidt in: *Orfismo in Magna Grecia*, Napoli 1975, 119s; eand. in: Borgeaud (ed.), *Orphisme et Orphée*, Genève 1991, 33; Aellen, *À la recherche de l'ordre cosmique*, Zürich 1994, n. 50 l c) quinque craterae Apuliae, prima a "pictore sacci albi" picta c.a. 320 a. C. n. in Matera, Mus. Naz. D. Rìdola servata sub n. 336 (cf. Beschi in: *I greci in occidente*, Milano 1996, 450), altera "inferorum pictori" assignata (Mus. Neapolitano SA 709, cf. Aellen n. 78 p. 211), tertia in urbe q. e. Karlsruhe servata (B 4, cf. Aellen n. 28 p. 205), quarta in museo Neapolitano (H 3222, cf. Aellen n. 2, p. 202), et fragmentum Apulium, olim Ruvo ex coll. Fenicia (Aellen n. 6, p. 202), ubi similia repraesentantur l d) cratera Apulia RVAp Suppl. 2 p. 508, 18/41a1, "Darei pictori" imputata c.a. 340-330 a. C. n., in Toleti (Ohio) Museo servata, in qua Bacchus qui thiaso praeest et Pluto in aedicula sua dextras iungunt coram Proserpina; a parte sinistra sunt duae maenades et satyrus (OINOΨ nominatus), infra aedificium est πανίσκος cum Cerbero; a dextra repraesentantur Hermes, Actaeon, Pentheus et Agave; cf. Graf (1993) 256; Moret, *Rev. Arch.* 2, 1993, 293ss; Johnston - McNiven, *Mus. Helv.* 53, 1996, 25ss; Calame (1996); Gavrilaki - Tzifopoulos, *Bull. Corr. Hell.* 122, 1998, 353s; Burkert (1999) 74; Tzifopoulos in: Abagianou (ed.), *Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου*, Ἀθήνα 2002, 161ss (vid. et. Abagianou *ibid.* 94s); de re cf. et. Sarian ap. Carvalho (ed.), *Orfeu, Orfismo e viagens a mundos paralelos*, Sao Paulo 1990, 35ss; Schmidt, *Antike Kunst* 43, 2000, 86ss; Olmos in: Bernabé-Jiménez 293ss; Bremmer, *The Rise and Fall of the Afterlife*, London-New York 2002, 11 et adn. 7 p. 139 ll praeterea cf. anaglypha Locrensia ubi Bacchus et Proserpina vel Proserpina et Pluto una repraesentantur; de quibus cf. Langlotz-Hirmer, *The Art of Magna Graecia*, London 1965, lam. 71-75; Prückner, *Die lokrischen Tonreliefs*, Mainz 1968; Sourvinou-Inwood, *Journ. Hell. Stud.* 98, 1978, 105s; Torelli, *Atti Taranto* 16, Napoli 1977, 163ss; Giuffrè Scibona, *Quad. Ist. Arch. Fac. Lett. Messin.* 2, 1986-1987, 49ss; Giangiulio 32; Olmos in: Bernabé-Jiménez 296ss

in nostra editione lamellae hac ratione ordinatae sunt: primum lamellae Hipp. (fr. 474), Entell. (fr. 475), Petel. (fr. 476) et Phars. (fr. 477), quae inter se simillimae sunt: de momento mortis, de recta via ad inferos et de verbis coram custodibus dicendis agunt; deinde lam. Cretenses (fr. 478-483), ubi res breviter exponitur et solum de verbis coram custodibus dicendis agitur; deinde lamella (an Thessalica?) in mus. Getty servata, eis simillima (fr. 484); sequuntur lamellae Pellinae duae (fr. 486-7), quae "ritus de defunctis" includunt; deinde lamellae Thurinae: primum illa (fr. 487) ubi defunctus salutatur et felix habetur quia deus factus est; sequuntur lamellae Thurinae (fr. 488-490) ubi anima cum Proserpina loquitur et puram se profitetur; deinde lamella Romana (fr. 491) Thurinis similis; subiuncta est lamella Thurina (fr. 492) dissimillima, in qua deorum nomina tantum epithetaque et quaedam formulae mysticae consulto inter litteras sine significatione et verba aliena scriptae sunt; sequuntur Lam. Pheris prosa

V. FRAGMENTA ORPHICA

conscripta (fr. 493) in qua σύμβολα continentur, Lam. Skafaki (fr. 494) et Lam. Mylopót. (fr. 495) in quibus defuncti anima Inferorum regi et reginae salutem dicit, et denique lamellae minores (fr. 496) ubi virorum aut mulierum nomina aut verbum μύσσης aut utraque inveniuntur

474 F (4 [A 62] C.)

Μνημοσύνας τόδε ἔργον. ἐπεὶ ἂν μέλλησι θανείσθαι

474 Lamella aurea c. a. 400 a. C. n. Hipponii reperta, nunc in Museo Archeologico Statale di Vibo, prim. ed. Pugl. Carr., *La parola del passato* 29, 1974, 108ss; cf. et. eund., ib. 30, 1975, 226ss; Guard., *Epigraphica* 36, 1974, 7ss; 37, 1975, 19ss; Merk., *Zeitschr. Pap. Epigr.* 17, 1975, 8s; West, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 18, 1975, 229ss; Marc., *Zeitschr. Pap. Epigr.* 23, 1976, 221ss (= *Studies in Greek Poetry*, Atlanta 1991, 138ss, cum 'Postscript' 141s); Zuntz, *Wien. St. n. F.* 10, 1976, 129ss; Pugl. Carr., *La parola del passato* 31, 1976, 458ss; Luppe, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 30, 1978, 23ss; Guard.,

474 1 Lam. Petel. (fr. 476) 12 [Μνημοσύ]νης τόδε<ε> ἔργ[ον· ἐπεὶ ἂν μέλλησι] θανείσθ[αι] | Lam. Rom. (fr. 491) 3 Μνημοσύνης τόδε δῶρον | π 207 τόδε ἔργον Ἀθηναίης | Aesch. *Suppl.* 587 Διὸς τόδ' ἔργον | Eur. *Hel.* 708 Ἥρας τάδ' ἔργα | Λ 733 μέγα ἔργον Ἄρης | I 523 μέμνημαι τόδε ἔργον, cf. K 39 al., ξ 66 | Lam.

474 lamellae scalptor littera η pro h utitur (quamquam alibi η omittit, cf. 3 ἑστακῶα, 7; 12 ὕδωρ, 9 ὅττι, de quo cf. Cassio [1994] 193ss), litt. ο pro o, ω, ου, litt. ε pro e, η, ει; litt. ω non utitur. textum autem nostro more scriptum praebeo; scribo enim ο ω ου ε η ει, litteras geminatas κχ, γγ et spiritum asperum pro h. servo autem α pro η et formas sine -ι- ἑστακῶα, ὕς et vocales elidendas in textu scriptas | e fr. 474 et 476-7 archetypum restituere conati sunt viri docti, praecipue West 230; Janko; Velasco 782ss; Cassio (1994) : at cf. Pugl. Carr. (1975) 227s; eund. (1993) 14 (= [2001] 24s); Marc.; Bernabé (1992) 233s; eund. in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), *Tra Orfeo e Pitagora*, Napoli 2000, 53ss; Riedweg (1996) 447; eund. (1998) 362s; 376; Bernabé-Jiménez 245ss || I de Memoria in his lamellis valde honorata cf. Pugl. Carr. (1974) 117ss; Guard. (1978) 263; Cole (1980) 238; Pugl. Carr. (1983) 71ss (= *Tra Cadmo e Orfeo* 379); eund. (1993) 14ss; 25ss (= [2001 25ss; 51ss]; Bernabé-Jiménez 30ss; cf. et. Simondon, *La mémoire et l'oubli dans la pensée grecque*, Paris 1982 (quae hanc lamellam praeterit); Morand, *Études sur les Hymnes orphiques*, Leiden-Boston-Köln 2001, 223 | de Memoria ap. Pythagoricos cf. Aristot. *Phys.* 222b17 ἐν δὲ τῷ χρόνῳ πάντα γίγνεται καὶ φθείρεται· διὸ καὶ οἱ μὲν σοφώτατον ἔλεγον, ὁ δὲ Πυθαγόρειος Πάρων ἀμαθέστατον, ὅτι καὶ ἐπιλανθάνονται ἐν τούτῳ (cf. *Simplic. in Aristot. Phys.* 754, 6 Die. = *Eudem. fr.* 90 Wehrli); Iamblich. *Vit. Pyth.* 29, 164 (58 D 1 D.-K.) ὥοιοντο δὲ δεῖν κατέχειν καὶ διασώζειν ἐν τῇ μνήμῃ πάντα τὰ διδασκόμενά τε καὶ φραζόμενα, καὶ μέχρι τούτου συσκευάζεσθαι τὰς τε

Epigrafia Greca IV, Roma 1978, 261ss; Colli, Sapienza I 172 (fr. 4[A 62]); Gallavotti, Mus. Cr. 13-14, 1978-1979, 337ss; Guard., Riv. Filol. Clas. 118, 1985, 385ss; Marc., Živa Antika 40, 1990, 73ss; Velasco, Las lamellae órficas (edición y comentario), Memoria de Licenciatura, Valladolid 1990-1991, 8ss; Bernabé, II Jornadas internacionales UNED. Estudios actuales sobre textos griegos, Madrid 1992, 219ss; Pugl. Carr., Le lamine d'oro 'orfiche', Milano 1993, 20ss; Riedweg, Vox Latina 32, 1996, 475ss; eund. in: Graf (ed.), Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart und Leipzig 1998, 395; eund., Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 465ss; Russo, Epigraphica 58, 1996, 35ss; Burkert, Da Omero ai Magi, Venezia 1999, 62ss; Sacco, Zeitschr. Pap. Epigr. 137, 2001, 27ss; Pugl. Carr., Le lamine d'oro orfiche, Milano 2001, 39ss; Bernabé-

μαθήσεις καὶ τὰς ἀκροάσεις, μέχρι οὗτου δύναται παραδέχεσθαι τὸ μανθάνον καὶ διαμνημονεύον, ὅτι ἐκεῖνό ἐστιν ὡς δεῖ γινώσκειν καὶ ἐν ὡς γνώμην φυλάσσειν. ἐτίμων γοῦν σφόδρα τὴν μνήμην καὶ πολλὴν αὐτῆς ἐποιοῦντο γυμνασίαν τε καὶ ἐπιμέλειαν (vid. et. Burkert, Lore and Science 170; Pugl. Carr. [1974] 118), Procl. in Plat. Tim. I 124, 4 δοκεῖ δ' ἔμοιγε καὶ ὁ τῶν Πυθαγορείων λόγος μμεῖσθαι τὴν τῶν Αἰγυπτίων τοιαύτην ἱστορίαν, ὁ παρασκευάζων τὰς ψυχὰς καὶ τῶν προτέρων ἀναμνησκέσθαι βίων (cf. Delatte, Études sur la littérature pythagoricienne, Paris 1915, 69); Iamblich. Vit. Pyth. 14, 63 ἐναργέστατα γὰρ καὶ σαφῶς ἀνεμίμησκε (Pythagoras) τῶν ἐντυγχανόντων πολλοὺς τοῦ προτέρου βίου, ὃν αὐτῶν ἡ ψυχὴ πρὸ τοῦ τῷδε τῷ σώματι ἐνδεθῆναι πάλαι ποτὲ ἐβίωσε κτλ, Emped. fr. 99 Wright (31 B 129 D.-K.) 12ss ὁπότε γὰρ πάσῃσιν ὀρέξαιτο πραπίδεςσιν, / ῥεῖ' ὃ γε τῶν ὄντων πάντων λεύσσεσκεν ἕκαστον, καὶ τε δέκ' ἀνθρώπων καὶ τ' εἴκοσιν αἰώνεσσιν (de quo cf. Zuntz, Persephone 208s; Burkert, Lore and Science 137s; Giangiulio 17), de re cf. et. Zuntz, Persephone 378ss; Burkert, Lore and Science 213 | de Memoria apud Orphicos cf. et. Orph. Hymn. 77, 9s μύσταις μνήμην ἐπέγειρε / εὐέρου τελετῆς (sc. Μνημοσύνη), λήθην δ' ἀπὸ τῶνδ' ἀπόπεμπε et Ricciardelli, comm. ad loc.; vid. et. Vernant, Rev. Psych. 1955, 1ss (= Mito y pensamiento en la Grecia antigua, Barcelona 1973, 89ss); Musti 73ss; Giangiulio in: Settis (ed.), Storia della Calabria antica II, Calabria 1994, 16ss; Díez de Velasco 136; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 115ss | et Memoria initiatae soror, cf. comm. ad v. 10 | et. Plato, Resp. 486d ψυχὴν ... μνημονικὴν praefert; vid. et. Plotin. 4, 3, 26 | sec. Pugl. Carr., La parola del passato 42, 1988, 337ss (= Tra Cadmo e Orfeo, 421ss; cf. eund. [1993] 25ss), Memoria eadem atque Parmenidis dea; cf. et. Sassi, La parola del passato 43, 1988, 383ss | μναμοσύνας per errorem accepit Gallavotti 338s; cf. Pugl. Carr. (1993) 14 (= [2001] 26) | icon. Memoria prope fontes fortasse repraesentatur in pictura c. a. 240 p. C. n. in hypogeo Romae sito in via quae hodie Viale Manzoni appellatur, cf. Chicoteau, Zeitschr. Pap. Epigr. 119, 1997, 81ss; de quo dub. Olmos in: Bernabé-Jiménez 328ss; de Memoria repraesentata cf. Ghiandoni, Mnemosyne, LIMC VI 1 (1992) 628ss (quamquam hae repraesentationes non Orphicam religionem redolent) | τόδε | cf. Guard. (1985) 389; Bernabé 222ss | ἔργον Burkert (ap. Pugl. Carr. [1975] 227), Gil 84, Ebert (ap. Luppe 24), Guarducci (1985) 386ss (cf. et. Hymn. Ven. 1 ἔργα Ἀφροδίτης al.), Robertson : ἐριον lam. : unde ἥριον legit Pugl. Carr. (1974) 111; 117 quamquam ipse admonuit sepulchrum ubi lamella inventa est non ἥριον (i.e. 'tumulum') esse : , "eigentlicher" Text' sec. Merk. (1975) 9 σῆμ' (vo-

V. FRAGMENTA ORPHICA

Jiménez, Instrucciones para el más allá. Las laminillas órficas de oro, Madrid 2001, 258ss; Pugl. Carr., *La parola del passato* 57, 2002, 228ss; eund., *Les lamelles d'or orphiques*, Paris 2003, 33ss; vid. et. SEG 26, 1976-1977, n. 1139 (p. 264s); 27, 1977, n. 674 (p. 170); 28, 1978, n. 775 bis (p. 224s); 34, 1984, n. 1002 (p. 261s); 37, 1987, n. 778 (p. 246); 40, 1990, n. 824 (p. 256s); 42, 1992, n. 903 (p. 259); 43, 1993, n. 647 (p. 218s); 44, 1994, n. 809 (p. 247); 45, 1995, n. 1440 (p. 380); 46, 1996, 1318 (p. 362s) | *notulas et interpretationes addiderunt* Guard., *Riv. Filol. Class.* 100, 1972, 322ss; Gigante, *La parola del passato* 30, 1975, 223ss; Lloyd-Jones, ib. 225s; Pugl. Carr. ib. 226ss; Burkert in: *Orfismo in Magna Grecia*, Napoli 1975, 84ss; Namia, *Vichiana* 6, 1977, 288s; Musso, *Giorn. Ital. Fil.* 8, 1977, 172ss; Gigante, *Studi in memoria di U. Caldora* 1978, 3ss; Gil, *Cuad. Fil. Clás.* 14, 1978, 83ss; Prontera, *La parola del passato* 33, 1978, 48ss; Cole, *Greek Rom. Byz. Stud.* 21, 1980, 223ss; eand. in: *Cosmopoulos (ed.), Greek Mysteries*, London 2003, 200s; Pugl. Carr., *Archivio di Filosofia* 51, 1983, 71ss (= *Tra Cadmo e Orfeo*, Bologna 1990, 379ss); Janko, *Class. Quart.* 34, 1984, 89ss; Scalera McClintock, *La parola del passato* 39, 1984, 132ss; Musti, *Quad. Urb. n. s.* 16, 1984, 61ss; Lloyd-Jones, *Pindare, Entretiens Hardt* 31, 1984, 269ss (= *Greek Epic, Lyric, and Tragedy*, Oxford 1990, 80ss); Feyerabend, *Rh. Mus.* 127, 1984, 1ss; Ricciardelli *Apicella, Athenaeum* 75, 1987, 501ss; Cassio, *Riv. Filol.*

cula quam posterior poeta quidam male interpretatus per errorem ἔριον scripsit, sec. Pugl. Carr. [1975], 229) : defenderunt Scalera McClintock 133; Giangrande (1993) 239ss ('istruzioni scritte') et Russo (1996) 40s : ἱερὸν Pugl. Carr. (1993) 23s (= [2001] 45ss), prob. Tortorelli (2000) 23s (at cf. Pugl. Carr. [2002] 229s) : ἔριον 'Wolle' i. e. ('Woll-) Faden' dub. prop. Luppe 24 : εἴριον 'filato, tessuto' Gallavotti 340 (vid. et. Musti 79ss; at Orphici sepeliri cum lana vetabantur, ut recte admonuit Pugl. Carr. [1993] 23 = [2001] 45) : ἐπὶ ὄν Ricciardelli : θρίων West 230ss, coll. P. Mag. IV 1812 πέταλον χρυσοῦν et al. P. Mag., hunc versum pro 'eine Art Titel zum Talisman' habens, def. Burkert (1999), coll. Aristoph. *Ran.* 134 ἅλλ' ἀπολέσαιμ' ἂν ἐγκεφάλου θρίω δύο (unde σρίων Marc. [1976] 221s : at in dial. Tarent. vel Heracl. σ pro θ non nisi ante vocalem invenitur) : iure repugnavit Guard. (1975) 20; 22 : δῶρον Lloyd-Jones (1975) 225, coll. *Lam. Rom.* (fr. 491) 3 : iure contradixit Pugl. Carr. (1975) 228 : {ε}ρίον (coll. v. 7 ἐπύπερθεν, et de prosodia Apoll. *Rhod.* 1, 1092) Gigante per litt. : vid. et. Bernabé (1992) 223ss; Bernabé-Jiménez 29s | ἐπεὶ ἄμ lam., de quo cf. Zuntz, *Persephone* 135 adn.15 : ἐπὶ ἡν in archetypo fuisse suspicatus est West 230 (quod metro aptius) | μέλλησι secunda pers. sec. Pugl. Carr. (1974) 112; Guard. (1975) 21; eand. (1978) 263 ('tu sia in procinto di...'), cf. Buck, *Greek Dialects* § 138.1 : rectius tertia sec. Zuntz, *Persephone* 135; Gallavotti 340; Guard. (1985) 386 (cf. Chantraine, *Gramm. Homér.* I 461); Peters in: *Jasanoff-Craig Melcher-Olivier (edd.), Mír Curad, Studies in honor of C. Watkins*, Innsbruck 1998, 586 adn. 5 | subiectum 'l'uomo' sec. Guard. (1985) 386 : potius μύστης sec. Pugl. Carr. (1993) 21 (= [2001] 40) (cf. iam Janko 99: 'the initiate') | ἐπὶ ἡν μέλλησθα νέεσθαι Gil 84 | post θανείσθαι distinxerunt Merk. (1975) 8; Marc. (1976) 221 (credens hoc inscriptionis titulum esse, coll. *Lam. Petel.* [fr. 476] 12); Pugl. Carr. (1993) 20 (= [2001] 40) | in fin. ν pro ι scriptum esse videtur : unde θανείσθ' ἂν Gallavotti 338 : recte contradixit Guard. (1985) 390 | "eigentlicher" Text' vers. 1 sec. Merk. 9 sic legebatur Μνημο-

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

εἰς 'Αἶδαο δόμους εὐήρεας, ἔστ' ἐπὶ δ<ε>ξιὰ κρήνα,

Class. 115, 1987, 314ss; Lazzarini-Cassio, Ann. Sc. Norm. Sup. Pisa Class. Lett. Fil. III vol. XVII 2, 1987, 329ss; Tortorelli, La parola del passato 47, 1992, 177ss; Russo, ib., 181s.; Giangrande in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'Orfismo, Roma 1993, 235ss; Cassio in: Cassio - Poccetti (edd.), Forme di religiosità e tradizioni sapienziali, Pisa-Roma 1994 [1995], 183ss; id., Zeitschr. Pap. Epigr. 113, 1996, 14ss; Giangrande, Minerva 9, 1995, 53ss; Díez de Velasco, Los caminos de la muerte, Madrid 1995, 126s; Robertson, Échos du monde classique 39, 1995, 289; Burkert in: Burkert et al. (edd.), Fragmentsammlungen philosophischer Texte der Antike, Göttingen 1998, 391ss; Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 128, 1999, 1ss; Tortorelli in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 23s; Bernabé-Jiménez 28ss; Tzi-fopoulos in: Abagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, Ἀθήνα 2002, 159s | *optimam imaginem lucis ope confectam* invenies in Pugl. Carr. (1993) 20s | de re metrica cf. Gallavotti 349; Tessier, Mus. Pat. 5, 1987, 232ss; Giangrande 246s | de lingua cf. Iacobacci in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'Orfismo, Roma 1993, 249ss; praecipue Cassio (1994 et 1996) | de rebus archaeologicis cf. Foti, La parola del passato 29, 1974, 9ss; Bottini, Archeologia della salvezza, Milano 1992, 51ss

Entell. (fr. 475) 1 ἐπεὶ ἂν μέλλῃσι θανεῖσθαι || 2 κ 175 al. εἰς 'Αἶδαο δόμους, cf. X 482 al. | Lam. Petel. (fr. 476) 1 'Αἶδαο δόμων | Lam. Phars. (fr. 477) 1 'Αἶδαο

σύνης τόδε σῆμ' ἐπεὶ ἂν μέλλῃσι θανεῖσθαι : hunc versum inscriptionem archetypi fuisse aestimavit West 232 qui post v. 1 ἐν πίνακι χρυσέῳ τόδε γραψάτω ἥδ' φορεῖτω e Lam. Petel. (fr. 476) 13 suppl. (cf. et. Janko 91s; Guard. [1985] 391s); cf. et. Riedweg (2002) 476: 'les vers "autoréférentiels" [i. e. hic et Lam. Petel 13] ... donnent l'impression d'être quelque chose comme un mode d'emploi' || 2 εἰς Merk. (1975) 8, prob. Guard. (1975) 20s; Gil 84 : εἰς Pugl. Carr. (1974) 111s (coll. Hes. Op. 208), id. (1993) 20; 24 (= [2001] 40; 47) : εἶσ' Zuntz 135 : at constructionem θανεῖσθαι εἰς explanavit Luppe 24; poeta mortem transitum putat et θανεῖσθαι quasi verbo motionis utitur, cf. Bernabé 235 | εὐήρεας· ἔστ' Pugl. Carr. (1974) 111 : fort. ex εὐρήσεις corrupt. suspicatus est Lloyd-Jones (1975) 226 : εὐερέας ἔστ' Merk. (1975) 8 : εὐηρέας· ἔστ' Pugl. Carr. (1993) 20 (= [2001] 40) : ἡερόεις et εὐρώεις (cf. Υ 65 al.) fort. confusa sec. Zuntz 137 : εὐρηεις δ' dub. Gil 85 : textum traditum defendit Gallavotti 341s, qui 'bene ordinato' significare credit : potius 'ben construtte' Pugl. Carr. (1993) 20; poeta Plutonis aedem imaginatur ut aedificium bene structum | **icon.** cf. crateram Apuliam "inferorum pictoris" (Staatliche Antikensammlungen München 3297), ubi Orpheus apud inferos repraesentatur ante aedificium cum columnis stantem (in quo sunt Proserpina et Pluto) et alias similes, de quibus cf. introd. ad lamell. | post εὐήρεας lac. ind. Marc. (1976) 222s, qui coll. fr. 2 et 3 e. g. temptavit ὥς ἀφικάνεις, / εὐρήσεις μελάνυδρον ἐκεῖθ' {ἔστ'} : similia secum deliberat

V. FRAGMENTA ORPHICA

Lloyd-Jones (1990) 96 adn. 43 ('two lines seem to have been conflated') | δεξιὰ Pugl. Carr. (1974) 111 : at 'lo Ξ δι ΔΕΞΙΑ sembra sovrapposto ad un E' Pugl. Carr. (1993) 20 (= [2001] 39) (cui repugnavit Sacco 31) : ἐπιδέξια Gallavotti 341 | fons ad dextram locatur et ap. Lam. Phars. (fr. 477) 1, at sinistra parte ap. Lam. Petel. (fr. 476) 1, cf. Lam. Rheth. (fr. 484a) 2 | de dextra via ad inferos cf. Hegesipp. Anth. Pal. 7, 545 (5 Gow-Page) τὴν ἐπὶ πυρκαϊῆς ἐνδέξια φασὶ κέλευθον / Ἑρμῆν τοὺς ἀγαθοὺς εἰς Παδάμαιθον ἄγειν / ἦ καὶ Ἀριστόνοος ... /... ἡγησίλεω δῶμ' Αἰδὸς κατέβη, Verg. Aen. 6, 540ss *hic locus est, partes ubi se via findit in ambas: / dextera, quae Ditis magni sub moenia tendit, / hac iter Elysium nobis: at laeva malorum / exercet poenas et ad impia Tartara mittit*; vid. et. Verdelis, Ἀρχ. ἐφ. 1950-1, 101s; Zuntz, Persephone 369; Pugl. Carr. (1974) 119; West, Zeitschr. Pap. Epigr. 18, 1975, 229s (qui hoc argumentum ex Aegypto fonte fluxisse putat, coll. Morenz, Zeitschr. f. ägypt. Sprache und Altertumskunde 82, 1957, 62ss); Musso 175; Gallavotti 341; Molyviati-Toptsis, Mnemosyne 47, 1994, 37s; cf. et. Aristot. fr. 200 Rose (οἱ Πυθαγόρειοι) τὸ ... δεξιὸν καὶ ἄνω καὶ ἔμπροσθεν ἀγαθὸν ἐκάλουν, τὸ δὲ ἀριστερὸν καὶ κάτω καὶ ὅπισθεν κακὸν ἔλεγον et Pugl. Carr. (1993) 27 (= [2001] 56s) | κράνα Gallavotti 338 : κρήνα^α Marc. (1976) 222 | "eigentlicher" Text' sec. Merk. (1975) εὐρήσεις Αἰδαο δόμοις εὐήρεσι κρήνην : in archetypo sec. West 230 εὐρήσεις δ' Αἰδαο δόμων ἐπὶ δεξιὰ κρήνην, prob. Janko 92s; 99 : sic versus heptamet. est | κρήνα | sc. Λήθης, cf. v. 6 τὰς Μνημοσύνας ... λίμνας, de re cf. Λήθης et Μνημοσύνης ὕδωρ in Trophonii oraculo Boeotico ap. Paus. 9, 39, 8 (de quo cf. Bonnechere in: Cosmopoulos [ed.], Greek Mysteries, London 2003, 169ss), Inschr. Knidos 303 (= GVI 1874), 11 (saec. I a. C. n.) οὐκ ἔπιον Λήθης Αἰδωνίδος ἔσχατον ὕδωρ, Lucian. Luct. 5 καὶ ποτὸν μνήμης πολέμιον· Λήθης γοῦν διὰ τοῦτο ὠνόμασται (idem atque Ἀμέλης ap. Plat. Remp. 621a), et. campus Λήθης πεδίον nominatur, cf. Aristoph. Ran. 186, Plat. Remp. 621a, Dion. Hal. 8, 52, 4, Schol. Hom. λ 51 (481, 27 Dind.), vid. Nilsson, Eranos 41, 1943, 1ss; eund., Geschichte d. gr. Relig. II, München 1974, 238s; Wagenvoort, Mnemosyne 24, 1971, 130s; Albinus, The House of Hades, Aarhus 2000, 143ss | de Lethe ap. lamellas et ap. titulos sepulcrales cf. Bañuls Oller, Stud. Phil. Valent. 2, 1997, 5ss | mortuus qui hanc aquam bibit, omnia quae in initiatione didicit obliviscitur et novam vitam mortalem suscipere potest | aliter rem interpretatus est Propp, Las raíces históricas del cuento, Madrid 1974, 287ss, distinguens aquam vivam et mortuam, debilem et fortem sic ut in fabellis popularibus, cui Comparetti 35 adn. 1; Scalera McClintock, Filosofia e teologia 5, 1991, 400ss; Tortorelli (1992) 178; (2000) 36; Poccetti in: Del Tutto Palma (ed.), La Tavola di Agnone, Firenze 1996, 234 adstipulati sunt; cf. et. Lincoln, Fabula 23, 1982, 19ss (= Death, War and Sacrifice, Chicago 1991, 49ss) qui fabulam Indogermanicam originem habere putat : at veri similis mihi videtur aquam Memoriae aquae Oblivionis oppositam esse | Orphici subvertunt imaginem pristinam de aqua Oblivionis (cf. Schol. Hom. λ 51 [481, 27 Dind.] ἡ δὲ ψυχὴ τοῦ Ἑλπήνορος ἄτε δὴ μῆψα ἐπιβάσα τῷ τῆς Λήθης πεδίῳ καὶ πρὸ πόσεως ἐπιγινώσκει τὸν Ὀδυσσεά); sec. fidem pristinam, cum animae bibunt, obliviscuntur vitam suam et apud inferos manent ut ἀμεινὰ κάρηνα, sec. Orphicos autem, animae quae Oblivionis aquam bibunt, obliviscuntur quae in initiatione didicerant et in novo corpore in mortalem vitam renascuntur | vid. et. Sacco, Epigraphica 40, 1978, 40ss ||

παρ δ' αὐτὰν ἑστακῶα λευκά κυπάρισσος·

δόμοις | Orph. fr. 339, 3 δόμον εἰς 'Αἶδαο, cf. sim. illic laud. II 2-3 Lam. Entell. (fr. 475) 4s ἐπὶ] δεξιὰ λίμνην, / παρ δ' αὐτῇ λευκὴν ἑστη]κῶα κυπάρισσον | Lam. Petel. (fr. 476) 1s ἐπ' ἀριστερὰ κρήνην, / παρ δ' αὐτῇ λευκὴν ἑστακῶα κυπάρισσον | Lam. Phars. (fr. 477) 1s ἐνδέξια κρήνην / παρ δ' αὐτῇ λευκὴν ἑστακῶα κυπάρισσον | Lamm. Eleuth. (fr. 478-483) 2 κράνας αἰειρῶ ἐπὶ δεξιὰ, τῇ κυφάρισσος | Lam. Malib. (fr. 484) 2 κράνας αἰειρῶ. ἐπὶ δεξιὰ λευκὴ κυφάρισσος | Lam. Rheth. (fr. 484a) 2 ἐπ' {α} ἀριστερὰ τῆς κυφα{σ}ρίσσω | H 238 ἐπὶ δεξιὰ, cf. M 239 II

3 ἑστακῶα sine h- scriptum; cum -a longa non ob productionem ante λ-, sed quia in huius versus priore forma -αν (accus.) legebatur : Lam. Petel. (fr. 476) 2 textum pristinum fidelius servavit sec. Lloyd-Jones (1975) 226; Merk. (1975) 9 : ἑστακῶα Pugl. Carr. (1993) 20 | αὐταῖ (-τῇ West, Janko) λευκάαν (-ῇ West, Janko) ἑστακῶααν (ἑστη- West, Janko) κυφάρισσον archetypo tribuerunt West 230; Janko 93; 99 et in Lam. Hipp. rest. Marc. (1976) 222 | λευκά κυφάρισσος] de cupresso arbore funerea cf. locos laudatos a Gruppe, Griechische Mythologie, München 1906, 789; Guard. (1972) 324 adn. 5; vid. et. Murr, Die Pflanzenwelt in der griechischen Mythologie, Innsbruck 1890, 124ss; Olck, Cypresse, RE IV 2 (1901) 1909ss | otiosum est disputare utrum λευκά 'albam' an 'fulgentem' (ut voluerunt Guard. [1972]; [1974] 18ss; Marc. [1976] 221; Garzya ap. Bernabé [1992] 235, cf. Zuntz, Persephone 373) significet; de coloribus ap. Graecos cf. Weise, Philologus 46, 1888, 593ss; Platnauer, Class. Quart. 15, 1921, 153ss; Irwin, Colour terms in Greek poetry, Toronto 1974, 23ss; 58ss; 111ss; Pajón Martínez, Luz y oscuridad en Homero, Doct. Diss., Madrid 1993 | cupressi sempervirentis color non albus sed nigrus viridis, sic ut de alba cupresso non consentiant viri docti (cf. Bernabé 227s; Pugl. Carr. [1993] 27s = [2001] 57s; Bernabé-Jiménez 44ss) : a) non cupressum sed populum albam laudari putavit Goettling, Gesammelte Abhandlungen aus dem classischen Alterthume, Halle 1851, I, 168, prob. Comparetti 34 (cf. Harpocr. Lex. s. v. λεύκη [fr. 577 VIII]), contradixerunt Gruppe, Berl. Philol. Wochenschr. 32, 1912, col. 105s, qui λευκὴν de corticis colore dici credidit; b) 'bianco come le vesti dell'iniziato' Gigante (1975) 222; cf. Eur. Cret. fr. 2 Jouan-Van Looy (Orph. fr. 567) 16, de alba veste in ritibus sacris cf. Irwin, Colour terms in Greek poetry, Toronto 1974, 179ss; et. mortuis sudarium album promptum esse debet in quibusdam ritibus funerariis, cf. IG XII 5, 593 (= Sokolowski, 1969, n. 97 A) 2ss; Sokolowski 77 C 6, Paus. 4, 13, 3; c) 'ghostly' Janko 99 (cf. 'spettrale' Scalera McClintock, Filosofia e teologia 5, 1991, 398); d) fort. anonymus poeta arborem κατ' ἐναντίον descripserit sec. Pugl. Carr. (1974) 120 (cf. plura ap. Musso); e) cum ω 11 Λευκάδα πέτρην comparavit Tortorelli, La parola del passato 50, 1995, 482; f) cum Aegyptiorum vitae arbore comparavit Zuntz, Persephone 389ss : contradixit Guard. (1974) 19s; g) optime rem explanavit Burkert (1975) 91s et adn. 21 'albero della vita perversita ... simbolo della durata e rinascita ciclica' initiatis vitanda; de cupresso vitanda in religione (Orphica et) Pythagorica cf. et. Iamblich. Vit. Pyth. 28, 155 κυπαρισσίνην δὲ μὴ δεῖν κατασκευάζεσθαι σορὸν ὑπαγο-

ἔνθα κατερχόμεναι ψυχὰι νεκύων ψύχονται.
ταύτας τὰς κράνας μηδὲ σχεδὸν ἐγγύθεν ἔλθῃς.

5

4 Lam. Entell. (fr. 475) 6 ἔνθα κατερχόμεναι ψυχὰι νεκύων ψύχονται | κ 529s ἔνθα ... / ψυχὰι ἐλεύσονται νεκύων, cf. λ 541 al. | Aesch. Prom. 693 ψύχειν ψυχάν ἐμάν || **5** Lam. Entell. (fr. 475) 7, Lam. Petel. (fr. 476) 3, Lam. Phars. (fr. 477)

ρεύει διὰ τὸ κυπαρίσσινον γεγόνειναι τὸ τοῦ Διὸς σκῆπτρον (cf. Diog. Laert. 8, 10 ἀπείχοντο δὲ καὶ σοροῦ κυπαρισσίνης διὰ τὸ τὸ τοῦ Διὸς σκῆπτρον ἐντεῦθεν πεποιῆσθαι, ὡς φησιν Ἑρμιππος ἐν δευτέρῳ Περὶ Πυθαγόρου) ἢ δι' ἄλλον τινὰ μυστικὸν λόγον et Burkert (1975) 88 (at cf. Eur. Cret. fr. 2 Jouan-Van Looy [= Orph. fr. 567] 4ss ἤκω ζαθέους ναοὺς προλιπών, / οἷς αὐθιγενὴς τμηθεῖσα δοκοὺς / στεγανοὺς παρέχει Χαλύβωι πελέκει / καὶ ταυροδέτῳ κόλλῃι ξυνῳθεῖς' / ἀτρεκεῖς ἀρμούς κυπαρίσσος et Lamm. Cret. [478ss] *ubi cypressus non vitanda, sed iuxta Memoriae fontem est*) || **4** ψυχὰι | 'il graphéus ha prima inciso ΨΧ, poi ha corretto il Χ in Υ, e quindi ha scritto ΚΑΙ invece di ΧΑΙ: tra Υ e Κ si scorge un piccolo Χ' Pugl. Carr. (1993) 20 (= [2001] 39), cf. Sacco 32 | ψυχὰι. . . ψύχονται | de etymologica conexione cf. Aesch. Prom. 693 ψύχειν ψυχάν (alio sensu, cf. Zuntz 138; Prontera 48), Plat. Cratyl. 399d-e, Aristot. de An. 405b 27ss (e Philolao? cf. Timpanaro, Pitag. 2, p. 186ss : *deest ap. Huffman*), vid. et. Guthrie, Orpheus 177; Zuntz, Persephone 370ss; Marc. (1976) 223; Prontera 56; Scalera McClintock 135; Watkins, *How to kill a dragon*, Oxford 1995, 282 | de ψυχὰι cf. et. Claus, *Toward the Soul*, New-Haven-London 1981, 115 | ψύχονται | 'se refrigerant' (cf. de huius verbi significatione Jouanna, *Rev. ét. gr.* 100, 1987, 203ss, de re cf. et. Plat. Remp. 621a πορεύεσθαι ἅπαντας εἰς τὸ τῆς Λήθης πεδίον διὰ καύματός τε καὶ πνίγους δεινοῦ, Leg. 713e [cf. Iulian. ad Them. 285c] οὐκ ἔστιν κακῶν αὐτοῖς οὐδὲ πόνων ἀνάφυξις [Iulian : ἀνάφυξις cod. et Burkert, *Da Omero ai Magi*, Venezia 1999, 68] et Inscr. c. a. 250 p. C. n. in hypogeo Romano supra laud., in qua *refrig<eri>um* legitur, vid. Chicoteau, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 119, 1997, 81ss; sed cf. Olmos in: Bernabé-Jiménez 330ss) : at 'si spengono' sec. Gallavotti (cf. 342 'si spegne il soffio di vita di quelle anime che vengono attratte dal ... cipresso') : recte contradixit Guard. [1985] 394 : 'sono soffiate, ricevono vita' Tortorelli (1992); ead., *La parola del passato* 50, 1995, 479ss (coll. Et. M. s. v. ψύχω· σημαίνει δύο· τὸ ζωοποιῶ κτλ), quae ψυχοῦνται *legere proposuit* : at in Lam. Entell. (fr. 475) 6 ψύχονται legitur et ou aliter scriptum (cf. 12 Οὐρανοῦ); cf. et. Pugl. Carr. (1993) 28s (= [2001] 58ss) : *veri simillimum mihi videtur Orphicum poetam, ut saepe, cum verborum significationibus luisse, et, quamquam ψύχονται proprie valet 'se refrigerant', simul mystico sermone 'revivescunt' significat, quia anima quae hanc aquam bibit denuo in mortalem vitam renascitur*, vid. Bernabé in: Τῆς φιλῆς τάδε δῶρα. *Miscelánea léxica en memoria de Conchita Serrano*, Madrid 1999, 457s || **5** τὰς Sacco 32 : τὰρ lam. | κρήνας per errorem Guard. (1975) 20 | ἐγγυοεν lam. | ταύτης τῆς κρήνης μηδὲ σχεδὸν ἐμπελά-

πρόσθεν δὲ εὐρήσεις τᾶς Μναμοσύνας ἀπὸ λίμνας
ψυχρὸν ὕδωρ προρέον· φύλακες δὲ ἐπύπερθεν ἔασι.

3 ταύτης τῆς κρήνης μηδὲ σχεδὸν (fr. 477, 3 σχεδόθεν) ἐμπελάσειας (fr. 475, 7 ἐμπελάσασθαι : fr. 477, 3 πελάσθησθα) | δ 439 σχεδὸν ἤλθομεν, cf. λ 166 al., E 607 (σ. ἤλυθον), I 304 al. (σ. ἔλθη), Hes. Sc. 435 (σ. ἤλυθεν) | E 72 al., γ 6 al. ἐγγύθεν ἐλθὼν (H 219 al., θ 62 al. ἔ. ἤλθεν) | ω 491 μὴ δὴ σχεδὸν ὦσι || 6 Lam. Petel. (fr. 476) 4 εὐρήσεις δ' ἐτέραι, τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης | Lam. Phars. (fr. 477) 4 πρόσσω δ' εὐρήσεις τὸ Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης (Lam. Entell. [fr. 475] 8 τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης) | vid. et. infra vv. 12; 14 || 7 Lam. Entell. (fr. 475) 9 (e coniectura), Lam. Petel. (fr. 476) 5, Lam. Phars. (fr. 477) 5 (e corr.) ψυχρὸν ὕδωρ προρέον, vid. et. infra v. 12 | ρ 209 κατὰ δὲ ψυχρὸν ῥέειν ὕδωρ (cf. τ 387s) | Hes. Th. 785-787 ὕδωρ ... ψυχρὸν (Sapph. 2, 5 Voigt ὕδωρ ψυχρὸν) | IG XIV 1488; 1075; 1782 δοίη σοι ὁ Ὅσιρις τὸ ψυχρὸν ὕδωρ, cf. Inscr. Alexandr. in Zeitschr. Pap. Epigr. 77, 1989, 195s | Lam. Entell. (fr. 475) 9, Lam. Petel. (fr. 476) 5,

σημισθα in archetypo fuerunt sec. West 230, prob. Janko 94; 99 || 6 πρόσθεν] cf. fragmentum Aristotelicum laudatum in comm. ad vers. 4; vid. et. West ad Hes. Th. 767 | “eigentlicher” Text’ sec. Merk. 9 πρόσσω δ' εὐρήσεις ἐτέραν· ταύτης δ' ἀπὸ λίμνης (vel ἐπὶ δεξιᾷ· ἥς ἀπὸ λίμνης) : contradixit Janko 94, qui archetypum sic restituit πρόσθεν δ' εὐρήσεις τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης / ψυχρὸν ὕδωρ προρέον· φύλακες δὲ ἐπύπερθεν ἔασι | ψυχρὸν ὕδωρ] cf. supra loc. sim. || 7 φύλακες] cf. Heraclit. fr. 73 Marc. (22 B 63 D.-K.) φύλακας γίνεσθαι ... ζώντων καὶ νεκρῶν, cf. et. Plat. Remp. 620d; ‘la notion de φύλακες gardiens du “ciel” traverse toute l’antiquité jusqu’au christianisme’ Festugière, Études de religion grecque et hellénistique, Paris 1972, 37; 62 adn. 1; sec. Most, Journ. Hell. Stud. 117, 1997, 131s φύλακες idem atque δαίμονες ἐμποδῶν ὄντες εἰσὶ ψυχᾶι τιμωροί in P. Derveni col. VI (cf. fr. 471) laudati, cf. et. Κατάβ. Bononiae (fr. 717, 176) φύλαξ[ιν] | de Aegyptiis locis similibus de Osiride cf. Dieterich, Nekyia, Leipzig-Berlin 1913, 95ss; Guthrie, Orpheus 177; 192 adn. 14; Zuntz, Persephone 374; Burkert (1975) 86 | ἐπ' ὑπερθεν ἔασι» West 230; Marc. (1976) 221 | de fabula Platonica Ἡρὸς τοῦ Ἀρμενίου in Republ. 614bss enarrata cum iis quae in lamellis narrata sunt comparata cf. Guthrie, Orpheus 176ss : de differentiis cf. Bernabé 230s; Díez de Velasco, Los caminos de la muerte, 1995, 133; Bernabé-Jiménez 81ss | icon. φύλακες fortasse repraesentabantur in amphora aet. inc. (fort. IV / III saec. a. C. n.) ap. Volscos reperta sed hodie deperdita, quam descripsit Albizzati, Diss. della Pont. Acc. ser. 2, 15, 1921, 260 (cf. Pairault-Massa in: Orfismo in Magna Grecia, Napoli 1975, 198ss; Bernabé-Jiménez 59) ‘in un prato fiorito, separato della regione dei dannati da due alberi con uccelli tra i rami, seggono sopra un rialzo erboso da cui zampilla una fonte due giovani nudi coronati di edere e insigniti dal tirso dietro ciascun albero (vi è) un archiere orientale in ginocchio nell’atto di scoccare lo strale’ (in altera amphorae parte daemon expressus

οἱ δέ σε εἰρήσονται ἐνὶ φρασί πευκαλίμαισι
 ὅττι δὴ ἐξερέεις Ἄιδος σκότος ὀρφνήμεντος.
 εἶπον Ἰῆς παῖς εἰμι καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος·

10

Lam. Phars. (fr. 477) 5 φύλακες (fr. 475, 9 φυλακοὶ) δ' ἐπύπερθεν (fr. 476, 5 ἐπίπρο-
 σθεν) ἔασιν || 8 Lam. Entell. (fr. 475) 10 τοὶ δέ σε εἰρήσονται ἐνὶ φρασί πευκαλί-
 μῃσιν | Lam. Phars. (fr. 477) 6 οἱ δέ σε εἰρήσονται | A 297 al., λ 454 al. ἐρέω, σὺ
 δ' ἐνὶ φρεσὶ | Θ 366 ἐνὶ φρεσὶ πευκαλίμῃσιν | Hes. fr. 283, 1-2 M.-W. μετὰ φρεσὶ
 πευκαλίμῃσι φράζεσθαι, cf. Ξ 165 al. | Orac. ap. Diog. Laert. 1, 30 πρᾶπίδεσσιν
 ... πευκαλίμῃσιν || 9 Lam. Entell. (fr. 475) 11 ὅτι δὴ ἐξερέεις Ἄιδος σκότος
 ὀρφνήμεντος || 10 Lam. Petel. (fr. 476) 6, Lam. Phars. (fr. 477) 8 εἰπεῖν Ἰῆς
 παῖς εἰμι καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος | Lam. Entell. (fr. 475) 12 Ἰῆς παῖς εἰμι καὶ
 Οὐρανοῦ ἀστερόεντος | Lam. Rheth. (fr. 484a) 3 Γᾶς ἡμῶσι μάτηρ {πρωτιαετ}

erat in manu taedam ferens, qua cruciabat feminam) || 8 οἱ δέ Zuntz 133, quod con-
 firmaverunt Russo (1996); Sacco : τοὶ δέ Pugl. Carr. (1993) 20 (= [2001] 40) : τοῖδε
 Guard. (1985) 386 : τοὶ δὴ Luppe : [h]οι δέ Pugl. Carr. (1974) 111 : dub. οἱ δὴ Merk.
 (1975) 9, Marc. (1976) 221 | σε εἰρήσονται ἐνὶ (ἐν lam. Pugl. Carr. [1974] 111)
 Merk. (1975) 9; Marc. (1976) 223; cf. Zuntz 133 et 140 : 'hat keinen Sinn' West
 233 : 'blend of two Homeric formulae Il. 8.366 ... and Hesiod fr. 283 Merk.-W.' (vid.
 loc. sim.) Marc. (1976) 223 : σ' ἐκπερήσονται ἐνὶ Lloyd-Jones (1975) 226 : σ(ε)
 εἰρήσονται – αἶεν (i.e. αἶεν infinit. pro imperat. iam Ebert) Luppe 24 | ἐνὶ φρασί
 πευκαλίμαισι] cf. Dettori, La parola del passato 52, 1997, 294ss || 9 ὅτι Pugl. Carr.
 (1974) 111 : †. . .] (fort. τοῖσι) Zuntz 133 et 140 : π]ὅτ τι Luppe 25 | ὅτι non
 pronomen, sed adverbium, 'perché' Guard. (1975) 22; 'what for (= why)' Marc.
 (1976) 224 : contra Merk. (1975) 9 | δὴ Pugl. Carr. (1974) 111 : ΔΕ (δὲ vel δὴ) Zuntz
 133 cf. 140 : δὲ Pugl. Carr. (1993) 20 (= [2001] 40) | ἐξερέεις praesens 'investigare,
 scrutari' sec. Guard. (1975) 22 | Ἄιδος Merk. (1975) 8 | σκότος Merk. (1975) 8 : dub.
 Zuntz 133, cf. 140s : σκότους Pugl. Carr. (1974) 111 : ΣΚΟΤΟΣ lam. | de re vid.
 comm. ad Lam. Entell. (fr. 475) 3 | ὀρφνήμεντος coni. Ebert ap. Luppe 25 (quod con-
 firmat ut vid. Lam. Entell. [fr. 475] 11); prob. Pugl. Carr. (2001) 40; 47 : ΟΡΦΕΕΝ-
 ΤΟΣ leg. Sacco : ΟΡΟΕΕΝΤΟΣ leg. Lazzarini 332 : unde ἡρόεντος Cassio (post
 Lazzarini) 334, prob. Pugl. Carr. (1993) 20; 24 : οὔρου (sic) {ε} ἐντός Russo (1992);
 (1996) : ὀλοέεντος leg. Pugl. Carr. (1974) : unde οὐλ- Guarducci (1975) 20; Merk.
 (1975) 8; Marc. (1976) 221 (de hac forma, quam 'abscheulich' putavit West 233,
 'inaudited und ... unglaublich' Zuntz 141, disseruit Pugl. Carr. [1976] 460) :
 ο[. .]εεντος (fin. fort. ἐντός) leg. Zuntz 141 : ὀκρυόεντος dub. Lloyd-Jones (1984)
 270 : εὐρώεντος dub. Janko 95 | ὅττι διεξερέων (coll. K 432) ... εἰσαφικάνεις
 (ὀλόεντος confusum ex ἀστερόεντος ratur) in archetypo legebatur sec. Lloyd-Jones
 (1975) 226 || 10 εἶπον forma Attica sec. Gallavotti 351 (at vid. Simon. fr. 154 B) | Ἰῆς
 παῖς εἰμί Sacco, prob. Pugl. Carr. (2002); (2003) : ὕος Γᾶς εἰμί Guard. (1985) 386;
 389 : ὕος Γαίας καὶ Zuntz 141 et 142s : ὕος Γαίας τε Luppe 23; 25 : ὕος Βαρέας

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

καὶ ὁ οὐρανὸς ἀστερόεντος | Lamm. Eleuth. (fr. 478-483) 3, Lam. Malib. (fr. 484), 3 Γᾶς υἱὸς ἡμῖ (fr. 484, 3 εἰμι : fr. 481, 3 Γᾶς ἡμῖ θυγατέρα) καὶ Ὀρανὸς (fr. 484, 3 Οὐρανοῦ) ἀστερόεντος | Orph. fr. 31, 3 γαίης τε καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος,

Pugl. Carr. (1974) 111s; cf. eund. (1976) 460s; (1993) 10 (ubi animadvertit litterae unius spatium sequi); 29 (= [2001] 39s; 62) : de hoc epitheto disseruerunt Pugl. Carr. ll. laudd.; Gigante (1975) 224; Gallavotti 345s : de lectione dubitavit West 233 : defenderunt Pugl. Carr. (1976) 460s; (1993) 29 (= [2001] 62); Marc. (1990) 76 (conferentes Clidem. ap. Theophrast. Caus. plant. 3, 23, 1 οὔσαν ... βαρεῖαν τὴν γῆν) : <γῆς> ὑὸς βαρέας Gallavotti 339; 346 | ὑὸς — ἀστερόεντος] de horum verborum significatione certant viri docti (cf. Betz in: Graf [ed.], *Ansichten griechischer Rituale*, Stuttgart und Leipzig 1998, 399ss), sed probabile est declarationem mysticam praegnantem esse quae plura significet (cf. Bernabé-Jiménez 67ss.): a) Terra et Caelus omnium parentes primaevi laudantur iam ap. Hes. Th. 106 οἱ Γῆς ἐξεγένοντο καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος, cf. Op. 108 ὡς ὁμόθεν γεγάασι θεοὶ θνητοὶ τ' ἄνθρωποι et West ad loc., Pind. Nem. 1s ἐν ἀνδρῶν, ἐν θεῶν γένος· ἐκ μᾶς δὲ πνέομεν / ματρὸς ἀμφοτέρω, Porphy. De abst. 222, 3 (= Eur. fr. 1004 Jouan-Van Looy) κοινούς ἀπάντων δείκνυσι γονεῖς οὐρανὸν καὶ γῆν, Solon. fr. 30, 6s Gent.-Pr. μήτηρ μεγίστη δαιμόνων Ὀλυμπίων / ἄριστα, Γῇ μέλαινα al., et. in cosmogoniis Orpheo ascriptis, Eur. Melan. fr. 5 Jouan-Van Looy (= Orph. fr. 66), Apoll. Rhod. 1, 494ss (fr. 67, vid. Dieterich, *Nekyia* 100ss; Harrison, *Themis* 464); cf. Pugl. Carr. (1974) 120s 'il mystes ... si dimostra consapevole ... di un principio che si ritrova espresso en ... Esiodo ... e Pindaro', cf. eund. (1976) 460s; Così, *Aevum* 49, 1975, 398: 'consapevolezza di una speciale dignità derivante della coscienza di una origine divina'; at hoc non explicat qua de causa haec mortui *mots de passe* sint, nam veritas non initiatis tantum nota est; b) Memoria ipsa Terrae Caelique filia sec. Hes. Th. 135 (cf. et. Orph. fr. 179), ut admon. Marc. (1990) 77, cf. eund. (1991) 142, qua de causa initiata et Memoria sorores sunt; c) de stirpe hominum Titanica agi putaverunt Olivieri, *Lamel-lae aureae orphicae*, Bonn 1915, 14; Guthrie, *Orpheus* 174 (frustra repugnavit Zuntz, *Persephone* 365); Morand, *Études sur les Hymnes orphiques*, Leiden-Boston-Köln 2001, 220ss (vid. 223: 'l'expression ... semble apparaître dans des contextes étroitement liés à Cronos et aux Titans'); d) 'he proclaims ... man's dual potentiality' (ibid. 366), quod mea sententia ad animam initiati accipiendam non sufficit, cf. et. 'croyance en la double origine de l'homme' Festugière, *Études* 63 (coll. stel. sepulcr. Pher. [fr. 466] 3s ζῶ ἐν οὐρανόις ἀστροῖς ὑπὸ πατρὸς ἀερθεῖς, / σῶμα δὲ μητρὸς ἐμῆς μητέρα γῆν κατέχει, vid. et. Dieterich, *Mutter Erde*, 1925, 69), cf. et. Pugl. Carr. (1975) 231, qui cft. Plat. Tim. 42b καὶ ὁ μὲν εὐ τὸν προσήκοντα χρόνον βίους, πάλιν εἰς τὴν τοῦ συννόμου πορευθεὶς οἴκησιν ἀστρου, βίον εὐδαίμονα καὶ συνήθη ἔξει, at mortuus non accipiendus est inter sidera, sed apud inferos; e) potius 'esprime ... un'integrità cosmica. ... il morto iniziato ha una posizione primordiale e cosmica' Burkert (1975) 89, et verba sunt 'rinunzia di parte del defunto al genos determinato dai suoi genitori reali' Sabbatucci in: *Orfismo in Magna Grecia* 45 | cf. Aegypt. pyramidum textum 890 'non ad terram pertinet; ad caelum pertinet', vid. Hornung, *Die Unterweltbücher der Ägypter*, Zürich-München 1989, 14; Betz in:

V. FRAGMENTA ORPHICA

δίψαι δ' εἰμ' αἶσος καὶ ἀπόλλυμαι· ἀλλὰ δότ' ὦκα
 ψυχρὸν ὕδωρ πιέναι τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης·
 καὶ δὴ τοι ἐρέουσιν { } ὑποχθονίῳ βασιλείῃ·

cf. sim. illic laud. | Hymn. Apoll. 480 εἰμὶ δ' ἐγὼ Διὸς υἱός || 11-12 Lam. Entell. (fr. 475) 13s καὶ ἀπόλλυμαι· ἀλλὰ δότε μοι / [ψυχρὸν ὕδωρ πιέναι τῆς] Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης | Lam. Petel. (fr. 476) 8s δίψῃ δ' εἰμὶ αὕη καὶ ἀπόλλυμαι· ἀλλὰ δότ' αἶψα / ψυχρὸν ὕδωρ προρέον τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης, vid. et. supra vv. 6-7 et infra v. 14 | Lam. Phars. (fr. 477) 9 δίψῃ δ' εἰμ' αἶσος· ἀλλὰ δότε μοι πέν' ἀπὸ τῆς κρήνης | Lamm. Eleuth. (fr. 478-483) 1, Lam. Malib. (fr. 484) 1 δίψαι αἶσος ἐγὼ καὶ ἀπόλλυμαι· ἀλλὰ πέν μοι (fr. 480, 1; 484, 1 μου) / κρίνας | Lam. Rheth. (fr. 484a) 1 Δίψαι {τοι} αἶσος παραπόλλυται· ἀλλὰ π{α}ιέν μοι / κρίνας | ζ 209 al. ἀλλὰ δότε ... πόσιν | σ 39 ἀλλὰ ξυνελάσσομεν ὦκα | Hymn. Cer. 60 ἀλλ' ὦκα | IG XIV 1842 (= Peek, Grabepigr. 1410), 1 ψυχρὸν ὕδωρ δοίῃ σοι ... Ἀιδωνεύς, cf. et. supra v. 7 || 13 Lam. Entell. (fr. 475) 16 καὶ τοι δὴ ἐρέουσιν ὑποχθονίῳ βασιλείῃ |

Graf (ed.), *Ansichten griechischer Rituale*, Stuttgart und Leipzig 1998, 401 || 11 εἰμὶ Pugl. Carr. (1974) 111 : ἐμὶ Merk. (1975) 8 : ἡμὶ Zuntz 133 : εἰμ' accuratius leg. Guard. (1975) 20, cf. Pugl. Carr. (1993) 20 (= [2001] 40) | αἶσος | de genere masculino vid. ad v. 10 ὕδωρ | cf. P. Gurob (fr. 578) col. I 20 ἀπαύανας et comm. ad loc. | de mortuorum siti cf. Lucian. Luct. 8 Τάνταλος ἐπ' αὐτῇ τῇ λίμνῃ αἶσος ἔστηκεν κινδυνεύων ὑπὸ δίψους ... ἀποθανεῖν, vid. et. Deonna, *Rev. Hist. Rel.* 119, 1939, 53ss; Zuntz 370ss; Díez de Velasco 135; Most, *Journ. Hell. Stud.* 117, 1997, 132ss; Bernabé-Jiménez 49ss | δότ' ὦκα (cf. Lam. Petel. [fr. 476] 8 δότ' αἶψα) : Pugl. Carr. (1974) 11 legit δοτο[: at cf. Sacco 32 quae verbum integrum vidit : δότω [τις] dub. West 233; repugnavit Guard. (1975) 21 : δότω [μοι] Gallavotti 339; 347 || 11-12 de formula aquam petendi cf. Velasco, *Actas del VIII Congreso español de Estudios Clásicos*, Madrid 1994, II, 455ss | simillima verba leguntur in libro mortuorum Aegyptiorum, cf. Foucart, *Recherches sur l'origine des mystères d'Eleusis*, 1895, 71; Die., *Philotesia Kleinert*, Berlin 1907, 43 adn. 4; Zuntz, *Persephone* 370ss; West, *Early Greek Philosophy and the Orient*, 1971, 64s; Burkert (1975) 86 cum bibl. in adn. 11; Merk. (1999) 1ss || 12 πιέναι τῆς Pugl. Carr. (1993) 20; 25 (= [2001] 40; 51), quod optime explanavit Cassio (1994, 1996) : ΠΙΕΝΑΥΤΕΣ i. e. πῖνεν αὐτῆς leg. Guard. (1985) 389 (πῖνεν 'prob. monosillabico, con iota consonantizzato') : πῖνεν αὐτῆς Cassio (1987), prob. Russo (1996) : Π[Ο]ΠΕΟΝΤΕΣ i. e. π[ρο]ρέον τῆς Pugl. Carr. (1974) 111 : π[ροσ]τῆναι 'contaminato con π[ρο]ρέον' Gallavotti 347 | λιμ[leg. Pugl. Carr. (1974) 111, unde λίμ[νης] suppl. : at cf. Russo (1996) 39, quae sigma vidit, et Sacco 32, quae ης || 13ss Watkins, *How to kill a dragon*, Oxford 1995, 282 animadvertit 'linking phonetic echo' καὶ δὴ τοι / καὶ {δὴ τοι} / καὶ δὴ καὶ / μύσται καὶ || 13 ἐρέουσιν ('riferiranno') leg. Lazzarini 330, prob. Russo (1996) 48; Sacco 32; Bernabé-Jiménez 75s : ἐλεοῦσιν Pugl. Carr. (1974) 111, id. (1993) 20; 24 (= [2001] 40; 47s) at cf. eund. (2002 et 2003) : ἐλέουσιν dub. Luppe 25 : <τ>ελέουσιν (vel <στ>ελέουσιν vel potius <τ>ελέουσι σ') West 233 (quod maluerunt Tsants.-Paráss., Ἑλλη-

καὶ {δὴ τοι} δώσουσι πιεῖν τὰς Μναμοσύνας ἀπ[ὸ] λίμνας
καὶ δὴ καὶ σὺ πιὼν ὁδὸν ἔρχεαι ἄν τε καὶ ἄλλοι

15

A 297 al., δ 410 al., Hymn. Merc. 550 δέ τοι ἐρέω | Orph. Hymn. 29, 6 ὑποχθονίων βασιλεία (Περσεφόνη, cf. 71, 10 de Melinoa) | Aesch. Pers. 632 βασιλεῦ τ' ἐνέρων | Hes. Th. 767 θεοῦ χθονίου || 457 Ζεὺς τε καταχθόνιος καὶ ... Περσεφόνη, cf. Hes. Op. 465 | Hes. Op. 140 ὑποχθόνιοι μάκαρες | Lam. Thur. (fr. 492) 8 Κόρη χθονία || 14 Lam. Entell. (fr. 475) 17 καὶ τότε τ[οι] δώσουσι πιεῖν τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης | Lam. Petel. (fr. 476) 10 καὶ τ[οι] δώσουσι πιεῖν θείης ἀπ[ὸ] κρήνης, vid. et. supra vv. 6; 12 || 15 Lam. Entell. (fr. 475) 18 καὶ τότε δ[ὴ] | A 151 ὁδὸν ἐλθέμεναι ||

νικά 38, 1987, 15) : ἐλεοῦσιν futurum (at difficile cum dativo) Pugl. Carr. (1976) 461 : <σ> ἐλεοῦσιν Janko 96 | {ι} deleverunt edd.; prob. ι erratum pro H, cf. Janko 96; Cassio (1994) 197 : <οῖ Burkert ap. Riedweg (1998) 396 | ὑποχθονίῳ βασιλείῃ (i.e. Proserpinae) West 233 (cf. locos similes), probantibus Tsants.-Parás., loc. laud. 15; Riedweg (1998) 396; Bernabé-Jiménez 76s : repugnavit Pugl. Carr. (1976) 461s; (1993) 25 (= [2001] 49s) : ὑποχθονίῳ βασιλῆϊ Merk. (1975) 8s, qui de τοι (i.e. σοι 'mortuo') dici censet coll. Lam. Petel. (fr. 476) 11; Marc. (1976) 224 : contradixit Pugl. Carr. (1975) 227, qui ἀποθέωσιν initiati valde dubiam putat; de re plura invenies ap. Guard. (1975) 23 : lectionem defendit Lazzarini 331 (quae τοι pro particula habet et ὑπ. βασ. de Plutone dici arbitratur [cf. Namia 289] : sitne hic rex Hades-Dionysus laudatus ab Heraclit. fr. 50 Marc. [= 22 B 15 D.-K.] ὠντὸς δὲ Αἰδὼς καὶ Διόνυσος an Ζεὺς ἄλλος ab Aesch. Suppl. 230s an potius Saturnus [coll. Pind. Ol. 2, 76] dubitavit Gigante [1975] 224) : multa in dubium vocat Zuntz 144s : ὑπὸ χθονίῳ βασιλῆϊ Pugl. Carr. (1974) 111ss; (1993) 20 (= [2001] 40) : {ὑπὸ} χθόνιοι βασιλῆς Lloyd-Jones (1975) 226, qui init. rest. e.g. αἱ δ' αὐτοὶ <σ> ἐλεήσουσιν : recte contradixit West 233 : ὑποχθόνιοι βασιλῆς Janko 99 : ὑποχθονιοῖ βασιλει lam. | plane Proserpina ipsa est quae decernit cui animae in locis amoenis apud inferos manere liceat, cf. Lam. Pelinn. (fr. 485) 2; Lam. Thur. (fr. 489s) 6s; Lam. Pher. (fr. 493) et adn. ad loc. || 14 δὴ τοι lam. : secl. Gallavotti 348 : δὴ σοι Lloyd-Jones (1975) 226 : καὶ τοῖ σοι dub. Riedweg (1998) 396, coll. Lam. Petel. (fr. 476) 10 | πιεῖν Pugl. Carr. (1974) 111 : πιέν Cassio (1987), prob. Pugl. Carr. (1993) 20 (= [2001] 40) | post πιέν : θείης ἀπὸ κρήνης Lloyd-Jones (1975) 226 coll. Lam. Petel. (fr. 476) 10 : καθαρὰς ἀπὸ λίμνης "eigentlicher" Text' sec. Merk. (1975) 9 : <ταύτας (possis et Μνάμας et Μνείας) ἀπὸ {τὰς Μναμοσύνας} λίμνας Marc. (1976) 221; 224 : κείνας ἀπὸ λίμνας Lloyd-Jones (1984) 270 | 'le ultime tre lettere di ΑΙΜΝΑΣ sono incise lungo il margine destro della lamina' Pugl. Carr. (1993) 20 (= [2001] 40) | ἀπ[ὸ] Guard., Zuntz 133, Luppe 25, Pugl. Carr. (1993) 20 : om. Pugl. Carr. (1974) 111; Merk. (1975) 8 | bibens aquam de Memoriae lacu mortuus mysticas cognitiones et originem caelestem meminit || 15 καὶ γάρ τοι Lloyd-Jones (1975) 226 | σὺ πιὼν Gil 85, Luppe 26, Gallavotti 348s, prob. Pugl. Carr. (1993) 20; 30 (= [2001] 40; 64s) : συχρὸν Pugl. Carr. (1974) 111 : συχρὴν Lloyd-Jones (1975) 226 : συχρὰν Burkert ap. Zuntz 133, 145s et Pugl. Carr. (1976) 462 : συχρῶν Merk.

V. FRAGMENTA ORPHICA

μύσται καὶ βάκχοι ἱερὰν στείχουσι κλε<ε>κινοί.

16 ρ 204 στείχοντες ὁδὸν κάτα

8s, prob. Guard. (1975) 21ss, Marc. (1976) 221 : verbum ut κατ' ἀντίφρασιν dictum explicavit Musso 174 : σὺ <τέ>κνον dub. prop. West 234 | ἔρχεαι> Pugl. Carr. (1974) 111 | de ὁδὸν cum loco Pindarico Ol. 2, 70 (Orph. fr. 445) Διὸς ὁδὸς comparando cf. Pugl. Carr. (1974) 122; Burkert (1975) 85; Lavecchia in: Cannatà-D'Alessio (edd.), I lirici greci, Messina 2001, 187ss; cum loco Parmenideo 28 B 1 D.-K. cf. Gigante (1975) 225; Feyereabend | 'la via che porta all'eterna beatitudine' recte Burkert (1975) 85 (prob. Pugl. Carr. [1993] 30 = [2001] 64), cf. iam 'la strada di Plutone-Ade' Namia 289), coll. Posidipp. Suppl. Hell. 705, 21s (= fr. 37, 21s Fernández-Galiano) αὐτὰρ ἐγὼ / γήραι μυστικὸν οἶμον ἐπὶ 'Ραδάμανθυν ἰκοίμην (de quo cf. et. Rossi, Zeitschr. Pap. Epigr. 112, 1996, 61ss; Burkert [1998] 394s; Dickie, Antike und Abendland 44, 1998, 49ss; vid. et. comm. ad Lam. Pelinn. [fr. 496b]); Hegesipp. Anth. Pal. 7, 545 τὴν ἐπὶ πυρκαϊῆς ἐνδέξια φασὶ κέλευθον / Ἑρμῆν τοὺς ἀγαθοὺς εἰς 'Ραδάμανθυν ἄγειν, δ 563ss σ' ἐς Ἥλύσιον πεδίον καὶ πείρατα γαίης / ἀθάνατοι πέμψουσιν : sec. Musti 65, Guard. (1985) 394s ad viam qua Athenis itur Eleusina alluditur, cf. et. Lada-Richards, Initiating Dionysus, Oxford 1999, 88; Bernabé-Jiménez 78ss | ἄλλοι] cf. Lam. Pelinn. (fr. 485) 7 ὄλβιοι ἄλλοι || 16 βακχοι lam. (de quo scribendi modo cf. Merk. 9) | μύσται καὶ βάκχοι] cf. Pugl. Carr. (1974) 122s; eund. (1993) 30 (= [2001] 65 s); 'many if not all of the holders of the other Golden Tablets may also have been μύσται καὶ βάκχοι despite the absence of a title' Clinton in: Cosmopoulos (ed.), Greek Mysteries, London 2003, 71 adn. 21 | βάκχοι] cf. Lam. Pelinn. (fr. 485) 2 Βάκχιος, Herodt. 2, 81, 2 (fr. 650) Βακχικοῖσι, Eur. Cret. fr. 2 Jouan-Van Looy (= Orph. fr. 567) 15 βάκχος ἐκλήθην ὀσιωθεῖς, Orph. fr. 576 πολλοὶ μὲν ναρθηκοφόροι, παῦροι δέ τε βάκχοι et Olympiodor. ad loc. (fr. 576 III-V), Heraclit. fr. 87 Marc. (22 B 14 D.-K. = Orph. fr. 587) νυκτιπόλοις, μάγοις βάκχοις κτλ, Titulum Cumaeum (fr. 652) οὐ θέμις ἐντοῦθα κείσθαι ἰ μέ (i.e. εἰ μὴ) τὸν βεβαχχευμένον, Schol. Aristoph. Equ. 408a (103 Mervyn Jones-Wilson) Βάκχον δὲ οὐ τὸν Διόνυσον ἐκάλουν μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς τελούντας τὰ ὄργια Βάκχους ἐκάλουν, cf. simil. ap. Suda s. v. Βάκχος (I 449, 23 Adler); cf. et. Herodt. 4, 79, 1 (fr. 563) ἐπέθυμησε Διονύσῳ Βακχεῖωι τελεσθῆναι ... 5 εἰδὸν μιν βακχεύοντα, Lam. Amphip. (fr. 496n) Διόνυσου Βακχίου, Eur. Hipp. 953s (fr. 627) Ὅρφέα τ' ἄνακτ' ἔχων / βάκχευε κτλ, Inscr. Torre Nova saec. II a. C. n. (fr. 585) ubi βάκχοι et βάκχαι inveniuntur, Hymn. Isid. Gomph. saec. I-II p. C. n. (p. 135 Peek) βάχχαισι, Moschion TrGF I 97 F 6, 24s (fr. 644 II) ἡρέθη δὲ Βακχίου / γλυκεῖα πηγὴ, Damagetus Anth. Pal. 7, 9, 5 (fr. 1071) ὅς ποτε καὶ τελετὰς μυστηρίδας εὔρετο Βάκχου, Harpocr. Lex. s. v. λεύκη (fr. 577 VIII) οἱ τὰ Βακχικὰ τελούμενοι, Olympiodor. in Plat. Phaed. 7, 10 (fr. 576 III) ναρθηκοφόροι μὲν, οὐ μὴν Βάκχοι, οἱ πολιτικοὶ φιλόσοφοι, ναρθηκοφόροι δὲ Βάκχοι οἱ καθαρτικοί, cf. 8, 7 (fr. 576 V) τελετὴ γὰρ ἐστὶν ἡ τῶν ἀρετῶν βακχεῖα, Inscr. Smyrn. 223, 12 (fr. 582) μῆδ' ἐν Βακχεῖοις ὦιδν ποτὶ δαῖτα τ[ίθεσθαι?], Inscr. Milet. (Sokolowski 48, cf. fr. 583) 18s εἰάν τις γυνὴ βου-

475 F

col. I

ἐπεὶ ἂν μέλ]λησι θανείσθαι

475 Lamella aurea mutila in Sicilia, fort. prope Entellam (in vico quem sec. Frel Petro appellatur; sed non est in Sicilia vicus sic nominatus; Nenci per litt. mihi suggestit Petraro) reperta intra lucernam fictilem, in privatis thesauris servata; saec. III

475 vid. et. locos laudatos in locorum similium apparatu Lam. Hipp. (fr. 474) || 1 Lam. Hipp. (fr. 474) 1 Μναμοσύνας τόδε ἔργον. ἐπεὶ ἂν μέλ]λησι θανείσθαι ||

ἄλ]ηται τελεῖν τῷ Διονύσῳ τῷ Βακχίῳ, Plut. Quaest. Conv. 4, 6, 2 p. 671e (fr. 591) εἰκὸς δὲ βακχείαν εἶναι τὰ ποιούμενα, Origen. c. Cels. 4, 10 (fr. 596 I) διόπερ ἑξομοιοῖ (Celsus) ἡμᾶς τοῖς ἐν ταῖς Βακχικαῖς τελεταῖς I sec. West 234s; eund., Studies in Greek Elegy and Iambus, Berlin 1974, 24 βάκχοι non necessarie cum Baccho coniungendi: at cf. Guard. (1975) 24; Pugl. Carr. (1976) 463ss; Cole (1980) 226ss : 'gli iniziati e particolarmente i genuini estatici' Burkert (1975) 91 (de καὶ vid. adn. 19); West, Orphic Poems 159 adn. 68 'here presumably means those who attain true ecstasy, of a higher initiatory grade' (vid. iam Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 203: 'those who only carried the outward signs of Dionysiac mysteries and those who were filled with true Bacchic inspiration'); 'because the worshipper is in some sense identified with the god, both god and follower can be called by the same term' Cole (1980) 229; 'this title on the initiate simply means to identify him or her with the god himself' Albinus, The house of Hades, Aarhus 2000, 116; cf. et. Farnell, Cults of the Greek States V 151; Di Marco in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 105ss; Chrysostomou Ὑπερεία II, Αθήναι 1994, 131 adn. 110 et multa ap. Casadio, Il vino dell'anima, Roma 1999, 106ss | στειχοῦσι Gallavotti 339 | κλε<εινοί metri causa Burkert (ap. Pugl. Carr. [1975] 227); Merk. (1975) 8s, cf. Watkins, How to kill a dragon, Oxford 1995, 281 adn. 8 : κλεινοί Burkert (1998) 392 : κλεινοί Pugl. Carr. (1974); Gallavotti 339 : κλ.[. . . Zuntz 133 : unde κ<ελευθον dub. prop. Luppe 26 (cf. West 233; Luppe, Zeitschr. Pap. Epigr. 79, 1989, 14) : κλυτάν τε Feyrerabend 7 (quae de 15s multa disseruit) | 'le ultime tre lettere di κλεινοί sono incise lungo il margine destro' Pugl. Carr. (1993) 20 (= [2001] 40) | de re cf. Giangiulio in: Settis (ed.), Storia della Calabria antica II, Calabria 1994, 15s || dextro margine iuxta lin. 2-3 leguntur TN et subter AO; has litteras Marc. (1976) 224 interpretari temptavit (AO = τὸ πᾶν, cf. Dornseiff, Das Alphabet in Mystik und Magie, Leipzig ²1925 [= 1979], 122ss. TN numerus sit; vid. et. Marc. [1990] 78 adn. 9) laute et ingeniose sed frustra : alia pariter devia invenies ap. Gallavotti 343 : melius rem explicavit Guard. (1985) 389, quae admonuit 'il foglio d'oro ... era stato ribattuto dopo un uso precedente' : vid. et. Pugl. Carr. (1993) 20 (= [2001] 40)

475 vid. et. comm. ad Lamm. Hipp. (fr. 474), Petel. (fr. 476) et Phars. (fr. 477) || 1 in init. Μναμοσύνας τόδε ἔργον (coll. Lam. Hipp. [fr. 474] 1) legi possit | ἐπεὶ ἄμ (malim ἂν) μέλ]λησι dub. Riedweg : ἐπεὶ ἄμ' μελ]λησίον Frel | θανείσθαι Riedweg :

V. FRAGMENTA ORPHICA

μ]εμνημένους ἥρωσ
] σκότος ἀμφικαλύψαι.
 ἐπὶ] δεξιὰ λίμνην,
 πὰρ δ' αὐτῇ λευκὴν ἐσση]κῶαν κυπάρισσον· 5
 ἔνθα κατερχόμεναι ψυχὰι νεκῶων ψύχονται.
 ταύτης τῆς κρήνης μὴ]δὲ σχεδὸν ἐ<μ>πελάσασθαι.

a. C. n. trib. Frel : fortasse saec. IV a. C. n. tribui potest (monente Nenci per litt.) | lamellam prim. ed. Frel, Eirene 30, 1994, 183s; cf. Cassio in: Cassio - Poccetti (edd.), *Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia*, Pisa-Roma 1994 [1995], 184s; Dettori, *La parola del passato* 52, 1997, 294ss; Riedweg in: Graf (ed.), *Ansichten griechischer Rituale*, Stuttgart und Leipzig 1998, 396s; Pleket, SEG 44, 1994, n. 750 (p. 225s); Bernabé in: Gulletta (ed.), *Sicilia Epigraphica*, Pisa 1999, I 53ss; eund. in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), *Tra Orfeo e Pitagora*, Napoli 2000,

3 Lam. Petel. (fr. 476) in mg. σκότος ἀμφικαλύψας | Δ 461 al., Hymn. Apoll. 370 σκότος ὅσσε κάλυψε(ν) | E 68 θάνατος δέ μιν ἀμφεκάλυψε, cf. M 116 | Π 350 θανάτου δέ μέλαν νέφος ἀμφεκάλυψεν, cf. Υ 417, δ 180, Theogn. 1, 707 || **4** Lam. Hipp. (fr. 474) 2 εἰς Αἶδαο δόμους εὐήρεας, ἔστ' ἐπὶ δεξιὰ κρήνα || **5** Lam. Hipp. (fr. 474) 3 πὰρ δ' αὐτὰν ἐστακῶα λευκὰ κυπάρισσος || **6** Lam. Hipp. (fr. 474) 4 ἔνθα κατερχόμεναι ψυχὰι νεκῶων ψύχονται || **7** Lam. Phars. (fr. 477) 3 ταύτης

θανῆσθαι (sic) leg. Frel (cf. 'θανῆσθαι ... a printing error for θανείσθαι?' Pleket) || **2** μ]εμνημένους dub. prop. Riedweg :]εμνημεος leg. Frel | i. e. initiatus initiationis memor? fort. idem valet atque Lam. Thur. (fr. 487) 2 πεφυλαγμένον εὖ μάλα πάντα et Lam. Thur. (fr. 492) 9 φάος ἐς φρένα, vid. ad locc. | ἥρωσ] cf. Asium 14, 4 West ἥρωσ βορβόρωι ἔξαναδύς, Lam. Petel. (fr. 476) 11 μεθ'] ἥρώεσσιν ἀνάξει[s, Lam. Thur. (fr. 492) 9 ἥρωσ, Pind. fr. 133 Sn.-Maehl. (Orph. fr. 443) 5s ἐς δὲ τὸν λοιπὸν χρόνον ἥροες ἀ-/γνοὶ ... καλέονται, Diog. Laert. 8, 32 (Pythagorici 58 B 1a D.-K.) εἶναι τε πάντα τὸν ἀέρα ψυχῶν ἔμπλεων· καὶ τούτους τοὺς δαίμονάς τε καὶ ἥρωας νομίζεσθαι κτλ, P. Mag. IV 144,5s (I 120 Preisendanz-Henrichs) θεὸς χθόνιε καὶ ἥρωες χθόνιοι | 'possiamo dedurre che la condizione di ἥρωσ in senso orfico si acquisisce appunto dalla capacità di ricordare l'iniziazione e non sbagliare bevendo dalla fontana a cui si recano tutte le anime' Bernabé (1999) 57 || **3** ἀμφικαλύψας coll. Lam. Petel. (fr. 476) in mg. dub. prop. Riedweg, prob. Pugl. Carr. (2001 et 2001b) | 'oscurità della morte' cf. Guard., Riv. Filol. Class. 118, 1985, 391s coll. Hom. locis Δ 461, 503, 526 al., Hymn. Apoll. 370 (vid. loc. sim.), cf. et. Hesych. s. v. σκότος· ὀλεθρος, θάνατος et σκότος ὅσσε κάλυψε· θάνατος κατέσχευ || **4** εὐρήσεις δ' Αἶδαο δόμων ἐπὶ] δεξιὰ suppl. Riedweg coll. Lam. Hipp. (fr. 474) 2 et Lam. Petel. (fr. 476) 1 : possis et εὐρήσεις Αἶδαο δόμοις ἐν]δεξία coll. Lam. Phars. (fr. 477) 1 : ἔστ' ἐπὶ] δεξιὰ Frel || **5** πὰρ δ' αὐτῇ λευκὴν ἐσση]κῶαν suppl. Riedweg :]κῶα leg. Frel || **6** init. suppl. Frel || **7** ταύτης τῆς κρήνης μὴ] δὲ (sic) Frel | ἐ<μ>πελάσασθαι

τῆς] Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης
 ψυχρὸν ὕδωρ προρέον·] φυλακοὶ δ' ἐπύπερθεν ἔασιν.
 οἱ δέ σε εἰρήσονται ἐνὶ] φρασὶ πευκαλίμῃσιν, 10
 ὅττι δὴ ἐξερέεις "Αἰδος σκότο]ς ὀρφ{ο}νήεντος·
 Γῆς παῖς εἰμι καὶ] Οὐρανοῦ ἀστερόεντος·
 καὶ ἀπόλλυμαι· ἀλλὰ δότε μοι
 ψυχρὸν ὕδωρ πιέναι τῆς] Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης.

47ss; Tortorelli, *ibid.* 24ss; Chaniotis, *Kernos* 13, 2000, 172; Pugl. Carr., *La parola del passato* 56, 2001, 297ss; eund., *Le lamine d'oro orfiche*, Milano 2001, 76s; eund., *Les lamelles d'or orphiques*, Paris 2003, 71ss; Bernabé-Jiménez, *Instrucciones para el más allá*, Madrid 2001, 261ss; cf. et. SEG 48, 1998, n. 1236 bis (p. 390s)

τῆς κρήνης μηδὲ σχεδόθεν πελάσθησθα | Lam. Hipp. (fr. 474) 5 ταύτας τὰς κρά-
 νας μηδὲ σχεδὸν ἐγγύθεν ἔλθεις || 8 Lam. Hipp. (fr. 474) 6 πρόσθεν δὲ εὐρήσεις
 τὰς Μνημοσύνας ἀπὸ λίμνας || 9 Lam. Hipp. (fr. 474) 7 ψυχρὸν ὕδωρ προρέον·
 φύλακες δὲ ἐπύπερθεν ἔασιν || 10 Lam. Hipp. (fr. 474) 8 οἱ δέ σε εἰρήσονται ἐνὶ
 φρασὶ πευκαλίμῃσιν || 11 Lam. Hipp. (fr. 474) 9 ὅττι δὴ ἐξερέεις "Αἰδος σκότος
 ὀρφονήεντος || 12 Lam. Hipp. (fr. 474) 10 εἶπον· Γῆς παῖς· εἰμι καὶ Οὐρανοῦ
 ἀστερόεντος || 13 Lam. Phars. (fr. 477) 9 ἀλλὰ δότε μοι πῖν' ἀπὸ τῆς κρήνης |
 Lam. Hipp. (fr. 474) 11 δίψαι δ' εἰμ' αὖτος καὶ ἀπόλλυμαι· ἀλλὰ δότ' ὦκα || 14 Lam.
 Hipp. (fr. 474) 12 ψυχρὸν ὕδωρ πιέναι τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμ[νης] | Lam. Petel.

Riedweg : ἐπέλασθαι leg. Frel, cf. Peters in: Jasanoff–Craig Melcher–Olivier (edd.),
 Mír Curad, *Studies in honor of C. Watkins*, Innsbruck 1998, 594 adn. 30 || 8 πρόσθεν
 δὲ εὐρήσεις τῆς] suppl. Frel : possis et πρόσσω δ' εὐρήσεις (coll. Lam. Phars. [fr.
 477] 4) vel εὐρήσεις δ' ἐτέραι (coll. Lam. Petel. [fr. 476] 4) || 9 init. suppl. Frel |
 φυλακοὶ scripsi (de accentu cf. Herodian. 1, 150; 2, 128 Lentz) : φύλακοι Frel : φύ-
 λακες dub. Riedweg, at φυλακός forma Ionica et epica nota, cf. Ω 566, Theoc.
 29, 38, Callim. fr. 260, 18 Pf. al. | δ' ἐπύπερθεν ἔασιν Riedweg, Cassio 195 : θ'
 ὑποπέθασιν leg. Frel || 10 τοῖ (malim οἱ coll. Lam. Hipp. [fr. 464] 8) δέ σε εἰρή-
 σονται ἐνὶ] suppl. Riedweg, Pleket : οἱ (sic) δέ σε εἰρήσονται ἐν Frel | de verbis
 ἐνὶ] φρασὶ πευκαλίμῃσιν cf. Dettori 294ss || 11 ὅττι δὴ ἐξερέεις "Αἰδος σκότο]ς
 ὀρφ{ο}νήεντος Riedweg :]μου φονηεντά (sic) leg. Frel || 12 εἶπον· ὕος Γᾶς εἰμι
 καὶ] e priore lectione Lam. Hipp. (fr. 474) 10 (vid. app. crit.) suppl. Riedweg : potius
 εἰπεῖν (vel εἶπον)· Γῆς παῖς εἰμι (coll. Lam. Petel. [fr. 476] 6 et nova lectione Lam.
 Hipp. [fr. 474] 10) : Γῆς οἶδος εἰμὶ (sic) καὶ] suppl. Frel || 13 δίψαι δ' εἰμὶ αὖτος
 καὶ ἀπόλλυμαι Riedweg (at in init. possis et δίψῃ δ' εἰμὶ αὖτε [coll. Lam. Petel. fr.
 476, 8] vel δίψαι δ' αὖτος ἐγὼ [coll. Lam. Eleuth. fr. 478ss]) : δίψαι αὖτος ἐγὼ κ'
 ἀπόλλυμαι (sic) suppl. Frel | δότε μοι Riedweg : δότε {μ}μοι Pleket : δοτεμμοὶ
 Frel || 14 ψυχρὸν ὕδωρ πιέναι τῆς] suppl. Riedweg : ψυχρὸν ὕδωρ πρόρεον (sic)

V. FRAGMENTA ORPHICA

col. II αὐτὰρ ἐ[μοὶ γένος οὐράνιον· τόδε δ' ἴστε καὶ αὐτοί'. 15
καὶ τοὶ δὴ [ἐρέουσιν ὑποχθονίῳ βασιλείῃ·
καὶ τότε τ[οὶ δώσουσι πιεῖν τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης
καὶ τότε δ[ὴ
σύμβολα φ[
καὶ φε[20
σει[

(fr. 476) 9 ψυχρὸν ὕδωρ προρέον τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης || 15 Lam. Petel.
(fr. 476) 7 αὐτὰρ ἐμοὶ γένος οὐράνιον· τόδε δ' ἴστε καὶ αὐτοί | Lam. Malib. (fr. 484) 4 αὐτὰρ ἐμοὶ γένος οὐράνιον || 16 Lam. Hipp. (fr. 474) 13 καὶ δὴ τοὶ ἐρέουσιν
{ι} ὑποχθονίῳ βασιλείῃ || 17 Lam. Hipp. (fr. 474) 14 καὶ {δὴ τοὶ} δώσουσι πιεῖν
τῆς Μνημοσύνης ἀπ[ὸ] λίμνης || 18 Lam. Hipp. (fr. 474) 15 καὶ δὴ καὶ σὺ πῶν
ὁδὸν ἔρχεαι· ἂν τε καὶ ἄλλοι | Lam. Petel. (fr. 476) 11 καὶ τότ' ἔπειτ' ἄλ[λοισι
μεθ'] ἠρώεσσιν ἀνάξει[ς] || 19 Lam. Pher. (fr. 493) σύμβολα

τῆς] Frel | *sculptor lineam transversam post v. 14 et alteram verticalem inter duas columnas delineavit* || 15 αὐτὰρ ἐ[μοὶ – αὐτοί Riedweg (iam αὐτὰρ ἐ[μοὶ γένος οὐρανιόν [sic] Frel) || 16 καὶ τοὶ δὴ (possis et. καὶ τότε<ε> δὴ) scripsi : καὶ τοὶ ἂν Frel : *at veri simillimum mihi videtur pro ΔΗ per errorem AN lectum esse* | [ἐρέουσιν ὑποχθονίῳ βασιλείῃ Riedweg : [ἐρ. ὑπὸ χθονίῳ βασιλῆϊ Pugl. Carr.: [ἐλέωσιν ὑποχθονίῳ βασιλεῖς Frel || 17 suppl. Riedweg (heptametrum est) : τ[οὶ πιεῖν ὕδωρ προρέον Frel || 18 δ[ὴ Riedweg (qui tempt. τότε δ[ὴ σὺ πῶν ὁδὸν ἔρχεαι ἦν τε καὶ ἄλλοι ... vel τότ' ἔπειτ' ἄλλοισι μεθ' ἠρώεσσιν ἀνάξεις) : δ[ώσωσιν τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης Frel || 19 σύμβολα] cf. Lam. Pher. (fr. 493) et comm. ad loc. | *incertum utrum post σύμβολα alia verba eiusdem sententiae an (sic ut in Lam. Pher.) statim σύμβολα ipsa legerentur* | Φερσεφόνη(ι) et 20 καὶ Φερσεφόνη(ι) *legere possis* (καὶ Φερσέφασα Chaniotis); 'diversi auctori ... hanno difeso ... che le laminette del gruppo I e quelle del gruppo II di Pugliese Carratelli ... appartengono a ... due tappe di una stessa sequenza. Se accettiamo ... che ... si possa leggere ... il nome Φερσεφόνη avremo qui un anello di congiunzione tra due stadi, con riferimento alla scena delle guardie e all'inizio dell'intervista con Persefone' Bernabé (1999) 59 : 'una voce di un verbo, φυλάσσω ο φημί, col suggerimento al mystes di tener bene a mente o pronunciare i symbola propiziatorii' Pugl. Carr. (2001) 302 || 21 fort. σεμ[ινη-, coll. Orph. Hymn. 29, 10 σεμνή, παντοκράτειρα, κόρη καρποῖσι βρύουσα, 71, 2 ἦν παρὰ Κωκυτοῦ προχοαῖς ἐλοχεύσατο σεμνή / Φερσεφόνη λέκτροις ἱεροῖς Ζηνὸς Κρονίου (et 24, 10 ὑμεῖς γὰρ πρῶται τελετὴν ἀνεδείξατε σεμνήν / εὐτέρου Βάκχιο καὶ ἀγνῆς Φερσεφονείης) : σεμ[Pugl. Carr. 2003 : ἔλυ]σεν dub. Chaniotis coll. Lam. Pelinn. (fr. 485-486) 2 Βάκχιος αὐτὸς ἔλυσε

476 F (32a K., 4 [A 63] C.)

Εὐρήσ{σ}εις δ' Ἀίδαο δόμων ἐπ' ἀριστερὰ κρήνην,
 πὰρ δ' αὐτῇ λευκὴν ἑστηκυῖαν κυπάρισσον·
 ταύτης τῆς κρήνης μηδὲ σχεδὸν ἐμπελάσειας.
 εὐρήσεις δ' ἑτέροι, τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης
 ψυχρὸν ὕδωρ προρέον· φύλακες δ' ἐπίπροσθεν ἔασιν. 5
 εἰπεῖν· Ἰῆς παῖς εἰμι καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος,

476 Lamella aurea mutila saec. IV med. a. C. n. prope Peteliam reperta, nunc in Museo Britannico (3155), prim. ed. Franz, Bull. dell'Istit. d. corr. arch. 1836, 149s (denuo CIG III 5772, p. 691), cf. et. Göttling, Narratio de oraculo Trophonii, in progr. Ienens. 1843 (deinde germanice ap. Gesammelte Abhandlungen I, 1851, 157ss); Kaibel, Epigr. Gr. n. 1037 (denuo IG XIV 638); Comparetti, Journ. Hell. Stud. 3, 1882, 111ss (cum effigie accuratissime delineata et editione a Caecilio Smith curata); Cougny, Epigrammatum Anthologia Palatina, III, Parisiis 1890, 485s; 542; Harrison, Prolegomena 573ss (et Murray in appendice 659s); Comparetti, Laminette orfiche, Firenze 1910, 31ss; Marshall, Catalogue of the Jewellery Greek Etruscan and Roman in the ... British Museum, 1911, 380s (n. 3155 tab. LXXI); Dieterich, Nekyia, Leipzig-Berlin ²1913, 86ss; Guthrie, Orpheus 172ss; Olivieri, Lamellae aureae orphicae, Bonn 1915, 12ss; Kern, Hermes 51, 1916, 555; id., Orph. fr. 32a; D.-K., Vorsokr. I B 17; Ziegler,

476 vid. et. locos laudatos in locorum similium apparatu Lam. Hipp. (fr. 474) || **1** Lam. Phars. (fr. 477) **1** εὐρήσεις Ἀίδαο δόμοις ἐνδέξια κρήνην | Lam. Hipp. (fr. 474) **2** εἰς Ἀίδαο δόμους εὐήρεας, ἔστ' ἐπὶ δεξιὰ κρήνα || **2** Lam. Hipp. (fr. 474) **3** πὰρ δ' αὐτὰν ἑστακυῖα λευκὰ κυπάρισσος || **3** Lam. Hipp. (fr. 474) **5** ταύτας τὰς κράνας μηδὲ σχεδὸν ἐγγύθεν ἔλθεις | Hymn. Merc. 523 μηδέ ποτ' ἐμπελάσειν || **4** Lam. Hipp. (fr. 474) **6** πρόσθεν δὲ εὐρήσεις τὰς Μναμοσύνας ἀπὸ λίμνας || **5** Lam. Hipp. (fr. 474) **7** ψυχρὸν ὕδωρ προρέον· φύλακες δὲ ἐπύπερθεν ἔασιν || **6** Lam. Hipp.

476 vid. et. comm. ad Lam. Hipp. (fr. 474) || **1** εὐρήσ{σ}εις Göttling, Kaibel : ευρησεις lam. | κρήνην] λίμνην Franz¹ || **3** μὴ δὲ Göttling, Franz² | ἐμπελάσειας] de optativi usu improprio cf. Zuntz 369 : unde ἐμπελάσθησθα archetypo trib. West 230, prob. Janko 99; cf. et. Peters in: Jasanoff–Craig Melcher–Olivier (edd.); Mír Curad, Studies in honor of C. Watkins, Innsbruck 1998, 594 adn. 30 || **4** ἑτέροι West 229 : ἑτέραν lam. : ἕτερον Göttling, Franz² | ἑτέραν <ἐπὶ δεξιὰ· ἧς> ἀπὸ λίμνης coni. Merk. (1967) 78 | iniuria Wil., Glaube II², 200 adn. 2 admonuit : 'die Mutter der Musen hat hier natürlich nichts zu tun' (cf. μνημοσύνης i. e. 'memoriae' Gallavotti [et. in vv. 9 et 12]); recte contradixit Pugl. Carr. (1974) 118; vid. ad Lam. Hipp. (fr. 474) 1 | sec. Merk. (1967) 78 'die Nennung des Namens der Quelle ist das Passierwort', sed cf. Lam. Phars. (fr. 477) 4 et 9 ut recte admonet Pugl. Carr. (1974) 114 || **6** παῖς Gallavotti fort. recte | εἰμι prim. leg. Smith, prob. Kaibel IG : εἰ σ[ὺ] Göttling, Franz² :

V. FRAGMENTA ORPHICA

αὐτὰρ ἐμοὶ γένος οὐράνιον· τόδε δ' ἴστε καὶ αὐτοί.
δίψῃ δ' εἰμὶ αὖθι καὶ ἀπόλλυμαι. ἀλλὰ δότ' αἶψα
ψυχρὸν ὕδωρ προρέον τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης'.
καὺτ[οί] σ[ο]ι δώσουσι πιεῖν θείης ἀπ[ὸ κρή]νης, 10
καὶ τότε' ἔπειτ' ἄλλοισι μεθ' ἡρώεσσιν ἀνάξει[ς].

Orpheus, RE XVIII 1 (1939) 1386ss; Zuntz, *Persephone*, Oxford 1971, 358ss (B1); Merk., *Zeitschr. Pap. Epigr.* 1, 1967, 77s; Festugière, *Études de religion grecque et hellénistique*, Paris 1972, 62s; Pugl. Carr., *La parola del passato* 29, 1974, 113s; id., *ibid.* 30, 1975, 226ss; id., *ibid.* 31, 1976, 458ss; Guard., *Epigraphica* 36, 1974, 7ss; Merk., *Zeitschr. Pap. Epigr.* 17, 1975, 9 adn. 1; West, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 18, 1975, 229ss; Marc., *Zeitschr. Pap. Epigr.* 23, 1976, 223; Colli, *Sapienza I* 174s (fr. 4 [A 63]); Guard., *Epigrafi Greca IV*, Roma 1978, 265; Gallavotti, *Mus. Cr.* 13-14, 1978-1979, 355; Janko, *Class. Quart.* 34, 1984, 89ss; Lloyd-Jones, *Pindare*, *Entretiens Hardt* 31, 1984, 269ss (= *Greek Epic, Lyric, and Tragedy*, Oxford 1990, 96ss); Guard., *Riv. Filol. Class.* 118, 1985, 388ss; Velasco, *Las lamellae órficas (edición y comentario)*, *Memoria de Licenciatura*, Valladolid 1990-1991, 142ss; Pugl. Carr., *Le lamine d'oro 'orfi-che'*, Milano 1993, 32ss; Riedweg, *Vox Latina* 32, 1996, 475ss; eund. in: Graf (ed.),

(fr. 474) 10 εἶπον· Ἐῆς παῖς· εἰμι καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος || 7 Lam. Entell. (fr. 475) 15 αὐτὰρ ἐμοὶ γένος οὐράνιον· τόδε δ' ἴστε καὶ αὐτοί || Lam. Malib. (fr. 484) 4 αὐτὰρ ἐμοὶ γένος οὐράνιον || *Soph. Trach.* 1107 ἀλλ' εὖ γέ τοι τόδ' ἴστε || 8 Lam. Hipp. (fr. 474) 11 δίψῃ δ' εἰμ' αὔος καὶ ἀπόλλυμαι· ἀλλὰ δότ' ὦκα || 9 Lam. Hipp. (fr. 474) 12 ψυχρὸν ὕδωρ πιεῖν τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης || 10 Lam. Hipp. (fr. 474) 14 καὶ {δῆ τοι} δώσουσι πιεῖν τὰς Μνημοσύνας ἀπ[ὸ] λίμνης || 11 A 478 al. καὶ τότε' ἔπειτα || *Hes. Th.* 469 al. τότε' ἔπειτα || O 188 Ἀΐδης ἐνέροισιν ἀνάσσω, cf. *Hes. Th.* 850, *Hymn. Cer.* 347 || Δ 61 σὺ δὲ πᾶσι μετ' ἀθανάτοισιν ἀνάσσεις ||

εἰσι Franz¹ || 7 αὐτὰρ] 'prosecutivo' recte Gallavotti 346 | ἐμοὶ prim. leg. Smith (vel ἐμὸν Kaibel) : ἐ[γὼ] Göttling, Franz², Kaibel : εἶμι δὲ Franz¹ | γένος οὐράνιον] de re cf. Kern (1916) 555; Burkert in: *Orfismo in Magna Grecia*, Napoli 1975, 89 || 8 εἰ-μ {ι} Olivieri, Kern, D.-K., Merk. (1967) 8 | αὖθι dubium utrum ψυχὴ loquatur an mulier (quod mihi veri similis videtur), cf. Velasco, *Actas del VIII Congreso español de Estudios Clásicos*, Madrid 1994, II, 455s; Bernabé-Jiménez 73 adn. 165; vid. et. adn. ad Lam. Thur. (fr. 488) 1 κοθάρᾳ || 10 καὺτ[οί σο]ι δώσουσι Kaibel : at 'spatium non sufficit; σοι ... a scalptore omisum' vid. Zuntz 358 : καὶ [σοι ὑπε]νδώσουσι Franz : καὺτ[οι] δώσουσι Pugl. Carr. (1974) 113 : fort. καὶ <δῆ> τ[οι] δώσουσι legendum coll. Lam. Hipp. (fr. 474) 14 | ἀπ[ὸ κρή]νης Göttling, Smith, Comparetti, Merk. (1967) 77, Zuntz 359, Colli : ἀπ[ὸ λίμ]νης Franz², Kaibel, Murray, Gallavotti || 11 ἔπειτ' ἄλλοισι μεθ' Kaibel : ἔπειτα [φίλοις μεθ'] Franz² : ἔπειτ' [σοι ἔστι παρ'] Göttling | ἀνάξει[ς] Franz : ἀνάξει[ν] Göttling | ἡρώεσσιν] cf. ad Lam. Entell. (fr. 475) 2 | de re cf. Verg. Buc. 4, 15s *divisque videbit / permixtos heroas*, cf. et. comm. ad fr.

[Μνημοσύ]νης τόδε<ε> ἔρ[γον· ἐπεὶ ἂν μέλλησι] θανείσθ[αι
] τόδε γραψ[
 in mg. dextro]τογλωσσειπα σκότος ἀμφικαλύψας.

477 F (4 [A 64] C.)

Εὐρήσεις Ἀίδαο δόμοις ἐνδέξια κρήνην,

Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart und Leipzig 1998, 360ss; Tortorelli in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), *Tra Orfeo e Pitagora*, Napoli 2000, 26s; Pugl. Carr., *Le lamine d'oro orfiche*, Milano 2001, 67ss; Bernabé-Jiménez, *Instrucciones para el más allá*, Madrid 2001, 263s; Hatzopoulos in: Abagianou (ed.), *Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου*, Ἀθήνα 2002, 27s; Tzifopoulos, *ibid.* 155s; Pugl. Carr., *Les lamelles d'or orphiques*, Paris 2003, 59ss | *optimam imaginem lucis ope confectam invenies* in Pugl. Carr. (1993) 33

477 *Lamella aurea* c.a. 350-330 a. C. n., *Pharsali reperta in hydria aenea in qua Orithyia a Borea rapta repraesentatur, nunc Mus. oppidi Volos* (lam. M 65; hydr. X 18775), prim. ed. Verdelis, 'Αρχ. Έφ. 1950-1951, 97ss (vid. *imaginem lucis ope confectam* in p. 99), cf. et. Bull. Epigr., Rev. ét. gr. 65, 1952, 152s n. 70; Zuntz, *Per-*

12 Lam. Hipp. (fr. 474) 1 Μνημοσύνας τόδε ἔργον. ἐπεὶ ἂν μέλλησι θανείσθαι || in mg. Lam. Entell. (fr. 475) 3 | σκότος ἀμφικαλύψαι, cf. *sim. illic laud.*

477 vid. et. *locos laudatos in locorum similium apparatu* Lam. Hipp. (fr. 474) || **1** Lam. Petel. (fr. 476) 1 εὐρήσ{σ}εις δ' Ἀίδαο δόμων ἐπ' ἀριστερά κρήνην | Lam.

475, 2 | de hoc versu vid. Guard. (1974) 22 || **12** Μνημοσύνης suppl. anon. in Brit. Mus. Cat. :]ης leg. Smith | τόδε<ε> ἔρ[γον Guard. (1985) 388 : τόδε ἡ[ρίον Pugl. Carr. (1974) 114, Colli : τόδε ιγ Olivieri : τόδε ν Zuntz 359 : τόδε δ[ῶρον Marc. 222 : τοδει[unde τόδε ι[ερὸν Pugl. Carr. (1993) 20; 23s (= [2001] 40; 46s) : τόδε ν[ᾶμα anon. ap. Brit. Mus. Cat. : το δειγ[Kern | ἐπεὶ ἂν (ἐπὶν Marc. metro aptius) μέλ- λησι] Merk. (1975) 9, Marc. 223, prob. Pugl. Carr. (1993) 32 (= [2001] 68) | suppl. Kaibel, Smith; ex. gr. *versum sic legit Gallavotti: μνημοσύνης τόδε ν[ῆμα καὶ οὐποτ' ἐὰν σε] θανείσθαι* || **13** τόδ' ἔγραψ[εν? (*litterae τοδεγραφῶν certae sunt; Kaibel autem hic legebat λλειμ*) Smith : τόδ' ἔγραψ[εν (sc. Ὀρφεύς) Comparetti 36 ('ipotesi che con l'acquisizione di nuovi documenti "orfici" si va facendo meno fantasiosa' Tortorelli, *La parola del passato* 50, 1995, 474); cf. Bernabé-Jiménez 23s : τόδ' ἔγραψ[α Die., Kern : *plura ex. gr. temptaverunt eruditi [ἐν πίνακι χρυσέωι] τόδε γραψ[άτω ἡδὲ φορεῖτω* West 232, coll. P. Mag. VII 215ss : [ἐν δέλτωι χρυσῇι] τόδε γράψ[αι χρῆ μάλ' ἀκριβῶς] Gallavotti : [ἐν χρυσίωι] τόδε γράψ[αι Guard. (1985) 392 || in mg. τὸ κλέος (i.e. notitia) εἶπ[Olivieri : τογλως? εἶπ[Kern : [ὥς *τάρρη]τόγλωσσ' εἶπα[ις] ex. gr. Gallavotti | σκότος] vid. adn. ad Lam. Entell. (fr. 475) 3

477 *scriba utitur forma Σ bis* (1 ευρήσ-, 9 τῆς), C alibi || **1** ἐνδέξια Homeri-

V. FRAGMENTA ORPHICA

πὰρ δ' αὐτῇ λευκὴν ἑστηκυῖαν κυπάρισσον·
 ταύτης τῆς κρήνης μηδὲ σχεδόθεν πελάσθησθα·
 πρόσσω δ' εὐρήσεις τὸ Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης
 ψυχρὸν ὕδωρ προκρέον· φύλακες δ' ἐπύπερθεν ἕασιν· 5
 οἱ δέ σε εἰρήσονται ὅ τι χρέος εἰσαφικάνεις·
 τοῖς δὲ σὺ εὖ μάλα πᾶσαν ἀληθείην καταλέξαι·

sephone, Oxford 1971, 360ss. (B 2); Béquignon, Pharsalos, RE Suppl. XII (1970) 1081; Pugl. Carr., La parola del passato 29, 1974, 114; id., ibid. 30, 1975, 226ss; id., ibid. 31, 1976, 458ss; Guard., Epigraphica 36, 1974, 11ss; West, Zeitschr. Pap. Epigr. 17, 1975, 229ss; Lorenz, Thess. Grabgedichte, 1976, 132s, n. 23; Colli, Sapienza I 176 s (fr. 4 [A 64]); Guard., Epigrafia Greca IV, Roma 1978, 265s; Gallavotti, Mus. Cr. 13-14, 1978-1979, 355; Janko, Class. Quart. 34, 1984, 89ss; Lloyd-Jones, Pindare, Entre-tiens Hardt 31, 1984, 269ss (= Greek Epic, Lyric, and Tragedy, Oxford 1990, 96ss); Tortorelli Ghidini, Filosofia e Teologia 4, 1990, 73ss; Velasco, Las lamellae órficas (edición y comentario), Memoria de Licenciatura, Valladolid 1990-1991, 203ss; Pugl. Carr., Le lamine d'oro 'orfiche', Milano 1993, 36ss; Decourt, Études epigraphi-

Hipp. (fr. 474) 2 εἰς Αἶδαο δόμους εὐήρεας, ἔστ' ἐπὶ δεξιὰ κρήνα || 2 Lam. Hipp. (fr. 474) 3 πὰρ δ' αὐτὰν ἑστακυῖα λευκὰ κυπάρισσος || 3 Lam. Entell. (fr. 475) 7 ταύτης τῆς κρήνης μηδὲ σχεδὸν ἐμπελάσασθαι, cf. Lam. Hipp. (fr. 474) 5 ταύτας τὰς κρήνας μηδὲ σχεδὸν ἐγγύθεν ἔλθεις || 4 Lam. Hipp. (fr. 474) 6 πρόσθεν δὲ εὐρήσεις τὰς Μνημοσύνας ἀπὸ λίμνης || 5 Lam. Hipp. (fr. 474) 7 ψυχρὸν ὕδωρ προκρέον· φύλακες δὲ ἐπύπερθεν ἕασιν || 6 Lam. Hipp. (fr. 474) 8 οἱ δέ σε εἰρήσονται | Minyas fr. 7 τί κατὰ χρεὼς ζω[ὸς ἰκάνει]ς; || 7 Ω 407 ἄγε δή μοι

cum, cf. A 547, H 184 al. || 3 de πελάσθησθα cf. Chantraine, Gramm. Homér. 463 | σχεδὸν ἐμπελάσθησθα archetypo trib. West 230 prob. Janko 99, cf. et. Peters in: Jasanoff-Craig Melcher-Olivier (edd.); Mír Curad, Studies in honor of C. Watkins, Innsbruck 1998, 594 adn. 30 || 5 προκρέον· Verdelis 99s : pro lam. | post φύλακες directam lineolam duxit sculptor proprio errore ut vid. || 6 οἶδε σ' Verdelis 99 : at σε metri causa restituendum est (in archetypo postulavit West 230, prob. Janko 99) et οἱ δέ potius quam οἶδε | σ' ἐκπειρήσονται Lloyd-Jones (1975) 226 || 7 τοῖς δὲ Zuntz 361 : τοῖσδε Verdelis 99 | ἀληθείην Verdelis 99 (quamquam ἀληθείη in lam. legi posse credebatur (p. 100) : rectius 'on voit la haste gauche du nu' Decourt) | de re cf. Lamm. Olb. (frr. 463-465), epigr. Pher. (fr. 466, 2), Parmen. 28 B 1, 29s (et Sassi, La parola del passato 43, 1988, 383ss); Plat. Phaedr. 248b πεδίον ἀληθείας, vid. et. Levet, Le vrai et le faux dans la pensée grecque archaïque, Paris 1976; Tortorelli (1990) 73ss; Pugl. Carr. (1993) 36s (= [2001] 74s); ἀλήθεια non solum 'veritas' est sed etiam, secundum etymologiam 'non oblivio', ergo mortuus oblivisci quae in initiatione didicerit vetatur, cf. Bernabé in: Τῆς φιλῆς τάδε δῶρα. Miscelánea léxica en memoria de Conchita Serrano, Madrid 1999, 459s | post καταλέξαι 'φέρονται

εἰπεῖν· Γῆς παῖς εἰμι καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος·
 Ἀστέριος ὄνομα· δίψῃ δ' εἰμ' αὖτος· ἀλλὰ δότε μοι πιέν' ἀπὸ τῆς
 κρήνης'.

478 F (32 b I K., 4 [A 70a] C.)

Δίψαι αὖτος ἐγὼ καὶ ἀπόλλυμαι· ἀλλὰ πιέν' μοι

ques 3, *Inscriptions de Thessalie I*, Paris 1995, 128ss n. 115; Riedweg, *Vox Latina* 32, 1996, 475ss; eund. in: Graf (ed.), *Ansichten griechischer Rituale*, Stuttgart und Leipzig 1998, 360ss; cf. et. SEG 40, 1990, n. 824 (p. 257); 46, 1996, n. 656 (p. 186); Tortorelli in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), *Tra Orfeo e Pitagora*, Napoli 2000, 30; Pugl. Carr., *Le lamine d'oro orfiche*, Milano 2001, 73ss; Bernabé-Jiménez, *Instrucciones para el más allá*, Madrid 2001, 264s; Tzifopoulos in: Abagianou (ed.), *Λατρεῖες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου*, Ἀθήνα 2002, 157; Pugl. Carr., *Les lamelles d'or orphiques*, Paris 2003, 67ss

478-480 *Lamellae aureae tres saec. II/I a. C. n. prope Eleuthernam in sepulcreto*

πᾶσαν ἀληθείην κατάλεξον | ρ 122 al. πᾶσαν ἀληθείην κατέλεξα || **8** Lam. Hipp. (fr. 474) 10 εἶπον· Γῆς παῖς· εἰμι καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος || **9** Lam. Hipp. (fr. 474) 11s δίψαι δ' εἰμ' αὖτος καὶ ἀπόλλυμαι· ἀλλὰ δότ' ὦκα / ψυχρὸν ὕδωρ πιέναι τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης

478-480 vid. et. locos laudatos in *locorum similium apparatu* Lam. Hipp. (fr.

δύο πλάγαι γραμμαί· Verdelis 100, de quibus vid. ad vers. 5 || **8** αστ lam. : 'τὸ μοὶ φαίνεται ὡς βραχυγραφικὸν σημεῖον' Verdelis 100 | de horum verborum significatione vid. ad Lam. Hipp. (fr. 474) 10 || **9** prosaico sermone scriptum videtur (at reiz hem /reiz hem sec. Gallavotti), | Ἀστέριος] cf. Verdelis 103s; Zuntz 367; Pugl. Carr. (1974) 118; (1975) 230s; Decourt, l. laud. 130; non est nomen defuncti (quod in Lam. Rom. fr. 491 et in lamellis brevissimis in fr. 496 collectis tantum invenitur) nec ad fabulas Cretenses relatum (cf. Apollodor. 3, 1, 4 al.) neque Thessalium (cf. Decourt, *Énipeus*, 1990, 162ss), sed idem valet atque Lam. Entell. (fr. 475) 15; Lam. Petel. (fr. 476) 7, Lam. Malib. (fr. 484) 4 ἐμοὶ γένος οὐράνιον (ut recte admonuit Zuntz 367, cf. Pugl. Carr. [1993] 37 [= [2001] 75) 'per gli Orfici Ἀστέριος doveva subito evocare l'οὐρανὸς ἀστεροίς') | πιέν' (i. e. πίναι) ἀπὸ scripsi monente Cassio, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 113, 1996, 16 'sembra verisimile che ΠΙΕΝΑΠΟ sia un esito di πίναι ἀπὸ (crasi o elisione)': πιεναπο lam. : unde πιέν ἀπὸ Verdelis 99; Dubois 129 : πινέν ἀπὸ Cassio, *Riv. Filol. Class.* 115, 1987, 314ss : πιεῖν ἀπὸ cett. edd. | de hydria c. a. 350 a. C. n. cf. Diehl, *Die Hydria*, Mainz 1964, n. B 210; Kaempf-Dimitriadou, *Boreas*, *LIMC* III 1 (1986) 138; III 2 (1986) 121 (n. 69); Olmos in: Bernabé-Jiménez 310ss

478-480 vid. et. comm. ad Lam. Hipp. (fr. 474) 10ss | scribae utuntur C pro σ, at Σ (vel Z) pro σσ (Levi 364; Verdelis, Ἀρχ. Ἐφ. 1953-1954, 59); nostro more tex-

V. FRAGMENTA ORPHICA

κράνας αειρώ ἐπὶ δεξιᾷ, τῇ<κ> κυφάρισσος.
 τίς δ' ἑσσί; πῶ δ' ἑσσί; Γᾶς υἱός ἡμι καὶ Ὀρανῶ ἀστερόεντος.

aliquo repertae, nunc Eleuthernae Arch. Mus. (Συλλογὴ Ἀγγείων 632-634) adservatae, prim. ed. Joubin, Bull. Corr. Hell. 17, 1893, 121ss; 629 (vid. et. Gomperz, ibid. 124); cf. et. Harrison, Prolegomena 574ss (et Murray in appendice 660s); GDI III n. 4959a, p. 245; Comparetti, Laminette orfiche, Firenze 1910, 38ss; Olivieri, Lamellae aureae orphicae, Bonn 1915, 14s; Dieterich, Nekyia², Leipzig-Berlin 1913, 107; Fou-

474) || 1-2 Lam. Hipp. (fr. 474) 11s δίψαι δ' εἰμ' αὖτος καὶ ἀπόλλυμαι· ἀλλὰ δότ' ὦκα / ψυχρὸν ὕδωρ πίνειν τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμαν' || 2 Lamm. Eleuth. (fr. 479, 481-482) 2, Lam. Malib. (fr. 484) 2 κράνας αειρώ (Lam. Rheth. [fr. 484a] 2 αἰ<ει>ρώου) | Soph. Oed. Col. 469s αειρύτου ... / κρήνης | Hymn. Apoll. 300 al. κρήνη καλλίροος | Lamm. Eleuth. (fr. 479-483) 2 ἐπὶ δεξιᾷ, τῇ κυπ(φ)άρισσος | Lam. Rheth. (fr. 484a) 2 ἐπ' {α} ἀρισ<τε>ρά τᾶς κυφα{σ}ρίσσω | Lam. Hipp. (fr. 474) 3 λευκὰ κυφάρισ<σ>ος || 3 Lam. Eleuth. (fr. 479-483) 3, Lam. Malib. (fr. 484) 3

tus praebeo | dialogus inter animam et fontis custodes, non inter animam et fontem ipsum, ut recte animadvertit Guard., Inscr. Cret. II p. 169 | 'il me semble qu'avec les lamelles crétoises on se trouve en face d'une adaptation d'un texte poétique ... destinée à lui permettre de servir de libret pour des δρώμενα, donc à une mise en scène au moins partielle du poème, et ceci à l'occasion du rituel initiatique' Riedweg, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 466 (qui cft. Ricciardelli in: Tortorelli-Storchi-Visconti [edd.], Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 266) || 3 τίς δ' ἑσσί; πῶ δ' ἑσσί;] de verbis simillimis in Aegyptiorum libro mortuorum inventis cf. Pugl. Carr. (1993) 45 (= [2001] 85s); Bernabé-Jiménez 74s | archetypum restituere conati sunt Comparetti 40; Olivieri 15; Guard.; Zuntz 362; West 236; Janko 99: δίψαι (δίψη Comparetti : δίψαι δ' Guard.) αὖτος ἐγὼ (δ' ἡμ' αὖτος West) καὶ ἀπόλλυμαι· ἀλλὰ πίνε (πῖε Olivieri : πῖε Comparetti : πῖεμ Zuntz : πῖεμ Janko) μοι (μου Olivieri : μου Janko) / κράνας (κρήνης Comparetti) αειρώ (αειρώου Comparetti : αεινάω Olivieri prob. Guard.) ἐπὶ δεξιᾷ, τῇ (δεξιᾷ, τῇ Zuntz : δεξιᾷ λευκῇ Janko) κυφάρισσος (κυφάρισσος Comparetti, Janko : κυφάριζος West) / τίς δ' ἑσσί; πῶ δ' ἑσσί (δ' ἑσσι [bis] Zuntz : δ' ἑσί [bis] Olivieri, Janko: δ' ἐζί [bis] West : δ' εἶ [bis] Comparetti : πῶ δ' ἑσσί secl. Olivieri, Comparetti) / Γᾶς υἱός ἡμι καὶ Ὀρανῶ (Γῆς [Γᾶς Janko] ... εἰμι ... Οὐρανοῦ Comparetti, Janko) ἀστερόεντος. (αὐτὰρ ἐμοὶ γένος οὐράμιον add. Janko); de re cf. Messina, Giorn. Metaf. 15, 1993, 319ss || 478 1 δίψαι <δ> in carmine de quo versus manare videntur, sec. Gomperz, prob. Gallavotti | πῖε<ν> (sc. δότε) Cassio, Riv. Filol. Class. 115, 1987, 314ss (iam πῖεμ Comparetti : πῖε<μ> Pugl. Carr. [1974] 114) : πῖε Kern : πῖε Joubin, Colli, Blass, GDI II 1654 p. 161; prob., πῖε ut imperat. interpretatum, cf. Velasco (1994) 456ss : πῖ' (et ἀμοῦ νάματος) in carmine pristino, sec. Gomperz : aliter (custodibus verba tribuens) Giangrande, Minerva 9, 1995, 55s | μου Blass : μ' ὄν Gallavotti || 2 αἰε{ι}ρώ Comparetti, Olivieri : αἰεὶ ῥέω Joubin, Gomperz, Blass | τῇ<κ> Comparetti, Olivieri || 3 Οὐρανῶ Blass | πῶ δ' ἑσσί

479 F (32 b II K., 4 [A 70 b] C.)

Δίψαι αὔος ἐγὼ καὶ ἀπόλλυ{μα}μαι· ἀλλὰ πένει μοι
 κράνας αἰειρώω ἐπὶ δεξιᾷ, τῇ<ι> κυφάρισσος.
 τίς δ' ἔσσι; πῶ δ' ἔσσι; Γᾶς υἱός ἡμι καὶ Ὀρανῶ ἀστερόεντος.

cart, Recherches sur l'origine des mystères d'Eleusis, 1895, 427; Kern, Hermes 51, 1916, 560ss; Levi, Stud. Ital. Filol. Class. N.S. 2, 1922, 363ss (N. 8); Kern, Orph. fr. 32 b I-III; D.-K., Vorsokr. I B 17 a; Ziegler s.v. Orpheus, RE XVIII 1 (1939) 1386ss; Déonna, Rev. Hist. Rel. 119, 1939, 64s; Guthrie, Orpheus 173ss; Wil., Glaube ³II, 200ss; Guard., Inscr. Cret. II XII 31a-c., p.168ss; Velasco, Las lamellae órficas (edición y comentario), Memoria de Licenciatura, Valladolid 1990-1991, 253ss; Pugl. Carr., Le lamine d'oro 'orfiche', Milano 1993, 40ss (cf. imagines lucis ope confectas in pp. 40; 41; 42); eund., Le lamine d'oro orfiche, Milano 2001, 78ss; Bernabé-Jiménez, Instrucciones para el más allá, Madrid 2001, 265s; Pugl. Carr., Les lamelles d'or orphiques, Paris 2003, 75ss; Tzifopoulos, The Dionysiac(-Orphic) Lamellae of Crete, ined., nn. 1-3 (cum imaginibus lucis ope confectis) || de fr. 478-484 cf. et. Zuntz, Persephone, Oxford 1971, 362 (B 3-8); Pugl. Carr., La parola del passato 29, 1974, 114s; Guard., Epigraphica 36, 1974, 13ss; West, Zeitschr. Pap. Epigr. 17, 1975, 235s; Colli, Sapienza I, 190-192 (fr. 4[A 70a-f]), 196 (fr. 4 [A 72]); Guard., Epigrafia Greca IV, Roma 1978, 266; Gallavotti, Mus. Cr. 13-14, 1978-1979, 356s; West, Orphic poems 25s; Janko, Class. Quart. 34, 1984, 100; Velasco 254ss; Pugl. Carr. (1993) 45 (= [2001] 85s); Velasco in: Actas del VIII Congreso español de Estudios Clásicos, II, Madrid 1994, 455ss; Riedweg in: Graf (ed.), Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart und Leipzig 1998, 397s; Gavrilaki-Tzifopoulos, Bull. Corr. Hell. 122, 1998, 349 adn. 31; Bernabé-Jiménez 82ss; Tzifopoulos, Θαλλώ 10, 1998, 93; eund. in: Abagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, Ἀθήνα 2002, 154s (cum imaginibus lucis ope confectis); cf. et. SEG 37, 1987, n. 820 (p. 255s); 41, 1991, n. 887 (p. 291)

479 vid. ad fr. 478

τίς δ' ἔσσι; πῶ δ' ἔσσι; Γᾶς υἱός ἡμι (fr. 481, 3 ἡμι θυγάτηρ) καὶ Ὀρανῶ (fr. 484, 3 Οὐρανοῦ) ἀστερόεντος | Lam. Rheth. (fr. 484a) 3 τίς δ' εἶ ἢ πῶ δ' εἶ; Γᾶς ἡμ{o}ῖ μάτηρ {πῶταετ} <καὶ <οὐρανῶ <ἀστερόεντος> | Lam. Hipp. (fr. 474) 10 εἶπον· Γῆς παῖς> εἶμι καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος

479 vid. ad fr. 478

προ τίνος υἱὸς εἶ Skias ap. Kern, Hermes 51, 1916, 560 adn. 1 | — — — — — reiz enh sec. Gallavotti 356

479 vid. ad fr. 478 || 1 ἀπολλυμαμαι lam. : corr. edd. || 3 ἀστερόεντος lam. : corr. edd.

V. FRAGMENTA ORPHICA

480 F (32 b III K., 4 [A 70 c] C.)

Δίψαι αὔος {λαυος} ἐγὼ καὶ ἀπόλλυμαι· ἀλλὰ πῖέν μου
κράνας αἰενάω ἐπὶ δε[ξ]ιά, τῇ<ι> κυφάρισσος.
τίς δ' ἑσσί; πῶ δ' ἑσσί; Γᾶς υἱὸς ἡμ<ι> καὶ Ὀρανῶ ἀστερόεντ[ο]ς.

481 F (4 [A 70 d] C.)

Δίψα<ι> δ' ἡμ' αὔος καὶ ἀπόλλυμαι· ἀλλὰ πῖέν μοι
κράνας αἰειρώω ἐπὶ δεξιᾷ, τῇ<ι> κυπάρισσος.
τίς δ' ἑσσί; πῶ δ' ἑσσί; Γᾶς ἡμὶ θυγᾶτηρ καὶ Ὀρανῶ ἀστερόεντος.

480 vid. ad fr. 478

481 Lamella aurea saec. III a. C. n. in Cretae regione Mylopotamos appellata re-
perta, nunc in Museo Candiensi (Χρυσά 639); prim. ed. Guard., Inscr. Cret. II XXX 4
p. 314s; cf. Zuntz 362ss; Gallavotti 356; Colli, Sapienza I, 192 (fr. 4 [A 70d]); Velasco
(1990-1991) 257; Pugl. Carr. (1993) 43; Riedweg (1998) 397s; Pugl. Carr. (2001)
82s; Tzifopoulos, Θαλλώ 10, 1998, 94; Bernabé-Jiménez 266; Pugl. Carr., Les lamel-
les d'or orphiques, Paris 2003, 82s; Tzifopoulos, The Dionysiac(-Orphic) Lamellae
of Crete, ined., n. 4 (cum imagine lucis ope confecta)

480 vid. ad fr. 478 || **2** Lam. Eleuth. (fr. 483) 2 κράνας αἰενάω | Hes. Op. 595
κρήνης δ' ἀενάου | Apoll. Rhod. 3, 222 ἀενάοι κρῆναι | Inscr. Magn. 252 πηγὴ ἀέ-
ναος | Plat. Phaedo 111d ποταμοὶ ἀέναοι | Aristoph. Ran. 146 σκῶρ ἀείνων | Apoll.
Rhod. 3, 860 ἀενάοισι ... ὑδάτεσσιν

481 vid. ad fr. 478

480 vid. ad fr. 478 || **1** inter αὔος et ἐγὼ adverbium ἄλιος agnoscere maluerunt
Comparetti 40, Levi 364 : recte locum explanavit Guard, Inscr. Cret. II p. 168 | πιεμ-
μου lam. || **2** ιρανασιεν... κυφαρισζοσ lam. | αἰενάω antiquius quam αἰειρώω put.
Velasco (1990-1991) 282 || **3** ημ<ι> lam. : sed fortasse K litterarum id. atque I et K
compendium est sec. Guard. ibid.

481 vid. ad fr. 478 || omnia corr. Guard. || **1** απολομαιαλα lam. || **2** αιγιδω lam. :
fort. Αἰδαο Gallavotti 356 | τε lam. || **3** θυγᾶτηρ Guard. : γυατηρ lam. (unde γυή-
τηρ Gallavotti) : τυμητη leg. Zuntz 362, qui dub. θυγάτηρ prop. : γενετήρ = γε-
νέτης dub. Pugl. Carr. (1993) 43 (= [2001] 83), coll. Soph. Oed. Tyr. 472; Eur. Ion.
916 : κυητήρ ('nel senso di "concezione"?') Gallavotti 356 | an {γυ} <μ>ᾶτηρ (coll.
fr. 484a)? Tzifopoulos, Dionysiac(-Orphic) Lamellae ad loc.

482 F (4 [A 70 e] C.)

Δίψαι αὔος ἐγὼ καὶ ἀπόλλυμαι· ἀλλὰ πῖέν {ε} μοι
κράνας <α>ι<ε>ιρ<ό>ω ἐπὶ δεξιά, τῇ<ι> κυφάρισσος.
τίς δ' {εδ} ἐσσί; πῶ δ' ἐσσί; Γᾶς υἱός ἡμι καὶ Ὠρανῶ ἀστερόεντος.

483 F (4 [A 70 f] C.)

Δίψα<ι> {α} αὔος ἐγὼ καὶ ἀπόλ<λ>υμαι· ἀλλὰ π<ι>έν μο<ι>
κράνας αἰενάω ἐπὶ δε<ε>ξιά, τῇ<ι> κυφάρισσος.
τίς δ' ἐσσί; πῶ δ' <ε>σσί; Γᾶς υἱός ἡμι καὶ Ὠρανῶ ἀστερόεντο{σ}ς.

482-483 Lamellae aureae duae saec. III a. C. n. prope Eleuthernam repertae hodie Athenis in collectione Stathatos, prim. ed. Verdelis, 'Αρχ. 'Εφ. 1953-1954, 56ss, cf. et. eund., Collection Stathatos III, Strasbourg 1963, 256ss; Picard, Rev. Hist. Rel. 159, 1961, 127ss; Colli, Sapienza I, 192 (fr. 4 [A 70e-f]); Pugl. Carr. (1993) 44s; Riedweg (1998) 397s; Tzifopoulos, Θαλλώ 10, 1998, 95s; Pugl. Carr. (2001) 84ss; Bernabé-Jiménez 266s; Pugl. Carr. (2003) 84ss; Tzifopoulos, The Dionysiac(-Orphic) Lamellae of Crete, ined., nn. 5-6 | imagines lucis ope confectas invenies ap. Verdelis (1953-1954) 57s; Velasco (1990-1991) 258s; Pugl. Carr. (1993) 44s; Tzifopoulos ined.

483 vid. ad fr. 482

482 vid. ad fr. 478

483 vid. ad fr. 478 || 2 Lam. Eleuth. (fr. 480) 2 κράνας αἰενάω vid. sim. illic laud.

482 vid. ad fr. 478 || 1 πῖεμ{ε} μοι Verdelis (1953-1954) 57 : correxi : cetera corr. Verdelis (1953-1954) 57 || 2 κραναιιρωεπεδεξιατη lam. || 3 τισδεδεξι lam. | καὶ Ὠρανῶ Zuntz : καρανῶ lam., unde κάρανῶ Verdelis : at 'καρανῶ ... is hardly indicative of a krasis in pronouncing καὶ ὦρ- ... more likely the engraver skipped two letters' Zuntz 363 adn. 6

483 vid. ad fr. 478 || 1 πεμμο lam.: π<ι>εμ μ<οι> Verdelis 58: correxi : cetera corr. Verdelis 58 || 2 δεξια lam. ut vid. 'but there seems to be one letter-space ... where the epsilon could have been inscribed, although this would have violated word-division' Tzifopoulos, Dionysiac(-Orphic) Lamellae ad loc. || 3 ιμι lam.

V. FRAGMENTA ORPHICA

484 F (4 [A 72] C.)

Δίψαι αὔος ἐγὼ καὶ ἀπόλλυμαι· ἀλλὰ πῖε μου
κράνας αἰειρώ. ἐπὶ δεξιὰ λευκὴ κυπάρισσος
τίς δ' ἐσί; πῶ δ' ἐσί; Γᾶς υἱὸς εἰμι καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος·
αὐτὰρ ἐμοὶ γένος οὐράνιον.

484a F

Δίψαι {τοι} <αὔος παραπρόλλυται· ἀλλὰ π{α}ιέν μοι
κράνας αἰειρόου ἐπ' {α} ἀριστερὰ τᾶς κυφα{σ}ρίσσω.

484 *Lamella aurea saec. IV a. C. n. fortasse in Thessalia reperta*, in J. Paul Getty Mus. (Malibu) servata, prim. ed. Breslin, *A Greek Prayer*, Pasadena 1977, cf. et. Merk., *Zeitschr. Pap. Epigr.* 25, 1977, 276; Gallavotti, *Mus. Cr.* 13-14, 1978-1979, 357; Colli, *Sapienza I*, 196 (fr. 4 [A 72]); Velasco, *Las lamellae órficas (edición y comentario)*, Memoria de Licenciatura, Valladolid 1990-1991, 233; Pugl. Carr., *Le lamine d'oro 'orfiche'*, Milano 1993, 49 (ubi optimam imaginem lucis ope confectam invenies); Riedweg in: Graf (ed.), *Ansichten griechischer Rituale*, Stuttgart und Leipzig 1998, 397s; Pugl. Carr., *Le lamine d'oro orfiche*, Milano 2001, 94s; Bernabé-Jiménez, *Instrucciones para el más allá*, Madrid 2001, 267; Pugl. Carr., *Les lamelles d'or orphiques*, Paris 2003, 94s; vid. et. SEG 27, 1977, n. 226 bis (p. 58)

484a *Lamella aurea saec. II - I a. C. n. prope Rethymnon in Romano coemeterio, in loco qui Sfakaki vocatur, reperta* (at 'the findspot ... may not have been the original one' Kalogeraki), in *Mus. Rethymn.* (M 2891) servata, prim. ed. Tzifopoulos, *The Dionysiac(-Orphic) Lamellae of Crete*, ined., n. 9 (cum imagine ope lucis confecta)

484 1-3 vid. ad fr. 478 || **4** Lam. Petel. (fr. 476) 7, Lam. Entell. (fr. 475) 15 αὐτὰρ ἐμοὶ γένος οὐράνιον

484a 1-3 vid. ad fr. 478

484 'eine Art Überkreuzung der Kreta-Täfelchen und der längeren B-Texte' Merk.; plura invenies ap. Bernabé-Jiménez 84s || **1** πλέων Casio, *Riv. Filol. Class.* 115, 1987, 314ss : alii alia proposuerunt, vid. ad Lam. Eleuth. (fr. 478) **1** || **2** ἐπιδεξια Gallavotti || **4** alcm^c sec. Gallavotti 357

484a 1 τοι secl. : dat. pron. sec. Tzifopoulos | post <αὔος dist. Tzifopoulos 'creating two sentences uttered by different speakers' | Δίψαι <αὔος παραπρόλλυται contra metrum ; prob. restituendum Δίψαι <αὔος ἐγὼ παραπρόλλυμαι | ἀλλὰ Tzifopoulos : ἀλλλ lam. || **2** αἰειρόου scripsi ('the genitive ending in OY is inexplicable' Tzifopoulos) : αυρου lam. : unde <Σ>αύρου Tzifopoulos (coll. Theophr. Hist. Plant. 3, 3, 4 ἐν Κρήτῃ ... κρήνην Σαύρου καλουμένην) | ἐπ' {α} ἀριστερὰ Tzifopoulos : επασριτερα lam. | κυφα{σ}ρίζω Tzifopoulos (quod nostro more scriptum prae-

τίς δ' εἶ ἢ πῶ δ' εἶ; Γᾶς ἡμ{ο}ι μήτηρ {πωτιαετ} <καὶ <ο>ὐρανῶ
<ἀ>στε<ρόεντος>
{τισδιψαιτοιαιτοιιυτοοπασρατανηο}

485 F

Νῦν ἔθανες καὶ νῦν ἐγένου, τρισόλβιε, ἄματι τῷδε.

485-486 Lamellae aureae duae, hederæ folii figura, saec. IV a. C. n. Pelinnae (Palaiogardíki) repertae supra pectus mulieris in sepulcro marmoreo (in quo et. Maenadis figura invenitur), prim. ed. Tsants.-Paráss., *Ἑλληνικά* 38, 1987, 3ss; vid. et. Luppe, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 76, 1989, 13s; Merk., *ibid.* 15s; Jordan, *Horos* 7, 1989, 129s; Gigante, *La parola del passato* 44, 1989, 26ss; eund., *Zeitschr. Pap. Epigr.* 80, 1990, 17s; Lloyd-Jones, *Addendum* (1989) in: *Greek Epic, Lyric and Tragedy*, Oxford 1990, 105ss; Guard., *Epigraphica* 52, 1990, 9ss; Segal, *Greek Rom. Byz. Stud.* 31, 1990, 411ss; Follet, *Rev. de Philol.* 103, 1990 (*Bull. epigr. n.* 50), 450; Velasco, *Las lamellae órficas (edición y comentario)*, *Memoria de Licenciatura*, Valladolid 1990-

485-486 1 Epigr. Gr. 595 Kaibel οὐκ ἤμην καὶ ἐγενόμην | N 234 al., υ 116 ἡματι

beo) : κυφασριζω lam. || 3 τίς Tzifopoulos : της lam. | ἡμ{ο}ι – <ἀ>στε<ρόεντος> Tzifopoulos : ημοιματηρπωτιαετλιυρανωστε lam.; fort. duae sententiae contaminatae sunt: Γᾶς υἱός ἡμι καὶ Ὀρανῶ ἀστερόεντος et Γᾶ δ' ἐμοὶ (vel δὴ μοι) μήτηρ (iam 'it can also be read: Γᾶ{ς} <ἐ>μοὶ μήτηρ· πῶ; τί δ' ἐτ' Tzifopoulos), πατὴρ δ' Ὀρανός || 4 'the string of letters appears to be a repetition by confusion of the beginning of the text, or perhaps another new formula of the question and answer process (τίς; δίψαι τοι αὖτος. παραπόλλυται)' Tzifopoulos

485 de lamellarum forma cf. Segal 414 'the object itself ... evokes the presence of ... Dionysiac power' et adn. 14 | de earum orthographia cf. Giangrande 81s adn. 2 | de verborum dispositione ad ritus relata cf. Riedweg (1998) 370ss | de versuum et solutionum orationis mixtura cf. Riedweg (2002) 461s | fort. lamella subsequens (fr. 486) prior scripta est, et cum spatium septem versibus non sufficeret, deinde lamella altera (fr. 485), sec. Ricciardelli 27 | 'τρισόλβιε [cf. v. 1] plane mystes significatur, sed quis eum adloquitur? ... vel aliquis apud inferos loquitur ... vel lamella ipsa, vel sacerdos initiorum (quod veri simillimum mihi quidem videtur; cf. Guard. 14 ['compagni di fede che si rivolgono all'anima del defunto']) vel aliquis dum ritus mortuorum ad sepulcrum peraguntur' Riedweg (1996) 478s; cf. eund. (1998) 369 || 1 νῦν ... νῦν ... ἄματι τῷδε] ad ipsam actionem sepulturae spectat, cf. 'ritual utterings during some kind of service' Tsants.-Paráss. 13; 'on pense à un cadre mythico-eschatologique bien précis' Segal 413, cf. et. Graf (1991) 89 (qui de ritu optime disseruit); eund. (1993) 247ss; Calame (1996) 16s; 'the repetitive, rhythmic, and formulaic qualities of the new texts (sc. Lam. Pelinn.) would make them highly suitable for oral performance'

V. FRAGMENTA ORPHICA

1991, 676; Giangrande, *Minerva* 5, 1991, 81ss; Graf in: Borgeaud (ed.), *Orphisme et Orphée*, Genève 1991, 87ss; Ricciardelli Apicella, *Stud. Mat. Hist. Rel.* 58, 1992, 27ss; Velasco, *Kernos* 5, 1992, 209ss; Pugl. Carr., *Le lamina d'oro 'orfiche'*, Milano 1993, 62ss; Graf in: Carpenter–Faraone (edd.), *Masks of Dionysus*, Ithaca-London 1993, 241ss; Giangrande-White, *Parnassos* 35, 1993, 464ss; Bremmer, *Greek Religion*, Oxford 1994, 87s; Tortorelli, *Mathesis e Philia. Studi in onore di Marcello Gigante*, Napoli 1995, 79ss (1995a); eand., *La parola del passato* 50, 1995, 468ss (1995b); Robertson, *Échos du monde classique* 39, 1995, 289s; Dickie, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 109, 1995, 82s; Pailler, *Bacchus. Figures et pouvoirs*, Paris 1995, 124ss; Calame in: Geny-Mactoux (ed.), *Discours religieux dans l'antiquité*, Besançon-Paris 1996, 16ss; Camassa in: Cassio–Pocchetti (edd.), *Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia*, Pisa-Roma 1994 [1995], 176ss; Riedweg, *Vox Latina* 32, 1996, 475ss; eund. in: Graf (ed.), *Ansichten griechischer Rituale*, Stuttgart und Leipzig 1998, 371ss; Burkert in: Burkert et al. (edd.), *Fragmentsammlungen philosophischer Texte der Antike*, Göttingen 1998, 392; Merk., *Zeitschr. Pap. Epigr.* 128, 1999, 11s; Casadio, *Il vino dell'anima*, Roma 1999, 32s; Lada-Richards, *Initiating Dionysus*, Oxford 1999, 104s; Tortorelli in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), *Tra*

Riedweg (1996) 480; vid. et. eund. (1998) 372 | 'the aorist ἔθανες ... reflects the situation of the funeral' Segal 414 | disputatur utrum verba in initiatione an in funeribus dicta sint, cf. Graf (1991) 98; (1993) 249s : optima ad quaestionem finiendam sunt quae excogitavit Burkert (1975) 96, de fr. 487, 3ss, 488, 5ss 'proprio l'alternativa, iniziazione oppure morte, sembra sbagliata', coll. Plut. fr. 178 Sandbach (Orph. fr. 594) τὸ ῥῆμα τῷ ῥήματι καὶ τὸ ἔργον τῷ ἔργῳ τοῦ τελευτᾶν καὶ τελεῖσθαι προσέοικε, cf. et. Plat. Remp. 365a (fr. 573 I) ὡς ἄρα λύσεις ... εἰσὶ δὲ καὶ τελευτήσασιν, ἃς δὴ τελετὰς καλοῦσιν; de re cf. et. Riedweg (1998) adn. 33; Bernabé in: Τῆς φιλίας τάδε δῶρα. *Miscelánea léxica en memoria de Conchita Serrano*, Madrid 1999, 462s | de re cf. Lam. Thur. (fr. 487) 4 θεὸς ἐγένου ἐξ ἀνθρώπων, Lam. Thur. (fr. 488) 9 θεὸς δ' ἔσθι ἀντὶ βροτοῖο, Lam. Rom. (fr. 491) 4 δία γεγῶσα; 'non è una morte con rinascita, ma un abbandono definitivo della sfera umana' recte Ricciardelli 28 | τρισόλβιε contra metrum : μάκαρ vel θεός in archetypo legebatur sec. Tsants.-Paráss. 10s : μάκαρ maluit Graf (1991) 99, cf. eund. (1993) 241 adn. 7; vid. plura ap. Ricciardelli 29 : aliter rem metricam explanavit Giangrande 82s ('dactylischer Hep-tameter' et 'τρίς lang natura'); cf. Giangrande-White 464ss, vid. et. Riedweg (2002) 461 | de τρισόλβιε cf. Soph. fr. 837 Radt (= Orph. fr. 444 II) (περὶ μυστηρίων) ὡς τρισόλβιοι / κείνοι βροτῶν, οἱ ταῦτα δερχθέντες τέλη / μόλωσ' ἐς Ἄιδου· τοῖσδε γὰρ μόνοις ἐκεῖ / ζῆν ἔστι, τοῖς δ' ἄλλοισι πάντ' ἔχειν κακά, Lucian. Nigrin. I ὁδοῦ πάρεργον ἦκω σοι εὐδαίμων τε καὶ μακάριος γεγενημένος καὶ τοῦτο δὴ τὸ ἀπὸ τῆς σκηνῆς ὄνομα, τρισόλβιος ('that is used in an eminently oral situation' Graf [1993] 247 adn. 23); vid. ad ὀλβιος infra v. 7 | fort. τρις- doctrinam religiosam redollet, cf. Emped. fr. 107 Wright (31 B 115 D.-K. = Orph. fr. 449) 6 τρίς μιν μυρίας ὥρας, Pind. Ol. 2, 68s (fr. 445) ἔσπρις / ἐκατέρωθι, Herodt. 2, 123, 2 (fr. 423) ἐν τρισχιλίοις ἔτεσι (et cf. Lloyd ad loc. cum bibl.), Plat. Phaedr. 249a (fr. 459) αὐται δὲ τρίτη περιόδῳ τῇ χιλιετεί κτλ, Macrob. Somn. Scip. 1, 11, 8s *de his campis* (i. e. Elysiis) *anima, cum in corpus emittitur, per tres elementorum ordines trina mor-*

εἰπεῖν Φερσεφόνοι σ' ὅτι Βάκχιος αὐτὸς ἔλυσε.
τα{ι}ῦρος εἰς γάλα ἔθορες.

Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 31ss; Pugl. Carr., *Le lamine d'oro orfiche*, Milano 2001, 114ss; Bernabé-Jiménez, *Instrucciones para el más allá*, Madrid 2001, 87ss; 267s; Bremmer, *The Rise and Fall of the Afterlife*, London-New York 2002, 21s; Calame, *Rev. Hist. Rel.* 219, 2002, 390s (qui dubitat lamellam Orphicam esse); Hatzopoulos in: Abagianou (ed.), *Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου*, Ἀθήνα 2002, 26; Tzifopoulos, *ibid.* 160; Riedweg, *Rev. Hist. Rel.* 219, 2002, 461ss; Pugl. Carr., *Les lamelles d'or orfiques*, Paris 2003, 117ss; *vid. et.* SEG 37, 1987, n. 497 (p. 160s); 39, 1989, n. 505 (p. 170); 40, 1990, n. 485 (p. 152); 42, 1992, n. 530 (p. 143); 43, 1993, n. 1305 (p. 486); 45, 1995, n. 632 (p. 156); 46, 1996, n. 654 (p. 185) | *cf. quaestiones archaeologicas ap. Bottini, Archeologia della salvezza*, Milano 1992, 129ss

τῶιδε || 2 Plat. Phaedo 67a ἔως ὁ θεὸς αὐτὸς ἀπολύσῃ ἡμᾶς || 3-5 Lam. Thur. (fr. 487) 4 ἔριφος ἐς γάλα ἔπετες | Lam. Thur. (fr. 488) 10 ἔριφος ἐς γάλ' ἔπετον | *vid. Pind. fr. 137 Sn.-Maehl. et Soph. fr. 837 Radt in app. crit.*

te ad corpus usque descendit; *vid. et.* von Fritz, *Phronesis* 2, 1957, 85ss; Ricciardelli 29s, *adn.* 16 || 2 εἰπεῖν] *et. spectat 'ad tempus praesens, ad diem hanc sepulturae'* Riedweg (1996) 478s; *cf. eund.* (1998) 372 | Φερσεφόνοι] *cf. fr.* 487, 6; 489, 6; 490, 6; 495; 496b; *est eadem atque ὑποχθονίῳ βασιλείῃ* (fr. 474, 13 [*cf. sim. illic laud.*]; 475, 16), χθονίων βασιλεία (fr. 488, 1; 7; 489, 1; 490, 1 491, 1), Βριμῷ (fr. 493), Κυβελείῃ· Κόρραι· – Δήμητρος (fr. 492, 1), Νήστι (*ibid.* 5), μᾶτερ (*ibid.* 6), Κόρη Χρονία (*ibid.* 8) *et* Κόρην (*ibid.* 9, *vid. ad locc.*) *fort. nominata et. in lam. Entell.* (fr. 475) 19 Φ[ερσεφόνα(ι) *et* 20 καὶ Φε[ρσεφόνη(ι) (*vid. comm. ad loc.*); *de re cf. Bräuninger, Persephone, RE XIX 1 (1937) 944ss; Zuntz, Persephone, Oxford 1971; Segal 416; Di Filippo Balestrazzi, Riv. di Archeol.* 15, 1991, 69ss | **icon.** Proserpina apud inferos plurimis vasis Italicis, praecipue Apuliis depicta est, *cf. Guthrie, Orpheus* 187ss; H. R. W. Schmidt, *Funerary Symbolism in Apulian Vase-Painting, Berkeley-Los Angeles-London 1972; M. Schmidt in: Orfismo in Magna Grecia, Napoli 1975, 105s; eand. in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 31ss; Graf (1993) 254s; vid. et. crateram RV Ap. Suppl. II 18/41a 1 (*cf. introd. in lamel. icon. d.*), *de qua cf. Moret, Rev. Arch.* 2, 1993, 293ss; Johnston-McNiven, *Mus. Helv.* 53, 1996, 25ss | praeterea *cf. anaglyphos Locrenses in quibus saepe Bacchus et Proserpina una repraesentantur, de quibus cf. Prückner, Die lokrischen Tonreliefs, Mainz 1968, tab. 23-30, 4; Sourvinou-Inwood, Journ. Hell. Stud.* 98, 1978, 105s; Torelli, Atti Taranto 16, Napoli 1977, 163ss; Giangiulio in: Settis (ed.), *Storia della Calabria antica II. Età Italica e Romana, Roma-Reggio Calabria 1994, 32; vid. et. crateras Italicis de quibus cf. Guthrie, Orpheus* 187ss; *de re cf. et. Olmos in: Bernabé-Jiménez 296ss | Βάκχιος] cf. Herodt.* 4, 79, 1 (fr. 563) ἐπεθύμησε (*sc. Σκύλης*) Διονύσῳ Βακχείῳ τελεσθῆναι κτλ (Olbiae, ubi lamellae osseae inveniuntur cum inscr. Or-*

phicis, cf. fr. 463ss), Eur. Bacch. 67, Cycl. 519; 521, Cret. fr. 2, 15 Jouan-Van Looy (Orph. fr. 567), Antiph. fr. 234 K.-A., Aristoph. Acharn. 263, Thesm. 988; ut epithetum potius quam nomen recte interpretatur Pugl. Carr. (1993) 63 (= [2001] 117); 'il morto, in quanto fedele di Bacco, è anch'egli Bacco e il dio a sua volta è Βάκχιος, come il suo fedele' recte Ricciardelli 30; cf. et. Casadio, Il vino dell'anima, Roma 1999, 106ss | Bacchus Proserpinae filius est in Orphica theologia, unde Tortorelli (1995a) 82 animadvertit 'attribuzione della funzione salvifica ad una coppia divina madre-figlio, tipica della concezione preolimpica del mondo egeo-anatolico' et originem Cretensem pro Baccho usurpat | de Proserpina in ritibus Eleusiniis cf. Calame (1996) 20 et adn. 15; at 'we should note that our tablets, unlike the Eleusinian texts, emphasize the "release" rather than initiate's visual experience' recte Segal 416 | ἔλυσε] cf. Plat. Remp. 364e (fr. 573 I) λύσεις τε καὶ καθαρμοὶ ἀδικημάτων, Schol. Aristoph. Ran. 1033 (Mus. fr. 34) Μουσαῖος ... περιλύσεις (?) καὶ τελετὰς καὶ καθαρμούς συνέθηκεν | purificatio enim est liberatio animae a corpore, cf. Plat. Phaed. 67a ἀλλὰ καθαρεύωμεν ἀπ' αὐτοῦ, ἕως ἂν ὁ θεὸς αὐτὸς ἀπολύσῃ ἡμᾶς, 67d οὐκοῦν τοῦτό γε θάνατος ὀνομάζεται, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος... vid. et. Lloyd-Jones 106 'having been initiated ..., he paid the penalty for the goddess's ancient grief and has been released from the cycle', et similia ap. Merk. (1989) 15s (cf. Pind. fr. 133 Sn.-Maehl. [Orph. fr. 443] Ἰσ οἷσί κε Φερσεφὸνα ποινὰν παλαιοῦ πένθεος / δέξεται) | de Baccho liberatore cf. et. Orph. fr. 348 οἷς (sc. τῷ Διονύσῳ καὶ τῇ Κόρῃ) ἐπέταξεν / κύκλου τε λῆξαι καὶ ἀναψῦξαι κακότητος, 350, 4s σὺ δὲ τοῖσιν ἔχων κράτος, οὓς κ' ἐθέλησθα, / λύσεις ἔκ τε πόνων χαλεπῶν καὶ ἀπείρονος οἴστρου (de quibus cf. quae disseruerunt Tsants.-Paráss. 12; Graf [1993] 242ss; Tortorelli [1995a] 83), Hymn. 50, 2 λύσει δαῖμον (Βάκχε), 52, 2 Νύσιε, λυσεῦ, Paus. 2, 2, 6 Λύσιον δέ, τὸν δὲ Βάκχειον ὀνομάζουσι, Phot. Lex. Suda s. v. λύσιον τελεταί, de re cf. gr. Kruse, Lysios, RE XIV 1 (1928) 41s; Drexler, Lysseus in: Roscher, Myth. Lex. II 2, 2210s; Höfer, Lysios, ibid. 2212; Calame (1996) 24ss; 'si può ... chiedere se l'assoluzione di Bacco riguardi l'antica macchia ereditata con la natura titanica [cf. Lam. Thur. (fr. 489 = 490) 4 ποινὰν ... δικαιῶν et sim. illic laud.; Graf (1991) 90s] o le colpe commesse in vita: secondo ogni probabilità l'una e le altre' recte Ricciardelli 30s; 'l'epiteto ... è tipico ed esclusivo di Dioniso' Casadio 123, vid. 130ss; vid. et. 'transpositionem' Platonice in Phaed. 67a ss ἀλλὰ καθαρεύωμεν ἀπ' αὐτοῦ, ἕως ἂν ὁ θεὸς αὐτὸς ἀπολύσῃ ἡμᾶς' ... οὐκοῦν τοῦτό γε θάνατος ὀνομάζεται, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος ... λύειν δέ γε αὐτήν, ὥς φαμεν, προθυμοῦνται αἰεὶ μάλιστα καὶ μόνοι οἱ φιλοσοφοῦντες ὁρθῶς, vid. et. Coppola, Ann. Ist. Ital. Stud. Stor. 13, 1995-1996, 127ss || 3ss cf. Lam. Thur. (fr. 487) 4 ἔριφος ἐς γάλα ἔπετες, Lam. Thur. (fr. 488) 10 ἔριφος ἐς γάλ' ἔπετον, semper metro dactylico repugnantia, opinor quia formulae in ritibus pronuntiabantur, cf. iam 'il fallait que ce fût quelque chose de consacré et d'intangible, comme la parole finale du mystagogue à la fin de la cérémonie d'initiation' Reinach, Rev. Arch. 39, 1901, 204; 'prose, whether rhythmic or not' Tsants.-Paráss. 13; 'they are certainly not un-rhythmic' Segal 413: cf. et. Watkins, How to kill a dragon, Oxford 1995, 278s, qui animadvertit 'the anaphora-like beginning sequences of lines 3-7' τα{ι}ῦρος εἰς / αἶψα εἰς / κριὸς εἰς / οἶνον ἔχεις / καὶ σὺ μὲν εἰς, et Riedweg (2000) 461s | sec. Ricciardelli 36 non sunt symbola, sed 'una formula pronunciata dopo l'anima ha

raggiunto la beatitudine'; cf. similia ap. Graf (1991) 95; eund. (1993) 246; 'les phrases ont l'air d'être des acclamations hymniques qui feraient partie d'un rituel de confirmation' Riedweg (2002) 464 | mystica formula ab initiatis solis comprehensa, de cuius significatione alii alia putaverunt (cf. Camassa 171ss; Bernabé-Jiménez 107ss): 1) sunt qui putent ritum quendam memorari in quo lacte utebantur: a) ritum in quo initiatus in lacte lavabatur (Reinach, loc. laud. 201ss, Pichon, Rev. ét. gr. 23, 1910, 58ss [verus 'baptême lacté'], cf. Dieterich, Mythrasliturgie 171), de quo aliunde nihil audimus; b) ritum initiationis in quo capellus in lacte coquitur, coll. Ex. 23, 19; 34, 26; Deuter. 14, 21; et fabula Ugaritica šhr et šlm, cf. Reinach, loc. laud. 211s; Wieten, De tribus laminis aureis, 1915, 44; 149 adn. 2; Cook, Zeus I, 676ss; Driver, Canaanite Myths and legends 1956, 120s; Gaster, Thespis, ²1961, 97; 407ss; Burkert, Gnomon 46, 1974, 327 (denuo Burkert in: Orfismo in Magna Grecia, Napoli 1975, 99; eund., Greek Religion 295 et adn. 23 p. 462); Xella, Il mito di šhr et šlm, Roma 1973, 54s; Kerényi, Dionysos, München-Wien 1976, 203ss; Haran, Journ. Jud. Stud. 30, 1979, 23ss; Keel, Das Böcklein in der Milch seiner Mutter und Verwandtes, Göttingen 1980; Del Olmo Lete, Mitos y leyendas de Canaán, Madrid 1981, 440; Haran, Theol. Zeitschr. 41, 1985, 135ss; Lloyd-Jones 107: at non novimus ritum similem cum aliis animalibus (tauro et ariete); c) ritum in quo initiatus lac bibebat quasi denuo natus (cf. infra), cf. Sallust. de deis 4, 10 (de Attidis mysteriis) εἶτα δένδρου τομαὶ καὶ υἱοτεία ὥσπερ καὶ ἡμῶν ἀποκοπτομένων τὴν περαιτέρω τῆς γενέσεως πρόοδον· ἐπὶ τοῦτοις γάλακτος τροφή ὥσπερ ἀναγεννωμένων· ἐφ' οἷς ἱλαρία καὶ στέφανοι καὶ πρὸς τοὺς θεοὺς οἶον ἐπάνοδος, Apul. Met. 11, 10 *aureum vasculum in modum papillae rotundatum de quo lacte libabat*; cf. et. Eur. Bacch. 699ss αἱ δ' ἀγκάλασι δορκάδ' ἢ σκύμνους λύκων / ἀγρίους ἔχουσαι λευκὸν ἐδίδοσαν γάλα, κτλ, Ael. Var. Hist. 8, 8 Κίμων ... ἐξεργάσατό φασι τὴν τέχνην τὴν γραφικὴν ... τρόπον τινὰ ἐν σπαργάνοις καὶ γάλαξιν οὔσαν, cf. et. Inscr. Thessalon. IG X 2, 65, 7s (fr. 664) ἡ γαλακτηφόρος κισταφορήσασα, quod veri similis mihi videtur | 2) alii putant γάλα 'lacteam viam' significare (cf. adn. ad fr. 488, 6 στεφάνον), ita ut initiatus credat se ad prata lactea pervenisse, cf. Alline, Ξένια, Athènes 1912, 101s, qui laud. Numen. ap. Procl. in Plat. Remp. II 129, 24 (fr. 35 des Places) καὶ γὰρ τὸν Πυθαγόραν δι' ἀπορρήτων 'Αἰδην τὸν γαλαξίαν καὶ τόπον ψυχῶν ἀποκαλεῖν, ὡς ἐκεῖ συνωθουμένων· διὸ παρὰ τισιν ἔθνεσιν γάλα σπένδεσθαι τοῖς θεοῖς τοῖς τῶν ψυχῶν καθάρταις καὶ τῶν πεσοουσῶν εἰς γένεσιν εἶναι γάλα τὴν πρώτην τροφήν, Cic. Somn. Scip. 16 *hinc profecti huc revertuntur* et Macrobian. Somn. Scip. 1, 12, 3 (at cf. Delatte, Musée Belge 17, 1913, 131); Giangrande 88s (vid. et. Giangrande-White 464ss); et. Ricciardelli 36, quae memorat Plin. Nat. hist. 2, 9, Io. Lyd. Ost. 10 (vid. Eisler, Orpheus-The Fisher, London 1921, 7ss adn. 2) interpretans πράγους qui galaxiam transeunt animas mortuorum esse : at, ut recte admonuit Reinach, Rev. Arch. 1901, 205, apud lamellas aureas 'la croyance de la migration des âmes vers le ciel' non invenitur | 3) sec. Zuntz, Persephone, Oxford 1971, 326 formula tantum 'summum bonum' significat sic ut ὄνος εἰς ἄχυρα, βατράχῳ ὕδωρ etc., cf. Guard. 17 : iure repugnavit Graf (1991) 94; mihi non veri simile videtur hoc commune significatum aptum esse ad passionem quam initiatus nondum passus est (cf. Lam. Thur. fr. 487, 3), in momento mortis | 4) agnellus sit 'simbolo di innocenza e purezza' sec. Comparetti 1910, 9 adn. 2 (cf. agnum apud Christianos) : at de tauro

V. FRAGMENTA ORPHICA

hoc dici non potest | 5) haec verba recitantur cum initiatus a vita terrestri liberatus (cf. v. 2 Βάκχιος αὐτὸς ἔλυσε) denuo nascitur (cf. v. 1) et deus fit (Lam. Thur. fr. 487, 4 θεὸς ἐγένου ἐξ ἀνθρώπου, Lam. Thur. fr. 488, 9 θεὸς δ' ἔστι ἀντὶ βροτοῖο), qua de causa ad initiatum denuo natum et deum factum quodam modo alludere mihi persuasum est: ἐς γάλα ἔπετες / ἔπετον 'allusion à sa renaissance mystique', qua initiatus est Bacchus Ζαγρεύς denuo natus et infans, sec. Reinach, Rev. Arch. 1901, 207; cf. accuratius Turchi, Le religione misteriosofiche del mondo antico, Roma 1923; Scalera McClintock, Filosofia e teologia 5, 1991, 407; Graf (1993) 245s; Camassa 174ss; Albinus, The House of Hades, Aarhus 2000, 147; cf. ritus supra (2 c) laudatos | cf. et. fr. 830a 4s αἶγ' ἀκαμιντορά{ς} [νασμοῦ θα]λεροῖ γ[ά]λακτος / θησόμενον | sec. Graf (1993) 248 in Lam. Pelinn. verba recitantur dum tres libationes (una vino duaeque lacte) offeruntur : aliter Robertson 289s: 'the corpse was washed with milk and with wine' | icon. et Maenades et satyri capellum sacrificantes figurantur in cratera Apulia ca. 400 a. C. n., in mus. Neapol. servata (H 2411, cf. Gasparri, Dionysos, LIMC III 1 [1986] 495 [n. 863]), vid. et. paniscam ubera praebentem capello vel cervulo repraesentatam in pictura villae Mysteriorum q. d. Pompeianae et cervulum cum baccha defuncta in sarcophago Tarquiniae saec. III a. C. n. (de quo cf. Herbig, Die jüngeren etruskischen Steinsarkophage, Berlin 1952 n. 64 p. 37, lamm. 22c-d; Bruhl, Liber Pater, Paris 1953, 77ss, tab. II; Horn, Mysteriensymbolik auf dem Kölner Dionysosmosaik, Bonn 1972, n. 972 p. 82, f. 50; Pfiffig, Religio Etrusca, Graz 1975, fig. 1, p. 375ss; Paillet, Bacchanalia, Roma 1988, fig. 5, p. 495; Peruzzi, Civiltà greca nel Lazio preromano, Firenze 1998, 97ss, lam. X; Sauron, La grande fresque de la Villa des Mystères à Pompéi, Paris 1998, fig. 35 p. 135; Simon, Ausgewählte Schriften, Mainz 1998, 97ss; Olmos in: Bernabé-Jiménez 315ss); de re vid. Segal 415 et Guard. ap. Casadio 94; cf. et. Alcm. fr. 125 Calame (56 Page) πολλάκι δ' ἐν κορυφαῖς ὀρέω, ὅκα / σοῖσι φάδι πολύφανος ἑορτά, / χρύσειον ἄγγος ἔχοισα, μέγαν σκύφον, / οἷα τε ποιμένες ἄνδρες ἔχοισιν, / χερσὶ λεόντεον ἐν γάλα θεῖσα / τυρὸν ἐτύρησας μέγαν ἄτρυφον Ἀργειφόνται (de quo cf. Schlesier in: Bierl-von Möllendorff [edd.], Orchestra, Stuttgart-Leipzig 1994, 19ss; Calame [1996] 21 et adn. 1), de re cf. et. Guard. 15; Ricciardelli 37 (quae coll. Hymn. Cur. 47 al. putat animam unam factam cum deo insilire in locum beatum); Calame (1996) 18 (qui de Maenadibus et lacte agi existimat coll. Eur. Bacch. 699ss, Plat. Ion. 354a) : at θρώσκω de deo nascente saepe dicitur, vid. Orph. fr. 8 ἔκθορε et comm. ad loc., ergo anima denuo nascitur in vitam beatam; de verbis θρώσκω et πίπτω Bacchici cultus proprii et fidelem denuo natum esse significantibus cf. Tortorelli (1995a) 83; 85 et adn. 40; vid. et. Scalera McClintock, Filosofia e Teologia 5, 1991, 407: 'il movimento tra πίπτειν e θρώσκειν ripete in chiasmo il nascere e morire della lin. 1, in una ciclicità superatrice degli oppositi' | mortuus metaphorice fit animal Baccho sacrum vel Bacchus ipse, cf. et. Harrison, Prolegomena 594ss; Wieten, De tribus laminis aureis, 1915, 40 ss; Vollgraff, Med. Akad. Amsterdam 57, 1924, 2; Macchioro, Zagreus, 1929, 74 adn. 1; Nilsson, Geschichte d. gr. Relig., München³ 1974, II, 225; Zuntz, Persephone 323ss; Festugière, Études 63; Burkert in: Orfismo a Magna Grecia, Napoli 1975, 99; Calame (1996) 21 adn. 16 | de haedo cf. Hesych. s. v. Ἐρίφος (fr. 328 IX)· ὁ Διόνυσος, s. v. Εἰραφιώτης (fr. 328 IX)· ὁ Διόνυσος... καὶ Ἐρίφος παρὰ Λάκωσιν (fort. ex Apollodoro, cf. Zuntz, Persephone 323s), Steph. Byz. s. v. Ἀκρώρεια, ... ἑκαλεῖτο

αἶψα εἰς γάλα ἔθορες.

(sc. Διόνυσος) ... παρὰ δὲ Μεταποντίοις Ἐρίφιος Ἀπολλόδωρός φησιν (FGrHist 244 F 132), vid. et. εἰραφῶτα Hom. Hymn. Bacch. 2, 17; 20, Anth. Pal. 9, 524, 1; 26, Suppl. Hell. 1045, 2 al., Orph. Hymn. 48, 2, Nonn. Dion. 14, 118 al., Ἑρραφιώταις Alc. 349a Voigt | de etymologia cf. Nonn. Dion. 9, 23s (fr. 328 VIII), Herodian. Περὶ ὀρθ. 502, 6 Lentz (fr. 328 VII), Hesych. s. v. Ἐριφος (fr. 328 IX), Schol. Hom. A 39b (I 21 Erbse = fr. 328 X, ubi et. epithetum alio modo explicatur ἐστέφετο γὰρ κισσῶι); Càssola, Inni Omerici, Milano 1975, 463s; Rodríguez Somolinos, El léxico de los poetas lesbios, Madrid 1998, 52s; vid. et. Camassa 172 | de re cf. et. Hesych. s. v. Ἀδωνιστής ἔριφος (et Ricciardelli 31), Apollodor. 3, 4, 3, Tzetz. ad Lyc. Alex. 229 (104 Scheer), Nonn. Dion. 14, 155ss, de quibus cf. Comparetti 9; vid. et. Dieterich, Hymnis 35 (= Kleine Schriften, 95s); Giangiulio in: Settis (ed.), Storia della Calabria antica II. Età Italica e Romana, Roma-Reggio Calabria 1994, 31; Casadio in: Cassio-Pocetti (edd.), Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia, Pisa-Roma 1994 (1995), 92; Camassa 176ss | de tauro cf. Clem. Alex. Protr. 2, 16, 3 (fr. 589 I) κυεῖ καὶ ἡ Φερέφαττα παῖδα ταυρόμορφον, Eur. Bacch. 100 ταυρόκερων θεόν, 920ss καὶ ταῦρος ἡμῖν πρόσθεν ἡγείσθαι δοκεῖς / καὶ σώι κέρατα κρατὶ προσπεφυκέναι. / ἀλλ' ἢ ποτ' ἦσθα θήρ; τεταύρωσαι γὰρ οὖν (et comm. v. d. Dodds XVIII-XIX); 1017 φάνθι ταῦρος, Plut. Quaest. Gr. 36 p. 299b τῶι βοέωι ποδὶ θύων ... ἄξιε ταῦρε (Carm. Pop. PMG 871 Page, de quo cf. Mitsopoulos-Leon, Mitt. Deutsch. Arch. Inst. Athen 99, 1984, 275ss; Camassa 172s), Orph. fr. 413, 7 ταυρογενὴς Διόνυσος, Plut. De Iside 35 p. 364e, Athen. 38e, vid. et. Merk., Die Hirten des Dionysos, Stuttgart 1988, 13 (icon. fortasse in Cratera Derveni [de qua cf. introd. ad fr. 2ss] repraesentatur, cf. Bottini 131; 142; 177 tav. 38, Camassa 177 adn. 30) | de ariete cf. Cratin. Dionysalex. P. Oxy. 663 (p. 140, 31 K.-A., cf. Luppe 13) ἐαυτὸν δ' εἰς κριὸν(ν) μ(ε)τ(α)σκευάσας, P. Gurob (fr. 578) col. I 13s λαμβ[άνων] τοῦ τράγου / ἵτὰ δὲ λοιπὰ κρέα ἐσθιέτω et Ricciardelli 33 adn. 37 (dub. Graf [1991] 94); cf. Segal 415; Camassa 179, ubi icon. laud.: aries in Orthiae adyto (c. a. 620 a. C. n., de quo cf. Gasparri, Dionysos, LIMC III 1 [1986] 440 n. 152; 498) et repraesentationes apud inferos (de quibus cf. Matz, Διονυσιακή τελετή, Wiesbaden 1964, 1423 tab. 36; Camassa 177s), cf. et. Bottini 132s, qui Bacchum Ammoni adaequatum esse putat | ad summam 'la catabasi di Dioniso alla ricerca della madre rappresenta ... il paradigma dell'esperienza del mystes' Camassa 180, 'il fedele che eriphos, tauros, krios, si slancia verso il latte dove va ripetere, allora, le azioni sacre di cui era stato protagonista il nume. Smembrato e poi rigeneratosi. Nel latte e col latte (materno)' ibid. 181 || 3 γαλδ lam. || 4 pro αἶψα fortasse in archetypo legebatur δῖψαι (dat.) sec. Tsants.-Paráss. 14 : αἶξ Lloyd-Jones 107 (prob. Robertson 289s) : αἰγὸς Merk. (1999) : sed 'funerary performance would also suit the urgent tone' Segal 414 (qui cft. νῦν, ἄματι τῶιδε, etc.); 'le lamine orfiche in genere danno una sensazione di urgenza' Ricciardelli 28, quae cft. Lam. Petel. (fr. 476) 8 δότ' αἶψα, Lam. Hipp. (fr. 474) 11 δότ' ὦ[κα], de quibus cf. et. Graf (1993) 241 adn. 8 | de ani-

κρίος εἰς γάλα ἔπεισες>.

5

οἶνον ἔχεις εὐδ'αίμονα τιμῆ'ν>

malibus hic laudatis cf. Lloyd-Jones 107ss || 5 χριος lam. : unde dub. χοῖρος Lloyd-Jones 108 | cf. P. Gurob (fr. 578) col. I 10 κρίος τε τράγος τε || 6 οἶνον] 'id quod vel libationem quandam super sepulcro factam vel ... quod mortui in tumulis dabatur' Riedweg (1996) 480, cf. eund. (1998) 373s, vid. et. Graf (1991) 100; Ricciardelli 33; 'reference to the symposium as the final form of existence' Graf (1993) 246 (cf. iam 'the banquet of the blessed in the underworld' Henrichs ap. Lloyd-Jones 109); veri simillimum mihi videtur verba dicta esse in ritu in quo vinum libabatur simulque de vino in vita beata apud inferos ministrato loquebatur; cf. et. P. Gurob (fr. 578) col. I 25 οἶνον ἔπειον | de vino in Bacchicis mysteriis in usu versanti et initiatis promisso apud inferos vid. Plat. Remp. 363c (fr. 431 I), Plut. Compos. Cimon. et Luc. 1, 2 (fr. 431 II), Aristoph. Ran. 85, fr. 504 K.-A., Pherecr. fr. 113 K.-A. (Orph. fr. 432 I et II), Demosth. 18, 259 (fr. 577 I) τῇ μητρὶ τελοῦσθι τὰς βίβλους ἀνεγίγνωσκες καὶ τὰλλα συνεσκευωροῦ ... κρατηρίζων κτλ, 19, 199 (fr. 577 II) οὐκ ἴσασιν οὗτοι τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς τὰς βίβλους ἀναγινώσκοντά σε τῇ μητρὶ τελοῦσθι, καὶ ... μεθύουσιν ἀνθρώποις καλινδούμενοι; GVI 1765, 13ss Peek (Smyrna saec. I-II p. C. n.) καὶ με παρὰ τριπόδεσσι καὶ ἀμβροσίησι τραπέζαι[s] / ἡδόμενοι κατὰ δαίτα θεοὶ φίλον εἰσορόωσιν, / κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο παρῆσι μειδιῶντες, / [νέκταρ ὅτ' ἐν] προχοαῖσιν ἐπισπένδω μακάρεσσι | et. Bacchus ipse Οἶνος appellatur, cf. Orph. frr. 303; 321; 331; vid. et. Velasco (1992) 209ss; Tortorelli (1995a) 84; Bernabé-Jiménez 117ss | **icon.** in amphora Apulia saec. IV a. C. n. pictoris Gany-med. (Schmidt-Trendall-Cambitoglou, Grabvasen 6 et 35, tab. 8 et 10 a, cf. Schmidt in: Orfismo in Magna Grecia, 134 et tab. XVI), in qua Bacchus depictus est vinum ex uvis miraculose exprimens; aversa parte homo (an initiatus?) idem faciens repraesentatur; cf. et. anaglyphum in 'La Farnesina' Romae ubi iuvenis initiatur et dextra parte satyrus figuratur cratera vini ministrans, vid. Graf (1991) 100 (de re cf. Matz, Διονυσιακή τελετή, Wiesbaden 1964), vid. et. Schmidt in: Orfismo in Magna Grecia 1974, 134ss | ευδιμονατιμν in lam. legerunt Tsants.-Paráss. 14, dubitantes utrum εὐδ'αίμονα τιμ'άν (i.e. 'habes vinum felicem honorem'), an εὐδαιμον (vocat.), ἄτιμον (i. e. 'habes vinum, felix, parvi pretii') legendum sit : εὐδ'αἰμον{α} τιμ'ή'ν vel τιμ'άν Gigante (1989) 28 : εὐδ'αἰμον, ἀπὸ μνήμης τινὰ λίμνης audacter temptavit Lloyd-Jones 109 : εὐδ'αἰμον τὴν μνείαν dub. prop. Tortorelli (1995a) 84 adn. 36 : at ευδιμονατιμη rectius in lam. leg. Pugl. Carr. (1993) 62 (= [2001] 114s), unde εὐδ'αίμονα τιμ'ή'ν legendum (cf. iam Segal 411) et 'habes vinum felicem honorem' interpretandum est (cf. Follet 450; Velasco [1992] 210) potius quam εὐδ'αἰμον {α} τιμ'ή'ν Pugl. Carr. ibid.: aliter Graf (1991) 92 'c'est l'office de l'échanson lors des symposia des bienheureux', cf. et. Casadio 32s 'ci sembra che eudaimon sia de collegarsi con oinos e si debba intendere ... "vino della felicità"' | de honore apud inferos cf. stelam marmoream post c. a. 350 a. C. n., Carm. Epigr. Gr. 571 Hansen 6s οἶδα δὲ σοὶ ὅτι καὶ κατὰ [γ]ῆς, εἴπερ χρηστοῖς γέρας ἐστίν / πρῶτει σοὶ τι[μα]ί, τίτθη, παρὰ Φερσεφόνει Πλούτῳ τε κείνται |

καὶ σὺ μὲν εἰς ὑπὸ γῆν τελέσας ἄπερ ὄλβιοι ἄλλοι.

de re cf. et. Calame (1996) 19 | de εὐδαίμων cf. et. Festugière, *Eranos* 54, 1956, 79ss (de Eur. Bacch. 72ss disserentem) || 7 καὶ σὺ μὲν εἰς Luppe 14 (cf. Lam. Rom. [fr. 491] 4 ἴθι, Lam. Thur. [fr. 487] 2 ἐξίκεναι, Lam. Pher. [fr. 493] εἴσιθαι) : καπυμενεῖς lam. : κάπυμένει σ' potius quam κάπυμένει Tsants.-Paráss. 15 (et. quam κάπυμένει vel κάπυμενείs p. 16, quod prob. Follet 450), qui cft. Heraclit. fr. 74 Marc. (22 B 27 D.-K.) ἀνθρώπους μένει ἀποθανόντας ἄσσα οὐκ ἔλπονται οὐδὲ δοκεύουσιν, Eur. Supp. 623ss τίς ἄρα πότμος / ἐπιμένει τὸν ἄλκιμον / τᾶσδε γῆς ἄρχοντα; Plat. Remp. 361d οἷος ἐκάτερον βίος ἐπιμένει; 365a μὴ θύσαντας δὲ δεινὰ περιμένει, 614a, Soph. Ant. 1296 : sec. Gigante (1990) 'l'autore orfico si rifà ad Eraclito' : κάπυμενείs praeferunt Jordan 130 et Follet 450 | τελέσας (vel τελέσας') ἄπερ Tsants.-Paráss. 16, prob. Luppe 14, Follet 450 : τελεαασαπερ lam. : τέλεα ἄσσαπερ praeferunt Tsants.-Paráss. 15 (qui τέλεα 'praemia' vel 'honores' potius quam 'consecrationes' significare interpretantur, collata lectione Westiana καὶ δὴ τοι τελέουσι in Lam. Hipp. [fr. 474] 13, quae valde dubia mihi quidem videntur) prob. Gigante (1989) 28 (qui cft. Catull. 76, 5 *multa parata manent tum in longa aetate, Catulle*); Segal 411 : quod dubitavit Guard. 19 adn. 15, iure ut opinor : τέλεα 'συναπερ dub. Jordan | praefero καὶ σὺ μὲν εἰς ὑπὸ γῆν τελέσας ἄπερ ὄλβιοι ἄλλοι his rationibus: a) τέλεα 'praemia' sunt ap. Pindarum (et Bacchyl. 10, 6), de athleticis solum usitata, ut intelligenda sit 'metaphora athletica', sed iam τιμή 'praemium' significat, b) ἄσσαπερ inauditum (in consuetudinem cadunt tantum singularia ὅστιςπερ Xenoph. Cyr. 2, 21, ἐφ' οὗτο περ Dem. 21, 225, et praecipue neut. sing. ὅτιπερ Aristoph. Eccl. 53, Plat. Resp. 92e al.), immo expectaveris ὅσσαπερ, vel ἄσσα vel ἄπερ (unde τέλε' ὅσσαπερ dub. Jordan); c) sententia ὄλβιοι ἄλλοι verbo finito careret, nam nec idem atque prioris sententiae nec εἰσί subaudiri possunt : post ὄλβιοι ἄλλοι intellegi voluerunt ἔχουσι vel τελοῦνται vel ἐτελέσθησαν Tsants.-Paráss. 16 : τελέονται Pugl. Carr. (1993) 62 (= [2001] 115) : at hexam. integrum et prob. textum sanum ὄλβιοι ἄλλοι finiunt; d) poeta indicare vult defunctum ad inferos iturum (εἰς ὑπὸ γῆν, i. e. non ad vitam mortalem rediturum) et vitam beatam acturum esse, quia ritus eosdem celebravit quos alii qui beati sunt (τελέσας ἄπερ ὄλβιοι ἄλλοι [sc. ἐτέλεσαν]), putans solos initiatos beatos apud inferos futuros esse; de re cf. et. Bernabé-Jiménez 125ss | ὄλβιοι] cf. et. Lam. Thur. (fr. 488) 3 ὑμῶν γένος ὄλβιον εὐχομαι εἶμεν, 9 ὄλβιε καὶ μακαριστέ, θεὸς δ' ἔσσι ἀντὶ βροτοῖο, Hymn. Cer. 480ss ὄλβιος ὅς τάδ' ὀπωπεν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων / ὅς δ' ἀτελὴς ἱερῶν, ὅς τ' ἄμμορος, οὐ ποθ' ὁμοίων / αἶσαν ἔχει φθιμένος περ ὑπὸ ζόφῳ εὐρώεντι, Pind. fr. 137 Sn.-Maehl. (Orph. fr. 444) ὄλβιος ὅστις ἰδὼν κείν' (i.e. Eleusinia mysteria) εἶσ' ὑπὸ χθόν'· οἶδε μὲν βίου τελευτάν, / οἶδεν δὲ διόσδοτον ἀρχάν, Emped. fr. 95, 1 Wright (31 B 132, 1 D.-K.) ὄλβιος ὅς θείων πραπίδων ἐκτίσαστο πλοῦτον (vid. et. Hes. Op. 826ss et Lévêque in: Hadermann-Raeseat (edd.), *Hommages à Ch. Delvoye, Bruxelles* 1982, 113ss) | ἄλλοι] cf. Lam. Hipp. (fr. 474) 15s ἄλλοι / μύσται καὶ βάκχοι | fr. universum cum threnis Pindaricis (fr. 129-131; 137 Sn.-Maehl., cf. Orph. fr. 439ss) comparavit Burkert 394

V. FRAGMENTA ORPHICA

486 F

νῦν ἔθανε<ς> καὶ νῦν ἐγένου, τρισόλβιε, ἄματι <τῶν>δε.
 <εἰπ[ε]ῖν Φερσεφόκναι σ' ὅτι Βάκχιος αὐτὸς ἔλυσε.
 ταῦρος ἐ<ς> γάλα ἔθορε<ς>.
 κριὸς ἐς γάλα ἔπεσε<ς>.
 οἶνον ἔχεις εὐδ<αί>μον<α> τιμήν.

5

487 F (32f K., 4 [A 67] C.)

Ἄλλ' ὁπότεν ψυχὴ προλίπη φάος αἰλίοιο,
 δεξιὸν Ε.ΘΙΑΣ δ' ἐξικέ<ναι> πεφυλαγμένον εὖ μάλα πάντα·

486 cf. 485

487 Lamella aurea saec. IV a. C. n. Thuriis reperta in sepulcro ('Timpone grande'), nunc Neapoli (Museo Nazionale 111463), prim. ed. Fiorelli (ex Barnabei apographo), *Notizie degli Scavi* 1879, 156ss, cum adnotatione v. d. Comparetti; cf. et. Comparetti, *Journ. Hell. Stud.* 3, 1882, 114s; Kaibel, *IG XIV* 642; Comparetti, *Laminette orfiche*, Firenze 1910, 6ss; Rohde, *Psyche* 4II, 220s adn. 4; Harrison, *Prolegomena* 583ss (et Murray in appendice 662s); Dieterich, *Nekyia*, Leipzig-Berlin 1913, 85 adn. 2; Olivieri, *Lamellae aureae orphicae*, Bonn 1915, 15ss; Kern, *Orph. fr.* 32 f; D.-K., *Vorsokr.* 1 B 20; Ziegler, *Orpheus*, RE XVIII 1 (1939) 1386ss; Zuntz, *Persephone*,

486 cf. fr. 485

487 1 Orph. fr. 339, 6 ὁπότε δ' ἄνθρωπος προλίπη φάος ἡελίοιο, vid. sim. illic laud. | Π 453 αὐτὰρ ἐπὶν δὴ τὸν γε λίπη ψυχὴ | Ε 696 τὸν δὲ λίπε ψυχὴ || 2 Γ 72 al. θ 37 al. εὖ πάντα | χ 190 Hes. Op. 806 εὖ μάλ' | Hes. Op. 491 εὖ πάντα φυλάσ-

486 cf. 485

487 lamella novies plicata erat, qua de causa rugis cooperta est et lectori plurimas difficultates affert || 1 ὁπότεν lam. | 'hoc initium nobis manifestum est e maiore carmine excerpta esse quae sequuntur' Olivieri 17 : contradixit Zuntz laudans similia oraculorum variorum principia (e. g. Aristoph. Eq. 197 ἄλλ' ὁπότεν μάμφη, Paus. 9, 17, 5 ἄλλ' ὁπότεν etc.); carminis Orphici initium sec. Riedweg (1996) 487, cf. eund. (1998) 385 | 'puto ... de anima agi quae post vitam terrenam ad loca beata iter faciat' Olivieri 17 || 2 init. corruptum et desperatum | δεξιὸν ἐ*θιασδεξιναι leg. Pugl. Carr. (1993) 60 (= [2001] 112s), unde ἐ*ὀθείας δ' ἐξικέ<ναι> temptavit : δεξιὸν de via ad dextram vergente dici potuit, vid. infra ad v. 5, ἐ*ὀθείας valde incertum, at δ' ἐξικέ<ναι> veri simile mihi videtur; et. 'necesse est' vel sim. desideratur : δεξιὸν τεσοιασδεετ† <έ>ναι Zuntz 329 : δεξιὸν ἐ...οιας (fort. ρόιας?) δεις τινα Dieterich 85 adn. 2 : δεξιὸν ἐννοίας δεῖ τινα Comparetti (1882) : δεξιὸν ἐ<α>σι<έ>ναι {δεῖ τινα} Rohde : δεξιὸν εὐοδιᾶ {δεῖ τινα} Die., *Vorsokr.* : δεξιὸν ἐνθ' ἄς δεῖ {τι-

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

χαῖρε παθὼν τὸ πάθημα τὸ δ' οὐπὼ πρόσθ' {ε} ἐπεπόνθεις·
θεὸς ἐγένου ἐξ ἀνθρώπου· ἔριφος ἐς γάλα ἔπετες.

Oxford 1971, 328s (A 4); Pugl. Carr., *La parola del passato* 29, 1974, 116s; Guard., *Epigraphica* 36, 1974, 24s; Colli, *Sapienza I*, 184 (4 [A 67]); Guard., *Epigrafia Greca IV*, Roma 1978, 268; Gallavotti, *Mus. Cr.* 13-14, 1978-1979, 357; Lloyd-Jones, *Pindare*, *Entretiens Hardt* 31, 1984, 272ss (= Greek Epic, Lyric, and Tragedy, Oxford

σεο || 4 Lam. Thur. (fr. 488) 9 θεὸς δ' ἔσθι ἀντὶ βροτοῖο | Lam. Rom. (fr. 481) 4
διὰ γεγῶσα | Lam. Pelinn. (fr. 485) 5 (= fr. 486, 4) κριὸς εἰς γάλα ἔπεσες | Emped.
fr. 102 Wright (31 B 4 D.-K.) χαίρετ' ἐγὼ δ' ὑμῖν θεὸς ἀμβροτος οὐκέτι θνητός,

να} Die., *Vorsokr.*³ : δεξιὸν εἰσαυθι ἄς δεῖ τινα D.-K., *Vorsokr.*⁵ : εἰς οὐσίας
(vel ἐξ οἶας 'dalla soglia [dell'Ades']') διέναι Gallavotti : *versum ex duobus co-*
luisse putat Kaibel (qui δεξιὸν εἰσαυθι, ὡς δεῖ ... / ... τινὰ να legiti), prob. Alline,
Kranz (qui ἄς pro ὡς prop.), Olivieri (qui tempt. εἰς οἶμας δ' ἐνέρων ... / ...
εἰς {ε} ναι) et Murray (qui prop. δεξιόν, Ἐννοίας [Eunnoías iam Harrison] ἀεί τινα
«ποσσι φέρεσθαι / χριμπτόμενον κρανᾶς», *quamquam in δεῖ τινα compendium*
quoque Δεσποίνας ὕδατι λίμνας abditum esse coniecit) : aliter rem explicavit
Riedweg (1998) 386: 'dann hätte der Graveur also mit dem "Incipit" ἀλλ' ὁπότε
... und dem "Explicit" ... πεφυλαγμένον εἰ μάλᾳ πάντα den gesamten Hieros Logos
beschworen und dazwischen vielleicht absichtlich ein paar Wortfetzen bzw. (mehr
oder weniger sinnlose) Buchstaben als Füllsel angebracht' | πεφυλαγμένους Rohde |
post πεφυλαγμένον dist. Pugl. Carr. (1993) 60, totum *versum* sic interpretans in p.
61: 'procedi diritto verso destra, ove sono custodi (?). Ottimamente tutto' : melius
mea sententia finem *versus* intellegit Riedweg (1996) 486 '(te) conservantem perbene
omnia' (cf. Hes. Op. 491 εἰ πάντα φυλάσσειο) putans in hac sententia non de anima
quendam loqui (quia ψυχὴν cum πεφυλαγμένον plane non convenit), sed de initiato,
cf. eund. (1998) 385s; Pugl. Carr. (2001) 113 'tu che hai ben tenuto a mente tutti
(i precetti)'; Bernabé-Jiménez 132 | cf. comm. ad lam. Entell. (fr. 475) 2 | εἰ<δ>υ<ι>α
Colli 182 | *versus hexametro longior* || 3 χαῖρε] vid. Lada-Richards, *Initiating Dionysus*,
Oxford 1999, 328, quae cft. Aristoph. Ran. 1500 ἄγε δὴ χαίρων, Αἰσχύλε, χάρεαι |
παθὼν τὸ πάθημα] ut videtur initiationem et mortem, cf. Burkert in: *Orfismo in*
Magna Grecia, Napoli 1975, 96, qui cft. Plut. fr. 178 Sandbach (fr. 594) τότε δὲ (sc.
ἐν τῷ τελευτᾷ) πάσχει πάθος οἷον οἱ τελεταῖς μεγάλας κατοργιαζόμενοι. διὸ
καὶ τὸ ῥῆμα τῷ ῥήματι καὶ τὸ ἔργον τῷ ἔργῳ τοῦ τελευτᾷ καὶ τελεῖσθαι προ-
σέοικε : sec. Alline, *Ξένια*, Athènes 1912, 99 πάθημα Memoriae aquam bibere est;
sec. Delatte, *Mus. Belge* 17, 1913, 127s: 'le voyage lui-même', vid. et. alia ap. Oli-
vieri 17; cf. et. Velasco 562: 'este πάθημα único recogería ... el doble sentido de la pa-
labra: negativo (muerte) y positivo (verdadera vida)', coll. Lam. Pelinn. (fr. 485) 1
νῦν ἔθανες καὶ νῦν ἐγένου et Lam. Olbiae (fr. 463) βίος, θάνατος, βίος | τό τ' οὐπὼ
Kaibel, qui post πάθημα dist. | πρόσθ' {ε} Kaibel : τόδ' οὐπὼ Murray; de re cf. et.
Bernabé-Jiménez 132ss || 4 *versus metro dactylico repugnat*, ut opinor, quia formula

χαῖρ<ε> χαῖρε· δεξιὰν ὁδοιπόρ<ει>
λειμῶνάς θ' {ε} ἱερούς καὶ ἄλσεα Φερσεφονείας.

5

1990, 98ss); Velasco, *Las lamellae órficas* (edición y comentario), *Memoria de Licenciatura*, Valladolid 1990-1991, 538ss; Pugl. Carr., *Le lamine d'oro 'orfiche'*, Milano 1993, 60s (*optimam imaginem lucis ope confectam invenies* in p. 61); Camassa in: Cassio-Pocchetti (edd.), *Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia*, Pisa-Roma 1994 [1995], 174ss; Riedweg, *Vox Latina* 32, 1996, 479s; eund. in: Graf (ed.), *Ansichten griechischer Rituale*, Stuttgart und Leipzig 1998; 368ss; Merk., *Zeitschr. Pap. Epigr.* 128, 1999, 9s; Tortorelli in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), *Tra Orfeo e Pitagora*, Napoli 2000, 35; Pugl. Carr., *Le lamine d'oro orfiche*, Milano 2001, 112s; Bernabé-Jiménez, *Instrucciones para el más allá*, Madrid 2001, 131ss; 268ss; Pugl. Carr., *Les lamelles d'or orphiques*, Paris 2003, 114s

Carm. aur. 71 ἔσσεια ἀθάνατος, θεὸς ἄμβροτος, οὐκέτι θνητός || 5-6 *Lam. Mylop.* (fr. 495) [Πλού]τωνι καὶ Φ[ερσ]οπόνει χαίρεν || 6 κ 509 ἔνθα ἀκτὴ τε λάχεια καὶ ἄλσεα Περσεφονείης | *Anth. Pal.* 7, 189, 3s ἥδη γὰρ λειμῶνας ἐπὶ Κλυμένου πεπότησαι, / καὶ δροσερὰ χρυσέας ἄνθεα Περσεφόνας, cf. fr. 61 et comm. ad loc.

in ritu pronuntiabatur, cf. iam Reinach, *Rev. Arch.* 39, 1901, 204 : hex ^f ith Gallavotti | θεὸς ἐγένου ἐξ ἀνθρώπου] cf. *Carm. aur.* et *Emped.* loc. inter sim. laud., vid. *Lam. Thur.* (fr. 488) 9 θεὸς δ' ἔσσι ἀντὶ βροτοῖο | de verborum temporis discrepantia cf. Scarpi, *Mus. Pat.* 5, 1987, 201 | ερυφος lam. (Olivieri i ex u ut videtur); de formula ἔριφος ἐς γάλα ἔπετες vid. ad *Lam. Pelinn.* (fr. 485) 3ss || 5 itidem contra metrum dactylicum | trimetrum troch. catal. sec. Riedweg (1996) 487 | ὁδοιπόρ<ει> Zuntz 329 : ὁδοιπορῶν Comparetti (1910) prob. Olivieri, Kern, D.-K. : οδοιπορ lam. | de δεξιὰν vid. ad *Lam. Hipp.* (fr. 474) 2 'nella espressione ... si contiene l'accenno all'essere il morto iniziato e καθαρός' Comparetti (1910) 10 || 6 λειμῶνάς θ' {ε} Comparetti (1910) 10 : λειμῶνάς τε lam. | κατ' ἄλσεα ortum ex κατὰ δ' ἄλσεα sec. Comparetti (1910) 10 : κατὰ <τ> ἄλσεα Kaibel Die. : at καὶ ἄλσεα def. Rohde ('καί lang vor Vocal in 3. Thesis, ist selbst bei Homer nicht unerhört') | de re cf. fr. 61 et comm. ad loc. ; adde et. fr. 830a 2 <Περσεφόνης> ἐκ κήπου

488 F (32 c K., 4 [A 65] C.)

Ἔρχομαι ἐκ καθαρώ<ν> καθαρά, χθονί<ων> βασιλεία,

488-490 Lamellae aureae tres saec. IV a. C. n. Thuriis repertae in sepulcro ('Timpone piccolo'), in quo et. inventa sunt 'due solidissime pistrelle di argento coll'impronta ognuna di una testa muliebre con capelli radianti ed ornamento al collo' (cf. Cavallari, XI. Sibari. Notizie degli Scavi di antichità, 1879, 246), nunc Neapoli in Museo Nazionale (111625, 111623, 111624), prim. ed. Fiorelli (ex Barnabei apographo), Notizie degli Scavi 1880, 155ss, cum adnotatione v. d. Comparetti; cf. et. Bücheler, Rh. Mus. 36, 1881, 331ss; Comparetti, Journ. Hell. Stud. 3, 1882, 115ss; IG XIV 641; GDI II 1654 (p. 161); Dieterich, De Hymnis Orphicis, 1891, 30ss (= Kl. Schr., Leipzig-Berlin 1911, 91ss); Rohde, Psyche 'II, 217ss; Harrison, Prolegomena

488 1 Lam. Thur. (fr. 489-490) 1 ἔρχομαι ἐκ καθαρών καθαρά, χθονίων βασιλεία | Lam. Hipp. (fr. 474) 13 ὑποχθονίῳ βασιλείῃ<αι>, cf. sim. illic laud. | Plat. Phaedr.

488 litteram O pro OΥ scalptor semper scripsit | de enarrationis forma cf. Calame in: Geny-Mactoux (edd.), Discours religieux dans l'antiquité, Besançon-Paris 1996, 20 | 'es ... dürfte ursprünglich auch eine Anrede der Persephone an die Seele in der Erzählung kaum gefehlt haben' Riedweg (1998) 375, qui in adn. 75 quaerit: 'antwortet ἔρχομαι – καθαρά vielleicht auf eine Frage nach Art des homerischen τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν...?' cf. et. 379ss ubi has lamellas "more Greimasiano" interpretatur, distinguens ut praecipua munera: 'rupture de l'ordre et aliénation' et 'réintégration et restitution de l'ordre' || 1 καθαρο lam. : corr. edd.; de hoc verbo cf. Parker, Miasma, Oxford 1983, 323; Neumann in: Kotinos, Festschrift E. Simon, Mainz 1992, 71; D'Alessio, Stud. It. Fil. Class. 13, 1995, 161 adn. 33 | est mystae anima (vel mystes ipse, vid. infra) 'lustrationibus purgata quae peccatum congenitum abstulerunt' Olivieri 5; 'die "reine" Seele ist also auch eine "gelöste"' Riedweg (1998) 375 (coll. Lam. Pelinn. [fr. 485] 2 Βάκχιος αὐτὸς ἔλυσε) | cf. Aegyptiorum mortuorum librum 86, 23 (p. 176 Hornung) 'purificatus sum' et Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 128, 1999, 8 | de dialecto cf. Olivieri 4 ('dialecti Eleaticae et Thuriensis ... proprium') | post καθαρών distinxerunt GDI; Murray 667; Pugl. Carr. (1974) 115s; iterum (1993) 50ss (= [2001] 99) καθαρά de Proserpina dictum rati; cf. e. g. Pugl. Carr. (1993) 39 (= [2001] 104) 'evidente per il fatto che l'aggettivo è costantemente al femminile': post καθαρά potius Buecheler 334, Rohde, Psyche 'II, 218 adn.1; Die., Philotesia Kleinert, Berlin 1907, 46; Olivieri 5; Festugière 51 adn. 8 et al., animam esse quae loquitur admonentes, quia καθαρὸς non de deis dicitur, vid. Zuntz 306s (qui cft. Plat. Phaedr. 246a ἀγαθοὶ καὶ ἐξ ἀγαθῶν, 249e ἀρίστη τε καὶ ἐξ ἀρίστων, 274a ἀγαθοῖς τε καὶ ἐξ ἀγαθῶν, Soph. Phil. 874 εὐγενὴς καὶ εὐγενῶν etc.): at ψυχὴ minime in lamellis invenitur, unde 'perhaps for women devotees' Kotansky, Greek magical amulets, Köln 1994, 109, cf. et. adn. ad Lam. Petel. (fr. 476) 8 αἷν | ea verba simile quid significant ac Βάκχιος αὐτὸς ἔλυσε (cf. Lam. Pelinn. [fr. 485] 2) ut recte ad-

V. FRAGMENTA ORPHICA

Εὐκλῆς Εὐβοῦλεύς τε καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι·
καὶ γὰρ ἐγὼν ὑμῶν γένος ὄλβιον εὖχομαι εἶμεν.

585ss (et Murray in appendice 667s); Comparetti, *Laminette orfiche*, Firenze 1910, 17ss; Radermacher, *Rh. Mus.* 67, 1912, 472ss; Olivieri, *Lamellae aureae orphicae*, Bonn 1915, 4ss (facs. p. 26s); Pfeiffer, *Studien zum antiken Sternglauben*, Berlin

250c καθαράι καθαροὶ ὄντες || 2 *Lam. Thur.* (fr. 489-490) 2 Εὐκλε καὶ Εὐβουλεύ
καὶ θεοὶ «καὶ» δαίμονες ἄλλοι | *Lam. Rom.* (fr. 491) 2 Εὐκλεες Εὐβουλεύ τε | Γ
298 al., ξ 53 al. καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι || 3 *Lam. Thur.* (fr. 489-490) 3 καὶ γὰρ
ἐγὼν ὑμῶν γένος εὖχομαι ὄλβιον εἶναι | B 377 al., η 24, *Hymn. Merc.* 450 καὶ γὰρ

monuit Riedweg (1996) 481 | χθονίων βασίλεια i.e. Proserpina, 'l'antico nume, sovrano in prima persona del mondo dei morti' recte Giangiulio in: Settis (ed.), *Storia della Calabria antica II. Età Italica e Romana*, Roma-Reggio Calabria 1994, 21 || 2 Εὐκλῆς] 'eufemistica designazione di Hades' Pugl. Carr. (1993) 56 (iam Olivieri 8), cf. Hesych s. v. Εὐκλῆς· ὁ Ἄδης, et Κλύμενος, *Damaget. Anth. Pal.* 97, 9 etc., vid. et. Guthrie, *Orpheus* 179; Zuntz 310ss : idem atque Ζεὺς χθόνιος sec. Buecheler 331ss (qui cft. nomen *Evklúē* quod in 'bronzo di Agnone' Oско invenitur, de quo cf. Poccetti in: Cassio-Poccetti [edd.], *Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia*, Pisa-Roma 1994 [1995], 121; eund. in: Del Tutto Palma [ed.], *La tavola di Agnone*, Firenze 1996, 219ss), cui adsentiunt Usener, *Griech. Göttern.* 11; Die., *Philotesia Kleinert*, Berlin 1907, 47; vid. et. Schwyzer, *Rh. Mus.* 84, 1935, 111; Nilsson, *Opuscula II*, 551, vid. et. ad *Lam. Rom.* (fr. 491) 2 | Εὐβολεύς *Lam.* | Εὐβουλεύς] i. e. Dionysus Zagreus Iovis et Proserpinae filius, sec. Olivieri; prob. Tortorelli (1995a) 82; cf. *Lam. Rom.* (fr. 491) 2 Εὐβουλεύ τε Διὸς τέκος et adn. ad loc., P. Gurob (fr. 578) col. I 18 et 22a, *Orph. fr.* 540, 4, *Plut. Quaest. conv.* 7, 9 p. 714c οἱ δὲ πάμπαν ἀρχαῖοι ὡς οὐδὲ τοῦ Ἑρμοῦ δεόμενον τὸν Διόνυσον αὐτὸν Εὐβουλέα ... προσεῖπον, *Inscr. saec. III p. C. n. hodie deperditam* (CIG II 1948) τῷ ἐ[πι]φανεστάτῳ [θεῷ Διόν]υσῳ Εὐβ[υλ]εῖ : idem atque Hades sec. Zuntz 310s, qui cft. *Nic. Alex.* 14 (de Orco) χάσμα δυσέκδρομον Εὐβουλῆς, Hesych. Εὐβουλεύς· ὁ Πλούτων, *Orph. Hymn.* 18, 12 : idem nomen habet heros Eleusinius (cf. fr. 390ss) | de Eubuleo cf. Burkert (1975) 100; Sfameni Gasparro, *Misteri e culti mistici di Demetra* 102ss; Morand in: Lloyd (ed.), *What is a God?*, Duckworth 1997, 170ss; eand., *Études sur les Hymnes orphiques*, Leiden-Boston-Köln 2001, 165ss; Bonnechere in: Cosmopoulos (ed.), *Greek Mysteries*, London 2003, 181s | 'anima igitur trinitatem: matrem, patrem, filium, invocat' Olivieri 5 | icon. Bottini 41 laudat parietem pictam magni tumuli Golini Volsiniis siti, ubi rex, regina et Eubuleus epulantes repraesentantur, cf. Schwarz, *Eubouleus*, *LIMC IV 1* (1988) 43s; de tribus deis in pinacibus Locriis cf. Tortorelli (1995) 82ss; Olmos in: Bernabé-Jiménez 296ss | de iis formis pro Εὐκλεες Εὐβουλεύ τε *Lam. Rom.* (fr. 491) 2 cf. Zuntz 308s | θεοὶ ἄλλοι] Olympici, sec. Zuntz 312 : potius 'altri χθόνιοι θεοὶ e δαίμονες quali Hekate, le Praxidikai etc.' Pugl. Carr. (1993) 56 (= [2001] 105) || 3 εἶμεν non epicum | de hac sententia cf.

ἀλλὰ με Μοῖρ' {α} ἐδάμασσε {καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι} καὶ
 ἄσ{σ}τεροβλήτα κεραυνῶι.
 κύκλον δ' ἐξέπταν βαρυπενθέος ἀργαλέοιο, 5

1916, 129s; Kern, *Hermes* 51, 1916, 556; eund., *Orph. fr.* 32 c-e; D.-K., *Vorsokr.* I B 18s; Ziegler, *Orpheus*, RE XVIII 1 (1939) 1386ss; Guthrie, *Orpheus* 173ss; Reinhardt, *Parmenides*, Frankfurt ²1959, 198s; Lampugnani, *Riv. Filol. Class.* 95, 1967, 134ss; Zuntz, *Persephone*, Oxford 1971, 300ss (A 1-3); Festugière, *Études*

ἐγώ(ν) | Ξ 113, ξ 204 ἐγὼ γένος εὐχομαι εἶναι, cf. Φ 187 al., φ 335 || 4 *Lam. Thur.* (fr. 489-490) 5 εἶτε με μοῖρα ἐδάμασσ' εἶτε ἀστεροπῆτα κεραυνῶν | Σ 119 ἀλλὰ ἐ μοῖρα δάμασσε καί, cf. Π 849, χ 413 al. | *Anth. Gr. App. Epigr. sepulcr.* 730 3s εἰ δέ

Zuntz 310ss | ut opinor, idem atque 'Terrae filius sum et Caeli stellantis' (cf. fr. 474 10 al.) significat (cf. Bernabé-Jiménez 143) || 4 de ἀλλὰ cf. Riedweg (1998) 380s (contra Zuntz 315s) | Μοῖρα | 'non tristem mortis sortem immo immortalitatem significat: anima separatur a dis et ingreditur orbem tristem' Riedweg (1996) 484, cf. eund. (1998) 381, vid. et. fr. 14, 3 Ζεὺς πάντων ἐπλετο | μοῖρα et comm. ad loc. | mea sententia Μοῖρα et ἀστεροβλήτα sunt quasi hendiadys, duo modi ad unam rem referendi: mortem mystae; recte Casadesús, *Revisió* 383 : 'ó bé fou la Moira (i.d. "la voluntat de Zeus") la que em matà o bé el fulgor dels seus llamps', cf. Bernabé-Jiménez 148ss | καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι ut dittographiam ex v. 2 del. Kaibel, prob. Olivieri 4, Zuntz 301, *Pugl. Carr.* (1993) 54 (= [2001] 103); duos versus efficere conati sunt Comparetti 17; Murray 669 (qui et. unum textum e tribus lamellis conficiendum putat); D.-K 16; Colli 178 | καὶ | κατ' Buecheler | ἀστεροπῆτα Weil | ἀστεροβλήτα | vid. Radermacher 475 | cf. et. *Pugl. Carr.* (1993) 56ss (= [2001] 106s), qui cft. Tit. Camir. 142 Ζηὺς Ἀστραπάτα | κεραυνῶι Zuntz 301 : κεραυνόν *lam.* : *traditum* defenderunt Comparetti, Kern, D.-K. : κεραυνός Kaibel : κεραυνῶν Dieterich, Olivieri, Weil, *Pugl. Carr.* (1974) 116; iterum (1993) 54 (= [2001] 103) | de re cf. *Orph. fr.* 269, 2 οἱ Ζηὶ βροντῆν τε πόρον τεύξαν τε κεραυνόν, cf. et. Tortorelli (1995) 83 || 4-5 de anthropogonia orphica (cf. fr. 320) loquitur, sec. Harrison, *Prolegomena* 587; Parker in: Powell (ed.), *The Greek World* 485; Riedweg (1996) 485; eund. (1998) 381 | fortasse sepulcrum, in quo lamella inventa est, hominis fulmine percussi (et pro sancto habitū) fuit, cf. Zuntz 316; Burkert (1975) 94 (cf. 104 'è da pensare che il "timpone grande" sia stato il sepolcro di Lampon?') : at cf. Musti, *Quad. Urb. n.* s. 16, 1984, 63s; Cosi, *Mus. Pat.* 5, 1987, 217ss; Giangiulio 23; aliter rem explanavit Díez de Velasco, *Los caminos de la muerte*, Madrid 1995, 135 'trasposición del rayo que ... determina la muerte de Sémele y el nacimiento de Dioniso. El iniciado en el más allá sufrirá una prueba que le carbonizará para hacerle renacer en una forma ... divinizada' (cf. iam *Pugl. Carr.* [1993] 56 = [2001] 105s), vid. et. *Lam. Thur.* (fr. 492) 2 πῦρ δὴ πάντα – νικᾷ | de re universa cf. Bernabé-Jiménez 150ss || 5 κύκλον *lam.* | ἐκ δ' ἐπταν κύκλου Burkert (1999) 68 | κύκλον δ' ἐξέπταν βαρυπενθέος ἀργαλέοιο |

V. FRAGMENTA ORPHICA

ἱμερτοῦ· δ' ἐπέβαν στεφάνου· ποσὶ καρπαλίμοισι,

de religion grecque et hellénistique, Paris 1972, 37; 48ss; Pugl. Carr., La parola del passato 29, 1974, 115s; Guard., Epigraphica 36, 1974, 12ss; eand., Epigrafia Greca IV, Roma 1978, 267; Burkert in: Orfismo in Magna Grecia, Napoli 1975, 93ss; Gallavotti, Mus. Cr. 13-14, 1978-1979, 358; Colli, Sapienza I, 4A 65; Lloyd-Jones, Pindare, Entretiens Hardt 31, 1984, 272ss (= Greek Epic, Lyric, and Tragedy, Oxford 1990, 98ss); Velasco, Las lamellae órficas (edición y comentario), Memoria de Licenciatura, Valladolid 1990-1991, 313ss; Casadio in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée,

ἐ μοῖρα / ἦρπασεν, οὐκ ἐδάμασσε || 6 Π 342, Hymn. Merc. 225, Nosti fr. 11, 1 ποσὶ

alii aliter interpretati sunt: a) κύκλος est circulus usitatus in ritibus sec. Harrison, Prolegomena 588ss (cf. Wieten, De tribus laminis 1915, 97; 104) : contradixit Burkert (1975) 96s; b) cyclus humanae vitae, cf. Herodt. 1, 207, 2 μάθε, ὥς κύκλος τῶν ἀνθρωπίνων ἐστὶ πρηγμάτων, περιφερόμενος δὲ οὐκ ἔαι αἰεὶ τοὺς αὐτοὺς εὐτυχέειν, Aristot. Phys. 223b 23 διὰ δὲ τοῦτο καὶ τὸ εἰωθὸς λέγεσθαι συμβαίνει· φασὶν γὰρ κύκλον εἶναι τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, c) potius cyclus animae migrantis, cf. fr. 338, 4 οὐνεκ' ἀμειβομένη ψυχὴ κατὰ κύκλα χρόνοι κτλ, 348 οἷς ἐπέταξεν / κύκλου τε λῆξαι καὶ ἀναψῆσαι κακότητος (et Emped. locos in istorum locorum commentariis laudatos), 467, 4 κύκλον ἀνιερῶν ἐξέφυγες καμάτων, Diog. Laert. 8, 14 πρῶτον τέ φασὶ τοῦτον (sc. Pythagoram) ἀποφῆναι τὴν ψυχὴν κύκλον ἀνάγκης ἀμείβουσιν ἄλλοτ' ἄλλοις ἐνδείσθαι ζώοις, Herodt. 2, 123, 2 (fr. 423); cf. Lob. 798ss; Kern, Aus der Anomia 86, Dieterich, De Hymnis Orphicis, 1891, 32 (= Kl. Schr., Leipzig-Berlin 1911, 93); Olivieri 6s; Mondolfo, Riv. Filol. Class. n. s. 9, 1931, 435; Zuntz 321; Burkert (1975) 96; Casadio in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée 135; Giangiulio 25; Pugl. Carr. (1993) 57 (= [2001] 107s); Burkert (1999) 68; d) simul κύκλος ut rotæ tormentum intelligi potest, cf. Simplic. in Aristot. Cael. 377, 12ss Heiberg (fr. 348 II) ἐν τῷ τῆς εἰμαρμένης τε καὶ γενέσεως τροχῷ, Clem. Alex. Strom. 5, 8, 45, 4 ὅ τε τροχὸς ὁ στρεφόμενος ἐν τοῖς τῶν θεῶν τεμένεσιν εἰλκυσμένος παρὰ Αἰγυπτίων, cum Verg. Aen. 6, 748 *has omnis ubi mille rotam volvere per annos comparavit* Clark, Symb. Osl. 50, 1975, 129ss; 139 adn. 29 | *icon.* cf. Harrison 590, quae de rotis in vasis Italicis frequenter repraesentatis loquitur | ἐξέπταν] cum metaphora animae-avis in Plut. Cons. ad uxor. 10 p. 611d (fr. 595 I) comparavit Casadio in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 135s | de re universa cf. Bernabé Jiménez 159ss || 6 ἱμερτοῦ· ... στεφάνου· Comparetti : ἱμερτο. . . στεφανο lam. : ἱμερτὸν· ... στεφανόν· GDI (iterum v. 10) | στέφανον olim ut locum interpretati sunt viri docti: a) vallum 'qui cingit loca beatorum, vel prata ipsa desiderata' (coll. Orph. Arg. 761 πόλιος στέφανος, cf. Pind. Ol. 8, 42, Eur. Herc. 839, Anacr. fr. 100 Gent.) sec. Dieterich, De Orphicis Hymnis, 1891, 34 (= Kl. Schr., Leipzig-Berlin 1911, 95); cf. Rohde, Psyche 'II, 219; Olivieri 7 : at beatorum sedes semper aperta et sine vallibus describitur, ut recte admonuit Comparetti 27 adn. 2; b) 'orbita astrale' sec. Lampugnani 134ss (qui credit

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

δεσ{σ}ποίνας δ'{ε} ὑπὸ κόλπον ἔδυν χθονίας βασιλείας·

Genève 1991, 135s; di Filippo Balestrazzi, Riv. di Archeol. 15, 1991, 69ss; Pugl. Carr., Le lamine d'oro 'orfiche', Milano 1993, 50ss; Tortorelli, Mathesis e Philia. Studi in onore di Marcello Gigante, Napoli 1995, 82s; Camassa in: Cassio-Pocchetti (edd.), Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia, Pisa-Roma 1994

καρπαλίμοισι, cf. Π 809, Apoll. Rhod. 3, 28 || 7 Lam. Hipp. (fr. 474) 13 ὑποχθονίωι

animam primum in astrum, tunc in deum transire; cf. Pfeiffer, Studien zum antiken Sternnglauben, Berlin 1916, 129s); vel eadem atque γαλαξίας κύκλος sec. D.-K., Vorsokratiker I 224 et Giangrande, Minerva 5, 1991, 88ss : at nihil de animis inter sidera habitantibus in lamellis invenitur; c) beatorum circum, sec. Pickard-Cambridge, Class. Rev. 56, 1942, 24; 59, 1945, 52s | immo στέφανος 'coronam' generaliter significat; de coronis quae ornabant locum ubi initiabantur, sec. Harrison 593; potius metaphorice poeta loquitur: apud Graecos coronae ad plures fines in usu erant (cf. Blech, Studien zum Kranz bei den Griechen, Berlin-New York 1982): 1) in epulis, cf. e. g. Xenoph. fr. 1 Gent.-Pr.; 2) in funeribus, cf. e. g. Eur. Phoen. 1162s, Aristoph. Lys. 600ss; mortui quoque apud inferos coronas texunt vel ferunt, cf. Pind. Ol. 2, 74ss ὄρμοισι τῶν χέρας ἀναπλέκοντι καὶ στεφάνους, Verg. Aen. 6, 665 *omnibus his nivea cinguntur tempora vitta*, Synes. Hymn. 3, 394ss ὅθεν ἐκπροφυγῶν / δῶροισι τεοῖς / στέφος εὐαγέων / ἀπὸ λειμώνων / σοὶ τοῦτο πλέκων, 3) in certaminibus athleticis, cf. Pind. passim; 4) ut symbolum mysticum, cf. Aristoph. Ran. 330 στέφανον μύρτων, Callixen. FGrHist 627 F 2, 34 ἕτερός τε [sc. στέφανος] μυστικὸς (μύρτινος Kaibel) χρυσοῦς λίθοις πολυτελέσι κεκοσμημένος ὀγδοηκοντάπηχυς | apud Orphicos corona laudatur simul epularis (quia vitam apud inferos credunt epulum sempiternum esse, cf. Plat. Remp. 363c [fr. 431 I] ἐστεφανωμένους ποιοῦσιν, Aristoph. fr. 504, 6b K.-A. [fr. 432 I] οὕτω ἴστεφανωμένοι), funeralis, triumphalis (et quasi praemium in certamine receptum, cf. Thomson, Aeschylus and Athens, London 1941, 125, 159; eund., Class. Rev. 59, 1945, 9s et Studies in Ancient Greek Society II, London 1955, 244; contra Pickard-Cambridge, vid. supra) et mystica, cf. et Plut. fr. 178 Sandbach (fr. 594) ἐστεφανωμένος ὀργιάζει, Suppl. Hell. 980 (et Dickie, Zeitschr. Pap. Epigr. 109, 1995, 84ss) ἔρχεο δὴ μακάριστος ὁδοιπόρος, ἔρχεο καλοῦς / χώρους εὐσεβέων ὀφόμενος, Φίλικε, / ἐκ κισσηρεφέος κεφαλῆς εὐμνα κυλίων / ῥήματα, καὶ νήσους κώμασσιν εἰς μακάρων, Theo Sm. Mathem. I p.18 τετάρτη δὲ ὃ δὴ καὶ τέλος τῆς ἐποπτείας ἀνάδεσις καὶ στεμμάτων ἐπίθεσις κτλ et ridiculam initiationis imitationem ap. Aristoph. Nub. 254ss Σω. τουτοῖ τοίνυν λαβὲ / τὸν στεφάνον. ... / Σω. οὐκ, ἀλλὰ ταῦτα πάντα τοὺς τελουμένους / ἡμεῖς ποοῦμεν, de re cf. Onians, The origins of European thought, Cambridge 1951, 449ss; Guthrie, Orpheus 180s; Zuntz 319ss; Burkert (1975) 96; Bottini 62 et 168; Camassa 180 et adn. 52; Bernabé-Jiménez 165ss | καρπασιμοισι lam. || 7 symbolismum sec. Rohde, Psyche ⁶¹, 421s; Nilsson, Geschichte d. gr. Relig., München ³1974

V. FRAGMENTA ORPHICA

{ιμερτοδαπεβανστεμανοποσικαρπασιμοισι}
 'ὄλβιε καὶ μακαριστέ, θεὸς δ' ἔση ἀντὶ βροτοῦ'.

[1995], 174ss; Riedweg, *Vox Latina* 32, 1996, 483ss; eund. in: Graf (ed.), *Ansichten griechischer Rituale*, Stuttgart und Leipzig 1998, 392s; Burkert, *Da Omero ai Magi*, Venezia 1999, 67s; Merk., *Zeitschr. Pap. Epigr.* 128, 1999, 7ss; Tortorelli in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), *Tra Orfeo e Pitagora*, Napoli 2000, 34; Pugl. Carr., *Le lamine d'oro orfiche*, Milano 2001, 98ss; Bernabé-Jiménez, *Instrucciones para el más allá*, Madrid 2001, 135ss; 270s; Tzifopoulos in: Abagianou (ed.), *Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου*, Ἀθήνα 2002, 156s;

βασιλείαι, cf. sim. illic laud. II 9 Lam. Thur. (fr. 487) 4 θεὸς ἐγένου ἐξ ἀνθρώπου | Lam. Rom. (fr. 491) 4 διὰ γεγῶσα | Emped. fr. 102, 4 Wright (31 B 112, 4 D.-K. = Orph. fr. 447, 4) ἐγὼ δ' ὑμῖν θεὸς ἄμβροτος, οὐκέτι θνητός | Aristoph. *Aves* 977s

II, 236; olim cum Clem. Alex. *Protr.* 2, 16, 2 (fr. 589 I) Σαβαζίων γοῦν μυστηρίων σύμβολον τοῖς μνουμένοις ὁ διὰ κόλπου θεὸς· δράκων δέ ἐστιν, οὗτος διελκόμενος τοῦ κόλπου τῶν τελουμένων, ἔλεγχος ἀκρασίας Διὸς comparaverunt Dieterich 337ss [17ss]; Harrison 593ss et Colli p. 402 : at non de initiationis ritu agitur sed de quodam apud inferos eventu, cf. Burkert (1975) 97 : de loco tantum auctor loquitur sec. Festugière, *Études* 51 ('la partie de l'Hadès où se tient la Reine des morts') : sec. alios initiatus sicut puer in gremio materno pacem invenit, cf. Rohde, *Psyche* I, 421; Comparetti 27 adn. 3 (coll. Ev. Luc. 16, 22 κόλπος Ἀβραάμ); Nilsson, *Gesch. Griech. Rel.* 1974, II, 236; Zuntz 319: 'he has found his haven with Persephone' : potius 'Wiedergeburt aus der göttlichen Mutter' sec. Dieterich, *Mutter Erde*, 1925, 55 (cf. Guthrie, *Orpheus* 182) : 'elle (la déesse) a accompli pour moi l'acte mystique de filiation qui a fait du moi un dieu' Lagrange, *Les mystères: l'orphisme*, Paris 1937, 144; vid. alia ad rem pertinentia ap. Burkert (1975) 94ss, qui cft. Plat. *Remp.* 620e ἐν-τεῦθεν δὲ δὴ ἀμεταστρεπτὴ ὑπὸ τὸν τῆς Ἀνάγκης ἰέναι θρόνον, καὶ δι' ἐκείνου διεξελθόντα κτλ.; 'Burkert probavit nostro e versu ritum similem quendam nascendi perlucere' Riedweg (1996) 485; cf. et. di Filippo Balestrazzi, *Riv. di Archeol.* 15, 1991, 73s; Camassa 180s; Bernabé-Jiménez 173ss | icon. possidemus multa simulacra votiva fictilia minuta (saec. IV - II a. C. n.) in Etruria et Latio reperta deas cum puero (aut viro) sub vestibus vel puero (aut viro) ubera praebentes repraesentantia, cf. Fridh-Haneson in: Linders-Nordquist, *Gifts to the gods*, Stockholm 1987, 67ss; Olmos in: Bernabé-Jiménez 320s; similia figurantur Perusiae in speculo Etrusco, cf. Gerhard, *Etruskische Spiegel*, Berlin 1845 II, pl. 125, Rebuffat-Emmanuel, *Le miroir étrusque d'après la collection du Cabinet des Medailles*, Rome 1973, pl. 2, Fridh-Haneson loc. laud. 70; Olmos in: Bernabé-Jiménez 321ss II 8 ut dittographiam ex v. 6 recte del. Kaibel prob. Olivieri, Zuntz 301 : trad. (corr. ιμερτοῶν ... στεφάνων et καρπαλίμοισι) def. Eitrem, *Opferritus und Voropfer*, Kristiania 1915, 54s, prob. Kern, Colli 178 et Pugl. Carr. (1993) 56 (= [2001] 103s) II 9 cf. Lam. Pelinn (fr. 485-486) 1 νῦν ἔθανες καὶ νῦν ἐγένου, τρισόλβιε, et 7 ὄλβιοι ἄλλοι et comm. ad loc. I

ἔριφος ἐς γάλ' ἔπετον.

10

489 F (32 d K., 4 [A 66a] C.)

Ἔρχομαι ἐκ καθαρῶν {σχονων} καθάρᾳ, χθονίων βα-
σίλῃεια,
Εὐκλε καὶ Εὐβουλεῦ {ι} καὶ θεοὶ καὶ δαίμονες ἄλλοι.
καὶ γὰρ ἐγὼν ὑμῶν γένος εὐχομαι ὀλβιον εἶναι
ποικῶν δ' ἀνταπέ{ι}τε{σε}ικς ἔργων ἔνεκα οὐτι δικαίων.

Pugl. Carr., *Les lamelles d'or orphiques*, Paris 2003, 98ss | optimas imagines lucis
ope confectas invenies in Pugl. Carr. (1993) 51; 53; 55 | de rebus archaeologicis cf.
Bottini, *Archeologia della salvezza*, Milano 1992, 27ss

489 vid. ad fr. 488

θέσπιε κούρε ... / αἰετὸς ἐν νεφέλῃσι γενήσεται || **10** Lam. Thur. (fr. 487) 4 ἔριφος
εἰς γάλα ἔπετες | Lam. Pelinn. (fr. 485, 5-486, 4) κριὸς εἰς γάλα ἔπεσες

489 1 vid. ad Lam. Thur. (fr. 488) 1 || 2 vid. ad Lam. Thur. (fr. 488) 2 ||
3 vid. ad Lam. Thur. (fr. 488) 3 || 4 Pind. Ol. 2, 57s (fr. 445) αὐτίκ' (sc. post mor-

μακαριστέ] cf. IG I² 1085 (CEG 83 Hansen) 9 εἰς Ἀίδα κατέβα, πᾶσιν μακαριστὸς
ιδέσθαι, cf. et. Plut. de gen. Socr. 16 p. 585e ἔστι γάρ τι γινόμενον ἰδίαι περὶ τὰς
ταφὰς τῶν Πυθαγορικῶν ὅσιον, οὐ μὴ τυχόντες οὐ δοκοῦμεν ἀπέχειν τὸ
μακαριστὸν καὶ οἰκείον τέλος | θεὸς δ' ἔστι ἀντὶ βροτοῖο] vid. adn. ad Lam. Thur.
(fr. 487) 4 | de re cf. et. Emped. fr. 102, 4 Wright (31 B 112, 4 D.-K., quod vid. in app.
loc. sim.), Inscr. Mesembriae ap. Mihailov, *Inscriptiones Graecae in Bulgaria reper-
tae*, Serdicae 1956, I, p. 170s, n. 345 ἐνθάδε ἐγὼ κείμε Ἐκάτη θεὸς ὡς ἑσορᾶς, /
ἤμην τὸ πάλαι βροτός, νῦν δὲ ἀθάνατος καὶ ἀγέρως, cf. et. Giangiulio 25ss; Pugl.
Carr. (1993) 58 (= [2001] 110s) || **10** de formula ἔριφος ἐς γάλα ἔπετες vid. Lam.
Pelinn. (fr. 485) 3ss et adn. ad loc.

489 1 Ἔρχομαι ἐκ καθαρῶν {σχονων} Olivieri (χονων recte pro dittogr. ex
χθονίων habens) : ἐρχομαι ἐκ καθαρῶν, χθονίων lam. : Ἔρχομαι ἐκ καθαρῶν, χθονίων (ver-
sum heptametrum interpretans) Giangrande, *Minerva* 5, 1991, 86 | de interpunctione
vid. adn. ad Lam. Thur. (fr. 488) 1 | χθονίων βασιλῃεια Olivieri : χονίων βασιλῃει
lam. || 2 Εὐκλε] formam pro Εὐκλες defendit Bücheler 332 [412] coll. Πατροκλῆς /
Πάτροκλος, Ἰφικλῆς / Ἰφικλος et al. | Εὐβουλεῦ {ι} Olivieri : Εὐβουλεύς leg. Com-
paretti | de Euclō (hic mutato nomine) et Eubuleo vid. ad Lam. Thur. (fr. 488) 2 | καὶ
θεοὶ καὶ δαίμονες ἄλλοι Murray 668, prob. Colli : καὶ θεοὶ δαίμονες ἄλλοι lam. :
καὶ ὅσοι θεοὶ δαίμονες Radermacher 472, prob. Die. et Kern : iure repugnavit
Zuntz 309 | de δαίμονες cf. Zuntz ibid. qui cft. Aesch. Pers. 631 χθόνιοι δαίμονες
ἀγνοί : melius Sfameni in: Bilde et al. (edd.), *Conventional values of the Hellenistic
Greeks*, Aarhus 1997, 67ss, praec. 76s || 3 γὰρ edd. : γὰ lam. | ὀλβιον Comparetti :
ὀλβιοι lam. || 4 ποικῶν δ' ἀνταπέ{ι}τε{σε}ικς Olivieri, Kern : ποικιλοδανταπει-

V. FRAGMENTA ORPHICA

εἴτε με Μοῖρα ἐδάμασσ' {ατο} εἴτε ἀστεροπητὰ κεραιῶν. 5

tem) ἀπάλαμνοι φρένες ποινὰς ἔτεισαν || 5 vid. ad Lam. Thur. (fr. 488) 4 ||

τεσειεργω lam. I non de poenis post mortem patiendis sed de peccatis ante mortem expiatis dicitur, sec. Zuntz 313 : potius de Titanum morte punienda, cf. Plat. Cratyl. 400c (fr. 430 I) ὡς δίκην διδούσης τῆς ψυχῆς ὧν δὴ ἕνεκα δίδωσιν, Iamblich. Protr. 77, 27 Des Places (= Aristot. fr. 60 Rose, Orph. fr. 430 V) ὥσπερ ἂν ἐπὶ τιμωρίαι πάντες. τοῦτο γὰρ θεῖον οἱ ἀρχαιότεροι λέγουσι τὸ φάναι διδόναι τὴν ψυχὴν τιμωρίαν καὶ ζῆν ἡμᾶς ἐπὶ κολάσει μεγάλων τινῶν ἀμαρτημάτων, Pind. fr. 133 Sn.-Maehl. (Orph. fr. 443) οἷσί κε φερσεφόνα ποινὰν παλαιοῦ πένθεος / δέξεται, Pind. Ol. 2, 58 (Orph. fr. 445) ποινὰς ἔτεισαν et comm. ad loc., P.Gurob (fr. 578) col. I 4 δῶρον δέξ[ατ] ἐμὸν ποινὰς πατ[έρων] ἀθεμίστων, fr. 350, 3 λύσιν προγόνων ἀθεμίστων et sim. illic laud.; vid. et Guthrie, Orpheus 174s (qui iam ἀνταπέτεισ' dub. 'I have paid the vicarious penalty' vertit); Bianchi, Rev. Hist. 170, 1966, 117ss; Burkert (1975) 95; Giangiulio in: Settis (ed.), Storia della Calabria antica II. Età Italica e Romana, Roma-Reggio Calabria 1994, 21ss | icon. in cratera Apulia 350-340 a. C. n. 'Altamura' q. voc. (de quo cf. Nilsson, The Dionysiac mysteries, Lund 1957, 121) daemones repraesentantur ΠΟΙΝΑΙ nominatae; vid. et Aellen, À la recherche de l'ordre cosmique, Zürich 1994, n. 2; Lochin, Poine, LIMC VII 1 (1994) 422s (n. 1) | cum P. Derveni col. III (fr. 472) 8 s ἄ[νδρες] ἄδικοι θα[νάτῳ] ζημιούμε[ε]νοι, αἰτὶν [δ'] ἔ[χ]ουσι comparavit Most, Journ. Hell. Stud. 117, 1997, 131ss | cf. et Lam. Pher. (fr. 493) ἄποινος γὰρ ὁ μύστης, Plat. Phaed. 69c (fr. 434 III) ὅς ἂν ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος εἰς Ἄιδου ἀφίκηται ἐν βορβόρῳ κείσεται, ὁ δὲ κεκαθαρμένος τε καὶ τετελεσμένος ἐκέισε ἀφικόμενος μετὰ θεῶν οἰκήσει et Plat. Gorg. 493a (fr. 434 II) || 5 εἴτε Weil | 'post mo litt. i ruga hausta esse potest' Zuntz 302 | ἐδάμασσ' {ατο} εἴτε Kaibel, Olivieri : εδαμασατοεἴτε lam. : ἐδάμασσ'ατο εἴτε Kern, Gallavotti : ἐδάμασσ'ατο εἴ {τε} Colli 180 (qui et. secl. α sequens) : ἐδάμασσ'ατ' {ο} ὃ τ' Weil : at verbum medium difficile : ἐδάμασσ' ἄτο<ς> εἴτε Reinhardt 199; ἐδάμασσ' αὖτον εἴτε Comparetti : ἐδάμασατο (?) Die., qui post hoc verbum lacunam statuit (monente Murray) | ἀστεροπητὰ (ἀστεροπητὰ Weil) κεραιῶν Weil, Kaibel, Olivieri, Gallavotti (cf. Tit. Camir. 142 Ζηνὸς Ἀστραπάτα) : ἀστεροπητικραιῶν litt. ν in fine supra lineam scripta lam. : ἀστεροπητὶ κεραιῶν Zuntz 302 : ἀστεροπητὶ καὶ κεραιῶν Murray : στεροπητὶ (iam Radermacher 475) κεραιῶν Gruppe, Die., Reinhardt 199 : στεροπητὶ κεραιῶν [ν] Comparetti, Colli 180 | de re cf. Alline, Ξένια, Athènes 1912, 98, adn. 2, qui cft. Plat. Remp. 621b αἰττοντας ὥσπερ ἀστέρας; sec. Kerényi, Arch. Religionswiss. 26, 1928, 322 (coll. Plin. Nat. hist. 2, 82 ut e flagrante ligno carbo cum crepitu, sic a sidere caelestis ignis exspuitur) auctor credit animas ad caelestem mundum pertinentes ut stellas transvolantes in terram cadere et cum corpore iungi, prob. Lagrange, Les mystères: l'orphisme, Paris 1937, 139 adn. 2; cf. et. Cosi, Mus. Pat. 5, 1987, 217ss; Bernabé-Jiménez 150ss | legendum εἴτε με Μοῖρ' ἐδάμασσ' εἴτ' ἀστ. κτλ : at ut trip enh interpretavit Gallavotti 358 ||

νῦν δ' ἰκέτις ἦκω παρὰ ἰδὲ ἀγνήν Φερσεφόνηαν,
ὥς με πρόφρων πέμψῃ ἔδρας ἐς εὐαγέων.

490 F (32e K., 4 [A 66b] C.)

Ἔρχομαι ἐκ καθαρῶν καθάρᾳ, χθονίων βασιλείᾳ,
Εὐκλεῖ καὶ Εὐβοῦ λευθεοὶ καὶ θεοὶ ὅσοι δαίμονες ἄλλοι
καὶ γὰρ ἐγὼ ὑμῶν γένος εὐχομαι ὄλβιον εἶναι ὄλβιο

490 vid. ad Lam. Thur. (fr. 488)

6 λ 386 ἀγνή Περσεφόνηα | Hymn. Cer. 337 ἀγνήν Περσεφόνηαν || 6-7 Orph. fr. 340, 1-3 οἱ μὲν κ' εὐαγέωσιν ὑπ' αὐγᾶς ἡελίοιο, / αὐτὶς ἀποφθίμενοι μαλακώτερον οἶτον ἔχουσιν / ἐν καλῶι λειμῶνι | Inscr. Smyrnae saec. II a. C. n. (fr. 582a), 7-8 σὺ δ' εὐαγέων ἐπὶ θάκῃ, / Αἰακέ, [σ]ημήναις ἦι θέμις ἀτραπιτόν | Lam. Amphip. (fr. 496n) εὐαγῆς ... εἰμί

490 vid. ad Lam. Thur. (fr. 489)

6 ἰκέτις ἦκω Kern, D.-K., Pugl. Carr. (1993) 50 (= [2001] 99) : ἰκετικω lam. : ἰκέτις ἦκω Pugl. Carr. (1974) 116, Colli, Gallavotti : ἰκέτης ἦκω Olivieri | παρὰ ἰδὲ ἀγνήν Gallavotti quod metro melius consentit : παρὰ ἀγνήν Colli 180 : παρ' ἀγνήν Comparetti : παιαγνη lam. : παρ' ἀγανῆν D.-K., Kern : utrumque epithetum de Proserpina dicitur (e. g. λ 213, 226, 635, 386); de ἀγνή cf. de Bock Cano, Emerita 50, 1982, 121ss | Φερσεφόνηαν Comparetti : Φερσεφόνηαν Pugl. Carr. (1993) 50 (= [2001] 99) : Φερσεφόνηαν lam. || 7 ὥς με πρόφρων πέμψῃ Olivieri : ὥς με πρόφρων πέμψει Gallavotti : ωσμειπρόφωπειψη lam. | ἔδρας leg. Pugl. Carr. (1993) 50 (= [2001] 99) : ἔδρας (corrigendum in ἔδρας) cett. edd. | εὐαγέων Olivieri : ευαγειω lam. : εἰς εὐαγέων Kern : εἰς εὐαγεόντων D.-K. | versus vitiosus : pentameterum (leg. ἔδρας) agn. Kaibel, Epigr. 702, Radermacher 473 : angel. sec. Gallavotti, loc. laud.

490 scriba lamell. rect. (v. 1-4 δικ-) et vers. (v. 4 αἰών - 7) scripsit, qua de causa litterarum haud parva confusio est || 1 Ἔρχομαι ἐκ καθαρῶν καθάρᾳ, χθονίων βασιλείᾳ Comparetti : ερχομαιεκαθαρωκαθοβασιλ*α lam. || 2 {να} del. edd. : up leg. Olivieri : unde Κοῦρη supplendum dub. prop. | καὶ Εὐβοῦ λευθεοὶ Murray | recte όσοι del. Zuntz 309s pro dittographia e θεοι habens | δαίμονες ἄλλοι Comparetti : δμονεσαλλοι lam. || 3 ἐγὼ Olivieri, Pugl. Carr. (1974) 116, Zuntz 305, Colli : ἐγὼ Comparetti, Pugl. Carr. (1993) 52 (= [2001] 101) : εω lam. | ὑμῶν ... εὐχομαι Comparetti : υ ... ευχομα lam. | ὄλβιον ante εἶναι iure transposuit Zuntz 305; 310s, quamquam verba in Lam. Thur. (fr. 488) 3 alio ordine (ὄλβιον εὐχομαι εἶμεν) inveniuntur, hanc lamellam ex eodem archetypo atque Lam. Thur. (fr. 489) provenire existimans | εἶναι Compa-

V. FRAGMENTA ORPHICA

ποινὰν <δ> ἀνταπέτε<ισ> ἔργων ἔνεκ' οὐ<τι> δικα<ίων>. 5
 εἴ<τ>ε με Μοῖρα ἐδάμασσ' ἐ<ί>τε ἀσ<τεροπ>ήτ<α> {κη}
 κεραυνῶ<ιν>.
 νῦν δὲ <ί>κ<έ>τις ἦκω {ικω} παρ' ἀ<γν>ήν Φ<ερ>σε<φόνειαν>,
 ὥ<ς> {λ} με <π>ρό<φ>ρων πέ<[μ]>ψ<η> {μ} ἔδρας ἐς εὐ<α>γ<έ>ων.

491 F (32g K., 4 [B 31] C.)

Ἔρχεται ἐκ καθαρῶν καθαρά, χθονίων βασιλεία,
 Εὐκλεες Εὐβουλεύ τε Διὸς τέκος· ἀλλὰ δέχ<ε>σθ<ε>

491 Lamella aurea c. a. 260 p. C. n. Romae reperta (fort. in sepulcreto viae Ostiensis), nunc in Museo Britannico (3154), prim. ed. Comparetti, *Atene e Roma* 54-55, 1903, 161ss; cf. et. Die., *Philotesia für P. Kleinert*, Berlin 1907, 39ss; Harrison, *Prolegomena* 585ss (et Murray in appendice 672s); Comparetti, *Laminette orfiche*, Firenze 1910, 42ss; Marshall, *Catalogue of the Jewellery Greek Etruscan and Roman in the ... British Museum*, 1911, 380s (n. 3154); Olivieri, *Lamellae aureae orphicae*, Bonn 1915, 18; Kern, *Hermes* 51, 1916, 555s; eund., *Orph. fr.* 32g; Vorsokr. I B 19a; Lagrange, *Les mystères: l'orphisme*, Paris 1937, 140ss; Zuntz, *Persephone*, Oxford 1971, 333ss; Pugl. Carr., *La parola del passato* 29, 1974, 117; Guard., *Epigraphica*

491 1 Lam. Thur. (fr. 488) 1 Ἔρχομαι ἐκ καθαρῶν καθαρά, χθονίων βασιλεία, cf. sim. illic laud. || **2** Lam. Thur. (fr. 488) 2 Εὐκλῆς Εὐβουλεύς τε, cf. sim. illic

retti : ενα lam. || **4** ποινὰν — δικαίων Comparetti (ἔνεκα om. Pugl. Carr. [1993] 52 = [2001] 101) : ποινανταπετεεργωοτιδικαων lam. || **5** de versu restituendo vid. app. crit. ad Lam. Thur. (fr. 489) 5 : ετμεμουραετεροπητι κηκεραυνο lam. || **6** de versu sanando vid. app. crit. ad Lam. Thur. (fr. 489) 6 | νῦν δὲ <ί>κ<έ>τις Colli 182 : νῦν δ' ἐ<π>ή<κ>οον Pugl. Carr. (1993) 52 (= [2001] 101) : νυνδεκτηκ lam. | ἦκω παρὰ Φ<ερ>σε<φόνειαν> Colli 182, Pugl. Carr. (1993) 52 (= [2001] 101) : ωικωπαραφσε* lam. || **7** de versu restituendo vid. app. crit. ad Lam. Thur. (fr. 489) 7 : ωσλμε<ροφ>πε[.] ψεμεδρασεσευγ lam. | de re cf. comm. ad Lam. Thur. (fr. 488)

491 1 ἔρχεται ambigitur quis sit qui loquens inducitur: sec. Zuntz 334s 'ianitor' quidam inferorum : 'lamella ipsa illa verba personat' Riedweg (1996) 479, cf. eund. (1998) 370 : an sacerdos Orpheusne ipse? cf. Bernabé-Jiménez 180 | de interpunctione vid. comm. ad Lam. Thur. (fr. 488) 1 || **2** Εὐκλεες Εὐβουλεύ τε | cf. Lam. Thur. (fr. 488) 2 et adn. ad loc. | ἀλλὰ δέχ<ε>σθ<ε> West 231 (repugnante Marc. 223) : αλ(vel γ?)λααεχωδε lam. : unde ἀπα<λ>ά. ἔχω δὲ ed. pr. : ἀγλαά· ἔχω δὲ Die., prob. Kotansky (1994), Pugl. Carr. (1993) 38 (= [2001] 96) (unde ἀγλά' {α}· ἔχω δὲ Olivieri), at haec mea sententia vix sana sunt pluribus de causis (vid. Bernabé-Jiménez 180 adn. 494) : a) 'whom does "Zeus' splendid child" refer to?' ut recte inquirat

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

Μνημοσύνης τόδε δῶρον αἰίδιμον ἀνθρώποισιν.
 ‘Καικιλία Σεκουδεῖνα, νόμωι ἴθι δῖα γεγῶσα.’

36, 1974, 13ss; West, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 18, 1975, 231; Marc., *ibid.* 23, 1976, 222s; Guard., *Epigrafia Greca IV*, Roma 1978, 269; Gallavotti, *Mus. Cr.* 13-14, 1978-79, 359; Lloyd-Jones, *Pindare, Entretiens Hardt* 31, 1984, 273ss (= Greek Epic, Lyric, and Tragedy, Oxford 1990, 99ss); Kotansky in: Faraone-Obbink, *Magika Hiera*, Oxford 1991, 114; Velasco, *Las lamellae órficas (edición y comentario)*, Memoria de Licenciatura, Valladolid 1990-1991, 637; Pugl. Carr., *Le lamine d'oro 'orfiche'*, Milano 1993, 38s; Kotansky, *Greek Magical Amulets I*, Köln 1994, 107ss; Riedweg, *Vox Latina* 32, 1996, 479; Chicoteau, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 119, 1997, 81ss; Riedweg in: Graf (ed.), *Ansichten griechischer Rituale*, Stuttgart und Leipzig 1998, 370; 394; Pugl. Carr., *Le lamine d'oro orfiche*, Milano 2001, 96s; Bernabé-Jiménez, *Instrucciones para el más allá*, Madrid 2001, 179ss; 273; Riedweg, *Rev. Hist. Rel.* 219, 2002, 466; Pugl. Carr., *Les lamelles d'or orphiques*, Paris 2003, 96s | *optimam imaginem lucis ope confectam invenies in Pugl. Carr. (1993) 39*

laud. | A 202 al. Διὸς τέκος || 3 Lam. Hipp. (fr. 474) | Μνημοσύνας τόδε ἔργον, cf. sim. illic laud. | Orph. Hymn. 72, 5 αἰίδιμον ἀνθρώποισιν | Z 358 ἀνθρώποισι πελώμεσθ' αἰίδιμοι || 4 Lam. Thur. (fr. 487) 4 θεὸς ἐγένου ἐξ ἀνθρώπου | Lam. Thur. (fr. 488) 9 ὄλβιε καὶ μακαριστέ, θεὸς δ' ἔσθι ἀντὶ βροτοῖο

Kotansky (1994) 110; non verisimile mihi videtur Caeciliam significari (ut voluit Marshall 380), cf. Zuntz 334 et iam Guthrie, *Orpheus* 180 ('my suggestion is that the translation should run : "she comes from the pure, pure queen of those below, and Eukles, and Eubuleus, son of Zeus"'); b) quid verbi ἔχω subiectum est? an lamella ipsa?; c) nihil momenti haberet 'ego (an lamella?) habeo'; d) τέκος est neutrum et spectaverit ad ἀγλαόν (cf. iam Lagrange 140 'le graveur se serait permis ἀγλαέ par ἀγλαόν?') : non meliora mihi videntur ἀγλαὰ ἔχω δὴ Colli (post τέκος distinguens et ἀγλαὰ ut subiectum verbi ἔχω accipiens : at cur anima ipsa se 'splendidam' appellaverit?) neve ὄπλα δ' ἔχ' ὥδε Murray (interpungens post Μνημοσύνης et vertens 'receive here the armour of Memory') | si Westianam coniecturam τέκος· ἀλλὰ δέχσθαι accipimus, res melius intelligi potest: τέκος est Εὐβουλεύς i. e. Bacchus, Iovis et Proserpinae filius, et Εὐκλεῆς idem atque Iuppiter, cf. Orph. Hymn. 30, 1ss κικλήσκω Διόνυσον ... / 6 Εὐβουλεύ ... Διὸς καὶ Περσεφονείης / ... τεκνωθεῖς, 29, 6ss ὑποχθονίων βασιλεία, / ἦν Ζεὺς ... τεκνώσατο κούρην, / μήτηρ ... Εὐβουλήος || 3 δῶρον] ψυχρὸν ὕδωρ sec. Marshall 379 : 'the poem' sec. Zuntz 335, prob. Kotansky (1994) 112 : 'metaforico' sec. Tortorelli, *La parola del passato* 50, 1995, 478s : mea sententia initiationis memoria potius vel formula sacra, cf. Comparetti (1910) 45; Bernabé-Jiménez 181 | αἰίδιμον] 'sung among men' Murray (Σκουδ- scripsit Diels I B 19a), de qua cf. Kotansky (1994) 112, vid. et. Riedweg (2002) 466 | haec est unica lamella "longa" ubi nomen initiatae (vel initiati) laudatur (at cf. fr. 496 a-d,f-k) qua de causa hanc

V. FRAGMENTA ORPHICA

492 F (47 K., 4 [A 68] C.)

Πρωτογόνω<ι> ΤΗΜΑΙΤΙΕΤΗ Γᾶι ματρί ΕΠΑ Κυβελεία<ι> Κόρρα<ι>
ΟΞΕΝΤΑΙΗ Δήμητρος ΗΤ

492 Lamella aurea saec. IV-III a. C. n. Thuriis reperta in sepulcro ('Timpone grande'), plicata ut involucrum alterius lamellae Thurinae (fr. 487), hodie Neapoli

lamellam ab reliquis valde differre putaverunt viri docti: 'here the older hexametric formulas of the gold leaves have been adopted for use as an amulet' Kotansky (1994) 107; cf. Zuntz 334; Kotansky (1991) 115 | νόμωι | 'la loi orphique sanctionnée par les enfers' Lagrange 140 | ἴθι δῖα ('oder θα [= θεῖα] = δῖα in Anlehnung an diva' in app. crit.; cf. 'δῖα stands for diva and θεά' Zuntz 335) γεγῶσα Die., 1 B 19a : ἴθι θῖα (i.e. θεῖα) γεγῶσα Die. (1907) (cui repugnavit Comparetti [1910] 44 adn. 1 ad p. 43) : ἀεὶ διαγεγῶσα ed. pr. : ἴδ' ἰδία γεγῶσα Gallavotti 359 | de pictura c. a. 240 p. C. n. in hypogeo Romae (vid. comm. ad Lam. Hippon. [fr. 474] 1), cf. Chicoteau 81ss; Olmos in: Bernabé-Jiménez 328ss

492 frustra temptaverunt viri docti demonstrare scripta intelligibilia fuisse (praesertim Die., qui excogitavit 'carmen Siculum' tam ingeniosum quam a lamella remotum); repugnavit Comparetti (1910) 15, qui scripta consulto obscura et sine sensu esse ('intenzionalmente inintelligibile') putavit : 'a charm of some kind, concerned with healing and fasting' Murray 665 : et. 'daß der Schreiber die Buchstabenfolgen ... selbst nicht verstand, scheint eine fast zwingende Annahme ... dann würde doch ein magischer Text vorliegen' Burkert 326 : 'phylakterion per custodire, magicamente assicurandone l'inviolabilità, l'altra' (sc. Lam. Thur. [fr. 487]) Pugl. Carr. (1993) 67 (= [2001] 126); et. eam ad magicum usum scriptam esse putaverunt Scarpi, Mus. Pat. 5, 1987, 215; Kotansky in: Faraone-Obbink, Magika Hiera, New-York-Oxford 1991, 114ss; Kingsley, Ancient philosophy, mystery and magic, Oxford 1995, 310; Riedweg (1998) 361 adn. 7 : dubitaverunt Olivieri 23 et Zuntz 345, quia 'the sequences of meaningless letters bear no similarity to the well-known methods of magical abracadabras' (quod iam monuerat Murray 665) : mea sententia deorum nomina epithetaeque et quaedam formulae mysticae consulto inter litteras nihil significantes et verba sensum non conformantes collocatae sunt, non magico sed mystico modo, ut haud initiati illas legere nequirent; initiati autem formulas et nomina illis nota legere poterant discernentes significantia a non significantibus, simili modo atque nos hodie legimus ludicra quae Hispanice 'sopas de letras' vocantur, cf. Bernabé-Jiménez 183ss; Bernabé 55ss | verba quae significationem habent nec carmen nec textum prosaicum efficiunt, neque effecerunt; immo sunt verba singula vel frustula orationis, sicut lamm. osseae Olbiae (fr. 463ss): Πρωτογόνω<ι> (an -ος?), Γᾶι ματρί, Κυβελεία<ι> Κόρρα<ι> Δήμητρος | Ζεῦ ἀέρ, "Ἠλιε | πῦρ δὴ πάντα νικᾷ | Τύχα, Φάνης, πάμνηστοι Μοῖραι | σὺ κλυτὲ δαῖμον, πάτερ παντοδαμάστα | ἀνταμοιβή | ἀέρ, πῦρ, Μᾶτερ, Νῆστι, νύξ, ἡμέρα | ἐπτήμαρ νήστιας | Ζεῦ ἐνορύττε (?) καὶ πανόπτα | αἰέν | μᾶτερ, ἐμᾶς ἐπάκρουσον εὐχᾶς | καλ{η}ὰ ἱερά | ἱερά, (an ἱερά?) Δημήτερ, πῦρ, Ζεῦ, Κόρη Χθονία | ἦρως | φᾶος ἐς φρένα | μήστωρ εἶλε Κούρην | αἶα, ἀέρ | ἐς

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

ΤΑΤΑΙΤΤΑΤΑΠΤΑ Ζεῦ ΙΑΤΗΤΥ ἀέρ ΣΑΠΤΑ "Ηλιε, πῦρ δὴ πάντα
ΣΤΗΝΤΑΣΤΗΝΙΣΑΤΟΠΕ νικᾷ Μ

Mus. Nazionale (111464): notulas tantum edidit Comparetti, Atti Acc. Linc. Ser. III Mem. III, 1879, 329; prim. ed. Die., Festschrift Gomperz, Wien 1902, 1ss (iterum

φρένα, sed haec inter se valde congruentia, quia de carminibus vel de sententiis in ritu dictis fluxerunt et ad unam tantum religionem attinent | quae initiati credebant et ad quae in lamella alluditur sic breviter contrahi possunt: homo vivit in universo a quatuor deis-elementis constituto: Iove aëre, Baccho-Sole igne, Cerere terra et Proserpina aqua, duobus superis et duabus inferis; nox et dies alternant: sunt etiam vita terrestris et vita apud inferos; dum homo supra terram vivit, omnia quae facit Iuppiter vidit et Parcae non obliviscuntur; omnium ei retributio erit apud inferos, et id est sors sua (Τύχα); quo meliorem vitam apud inferos agat (i. e. ut heros sit), ei necesse est noscere quo modo mundus constitutus sit – quod in initiatione, quasi mentis illuminatione ei revelatur – et qui ritus agendi sint (inter quos ieiunium et preces) | cum alia verba ex aliis fontibus venirent, alia aliorum dialectorum propria sunt: alia Ionica (e. g. Δήμητρος, Κούρη), ut mihi probatum est, e traditione poetica Orphica, alia Dorica (e. g. Γᾱι ματρί, ἐμᾱς ... εὐχᾱς) plane e ritibus sumpta || 1 Πρωτογόνωι Die. (1902) : Πρωτόγονος> Olivieri fort. rectius (quod et. praefert Riedweg per litt.) : Πρρτογόνωι Die., Vorsokr. : Πρωτόγονε Murray : ΠΡΩΤΟΓΟΝΟ lam. | Πρωτόγονος idem atque Primogenitus in Rhapsodiis laudatus, sec. Murray 664, Comparetti 14 : epitheton Terrae appositum sec. Die., prob. Olivieri 24 : Proserpinae, sec. Zuntz 349 : immo mea sententia de Caelo sermo est ut in P. Derveni, cf. fr. 12, 1 et comm. ad loc. | ΤΗΜΑΙΤΙΕΤΗ Γῆι< μα{ι}τρῶι ἔφη Die. : τῇ< vel Γῆι< ... Zuntz : Γῆ Μητίετα Murray : Γῆ Μητίετης> Olivieri : τε Μῆ{ι}τίς τε Colli | Γᾱι ματρί – scripsi : Γᾱ< (vel τᾱ<) ματρί ἔφα Zuntz : παμματρ{ι}εῖα dub. Murray : παμματριεῖα Olivieri : παμμάτ<ωρι ἔφα Colli : πάμματρι i. e. Rheae dub. leg. Pugl. Carr. (1993) 67 (= [2001] 126, cf. Epigr. [fr. 568] 2 πάντων Μάτηρ, Epigr. Gr. 823, 3 Kaib. θεᾱι παμμήτωρι Ρεῖηι, Orph. fr. 243, 27 γαῖα παμμήτωρ) : ΓΑΜΜΑΤΡΙΕΠΑ lam. | pro dittographia habuit Die. | Γᾱι ματρί mea sententia idem atque Δήμητρι et plane atque Κυβέληι | Κυβελεία< Κόρρα< scripsi : Κυβελῆια Κόρρα Die. : Κυβελεία Κόρρα Murray : Κυβέλεια κόρρα Pugl. Carr. (1993) 67 (= [2001] 127); cf. di Filippo Balestrazzi, Riv. di Archeol. 15, 1991, 74 : ΚΥΒΕΛΕΙΑΚΟΡΡΑ lam. | ΟΞΕΝΤΑΙΗ] ὁσ<ῶη {ν} παῖς dub. Murray : ὅσ' ἐν ταῖς Colli : ὅς ἐν τᾷ – dub. Riedweg per litteras | Δήμητρος – Die. | versus primi verba sunt dedicatio 'Primogenito (sc. Caelo), Terrae matri, Cybeleiae filiae Cereris' || 1-2 ΗΤ/ΤΑΤΑΙ] ἡτ-τᾱται <σοι> Olivieri (cf. Riedweg [2002] 460 adn. 7) || 2 ΤΤΑΤΑΠΤΑ] παρόπτα Die. : πα<ν>τόπτα dub. Murray : πᾶν<τα <τᾱ> πᾶν<τα Olivieri | Ζεῦ Die. | ΙΑΤΗ] ἱατήρ> Olivieri coll. Orph. Hymn. 67, 1 ubi de Aesculapio dicitur : ἱατήρ> vel πατήρ> Zuntz : ἱάτη Murray | – ἀέρ – scripsi : τυ αερ – Zuntz : τὺ δὲ {ρ} Σα<ρά>πι {α} dub. Murray : τὺ ἀερσάπ<αν>τα Olivieri (coll. ἀερσίπους) : ΤΥΑΕΡΣΑΠΤΑ lam. | ἀήρ idem atque Ζεὺς et. in P. Derveni col. XVII 3 (fr. 14 I) δι' ὃ τι δὲ ἀήρ

V. FRAGMENTA ORPHICA

ΣΗΔΕ Τύχα ΙΤΕ Φάνης, πάμνηστοι Μοίραι ΣΣΤΗΤΟΙΓΑΝΝΥΑΠΙΑΝΤΗ
 σὺ κλυτὲ δαῖμον ΔΕΥΧΙ
 Σ πάτερ ΑΤΙΚ παντοδαμάστα ΠΑΝΤΗΡΝΥΝΤΑΙΣΕΛΑΒΔΟΝΤΑΔΕΠ
 ἀνταμοιβή ΣΤΛΗΤΕΑΣΤΛ

D.-K. 1 B 21, textum ita restitutum repetit Kern, cf. et Comparetti, Laminette orfiche,

ἐκλήθη, δεδήλωται ἐν τοῖς προτέροις. γενέσθαι δὲ ἐνομήσθη ἐπεὶ τ' ὠνομάσθη Ζεὺς κτλ, XIX 2 Ζεὺ[s] πάντα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐκλήθη· πάντων (Tsants. per litt. : πάν-τας ZPE) γὰρ ὁ ἀὴρ ἐπικρατεῖ τοσοῦτον, ὅσοι βούλεται (vid. et. fr. 14, 3 a = 31, 5) Ζεὺς πνοὴ πάντων et adn. ad loc.) I 'Ἥλιε Die. I πῦρ δὴ πάντα-scripsi : πῦρ δὴ πάντ' ἄσθη (vel πάντας τὴν) – Zuntz (at de universo agitur, non de locis habitatis) : πῦρ διὰ πάντ' ἄσθη (coll. Parmen. 28 B 1, 3) {ιντασση} νίσεαι ὅτε Die. : πυράν φανταστὴ φανταστὴ ἑκατο..ie Murray : Πῦρ δημαντασ-τή{ι}ς <δημανταστῆς, ἰσότηροπε Olivieri (coll. δηϊώω, δήλιος 'hostilis') : ΠΥΡΔΗΤΑΝΤΑΣΤΗΝΤΑΣΤΗ-ΝΙΣΑΤΟΠΕ iam. I 'apud Empedoclem πῦρ = Ζεὺς' Olivieri, at 'Ἥλιε πῦρ de Baccho dicitur sec. Bernabé-Jiménez 191, cf. fr. 542 'Ἥλιος, ὃν Διόνυσον ἐπὶ κλησιν καλέουσιν, fr. 536ss et infra adn. ad 3 Φάνης, invocantur etiam Iuppiter (aer) et Bacchus (Sol-ignis) || 2-3 νικᾷ – τύχα – Φάνης scripsi : Νί-και{μ}ς ἡδὲ Τύχαις ἐφάνης Die. qui add. <καὶ ὁμοῦ> : Νίκα ἱ{μ}ση δὲ Τύχα· ἴτε Φάνης Murray (qui et. lect. Dielsianam possibilem habet) : ε)νικαι(· σ)ἡδὲ τύχαι τ' εφανῆς (vel τε Φάνης) Zuntz : ΝΙΚΑΙΜ/ΣΗΔΕΤΥΧΑΙΤΕΦΑΝΗΣ iam. I πῦρ δὴ πάντα νικᾷ] de re cf. Heraclit. fr. 82 Marc. (22 B 66 D.-K.) πάντα ... τὸ πῦρ ἐπελθὼν κρινεῖ καὶ καταλήφεται et 87 Marc. (22 B 14 D.-K. = Orph. fr. 587) νυκτι-πόλοις, μάγοις, βάκχοις, λήναις, μύσταις· τούτοις ἀπειλεῖ τὰ μετὰ θάνατον, τούτοις μαντεύεται τὸ πῦρ || 3 Τύχα] cf. Orph. Hymn. 72 et fr. 356 I Φάνης] plane Bacchus-Sol, cf. fr. 60 τούνεκά μιν (sc. Solem) καλέουσι Φάνητά τε καὶ Διόνυ-σον I πάμνηστοι Μοίραι Colli (coll. Maiist. 75 Engelmann παμνήστοισιν ... πραπί-δεσσι); 'estas divinidades del otro mundo tienen en cuenta cada uno de los acontecimientos de la vida del difunto' Bernabé-Jiménez 192 : πάμνηστοι Μοίραι vel παμμήδεσι Μοίραις Murray : παμμή-στορι Μοίραι{σ} (vel Μοίραις Zuntz) Die., Zuntz, coll. Lycophr. 490 μοῖρα παμμήστωρ βροτῶν : ΠΑΜΜΗΣΤΟΙΜΟΙΡΑΙΣΣ iam. I – σὺ κλυτὲ δαῖμον Colli (quamquam incertum est de quo deo agatur, cf. fr. 5, 2; 239 ubi δαίμων de Saturno dicitur; 140 de Phanete; 243, 6 de Iove; hic de Iove sermo est, si idem atque πάτερ παντοδαμάστα [4] sit) : iam ... (ἀ)πάν(τη) τῆα> σῆα> (vel σὺ κλυτὲ) δαῖμον Zuntz : τῆα> τοι γάννυα (= γάνεα Buecheler) πιαίν<εις> τῆα> σῆμ> κλυτὲ δαῖμον Die., Vorsokr. : σῆ τοι πάντ' ἄνψει, τηλύκλυτε δαῖμον <άπάντη> Die. (1902) : στή-τοι (?) πανταγνσταῖ (?) <ἐ>ύκλητε Δαῖμον Murray : – γάννυα πιαντῆς <ἐ>ύκλητε Δαῖμον Olivieri : ΤΗΤΟΙΓΑΝΝΥΑΠΙΑΝΤΗΣΥΚΛΗΤΕ-ΔΑΡΜΟΝ iam. || 3-4 – πάτερ – scripsi : – εὐχῆς (vel δ' εὐχῆα) πατέρ(α) – Zuntz : δε{υχι}σπορτέα> τὴν Die., Vorsokr. : δε{υχι}σπορτέα> τὴν Die. (1902) : δέ{υ-χι}σπορτα ἴάτη (?) Murray : Ζεὺ{χι}ς πατὴρ <κράτις>στος καὶ> Olivieri (coll. Orph. Hymn. 10, 25 κρατίστη de natura dicto) : ΔΕΥΧΙ/ΣΠΑΤΕΡΑΤΙΚ iam. || 4 παντοδαμάστα Olivieri (coll. Orph. Hymn. 5, 3; 66, 5 πανδαμάτορ, 10, 26 πανδα-

ΤΗΜΗ ἀέρ Ι πῦρ Μᾶτερ ΛΥΕΣΤΙΣΘΙΛ-ΕΝΤΑΤΟ Νῆστι Ν νύξ
ΙΝΗΜΕΦ ἡμέρα ΜΕΡΑΝΕΓΛΧΥΕΣ

5

Firenze 1910, 12ss); denuo interpretari conati sunt Murray in appendice ad Harrison, *Prolegomena* 664ss; Olivieri, *Lamellae aureae orphicae*, Bonn 1915, 22ss; Zuntz, *Persephone*, Oxford 1971, 344ss (cf. Burkert, recens. *Gnomon* 46, 1974, 326); Colli 190s; Riedweg in: Graf (ed.), *Ansichten griechischer Rituale*, Stuttgart und Leipzig 1998; Velasco, *Las lamellae órficas* (edición y comentario), *Memoria de Licenciatura*, Valladolid 1990-1991, 592; cf. et. Bottini, *Archeologia della salvezza*, Milano 1992, 36; Pugl. Carr., *Le lamine d'oro 'orfiche'*, Milano 1993, 66s (optimam imaginem lucis ope confectam invenies in p. 67); eund., *Le lamine d'oro orfiche*, Milano 2001, 125ss; Bernabé-Jiménez, *Instrucciones para el más allá*, Madrid 2001, 183ss; 273ss; Bernabé in: Peláez (ed.), *El dios que hechiza y encanta. Magia y Astrología en el mundo clásico y helenístico*, Madrid 2002, 55ss; Riedweg, *Rev. Hist. Rel.* 219, 2002, 460s; Pugl. Carr., *Les lamelles d'or orphiques*, Paris 2003, 129ss; Betegh, *The Derveni papyrus*, Cambridge 2004, 332ss

μάτειρα) : παντοδάμαστα Murray : πάντα δαμαστά, <τὰ> Die. : πάντ' ἀδάμαστα (vel πάντα δάμα<α>ς τὰ) Zuntz : ΠΑΝΤΑΔΑΜΑΣΤΑ lam. I 'παντοδαμάστα ... pourrait facilement être intégré dans un hexamètre' Riedweg (2002) 461 adn. 8 I ΠΑΝΤΗΡΝΥΝΤΑ] παντήρνυντα (= παντοκράτυντα?) Murray : παντηρνύντα Olivieri (cf. *Orph. Hymn.* 3, 11 πάντα κρατύνει, 10, 4; 29, 10 παντοκράτειρα, 68, 10 πάντων κρατέεις, 12, 4; 45, 2 παντοδυνάστα) : πάντ(η) vel πάντ' – -ντα (vel -νταις cum seq. IΣ) Zuntz : πάντα κρατυντά Die. I IΣΕΛΑΒΔΟΝΤΑ] {ισ}έμβρόντηττα Die. : {ισ}έλα<σ>ύβροντα Murray, quod dub. prob. Zuntz (tamen et. tempt. έλαβον(τα) vel – -οντα) : {ισ}έμβρόντα Olivieri (cf. έμβροντάω) I – ανταμοιβή – scripsi : <ἥ>δὲ πανταμοιβῆς Olivieri : δὲ πάντ' έμοι – vel δὲ πάντ' έπ' άμοιβῆς Zuntz : δὲ πάντα <τὰ> Μοίρης Die. : δρε<ε>πάνιε (?) – Murray : ΕΠΑΝΤΕΜΟΙΒΗΣ lam. I de re cf. Heraclit. fr. 54 Marc. (22 B 90 D.-K.) πυρός τε ανταμοιβή τὰ πάντα καὶ πῦρ άπάντων όκωσπερ χρυσοῦ χρήματα καὶ χρημάτων χρυσός et. Κατάβ. (fr. 717) 124 ubi 'Αμοιβή Iustitiae filia laudatur; vid. et. Solmsen, *Hermes* 96, 1968-1969, 631s; Bernabé-Jiménez 192s I ΤΛΗΤΕΑ] τλητέα Die. II 4-5 ΣΤΛ/ΤΗ] πάγη Die. : σύμ<ι>τε dub. Olivieri II 5 – άέρ – scripsi : μητέρι Die. : μη άέρι Murray : μη άέρι<ε> Olivieri : ΜΗΑΕΡΙ lam. I πῦρ – Μᾶτερ – Νῆστι – scripsi : πῦρ – μᾶτερ – έστί (vel λύες τι) σοι – έπτά – (vel επτατο) νῆστιν (vel επτατονησιιν) Zuntz : πῦρ μέν μ' άγ<ε> εἰ γέστις οἶδ' άπομείναι έπτά τε νῆστιν Die. : πύωμ' έμ μοι έπαύης, (?) τίσω – επτατόνηστιν Murray : Πῦρ με, μᾶτερ, αἶε τσιτισοῦ ιδέ' έπτά τὸ νηστ<ε>ύειν (vel τὸ νῆσ<σ>τιν <εἶναι> Olivieri : ΠΥΡ-ΜΕΜΜΑΤΕΡΑΥΕΣΤΙΣΘΙΛ-ΕΝΤΑΤΟΝΗΣΣΙΝ lam. I de re cf. Emped. fr. 7 Wright (31 B 6 D.-K.) τέσσαρα γάρ πάντων ριζώματα πρώτον άκουε' / Ζεὺς άργῆς 'Ηρη τε φερέσβιος ήδ' 'Αιδωνεύς, / Νῆστις θ', ή δακρύοις τέγγει κρούνωμα βρότειον, hic et. dei elementis aequantur: άέρ = Ζεῦ (cf. v. 2), πῦρ = 'Ηλιε (i. e. Φάνης = Bacche), Μᾶτερ = Γᾶ et Νῆστι = ὕδωρ (vid. 8 ubi denuo elementa-dei nominantur:

V. FRAGMENTA ORPHICA

ἐπτῆμαρ ΤΙ νήστιας ΤΑΝ Ζεῦ ἐνορύττιε(?) καὶ πανόπτα. αἰέν Αἰμιῦ*
 μᾶτερ, ἐμᾶς ἐπ-
 ἄκρουσον ΕΟ εὐχᾶς ΤΑΚΤΑΠΥΑΡΣΥΟΛΚΑΠΕΔΙΩΧΑΜΑΤΕΜΑΝ
 καλ{η}ὰ Δ ἱερά ΔΑΜΝΕΥΔΑΜΝΟΙ

Δημήτερ [terra], πῦρ, Ζεῦ [aer], Κόρη Χθονία [aqua]), qua de causa mihi veri similimum videtur Νῆστιν (de qua cf. Phot. Lex. s. v. Σικελικὴ θεός· "Ἀλεξίς [fr. 323 K.-A.], Eust. in Il. p. 1180, 14 καὶ Σικελικὴ δέ τις ... θεὸς Νῆστις ἐλέγετο) eandem atque Proserpinam esse, ut voluerant Sturz ap. Wright ad loc. p. 166; Gallavotti, Empedocle, Poema fisico e lustrale, Milano 1975, 173s (qui multa ad rem pertinentia add.; aliter Bollac ad loc., III 174s); Andò, Kokalos 28-29, 1982-1983, 31ss et Kingsley, Ancient philosophy, mystery, and magic, Oxford 1995, 348ss (ubi plura invenies); de re cf. Bernabé-Jiménez 193ss; Bernabé in: Laks-Louguet (edd.), Qu'est-ce que la Philosophie Présocratique?, Lille 2002, 221s | νύξ – ἡμέρα – scripsi : νυξιν ἢ μεθ' ἡμέραν Die. (ipse dub. in Vorsokr.) : ΝΥΞΙΝΗΜΕΦΗΜΕΡΑΝ lam. I de quattuor elementis cum nocte et die laudatis cf. fr. 243, 8 πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γαῖα καὶ αἰθήρ νύξ τε καὶ ἡμαρ, 'con esas seis palabras aparece aludido todo el orden cósmico, los cuatro elementos, los dioses de arriba y los dioses de abajo, de la vida y de la muerte, identificados con ellos, y por último, los componentes básicos de la secuencia temporal, la noche y el día' Bernabé-Jiménez 194; cf. et. Orph. fr. 619 ναὶ μὴν ἀθανάτων γεννήτορας αἰέν ἐόντων / πῦρ καὶ ὕδωρ γαῖαν τε καὶ οὐρανὸν ἡδὲ σελήνην / ἡέλιόν τε Φάιν τε μέγαν καὶ νύκτα μέλαιναν | ΕΓΛΑΧΥΕΣ] ἐλιγύει Die., Vorsokr. : εἰλα Die. (1902) : ἐγώ — Murray : ἐκέλευες Olivieri || 6 ἐπτῆμαρ Die. : an ἐνῆμαρ? Zuntz : ΕΠΠΗΜΑΡ lam. I — νήστιας Zuntz : τὴν ἀνηστὶς ξην Die. : τὴν ἀνηστιαστὴν (?) Murray : τὴν νηστιαστάν, vel τὴν νηστειά{αστ}αν Olivieri : ΤΙΝΗΣΤΙΑΣΤΑΝ lam. I de ieiunio in Thesmophoriis cf. Plut. Dem. 30, 5; vid. et. Hymn. Cer. 47ss ἐνῆμαρ ... πότνια Δηῶ / στροφᾶτ' ... / οὐδέ ποτ' ἀμβροσίης καὶ νέκταρος ... / πάσσαι, Ovid. Met. 10, 73s *septem tamen ille [sc. Orpheus] diebus / squalidus in ripa Cereris sine munere sedit*, Orph. Hymn. 41, 4 νηστεῖαν κατέπαισας Ἐλευσῖνις {έν} γυάλοισιν), mea sententia ἐτυμολογεῖ auctor νήστιας et Νῆστι eandem etymologiam habere ratus, cf. Hippol. Ref. 7, 29, 4 ubi Νῆστις explanatur ὅτι τροφῆς αἴτιον γινόμενον, τρέφειν οὐκ εὐτονεῖ τὰ τρεφόμενα κτλ, vid. Bernabé in: Τῆς φιλῆς τάδε δῶρα. Miscelánea léxica en memoria de Conchita Serrano, Madrid 1999, 461s | Ζεῦ Die. | ἐνορύττιε Murray : ἐνορύττιε vel ἐριούιιε Olivieri : Ὀλύμπιε Die. | καὶ πανόπτα Die., cf. fr. 141, 1 Ζεὺς ὁ πανόπτης et sim. illic laud. | αἰέν Colli : "Ἀλιε Die. : διε Murray prob. Olivieri : "Ἀλιε vel αἰε vel διε Zuntz | cf. fr. 242 αἰών et comm. ad loc. I — μᾶτερ, ἐμᾶς Zuntz : iam ὀμνῆμι {υ}· μᾶτερ, ἐμᾶς Olivieri : να{ιμι}ματῆξε (?) — Murray : Αἰνιῦ*ΜΑΤΕΡΕΜΑΣ lam. I mea sententia de Proserpina agitur || 6-7 ἐπ'ἀκρουσον {εο} εὐχᾶς ἀστάκτα πυρὸς (πυρᾶς Zuntz) Olivieri, Zuntz : — θυσεβέων ἄστακτα πυρὸς Die., Vorsokr. in app. crit. : ἐκπαυδύσετε ρεῦμ' ἄστακτα πυρὸς Murray : ΕΠΩΥΣΟΕΟΥΧΑΣ-ΤΑΚΤΑΠΥΑΡΣ lam. || 7 ΥΟΛΚΑΠΕΔΙΩ] — πεδῖον Die., Vorsokr. in app. crit. : — πεδίω Zuntz : — καπ' πεδῖον dub. Murray : ῥοᾶ καπ'πεδῖον dub. Olivieri |

ΩΤΑΚΤΗΡ ἱερά ΜΑΡ Δημήτερ, πῦρ, Ζεῦ, Κόρη Χθονία
 ΤΡΑΒΔΑΗΤΡΟΣΗΝΙΣΤΗΟΙΣΤΝ
 ἦρως ΝΗΓΑΥΝΗ φάος ἐς φρένα ΜΑΤΑΙΜΗΤΝΝΤΗΣΝΥΣΧΑ μήστωρ
 εἶλε Κούρην
 αἶα ΦΗΡΤΟΝΟΣΣΜΜΟ-ΕΣΤΟΝ ἀέρ ΤΑΙΠΑΝΙΛΛΥ ἐς φρένα
 ΜΑΡ*ΤΩΣ

10

– καλ{η}ὰ Δ ἱερά – scripsi (an καλ{η}ὰ δ' ἱερά?) : χαμαί τε τμαντ καλή ᾄδ' ἱερά {δαμν} εὐδαί-μων Olivieri : ἅμα τ' ἐμάν καλήν – Colli : χ' ἅμα τ' ἐμάν καλή {α} δ' ἱερά (vel διερά) ... εὐδαί-μωνοι- (vel ... δαμναι) Zuntz : χαμάζεμα-γικά – Burkert : – ἦγεμὸν – διε 'Ραδάμ<αν>θου Murray (Ραδάμ<αν>θου iam Die., Vorsokr. in app. crit.) : ΧΑΜΑΤΕΜΑΝΚΑΛΗΑΔΙΕΡΑΔΑΜΝΕΥΔΑΜΝΟΙ lam. I de re cf. P. Gurob (fr. 578) col. I 9 ἱερά καλά (vid. et. ibid. 5 σῶισόν με Βριμῶ με[γάλη, 6 Δημήτηρ τε 'Ρέα, et 17 εὐχή) || 7-8 – ἱερά – scripsi : οἰκτακτῆρ ἱερὸν ἄμαρ Olivieri (coll. Orph. Hymn. 50, 6 ἱερὸν ἄνθος) : στακτῆρ ἱερά – vel στακτῆρι ἔραμαι (OI/ ut prioribus litt. iunctum interpretans) Zuntz : – ἐξᾄμαρ – Murray : OI / ΩΤΑΚΤΗΡ ΠΙΕΡΑΜΑΡ lam. || 8 Δημήτερ Πῦρ Olivieri | Ζεῦ Murray | Κόρη χθονία Burkert (cf. Lam. Hipp. [fr. 474] 13 ὑποχθονίω βασιλείαι, et sim. illic laud.) : καὶ ἡ χθονία Olivieri : ΚΑΡΗΧΦΟΝΙΑ lam. I de elementis denuo laudatis cf. adn. ad 5 | in fine alii alia legere posse sibi persuaserunt auctores : <ἀ>τάρβακ{η}τ{ρ}ος – Olivieri (cf. Bacchyl. 5, 139, Pind. Py. 4, 84) : – Δά<μα>τρα <ι>ητρός 'Ηλιε (?) – Murray : – <μ>ητρός – Zuntz || 9 ἦρως – φάος (ΓΑΟΣ lam.) ἐς φρένα – Olivieri : – ἐς φρένα ματρί – Zuntz : – ὡς <ᾶ>ν ἡ {γ} σύνναος πέντ' ἄματα{ι} μὴ – Murray | φάος ἐς φρένα] 'sería una clara referencia a la iluminación de la mente del creyente, probablemente por el camino de la iniciación' Bernabé-Jiménez 198; de re cf. Lam. Entell. (fr. 475) 2 μ<ε>μνημένος ἦρως et comm. ad loc. I – μήστωρ εἶλε Κούρην scripsi (coll. Θ 22 P 339 Ζῆν' ὑπατον μήστωρ' et fr. 89 et 281 ubi de Iove cum filia coniuncto sermo est) : ΣΧΑΜΕΣΤΩΡΕΙΛΕΚΩΙΡΗΝ lam. : συμμήστωρ<α> – Μοίρην Die. : συμ-μῆστώρ<ε> – ωρην Murray : συμμήστωρ εἶλη{ι.} Σ<ε>κ<ε>ρην Olivieri | de μήστωρ cf. comm. ad fr. 16, I μήσατο || 10 αἶα – ἀέρ – ἐς φρένα – scripsi : <γ>αἶα φήρονος σύμμ{ι}εστον – φρέν' ἄμαρ . τως Olivieri (coll. Orph. Hymn. 36, 9 θηροκτόνος) : – ἐς τὸν ἀερ- – ἐς φρένα ματρί Zuntz || cf. Betegh 332ss, qui lamellam cum P. Derveni comparat et commentaria magni pretii praebet

493 F

σύμβολα· Ἄνδρικε παιδόθυρσον. Ἄνδρικε παιδόθυρσον. Βριμῶ.
Βριμῶ. εἴσιθι· ἱερὸν λειμῶνα. ἄποινος γὰρ ὁ μύστης.

493 Lamella aurea saec. IV a C. n. med., Pheris reperta, Mus. Βόλου servata (M 124), prim. ed. Chrysostomou, Ἡ Θεσσαλικὴ θεὰ Ἐν(ν)οδία ἢ Φεραία θεά, Doct. Diss., Θεσσαλονίκη 1991, 376; cf. eund., La Thessalie, Quinze années de recherches

493 de soluta oratione adhibita vid. Riedweg (2002) 467ss ll 1 σύμβολα i. e. verba in mysteriis dicta quibus mystae sese commendant et per quae aeternam beatitudinem assequuntur; incertum utrum coram custodibus (cf. φύλακες in Lam. Hipp. 7 etc.) an coram Proserpina dicenda sint, cf. Bernabé in: Gulletta (ed.), Sicilia Epigraphica, Pisa 1999, I, 58s; postea σύμβολα valent etiam δεικνύμενα in ritibus (cf. Clem. Alex. infra laud.) | vid. Lam. Entell. (fr. 475) 19, P. Gurob (fr. 578) col. I 23b (ubi et. Βριμῶ et ποιινὴ inveniuntur, de quo cf. Burkert [1999] 70), Clem. Alex. Protr. 2, 17, 2 (fr. 588 I) τὰ δὲ Διούσου μυστήρια τέλεον ἀπάνθρωπα ... ὥς ὁ τῆς τελετῆς ποιητῆς Ὅρφεύς φησιν ὁ Θράκιος ... καὶ τῆσδε ὑμῖν τῆς τελετῆς τὰ ἀχρεῖα σύμβολα οὐκ ἀχρεῖον εἰς κατὰγνωσιν παραθέσθαι· ἀστράγαλος, σφαῖρα κτλ, Plut. Cons. ad uxor. 10 p. 611d (fr. 595 I) οἷδ' ὅτι κωλύει σε πιστεύειν ὁ πάτριος λόγος καὶ τὰ μυστικά σύμβολα τῶν περὶ τὸν Διόνυσον ὀργασμῶν, ἃ σύμψισμεν ἀλλήλοις οἱ κοινωνοῦντες (de quo cf. Bernabé in: Gallo [ed.], Plutarco e la religione, Napoli 1996, 81; eund. in: Pérez Jiménez-Casadesús (edd.), Estudios sobre Plutarco: Misticismo y religiones místicas en la obra de Plutarco, Madrid-Málaga 2001, 19s), Clem. Alex. Strom. 5, 4, 24, 1 ἀλλὰ καὶ οἱ παρὰ τούτων τῶν προφητῶν τὴν θεολογίαν δεδιδασμένοι ποιηταὶ δι' ὑπονοίας πολλὰ φιλοσοφοῦσι, τὸν Ὅρφεα λέγω ... παραπέτασμα δὲ αὐτοῖς πρὸς τοὺς πολλοὺς ἡ ποιητικὴ ψυχαγωγία· ὄνειροί τε καὶ σύμβολα ἀφανέστερα πάντα τοῖς ἀνθρώποις κτλ, Procl. Theol. Plat. I 4 (I 21, 13 Saffrey-Westerink) τῶν δέ γε παλαιῶν ποιητῶν τραγικώτερον συντιθέναι τὰς περὶ τῶν θεῶν ἀπορρήτους θεολογίας ἀξιούντων καὶ διὰ τοῦτο πλάνας θεῶν καὶ τομὰς καὶ πολέμους καὶ σπαραγμοὺς καὶ ἀρπαγὰς καὶ μοιχείας καὶ πολλὰ ἄλλα τοιαῦτα σύμβολα ποιουμένων τῆς ἀποκεκρυμμένης παρ' αὐτοῖς περὶ τῶν θεῶν ἀληθείας, P. Mag. IV 2285ss ἄκουσον, ἦ Φορβὰ Βριμῶ ... τοῦτο γὰρ σοῦ τὸ σύμβολον, VII 786s εἴρηκά σου (sc. τῆς Μήνης) τὰ σημεῖα καὶ τὰ σύμβολα τοῦ ὀνόματος, Iul. Firm. Mat. De err. 18, 1 (115 Turcan = Orph. fr. 589 IV) *libet nunc explanare quibus se signis vel quibus symbolis in ipsis superstitionibus miseranda hominum turba cognoscat. habent enim propria signa, propria responsa* etc., Arnob. Adv. nat. 5, 26 (283, 4 Marchesi) *ipsa denique symbola quae rogati sacrorum in acceptionibus respondetis*, Cels. ap. Orig. c. Cels. 6, 22 καὶ ἡ τοῦ Μίθρου τελετή, ἥ παρ' αὐτοῖς ἐστίν. ἔστι γάρ τι ἐν αὐτῇ σύμβολον τῶν δύο τῶν ἐν οὐρανῶι περιόδων ... τοιόνδε τὸ σύμβολον· κλίμαξ ἐπτάπυλος κτλ | cf. et. Reinach, Rev. Arch. 1901, 206s | de Pythagoricis symbolis cf. et. Boehm, De symbolis Pythagoreis, diss. Berlin 1905; Burkert, Lore and Science 166ss; Parker, Miasma, Oxford 1983,

archéologiques, Athènes 1994, 344 (1994a); eund., Υπερεία II, Αθηναί 1994, 126ss (1994b); Helly, *Bull. Epigr.* (Rev. Ét. Gr. 111, 1997), n. 285, p. 530; Bremmer, *Greek Religion*, Oxford 1994, 87; 96 n. 26; Tsantsanoglou in: Laks-Most (edd.), *Studies on the Derveni Papyrus*, Oxford 1997, 116; Burkert in: Burkert et al. (edd.), *Fragment-sammlungen philosophischer Texte der Antike*, Göttingen 1998, 391ss; Riedweg in: Graf (ed.), *Ansichten griechischer Rituale*, Stuttgart und Leipzig 1998, 378 et adn. 89; 391; Chaniotis, *Kernos* 12, 1999, 232; Burkert, *Da Omero ai magi*, Venezia 1999, 69s; Tortorelli in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), *Tra Orfeo e Pitagora*, Napoli 2000, 29; Bernabé, *ibid.* 49ss; Pugl. Carr., *Le lamine d'oro orfiche*, Milano 2001, 123s; Bernabé-Jiménez, *Instrucciones para el más allá*, Madrid 2001, 201ss; 277s; Bremmer, *The Rise and Fall of the Afterlife*, London-New York 2002, 22; Calame, *Rev. Hist. Rel.* 219, 2002, 391 (qui dubitat lamellam Orphicam esse); Tzifopoulos in: Abagianou (ed.), *Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου*, 'Αθήνα 2002, 157; Riedweg, *Rev. Hist. Rel.* 219, 2002, 467; Pugl. Carr., *Les lamelles d'or orphiques*, Paris 2003, 127s; cf. SEG 45, 1995 n. 646 (p. 162s); 47, 1997, n. 758 p. 212

294s adn. 64 l de symbolis generaliter cf. Smyly, *Greek Papyri from Gurob*, Dublin 1921, 7s; Müri, *Griechische Studien*, Basel 1976, 37ss; Turcan adn. ad Iul. Firm. *Mat. loc. laud.*, p. 286s; Burkert, *Ancient Mystery cults*, 1987, 46; eund. (1998) 392; Riedweg, *Mysterienterminologie bei Platon, Philon und Klemens*, Berlin-New York 1987, 82ss; Tortorelli Ghidini, *Filosofia e Teologia* 5, 1991, 391ss; Chrysostomou (1991) 377ss; eund. (1994b) 127ss; Riedweg, *Pythagoras*, München 2002, *passim* l 'Ανδρικεπαιδόθυρσον nomen mysticum, ut vid. verbum derivatum ex Ἡρικεπαῖος (de quo cf. comm. ad fr. 134) pro composito ex ἀνὴρ et παῖς habitum, et ex θύρσος, cf. Chrysostomou (1991) 383ss; (1994) 131ss; Burkert (1999) 69s; Bernabé (2000) 49ss; vid. et. Des Bouvrie, *Class. & Med.* 48, 1997, 107 adn. 2 l ἀνδρικὲ παῖ δός (an δοῦ 'written δδ'?) θύρσον interpretatus est Tsants. in: Laks-Most (edd.), *Studies on the Derveni Papyrus*, Oxford 1967, 116 l Ἀγάθυρσος de Baccho dicitur ap. inscr. Halicarn. GIBM 902 l Βριμῶ cf. Orph. Arg. 17 (fr. 99 et adn. ad loc.); vid. et. Tab. defix. Antiochiae inventa saec. V-VI p. C. n. (ed. Hollmann, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 145, 2003, 67ss) 18-19 l εἴσιθι] quis loquatur incertum est: Proserpina ipsa? (quod mihi veri simillimum videtur) aut custos? aut lamellae auctor (fortasse Orpheus ipse)? ll 2 l ἐρὸν λειμῶνα] cf. Diod. 1, 96, 5 (= Hecat. Abder. FGrHist 264 F 25 = Orph. fr. 61) τοὺς τῶν εὐσεβῶν λειμῶνας ... (sc. φασιν Ὀρφέα) παρειαγαγεῖν κτλ et comm. ad loc. l ἄποινος] non 'vino carens' (Eust. in Il. p. 727, 19) sed 'sine poena', cf. ἀποινί Agath. 4, 19, 6; de re cf. Pind. fr. 133, 1 Sn.-Maehl. (Orph. fr. 443) ποινὰν παλαιοῦ πένθεος, et comm. ad loc., Pind. Ol. 2, 58 (Orph. fr. 445) ποινὰς ἔτεισαν, Lam. Thur. (fr. 489) 4 ποινὰν δ' ἀνταπέ{ι}τε{σε}ικσ' ἔργων ἔνεκα οὔτι δικαίω, P. Gurob (fr. 578) col. I 4 ποινὰς πατ[έρων ἀθεμίστων, Orph. fr. 233 Δίκη πολύποινος, cf. Chrysostomou (1994b) 134; cf. et. Pugl. Carr. (2001) 124 l μύστης] cf. Lam. Hipp. (fr. 474) 16 μύσται καὶ βάκχοι et lamm. aur. (fr. 496) in quibus μύστης vel μύστας laudantur; cf. et. Casadesús, *Actas del X Congr. Esp. de Est. Clás.*, Madrid 2002, 81 ll in fine, inversis litteris ΑΠΕΔΟΝ leg. ed. pr., cuius verbi interpretatio (an δάπεδον? γάπεδον?) valde incerta est, cf. Chrysostomou (1994b) 135 adn. 126; Burkert (1998)

V. FRAGMENTA ORPHICA

494 F

Πλούτωνι ... Φερσεφόνει<

495 F

[Πλού]τωνι καὶ Φ[ερσ]οπόνει χαίρεν.

494 Lamella aurea saec. I a.-I p. C. n. prope Rethymnon, in loco Sfakaki qui vocatur, in Romano coemeterio reperta, in Mus. Rethymn. (M 896) servata, prim. ed. Gavrilaki-Tzifopoulos, Bull. Corr. Hell. 122, 1998, 343ss; cf. et. Tzifopoulos, Θαλλάω 10, 1998, 81ss; SEG 48, 1998, n. 1227 p. 386; Bernabé-Jiménez 279ss; Tzifopoulos in: Abagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, Ἀθήνα 2002, 161; eund., The Dionysiac(-Orphic) Lamellae of Crete, nond. ed., n. 8

495 Lamella aurea saec. II a. C. n. in Cretae regione Mylopótamos appellata reperta, Athenis Mus. Arch. servata, prim. ed. Myres, Bull. Corr. Hell. 17, 1893, 629; cf. Comparetti, Laminette orfiche, Firenze 1910, 41; Vogliano, Atti Accad. Arch. Napoli n. s. II 1913, 269s; Olivieri, Lamellae aureae orphicae, Bonn 1915, 18; Guard., Inscr. Cret. II p. 170s (xii 31bis), eand., Epigrafi Greca IV, 1978, 266s; Zuntz, Persephone, Oxford 1971, 384; Pugl. Carr., La parola del passato 29, 1974, 124; Gallavotti, Mus. Crit. 13-14, 1978-9, 348 adn. 16; Guard., Riv. Filol. Clas. 118, 1985, 395; Gal-

494 Lam. Mylop. rep. (fr. 495) [Πλού]τωνι καὶ Φ[ερσ]οπόνει χαίρεν cf. loc. illic laud.

495 Lam. Rethym. rep. (fr. 494) Πλούτωνι ... Φερσεφόνει< | Lam. Aegiis rep. (fr. 496 k) Φιλίστη Φερσεφόνει χαίρειν | Lam. Thur. (fr. 487) 5-6 χαίρε< χαίρε< δεξιὰν ὁδοιπόρει< / λειμῶνάς θ' {ε} ἱεροὺς καὶ ἄλσεα Φερσεφονείας

391 adn. 24 : fort. ὑπέδυν Hordern, Zeitschr. Pap. Epigr. 129, 2000, 133 adn. 7 coll. Lam. Thur. (fr. 488) 7 ὑπὸ κόλπον ἔδυν χθονίας βασιλείας et Clem. Alex. Protr. 2, 15, 3 (fr. 589 I) ὑπὸ τὸν παστὸν ὑπέδυν, quod mihi veri simile videtur

494 post Πλούτωνι 'it is very difficult to decide if the traces on the lamella are letter-strokes of the conjunction καί, or simply creases' edd. pr., qui multa de hac lamella disseruerunt | cf. fr. 495

495 cf. fr. 494 et 496 k | [Πλού]τωνι Guard. : [παρὰ Πλού]τωνι Vogliano : [Ἀρίσ]-τωνι vel [Κρί]τωνι vel [Πλά]τωνι al. Comparetti defuncti nomen subesse errans opinatus | Φ[ερσ]οπόνει Guard. coll. Inscr. Cret. II XVI 10 θεὰ Φ[ε]ρσοπόνη εὐ-χήν : Φ[ερσεφόναι ἀπ]οπόνει Vogliano : Φ[ιλ]οπόνει e. g. Comparetti | defuncti anima Inferorum regi et reginae salutem dicit sec. Guard.; Zuntz 384 : mortuum exhortantur ut Plutone Proserpinaque fruatur sec. Gallavotti; Pugl. Carr. (1993) 65 (= [2001] 122) : at cf. Lam. Aegiis rep. (fr. 496 k) ap. loc. sim. et Bernabé-Jiménez 214

496 F

a Φιλοξένα

b Φερσεφόνη Ποσειδίππος μύστης εὐσεβής

c Δεξίλαος μύστας

d Φίλων μύστας

lavotti, *Boll. dei Class. ser. III* 9, 1988, 28ss; Velasco, *Las lamellae órficas* (edición y comentario), *Memoria de Licenciatura*, Valladolid 1990-1991, inedita, 293ss; Pugl. Carr., *Le lamine d'oro 'orfiche'*, Milano 1993, 65; Gavrilaki-Tzifopoulos, *Bull. Corr. Hell.* 122, 1998, 349ss; Tzifopoulos, *Θαλλώ* 10, 1998, 96; eund. in: Abagianou (ed.), *Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου*, Ἀθήνα 2002, 160s; Pugl. Carr., *Le lamine d'oro orfiche*, Milano 2001, 121s; Bernabé-Jiménez, *Instrucciones para el más allá. Las laminillas órficas de oro*, Madrid 2001, 214; 278; Pugl. Carr., *Les lamelles d'or orfiques*, Paris 2003, 125s; Tzifopoulos, *The Dionysiac (-Orphic) Lamellae of Crete*, inedit., n. 7 (cum imagine lucis ope confecta)

496 a-b *Lamellae aureae duae myrtei (an laurei? an oleaginei?) folii figura saec. IV fin. a. C. n., Pellae repertae*, prim. ed. Lilibaki-Akamati, Ἀρχ. Ἔργ. Μακεδ. κ. Θρ. 3, 1989, 91ss; cf. et. Hatzopoulos, *Rev. Ét. Gr.* 105, 1992, 482 n. 307; Dickie, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 109, 1995, 81ss; eund., *Antike und Abendland* 44, 1998, 49ss; Rossi, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 112, 1996, 59ss; cf. et. SEG 45, 1995 n. 782 (p. 197); 46, 1996, n. 777 (p. 221); Gavrilaki-Tzifopoulos, *Bull. Corr. Hell.* 122, 1998, 349; Tortorelli in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), *Tra Orfeo e Pitagora*, Napoli 2000, 22s; Bernabé, *ibid.* 51; Bernabé-Jiménez, *Instrucciones para el más allá. Las laminillas órficas de oro*, Madrid 2001, 279ss; *imaginem ope lucis confectam invenies in La civilisation grecque. Macédonie, royaume d'Alexandre le Grand*, Ἀθήνα 1993, 251 fig. 316 (cf. et. Hatzopoulos in: Abagianou (ed.), *Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου*, Ἀθήνα 2002, 25 || c-d *Lamellae aureae duo Aegii*

496 cf. Bernabé-Jiménez 214ss || b de *lamellae forma et de mysteriis Pellae celebratis* cf. Dickie *ll. laudd.*, vid. et. Hatzopoulos in: Abagianou (ed.), *Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου*, Ἀθήνα 2002, 24s | *Φερσεφόνη*] de dat. cf. ed. pr. 97 : *potius* Dickie (1995) 82, qui cft. *Lam. Pelinn.* (fr. 485) 2 εἰπεῖν *Φερσεφόνη* σ' ὅτι Βράκχιος αὐτὸς ἔλυσε | *an* χαίρειν *intelligendum* sit? | *Ποσειδίππος*] cf. *Posidipp. Suppl. Hell.* 705, 21ss (fr. 37, 21ss Fernández-Galiano) αὐτὰρ ἐγὼ / γῆραι μυστικὸν οἶμον ἐπὶ Ῥαδάμανθυν ἱκοίμην κτλ., vid. et. Fernández-Galiano, *comm. ad loc.*; Dickie (1995) 84; eund. (1998) 65ss; Rossi 60ss; Burkert in: Burkert et al. (edd.), *Fragmentsammlungen philosophischer Texte der Antike*, Göttingen 1998, 394s, et *adn. ad Lam. Hipp.* (fr. 474) 15; at 'if the dating of the grave is correct, this is not the epigrammatist Posidippus, but a citizen of Pella from the generation of the grandfather of the poet ... it becomes more likely that the epigrammatist was also an initiate' Dickie (1998) 74 || c-d 'identificazioni' ed. pr. : *potius* 'we may further infer that the lamellae ... with a Man's name followed by the word

V. FRAGMENTA ORPHICA

- e** μύστης
- f** Ἥγησίσκα
- g** Βόττακος
- h** Φυλομάγα
- i** Εὐξένα
- j** Φιλημήνα
- k** Φιλίστη Φερσεφόνηι χαίρειν

(in Achaea) repertae Hell. aet. ut vid., altera folii forma, altera amygdali, prim. ed. Papakosta, Ἀρχ. Δελτ. 42, 1987 [1992], B 1 153b, cf. SEG 41, 1991, n. 401 (p. 151); Gavrilaki-Tzifopoulos 349; Bernabé-Jiménez 279ss || **e** Lamella aurea laurei (an oleaginei?) folii forma Hell. aet. ut vid. Aegii (in Achaea) reperta, prim. ed. Papapostolou, Ἀρχ. Δελτ. 32, 1977 [1984] B 94, cf. SEG 34, 1984, n. 338 (p. 116) ubi errore Romanae aetati attribuitur; Gavrilaki-Tzifopoulos 349; Bernabé-Jiménez 279ss || **f** Lamella aurea saec. IV a. C. n. fin. Pellae reperta, prim. ed. Lilibaki-Akamati, Ἀρχ. Ἐργ. Μακεδ. κ. Θρ. 6, 1992, 127ss; cf. et. Rossi 59 adn. 1; Hatzopoulos, Bull. Epigr. 1996, n. 257; SEG 45, 1995 n. 783 (p. 198); Gavrilaki-Tzifopoulos 349; Bernabé-Jiménez 279ss || **g** Lamella aurea saec. IV a. C. n. fin. in tumba Paeonia in Macedonia prope Europon oppidum reperta, prim. ed. Savopoulou, Ἀρχ. Ἐργ. Μακεδ. κ. Θρ. 6, 1992 [1995], 425ss; cf. et. Rossi 59 adn. 1; Hatzopoulos, Bull. Epigr. 1996, n. 261; SEG 45, 1995 n. 762 (p. 191); Gavrilaki-Tzifopoulos 349; Bernabé-Jiménez 279ss || **h** Lamella aurea c. a. 350-300 a. C. n. Methonae reperta, in defunctae os inserta; prim. ed. Besios, Ἀρχ. Δελτ. 41, 1986 [1990] B 142s, cf. Hatzopoulos, Rev. ét. gr. 104, 1991, n. 385 (p. 500), cf. et. SEG 40, 1990, n. 541 (p. 171); 45, 1995 n. 777 (p. 196), Gavrilaki-Tzifopoulos 349; Bernabé-Jiménez 279ss | de his lamellis cf. et. Riedweg in: Graf (ed.), Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart und Leipzig 1998, 378 et adn. 89; 391; Gavrilaki-Tzifopoulos, Bull. Corr. Hell. 122, 1998, 349; Hatzopoulos in: Abagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, Ἀθήνα 2002, 24s || **i** Lamella aurea saec. IV-III a. C. n. Elide reperta, prim. ed. Papanthasopoulos, Ἀρχ. Δελτ. 24, 1969, 153, cf. Gavrilaki-Tzifopoulos 349; Bernabé-

μύστης or with the word μύστης alone carry the same message [i.e. idem atque **b**] to Persephone in a more abbreviated form and that those lamellae bearing only the name of a man or woman are a yet more truncated version of the same message' recte animadvertit Dickie (1995) 82s || **h** Φυλομάγα nomen Φυλομάχη Macedonia forma, cf. Masson, Zeitschr. Pap. Epigr. 55, 1984, 136; BE 1991 n. 385 || cf. et lamellas aureas numero incertas saec. IV a. C. n., Pellae repertas cum nominibus inscriptis de quibus cf. Pariente, Bull. Corr. Hell. 14, 1990, 787; vid. et. Dickie (1995) 82 (qui putat 'there where special areas set aside for initiates where no one else could be buried' coll. Cumae inscr. [fr. 652]), et unam etiam sine inscriptione ut vid. saec. II a. C. n. Pellae repertam, cf. Chrysostomou, Ἀρχ. Ἐργ. Μακεδ. κ. Θρ. 6, 1992, 137ss et Rossi 59 adn. 1, cf. plura ap. Gavrilaki-Tzi-

I Ἄιδος AP | TMA εὖ Π | ENEI (vel EAYEI) ψυχὴ?
m τὰς θεὸ τὰς Παιδὸς ἔμι
n εὐαγὴς ἱερὰ Διονύσου Βακχίου εἰμὶ Ἀρχέβου [γυνῶ] ἡ
 Ἀντιδώρου

ut videtur et. Orphicae sunt in aures aureae in loco qui hodie San Vito di Luzzi (Cosenza) nominatur repertae (cf. Ferri, *Not. Scav.* 1957, 181ss, qui eas c. 400 a. C. n. factas esse putat; Guzzo, *Riv. Fil. Istr. Class.* 103, 1975, 371, qui aet. Hell. vel Rom. eas adscr.; Bottini, *Archeologia della salvezza*, Milano 1992, 57; Casadio in: Cassio-Poccetti [edd.], *Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia*, Pisa-Roma 1994 [1995], 98, qui originem c. 388 a. C. n. prop.; Gianferrari, *Atti e memorie* [Deput. di stor. patr. per le ant. prov. Modenesi] ser. XI, vol. XXIV 2002, 399) quarum una litteris KOP (i.e. Κόρα/η? potius Κόρα/ης

Jiménez 279ss || **j** Lamella aurea saec. III a. C. n. Elide reperta, prim. ed. Themelis in: Γ' Επισημ. Συναντ. για την Ελληνιστ. Κεραμικ., Thessalonike 1994, 148; 158, cf. Gavrilaki-Tzifopoulos 349; Bernabé-Jiménez 279ss; SEG 46, 1996, n. 456 p. 144 || **k** Lamella aurea Hell. aet. Aegiis (Vergina) reperta, prim. ed. Petsas, Ἀρχ. Δελτ. 17, 1961-1962, A 259; Bernabé-Jiménez 279ss || **l** Lamella aurea incert. aet. in loco qui hodie Hagios Athanassios (prope Thessalonicam) vocatur inventa, cf. Petsas, Ἀρχ. Δελτ. 22, 1967, B' 2 399s, fig. 21; eund., *Makedonika* 9, 1969, 168; Riedweg, *Rev. Hist. Rel.* 219, 2002, 480 || **m** Lamella argentea Posidoniae (Paesti) reperta, IG XIV 665, cf. Jeffery, *Local scripts*, Oxford 1961, 252 adn. 4; Burkert, *Lore and Science* 113 adn. 21; Guard., *Epigrafia Greca* IV, Roma 1978, 269; Bernabé-Jiménez 279ss || **n** Lamella aurea Amphipolitana saec. IV-III a. C. n. in sepulcro inventa, prim. ed. Malama, Ἀρχ. Εργ. Μακ. Θρακ. 15, 2001, 118, cf. Hatzopoulos in: Abagianou (ed.), *Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου*, Ἀθήνα 2002, 25 et adn. 44

fopoulos, *Bull. Corr. Hell.* 12, 1998, 348s adn. 20 || **l** sic leg. Riedweg || **m** cum lamellis aureis comparavit Guard., quod dubium est; et. incertum utrum Παις Iuno (coll. Paus. 8, 22, 2 ἐν δὲ τῇ Στυμφάλῳ τῇ ἀρχαίᾳ ... φασιν ... Ἦραν ὑπὸ τοῦ Τημένου τραφῆναι ... καὶ αὐτὸν ... ἐπικλήσεις τρεῖς ἐπ' αὐτῇ (sc. τῇ θεῷ) θέσθαι· παρθένῳ μὲν ἔτι οὔσῃ Παιδί, κτλ) an Proserpina sit (cf. Friedländer et Hoffleit, *Epigrammata*, Berkeley-Los Angeles 1948, adn. 178); cf. et. Giannelli, *Culti e miti della Magna Grecia*, Firenze 1963, 128, adn. 4; Di Bello in: *Orfismo in Magna Grecia*, Napoli 1975, 18 || **n** suppl. ed. pr. | εὐαγὴς] cf. Lamm. *Thur.* (fr. 489; 490) 7 ἔδρας ἐς εὐαγέων et sim. illic. laud. || alia lamella aurea in Lesbo (Οδός Ελ. Βενιζέλου) reperta est (Χρυσὸ ἐνεπίγραφο ἔλασμα με ἐπιγραφὴ ἑξὶ στήλων με ὀρφικό κείμενο (BE 7849), at de ea inventionis tantum notitiam habemus (Ἀρχ. Δελτ. 43 B 2, 1988 [1993] 459); lamellam legere nequivi, quia, quamquam ab eius curatoribus apographum vel imaginem ope lucis confectam rogavi, neutrum obtinere potui

V. FRAGMENTA ORPHICA

[scil. ἱερός /-ά] Casadio), altera ΛΥΣ (i.e. Λύσιος? potius Λυσίου [scil. ἱερός /-ά] Casadio) inscripta est | incertum utrum Orphica an magica sit lamella aurea inscripta incerti originis saec. IV p. C. n. in Flagellationis Museo Ierosolimitano servata quam prim. ed. Manns, Stud. Bibl. Franc. 29, 1979, 239ss (cf. SEG 29, 1979, n. 1615 [p. 408]) τοὺς δύο συνκρείνων, Διονύσιον καὶ δὲ θανόντας, ἐκείνον ζητῶν, σὲ ποθῶ, Λιβανέ· ἀμφοτέροι πιστοί, ὁ τᾶλας (Bingen : OTAAAC ed. pr.) φ vac | cf. et. duo nummos aureos Philippi II in oribus hominis et mulieris inventos in loco prope Pieriam hodie Alykes Kitros nominato, inscriptos Ξεναρίστη et Ἄνδρων (de quibus cf. Besios, AEOM 6, 1992, 247, 'it is possible that the deceased ... were also initiates who, either for lack of a gold lamella ... employed two gold coins on which they inscribed their names, a case which would combine in a unique way Charon's coin and the gold "mystic" lamella' Gavrilaki-Tzifopoulos 349 | lamella aurea Brundisii reperta (prim. ed. Comparetti, Not. Scav. 1923, 207, cf. Zuntz, Persephone, Oxford 1971, 283, Bottini 171) Orphicam religionem non redolet | nec lamella Lissi reperta, hodie in Mus. Archaeol. Chaniae servata (M 264, de qua cf. Platon, Kret. Chron. 12, 1958, 466), quam Bultrighini, Riv. cult. class. e med. 35, 1993, 107ss (vid et. SEG 45, 1995, 1319) Orphicam putavit : iure repugnaverunt Gavrilaki-Tzifopoulos 348 adn. 20; Martín Fernández, Zeitschr. Pap. Epigr. 145, 2003, 131 | nec Lamella plumbea in loco qui Basilicata nominatur inventa (quam Orphicam esse posse suspicatus est Bottini, Magna Grecia 23, 11-12, 1988, 12) | nec Lamella aurea incertae aetatis, origine ignota in Manisa Museo servata, prim. ed. Malay, Greek and Latin inscriptions in the Manisa Museum, Wien 1994, 139 n. 488 (fig. 197), de qua cf. Bernabé in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 52s; Bernabé-Jiménez, Instrucciones para el más allá. Las laminillas órficas de oro, Madrid 2001, 213; 278; recte ab Orphicis abiudicavit Jordan per litt., qui denuo eam perlegit et magicam esse animadvertit (e.g. in lin. 4 legitur Σαβαωθ Αδ[ωναι et in lin. 5-6 voces magicæ)

ad rem pertinent et. titulus Lucanus saec. III-II a. C. n. (Ve 185) [A?]λαπωνις Πακφηις Οπιες πιο αις εκο σαλαφς Φαλε, quem interpretari possis 'A. P. O. fio deus hic, salvus (sis) vale', et titulus Saepinius inc. aet. (III-I a. C. n.) *pis. tiúllín kúru/púiu Baíteis/Aediéis Aífíneis*, qui interpretari potest 'quis tu? ego X. cuia? Baeti Adii Aefini', cf. Pugl. Carr. (1993) 58 (= [2001] 110s); Poccetti in: Cassio-Poccetti (edd.), Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia, Pisa-Roma 1994 [1995], 125ss, cum bibl., qui has inscriptiones cum Orphicis lamellis comparat (de *kúru* cf. 130ss), cf. eund. in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 91ss, ubi alia multa invenies || fort. formulae Orphicae legendae in lamella aurea in loco hodie Baudecet nominato (Gembloux, Belgique) reperta, ed. pr. Plumier-Torfs, Plumier et al., Latomus 52, 1993, 797ss, cf. Lambert, Recueil des inscriptions gauloises vol. II 2, Paris 2002 n. L. 109, 3-5 RVTI (Jordan per litt.: RVFI Lambert) DVO ES IALA / TARATN ÐANOV (fort. ΘANTOV leg.) / OIB FONT MEM, quem tex-

tum Lambert sic interpretatus est ἔριφος δύο εἰς γάλα / καθαρ(ός) vel ἄταρος ἀθανάτου (quod mihi valde dubium videtur : 'TARA might represent ταῦρος' Jordan per litt.) / *ibo font(em) Mem(oriae)* (at 'OIB [might represent] οἷς' Jordan per litt.). cf. et. Bernabé-Jiménez 217s; 281

Orphica et Bacchica (fr. 497-505)

Bacchus Orphei fabulae interest, cf. insuper fr. 498; Eratosth. Catast. 24 (140 Rob. = Aesch. Bassar. TrGF 3 p. 138 Radt, cf. fr. 536) ὁ Διόνυσος ὀργισθεὶς αὐτῷ (sc. Orpheo) ἔπεμψε τὰς Βασσαρίδας κτλ, Hygin. Astr. 2, 6 (fr. 1075) *Orphea a Thracis mulieribus interfici, quod viderit Liberi Patris initia*, 2, 7 (fr. 1034) *dicitur ei Liber obiecisisse Bacchas, quae corpus eius discernerent intercepti. sed alii dicunt, quod initia Liberi sit speculatus, id ei accidisce*, Paus. 9, 30, 9 (fr. 1055) ἀφικέσθαι δὲ τοῖς Λιβηθρίοις παρὰ τοῦ Διονύσου μάντευμα ἐκ Θράκης (de Orphei sepulcro) | *carmina in Bacchum Orpheo tribuit Aristid.* Or. 41, 2 Keil (fr. 684) τοὺς μὲν οὖν τελέους ὕμνους τε καὶ λόγους περὶ Διονύσου Ὀρφεὶ καὶ Μουσαίῳ παρῶμεν κτλ | et. *ritus quorum Orpheus vel Orphici participes, Bacchici sunt*, cf. insuper fr. 497; 499-505; vid. et. Herodt. 2, 81, 2 (fr. 650) ὁμολογέει δὲ ταῦτα τοῖσι Ὀρφικοῖσι καλεομένοισι καὶ Βακχικοῖσι, Eur. Hippol. 953s (fr. 627) Ὀρφέα τ' ἄνακτ' ἔχων / βάκχευε πολλῶν γραμμάτων τιμῶν καπνούς, Lam. Oib. (fr. 463) Διόνυσος) Ὀρφικοί (et Herodt. 4, 79, 1 [fr. 563] ἐπεθύμησε Διονύσῳ Βακχείῳ τελεσθῆναι), Plat. Remp. 364b (fr. 573 I) λύσεις τε καὶ καθαρμοὶ ἀδικημάτων διὰ θυσίων κτλ (*quae quamquam Plato Bacchica non appellet, tamen esse conici possunt comparatione cum Phaedr. 244d [fr. 575] καθαρῶν τε καὶ τελετῶν τυχοῦσα ἐξάντη et Phaedr. 69c [fr. 576 I] φασιν οἱ περὶ τὰς τελετάς· 'πολλοὶ μὲν ναρθηκοφόροι, βάκχοι δέ τε παῦροι'*), Diod. 5, 75, 4 (fr. 283 I; 530) ὃν (sc. Διόνυσον) Ὀρφεὺς κατὰ τὰς τελετάς παρέδωκε διασπώμενον ὑπὸ τῶν Τιτάνων, Damaget. Anth. Pal. 7, 9 (fr. 1071) 5 ὅς ποτε καὶ τελετάς μυστηρίδας εὔρετο Βάκχου (de quo dubit. Graf in: Bremmer, Interpretations of Greek mythology, London-Sydney 1987, 106 adn. 76; at cf. Linforth 207), Pomp. Melam 2, 17 (fr. 924) *montes ... sacris Liberi patris et coetu Maenadum, Orpheo primum initiante, celebratos*, Plut. Alex. 2, 7 (fr. 579) τοῖς Ὀρφικοῖς ... καὶ τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον ὀργιασμοῖς, Quaest. Conv. 2, 3, 1 p. 635e (fr. 645) ἐξ ἐνυπνίου τινὸς ἀπερχόμεν ὦϊν ... ὑπνόοιαν μέντοι παρέσχον ... ἐνέχεσθαι δόγμασιν Ὀρφικοῖς ἢ Πυθαγορικοῖς et cf. 2, 3, 2 p. 636e (fr. 646 I) *de ovo* ὅθεν οὐκ ἀπὸ τρόπου τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον ὀργιασμοῖς ὥς μίμημα τοῦ τὰ πάντα γεννῶντος καὶ περιέχοντος ἐν ἑαυτῷ συγκαθωσίωται, Lucian. adv. indoct. 109ss (fr. 1052) κάκεινους (sc. τοὺς Λεσβίους φασί) ἀνελομένους τὴν μὲν κεφαλὴν (sc. Ὀρφέως) καταθάψαι ἵνα περ νῦν τὸ Βακχεῖον αὐτοῖς ἐστί, Hippol. Ref. 5, 20, 4 (fr. 532) ἐν τοῖς Βακχικοῖς τοῦ Ὀρφέως, Procl. in Plat. Tim. III 297, 8 (fr. 348 I) οἱ παρ' Ὀρφεὶ τῷ Διονύσῳ καὶ τῇ Κόρῃ τελούμενοι, Strab. 10, 3, 23 (fr. 670) τὸ περὶ τὰς Διону-

V. FRAGMENTA ORPHICA

σιακὰς τέχνας καὶ τὰς Ὀρφικάς, Clem. Alex. Protr. 2, 17, 2, cf. Euseb. Praep. Ev. 2, 3, 23 (fr. 588 I) τὰ δὲ Διονύσου μυστήρια τέλεον ἀπάνθρωπα ... ὡς ὁ τῆς τελετῆς ποιητῆς Ὀρφεὺς φησιν ὁ Θράκιος, Arnob. Adv. nat. 5, 19 (fr. 588 II) *sed et illa desistimus Bacchanalia ... praedicare ... cuius rei testimonium ... prodidit in carminibus Thracius*, Theodoret. Graec. affect. curat. 1, 114 (132, 25 Canivet = fr. 51 III) Ὀρφεὺς ... τὴν τῶν Διονυσίων ἐορτὴν διεσκεύασεν, 1, 21 (108, 21 Canivet = fr. 51 I) τῶν Διονυσίων ... τὰς τελετὰς Ὀρφεὺς ... εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκόμισε, 2, 32 (147, 9 Canivet = fr. 51 II) τῶν Διονυσίων ... τὰ δυσαγῇ παραδέδωκεν ὄργια (sc. Ὀρφεὺς) | de τελεταῖς cf. et. Sallust. de diis et de mund. 4, 6 πρέπουσι δὲ τῶν μύθων οἱ μὲν θεολογικοὶ φιλοσόφοις, οἱ δὲ φυσικοὶ καὶ ψυχικοὶ ποιηταῖς, οἱ δὲ μικτοὶ τελεταῖς, ἐπεὶ δὲ καὶ πᾶσα τελετὴ πρὸς τὸν Κόσμον ἡμᾶς καὶ πρὸς τοὺς Θεοὺς συνάπτειν ἐθέλει. cf. et. Riedweg, *Mysterienterminologie bei Platon, Philon und Klemens von Alexandrien*, Berlin-New York 1987, 112ss; *Brillante*, Quad. Urb. 25, 1987, 37ss; Sfameni Gasparro, *Studi Della Corte V, Urbino* 1988, 136ss; Jiménez San Cristóbal, *Las τελεταὶ ὄρφικας*, Doct. Diss. Madrid 2001; eand., *Actas del X Congr. Esp. de Est. Clás.*, Madrid 2002, III, 127ss; Robertson in: Cosmopoulos (ed.), *Greek Mysteries*, London 2003, 218ss | *Onomacrito ritus trib.* Paus. 8, 37, 5 (fr. 39) παρὰ δὲ Ὀμήρου Ὀνομάκριτος παραλαβὼν τῶν Τιτάνων τὸ ὄνομα (Ξ 279) Διονύσῳ τε συνέθηκεν ὄργια καὶ εἶναι τοὺς Τιτᾶνας τῷ Διονύσῳ τῶν παθημάτων ἐποίησεν αὐτουργούς | **icon.** de Bacchicis mysteriis cf. Nilsson, *The Dionysiac mysteries of the Hellenistic and Roman age*, Lund 1957; Matz, *Διονυσιακὴ τελετή*, Mainz 1963; Cole, *Epigraph. Anat.* 4, 1984, 44 | de re cf. Rob., *Heldens.* 401; Rohde, *Psyche* 103 adn. 1; Nilsson, *Harv. Theol. Rev.* 28, 1935, 202ss; Ziegler, *Orpheus*, RE XVIII 1 (1939) 1264; Guthrie, *Orpheus* 41s; Linforth 206ss; praec. 227s; Bömer ad Ovid. Met. 11; Montégu, *Folia* 12, 1959, 93s; Bianchi, *La religione greca*, 1975, 228ss; Detienne, *Dionysos mis à mort*, Paris 1977, 163ss; Burkert, *Orphism and Bacchic mysteries*, 1977, 1ss; eund., *Greek Religion* 290ss; eund., *Ancient mystery cults*, Cambridge Mass. 1987, 5ss; Chirassi-Colombo in: Bianchi - Vermaseren (edd.), *La soteriologia dei culti orientali nell'impero romano*, Leiden 1982, 308ss; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2924s; Riedweg, *Antike und Abendland* 41, 1995, 37, adn. 27; Sorel, *Orphée et l'orphisme*, Paris 1995, 68ss; Tortorelli in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), *Tra Orfeo e Pitagora*, Napoli 2000, 14s | de ritibus Bacchicis cf. Lagrange, *Les mystères: l'orphisme*, Paris 1937; Festugière, *Rev. Biblique* 44, 1935, 191-211 (= *Études de religion grecque et hellénistique*, Paris 1972, 13ss); Jeanmaire, *Dionysos* 1951; Turcan in: *L'association Dionysiaque dans les sociétés anciennes*, Rome 1986, 227ss; eund. in: *L'Initiation*, Montpellier 1992, I, 215ss; Merk., *Die Hirten des Dionysos*, Stuttgart 1988; Versnel, *Bacchic rites in classical Greece*, Ter unus. Isis, Dionysus, Hermes. Three studies in henotheism, Leiden 1990, 131ss; Burkert in: Carpenter-Faraone (edd.), *Masks of Dionysus*, Ithaca - London 1993, 259ss; Graf, *ibid.* 239ss; Lada-Richards, *Initiating Dionysus*, Oxford 1999, 4ss.

497 T (T 94 + 95 K.)

(I) CIC. De nat. deor. 3, 58 Dionysos multos habemus ... quantum Iove et Luna (sc. natum), cui sacra Orphica putantur confici || (II) Io. LYD. De mens. 4, 51 (107, 10 Wünsch, cf. fr. 327 I) τέταρτος (sc. Διόνυσος) ὁ Διὸς καὶ Σεμέλης, ὡς τὰ Ὀρφείως μυστήρια ἐτελεῖτο || (III) AMPEL. 9, 11 quantum ex Saturnio et Semela < * * > dicunt || (IV) DIOD. 1, 23, 2, cf. EUSEB. Praep. ev. 2, 1, 23 (vid. fr. 5 48 III et 327 IV) τοὺς δὲ λέγοντας ἐν Θήβαις τῆς Βοιωτίας γεγονέναι τὸν θεὸν (sc. Διόνυσον) ἐκ Σεμέλης καὶ Διὸς φασὶ (sc. Αἰγύπτιοι) σχεδιάζειν. Ὀρφέα γὰρ εἰς Αἴγυπτον παραβρόντα καὶ μετασχόντα τῆς τελετῆς καὶ τῶν Διονυσιακῶν μυστηρίων μεταλαβεῖν.

498 T

OVID. Met. 11, 68
amissoque dolens (sc. Lyaeus) sacrorum vate suorum

499 T

OVID. Met. 11, 92s
Midan, cui Thracius Orpheus
orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo.

497 cf. Guthrie, Orpheus 19; Linforth 220ss; Boulanger, Rev. Ét. Lat. 15, 1937, 130; Pease et van den Bruwaene ad Cic. loc.; vid. et. adn. ad fr. 327 || 1 Luna] *'incertum utrum Ciceronis fons haberet Σελένης corruptum e Σεμέλης necne' van den Bruwaene qui cft. Diod. 3, 57, 4s; Plut. De Iside 12 p. 355e || 2 putantur]* *'does not make clear whether it is to this god that Orphic rites are celebrated or that the rites in honor of this god are Orphic'* Pease loc. laud. (cf. Linforth 221) | Boulanger, Rev. Ét. Lat. 15, 1937, 130 *putat Ciceronem ipsum ritus Orphicos non comperisse, sed per scriptores Hellenisticae aetatis, quod est demonstrandum* || 4 ὦν Creuzer : ὦν cod. | Saturnio Woelfflin, Assmann : Saturno cod. | lac. post Semela recte ind. Woelfflin, Assmann || 5ss cf. Bernabé in: Torraca (ed.), Studi in onore di Italo Gallo, Napoli 2002, 80ss || 6 ταῖς Βοιωτίαις CV || 8 παραβαλλόντα D^b

498 vate] i. e. Orpheo | cf. Bömer ad loc.

499 cf. Bömer ad loc.

500 T

PALAEPH. 33 (50, 7 Festa) ψευδῆς καὶ ὁ περὶ τοῦ Ὀρφέως μῦθος, ὅτι κιθαρίζοντι αὐτῶι ἐφείπετο τετράποδα καὶ ἔρπετὰ καὶ ὄρνεα καὶ δένδρα. δοκεῖ δέ μοι ταῦτα εἶναι· Βάκχαι μανείσαι πρόβατα διέσπασαν ἐν τῇ Πιερίαι, πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα βιαίως εἰργάζοντο τρεπόμεναί τε εἰς τὸ ὄρος διέτριβον
 5 ἐκεῖ τὰς ἡμέρας. ὥς δὲ ἔμειναν, οἱ πολῖται, δεδιότες περὶ τῶν γυναικῶν καὶ θυγατέρων, μεταπεμφάμενοι τὸν Ὀρφέα μηχανήσασθαι ἐδέοντο, ὃν τρόπον καταγάγοι ἀπὸ τοῦ ὄρους αὐτάς. ὁ δὲ θυσάμενος τῶι Διόνυσωι ὄργια κατὰγει αὐτὰς βακχεούσας κιθαρίζων. αἱ δὲ νάρθηκας τότε πρῶτον ἔχουσαι κατέβαινον ἐκ τοῦ ὄρους καὶ κλώνας δένδρων παντοδαπῶν· τοῖς δὲ ἀνθρώποις
 10 τότε θεασαμένοις τὰ ξύλα θαυμαστὰ ἐφαίνετο, καὶ ἔφασαν Ὀρφεὺς κιθαρίζων ἄγει ἐκ τοῦ ὄρους καὶ τὴν ὕλην· καὶ ἐκ τούτου ὁ μῦθος ἐπλάσθη.

501 T (T 63 K.)

APOLLODOR. Bibl. 1, 3, 2, pergit fr. 987 εὗρε δὲ Ὀρφεὺς καὶ τὰ Διόνυσου μυστήρια. sequitur fr. 1035 I.

500 cf. Linforth 208s; Molina, *Orfeo y la mitología de la música*, Doct. Diss., Madrid 1998, 284s; 521 || **1** ὁ om. **kx** | τοῦ om. **B** || **2** τὰ τετράποδα (τετράπυλα **x**) **c*** | καὶ ἔρπετὰ **m**: om. **c*** | τὰ ὄρνεα **A** || **2** δοκεῖ – **3** εἶναι] ἔστι δὲ οὗτος **m** || **3** διασπάζουσαι **kl** | διαρπάζουσαι **x** | διασπαράττουσαι **cod. Paris 2720** || **4** δὲ ἄλλα (sic) **m** | δὲ ἄλλα **kl** | τὰ ἄλλα **x** | τρεπόμεναί **A** | δὲ **H** || **5** τὰς λοιπὰς ἡμέρας **B e²**: om. **y** | ὥς δὲ ἔμειναν om. **m**: ὥς δ' ἔμαθον **dub. prop. Festa** | οἱ δὲ πολ. **m** | τῶν om. **my** || **5-6** καὶ τῶν θυγ. **B** || **6** μετεπέμψαντο **y** | ἐδέοντο μηχανᾶσθαι **d***: ἐδέοντο μηχανείας **m**: δεόμενοι μηχανήσασθαι **y** || **7** αὐτὰς ἐκ τοῦ ὄρους **AE**: αὐτὰς ἀπὸ τοῦ ὄρους **xy** | ἐκθυσάμενος **d**: συνταξάμενος **AE**: εἰσάμενος **Schwartz** || **7** ὁ δὲ – **8** αὐτὰς om. **B** || **8** κιθαρίζων om. **B** || **9** ἐκ κλώνων **kx** | παντοδαπούς (om. δένδρων) **y** || **9** τοῖς – **10** ἐφαίνετο] θαυμαστὸν δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἐφαίνοντο **m**: τοῖς δὲ ἀνθρώποις θαυμασταὶ ἐφαίνοντο **y**: τοῖς δὲ ἀνθρ. θαυμαστὰ τότε θεασαμένοις ἐφαίνετο πρῶτον ξύλα **d** || **10** τὰ ξύλα — ἐφαίνετο] ἐφαίνετο (ἐνεφ. **A**) πρῶτον (τὰ **add. E a'**) ξύλα καταγόμενα **AE** | ὅτι Ὀρφεὺς **Ea'** || **11** ἄγει ἐκ τοῦ ὄρους καὶ τὴν ἄψυχον ὕλην **m**: ἄγει ἐκ τοῦ ὄ. ταύτας **y**: ἐκ τοῦ ὄ. κάκ (καὶ **cod. Paris. 2720**) τῆς ὕλης ἄγει **B**: ἄγει ἐκ τοῦ ὄ. τὴν ὕλην **E**: ἄγει τὴν ὕλην ἐκ τοῦ ὄ. **A** | καὶ ἐκ τούτου] ἐκ τούτου καὶ **kx**: ἐκ τούτου **d**: ὥς ἐκ τούτου καὶ **m** | ἀνεπλάσθη **m***: προσανεπλάσθη **d**

501 cf. Frazer ad loc. | 'l'inventio di Orfeo è infatti un atto di "fondazione" ... di un culto' Scarpi 432

502 T (T 23 K.)

Diod. 3, 65, 6 Χάροπος δ' υἱὸν γενόμενον Οἶαγρον παραλαβεῖν (sc. τὸν Διόνυσον) τήν τε βασιλείαν καὶ τὰς ἐν τοῖς μυστηρίοις παραδεδομένας τελετάς, ἃς ὕστερον Ὀρφέα τὸν Οἰάγρου μαθόντα παρὰ τοῦ πατρός, καὶ φύσει καὶ παιδείᾳ τῶν ἀπάντων διενεγκάντα, πολλὰ μεταθεῖναι τῶν ἐν τοῖς ὀργίοις· διὸ καὶ τὰς ὑπὸ τοῦ Διονύσου γενομένας τελετάς Ὀρφικὰς 5 προσαγορευθῆναι.

503 T (T 119 K.)

PROCL. in Plat. Remp. I 174, 30 Kroll, *plura invenies in fr. 1058 I* ἀλλ' Ὀρφεὺς μὲν ἄτε τῶν Διονύσου τελετῶν ἡγεμὼν γενόμενος τὰ ὅμοια παθεῖν ὑπὸ τῶν μύθων εἴρηται τῷ σφετέρῳ θεῷ (καὶ γὰρ ὁ σπαραγμὸς τῶν Διονυσιακῶν ἐν ἔστιν συνημάτων).

504 T (T 101 K.)

Io. Lyd. De mens. 4, 53 (109, 13 Wünsch) πολλὴ τοῖς θεολόγοις διαφωνή περὶ τοῦ παρ' Ἑβραίων τιμωμένου θεοῦ καὶ γέγονε καὶ ἔστιν· Αἰγύπτιοι γὰρ καὶ πρῶτος Ἑρμῆς Ὅσιριν τὸν ὄντα θεολογοῦσιν αὐτόν ... Ἕλληνες δὲ τὸν Ὀρφέως Διόνυσον, ὅτι, ὡς αὐτοὶ φασι, πρὸς τῷ ἀδύτῳ τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ναοῦ ἐξ ἑκατέρων σταθμῶν τὸ πρὶν ἄμπελοι ἀπὸ χρυσοῦ πεποικημένοι ἀνέστελλον τὰ παραπετάσματα ἐκ πορφύρας καὶ κόκκου πεποικιλμένα, ἐξ ὧν καὶ ὑπέλαβον Διονύσου εἶναι τὸ ἱερόν.

502 cf. fr. 893; vid. et. Linforth 219; Casadio in: *La tradizione: forme e modi*, Roma 1990, 185ss; Bernabé in: *Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero*, Granada 2000, 49 || 2 τε om. **D*** || 2-3 τελετάς παραδεδομένας **CV** || 4 διενεγκόντα **CV** | μεταθῆναι **C** : μεταχθῆναι **V** || 5 Ὀρφικά **V**

503 cf. Linforth 229

504 cf. Plut. Quaest. Conv. 4, 6, 2 p. 671e, de quo vid. et. Nieto Ibáñez in: *Montes Cala et al. (edd.), Plutarco, Dioniso y el vino*, Madrid 1999, 330ss; Teodorsson ad loc.

V. FRAGMENTA ORPHICA

505 T (T 99 K.)

LACTANT. Divin. inst. 1, 22, 15 (234 Monat) sacra Liberi patris primus Orpheus induxit in Graecia primusque celebravit in monte Boeotiae Thebis ubi Liber natus est proximo; qui cum frequenter citharae cantu personaret, Cithaeron appellatus est. ea sacra etiamnunc Orphica nominantur, in quibus ipse postea
5 dilaceratus et carptus est; et fuit per eadem fere tempora quibus Faunus. sed quis aetate praecesserit dubitari potest, siquidem per eosdem annos Latinus Priamusque regnarunt, item patres eorum Faunus et Laomedon, quo regnante Orpheus cum Argonautis ad Iliensium litus accessit.

Orphica cum Pythagoricis relata (fr. 506-509)

valde incertum utrum Orphici doctrinam a Pythagoricis (ut voluerunt Herodt. 2, 81, 2 [fr. 650] ὁμολογέει δὲ ταῦτα τοῖσι Ὀρφικοῖσι καλεομένοισι καὶ Βακχικοῖσι ἐοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι καὶ Πυθαγορείοισι et Io Chius [fr. 506]) an Pythagorici ab Orphicis mutuati sint (ut asseveraverunt Iamblichus et alii philosophi neoplatonici [fr. 507s]) | frequenter ap. auctores antiquos Pythagoras vel Pythagorici et Orpheus vel Orphici idem valent aut confunduntur aut alius ab altero doctrinam mutuatum esse contenditur aut utrique doctrinae simillimae tribuuntur | Pythagorae tribuunt Orph. fr. 1 Plut. fr. *202 Sandbach et Stob. Flor. 3, 41, 9 (III 759, 3 Hense), vid. comm. ad fr. 1; cf. et. Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 71 et eund. in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 60 | carmina de mundi imaginibus et Physica Orpheo ascripta a Pythagoricis scripta esse videntur, cf. Suda s. v. Ὀρφεύς· ἔγραψε (fr. 411) Κρητῆρας· ταῦτα Ζωπύρου φασίν. ... (fr. 403) Πέπλον καὶ Δίκτυον· καὶ ταῦτα Ζωπύρου τοῦ Ἡρακλεώτου, οἱ δὲ Βροτίνου, ... (fr. 800) καὶ Φυσικά, ἃ Βροτίνου φασίν, Clem. Alex. Strom. 1, 21, 131, 3 (fr. 409) τὸν Κρατῆρα δὲ τὸν Ὀρφῆως Ζωπύρου τοῦ Ἡρακλεώτου (sc. εἶναι λέγουσι), 1, 21, 131, 5 (fr. 406) Ἐπιγένης δὲ ἐν τοῖς Περὶ τῆς εἰς Ὀρφεία ποιήσεως Κέρκωπος εἶναι λέγει τοῦ Πυθαγορείου τὴν εἰς Ἀιδου κατάβασιν καὶ τὸν Ἱερὸν λόγον, τὸν δὲ Πέπλον καὶ τὰ Φυσικά Βροντίνου (de quibus cf. Zhmud, Wissenschaft, Philosophie und Religion im frühen Pythagoreismus, Berlin 1997, 118); item Lyra Pythagoricam doctrinam redolet (cf. Aristid. Quint. De mus. 3, 2 [vid. ad fr. 417] Πυθαγόραν φασὶ τὴν ἐντεῦθεν ἀπαλλαγὴν ποιούμενον κτλ.) | Orpheo vel Pythagoricis Hymnus in numerum attribuitur, cf. Io. Lyd. De mens. 2, 12

505 cf. Linforth 208 || 1 primus om. B || 2 Graeciam SHMP | Boetiae aethebis HM || 3 citharae HM || 4 nominatur H || 5 cartus H : captus M : carpitus P a. c. V || 6 praecessit H || 7 item om. R¹ | Faunus] Picus SgHM | Laomedon R : Lameodon S || 8 cum om. HM | Ilieniensium R | accesserit B

(33, 8 Wünsch, fr. 700 I) οἱ γε μὴν Πυθαγόρειοι τῷ ἡγεμόνι τοῦ παντὸς τὴν ἐβδόμην ἀνατίθενται ... καὶ μάρτυς Ὀρφεὺς κτλ, at vid. Theol. Arithm. 48, 6 De Falco (fr. 697) ὅτι τὴν ἐξάδα ὀλομέλειαν προσηγόρευον οἱ Πυθαγορικοὶ κατακολουθοῦντες Ὀρφεῖ, cf. 78, 6 De Falco (fr. 701) Κουρήτιδα δὲ ἰδίως καὶ Ὀρφεὺς καὶ Πυθαγόρας αὐτὴν τὴν ἐννεάδα ἐκάλουν I et. *Rhapsodiae Pythagorico cuidam tributae*: Suda s.v. Ὀρφεύς· ἔγραψε (fr. 91) Ἱεροῦς λόγους ἐν ῥαψωιδίαις κδ'· λέγονται δὲ εἶναι Θεογνήτου τοῦ Θεσσαλοῦ, οἱ δὲ Κέρκωπος τοῦ Πυθαγορείου (cf. Cic. De nat. deor. 1, 107 [fr. 889 I] *hoc Orphicum carmen Pythagorei ferunt cuiusdam fuisse Cercopis*) vid. ad locc.

saepe una laudantur Orpheus (vel Orphici) et Pythagoras (vel Pythagorici), cf. Diogen. Oenoand. fr. 40 Smith (= Orph. fr. 427 I) ὡς οἱ Ὀρφεῖοι, καὶ Πυθαγ[όρας οὐ] μόνος, μαιν[όμενοι δοκοῦσιν], Apul. Apol. 27 (fr. 819 I), *Epimenides* (fr. 15) et *Orpheus et Pythagoras et Ostanēs*, 56 (fr. 651) *quippe lana, segnissimi corporis excrementum, pecori detracta iam inde Orphei et Pythagorae scitis profanus vestitus est*, Galen. Histor. philos. 56 (fr. 30 II) Ἡρακλείδης (fr. 113c Wehrli) δὲ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (I p. 404 n. 2 D.-K.) ... ταῦτα δὲ τὰ δόγματα ἐν ἐνίοις Ὀρφικοῖς φέρεσθαι λέγουσι, Aët. Plac. 2, 13, 15 etc. (fr. 30 I) Ἡρακλείδης (fr. 113a Wehrli) καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (I p. 404 n. 2 D.-K., cf. 44 A 20) ... ταῦτα δὲ τὰ δόγματα ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς φέρεται, Clem. Alex. Strom. 5, 8, 49, 3 (fr. 407 I) Ἐπιγένης ... φησι ... Μοίρας ... τὰ μέρη τῆς σελήνης ... καλεῖν τὸν Ὀρφέα ... πάλιν ἄνθιον... τὸ ἔαρ κτλ ... λέγεσθαι παρὰ τῷ θεολόγῳ. ταῦτα καὶ οἱ Πυθαγόρειοι ἡνίσσοντο (et Plut. de Iside 32 p. 364a τὸ ὑπὸ τῶν Πυθαγορικῶν λεγόμενον κτλ, et Porphy. Vit. Pyth. 41), Epiph. Const. Haer. 4, 2, 5 (fr. 50) ἀλλὰ καὶ παρ' Ὀρφέως καὶ ἄλλων τινῶν τὴν ἀρχὴν λαβόντα καὶ εἰς αἰρέσεις συσταθέντα ὕστερον ἐν Ἐπικούρῳ καὶ Ζήνωνι τῷ Στωϊκῷ καὶ Πυθαγόρῳ καὶ Πλάτῳ κτλ, Syrian. in Aristot. Metaph. 11, 35 Kroll (fr. 1108 II) ἐπεὶ καὶ Πυθαγόρειος ὢν Ἐμπεδοκλῆς πῶς ἂν τὰς Ὀρφικὰς ἢ τὰς Πυθαγορείους ἀρχὰς ἠθέτησεν; 43, 10 Kroll (fr. 111 III, 1108 III) οὔτε τὴν αἰτίαν τῆς δοκούσης αὐτῶν εἶναι παρὰ μέρος ἐπικρατείας ἀποσεσιωπηκέναι, ἀλλὰ γὰρ Πυθαγόρειον ὄντα καὶ Ὀρφικὸν (sc. Ἐμπεδοκλέα) κτλ, 106, 22 Kroll (fr. 702 I) λέλεκται μὲν οὖν πᾶν τὸ ἀληθὲς Πυθαγορείως τε καὶ Ὀρφικῶς (et Procl. in Plat. Tim. II 53, 2 Diehl [fr. 702 VI] ὃ καὶ ὁ εἰς τὸν ἀριθμὸν Πυθαγόρειος ὕμνος ἔλεγεν et al.), Procl. in Plat. Remp. II 33, 14 Kroll (fr. 797) οἱ δὲ Πυθαγόρειοι προσίενται, ὡς καὶ Ὀρφεύς, in Plat. Tim. II 48, 15 Diehl (fr. 155 I) οἱ δὲ Πυθαγόρειοι ἔλεγον ... τοῦτο μὲν οὖν καὶ ὁ θεολόγος εἶρηκε σαφῶς, Olympiodor. in Plat. Phaed. 10, 6 (fr. 428 II) Ὀρφικὸς γὰρ ἐστὶ καὶ Πυθαγόρειος, Damasc. in Plat. Phaed. 1, 203 (fr. 428 III) ἡ παλαιὸς ὁ λόγος, Ὀρφικὸς τε γὰρ καὶ Πυθαγόρειος, Ps.-Justin. de monarch. 2, 5 (90 Marc.) κοινωνεῖ δ' αὐτῷ (sc. Ὀρφεῖ [fr. 377]) καὶ Πυθαγόρας ἐν οἷς γράφει· εἴ τις ἐρεῖ κτλ' (p. 174 Thesleff), Origen. c. Cels. 1, 16 ἐξέβαλε τοῦ καταλόγου τῶν σοφῶν καὶ Μωϋσέα, Λίνον δὲ (fr. 49) καὶ Μουσαῖον (fr. 32) καὶ Ὀρφέα (fr. 93 II) καὶ τὸν Φερεκύδην καὶ τὸν Πέρσην Ζωροάστρη καὶ Πυθαγόραν φήσας

V. FRAGMENTA ORPHICA

περὶ τῶνδε διελληθέναι | raro distinguuntur, cf. Procl. Theol. Plat. I 4 (I 20, 6 Saffrey-Westerink, fr. 677 XIV) ἔστι δὲ ὁ μὲν διὰ τῶν συμβόλων τὰ θεῖα μηνύειν ἐφίεμενος (sc. τρόπος) Ὀρφικὸς καὶ ὅλως τοῖς τὰς θεομυθίας γράφουσιν οἰκέλος. ὁ δὲ διὰ τῶν εἰκόνων Πυθαγόρειος

Ὀρφικὸς βίος Πυθαγορείῳ *simillimus et utriusque doctrina similia prohibebat*: cf. Aristophont. fr. 12 K.-A. (fr. 432 III) τοὺς Πυθαγοριστὰς τῶν νεκρῶν, Iamblich. Protr. 38, 16 (fr. 634) ἀπὸ τῶν παλαιῶν λόγων καὶ ... τῶν Πυθαγορικῶν ὑπομνήσεις εἰς προτροπὴν ἐπὶ τὸν σῶφρονα καὶ μέτριον καὶ κεκοσμημένον βίον, Philostr. Vit. Apoll. 6, 11 (fr. 636) κατιδὼν γάρ τι ἐν Πυθαγόρου μέγα ... ὡς ἀχράντῳ μὲν ἐμφύχου βρώσεως γαστρὶ χρῆσαιτο, Plut. Quaest. conv. 2, 3, 1 p. 635e (fr. 645) δόγμασιν Ὀρφικοῖς ἢ Πυθαγορικοῖς, de re vid. et. Clem. Alex. Strom. 3, 3, 24, 1 (fr. 648 VI), Eliam In Porphyr. Isag, 15, 4 (fr. 648 VII), Macrob. Somn. Scip. 1, 2, 9 *ut Hesiodi et Orphei quae de deorum progenie active narrantur ut mystica Pythagoreorum sensa referuntur*; cf. et. fr. 818s

in ritibus Pythagoricis et Orphicis plurima simillima inveniuntur, cf. Porphyr. Vit. Pyth. 17 (fr. 571) τὸν τε στορνύμενον αὐτῷ κατ' ἔτος θρόνον ἐθεάσατο, vid. et. ad fr. 582 | et in funere cf. Lam. Thur. (fr. 488) 9 et Plut. gen. Socr. 585e ἔστι γάρ τι γιγνόμενον ἰδίαι περὶ τὰς ταφὰς τῶν Πυθαγορικῶν ὅσιον κτλ

doctrinas simillimas Orpheo vel Pythagorae attribuuntur, cf. Apionem ap. Ps.-Clem. Rom. Homil. 6, 4, 2 (fr. 115) τὸ περικείμενον πνεῦμα et Aristot. Phys. 213b 22 εἶναι δ' ἔφασαν καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (58 B 30 D.-K.) κενόν, καὶ ἐπεισιέναι αὐτῷ τῷ οὐρανῷ ἐκ τοῦ ἀπείρου πνεῦμα, Lam. Thur. (fr. 488) 5 κύκλου δ' ἐξέπταν βαρυπενθέος ἀργαλέοιο et Diog. Laert. 8, 14 πρῶτόν τε φασὶ τοῦτον (sc. Pythagoram) ἀποφῆναι τὴν ψυχὴν κύκλον ἀνάγκης ἀμείβουσαν ἄλλοτ' ἄλλοις ἐνδεῖσθαι ζώοις, Lam. Hipp. (fr. 474) 1 Μνημοσύνης ... ἔργον et memoriae doctrinam Pythagoricam, e. g. Iamblich. Vit. Pyth. 29, 164 ὦλοντο δὲ δεῖν κατέχειν καὶ διασώζειν ἐν τῇ μνήμῃ πάντα κτλ; cf. et. δεξιὰ in lamellis (fr. 474ss) et Aristot. fr. 200 Rose (οἱ Πυθαγόρειοι) τὸ ... δεξιὸν καὶ ἄνω καὶ ἔμπροσθεν ἀγαθὸν ἐκάλουν, τὸ δὲ ἀριστερὸν καὶ κάτω καὶ ὀπίσθεν κακὸν ἔλεγον, vid. et. κυπάρισσον vitandam in lamellis (fr. 474ss.) et Iamblich. Vit. Pyth. 155 κυπαρισσίνην δὲ μὴ δεῖν κατασκευάζεσθαι σορὸν ὑπαγορεύει, Diog. Laert. 8, 10 ἀπείχοντο δὲ καὶ σοροῦ κυπαρισσίνης ... δι' ἄλλον τινὰ μυστικὸν λόγον (vid. comm. ad fr. 474, 3); Lam. Entell. et Pher. (fr. 475 et 493) ubi σύμβολα laudantur et Pythagorica symbola (vid. adn. ad fr. 493), cf. et. Procl. in Plat. Tim. III 172, 20 Diehl (fr. 157) καὶ γὰρ οὐρανίαν <γῆν> τὴν σελήνην Ὀρφεὺς προσηγόρευσε et adn. ad loc. 'est doctrina Pythagorica'

Syrianus et Proclus Orpheo una cum Pythagora et Platone studuerunt, cf. Suda s. v. Συριανός (IV 478, 25 Adler, fr. 677 III) Ἀλεξανδρεὺς, φιλόσοφος ... ἔγραψεν Συμφωνίαν Ὀρφέως, Πυθαγόρου, Πλάτωνος περὶ τὰ λόγια βιβλία δέκα, s. v. Πρόκλος (IV 210, 8 Adler, fr. 677 IX) ἔγραψε ... Εἰς τὴν Ὀρφέως Θεολογίαν, Συμφωνίαν Ὀρφέως, Πυθαγόρου, Πλάτωνος περὶ τὰ Λόγια βιβλία ι'

in primis iis communis de animae migratione doctrina fuit, cf. Diod. 5, 28, 6 = Posidon. fr. 169 (139, 6 Theiler) ὁ Πυθαγόρου λόγος, ὅτι τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων ἀθανάτους εἶναι συμβέβηκε καὶ δι' ἐτῶν ὠρισμένων πάλιν βιοῦν, εἰς ἕτερον σῶμα τῆς ψυχῆς εἰσδυομένης (vid. ad fr. 423); Pythagoras animae transmigrationis doctrinam ab Orphicis mutuatus est sec. Rohde, *Psyche* ⁴II 107s; Zeller I, 68ss; Rathmann passim; Guthrie, *Orpheus*, 216ss; Nilsson, *Harv. Theol. Rev.* 28, 1935, 212ss; eund., *Gesch. Gr. Rel.*, München ³I, 1967, 701s; Linforth 38ss; 156s; vid. et. Jaeger, *Theology* 105; eund., *Harv. Theol. Rev.* 52, 1959, 135ss; Bluck, *Plato's Meno*, Cambridge 1961, 61ss; 274ss; contra Orphici a Pythagoricis sec. Lob. 247ss; 330s; 350s; 'à la métempsomatôse ... aucun texte sûrement orphique ne fait allusion' Festugière, *Rev. ét. gr.* 49, 1936, 307; cf. Wil., *Glaube* 185 : at cf. Casadio in: Borgeaud (ed.), *Orphisme et Orphée*, Genève 1991, 119ss; vid. et. quae de re disseruerunt Claus, *Toward the Soul*, New Haven-London 1981, 111ss; Kalogerakos, *Seele und Unsterblichkeit. Untersuchungen zur Vorsokratik bis Empedokles*, Stuttgart-Leipzig 1996, 144ss; Zhmud, *Wissenschaft, Philosophie und Religion im frühen Pythagoreismus*, Berlin 1997, 117ss; Tortorelli in: Tortorelli et al. (edd.), *Tra Orfeo e Pitagora*, Napoli 2000, 16s; Brisson, *ibid.*, 247ss; Bremmer, *The Rise and Fall of the Afterlife*, London-New York 2002, 23s; Riedweg, *Pythagoras*, München 2002, passim

de difficultatibus distinguendi Pythagoricorum ab Orphicorum doctrinam cf. Maddalena, *I pitagorici*, Bari 1954, 317s; 332ss; Burkert, *Lore and science* 132: 'the supposed clear differentiation of Pythagoreanism from Orphism is simply not attested in the oldest sources' (cf. bibl. in adn. 67 et quae ipse disseruit in p. 133ss) : at cf. Bremmer in: Buxton (ed.), *From myth to reason*, Oxford 1999, 79 (vid. et. eund., *The Rise and Fall of the Afterlife*, London-New York 2002, 24), ubi de differentiis agitur: Pythagoras historicus et Orpheus mythicus, Pythagoras oratione soluta et Orpheus versu utitur, Pythagorici ad separationem et Orphici ad integrationem spectant, Pythagorici communitatem sine libro conformant et apud Orphicos libri frequentiores quam communitates, Pythagorici ethicam et Orphici purgationem praeferunt, Orphici, non Pythagorici, fabulas mythicas respiciunt, Pythagoras Apollinem et Orpheus Bacchum praefert, et Orphici magis pessimistae (ut hodierno sermone utar) quam Pythagorici sunt, et, addiderim, Pythagorici, non Orphici, ad rempublicam adibant

de Orphicis et Pythagoricis cf. et. Ziegler, *Orphische Dichtung*, RE XVIII 2 (1942) 1383ss; Kerényi, *Pythagoras und Orpheus* ³1950; Wili in: Campbell (ed.), *The Mysteries. Papers from the Eranos yearbook*, New York 1955, 83s; Nock, *Harv. Stud. Class. Phil.* 63, 1958, 417s (= *Essays on Religion and the Ancient World*, Oxford 1972, 850s); Montégu, *Folia* 12, 1959, 93 adn. 74; Thesleff, *An introduction to the Pythagorean writings of the Hellenistic period*, Åbo 1961, 18s; 107ss; Burkert, *Lore and Science* 125ss; eund. in: Meyer et Sanders, *Jewish and Christian self-definition*, III, London 1982, 1ss; eund., *Greek Religion* 296ss; Detienne in: *Orfismo in Magna Grecia* 49ss; Schilling, *Rev. Hist. Rel.* 99,

V. FRAGMENTA ORPHICA

1982, 367ss; Sfameni in: Vattioni (ed.), *Atti V Settimana Sangue e Antropologia*, Roma 1984, 107ss; West, *Orphic Poems* 7ss; Freyburger-Galland, *Freyburger et Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome*, Paris 1986, 111ss; 134ss; Sassi in: *Un secolo di ricerche in Magna Grecia*, Napoli 1989, 231ss; Brisson, *ANRW* II 36.4, 1990, 2925s; Casadio in: Borgeaud (ed.), *Orphisme et Orphée*, Genève 1991, 119ss; Parker in: Powell (ed.), *The Greek world*, London 1995, 501; Bernabé in: García Gual (ed.), *Historia de la Filosofía Antigua*, Madrid 1997, 73ss; Price, *Religions of the ancient Greeks*, Cambridge 1999, 119ss; Bremmer in: Buxton (ed.), *From myth to reason?*, Oxford 1999, 71ss; Tortorelli et al. (edd.), *Tra Orfeo e Pitagora*, Napoli 2000; Riedweg, *Pythagoras*, München 2002; Bernabé, *Textos órficos y filosofía presocrática*, Madrid 2004, 137ss

et. Pythagorici Orphicam poesis allegorice vel more etymologico interpretantur, cf. fr. 430 (σῶμα-σῆμα doctrina) et comm. ad loc., et Bernabé, *Philologus* 139, 1995, 204ss; eund. in: Sfameni Gasparro, *Destino e salvezza*, Cosenza 1998, 74; 86s

de doctrina Pythagorica ex oriente sumpta cf. Gobry, *Diotima* 7, 1979, 81ss

506 T (T 222 + 248 K.)

(I) DIOG. LAERT. 8, 8 Ἴων δὲ ὁ Χίος ἐν τοῖς Τριαγμοῖς (fr. 116 II Leurini) φησιν αὐτὸν (sc. τὸν Πυθαγόραν fr. f Timpanaro) ἔνια ποιήσαντα ἀνευεγκεῖν εἰς Ὀρφέα II (II) Clem. Alex. Strom. 1, 21, 131, 4, pergit fr. 1018 III Ἴων δὲ ὁ Χίος ἐν τοῖς Τριαγμοῖς (fr. 116 I Leurini) καὶ Πυθαγόραν εἰς Ὀρφέα ἀνευεγκεῖν τινα ἱστορεῖ.

506 cf. Zeller, *Sitzungsb. Preuss. Akad. Wiss.* 45, 1889, 990; Tannery, *Rev. de Philol.* 21, 1897, 190ss; Wil., *Glaube* 191 adn. 1; Kranz, *Hermes* 70, 1935, 114; FGrHist 392 F 25a et Jac. adn. ad loc.; Rathmann 43; Linforth 110ss; Turcan, *Rev. Hist. Rel.* 150, 1956, 136s; Sandbach, *Proc. Cambr. Phil. Soc.* 5, 1958-1959, 36; Burkert, *Lore and science* 129 (recte 'what Ion meant was the real author of certain poems circulating under the name of Orpheus was Pythagoras'); Graf, *Eleusis* 92s; West, *Orphic Poems* 7s; Dover in: Boardman-Vaphopoulou-Richardson (ed.), *Chios*, Oxford 1986, 30 (= *Collected papers*, Oxford 1988, 1ss); Leurini ad loc.; Janko, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 118, 1997, 71; Riedweg, *Mus. Helv.* 54, 1997, 87ss; eund., *Pythagoras*, München 2002, 74s; Zhmud, *Wissenschaft, Philosophie und Religion im frühen Pythagoreismus*, Berlin 1997, 118 ('daraus läßt sich schließen, daß zu Lebzeiten Ions ... orphische Dichtungen zirkulieren, die die Lehre von der Seelenwanderung enthalten'); Casertano in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), *Tra Orfeo e Pitagora*, Napoli 2000, 211; Brisson, *ibid.* 246 II 4 Τριαγμοῖς Reinesius : Τριγράμμοις L I confudit rem Suda s. v. Ὀρφεύς (III 564, 27 Adler, cf. *Orph. fr.* 841) ἔγραψε Τριαγμούς (Küster : Τριασ- cod.), λέγονται δὲ εἶναι Ἴωνος τοῦ τραγικοῦ

507 T (T 249 + 250 K.)

(I) IAMBlich. Vit. Pyth. 28, 145 πόθεν δὴ οὖν τὴν τοσαύτην εὐσέβειαν παρέλαβον οὗτοι οἱ ἄνδρες, εἴ τις βούλοιο μαθεῖν, ῥητέον ὡς τῆς Πυθαγορικῆς κατ' ἀριθμὸν θεολογίας παράδειγμα ἐναργὲς ἔκειτο παρὰ Ὀρφεῖ. οὐκέτι δὴ οὖν ἀμφίβολον γέγονε τὸ τὰς ἀφορμὰς παρὰ Ὀρφέως λαβόντα Πυθαγόραν συντάξαι τὸν περὶ θεῶν λόγον, ὃν καὶ ἱερὸν διὰ τοῦτο ἐπέγραψεν, ὥς ἂν ἐκ 5 τοῦ μυστικωτάτου ἀπηριθμισμένον παρὰ Ὀρφεῖ τόπου, εἴτε ὄντως τοῦ ἀνδρός, ὥς οἱ πλείστοι λέγουσι, σύγγραμμά ἐστιν, εἴτε Τηλαύγους, ὥς ἔνιοι τοῦ διδασκαλείου ἐλλόγιμοι καὶ ἀξιόπιστοι διαβεβαιοῦνται ἐκ τῶν ὑπομνημάτων τῶν Δαμοῖ τῇ θυγατρὶ, «ἀδελφῇ δὲ Τηλαύγους», ἀπολειφθέντων ὑπ' αὐτοῦ Πυθαγόρου, {ἀδελφῇ δὲ Τηλαύγους} ἅπερ μετὰ θάνατον ἱστοροῦσι δοθῆναι 10 Βιτάλῃ τε τῇ Δαμοῦς θυγατρὶ καὶ Τηλαύγει «ἐν» ἡλικίαι γενομένῳ, υἱῷ μὲν Πυθαγόρου, ἀνδρὶ δὲ τῆς Βιτάλης· κομιδῇ γὰρ νέος ὑπὸ τὸν Πυθαγόρου θάνατον ἀπολελειμμένος ἦν παρὰ Θεανοῖ τῇ μητρὶ. δηλοῦται δὴ διὰ τοῦ ἱεροῦ λόγου τούτου {ἡ περὶ θεῶν λόγον, ἐπιγράφεται γὰρ ἀμφότερον} καὶ τίς ἦν ὁ παραδεδωκὼς Πυθαγόρῃ τὸν περὶ θεῶν λόγον. λέγει γάρ (sc. Πυθα- 15 γόρας p. 164 Thesleff)· «λόγος» ὅδε περὶ θεῶν Πυθαγόρα τῷ Μνημάρχῳ, τὸν ἐξέμαθον ὀργιασθεὶς ἐν Λιβήθροις τοῖς Θραικίοις, Ἀγλαοφάμῳ τελεστᾷ μεταδόντος, ὥς ἄρα Ὀρφεὺς ὁ Καλλιόπας κατὰ τὸ Πάγγαιον ὄρος ὑπὸ τῆς ματρὸς πινυσθεὶς ἔφα, τὰν ἀριθμῷ οὐσίαν αἰδίου ἔμμεν ἄρχαν προμαθε- 20 στάταν τῷ παντὸς ὥρανῳ καὶ γᾶς καὶ τᾶς μεταξύ φύσιος, ἔτι δὲ καὶ θείων

507 cf. Lob. 721ss; Rohde, Rhein. Mus. 27, 1872, 46 (= Kl. Schr. II, 154); Delatte, Étude sur la littérature Pythagoricienne 192ss; Linforth 250ss; Thesleff, An introduction to the Pythagorean writings of the Hellenistic period, Åbo 1961, 18s; 107ss; (et fragmentorum editionem ap. eund., The Pythagorean Texts of the Hellenistic period, Åbo 1965, 164s); Burkert, Lore and Science 128s; Dillon ad loc. (II), 363s; Graf in: Bremmer, Interpretations of Greek Mythology, 1987, 90; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2925; eund. in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 237ss; Saffrey-Westerink ad loc.; Riedweg, Pythagoras, München 2002, 22 II 5 ἐπεγράψαμεν F II 9-10 ἀδελφῇ δὲ Τηλαύγους transp. Cobet II 11 Βιστάλα (Βισταλία δ) Damois filia in Pyth. Epist. 2, 7 Städele I ἐν add. Menagius II 14 post ἱεροῦ transp. ἡ περὶ θεῶν Kiessling I τούτου Nauck : τοῦτο F I ἡ περὶ — ἀμφότερον secl. Nauck II 16 λόγος add. Lob. : post Μνημάρχῳ add. Holstein I ὅδε Valckenaer : ὁ δὲ F I Πυθαγόρῃ F I Μνασάρχῳ Valckenaer II 17 Λειβήθροις Valckenaer I Ἀγλαοφάμῳ] 'non abbiamo nessun'altra testimonianza sul personaggio ... si può dunque supporre che ... sia il frutto di una vera e propria "invenzione" forse dovuta a Giamblico stesso, allo scopo di stabilire l'esistenza di un legame oggettivo tra Orfeo e Pitagora' Brisson (2000) 239s II 17 τελεστᾷ Schneider : τελεύτα F : τελετὰς Lob. II 18 μεταδιδόντος Cuper, Lob. II 19 ὡσίαν Valckenaer : ἐσίαν Lob. I αἰδίαν Lob. I ἔμμεν Valckenaer :

V. FRAGMENTA ORPHICA

«ἀνθρώπων» καὶ θεῶν καὶ δαιμόνων διαμονᾶς ῥίζαν.’ ἐκ δὲ τούτων φανερόν
 γέγονεν ὅτι τὴν ἀριθμῶι ὠρισμένην οὐσίαν τῶν θεῶν παρὰ τῶν Ὀρφικῶν
 παρέλαβεν II (II) PROCL. in Plat. Tim. III 168, 9 Diehl (Iamblich. in Plat. Tim. fr.
 74 Dillon) αὐται δὲ εἰσιν αἱ Ὀρφικαὶ παραδόσεις· ἃ γὰρ Ὀρφεὺς δι’ ἀπορ-
 25 ρήτων λόγων μυστικῶς παραδέδωκε, ταῦτα Πυθαγόρας ἐξέμαθεν ὀργιασθεὶς
 ἐν Λιβήθροις τοῖς Θραικίοις Ἀγλαοφάμῳ τελεστᾷ μεταδόντος ἢν περὶ θεῶν
 Ὀρφεὺς σοφίαν παρὰ Καλλιόπης τῆς μητρὸς ἐπινύσθη· ταῦτα γὰρ αὐτὸς
 φησιν ὁ Πυθαγόρας ἐν τῷ Ἱερῶι λόγῳ. τίνες οὖν αἱ Ὀρφικαὶ παραδόσεις,
 ἐπειδὴ περ εἰς ταύτας ἀναφέρειν οἰόμεθα χρῆναι τὴν τοῦ Τιμαίου περὶ θεῶν
 30 διδασκαλίαν... quae sequuntur vid. in fr. 98 III II (III) PROCL. in Plat. Tim. III
 161, 1 Diehl τοιαῦτα μὲν ἂν τις ἀπὸ τῶν προκειμένων λάβοι δόγματα. Πυθα-
 γόρειον δὲ καὶ τὸ ταῖς Ὀρφικαῖς ἔπεσθαι γενεαλογίαις· ἄνωθεν γὰρ ἀπὸ
 τῆς Ὀρφικῆς παραδόσεως διὰ Πυθαγόρου καὶ εἰς Ἑλλήνας ἢ περὶ θεῶν
 ἐπιστήμη προήλθεν, ὥς αὐτὸς ὁ Πυθαγόρας φησὶν ἐν τῷ Ἱερῶι λόγῳ II (IV)
 35 PROCL. Theol. Plat. I 5 (I 25, 26 Saffrey-Westerink) ἅπαντα γὰρ ἢ παρ’ Ἑλληνι
 θεολογία τῆς Ὀρφικῆς ἐστὶ μυσταγωγίας ἔκγονος, πρώτου μὲν Πυθαγόρου
 παρὰ Ἀγλαοφήμου τὰ περὶ θεῶν ὄργια διδαχθέντος, δευτέρου δὲ Πλάτωνος
 ὑποδεξαμένου τὴν παντελὴ περὶ τούτων ἐπιστήμην ἔκ τε τῶν Πυθαγορείων
 καὶ τῶν Ὀρφικῶν γραμμάτων.

508 T (T 249a K.)

(I) IAMBlich. Vit. Pyth. 28, 151 ὅλως δέ φασι Πυθαγόραν ζηλωτὴν γενέ-
 σθαι τῆς Ὀρφείας ἐρμηνείας τε καὶ διαθέσεως καὶ τιμᾶν τοὺς θεοὺς Ὀρ-
 φεῖ παραπλησίως, ἰσταμένους αὐτοὺς ἐν τοῖς ἀγάλμασι καὶ τῷ χαλκῶι, οὐ
 ταῖς ἡμετέραις συνεζευγμένους μορφαῖς, ἀλλὰ τοῖς ἰδρύμασι τοῖς θεοῖς,
 5 πάντα περιέχοντας καὶ πάντων προνοοῦντας καὶ τῷ παιτὶ τὴν φύσιν καὶ
 τὴν μορφήν ὁμοίαν ἔχοντας, ἀγγέλλειν δὲ αὐτῶν τοὺς καθαρμούς καὶ τὰς
 λεγομένας τελετάς, τὴν ἀκριβεστάτην εἶδησιν αὐτῶν ἔχοντα. ἔτι δέ φασι
 καὶ σύνθετον αὐτὸν ποιῆσαι τὴν θείαν φιλοσοφίαν καὶ θεραπείαν, ἃ μὲν
 μαθόντα παρὰ τῶν Ὀρφικῶν, ἃ δὲ παρὰ τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων, ἃ δὲ παρὰ
 10 Χαλδαίων καὶ μάγων, ἃ δὲ παρὰ τῆς τελετῆς τῆς ἐν Ἐλευσίνι γινομένης,

εἶναι μὲν F II 21 ἀνθρώπων add. Deubner II 24 παραδόσεις] cf. Casadio in: La tra-
 dizione: forme e modi, Roma 1990, 185ss II 26 Λιβήθροις Kern : Λεβήθροις cod. :
 Λειβήθροις Valckenaer I τελεστᾷ Diehl : τελέστα cod. : τελετὰς Lob. II 36-38 Ὀρ-
 φικῆς ... μυσταγωγίας ... τὰ ... ὄργια ... τὴν παντελὴ ... ἐπιστήμην ‘trois noms
 pour la même réalité: la théologie’ Saffrey-Westerink ad loc.

508 cf. Riedweg, Pythagoras, München 2002, 22s II 3 ἰσταμένον coni. Scaliger :
 οὐχ ἰσταμένους Kiessling I οὐ secl. Kiessling II 4 ἰδρύμασι] ἀριθμοῖς Kiessling I
 θεοῖς Arcerius : θεοῖς F II 6 ἔχοντας a I αὐτῶν] sc. τῶν Ὀρφικῶν II 9-10 περὶ

ἐν Ἰμβρω τε καὶ Σαμοθράκῃ καὶ Λήμνῳ, καὶ εἴ τι παρὰ τοῖς κοινοῖς, καὶ περὶ τοὺς Κελτοὺς δὲ καὶ τὴν Ἰβηρίαν II (II) IAMBlich. Vit. Pyth. 13, 62 διὰ τούτων δὴ καὶ τῶν παραπλησίων τούτοις δέδεικται τὴν Ὀρφέως ἔχων ἐν τοῖς θηρίοις ἡγεμονίαν καὶ κηλῶν αὐτὰ καὶ κατέχων τῇ ἀπὸ τοῦ στόματος τῆς φωνῆς προϊούσῃ δυνάμει.

15

509 T (T 233 K.)

PLUT. de Iside 25 p. 360d (cf. EUSEB. Praep. Ev. 5, 5, 1) βέλτιον οὖν οἱ τὰ περὶ τὸν Τυφῶνα καὶ Ὅσιριν καὶ Ἰσιν ἱστορούμενα μῆτε θεῶν παθήματα μῆτ' ἀνθρώπων, ἀλλὰ δαιμόνων μεγάλων εἶναι νομίζοντες, οὓς καὶ Πλάτων (Sympos. 202e) καὶ Πυθαγόρας καὶ Ξενοκράτης (fr. 225 Isnardi Parente) καὶ Χρυσίππος (fr. 1103 [Stoic. Vet. Fr. II 320, 32 Arnim]) ἐπόμενοι τοῖς πάλαι 5 θεολόγοις ἐρρωμενεστέρους μὲν ἀνθρώπων γεγονέναι λέγουσι καὶ πολὺ τῇ δυνάμει τὴν φύσιν ὑπερφέροντας ἡμῶν, τὸ δὲ θεῖον οὐκ ἀμιγῆς οὐδ' ἄκρατον ἔχοντας, ἀλλὰ καὶ ψυχῆς φύσει καὶ σώματος αἰσθήσει {ἐν} συνειληχὸς ἡδονὴν δεχομένη καὶ πόνον καὶ ὅσα ταῦταις ἐγγενόμενα ταῖς μεταβολαῖς πάθῃ τοὺς μὲν μᾶλλον τοὺς δ' ἥττον ἐπιταράττει· γίνονται γὰρ ὥς 10 ἐν ἀνθρώποις καὶ δαίμοσιν ἀρετῆς διαφοραὶ καὶ κακίας. τὰ γὰρ Γιγαντικὰ

Χαλκιδέων C II 10 περὶ τῆς τελευτῆς C II 11 Λήμνῳ Chapouthier, Rev. ét. gr. 48, 1935, 421s : Δήλωι F I καὶ εἴ τι Scaliger : καὶ αἰεὶ τι FC I παρὰ] περὶ C I τοῖς κοινοῖς] τοῖς λοιποῖς conī. Kuster : τοῖς Θούσκοις Loganus : Τουσκανοῖς Rohde, coll. Plat. Leg. 738c : Τυρρηνοῖς Nauck II 12 παρὰ F I cf. Iamblich περὶ ἀγαλμάτων ap. Phot. Bibl. cod. 215, p. 173b 3 (III 130 Henry) II 14 κηλῶν] κυκλῶν F II 15 προϊούσῃ Kuster : προσιούσῃ F

509 cf. Isnardi Parente ad Xenocr. loc.; Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 66 adn. 17; vid. et. Casadio, ibid. 201ss; Pordomingo-Fernández Delgado ad loc., 105ss II 3 δαιμόνων] cf. Andres, s.v. Daimon, RE Supplementband III (1918) 267ss; Soury, La démonologie de Plutarque, Paris 1942; Detienne, Rev. Hist. Rel. 155, 1955, 17ss; Brenk, In mist apparelled, Leiden 1977, 111; eund., ANRW II 16.3, 1986, 2117ss; ibid., II 36.1, 1987, 248-349: 275ss; Froidefond, Notice in: Plutarque, Isis et Osiris, Paris 1988, 93ss; eund., ANRW II 36.1, 1987, 205ss; Flacelière-Irigoin, Introduction générale, in: Plutarque Œuvres morales, I, Paris 1987, CLXXVIIIss; CXCIVss; Vernière in: Ries (ed.), Anges et démons, Louvain-la-Neuve 1989, 241ss; Torraca in: García Valdés (ed.), Estudios sobre Plutarco: ideas religiosas, Madrid 1994, 205ss; Casadesús in: Pérez Jiménez-Casadesús (edd.), Estudios sobre Plutarco: Misticismo y religiones místicas en la obra de Plutarco, Madrid-Málaga 2001, 23ss I οὓς Plut. cod. II 6 πολὺ Euseb. : πολλῇ Plut. αAEβLv : πολλῇ μὲν Plut. H II 8 ἐν (quod deest apud. Euseb.) del. Xylander : ἐν Griffiths II 9 δεχομένη Euseb. : δεχομένην Plut. cod. I γενόμενα Euseb. II 11 τὰ γὰρ – 15 ἀκούειν laud. Theodoret. Graec. affect. cur. 3, 56 (185, 11 Canivet) II 11 τὰ δὲ

V. FRAGMENTA ORPHICA

καὶ Τιτανικά παρ' Ἑλλήσιν αἰδόμενα καὶ Κρόνου τινὲς ἄθεσμοι πράξεις
καὶ Πύθωνος ἀντιτάξεις πρὸς Ἀπόλλωνα φθόροι τε Διονύσου καὶ πλάναι
Δήμητρος οὐδὲν ἀπολείπουν τῶν Ὀσιρικῶν καὶ Τυφωνικῶν ἄλλων θ' ὧν
15 πᾶσιν ἔξεστιν ἀνέδην μυθολογουμένων ἀκούειν· ὅσα τε μυστικοῖς ἱεροῖς
περικαλυπτόμενα καὶ τελεταῖς ἄρρητα διασώζεται καὶ ἀθέατα πρὸς τοὺς
πολλοὺς, ὅμοιον ἔχει λόγον.

Orphica et Eleusinia (frr. 510-518)

singula mysteriorum genera ab Orpheo introducta recenset Theodoretus (loc. infra laud.) quibus Eleusinia includit, 'perverse ille veterum testimonia interpretatus' sec. Lob. 240 : at alii auctores aperte Orpheia pro mysteriorum Eleusiniarum conditore habent, cf. P. Berol. 44 saec. II a. C. n. (fr. 383) [Ὀρφεὺς] ... παρέδωκεν ... [καὶ τὰ ἱερὰ ὄργια] σέβεσθαι "Ελλήσιν τε καὶ [βαρβάρους, κτλ], Diod. (fr. 529), Procl. (fr. 517) | Diodorus et Theodoretus ex Aegypto illa tradita esse putant, cf. Diod. 1, 96, 3 (fr. 48 II) Ὀρφέα μὲν γὰρ τῶν μυστικῶν τελετῶν τὰ πλείστα καὶ τὰ περὶ τὴν ἑαυτοῦ πλάνην ὄργιαζόμενα καὶ τὴν τῶν ἐν αἰδοῦ μυθοποιῶν ἀπεινέγκασθαι. τὴν μὲν γὰρ Ὀσίριδος τελετὴν τῇ Διονύσου τὴν αὐτὴν εἶναι, τὴν δὲ τῆς Ἰσιδος τῇ τῆς Δήμητρος ὁμοιοτάτην ὑπάρχειν, τῶν ὀνομάτων μόνων ἐνηλλαγμένων (de quo vid. Linforth 190s; 206; Graf, Eleusis, 23ss; Bernabé in: Alganza Roldán et al. [edd.], ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesú Lens Tuero, Granada 2000, 43ss), Theodoret. Graec. affect. cur. 1, 21 (fr. 51 I vid. adn. ad loc.) ὅτι δὲ ... τῶν Ἑλευσινίων τὰς τελετὰς Ὀρφεὺς ... εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκόμισε καὶ εἰς Αἴγυπτον ἀφικόμενος τὰ τῆς Ἰσιδος καὶ τοῦ Ὀσίριδος εἰς τὰ τῆς Διοῦς καὶ τοῦ Διονύσου μετατέθεικεν ὄργια, διδάσκει μὲν Πλούταρχος (fr. 212 Sandbach) ... μέμνηται δὲ καὶ Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ (25, 11, cf. frr. 33 et 512) καὶ φησι τὸν Ὀρφέα τὰς ἀγιωτάτας αὐτοῖς τελετὰς καταδεῖλαι, cf. et Rhessi auct. (fr. 511), qui Orpheia μυστηρίων conditorem putat, ut monstrat de Eleusiniis loquens, vid. adn. ad loc. | Diodorus autem (fr. 514) Musaeum Orphei filium παρεστηκότα τῆς τελετῆς ἐν Ἑλευσίνι tradit et alibi (fr. 529) Eleusiniis originem Cretensem attribuit (et Orpheia laudat), cf. Bernabé l. laud. | sec. plura testimonia Orpheus

Γηγ. Theodoret. || 12 Τιτανικά τὰ Theodoret. | Κρόνου] πολλοί (πάσαι L) Theodoret. Euseb. | καὶ om. Euseb. A | τινὲς Euseb. : τινὸς Plut. || 13 καὶ – ἀντιτάξεις om. Euseb. A | Πύθωνος] Τυφῶνος (τοῦ Τυφ. BL) Theodoret. | φθόροι dub. Babbitt : φυγαί Euseb. Theodoret. : φθόγγοι Plut. αΑΕβLv : φθόνοι m² | πλάνη Theodoret. cod. Euseb. A || 14 ἀπολείπουν] ἀπέχουν Theodoret. BLS | οὐδὲν – ὧν om. Theodoret. V | Ὀσιρικῶν Theodoret. cod. (praeter S) Euseb. O : Ὀσίριδων Theodoret. S | Τυφωνιακῶν Euseb. AI | ἄλλων θ' om. Theodoret. || 15 παρὰ πᾶσιν Theodoret. || 16 ἄρρητα – 17 πολλοὺς] cf. fr. 1 et adn. ad loc. || 17 ἔχει Plut. v

carminum de Cerere et Proserpina auctor, cf. Marm. Parium (fr. 513, vid. adn. ad loc.), Aristid. (fr. 516), Hymn. Orph. laud. in P. Derveni (fr. 398), Orph. Arg. 26s (fr. 380) Δήμητρος τε πλάνην, καὶ Φερσεφόνης μέγα πένθος, / Θεσμοφόρος θ' ὥς ἦν, *ibid.* 1186ss (fr. 381), Paus. 1, 14, 3 (fr. 382) ἔπη δὲ αἰδεται Μουσαίου μὲν, εἰ δὴ Μουσαίου καὶ ταῦτα ... Ὀρφέως δέ, οὐδὲ ταῦτα Ὀρφέως ἐμοὶ δοκεῖν ὄντα κτλ, Gregor. Naz. Or. 5, 31 (fr. 384 I) κατὰβαλε τοὺς Τριπτολέμους σου, καὶ τοὺς Κελεούς, καὶ τοὺς μυστικούς δράκοντας· αἰσχύνθητί ποτε ταῖς τοῦ Θεολόγου σου βίβλοις Ὀρφέως, cf. et. Tatian. Or. ad Graec. 8, 6 (fr. 74) μαρτυρήσει μοι νῦν Ἐλευσίς ... καὶ Ὀρφεὺς ὁ ἑστύρας δ' ἐπίθεσθε βεβήλοις· λέγων, *denique* παλαιὸς λόγος de mysteriis (quod saepe idem valet atque carmen Orphicum) a Platone memoratur (fr. 518), vid. et. Orph. Hymn. 40 Δήμητρος Ἐλευσινίας et 29 Περσεφόνης | quidam aliquo tempore Eleusinia Orphicis assimilare temptaverunt; reapse Eleusiniorum et Orphicorum multa consimilia sunt et alia Orphicos a mysteriis Eleusiniis alia Eleusiniorum sacerdotes ab Orphicis mutuatos esse probabile est, quamquam difficillimum est pro certo affirmare quae et qualia sint (vid. Eleusinia cum Orphicis mixta e. g. in P. Gurob [fr. 578] et in quibusdam lamellis, quas nonnulli auctores Eleusinas putaverunt, vid. ad fr. 476ss) | at multis quoque inter se differunt, cf. Montégu, Folia 12, 1959, 86s | de re cf. Harrison, Prolegomena 545; Farnell, Greek hero cults, Oxford 1921, 378; Guthrie, Orpheus 154ss; Linforth 189ss; Ziegler, Orpheus RE XVIII 1 (1939) 1238; 1263; Wili in: Campbell (ed.), The Mysteries. Papers from the Eranos yearbook, New York 1955, 81s; Moulinier 19; Boyancé, Rev. ét. gr. 75, 1962, 474ss; eund., Rev. ét. gr. 88, 1975, 195ss; optime Graf, Eleusis 22ss et Burkert, Orphism and Bacchic Mysteries, Berkeley 1975, 7ss; cf. et. Alde-
rink, Creation and Salvation in ancient Orphism, Chico 1981, 100 adn. 8; eund., ANRW II 18, 1989, 1496ss; West, Orphic Poems 23s; 41; 261; Parker in: Powell (ed.), The Greek world, London 1995, 503; eund., Athenian Religion, Oxford 1996, 99 adn. 130; Sourvinou-Inwood in: Cosmopoulos (ed.), Greek Mysteries, London 2003, 25ss; Clinton, *ibid.*, 50ss | cf. et. fr. 713-716

510 T (T 90 K., 4 [A 25] C.)

ARISTOPH. Ran. 1032 Ὀρφεὺς μὲν γὰρ τελετάς θ' ἡμῖν κατέδειξε.

510 κατέδειξε] cf. Graf, Eleusis 31ss; Dover ad loc. | vid. *plura* ad fr. 547

V. FRAGMENTA ORPHICA

511 T (T 91 K., 4 [B 5] C.)

[EUR.] Rhes. 943-947

μυστηρίων τε τῶν ἀπορρήτων φανὰς
 ἔδειξεν Ὀρφεύς, αὐτανέψιος νεκροῦ
 τοῦδ' ὃν κατακτείνεις σύ· Μουσαῖον (fr. 33) τε, σὸν 945
 σεμνὸν πολίτην κάπῃ πλείστον ἄνδρ' ἕνα
 ἐλθόντα, Φοῖβος σύγγονοί τ' ἡσκήσαμεν.

512 T (23 K., 4 [B 19] C.)

Ps.-DEMOSTH. 25, 11 ὁ τὰς ἀγιωτάτας ἡμῖν τελετὰς καταδείξας Ὀρφεύς.

511 cf. Linforth 61ss; 189s; Guépin, *The tragic paradox*, Amsterdam 1968, 237; Graf, *Eleusis* 28s; Zhmud, *Wissenschaft, Philosophie und Religion im frühen Pythagoreismus*, Berlin 1997, 86; Pichon, *Kernos* 14, 2001, 11ss | vid. et. fr. 548 || 1 μυστηρίων τε τῶν ἀπορρήτων φανὰς] 'by synecdoche, for the mysteries themselves' Linforth 63; 'd'après l'enseignement d'Orphée, il y a de la lumière dans ce qui est caché et ne peut être dit' Pichon 12 | μυστήρια sunt 'sacra lustralia in universum' sec. Lob. 239 : *mysteria minora Agrarum*, sec. Maass, *Orpheus*, 1895, 72ss : 'an honored Athenian cult' sec. Linforth 64 : 'allein schon das Wort μυστήρια weist im Athen des vierten Jahrhunderts auf Eleusis' Graf, *Eleusis* 29, cf. p. 30ss (cf. iam Gruppe, s. v. *Orpheus*, Roscher, *Lex. Myth.*, III 1, 1096; Boyancé, *Le culte des muses chez les philosophes grecs*, Paris 1936, 30; Moulinier 17; 106) : *Orphica* sec. Guthrie, *Orpheus* 242; rem denuo recenset Casadio, *Il vino dell'anima*, Roma 1999, 109; vid. et. Pichon 14 || **943** φάνας apogr. **LP** || **944** νεκροῦ] sc. Rhesi || **945** τοῦδ' ὃν κατακτείνεις σύ Bothe : τοῦδ' οὖν κατακτείνασα (V) : τοῦδ' οὐνεκα κτείνασα **LP**

512 *plura invenies* in fr. 33 || τὰς ἀγιωτάτας ἡμῖν τελετὰς] vid. Dittenberger, *OGIS* II 721 (saec. IV p. C. n.) δαιδοῦχος τῶν ἀγιωτάτων Ἐλευσῖνι μυστηρίων, *Procl. Theol. Plat.* VI 11 (VI 50, 12 Saffrey-Westerink = fr. 517 II) et adn. S.-W. ad loc. p. 150 adn. 3; I 3 (I 16, 1 Saffrey-Westerink) ἐν ταῖς τῶν τελετῶν ἀγιωτάταις et I 20 (96, 5 S.-W.) ἐν ταῖς τελεωτάταις τῶν τελετῶν et adn. S.-W. ad loc., p. 155 adn. 1 | τελετὰς 'which can hardly be any but those of Eleusis' recte West, *Orphic Poems* 24; cf. Graf, *Eleusis* 33 | καταδείξας] vid. adn. ad fr. 510 | cf. et. *Plat. Prot.* 316d (fr. 549 I) τοὺς δὲ αὖ τελετὰς τε καὶ χρησμιδίας, τοὺς ἀμφὶ τε Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον et comm. ad loc., Zosim. 4, 3, 3 (264, 14 Paschoud) εἰ μέλλοιεν κωλύεσθαι τὰ συνέχοντα τὸ ἀνθρωπεῖον γένος ἀγιώτατα μυστήρια κατὰ θεσμὸν ἐκτελεῖν

513 T (T 221 K., 4 [B 18] C.)

MARMOR PARIUM saec. III a. Ch. IG XII 5, 444 ed. Hiller de Gaertringen (FGrHist 239 A) 14 (cf. fr. 379) [ἀφ' οὗ Ὀρφεὺς ὁ Οἰάγρου καὶ Καλλιόπης] υἱὸς τῆς ἐ]αυτοῦ ποικίλῃσιν ἐξέθηκε Κόρης τε ἀρπαγὴν καὶ Δήμητρος ζήτησιν καὶ τὸν αὐτοῦ[.....]θος τῶν ὑποδεξαμένων τὸν καρπὸν, ἔτη ΧΗΔΔΔΓ, βασιλεύοντος Ἀθηνῶν Ἐρεχθέως. 5

514 T (T 97 K., 4 [B 25] C.)

DIOD. 4, 25, 1 παρῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας (sc. Hercules) καὶ μετέσχε τῶν ἐν Ἐλευσίνι μυστηρίων, Μουσαίου (fr. 39) τοῦ Ὀρφέως υἱοῦ τότε προεστηκότος τῆς τελετῆς. *plura invenies in fr. 713 II.*

515 T (T 98 + F 51 K., 4 [B 36] C.)

(I) CLEM. ALEX. Protr. 2, 21, 1 (30 Marc.), cf. EUSEB. Praep. Ev. 2, 3, 33 (vid. fr. 395 I) ταῦτ' ἔστι τὰ κρύφια τῶν Ἀθηναίων μυστήρια. ταῦτά τοι καὶ Ὀρφεὺς ἀναγράφει. παραθήσομαι δέ σοι αὐτὰ τοῦ Ὀρφέως τὰ ἔπη, ἵν' ἔχῃς μάρτυρα τῆς ἀναισχυντίας τὸν μυσταγωγόν II (II) ARNOB. Adv. nat. 5, 26 (282, 1 Marchesi) cf. fr. 395 II *calumniari nos improbe si quis forte hominum suspicatur, libros sumat Threicii vatis etc.*

513 2 [ἀφ' οὗ Ὀρφεὺς – 3 τῆς suppl. Boeckh II 3 ἐ]αυτοῦ suppl. Hiller de Gaertringen II 4 τὸν¹] τὴν Chandler I αὐτοῦ [καθαρμὸν καὶ τὸ θεῖον πά]θος Colli : αὐτοῦ[ργηθέντα αὐτῇ σπόρον, ὃν ἐδίδαξε τὸ πλή]θος vel αὐτοῦ[ργηθέντα ὑπ' αὐτῆς σπόρον καὶ τὸ ἐκείθεν ἐ]θος Die. (iam σπόρον καὶ τὸ πλή]θος Wil.) : αὐτοῦ[ργηθέντα ὑπ' αὐτῆς σπόρον καὶ τὸ πλή]θος Jac. : αὐτοῦ [εὐρεθέντα (iam Hiller de Gaertringen) ὑπ' αὐτῆς σπόρον καὶ τὸ πλή]θος Kern : αὐτοῦ [εἰς "Αἰδου καταβαθμὸν καὶ τὸ γῆ]θος vel καὶ τὸ θεῖον πά]θος Boeckh : αὐτοῦ [κατάβασιν καὶ μύ]θο^{αυ}ς Chandler II vid. Jac. et Colli ad loc.; Linforth 193 'though Orpheus is not represented as the founder of the mysteries, he is accorded a prominent part in the series of events connected with the foundation'

514 ex Herodoro sec. Linforth, Class. Stud. pres. to E. Capps, Princeton 1936, 217ss | de hoc fr. cf. et. Linforth 74 adn. 74; Graf, Eleusis 144; Bernabé in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 43

515 cf. Linforth 194 II 2 τοῦ τε Euseb. H II 3 ἔχεις Euseb. HN : ἔχους Euseb. BOV II 4 τῆς om. Euseb. BONV II 6 Threicii edd. : treicii P

V. FRAGMENTA ORPHICA

516 T

ARISTID. Or. 22, 1 Keil ὦ πάλαι ποτὲ ἡδίων αἰδerein Ἐλευσίς ἐμοὶ τίς Ὀρφεὺς ἢ Θάμυρις ἢ ποῖος Ἐλευσίνος οἰκῆτῳ Μουσαῖος (fr. 38) ἀρκέσει τοσούτῳ πράγματι;

517 T (T 102 K.)

(I) PROCL. in Plat. Remp. II 312, 16 Kroll δηλοῖ δὲ (sc. Plato) τὰ ἐν Ἀπολογίαι (41a, cf. Orph. fr. 1076 I) ῥηθέντα παρὰ τοῦ Σωκράτους, ὡς ἄρα πολλοὺ ἂν τιμῆσαι τὸ ἐν "Αἰδου συγγενέσθαι τοῖς Ὀρφεῦσιν, τοῖς Μουσαίοις, τοῖς Αἴασιν· ἤκουεν γάρ που καὶ τῶν ἐν Ἐλευσίνι μυστηρίων ἐξυμνούντων τὸν
5 τὰς ἀγνωτάτας ἐκφάναντα τελετάς II (II) PROCL. Theol. Plat. VI 11 (VI 50, 12 Saffrey-Westerink) καὶ γὰρ ἡ τῶν θεολόγων φήμη τῶν τὰς ἀγνωτάτας ἡμῖν ἐν Ἐλευσίνι τελετάς παραδεδωκότων. *plura invenies in fr. 289 II.*

518 T

PLAT. Leg. 738b οὐδεὶς ἐπιχειρήσει κινεῖν νοῦν ἔχων ὅσα ἐκ Δελφῶν ἢ Δωδώνης ἢ παρ' Ἀμμωνος ἢ τινες ἔπεισαν παλαιοὶ λόγοι ὀπηιδῇ τινας πείσαντες, φασμάτων γενομένων ἢ ἐπιπνοίας λεχθείσης θεῶν, πείσαντες δὲ θυσίας τελεταῖς συμμείκτους κατεστήσαντο εἴτε αὐτόθεν ἐπιχωρίους
5 εἴτ' οὖν Τυρρηνικὰς εἴτε Κυπρίας εἴτε ἄλλοθεν ὀθενοῦν, καθιέρωσαν δὲ τοῖς τοιούτοις λόγοις φήμας τε καὶ ἀγάλματα καὶ βωμοὺς καὶ ναοὺς, τεμένη τε τούτων ἐκάστοις ἐτεμένισαν.

ritus Orphici ex Aegypto ab Orpheo petiti

vid. fr. 40-53

Orphica et Samothraciae ritus (fr. 519-523)

Ephorus Orpheia mystam Samothraciae facit (cf. fr. 519 et comm. ad loc.); posidemus alia testimonia de Orpheo cum Samothracia relato (fr. 520ss) I vid. et.

516 2 Ἐλευσίνος Kaibel : Ἐλευσίνιος O II 3 πράγματι] Eleusini a Costobocis deletae, cf. Behr ad loc.

517 cf. Linforth 194s II 3 τιμῆσαι Kroll: τιμῆσαι cod. II 5 τὰς ἀγνωτάτας — τελετάς] vid. ad fr. 512

518 cf. Boyancé, Rev. ét. gr. 88, 1975, 196s

Apoll. Rhod. 1, 915ss ἐσπέριοι δ' Ὀρφῆος ἐφημοσύνησιν ἔκελσαν / νῆσον ἐς Ἠλέκτρης Ἀτλαντίδος, ὅφρα δαέντες / ἀρρήτους ἀγανῆσι τελεσφορίησι θέμιστας κτλ (de quo cf. Vian ad loc.; Iacobacci in: Masaracchia [ed.], *Orfeo e l'orfismo*, Roma 1993, 80), Orph. Arg. 24s Κασμίλου τε καὶ Ἡρακλέος περίφημον ἄμυξιν, / ὄργιά τ' Ἰδαίων, Κορυβάντων τ' ἄπλετον ἰσχύν, 27 ἡδ' ἀγλαὰ δῶρα Καβείρων, 29 Λῆμνόν τε ζαθέην ἡδ' εἰναλίην Σαμοθράικην (de quibus cf. Vian ad loc.; Sánchez Ortiz de Landaluce, *Estudios sobre las Argonauticas órficas*, Amsterdam 1996, 262ss), 466ss ζαθέαν Σαμοθρήικην, / ἐνθα καὶ ὄργια φρικτὰ θεῶν ἄρρητα βροτοῖσιν / ἄσμενοι εἰσεπέρησαν ἐμῆς ὑποθημοσύνης κτλ, Diod. 5, 77, 3 (fr. 529, cf. comm. ad loc.) τὰς ... τελετὰς ἐκ Κρήτης εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους παραδεδοσθαι λέγοντες ... καὶ τὴν ἐν Σαμοθράικῃ, cf. Bernabé in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. *Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero*, Granada 2000, 47s I sec. Phor. fr. 1 Dactyli Idaei θεράποντες ὀρείης Ἀδρηστείης sunt (cf. Strab. 10, 3, 19 [Phor. fr. 3] ὁ δὲ τὴν Φορωνίδα γράψας ... Φρύγας τοὺς Κουρήτας λέγει) I et Adrastea Curetesque in theogoniis Orphicis apparent I de Samothracia cf. Cole, *Theoi Megaloi*, Leiden 1983; Burkert, *Greek Religion*, Cambridge Mass. 1985, 280ss; eund. in: Marinatos-Hägg, *Greek Sanctuaries*, London 1993, 178ss; Mitova-Džonova in: Eighth Int. Congr. of Thracology, Thrace and the Aegean, Sofia 2002, II, 833ss; Clinton in: Cosmopoulos (ed.), *Greek Mysteries*, London 2003, 61ss (cf. et. Lawall, *ibid.* 79ss) I vid. et. P. Mag. LXX 5ss (fr. 712) ubi vestigia Idaeorum Dactylorum rituum manere videntur sec. Betz, *Hist. Rel.* 19, 1980, 287ss I de vaso Cabiri Thebanorum ubi KABIPOΣ, MITOΣ, KPATEIA etc. repraesentantur cf. fr. 407 III, cf. et. Schachter in: Cosmopoulos (ed.) 122ss I de inscriptione in fulcimento vasis saec. IV a. C. n. Olbiae reperta ubi Διοὶ Κάβιροι (an Διο{ι} <νύσσι> Καβίροι? Lebedev) legitur cf. fr. 566 et adn. ad loc.

519 T (T 42 K., 4 [B 22] C.)

Diod. 5, 64, 4 ἐνιοι δ' ἱστοροῦσιν, ὧν ἐστὶ καὶ Ἐφορος (FGrHist 70 F 104), τοὺς Ἰδαίους Δακτύλους γενέσθαι μὲν κατὰ τὴν Ἰδὴν τὴν ἐν Φρυγίᾳ ... καὶ περὶ Σαμοθράικην διατρίψαντας οὐ μετρίως ἐν τούτοις ἐκπλήττειν τοὺς ἐγχωρίους· καθ' ὃν δὴ χρόνον καὶ τὸν Ὀρφέα, φύσει διαφόρῳ κεχορηγημένον πρὸς ποίησιν καὶ μελωδίαν, μαθητὴν γενέσθαι τούτων, καὶ πρῶτον εἰς 5 τοὺς Ἕλληνας ἐξευεγκεῖν τελετὰς καὶ μυστήρια.

519 'this ... incident ... is ... invented to establish a connection between the letae which he is said to have introduced in Greece and the practices of the Idaean Dactyls in Phrygia' Linforth 27, cf. et. 100s; 204s; Jac. ad loc.; Graf, *Eleusis* 27; Bernabé in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. *Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero*, Granada 2000, 47s II 3 ἐν] ἐπὶ dub. prop. Jac. II 4 φύσει διαφόρῳ κεχορηγημένον] iisdem fere verbis utitur Diod. 3, 67, 2 de Thamyra loquens

520 T

CLEM. ALEX. Protr. 2, 19, 4 (28 Marc.), cf. EUSEB. Praep. Ev. 2, 3, 29 Καβείρους δὲ τοὺς Κορύβαντας καλοῦντες καὶ τελετὴν Καβειρικὴν καταγγέλλουσιν· αὐτῷ γὰρ δὴ τούτῳ τῷ ἀδελφοκτόνῳ τὴν κίστην ἀνελομένῳ, ἐν ᾗ τὸ τοῦ Διονύσου αἰδοῖον ἀπέκειτο, εἰς Τυρρηνίαν κατήγαγον, εὐκλεοὺς ἔμποροι 5 φορτίου· κἀνταῦθα διετρίβετην, φυγάδε ὄντε, τὴν πολυτίμητον εὐσεβείας διδασκαλίαν, αἰδοῖα καὶ κίστην, θρησκευεῖν παραθεμένῳ Τυρρηνοῖς. δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἀπαικώτως τὸν Διόνυσόν τινες Ἄττιν προσαγορεύεσθαι θέλουσιν, αἰδοίων ἑστερημένον. *sequitur fr. 392 III.*

521 T

Diod. 5, 49, 5 καὶ τὰ μὲν κατὰ μέρος τῆς τελετῆς ἐν ἀπορρήτοις τηρούμενα μόνοις παραδίδονται τοῖς μυθεῖσι· διαβεβόηται δ' ἡ τούτων τῶν θεῶν (sc. *Cabirorum*) ἐπιφάνεια καὶ παράδοξος ἐν τοῖς κινδύνοις βοήθεια τοῖς ἐπικαλεσαμένοις τῶν μυθόντων. γίνεσθαι δέ φασι καὶ εὐσεβεστέρους καὶ 5 δικαιότερους καὶ κατὰ πᾶν βελτίονας ἑαυτῶν τοὺς τῶν μυστηρίων (sc. *Samothraciae*) κοινωνήσαντας. διὸ καὶ τῶν ἀρχαίων ἡρώων τε καὶ ἡμιθέων τοὺς ἐπιφανεστάτους πεφλοτιμῆσθαι μεταλαβεῖν τῆς τελετῆς· καὶ γὰρ Ἰάσονα καὶ Διοσκόρους, ἔτι δ' Ἡρακλέα καὶ Ὀρφέα, μυθόντας ἐπιτυχεῖν ἐν ἀπάσαις ταῖς στρατείαις διὰ τὴν τῶν θεῶν τούτων ἐπιφάνειαν.

520 1 Καβείρους – 2 καλοῦντες] cf. Orph. Hymn. 39, 1ss κικλήσκω χθονὸς ἀενάου βασιλῆα μέγιστον, / Κύρβαντ' ὀλβιόμοιρον, ... / νυκτερινὸν Κουρήτα, ... / ... ἐρημοπλάνον Κορύβαντα, κτλ, Orph. Hymn. 38, 20s Κουρήτες Κορύβαντες, ... / ἐν Σαμοθράικῃ ἄνακτες (et Ricciardelli, *comm. ad locc.*), IG XII 8, 74 (Imbri) θεοὶ μεγάλοι, θεοὶ δυνατοί, ἰσχυροὶ καὶ Κασμεῖλε ἄναξ, Strab. 10, 3, 7 ἐστὶν ἐν τοῖς λόγοις τούτοις ποικιλία, τῶν μὲν τοὺς αὐτοὺς τοῖς Κουρήσι τοὺς Κορύβαντας καὶ Καβείρους καὶ Ἰδαίους δακτύλους καὶ Τελχίνας ἀποφαινόντων, κτλ, Iul. Firm. Mat. De err. 11 *in sacris Corybantum parricidium colitur*, et Turcan, *comm. ad loc.* | Kern, Kabeiros ... und Kabeiroi, RE X 2 (1919) 1399ss; Casadio in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 217: 'una storia che, anche no esplicitamente attribuita al poeta Orfeo, si collega esplicitamente con la vicenda patetica di Dioniso elaborata dalla tradizione orfica'; cf. et. Pettazzoni, Le origini dei Kabiri nelle isole del Mar Tracio, Roma 1909, 25ss; Jeanmaire, Couroi et courètes, Lille 1939 || 1 Καμβείρους Euseb. ON || 2 καταλέγουσιν Euseb. ON || 4 ἐναπέκειτο Euseb. ON || 6 θρησκεῖαν Clem. P³ in ras. Euseb. H | de hoc verbo cf. fr. 556 et *comm. ad loc.* | παραθέμενοι Clem. P¹ m¹

521 de fr. 521-523 vid. Bernabé, in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. *Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero*, Granada 2000, 47s || 1 μὲν om. CFG || 2 παραδίδόμιν CFG

522 T (T 105 K.)

Diod. 4, 43, 1 (= DIONYS. SCYTH. FGrHist 32 F 14 = fr. 18 Rusten) ἐπιγενομένου δὲ μεγάλου χειμῶνος, καὶ τῶν ἀριστέων ἀπογινωσκόντων τὴν σωτηρίαν, φασὶν Ὀρφέα, τῆς τελετῆς μόνον τῶν συμπλεόντων μετεσχηκότα, ποιήσασθαι τοῖς Σαμόθραισι τὰς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας εὐχάς.

523 T

Diod. 4, 48, 6 (= DIONYS. SCYTH. FGrHist 32 F 14 = fr. 18 Rusten) τοῦ δ' Ὀρφέως, καθάπερ καὶ πρότερον, εὐχὰς ποιησαμένου τοῖς Σαμόθραισι, λῆξαι μὲν τοὺς ἀνέμους, φανῆναι δὲ πλησίον τῆς νεῶς τὸν προσαγορευόμενον θαλάττιον Γλαῦκον.

Orpheus et Thracia et Phrygia (frr. 524-528)

Orpheus Thracius, sec. fabulam notam (vid. frr. 919ss); sec. quaedam testimonia ad poetam vel Orphicam religionem Phrygia et. attinet; cf. Diod. 5, 64, 4 (fr. 519) ἔνιοι δ' ἱστοροῦσιν, ὧν ἔστι καὶ Ἐφορος (FGrHist 70 F 104), τοὺς Ἰδαίους Δακτύλους γενέσθαι μὲν κατὰ τὴν Ἰδην τὴν ἐν Φρυγίαι κτλ | *mysteria e Phrygia profecta* sec. Epiph. Const. Haer. 4, 2, 5 (fr. 50) ἐκείθεν ἀρχὴν ἔσχεν τὰ παρ' Ἑλλήσι μυστήριά τε καὶ τελεταί, πρότερον παρ' Αἰγυπτίοις καὶ παρὰ Φρυγί καὶ Φοίνιξι καὶ Βαβυλωνίοις κακῶς ἐπινενοσημένα κτλ | *Orphica cum Phrygiis comparavit* Plut. fr. 157 Sandbach ὅτι μὲν οὖν ἡ παλαιὰ φυσιολογία καὶ παρ' Ἑλλήσι καὶ βαρβάροις λόγος ἦν φυσικὸς ἐγκεκαλυμμένος μύθοις ... κατὰδελόν ἐστιν τοῖς Ὀρφικοῖς ἔπεισι καὶ τοῖς Αἰγυπτιακοῖς καὶ Φρυγίοις λόγοις (Orph. fr. 671 I, cf. comm. ad loc.) | *de Orpheo Thraciis τελετὰς tradente* cf. Diod. 3, 65, 6 (fr. 502) et comm. ad loc. | *deae Thraciae et Phrygiae in Orphei carminibus inveniuntur*, e. g. Hipta (fr. 329 et adn. ad loc.), Adrastea (fr. 208 et adn. ad loc.), Bendis (fr. 258 et adn. ad loc.), cf. et. Plut. Caes. 9, 4 (fr. 584) ἔστι δὲ Ῥωμαίοις θεὸς ἦν Ἀγαθὴν ὀνομάζουσιν, ὥσπερ Ἑλληγες Γυναικεῖαν, καὶ Φρύγες μὲν οἰκείουμενοι Μίδα μητέρα τοῦ βασιλέως γενέσθαι φασὶ κτλ | *vid. et. Clem. Alex. Strom.* 5, 8, 46, 4 βέδν μὲν γὰρ τοὺς Φρύγας τὸ ὕδωρ φησὶ καλεῖν, καθὰ καὶ Ὀρφεύς: (laud. fr. 357) | *de carminibus Phrygiis* cf. FGrHist 800 | *de Thraciis animam immortalem esse credentibus* cf. Herodt. 4, 94, 1 ἀθανατίζουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον· οὔτε ἀποθνήσκειν ἐωυτοὺς νομίζουσι ἵεναι τε τὸν ἀπολλύμενον παρὰ Σάλμοξιν δαίμονα (cf. 5, 4, 1), Plat. Charm. 156d ἔμαθον δ' αὐτὴν ἐγὼ ἐκεῖ ἐπὶ στρατιάς παρὰ τινος τῶν Θραικῶν τῶν Ζαλμόξιδος ἱατρῶν, οἱ λέγονται καὶ ἀπαθανατίζειν, Diod. 1, 94, 2 παρὰ δὲ τοῖς ὀνομαζομένοις Γέταις τοῖς ἀπαθανατίζουσι, Arrian. Anab. 1, 3, 2 ἐπὶ δὲ Γέτας τοὺς ἀπαθανατίζοντας, Pomp. Melam 2, 18 *quidam feri sunt et paratissimi ad mortem, Getae utique. id varia opinio perficit: alii*

V. FRAGMENTA ORPHICA

redituras putant animas obeuntium, alii etsi non redeant non exstingui tamen, sed id melius esse quam vivere, cf. Val. Max. 2, 6, 12, Nic. Damasc. FGrHist 90 F 117, Zenob. 5, 25 (Paroem. Gr. I 128, 5) | de Orphicis ap. Thrakas cf. Fol, Тракийският Дионис, I-III, Sophia 1993-2002 (III cum Angl. Summary: The Thracian Dionysos); eund. in: Fol et al., Ancient Thrace, Sofia 2000, 169ss; vid. et. Theodossiev, Oxford Journ. Arch. 13, 1994, 313ss (de ara in qua scriptum πάντων θεῶν ὁ βωμός [cf. SEG 24, 630]); eund., Kernos 9, 1996, 219ss (de sigilliolis fictilibus in Thracia inventis); cf. SEG 44, 1994, n. 609; cf. et. inscr. in vaso Rozogen Κότυς Ἀπόλλωνος παῖς et quae excogitaverunt Fol, Studia Mihailov 183ss; Lazanova-Stancheva, ibid. 299ss; ead., The mysteries of the Thracian Kotytis, Sofia 1995, vid. SEG 45, 1995 n. 833 (p. 211) et 875 (p. 221) | cf. et. Gočena, Das Altertum 31, 1985, 151ss; Neykova in: Thracia 15. In honour of Alexander Fol's 70th anniversary, Sofia 2003, 355ss

524 T (T 17 K.)

PLUT. De def. orac. 10 p. 415a cf. EUSEB. Praep. Ev. 5, 4, 1 ἐμοὶ δὲ δοκοῦσι πλείονας λῦσαι καὶ μείζονας ἀπορίας οἱ τὸ τῶν δαιμόνων γένος ἐν μέσῳ θεῶν καὶ ἀνθρώπων τρόπον τινὰ τὴν κοινωνίαν ἡμῶν «κάκείνων» συνάγον εἰς ταῦτ' οὐδὲ συνάπτουν ἐξευρόντες· εἴτε μάγων τῶν περὶ Ζωροάστρην ὁ 5 λόγος οὗτός ἐστιν εἴτε Θράκιος ἀπ' Ὀρφέως εἴτ' Αἰγύπτιος ἢ Φρύγιος, ὡς τεκμαιρόμεθα ταῖς ἐκατέρωθι τελεταῖς ἀναμεμιγμένα πολλὰ θνητὰ καὶ πένθιμα τῶν ὀργιζομένων καὶ δρωμένων ἱερῶν ὀρώντες.

525 T

THEODORET. Graec. affect. cur. 1, 22 (109, 4 Canivet) τὰ τῆς Ῥέας ἢ τῆς Κυβέλης ἢ τῆς Βριμοῦς ... ταύτης τὰς ἐορτὰς καὶ τὰ ἐν αὐταῖς τελούμενα ἀπὸ Φρυγίας εἰς τὴν Ἑλλάδα μετεκόμισαν Ἕλληνας.

524 cf. Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 66 adn. 17; 83; eund. in: Pérez Jiménez-Casadesús (edd.), Misticismo y religiones místicas en la obra de Plutarco, Madrid-Málaga 2001, 9s | Porphyrio per errorem adiudicavit Kern II 2 δαιμόνων – 3 ἀνθρώπων] cf. Plat. Sympos. 202e II 3 post ἀνθρώπων add. θέντες Euseb. I «κάκείνων» add. Siebelis II 4 τῶν τε περὶ FP¹ : τῶν γε περὶ P²B II 5 εἴτ'] ἢ Euseb. I Φρύγιος] cf. Diagor. test. 93 Winiarczyk II 6 ἐκατέρων ἱ (sic) Euseb. A I πολλὰ Euseb. : πρὸς τὰ Plut.

525 cf. Canivet ad loc. et Diod. 3, 58s II 2 Βριμοῦς] cf. fr. 99, 17 et adn. ad loc.

526 T

APOLL. RHOD. 1, 1134-1139

ἄμυδις δὲ νέοι Ὀρφῆος ἀνωγῇ
σκαίροντες βηταρμόν ἐνόπλιον εἰλίσσοντο, 1135
καὶ σάκεα ξιφέεσσιν ἐπέκτυπον, ὥς κεν ἰωὴ
δύσφημος πλάζοιτο δι' ἥερος ἦν ἔτι λαοὶ
κηδεῖν βασιλῆος ἀνέστεινον. ἔνθεν ἔσαιε
ρόμβωι καὶ τυπάνω Ῥεῖν Φρύγες ἰλάσκονται.

527 T (T 160 K.)

(I) CONO ap. Phot. Bibl. 186, 130b 28 (III 8 Henry) = FGrHist 26 F 1, 1
πρώτον τὰ περὶ Μίδα καὶ Βριγῶν, ὅπως τε θησαυρῶι περιτυχὼν ἀθρόον τε
εἰς πλοῦτον ἦρθη καὶ Ὀρφέως κατὰ Πιέρειαν τὸ ὄρος ἀκροατῆς γενόμενος
πολλαῖς τέχναις Βριγῶν βασιλεύει ||

(II) OVID. Met. 11, 92s (*de Sileno*)

5

ad regem duxere Midan, cui Thracius Orpheus
orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo ||

(III) CLEM. Alex. Protr. 2, 13, 3 (22 Marc.) εἶτε ὁ Φρυξ ἐκεῖνος ὁ Μίδας, ὁ
παρὰ τοῦ Ὀδρύσου μαθὼν, ἔπειτα διαδοὺς τοῖς ὑποτεταγμένοις ἔντεχνον
ἀπάτην || (IV) IUSTIN. Hist. Phil. epit. 11, 7, 14 p. 97 Seel post hunc (sc. Gor- 10
dium) filius Mida regnavit, qui ab Orpheo sacrorum sollemnibus initiatus Phry-
giam religionibus implevit, quibus tutior omni vita quam armis fuit.

526 vid. Schol. ad loc. (102, 23 Wendel) τὸ δὲ ἐξῆς (i. e. σκαίροντες βηταρμόν
κτλ) ὠρχοῦντο τοῖς ξίφεσι τὰς ἀσπίδας κομποῦντες διὰ τὸ τὸν Κύζικον θρη-
νεῖσθαι ὑπὸ τῶν Δολιόνων, ἵνα μὴ τῆς θυσίας οὐσης δύσφημος φωνὴ ἀναφέρηται·
ὅθεν καὶ Φρύγες κυβάλοις καὶ τυμπάνοις τὴν Ῥεάν ἰλάσκονται, cf. et. Linforth
203; Vian, Notice 35 et adn. ad loc. p. 265 || 1134 ἀνωγῇ w || 1135 εἰλίσσοντο (sic)
Et. M. Et. Gen. s. v. βητάρμων vel βηταρμός : ὠρχήσαντο Ω || 1139 ρόμβωι] cf.
adn. ad fr. 306, 1 | τυπάνω] vid. ad fr. 212, 2

527 vid. Orph. Hymn. 14 (in Rheam) et Ricciardelli, comm. ad loc. || (III) cf.
Arnob. Adv. nat. 2, 73, Polyaen. 7, 5 Μίδας προσποιησάμενος τελετὴν ποιεῖν τοῖς
μεγάλοις θεοῖς νυκτὸς ἐξήγαγε τοὺς Φρύγας μετ' αὐλῶν καὶ τυμπάνων καὶ κυμ-
βάλων κρυπτὰ ἔχοντας ἐγχειρίδια. οἱ μὲν πολῖται τῶν οἰκιῶν ἐξῆλθον ἐπὶ τὴν
θέαν, οἱ δὲ τυμπανίζοντες καὶ κυμβαλίζοντες τοὺς μὲν θεατὰς κατεφόνευσαν |
τὰς δὲ οἰκίας αὐτῶν ἀνέωιγμένας καταλαβόντες Μίδαν τύραννον ἀνηγόρευσαν |
vid. et. Linforth 203s; Vassileva in: Thracia 15. In honour of Alexander Fol's 70th
anniversary, Sofia 2003, 373

V. FRAGMENTA ORPHICA

528 T (T 160 K.)

STRAB. 10, 3, 16 τούτοις (sc. τοῖς Φρυγιακοῖς) δ' ἔοικε καὶ τὰ παρὰ τοῖς Θραιζὶ τὰ τε Κοτύττια καὶ τὰ Βενδίδεια, παρ' οἷς καὶ τὰ Ὀρφικά τὴν καταρχὴν ἔσχε. cf. 10, 3, 18 (fr. 577 V).

mysteria et Phoenices

nonnulla testimonia mysteria e Phoenicia (et. e Babylonia) fluxisse asseverant, cf. Euseb. Praep. Ev. 10, 4, 4 (fr. 52 II) οἷς (sc. τοῖς παλαιοῖς Ἑλλήσιν) τὰ μὲν ἐκ Φοινίκης Κάδμος ὁ Ἀγήνορος, τὰ δ' ἐξ Αἰγύπτου περὶ θεῶν ἢ καὶ ποθεν ἄλλοθεν, μυστήρια καὶ τελετὰς ξοάνων τε ἰδρύσεις καὶ ὕμνους ᾠδὰς τε καὶ ἐπιδάς, ἦτοι ὁ Θράκιος Ὀρφεὺς κτλ ... ἀλλὰ κατὰ γε τούτους πλεον οὐδὲν τῆς Φοινίκων καὶ Αἰγυπτίων πολυπλανοῦς θεολογίας παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἐπολιτεύετο, Epiph. Const. Haer. 4, 2, 5 (fr. 50) ἐκείθεν ἀρχὴν ἔσχε τὰ παρ' Ἑλλήσιν μυστήριά τε καὶ τελεταί, πρότερον παρ' Αἰγυπτίοις καὶ παρὰ Φρυζὶ καὶ Φοίνιζι καὶ Βαβυλωνίοις κακῶς ἐπινενοημένα κτλ, Cod. Matr. Graec. saec. XV 4616 f. 180, ap. Iriarte, Reg. Bibl. Matrit. Codd. Graeci, Madrid 1769, 346 ex cod. LXXXIV n. 18 (fr. 53) Σαγχουινιάθων ὁ Βηρύττιος τὴν Φοινίκων θεολογίαν ἐξέδωκεν ἢν Ὀρφεὺς μετήνεγκε εἰς τὴν Ἑλλάδα φωνὴν κτλ

528 cf. Lob. 1031; Linforth 237: 'the language suggests that, though the Cotyttia and Bendideia were essentially and permanently Thracian, the Orphica ... were in familiar use in Greece', cf. 235 II 2 Κοτύττια Chrest. : Κότυα D : Κοτύτεια conl. Cobet, prob. Radt, cf. Ps.-Plut. Proverb. 1, 78 (Paroem. Gr. I 333, 3) Κοτύττια ἐορτὴ τις ἐστὶ Σικελική, ἐν ἣι περὶ τινος κλάδους ἐξάπτοντες πόπανα καὶ ἀκρόδρνα ἐπέτραπον (Lob. : -τρεπον cod.) ἀρπάζειν, cf. et. Jameson-Jordan-Kotansky, A Lex sacra from Selinous A 7 ha θυσία πρὸ ροτυτίον, cf. et. Aesch. Edon. fr. 57 Radt (de Cotyttiis mysteriis) ψαλμός δ' ἀλαλάζει· / ταυρόφθογγοι δ' ὑπομυκῶνται / ποθεν ἐξ ἀφανοῦς φοβεροὶ μῖμοι, / τυπάνου δ' εἰκῶν, ὥσθ' ὑπογαίου / βροντῆς, φέρεται βαρυταρβῆς, vid. comm. ad fr. 567 | Βενδίδια Chrest. enx : Βενδείδια E : Μενδίδια CW vg Μενδίδια s | de Bendidiis cf. et. Plat. Remp. 354a ταῦτα δὴ σοι ... εἰστιάσθω ἐν τοῖς Βενδιδίοις (et Strab. 10, 3, 18 [fr. 577 V]), IG II², 1496, 86 (saec. IV a. C. n.) ἐγ Βενδιδέων παρὰ ἱεροποι[ῶν], Hesych. s. v. Βενδῖς· ἡ Ἀρτεμις, Θραικιστί· παρὰ δὲ Ἀθηναίοις ἐορτὴ Βενδίδεια | Βενδῖς laud. in Orph. fr. 258, vid. comm. ad loc. | Ὀρφικά] 'cérémonies considérées ici uniquement sous leur aspect musical' sec. Lasserre ad loc. p. 76 adn. 1, cui non adstipulor

ritus Orphici e Creta traditi (fr. 529-530)

Diodorus origini mysteriorum Cretensi propugnat (fr. 529s) I de Orphicis in Creta cf. Kern, *Hermes* 51, 1916, 554ss; Linforth 215; 232; West, *Orphic Poems* 50; 95s; 131ss; 153s; 166ss; 172ss (qui multa e fabulis Cretensibus theogoniarum Orphicarum auctores mutuatos esse recte iudicavit); Casadio, *Didattica del Classico* 2, Foggia 1990, 284s; Pugl. Carr., *Le lamine d'oro 'orfiche'*, 1993, 46ss (= *Le lamine d'oro orfiche*, 2001, 86 ss); Bernabé, in: *Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000*, 48s; vid. et. infra, fr. 567ss

529 T

Diod. 5, 77, 3 περὶ μὲν οὖν τῶν θεῶν οἱ Κρήτες τῶν παρ' αὐτοῖς λεγομένων γεννηθῆναι τοιαῦτα μυθολογοῦσι· τὰς δὲ τιμὰς καὶ θυσίας καὶ τὰς περὶ τὰ μυστήρια τελετὰς ἐκ Κρήτης εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους παραδεδοῦσθαι λέγοντες τοῦτο φέρουσιν, ὡς οἴονται, μέγιστον τεκμήριον· τὴν τε γὰρ παρ' Ἀθηναίοις ἐν Ἐλευσίνι γινομένην τελετὴν, ἐπιφανεστάτην σχεδὸν οὖσαν 5 ἀπασῶν, καὶ τὴν ἐν Σαμοθράκῃ καὶ τὴν ἐν Θράκῃ ἐν τοῖς Κίκουσι, ὅθεν ὁ καταδείξας Ὀρφεὺς ἦν, μυστικῶς παραδίδοσθαι, κατὰ δὲ τὴν Κρήτην ἐν Κνωσῷ νόμιμον ἐξ ἀρχαίων εἶναι φανερώς τὰς τελετὰς ταύτας πᾶσι παραδίδοσθαι, καὶ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἐν ἀπορρήτῳ παραδιδόμενα παρ' αὐτοῖς μηδένα κρύπτειν τῶν βουλομένων τὰ τοιαῦτα γινώσκειν. 10

530 T

Diod. 5, 75, 4 τοῦτον δὲ τὸν θεὸν (sc. Bacchum) γεγονέναι φασὶν (sc. Cretenses) ἐκ Διὸς καὶ Φερσεφόνης κατὰ τὴν Κρήτην (cf. fr. 283 I), ὃν Ὀρφεὺς κατὰ τὰς τελετὰς παρέδωκε διασπώμενον ὑπὸ τῶν Τιτάνων (cf. fr. 311 XII).

529 cf. Kern, *Hermes* 51, 1916, 563; Linforth 215; 232; Casadio, *Didattica del Classico* 2, Foggia 1990, 284s; Bernabé in: *Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000*, 48s; Tzifopoulos in: *Abagianou (ed.), Λατρεῖες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, Ἀθήνα 2002*, 149 || **5** γενομένην **D** || **6** ἐν Σαμ. – τὴν om. **CFG** || **7** ὁ om. **D** | παραδίδοσθαι] cf. Casadio in: *La tradizione, forme e modi, Roma 1990*, 185ss || **8** Κνώσσω **D** : Κνωσσῷ v || **9** παραδεδομένα **CFG**

530 cf. ad fr. 529

Phlyae et Lycomidae (fr. 531-532)

de Phlyum fanis cf. Paus. 1, 31, 4 Φλυεῦσι δέ εἰσι καὶ Μυρρινουσίους τοῖς μὲν Ἀπόλλωνος Διουσοδότου (de quo cf. Casadio in: *Sangue e antropologia nella teologia*, Roma 1989, 1336ss [= *Vie gnostiche all'immortalità*, Brescia 1997, 58ss], coll. Damasc. in Plat. Phaed. 1, 129 [fr. 322 II] 'una chiara allusione al mito del salvataggio di Dioniso da parte di Apollo dopo lo sparagmos titanico') καὶ Ἀρτέμιδος Σελασφόρου βωμοὶ Διονύσου τε Ἀνθίου καὶ νυμφῶν Ἴσμη-νίδων καὶ Γῆς, ἣν Μεγάλην θεὸν ὀνομάζουσι· ναὸς δὲ ἕτερος ἔχει βωμοὺς Δήμητρος Ἀνψιδώρας «καὶ» Διὸς Κτησίου καὶ Τιθρωνῆς Ἀθηναῖς καὶ Κο-ρης Πρωτογόνης καὶ Σεμνῶν ὀνομαζομένων θεῶν, Plut. Them. 1, 4 ὅτι μέν-τοι τοῦ Λυκομιδῶν γένους μετεῖχε, δῆλόν ἐστι· τὸ γὰρ Φλυῆσι τελεστήριον, ὅπερ ἦν Λυκομιδῶν κοινόν, ἐμπρησθὲν ὑπὸ τῶν βαρβάρων αὐτὸς ἐπεσκεύασε καὶ γραφαῖς ἐκόσμησεν ὡς Σιμωνίδης (fr. 627 Page) ἰστόρηκεν (cf. Linforth 197 adn. 20; Casadio 1334 [55]), Paus. 4, 1, 7 ὁ δὲ Μέθαπος γένος μὲν ἦν Ἀθηναῖος, τελεστής δὲ καὶ ὀργίων {καὶ} παντοίων συνθέτης. οὗτος καὶ Θη-βαίοις τῶν Καβείρων τὴν τελετὴν κατεστήσατο, ἀνέθηκε δὲ καὶ ἐς τὸ κλισίον τὸ Λυκομιδῶν εἰκόνα ἔχουσαν ἐπίγραμμα ἄλλα τε λέγον καὶ ὅσα ἡμῖν ἐς πίστιν συντελεῖ τοῦ λόγου· ἤγγισα δ' Ἑρμείαο δόμους «σεμνῆς» τε κέλευθα / Δάματρος καὶ πρωτογόνου Κούρας, ὅθι φασὶ / Μεσσήνην θείναι Μεγάλαι-σι θεαῖσιν ἀγῶνα / Φλυάδεω κλεινοῖο γόνου Καυκωνιάδαο. / θαύμασα δ' ὡς σύμπαντα Λύκος Πανδιόνιος φῶς / Ἀτθίδος ἱερὰ ἔργα παρ' Ἀνδανίηι θέτο κεδνῇ. τοῦτο τὸ ἐπίγραμμα δηλοῖ μὲν ὡς παρὰ τὴν Μεσσήνην ἀφίκοιτο ὁ Καῦκος ἀπόγονος ὡν Φλύου (Phlyae eponymi), δηλοῖ δὲ καὶ τὰ ἐς τὸν Λύκον «τά» τε ἄλλα καὶ ὡς ἡ τελετὴ τὸ ἀρχαῖον ἦν ἐν Ἀνδανίαι | de Lycomidis, cf. et. Paus. 1, 22, 7 et 4, 1, 5ss (Mus. fr. 59), IG II² 2670; 3559; Töpffer, Attische Genealogie, Berlin 1889, 208ss; Scherling, Lykomidai, RE XIII 2 (1927) 2300; Macchioro, Zagreus, 1930, 194; 349s; Wil., Glaube 196 ad. 1; Kern, Myste-rien, RE XVI 2 (1935) 1266; Linforth 197ss; Kerényi, Pythagoras und Orpheus, ³1950, 54ss; 63s; Guthrie, Orpheus 143; Moulinier 100s; P[ötscher], Lykomi-dai, Der Kleine Pauly III, 1969, 812s; Davies, Athenian Propertied Families, Oxford 1971, 346s; West, Orphic Poems 28; 44; Loucas, Latomus 45, 1986, 396ss; Casadio 1337s (58ss); Parker, Athenian religion, 1996, 66; 305; Graf in: Cosmopoulos (ed.), Greek mysteries, London-New York 2003, 242; 246 | multa de Orpheo et Lycomidis disseruit Böhme, cf. imprimis Orpheus der Sänger und seine Zeit, Bern-München 1970, 314ss; Die verkannte Muse, Bern 1986, passim; at plurima ambigua manent | et Pamphos laud. ut hymnorum auctor, cf. Paus. 7, 21, 9; 8, 37, 9; 9, 27, 2 (fr. 531 I) et West, Orphic Poems 28; 53; vid. et. Philostr. Heroic. 25, 2 (fr. 848 I) | de mysteriis cf. Harrison, Prolegomena 640ss; Deub-ner, Attische Feste, 1932, 69s ('im Laufe der Zeit ist der alte Kult durch orphi-sche und andere fremdartige Einflüsse umgestaltet worden'); Kern, Mysterien, I. laud., 1263ss; Nilsson, Gesch. Gr. Rel., München ³I, 1967, 669 ('Kore Protogone

verrät orphischen Einfluss’); Meyer, Phlya, RE Suppl. X (1965) 535ss; Burkert, Greek religion 278s; Loucas, I. laud., 392ss; Casadio 1335ss (56ss); Parker, I. laud., 66; 305 ll **icon.** de cratera Attica saec. V a. C. n. in museo urbis q. d. Ferrariae servata (T. 128 inv. 2897) ubi Bacchus, Proserpina et Hipta repraesentantur cum viris mulieribus iuuenibus pueris ritum Bacchicum celebrantibus, cf. Loucas in: Hägg (ed.), The iconography of Greek cult in the Archaic and Classical Periods, Liège 1992, 73ss, qui de ritibus Phlyae celebratis agi putat

531 T (304 + 305 K.)

(I) PAUS. 9, 27, 2 Ὡλῆνος δὲ ὕστερον Πάμφως τε ἔπη καὶ Ὀρφεὺς ἐποίησαν· καὶ σφισιν {καὶ} ἀμφοτέροις πεποιημένα ἐστὶν ἐς Ἑρωτα, ἵνα ἐπὶ τοῖς δρωμένοις Λυκομίδαι καὶ ταῦτα αἰδωσιν· ἐγὼ δὲ ἐπελεξάμην ἀνδρὶ ἐς λόγους <ἐλθὼν> δαιδουχοῦντι ll (II) PAUS. 9, 30, 12, pergit fr. 1055 ὅστις δὲ περὶ ποιήσεως ἐπολυπραγμόνησεν ἤδη, τοὺς Ὀρφέως ὕμνους οἶδεν ὄντας 5 ἕκαστόν τε αὐτῶν ἐπὶ βραχύτατον καὶ τὸ σύμπαν οὐκ ἐς ἀριθμὸν πολλὸν πεποιημένους· Λυκομίδαι δὲ ἴσασί τε καὶ ἐπαίδουσι τοῖς δρωμένοις. κόσμῳ μὲν δὴ τῶν ἐπῶν δευτερεῖα φέροντο ἂν μετὰ <γε> Ὀμήρου {τε} τοὺς ὕμνους, τιμῆς δὲ ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ ἐς πλεόν ἐκείνων ἔχουσι.

532 T (243 K.)

(I) HIPPOL. Ref. 5, 20, 4 ἔστι δὲ αὐτοῖς (sc. Sethianis) ἡ πᾶσα διδασκαλία τοῦ λόγου ἀπὸ τῶν παλαιῶν θεολόγων, Μουσαίου (fr. 43) καὶ Λίνου (fr. 76) καὶ τοῦ τὰς τελετὰς μάλιστα καὶ τὰ μυστήρια καταδείξαντος Ὀρφέως. ὁ γὰρ

531 cf. Lob. 390; Schuster 36; Linforth 197ss; West, Orphic Poems 28 ll **2** καὶ del. **Va** l Ἑρωτα] ‘er war der Gott der Zeugungskraft’ Wobbermin, Religionsgeschichtliche Studien zur Frage der Beeinflussung des Urchristentums durch das antike Mysterienwesen, Berlin 1896, 47 ll **3** Λυκομίδαι Palmerius : Λυκομίδια **b** ll **4** <ἐλθὼν> add. Sylburg ll **8** δευτερεῖα **b** (-ίαν **F**) l <γε> suppl. **Pa** l {τε} del. **Pa** ll **9** ἔχουσι] ἤκουσι Emperius

532 cf. Schneidewin, Gött. Gel. Nachr. 1852, 95; Brink, Mnem. 2, 1853, 383ss; Schuster 1 n. 5; Hiller, Herm. 21, 1886, 365; Rohde, Psyche 6II, 104; Maass, Orpheus 301; Tannery, Rev. de Philol. 24, 1900, 97ss; Linforth 199ss; Marinatos, Platon 3, 1951, 228ss; Marc., Journ. Theol. Stud. n. s. 25, 1974, 447ss (= Studies in Graeco-Roman religions and Gnosticism, Leiden 1988, 89ss); Graf, Eleusis 52; Casadio in: Sangue e antropologia nella teologia, Roma 1989, 1295ss (= Vie gnostiche all’immortalità, Brescia 1997, 19ss); Edwards, Zeitschr. Pap. Epigr. 88, 1991, 25ss; Montserrat, Los Gnósticos II, Madrid 1991, 91s; Albrile, AION 17, 1995, 134ss; Edwards, Zeitschr. Pap. Epigr. 112, 1996, 78s ll **2** ἀπὸ ed. Gott. : ὑπὸ **P** ll **3** μάλιστα

V. FRAGMENTA ORPHICA

περὶ τῆς μήτρας αὐτῶν καὶ τοῦ ὄψεως λόγος καὶ ὁ ὀμφαλός, ὅπερ ἐστὶν
 5 ἀνδρεία, διαρρήδην οὕτως ἐστὶν ἐν τοῖς Βακχικοῖς τοῦ Ὀρφέως. τετέλεσται
 δὲ ταῦτα καὶ παραδέδοται ἀνθρώποις πρὸ τῆς Κελεοῦ καὶ Τριπτολέμου καὶ
 Δήμητρος καὶ Κόρης καὶ Διονύσου ἐν Ἐλευσίνι τελετῇ, ἐν Φλειούντι τῆς
 Ἀττικῆς· πρὸ γὰρ τῶν Ἐλευσινίων μυστηρίων ἐστὶν ἐν τῇ Φλειούντι <τῆς>
 λεγομένης Μεγάλης ὄργια. ἔστι δὲ παστὰς ἐν αὐτῇ, ἐπὶ δὲ τῆς παστάδος
 10 ἐγγέγραπται μέχρι σήμερον ἡ τούτων πάντων τῶν εἰρημένων λόγων ἰδέα.
 πολλὰ μὲν οὖν ἐστὶ τὰ ἐπὶ τῆς παστάδος ἐκείνης ἐγγεγραμμένα, περὶ ὧν
 Πλούταρχος ποιεῖται λόγους ἐν ταῖς πρὸς Ἐμπεδοκλέα δέκα βίβλοις (fr. 24
 Sandbach), ἔστι δὲ τοῖς πλείοσι καὶ πρεσβύτης τις ἐγγεγραμμένος πολὺς

post μυστήρια transp. Marc. (in edit. 1986) || 4 ὄψεως Schneidewin 95 : Ὀρφέως
P | ὁ ὀμφαλός Brink 383 : ὀμφαλός **P** : <τοῦ> ὀμφαλοῦ Marc. (1986) : ὁ φαλλός
 Guignaut, cf. Casadio 1332 (54) | neque μήτρας neque ὀμφαλός inter Orphicorum
 fragmenta recipienda sec. Tannery, sed Sethianis attribuenda : at cf. Clem. Alex.
 loc. infra laud. | ὁ <σπερ> Marc. (1986) : ἅπερ dub. Edwards 31 adn. 20 || 5 ἀνδρεία
 Tannery ‘membrum virile’ significare putans, prob. Casadio 1332 (53) : ἀρμονία
 Schneidewin | αὐτός ἐστιν <τῷ> Marc. (1986) | Βακχικοῖς] ‘rites bachiques’ Tan-
 nery 200 : contradixit Linforth 200s, qui praefert ‘the Orphic poem called Bacchica’
 (at ‘not necessarily the Bacchica listed in the Suda’ sec. West, Orphic Poems 267; vid.
 de carminis aetate Casadio 1332 adn. 78 [53 adn. 115]), vid. et. Ziegler, Orphische
 Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1406ss : sed cf. Edwards 30: ‘the verb τετέλεσται re-
 futes the view of Linforth that a book and not a ritual is intended by the author ... Hip-
 polytus has misconstrued the title of a writing’ || 7 Φλειούντι (it. 8) Marc. (1986), qui
 sic adnot. ‘lapsu scripsit H.: immo ἐν Φλυεῦσι vel Φλυῆσι (i.e. Phlya, non Phleius)’,
 cf. Sandbach ad loc.; Casadio 1330 adn. 73 (51s adn. 110); Edwards 31 (qui Φλυῆτι
 [Schneidewin] praefert) : Φλοιούντι **P**, quod def. Kern laud. Meisterhans-Schwyzer,
 Gramm. Att. Inschr. 58 d : Φλοιούντι Miller : Φλυεῖαι Brink 384 || 8 ἔστιν ἐν τῇ] ἦν
 τὰ τῆς ἐν Brink ib. | <τῆς> add. Schneidewin : <τὰ τῆς> Marc. (1986) || 9 λεγομένης
 Μεγάλης ὄργια Scott et Schneidewin : λεγομένη μεγαληγορία **P** | Μεγάλης] sc.
 θεοῦ, cf. Paus. 1, 31, 4 supra laud. ἦν Μεγάλην θεὸν ὀνομάζουσι, vid. et. Procl. in
 Plat. Remp. I 125, 20 Kroll (fr. 324 I) ἐπεὶ καὶ ... τῆς μεγίστης θεᾶς ἱεροῦς τινας
 ἐν ἀπορρήτοις θρήνους αἱ τελεταὶ παραδεδώκασιν et Casadio 1335 (56) | Μεγά-
 λης θεᾶς] Brink 384 | cf. Kern, Mysterien, RE XVI 2 (1935) 1266; 1265s; Meyer,
 Phlya, RE Suppl. X (1965) 537 | παστὰς] cf. Casadio 1339s (60) | verisimiliter iam
 a Plutarcho describatur sec. Meyer, prob. Casadio 1131 adn. 75 (52 adn. 112) :
 contra Marc. (1974) 450 [(1988) 92]), at cf. Maass, Orpheus, 1895, 303; Tannery 99;
 Harrison, Prolegomena 644; Osborne, Rethinking early Greek Philosophy, London
 1987, 93 || 10 ἐγκε- (hic et in ll. 11 et 13) **P** | τούτων dub. Wendland : τὰ τῶν **P** :
 del. Miller || 11 ἐγγεγραμμένα] cf. Plut. Them. 1, 4 τὸ γὰρ Φλυῆσι τελεστήριον ...
 αὐτὸς ἐπεσκεύασε καὶ γραφαῖς ἐκόσμησεν ‘anche se è dubbio che esse siano le
 stesse ancora visibili al tempo di Plutarco’ Casadio 1334 (55), cf. Marinatos, Platon
 3, 1951, 228ss || 12 ταῖς Miller : τοῖς **P** | πρὸς] εἰς Lampriae catal. || 13 δὲ <ἐν>

πτερωτὸς ἐντεταμένην ἔχων τὴν αἰσχύνην, γυναῖκα ἀποφεύγουσαν διώκων
κυνοειδῇ. ἐπιγέγραπται δὲ ἐπὶ τοῦ πρεσβύτου· Φάος ῥυέντης, ἐπὶ δὲ τῆς 15
γυναικός· ἤπερ ἢ Φικόλα. ἔοικε δὲ εἶναι κατὰ τὸν Σηθιανῶν λόγον ὁ Φάος

Marc. (1974) 447 [(1988) 89], (1986) *postea* Miller ἰ τοῖς πλείοσιν ἄλλοις Marc. *ibid.*, coll. ἰ 639 et Hippol. Ref. 5, 21, 1 : ταῖς παστᾶσι Wendland : τοῖς πυλεῶσι *dub.* Miller : τοῖς κείοσι *dub.* Maass : 'Hippolytus has probably misread his source' Sandbach ἰ 14 πτερωτὸς Miller : πετρωτὸς P ἰ de re cf. Aristoph. Aves 697s (fr. 64) Ἔρως... / στίλβων νῶτον πτερύγοιν χρυσαῖν et reliqua fragmenta citata in commentario ad loc. ἰ αἰσχύνην cf. Orph. Hymn. 6 (fr. 143) 9 Πρίηπον, et P. Mag. IV 1748ss (I 128 Preisendanz-Henrichs) ἐπικαλοῦμαι σε, κτλ *cit.* in app. crit. ad loc., cf. et. fr. 135 et adn. ad loc. ἰ 15 κυανοειδῇ ed. Gott. prob. Cruice, Tannery, Sandbach : trad. def. Marc. (1977) 450 [(1988) 91s], 1986 ad loc. (coll. P. Mag. IV 2279 [I 142 Preisendanz-Henrichs] Κυνώ, 2336 [I 144 P.-H.] κύων κυάνεος, 2250s [I 142 P.-H.] ἰσοπάρθενος κύων); Casadio 1341 (62) Φικόλαν eandem atque Βαυβῶ putans (vid. infra) et de eius nomine 'da porsì in relazione col verso del cane che abbaia: bau-bau' (vid. bibl. in adn. 144), aliter Edwards 31 'the canine physiognomy of Anubis' ἰ Φάος Marc. (1974) 447 [(1988) 89], (1986) : φάος P : Φάνης hic et in l. 16 Brink 384 prob. Maass, Orpheus 303 ἰ ῥυέντης Marc. *ibid.* : ῥυεῖς hic et in l. 17 Brink 384 : ἐριέντης Maass, Orpheus 303 ἰ trad. def. Casadio 1331 (52) 'Lux fluens' interpretans ('anche se si tratta di un greco distorto') et Phaneta intelligendum putans (quod iam suspicatus erat Brink, vid. et. Marc. [1974] 448 [(1988) 90]), (1986), cf. Casadio 1340 (60) qui ῥυέντης cum Apion. ap. Ps.-Clem. Rom. Homil. 6, 4, 2 (fr. 115) ὅπερ πρὸς γένεσιν ζώου ἐπιτηδειότατον ἦν, ὥσπερ ἐν χώνῃ κατὰ μέσου ῥύηναι τοῦ παντός κτλ comparat et addit 'nella lingua degli orfici Rhyentes è un essere che evoca il precipitoso fluire di una materia atta a la generazione' ἰ ῥυέντης fort. 'formed by analogy after αὐθέντης, συνέντης etc.' Marc. (1974) 448 [(1988) 90]) ἰ cf. et. Edwards 31s 'it seems most reasonable to retain Φάος, which would enable us to recognise in this ithyphallic satyr an heir to the Naasene Primal Man ... he too is a type of Love' (coll. Paus. 9, 27, 2 [fr. 531 I] ἔς Ἔρωτα, Suda s. v. Πρίαπος· τὸ ἄγαλμα τοῦ Πριάπου τοῦ Ὀρου παρ' Αἰγυπτίους κεκλημένου ἀνθρωποειδὲς ποιούσιν, ... ἐν δὲ τῇ εὐωνύμῃ κρατοῦν τὸ αἰδοῖον αὐτοῦ ἐντεταμένον, ... τὰ δὲ πτερά τὴν ταχυτῆτα τῆς κινήσεως et. Orph. Hymn. 6, 8 supra laud. ἰ aliter Tannery 100 adn. 2, de Borea et Oreithyia agi putans ἰ 16 ἤπερ ἢ Φικόλα Marc. (1974) 450 [(1988) 91], (1986), qui γεραῖη (i. e. 'veneranda, honoranda') tempt. et Φικόλα 'Semitic word' esse suspicatur, coll. Ioseph. Ant. Iud. 12, 160 εἰς Φικόλαν κώμην, 1, 263, Gen. 21, 22 al. Φικόλ (vid. et. Astour, Hellenosemitica, Leiden 1967 qui semit. *membliar pikol* i.e. 'dark water, the womb of all' interpretatus est) : περὲρ Φικόλα P : Ῥέη ('the flowing one') Φικόλα *dub.* Edwards 32 : Περσεφόνη Φλυά Brink 384 : an ἐριέντος Κόρη? Maass; cf. et. Rohde, Kl. Schr. II, 312 ἰ Phicola dea 'aus dem Kreise der Nacht' sec. Maass, Orpheus 303; 'a chthonic partner to the Orphic Phanes ... coming from a Semitic Orphic cosmogony' Marc. (1974) 450 [(1988) 91]; eadem atque Βαυβῶ sec. Casadio 1341s (61s), (de qua cf. fr. 391 et adn. ad loc.) : 'rappre-

V. FRAGMENTA ORPHICA

ρύεντης τὸ φῶς, τὸ σκοτεινὸν ὕδωρ δὲ ἡ Φικόλα, τὸ δὲ ἐν μέσῳ τούτων διάστημα ἀρμονία πνεύματος μεταξὺ τεταγμένου. τὸ δὲ ὄνομα τοῦ Φάουκς ρύντου τὴν ῥύσιν ἀνωθεν τοῦ φωτός, ὡς λέγουσι, δηλοῖ κάτω. ὥστε εὐλόγως
20 ἂν τις εἴποι τοὺς Σηθιανούς ἐγγὺς πού τελεῖν παρ' αὐτοῖς τὰ τῆς Μεγάλης Φλειασίων ὄργια, cf. 5, 4 τίς ὁ κατὰ τοὺς Σηθιανούς λόγος, καὶ ὅτι ἀπὸ τῶν καθ' Ἑλληνας σοφῶν κλεψιλογήσαντες Μουσαίου καὶ Λίνου καὶ Ὀρφέως τὸ δόγμα ἑαυτῶν συνεκάττυσαν || (II) CLEM. ALEX. Protr. 2, 22, 5 (32 Marc. = Euseb. Praep. Ev. 2, 3, 40) quae praecedunt et sequuntur invenies in fr. 590 καὶ
25 προσέτι τῆς Θέμιδος τὰ ἀπόρρητα σύμβολα ὀρίανον, λύχνος, ξίφος, κτεῖς γυναικεῖος, ὅς ἐστιν εὐφήμως καὶ μυστικῶς εἰπεῖν μόριον γυναικεῖον.

Cereris et Proserpinae ritus (fr. 533-534)

de Eleusiniis ritibus et carminibus cf. et. fr. 379ss; 510ss

533 T (T 108 K.)

PAUS. 3, 14, 5 Δήμητρα δὲ Χθονίαν Λακεδαιμόνιοι μὲν σέβειν φασι παραδόντος σφίσιν Ὀρφέως, δόξῃ δὲ ἐμῇ διὰ τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Ἑρμιόνη κατέστη καὶ τούτοις Χθονίαν νομίζειν Δήμητρα.

senterebbe la Tenebra' Albrile 135 (cf. in adn. 108 'l'allusione a περεφικόλα, può ... riferirsi ... ad un generico "recipiente", cioè ad un "utero" cosmico'), cf. et. 136ss et 140s, ubi Phicolam cum stella Sirio comparat et de Sirio apud Babylonios et Persas disserit | τὸν <τῶν> Marc. (1974) 447 [(1988) 89], (1986) | Σιθιαν- (hic et in l. 20) P || 17 τὸ <δὲ> σκοτεινὸν (secl. δὲ post ὕδωρ) ed. Gott. || 18 <τοῦ> μεταξὺ Marc. ibid. | Φάουκς Marc. ibid. : φάος P : Φάνητος Brink 384 || 19 ρύντου Marc. ibid.: ρύντος Brink | πρὸς τὸ ante κάτω add. Brink ibid. || 21 Φλειασίων ὄργια Marc. ibid. : Φλοιασίων ὄργια Kern : Φλιασίων ὄργια Scott, Meineke : Φλιασίαις ὄργια Bunsen : Φλυῆσιν (Φλυᾶσιν Die.) ὄργια ed. Gott. : Φλοιᾶς ἰονόργια P | Σειθιαν- P || 22 κατ' P | κλεψο- P | Μουσεῖο P || 23ss cum Hippol. loco contulit Casadio 1335s (56s) putans ξίφος et κτεῖς γυναικεῖος eadem esse atque μήτρα et ὀμφαλός || 25 τῆς] Γῆς Wil. | Θέμιστος Euseb. H : Θέμιστος coni. Mras : Θεσμοθέτιδος coni. Lob. 703 | ἀρρητα Euseb. || 26 ὁ Clem. Euseb. H | εἰπεῖν om. Euseb.

533 cf. Linforth 192; West, Orphic Poems 28 | sec. Paus. 3, 20, 5 (fr. 1085) Orphei signum (ξόανον) in Cereris templo erat || 2 ἐμοὶ F | τὸ² Pa in mg. : τὸν β

534 T (T 109 K.)

PAUS. 3, 13, 2 Λακεδαιμονίοις δὲ ἀπαντικρὺ τῆς Ὀλυμπίας Ἀφροδίτης ἐστὶ ναὸς Κόρης Σωτείρας· ποιῆσαι δὲ τὸν Θράικα Ὀρφέα λέγουσιν, οἱ δὲ Ἄβαριν ἀφικόμενον ἐξ Ὑπερβορέων.

Hecate (fr. 535)

535 T (T 110 K.)

(I) PAUS. 2, 30, 2 θεῶν δὲ Αἰγινῆται τιμῶσιν Ἑκάτην μάλιστα καὶ τελετὴν ἄγουσιν ἀνὰ πᾶν ἔτος Ἑκάτης, Ὀρφέα σφίσι τὸν Θράικα καταστήσασθαι τὴν τελετὴν λέγοντες || (II) ORIGEN. c. Cels. 6, 22 οὐ γὰρ δοκεῖ παρ' Ἑλλησιν εἶναι ἐξαιρέτα τὰ τοῦ Μίθρου παρὰ τὰ Ἐλευσίνα ἢ τὰ παραδιδόμενα τοῖς ἐν Αἰγίνῃ μουμένοις τὰ τῆς Ἑκάτης || (III) LIBAN. Orat. 14, 5 (II 89, 5 13 Foerster) τούτῳ Μένανδρος μὲν ἦν πατήρ, τὰ πρῶτα Κορινθίων, φίλος Ἑκάτῃ καὶ Ποσειδῶνι, πλέων μὲν εἰς Αἰγίνα ὑπὲρ τῶν ἐκείνης ὀργίων, ἐλαύνων δὲ εἰς Ἴσθμὸν ὑπὲρ τῶν τοῦδε μυστηρίων, ἐν μὲν τῇ νήσῳ κορυφαῖος ὢν τοῦ θιάσου, ἐν δὲ τῇ χερροννήσῳ συντελῶν ἀπὸ τῶν μικρότερων, τελῶν δὲ εἰς τὸ μέγα συνέδριον.

10

Orphica et Solis cultus (frr. 536-545)

in fabula iam Aeschylō nota (cf. infra fr. 536) narrabatur Orpheia Solis cultorem fuisse et Solem eundem atque Apollinem esse putandum | de Sole eodem atque Apolline cf. et. Euseb. Praep. Ev. 3, 15, 3, Io. Lyd. De mens. 2, 5 (22, 1 Wünsch = Anth. Gr. App. Orac. 156), de re vid. Wolff, Porphy. de philosophia ex oraculis haurienda 127 (qui hos 4 versus a Porphyrio abiudicat) Ἥλιος, Ὄρος, Ὅσιρις, ἄναξ Διὸς υἱὸς Ἀπόλλων, / ὥρων καὶ καιρῶν ταμίης ἀνέμων τε καὶ ὄμβρων, / ἡοῦς καὶ νυκτὸς πολυάστερος ἡνία νωμῶν, / ζαφλεγέων ἄστρον βασιλεὺς ἡδ' ἀθάνατον πῦρ, Phleg. Trall. FGrHist 257 F 37 (= Zosim. 2, 6 = Anth. Gr. App. Orac. 214) 16s καὶ Φοῖβος Ἀπόλλων, / ὅς τε καὶ Ἥελιος κικλήσκεται, cf. et. Moreau in: Bakhouché-Moreau-Turpin (edd.), Les astres

534 cf. Linforth 192; West, Orphic Poems 28; Pirenne-Deforge, L'Aphrodite grecque, Athènes 1994, 196 adn. 13

535 cf. Dieterich, De hymn. Orph. 44 = Kl. Schr. 103; Linforth 202s; Kraus, Hecate, Heidelberg 1960; West, Orphic Poems 28 (cf. p. 268 ubi ad idem carmen dub. et. fr. 849 et Arg. 1276ss refert; vid. comm. ad fr. 849) || **6** ταπρῶτα **V** || **8** δ' Reiske | τῇδε **V** || **9** Χερρονήσῳ **B** : χέρον ἡσω **U** cum ras. 1 litt. | <μὲν> post συντελῶν dub. prop. Foerster in app. crit.

V. FRAGMENTA ORPHICA

I, Montpellier 1996, 11ss, praec. 29s | novimus Solis cultum iam inde a prisca aetate, cf. Soph. fr. 752 Radt 'Ἡλι', ... / <ὄν> οἱ σοφοὶ λέγουσι γεννητὴν θεῶν / πατέρα <τε> πάντων, fr. 582 'Ἡλιε, φιλίπποις Ὀρηξί πρέσβιστον σέβας, Oed. Tyr. 660s οὐ τὸν πάντων θεῶν θεὸν πρόμον / 'Ἄλιον, Aristoph. Nub. 571ss τὸν θ' ἱππονῶμαν, ὃς ὑπερ-/λάμπροις ἀκτῖσιν κατέχει / γῆς πέδον, μέγας ἐν θεοῖς / ἐν θνητοῖσί τε δαίμων. vid. et. West, Bull. Inst. Class. Stud. 30, 1983, 68; eund., Orphic Poems 13 et adn. 34 | Olbiae, ubi Orphici plane degebant, et. Apollinis-Solis cultus vestigia invenimus c. a. 300 a. C. n. (cf. fr. 537) | 'in late Hellenistic times, under the influence of the intellectual solar religion ... the Orphic deity came to be interpreted as the sun' West, Orphic Poems 206; cf. et. Cumont, Mém. Miss. arch. de Pers. XX 93; Nilsson, Gesch. Griech. Relig. ³II, 507; Boyancé, Mél. Carcopino, 1966, 149ss; Bianchi, Religione greca, 1975, 261ss; Burkert, Greek Religion 149; 336; 405 adn. 55; Fauth, Helios Megistos, Leiden 1995 | de Sole in Orphicis carminibus praeter Hymnum hic editum (fr. 538-545) celebrato cf. et. Lam. Thur. (fr. 492, 2) 'Ἡλιε Πῦρ (prob. idem atque Bacchus, vid. adn. ad loc.), Rhapsodiarum prooem. (fr. 102), Μικροτέρου Κρατήρος fr. 413, 10 et Orph. Hymn. 8 in Solem

Orpheus Solis cultor (fr. 536)

536 T (T 113 K., 4 [B 2] C.)

(I) ERATOSTH. Catast. 24 (140 Rob.), cf. Catast. Fragmenta Vaticana 24, ed. Rehm, Ansbach 1899, pergīt fr. 975 I ὃς (sc. Orpheus) τὸν μὲν Διόνυσον οὐκ ἐτίμα, τὸν δὲ 'Ἡλιον μέγιστον τῶν θεῶν ἐνόμιζεν εἶναι, ὃν καὶ 'Απόλλωνα προσηγόρευσεν· ἐπεγειρόμενός τε τῆς νυκτὸς κατὰ τὴν ἑωθινήν ἐπὶ

536 lectiones ex editione sua inedita mihi comiter prae-buit Pâmias | Orpheus, Bacchus et Pangaeus mons et. in [Eur.] Rhes. una apparent, cf. fr. 548 || 2 ὃς τὸν] οὗτος τὸν vel ὁ δὲ τὸν prop. Heyne : διὰ δὲ τὴν γυναῖκα εἰς 'Αἶδου ('Αδου **T**) καταβάς καὶ ἰδὼν τὰ ἐκεῖ οἷα ἦν, τὸν Fragm. Vatic. (cf. II init.) | οὐκέτι Fragm. Vatic. || **3** post ἐτίμα add. ὑφ' οὗ ἦν δεδοξασμένος Fragm. Vatic. | ἐνόμιζεν εἶναι] ἐνόμισεν Fragm. Vatic. (cf. *nominavit* Arat. Lat.) : ἐνόμιζων **W** | 'Orpheus in the Bassarai was not ... simply an unfortunate innocent ... he was an apostate' recte West, Bull. Inst. Class. Stud. 30, 1983, 69; cf. et. Di Marco in: Masaracchia, Orfeo e l'Orfismo, Roma 1991, 101ss || **4** τε] δὲ mal. Westermann | τὴν νύκτα Epit. Vatic. | κατὰ τὴν ἑωθινήν]

τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Πάγγαιον προσέμενε τὰς ἀνατολάς, ἵνα ἴδῃ τὸν 5
 ἥλιον πρῶτον. ὅθεν ὁ Διόνυσος ὀργισθεὶς αὐτῷ ἐπεμψε τὰς Βασσαρίδας,
 ὥς φησιν Αἰσχύλος (cf. p. 138ss Radt) ὁ ποιητής. vid. plura in fr. 1033 I ||
 (II) SCHOL. German. Arat. BP (84, 6 Breysig = 140 Rob.), *pergit fr. 975 II* qui (sc.
 Orpheus) cum ob coniugis Eurydices desiderium ad inferos descendisset <et>
 quae ibi essent animadvertisset, negligentius Liberum colere coepit Solemque 10
 Apollinem dixit esse. eis adsidue nocte in Pangaeo monte ascendens, ut orientem
 solem videret unde surgeret. *sequitur fr. 1033 II* || (III) SCHOL. German. Arat. SV
 (151, 9 Breysig), *pergit fr. 975 III* ob coniugis Eurydices desiderium ad inferos
 descendisse putatur. qui cum Apollinem maximum deorum honoraret, Liberum
 autem patrem, a quo fuerat glorificatus, minime glorificaret, sedens in Pangaeo 15
 monte expectans solis ortum. *sequitur fr. 1033 III* || (IV) SCHOL. German. Arat. G
 (p. 151, 19 Breysig = 141 Rob.), *pergit fr. 975 IV* qui cum Solem iuxta illorum
 falsissimam opinionem maximum deorum honoraret, Liberum autem patrem, a
 quo fuerat glorificatus, minime glorificaret, sedens in monte Pangaeo, expectans
 Solis ortum etc. *sequitur fr. 1033 IV* || (V) ARAT. LAT. p. 231a, 14 Maass, *pergit* 20
fr. 975 V ad inferos autem descendit et vidit illic, qualiter esset. Liberum patrem
 iam non honoravit, a quo fuerat glorificatus, Solem autem maximum deorum
 nominavit. surgens quidem nocte ad auroram in monte, quae vocatur Paggeum,
 expectabat ortum solis, ut videret Solem primum deum. *sequitur fr. 1033 V*.

κατὰ (quod secl. Rehm) ἔωθεν Epit. Vatic. | ἐπὶ | κατὰ Epit. Vatic. || 5 ὄρος L (incer-
 tum utrum ὄρος an ὄρος E) | Πάγγαιον | Παγαῖον Epit. Vatic. W | de re cf. Ps.-Plut. De
 fluv. 3, 4 (fr. 597), Eur. Hypsipyl. TrGF fr. 759a 1571s Kannicht (fr. 1042) | ante προ-
 σέμενε add. ἰὼν Heyne ap. Schaubach : ἀνιῶν Wil. ap. Rob. | εἰδῇ Epit. Vatic. T ||
 5-6 τὸν ἥλιον om. Epit. Vatic. || 6 πρῶτος E Fragm. Vatic. (*primum* Arat. Lat., at
 'ut primus eum salutaret' vertit Gale, Opuscula mythologica physica et ethica, Amste-
 laedami 1688, 119) | ἐπέπεμψε Valckenaer | Βάσαρας (Βάσσαρας Rehm : Βασσά-
 ρας Radt) Epit. Vatic. || 7 Αἰσχύλος | incertum utrum omnia enarrata an pars tan-
 tum eorum ex Aesch. Bassarid. veniant, cf. Linforth, Trans. Am. Phil. Ass. 62, 1931,
 11ss; West, Bull. Inst. Class. Stud. 30, 1983, 63ss; Radt ad loc. | ὁ τῶν τραγωιδιῶν
 ποιητής Epit. Vatic. | icon. cf. Webster, Monuments illustrating tragedy and satyr play,
 London 1967, 138 | cf. et. Schol. Clem. Alex. Protr. 1, 2, 2 ὡσαύτως καὶ Ὀρφεὺς δια-
 σπαραχθεὶς ὑπὸ Ὀδρυσῶν ἄλλης ὑπόθεσις τραγωιδίας γεγένηται, ad Aesch. Βασ-
 σάρας vel Βασσαρίδας spectare coniecit Nauck || 9 Euripidices AP | descendisset A |
 <et> add. Breysig || 10 quam ibi esse ε | essent Breysig : esse A : esset P || 11 post
 Apollinem lacunae signum posuit ε, post esse suppleri velim et maximum ex deis coll.
 Catast. 24, 10' Breysig | dicit AP | esse * eis P | adsidue A : assidue P | Pangaeo A ||
 11 eis adsidue - 12 surgeret | is cum adsidue nocte surgeret - videret? Rob. || 13 Eu-
 ridicis SV | desiderium S || 14 descendens V | putatur om. V | Apollinem corr. ex
 Apollonem S || 15 Pangaeo SV || 16 et expectans V || 17 qui | que G^aG^b || 19 Puggeo
 G^aG^b | exspectans G^aG^b || 21 illuc vidit B || 22 honorificavit P¹ || 23 aurora P | que B

V. FRAGMENTA ORPHICA

Olbiae Borici thiasitae (fr. 537)

537 V

INSCR. OLBIA c. a. 300 a. C. n. in fulcimento vasis Attici saec. V a. C. n., prim. ed. Rus'ajeva, *Religija i kult'ny antičnoj Ol'vii*, Kiev 1992, 18s, fig. 4 et 196, cf. Dubois, *Inscriptions d'Olbia* n. 95, p. 155ss a) inscriptio interna Βίος-Βίος, Ἀπόλλων-Ἀπόλλων, Ἥλιος-Ἥλιος, Κόσμος-Κ[όσ]μος, Φῶς-Φῶς | b) inscriptio externa Καλλίνικος ... (sequuntur nomina novem) Βορεικοὶ θιασίται.

hymnus in Bacchum-Solem (fr. 538-545)

novimus hoc carmen Orpheo attributum e Macrobio, qui, ut videtur, id invenit apud quendam Neoplatonicum auctorem (cf. West, *Orphic Poems* 206) : e Cornelio Labeone, qui Porphyrium Neoplatonicum excerpsit, Macrobius carminis notitiam cepisse putat Kern (p. 249) monente v. d. Baehrens, Cornelius Labeo, 1918, 4; 50 | Hymnis dub. trib. Lob. 745 : βακχικοῖς i. e. carmini a Suda s. v. Ὀρφεύς (III 565, 5 Adler) laudato (Θρονισμοὺς Μητρῶιους καὶ Βακχικά· ταῦτα Νικίου τοῦ Ἐλεάτου φασὶν εἶναι), eidem atque illi memorato in fr. 532 trib. Kern (prob. Casadio in: *Sangue e antropologia nella teologia*, Roma 1989, 1331s [= *Vie gnostiche all'immortalità*, Brescia 1997, 53]) : 'late Hellenistic Orphic Hymn to Helios' sec. West, *Orphic poems* 253, cf. 35; 206 : 'deve risalire a epoca anteriore a Porfirio' Casadio ibid. : saec. III-IV p. C. n. attribuunt Delbrueck-Vollgraff, *Journ. Hell. Stud.* 54, 1943, 134 | de hoc carmine cf. et. Leisegang in: Campbell (ed.), *The Mysteries. Papers from the Eranos yearbooks* 2, New York 1955, 194ss; Boyancé, *Rev. Hist. Rel.* 1955 (147) 189ss; eund., *Rev. Ét. Anc.* 68, 1966, 48; Brisson, *ANRW* II 36.4, 1990, 2916s; Fauth, *Helios megistos*, Leiden 1995, 157s; 'aus einem Gedicht, ... in welchem in radikaler Theokratie die Identität des Helios mit Zeus, Dionysos, Phanes, Hades, Eubuleus, Antauges gelehrt wird'; Ziegler, *Orphische Dichtung*, *RE* XVIII 2 (1942) 1407;

537 'on remarque dans la première ligne une séquence de nature apollinienne qui n'est pas sans rappeler les abstractions des tablettes orphiques' (cf. fr. 463-465) Dubois 156, qui cft. dedicationem Apollini Boreae saec. VI a. C. n. (n. 83) Ἀπ(ό)λλωνι Βορῆι, quae 'pourrait même inciter à voir dans les Boreikoî un thiasé apollinien qui pouvait avoir des rapports avec les associations orphiques', cf. Chaniotis-Mylonopoulos-Stavrianopoulou, *Kernos* 12, 1999, 242; Burkert, *Da Omero ai magi*, Venezia 1999, 69; Lévêque in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), *Tra Orfeo e Pitagora*, Napoli 2000, 88 | Dubois 146 putat et. 'redigé en milieu orphique l'inscription 93' (p. 146), at illa plane ad Apollinis Didymaei oraculum spectat, cf. Burkert in: Solomon (ed.), *Apollo, origins and influences*, Tucson-London 1994, 49ss

‘domina una concezione panteistica e sincretistica che si incentra attorno alle figure di Dioniso e di Apollo-Helios’ Casadio l. laud.; cf. et. Iacobacci in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l’orfismo, Roma 1993, 83ss | fr. 541 abiudicat West, Orphic Poems 28 adn. 77; 267 Hierostolicis id attribuens (cui non adstipulor), et fr. 543 ex eodem carmine fluere putat, quod nec demonstrari nec refutari potest | eidem carmini fr. 684 attribuit Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2916s : at Aristid. de Hymnis generaliter loqui videtur | ‘la lingua dei frammenti ... richiama quella degli Inni Orfici’ Iacobacci 85 | cf. et. Hymnos (frr. 680ss)

538 F (238 K.)

MACROB. Sat. 1, 18, 22 item Orpheus Liberum atque Solem unum esse deum eundemque demonstrans de ornatu vestituque eius in sacris Liberalibus ita scribit. *sequitur fr. 541.*

539 F (236 K.)

κέκλυθι τηλεπόρου δίνης έλικαυγέα κύκλον

539 (I) MACROB. Sat. 1, 23, 21 postremo potentiam solis ad (et **R**) omnium potestatum summitatem referri indicant theologi, qui in sacris hoc brevissima precatone demonstrant dicentes ‘Ηλιε παντοκράτορ, κόσμου πνεῦμα (IINEYME **NDP**), κόσμου δύναμις (ΔΙΝΑΜΙC **NF** : ΔΝΑΜΙC **D**), κόσμου φῶς (*Gr. om. TMA* : *post παντοκ. om. R* : ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟ *cett. Gr. omissis R*). Solem esse omnia et Orpheus (brpheus **N** : Horpheus **B** : *rpheus **R**) testatur his versibus [1-4] || (II) PHIALA ALABASTRINA inscripta saec. III-IV p. C. n. prim. ed. Delbrueck-Vollgraff, Journ. Hell. Stud.

539 1 K 284, ξ 462 al., Apoll. Rhod. 4, 783, Nicand. fr. 104, 2 Gow-Scholfield, Anth. Gr. App. Epigr. exhort. 29, 6, Nonn. Dion. 19, 192, Orph. Lith. 177, frr. 698;

538 cf. Linforth 205s || 2 ‘the phrase *in sacris Liberalibus* may belong with the precedent words, so that the meaning is “the vestments used in the rites”, or it may be the name of the poem from which the quotation is taken. In either case, liturgical directions for Dionysiac rites are found in an Orphic poem, and in these rites Dionysus and Helios are conceived as identical’ Linforth 206, at cf. West, Orphic Poems 206 adn. 96 ‘the words *in sacris Liberalibus* are not a book-title’

539 cf. Lob. 745; Leisegang in: Campbell (ed.), The Mysteries. Papers from the Eranos yearbooks 2, New York 1955, 200s; 214s || 1-4 om. **TMA** : post. τηλε (1) om. **R** || 1 ΚΕΚΛΥΤΙ **N** : ΚΕΚΛΥΘΙ **DPRF** : ΚΕΚΛΥΘΥ **B** : ΚΕΚΑΝΘΥ **V** | THEN cet. Gr. omissis **R** | τηλεπρου phiala : ΤΗΕΠΟΡΟΙ **F** | ΔΙΝΕC **DBV** | ΕΛΚΑΙΤΕΑ **NDP** : ΕΛΚΑΓΓΕΑ **BV** : ΕΛΚΑΤΤΕΑ **BF** | έλικαυγέα de luna dicitur ap. Cat.

V. FRAGMENTA ORPHICA

οὐρανίαις στροφάλιγξι περίδρομον αἰὲν ἐλίσσων,
ἀγλαῆ Ζεῦ Διόνυσε, πάτερ πόντου, πάτερ αἰῆς,
Ἥλιε παγγενέτορ πανταίολε χρυσεοφειγγές.

540 F (237 K.)

τήκων αἰθέρα διὸν ἀκίνητον πρὶν ἔοντα

54, 1934, 133 (de inscriptionis aetate cf. adn. ad fr. 66) (A) θεοί· [fr. 540, 7] / (B) ἀγλαῆ Ζεῦ, κόσμο(ν) γεννήτο(ρ) quod 'contaminazione fra il terzo e il quarto verso' huius fragmenti esse putat Iacobacci in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 85 / (C) [1] / (D) [fr. 66, 2]

540 (I) MACROB. Sat. 1, 18, 12 Orpheus quoque solem volens intellegi ait inter cetera: [1-9] Φάνητα (phaneta **T** : feneta **Z** : fanea **R'**: faneta *cett.*) dixit solem ἀπὸ τοῦ (ΑΠΟΥ **BVZ**) φωτὸς (ΦΩ*ΤΟC **N** : ΦΟΤΟC **D** : ΦΑΤΟC **BVZ** : ΙΩΤΟC

731, 2, Procl. Hymn. 1, 5 al. κέκλυθι || **2** Gregor. Naz. Carm. Patr. Gr. 37, 756, 13 Migne αὐτὸς δὲ στροφάλιγξιν ἐλίσσομένοιο νόοιο | Nonn. Dion. 31, 105 Οὐρανίηι στροφάλιγγι | Arat. 43 μειοτέρηι γὰρ πᾶσα περιστρέφεται στροφάλιγγι | Plut. De placit. philos. 2, 1 (= Emped. 31 A 50 D.-K.) τοῦ ἡλίου περίδρομον || **4** Claud. epigr. 6, 11 ἵλαθι παγγενέταο θεοῦ ... ὄμμα | Nonn. Paraphr. 1, 106 al., Procl. Hymn. 1, 34 παγγενέταο θεοῦ, cf. Orph. Hymn. 20, 5, Cosm. Strasb. r. 24

540 1 Hes. Th. 697 αἰθέρα (Naber: ἡέρα cod.) διαν | Emped. fr. 77 Wright (31 B 109 D.-K.) 2, Q. S. 2, 467 al. αἰθέρα διον | Π 365, Hymn. Cer. 70, Orph. Lith. 648 αἰθέρος ἐκ δίης | τ 540, Orph. Arg. 314 ἐς αἰθέρα διαν (GVI 1903, 13 πρὸς αἰθ. δ.) |

Cod. Astr. 1, 173 | κυκ phiala || **2** ΟΥΡΑΝΙΕΑΙC **B** : ΟΥΡΑΝΑΙC **V** | CΤΡΟΦΑΛΙΤΞΙ **BV** | ΠΕΡΙΔΡΟΜΗ **NPV** : ΠΕΡΙΑΡΟΜΗ **D** : ΠΕΡΙΔΡΟΜΟ **B** : ΠΕΡΙΔΡΟΜΗ **F** | ΑΙΕΜ **D'** | ΕΛΙCCON **N** : ΕΛΙCΟΩΝ **BVF** || **3** ΑΤΑΑ **D** : ΑΓΑΑ *cett.* | ἀγλαε (ε ante Z "positionem" non facit), cf. Gow-Page, Hellenistic Epigrams II, 629; West, Greek Metre 17; Iacobacci 85 et adn. 23 | 'under the προσωνημία 'ἀγλαῆ Ζεῦ' Helios here again is meant' Delbrueck-Vollgraff 134 | ΔΥΟΝΥCΕ **DP** : ΔΥΟΝΙCΕ **F** | ΠΟΝΤΟΙ **BV** : om. **F** | ΠΑΤΗΡ **N** : om. **F** | ΑΙΝC **BVF** || **4** ΠΑΝΤΕΝΕΤΩΡ **NDP** : ΠΑΝΓΕΝΕΤΩΡ **BV** : ΠΑΝΠΕΝΕΤΩΡ **F** | πανταίολε] hapax : Πὰν αἰόλε Gessner | ΧΡΙCΕΟΓΕΓΓΕC **F** || de phiala vid. ad fr. 66

540 cf. Lob. 497ss; Schuster 28s; Zeller, Kl. Schr. II, 174; Die., Festschr. Gompertz, 1902, 13; Beth, Wien. Stud. 34, 1912, 290; Vollgraff, Mnem. 3. ser. 1, 1934, 288; Leisegang in: Campbell (ed.), The Mysteries. Papers from the Eranos yearbooks 2, New York 1955, 199s; 213s; West, Orphic Poems 253 | de phiala vid. ad fr. 66 || **1-9** Gr. om. **TMA** : post ἔξα (in ἐξανέφηνε **2**) om. **R** : post ἄ (in ἄλλοι **5**) om. **F** || **1** subiectum Tempus sec. West, ibid., qui ea e theogoniis manare putat | ΤΠΚΩΝ **ND** : ΤΙΚΩΝ **BVZ** : ΤΝΚΩΝ **R** | ΑΙΟΝ **Z** : ΑΤΟΝ **R** | ΑΚΙΝΕΤΟΝ **P'** : ΑΚΙΝΤΟΝ **R** |

ἐξανέφηνε θεοῖσιν Ἔρων κάλλιστον ἰδέσθαι.
 ὃν δὴ νῦν καλέουσι Φάνητά τε καὶ Διόνουσον
 Εὐβουλῆά τ' ἄνακτα καὶ Ἀνταύγην ἀρίδηνον·
 ἄλλοι δ' ἄλλο καλοῦσιν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων. 5
 πρῶτος δ' ἐς φάος ἦλθε, Διώνυσος δ' ἐπεκλήθη,

R) καὶ (**KIA P** : **KAY F**) φανεροῦ (**OANEPOY R**) (*Gr. om. TA*) id est a lumine atque illuminatione, quia cunctis visitur cuncta conspiciens. Διόνυσος (**dionysos NDPMVZRA** : **dionysios TF** : **dionisios B**), ut ipse vates ait, ἀπὸ τοῦ δινεῖσθαι (**ΔΙΝΝΕΙCΘΑΙ R**) καὶ περιφέρεσθαι (**ΠΕΡΦΕΡΕCΘΑΙ D** : **ΠΕΡΙΦΕΕΡΕCΘΑΙ P'** : **ΠΕΡΙΦΕΡΕCΤΑΙ M'BZV** : *om. R*) (*Gr. om. TA*), id est quod circumferatur in ambitum || (**II**) **PHIALA ALABASTRINA** inscripta saec. III-VI p. C. n. prim. ed. Delbrueck-Vollgraff, Journ. Hell. Stud. 54, 1934, 133 (de inscriptionis aetate cf. adn. ad fr. 66); (**A**) θεοί· [**7**] / (**B**) [cf. fr. 539, 3s] / (**C**) [fr. 539, 1] / (**D**) [fr. 66, 2]

Orph. fr. 114, 1 Αἰθέρι δίωι | **Aesch. Prom. 88** ὦ διος αἰθήρ || **2 Hes. Th. 120** Ἔρος, ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι || **3 Orph. fr. 60** τούνεκά μιν καλέουσι Φάνητά τε καὶ Διόνουσον | **Hes. fr. 23a 25 M.-W.** τὴν δὴ νῦν καλέου[σιν], cf. fr. 91, 3 **M.-W.** | **E 306** δέ τέ μιν καλέουσι | **Q. S. 2, 646** τοὺς δὴ νῦν καλέουσι || **4 Orph. Hymn. 6** (fr. 143) 9 ἡδὲ Πρίηπον ἄνακτα καὶ Ἀνταύγην ἐλίκωπον | **B 405 al.**, τ 181 Ἰδομενῆα ἄνακτα (*al. cum aliis nominibus*) | γ 163 Ὀδυσῆα ἄνακτα | **Hes. Th. 985** Ἥμα-θίωνα ἄνακτα, **Scut. 354** ἐς Κήρυκα ἄνακτα | **Emped. fr. 36 Wright** (31 B 44 D.-K.) ἀνταυγεῖς (*sc. ἥλιος*) | **Nonn. Dion. 14, 229s** Εἰραφώτης .../... ἀρίδηνος || **5 Δ 45**, α 167 *al.*, **Hymn. Cer. 480**, **Hymn. Apoll. 167**, **Hes. Th. 416**, fr. 22, 5 **M.-W.** *al.* ἐπιχθονίων ἀνθρώπων | **Q. S. 2, 560** τόν ῥά τε Παφλαγόνειον ἐπιχθόνιοι καλέουσι ||

EONTE N || **2 ΦΗNE N** : **ENEΦΗNE DP** : **EΞANEΦENE BVZ** : **EΞA** cett. omissis **R** : **EΞANΗΦENE F** | **ΘEBICIN Z** | θεοῖσιν Ἔρων **Vollgraff**, prob. **West** : θεοῖσιν ὄραν *cod.* : θεοῖς Ὄρον vel ὦραν **Gessner** : θεοῖς δῶρον **Düntzer** : θεοῖσιν ὦραν **Kem** | **ΚΑΛΑΙCΤON DPBVZF** | **ΙΔΕCΤΑΙ NDPF** : **ΔΕCΘΑΙ V** || **3 ΔE F** | **ΚΑΛΕΟICΙ F** | **ΦΑΝΕΤΑ N** : **ΦΑΝΗA BVZF** | **ΑΙΟΝΥCON Z** : **ΔΙΟΝICON F** | Φάνητά τε καὶ Διόνουσον | cf. fr. 60 et adn. ad loc.; *vid. et. Nonn. Dion. 9, 141ss* πρωτογόνου δὲ Φάνητος ἀτέρμονα δύσατο μορφήν (**Mercurius**) / καὶ θεὸν ἀζομένη ... εἵκαθεν Ἥρη / ψευδομένης ἀκτῖνας ὑποπτήσσουσα προσώπου **ubi Phanes Mercurius ut Sol invictus describitur**, cf. **Chrétien**, *comm. ad loc.* p. 113, cf. et. **Jeanmaire**, **Dionysos**, Paris 1955, 414 || **4 Εὐβουλῆα** | cf. fr. 488, 2 et adn. ad loc. | **ΑΝΤΑΥΠΗΝ NP** : **ΑΝΤΑΥΠΕΝ D** : **ΑΝΤΑΥΓΝ V** : **ΑΝΤΑΙΓΕΝ F** | Ἀνταύγην | cf. **Orph. Hymn. 6** (fr. 143) 9 | **ΑΡΥΔΗΛON P'** : **ΑΡΔΗΛON pBV** : **ΑΡΑΝΑON Z** : **ΑΡΑΔΕΛON F** || **5 ἄλλοι** | **A ceteris Graecis omissis F** | **ΕΠΙΧΤΟΝIΩΝ N** : **ΕΠΙΧΘΕΟΝIΩΝ PB** | **ΑΝΟΡΩΠΩΝ NP** : **ΑΝΟΡΩΠON D** || **6 ΠΡΟΤOC D** | **HC N** | **ΗΛΘΗ N** : **ΗΑΘΕ V'** | **ΔΙΟΝICOC BV** : **ΑΙΟΝICOC Z** | **ΕΠΕΚΑΗON NDP** : **ΕΠΕΚΛΗΤΗ V** : **ΕΠΕΚΑΝΘΗ**

V. FRAGMENTA ORPHICA

οὔνεκα δινεῖται κατ' ἀπείρονα μακρὸν Ὀλυμπον·
ἀλλαχθεὶς δ' ὄνομ', ἔσχε προσωυμίας πρὸς ἐκάστων
παντοδαπὰς, κατὰ καιρὸν ἀμειβομένοιο χρόνοιο.

541 F (238 K.)

ταῦτά τε πάντα τελεῖν ἱερὰ σκευῇ πυκάσαντα
σῶμα, θεοῦ μίμημα περικλυτοῦ ἡελίοιο·
πρῶτα μὲν οὖν φλογέαις ἐναλίγκιον ἀκτίνεσσιν
πέπλον φοινίκεον πυρὶ εἵκελον ἀμφιβαλέσθαι·
αὐτὰρ ὑπερθε νεβροῖο παναίολον εὐρὺ καθάψαι

5

541 MACROB. Sat. 1, 18, 22 item Orpheus ... [cf. fr. 538] ita scribit: [1-15]

6-7 Η 139ss ἐπὶ κλησιν ... / ... κίκλησκον ... / οὔνεκ', cf. I 562, σ 6s | Hes. Th. 144s ὄνομ' ἦσαν ἐπώνυμον, οὔνεκ', cf. 197 | Hymn. Apoll. 373 Πύθειον καλέουσιν ἐπώνυμον οὔνεκα | Orph. fr. 140, 3 κάλεον κατὰ μακρὸν Ὀλυμπον, cf. sim. illic. laud. || **9** Pind. Isth. 2, 22, Herodt. 1, 30, 2 κατὰ καιρὸν | Q. S. 13, 477 ἀμειβομένοιο ... βιότοιο
541 4 Mosch. 1, 7 Gow (Anth. Pal. 9, 440, 7) πυρὶ δ' εἵκελος || **5** Hymn. Ven. 158s

Z || **6-7** ἐτυμολογεῖ poeta, cf. Bernabé, Rev. Esp. Ling. 22, 1992, 47 || **7** ΔΙΝΕΙΤΑ **VBZ** | δινεῖται] cf. Orph. Hymn. 6 (fr. 143) 7 πάντη δινηθεὶς κτλ et comm. ad loc. | ἀπείρονα **phiala** | **ΟΛΥ Ν** || **8** ΠΡΟCONYMIAC **V** | ἐκάστων Vollgraff, prob. West : ΕΚΑCTO **D** : ΕΚΑCTON cett. || **8-9** προσωυμίας τ' ἐκέκαστο παντοδαπαῖς Lob. 498 || **9** AMENOIO **NDP** : AMEBOMENOIO **BVZ**

541 Ἱεροστολικῇ trib. Lob. 727s; Schuster 29, adn. 2; West, Orphic Poems 28, adn. 77: 'we find directions for ceremonial robing in costume which has an analogy with the sun, stars and ocean and which Macrobius says belongs in the rites of Dionysus (cf. et. 209 adn. 96)': at Macrobius hoc fr. ad idem carmen (in quo Liberum atque Solem unum esse deum dicitur) atque illud laudatum in fr. 539-540 et 542-544 referre videtur, ut putat Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2917, cui adstipulor | cf. et. Schuster 29 adn. 2; Zeller, Kl. Schr. II, 174 || **1-15** om. **TMA** : post τελεῖν om. **R** : post ἀν in v. 12 ἀνὰ om. **F** || **1** ΙΑΥΤΑ **BVZRF** | **IE NDP** | **ΠΑΝ P'** | **ΤΕΛΙΝ R** | **Ι** ἐρὰ West, Orphic Poems 28 adn. 77 : ἦρι Geelius : **ΙΤΕΡΑ ND** : **ΠΕΡΑ P** : **ΕΡΙ BVZF** | **CKEYEI F** | **ΠΙΚΑCANTA F** || **2** post σῶμα distinxit West | **ΘΕΟΙ NDP** | **ΠΕΡΙΧΑΥ-ΤΟΥ ND** : **ΠΕΡΙΧΑΥΙΟΥ P** : **ΠΕΡΙΚΑΥΤΟΥ Z** : **ΠΕΡΙΚΑΥΤΟΥ F** | **ΗΛΙΟΥO F** || **3** ΠΡΟΤΑ **F** | **MHN F** | **ΑΥΝ NDP** | **ΦΑΟΓΕΑΙC NDP** : **ΦΛΟΓΗΑΙC F** | **CENΛΙ-ΓΚΙΟΝ NP** : **CENAAITKION NP** | **AKTINECCYN F** || **4** ΠΕΠΑΟΝ **DVB** : **ΠΙΕ-ΠΑΟΝ P** : **ΠΑΟΝ Z** | **ΦΟΥΝΙΚΕΟΝ F** | **ΙΚΕΛΟΝ NDP** : **ΚΕΛΟΝ BVZ** : **ΚΗΛΟΝ F** | **ΑΜΦΙΒΑΛΕCΘΑ P** | **ΑΜΦΟΙΝΙΚΕΟΝ ΑΜΦΙΒΑΛΕCΘΑΤ D** || **5** ΤΑΥΤΑΝ **P** | **ΠΕΡΘΕ BVZF** | **ΠΑΗΑΙΟΛΟΝ D** : **ΤΙΑΝΑΥΟΛΟΝ F** | **ΕΥΡΙ PBVZF** | **ΚΑΤΑ-**

δέρμα πολύστικτον θηρὸς κατὰ δεξιὸν ὦμον,
 ἄστρον δαιδαλέων μίμημ' ἱεροῦ τε πόλοιο.
 εἶτα δ' ὑπερθε νεβρῆς χρύσειον ζωστήρα βαλέσθαι,
 παμφανώνντα, περίξ στέρνων φορέειν, μέγα σῆμα,
 εὐθύς ὅτ' ἐκ περάτων γαίης φαέθων ἀνορούων
 χρυσεῖαις ἀκτῖσι βάληι ῥόον Ὠκεανοῖο,
 αὐγῇ δ' ἄσπετος ἦι, ἀνὰ δὲ δρόσῳ ἀμφιμιγεῖσα
 μαρμαρίηι δίνησιν ἐλισσομένη κατὰ κύκλον,
 πρόσθε θεοῦ· ζωστήρ δ' ἄρ' ὑπὸ στέρνων ἀμετρήτων

10

χλαίνησιν μαλακῆς ἐστρωμένον· αὐτὰρ ὑπερθεν / ἄρκτων δέρματ' | B 218 al., ξ
 476 al., Hymn. Cer. 100, Hymn. Apoll. 283, Hes. Th. 727, fr. 145, 17 M.-W. αὐτὰρ
 ὑπερθε || 5-6 Orph. Arg. 448s αὐτὰρ ἐμοὶ Κένταυρος ἐῆι γέρας ὥπασε χειρί, /
 νεβρὴν παραλέην ξεινήιον ὄφρα φέροιμι, cf. Nonn. Dion. 39, 61 al. νεβρίδι δαιδα-
 λέηι || 6 Alex. Aphr. Probl. 3, 17, 12 πολύστικτος ... ἡ δορὰ τοῦ ζώου | E 46 al., ρ
 472 al. κατὰ δεξιὸν ὦμον || 10 Orph. fr. 243, 30 πείρατα γαίης, cf. sim. illic laud. ||
 11 Π 151, λ 21 al., Hes. Op. 566, Q. S. 2, 419, Nonn. Dion. 7, 242 ῥόον Ὠκεανοῖο ||
 11s Σ 403s περὶ δὲ ῥόος Ὠκεανοῖο / ἀφρώι μορμύρων ῥέεν ἄσπετος || 12 Hes. Th.
 697s φλόξ δ' αἰθέρα δῖαν ἵκανε / ἄσπετος | Q. S. 13, 165 αἴγλη δ' ἄσπετος ὤρτο |

ΨΑΙ **NDPBVZ** : ΚΑΤΑΙ **F** || 6 ΝΟΛΙΣΤΙΚΤΟΝ **NDP** : ΠΟΛΙΣΤΙΚΤΟΝ **BVZ** :
 ΝΟΛΙΣΤΙΚΙΟΝ **F** | ΘΕΡΟΣ **BF** | ΚΑΤΑΤΑ **D** | ΤΕΞΙΟΝ **B** : ΛΕΞΙΟΝ **Z** | ΘΜΑΝ
P : ΩΜΝ **Z** || 7 ΑΣΤΡΟΝ **B** | ΑΑΙΔΑΛΕΙΩΝ **NDPZ** : ΔΑΙΔΑΛΕΙΩΝ **BV** : ΔΑΙ-
 ΔΑΛΕΙΟΝ **F** | ΜΙΜΥΜ **NDP** : ΜΙΜΕΜ **F** | ΕΠΟΙ **N** : ΙΕΠΟΥ **DP** : ΕΡΟΥ **BVZF** |
 ΠΟΛΙΟ **NDP** : ΝΟΛΟΙΟ **BVZ** : ΝΟΛΟΥΟ **F** || 8 ΥΠΕΡΤΕΝ **N** : ΠΕΡΘΕ **BVZF** |
 ΝΕΒΡΕC **B** | ΑΡΥΣΕΩΝ **D** : ΧΡΥΣΕΩΝ **P** : ΧΡΙΣΕΩΝ **BVZ** | cf. Orph. Hymn. 52
 (Τριετηρικοῦ), 10 οὐρεσιφοῖτα, κερῶς, νεβριδοστόλε, Anth. Pal. 9, 524, 14 (de
 Baccho) νεβρώδεα, νεβριδόπεπλον, Sim. fr. 15, 1 Powell νεαρέ κόρε νεβροχίτων,
 Nonn. Dion. 26, 28 νεβροχίτων Διόνυσος, cf. et. Demosth. 18, 259 (fr. 577 I) νε-
 βρίζων, Harpocr. Lex. s. v. νεβρίζων (fr. 577 VI) || 9 ΝΕΠΙΕ **BVZF** | ΙΣΤΗΡΝΩΝ **N** :
 ΣΤΕΡΝΩΝ **BF** || 10 ΕΥΘΙC ΟΘ **F** | ΤΑΝΙC **N** : ΤΑΗΙC **DPZ** : ΤΑΙΗC **V** : ΤΙΗC **F** |
 ΦΑΙ*ΘΩΝ **V** : ΦΑΕΤΩΝ **F** | ΑΝΑΡΟΥΩΝ **NDP** || 11 ΧΡΙCΙΑΙC **B** : ΧΡΙCΕΙΑΙC **VZ** :
 ΧΡΥCΕΙΑΥC **F** | ΚΡΙCΙ ΒΑΛΕΙ **F** | ΡΩΩΝ **NDV** | ΟΚΕΑΝΟΙΟ **D** : ΩΚΕΑΝΜΟ **F** || 12
 ΑΙΤΗ **N** : ΑΥΤΗ **DPVB** : ΛΙΤΕ **F** | ΑCΠΗΤΟC **F** | ΝΙ **BVZF** | ἀμφιμιγεῖσα] hapax
 || 13 ΔΙΝΕCΙΝ **ND** | ΕΛΙCCOMΗΝΗ **NdPB** : ΕΛΙCΟΜΕΝΗ **D'** : ΕΛΙCCOMΙΗΝΗ
V : ΕΛΙCCOMΗΗ **Z** | ΚΥΚΑΟΝ **DP** : ΚΑΥΚΛΟΝ **BVZ** || 14 ΖΩΤΗΡ **N** : ΖΩΕΙΗΡ
DP : ΖΟCΤΗΡ **B** | ΥΝΟ **P** : ΠΟ **BVZ** | CΤΗΡΝΩΝ **N** | ΑΕΤΡΗΤΟΝ **D** : ΑΜΕΤΡΙ-

φαίνεται Ὠκεανοῦ κύκλος, μέγα θαῦμα ιδέσθαι.

15

542 F (239 K.)

Ἥλιος, ὃν Διόνυσον ἐπίκλησιν καλέουσιν.

543 F (239 K.)

εἷς Ζεὺς, εἷς Ἀΐδης, εἷς Ἥλιος, εἷς Διόνυσος,

542 MACROB. Sat. 1, 18, 17 idem versus Orpheici Εὐβουλῆα (ΕΙΒΟΥΛΗΑ N : *supra verbum* ΚΑΛΙ *add.* b : ΕΥΡΟΥΑΝΑ R : ΕΥΒΟΥΛΕΑ F : ΕΥΡΟΥΔΕΑ A : *om.* T) (cf. fr. 540, 4) vocantes boni consili hunc deum praestitem monstrant (mostrat MB), nam si (sit NDP') conceptu mentis consilia nascuntur, mundi autem mentem Solem esse opinantur auctores, a quo in homines manat (manet A') intellegendi principium, merito boni consilii Solem antistitem crediderunt. Solem Liberum esse manifeste pronuntiat Orpheus hoc versu [1]. *sequitur fr. 543 I*

543 (I) MACROB. Sat. 1, 18, 18, *pergit fr. 542* et is (his NB'V'R': hic T) quidem versus absolutior, ille vero eiusdem vatis operosior [1] || (II) Ps.-IUSTIN. Coh. ad Gr. 15, 1 (44 Marc.), *pergit fr. 377 I* καὶ αὐθις ἀλλαχοῦ που οὕτως λέγει· [1-2]. *sequitur fr. 620 I* (cf. fr. 614)

Nonn. Dion. 22, 273 καὶ φόνος ἄσπετος ἦεν || **15** Apoll. Rhod. 1, 943 μέγα θαῦμα ... ιδέσθαι | E 725 al., ζ 306 al., Hymn. Cer. 427, Hymn. Ven. 90, Hes. Th. 575 al., Scut. 140 al., fr. 33a 15 M.-W. θαῦμα ιδέσθαι

542 Orph. fr. 83, 2 οὗς δὴ καὶ Τιτῆνας ἐπίκλησιν καλέουσιν, cf. sim. illic laud.

543 1 Iulian. Or. 11 (4), 136a εἷς Ζεὺς, εἷς Ἀΐδης, εἷς Ἥλιος, εἷς τε (West:

ΤΩΝ BVZ || **15** versum om. D' : supplet D^m | ΦΑΙΝΕΤΑΤ ND^mP | ΩΚΕΑΝΟΥ NP | ΘΑΥΜ NP (de D non liquet, resecto margine) | ΙΔΕCΘΙ N : ΙΔΕCΘΙ ut vid. D^m : ΙΔΕCΘΙ P : ΔΕCΘΙ BVZ

542 cf. Fauth, Helios megistos, Leiden 1995, 156s | om. TMA : post Διόνυσο om. R | ΗΑΤΟC R | ΟΝ erasit B | ΕΠΙΚΑΗCIN Dp : ΕΠΙΚΑECIN P' : ΕΠΙΚΑECIN BV : ΠΙΚΑECIN Z

543 cf. Lob. 460ss; Zeegers-Vander Vorst, Les citations des poètes grecs chez les apologistes, Louvain 1972, 140s; 212s; West, Orphic Poems 253; Riedweg ad Ps.-Iustin. loc. || 1 om. Macro. TMA : post Ἀΐδ in Ἀΐδης om. Macro. R | εἷς¹] EYC Macro. F | εἷς²] EC Macro. R : EYC Macro. F | ANΔHC Macro. BVZF : ANA cet. omissis Macro. R | ΠΑΙΟC Macro. BVZF | εἷς⁴] EYCA Macro. F | Διόνυσος Ps.-Iustin. A : ΔΙΟΝΙCOC Macro. NP | vers. imitatur Iulian., vid. loc. sim., cf. Kroll, Rh. Mus. 71, 1916, 315s | 'sollen die vier Götter vielleicht ... die vier Jahreszei-

εἷς θεὸς ἐν πάντεσσι· τί σοι δίχα ταῦτ' ἀγορεύω;

544 F (242 K.)

πατρὸς ἔχοντα νόον καὶ ἐπίφρονα βουλήν.

545 F (354 K.)

δάκρυα μὲν σέθεν ἐστὶ πολυτλήτων γένος ἀνδρῶν,

544 MACROB. Sat. 1, 17, 42 Apollinem Πατρώιον (ΠΑΤΡΟΟΝ N : *om.* T) cognominaverunt non propria gentis unius (huius B': unus Z) aut civitatis (civitas B') religione sed ut auctorem (actorem M : auctore B) progenerandarum (-dorum F) omnium rerum, quod sol umoribus exsiccatis ad (*om.* RFA) progenerandum (progenerandarum MBVZRFA) omnibus praebeuit causam, ut ait Orpheus [1]

545 (I) PROCL. in Plat. Remp. I 127, 29 Kroll δακρύνει μὲν γὰρ οὐκ αἰεί φασιν οἱ μῦθοι τοὺς θεοὺς, γελᾶν δὲ ἀσχέτως, ἐπειδὴ τὰ μὲν δάκρυα τῆς εἰς τὰ θνητὰ προνοίας αὐτῶν καὶ ἐπὶ κηρα πράγματα καὶ ποτὲ μὲν ὄντα, ποτὲ δὲ οὐκ

ἐστὶ cod.) Σάραπις | P. Gurob (fr. 578) col. I 23b εἷς Διόνυσος || **2** Xenophan. fr. 26 Gent.-Pr. εἷς θεὸς ἐν τε θεοῖσι καὶ ἀνθρώποισι μέγιστος | Ps.-Phocyl. 54 εἷς θεός ἐστι σοφὸς δυνατός θ' ἅμα καὶ πολύολβος | Orac. Sibyll. fr. 1, 34 Geff. τί δὴ καθ' ἐν ἐξαγορεύω; | σ 15 οὔτε τί σε ῥέζω κακὸν οὔτ' ἀγορεύω | Apoll. Rhod. 3, 1096 ἀλλὰ τίη τάδε τοι μεταμῶνια πάντ' ἀγορεύω;

544 Hes. Th. 122 δάμναται ἐν στέθεσσι νόον καὶ ἐπίφρονα βουλήν | Hes. Th. 896 ἴσον ἔχουσιν πατρὶ μένος καὶ ἐπίφρονα βουλήν | π 242 ἐπίφρονα βουλήν

545 1 λ 38 πολύτλητοί τε γέροντες | Nonn. Dion. 7, 40 οἰκτεῖρων ἐμόγησα πολυτλήτων γένος ἀνδρῶν | Q. S. 1, 135 al. πολυτλήτων ἀνθρώπων | Hes. Op. 159 ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος | M 23 ἡμιθέων γένος ἀνδρῶν | Hom. Hymn. 31, 18 με-

ten symbolisieren?" (coll. Orac. Apoll. a Macrob. Sat. 1, 18, 20 laud. χείματι μὲν τ' Ἀΐδην, Δία δ' εἶαρος ἀρχομένιοι, / Ἥλιον δὲ θέρευσ, μετοπώρου δ' ἄβρον Ἰαώ) Riedweg 333 || **2** cf. Peterson, ΕΙΣ ΘΕΟΣ, Göttingen 1926, 243s

544 cf. Lob. 497 | *om.* TMA : post νόον *om.* R | ΠΑΤΡΟΟC N : ΠΑΤΡΩC R | ΒΟΙΛΗΝ N : ΒΟΥΛΕΝ D'

545 cf. Lob. 889s; 926; Kroll, Philol. 53, 1894, 420; Dieterich, Abraxas 28; West, Orphic Poems 206 adn. 96, qui versus Hymno in Solem tribuit; cf. et. 212 (ubi memorat fabulam Aegyptiam in qua Re' lacrimis suis homines creat, Pritchard, ANET 6, 8, 11, 366), 213 | de creatione per risus et lacrimas creatoris cf. et. Dieterich, Abraxas 24ss; vid. et. fr. 145 et comm. ad loc. | similia inveniuntur in P. Mag. XIII 165ss (II 95 Preisendanz-Henrichs), cf. Dieterich, ibid. 17; 29ss) || **1** δάκρυα] cf. Clem. Alex.

V. FRAGMENTA ORPHICA

μειδήσας δὲ θεῶν ἱερὸν γένος ἐβλάστησας.

alia fragmenta de mysteriis orgiis vel ritibus ab Orpheo conditis (frr. 546-562)

saepe auctores Orpheia cum τελεταῖς conectunt: a) Τελετή ut persona iuxta Orpheum repraesentatur (frr. 546); b) τελεταί in Hymnis Orpheo attributis saepe laudantur, cf. e. g. Orph. Hymn. 1, 9 λισσόμενος κούρην τελεταῖς ὅσαισι παρῆναι (cf. Ricciardelli, comm. ad loc.), 43, 10s ἔλθ' ἐπ' εὐφήμους τελετάς ὅσας νεομύστοις / εὐκάρπους καιρῶν γενέσεις ἐπάγουσαι ἀμεμφῶς, 84, 3 τοῦσδε σὺ ἐν τελεταῖς ὁσίους μύστας ἀναδείξαις, 35, 7; 53, 9 βαῖν' ἐπὶ πάνθειον τελετήν, 54, 7 δεῦρ' ἐπὶ πάνθειον τελετήν, 6, 11 ἐς τελετήν ἁγίαν πο-

ῶντα συνθήματά ἐστιν, ὁ δὲ γέλως τῆς εἰς τὰ ὅλα καὶ αἰὶ ὡσαύτως κινούμενα πληρώματα τοῦ παντὸς ἐνεργείας. διόπερ οἶμαι καὶ ὅταν μὲν εἰς θεοὺς καὶ ἀνθρώπους διαιρῶμεν <τὰ> (add. Kroll) δημιουργήματα, τὸν μὲν γέλῳ τῇ γενέσει τῶν θείων, τὰ δὲ δάκρυα τῇ συστάσει τῶν ἀνθρώπων ἢ ζώων ἀπονέμομεν. [1-2] ὅταν δὲ εἰς τὰ οὐράνια καὶ τὰ ὑπὸ σελήνην, πάλιν κατὰ τὰ αὐτὰ τοῖς μὲν οὐρανίοις τὸν γέλῳ, τοῖς δὲ ὑπὸ σελήνην τὰ δάκρυα συνδιαιρούμεθα· ὅταν δὲ καὶ αὐτῶν τῶν ὑπὸ σελήνην τὰς τε γενέσεις καὶ τὰς φθορὰς συλλογίζώμεθα (Kroll : συλλογίζόμεθα cod.), τὰς μὲν εἰς τὸν γέλῳ τῶν θεῶν, τὰς δὲ εἰς τοὺς θρήνους ἀναπέμπομεν. καὶ διὰ ταῦτα κἀν τοῖς μυστηρίοις κατὰ χρόνους τεταγμένους ἀμφοτέρα ταῦτα (ἀμφοτέροτα m!) δρᾶν οἱ τῶν ἱερῶν θεσμῶν ἡγεμόνες παρακελεύονται, ('fort. <ὡς>' Kroll) καὶ εἴρηται ἐν ἄλλοις. καὶ ὁ αὐτὸς τρόπος μήτε τῶν ἐν ἀπορρήτοις δρωμένων (Kroll : χρωμένων cod.) παρὰ τοῖς θεουργοῖς τοὺς ἀνοήτους ἐπαίειν μήτε τῶν τοιούτων πλασμάτων. ἡ γὰρ ἄνευ ἐπιστήμης τούτων ἀμφοτέρων ἀκρόασις δεινὴν καὶ ἄτοπον (ed. Basil. : ἄτονον cod.) ἐργάζεται σύγχυσιν ἐν ταῖς τῶν πολλῶν ζωαῖς τῆς περὶ τὸ θεῖον εὐλαβείας II (II) PROCL. in Plat. Remp. I 124, 28 Kroll φύσει γὰρ τὸ προνοούμενον τοῦτο δακρύων ἄξιον ὄν πρόφασιν παρέσχε τοῖς μυθοποιοῖς καὶ τὴν πρόνοιαν αὐτὴν διὰ τούτων αἰνιττεσθαι. [1] φησὶν τις τὸν ἥλιον ὑμῶν II (III) PROCL. in Plat. Tim. I 114, 1 Diehl καὶ οἱ θεολόγοι δὲ (om. C) τὴν Ἥλιακὴν πρόνοιαν {καὶ} (del. Kroll, qui dub. τὴν prop. in app. crit.) εἰς τὰ θνητὰ διὰ τῶν δακρύων σημαίνουσι. [1] ὥστε καὶ τὴν τῶν Ἥλιακῶν πρόνοιαν ψυχῶν εἰς τὸν Φαέθοντα εἰκότως ὁ περὶ αὐτῶν μῦθος συμβολικῶς διὰ τῶν δακρύων ἐδήλωσε

ρόπων γένος ἀνδρῶν II 2 A 596 al. μειδήσασα δὲ I Hes. Th. 21 al. ἀθανάτων ἱερὸν γένος I Hes. Th. 44 θεῶν γένος

Strom. 5, 8, 49, 3 (fr. 407) καὶ 'δάκρυα Διός' τὸν ὄμβρον δηλοῦν I πολυτλήμον priores II 2 μειδήσαν et ἐβλάστησεν ed. Basil., quam Lob., Abel, alii secuti sunt

λυποῖκλον ὄργιοφάνταις; c) Orpheus ut τελετῶν conditor frequenter laudatur (cf. infra); d) et Orpheus cum mysteriis coniunctus, cf. e. g. Ps.-Nonn. ad Gregor. Orat. in Iulian. 69 (137 Nimmo Smith, cf. fr. 556 IV) Ὀρφεὺς ... θεολογήσας τὰ Ἑλλήνων μυστήρια, ἐδίδαξε κτλ. Io. Lyd. De mens. 4, 51 (107, 10 Wünsch, fr. 497 II) ὦι τὰ Ὀρφέως μυστήρια ἐτελεῖτο; e) laudantur quoque Orphei ὄργια (cf. e. g. fr. 350, 3) et ὄργιασμοί (Strab. 10, 3, 11, fr. 570) | de Orpheo τελετῶν conditore cf. Guthrie, Orpheus 17; 154ss; 202ss; Linforth 166s; Bernabé in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 43; Jiménez San Cristóbal, Rituales órficos, Doct. Diss., Madrid 2001

546 T (T 142 K.)

PAUS. 9, 30, 4 de simulacris ap. Heliconem Ὀρφεὶ δὲ τῷ Θρακικῇ πεποιήται μὲν παρεστῶσα αὐτῷ Τελετή. *plura invenies in fr. 1082 I.*

547 T (T 90 K., 4 [A 25] C.)

(I) ARISTOPH. Ran. 1030-1032

σκέψαι γὰρ ἀπ' ἀρχῆς 1030
ὥς ὠφέλιμοι τῶν ποιητῶν οἱ γενναῖοι γεγέννηται.
Ὀρφεὺς μὲν γὰρ τελετὰς θ' ἡμῖν κατέδειξε φόνων τ' ἀπέχεσθαι,
quae sequuntur vid. ap. Mus. fr. 63 ||

(II) SCHOL. Aristoph. Ran. 1032 (304a, 16 Dübner) TZETZ. in Aristoph. Ran. 1033a (IV 3, 1003a1 Koster) ὅτι πολλὴ δόξα κατεῖχε περὶ Ὀρφέως, ὥς τελετὰς συντετάχοι. sequitur Mus. fr. 11 I.

546 cf. Linforth 245 || 2 Τελετή] cf. anaglyphum marmoreum oriundum e monasterio dicto ἡ Λουκά IG IV 676. a Εὐθηνία b Τελετή c Ἐπίκτησις.

547 cf. Rathmann 12; 28s; 60s; 85; Guthrie, Orpheus 196s; Linforth 67ss; Radermacher ad loc. p. 292; Graf, Eleusis 31ss; Dover ad loc. p. 321; García López ad loc., p. 173s || 1031 ὠφέλιμοι] 'of practical use, helpful' Stanford ad loc. || 1032 μὲν om. VΦ | φόνων τ' ἀπέχεσθαι] 'homicidia vitanda' sec. Graf 34s | Aristoph. praecipue de abstinentia a carne loquitur, cf. Hor. Art. poet. 391s (fr. 626 II), Emped. fr. 118 Wright (31 B 128 D.-K. = Orph. fr. 638) 8 ταύρων ... φόνους, fr. 122 Wright (31 B 136 D.-K. = Orph. fr. 639), οὐ παύσεσθε φόνιοι...; / οὐκ ἐσοράτε ἀλλήλους δάπτοντες...; cf. Stanford ad loc.

548 T

[EUR.] Rhes. 962-973

οὐκ εἴσι γαίης ἐς μελάγχμιον πέδον·
 τοσόνδε Νύμφην τὴν ἔνερθ' αἰτήσομαι,
 τῆς καρποποιοῦ παῖδα Δήμητρος θεᾶς,
 ψυχὴν ἀνείναι τοῦδ' ὀφειλέτης δέ μοι 965
 τοὺς Ὀρφέως τιμῶσα φαίνεσθαι φίλους.
 κάμοι μὲν ὥς θανῶν τε κοῦ λεύσσω φάος
 ἔσται τὸ λοιπόν· οὐ γὰρ ἐς ταῦτόν ποτε
 ἔτ' εἴσιν οὐδὲ μητρὸς ὄψεται δέμας·
 κρυπτὸς δ' ἐν ἄντροις τῆς ὑπαργύρου χθονὸς 970
 ἀνθρωποδαίμων κείσεται βλέπων φάος,
 Βάκχου προφήτης ὅς γε Παγγαίου πέτραι
 ὠκησε, σεμνὸς τοῖσιν εἰδόσιν θεός.

549 T (T 92 + fr. 5 K., 4[A 30] C.)

(I) PLAT. Prot. 316d ἐγὼ δὲ τὴν σοφιστικὴν τέχνην φημὶ μὲν εἶναι παλαιάν, τοὺς δὲ μεταχειριζομένους αὐτὴν τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν, φοβουμένους

548 cf. Linforth 61ss; Plichon, Kernos 14, 2001, 11ss; vid. et. fr. 511 || 962 μελαγχεῖμον Λ || 964 παῖδα Δήμητρος] de Agrais mysteriis loquitur, sec. Maass, Orpheus, 1895, 72ss : potius 'Persephone ... as queen of the lower world, had power to release the soul of Rhesus' Linforth 64 || 965 ὀφειλέτης Q || 966 τιμῶσαι Q || 968 ἔστ' αὐτόν Q || 969 ἔτ' ... οὐδὲ Kirchhoff (ἔτ' iam Dind.) || 970 τῆς Musgrave : τῆσδ' W || 971 ἀνθρωποδαίμων] cf. Plichon 14ss || 972 Βάκχου προφήτης] Orpheus sec. Maass, l. laud. 66ss; 134ss, prob. Rempe, De Rheso Thracum heroe, Diss. Münster 1927, 26ss; Weber, Rh. Mus. 81, 1932, 8; Deichgräber, Nachr. Ges. Wissensch. Gött. n. F. 1/3, 1939, 288 : contradixit Linforth 65ss, quia Orpheus non σεμνὸς ... θεός : Zalmoxis sec. Nock, Class. Rev. 40, 1926, 184ss : Lycurgus sec. Di Marco in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'Orfismo, Roma 1993, 115 (monente Musgrave et coll. Soph. Ant. 955ss) | ὅς γε Matthiae : ὅστε Q (quod def. Wil. et Plichon 18 ['archaïsme délibéré'] quae de Baccho dici putat) : ὥστε VaL | Παγγαίου] Orpheus, Bacchus et Pangaeus et. in Aesch. Bassar. una apparere videntur, cf. fr. 536 || 973 τοῖσιν εἰδόσιν] initiatis sec. Maass loc. cit.: contradixit Linforth 65ss, qui Orphea cum plurimis (non solum Orphicis) ritibus coniunctum esse putat

549 cf. Linforth 71ss; Zuntz, Gnomon 50, 1978, 528; West, Orphic Poems 16s adn. 42; Segal, Orpheus. The myth of the poet, Baltimore 1989, 16s; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 40s; 43s; 49s; 53; 80; Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 59s || 3 πρόσχημα] cf. Clem. Alex. Strom. 5, 4, 24, 1 (fr. 669 V) παραπέτασμα δὲ αὐτοῖς (sc. τὸν Ὀρφέα λέγω, τὸν Λίον [fr. 50], τὸν Μουσαῖον [fr. 53], κτλ) πρὸς τοὺς πολλοὺς ἢ ποιητικὴ ψυχαγωγία | πρόσχημα

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

τὸ ἐπαχθὲς αὐτῆς, πρόσχημα ποιεῖσθαι καὶ προκαλύπτεσθαι, τοὺς μὲν ποιή-
σιν, οἷον Ὅμηρόν τε καὶ Ἡσίοδον καὶ Σιμωνίδην, τοὺς δὲ αὖτε τελετὰς τε καὶ
χρησμαιδίας, τοὺς ἀμφὶ τε Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον (fr. 64) || (II) PLAT. *Phaedo* 5
69c οἱ τὰς τελετὰς ... καταστήσαντες. vid. *plura* in fr. 434 III.

550 T

IULIAN. *Or.* 7, 12 (II 1, 60 Rochefort) φησὶ δὲ οὐχ ὑπὲρ πάντων οὗτος (sc.
Iamblichus), ἀλλ' ὑπὲρ τῶν τελεστικῶν, οὓς παρέδωκεν ἡμῖν Ὀρφεὺς ὁ τὰς
ἀγιωτάτας τελετὰς καταστήσάμενος. *sequitur* fr. 676 I.

551 T (T 93 K.)

PAUS. 9, 30, 4, *pergit* fr. 1082 I πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἄλλα πιστεύουσιν οὐκ ὄντα
Ἕλληνες καὶ δὴ καὶ Ὀρφέα Καλλιόπης τε εἶναι Μούσης καὶ οὐ τῆς Πιέρου
καὶ οἱ τὰ θηρία ἰέναι πρὸς τὸ μέλος ψυχαγωγούμενα, ἐλθεῖν δὲ καὶ ἐς τὸν
Ἄϊδην ζῶντα αὐτὸν παρὰ τῶν κάτω θεῶν τὴν γυναῖκα αἰτοῦντα. ὁ δὲ Ὀρ-
φεὺς ἐμοὶ δοκεῖν ὑπερεβάλετο ἐπὶ κόσμῳ τοὺς πρὸ αὐτοῦ καὶ ἐπὶ μέγα 5
ἦλθεν ἰσχύος οἷα πιστευόμενος εὐρηκεῖν τελετὰς θεῶν καὶ ἔργων ἀνοσίων
καθαροὺς νόσων τε ἰάματα καὶ ἀποτροπὰς μηνιμάτων θείων. *sequitur* fr.
1040.

552 T (T 170 K.)

PAUS. 10, 7, 2 Χρυσοθέμιδος δὲ ὕστερον Φιλάμμωνα τε ὠιδῇ μνημονεύουσι
νικῆσαι καὶ ἐπ' ἐκείνῳ Θάμυριν τὸν Φιλάμμωνος. Ὀρφέα δὲ σεμνολογίαι
τῇ ἐπὶ τελεταῖς καὶ ὑπὸ φρονήματος τοῦ ἄλλου καὶ Μουσαῖον (fr. 25) τῇ ἐς
πάντα μιμήσει τοῦ Ὀρφέως οὐκ ἐθελῆσαι φασιν αὐτοὺς ἐπὶ ἀγῶνι μουσικῆς
(sc. *Pythiis*) ἐξετάζεσθαι. 5

ποιεῖσθαι καὶ secl. Herw. I καὶ προκαλύπτεσθαι secl. Cobet || 5 [χρησμαιδίας] cf.
fr. 806ss I τοὺς ἀμφὶ Ὀρφέα] cf. Linforth 280ss; 'cultori del genere e allo stesso
tempo praticanti dei riti' Bernabé 49; 'potrebbe avere più senso se pensassimo che ...
la tradizione di libri attribuiti ad Orfeo è molto dubbia' Bernabé 53; cf. et. Bernabé
in: Díez de Velasco (ed.), *Miedo y Religión*, Madrid 2002, 323

550 2 [παρέδωκεν] cf. Casadio in: *La tradizione: forme e modi*, Roma 1990,
185ss

551 cf. Molina, *Orfeo y la mitología de la música*, Doct. diss. Madrid 1998, 287 ||
7 [ἀποτροπὰς Herw. coll. 2, 11, 1 : τροπὰς cod.

552 cf. Linforth 247

V. FRAGMENTA ORPHICA

553 T (T 232 K.)

SUDA s. v. Ἀπολλώνιος (I 309, 13 Adler) Ἀφροδισιεύς, ἀρχιερεὺς καὶ ἱστορικός (FGrHist 740 T 1). γέγραφε Καρικά, Περὶ Τράλλων, Περὶ Ὀρφέως καὶ τῶν τελετῶν αὐτοῦ.

554 T (T 40 + 84 K., 4 [B 27] C.)

STRAB. 7, fr. 10a Radt ὅτι ὑπὸ τῷ Ὀλύμπῳ πόλις Δῖον. ἔχει δὲ κώμην πλησίον Πίμπλειαν· ἐνταῦθα τὸν Ὀρφέα διατρίψαι φασὶ τὸν Κίκονα, ἄνδρα γόητα ἀπὸ μουσικῆς ἅμα καὶ μαντικῆς καὶ τῶν περὶ τὰς τελετὰς ὀργιασμῶν ἀγυρτεύοντα τὸ πρῶτον, εἴτ' ἤδη καὶ μειζόνων ἀξιούντα ἑαυτὸν καὶ ὄχλον
5 καὶ δύναμιν κατασκευαζόμενον· τοὺς μὲν οὖν ἐκουσίως ἀποδέχεσθαι, τινὰς δ' ὑπιδομένους ἐπιβουλὴν καὶ βίαν ἐπισυστάντας διαφθεῖραι αὐτόν.

555 T (T 134 K.)

PHILOSTR. Heroic. 28, 11 (37, 21 De Lannoy), *plura invenies in fr. 1056 I* ἐπειδὴ Ὀρφεὺς ποτε, μετὰ τοῦ σοφοῦ καὶ δυνατοῦς γενόμενος, ἀνά τε Ὀδρύσας ἴσχυσεν ἀνά τε Ἑλλήνας ὅποσοι τελεταῖς ἐθείαζον κτλ.

553 cf. fr. 1132 II 2 ἔγραψε S II 3 καὶ S Port. : κατὰ cett. I τῶν om. S

554 cf. Guthrie, Orpheus 61; Linforth 239; Graf in: Bremmer, Interpretations of Greek Mythology, 1987, 89s et adn. 33 (p. 104): 'Strabo's story about Orpheus seems dependent on the Pythagorean one' (coll. Aristoxen. fr. 18 Wehrli, vid. et. von Fritz, Pythagoreer, RE XXIV [1963] 211ss, Burkert, Lore and Science 115ss), cf. et. p. 92: 'it seems rather that Pieria preserved ... institutions and rituals of a warriors' society, and that Orpheus was connected with it as the heroic or divine initiator. We cannot know whether the origins of these institutions were Thracian or Macedonian' I cf. et. Molina, Orfeo y la mitología de la música, Doct. diss. Madrid 1998, 286s; Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 63 I Strabo mea sententia Orpheo attrib. quae Orpheotelestae sua aetate agebant: magiam, musicam, divinationem, τελετὰς et quasi historiae religionis Orphicae compendium facit in Orphei persona, fabulam more politico interpretans, cf. Bernabé, Actas X Congreso de la Soc. Esp. de Est. Clás., Madrid 2002, III, 59ss (qui cft. Liv. 39, 8) II 3 γόητα] cf. Lucian. de astrol. 10 (fr. 418) Ὀρφεὺς ... προήνεγκεν ἐς γοητείην καὶ ἱερολογίην, cf. et. Burkert, Rh. Mus. 105, 1962, 36ss; Johnston, Restless Dead, Berkeley-Los Angeles-London 1999, 82ss I μαντικῆς καὶ – τελετὰς] cf. Plat. Prot. 316d (fr. 549 I) τελετὰς καὶ χρησμοειδίας II 4 ἀγυρτεύοντα] cf. Plat. Remp. 364b (fr. 573 I, vid. et. adn. ad loc.) ἀγύρται καὶ μάντιες, Strab. 10, 3, 23 (fr. 670) τῶν δ' ἐνθουσιασμῶν καὶ θρησκείας καὶ μαντικῆς τὸ ἀγυρτικὸν καὶ γοητεία ἐγγύς I ἤδη Kramer : εἶδη E I μειζόνων Eust. Meineke, Müller : μείζονα E

555 cf. Linforth 247s; Lizcano Rejano, Emerita 71, 2003, 58 II 2 τέ ποτε HKY (H^m non item)

556 T (T 37 + 155 + 206 K., 4 [B 30 C.])

(I) PLUT. Alex. 2, 7, vid. plura in fr. 579 πᾶσαι μὲν αἱ τῆδε γυναῖκες ἔνοχοι τοῖς Ὀρφικοῖς οὔσαι καὶ τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον ὀργιασμοῖς ... πολλὰ ταῖς Ἥδωνίσι καὶ ταῖς περὶ τὸν Αἴμον θρήισσαις ὅμοια δρῶσιν (ἀφ' ὧν δοκεῖ καὶ τὸ θρησκεύειν ὄνομα ταῖς κατακόροις γενέσθαι καὶ περιέργοις ἱερουργίαις) || (II) GREGOR. Naz. Or. 39, 5 (158 Moreschini) οὐδὲ Θραϊκῶν ὄργια 5 ταῦτα, παρ' ὧν καὶ τὸ θρησκεύειν, ὡς λόγος· οὐδὲ Ὀρφέως τελεταὶ καὶ μυστήρια, ὃν τοσοῦτον Ἕλληνες ἐπὶ σοφίαι ἐθαύμασαν, ὥστε καὶ λύραν αὐτῶι ποιοῦσι, πάντα τοῖς κρούσμασιν ἔλκουσαν || (III) GREGOR. Naz. Or. 4, 109 (262 Bernardi) βούλει, τᾶλλα παρεῖς, ἐπ' αὐτὸ τὸ κεφάλαιον ἀναδράμω τῆς σῆς ἐμπληξίας ... αὐτὸ δὲ πόθεν σοι μυεῖσθαι καὶ τὸ μυεῖν καὶ τὸ θρησκεύειν... 10 οὐ παρὰ Θραϊκῶν... καὶ ἡ κλήσις πειθέτω σε || (IV) Ps.-NONN. ad Gregor. Orat. in Iulian. 4, 69 (137 Nimmo Smith), Cosm. Hieros. ad Gregor. (Patr. Gr. 38, 367 Migne) Ὀρφεύς, Θραῖξ ὧν τὸ γένος καὶ θεολογήσας τὰ Ἑλλήνων μυστήρια, ἐδίδασκε πῶς τε καὶ * * * δεῖ τιμᾶν θεοὺς. τοῦτο οὖν τὸ τιμᾶν θεοὺς ἐκάλεσεν θρησκεύειν, ὡς Θραϊκίας οὔσης τῆς εὐρήσεως || (V) SCHOL. Eur. Alc. 15 968 (II 239, 10 Schwartz) πρῶτος Ὀρφεὺς μυστήρια θεῶν παραδέδωκεν· ὅθεν καὶ θρησκεῖα τὸ μυστήριον καλεῖται, ἀπὸ τοῦ Θραϊκὸς Ὀρφέως || (VI) ORIO s. v. θρησκεύειν (73, 26 Sturz) παρὰ τῶν Θραϊκῶν ἐπιμέλειαν τὴν περὶ τὸ θεῖον, καὶ τὴν τοῦ Ὀρφέως ἱερουργίαν || (VII) SUDA s. v. θρησκεύει (II 728, 12 Adler) λέγεται γὰρ ὡς Ὀρφεὺς Θραῖξ πρῶτος τεχνολογήσαι τὰ Ἑλλήνων 20 μυστήρια, καὶ τὸ τιμᾶν θεὸν θρησκεύειν ἐκάλεσαν, ὡς Θραϊκίας οὔσης τῆς εὐρέσεως || (VIII) ET. M. 455, 10 (cf. ET. GEN.) θρήσκος, ἐτερόδοξος· ἐκ τοῦ Θραῖξ Θραϊκός· καὶ θρησκεῖα, παρὰ τὴν τῶν Θραϊκῶν ἐπιμέλειαν τὴν πρὸς τὸ θεῖον καὶ τὴν Ὀρφέως ἱερουργίαν· οὗτοι γὰρ πρῶτον ἐξεύρον τὴν περὶ τὸ θεῖον εὐνοιαν. ἢ παρὰ τὸ τοὺς θεοὺς ἀρέσκεσθαι ἢ ἀρέσκειν, ὃ ἐστίν 25 ἐξευμενίζεσθαι· καὶ ὁ Θεολόγος [laud. Gregor. Naz. Or. 39 supra laud.] || (IX) TZETZ. in Aristoph. Ran. 1032 (1002b 6 Koster) τελετὰς καὶ μυστήρια καὶ σεβασμοὺς θεῶν πρῶτος ἔδειξεν (sc. ὁ Ὀρφεύς), ὅθεν εἴρηται καὶ ἄθρησκεύειν· τὸ θεοὺς τιμᾶν· Θραῖξ γὰρ ὧν ὁ Ὀρφεύς, ὥσπερ εἶπον, τοῦτο ἔφειρεν || (X) TZETZ. Ex. II. p. 80, 4 Hermann διὰ τὸν Ὀρφέα ... διδάξει σεβασμοὺς καὶ 30 θρησκεῖας θεῶν.

556 cf. Linforth 241s; 258; Lamagna, Cuad. Fil. Clás. (Est. gr. e ind.) 9, 1999, 229ss || 3 Ἥδωνίσι | σιδωνίσι P || 4 θρησκεύειν | de hodierna etymologia cf. Chantraine, Dict. Étym. s. v. θρησκεύω || 5 οὐδέ | οὐ m Q T V || 8 κρούμασιν B Q T V Z S² P² V e² Ald. || 9 τᾶλλα | ταῦτα X || 10 τὸ¹ om. W V T X S p.c. | τὸ² om. S p.c. || 11 καὶ ἡ | καν P || 13 ὁ Ὀρφεύς A | ὧν τὸ | ἀπὸ Cosm. | καὶ | οὗτος Cosm. || 14 πῶς (add. τε καὶ τινος δεῖ Q² in mg.) Q : πῶς δεῖ Arm. E A y | τοὺς θεοὺς Cosm. | τοῦτο | οὕτως vel τούτω Arm. || 14-15 ἐκάλησαν Q y || 15 Θραϊκίας | θρησκεῖας n | τῆς om. F | ὡς – εὐρήσεως om. Cosm. || 16 θεῶν | εἶναι A || 20 ἐτεχνολόγησε ed. pr. || 21 ἐκάλεσεν I || 22 θρήσκος – 23 καὶ om. V || 25 εὐνοιαν SYLB | ἢ ἀρέσκειν om. V

V. FRAGMENTA ORPHICA

557 T (T 204 K.)

ATHENAG. *Pro Christ.* 4, 1 (82 Pouderon) Διαγόραι μὲν γὰρ εἰκότως ἀθεότητα ἐπεκάλουν Ἀθηναῖοι, μὴ μόνον τὸν Ὀρφικὸν εἰς μέσον κατατιθέντι λόγον καὶ τὰ ἐν Ἐλευσίνι καὶ τὰ τῶν Καβίρων δημεύοντι μυστήρια καὶ τὸ τοῦ Ἡρακλέους ἵνα τὰς γογγύλας ἔψοι κατακόπτοντι ξόανον, ἀντικρυσ
5 δὲ ἀποφαινομένῳι μὴδὲ ὅλως εἶναι θεόν.

558 T

TATIAN. *Or. ad Graec.* 1, 2 (7 Marc.) ποίησιν μὲν γὰρ ἀσκεῖν καὶ αἰδεῖν Ὀρφεὺς ὑμᾶς (sc. ἄνδρας Ἑλλήνας) ἐδίδασκεν, ὁ δὲ αὐτὸς καὶ μνεῖσθαι.

559 T (T 58a K.)

SERVIUS in *Aen.* 6, 645 (II 89, 23 Thilo-Hagen) nec non Threicius longa cum veste sacerdos] Orpheus ... [cf. fr. 894 I] qui primus orgia instituit, *quae sequuntur vid. in fr. 417 II.*

560 T (T 171 K.)

HERMIAS in *Plat. Phaedr.* 88, 24 Couvr. οὐδένα γὰρ ἐνθουσιασμὸν ἄνευ τῆς ἐρωτικῆς ἐπιπνοίας συμβαίνει γίνεσθαι. ὁρᾷς πῶς Ὀρφεὺς πάσας ἐπιτηδεύσας φαίνεται ὡς δεομένας καὶ ἐχομένας ἀλλήλων· τελεστικώτατον μὲν γὰρ αὐτὸν καὶ μαντικώτατον παρηλείφαμεν καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος
5 κινούμενον, ἔτι ποιητικώτατον, ὃν γε δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ Καλλιόπης υἱὸν γενέσθαι φασίν· ἐρωτικώτατός τέ ἐστιν ὡς αὐτὸς λέγων φαίνεται πρὸς τὸν Μουσαῖον (fr. 22) καὶ προτείνων αὐτῷ τὰ θεῖα ἀγαθὰ καὶ τελειῶν αὐτόν.

557 cf. Janko, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 118, 1997, 88s; eund., *Class. Phil.* 96, 2001, 1ss II 2 τῶν Ὀρφικῶν N II 4 Ἡρακλῆος S II 5 ἀποφαινομένου A a. c. N a. c. P

558 cf. Linforth 247

559 cf. Linforth 257

560 cf. Linforth 257 II 2 Ὀρφεὺς] ὁ Σωκράτης A : 'sed linea transversa deducta superscripsit eadem manus Ὀρφεὺς' Couvr. : ὁ Ὀρφεὺς Gesner

561 T (T 239 K.)

MARIN. Vit. Procl. 18, 26 (22 Saffrey-Segonds) νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ἀποτροπαῖς καὶ περιρραντηρίοις καὶ τοῖς ἄλλοις καθαρμοῖς χρώμενος (sc. Proclus), ὅτε μὲν Ὀρφικοίς, ὅτε δὲ Χαλδαϊκοῖς. *plura invenies in fr. 828.*

562 T

CONST. LASCARIS Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 77 (35 Martínez Manzano) κατέλιπε (sc. Ὀρφεύς) ... μυστήρια διάφορα κτλ.

Orphica Olbiae (fr. 563-566)

cf. *lamellas osseas Olbiae repertas* (fr. 463-465, cum introd.) et *inscriptionem Boricorum thiasitarum* (fr. 537)

563 T

HERODT. 4, 78, 3 βασιλεύων δὲ Σκυθέων ὁ Σκύλης διαίτη μὲν οὐδαμῶς ἤρσκετο Σκυθικῇ, ἀλλὰ πολλὸν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ μᾶλλον τετραμμένος ἦν ἀπὸ παιδεύσεως τῆς ἐπεπαιδευτο ... 4 καὶ τὰ ἄλλα ἐχρᾶτο διαίτη Ἑλληνικῇ καὶ θεοῖσι ἱρὰ ἐποίεε κατὰ νόμους τοὺς Ἑλλήνων ... 79, 1 ἐπεθύμη-

561 cf. Linforth 257s; Masullo et Saffrey-Segonds comm. ad loc.; Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 68 ll 2 περιρραντηρίοις] cf. Alex. Pol. FGrHist 273 F 93 = Thesleff p. 236 = Orph. fr. 628), Lucian. Pseudol. 23 πόσων περιρραντηρίων, πόσων ποταμῶν δεῖ; Phil. Spec. leg. 1, 159, Clem. Alex. Strom. 1, 23, 152, 1 l 'nel senso di "aspersione" (cf. Alex. Pol. ap. D. L. 8, 33 al.)' Masullo p. 136

563 cf. Tinnefeld, Zeitschr. Pap. Epigr. 38, 1980, 70; West, Zeitschr. Pap. Epigr. 45, 1982, 25; Vernant, L'association Dionysiaque dans les sociétés anciennes. Actes de la Table ronde de l'École Française de Rome, Rome 1986, 294; Hartog, The mirror of Herodotus, Berkeley 1988, 61ss; Vinogradov in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, 1991, 81; Zhmud', Hermes 120, 1992, 162s; Bottini, Archeologia della salvezza, Milano 1992, 151; Burkert in: Burkert et al. (edd.), Fragmentsammlungen philosophischer Texte der Antike, Göttingen 1998, 396; eund., Da Omero ai magi, Venezia 1999, 71; Price, Religions of the ancient Greeks, Cambridge 1999, 115s; Casadio, Il vino dell'anima, Roma 1999, 107s adn. 54; cf. et. SEG 28, 1978, n. 659-661 (p. 193); 32, 1982, n. 796 (p. 222) ll 1-4 trad. et. Const. Porph. π. ἀρ. καὶ κακ. exc. ll 1 βασιλέων Σκυθέων **R**^t: corr. **R**¹ in mg. l μὲν om. **ABCT** Const. ll 2 πολλοῦ Const. ll 3 παιδεύσεως **V** l ἧς **M** l ἐπαιδεύετο **T** l τᾶλλα **PDSV**: ταῦτα **R** ll 4 ἐποίησε **RSV** l

V. FRAGMENTA ORPHICA

- 5 σε Διονύσῳ Βακχείῳ τελεσθῆναι, μέλλοντι δέ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετὴν ἐγένετο φάσμα μέγιστον. 2 ἦν οἱ ἐν {Βορυσθενείτων} τῇ πόλει οἰκίῃς μεγάλης καὶ πολυτελέος περιβολή, ... ἐς ταύτην ὁ θεὸς ἐνέσκηψε βέλος· καὶ ἡ μὲν κατεκάη πάσα, Σκύλης δὲ οὐδὲν τούτου εἵνεκα ἦσσαν ἐπέτελεσε τὴν τελετὴν. 3 Σκύθαι δὲ τοῦ βακχεύειν πέρι Ἑλλήσι ὀνειδίζουσι·
 10 οὐ γάρ φασι οἶκος εἶναι θεὸν ἐξευρίσκειν τοῦτον, ὅστις μαίνεσθαι ἐνάγει ἀνθρώπους. 4 ἐπεῖτε δὲ ἐτελέσθη τῷ Βακχείῳ ὁ Σκύλης, φέπρήστευσε τῶν τις Βορυσθενείτων πρὸς τοὺς Σκύθας λέγων· ἡμῖν γάρ καταγελάτε, ὦ Σκύθαι, ὅτι βακχεύομεν καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν οὗτος ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύει τε καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνεται.
 15 5 εἰ δέ μοι ἀπιστέετε, ἔπεσθε, καὶ ὑμῖν ἐγὼ δείξω· εἶποντο τῶν Σκυθέων οἱ προεστῶτες, καὶ αὐτοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενείτης λάθρῃ ἐπὶ πύργον κατέεισε. ἐπεῖτε δὲ παρήκε σὺν τῷ θιάσῳ ὁ Σκύλης καὶ εἰδὼν μιν βακχεύοντα οἱ Σκύθαι, κάρτα συμφορὴν μεγάλην ἐποίησαντο.

564 T

INSCR. in speculo aeneo c.a. 500 a. C. n., Olbiae reperto in sepulcro, Petropoli in Mus. de l'Ermitage servato (n. 16964), prim. ed. Rozanova, *Antičnaja istorija i ku'ltura Sredizemnomor'ja Pričernomor'ja*, Leningrad 1968, 248ss; cf. Du-

τῶν pro τοὺς **C** || 5 Διονύσῳ Βακχείῳ] vid. et. Inscr. Milet. (fr. 583) 18s τελεῖν τῷ Διονύσῳ τῷ Βακχείῳ ἐν τῇ πόλει, Inscr. in vaso saec. V a. C. n. in insula Berezan reperto SEG 32, 1982 n. 745 (p. 214) [Διονύ]σῳ Βά[κχ]ῳ (ed.: an Βα[κχί]ῳ?) | Βακχίῳ **T** | εἰς **T** || 6 τελευτὴν **CR** | τῶν Βορυσθενείτων **D*** : τῶν Βορυσθενείτων **S** : τῷ Βορυσθένει τῶν **D** a. c. **RV** : del. Rosén | πόλει **CT** : πόλῃ **DRV** || 8 κατακάη **R** | τούτων **MPp** | ἔνεκα **M** | ἦσσαν om. **M** || 8-9 ἐπετέλεσε **R** : ἐπετέλλεε **SV** || 9 τελευτὴν **RV** || 10 εἶκος **TMSV** | εὗρίσκειν **C** | τοῦτον] τόνδε **M** || 11 Βακχίῳ **T** || 11-12 ἐπρήστευσε τῶν] obelo signat nihil in mg. sub obelo adscr. **A** : διεπρήστευσε **DRV** : διεπίστευσε **S** : διεπρήστευσε τῶν **MP** Ald. : 'an ἰὼν legendum (pro τῶν)?' Rosén : pro priore voce proposuerunt διεδρήστευσε Schneider : διεδρηπέτευσε Dind. : διεπρήστευσε Stein : διεπρέσβευε anon. ap. Gebhardt : διεκπρήσας ἔσπευσε Gebhardt : διέδρη ἐντεῦθεν Abicht || 12 γάρ] δὲ **MPDRSV** | ὦ om. **T** || 13 ὑμέας **MPp** Ald. | καὶ² om. **D** || 14 ἡμέτερον **M** | λελάληκε **CRSV** | τε om. **MPDRSV** || 16 προεστῶτες **ABCTM** | λάθρα **M** || 16-17 κάτισε **ABCPS** : ἐκάτισε **M** Ald.

564 cf. et. Rusjaeva, *Vestn. Drevn. Ist.* 143, 1978, 96ss (fig. 7); eand., *Zemledel'cheskie kul'ty v Ol'vii*, Kiev 1979, 80ss, fig. 39 n. 12; Tinnefeld, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 38, 1980, 70; Yailenko, *Vestn. Drevn. Ist.* 145, 1980, 3, 92; West, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 45, 1982, 26; Skrzinskaja, *Antičnaja kul'tura Severnogo Pričernomor'ja*, Kiev 1984, 126 n. 37; Seaford, *Class. Quart.* 37, 1987, 77s; Erhardt, *Milet und seine Kolonien*, 1988, II, 468; n. 834; Vinogradov in: Borgeaud (ed.), *Orphisme et Orphée*, Genève 1991,

bois, *Inscriptions grecques dialectales d'Olbia du Pont*, Genève 1996, n. 92 p. 144ss Δημώνασσα Ληναίῃ εὐαὶ καὶ Λήνακος Δημόκλῃ εἰαί.

5

565 T

INSCR. (saec. IV a C. n.) in calicis fulcimento saec. V a. C. n. in. Olbiae reper-
to, prim. ed. Rusjaeva, *Archeologija* 1971, 4, 39 (cf. fig. 2, 6 p. 33), cf. Dubois,
Inscriptions grecques dialectales d'Olbia du Pont, Genève 1996, n. 79 p. 127s a)
inscriptio interna ΞΑΝΔΑΝΘΙΕΘΔ | b) inscriptio externa Ξάνθιππως Δήμητρι
Περσεφόνη Ἰάκχωι Δημήτριον(?).

5

83; Bottini, *Archeologia della salvezza*, Milano 1992, 156; Giangiulio in: Settis (ed.),
Storia della Calabria antica II. Età Italica e Romana, Roma-Reggio Calabria 1994,
19; Dettori, *La parola del passato* 52, 1997, 301 (ubi alia documenta epigraphica
eodem pertinentia invenies); Burkert in: Burkert et al. (edd.), *Fragmentsammlungen
philosophischer Texte der Antike*, Göttingen 1998, 396s; eund., *Da Omero ai magi*,
Venezia 1999, 71s | de speculis Olbiis cf. Vinogradov-Kryžiskij, *Olbia*, Leiden 1995,
104s; Lévêque in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), *Tra Orfeo e Pitagora*, Napoli
2000, 81 | de speculo apud Orphicos cf. Lévêque l. laud. et fr. 309 cum adn. ad loc. | 'il
nous livre la plus ancienne attestation de l'exclamation bacchique εὐαί' Dubois ad loc.
p. 145 (cf. Demosth. 18, 259 [fr. 577 I] εὐοῖ σαβοῖ et adn. ad loc.), εὐαί invenitur et
in scyphi fragmento in insula Berezan invento, cf. SEG 32, 1982, 779; Dettori 302

565 cf. et. Rusjaeva, *Vestn. Drevn. Ist.* 143 1978, 99; eand. *Zemledeľčeskie
kul'ty v Ol'vii dogetsckogo vremeni*, Kiev 1979, 46s fig. 27 n.1; eand., *Dial. hist. anc.*
9, 1983, 187; eand., *Religija i kul'ty anticnoj Ol'vii*, Kiev 1992, 85; Yailenko, *Vestn.
Drevn. Ist.* 1980, 2, 78 n. 28; Erhardt, *Milet und seine Kolonien*, 1988, II, 468, n.
836; Vinogradov in: Fol (ed.), *Act. IX congr. int. épigr. gr. lat.*, Trinovi 1987, 40;
eund., *Političeskaja istorija ol'bijskogo polisa VII-I vv. do n.e.*, Moskva 1989, 129s;
Vinogradov-Kryžiskij, *Olbia*, Leiden 1995, 114 pl. 109, 2; Lebedev, *Zeitschr. Pap.
Epigr.* 112, 1996, 279s; Dettori, *La parola del passato* 52, 1997, 302; 307; Vinogra-
dov-Rusjaeva, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 121, 1998, 161ss; vid. et. SEG 46, 1996, 955 (p.
277) || 4 ΞΑΝΔΑΝΘΙΕΘΔ] fort. Ξάν(θ)ιππος) Δ(ήμητρι) άν(έ)θ(ηκεν) (ές) ίε(ρόν)
(τής) θε(άς) Δ(ήμητρος) sec. Vinogradov - Rusjaeva 162 | Ξάνθιππως] dedicator,
sec. Rusjaeva-Vinogradov : potius 'devoted ... to chthonic deities' sec. Lebedev
280 || 5 Ἰα(κ)χος) et in fragmento crateris Ionicae saec. VI a. C. invenitur, cf. Tolstoi
n. 68 = *Vestn. Drevn. Ist.* 1980, 3, 80s, n. 72, cf. SEG 30, 1980, n. 914 (p. 259),
XXXII 1982, n. 746 (p. 214) 'il graffito ... costituisce una delle più antiche atte-
stazioni di Ἰακχος, perlomeno contemporanea a Herodot. VIII 65, 1 ... e Soph. fr.
959, 3' Dettori 303 | Δημήτριον pro ές Δημ. interpret. Vinogradov-Kryžiskij, *Olbia*,
Leiden 1995, 141s : an Δημήτριος vel Δημήτρι et on legendum cum litteris quae se-
quuntur in inscriptione interna, ut posuit Dubois ad loc. p. 128? : Δι (i. e. Δι<ονύσω>)
Δημητρί<ος> (sc. θεοῖς πάσι ἀνάκειται vel ιερός έστω) leg. Lebedev 280, qui in-
scriptionem magicam devotionem esse putat : at cf. Vinogradov-Rusjaeva loc. laud.

V. FRAGMENTA ORPHICA

566 T

INSCR. (ca. 500-450 a. C. n.) in calicis fulcimento saec. V a. C. n. Olbiae reperto, prim. ed. Rusjaeva, *Archeologija* 1971, 4, 38s, IX fig. 3 n. 12; cf. Dubois, *Inscriptions grecques dialectales d'Olbia du Pont*, Genève 1996, n. 85 p. 133s Δη Περ Κόρη Έρμῆς? Δη Δη Δῖοι Κάβιροι.

Orphica in Creta (fr. 567-572)

de ritibus Orphicis e Creta traditis cf. fr. 529s | vid. et. lamellas in Creta inventas, fr. 478ss; cf. et Tzifopoulos, *Θαλλώ* 10, 1998, 81ss; eund. in: Abagianou (ed.), *Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου*, Ἀθήνα 2002, 147ss, eund., *The Dionysiac(-Orphic) Lamellae of Crete*, ined.

567 T (p. 230 K., 4 [A 15] C.)

EUR. Cret. fr. 2 Jouan-Van Looy (= 472 N², vid. et. Collard-Cropp-Lee, p. 58ss = 3 Cantarella = 79 Austin = 635 Mette), testantur Porphy. De abst. 4, 19, Erotian. s. v. ἀτρεκέως (vv. 4-8), P. Oxy. 2461, fr. 4 (vv. 12-15 vestigia)

566 cf. et. Rusjaeva, *Zemledeľ'cheskie kul'ty v Ol'vii dogetsckogo vremeni*, Kiev 1979, 47s, fig. 28, 12; eand., *Religija i kul'ty anticnoj Ol'vii*, Kiev 1992, 148s; Yailenko, *Vestn. Drevn. Ist.* 1980, 2, 81, n. 46; Lebedev, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 112, 1996, 280ss; Vinogradov-Rusjaeva, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 121, 1998, 162s; vid. et. SEG 46, 1996, 952 (p. 275) || 4 sic legit Dubois : (ὁ δελια) Δήμητρι, Περσεφόνη, Κόρη (potius Κόρη), Διο{ι}νύσου, Καβίροι, [Δ]ημητρι[λους] (sc. θεοῖς πᾶσι ἀνάκειται vel ἱερὸς ἔστω) leg. Lebedev 281, qui inscriptionem magicam devotionem esse putat : contra Vinogradov-Rusjaeva, *Zeitschr. Pap. Epigr.*, qui legunt ΔΗ ΔΗ [[ΠΕΡΣ]]ΚΟΡΗ ΕΔΙΟΙ ΚΑΒΙΡΟΙ ΗΡΗΧΤ ... Υ et interpretantur Δη.Δη(μήτηρ), [[Περσεφόνη]], Κόρη, {Ε} Δῖοι Κάβιροι, "Ηρη (?) ΧΤ...Υ 'Im Zentrum rechtsläufig' ΗΡΩ. | de Cabirorum cultu cf. Vinogradov-Kryžiskij, *Olbia*, Leiden 1995, 116, Lebedev 281 | 'the association of Dionysos with Kore and Eleusinia in the Olbian Demetreion has transparent "Orphic" (or rather Athenian) overtones and thus provides a historical-religious context for the roughly contemporary "Orphic" bone plates' Lebedev 283

567 cf. Bentley, *Epistola ad Millium* 1691; Lob. 622s; Hartung, *Euripides restitutus I*, Hamburg 1843, 108; Wagner, *Fragmenta Euripidis*, Paris 1846, fr. 476; Blaydes, *Adversaria in tragicorum Graecorum fragmenta*, Halle 1894, 137s; 327s; Wil., *Berliner Klassikertexte V* 2, 1907, 77 adn. 1; Harrison, *Prolegomena to the Study of Greek Religion*, Cambridge 1908, 478ss; eand., *Themis*, Cambridge ²1927, 50ss; von Arnim, *Supplementum Euripideum*, Bonn 1913, 25; Latte, *De saltationibus Graecorum*, Gießen 1913, 53s; Croiset, *Rev. ét. gr.* 28, 1915, 217ss; Kern, *Hermes* 51, 1916,

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

Φοινικογενούς παῖ τῆς Τυρίας τέκνον Εὐρώπης
καὶ τοῦ μεγάλου Ζηνός, ἀνάσσων
Κρήτης ἑκατομπολιέθρου·
ἦκω ζαθέους ναοὺς προλιπών,
οἷς αὐθιγενὴς τμηθεῖσα δοκοῦς

5

563; Rutgers van der Loeff, *Mnem.* 45, 1917, 361ss; Méridier, *Bull. Ass. Guill. Budé* 18, 1928, 15ss; Wil., *Glaube*, Berlin 1931, II, 183ss; Festugière, *Rev. Bibl.* 44, 1935, 372ss (= *Études de religion grecque et hellénistique*, Paris 1972, 13ss cum addendis; cf. et. 110ss); Lagrange, *Les mystères: l'orphisme*, Paris 1937, 64ss; Schmid, *Geschichte der griechischen Literatur*, München 1940, III, 410ss; Boulanger, *Mémorial Lagrange*, Paris 1940, 77s; Guthrie, *Orpheus* 111s; 146; Merkelbach, *Rh. Mus.* 97, 1954, 373ss; Corbato, *Riv. Fil. Ist. Class.* 93, 1965, 193ss; Fauth, *Zagreus*, RE IX A 2 (1967), 2253ss; Webster, *The Tragedies of Euripides*, London 1967, 87ss; West, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 18, 1975, 234; Gallistl, *Würzb. Jahrb. Altert. N. F.* 7, 1981, 235ss; Burkert, *Greek Religion*, Cambridge Mass. 1985, 280; Verbruggen, *Le Zeus Crétois*, Paris 1981, 47; 76; 123ss; 200ss; West, *Orphic Poems* 50s; 153; 170; 174; Freyburger-Galland-Freyburger-Tautil, *Sectes religieuses en Grèce et à Rome*, Paris 1986, 77s; Turcan in: *L'association Dionysiaque dans les sociétés anciennes. Actes de la Table ronde de l'École Française de Rome*, Rome 1986, 235ss; Casadio, *Didattica del Classico* 2, Foggia 1990, 278ss; Cozzoli in: Masaracchia (ed.), *Orfeo e l'orfismo*, Roma 1993, 155ss; Pugl. Carr., *Le lamine d'oro 'orfiche'*, Milano 1993, 46 (= *Le lamine d'oro orfiche*, Milano 2001, 90ss; cf. *Les lamelles d'or orphiques*, Paris 2003, 90s); Collard-Cropp-Lee, *Euripides. Selected Fragmentary Plays*, I, Warminster 1995, 53ss; 58ss; 67ss; Albinus, *The house of Hades*, Aarhus 2000, 115; Jouan-Van Looy ad loc. et Notice p. 310ss; Tzifopoulos in: Abagianou (ed.), *Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου*, Ἀθήνα 2002, 163s; Bernabé in: López Férez (ed.), *La tragedia griega en sus textos*, Madrid 2004, 257ss | sunt μύσται Iovis Idaei qui loquuntur, cf. Porphyr. *De abst.* 4, 19 ὅς (i. e. Eur.) τοὺς ἐν Κρήτῃ τοῦ Διὸς προφήτας ἀπέχεσθαι φησι διὰ τούτων. λέγουσι δ' οἱ κατὰ τὸν χορὸν πρὸς τὸν Μίνω, cf. Hieronym. *adv. Iovinian.* 14 *Euripides in Creta Iovis prophetas non solum carnibus sed et coctis cibis abstinuisse refert* || 1 παῖ τῆς Τυρίας del. Bothe (denuo Cobet) probantibus Nauck, Arnim, Austin, Collard-Cropp-Lee, Jouan-Van Looy : παιδὸς Τυρίας Grenfell-Hunt | τέκνον Εὐρώπης secl. Merk. prob. Corbato : textum receptum def. Bentley, Hartung, Wagner, Cantarella, Bernabé; cf. Eur. *Hypsipyl.* fr. 5 col. 3, 21-22 (p. 63 Cockle) Φοῖνικος (West : -ας II) Τυρία παῖς / Εὐρώπα λιποῦς' ἐπέβα / Διοτρόφον Κρήταν ἱερὰν / Κουρήτων τροφὸν ἀνδρῶν κτλ | Εὐρώπας cod. praeter Mon. 46 || 2 Ζηνός Bentley ed. : Ζανός cod. || 3 cf. B 649 Κρήτην ἑκατόμπολιν, Hor. *Ep.* 9, 29 *centum nobilem Cretam urbibus*, Ovid. *Art. Am.* 1, 297s *centum quae sustinet urbes* /... *Creta*, Boardman, *The Cambridge Ancient History*, III², 3, 222ss || 4 προλιπών Hartung, Nauck ed. : προλείπων cod. || 5 οἷς Bentley : οὖς Porphyr. Erot. ed. | αὐθις εὖνις Erot. | τμηθεῖσα δοκοῦς post Χαλύβωι πελέκει transp. Wil. : post στεγανούς παρέχει transp. von Arnim prob. Austin, Collard-Cropp-Lee, Jouan-Van Looy : τμηθεῖς' ἀν' ὅρος v. Arnim || 5 αὐθιγενὴς — 8

V. FRAGMENTA ORPHICA

στεγανούς παρέχει Χαλύβωι πελέκει
καὶ ταυροδέτῳ κόλλῃ· ξυνθεῖς
ἀτρεκεῖς ἄρμους κυπάρισσος.
ἀγνὸν δὲ βίον τείνομεν ἐξ οὗ
Διὸς Ἰδαίου μύστης γενόμεν,

10

κυπάρισσος] cf. Plat. Leg. 625b (de Cnosso) καὶ μὴν ἔστιν γε ... προϊόντι κυπαρίττων τε ἐν τοῖς ἄλσεσιν ὕψη καὶ κάλλη θαυμάσια, cf. Collard-Cropp-Lee 68 | de cupresso ap. Orphicos cf. adn. ad Lam. Hipp. (fr. 474) 3 | δοκὸς de Smedt (Vulcanius), Scaliger prob. Nauck, Cantarella : δορὸς Porphy. : ἀν' ὄρος v. Arnim || 6 τετανοὺς ... πελεκεῖς Erot. | χαλ. πελ. τμηθ. Wil. || 7 ταυρολέτῳ (vel -λέγω) Erot. : ταυροδέτους Porson : στερροδέτῳ Herw. : τορνοδέτους Hartung : secl. Bentley prob. Cantarella in text. (in comm. p. 65 servare prop.) | ταυροδέτῳ] non 'taurino sanguine agglutinatum' (ut voluit Harrison, Prolegomena 480 et 482, tauros in templo sacrificatos esse rata, prob. Burkert, Greek Religion 280, cf. et. Casadio 281) sed 'agglutinatum glutine de taurina pelle facto', ut demonstravit Cozzoli 156ss (cf. Aristot. Hist. An. 3, 11 ἔνεστι δ' ἐν τοῖς δέρμασι πᾶσι γλισχρότης μυζώδης ... οἷον ἐν τοῖς τῶν βοῶν, ἐξ ἧς ποιούσι τὴν κόλλαν, Plin. Nat. hist. 11, 94, Anon. Alch. 380, 10 Berthelot et ταυρόκολλα ap. Polyb. 6, 23, 3, Diosc. 3, 87, Antyll. ap. Orib. 10, 23, 6, Gal. 12, 382 K., Paul. Aeg. 7, 3 et IG II (2) 1672, 160s κόλλαν ταυρέαν), cf. et. Ὀρλάνδου-Τραυλοῦ, Λεξικὸν ἀρχαίων ἀρχιτεκτονικῶν ὄρων, Ἀθηναί 1986, s. v. κόλλα; Collard-Cropp-Lee 68 | κόλλῃ ξυνθεῖς' Cantarella (in comm. p. 65) : κολληθεῖς Erot. : unde κολληθεῖς' Bentley prob. Cantarella in text. : κρηθεῖς' Porphy. : κόλλῃ κραθεῖς' Hermann ap. Lob. prob. Dind., Wagner, Nauck, Austin, Collard-Cropp-Lee, Jouan-Van Looy : κόλλῃ ζευχθεῖς' Wil. : κόλλῃ πηχθεῖς' dub. Austin in app. : κολληθεῖς' εἰς Arnim (qui et αφ' pro ἐξ prop.) || 8 κυπάρισσος Bentley prob. Hartung, Wil., Arnim, Cantarella, Austin, Collard-Cropp-Lee, Jouan-Van Looy : κυπαρίσσου Porphy. prob. Nauck, Corbato | de templo ligneo et sine clavis vid. inscr. Rom. aet. ap. Sokolowski 59, 17ss., p. 114 [καὶ μηθεῖν εἰσ[φ]έρειν ... [μη]δὲ κλειδῖον, μηδὲ δακτύλιον σιδηροῦν κτλ. cf. 60 (Minoa, Amorg. V/ IV a. C. n.), LGS II 63; 117, LSA 14; 68, vid. et. Cantarella 116, adn. 13; Bernabé 269 || 9 ἀγνὸν] cf. Casadio 282 | τείνω μὲν Arnim : τείνω Nauck prob. Cantarella : trad. def. Hartung, Wagner, Austin (qui cft. Eur. Herc. 858 μαρτυρόμεσθα δρώσα et laud. Dodds ad Bacch. 669 et K.- G. I, 84) et servant Collard-Cropp-Lee | τείνομεν] praes. i. e. 'in sanctitate perseveramus', cf. Bernabé 271; vid. et. Aesch. Prom. 537 τὸν μακρὸν τείνειν βίον, Eur. Med. 670 τείνεις βίον | de vita Orphica cf. fr. 625ss || 9 ἐξ οὗ – 15 ὁσιωθεῖς] de ritibus initiationis loquuntur, post quos mystae vitam sanctam agunt, cf. Casadio 291; Bernabé 271ss || 10 Διὸς Ἰδαίου μύστης] nonnulli viri docti Euripidem cultum fabulosum finxisse putaverunt (vid. statum quaestionis ap. Latte, Verbruggen 123ss; Jouan-Van Looy, Notice 311s), cf. e. g. Moulinier 63: 'remarquons d'abord qu'il s'agit là de rites fabuleux et que ce texte ne nous apprendrait rien sur ce qui se passait réellement à l'époque classique'; Austin ad loc.: 'poeta varios cultus in unum contraxit, et errant qui hoc fragmentum ad Orphicorum doctrinam spectare credunt.

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

καὶ {μη} νυκτιπόλου Ζαγρέως βροντὰς
τάς τ' ὠμοφάγους δαΐτας τελέσας

est enim coryphaeus uno eodemque tempore Iovis Idaei sacerdos (10), noctivagi Zagrei armentarius (11) Cybelaeque minister (13-15) : contradixerunt Casadio 283; Bernabé 286: 'Eurípides ... traza un cuadro coherente, calificable ... como órfico y que ... constituye un testimonio precioso para documentar la presencia de seguidores del orfismo en Atenas y para configurar un cuadro de los principales rasgos que caracterizan a estos creyentes', cf. iam West, Orphic Poems 170: 'the picture he has constructed must have seemed plausible to his Athenian audience' || 11 versus difficilis ('utinam intelligerem v. 11!' Wil.) at non desperatus : vid. Bernabé 275ss | μη secl. Grotius ed. | νυκτιπόλου] cf. Heraclit. fr. 87 Marc. = 22 B 14 D.-K. (fr. 587) νυκτιπόλοις, μάγοις, βάκχοις κτλ, cf. et. Νυκτέλιος (de quo vid. adn. ad fr. 613) et Casadio, Il vino dell'anima, Roma 1999, 105 adn. 46 | de Zagreo cf. adn. ad fr. 34, cf. et. Casadio (1990) 288; Verbruggen 121ss | βροτὰς **cod. Lips.** : βρονταῖς Bergk : βιοτὰς ed. Valent. prob. Wagner, v. Arnim, Cantarella (sed huius verbi plur. aliunde ignotum) : βιοταῖ Hartung : βούτας Die. (i. e. idem atque βουκόλος, de quo cf. Inscr. in loco Torre Nova repertam [fr. 585] et comm. ad loc.) : unde βούτης Wil. prob. Austin, Collard-Cropp-Lee, Jouan-Van Looy : repugnaverunt Casadio (1990) 289; Bernabé 273ss (in Hymn. Orph. βούτης 'pastor' significat [Hymn.11, 8] et solum βουκόλος 'sacerdos Orphicus' [Hymn.1, 10; 31, 7], cf. et. Cozzoli 163, adn. 38; et. obiecta verbi τελέσας sunt quae accidunt in initiatione) : σπονδὰς Lob. : trad. def. Nauck, Corbato, West, Casadio (1990), Bernabé || 11-12 βροντὰς τάς τ' ὠμοφάγους δαΐτας τελέσας delenda si sensum explicare nequimus : at optime rem explanavit Casadio (1990, cui adstipulatur Bernabé), coll. Aesch. Edon. fr. 57 Radt (de Cotytis mysteriis) ψαλμὸς δ' ἀλαλάζει· / ταυρόφθογγοι δ' ὑπομυκῶνται / ποθεν ἐξ ἀφανοῦς φοβεροὶ μῆμοι, / τυπάνου δ' εἰκῶν, ὥσθ' ὑπογαίου / βροντῆς, φέρεται βαρυταρβῆς, Anton. Lib. 19 (fr. 569), Strab. 10, 3, 11 (fr. 570), Porphy. Vit. Pyth. 17 (fr. 571), cf. et. Heron. Aut. 20, 4 p. 408 Schmidt καὶ γὰρ ἐν τοῖς θεάτροις ... ἀγγεῖα ἀποσχάζονται βάρη ἔχοντα, ἵνα φερόμενα ἐπὶ διφθέρας ξηρὰς καὶ περιτεταμένης καθάπερ ἐν τυμπάνοις τὸν ἦχον ἀποτελεῖ (de quo vid. Cozzoli 167), vid. et. Lada-Richards, Initiating Dionysos, Oxford 1999, 91s || 12 τάς (τ' deleta) Bergk prob. Hartung, Wagner, v. Arnim, Cantarella, Austin : τοὺς Nauck : textum trad. (et. in P. Oxy.) def. Casadio (1990) et servant Collard-Cropp-Lee | ὠμοφάγους] cf. Eur. Bacch. 139 ὠμοφάγον χάριν, Sokolowski n. 48, p. 123, 125 (fr. 583) 2 ὠμοφάγιον ἐμβαλεῖν, Schol. Clem. Al. Protr. 12, 199, P. Gurob (fr. 578) col. I 14, Iul. Firm. Mat. 6, 5 (fr. 572), Alc. fr. 129, 9 Voigt Ζόννουσον ὠμήσταν, cf. Festugière, Rev. Bibl. 44, 1935, 196 (= Études de religion grecque et hellénistique, Paris 1972, 17); Sokolowski ad n. 48 p. 124 | δαΐτας Hartung prob. Wagner, Wil., Austin, Casadio (1990), Collard-Cropp-Lee : δαΐτας **cod.** : unde δαΐτας Bergk (coll. Hesych. s. v. ὠμοφάγους δαΐτας· τοὺς τὰ ὠμα κρέα μερίζοντας καὶ ἐσθίωντας, eod. δ. 110 δαΐτας· μεριστάς, eod. δ. 144 δαιτροῖ· μερισταῖ) prob. Cantarella : at potius δαΐτας τελέσας legendum, cf. Theocr. 7, 32 δαῖτα τελεῦντι (vid. Cozzoli 172); vid. et. Iul. Firm. Mat. De

V. FRAGMENTA ORPHICA

Μητρί τ' ὀρεΐαι δαΐδας ἀνασχών
 μετὰ Κουρήτων
 βάκχος ἐκλήθην ὀσιωθεΐς.
 πάλλευκα δ' ἔχων εἴματα φεύγω
 γένεσιν τε βροτῶν καὶ νεκροθήκας
 οὐ χριμπτόμενος, τὴν τ' ἐμψύχων
 βρώσιν ἐδεστῶν πεφύλαγμαι.

15

err. 6, 4 (fr. 332) *vivunt laniant dentibus taurum, crudeles epulas* | *mystae carnem in initiatione solum voraverunt, postea ab ea per totam vitam abstinent* | qua de causa poeta aorist. γενόμεν, τελέσας, ἀνασχών, ἐκλήθην, ὀσιωθεΐς utitur ad initiationis tempus referens, sed praes. τείνομεν et φεύγω et perf. πεφύλαγμαι de statu vitae suae ('Ορφικοῦ βίου) loquens; similia in P.Gurob (fr. 578) invenimus || 13 Μητρί Cantarella : μητρί ed. | Μητρί τ' ὀρεΐαι] i. e. Rheae-Cybelae | ὀρεΐαι δαΐδας Scali-ger ed. Valent. prob. Hartung, Wagner, v. Arnim, Cantarella, Austin, Collard-Cropp-Lee : ὀρεΐαι δαΐδας Nauck : ὀριοδᾶδας libri | δαΐδας] de re cf. Eur. Ion. 716, Aristoph. Ran. 313s; 1361, Collard-Cropp-Lee 70 || 14 μετὰ Κουρήτων Blaydes, Wil., prob. v. Arnim, Austin, Collard-Cropp-Lee : καὶ Κουρήτων cod. P. Oxy. : καὶ Κουρήτων <ἐνόπλοισι χοροῖς> West, Orphic Poems 153 adn. 141 | de Curetibus vid. adn. ad fr. 198 || 15 βάκχος] cf. Lam. Hipp. (fr. 474) 16 et adn. ad loc. | totam rem sic interpretari potes: in Creta cultus familiae divinae Iovis, Rheae-Cybelae et Bacchi Ζαγρέως in montis Idae spelunca celebrabatur, in quo mystae sub luce taedarum initiabantur; falsa tonitrua audiebant, Curetes videbant et carnem devorabant, et post mysticam experientiam noxam purgabant (de differentia cum iis quae in Eur. Bacch. 120s enarrantur cf. Bernabé 283) || 16ss vita Orphica describitur, cf. Casadio (1990) 294 | πάλλευκα] cf. Herodt. 2, 81, 2 (fr. 650) οὐδὲ ... ὅσιόν ἐστι ἐν εἰρινέοις εἴμασι θαφθῆναι, Inscr. myrn. (fr. 582) 10 μηδὲ μελανφάρους προσίνει βωμοῖσι, IG XII 5, 739 (= Peek, Der Isishymnus von Andros, 1930), 43 ἡπείλησα μελάμφαρὸν τε βέρεθρον, vid. et. Daux, Bull. Corr. Hell. 81, 1957, 3s; 82, 1958, 358s || 17 γένεσιν] ut opinor non solum de coitu dicitur (cf. Eur. Hipp. 952ss [fr. 627]); verbum in animae generationibus in usu est, cf. Plat. Phaedr. 248d ἐν τῇ πρώτῃ γενέσει, Tim. 42b ἐν τῇ δευτέρῃ γενέσει, Simpl. in Cael. 377 ὁ τροχὸς τῆς γενέσεως, cf. Bernabé 283s | post βροτῶν lac. stat. Wil. (1907), qui add. ψυχῆς τε λύσιν : at postea ipse de lac. dubitavit, Glaube II, 183 adn. 2 : lac. denuo stat. Austin (prob. Jouan-Van Looy) qui e. g. γένεσιν τ' αἰὲ θάνατόν τε βροτῶν tempt. | νεκροθήκας Wecklein, v. Arnim prob. Collard-Cropp-Lee : νεκροθήκαις Wil. prob. Austin : νεκροθήκης cod., serv. Hartung, Wagner, Nauck, Cantarella | de re cf. Tit. Cum. (fr. 652) et comm. ad loc. || 18 τοῖσιν μυσαροῖς post νεκροθήκας ex. gr. add. Diggle | τ' del. Wil., prob. Cantarella, Austin || 18s ἐμ-ψύχων – πεφύλαγμαι cf. fr. 636ss et comm. ad loc.

568 F (32 B IV K., 4 [B 20] C.)

θαῦμα μέγ' ἀνθρώποις πάντων Μάτηρ προοδίκυντι,
τοῖς ὅσοις κίνκρητι καὶ οἱ γονεᾶν ὑπέχονται,
τοῖς δὲ παρεσβαίνουσι θιῶν γένος ἀντία πρᾶτ'·τει.
πάντες δ' εὐσεβίες τε καὶ εὐγλωθοὶ πάριθ' ἄγνοι

568 Epigr. saec. II a. C. n. quod olim in fano aliquo Magnae Matris expositum fuit, in loco qui hodie Hagios Ioannis vocatur inventum, nunc in Museo Candiensi (inv. 43), exscripsit Halbherr, Mus. It. 3, 1890, 735ss n. 183; prim. ed. De Sanctis, Mon. ant. Acc. Linc. 11, 1901, 541ss; cf. Kern, Hermes 51, 1916, 557s; eund., Orph. fr. 32b; Levi, Sill. cors. 371s n. 17; Guarducci, ICr. I XXIII 3; Colli 4 [B 20], Pugl. Carr., Le lamine d'oro 'orfiche', Milano 1993, 46 (= Le lamine d'oro orfiche, Milano 2001, 86ss; cf. Les lamelles d'or orphiques, Paris 2003, 87ss); Tortorelli in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 40s; Tzifopoulos in: Abagianou (ed.), Λατρείες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου, Ἀθήνα 2002, 164ss

568 1 Quint. Smyrn. 9, 391 θαῦμα μέγ' ἀνθρώποισι | Hymn. Cer. 403 μέγα θαῦμα θεοῖς θνητοῖς τ' ἀνθρώποις || 3 Hes. Th. 44, Apoll. Rhod. 3, 402, Quint. Smyrn. 6, 205 al. θεῶν γένος || **5-6** Nonn. Dion. 41, 117 ἄξιον ἔργον

568 de hoc fr. disseruerunt et. Blass, Jahrb. f. Philol. 98, 1891, 1ss; Maass, Ath. Mitt. 18, 1893, 272ss (cf. eund., Orpheus 309ss); Wernicke, Ath. Mitt. 19, 1894, 290ss; Drexler, Wochenschr. f. klass. Philol. 1895, 1291s; Comparetti, Wien. Stud. 24, 1902, 265ss; Wil., Lit. Central. 1903, 1484; Dieterich, Mutter Erde 112ss; Reinach, Rev. Hist. Rel. 26, 1905, 427s; De Sanctis, Mon. Ant. 18, 1908, 314s; cf. et Kern, Hermes 51, 1916, 55ss; eund. Herm. 52, 1917, 475; Nilsson, Minoan Myc. Rel. 397; De Sanctis, Riv. Fil. n. s. 10, 1932, 222ss; Lagrange, Les mystères: l'orphisme, Paris 1937, 141; Casadio, Didattica del Classico 2, Foggia 1990, 293 || 1 πάντων Μάτηρ] Eleuthernae portus Παντομάτριον nominabatur | προοδίκυντι contra metrum || 2 κίνκρητι i.e. 'pocula ministrat' De Sanctis prob. Kern, Colli, Pugl. Carr. : κίνκρητι lapis (i. e. χρήζει sec. Guarducci); de re cf. Pugl. Carr. (1993) 46 (= [2001] 87s) | οἱ γονεᾶν ὑπέχονται] alii alia interpretati sunt (cf. Guarducci ad loc.): 'jene die die Geburt auf sich vollziehen lassen und auf sich nehmen' Dieterich : 'die ihr Geschlecht unter sich haben, also eine göttliche Abkunft als Unterlage haben, die ihren himmlischen Adel nachweisen können' Kern : 'ed essi [oi pro demonstrativo intelligens] sono sicuri di avere ... dietro di sé la propria stirpe' De Sanctis : veri simillimum mihi videtur (monentibus Kern, Colli) 'qui suam stirpem declarant' i.e. qui dicunt formulam in lamellis saepe dictam 'filius Terrae Caelique stellati sum' (cf. Lam. Hipp. [fr. 474] 10 et loc. sim. illic laud.) || 3 παρεσβαίνουσι] i. e. Att. dial. παρεκβαίνουσι quod monente v. d. Comparetti optime def. De Sanctis (1932) 223s, qui et. totum versum acute explanavit || 4 εὐγλωθοὶ Blass, Wil. : εὐγλώθ{ι}οι De

V. FRAGMENTA ORPHICA

ἔνθεον ἐς Μεγάλης Ματρὸς ναόν, ἔνθεα δ' ἔργα 5
γνωσῆ[θ'] ἀθανάτας ἄξια τῷδε ναῶ.

569 T

ANTON. LIB. 19 ἐν Κρήτῃ λέγεται εἶναι ἱερὸν ἄντρον μελισσῶν ἐν ᾧ μυθολογοῦσι τεκεῖν Ῥεάν τὸν Δία καὶ ἔστιν ὅσιον οὐδένα παρελθεῖν οὔτε θεὸν οὔτε θνητόν. ἐν δὲ χρόνῳ ἀφωρισμένῳ ὁράται καθ' ἕκαστον ἔτος πλεῖστον ἐκλάμπον ἐκ τοῦ σπηλαίου πῦρ. τοῦτο δὲ γίνεσθαι μυθολογοῦσιν, 5 ὅταν ἐκζέῃ τὸ τοῦ Διὸς ἐκ τῆς γενέσεως αἷμα.

570 T

STRAB. 10, 3, 11 ἐν δὲ τῇ Κρήτῃ καὶ ταῦτα καὶ τὰ τοῦ Διὸς ἱερὰ ἰδίως ἐπετελεῖτο μετ' ὀργιασμοῦ καὶ τοιούτων προπόλων οἳ περὶ τὸν Διόνυσόν εἰσιν οἱ Σάτυροι· τούτους δ' ὠνόμαζον Κουρήτας, νέους τινὰς ἐνόπλιον κίνησιν μετ' ὀρχήσεως ἀποδιδόντας, προστησάμενοι μῦθον τὸν περὶ τῆς τοῦ 5 Διὸς γενέσεως, ἐν ᾧ τὸν μὲν Κρόνον εἰσάγουσιν εἰθισμένον καταπίνειν τὰ τέκνα ἀπὸ τῆς γενέσεως εὐθύς, τὴν δὲ Ῥεάν πειρωμένην ἐπικρύπτεσθαι τὰς ὠδῖνας κτλ.

Sanctis, Guarducci : ευγλωθοι lapis || 6 γνωσῆ[θ'] i.e. fut. dor. γνωσῆθε < -σθε, cf. De Sanctis (1932) 223 | de ναῶ cf. Guarducci ad loc. | cum Eur. Cret. fr. 2 Jouan-Van Looy (fr. 567) recte comparavit Pugl. Carr. (1993) 47 (= [2001] 89; cf. [2003] 87ss)

569 cf. Casadio, *Didattica del Classico* 2, Foggia 1990, 284 et adn. 19 || 1 μελισσῶν] cf. Colum. 9, 2, 4 *an Cretae Saturni temporibus* (sc. *apes natae sunt*) *ut Nicander* (fr. 94 Schneider), de re vid. et. comm. ad fr. 209 || 2 «οὐκ» ἔστιν Muncker : *textum trad. def. Papat homopoulos* || 3 ἕκαστον ἔτος] cf. Papat homopoulos ad loc. p. 111 adn. 5 || 4 πῦρ] cf. Cook, *Journ. Hell. Stud.* 15, 1895, 6 adn. 34; Faure, *Fonction des cavernes crétoises*, Paris 1964, 110ss; Papat homopoulos ad loc., p. 112 adn. 6

570 cf. Casadio, *Didattica del Classico* 2, Foggia 1990, 285 | cf. et. fr. Theogoniae in quibus de Rhea (fr. 198), Iove puero (fr. 213), Proserpina (fr. 278) et Baccho (fr. 297) a Curetibus custoditis agitur | cf. et. adn. ad fr. 198 || 2 μεθ' ὀργ. codd. praeter Dn | προσπόλων Cen | οἳ] οἱ δ || 4 ὀρχήσεως] cf. Latte, *De saltationibus Graecorum*, Gießen 1913, 41ss

571 T

PORPHYR. Vit. Pyth. 17 Κρήτης δ' ἐπιβὰς (sc. Pythagoras) τοῖς Μόργου μύσταις προσήκει ἐνὸς τῶν Ἰδαίων Δακτύλων, ὑφ' ᾧ καὶ ἐκαθάρθη τῇ κεραυνίαι λίθῳ, ἔωθεν μὲν παρὰ θαλάττῃ πρηνῆς ἑκταθεῖς, νύκτωρ δὲ παρὰ ποταμῳ ἄρνειοῦ μέλανος μαλλοῖς ἐστεφανωμένος. εἰς δὲ τὸ Ἰδαῖον καλούμενον ἄντρον καταβὰς ἔρια ἔχων μέλανα τὰς νομιζόμενας τρεῖς ἐννέα 5 ἡμέρας ἐκεῖ διέτριψεν καὶ καθήγισεν τῷ Διὶ τὸν τε στορνύμενον αὐτῷ κατ' ἔτος θρόνον ἐθεάσατο.

572 T

IUL. FIRM. MAT. De err. 6, 5 (89 Turcan, cf. fr. 332) Cretenses ut furentis tyranni saevitiam mitigarent, festos funeris dies statuunt, et annum sacrum trieterica consecratione componunt, omnia per ordinem facientes quae puer moriens aut fecit aut passus est. vivum laniant dentibus taurum, crudeles epulas annuis commemorationibus excitantes, et per secreta silvarum clamoribus dissonis eiulantes 5 fingunt animi furentis insaniam, ut illud facinus non per fraudem factum, sed per insaniam crederetur. praefertur cista in qua cor soror latenter absconderat, tibiurum cantu et cymbalorum tinnitu crepundia, quibus puer deceptus fuerat, mentiuntur. sic in honorem tyranni a serviente plebe deus factus est qui habere non potuit sepulturam.

10

Orphica Athenis (frr. 573-577)

edam hic tantum fragmenta de ritibus Orphicis Athenis priscae aetatis memoratis (fragmenta autem theogonica et aliorum carminum singularium sic ut fragmenta de animae natura origine fato etc. suis locis alibi edam quamquam Athenis nota fuerint); de rebus Eleusiniis vid. frr. 379ss | vid. et. Musaei fragmenta | de re optime disseruit Graf, Eleusis und die orphische Dichtung Athens in vorhellenistischer Zeit, Berlin-New York 1974 | de Orphicis ap. Platonem cf. Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 67ss | ad has quaestiones pertinentia conspiciuntur et. in Lege Solonis ap. Dig. 47, 22, 4 (fr. 342a Martina = 76a Ruschenbusch) ἐὰν δὲ δῆμος ἢ φράτορες ἢ ὀργεῶνες ἢ γεννηταί

571 similia trad. Cyrill. Alex. c. Iulian. 10 Patr. Gr. 76, 342C Migne | cf. Casadio, Didattica del Classico 2, Foggia 1990, 285 || 1 τοῖς] τῆς V || 3 πρηνῆς B pr. m. V pr. m. || 5 μέλανα καὶ τὰς Porphy. | νομιζόμενας τρεῖς] νενομισμένας τριτὰς Cyrill.

572 cf. Casadio, Didattica del Classico 2, Foggia 1990, 291 et adn. 48 cum bibl.; Bernabé in: López Férez (ed.), La tragedia griega en sus textos, Madrid 2004, 278s | vid. comm. ad fr. 332

V. FRAGMENTA ORPHICA

ἢ σύσσιτοι ἢ ὁμοτάφοι ἢ θιασῶται ἢ ἐπὶ λείαν οἰχόμενοι ἢ εἰς ἐμπορίαν ὅτι ἂν τούτων διαθῶνται πρὸς ἀλλήλους, κύριον εἶναι, ἐὰν μὴ ἀπαγορεύσῃ δημόσια γράμματα (ubi vestigia de ritibus mystericis inveniri possunt; de re cf. Ferguson, *Harv. Theol. Rev.* 37, 1944, 61ss; Freyburger-Galland-Freyburger-Tautil, *Sectes religieuses en Grèce et à Rome*, Paris 1986, 62s; Lambert, *The Phratries of Attica*, Ann Arbor 1993; Ustinov, *Kernos* 9, 1996, 227ss; Jones, *The Associations of Classical Athens*, New York-Oxford 1999), vid. et. Paus. 8, 37, 5 (fr. 39) παρὰ δὲ Ὁμήρου Ὀνομάκριτος παραλαβὼν τῶν Τιτάνων τὸ ὄνομα (Ξ 279) Διονύσῳ τε συνέθηκεν ὄργια καὶ εἶναι τοὺς Τιτᾶνας τῷ Διονύσῳ τῶν παθημάτων ἐποίησεν αὐτουργοὺς (de quo cf. Lob. 335, 384; Nilsson, *Harv. Theol. Rev.* 28, 1935, 202; eund., *Gesch. Gr. Rel.*, München ³1967, I, 685ss; Guthrie, *Orpheus* 13s; Linforth 351; Dodds, *The Greeks and the irrational* 155; Burkert, *Homo Necans* 225 adn. 43; Colli fr. 4 [B 1] et adn. ad loc. p. 405; Sfameni in: Vattioni [ed.], *Atti V Settimana Sangue e Antropologia*, Roma 1984, 187; eand., *Studi Della Corte V*, Urbino 1988, 136ss; Freyburger-Galland et al. 117)

ad τελεταῖς Athenis studendum pertinentia videntur et. Plat. Leg. 815c ὅση μὲν βακχεία τ' ἐστὶν καὶ τῶν ταύταις ἐπομένων, ἃς Νύμφας τε καὶ Πᾶνας καὶ Σειληνοὺς καὶ Σατύρους ἐπονομάζοντες, ὥς φασιν, μιμοῦνται κατωινωμένους, περὶ καθαρμούς τε καὶ τελετάς τινας ἀποτελούντων, σύμπαν τοῦτο τῆς ὀρχήσεως τὸ γένος οὐθ' ὥς εἰρηνικὸν οὐθ' ὥς πολεμικὸν οὐθ' ὅτι ποτὲ βούλεται ράιδιον ἀφορίσασθαι, *Euthyd.* 277d (fr. 602) οἷον ποιεῖτον τῷ ξένῳ περὶ σέ· ποιεῖτον δὲ ταῦτόν ὅπερ οἱ ἐν τῇ τελετῇ τῶν Κορυβάντων, ὅταν τὴν θρόνῳσιν ποιῶσιν περὶ τοῦτον ὃν ἂν μέλλωσι τελεῖν. καὶ γὰρ ἐκεῖ χορεία τις ἐστὶ καὶ παιδιὰ, εἰ ἄρα καὶ τετέλεσαι (de quibus cf. Lada-Richards, *Initiating Dionysus*, Oxford 1999, 101), *Philostr. Vit. Apoll.* 4, 21 ἐπιπλήξει δὲ λέγεται περὶ Διονυσίων Ἀθηναίους, ἃ ποιεῖται σφισιν ἐν ὥραι τοῦ ἀνθεστηριῶνος· ὁ μὲν γὰρ μονωιδίας ἀκροασομένους καὶ μελοποιίας παραβάσεών τε καὶ ῥυθμῶν, ὅποσοι κωμωιδίας τε καὶ τραγωιδίας εἰσίν, ἐς τὸ θέατρον ξυμφοιτᾶν ὤετο, ἐπεὶ δὲ ἤκουσεν, ὅτι αὐλοῦ ὑποσημήναντος λυγισμοὺς ὀρχοῦνται καὶ μεταξὺ τῆς Ὀρφείως ἐποποιίας τε καὶ θεολογίας τὰ μὲν ὥς Ὡραι, τὰ δὲ ὥς Νύμφαι, τὰ δὲ ὥς Βάκχαι πράττουσιν, ἐς ἐπίπληξιν τούτου κατέστη, de quo cf. Burkert, *Homo Necans* 225s; Lada-Richards 96 l cf. et. *calendarium Atticum saec. I p. C. n.* (Sokolowski, *Lois sacrés* 52) ubi Ceres, Proserpina, Iuppiter, Bacchus Saturnus et al. laudantur ('il me semble qu'il s'agit du culte d'une association imbue de panthéisme et d'orphisme' Sokolowski ad loc.)

573 T (3 K., 4 [A 41] C.)

(I) PLAT. Resp. 364b ἀγύρται δὲ καὶ μάντις ἐπὶ πλουσίων θύρας ἰόντες

573 cf. Lob. 643; Die. II, 3 168 adn. 5; Zeller I6 123, 2; Schuster 7; 14; Gruppe, *Suppl.* 713; 720; Susemihl, *Ind.* XVII; Maass, *Orph.* 76; Rohde, *N. Heidelb. Jahrb.* 6,

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

πείθουσιν ὥς ἔστι παρὰ σφίσι δύναμις ἐκ θεῶν ποριζομένη θυσίαις τε καὶ ἐπιωδαῖς, εἴτε τι ἀδίκημά του γέγονεν αὐτοῦ ἢ προγόνων, ἀκείσθαι μεθ' ἡδονῶν τε καὶ ἐορτῶν, ἐάν τέ τινα ἐχθρὸν πημῆναι ἐθέλῃ, μετὰ σμικρῶν δαπανῶν ὁμοίως δίκαιον ἀδίκῳ βλάψειν ἐπαγωγαῖς τισιν καὶ καταδέσμοις, 5 τοὺς θεοὺς, ὥς φασιν, πείθοντές σφισιν ὑπηρετεῖν ... βίβλων δὲ ὁμαδὸν παρ-
έχονται Μουσαίου (fr. 13 I, 35 II, 76 III) καὶ Ὀρφέως, Σελήνης τε καὶ Μου-

1895, 3 = Kl. Schr. II, 295; eund., *Psyche* II, 127; Tannery, *Rev. de philol.* 25, 1901, 317; Wil., *Glaube* II, 191s; Guthrie, *Orpheus* 201s; Boyancé, *Culte des Muses* 14ss; Moul-
nier, *Orphée* 34s; Montégu, *Folia* 12, 1959, 76s; Burkert, *Lore and Science* 191; Graf, *Eleusis* 14; 95; Adorno in: *Orphismo in Magna Grecia*, Napoli 1975, 16s; Alderink, *Creation* 1981, 74s; Parker, *Miasma*, Oxford 1983, 300; West, *Orphic Poems* 21; Sfa-
meni in: Vattioni (ed.), *Atti V Settimana Sangue e Antropologia*, Roma 1984, 145; Freyburger-Galland-Freyburger-Tautil, *Sectes religieuses en Grèce et à Rome*, Paris 1986, 123s; Bravo, *Poikilia*, *Études offertes à J.-P. Vernant*, Paris 1987, 207s; 72ss; Casadesús, *Revisió de les principals fonts per a l'estudi de l'orisme a l'epoca clàs-*
sica (Plató i el Papir de Derveni), Tesi Doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra 1995, 89ss; eund., in: Peláez (ed.), *El dios que hechiza y encanta. Magia y Astrología en el mundo clásico y helenístico*, Madrid 2002, 191ss; Sorel, *Orphée et l'orisme*, Paris 1995, 10ss; Baumgarten, *Heiliges Wort und Heilige Schrift bei den Griechen*, Tübingen 1998, 73s; Burkert, *Da Omero ai magi*, Venezia 1999, 64; eund. in: Buxton (ed.), *From myth to reason?*, Oxford 1999, 102; Casadio, *Il vino dell'anima*, Roma 1999, 136ss; Graf in: Cerri (ed.), *La letteratura pseudepigrafa nella cultura greca e romana*, Napoli 2000, 67ss; Jiménez San Cristóbal, *Estud. Clás.* 121, 2002, 112s; Martín Hernández, *MHNH* 3, 2003, 60s; praecipue quae accuratissime disseruit Linforth 77ss (et recens. Festugière, *Rev. ét. gr.* 59-60, 1946-1947, 487ss) | Plato eodem circulo locat Orpheotelestas magosque || 1 ἀγύρται δὲ καὶ μάντις] cf. Strab. 7, fr. 10a Radt (fr. 554) ἀγυρτεύοντα, 10, 3, 23 (fr. 670) τῶν δ' ἐνθουσιασμῶν καὶ θρησκείας καὶ μαντικῆς τὸ ἀγυρτικὸν καὶ γοητεία ἐγγύς, Plut. *Pyth. orac.* 25 p. 407c (fr. 808) τὸ ἀγυρτικὸν καὶ ἀγοραῖον sec. Nilsson, *Opuscula* II, 658; eund., *Gesch. Gr. Rel.*, München³ 1967, I, 696s, non genuini Orphici, sed in deterius mutati : non Orphici sec. Linforth 75ss, cf. et. Tannery, *Rev. de Philol.* 25, 1901, 317ss; Scalera McClintock, *Filosofia e Teologia* 2, 1988, 139s : potius 'alcuni che ricorrono anche ai testi orfici, ma che costituiscono un gruppo più grande ... che va dal fanatismo al puro mercantilismo e all'abuso del candore e delle credenze altrui' Bernabé in : Sfa-
meni (ed.), *Destino e salvezza* 50 (cf. et. 56; 80), vid. et. eund., *Homenatge a Miquel Dolç*, Palma de Mallorca 1997, 37ss || 3 ἀδίκημα – ἀκείσθαι] cf. fr. 350, 3 λύσιν προγόνων ἀθεμίστων et locos in app. crit. laud. || 5 βλάψει AT : βλάβη F | ἐπαγωγαῖς – καταδέσμοις] de magicis Orpheo tributis cf. fr. 812ss, de καταδεσμοῖς cf. e. gr. Tab. def. 68A 3 Audollent [κα]ταδῶ Θε[ο]δῶρα[ν] πρὸς [τῇ]ν[ν] παρὰ Φε[ρρε]φάττηι καὶ πρὸς [το(ῦ)ς] ἀτελ[έ]σ[το(υ)ς] ubi et. verbis mysteriorum propriis utuntur || 6 βίβλων τε F | cf. Demosth. 18, 259 (fr. 577 I) τὰς βίβλους ἀνεγίγνωσκες | ὁρμαθὸν Lob. coll. Theophrast. *Char.* 6, 9, prob. Colli : textum traditum

V. FRAGMENTA ORPHICA

σὼν ἐγγόνων, ὥς φασι, καθ' ἃς θηηπολοῦσιν, πείθοντες οὐ μόνον ιδιώτας
 ἀλλὰ καὶ πόλεις, ὥς ἄρα λύσεις τε καὶ καθαρμοὶ ἀδικημάτων διὰ θυσίων
 10 καὶ παιδιᾶς ἡδονῶν εἰσι μὲν ἔτι ζῶσιν, εἰσὶ δὲ καὶ τελευτήσασιν, ἃς δὴ
 τελετὰς καλοῦσιν, αἱ τῶν ἐκεῖ κακῶν ἀπολύουσιν ἡμᾶς, μὴ θύσαντας δὲ
 δεινὰ περιμένει || (II) SCHOL. ad loc. (201 Greene) βίβλων] περὶ ἐπιδιδῶν καὶ
 καταδέσμων καὶ καθαρσίων καὶ μειλιγμάτων καὶ τῶν ὁμοίων || (III) PLAT. Leg.
 908d ὁ δὲ δὴ δοξάζων μὲν καθάπερ ἄτερος, εὐφυῆς δὲ ἐπικαλούμενος, δόλου
 15 δὲ καὶ ἐνέδρας πλήρης, ἐξ ᾧ μάντις τε κατασκευάζονται πολλοὶ καὶ περὶ
 πᾶσαν τὴν μαγγανείαν γεγενημένοι, γίνονται δὲ ἐξ αὐτῶν ἔστιν ὅτε καὶ
 τύραννοι καὶ δημηγόροι καὶ στρατηγοί, καὶ τελεταῖς δὲ ἰδίαις ἐπιβεβουλευ-
 κότες, σοφιστῶν τε ἐπικαλουμένων μηχαναί || (IV) PLAT. Leg. 909a ὅσοι δ' ἂν
 θηριώδεις γένωνται πρὸς τῷ θεοῦ μὴ νομίζιν ἢ ἀμελεῖς ἢ παραιτητοὺς
 20 εἶναι, καταφρονούντες δὲ τῶν ἀνθρώπων ψυχαγωγῶσι μὲν πολλοὺς τῶν ζών-
 των, τοὺς δὲ τεθνεώτας φάσκοντες ψυχαγωγεῖν καὶ θεοὺς ὑπισχνόμενοι
 πείθειν, ὥς θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς καὶ ἐπιπιδᾶς γοητεύοντες, ιδιώτας τε
 καὶ ὅλας οἰκίας καὶ πόλεις χρημάτων χάριν ἐπιχειρῶσιν κατ' ἄκρας ἐξαι-
 ρεῖν κτλ || (V) PLAT. Leg. 933a ἄλλη δὲ ἡ μαγγανείαις τέ τισιν καὶ ἐπιδιδᾶς

recte defendit Linforth || 7 Μουσαίου τε **F** || 8 ἐγγόνων Burnet | θηηπολοῦσιν] cf. in-
 fra s. Θηηπολικόν (fr. 692ss) || 9 ἀλλὰ καὶ πόλεις] sec. West, Orphic Poems 23, inter
 alias ad Eleusin alluditur, at cf. P. Derveni col. XX 1 (fr. 470) ἀνθρώπων [ἐμ] πόλεσιν
 ἐπιτελέσαντες et adn. ad loc. | λύσεις τε καὶ καθαρμοὶ] cf. supra ad ἀδίκημα –
 ἀκεῖσθαι et. Carm. Aur. 67s ἄλλ' εἴργου βρωτῶν ᾧ εἵπομεν ἔν τε Καθαρμοῖς ἔν τε
 Λύσει ψυχῆς (cum comm. v. d. Thom ad loc. p. 215ss) | μετὰ θουσίων τε καὶ μετὰ **F** ||
 9 ὥς ἄρα λύσεις – 10 εἰσὶ δὲ καὶ τελευτήσασιν] recte 'during his life and after
 death' Montégu, Folia 12, 1959, 87, coll. Phaedr. 244d (fr. 575) πρὸς τε τὸν παρόν-
 τα καὶ τὸν ἔπειτα χρόνον || 10 παιδιᾶς καὶ ἡδονῶν temptavit Colli coll. Plat. Criti.
 115b : παιδιῶν καὶ ἡδονῶν Lennep, coll. Plat. Leg. 819b, ap. Lob. 643 : παιδιᾶς
 (secluso ἡδονῶν) Madvig, at cf. Plat. Euthyd. 277d (fr. 602) καὶ γὰρ ἐκεῖ χορεία τίς
 ἐστι καὶ παιδιᾶ, εἰ ἄρα καὶ τετέλεσαι et adn. ad loc.; cf. Aristid. Quint. De mus.
 3, 25 (fr. 600 II) ὑπὸ τῶν ἐν ταύταις μελωδιῶν τε καὶ ὀρχήσεων ἅμα παιδιᾶς
 ἐκκαθαίρηται | Linforth 80 iniuria negavit Platonem ad ῥόμβον, ἀστραγάλους κτλ
 in Bacchi fabula (et in ritibus) usurpatos (cf. fr. 306 et 578) allusisse, cf. Guthrie, Or-
 pheus 203; Montégu, Folia 12, 1959, 88; Freyburger-Galland – Freyburger – Tautil ||
 10-11 de τελευτήσασιν / τελετὰς cf. et. Plut. fr. 178 Sandbach (fr. 594) de quo cf.
 et. Burkert in: Orfismo in Magna Grecia, 1975, 96; Riedweg in: Graf (ed.), Ansichten
 griechischer Rituale, Stuttgart-Leipzig 1998, 367 adn. 33; Bernabé in: Τῆς φιλῆς
 τάδε δῶρα. Miscelánea léxica en memoria de Conchita Serrano, Madrid 1999, 462s ||
 12 περιμενεῖ **F** : περιμένειν Cobet || 12-13 καὶ] ἢ quater TW || 13 μειλιγμῶν **T**
 'ex comm. ut vid.' Greene || 14 εὐφυῆς] γρ. φυῆς s. v. **O**⁴ : εὐτυχῆς **AO** || 16 γε-
 γενημένοι Bury : κεινημένοι cod. || 17 καὶ δημηγόροι om. **O** || 19 μὴ secl. Stall-
 baum || 20 τοὺς πολλοὺς **O**² || 22 γοητεύοντας **O**³ || 23-24 ἐξευρεῖν **AO** || 24 ἡ **AO** ||

καὶ καταδέσσει λεγομέναις πείθει τοὺς μὲν τολμῶντας βλάπτειν αὐτούς, 25
ὡς δύνανται τὸ τοιοῦτον, τοὺς δ' ὡς παντὸς μᾶλλον ὑπὸ τούτων δυναμένων
γοητεύειν βλάπτονται || (VI) PLAT. Leg. 933d ἔαν δὲ καταδέσσειν ἡ ἐπαγω-
γαῖς ἡ τισιν ἐπιδαιῖς ἡ τῶν τοιούτων φαρμακειῶν ὠντινωοῦν δόξῃ ὁμοίος
εἶναι βλάπτοντι, ἔαν μὲν μάντις ὦν ἡ τερατοσκόπος, τεθνάτω.

574 T (3 K.)

PLAT. Resp. 366a ἄλλα γὰρ ἐν Ἄιδου δίκην δώσομεν ὧν ἂν ἐνθάδε ἀδικήσω-
μεν, ἢ αὐτοὶ ἢ παῖδες παίδων. ἀλλ', ὦ φίλε, φήσει λογιζόμενος, αἱ τελεταὶ
αὐτὰ μέγα δύνανται καὶ οἱ λύσιοι θεοί, ὡς αἱ μέγιστα πόλεις λέγουσι καὶ
οἱ θεῶν παῖδες ποιηταὶ καὶ προφῆται τῶν θεῶν γενόμενοι, οἱ ταῦτα οὕτως
ἔχειν μηνύουσι.

5

575 T (3 K., 3 [A 11] C.)

PLAT. Phaedr. 244d ἀλλὰ μὴν νόσων γε καὶ πόνων τῶν μεγίστων, ἃ δὴ
παισι ἐκ μηνιμάτων ποθὲν ἐν τισι τῶν γενῶν ἡ μανία ἐγγενομένη καὶ
προφητεύσασα οἷς ἔδει ἀπαλλαγὴν εὔρετο, καταφυγοῦσα πρὸς θεῶν εὐχάς
τε καὶ λατρείας, ὅθεν δὴ καθαρῶν τε καὶ τελετῶν τυχοῦσα ἐξάντη ἐποίησε
τὸν ἑαυτῆς ἔχοντα πρὸς τε τὸν παρόντα καὶ τὸν ἔπειτα χρόνον, λύσιν τῷ 5
ὀρθῶς μανέντι τε καὶ κατασχομένῳ τῶν παρόντων κακῶν εὐρομένη.

26 ὡς <ὄντως> δύνανται Bury | πάντως AO || **28** <τω> τῶν Ast : τῶν <τω> Stall-
baum

574 2 ἡ παῖδες <ἡ παῖδες> Baïter fort. recte || **3** αὐτὰ μέγα δύνανται om. AT | λύσιοι
θεοί] Kern laud. Olympiodor. (i. e. Damasc.) in Plat. Phaed. 87, 13 Norv. (p. 35 We-
sterink) Λυσεὺς ὁ θεὸς (sc. Διόνυσος), vid. fr. 350, 3 λύσιν προγόνων ἀθεμί-
στων : at 'we need not suppose that any particular gods are intended' Linforth 92, coll. loco
Homericolaud. a Plat. Rep. 364d || **4** οἱ θεῶν — γενόμενοι] i.e. Orpheus, Musaeus et
alii, sec. Linforth 91ss, cf. Remp. 364e (fr. 573 I), Tim. 40d (fr. 21) et Bernabé in: Sfa-
meni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 35ss; 42s | οἱ secl. Madvig || **4-5** ἔχειν
οὕτως F || de hoc fr. cf. et. Casadesús, Revisió 143ss; Bernabé 76

575 cf. Lob. 639; de Vries ad loc. 117s; Hackford ad loc. 58ss; Colli ad loc. 384;
Bernabé in: Sfamini (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 77 | vid. et ad fr. 447 |
fr. laud. ab Aristid. Orat. 2, 52 Behr || **1** νόσων τε Aristid. | ποιῶν coni. Valckenaer |
ἃ] ἄτε coni. Heindorf || **1** πόνων — **2** μηνιμάτων] cf. fr. 350, 3 λύσιν προγόνων ἀθεμί-
στων et comm. ad loc. || **2** ἐν Thompson | γενῶν <ῆν> Hermann || **3** εὔρετο Aristid. :
ἦρ. Plat. codd. | θεὸν W || **4** δὴ om. B : καὶ Aristid. || **5** τὸν ἑαυτῆς] τὸν αὐτὴν
Escor. Aristid. : ἑαυτῆς secl. Burnet qui glossema ἔξω ἄτης fuisse suspicatur | πρὸς
τε τὸν παρόντα καὶ τὸν ἔπειτα χρόνον] cf. Remp. 364e (fr. 573) ἔτι ζῶσιν, εἰσὶ
δὲ καὶ τελευτήσασιν et comm. ad loc.

576 F (5 + 235 K., 7 [A 21] C.)

πολλοὶ μὲν ναρθηκοφόροι, παῦροι δέ τε βάκχοι.

576 (I) PLAT. *Phaedo* 69c, unde Iamblich. *Protr.* 96, 3 Des Places, *Stob. Flor.* 3, 4, 122 (III 255, 1 Hense), *pergit* fr. 434 III εἰσὶν γὰρ δὴ, ὥς (om. TPQ Iamblich., *secl.* Burnet) φασιν οἱ περὶ τὰς τελετάς [1] οὔτοι δ' εἰσὶ κατὰ τὴν ἐμὴν δόξαν οὐκ ἄλλοι ἢ οἱ πεφιλοσοφηκότες ὀρθῶς (ὀρθῶς om. Iamblich.) || (II) CLEM. ALEX. *Strom.* 1, 19, 92, 3 οὐ μὴν ἀπλῶς πᾶσαν φιλοσοφίαν ἀποδεχόμεθα, ἀλλ' ἐκείνην περὶ ἧς καὶ ὁ παρὰ Πλάτῳ λέγει Σωκράτης· 'εἰσὶ γὰρ δὴ, ὥς φασιν οἱ' (e Plat. add. Stählin) περὶ τὰς τελετάς, [1]', πολλοὺς μὲν τοὺς κλητοὺς, ὀλίγους δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς αἰνιττόμενος, cf. 5, 3, 17, 4 [1] κατὰ τὸν Πλάτωνα. 'πολλοὶ γὰρ κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί·' καὶ 'οὐκ ἐν πᾶσι' φησὶν ὁ ἀπόστολος 'ἡ

576 Georg. Monach. *Chron.* 356, 7 (e Platone) (cf. *Chron. breve red. recent. Patr. Gr.* 110, 417 Migne), Constant. VII Porphy. *De virt. et vit.* 1, 133, 20 ναρθηκοφόροι μὲν γὰρ πολλοί, φιλόσοφοι δὲ σπάνιοι καὶ ὀλίγοι | *Plut. adv. Col.* 1107e 'Ἀριστόδημος ὁ Αἰγυεύς (οἶσθα γὰρ τὸν ἄνδρα τῶν ἐξ 'Ακαδημείας οὐ ναρθηκοφόρον ἀλλ' ἐμμανέστατον ὀργιαστὴν Πλάτωνος) | *Ev. Marc.* 13, 20 πολλοὺς μὲν τοὺς κλητοὺς, ὀλίγους δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς (quae cum Orphico loco concordant Clem. Alex., Theodoret. *Graec. aff. cur. ll. laud.*) | *Schol. Aristoph. Ran.* 420a, Diogenian. 7, 86 πολλοὶ βουκένται, παῦροι δέ τε γῆς ἀροτῆρες (quae cum Orphico loco comparant) | *Heraclit. fr.* 101 *Marc.* (22 B 104 D.-K.) οἱ πολλοὶ κακοί, ὀλίγοι δὲ ἀγαθοί | *Epicharm. fr.* 115 K.-A. = 190 Rodríguez-Noriega πολλοὶ στατῆρες, ἀποδοτῆρες οὐδ' ἂν εἴς (οὐδαμῇ Kaibel, Olivieri) | *Diog. Laert.* 6, 60 (Diogen. *Sin.* V B 273 Giannantoni) πολὺς μὲν ὁ ὄχλος, ὀλίγοι δ' οἱ ἄνθρωποι | *Herodt.* 7, 210, 2 πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες (cf. *Frontin. Strat.* 4, 49 *aiebat quod multos*

576 Orphicis abiudicavit Tannery, *Rev. de Phil.* 25, 1901, 316s mea sententia iniuria : potius 'frase ... certo nata in ambiente orfico o comunque neo-dionisiaco' Bianchi, *La religione greca*, Torino 1975, 230 adn. 1, at 'le vers orphique ... était passé en proverbe' Canivet ad Theodoret. loc., cf. et. Lob. 809; Gruppe, *Suppl.* 719; Dieterich, *Nekyia*² 73; Rohde, *Psyche* II, 279; Tannery, *Rev. de Phil.* 25, 1901, 316; Kern, *Orph.* 45; Guthrie, *Orpheus* 243; Colli, *Physis kryptesthai philei*, Milano 1948, 197; eund., *La nascita della filosofia*, Milano 1975, 5s; Montégu, *Folia* 12, 1959, 86; Hackforth ad *Phaed.* 55; Graf, *Eleusis* 100 adn. 30; Bernabé in: Sfameni (ed.), *Destino e salvezza*, Cosenza 1998, 48; 76; 82 || πολλοί τοι ναρθηκοφόροι *Anth. Diogenian.* : πολλοὶ ναρθηκοφόροι *Suda* : ναρθηκοφόροι μὲν πολλοί *Plat. Stob. Clem. Alex. Iamblich. Hermias* (libri: corr. Couvreur) *Theodoret.* | ναρθηκοφόροι] cf. *Procl. in Hes. Op.* 52 (fr. 307 I) οἱ τελοῦμενοι τῷ Διονύσῳ δηλοῦσι ναρθηκοφοροῦντες, *Orph. Hymn.* 42, 1 Θεσμοφόρον καλέω ναρθηκοφόρον Διόνυσον, et Ricciardelli, *comm. ad loc.*, cf. et. *IGBulg.* III 1, 1517, 15 (fr. 586), TAM VI 822, 7 ἡ σπεῖρα τὸν ναρθηκοφόρον, 817, 7s (II p. C. n.) | *Romana aetate* ναρθηκοφόρος 'has become a special functionary'

γνώσις' || (III) OLYMPIODOR. in Plat. Phaed. 7, 10 (115 Westerink) παρωιδεῖ γὰρ (sc. ὁ Πλάτων) πανταχοῦ τὰ Ὀρφῆως. διὸ καὶ στίχον αὐτοῦ φησιν ἐφεξῆς (69cd): [1]. καὶ ναρθηκοφόροι μὲν, οὐ μὴν Βάκχοι, οἱ πολιτικοὶ φιλόσοφοι, ναρθηκοφόροι δὲ Βάκχοι οἱ καθαρτικοὶ || (IV) OLYMPIODOR. in Plat. Phaed. 10, 3 (141 Westerink), pergit fr. 338 II οὕτω γοῦν καὶ ἀνωτέρω (62b) ἔλεγεν 'ὁ μὲν οὖν ἐν ἀπορρήτοις περὶ αὐτῶν λεγόμενος' καὶ πάλιν (69 c): [1] || (V) OLYMPIODOR. in Plat. Phaed. 8, 7 (123 Westerink) διὸ καὶ παρωιδεῖ ἔπος Ὀρφικὸν τὸ λέγον ὅτι 'ὅστις δ' ἡμῶν ἀτέλεστος, ὥσπερ ἐν βορβόρῳ κείσεται ἐν "Αἶδου' (cf. fr. 434 III), τελετὴ γάρ ἐστιν ἡ τῶν ἀρετῶν βακχεία· καὶ φησιν [1] ναρθηκοφόρους οὐ μὴν Βάκχους τοὺς πολιτικούς καλῶν, ναρθηκοφόρους δὲ καὶ Βάκχους τοὺς καθαρτικούς. sequitur fr. 320 III || (VI) HERMIAS in Plat. Phaedr. 172, 10 COUNT. ὅτε καὶ ἐπώπτευν καὶ τῷ ὄντι τὸ τέλειον ἀπελάμβανον· [1] || (VII) THEODORET. Graec. affect. cur. 12, 35 (430, 6 Canivet) καὶ ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν διαρρήδην διδάσκει (sc. ὁ Πλάτων) ὡς φιλοσόφων πλῆθος ἀδύνατον γενέσθαι· [1] || (VIII) ANTH. PAL. 10, 106 [1] || (IX) TZETZ. Aristoph. Ran. 420a (812, 10 Koster) νῦν δὲ ἐν "Αἶδου ὦν ὁ χορὸς καὶ παρὰ τοῖς κάτω νεκροῖς, αἶψα νεκροῦς οὖν διὰ τὰς δυσπραγίας τοὺς Ἀθηναίους καλεῖ. ἀλλ' ἀρίστως ἡ παροιμία φησίν· [1] καὶ 'πολλοὶ βουκένται, παῦροι δέ τε γῆς ἀροτῆρες' || (X) DIOGENIAN. 7, 86 (Paroem. Gr. I 301, 8) [1] ἐπὶ τῶν προσποιητῶς τι πραττόντων. ὁμοία τῇ 'πολλοὶ βουκένται, παῦροι δέ τε γῆς ἀροτῆρες' || (XI) SUDA s. v. νάρθηξ (III 437, 2 Adler) ζήτηι ἐνταῦθα, ὅτι ὁ νάρθηξ ὠκείωται τῷ μεθύσει καὶ οὕτως ἐλαφρῶι Διονύσει. καὶ τό, [1] (om. A F V : mg. G I M) || (XII) SYNES. Dio 7 οἷς ἡ πρώτη τε ὁρμὴ γέγονεν ἔνθεος, καὶ μένουσιν ἐπ' αὐτῆς, ὅσον ἀνθρώπου φύσις χωρεῖ, πρὸς οὐδεμίαν ἀνθολικὴν τῆς φύσεως μειλισσόμενοι. [1] οὐδ' οὗτοι (οὕτω vel οὕτως ζ) μέντοι (om. C : add. C²) διαρκῶς ἀνέχονται τῆς βακχείας, ἀλλὰ νῦν μὲν ἐν τῷ θεῷ κείνται κτλ., vid. fr. 674 || (XIII) DAMASC. in Plat. Phaed. 1, 170 (105 Westerink), pergit fr. 352 III ὁ Σωκράτης τοὺς πολλοὺς καλεῖ 'ναρθηκοφόρους' Ὀρφικῶς, ὡς ζῶντας Τιτανικῶς

quidem homines habebat, viros autem nullos) | Demosth. 19, 113 πολλοὺς ἔφη τοὺς θορυβοῦντας εἶναι, ὀλίγους δὲ τοὺς στρατευομένους | Zenob. 5, 75 (Paroem. Gr. I 150, 75) = Philochor. FGrHist 328 F195, cf. Anth. Gr. App. Epigr. exhort. 19, Herodian. καθ. προσ. 285, 14, Steph. Byz. s. v. Θρία, Suda s. v. Θριαί· ... πολλοὶ θριόβολοι, παῦροι δέ τε μάντιες ἀνδρες

Nilsson, The Dionysiac mysteries, Lund 1957, 56 | βάκχοι δέ τε παῦροι Plat. Clem. Alex. Theodoret. | βάκχοι] χαι sup. χοι Hermias A | de βάκχοι cf. comm. ad Lam. Hipp. (fr. 474) 16 at cf. Damasc. in Plat. Phaed. 1, 170 (103 Westerink, cf. fr. 307 II) καὶ γὰρ τῷ Διονύσει προτείνουσιν αὐτὸν (sc. νάρθηκα) ἀντὶ τοῦ πατρικοῦ σκήπτρου, καὶ ταύτῃ προκαλοῦνται αὐτὸν εἰς τὸ μερισμόν. καὶ μέντοι καὶ ναρθηκοφοροῦσιν οἱ Τιτάνες et adn. Westerink ad loc. 'the fact that the Titans themselves carry the narthex, which combined with the quotation of Nonnus at the end of fr. 209 ... raises the question whether this masquerade can have provided the original, sinister context for the line "Many carry the thyrsus, few are Bacchants"' | παῦροι] ὀλίγοι Sines. bos | τε om. Sines. bos

577 T (T 205 K., 4 [B 7] C.)

(I) DEMOSTH. 18, 259 ἀνὴρ δὲ γενόμενος (sc. Αἰσχίνης) τῇ μητρὶ τελοῦσιν τὰς βίβλους ἀνεγίνωσκες καὶ τᾶλλα συνεσκευωροῦ, τὴν μὲν νύκτα νεβρίζων καὶ κρατηρίζων καὶ καθαίρων τοὺς τελουμένους καὶ ἀπομάττων

577 'the activities described are thus dated to ca. 380/375. This is the most detailed description of telete in the classical period' Burkert, *Ancient mystery cults* 141 adn. 34, cf. pp. 19 et 96s ubi ritus describuntur | de Sabazii ritibus sec. Lob. 646ss; de Orphicis sec. Dieterich, *Rh. Mus.* 48, 1893, 297s, qui cft. Aristoph. *Nub.* 260ss; vid. et. Harrison, *Prolegomena* 417; Lagrange, *Les mystères: l'orphisme*, Paris 1937, 176; Guthrie, *Orpheus* 212; contra Rohde, *Psyche* II, 110 adn. 1; dub. Graf, *Eleusis* 103 adn. 53; (cf. eund., *Nordionische Kulte*, 1985, 322s); vid. et. Wankel et Yunis ad loc.; West, *Orphic poems* 26s; Freyburger-Galland – Freyburger – Tautil, *Sectes religieuses en Grèce et à Rome*, Paris 1986, 80ss; Versnel, *Ter unus Isis, Dionysus, Hermes. Three studies in henotheism*, Leiden 1990, 114s; 'the cries and some of the symbolism evoke Sabazius, but the officiating priestess ... is Greek, the whole ceremony remarkably resembles indigenous Dionysiac and Orphic rites' Parker, *Athenian religion*, Oxford 1996, 159; cf. et. Giuffrè Scibona in: Bianchi-Vermaseren (ed.), *La soteriologia dei culti orientali nell'impero romano*, Leiden 1982, 552ss; Price, *Religions of the ancient Greeks*, Cambridge 1999, 116s; Jiménez San Cristóbal, *Estud. Clás.* 121, 2002, 113; Henrichs, *Harv. Stud. Class. Phil.* 101, 2003, 222ss || 1 μητρὶ] cf. Burkert in: Meyer et Sanders, *Jewish and Christian self-definition*, London 1982, III, 7 et adn. 29; eund., *Ancient Mystery cults* 33 || 2 βίβλους] cf. Plat. *Remp.* 364 (fr. 573 I) βίβλων δὲ ὅμαδον παρέχονται et adn. ad loc. | τὰς βίβλους ἀνεγίνωσκες] i.e. ἱερὸν λόγον sec. Yunis ad loc., cf. Henrichs 222ss | icon. cf. *picturam Pompeianam* in "Villa dei misterii" ubi puer legens figuratur, cf. *similia in villa Farnesina* (cf. Matz, *Διονυσιακή τελετή*, 1963 pl. 5) et *musivum opus in Djemila-Cuicul* (de quo cf. Geyer, *Das Problem des Realitätsbezuges in der dionysischen Bildkunst der Kaiserzeit*, Würzburg 1977, 148, pl. 14), vid. Burkert, *Ancient Mystery cults* 70 | συνεσκευωροῦ] 'bei D. wird es nur peiorativ gebraucht' Wankel 1135 || 3 νεβρίζων] de verbi sensu iam disputabant antiqui (cf. infra 21ss) : idem atque νεβρίδα ἐνημμένους sec. Wankel 1336 | κρατηρίζων] de vino in ritibus Orphicis adhibito cf. Lam. *Pelinn.* (fr. 485) 6 et adn. ad loc. | cf. et. Lex. *Patm.* 144 (= LGM 154) ἤτοι κινῶν ἐν τοῖς κρατήρσιν, ἢ ἀπὸ κρατήρος σπένδων· οὕτω γὰρ ἐν τοῖς μυστηρίοις ἐγίνετο, cf. Et. M. 535, 25; *Inscr. Milet.* SIG 57, 24 saec. V a. C. n. *ἑκρητηρίσας τέσσερας et carmen Κρατῆρα intitulatum* (cf. fr. 409ss), vid. Wankel 1136s; fort. Demosth. verbis lusit, cf. Hesch. ἐκρατηρίχθημεν· ἐμεθύσθημεν || 3 ἀπομάττων – 4 πιτύροις] sec. Dieterich, *Nekyia* 81s; eund., *Rh. Mus.* 48, 1893, 280 (= Kl. Schr. 122); Eisler, *Orphisch-dionysische Mysteriengedanken in der christlichen Antike*, Leipzig-Berlin 1925, 291; Kern, *Mysterien*, RE XVI 2 (1935) 1281s; Guthrie, *Orpheus* 212 (coll. Harpocr. s. v. ἀπομάττων [cf. infra VII]) in ritibus fabula Titanum representabatur et initiati ut Titanes (cf. fr. 35 et 308) vultum luteo (pro gypso) illinebant : iniuria contradixit Graf, *Eleusis* 105ss; cf. 'damit wird καθαίρων konkretisiert' Wankel 1137,

τῶι πηλῶι καὶ τοῖς πιτύροις, καὶ ἀνιστὰς ἀπὸ τοῦ καθαρμοῦ κελεύων λέ-
γειν ἔφυγον κακόν, εὖρον ἄμεινον, ἐπὶ τῶι μηδένα πώποτε τηλικούτ' ὅλο- 5
λύξαι σεμνυνόμενος (καὶ ἔγωγε νομίζω· μὴ γὰρ οἶεσθ' αὐτὸν φθέγγεσθαι
μὲν οὕτω μέγα, ὀλολύξειν δ' οὐχ ὑπέρλαμπρον), ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις τοὺς κα-
λοὺς θιάσους ἄγων διὰ τῶν ὁδῶν, τοὺς ἐστεφανωμένους τῶι μαράθῳ καὶ τῇ
λευκῇ, τοὺς ὄφεις τοὺς παρείας θλίβων καὶ ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς αἰωρῶν, καὶ
βοῶν 'εὐοῖ σαβοῖ', καὶ ἐπορχούμενος 'Υῆς Ἀττης, Ἀττης Ὑῆς', ἔξαρχος 10

vid. et. Rohde, *Psyche* II, 406s; Pfister, *Katharsis*, RE Suppl. VI (1935) 150 | vid.
comm. ad fr. 308 || 4 ἀναστὰς **QYOPX** || 5 ἔφυγον – ἄμεινον] cf. Zenob. 3, 98
(*Paroem. Gr.* I 82, 11) ἔφυγον – ἄμεινον· αὕτη τάττεται ἐπὶ τῶν μεταβολῆν ἐν
ἐαυτοῖς κρείττονα οἰωνίζομένων κτλ, cf. *Diogenian.* 4, 74 (*Paroem. Gr.* I 243, 4),
Hesych. s. v., *Suda s. v.* (II 491 Adler), *Eust. in Od.* p. 1726, 19, *Ps.-Plut. prov. cent.*
1, 16 (*Paroem. Gr.* I 323, 24), *Arsen. = Apostol.* 8, 16 (*Paroem. Gr.* II 429, 8), *Porphyr.*
De abst. init., *Paus. Att.* ε 87 (183 Erbse = *Carm. Pop.* 9 [855 Page]), cf. *Graf, Eleusis*
106 adn. 54, et *Dodds, comm. ad Eur. Bacch.* 902-905; 'these words constitute a per-
formative utterance, but they, too, may have been recorded in the papyrus roll from
which Aiskhines read to his mother' *Henrichs* 224 (aliter *Yunis ad loc.*: 'the acclama-
tion ... declares the transformative power of the ecstatic experience') || 5-6 ὀλολύξαι] cf.
Deubner, Ololyge und Verwandtes, Abh. Berlin. 1941, 1 (= *Kl. Schr. z. klass. Al-*
tert., *Königstein/Ts.* 1982, 607ss) || 7 ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις] 'the next day the new
initiates are welcomed into the whole company' *Yunis ad loc.* || 8 θιάσους ἄγων] cf.
Schol. ad loc. (234, 10 Dilts) τὸ ἀθροιζόμενον πλῆθος ἐπὶ τελετῇ καὶ τιμῇ τῶν
θεῶν et *Wankel* 1140 | ἐστεφανωμένους] cf. *comm. ad Lam. Thur.* (fr. 488) 6 ||
8-9 τῶι μαράθῳ καὶ τῇ λευκῇ] cf. *Lex. Patm.* 144 (= *LGM* 154) μάραθρον καὶ
λεύκη· φυτὰ μυστικά. καὶ ἡ μὲν μάραθρον ὄφειν ἀγωγός ἐστι διὰ τὴν ὁσμὴν·
Νίκανδρος (Ther. 31ss) γὰρ φησιν ὅτι ἐπὶ τῆς μαράθρου οἱ ὄφεις τὸ γῆρας ἀπο-
δύονται. ἡ δὲ λεύκη καὶ αὕτη μυστικὴ ἐστίν, ἥτοι ὅτι τὸ μὲν ἕτερον τοῦ φύλλου
μέρος λευκόν ἐστι, τὸ δὲ ἕτερον μέλαν, σύμβολον τοῦ τε βίου καὶ τοῦ θανάτου, ἢ
ὅτι Ἑρακλῆς ἀνήλθεν ἐξ Ἀΐδου ταύτῃ ἐστεμμένος, vid. et. *infra ad Harpocr.*
VIII | de re cf. *Olck, Fenchel, RE* VI 2 (1909) 2174; *Gossen, Pappel, RE* XVIII 3
(1949) 1082s; *Wankel* 1140s; *Versnel* 114 adn. 75 || 9 τοὺς ὄφεις τοὺς παρείας] cf.
Harpocr. et al. IX, *Aristoph. Plut.* 690 παρείας ὦν ὄφεις, *Theophrast. Char.* 16 (δαισι-
δαιμονία), 4 καὶ ἐὰν ἴδῃ ὄφιν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἐὰν παρείαν, *Σαβάζιον* καλεῖν, ἐὰν
δὲ ἱερόν, ἐνταῦθα ἥρωϊον εὐθύς ἰδρύσασθαι, *Plut. Alex.* 2, 9 (fr. 579) ὄφεις μεγά-
λους χειροῆθεις et *comm. ad loc.* | de re cf. et. *Gossen-Steier, Schlange* 26 παρείας,
RE II A 1 (1921) 548ss (qui easdem atque Aesculapii angues putat [i. e. speciem quae
hodie *Elaphe longissima* nominatur, sec. *Yunis ad loc.*]); *Dieterich, Mithrasliturgie*
124; *Leisegang, Eranos-Jb.* 1939, 151ss = *Campbell (ed.)*, *The Mysteries. Papers*
from the *Eranos yearbooks*, 2, New York 1955, 194ss; *Nilsson, Gesch. Gr. Rel.*,
³1974, II, 660s; *Dodds, Harv. Theol. Rev.* 33, 1940, 155ss; eund., *The Greeks and the*
Irrational 270ss | θλίβων – κεφαλῆς] cf. *Wankel* 1141 || 10 εὐοῖ σαβοῖ] cf. *inscr. in*
speculo aeneo c.a. 500 a. C. n., *Olbiae reperto* (fr. 564) εὐαῖ ... εἰαί, *Eup. fr.* 94 K.-A.

V. FRAGMENTA ORPHICA

καὶ προηγμένων καὶ κιστοφόρος καὶ λικνοφόρος καὶ τοιαῦθ' ὑπὸ τῶν γραιδίων
προσαγορευόμενος, μισθὸν λαμβάνων τούτων ἔνθρυπτα καὶ στρεπτοὺς καὶ
νεήλατα, ἐφ' οἷς τίς οὐκ ἂν ὡς ἀληθῶς αὐτὸν εὐδαιμονίσειε καὶ τὴν αὐτοῦ
τύχην; || (II) DEMOSTH. 19, 199 οὐκ ἴσασι νῦν οὗτοι τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς τὰς βίβλους
15 ἀναγιγνώσκοντά σε τῇ μητρὶ τελοῦσιν, καὶ παῖδ' ὄντ' ἐν θιάσοις καὶ με-
θύουσιν ἀνθρώποις καλινδούμενον; || (III) DEMOSTH. 19, 249 τελοῦσα μὲν ἡ
μήτηρ αὐτοῦ καὶ καθαίρουσα καὶ καρπουμένη τὰς τῶν χρωμένων οὐσίας ||
(IV) DEMOSTH. 19, 281 τὸν δ' Ἀτρομήτου τοῦ γραμματιστοῦ καὶ Γλαυκοθέας
τῆς τοὺς θιάσους συναγούσης, ἐφ' οἷς ἑτέρα τέθνηκεν ἰέρεια ... ἀφήσετε; ||
20 (V) STRAB. 10, 3, 18 Ἀθηναῖοι δ' ὥσπερ περὶ τὰ ἄλλα φιλοξενούντες δια-
τελοῦσιν, οὕτω καὶ περὶ τοὺς θεοὺς. πολλὰ γὰρ τῶν ξενικῶν ἱερῶν παρε-

εὐαὶ σαβαί (εὐοὶ σαβοῖ *restituēbat* Lob. : *sed* cf. εὐαὶ Aristoph. Lys. 1294, Eccl.
1180), cf. et. Wankel 1142s, cum bibl. | ἐπορχούμενος cum Eup. fr. 88 K.-A. ὅς
καλῶς μὲν τυμπαίνει / καὶ διαψάλλεις τριγῶνοις / κάπκινει ταῖς κοχῶναις /
καὶ ψείθεις ἄνω σκέλη comp. Wankel 1143 (cf. K.-A. ad loc.) | Ὑῆς - Ὑῆς] 'eine
Art inneres Objekt' Wankel 1143 | ἔξαρχος] cf. Eur. Bacch. 140 ὁ δ' ἔξαρχος Βρό-
μιος || 11 κιστοφόρος Rubenius (vid. infra ap. Lexica) : *recte textum trad. def.* Wankel
1141, qui nummos Hellen. aetatis confert (coll. Kienast, Jahrb. für Numismatik und
Geldgesch. 11, 1961, 159ss; Sutherland et al., The cistophoroi of Augustus, London
1979), ubi κιστοφόροι *repraesentantur*, cf. IG X (2) 65 (fr. 664), 8-9 κισταφορήσα-
σα | de cista mystica cf. Jahn, Hermes 3, 1869, 328ss; Cumont, Am. Journ. Arch. 37,
1933, 246s 'rien de surprenant que cette ciste, qui cachait aux yeux des profanes les
symboles mystiques aît été portée dans les processions', cf. Catull. 64, 260 *pars* (sc.
bacchantium) *obscura cavis celebrabant orgia cistis*, P. Gurob (fr. 578) col. I 28 εἰς
τὸν κάλαθον ἐμβαλεῖν et adn. ad loc., Clem. Alex. Protr. 2, 22, 3 (fr. 590) αἱ κίσται
αἱ μυστικαί, vid. et. Burkert in: Carpenter-Faraone (edd.), Masks of Dionysus, Itha-
ca - London 1993, 265 | λικνοφόρος] *secundum fabulam* λίκνον Baccho pro cunis
fuit et in ritibus mystericis ei symbolicum sensum attribuerunt, cf. Clem. Alex. Eclog.
proph. 25, 2 ἐπειδὴ «ὡς» ὁ σῖτος ἀπὸ τοῦ ἀχύρου διακρίνεται (τούτέστιν ἀπὸ τοῦ
ὕλικου ἐνδύματος) διὰ πνεύματος καὶ τὸ ἄχυρον χωρίζεται διὰ τοῦ πνεύματος
λικμῶμενον, οὕτως τὸ πνεῦμα διαχωριστικὴν ἔχει δύναμιν ἐνεργειῶν ὑλικῶν,
Servium auct. in Georg. 1, 166 (fr. 59 VI) *nonnulli Liberum patrem apud Graecos*
Λικνίτην dici adserunt etc.; cf. et. Eitrem, Opferritus und Voropfer der Griechen und
Römer, Kristiania 1915, 298ss; Kroll, Liknon, RE XIII 1 (1926) 538ss; Cumont, Am.
Journ. Arch. 37, 1933, 250ss; Nilsson, Dionysiac Mysteries 21ss; Wankel 1146s |
icon. cf. Cumont 251s | καὶ τοιαῦθ'] 'the titles derived from cultic functions are exo-
tic and humorously abundant; κ. τοι. implies there are even more' Yunis ad loc. | ὑπὸ
τῶν γραιδίων] 'der Sabazioskult war ... ein Frauenkult' Wankel 1147, coll. Aristoph.
Lys. 388ss || 12 ἐνθρυπτα - 13 νηέλατα] cf. Poll. 6, 77; vid. et. Lob. 1050ss; Orth,
Kuchen, RE XI 2 (1922) 2088ss || 13 αὐτὸν ... αὐτοῦ Bekker : αὐτὸν ... αὐτοῦ
vulg. || 17 οὐσίας Markland : οἰκίας cod. || 20ss ex Posidonio sec. Lasserre (monenti-

δέξαντο, ὥστε καὶ ἐκωμωιδήθησαν· καὶ δὴ καὶ τὰ Θράκικα καὶ τὰ Φρυγία.
τῶν μὲν γὰρ Βενδιδείων Πλάτων μέμνηται (**Resp.** 354a), τῶν δὲ Φρυγίων
Δημοσθένους, διαβάλλων τὴν Αἰσχίνου μητέρα καὶ αὐτόν, ὡς τελοῦσιν τῇ
μητρὶ συνόντα καὶ συνθιασεύοντα καὶ ἐπιφθεγγόμενον· εὐοὶ σαβοὶ· πολλάκις 25
καὶ Ὑῆς Ἀττης, <Ἀττης> Ὑῆς. ταῦτα γὰρ ἐστὶ Σαβάζια καὶ Μητρῶια II
(VI) **HARPOCR. Lex.** s. v. νεβρίζων (181 Keaney), cf. **SUDA** s. v. νεβρίζων (III
445, 1 Adler), οἱ μὲν ὡς τοῦ τελοῦντος νεβρίδα ἐνημμένον ἢ καὶ τοὺς τελου-
μένους διαζωννύντος νεβρίσιν, <οἱ δὲ> ἐπὶ τοῦ νεβροῦς διασπᾶν κατὰ τινα
ἄρρητον λόγον. ἔστι δὲ ὁ νεβρισμὸς καὶ παρὰ Ἀριγνώτῃ (**p.** 51, 8 Thesleff) 30
ἐν τῷ Περὶ τελετῶν, cf. **Phot. Lex.** s. v. νεβρίζειν (I 441 Naber) ἢ νεβροῦ δέρ-
μα φορεῖν ἢ διασπᾶν νεβρούς· κατὰ μίμησιν τοῦ περὶ τὸν Διόνυσον πάθους II
(VII) **HARPOCR. Lex.** s. v. ἀπομάττων (36 Keaney) οἱ μὲν ἀπλοϊκώτερον ἀκούου-
σιν ἀντὶ τοῦ ἀποψῶν καὶ ἀπολυμαινόμενος, ἄλλοι δὲ περιεργότερον, οἷον
περιπλάττων τὸν πηλὸν καὶ τὰ πίτυρα τοῖς τελουμένοις, ὡς λέγομεν ἀπομάτ- 35
τεσθαι τὸν ἀνδριάντα πηλῶ· ἤλειφον γὰρ τῷ πηλῶ καὶ τῷ πιτύρῳ τοὺς
μουμένους, ἐκμιμούμενοι τὰ μυθολογούμενα παρ' ἐνίοις ὡς ἄρα οἱ Τιτᾶνες
τὸν Διόνυσον ἐλυμήναντο γύψῳ καταπλασάμενοι ἐπὶ τῷ μὴ γνώριμοι

bus Reinhardt et Heinemann) : sed deest ap. Edelstein-Kidd et Theiler II 22 ἐκω-
μωιδήθησαν] cf. e. g. Cratin. Βουκόλοι et Θράιτται et Aristoph. Ὄραι II 23 Βενδι-
δείων **D cum Plat.** : δῖων cett. | de re cf. **fr.** 258 et 528 II 25 εὐασάβοι **D** : εὐασάμοι
CWvsg II 26 <Ἀττης> add. Kramer ex Demosth. (non prob. Wankel. Radt) : τῆς
ἅπα σύης **δ** : τῆς εὐασίης **s** : τὸ ὕς ἄττης ex ἄττης ὕς n | Ὑῆς] cf. **Phot. Lex.**
s. v. Ὑῆς (II 616 Naber) Et. gen. B (Et. M. 775, 2, Suda s. v. Ὑῆς IV 638, 1 Adler)
ἐπίθετον Διόνυσου, ὡς Κλείδημος (**FGrHist** 323 F 27) ἐπειδὴ, φησὶν, ἐπιτελοῦμεν
τὰς θυσίας αὐτῷ καθ' ὃν ὁ θεὸς ὕει χρόνον. ὁ δὲ Φερεκύδης (**FGrHist** 3 F 90 = **fr.**
90a Fowler) τὴν Σεμέλην Ὑῆν λέγεσθαι καὶ τὰς τοῦ Διόνυσου τροφούς Ὑάδας.
Ἀριστοφάνης (**fr.** 908 K.-A.) δὲ συγκαταλέγει ξενικοῖς θεοῖς τὸν Ὑῆν, cf. **Lex.**
Rhet. Cantabr. 207, 27 Bekker ἐπὶ τῇ γεννήσει αὐτοῦ ἵετοῦ· ὅσε γὰρ ἀμβροσίαν
ἐπ' αὐτῷ ὁ Ζεὺς, **Plut. De Iside** 34, p. 364d καὶ τὸν Διόνυσον Ὑῆν (sc. καλοῦσι)
ὡς κύριον τῆς ὑγρᾶς φύσεως, vid. et. Jessen, Hyes, **RE IX** 1 (1914) 88s; Wankel
1443ss | Σαβάζια] cf. **Lob.** 646ss; Eisele, Sabazios, in: Roscher, **Lex. Myth.**, IV,
232ss, praec. 250; Schaefer, Sabazios, **RE I A** 2 (1920) 1540ss, praec. 1545; Hopf-
ner, **Mysterien VII**, **RE XVI** 2 (1935) 1334ss; Picard, **Rev. Arch.** 1961, 129ss; 'Saba-
zios war wohl ursprünglich mit dem Dionysos identisch' Wankel 1133, ubi plura in-
venies II 27ss 'fragments of an ancient commentary on the passage [sc. Demosth. 18,
259] survive in Harpocraton s. vv. apomaton etc.' Burkert, **Ancient Mystery cults**
141 adn. 34 | cf. **Lex. Patm.** 144 (= **LGM** 154) νεβρίζων· ἤτοι νεβρίδα ἐξημμένους,
ἢ νεβροῦς διασπῶν, μιμήσει τοῦ περὶ Διόνυσον πάθους II 28 οἱ μὲν] τινὲς **Suda G**
in ras. **M** | ἐναίμενον **Suda AFVM** a. c. | ἢ om. **Suda II 29** νεβρίσιν] -εῖν **Suda V** |
<οἱ δὲ> add. **N** | τοῦ] τὸ **Suda GF** : τῷ **Suda AVMP** | διασπᾶν **ep KNP** v. l. **M** :
ἐκσπᾶν **M** : ἐκ διασπᾶν cett. II 30 ἔστι - 31 τελετῶν om. **Suda II 34** ἀπολυμαινό-

γενέσθαι (cf. fr. 308 II). τοῦτο μὲν οὖν τὸ ἔθος ἐκλιπεῖν, πηλῶι δὲ ὕστε-
 40 ρον καταπλάττεσθαι νομίμου χάριν. Σοφοκλῆς ἐν Αἰχμαλωτίσι (fr. 34
 Radt): 'στρατοῦ καθαρτῆς κάπομαγμάτων ἴδρις', καὶ πάλιν· ('alterum versum
 non Sophoclis esse ... sed comici poetae docent numeri' Nauck, cf. Com. Adesp.
 235 K.-A.) 'δεινότητος ἀπομάκτης τε μεγάλων συμφορῶν'. cf. Phot. Lex. s. v.
 ἀπομάττων (I 237 Theodoridis), Suda s. v. ἀπομάττων (I 310, 8 Adler) οἱ μὲν
 45 ἀντὶ τοῦ ἀποψῶν· οἱ δὲ ἀντὶ τοῦ περιπλάττων τὸν πηλὸν καὶ τὰ πίτυρα τοῖς
 τελουμένοις. ἀπομάττεσθαι τὸν ἀνδριάντα τῶι πηλῶι, vid. et. Hesych. s. v.
 ἀπομάγματα· περιθειώματα, s. v. ἀπομάκτης· περικαθαρτῆς II (VIII) HAR-
 pocr. Lex. s. v. λεύκη (163 Keaney) cf. Suda s. v. λεύκη (III 253, 20 Adler) οἱ τὰ
 Βακχικὰ τελούμενοι τῇ λεύκῃ στέφονται διὰ τὸ χθόνιον μὲν εἶναι τὸ φυ-
 50 τόν, χθόνιον δὲ καὶ τὸν τῆς Περσεφόνης Διόνυσον. τὴν δὲ λεύκην πεφυκέναι
 φασὶ πρὸς τῶι Ἀχέροντι, ὅθεν καὶ Ἀχερωίδα καλεῖσθαι παρ' Ὀμήρῳ· [laud.
 N 389s = Π 482s] II (IX) HARPOCR. Lex. s. v. παρείαι ὄφεις (205 Keaney), cf.
 Suda s. v. παρείαι ὄφεις (IV 53, 1 Adler) παρείαι ὀνομάζονται τινες ὄφεις
 παρὰ τὸ παρείας μείζους ἔχειν, ὥς καὶ Κρατῖνος ἐν τῶι Τροφωνίῳ (fr. 241
 55 K.-A.) ὑποσημαίνει, cf. Phot. Lex. s. v. παρείαι ὄφεις (II 61 Naber) ὄφεις πα-
 ρειὰς ἔχοντες μεγάλας, ἱεροί, οὐ τοὺς ἀνθρώπους ἀλλὰ τοὺς ἄλλους ὄφεις
 ἀδικούντες cf. Hesych. s. v. παρείαι ὄφεις· ὄφειν εἶδη μεγάλας παρειὰς
 ἔχόντων· ταῦτα δὲ ἥκιστα δάκνει ἀνθρώπους II (X) HARPOCR. Lex. s. v. εὐοῖ
 σαβοῖ (117 Keaney) Βακχικόν τι ἐπίφθεγμά ἐστι τὸ εὐοῖ. Ἀριγνώτῃ δέ (p.
 60 51, 7 Thesleff) <φῆσιν> [ὥς] ὅτι Τιτῆνες ἔλεξαν εὐοῖ ἀντὶ τοῦ εὐ σοι, τὸ
 εὖρημα τοῦ κατόπτρου ἐπαινέοντες, cf. Phot. Lex. (II 216 Theodoridis) Suda
 s. v. εὐοῖ σαβοῖ (II 477, 17 Adler) Βακχικόν τι ἐπίφθεγμά ἐστιν. Εὐοῖ, σαβοῖ,
 μυστικά μὲν ἐστὶν ἐπιφθέγματα. φασὶ δὲ τῇ Φρυγῶν φωνῇ τοὺς μύστας

μενος Lob. : λυμαινόμενος cod. II 44 οἱ μὲν om. Phot. II 45 οἱ δὲ] ἄλλοι δὲ Suda I
 περιπλάττειν Phot. II 47 ἀπομάγματα Musurus : ἀπόγματα cod. II 48 οἱ – 49
 στέφονται] ἐστέφοντο δὲ οἱ τὰ B. τελ. τῇ λ. Suda II 49 διὰ τὸ χθόνιον ep : αὐτοχ-
 θόνιον pl I εἶναι μὲν ep II 50 τὸν] τὸ Suda AV II 51 φασὶ] φησὶ Suda I Ἀχερωίδα] cf.
 Graf in: Carpenter–Faraone (edd.), Masks of Dionysus, Ithaca-London 1993,
 244 II 54 Κρατῖνος – 55 ὑποσημαίνει om. Suda I Cratin. de anguibus Trophonio sa-
 cris loquitur, de quibus cf. Paus. 9, 39, 3, Bonnechere in: Cosmopoulos (ed.), Greek
 mysteries, London-New York 2003, 169ss I cf. Lex. Patm. 145 (= LGM 155) οὗτος ὁ
 ὄφης ἡμερος εἶναι δοκεῖ, καὶ ἀνθρώπων ἀπέχεσθαι, τοὺς δὲ ἄλλους ὄφεις κατε-
 σθίειν II 59 εὐοῖ om. pl II 59ss cf. Lex. Patm. 145 (= LGM 155) ἐπίφθεγμα Διουν-
 σιακόν. Σαβοῖ δ' εἰσὶν οἱ τῶι Διόνυ-σῳ μούμενοι. Σάβιος γὰρ ὁ Διόνυσος, ἀπὸ
 τοῦ εὐάζειν· οἱ γὰρ βάρβαροι τὸ εὐάζειν σαββάζειν ἔλεγον, vid. Chantraine, Dict.
 Étym., s. v. εὐάζω, de re cf. et. Schaefer, Sabazios, RE I A 2 (1920) 1541; Wankel
 1142s II 60 φῆσιν M om. cett. I ὥς del. Bekker I Τιτῆνες coni. Burkert, Gnomon 39,
 1967, 551 ('der mythische Zusammenhang ist jetzt erst klar') : τινὲς cod. II 61 εὖ
 ῥῆμα pl II 62 Βακχικόν – σαβοῖ om. Phot. II 63 τῇ Φρυγῶν φωνῇ] cf. Schol. ad loc.

δηλοῦν· ἀφ' οὗ καὶ ὁ Σαβάζιος Διόνυσος II (XI) HARPOCR. Lex. s. v. Ἄττης ὕης (50 Keaney), PHOT. Lex. (I 288 Theodoridis) SUDA s. v. Ἄττις (I 403, 17 65 Adler) ὁ Ἄττης παρὰ Φρυγί μάλιστα τιμᾶται ὡς πρόπολος τῆς μητρὸς τῶν θεῶν. τὰ δὲ περὶ αὐτὸν δεδήλωκε Νεάνθης (FGrHist 85 F 37)· μυστικὸς δὲ ὁ λόγος, cf. et. HESYCH. s. v. Ἄττης· τὸν Ἄττιν φασί II (XII) HARPOCR. Lex. s. v. κιττοφόρος (151 Keaney) ἔνιοι μετὰ τοῦ σ γράφουσι κιστοφόρος· τὰς γὰρ λεγομένας κίστας ἱερὰς εἶναι ἔλεγον τοῦ Διόνυσου καὶ ταῖν θεαῖν, 70 cf. SUDA s. v. κιττοφόρος (III 124, 5 Adler) ἐνίστε μετὰ τοῦ σ γράφουσιν II (XIII) HARPOCR. Lex. s. v. λικνοφόρος (165 Keaney) SUDA (III 271, 7 Adler), τὸ λίκνον πρὸς πᾶσαν τελετὴν καὶ θυσίαν ἐπιτήδειόν ἐστιν· ὁ τοῦτο οὖν φέρων λικνοφόρος λέγεται· ἄν, cf. PHOT. Lex. (II 509 Theodoridis) ὁ φέρων τὸν λίκνον· καὶ γὰρ μυστικόν τι σημεῖον τῆς Δημητρίου τροφῆς ἐτίθετο ἐπὶ τῶν λίκ- 75 νων II (XIV) HARPOCR. Lex. s. v. ἐνθρυπτα (94 Keaney, cf. HESYCH. s. v. ἐνθρυπτα) Δίδυμος ὁ γραμματικὸς ἐν τῷ ὑπομνήματι τοῦ λόγου (fr. 5 Die.-Schubart) εἰπὼν ὡς τὰ ἐνθρυπτα ἐκκείμενον καὶ γνῶριμον ἀπ' αὐτῆς ἔχει τῆς φωνῆς τὸ σηματιζόμενον, περιεργότερόν τινα ἐκτίθεται ἐξήγησιν ἀμάρτυρον· εἰσὶ δὲ ἐνθρυπτα τὰ ἐκ πεμμάτων, ἢ τὰ ἐνθρυβόμενα βρώματα. ἔνιοι δὲ ταῖς τε- 80 λεταῖς αὐτὰ προσοικειοῦσι· καὶ Ἀπόλλων δὲ παρ' Ἀθηναίοις Ἐθρυπτος, cf. SUDA s. v. ἐνθρυπτον (II 286, 18 Adler) τὸ ἐκ πέμματος, ὃ ἐστὶ πλακοῦς. ἢ τὸ ἐνθρυβόμενον βρῶμα. ἔνιοι ταῖς τελεταῖς αὐτὸ προσοικειοῦσι. καὶ Ἀπόλλων δὲ παρ' Ἀθηναίοις Ἐνθρυπτος II (XV) HARPOCR. Lex. s. v. στρεπτοῦς (241 Keaney) πλακοῦντος εἶδος ἐστὶν οἱ στρεπτοί, ὡς καὶ παρ' ἐτέροις, cf. SUDA 85 (IV 443, 3 Adler) πλακοῦντος εἶδος II (XVI) HARPOCR. Lex. s. v. νεήλατα (181

(243, 13 Dilts) κατὰ τὴν τῶν Φρυγῶν διάλεκτον, ἵνα οὕτως ἔχη· εἰ οἱ μύσται II 64-65 ἄττης ὕης Dem. cod. : ἄττηνος pl : ἄττης K : ἄττις N (n ep) Phot. Suda II 65-68 de re cf. Wankel 1144s II 66 πρόπολος pl II 69 duae glossae ep κίττοφορος, κίστοφορος : κίττοφορος lac. ἔνιοι gr. κίστ. pl I cf. Schol. ad loc. (234, 15 Dilts) ὁ φέρων τὰς κίστας, potius Lex. Patm. 145 (= LGM 155) ἢ ὁ τὴν κίστην φέρων, ἢ ὁ τὸν κιττὸν περικείμενος II 72 λικνοφόρος] cf. Schol. ad loc. (234, 16 Dilts) παρὰ φύλαξι τιμώμενος, Lex. Patm. 145 (= LGM 155) εἰώθεισαν γὰρ ἐν τοῖς μυστηρίοις (μυστυρ- cod.) λίκνα βαστάζειν, καὶ σίτον ἐπ' αὐτοῖς, σημεῖον τῆς ἡμέρου τροφῆς II 76 ἐνθρυπτα] cf. Schol. ad loc. (234, 17 Dilts) α ψωμοὶ οἶνῳ βεβεργμένοι, οἷς ἐπὶκείται, ὡς φασι, καὶ φακῇ. β ψωμοὶ οἶνῳ βεβεργμένοι, οὓς ποιοῦσιν εἰς σκάφην ἄρτους διαθρύψαντες καὶ φακὴν ἐπισκεδάσαντες, Lex. Patm. 145 (= LGM 155) ψωμοὶ τινες οἶνῳ δεδευμένοι, οἷς ἐπεβάλλετο κατ' ἐνίους μὲν φακῇ. κατ' ἐνίους δὲ ἐξ ἐρεβίνθου ἄλευρα, de re cf. et. Wankel 1147s II 85 στρεπτοί] 'es sind ... keine "Kringel-Kuchen"' (so Orth a. O. Sp. 1094, nach Lob. a. O. 1074), sondern "Zopf-kuchen" Wankel 1148 (qui et. van Hoorn, Choes and Anthesteria, Leiden

V. FRAGMENTA ORPHICA

Keaney) κατ' ἔλλειψιν ἀντὶ τοῦ νεήλατα ἄλφιστα, τὰ νεωστὶ ἀληλεσμένα, ἃ δὴ μέλιτι ἀναδεύοντες, ἀσταφίδας τε καὶ χλωροὺς ἐρεβίνθους ἐπεμβάλλοντες, τοῖς τὰ ἱερὰ τελοῦσιν ἔνεμον. ἐκάλουν δὲ αὐτὰ οἱ μὲν ἀμβροσίαν, οἱ 90 δὲ μακαρίαν, cf. PHOT. Lex. (I 441 Naber), SUDA (III 445, 22 Adler) νεήλατα· τὰ νεωστὶ ἀληλεσμένα ἄλφιστα καὶ μέλιτι δεδευμένα, οἷς καὶ ἀσταφίδες καὶ χλωροὶ ἐρέβινθοι συνεφύροντο· ἃ τοῖς τὰ ἱερὰ τελοῦσιν ἔνεμον. ἐκάλουν δὲ τινες αὐτὰ καὶ ἀμβροσίαν καὶ μακαρίαν. κατ' ἔλλειψιν δὲ προσφέρουσιν οἱ Ἀττικοὶ τὸ νεήλατα μὴ προστιθέντες τὸ ἄλφιστα.

Orphica in Papyro Gurob tradita (fr. 578)

de Orphicorum carminibus sacris in Aegypto cf. introd. ad ἱερὸν λόγον Αἰ-
γυπτίων (fr. 40ss.)

578 F (31 K., 4 [A 69] C.)

P.GUROB 1, saec. III a. C. n. med. prim. ed. Smyly, Dublin 1921, vid. et Tierney, Class. Quart. 16, 1922, 77ss; D.-K. 1 F 23; West, I Poemi orfici, Napoli 1993, 181ss; Bernabé, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 430; omnes tantum col. I; duas columnas ediderunt Kern (qui apographo a Smyly sibi misso usus est) et Hordern, Zeitschr. Pap. Epigr. 129, 2000, 131ss (cf. imaginem lucis ope confectam ap. 'Tafel III')

1951, laudat) || 87 ἀληλεσμένα Phot. P : ἀληλισμένα cett. ep pl || 88-89 ἐπεμβα-
λόντες pl

578 distinguo (ubicumque hoc fieri potest) litteris maioribus verba ad versus referenda (et servo versus) ab illis solutae orationis (litteris minoribus) | de hoc fr. cf. Rohde, Psyche I, 279ss; Olivieri, Att. Acc. Napoli N. S. 8, 1924, 273ss; eund., Studi di filosofia greca in onore di R. Mondolfo, Bari 1950, 10; Mondolfo, Riv. Filol. Ist. Class. 9, 1931, 455s; Lagrange, Les mystères: l'orphisme, Paris 1937, 113ss; Schütz, Rh. Mus. 87, 1938, 241ss (qui tamen textum integrum, quod dialogum βουκόλου et Ὀρφεοτελέστου subesse putavit, nimis audacter supplevit); Moulinier, Orphée et l'orphisme 66s; Nilsson, The Dionysiac mysteries of the Hellenistic and Roman age, Lund 1957, 12 (et eund., Gesch. Gr. Rel., München ³1974, II, 232 adn. 2); Prümm, Supplément au Dictionnaire de la Bible, Paris 1960, 71s; Fauth, Zagreus, RE IX A 2 (1967) 2257ss; Des Places, La religion grecque, Paris 1969, 232ss; Festugière, Études du religion grecque et hellénistique, 1972, 40ss; Graf, Eleusis 15 adn. 54; 47 adn. 37; Sfameni Gasparro, Misteri e culti mistici di Demetra, Roma 1986, 106 adn. 82; Freyburger-Galland – Freyburger – Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 78; Burkert, Ancient Mystery cults, Cambridge Mass. 1987, 70s; Brisson, ANRW II 36.4, Berlin-New York 1990, 2928s; Hordern l. laud.; Tortorelli in: Torto-

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

col. I	[ἐκ]αστα ἔ[χ]ων ἃ εὐρη τὰ] ὡμὰ δὲ συνλεγέ[τω] .. διὰ τὴν τελετήν. δῶρον δέξ[α]τ' ἐμὸν ποινὰς πατ[έ]ρων ἀθεμίστων. σῶισόν με Βριμῶ με[γά]λη Δημήτηρ τε 'Ρέα [Κούρητες τ' {ε} ἔνοπλοι []ωμεν	5 7-8
--------	---	----------

relli - Storch - Visconti (edd.), *Tra Orfeo e Pitagora*, Napoli 2000, 258ss; Morand, *Études sur les Hymnes orphiques*, Leiden-Boston-Köln 2001, 276ss; Jiménez San Cristóbal, *Estud. Clás.* 121, 2002, 109ss; Bernabé, *Rev. Hist. Rel.* 219, 2002, 415s | **icon.** cf. crateram Apuliam RVAp Suppl. 2 p. 508, 18/41a1, 'Darii pictori' tributam c. a. 340-330 a. C. n., in Toleti [Ohio] Museo servatam et quae interpretantur Johnston - McNiven, *Mus. Helv.* 53, 1996, 25ss | sunt preces hexametrickae, formulae prosaico sermone (ambo similia illis quae in lamellis aureis inveniuntur) et δρώμενα in ritibus || **col. I 1** [ἐκ]αστα Wilcken | ἔχων ἃ West : ε... [ι]να Die. : ἔ[γγο]να Wilcken | εὐρη (sic) Kern coll. I. 19 εὐρήας || 2 τὰ] ὡμὰ δὲ συνλεγέ[τω West : ὡμα... υν λεγε Smyly : in lac. λέγε legere proposuit Lagrange || 3 διὰ τὴν Die. : διοτοκιν (i.e. διοτοκεῖν) Smyly : καρδιοφορείας Tierney 80, coll. Clem. Alex. Protr. 2, 15, 1 (fr. 589 I) καρδιουλκίαι καὶ ἀρρητουργίαι, vid. et. ad lin. 13 | 'the use of the word τελετήν ... would seem to show that the first two lines were introductory to a description of the rite' Tierney 86 || 4-11 versus in ritu declamati || 4 δῶρον δέξ[α]τ' ἐμὸν West (quamquam scriptionem plenam invenimus e. g. in τε ἔνοπλοι [5] ut animadvertit Hordern 136) :]ετεμον leg. Smyly (cf. comm. p. 3s) : unde : τὸν θεὸν] ἔτεμον Tierney (de quo cf. Lagrange 113) : ἐμαυτὸν ἔξ]έτεμον Colli coll. Hippol. Ref. 5, 8, 40 εὐνουχισμένος δὲ διὰ κωνείου καὶ πᾶσαν ἀπηρτημένος τὴν σαρκικὴν γένεσιν, Clem. Alex. Protr. 2, 15, 2 (fr. 589 I) ἀποσπάσας ὁ Ζεὺς τοῦ κριοῦ τοὺς διδύμους φέρων ἐν μέσοις ἔρριψε τοῖς κόλποις τῆς Δηοῦς, τιμωρίαν ψευδῆ τῆς βίαιας συμπλοκῆς ἐκτινύων, ὡς ἑαυτὸν δῆθεν ἐκτεμών | πατ[έ]ρων Tierney : πατ[ρός] (i.e. Caeli vel Saturni) Smyly, de deorum altero emasculato a filio agi ratus, cf. p. 4 : πατ[έ]ρος i. e. Saturni sec. Kern | ἀθεμίστων West (col. fr. 350, 3 λύσιν προγόνων ἀθεμίστων et sim. illic laud., cf. et. P. Derveni col. VI 4 [fr. 471] τὴν θυσι[ί]ν τούτου ἔνεκε[μ] π[οιοῦσ]ι[ν] οἱ μά[γο]ι, ὥσπερ εἰ ποινὴν ἀποδιδόντες) : ἔτεισα Tierney | de re cf. comm. ad fr. 350, 3 || 5 σωισομ || I cf. Orph. fr. 830a, 6s σῶσόν] με, σω-σίκοσμε, Δήμητρος κόρη, σῶσόν με, σεμνή, νερτέρων ὑπερτάτη et sim. illic laud. | cf. Morand 218ss | Βριμῶ] cf. Orph. Arg. 17 (fr. 99) et adn. ad loc., vid. et. Theodoret. Graec. affect. cur. 1, 22 (109, 4 Canivet, fr. 525) τὰ τῆς 'Ρέας ἢ τῆς Κυβέλης ἢ τῆς Βριμῶς ... ταύτης τὰς ἐορτὰς καὶ τὰ ἐν αὐταῖς τελούμενα ἀπὸ Φρυγίας εἰς τὴν Ἑλλάδα μετεκόμισαν Ἕλληνες | με[γά]λη Hunt ap. Smyly || 6 possis 'Ρέα τε (quod Hordern verisimile putat) : at fort. in pap. Rhea eadem atque Ceres, cf. P. Derveni col. XXII 7 (fr. 398) Γῇ δὲ καὶ Μήτηρ καὶ 'Ρέα καὶ Ἥρη ἢ αὐτή. κτλ, cf. Smyly 4, qui cft. Procl. in Plat. Cratyl. 90, 28 Pasquali (fr. 206 I); Morand 158; 279 || 7 Κούρητες] cf. Orph. Hymn. εἰς Μουσ. 20 Κουρήτας τ' ἐνόπλους

V. FRAGMENTA ORPHICA

ἵ]να ποιῶμεν ἱερά καλά
]νη κριός τε τράγος τε 10
] ἀπερ<ε>ΐσια δῶρα.

] ου καὶ ἐπὶ ποταμοῦ νομῶι
 λαμβ]άνων τοῦ τράγου
] τὰ δὲ λοιπὰ κρέα ἐσθιέτω

Κορύβαντάς τ' ἡδὲ Καβείρους, Hymn. 31, 1 σκιρτῆται Κουρήτες, ἐνόπλια βήματα θέντες, Plat. Leg. 796b Κουρήτων ἐνόπλια παίγνια et adn. ad fr. 198 | τε (cum scr. plena) II || 8 κικλήσκ]ωμεν vel καλ]ῶμεν Janko ap. Hordern 136 || 9 ἵ]να ποιῶμεν Smyly, contra metrum, sed]να ποιῶμεν legit Hordern quoque :] καὶ ῥέξομεν West, quod metro et sensui congruit | ἱερά καλά] 'here, possibly, "rites"' Hordern 137 | cf. Lam. Thur. (fr. 492) 7 καλ{η}ὰ – ἱερά || 10 'κρήνη litterarum vestigiis vetatur, sed cf. 12 ποταμοῦ' Kern : contradixit Hordern 137, non vestigiis (ante ν vestigia litterae ι, ν vel η) sed sensu excludi contendens : κοι]νῇ Tierney 86 : μόσχος ἀποθά]νη Schütz | κριός] cf. Lam. Pelinn. (fr. 485) 5 κριός εἰς γάλα ἔπεσ<ε>ς et adn. ad loc. || 11 Καβείρων] ἀπ. δῶρ. Tierney 82, coll. Orph. Arg. 27 ἀγλαὰ δῶρα Καβείρων, cf. Lob. 1209; Kern, Kabeiros und Kabeiroi, RE X 2 (1919) 1423 : dub. Hordern 137 | ἀπερ<ε>ΐσια II, corr. Tierney 82 adn. 10; cf. et. Apoll. Rhod. 1, 419 ἀπερεΐσια δῶρα || 12 νομῶι Smyly, de quo cf. Tierney 86; Hordern 137 : 'νόμωι vel νομῶι?' Kern, cf. Morand 279 : νέμω West || 13 λαμβ]άνων Smyly, qui ante λαμβ]άνων et. τὰς ὄρχεις inser. (cf. comm. p. 4s) : τὴν καρδίαν λαμβ]άνων Tierney 79, qui cft. Eur. Cret. fr. 2 Jouan-Van Looy = fr. 672, 12 N², Kannicht (fr. 567) 12 τὰς τ' ὠμοφάγους δαΐτας τελέσας, Clem. Alex. Protr. 2, 17, 2 (fr. 588 I) τὰ δὲ Διονύσου μυστήρια τέλεον ἀπάνθρωπα' ὃν εἰσέτι παῖδα ὄντα ... οἱ Τιτᾶνες διέσπασαν, ἔτι νηπίαχον ὄντα ... 'Ἀθηνᾶ μὲν οὖν τὴν καρδίαν τοῦ Διονύσου ὕφελομένη Παλλὰς ... προσηγορεύθη. οἱ δὲ Τιτᾶνες ... λέβητά τινα τρίποδι ἐπιθέντες καὶ τοῦ Διονύσου ἐμβalόντες τὰ μέλη καθήψουν κτλ, Iul. Firm. Mat. De err. 6, 5 (89 Turcan, cf. fr. 572) *vivum laniant dentibus taurum, crudeles epulas annuis commemorationibus excitantes ... praefertur cista in qua cor soror latenter absconderat*, Procl. in Plat. Remp. I 85, 1 (fr. 349), et concludit: 'there was a ritual which enacted the fate of Zagreus, and included the preservation of his heart, the destruction of his slayers and perhaps his resurrection', cf. et. Galen. Placit. Hipp. et Plat. 2, 4, 44 (126 De Lacy) βουληθεὶς ἀθρόως ὅλην ἐξελεῖν οὐκ ἀτυχῆσει τῆς χειρουργίας. γίγνεται μὲν οὖν τοῦτο καὶ κατὰ πολλὰς θυσίας ἐξ ἔθους οὕτως ἐπιτελουμένης, Suda s. v. καρδιωσάμενος (III 32, 4 Adler) τῶν θυομένων τοῖς θεοῖς ἱερείων ἀφηροῦντο τὰς καρδίας, κἂν ὅλα τὰ ἱερεῖα ἔμελλον ὀλοκαυτοῦν, καὶ τῇ καλουμένηι πιμελῇ καλύψαντες οὕτως ἐπετίθεσαν τῷ πυρί. καὶ τοῦτό ἐστι τὸ καρδιωσάμενος, cf. Et. M. 492, 12 (s. v. καρδιασάμενοι) | de corde separato cf. et ad lin. 1 | de corde non manducato cf. fr. 647 | 'however, various parts of the sacrificed animal might be omitted from the meal ... and the reference need not be so precise' Hordern 137 || 14] τὰ δὲ λοιπὰ κρέα Smyly, coll. Clem. Alex. Strom. 2, 20, 106, 1 ἐντεῦθεν οἶμαι καὶ <τὸν εὐρόντα> τὰς τελετὰς οὐ μόνον τινῶν ζώων ἀπαγορεύειν ἄπτεσθαι, ἀλλ' ἔστιν ἂ καὶ τῶν κα-

Ἰος μὴ ἐφοράτω	15
Ἰχου ἀναθεῖς εἰς τὸ ἀνηριε[
Ἰαλων εὐχή·	
Ἰνον καὶ Εὐβουλῆα καλῶ[μεν	
Ἰ...εὐρήας κικλήσκω[μεν	
Ἰ...τε φίλους· σὺ ἀπαυάνας	20

ταθυομένων ὑπεξείλετο τῆς χρήσεως μέρη δι' αἰτίας ἃς ἴσασιν οἱ μύσται, cf. Festugière, *Études de religion grecque*, 1972, 41 *cum locis similibus*, Inscr. de myst. Andaniae, Syll. II³ 736, 96 οἱ ἱεροὶ ἀπὸ τῶν θυμάτων τῶν ἀγομένων ἐν τῇ πομπῇ ἀφελόντες ἀφ' ἐκάστου τὰ νόμι[μα] τοῖς θεοῖς [τὰ λοι]πὰ κρέα καταχρησάσθωσαν εἰς τὸ ἱερὸν δειπνον, Inscr. Halicarn. Syll. III³ 1044, 40 τὰ δὲ λοιπὰ κρέα οἱ ἐπιμήνιοι ἀφελόντες ἱκανὰ τοῖς δειπνοῦσιν καὶ γυναιξὶν μερίδας ποησάντωςαν ἴσας κτλ, Inscr. Cos ib. 1025 τὰ δὲ ἄλλα κρέα, Ovid. Met. 12, 154 *sacra tulere suam, pars est data cetera mensis* : λ. κρα *supra scriptum* πα II : ἀεργὰ Wilcken : λείπαργα [i. e. λίπακρα] D.-K. (repugnante Hordern) : λεπτὰ Schütz I 'the evidence for ritual omophagy is generally weak, but it would seem overly cautious not to accept that food, presumably cooked, was consumed at this point' Hordern 133 (vid. 139), cf. et. Inscr. Milet. (fr. 583, 2) ὡμοφάγιον ἐμβαλεῖν et adn. ad loc. I vid. et. fr. 313-315 II 15 ὁ δὲ βέβηλος suppl. Smyly (cf. fr. I et comm. ad loc.) : repugnavit Tierney 86 ('I suggest some word like μύστης or νεομύστης; we may then have an injunction to veil the head of the votary before the λίκνον is placed upon it') :] μ leg. West : contradixit Hordern 137 II 16 Ἰχου Wilcken (unde εὐ]χου Tierney : μόσ]χου Schütz : e. g. παντα]χοῦ vel Βάκ]χου vel Ἰάκ]χου Hordern 137) : Ἰλλου Smyly I ἀνα<τι>θεῖς {εισ} prop. Hordern 138, fort. recte I ἀνηριε[Smyly : vel ανηριε[vel ανηριε[Hordern 137 : ἀνηριε[θὲν Janko ap. Hordern 138 : ἀνηριε[μένον Die., prob. Tierney, qui et. λίκνον in lac. supplere prop. : ἀνηριη[μένον West II 17 Γ]ἀλλων Tierney 84 : Μεγ]άλων Schütz I 'εὐχή ... is probably a kind of heading' Smyly 7, at 'there is no heading introducing the first prayer' Hordern I cf. Lam. Thur. (fr. 492) 7 εὐχᾶς II 18-23a denuo versus II 18 Πρωτόγον]νον Smyly : ἀγ]νὸν West I Εὐβουλῆα West, monente metro : Ευβουλεα II I i. e. Dionysus Zagreus, cf. ad Lam. Thur. (fr. 488) 2 I καλῶ[μεν West : καλῶ Smyly II 19]ας leg. Smyly I εὐρήας (i. e. εὐρείας) Wilcken, Hunt, Kern prob. Hordern (qui ante e animadvertit 'traces ... compatible with a τ or π, perhaps ι') : Εὐήας Smyly (i. e. bacchas, coll. εὐοῖ σαβοῖ fr. 577 et Lob. 1041, cf. Lagrange 114) : θύϊας i. e. θύϊας dub. Tierney 86 I fortasse γα]ίας εὐρήας, cf. 'and let [us] call upon [the Queen] of the broad [Earth]' West, Orphic Poems 171 I κικλήσκω[μεν West : κικλήσκω Smyly II 20]...τε φίλους : West :]...ιτοφίλους Smyly : unde ἀλ]ιτοφίλους dub. Tierney 86 : δαι]τοφίλους Schütz I ἀπαυάνας 'is probably the aorist participle of ἀπαυαίνω ... it seems to be used in the sense of "having taken away my thirst"' Smyly 6, coll. Lam. Petel. (fr. 476) 8 διψηι δ' εἰμὶ αὐῇ al., Aesch. Eum. 333 αὐονά βροτοῖς, Aristoph. Ran. 194 αὐαίνου λίθον, quae 'suggest that the verb was generally associated with the afterlife' Hordern 138 : 'I should give ἀπ. its ordinary meaning "blight" and refer it to the punishment of the Titans or of

V. FRAGMENTA ORPHICA

Δ]ήμητρος καὶ Παλλάδος ἡμῖν	
Εὐβου]λεῦ Ἱρικεπαῖγε	22a
σῶισόν με [ἦτα. 22b /23a
] εἷς Διόνυσος. σύμβολα	23b
ἵστα θεὸς διὰ κόλπου	

uninitiated sinners' Tierney 86 | 'sacerdos mystam alloquitur' sec. Kern || **21** Δ]ήμητρος Smyly : χαριζομένων Ῥέας καὶ Δ]ήμητρος Schütz | Παλλάδος] de Minerva cor Bacchi ferente cf. fr. 315s; vid. Tierney 81 || **22a** Εὐβου]λεῦ (quod prob. West) vel βασι]λεῦ Smyly | Ἱρικεπαῖγε (i. e. Ἡρικεπαῖε) Wilcken prob. Hordern 138 (qui cft. Ἱγερων- [i. e. Ἱέρων-] ap. Threatte, Grammar Att. Inscr., 1980, i, 441, et al. ap. Mayser-Schmoll, Gramm. griech. Pap. I. i², 1970, 142; Gignac, Grammar Greek Pap., Milano 1976, 72) : Πικεπαῖγε Smyly ; 'a formation parallel to Ἡρικεπαῖε' iam Alton ap. Smyly 6, de Phanete hic agi ratus (prob. Kern) : at mea sententia hic Ericepeus de Baccho (eodem atque Eubuleo, cf. Lam. Thur. [fr. 488] 2 et adn. ad loc.) dicitur; cf. adn. ad fr. 134 et Morand 192s || **22b** σωισόν **Π** || **23a** ἦτα Wilcken, unde Φάν]ητα Die. : Ἀστεροπ]ῆτα West coll. Lam. Thur. (fr. 489) 5 : ἵστα Smyly unde Λικν]ίτα (p. 6, coll. Orph. Hymn. 46, 1; 52, 3) || **23b** εἷς Διόνυσος] formula sacra soluta oratione, de re cf. Peterson, Εἷς θεός, Göttingen 1926; Lagrange 114 et fr. 543, 1 εἷς Διόνυσος cum adn. ad loc. | σύμβολα] 'is probably a kind of heading ... indicating that the following expression were mystic passwords, or test phrases' Smyly 7, vid. adn. ad Lam. Pher. (fr. 493) || **24** ἵστα (Wilcken, D.-K., Kern, West, unde νε]ῖρα Schütz : ἦρα Smyly : unde εὖρον σωτ]ῆρα Tierney 87, coll. symbolo ἔφυγον κακόν· εὖρον ἄμεινον (cf. Demosth. 18, 259 [fr. 577]) | θεὸς διὰ κόλπου] 'this was a golden snake drawn across the breast of the initiate under his clothing, as a symbolical representation of the intercourse of Zeus, in the form of snake, with Persephone' Smyly 8, cf. Clem. Alex. Protr. 2, 16, 2 (fr. 589 I) ὁ διὰ κόλπου θεός, Orph. Hymn. 52, 11 ὑποκόλπτε et Morand 280 (at cf. Ricciardelli ad loc., quae epithetum alio modo explicat), Iul. Firm. Mat. De err. 10, 2 (100 Turcan, cf. fr. 589 V) *Sebazium colentes Iovem anguem cum initiant per sinum ducunt*, cf. Turcan ad loc. p. 251s (qui et. icon. prae-buit: pictura in catac. ad Viam Latinam, de qua cf. Picard, Compt. Rend. Ac. Inscr. 1956, 278; Ferrua, Le pitture della nuova Catacomba di Via Latina, Città del Vaticano 1960, 61, pl. 102; Guarducci, Rend. d. Pont. Accad. Rom. Arch. 37, 1964/5, 259s; Testini, Le catacombe e gli antichi cimiteri cristiani in Roma, Bologna 1966, 300; Engemann, Jahrb. Ant. Chr. 17, 1974, 147s); vid. et. Fauth 2259: 'gemahnt einerseits an die Persephone der "orphischen" Totenpässe (Δεσποίνας ... ἔδυν [cf. fr. 488, 7, vid. et. Kern ad loc.] ...), damit mythologisch an die Schlangenhochzeit Zeus-Persephone und das ... Synthema der Z.-Geburt' | de re cf. Dieterich, Mithrasliturgie 123s; eund., Mutter Erde 111; Tierney 84; Festugière, L'idéal religieux des grecs, Paris 1932, 137s; Caster, Étude sur l'Alexandre de Lucien, Paris 1938, 28s; Lagrange 115; Nilsson, Gesch. Gr. Rel., München ³1974, II, 661; Festugière, Études de religion grecque, 1972, 42; West, Orphic Poems 97; Turcan ad Iul. Firm. Mat. De err. 10, 2 p.

οἶνον ἔπιον ὄνος βουκόλος
 Ι. ιας σύνθεμα· ἄνω κάτω τοῖς

25

251s II 25 οἶνον ἔπιον Hordern 139, coll. Lam. Pelinn. (fr. 485) 6 οἶνον ἔχεις εὐδαίμονα τιμήν : ψυχ[ρὸν] dub. Smyly (cf. comm. p. 6) : at litt. vestigiis excluditur : ἔφαγον Tierney 87 | ἔπιον] cf. Clem. Alex. Protr. 2, 21, 2 (30 Marc.) ἔπιον τὸν κυκεῶνα et 2, 15, 3 ἐκ τυμπάνου ἔφαγον· ἐκ κυβάλου ἔπιον κτλ (vid. et. Arnob. Adv. nat. 5, 21 et fr. 589) | ὄνος] 'the ass seems to have had some mystic significance in Eastern ritual, as the "Golden ass" of Apuleius may tell us' Tierney 85 (cf. Olivieri 300s), vid. et. Aristoph. Ran. 158s ΔΙ. οὔτοι δὲ δὴ τίνες εἰσίν; HP. οἱ μεμνημένοι - / ΞΑ. νῆ τὸν Δί' ἐγὼ γοῦν ὄνος ἄγω μυστήρια, ubi ut apparet Aristophanes verbis lusit, quia ὄνος ἄγω μυστήρια significare potest a) 'sum asinus (mysta) qui agito (celebro) mysteria', et b) 'sum asinus (animal) qui fero (sacra ad) mysteria (celebranda)', cf. Tierney 85; eund. in: Mélanges Navarre, 1935, 395ss; García López ad loc. 86; Lada-Richards, Initiating Dionysus, Oxford 1999, 78 adn. 130 | icon. vid. parietem umidam coloribus illitam saec. II/III p. C. n. in sepulcro in Isola sacra prope Portum invento (de qua cf. Not. degli Scavi 1928, 156; Wil., Kl. Schriften, V 1, 528; Zuntz, Hermes 91, 1963, 233; Henrichs, Zeitschr. Pap. Epigr. 4, 1969, 228, imaginem invenies ap. Matz, Διονυσιακή τελετή, Mainz 1963, n. 15, tab. 25) cum inscriptionibus (vid. CIL XIV 5303); pictura a Wil., Kl. Schriften, V 1, 529 sic descripta est: 'adstat deinde LIBER PATER, puerili statura, thyrsus gerens, coronatur autem a procera femina, cui suprascriptum est NYSIS OROS. in media tabula ad Nysae pedes cista est continens MYSTERIA. iuxta Nysam, sed aversa ab ea, ANTIOPE tibiis duplicibus canit saltatque ipsa et SATUR cistam sinistra portans ad modos tibiae numerose videtur incedere' | incertum utrum ὄνος subiectum verbi ἔπιον sit (significans e. g. 'bibi ut asinus et βουκόλος factus sum') an ὄνος βουκόλος aliud symbolum sit : fort. dialogus ('A As an ass I drank [wine], B As a herdsman I ...') sec. Hordern 139, qui βουκόλος [τε] 'less plausible' putat | βουκόλος] cf. Eur. Antiop. fr. 39 Jouan-Van Looy ἔνδον δὲ θαλάμοις βουκόλων ... / κομῶντα κισσῶι στῦλον εὐίου θεοῦ, Aristoph. Vesp. 10 τὸν αὐτὸν ἄρ' ἐμοὶ βουκολεῖς σὺ δαίμονα (sc. Σαβάζιον), Aristot. Remp. Ath. 3, 5 ὁ μὲν βασιλεὺς εἶχε τὸ νῦν καλούμενον Βουκολεῖον, πλησίον τοῦ πρυτανείου (σημεῖον δέ· ἔτι καὶ νῦν γὰρ τῆς τοῦ βασιλέως γυναικὸς ἡ σύμμειξις ἐνταῦθα γίγνεται τῷ Διονύσῳ καὶ ὁ γάμος), Lucian. de salt. 79 (fr. 600 I) κᾶθηνται δι' ἡμέρας τιτᾶνας καὶ κορύβαντας καὶ σατύρους καὶ βουκόλους ὁρῶντες, Liv. 39, 41, 6 *magnas pastorum coniurationes* (de quo cf. et Casadio in: Cassio et Poccetti [edd.], *Forme de religiosità e tradizioni sapienziali*, 1994, 82 cum bibl.), Inscr. Torre Nova (fr. 585) βουκόλοι et ἀρχιβουκόλοι, Titulus a Cyriac. Ancon. Perinthis exscriptus (fr. 661) ἀρχιβουκόλος, vid. et. Kern, Βουκόλοι 2, RE III 1 (1879) 1013ss; eund. in: Genethliakon für C. Robert, Berlin 1910, 96; Dieterich, Kl. Schr., 1911, 74ss; Nilsson, *The Dionysiac mysteries* 55; 58ss; Coche de la Ferté in: Bloch (ed.), *Recherches sur les religions de l'antiquité classique*, Genève-Paris 1980, 194s; Rhodes ad Aristot. loc.; Cozzoli in: Masaracchia, *Orfeo e l'orfismo*, Roma 1993, 161 adn. 35; Burkert in: Carpenter-Pharaone (edd.), *Masks of Dionysus*, Ithaca - London 1993, 267s; Morand 249ss II 26 γιγας Smyly (unde ὁργιγας. vel

V. FRAGMENTA ORPHICA

] καὶ ὁ σοὶ ἐδόθη ἀνήλωσαι εἰς τὸν κάλαθον ἐμβαλεῖν κῶνος ῥόμβος ἀστράγαλοι,]η ἔσοπτρος	30
col. II	[... [α ... [... [... [ματ[αρα[πους[ουνσυ[ῥάχος κι[5 10

ὠμοφα]γίας Hordern 139) :]βας West : θυ]σίας Tierney 87 | σύνθεμα] cf. Smyly 7s 'the σύμβολα of the mysteries were Divided Words, resembling a sign and a counter-sign (cf. *signa et responsa* ap. Iul. Firm. Mat. De err. 18, 1 [cf. fr. 589 IV]) ... one clause being spoken by one initiate, the other by the second', vid. et. Liv. 31, 14 *facile eos sermo prodidit, absurde quaedam percunctantes*, cf. Tierney 87 | ἄνω κάτω] 'it is ... in imitation of the god's death and resurrection' Tierney 87, vid. et. Smyly 10 et Heraclit. fr. 33 Marc. (22 B 60 D.-K.); cum lam. Olbiae (fr. 463ss) comparavit Hordern 139 || 27 καὶ ὁ σοὶ Wilcken : σοὶ σοὶ Smyly | ἀνήλωσαι West, dub. Kern : ἀνηλώσαι Smyly | καὶ ὁ σοὶ ἐδόθη ἀνήλωσαι] quae sec. Tierney 87 'probably express the loss of some earthly stain by the new mystes and his gain of new life' | 'sacerdos mystam alloquitur' sec. Kern || 28 εἰς Smyly, qui ἂν δεῖ εἰς et. proposuit : ἀλλὰ δεῖ νῦν πάλιν εἰς Schütz | κάλαθον] cf. col. II 22 ἐκ κα[λάθου? | [τὰ σύμβολα, ἃ ἐστί τάδε.] Schütz, quod casui nominativo congruit | cf. symbolum Eleusinium ap. Clem. Alex. Protr. 2, 21, 2 (30 Marc.) servatum (cf. 122 Turchi) ἐνήστευσα, ἔπιον τὸν κυκεῶνα, ἔλαβον ἐκ κίστης. ἐργασάμενος ἀπεθέμην εἰς κάλαθον καὶ ἐκ καλάθου εἰς κίστην || 29 κῶνος Smyly || 30]η (fort. πλαταγ]ῆ), coll. Aristot. Pol. 1340 b 26 ἅμα δὲ καὶ δεῖ τοὺς παῖδας ἔχειν τινὰ διατριβήν, καὶ τὴν Ἀρχύτου πλαταγὴν οἶεσθαι γενέσθαι καλῶς κτλ. Plut. Quaest. conv. 7, 10 p. 714e ὥσπερ παισὶν ἀτρεμεῖν μὴ δυνάμενοις, οὐ δόρυ καὶ ξίφος, ἀλλὰ πλαταγὴν καὶ σφαῖραν) Smyly, qui in lac. σφαῖρα legendum esse prop. : ἡ D.-K. : [σφαῖρα, μῆλα, πόκος, κόρη] Schütz | ἔσοπτρος] cf. ad fr. 309 || de ritu hic descripto cf. Clem. Alex. Protr. 2, 18, 1 (fr. 588 I) καὶ τῆσδε ὑμῖν τῆς τελετῆς τὰ ἀχρεῖα σύμβολα οὐκ ἀχρεῖον εἰς κατ-ἀγνωσιν παραθέσθαι· ἀστράγαλος, σφαῖρα, στρόβιλος, μῆλα, ῥόμβος ἔσοπτρον πόκος et comm. ad loc.; cf. et. Theodossiev, Kernos 9, 1996, 219ss || col. II 10 ῥάχος] cf. Phot. Lex. s. v. ῥάχοι (II 130 Naber): αἱ μυρικίται ῥάβδοι, ῥάχοισιν ὀρχάδος

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

εὐχεσ[θ
νον π[
μὴ ἔχη[
τι ἡμε[
θεν του[15
τριχω[

βλέπω[
κααρ...[
δωι λοι[
επ...[20
δια...[
θεεκα[
γευ...[
ζε...[
πορεί[25
διουλ[
τ[

στέγης' Σοφοκλῆς (fr. 812 Radt) λέγει (Schmidt : δὲ cod., cf. Radt ad loc.) τοὺς φραγμοὺς τῆς ποίμνης : ῥάκος Wilcken || 11 εὐχεσθαι vel εὐχέσθω Kern || 12 'an οἱ]νον π[ιν?' Kern, cf. col. I 25 || 13 μὴ ἔχη Kern : μὴ ἔχέ[τω Wilcken || 14 τε]τιη- με[ν Wilcken | partem metricam susp. Kern || 17 prob. denuo versus (vel recta ora- tio) | fort. βλέπω[μεν coll. col. I 7-9; 18 Hordern 140 || 18 an καθαρ-? : an καλῶς? Wilcken || 22 θε εκ κα[Hordern, unde -θε ἐκ κα[λάθου (coll. col. I 28) vel -θ' (an αὐτόθι?) ἐκ κα[θαρῶν coll. Lam. Thur. (fr. 488-490) | prop. : θ. εικα Kern || 23 γεύσασθαι? Wilcken | 'either in a ritual context (cf. i 25 ἔπιον, ii 12), or of the Titans consuming Dionysus' body?' Hordern 140 || 25 πορεία vel sim. Hordern 140, fort. de Apolline Bacchi reliquias Delphos portante vel de Minerva cor Bacchi Iovi tradente || 26 δίου (Δίου?) vel -δίου West : 'I have thought of some form of οὔλος or ἱούλος, either "corn-sheaf" (which we might connect with the Eleusinian mysteries) or the song in honour of Demeter; thus e. g. δι' οὔλον, δ' ἱούλον (cf. PMG carm. pop. 849 = Semus FGrHist 396 F 23); or perhaps οὔλος 'destructive' (even a compound in δι(α)- "thoroughly destructive"?) as an epithet of the Titans' Hordern 140

V. FRAGMENTA ORPHICA

Macedonia (fr. 579-580)

de Orpheo in Macedonia cf. fr. 934ss | de culto Bacchico cf. Vollgraff, *Bull. Corr. Hell.* 51, 1927, 433ss | cf. Iamm. (fr. 496 a-b, f-g, n) in Macedonia *reper-tas*

579 T (T 206 K., 4 [B 30] C.)

PLUT. Alex. 2, 7 de Olympiade Alexandri *matre* ἕτερος δὲ περὶ τούτων ἐστὶ λόγος, ὥς πᾶσαι μὲν αἱ τῇδε γυναῖκες ἔνοχοι τοῖς Ὀρφικοῖς οὔσαι καὶ τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον ὀργιασμοῖς ἐκ τοῦ πάνυ παλαιοῦ, Κλώδωνές τε καὶ Μιμαλλόνες ἐπωνυμίαν ἔχουσαι, πολλὰ ταῖς Ἠδωνίσι καὶ ταῖς περὶ τὸν

579 cf. Guthrie, *Orpheus* 50; 254; Linforth 226s; Boulanger, *Rev. Ét. Lat.* 15, 1937, 127; Moulinier, *Orphée* 68; Freyburger-Galland – Freyburger – Tautil, *Sectes religieuses en Grèce et à Rome*, Paris 1986, 59s; Burkert, *Ancient Mystery cults* 106; eund. in: Carpenter – Faraone (edd.), *Masks of Dionysus*, Ithaca - London 1993, 261; Bernabé in: Gallo (ed.), *Plutarco e la Religione*, Napoli 1996, 80s; 83; 91s; eund. in: Pérez Jiménez – Casadesús (edd.), *Misticismo y religiones místicas en la obra de Plutarco*, Madrid-Málaga 2001, 6s; Hatzopoulos in: Abagianou (ed.), *Λατρεῖες στην 'περιφέρεια' του αρχαίου ελληνικού κόσμου*, Ἀθήνα 2002, 21 || **4** Μιμαλῶνες **L¹Q**: -αλλῶνες **P** | Μιμαλλόνες] cf. *Athen.* 5, 198e (Callixen. FGrHist 627 F 2) μετὰ δὲ ταῦτα Μακέται (*fort.* βάκχαι Μακετίδες Kaibel, *sed* cf. Steph. Byz. s. v. Μακεδονία *fin.*) αἱ καλούμεναι Μιμαλλόνες καὶ Βασσάραι καὶ Λυδαί, *Polyaen. Strat.* 4, 1 Ἀργαῖος βασιλεὺς Μακεδόνων, Ταυλαντίων Γάλαυρος· Ταυλάντιοι στρατεύουσιν ἐπὶ Μακεδόνας. Ἀργαῖος, ἦν γὰρ αὐτῷ χεὶρ ὀλίγη, κελεύει τὰς παρθένους τῶν Μακεδόνων, ἐπειδὴν οἱ πολέμιοι προσάγωσι τὴν φάλαγγα, αὐτοῖς ἐκ τοῦ ὄρους τῆς Ἑρεβοίας ἐπιφανῆναι. οἱ μὲν δὴ προσῆγον· αἱ δὲ ἐπεφάνησαν καὶ κατήϊσαν ἀπὸ τοῦ ὄρους παρθένοι πολλαὶ θύρσους ἀντὶ δοράτων πάλλουσai καὶ στεφάνοις τὰ πρόσωπα σκιάζουσai. Γάλαυρος ἐξεπλάγη ἄνδρας εἶναι τὰς παρθένους ἀπὸ μακροῦ νομίζων καὶ τὸ ἀνακλητικὸν ὑπεσήμενεν· Ταυλάντιοι δὲ ἔφευγον τὰ τε ὅπλα ἀποβαλόντες καὶ τὰ σκευοφόρα καταλιπόντες. Ἀργαῖος ἄμαχῃ κρατήσας ἱερὸν ἰδρύεται Διονύσωι Ψευδάνορι καὶ τὰς παρθένους, ἃς πάλαι Κλώδωνας ἐκληζον οἱ Μακεδόνες, αὐτὸς κληίζειν ἔταξε διὰ τὴν μίμησιν τῶν ἀνδρῶν Μιμαλλόνας, *Et. Gud.* p. 174, 5 de Stef. σεσημέϊται τὸ Βαβυλῶν καὶ τὸ Μιμαλλῶν θηλυκόν, ὃ σημαίνει τὴν μαινάδα· οὕτω Καλλίμαχος (fr. 503 Pf.), *Strab.* 10, 3, 10 προπόλοι ... Διονύσου Σειληνοί τε καὶ Σάτυροι καὶ Τίτυροι καὶ Βάκχαι, Ἀθηναί τε καὶ Θυῖαι καὶ Μιμαλλόνες καὶ Ναΐδες καὶ Νύμφαι προσαγορευόμεναι, *vid. plura in Callim. fr. 503 et Pf., comm. ad loc.* | Ἠδωνίσι] σιδωνίσι **P** ||

Αἶμον Θρήισσαις ὁμοία δρῶσιν (ἀφ' ὧν δοκεῖ καὶ τὸ θρησκεύειν ὄνομα ταῖς 5
κατακόροις γενέσθαι καὶ περιέργοις ἱερουργίαις), ἡ δ' Ὀλυμπιάς μᾶλλον
έτέρων ζηλώσασα τὰς κατοχὰς καὶ τοὺς ἐνθουσιασμοὺς ἐξάγουσα βαρβα-
ρικώτερον, ὅφεις μεγάλους χειροῖς ἐφείλκετο τοῖς θιάσοις, οἱ πολλάκις
ἐκ τοῦ κίττου καὶ τῶν μυστικῶν λίκνων παραναδύμενοι καὶ περιελιττόμενοι
τοῖς θύρσοις τῶν γυναικῶν καὶ τοῖς στεφάνοις ἐξέπληττον τοὺς ἀνδρας. 10

580 V

INSCR. PHILIPP. CIL III 126, n. 286 (cf. Buecheler, *Carm. Lat. Epigr.* II, 1233;
Vollgraff, *Hommages Bidez-Cumont* 353ss; Dölger, *Ant. und Chr.* 2, 1930,
107ss; Cole, *Epigraphica antica* 4, 1984, 46) 11ss

tu placidus, dum nos (cr)uciamur volnere victi,
et reparatus item vivis in Elysiis.
sic placitum est divis a(e)terna vivere form(a)
qui bene de supero (n)umine sit meritus:
quae tibi castifico promisit munera cursu 15
olim iussa deo simplicitas facilis.
nunc seu te Bromio signatae mystides aise
florigero in prato congregi in Satyrum
sive canistriferae poscunt sibi Naides aequ(e)
qui ducibus taedis agmina festa trahas, 20
sis quodcumque, puer, quo te tua protulit aetas,
dum modo (pro meritis arva beata colas).

5 θρησκεύειν] cf. fr. 556 et comm. ad loc. || 8 ὅφεις] cf. Demosth. 18, 259 (fr. 577 I)
τοὺς ὅφεις τοὺς παρείας et comm. ad loc., vid. et. Lucian. *Alex.* 7 ἐνταῦθα ἰδόν-
τες δράκοντας παμμεγέθεις, ἡμέρους πάνυ καὶ τιθασοὺς, ὥς καὶ ὑπὸ γυναικῶν
τρέφεσθαι καὶ παιδίους συγκαθεύδειν καὶ πατουμένους ἀνέχεσθαι καὶ θλιβομέ-
νους μὴ ἀγανακτεῖν καὶ γάλα πίνειν ἀπὸ θηλῆς κατὰ ταῦτά τοῖς βρέφεσι – πολ-
λοὶ δὲ γίνονται παρ' αὐτοῖς τοιοῦτοι, ὅθεν καὶ τὸν περὶ τῆς Ὀλυμπιάδος μῦθον
διαφοιτῆσαι πάλαι εἰκός, ὁπότε ἐκύει τὸν Ἀλέξανδρον, δράκοντός τινος, οἶμαι,
τοιούτου συγκαθεύδοντος αὐτῇ –, de quo cf. Athen. 13, 560f (= Duris FGrHist 76
F 52); 14, 659f || 9 λίκνων] cf. fr. 59 V-VI et Nilsson, *The Dionysiac mysteries of the
Hellenistic and Roman age*, Lund 1957, 38ss || 10 τοὺς στεφάνους P

580 cf. et. Wil., *Glaube, II*, 375; Cumont, *Les religions orientales dans le paga-
nisme*, Paris 1963, 311; Freyburger-Galland – Freyburger – Tautil, *Sectes religieuses
en Grèce et à Rome*, Paris 1986, 71 || 17 signatae] cf. *Phanocl. fr.* 1, 23 ss (Powell,
Coll. Alex. 106 = fr. 1004 I ubi plura invenies) Θρήικες ... /... / ἄς ἀλόχους ἔστιξαν,
ἴν' ἐν χροῖ σήματ' ἔχουσαι / κῶνεα στυγεροῦ μὴ λελάθοντο πόνου' / ποινὰς δ'
Ὀρφῇ κταμένωι στίζουσι γυναῖκες, vid. et. adn. ad loc.; de re cf. Dölger 109ss |
mystides] 'i.e. μυστίδες' recte Dölger || 22 (pro — colas) ex. gr. add. Buecheler

V. FRAGMENTA ORPHICA

Halicarnassus (fr. 581)

581 T

INSCR. Halicarnassi saec. II / I a. C. n. GIBM IV 909, Peek, Studien zur Religion und Kultur Kleinasiens (Festschr. Dörner), Leiden 1978, II, 694s; SEG 28, 1978, n. 841 (p. 242); Wilhelm, Griechische Epigramme, 1980, 19 n. 19; Cole, Epigraph. Anat. 4, 1984, 43 adn. 25

...
[κ]αὶ μορφὰν Βρομίου τὰς [τελετάς τε θεοῦ,]
ὄφρα σὺ γινώσκῃς ἱεροῦ λουτ[ροῖο μετασχών]
πάντα λόγον μύστην παντὸς ἔοντα βίου,
καὶ σιγᾶν ὃ τι κρυπτὸν ἐπιστάμενος καὶ αὐτεῖν 5
ὅσσα θέμις, στείχῃς ὄργια ταῦτα μαθών.

Smyrna (frr. 582-582a)

582 T

INSCR. Smyrn. saec. II p. C. n., hodie in Mus. Lugdunensi Batavorum, prim. ed. Keil, Anz. Akad. Wien 90, 1953, 16ss, cf. et. Sokolowski, 1955, n. 84 (p. 186); SEG 14, 1957, 752 (p. 176); Pleket, Inscr. in the Rijksmuseum, Leiden 1958, 70 (p. 90ss); Petzl, Die Inschriften von Smyrna, Bonn 1987, 728 (p. 227); Merkelbach-Stauber, Steinepigramme aus dem griechischen Osten, Stuttgart-Leipzig I, 1998, 502 (05/01/04)

581 cf. Burkert, Ancient mystery cults 153 adn. 14; 167 adn. 73 || 1 [στῆθι ναὸν παράγων, ξένε, καὶ μαθὲ γράμματα ταῦτα] ex. gr. add. Peek || 2 suppl. Peek : ἀρξαν Βρομίου GIBM : [κᾶπα]ρξα« Βρομίου ἵλε[ω ἐν τεμένει] vel sim. Wilhelm || 3 ὄφρα σὺ γινώσκῃς Peek : ἡ φρασι γινώσκῃς GIBM | ἱεροῦ λουτ[ροῖο μετασχών] Peek : ἱερὸ[ν δ]οῦ[μον τελετῶν τε] Wilhelm : ἱερο ... ουν GIBM | de re cf. Wild, Water in the cultic worship of Isis and Sarapis, 1981 || 4 post λόγον distinxit Wilhelm

582 cf. Nilsson, Eranos 53, 1955, 28ss; eund., The Dionysiac mysteries, Lund 1957, 133ss; SEG 14, 1957, 752 (p. 176s); Nock, Harv. Stud. Class. Phil. 63, 1958, 415ss (= Essays on Religion and the Ancient World, Oxford 1972, 847ss); Freyburger-Galland – Freyburger – Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 130s; Merk., Die Hirten des Dionysos, Stuttgart 1988, 29 | incertum utrum lex sacra sit necne, cf. 'poetae fuisse versus, non legem sacram tenendum est' Ziehen, Leges Graecorum sacrae II, 365 n. 148 : fortasse oraculum, sec. Nock (1958) 418 (= [1972] 851s) | Orphicam doctrinam redolet sec. Keil : Pythagoricam sec. Nock

.]της Μενάνδρου ὁ θεοφάντης ἀνέθηκεν.
 [πάν]τες ὅσοι τέμενος Βρομίου ναούς τε περᾶτε,
 τεσσαράκοντα μὲν ἤματα ἀπ' ἐχθέσεως πεφύλαχθε
 νηπιάχοιο βρέφους, μὴ δὴ μήνιμα γένηται,
 ἔκτρωσιν τε γυναικὸς ὁμοίως ἤματα τόσσα· 5
 ἦν δέ τιν' οἰκείων θάνατος καὶ μοῖρα καλύψῃ,
 εἴργεσθαι μηνὸς τρίτατον μέρος ἐκ προπύλοιο·
 ἦν δ' ἄρ' ἀπ' ἀλλοτρίων οἴκων τι μίasma γένηται,
 ἡελίους τρισσοὺς μείναι νέκυος φθιμένοιο,
 μηδὲ μελανφάρους προσίνει βωμοῖσι ἄνακ[τος.] 10
 μηδ' ἀθύτοις θυσίαις ἱερῶν ἐπὶ χίρας ἰάλ[λιν,]
 μηδ' ἐν Βακχείοις ὦδον ποτὶ δαῖτα τ[ίθεσθαι?]
 καὶ κραδίην καρποῦν ἱεροῖς βωμοῖσ[ι]
 ἡδεόσμου τ' ἀπέχεσθαι, ὃν Δημ[ήτηρ ἀμάθυνεν?·]

ap. Sokolowski : potius utramque sec. Nilsson, Nock II 1 [ἐτης vel]ώτης unde Δερκ[έτης vel Γλαυκ[έτης Keil I θεοφάντης] 'a title which may well be his own coinage' Nock (1958) 418 (= [1972] 852), 'the part of the θεοφάντης was that of a θεολόγος' Nilsson 139 : potius '(daß der θεοφάντης) in der Rolle des Gottes selbst auftrat und den Mysten Verkündigungen machte' Keil 18 adn. 3, cf. et. Petzl 228 II 3-9 de re cf. Parker, *Miasma*, Oxford 1983, 354ss; Petzl 228 II 10 μελανφάρους] cf. Eur. Cret. fr. 2 Jouan-Van Looy (fr. 567) 16 (= fr. 472, 16 N² Kannicht) πάλλευκα δ' ἔχων εἶματα et comm. ad loc. I προσίνει] i. e. προσιέναι, cf. Petzl 229; vid. et. locum Hippocraticum in adn. ad 14 II 11 ἀθύτοις] incertum utrum 'non sacrificatis' an 'non sacrificandis' significet, cf. Nilsson 135s; Nock (1958) 416 (= [1972] 848), qui cft. Iamblich. Vit. Pyth. 85 εἰς μόνα τῶν ζώων οὐκ εἰσέρχεται ἀνθρώπου ψυχῇ, οἷς θέμις ἐστὶ τυθῆναι· διὰ τοῦτο τῶν θυσίμων χρὴ ἐσθίειν μόνον, οἷς ἂν τὸ ἐσθίειν καθήκει, ἄλλου δὲ μηδενὸς ζώου, Petzl 229 II 12 ὦδον] cf. Plut. Quaest. Conv. 2, 3, 1 p. 635e (fr. 645) ἀπειχόμεν ὦδων ... ὑπόνοιαν μέντοι παρέσχον ... ἐνέχεσθαι δόγμασιν Ὀρφικοῖς ἢ Πυθαγορικοῖς et comm. ad loc., cf. et. 2, 3, 2 p. 636e (fr. 646 I) ὅθεν οὐκ ἀπὸ τρόπου τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον ὀργιασμοῖς ὡς μίμημα τοῦ τὰ πάντα γεννῶντος καὶ περιέχοντος ἐν ἑαυτῷ συγκαθωσίωται et Pleket 92 II 13 κραδίην] de corde non manducato cf. comm. ad fr. 647 I καρποῦν] cf. Petzl 229 I βωμοῖς [ἀλέασθαι ex. gr. Nilsson : βωμοῖσ[ι] μυσαχθές Luck ap. Nock : βωμοῖς [ἀθέμιστον Merk. ap. Petzl II 14 ἡδεόσμου] i. e. ἡδυ- 'die Minze' Maas ap. Tod, *Gnomon* 28, 1956, 460, et Kalleris ap. Daux, *Bull. Corr. Hell.* 81, 1957, 1ss : ἡδὲ ὁσμοῦ Keil I cf. Hippocr. Morb. Sacr. 1, 10 (60 Grensemann) μάγοι τε καὶ καθαρταὶ καὶ ἀγύρται καὶ ἀλαζόνες, (vid. plura ap. fr. 657 II) ... ἀπέχεσθαι κελεύοντες ... ἐδεσμάτων πολλῶν ... λαχάνων δὲ μίνθης ... ἱμάτιον δὲ μέλαν μὴ ἔχειν, Sext. Empir. Pyrrhon. 2, 224 ἀπέχονται δὲ ἐν «οἷς» μὲν ἱεροῖς μίνθης, ἐν οἷς δὲ ἡδυσμοῦ, ἐν οἷς δὲ σελίνου I Δημ[ήτηρ ἀμάθυνεν vel ἐπάτησεν Petzl coll. fabula enarrata ab Oppian. Hal. 3, 486ss, praec. 488s κλίνατο δ' εἰς εὐνὴν Ἀιδωνέος· ἀλλ' ὅτε κούρην / Περσεφόνην ἦρπαξεν ἀπ' Αἰτναίοιο πάγοιο, / δὴ τότε μιν κλάζουσιν ὑπερφιάλοισ ἐπέεσ-

V. FRAGMENTA ORPHICA

ἐχθροτάτην ῥίζαν κυάμων ἐκ σπέ[ρματος] 15
 Τειτάνων προλέγειν μύσταισ[
 καὶ καλάμοισι κροτεῖν οὐ θέσ[μιον εἶναι
 ἡμασιν, οἷς μύσται θυσί[ας
 [μηδ]᾽ φορεῖν ΣΥ[

582a V

INSCR. Smyrnae saec. II a. C. n., hodie Lutetiae (Mus. Louvre) servata, prim. ed. Wolters, Ath. Mitt. 23, 1898, 267ss; cf. et. Geffcken, Griech. Epigr., Heidelberg 1916, 217; Peek, Griech. Versinschr. I, Berlin 1955, 1179; eund., Griech. Grabgedichte, Berlin 1960, 216; Pfuhl-Möbius, Die Ostgriechischen Grabreliefs, 2, Mainz 1979, 766; Petzl, Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien 23, 513; 24, 2; Merkelbach-Stauber, Steinepigramme aus dem griechischen Osten, Stuttgart-Leipzig I, 1998, 535 (05/01/50)

ἀ λάλος ἐν ζωῶσι τὰ μὴ ζῶντα παρ' ἀστοῖς
 Φάμα καρύσσω μουσοεπεὶ στόματι·
 Ζμύρνα πάτρα, γενέτας Δημήτριος ἡδὲ τεκοῦσα
 Νάνιον ἔκλαυσαν διςσὰ κόρων πάθεα,
 ὦν ὁ μὲν οὐκ ἐτέλεσεν ἐνὶ ζωῆς ἐνιαυτοῦ 5
 πλείω, μοῖρα δὲ σή, Ματρέα, ἦν τριετής·
 Ἀί[δε]ω πυλαουρέ, σὺ δ' εὐαγέων ἐπὶ θώκοις,
 Αἰακέ, [σ]ημήναις ἦι θέμις ἀτραπιτόν.

σι, / ζήλωι μαργαίνουσαν ἀτάσθαλα, μηνίσασα / Δημήτηρ ἀμάθυνεν ἐπεμβαίνου-
 σα πεδίλοις, vid. et. ad fr. 401 || 15 κυάμων] cf. fr. 648 et adn. ad loc. | σπέ[ρματος
 Keil : 'an σπέ[ρματος οὐσαν?' Nock | 'it almost seems as though the taboo on beans
 ... is given a novel rationale — that beans spring from the seed of race of the Titans'
 Nock (1958) 415s (= [1972] 848) || 16 'something is to be expounded to the mystae
 about the Titans. This cannot be anything but their crime against the child Dionysos'
 Nilsson 138 | 'the Leyden inscription ... shows that in the second century A. D. in
 Smyrna also the myth of Dionysus killed by the Titans played a part ... in the actual
 celebration of the mysteries' Pleket 92 | πράξεις ἀλεάσθαι suppl. Nilsson || 17 'pro-
 bably a ban of castanets' Nock (1958) 419 (= [1972] 848) adn. 7 : aliter Sokolowski
 187 'jouer de la flûte' : iam dubitabat Keil 20 | θέσ[μιον εἶναι Keil : 'an θέσ[μιόν
 ἐστιν ἐκέκοις?' Nock | de re cf. Petzl ad loc. || 19 [μηδ]᾽ φορεῖν ΣΥ[vel ΣΧ[Keil
 582a 7 εὐαγέων] cf. Lam. Thur. (fr. 489) 7 (cf. 490, 7) ὥς με{ι} πρόφρωνων
 πέμψη· ἔδρας ἐς εὐαγέ{ι}ων et sim. illic. laud. || 8 ἀτραπιτόν] cf. Lam. Hipp.
 (fr. 474) 15s ὁδὸν ἔρχεαι· ἂν τε καὶ ἄλλοι / μύσται καὶ βάκχοι ἱερὰν στεῖχουσι
 κλε<εινοί

Miletus (fr. 583)

583 T

INSCR. 276/5 a. C. n. Mileti inventa, prim. ed. Wiegand, VI. Bericht über Ausgrab. in Milet, Abh. Akad. Berl., Anhang 1908, 22ss, cf. Sokolowski n. 48, p. 123ss

... Ὡταν δὲ ἡ ἱέρεια ἐπι[τελέσ]ῃ τὰ ἱερὰ ὑπὲρ τῆς πόλ[εω]ς
[πάσης] μὴ ἐξείναι ὠμοφάγιον ἐμβαλεῖν μηθεὶν πρότερον

583 cf. Quandt, *De Baccho ab Alexandri aetate in Asia Minore culto*, Halle 1912, 21; 171; Stengel, *Hermes* 48, 1913, 635; Nilsson, *Jahrb. Arch. Inst.* 31, 1916, 315s; eund., *Stud. Mat. Stor. Rel.* 10, 1934, 4s; Haussoullier, *Rev. ét. gr.* 32, 1919, 257s; Rehm, *Milet I.* 7, 297; Cumont, *Am. Journ. Arch.* 1933, 241 adn. 9; Kern, *Mysterien*, RE XVI 2 (1935) 1298; Festugière, *Rev. Bibl.* 44, 1935, 197s (= *Études de religion grecque et hellénistique*, Paris 1972, 18s, cf. et. 110ss); Segre, *Rendic. Ist. Lomb.* 70, 1937, 824; Nilsson, *Gesch. Gr. Rel. II*, 145 adn. 2; Dodds, *Harv. Theol. Rev.* 33, 1940, 164; eund., *The Greeks and the Irrational*, 1951, 276; Sokolowski, *Journ. Jur. Papyr.* 1949, 140; Nilsson, *Harv. Theol. Rev.* 46, 1953, 177, cf. eund., *The Dionysiac mysteries*, Lund 1957, 6s (qui cft. Peek, *Gr. Vers-Inscr.* 1344 [Milet. III/II a. C. n.] τὴν στήλην χαίρειμ πολῖτιδες εἶπατε Βάκχαι, / ἱρείην· χρηστῇ τοῦτο γυναικὶ θέμις· / ὑμᾶς εἰς ὅρος ἦγε καὶ ὄργια πάντα καὶ ἱρὰ / ἤνικεμ πάσης ἐρχομένη πρὸ πόλεως. / τοῦνομα δ' εἴ τις ξείνος ἀνείρηται· Ἀλκμειωνὶς / ἢ Ῥοδίου, καλῶμ μοῖραν ἐπισταμένη, de qua cf. et. Wiegand 547; Haussoullier 257; Farnell, *Cults V*, 159; Nilsson [1957] 6; Henrichs, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 4, 1969, 225] et Diod. 4, 3, 3 διὸ καὶ παρὰ πολλαῖς τῶν Ἑλληνίδων πόλεων διὰ τριῶν ἐτῶν βακχεῖα τε γυναικῶν ἀθροίζεσθαι, καὶ ταῖς παρθένους νόμιμον εἶναι θυρσοφορεῖν καὶ συνενθουσιάζειν εὐαζούσαις καὶ τιμώσαις τὸν θεόν· τὰς δὲ γυναῖκας κατὰ συστήματα θυσιάζειν τῷ θεῷ καὶ βακχεύειν καὶ καθόλου τὴν παρουσίαν ὑμνεῖν τοῦ Διονύσου, μιμουμένας τὰς ἱστορουμένας τὸ παλαιὸν παρεδρεύειν τῷ θεῷ μαινάδας); Henrichs, *Phoinikika des Lollianos*, Bonn 1972, 60 et adn. 24; eund., *Harv. Stud. Class. Phil.* 82, 1978, 149ss; Burkert, *Die antiken Mysterien*, 1994, 38 (*Ancient Mystery Cults* 33); Kraemer (ed.), *Maenads, Martyrs, Matrons, Monastics*, Philadelphia 1988, 79 || 1 ἐπι[τελέσ]ῃ Wiegand : ἐπι[κηρύξ]ῃ dub. Sokolowski | πόλ[εω]ς Wiegand | ὑπὲρ τῆς πόλ[εω]ς] 'nous voyons côte à côte un culte proprement civique ... et, semble-t-il, des thiasés privés' Festugière 197 (18) || 2 [πάσης] Henrichs (1969) 235 : [ποιεῖν] dub. Sokolowski : [ὄργια] Wiegand repugnante Wil. | ὠμοφάγιον] 'la viande crue que mangeaient les Bacchantes' Sokolowski : 'in fact the verb ἐμβαλεῖν itself proves that the ὠμοφάγιον was a deposit of some sort and either placed before someone or thrown into something' Henrichs (1978) 150 (vid. iam [1969] 235s), qui repugnans quae interpretati sunt Wiegand ad loc. (qui putabat animalia deiecta esse in βόθρον); Eisler, *Arch. f. Religionswiss.* 27, 1929 et Dodds (1951) 276 (qui fideles animal dilaceravisse et edisse censebant) concludit (p. 151): 'the alleged omophagy

V. FRAGMENTA ORPHICA

[ἦ ἡ ἰέρεια ὑπὲρ τῆς πόλεως ἐμβάλῃ. μὴ ἐξεῖναι δὲ μηδὲ
[συν]αγαγεῖν τὸν θίασον μηθεὶ πρότερον τοῦ δημοσίου·
[ἐὰν] δέ τις ἀνὴρ ἢ γυνὴ βούλῃται θύειν τῷ Διόνυσῳ, 5
[πρ]οϊεράσθω ὁπότερον ἂν βούλῃται ὁ θύων καὶ λαμβανέτω
τὰ γέρη ὁ προϊερώμενος· τὴν δὲ τιμὴν καταβάλλειν ἐν ἔτεσιν
[δέ]κα, δέκατομ μέρος ἔτους ἐκάστου, τῇ μὲν πρώτην κατα-
[βολὴν] ἐμ μηνὶ Ἀπατουριῶνι τῷ ἐπὶ τοῦ θεοῦ τοῦ μετὰ
[Πο]σειδιππον τῇ τετράδι ἱσταμένου, τὰς δὲ λοιπὰς ἐν τοῖς 10
[ἐπο]μένοις ἔτεσιν μηνὸς Ἀρτεμισιῶνος τετράδι ἱσταμένου.

.] δὲ τὴν ἰέρειαν γυναῖκας διδόναι Δ::ΙΝΑ[-]
τ]ὰ δὲ τέλεστρα {καὶ τελεστ} παρέχ[ειν ταῖς]
[γυναῖξιν] ἐν τοῖς ὀργί[οις πᾶ]σιν· ἐὰν δέ τις θύειν βούλ[ηται] 15
[τῷ] Διόνυ[σῳ] μὴ γυνή, διδόντω γέρη τῇ ἰερείᾳ σπλάγχνα, νεφ[ρόν,]
σκολιόν, ἱεράμ μοῖραν, γλώσσαν, σκέλος εἰς κοτυληδὸνα [ἐκ]-
[τ]ετμημένον. καὶ ἐὰν τις γυνὴ βούλῃται τελεῖν τῷ Διόνυσῳ
τῷ Βακχίῳ ἐν τῇ πόλει ἢ ἐν τῇ χώρῃ ἢ ἐν ταῖς νήσοις, [ἀπο]-
διδόντω τῇ ἰερείᾳ στατήρα κατ' ἐκάστην τριετηρίδα· 20
τοῖς δὲ Καταγωγίοις κατάγειν τὸν Διόνυσον τοὺς ἱερεῖ[ς]
καὶ τὰς ἱερέας τοῦ [Διόνυ]σου τοῦ Βακχίου μετὰ τοῦ [ιερέως]
[κ]αὶ τῆς ἱερείας πρ[ὸ τ]ῆ[ς] ἡμέρας μέχρι τ[ῆς]
τ]ῆς πόλεως.

at Miletus was nothing but a peculiar type of Dionysiac sacrifice, whose ... ritual details escape us'; Morand, *Études sur les Hymnes orphiques*, Leiden-Boston-Köln 2001, 152 adn. 241: 'cette expression ... pourrait signifier que, lors de l'omophagie, la viande crue était simplement offerte au dieu' | de re cf. Eur. Cret. fr. 2 Jouan-Van Looy (fr. 567) 12 (= fr. 472, 12 N² Kannicht) ὠμοφάγους δαΐτας et adn. ad loc. || 3 [ἦ ἡ ἰέρεια Wiegand || 4 [συν]αγαγεῖν Ziehen | [συν]αγαγεῖν τὸν θίασον] cf. locos collectos a Sokolowski 124s || 5-8 omnia suppl. Wiegand || 5-7 de sacrificiis privatis agitur || 6 [πρ]οϊεράσθω cf. Stengel 634s; Rehm 297 adn. 1; Ziehen 41; Haussoullier 259ss; Sokolowski ad loc. 123 | ὁπότερον] 'le prêtre et la prêtresse' Haussoullier 259s; Sokolowski, Harv. Theol. Rev. 47, 1954, 167s || 8-9 κατα[βολὴν] Haussoullier : κατα[βάλλειν] Wiegand || 10-11 suppl. Wiegand || 14 τελεστῇ APIXC Wiegand | τέλεστρα] 'les choses nécessaires pour la cérémonie d'initiation' recte Sokolowski 125 (potius quam 'le droit d'initiation' Haussoullier 261), cf. et. Henrichs (1969) 236 || 15-18 omnia suppl. Wiegand || 18s cf. Herodt. 4, 79, 1 (fr. 563) ἐπεθύμησε Διόνυσῳ Βακχεῖωι τελεσθῆναι, BGU 5, 1211 (fr. 44) τοὺς κατὰ τὴν χώραν τελούντα[ς] τῷ Διόνυσῳ, Lam. Amphip. (fr. 496n) εὐαγῆς ἱερά Διόνυσου Βακχίου εἰμί, vid. et. locos collectos a Henrichs (1969) 237 adn. 51 || 19-20 [ἀπο]διδόντω rest. Ziehen || 21-22 ἡμέρας suppl. Wiegand || 21 Καταγωγίοις] cf. Henrichs (1969) 238 || 23 μέχρι τ[ῆς] ἡλίου δύσεως Sokolowski, repugnante Henrichs (1969) 237s || 4 τῶν πρὸ τ[ῆς] πόλεως Haussoullier

Roma (fr. 584-585)

cf. Boulanger, *Rev. Ét. Lat.* 15, 1937, 121ss

584 V

PLUT. CAES. 9, 4 ἔστι δὲ Ῥωμαίοις θεὸς ἦν Ἀγαθὴν ὀνομάζουσιν, ὥσπερ Ἕλληνες Γυναικίαν, καὶ Φρύγες μὲν οἰκειούμενοι Μίδα μητέρα τοῦ βασιλέως γενέσθαι φασί, Ῥωμαῖοι δὲ νύμφην δρυάδα Φαύνῳ συνοικήσαν, Ἕλληνες δὲ τῶν Διούσου μητέρων τὴν ἄρρητον. ὅθεν ἀμπελίνοις τε τὰς σκηνὰς κλήμασιν ἐορτάζουσαι κατερέφουσι, καὶ δράκων ἱερὸς παρακαθίδρυται 5 τῇ θεῷ κατὰ τὸν μῦθον. ἄνδρα δὲ προσελθεῖν οὐ θέμις οὐδ' ἐπὶ τῆς οἰκίας γενέσθαι τῶν ἱερῶν ὀργιζομένων, αὐταὶ δὲ καθ' ἑαυτὰς αἱ γυναῖκες πολλὰ τοῖς Ὀρφικοῖς ὁμολογοῦντα δρᾶν λέγονται περὶ τὴν ἱερουργίαν. ὅταν οὖν ὁ τῆς ἐορτῆς καθήκηι χρόνος, ὑπατεύοντος ἢ στρατηγούοντος ἀνδρός, αὐτὸς μὲν ἐξίσταται καὶ πᾶν τὸ ἄρρεν, ἡ δὲ γυνὴ τὴν οἰκίαν παραλαβοῦσα 10 διακοσμεῖ. καὶ τὰ μέγιστα νύκτωρ τελεῖται, παιδιᾶς ἀναμειγμένης ταῖς παννυχίσι καὶ μουσικῆς ἅμα πολλῆς παρούσης.

584 cf. Linforth 244s; Flacelière-Chambry, *Notice* 142s; Turcan, *Hommages à Henri Le Bonniec*, Bruxelles 1988, 428ss; Bernabé in: Gallo (ed.), *Plutarco e la Religione*, Napoli 1996, 80; 84; Suárez de la Torre in: Montes Cala-Ortiz de Landaluce - Gallé Cejudo (edd.), *Plutarco, Dioniso y el Vino*, Madrid 1999, 50 | vid. Nonn. *Dion.* 9, 111ss καὶ θεὸν ἔτρεφε Μῦστις ἔης μετὰ μαζὸν ἀνάσσης / ὅμμασιν ἀγρύπνοισι παρεδρήσουσα Λυαίῳ / καὶ πινυτὴ θεράπεινα φερώνυμα μῦστιδι τέχνῃ / ὄργια Νυκτελίοιο διδασκομένη Διούσου / καὶ τελετὴν ἀγρυπνῶν ἐπειτύνουσα Λυαίῳ / πρώτη ρόπτρον ἔσεισεν, ἐπεπλατάγησε δὲ Βάκχῳ / κύμβαλα δινεύουσα περίκροτα δίζυγι χαλκῷ / πρώτη νυκτιχόρευτον ἀναψαμένη φλόγα πεύκης / εὖιον ἐσμαράγησεν ἀκοιμήτῳ Διούσῳ / πρώτη καμπύλον ἄνθος ἀναδρέψασα κορύμβων / ἄπλοκον ἀμπελόεντι κόμην μιτρώσατο δεσμῷ, / αὕτῃ δ' ἔπλεκε θύρσον ὁμόζυγον οἶνοπι κισσῷ, / ἀκροτάτῳ δὲ σίδηρον ἐπεσφήκωσε κορύμβῳ / κευθόμενον πετάλοισιν, ὅπως μὴ Βάκχον ἀμύξει, / καὶ φιάλας γυμνοῖσιν ἐπὶ στέρνοισι καθάψαι / χαλκείας ἐνόησε καὶ ἱξὺ δέρματα νεβρῶν, / καὶ τελετὴς ζαθέης ἐγκύμονα μῦστιδα κίστην, / παίγνια κουρίζοντι φειδασκομένῳ Διούσῳ / πρώτη ἐχιδινήεντα κατὰ χροὸς ἦψεν ἱμάντα / σύμπλοκον, εἰλικόεις δὲ δράκων περὶ δίπλακα μίτρην / ἄμματα κυκλώσας ὀφιώδεϊ κάμπτετο δεσμῷ || **1** Ἀγαθὴν] i. e. Bonam deam || **4** ἄρρητον] i. e. Proserpinam, sec. Clavier, *Observations*, 1918, VII, 501s, cf. Turcan 432ss, coll. Eur. *Hel.* 1307 ἄρρητου Κούρας, Hsch. s. v. ἄρρητος κόρη· ἡ Περσεφόνη. *Euripidis* Ἀλεξάνδρῳ (fr. 42 Jouan–Van Looy), Carcin. *TrGF I*, 70 F 5 ἄρρητον κόρην, *Anth. Pal.* 7, 352, 2 ἄρρητου ... Περσεφόνης || **5** δράκων] cf. *Demosth.* 18, 259 (fr. 577 I) τοὺς ὀφείας τοὺς παρείας et adn. ad loc. || **9** ante ὑπατεύοντος lac. stat. Ziegler velut δέον ἐπιτελεῖν ἐν τῇ οἰκίᾳ excidisse ratus, coll. Plut. *Cic.* 19, 5, sed cf. Kronenberg, *Mnem.* III ser. 3, 1937, 311

585 V

INSCR. in loco Torre Nova qui vocatur saec. II med. p. C. n., prim. ed. Vogliano et Cumont, *Am. Journ. Arch.* 37, 1933, 215ss; denuo ed. Moretti, *Inscr. Gr. Urb. Rom.* IV, 160 p. 138 I col. A [Ἀγρ]ῆππεινίλλαν τὴν ἰέρειαν μύσται οἱ ὑπογεγραμμένοι· [Μακ]ρεῖνος ἥρως, [Κεθ]ηγίλλα δαιδούχος· ἱερεῖς ... 5 [sequuntur nomina septem virorum] ἰέρειαι ... [sequuntur nomina duo mul.] ἱεροφάντης Ἀγαθόπους· θεοφόροι ... [sequuntur nomina duo vir.] ὑπουργὸς καὶ σειληνοκόσμος Σερῆνος· κισταφόροι ... [sequuntur nomina tria mul.] ἀρ-

585 inscriptionem uberrime commentati sunt Vogliano (de epigraphia) et Cumont (de religione); cf. et. Nilsson, *Stud. Mat. Stor. Rel.* 10, 1934, 1ss; eund., *The Dionysiac mysteries in the Hellenistic and Roman age*, Lund 1957, 51ss; Bruhl, *Liber Pater*, Paris 1953, 274ss; Moretti ad loc.; Freyburger-Galland – Freyburger – Tautil, *Sectes religieuses en Grèce et à Rome*, Paris 1986, 65ss; Moretti in: *L'association Dionysiaque dans les sociétés anciennes*, Rome 1986, 248; Scheid, *ibid.* 275ss (qui cultum e Lesbo translatum esse demonstrat); Ricciardelli in: Tortorelli - Storchi - Visconti (edd.), *Tra Orfeo e Pitagora*, Napoli 2000, 270ss (quae eam cum pictura Pompeiana in "Villa dei misteri" comparat); Morand, *Études sur les Hymnes orphiques*, Leiden-Boston-Köln 2001, 236s; 244ss | cf. dedicationes Pompeiae Agrippinillae et filiae Cethegillae in Lesbo inventas (IG XII 2, 236s), ubi cultus Bacchici celebrabantur, de quibus cf. Cumont 232, qui et. animadvertit: 'il n'y a aucun indice d'une hiérarchie rigide, dont on devrait successivement franchir les degrés ... les processions ... formaient partout une partie essentielle du culte bacchique ... que ... se traduit par la multiplicité des titres composés avec -φορος' | de cognomine solo adhibito recte cogitavit Cumont 234: 'dans les mystères de Bacchus ... les distinctions sociales du monde profane s'effaçaient' | de sodalium nominibus cf. et. Moretti 145 et 147s || 4 ἥρως] 'cette appellation ... a gardé ... son sens archaïque de "chef"' Cumont 238, coll. Plut. *Quaest. Gr.* 36 p. 299b (Carm. Pop. PMG 871 Page) ἐλθεῖν ἥρῳ Διόνυσσε, vid. et. Nilsson (1934) 2s et adn. 1; Moretti 146; cf. et. Ricciardelli 270 | δαιδούχος] 'le titre (sic ut 6 ἱεροφάντης) ... semble bien être un emprunt au clergé d'Eleusis' Cumont 239s, qui et. de taeda ad purgandum usitata disseruit || 4-5 ἱερεῖς et ἰέρειαι] cf. Cumont 240ss, qui et. de **icon.** disseruit || 6 θεοφόρος non 'a deo inspiratus' sed 'qui deum (sc. Bacchi imaginem) fert' Cumont 244 | ὑπουργὸς] fort. 'minister' Cumont 244 || 7 σειληνοκόσμος] 'composé copulatif du même genre que παπποσειληνος i. e. silène-cosmète. Le fonctionnaire qui veillait à la bonne tenue des membres du collège avait gardé le nom et l'aspect d'un silène, armé du thyrsé' Cumont 246 | κισταφόροι] cf. Demosth. 18, 259 (fr. 577 I) κιστοφόρος et comm. ad loc.; vid. et. Henrichs, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 4, 1969, 230 adn. 23 || 7-8 ἀρχιβουκόλοι] cf. Titulum a Cyriac. Ancon. Perinthis exscriptum (fr. 661) 4; de iis et de bucolis sacris (7) cf. Orph. *Hymn.* 1, 10; 31, 7 (vid. et. Ricciardelli ad loc. et introd. p. XXVI adn. 1); Kern, *Bouκόλοι* 2, *RE* III 1 (1897) 1013ss; Quandt, *De Baccho ab Alexandri aetate in Asia Minore culto*, Halle 1912, 251ss; Cumont 247ss (et locos ab eo collectos); Nilsson (1957) 55; Gangutia, *Est. Clás.* 87, 1984, 85; Cozzoli in: Masaracchia (ed.), *Orfeo e*

χιβουκόλοι ... [sequuntur nomina tria vir.] βουκόλοι ἱεροὶ ... [sequuntur nomina septem vir.] col. B ... [sequuntur nomina duo virorum] ἀρχιβάσσαροι ... [sequuntur nomina duo vir.] ἀμφιθαλεῖς ... [sequuntur nomina duo vir.] λικ- 10
ναφόροι ... [sequuntur nomina tria mul.] φαλλοφόρος Καμιλ·λιανή· πυρφόροι ... [sequuntur nomina duo vir.] ἱερομνήμων Ἀτίμητος· ἀρχινεανίσκοι Ἐπί-
κτητος· ἀρχιβασσάροι ... [sequuntur nomina quattuor mul.] βουκόλοι ... [se-
quuntur nomina undecim vir.] ἀπὸ καταζώσεως ... [sequuntur nomina LXXXIX
vir. et mul.] βάκχοι ἀπὸ καταζώσεως ... [sequuntur nomina XV vir.] βάκχαι 15
ἀπὸ καταζώσεως ... [sequuntur nomina tria mul.] ἱεροὶ βάκχοι ... [sequuntur
centum vel plura nomina vir. et lac. ubi βάκχαι vel ἱεραὶ βάκχοι latere possunt]
ἀντροφύλακες ... [sequuntur nomina duo vir.] βάκχαι ... [sequuntur nomina
XLV mul.] σειγῆται ... [sequuntur nomina XXIII vir. et mul.]

l'orfismo, Roma 1993, 161, adn. 35 || 9 ἀρχιβάσσαροι] 'il paraît ... probable que l'on a forgé le composé ἀρχιβάσσαρος par analogie d'ἀρχιβασσάρα (vid. infra) pour désigner le chef des βάκχοι' Cumont 249, cf. et. Gangutia 87 || 10 ἀμφιθαλεῖς] 'l'enfant dont les parents étaient tous deux en vie ... était seul apte à remplir nombre des fonctions sacrées en Grèce' Cumont 250; potius 'porteurs du lierre dionysiaque' Morand 245, monente Robert, Opera Minora Selecta, Amsterdam 1969, I, 633ss | vid. et. Bull. Corr. Hell. 10, 415 n. 23; Didyma 163, 5 | λικναφόροι] cf. Demosth. 18, 259 (fr. 577 I) κιστοφόρος καὶ λικνοφόρος, Harpocr. et Suda s. v. λικνοφόρος (fr. 577 XIII) et adn. ad fr. 577; cf. et. Morand 246s || 11 φαλλοφόρος] 'la φαλλοφόρος unique de notre liste joue un rôle bien modeste et il semble qu'à Rome un culte policé ait cherché à réduire le plus possible une ostentation obscène qu'on ne pouvait supprimer' Cumont 252 | πυρφόροι] πυρφόρος laudatur inter celebrantes rituum Eleusiniarum a Poll. 1, 35 (cf. Cumont 253s) vid. et. Orph. Hymn. 44, 4; 47, 4 et Morand 248 || 12 ἱερομνήμων] 'administrateur des biens religieux, s'occupant des intérêts matériels des cultes' Cumont 254 | ἀρχινεανίσκοι] cf. CIL 2180 Ti. Cl. Domnioni Suciniano archineanisco, 'l'ἀρχινεανίσκος est ... le maître chargé de conduire et d'instruire les adolescents' Cumont 255 : 'traduction du nom latin ... praetor ou magister iuventutis' Nilsson (1934) 14 || 13 ἀρχιβασσάροι] 'Βασσάρα devient ... un synonyme de bacchante' Cumont 249, cf. Callixen. FGrHist 627 F 2 μετὰ δὲ ταύτας Μακέται αἱ καλούμεναι Μιμαλλόνες καὶ Βασσάροι καὶ Λυδαὶ κτλ, vid. et. Inscr. Ephes. 1602c, 28, Schol. Lycophr. Alex. 772 et Aesch. Βασσάροι, 'elles ... étaient placées sous les ordres de l'ἀρχιβασσάρα' Cumont 249 || 14 ἀπὸ καταζώσεως] 'le mot κατάζωσις ... désigne l'action de se ceindre ou ... de s'habiller de quelque façon ... Orphée aurait composé ... un livre intitulé Καταζωστικόν' (cf. fr. 608 et comm. ad loc.) Cumont 256 qui de καταζώσεως ritu disseruit, cf. et. Boyancé, Rev. Ét. Anc. 68, 1966, 45ss; Turcan, Latomus 24, 1965, 117; Seaford, Class. Quart. 31, 1981, 259 || 16 ἱεροὶ βάκχοι] cf. Cumont 258 || 18 ἀντροφύλακες] 'un simulacre de caverne peut avoir été promené dans les cortèges de la campagne romaine sous la garde des ἀντροφύλακες' Cumont 260, cf. et. Boyancé, Rend. Pont. Accad. Arch. 33, 1960-1961, 106ss || 19 σειγῆται] 'faut-il comprendre ceux qui imposent ou ceux qui observent le si-

V. FRAGMENTA ORPHICA

varia (fr. 586-601)

de Lebadeae mysteriis cf. Bonnechere, *Rev. ét. gr.* 111, 1998, 436ss; eund. in: Cosmopoulos (ed.), *Greek Mysteries*, London 2003, 169ss

586 T

INSCR. in tabula calcaria saec. III p. C. n. Cillis reperta in sepulcro Christiano circa 200 m. occidentem versus a loco Kalugerica qui vocatur, translata in museum urbis Čirpan ubi conservatur, prim. ed. Mihailov, *IGBulg.* III 1517, p. 251ss. adiectis virorum et mulierum nominibus laudantur σπειράρχης (9), σε-
5 βαστοφάντης (10 et 12), ναρθηκοφόρος (15), ἀρχιβουκόλος (17), ἀρχιμύστης (18), ἀρχιγάλλαρος (19), κουρής (20; 21; 22), σειστημάρχης (22), ἑκδικος (23), σιμιοφόρος (22), κρανιάρχης (23), λυχνοάπτρια (30), κισταφόρος (31), λικναφόρος (32; 34), βάκχη (33-36).

lence? ... les deux sens sont admissibles, bien que le second soit le plus probable' Cumont 262 : contra Moretti 147: "silentes", "taciti", id est neophyti qui per tempus quoddam definitum linguis favere coguntur' : σειτηταί i. e. σιτηταί 'approvisionatori dei banchetti' Vogliano 219 monente Wil.

586 cf. Moretti in: *L'association Dionysiaque dans les sociétés anciennes*, Rome 1986, 248; Slalova in: *Eighth Int. Congr. of Thracology, Thrace and the Aegean*, Sofia 2002, II, 885ss || **4** σπειράρχης] cf. lat. *spirarches* CIL VI 2251 (Roma), III 870 (Dacia) || **4-5** σεβαστοφάντης] idem atque *flamen Augusti* sec. OGI 479, 6 (Dorylaeum II p. C. n.), *IGRom* III 22 (Bithynia) etc.; fortasse idem atque ἱεροφάντης significat || **5** ναρθηκοφόρος] cf. fr. 576 et adn. ad loc. | ἀρχιβουκόλος] cf. fr. 578, 585, 661 et adn. ad loc. | ἀρχιμύστης] cf. *IGBulg* I² 401, 6 (Apollon.), III 1518 (Cilla), SEG 28, 1978, 1213 (Pisidia), TAM 4 (1) 42, 3 || **6** ἀρχιγάλλαρος Moretti : ἀρχι. αλλαρος 'litt. quinta, quae non fracta est, formam miram (litterae Latinae R instar) habet: β? κ??' Mihailov | κουρής] i. e. Κουρήτες in singulari; 'armed mystae'? Slalova 888 | σειστημάρχης] i. e. συστ-? "head of a σύστημα" i.e. some mystery club's subdivision' Slalova 888 | ἑκδικος 'pariter officium sacrum est, cf. n. 401 (vol.1) et *ecd(icus)* CIL III, 7437 (6150, 12346)' Mihailov || **7** σιμιοφόρος] i. e. σημειοφόρος | κρανιάρχης] 'prob. head of the Curetes, armed with κρανία' Slalova 888, cl. κρανία· τόξον Hesych., Μαινὰς Ἐνναλίου, πολεμαδόκε, θοῦρι κράνεια *ibid.*, 122, 1 (Nicias), κράνεια βροτοκτόνε *ibid.* 6, 123, 1 (Anyte) || **7-8** κισταφόρος, λικναφόρος et βάκχη] cf. fr. 585 et adn. ad loc.

587 T

HERACLIT. fr. 87 Marc. = 22 B 14 D.-K. τίσι δὴ μαντεύεται Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος; νυκτιπόλοις, μάγοις, βάκχοις, λήναις, μύσταις· τούτοις ἀπειλεῖ τὰ μετὰ θάνατον, τούτοις μαντεύεται τὸ πῦρ· τὰ γὰρ νομιζόμενα κατ' ἀνθρώπους μυστήρια ἀνιερωστὶ μνεῦνται.

588 T (34 K., 4 [B 37] C.)

(I) CLEM. ALEX. Protr. 2, 17, 2 (26 Marc.), cf. Euseb. Praep. Ev. 2, 3, 23, pergit fr. 390 I (cf. fr. 306 I) τὰ δὲ Διονύσου μυστήρια τέλεον ἀπάνθρωπα· ὃν εἰσέτι παῖδα ὄντα ἐνόπλιω κινήσει περιχορευόντων Κουρήτων (cf. fr. 297), δόλῳ δὲ ὑποδύντων Τιτάνων, ἀπατήσαντες παιδαριώδεσιν ἀθύρμασιν οὗτοι δὴ οἱ Τιτᾶνες διέσπασαν (cf. fr. 311), ἔτι νηπίαχον ὄντα (cf. fr. 299), ὡς ὁ τῆς 5 τελετῆς ποιητῆς Ὁρφεὺς φησιν ὁ Θράκιος· 'κῶνος καὶ ρόμβος καὶ παίγνια καμπεσίγυια, / μῆλ' αὖτε χρύσεια καλὰ παρ' Ἑσπερίδων λιγυφώνων' (fr. 306). καὶ τῆσδε ὑμῖν τῆς τελετῆς τὰ ἀχρεῖα σύμβολα οὐκ ἀχρεῖον εἰς κατάγνωσιν παραθέσθαι· ἀστράγαλος, σφαῖρα, στρόβιλος, μῆλα, ρόμβος, ἔσοπτρον, πόκος. sequitur fr. 315 I II (II) ARNOB. Adv. nat. 5, 19 (273, 7 Marchesi), cf. fr. 10 306 II sed et illa desistimus Bacchanalia altera praedicare, in quibus arcana et tacenda res proditur insinuaturque sacratis, ut occupatus puerilibus ludicris distractus ab Titanis Liber sit ... (cf. fr. 312 III, 318 VII), cuius rei testimonium

587 2 νυκτιπόλοις] cf. Eur. Cret. fr. 2 Jouan–Van Looy (fr. 567), 11 = fr. 472, 11 N², Kannicht νυκτιπόλου Ζαγρέως | μάγοις] vid. P. Derveni col. VI (fr. 471) et adn. ad loc. | βάκχοις] cf. Lam. Hipp. (fr. 474) 16 et adn. ad loc. | λήναις] cf. Strab. 10, 3, 10 προπόλοι ... Διονύσου Σειληνοὶ τε καὶ Σάτυροι καὶ Τίτυροι καὶ Βάκχαι, Λήναι τε κτλ., Heraclit. fr. 50 Marc. = 22 B 15 D.-K. εἰ μὴ γὰρ Διονύσῳι πομπὴν ἐποιοῦντο καὶ ὕμνεον αἶσμα αἰδοίοισιν, ἀναιδέστατα εἴργαστ' ἂν· ὡς δὲ Αἰδῆς καὶ Διόνυσος, ὅτεω μαίνονται καὶ ληναΐζουσιν || 4 μνοῦνται Clem. : μύονται Euseb. H || de re cf. Burkert in: Burkert et al. (edd.), Fragmentsammlungen philosophischer Texte der Antike, Göttingen 1998, 397; Bremmer, Zeitschr. Pap. Epigr. 126, 1999, 2s; Burkert, Da Omero ai magi, Venezia 1999, 71 'sembra che Eraclito ... polemizzi contro i misteri bacchici del tipo che troviamo a Olbia', cf. 94

588 cf. P. Gurob (fr. 578) col. I 29s, vid. et. Freyburger-Galland – Freyburger – Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 76s || 2 τὰ δὲ Marc. : γὰρ cod. || 4 δὲ om. Euseb. BONV | δὴ] δὲ Euseb. H || 5 νηπιάζοντα Euseb. H || 6 Τελετῆς ut tit. Marc. : at τελετῇ mea sententia non est carminis titulus, sed ritus ubi carmina Orphica legebantur | ποιητῆς om. Euseb. H | ὁ Θράκιος φησιν Euseb. H || 8 ἡμῖν Euseb. BONV | ἄχρηστον Euseb. B || 9 ἀστράγαλος κτλ] de crepundiis laudatis cf. diss. laud. in comm. ad fr. 306 | ρόμβιλος Euseb. B | εἴσοπτρον Dind. | de speculo in ritis Bacchicis cf. comm. ad fr. 309 || 10 πύκος Euseb. ND¹ ||

V. FRAGMENTA ORPHICA

argumentumque fortunae suis prodidit in carminibus Thracius talos speculum
15 (cf. fr. 309) turbines, volubiles rotulas et teretis pilas et virginibus aurea sumpta
ab Hesperidibus mala.

589 T

(I) CLEM. ALEX. Protr. 2, 15, 1 (24 Marc.) cf. EUSEB. Praep. Ev. 2, 3, 16 Διοῦς
δὲ μυστήρια καὶ Διὸς πρὸς μητέρα Δήμητρα ἀφροδίσιοι συμπλοκαὶ καὶ
μῆνις (οὐκ οἶδ' ὅ τι φῶ λοιπόν, μητρὸς ἢ γυναικός) τῆς Διοῦς, ἧς δὴ χάριν
Βριμῷ προσαγορευθῆναι λέγεται, ἱκετηρίαι Διὸς καὶ πόμα χολῆς καὶ καρ-
5 διουλκίαι καὶ ἀρρητουργίαι (ταῦτ' αἱ Φρύγες τελίσκουσιν Ἀττιδι καὶ Κυ-
βέλῃ καὶ Κορύβασιν). τεθρυλήκασιν δὲ ὡς ἄρα ἀποσπάσας ὁ Ζεὺς τοῦ κριοῦ
τοὺς διδύμους φέρων ἐν μέσοις ἔρριψε τοῖς κόλποις τῆς Διοῦς, τιμωρίαν
ψευδῇ τῆς βιαίας συμπλοκῆς ἐκτιννύων, ὡς ἑαυτὸν δῆθεν ἐκτεμών. τὰ σύμ-
βολα τῆς μύθσεως ταύτης ἐκ περιουσίας παρατεθέντα οἶδ' ὅτι κινήσει γέ-
10 λωτα καὶ μὴ γελασεῖουσιν ὑμῖν διὰ τοὺς ἐλέγχους· ἐκ τυμπάνου ἔφαγον· ἐκ
κυμβάλου ἔπιον· ἐκερνοφόρησα· ὑπὸ τὸν παστὸν ὑπέδυν· ταῦτα οὐχ ὕβρις

14 canibus **P** : corr. **P**² | Thracius *Sabaeus* : thracios **P** : vates Thracius *Gelenius* :
Orpheus Thracius *coni. Reifferscheid* : Thracius vates *susp. Castiglioni coll. 5, 26*
(282, 2 *Marchesi*)

589 cf. fr. 87; 276ss; cf. et. Lob. 24; Turcan ad Iul. Firm. Mat. loc., cum bibl.;
West, Orphic Poems 97; Freyburger-Galland–Freyburger–Tautil, Sectes religieu-
ses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 83s; Tortorelli in: Tortorelli–Storchi–Visconti
(edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 260s | incertum utrum Firmicus mysteria
suae ipsius aetatis cognoverit (ut voluit Nilsson, Gesch. Gr. Rel., ³1974, II, 683) an
ex libris antiquioribus hauserit (quod praefert Gigon, Die antike Kultur und das Chris-
tentum, Gütersloh 1966, 75) || 2 καὶ¹ del. Schwartz, Stählin : αἱ Lob. | Δήμητραν
Clem. **m**¹ Euseb. || 3 μῆνις] cf. fr. 386 μῆνιν αἶδε, θεά, Δημήτερος || 4 Βριμῷ] cf.
Orph. Arg. 17 (fr. 99) et comm. ad loc. | post λέγεται add. καὶ Schwartz || 4-5 καρ-
διουλκίαι] cf. P. Gurob (fr. 578) col. I 3 et 13 et adn. ad locc. || 5 ταῦτα Clem. **m**¹
Euseb. || 8-9 σύμβολα] cf. Lam. Pher. (fr. 493) et comm. ad loc. || 10 γελασεῖουσιν
Clem. **P**¹ : corr. Clem. **P**² || 11 ἐκερνοφόρησα Leopardus (Emend. IV 2) : ἐκερνοφόρη-
σα Clem. Euseb. | cf. infra Firm. | “communion” sur les deux espèces’ sec. Cumont,
Les religions orientales dans le paganisme romain, Paris ⁴1929, 65; Graillet, Le culte
de Cybèle, Paris 1912, 544ss; Loisy, Les mystères païens et le mystère chrétien, Paris
²1930, 108s; Nilsson II, 647 : aliter Boyancé, Rev. ét. anc. 37, 1935, 164 (= Études
sur la religion romaine, Rome 1972, 204) ‘le symbole des mystères ferait allusion à
un rite de purification musicale et à des aliments imaginaires’ : contradixit Turcan
ad loc. 290; vid. et. Dieterich, Eine Mithrasliturgie, Leipzig 1910, 216s | ὑπέδυν] cf. Lam. Pher. (fr. 493) in fin. inversis litteris ΑΠΕΔΟΝ (ὑπέδυν tempt. Hordern,
Zeitschr. Pap. Epigr. 129, 2000, 133 adn. 7, coll. Lam. Thur. [fr. 488] 7 ὑπὸ κόλπον

τὰ σύμβολα, οὐ χλεύη τὰ μυστήρια; τί δ' εἰ καὶ τὰ ἐπίλοιπα προσθείην; κυεῖ μὲν ἡ Δημήτηρ, ἀνατρέφεται δὲ ἡ Κόρη, μίγνυται δ' αὖθις ὁ γεννήσας οὐτοσί Ζεὺς τῇ Φερεφάττῃ, τῇ ἰδίᾳ θυγατρὶ, μετὰ τὴν μητέρα τὴν Δηώ, ἐκλαθόμενος τοῦ προτέρου μύσους, πατὴρ καὶ φθορεὺς κόρης ὁ Ζεὺς, καὶ 15 μίγνυται δράκων γενόμενος, ὅς ἦν ἐλεγχθεὶς. Σαβαζίων γοῦν μυστηρίων σύμβολον τοῖς μνουμένοις ὁ διὰ κόλπου θεὸς ἑλέων· δράκων δέ ἐστιν οὗτος, διελκόμενος τοῦ κόλπου τῶν τελουμένων, ἔλεγχος ἀκρασίας Διός. κυεῖ καὶ ἡ Φερέφαττα παῖδα ταυρόμορφον· ἀμέλει, φησί τις ποιητῆς εἰδωλικός, ταῦρος δράκοντος καὶ πατὴρ ταύρου δράκων, / ἐν ὅρει τὸ κρύφιον βουκόλος 20 {τὸ} κέντρον φέρει· βουκολικόν, οἶμαι, κέντρον τὸν νάρθηκα ἐπικαλῶν, ὃν δὴ καλῶς ἀναστέφουσιν οἱ Βάκχοι. *sequitur fr. 390 I II (II) SCHOL. Plat. Gorg. 497c (160 Greene)* διττὰ ἦν τὰ μυστήρια παρ' Ἀθηναίοις, καὶ τὰ μὲν μικρὰ ἐκαλεῖτο, ἅπερ ἐν ἄστει ἐτέλουν, τὰ δὲ μεγάλα, ἅπερ Ἐλευσίνι ἤγετο. καὶ πρότερον ἔδει τὰ μικρὰ μνηθῆναι, εἴτα τὰ μεγάλα· ἄλλως δὲ τῶν μεγάλων 25 μὲν Πλούτων ἀρπάξειεν, Διοῖ δὲ μιγείη Ζεὺς· ἐν οἷς πολλὰ μὲν ἐπράττετο αἰσχρά, ἐλέγετο δὲ πρὸς τῶν μνουμένων ταῦτα· ἕκ τυμπάνου ἔφαγον, ἐκ κυμβάλου ἔπιον, ἐκερνοφόρησα. ὑπὸ τὸν παστὸν ὑπέδυν' καὶ τὰ ἐξῆς II (III) ARNOB. Adv. nat. 5, 20 (274, 2 Marchesi) quondam Diespiter, inquit, cum in 30 Cererem suam matrem libidinibus improbis atque inconcessis cupiditatibus aestuaret – nam genetrix haec Iovis regionis eius ab accolis traditur – neque tamen

ἔδυν χθονίας βασιλείας et hoc loco) I ὑπέδυν Clem. **P¹m¹** : εἰσέδυν Psell. De daemon. 3 II 17 θεὸς ἑλέων Mras : θεὸς Clem. **P¹** et ων ss. **P²m¹** : θεὸς Euseb. **BONV** : ἑλέων Euseb. **H** II 17 δράκων – 18 κόλπου] cf. P. Gurob (fr. 578) col. I 24 θεὸς διὰ κόλπου, cf. et. fr. 89 et adn. ad loc., fr. 280; cf. et. Albinus, The house of Hades, Aarhus 2000, 122s II 18 διοικούμενος Euseb. **BONV** II 19 Φερεφάττα **P²m²** : Φερεφάττη **P¹** I παῖδα ταυρόμορφον] i. e. Bacchum Ζαγρέα, cf. fr. 283 et comm. ad loc., Lamm. Pelinn. (fr. 485) 3 τα{ι}ῦρος εἰς γάλα ἔθορες et comm. ad loc. I εἰδωλικός] 'i. q. paganus' Marc. II 20 ταῦρος – 21 φέρει] cf. Theophil. ad Autolyc. 1, 9 (26 Marc.), Min. Felic. Oct. 31, 3, Orph. Hymn. 30, 6s (et Ricciardelli, comm. ad loc.); vid. et. Casadio in: Cassio-Pocchetti (edd.), Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia, Pisa-Roma 1994, 89 et adn. 41 II 20 ταῦρος πατὴρ Clem. **P¹** Euseb. **BONV** II 21 τὸ del. Tournier, Exercices critiques, Paris 1875, 52ss I κεντρίον Dind. I φέρει add. Marc. post. Tournier (φέρων) I νάρθηκα] cf. fr. 307; 576 I ἐπιτελῶν et in mg. καλῶν Clem. **P¹m¹** II 22 καλῶς Marc. : κάλον Clem. **P¹m¹** : κάλων Euseb. **BONV** : καὶ Euseb. **H** : del. Vigerus, Potter I ἀναστέφουσιν Clem. **P¹m¹** : corr. **P³** II 23 δηττὰ **B²** II 26 ταύτην] ταύτη **W** II 27 ἐπράττετο] ἐτελείτο **W** II 28 μυομένων **W** II 29 ἐκερνοφόρησαν **B²** : ἐκερνοφόρησαν **W** I ὑπέδυν ex Clem. Greene : ὑπερεδύοντο (ὑπέδύοντα **W** : ὑπέδύοντο **B²**) Schol. II 30-31 cum in Cererem Sabaeus : cuminicare **P** : cum inire Cererem Scali-

V. FRAGMENTA ORPHICA

auderet id quod procaci adpetitione conceperat apertissima vi petere, ingenio-
 sas comminiscitur captiones quibus nihil tale metuentem castitate imminueret
 35 genetricem: fit ex deo taurus et sub pecoris specie subessoris animum atque
 audaciam celans in securam et nesciam repentina immittitur vi furens, agit inces-
 tius res suas et prodita per libidinem fraude intellectus et cognitus evolat. arde-
 scit furiis atque indignationibus mater, spumat anhelat exaestuat nec fremitum
 continere tempestatemque irarum valens ex continua passione Brimo deinceps
 40 ut appelletur adsumpsit, neque alia cordi est res ei quin audaciam filii poenis
 quibus potis est persequatur. Iuppiter ... arietem nobilem bene grandibus cum
 testiculis deligit, exsecat hos ipse et lanato exuit ex folliculi tegmine. accedens
 maerens et summissus ad matrem et tanquam ipse sententia condemnasset se
 sua, in gremium proicit {et iacit} hos eius. virilitate pignoris visa sumit animum
 45 mitiorem et concepti fetus revocatur ad curam: parit mensem post decimum lu-
 culenti filiam corporis, quam aetas mortalium consequens modo Liberam modo
 Proserpinam nuncupavit. quam cum verveceus Iuppiter bene validam, floridam
 et suci esse conciperet plenioris, oblitus paulo ante quid malorum et sceleris
 esset adgressus et temeritatis quantum, redit ad prioris actus, et quia nefarium
 50 videbatur satis patrem cum filia comminus uxoria coniugatione misceri, in dra-
 conis terribilem formam migrat, ingentibus spiris pavefactam colligat virginem
 et sub obtentu fero mollissimis ludit atque adulatur amplexibus. fit ut ipsa de
 semine fortissimi compleatur Iovis, sed non eadem condicione qua mater; nam
 illa filium reddidit lineamentis descriptam suis, at ex partu virginis tauri specie
 55 fusa Iovialis monumenta pellaciae. auctorem aliquis desiderabit rei: tum illum
 citabimus Tarentinum notumque senarium, quem antiquitas canit dicens "tau-
 rus draconem genuit et taurum draco". ipsa novissime sacra et ritus initiationis
 ipsius, quibus Sebadiis nomen est, testimonio esse poterunt veritati || (IV) IUL.
 FIRM. MAT. De err. 18, 1 (115 Turcan) libet nunc explanare quibus se signis vel
 60 quibus symbolis in ipsis superstitionibus miseranda hominum turba cognoscat.

ger || 33 petere *Sabaeus* : peteret **P** || 35 speciem **P** || 36-37 incestus *Sabaeus*, *Reifferscheid* || 37-38 ardescet **P** : corr. **P**² || 39 tempestate que **P** : corr. **P**¹ | Brimo *Canter ex Clem. loc.* : primo **P** | cf. *Orph. Arg.* 17 (fr. 99) et *adn. ad loc.* || 40 appelletur *Meursius* : appellatur **P** : appellaretur *Ursinus* | quin] quam ut *Sabaeus*, *Reifferscheid* || 42 folliculi *Sabaeus* : polliculi **P** | accedit *Axelsson* || 43 merens **P** : corr. **r** || 44 et iacit *secl. Reifferscheid, Orelli in app., tuetur Axelsson* || 45 <mater> mitiorem *Castiglioni 'fortasse recte' Marchesi* | concepti *Ursinus* : concepit (e in i **P**²) : concipit *Sabaeus* || 47 verveceus *Sabaeus* : virviriceus **P** || 49 astus *Meursius* || 51 ingenitibus **P** corr. || 52 feri *Ursinus, Reifferscheid* || 54 illam **P** | at *Sabaeus*, **r** : ad **P** | species est *Ursinus* : species *Elmenhorstius* || 55 auctorem **P** | desiderabit *Sabaeus* : desideravit **P** | tum] notum *Kirschwing* || 56 citabimus (b ex v) **P** | Tarentinum] tritum *Ursinus* | Tarentinum notumque] Tarentini *Rhinthonis coni. Reifferscheid* | aⁿtiquitas **P** || 58 Sabadiis

habent enim propria signa, propria responsa, quae illis in istorum sacrilegiorum coetibus diaboli tradidit disciplina. in quodam templo, ut in interioribus partibus homo moriturus possit admitti, dicit: “de tympano manducavi, de cymbalo bibi et religionis secreta perdidici”, quod Graeco sermone dicitur: ἐκ τυμπάνου βέβρωκα, ἐκ κυμβάλου πέπωκα, γέγονα μύστης Ἀττεως II (V) IUL. FIRM. MAT. 65 De err. 10, 2 (100 Turcan) Sebazium colentes Iovem anguem cum initiant per sinum ducunt II (VI) IUL. FIRM. MAT. De err. 26, 1 (139 Turcan) sequitur adhuc aliud symbolum quod pro magno miserorum hominum credulis auribus traditur: ταῦρος δράκοντος καὶ ταύρου δράκων πατήρ.

590 T

CLEM. ALEX. Protr. 2, 22, 3 (31 Marc.), cf. EUSEB. Praep. Ev. 2, 3, 38 νόμος οὖν καὶ ὑπόληψις κενὴ καὶ τοῦ δράκοντος τὰ μυστήρια ἀπάτη τίς ἐστὶν θρησκευομένη τὰς ἀμυήτους ὄντως μῆσεις καὶ τὰς ἀνοργιάστους τελετὰς εὐσεβείαι νόθωι προστρεπομένων. οἷαι δὲ καὶ αἱ κίσται αἱ μυστικαί; δεῖ γὰρ ἀπογυμνῶσαι τὰ ἅγια αὐτῶν καὶ τὰ ἄρρητα ἐξεῖπείν. οὐ σημαῖ 5 ταῦτα καὶ πυραμίδες καὶ τολύπαι καὶ πόπανα πολυόμφαλα χόνδροι τε ἁλῶν καὶ δράκων, ὄργιον Διονύσου Βασσάρου; οὐχὶ δὲ ροῖαι πρὸς τοῖσδε καὶ κράδαι νάρθηκες τε καὶ κιττοί, πρὸς δὲ καὶ φθοῖς καὶ μήκωνες; ταῦτ' ἐστὶν αὐτῶν τὰ ἅγια. ... [sequitur fr. 532 II] πάλαι μὲν ἀνθρώποις σωφρονοῦσιν ἐπικάλυμμα ἡδονῆς νύξ ἦν σιωπωμένη· νυνὶ δὲ τοῖς μουμένοις <δὴ ἱέρεια 10

Meursius II 61 responsa] cf. *P. Gurob* (fr. 578) col. I 26 σύνθεμα et adn. ad loc. II 63 moriturus] oraturus *Lob.* : introiturus *Bursian*, *Halm* : at ‘allusion à la mort fictive “rituelle” de l’initiant?’ recte *Turcan* 288 (monente *Nilsson*, l. laud. 649) : aliter interpretatus est *Clemens*, *Rh. Mus.* 73, 1920, 356ss, de pagano ad mortem spiritualem condemnato dici credens, cf. *Loisy*, l. laud. III : moriturum idem atque mortalem esse putavit *Rose*, *Journ. Hell. Stud.* 72, 1952, 744 II 64 secreta perdidici] ‘élucide, en fait, le sens que *F. M.* donne à μύστης’ recte *Turcan* 289 cum bibl.

590 2 κενὴ corr. ex καινή Clem. **P¹** | τὰ μυστήρια καὶ τοῦ δράκοντος Mayor, prob. Marc. | τὰ μυστήρια del Schwartz II 3 θρησκευομένη] cf. fr. 556 | θρησκευομένη ὑπὸ τῶν Marc. II 3 ἀμυήτους – 4 νόθωι] cf. *Philon. Cherub.* 94 ἀμυήτους μῆσεις, ἀνοργιάστους τελετὰς, νόθον εὐσεβείαν II 4 προτρεπομένων *Euseb.* prob. *Mras* | κίσται μυστικαί Clem. **P¹** | de re cf. *Demosth.* 18, 260 (fr. 577 I) κιστοφόρος et comm. ad loc. II 6 πόπανα πολυόμφαλα] cf. *P. Derveni* col. VI 7 (fr. 471) πολυόμφαλα τὰ πόπανα θύουσιν et adn. ad loc. II 7 Βασάρου *Euseb.* **BONV** II 7-8 κράδαι *Morel* : καρδίαι Clem. *Euseb.* **BOVNP** : καρδία *Euseb.* **H** II 8 νάρθηκες] cf. fr. 307 et 576 et adn. ad locc. | φθοῖς (ο corr. ex ε) Clem. **P¹** et *Euseb.* **H** : φθόεις *Euseb.* **ONDV** II 10 <δὴ ἱέρεια Marc. : ἡ ἱερὰ Clem. **P¹** et *Euseb.* : πεῖρα *Wil.* : ἡμέρα *Jackson* II

V. FRAGMENTA ORPHICA

τῆς ἀκρασίας νύξ ἐστὶ λαλουμένη, καὶ τὸ πῦρ ἐλέγχει τὰ πάθη δαιδου-
χοῦμενον. ἀπόσβεσον, ὦ ἱεροφάντα, τὸ πῦρ· αἰδέσθητι, δαιδοῦχε, τὰς λαμ-
πάδας· ἐλέγχει σου τὸν Ἰακχὸν τὸ φῶς· ἐπίτρεψον ἀποκρύψαι τῇ νυκτὶ τὰ
μυστήρια· σκότει τετιμήσθω τὰ ὄργια· τὸ πῦρ οὐχ ὑποκρίνεται, ἐλέγχειν
15 καὶ κολάζειν κελεύεται. ταῦτα τῶν ἀθέων τὰ μυστήρια· ἀθέους δὲ εἰκότως
ἀποκαλῶ τούτους, οἳ τὸν μὲν ὄντως ὄντα θεὸν ἡγνοήκασιν, παιδίον δὲ ὑπὸ
Τιτάνων διασπώμενον καὶ γυναῖον πενθοῦν καὶ μόρια ἄρρητα ὡς ἀληθῶς ὑπ’
αἰσχύνῃς ἀναισχύντως σέβουσιν.

591 T

PLUT. Quaest. Conv. 4, 6, 2 p. 671d πρῶτον μὲν ... τῆς μεγίστης καὶ τε-
λειοτάτης ἐορτῆς παρ’ αὐτοῖς (sc. Iudaeis) ὁ καιρὸς ἐστὶν καὶ ὁ τρόπος
Διούσωι προσήκων. «μετὰ γὰρ τὴν λεγομένην νηστείαν ἀκμάζοντι τρυ-
γητῶι τραπέζας τε προτίθενται παντοδαπῆς ὀπώρας ὑπὸ σκηναῖς καὶ κα-
5 λιάσιν ἐκ κλημάτων μάλιστα καὶ κιττοῦ διαπεπλεγμέναις· καὶ τὴν προτέραν
τῆς ἐορτῆς σκηνῶν ὀνομάζουσιν. ὀλίγαις δ’ ὕστερον ἡμέραις ἄλλην ἐορτὴν,
οὐκέτι δι’ αἰνιγμάτων ἀλλ’ ἀντικρὺς Βάκχου καλουμένην, τελοῦσιν. ἐστὶ
δὲ {καὶ} κραδηφορία τις αὕτη καὶ θυρσοφορία παρ’ αὐτοῖς, ἐν ἣι θύρσους
ἔχοντες εἰς τὸ ἱερὸν εἰσάσιν· εἰσελθόντες δ’ ὅ τι δρῶσιν, οὐκ ἴσμεν, εἰκὸς
10 δὲ βακχεῖαν εἶναι τὰ ποιούμενα· καὶ γὰρ σάλπιγξι μικραῖς, ὥσπερ Ἀργεῖοι
τοῖς Διωνυσίοις, ἀνακαλούμενοι τὸν θεὸν χρῶνται, καὶ κιθαρίζοντες ἕτεροι
προΐασιν, οὓς αὐτοὶ Λευίτας προσονομάζουσιν, εἴτε παρὰ τὸν Λύσιον εἴτε
μᾶλλον παρὰ τὸν Εὐῖον τῆς ἐπικλήσεως γεγεννημένης. οἶμαι δὲ καὶ τὴν τῶν
σαμβάτων ἐορτὴν μὴ παντάπασιν ἀπροσδιόνυσον εἶναι· Σάβους γὰρ καὶ νῦν

11ss cf. Riedweg, *Ill. Class. Stud.* 13, 1998, 127ss || 11-12 δαιδουχούμενα Euseb.
BONV || 16-17 Τιτάνων ὑπο Clem. P³ in mg. et Euseb. H; de re cf. fr. 304

591 3 μετὰ add. Del Re, qui et. γὰρ ante τὴν transp. : τὴν γὰρ cod. | νηστείαν] cf.
Teodorsson ad loc. 123 | post νηστείαν add. ἀγαγόντες Lewy : ἄγοντες Madvig ||
4-5 καλιάσιν Scaliger : καθιάσιν cod. || 5 κλημάτων T || 6 σκηνῶν Fuhrmann :
σκηνὴν cod. | de re cf. Fuhrmann ad loc. p. 154 adn.1; Teodorsson ad loc. 123s ||
7 οὐκέτι Bollaen : οὐκ ἂν T : οὐκ αὖ Reiske : οὐ μὴν Del Re | καλουμένην Reiske :
-μένου cod., cf. 2 Macc. 6, 7; Abel, *Hist. de la Palestine*, Paris 1952, I, 124; Fuhrmann
ad loc. 154s adn. 2; Teodorsson ad loc. 124s || 8 καὶ del. Fuhrmann | κραδηφορία ed.
Basiliensis, Turnebus : κρατεροφορία cod. | αὕτη Fuhrmann : ἐορτὴ cod. || 10 ὥσπερ
– 11 Διονυσίοις] cf. Plut. De Iside 35 p. 364f, Paus. 2, 36, 6ss, vid. et. Casadio,
Storia del culto di Dioniso in Argolide, Roma 1994, 231s; Teodorsson ad loc. 126s ||
12 προΐασιν Reiske: προΐασιν cod. | Λευίτας — Λύσιον] de ficta etymologia cf.
Fuhrmann ad loc. 155 adn. 5 || 13 εὐῖον T || 14 σαμβάτων T | Σάβους] vid. fr. 577

ἔτι πολλοὶ τοὺς Βάκχους καλοῦσιν καὶ ταύτην ἀφιασι τὴν φωνὴν ὅταν ὀρ- 15
 γιάζωσι τῷ θεῷ, «οὗ πίστω»σιν ἔστι δῆπου καὶ παρὰ Δημοσθένους (18, 260)
 λαβεῖν καὶ παρὰ Μενάνδρου (fr. 610 K.-A.), καὶ οὐκ ἀπὸ «τρό»που τις ἂν φαίη
 τοῦνομα πεποιῆσθαι πρὸς τινα σόβησιν, ἣ κατέχει τοὺς βακχεύοντας· αὐτοὶ
 δὲ τῷ λόγῳ μαρτυροῦσιν, ὅταν σάββατα τελῶσι, μάλιστα μὲν πίνειν καὶ οἶ-
 νοῦσθαι παρακαλοῦντες ἀλλήλους, ὅταν δὲ κωλύῃ τι μείζον, ἀπογεύεσθαι γε 20
 πάντως ἀκράτου νομίζοντες. καὶ ταῦτα μὲν εἰκότα φαίη τις ἂν εἶναι· κατὰ
 κράτος «δὲ τοὺς» ἐναντίους πρῶτον μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ἐλέγχει, μιτρηφόρος τε
 προῖων ἐν ταῖς ἐορταῖς καὶ νεβρίδα χρυσόπαστον ἐνημμένος, χιτῶνα δὲ πο-
 δήρη φορῶν καὶ κοθόρνους, κώδωνες δὲ πολλοὶ κατακρέμανται τῆς ἐσθῆτος,
 ὑποκομποῦντες ἐν τῷ βαδίζειν, ὥς καὶ παρ' ἡμῖν· ψόφοις {δὲ} χρώνται περὶ 25
 τὰ νυκτέλια, καὶ χαλκοκρότους τὰς τοῦ θεοῦ τιθήνας προσαγορεύουσιν· καὶ
 ὁ δεικνύμενος ἐν τοῖς ἀετοῖς τοῦ νεῷ θύρσος ἐντετυπωμένος καὶ τύμπανα·
 ταῦτα γὰρ οὐδενὶ δῆπουθεν ἄλλωι θεῷ ἢ Διονύσῳ προσήκεν.

592 T (34 K.)

ΕΠΙΡΗ. CONST. Expos. fidei 10 (510, 10 Holl-Dummer) παρ' "Ελλῃσι δὲ πόσα
 μυστήρια καὶ τελεταί; ὥς αἱ μεγαρίζουσαι γυναῖκες καὶ θεσμοφορικᾶζου-
 σαι ἀλλήλαι πρὸς ἀλλήλας διαφέρονται, ὅσα τε ἄλλα, τὰ τε ἐν Ἐλευσίνι μυ-
 στήρια Δηοῦς καὶ Φερεφάττης καὶ τῶν ἐκεῖσε ἀδύτων τὰ αἰσχρορρηγήματα,
 γυναικῶν ἀπογυμνώσεις, ἵνα σεμνότερον εἴπω, τύμπανά τε καὶ πόπανα, 5
 ῥόμβος τε καὶ κάλαθος, ἐρέα ἐξεργασμένη καὶ κύμβαλον καὶ κυκεῶν ἐκπώματι
 κατεσκευασμένος κτλ.

et Fuhrmann ad loc. 155 adn. 7; Teodorsson ad loc. 128s || 15 ἔτι Stephanus : ὅτι
 cod. || 16 «οὗ πίστω»σιν suppl. Hubert : lac. 8-10 litt. cod. || 17 «τρό»που suppl. Tur-
 nebus : lac. 4-5 litt. cod. || 18 τοῦνομα Turnebus : τοῦ ἅμα cod. | τινα (iam Steph.)
 σόβησιν (τὴν σόβ. Reiske) Hutten : τὴν ἀσέβησιν T : τίνα σέβησιν Turnebus || 19
 σάββατα yg : σάμβα T : σάββατον E | τελῶσι Hubert : τιμῶσι cod. || 19 πίνειν – 20
 ἀλλήλους] cf. Fuhrmann ad loc. 156 adn. 2 || 22 δὲ τοὺς add. dub. Wytttenbach | ἐναν-
 τίους Madvig : ἐν αὐτοῖς T : ἐναντιούμενους Wytttenbach | de re cf. Tacit. Hist. 5,
 5 *Liberum patrem coli ... quidam arbitrati sunt, nequaquam congruentibus institutis:*
quippe Liber festos laetosque ritus posuit, Iudaeorum mos absurdus sordidusque || 25
 δὲ del. Turnebus || 26 νυκτέλια Turnebus : νῦν τέλεια cod.; cf. fr. 613 | χαλκοκρό-
 τους τὰς Coraes ap. Hubert : χαλκοκροδυστας T : χαλκοδρύστας E || 27 ἀετοῖς
 conī. Doehner : ἐναντίοις cod. | θύρσους T || 28 θεῶν Bernardakis : θεῷ cod.

592 2-3 θεσμοφορικᾶζουσαι Holl : θεσμοφορίζουσαι cod. || 3 ὅσα τε Petavius
 : ὅσα τὰ J || 5 τύμπανά] cf. adnot. ad fr. 212 | πόπανα cf. P. Derveni col. VI 7 (fr.
 471) et adn. ad loc.

V. FRAGMENTA ORPHICA

593 T

P. ARGENT. 1313 saec. III p. C. n., cf. et. Snell, *Hermes-Einzelschr.* 5, 1937, 106ss; Kern, *Religion der Griech.* III, 1938, 197; Körte, *Archiv f. Papyrusf.* 13, 1939, 96; Keydell, *Bursians Jahresb.* 272, 1941, 60; Heitsch, *GDRK LVII* p. 175

col. I

(vestigia 5 versuum)

].[]. . ν	6
].χει δ[. . . .]ς μελωιδόν		
θυ]μοῦ ζέ[ον]τος		
]ασεις, σοὶ δ' [οἶ]α κούρος		
]ας λιπεῖν οὐκ ἠθέ[λ]η[σ]εν	10	
]ασιν διηπάτων νιν		
]γανθων ποικίλτ' ἀθύρματα		
] . . . ν ἄγραν ἐπεκισφέροντες		
] . θ . λη καὶ τεύξαν αντίον		
]μασον χορὸν τιθέντες εἰσι	15	
]ησαν . εβα . [ἀ]ληστάλυζον		

col. II

(vestigia 4 versuum)

. αιχ[21
. νκα[
. ρδι[
. ομ[
. .]ει . . ρμισ[25
. . . .] . . . [. . . .] . . . υ .	

593 e miserrimis fragmentis huius carminis arduum est cognoscere utrum ea ad religionem Orphicam studendam valeant necne || **8** suppl. Snell || **9** suppl. Maas ap. Snell || **10** suppl. Snell || **11s** cf. Clem. Alex. Protr. 2, 17, 2 (fr. 306 I) τὰ δὲ Διονύσου μυστήρια τέλεον ἀπάνθρωπα (cf. fr. 588 I): ὃν εἰσέτι παῖδα ὄντα ἐνόπλῳ κινήσει περιχορευόντων Κουρήτων (cf. fr. 297), δόλῳ δὲ ὑποδύντων Τιτάνων, ἀπατήσαντες παιδαριώδεσιν ἀθύρμασιν οὗτοι δὴ οἱ Τιτᾶνες διέσπασαν (cf. fr. 311), ἔτι νηπίαχον ὄντα || **12** *incertum utrum*]ν ἀγθων an]γαν θων *legendum sit* || **13** ἐπεκισφέροντες *edd.* : ἐπισφέροντες || **14** κᾶτευξαν Maas || **15** τιθέντες εἰσι Snell : τιθέντες εἰσὶ Maas : τιθέντες ε[.]σι vel ε[.]ση Schubart || **16** leg.

...]παρθένωι τεχνῶιτο . . . [
 εὐα]στὴν θεὸν θᾶκος μελωιδὸν
 ...]αρες μάκαρ χρυσαῖθες ἔρνος
 καὶ] μύσταις ὁμοῦ καὶ μύστισι·ν» μόλοις. 30

594 T

PLUT. fr. 178 Sandbach οὕτω κατὰ τὴν εἰς τὸ ὅλον μεταβολὴν καὶ μετα-
 κόσμησιν ὁλωλέναι τὴν ψυχὴν λέγομεν ἐκεῖ γενομένην· ἐνταῦθα δ' ἄγνοεῖ,
 πλὴν ὅταν ἐν τῷ τελευτᾷ ἤδη γένηται· τό·τε> δὲ πάσχει πάθος οἷον οἱ τε-
 λεταῖς μεγάλαις κατοργιαζόμενοι. διὸ καὶ τὸ ῥῆμα τῷ ῥήματι καὶ τὸ ἔργον 5
 τῷ ἔργῳ τοῦ τελευτᾷ καὶ τελεῖσθαι προσέοικε. πλάναι τὰ πρῶτα καὶ πε-
 ριδρομαὶ κοπῶδεις καὶ διὰ σκότους τινὲς ὑποπτοι πορεῖαι καὶ ἀτέλεστοι,
 εἴτα πρὸ τοῦ τέλους αὐτοῦ τὰ δεινὰ πάντα, φρίκη καὶ τρόμος καὶ ἰδρῶς
 καὶ θάμβος· ἐκ δὲ τούτου φῶς τι θαυμάσιον ἀπήντησεν καὶ τόποι καθαροὶ
 καὶ λειμῶνες ἐδέξαντο, φωνὰς καὶ χορείας καὶ σεμνότητος ἀκουσμάτων 10
 ἱερῶν καὶ φασμάτων ἀγίων ἔχοντες· ἐν αἷς ὁ παντελής ἤδη καὶ μεμνημένος

(δεβασα ?) Snell |]ησται[ν]εβρον Roberts : εβρ. . νησγαμιζον Schubart || 27 τεχ-
 νοῖτο Π || 28 εὐα]στὴν vel κωμα]στὴν coni. Kern || 29 ἀλκμ]αρες vel εὐμ]αρες
 Heitsch || 30 suppl. Heitsch | μόλοις Snell, coll. Orph. Hymn. 27, 2; 50, 10; 52, 13 :
 μολουσ[leg. Schubart

594 cf. Foucart, *Les mystères d'Eleusis*, Paris 1914, 393ss, qui de Eleusiniis mys-
 teriis agi credidit : contradixit Mylonas, *Eleusis and the Eleusinian mysteries*, Prince-
 ton 1961, 265 quae de βορβόρωι (13) dicuntur Orphica redolere putans; Dunand, *Le*
culte d'Isis dans le bassin oriental de la Méditerranée, Leiden 1973, III, 248, 2; 250s
Isidis mysteriis attribuit : at cf. Graf, *Eleusis* 132ss : generaliter de mysteriis vid.
 Sorel, *Orphée et l'orphisme*, Paris 1995, 107s; cf. et. Burkert in: *Orfismo in Magna*
Grecia, 1975, 96; eund., *Ancient Mystery Cults* 91s; Brillante, *Quad. Urb.* 25, 1987,
 39; Díez de Velasco in: Plácido-Alvar-Casillas-Fornis (edds.), *Imágenes de la Polis*,
 Madrid 1997, 413ss; Riedweg in: Graf (ed.), *Ansichten griechischer Rituale*, Stutt-
 gart - Leipzig 1998, 367 adn. 33; Lada-Richards, *Initiating Dionysus*, Oxford 1999,
 90; 98s; 103; Bernabé in: Pérez Jiménez - Casadesús (edds.), *Misticismo y religiones*
místicas en la obra de Plutarco, Madrid-Málaga 2001, 10ss; eund. in: Díez de Vel-
 lasco (ed.), *Miedo y Religión*, Madrid 2002, 326 || 1 οὕτως A || 1-2 μετακόσμησιν
 Wytttenbach : κατακόσμησιν (κατασκομ- A) cod. || 2 γενομένην] γεγρονέναι A :
 γεγρονῦαν Cobet | ἄγνοεῖ Gesner : ἄγνοεῖν cod. || 3 τό·τε> Wytttenbach : τὸ cod. ||
 6 τινὲς Wytttenbach : τινὸς cod. || 8 καὶ² Duebner : ἢ cod. || 9 λειμῶνες] cf. fr. 61
 et comm. ad loc. | de ritu cf. Turcan, *Les cultes orientaux dans le monde romain*,
 Paris 1989, 305ss || 9ss haec mutuatur Clem. Alex. *Ecl. Proph.* 34 || 9-10 φωνὰς καὶ

V. FRAGMENTA ORPHICA

ἐλεύθερος γεγονώς καὶ ἄφетος περιῶν ἐστεφανωμένος ὀργιάζει καὶ σύνεστιν ὅσοις καὶ καθαρῶς ἀνδράσι, τὸν ἀμύητον ἐνταῦθα τῶν ζώντων «καὶ ἀκάθαρτον ἐφορῶν ὄχλον ἐν βορβόρῳ πολλῶι καὶ ὁμίχλῃ πατούμενον ὑφ' ἑαυτοῦ καὶ συνελανόμενον, φόβῳ δὲ θανάτου τοῖς κακοῖς ἀπιστίαι τῶν
15 ἐκεῖ ἀγαθῶν ἐμμένοντα. ἐπεὶ τό γε παρὰ φύσιν τὴν πρὸς τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ συμπλοκὴν εἶναι καὶ σύνεργον ἐκεῖθεν ἂν συνίδοις.

595 T

(I) PLUT. Cons. ad uxor. 10 p. 611d καὶ μὴν ἃ τῶν ἄλλων ἀκούεις, οἱ πείθουσι πολλοὺς λέγοντες ὡς οὐδὲν οὐδαμῇ τῷ διαλυθέντι κακὸν οὐδὲ λυπηρὸν ἐστίν, οἷδ' ὅτι κωλύει σε πιστεῦειν ὁ πάτριος λόγος καὶ τὰ μυστικά σύμβολα τῶν περὶ τὸν Διόνυσον ὀργιασμῶν, ἃ σύμειπεν ἀλλήλοις οἱ κοινωνοῦντες.
5 ὡς οὖν ἄφθαρτον οὖσαν τὴν ψυχὴν διανοοῦ ταῦτ' αἰς ἀλικομέναις ὄρῃσι πάσχειν· ἂν μὲν γὰρ πολὺν ἐντραφῇ τῷ σώματι χρόνον καὶ γένηται τῷ βίῳ τούτῳ τιθασὸς ὑπὸ πραγμάτων πολλῶν καὶ μακρᾶς συνηθείας, αὐτὴς καταίρουσα πάλιν ἐνδύεται καὶ οὐκ ἀνίησιν οὐδὲ λήγει τοῖς ἐνταῦθα συμ-
πλεκομένη πάθει καὶ τύχαις διὰ τῶν γενέσεων ... ἢ δὲ ληφθεῖσα μὲν ***
10 ὑπὸ κρείττωνων ἔρχεται, καθάπερ ἐκ καμπῆς ὑγρᾶς καὶ μαλθακῆς ἀναχαι-

τινας ὀψεις ἀγίων φασμάτων ἔχοντες» Clem. || 11 ἐστεφανωμένος] cf. adn. ad Lam. Thur. (fr. 488) 6 et ad fr. 431 || 12 καὶ add. Sandbach || 13 ἀκάθαρτον del. Hartman | ἐν βορβόρῳ πολλῶι καὶ ὁμίχλῃ] vid. adn. ad fr. 434 | πολλῶι ed. Trinc. : πολλὰ cod.

595 cf. Nilsson, *The Dionysiac mysteries*, Lund 1957, 123; Turcan, *Rev. Hist. Rel.* 155, 1959, 33ss; Cole, *Epigraph. Anat.* 4, 1984, 44; Freyburger-Galland – Freyburger – Tautil, *Sectes religieuses en Grèce et à Rome*, Paris 1986, 71; Casadio in: Borgeaud (ed.), *Orphisme et Orphée*, Genève 1991, 134s; Bernabé in: Gallo (ed.), *Plutarco e la religione* 76 (et adnn. 59-62); 81; 89; Suárez de la Torre, in: Montes Cala - Ortiz de Landaluce - Gallé Cejudo (edd.), *Plutarco, Dioniso y el Vino*, Madrid 1999, 52 || 1 τῶν ἄλλων] i. e. *Epicureorum*, cf. e. g. *Epicur. Ep.* 3, 124, *Sent.* 2 || 3-4 τὰ μυστικά σύμβολα] cf. Lam. Pher. (fr. 493) et comm. ad loc. || 5-6 ὄρῃσι πάσχειν] cum Lam. Thur. (fr. 488), 5 ἐξέπταν comparavit Casadio 135s, cf. et. P. Derveni col. VI (fr. 471) ὁ[ρ]ήθ[ε]ιον et comm. ad loc.; Plut. *Non posse suav. viv. sec. Epic.* 28 p. 1105d ἀλλ' ὄρῃθος δίκην ἄνω βλέποντες, ὡς ἐκπτησόμενοι τοῦ σώματος, et alios locos a Turcan collectos || 9 πάθει καὶ τύχαις διὰ τῶν γενέσεων] de migratione animarum plane loquitur | post ληφθεῖσα μὲν lac. fere 80 litt. O : deficit 3 paginis vacuis relictis B : reliqua pagina vacua relictas π : μένουσα δὲ βραχὺν ἐν τῷ σώματι χρόνον ἐλευθερωθεῖσα suppl. Wytttenbach || 10 ἔρχεται Wyttten-

τίσασα πρὸς ὃ πέφυκεν. ὥσπερ γὰρ τὸ πῦρ, ἂν τις ἀποσβέσας εὐθὺς ἐξάπτῃ, πάλιν ἀναρριπίζεται καὶ ἀναλαμβάνει ταχέως ὅπως ὤκιστα πύλας Ἀΐδαο περῆσαι' (Theogn. 427) || (II) Πλυτ. fr. 177 Sandbach 'ἄλλ' οὕτω μὲν' ἔφη ὁ Τίμων 'λογιζόμενοι καὶ τὰ ἄφθαρτα δοξάζουσι συνδιαλύεσθαι <τοῖς> φθειρομένοις. ὅτι μὲν οὖν τὸ μετῆλλαχέναι καὶ μεθίστασθαι καὶ οἷχεσθαι 15 τὸν τεθνηκότα δυσχεροῦς οὐδενὸς ἀπλῶς, ἀμείψεως δέ τινος ἢ μεταβολῆς ὑπόνοιαν δίδωσιν, οὐκ ἄδηλόν ἐστι· ὅποι δ' αὕτη γίγνεται τοῖς μεταλλάττουσιν ἢ μεταβολή, καὶ πότερον εἰς χεῖρον ἢ βέλτιον, ἐκ τῶν ἄλλων ὀνομάτων σκοπῶμεν. αὐτὸ τοῖνυν τὸ τοῦ θανάτου πρῶτον οὐχ ὑπὸ γῆν ἔοικεν οὐδὲ κάτω δεικνύναι χωροῦν τὸ μετῆλλαχὸς ἀλλ' ἄνω φερόμενον καὶ θέον· 20 <δι>ὃ δὴ καὶ λόγον ἔχει καθάπερ ἐκ καμπῆς τινος ἀνείσης οἶον ἐξάιπτειν καὶ ἀναθεῖν τὴν ψυχὴν ἀποπνέοντος τοῦ σώματος ἀναπνέουσιν αὐτὴν καὶ ἀναψύχουσιν. ὅρα δὲ τὸ ἀντικείμενον θανάτῳ, τὴν γένεσιν, ὡς τοῦναντίον δηλοῖ ῥοπήν τινα κάτω καὶ νεῦσιν ἐπὶ γῆν ἐκείνου τοῦ περὶ τὴν τελευτὴν πάλιν ἀναθέοντος· ἢ καὶ γενέθλιον τὴν <πρώτην> ἡμέραν καλοῦσιν, ὡς 25 ἄθλων καὶ πόνων μεγάλων ἀρχὴν γενομένην. μᾶλλον δ' ἴσως ἀφ' ἑτέρας ταῦτο συζυγίας κατοφόμεθα καὶ σαφέστερον. ἀπολύεσθαι γὰρ τὸν ἀποθνήσκοντα καὶ τὴν τελευτὴν ἀπόλυσιν καλοῦσιν, ἂν δὲ ἔρημαι ** σώματος· τοῦτο γὰρ 'δέμας' ὀνομάζουσιν, ὡς 'δεδεμένης' ὑπ' αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ἐνταῦθα παρὰ φύσιν· οὐδὲν γὰρ ἐν ᾧ πέφυκεν εἶναι κατέχεται βίαι, καὶ τὸ 30 δεδέσθαι τὴν τε 'βίαν' ταύτην παραγαγόντες ὠνόμασαν 'βίον', ὥσπερ οἶμαι τὴν 'ἐσπέραν' Ὅμηρος 'ἔσπερον'. ὅθεν ἀντίφωνον τοῦ βίου ὄνομα γέγονε τὸ ἀναπαύεσθαι τὸν θνήσκοντα, μεγάλης καὶ παρὰ φύσιν ἀνάγκης ἀπαλαττόμενον.

bach : ἔχεται Ω || 13ss etymologiae doctrinam Orphicam redolent: fortasse in initiatione explicabantur || 14 λογιζόμενοι ed. Trinc. : λογιζομένοις cod. | δόξουσι S (Wytttenbach) | συνδιαλύεσθαι Bernardakis : διανοεῖσθαι SA : ἴσα> διανοεῖσθαι Duebner : <τὰ αὐτὰ> διανοεῖσθαι Wytttenbach | τοῖς add. Wytttenbach || 17 ὅποι Meinelke : ὅπου A : ποῦ S || 20 δεικνύναι Valckenaer : μιγνύναι SA : μηνῦσαι Jacobs || 21 <δι>ὃ Bernardakis : ὃ cod. | ἐκ καμπῆς Wytttenbach : εἰ κάμπης cod. | ἐξάιπτειν Koenius : ἐξάπτειν cod. || 22 ἀναθεῖν Valckenaer : ἀναθεῖναι cod. || 23 ὅρα δὲ usque ad finem om. A || 25 ἢ Wytttenbach : ἡ cod. | πρώτῃ add. Sandbach || 28 lac. ita exhibet S : post σώματος ed. Trinc. : καλοῦσιν ἅτε δεσμοῦ τοῦ σώματος Duebner : καλοῦσιν ὡς ἂν δεσμοῦ τοῦ σώματος <ὄντος> Bernardakis : καλοῦσιν, ἂν δὲ ἔρηι, καὶ σώματος Prickard, Plutarch. Select Essays, 2, 215 || 30 τὸ Gesner : τῷ cod.

596 T

(I) ORIGEN. c. Cels. 4, 10 διόπερ ἕξομοιοῖ (sc. Celsus) ἡμᾶς τοῖς ἐν ταῖς Βακχικαῖς τελεταῖς τὰ φάσματα καὶ τὰ δείματα προσεισάγουσι || (II) ORIGEN. c. Cels. 8, 48 ἐξισῶν (sc. Celsus) τὰ ἡμέτερα τοῖς ὑπὸ τῶν τελεστῶν καὶ μυσταγωγῶν λεγομένοις (de punitiōibus apud inferos) || (III) PROCL. in 5 Plat. Remp. II 108, 17 Kroll ὅτι δὲ καὶ εἰς τοὺς πολλοὺς δρώσιν οἱ μῦθοι, δηλοῦσιν αἱ τελεταί. καὶ γὰρ αὗται χρώμεναι τοῖς μύθοις, ἵνα τὴν περὶ θεῶν ἀλήθειαν ἄρρητον κατακλείωσιν, συμπαθείας εἰσὶν αἷτιαι ταῖς ψυχαῖς περὶ τὰ δρώμενα τρόπον ἄγνωστον ἡμῖν καὶ θεῖον· ὥς τοὺς μὲν τῶν τελουμένων καταπλήττεσθαι δειμάτων θείων πλήρεις γιγνομένους, τοὺς δὲ συν- 10 διατίθεσθαι τοῖς ἱεροῖς συμβόλοις καὶ ἑαυτῶν ἐκστάντας ὅλους ἐνιδρῦσθαι τοῖς θεοῖς καὶ ἐνθεάζειν· πάντως που καὶ τῶν ἐπομένων αὐτοῖς κρειττόνων ἡμῶν γενῶν διὰ τὴν πρὸς τὰ τοιαῦτα συνθήματα φιλίαν ἀνεγειρόντων ἡμᾶς εἰς τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς δι' αὐτῶν συμπάθειαν. ἢ πῶς μετ' ἐκείνων μὲν πᾶς ὁ περὶ γῆν τόπος μεστός ἦν παντοίων ἀγαθῶν, ὧν θεοὶ προξενοῦσιν 15 ἀνθρώποις, ἄνευ δὲ ἐκείνων ἄπνοα πάντα καὶ ἄμοιρα τῆς τῶν θεῶν ἐστὶν ἐπιλάμβεως;

597 T (T 122 K.)

Ps.-PLUT. De fluv. 3, 4 (288, 3 Bernardakis), *plura invenies in fr. 1063* γεννᾶται δὲ καὶ ἐν τῷ Παγγαίῳ ὄρει βοτάνη κιθάρα καλουμένη ... τῶν δὲ Διονυσίων τελουμένων αὕτη κιθάρας ἀναδίδωσιν ἤχον· οἱ δ' ἐγχώριοι νεβρίδας περιβεβλημένοι καὶ θύρσους κρατοῦντες ὕμνον αἰδοῦσιν· 'μὴ τότε 5 φρονήσης, ὅταν ἔσῃ μάττην φρονῶν'· καθὼς ἱστορεῖ Κλειτώνυμος ἐν τῷ γ' τῶν Τραγικῶν (FGrHist 292 F 3).

596 cf. Nilsson, *The Dionysiac mysteries*, Lund 1957, 122; Bernabé in: Díez de Velasco (ed.), *Miedo y Religión*, Madrid 2002, 323s || 3 τὰ om. Spencer, Delarue

597 cf. Linforth 228s; Jac. ad loc.; Molina, *Orfeo y la mitología de la música*, Diss. Madrid 1998, 489 || 4 θύρσους — αἰδοῦσιν· Salmasius : θύρσους ὕμ. αἰδοῦσιν. κρατοῦντες P || 4-5 μὴ τότε φρονήσης Haupt : καὶ τότε φρονήσεις Salmasius : καὶ τότε φρονήσει P || 5 ἔσῃ μάττην Salmasius : εσηματην P || 6 Θραικικῶν Reinesius : dub. Jac. ad loc.

598 T

PROCL. in Plat. Tim. III 297, 3 Diehl τὴν οὖν πρώτην ἔξιν κατὰ τὴν σχέσιν ἀφείσα τὴν πρὸς πᾶσαν τὴν γένεσιν καὶ τὸ ἄλογον τὸ ποιοῦν αὐτὴν γενεσιουργόν, λόγῳ μὲν κρατοῦσα τὸ ἄλογον, νοῦν δὲ χορηγοῦσα τῇ δόξῃ, πᾶσαν δὲ τὴν ψυχὴν εἰς τὴν εὐδαίμονα περιάγουσα ζῶν ἀπὸ τῆς περὶ τὴν γένεσιν πλάνης, ἧς καὶ οἱ παρ' Ὀρφεί τῷ Διονύσῳ καὶ τῇ Κόρῃ τελούμενοι τυχεῖν εὐχονται [laud. fr. 348].

599 T

(I) LUCIAN. de salt. 15 ἔω λέγειν, ὅτι τελετὴν οὐδεμίαν ἀρχαίαν ἔστιν εὑρεῖν ἄνευ ὀρχήσεως, Ὀρφῆως δηλαδὴ καὶ Μουσαίου (fr. 36) καὶ τῶν τότε ἀρίστων ὀρχηστῶν καταστησασμένων αὐτάς, ὥς τι κάλλιστον καὶ τοῦτο νομοθετησάντων, σὺν ῥυθμῷ καὶ ὀρχήσει μυεῖσθαι. ὅτι δ' οὕτως ἔχει, τὰ μὲν ὄργια σιωπᾶν ἄξιον τῶν ἀμνητῶν ἔνεκα, ἐκεῖνο δὲ πάντες ἀκούουσιν, 5 ὅτι τοὺς ἐξαγορεύοντας τὰ μυστήρια ἐξορχεῖσθαι λέγουσιν οἱ πολλοί II (II) LUCIAN. de salt. 7 ἀλλ' οἷ γε τάληθέστατα ὀρχήσεως πέρι γενεαλογούντες ἅμα τῇ πρώτῃ γενέσει τῶν ὄλων φαῖεν ἂν σοι καὶ ὀρχησιν ἀναφῦναι, τῷ ἀρχαίῳ ἐκείνῳ Ἐρωτὶ συναναφανείσαν. ἡ γοῦν χορεία τῶν ἀστέρων καὶ ἡ πρὸς τοὺς ἀπλανεῖς τῶν πλανήτων συμπλοκὴ καὶ εὐρυθμὸς αὐτῶν κοινωνία 10 καὶ εὐτακτὸς ἀρμονία τῆς πρωτογόνου ὀρχήσεως δείγματά ἐστιν.

600 T (T 209 K.)

(I) LUCIAN. de salt. 79 ἡ μὲν γε Βακχικὴ ὀρχησις ἐν Ἰωνίαι μάλιστα καὶ ἐν Πόντῳ σπουδαζομένη, καίτοι σατυρική οὖσα, οὕτω κεχείρωται τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐκεῖ ὥστε κατὰ τὸν τεταγμένον ἕκαστοι καιρόν, ἀπάντων ἐπιλαθόμενοι τῶν ἄλλων, κάθηνται δι' ἡμέρας τιτᾶνας καὶ κορύβαντας καὶ 5 σατύρους καὶ βουκόλους ὀρῶντες. καὶ ὀρχοῦνται γε ταῦτα οἱ εὐγενέστατοι καὶ πρωτεύοντες ἐν ἐκάστῃ τῶν πόλεων, οὐχ ὅπως αἰδούμενοι ἀλλὰ καὶ μέγα φρονούντες ἐπὶ τῷ πράγματι μᾶλλον ἢ περ ἐπ' εὐγενείαις καὶ λειτουργίαις καὶ ἀξιώμασι προγονικοῖς II (II) ARISTID. QUINT. De mus. 3, 25 (p. 129, 11 Winnington-Ingram) διὸ καὶ τὰς βακχικὰς τελετὰς καὶ ὅσαι ταύταις

599 1-6 cf. Lada-Richards, Initiating Dionysus, Oxford 1999, 99s II 2 καὶ² del. Wieland II 5 ὄργια ΓΕΦ I σιωπᾶν cf. fr. 1 II 7-11 cf. Merkelbach, Die Hirten des Dionysos, Stuttgart 1988, 28, qui cft. Orph. Hymn. 6 (= fr. 143) I αἰθερόπλαγκτον ('was an die πλάνητες erinnert'), 5 ῥοιζήτορα, 7 πάντῃ δινηθεῖς πτερύγων ῥιπαῖς κατὰ κόσμον II 10 πλανητῶν ΕΩ

600 4 τῶν ἄλλων om. E II 5 βουκόλους] cf. P.Gurob (fr. 578) 25 et adn. ad loc. II 7 ἢ περ Fritsche : per ἢ cod. II 9ss cf. Ricciardelli in: Tortorelli-Storchi-Visconti

V. FRAGMENTA ORPHICA

10 παραπλήσιοι λόγου τινὸς ἔχεσθαί φασιν, ὅπως ἂν ἡ τῶν ἀμαθεστέρων πτοίησις διὰ βίον ἢ τύχην ὑπὸ τῶν ἐν ταύταις μελωδιῶν τε καὶ ὀρχήσεων ἅμα παιδιαῖς ἐκκαθαίρηται.

601 T

Io. Lyd. *De mens.* 4, 51 (107, 19 Wünsch) ἐν ἀπορρήτῳ δὲ τῷ Διονύσῳ τὰ μυστήρια ἐτελείτο ... καὶ εἴσοπτρον (sc. παρελάμβανον) οἶονεῖ τὸν διαυγῆ οὐρανόν.

de ritibus Orphicis singularibus (frr. 602-624)

notitias habemus de quibusdam ritibus Orphicis singularibus ad quos celeberrimos carmina (ut vid. brevia) composita sunt | cf. Θυηπολικόν (frr. 692-694)

Θρονισμοὶ Μητρώιοι (frr. 602-605)

‘Orphei Θρονισμοὺς μητρώιους sacrorum Phrygiorum causa et ad celebrandam mystarum incathedrationem scriptos arbitror’ Lob. 368s | Θρονισμοὺς μητρώιους καὶ Βακχικά unum carmen sec. Krüger, *Quaestiones orphicae*, diss. Halle 1934, 68 : recte contradixit Ziegler, *Orphische Dichtung*, RE XVIII 2 (1942) 1407, cf. et. Hiller, *Hermes* 21, 1886, 364s || de hoc carmine cf. et. Gieseke, *Rh. Mus.* 8, 1853, 117; Tannery, *Rev. Philol.* 24, 1900, 101; Kern, *Herm.* 51, 1916, 562, qui attulit *Hymn.* 27, 4 σκηπτουῖχε κλεινοῖο πόλου, πολuwάνυμε, σεμνή, / ἢ κατέχεις κόσμοιο μέσον θρόνον, οὔνεκεν αὐτῇ / γαῖαν ἔχεις θνητοῖσι τροφὰς παρέχουσα προσηνείς (de quibus cf. Ricciardelli ad loc.), Nock, *Journ. Hell. Stud.* 46, 1926, 47s; Nilsson, *Gesch. Gr. Rel.*, München³ 1974, II, 642; 680; Burkert, *Homo Necans*, 1972, 266s; Kerényi, *Dionysos*, 1976, 263ss; West, *Orphic Poems* 27 adn. 76 || icon. de urna Lovatelli saec. II p. C. n. cf. Burkert 267 cum bibliographia | de incathedratione cf. et. Hesych. s. v. θρόνωσις· καταρχὴ περὶ τοὺς μυουμένους, *P. Mag.* VII 745 πάντως δέομαι,

(edd.), *Tra Orfeo e Pitagora*, Napoli 2000, 265 || 11 πτοίησις Meibom : ποίησις cod. || 12 παιδιαῖς] cf. Plat. *Remp.* 364d (fr. 573 I) διὰ ... παιδιαῖς ἡδυνῶν et adn. ad loc.

601 de speculo in ritis Bacchicis cf. ad fr. 309 | cf. Io. Lyd. *De mens.* 4, 51 (107, 10 Wünsch, cf. frr. 327 I, 497 II) τέταρτος ὁ Διὸς καὶ Σεμέλης, ὧι τὰ Ὀρφῶς μυστήρια ἐτελείτο, καὶ ὑφ’ οὗ οἶνος ἐκεράσθη

ἰκετεύω, δοῦλος ὑμέτερος καὶ τεθρονισμένος ὑμῖν (de quo cf. Graf in: Farao-ne–Obbink [edd.], *Magika Hiera*, New York–Oxford 1991, 188ss adn. 6, 43 et 71; Betz, *The Greek magical papyri in translation*, ²1992, 139 adn. 134) | cf. et. ridiculam imitationem ap. Aristoph. *Nub.* 254 κάθιζε ἐπὶ τὸν ἱερὸν σκίμποδα, de qua cf. Dieterich, *Rh. Mus.* 48, 1893, 275ss = *Kl. Schr.* 1911, 117ss; Méautis, *Rev. Hist. Rel.* 118, 1938, 93ss; Burkert 268 adn. 16; Dover, *Clouds* ad loc.; Freyburger-Galland in: *L'Initiation*, Montpellier 1992, 185ss; Bonnechere, *Rev. ét. gr.* 111, 1998, 436ss; eund. in: Cosmopoulos (ed.), *Greek Mysteries*, London 2003, 175; 185 adn. 35 | in Pind. vit. ap. Sud. tradita afferuntur Ἐνθρονισμοὶ et Βακχικά, cf. Hiller, *Herm.* 21, 1886, 365; Schroeder, *Pind. Carm.* 388 | cf. et. Κορυβαντικόν (fr. 610-611)

602 T (p. 298 K.)

PLAT. *Euthyd.* 277d ποιεῖτον (sc. τὴν ξένω) δὲ ταῦτόν οἱ ἐν τελετῇ τῶν Κορυβάντων, ὅταν τὴν θρόνωσιν ποιῶσιν περὶ τοῦτον ὃν ἂν μέλλωσι τελεῖν. καὶ γὰρ ἐκεῖ χορεία τίς ἐστι καὶ παιδιά, εἰ ἄρα καὶ τετέλεσαι.

603 T (3 [B 4] c C.)

DIO CHRYS. 12, 33 σχεδὸν οὖν ὁμοιον ὥσπερ εἴ τις ἄνδρα Ἑλλήνα ἢ βάρβαρον μυοίη παραδοῦς εἰς μυστικόν τινα οἶκον ὑπερφυῆ κάλλει καὶ μεγέθει, πολλὰ μὲν ὀρώντα μυστικὰ θεάματα, πολλῶν δὲ ἀκούοντα τοιούτων φωνῶν, σκότους τε καὶ φωτὸς ἐναλλάξ αὐτῷ φαινομένων, ἄλλων τε μυρίων γιγνομένων, ἔτι δὲ {εἰ} καθάπερ εἰώθασιν ἐν τῷ καλουμένῳ θρονισμῷ καθίσαν- 5
τες τοὺς μουμένους οἱ τελούντες κύκλῳ περιχορεύειν· ἄρα γε τὸν ἄνδρα τοῦτον μηδὲν παθεῖν εἰκὸς τῇ ψυχῇ μηδ' ὑπονοῆσαι τὰ γιγνόμενα, ὥς μετὰ γνώμης καὶ παρασκευῆς πράττεται σοφωτέρας, εἰ καὶ πάνυ τις εἴη τῶν μακρόθεν καὶ ἀνωγύμων βαρβάρων, μηδενὸς ἐξηγητοῦ μηδὲ ἐρμηνέως παρόντος, ἀνθρωπίνην ψυχὴν ἔχων;

10

602 cf. Linforth, *Univ. of Calif. publ. in Class. Phil.* 13, 1946, 124ss || 2 Κορυβάντων] cf. fr. 610s | ποιῶνται in mg. T || 3 παιδιά] cf. Plat. *Remp.* 364e (fr. 573 I) διὰ ... παιδιᾶς ἡδονῶν et adn. ad loc., vid. et. Lada-Richards, *Initiating Dionysus*, Oxford 1999, 101 (cum icon. in adn. 216) et introd. ad fr. 573-576

603 cf. Burkert, *Ancient mystery cults* 89s; eund. in: Marinatos–Hägg (edd.), *Greek Sanctuaries*, New York 1993, 185s ('Samothece becomes an obvious guess'); Scarpi, *Le religioni dei misteri*, Milano 2002, 537s; Clinton in: Cosmopoulos (ed.), *Greek Mysteries*, London–New York 2003, 63; Bonnechere, *ibid.* 185s || 2 μυοίη De Arnim : μυεῖσθαι libri | οἶκον] μῦθον UBM || 4 ἐναλλάξ U | αὐτῷ] αὐτῶν M || 5 εἰ secl. De Arnim || 7 εἰκὸς om. M || 8 σοφωτέρας P || 10 παρόντων U

V. FRAGMENTA ORPHICA

604 T

PROCL. Theol. Plat. VI 13 (VI 65, 17 Saffrey-Westerink) καὶ τούτων ἐναργέστερον μὲν ἢ τοῦ Ὀρφέως μυστικὴ παράδοσις διαμνημονεύει· πειθόμενος δὲ ταῖς τελεταῖς ὁ Πλάτων καὶ τοῖς περὶ αὐτὰς δρωμένοις ἐνδείκνυται περὶ αὐτῶν, ἐν μὲν τοῖς Νόμοις (790d) τῆς ἐκ Κορυβάντων καταυλήσεως 5 ἡμᾶς ἀναμιμνήσκων τῆς πᾶν τὸ ἄτακτον καὶ θορυβῶδες κίνημα καταστελλούσης, ἐν δὲ τῷ Εὐθυδήμῳ (277d, cf. fr. 602) τοῦ θρονισμοῦ μεμνημένος ὄν ἐν τοῖς Κορυβαντικοῖς ἐπετέλουν· ὥσπερ δὴ καὶ ἐν ἄλλοις (Leg. 796b) τῆς Κουρητικῆς ἐπεμνήσθη τάξεως, 'Κουρήτων τε ἐνόπλια παίγνια' λέγων. sequitur fr. 198 III.

605 T

(I) SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 5 Adler), *plura invenies* in fr. 1018 IV (ἔγραψε) Θρονισμοὺς Μητρώλους καὶ Βακχικά (cf. fr. 835)· ταῦτα Νικίου τοῦ Ἐλεάτου (fr. 1102) φασὶν εἶναι || (II) PORPHYR. Vit. Pyth. 17 τὸν τε στορνύμενον αὐτῷ κατ' ἔτος θρόνον ἐθεάσατο. *plura invenies* in fr. 571.

Ἱεροστολικά (fr. 606)

carmen Ἱεροστολικά de vestitu sacro sive initiatorum sive simulacrorum divinorum praecipere videtur | cf. Eisler, *Weltenmantel und Himmelzelt*, München 1910, 51ss; Ziegler, *Orphische Dichtung*, RE XVIII 2 (1942) 1409s; Henrichs, *Phoinikika des Lollianos* 114ss; West, *Orphic Poems* 27s; Livrea, *Gnomon* 58, 1986, 692s ('*vestizione rituale contenuta nella Visio Dorothei*, 328 ss'), cf. et. Orac. Chald. 2, 1ss *Des Places* ἐσσάμενον πάντευξον ἀκμὴν φωτὸς κελάδοντος / ἀλκῇ τριγλώχινι νόον ψυχὴν θ' ὀπλίσαντα, Gigli Piccardi, *Cosmogonia di Strasburgo* 101; Plut. *de Iside* 3 p. 352b οὗτοι (sc. ἱεραφόροι καὶ ἱεροστόλοι) δ' εἰσὶν οἱ τὸν ἱερὸν λόγον περὶ θεῶν πάσης καθαρεύοντα δεισιδαιμονίας καὶ περιεργίας ἐν τῇ ψυχῇ φέροντες ὥσπερ ἐν κίστηι καὶ περιστέλλοντες, τὰ μὲν μέλανα καὶ σκιώδη τὰ δὲ φανερά καὶ λαμπρά τῆς περὶ θεῶν ὑποδηλοῦντες οἰήσεως, οἷα καὶ περὶ τὴν ἐσθῆτα τὴν ἱερὰν ἀποφαίνεται | Ἱεροστολικά cum Καταζωστικῷ (q. v.) componit Lob. 371; 727 | *huic carmini* fr. 541 attribuit Schuster 29 adn. 2, prob. West: at cf. ad loc.

604 3 αὐτὰς **P**² : αὐτοὺς **P** || **8** τε **P** : om. Platonis libri | de Curetibus cf. adn. ad fr. 198

605 cf. Kern, *Hermes* 51, 1916, 562s || **3** εἶναι] εἰσιν **AM** : om. **S**

606 T

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 564, 28 Adler) *plura invenies in fr. 1018 IV (ἔγραψε Τριαγμούς·) ἐν δὲ τούτοις τὰ Ἱεροστολικά καλούμενα.*

[Καθαρμοί] (fr. 607)

fragmenta quaedam carmini Orphico Καθαρμοῖς intitulo attribuit Kern; at loci sicut fr. 607 et Carm. Aur. 67s ἀλλ' εἴργου βρωτῶν ὧν εἵπομεν ἐν τε καθαρμοῖς ἐν τε λύσει ψυχῆς (cum comm. v. d. Thom ad loc. p. 215ss) non de carmine sic intitulo agunt sed generaliter de carminibus in purgationibus usurpatis, cf. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1410; Brisson, ANRW II 36.4, Berlin-New York 1990, 2915; qua de causa recte nihil de hoc carmine memorat West, Orphic Poems

607 T

EUSEB. Praep. Ev. 5, 31, 3 (= Oenomaus fr. 11C Hammerstaedt) ὥς μὴ μάλλον τῆς Κρήτης σὺ καθαρμοῦ προσδέη, Ὀρφικούς τινας ἢ Ἐπιμενιδεῖους (fr. 12) καθαροὺς φανταζόμενος.

Καταζωστικόν (fr. 608)

'fortasse a cinguli sacri traditione nomen habet, quo recens initiati tum in Samothraciis mysteriis tum in aliis ornari solebant' Lob. 372, idem carmen atque Ἱεροστολικά esse ratus (vid. West, Orphic Poems 27: 'Katazostikon and Hierostolika ... probably belonged to the same or similar rituals of initiation'), cf. Inscr. Torre Nova (fr. 585) ἀπὸ καταζώσεως, Lollian. Phoinik. fr. B1 r. 10 περίζ[ωμα περὶ τῇ κοιλίαι] ἔχων φοινικοῦ[ν et Henrichs adn. ad loc. 114s, Schol. Apoll. Rhod. 916-18a (77, 15 Wendel) τὰς τελετὰς λέγει τὰς ἐν Σαμοθράκῃ ἀγομένους ... καὶ Ὀδυσσεὰ δέ φασι μεμνημένον ἐν Σαμοθράκῃ χρησασθαι τῷ κρηδέμνῳ ἀντὶ ταινίας (ε 346)· περὶ γὰρ τὴν κοιλίαν οἱ μεμνημένοι ταινίας ἄπτουσι πορφύρας, vid. et. Radermacher, Sitzungsber. Wien. Akad. CLXXXVII 3, 135, n. 2; Kern, Kabeiros und Kabeiroi, RE X 2 (1919) 1429; Cumont, Am. Journ. Arch. 37, 1933, 256ss; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1410; Boyancé, Rev. ét. anc. 68, 1966, 47; Seaford, Class. Quart. 31, 1981, 259

606 2 Τριαγμούς Küster (coll. Harpocr. s.v. Ἴων) : Τριασ- cod.

607 1 ὥς] εἰ **B** || **2** καθ' ὄρμον **A** | προσδέη om. **A** | Ἐπιμενιδεῖους **N**² Stephanus : -δίου cod. || **3** καθ' ὄρμους **A**

V. FRAGMENTA ORPHICA

608 T

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 10 Adler), *plura invenies in fr. 1018 IV* (ἔγραψε) Καταζωστικόν.

Κλήσεις κοσμικαί (fr. 609)

nihil de hoc carmine notum est et forsitan nullum carmen huius tituli unquam fuerit, si verum est quod annot. Die. ad fr. 609; vid. et. Eschenbach, Epigenes 199; Lob. 134; Giseke, Rh. Mus. 8, 1853, 111; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1410s, et West, Orphic Poems 36: 'we may assume these [i. e. Cosmic invocations] to have been composed under the Empire'

609 T

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 564, 28 Adler) *plura invenies in fr. 1018 IV* (ἔγραψε Τριαγμούς·) ἐν δὲ τούτοις τὰ Ἱεροστολικά καλούμενα (cf. fr. 606)· Κλήσεις κοσμικαί.

Κορυβαντικόν (fr. 610-611)

cf. Plat. Euthyd. 277d (fr. 602) ἐν τελετῇ τῶν Κορυβάντων, vid. et. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1411; West, Orphic Poems 27 'Korybantikon and Enthronements for the mother (cf. fr. 602-605) ... must belong to those Corybantic rites in which the novice was set on a throne and the initiates danced round him'

608 2 Καταζωστικόν S

609 2 Τριαγμούς Küster (coll. Harpocr. s.v. Ἴων) : Τριασ- cod. | Κλίσεις GSM || 2-3 Κλήσεις κοσμικαί pro scholio Christiani cuiusdam habuit Die., qui vertit 'heidnische Litanien' || 3 κοσμικὰς S : κοσμικαίας GM

610 T

ORPH. Arg. 25 ὄργιά τ' Ἰδαίων, Κορυβάντων τ' ἄπλετον ἰσχύν.

611 T

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 10 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV (ἔγραψε) Κορυβαντικόν.

ΝΕΩΤΕΥΚΤΙΚΑ (fr. 612)

nihil praeter titulum scimus de hoc carmine, quod Fabricius putat praecepta de templis et delubris constituendis et rite dedicandis tradidisse (ap. Lob. 375, qui adfert Poll. 10, 188 ἐν τῇ τοῦ νεῶ ποιήσει, ἣν ἡ Φίλων ἢ Θεόδωρος συν-έθηκε), prob. West, Orphic Poems 28 : per errorem Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1412: 'Lobeck I 375 denkt an den Bau der Argo', cf. Kern qui hoc cum fr. 706 comparavit

612 T (p. 311 K.)

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 564, 29 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV (ἔγραψε) ΝΕΩΤΕΥΚΤΙΚΑ.

610 cf. Vian, Notice 11; Sánchez Ortiz de Landaluze, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 262s || ὄρκια **Ω** | τ'² om. **K** | de Dactylis Idaeis cf. Phor. fr. 2 et adn. ad loc., Diod. 5, 64, 4 (fr. 519), de Corybantibus cf. fr. 520 et adn. ad loc., Linforth, The Corybantic rites in Plato, Univ. of Calif. publ. in Class. Phil. 13, 1946, 124ss | vid. et. tab. defix. Antiochiae inventa saec. V-VI p. C. n. (ed. Hollmann, Zeitschr. Pap. Epigr. 145, 2003, 67ss) ubi Καδμίλος (vv.1-2) et Κορυβάντων (v. 6) et alia nomina ab Argonauticorum auctore laudata inveniuntur; vid. Hollmann, comm. ad loc., 71 et adn. 16 qui cft. et. Orph. εἰς Μουσ. 20 Κουρήτας τ' ἐνόπλους Κορύβαντας τ' ἠδὲ Καβείρους

612 cf. Lob. 375 || 2 ΝΕΩΤΕΥΚΤΙΚΑ Hemsterhuis, Fabricius : Νεο- cod. : Ναο- Lob.

Νυκτέλια (fr. 613)

613 T

(I) PLUT. de Iside 35, p. 364f ὁμολογεί δὲ καὶ τὰ Τιτανικὰ καὶ Νυκτέλια τοῖς λεγομένοις Ὀσίριδος διασπασμοῖς καὶ ταῖς ἀναβιώσεσι καὶ παλιγγενεσίαις II (II) PLUT. E ap. Delph. 9, p. 388f κρυπτόμενοι δὲ τοὺς πολλοὺς οἱ σοφώτεροι τὴν μὲν εἰς πῦρ μεταβολὴν Ἀπόλλωνά τε τῇ μινώσει Φοῖβόν τε
 5 τῷ καθαρῷ καὶ ἀμιάντῳ καλοῦσι, τῆς δ' εἰς πνεύματα καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἄστρο καὶ φυτῶν ζώων τε γενέσεις τροπῆς αὐτοῦ καὶ διακοσμήσεως τὸ μὲν πάθημα καὶ τὴν μεταβολὴν διασπασμόν τινα καὶ διαμελισμόν αἰνίττονται, Διόνυσον δὲ καὶ Ζαγρέα καὶ Νυκτέλιον καὶ Ἰσοδαίτην αὐτὸν ὀνομάζουσι καὶ φθοράς τινας καὶ ἀφανισμοὺς εἶτα δ' ἀναβιώσεις καὶ παλιγγενεσίας οἰκεία
 10 ταῖς εἰρημέναις μεταβολαῖς αἰνίγματα καὶ μυθεύματα περαίνουσι.

613 cf. Linforth 315ss; Nilsson, The Dionysiac mysteries of the Hellenistic and Roman age, Lund 1957, 38ss; Freyburger-Galland – Freyburger – Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 78s; Casadio, Didattica del Classico II, Foggia 1990, 288; eund. in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée 133 adn. 37; eund., Il vino dell'anima, Roma 1999, 104s; Froidefond ad Plut. loc. p. 286 adn. 8; Bernabé in: Pérez Jiménez et al. (edd.), Plutarco, Platón y Aristóteles, Madrid 1999, 197 II 1 Τιτανικὰ] 'evidentemente evocano lo smembramento del dio fanciullo' Casadio (1999) 104 adn. 45 I Νυκτέλια Squire : νύξ τελεία cod. I de Nycteliis cf. Servium in Aen. 4, 303 (518, 15 Thilo-Hagen) *nocturnusque nocte celebratus* (-tas N): *unde ipsa sacra nyctelia (nictelia NH : nictalia M) dicebantur: quae populus Romanus exclusit* (om. F) *causa turpitudinis*, vid. et. Plut. Aet. Rom. 112 p. 291a, Aet. Gr. 37 p. 299d, Quaest. conv. 4, 6, 2 p. 672a (fr. 591), Diod. 4, 4, 1 μυθολογοῦσι δὲ τινες καὶ ἕτερον Διόνυσον γεγόνειν πολὺ τοῖς χρόνοις προτεροῦντα τούτου. φασὶ γὰρ ἐκ Διὸς καὶ Φερσεφόνης Διόνυσον γενέσθαι τὸν ὑπὸ τιῶν Σαβάζιον ὀνομαζόμενον, οὗ τὴν τε γένεσιν καὶ τὰς θυσίας καὶ τιμὰς νυκτερινὰς καὶ κρυφίους παρεισάγουσι διὰ τὴν αἰσχύνην τὴν ἐκ τῆς συνουσίας ἐπακολουθοῦσαν I et. Bacchus Νυκτέλιος nominatur, cf. Servium in Georg. 4, 520 (III 358, 3 Thilo-Hagen) *nocturnique orgia quia sacra eius nocte celebrantur: ex quo Nyctelius (Nictelius V) est cognominatus*, vid. et. Paus. 1, 40, 6, Anth. Pal. 9, 524, 14, Herodian. καθ. προσωιδ. 131, 10, Nonn. Dion. 7, 349; 9, 114; 22, 6 al., Anth. Gr. App. Epigr. sepulcr. 330, 1 I de re cf. Froidefond ad loc. p. 208; Casadio (1999) 105 adn. 46; vid. et. νυκτιπόλου in Eur. Cret. fr. 2 Jouan-Van Looy (= Orph. fr. 567) 11 II 2-3 παλιγγενεσίαις] Orphicum ritum redolet, cf. et. Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 81s; Casadio, ibid. 210s II 4 μινώσει] Apollinis nomen interpretatur ut á-privativum et πολλοί, cf. Plat. Cratyl. 405c II 5 καθαρῷ] cf. φοῖβος 'purus' et Plut. E ap. Delph. 20 p. 293c II 8 Ἰσοδαίτην] cf. Flacelière ad loc. p. 170 II 9 εἶτα δ' Stegmann : οἱ τὰς cod. I ἀναβιώσεις Amyot : ἀποβιώσεις cod.

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

Ὅρκοι (fr. 614-624)

verisimile est fr. 619 (ubi de Nocte et Phanete loquitur) e iure iurando in Bacchicis mysteriis dato venire, sed fr. 620 (ubi Pater divinus mundi creator laudatur) ex opere quodam Iudaico (vel Hermetico, vid. ad fr. 620), ut recte admonuit Ziegler, *Orphische Dichtung*, RE XVIII 2 (1942) 1412s, prob. West, *Orphic Poems* 34s; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2923; cf. et. Riedweg, *Ps.-Justin (Markell von Ankyra?) Ad Graecos*, Basel 1994, II 334ss | vestigia Bacchicorum sunt iura iuranda mystarum in duabus papyris servata (fr. 621), aliud apud Hippol. (fr. 622) et alia magorum (fr. 623) et alchemistarum (fr. 624) | alii loci in quibus de Orphicorum iure iurando agi videtur sunt sec. Kern, *Orph.* fr. p. 312s: Eur. *Hipp.* 1308 οὐδ' ... ὅρκων ἀφεῖλε πίστιν, Plat. *Resp.* 363d εὐόρκου et Pind. *Ol.* 3, 41 φυλάσσοντες μακάρων τελετάς : recte contradixit Ziegler 1413 | de iure iurando in mysteriis cf. et. Hirzel, *Der Eid*, Leipzig 1902, 111 adn. 4; Henrichs, *Phoinikika des Lollianos* 37ss | vid. *Pythagoricum iusiurandum* ap. Aet. 1, 3, 8 (p. 170 Thesleff) οὐ μὰ τὸν ἀμετέρας κεφαλᾷ παραδόντα τετρακτὺν / παγὰν ἀενάου φύσεως ῥίζωμά τ' ἔχουσιν

testimonia de iuramentis Orphicis (fr. 614-618)

614 T (p. 312 K.)

Ps.-IUSTIN. *Coh. ad Gr.* 15, 2 (45 Marc.), pergit fr. 543 II καὶ ἐν τοῖς Ὅρκοις (sc. Ὅρφεύς cf. 15, 1). sequitur fr. 620.

615 T (p. 312 K.)

THEO SMYRN. *Expos. rer. math.* 105, 1, Hiller plura invenies in fr. 619 I ἐν τοῖς Ὅρφηκοῖς Ὅρκοις ἔστιν εὐρεῖν κτλ.

614 versus sequentes Hermae Trismegisto trib. Malal., Suda, al., cf. ad fr. 620

V. FRAGMENTA ORPHICA

616 T (p. 312 K.)

SYRIAN. in Aristot. *Metaph.* 43, 23 Kroll Χρόνον (cf. fr. 109 VII) δὲ καὶ Ὀρφεὺς τὸ πρῶτον ἐκάλει· ὁ δὲ ὅρκον μὲν τὸ πρῶτον ὡς ἔρκος καὶ φρουρὰν τῶν ἄλλων, τὴν δὲ ἀπ' αὐτοῦ προΐοῦσαν εἰς τὰς δύο τῶν ὅλων ἀρχὰς τελειότητα τὴν μετροῦσαν αὐτῶν τὰς δυνάμεις καὶ τὰς ἐπικρατείας τελείωσιν ὠνόμα-
5 σε χρόνου, ὡς εἰ ἔλεγε τὴν ἀπὸ τοῦ χρόνου τελείωσιν.

617 T (p. 312 K.)

IUL. FIRM. MAT. *Math.* 7, 1, 1 (150 Monat) cum incognitis hominibus Orpheus sacrorum caerimonias <ostenderet>, nihil aliud ab his quos initiabat in primo vestibulo nisi iu<ri>siurandi necessitatem {et} cum terribili auctoritate religionis exegit, ne profanis auribus inventae ac compositae religiones proderentur.

618 T (p. 312 K.)

(I) VETTIUS VALENS 251, 4 Pingree χρὴ μὲν οὖν πρὸ πάντων καὶ περὶ ταύτης τῆς βίβλου ὅρκον προτάξαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν, ὅπως πεφυλαγμένως καὶ μυστικῶς ἔχῃσι τὰ λεγόμενα || (II) VETTIUS VALENS 344, 25 Pingree ἦν (sc. μυσταγωγίαν) φυλάσσειν σε διὰ τῶν προγεγραμμένων ὅρκων παραινῶ
5 καὶ «κρύπτειν» τοὺς ἀναξίους ἢ ἀμυήτους μηδὲ φιλονείκως πρὸς αὐτοὺς φέρεσθαι· ἄμεινον γάρ ἐστίν σε σιγῶντα ἡττάσθαι ἢ νικῶντα ἀσεβεῖν εἰς τὰ θεῖα.

616 cf. Lob. 594; 959; Bignone, *Boll. Fil. Class.* 22, 1915, 269ss; Ziegler, *Orphische Dichtung*, RE XVIII 2 (1942) 1413

617 Lob. 187; Ziegler, *Orphische Dichtung*, RE XVIII 2 (1942) 1413 || 2 ostenderet D² : aperiret Aldina : intimaret Kroll, Skutsch et Ziegler : om. AD¹ N || 3 nisi] ad minus AD : ad unius Ven. | iu<ri>siurandi Ven. Kroll, Skutsch et Ziegler : iusiurandi ADN | et delev. edd. || 4 ne profanis auribus] cf. fr. 1 | religionis AN

618 2 πεφυλαγμένως] cf. Lam. Thur. (fr. 487, 2) πεφυλαγμένον εὖ μάλα πάντα || 5 κρύπτειν add. Pingree monente Kroll

fragmenta iuramentorum Orpheo attributorum (fr. 619-620)

619 F (300 K.)

ναὶ μὴν ἀθανάτων γεννήτορας αἰὲν ἐόντων
πῦρ καὶ ὕδωρ γαῖαν τε καὶ οὐρανὸν ἠδὲ σελήνην
ἥελιόν τε Φάνη τε μέγαν καὶ Νύκτα μέλαιναν.

619 (I) THEO SMYRN. *Expos. rer. math.* 104, 20 Hiller ἡ δὲ ὀγδοάς, ἥτις ἐστὶ πρῶτος κύβος, συντίθεται ἕκ τε μονάδος καὶ ἐπτάδος (add. Bullialdus). ἐνιοὶ δὲ φασιν ὅκτῳ τοὺς πάντων κρατοῦντας εἶναι θεοὺς, ὥς καὶ ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς Ὀρκοῖς ἔστιν εὐρεῖν [1-3] ἐν δὲ Αἰγυπτιακῇ στήλῃ φησὶν Εὐάνδρος (vid. app. crit.) εὐρίσκεσθαι γραφὴν βασιλέως Κρόνου καὶ βασιλίσσης Ῥέας II (II) ZENOB. 5, 78 (Paroem. Gr. I 151, 3) Εὐάνδρος ἔφη ὅκτῳ τοὺς πάντων εἶναι (om. B) κρατοῦντας θεοὺς, Πῦρ, Ὑδωρ, Γῆν, Οὐρανόν, Σελήνην, Ἥλιον, Μίθραν, Νύκτα

619 1-2 Orph. fr. 243, 8s πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γαῖα καὶ αἰθήρ νύξ τε καὶ ἡμαρ / καὶ Μῆτις πρῶτος γενέτωρ καὶ Ἔρως πολυτερπής, cf. fr. 108 | Lam. Thur. (fr. 492) 5, vid. app. crit. || 1 Hes. Th. 21 al. ἀθανάτων ... αἰὲν ἐόντων | γ 147 al., Hymn. Merc. 548, Orph. Lith. 233 θεῶν ... αἰὲν ἐόντων (A 290 al., ε 7 al., Hes. fr. 296, 2 M.-W. θεοὶ αἰὲν ἐόντες, α 293 al., Hymn. Ven. 62 θεοὺς ... αἰὲν ἐόντας, Hymn. Cer. 325 θεοὺς αἰὲν ἐόντας) | Orph. Hymn. 83, 1 Ὀκεανὸν ... αἰὲν ἐόντα | Hes. Th. 33 al., Op. 718, Orph. Lith. 37 αἰὲν ἐόντων || 2s Σ 483s ἐν μὲν γαῖαν ἔτευξ', ἐν δ' οὐρανόν, ἐν δὲ θάλασσαν, / ἥελιόν τ' ἀκάμαντα σελήνην τε πληθούσαν | Hes. Th. 19s Ἡὼ τ' Ἥελιόν τε μέγαν λαμπράν τε Σελήνην / Γαῖαν τ' Ὀκεανόν τε μέγαν καὶ Νύκτα μέλαιναν | Quint. Smyrn. 5, 7 οὐρανὸς ἠδ' αἰθήρ· γαίῃ δ' ἅμα κείτο θάλασσα. / ἐν δ' ἄνεμοι νεφέλαι τε σελήνη τ' ἥελιός τε || 3 Θ 486 al., Hes. Th. 481 al., Orph. Hymn. 12, 11 νύκτα μέλαιναν | Hes. Th. 123 μέλαινα τε Νύξ, cf. Ξ

619 vid. Lam. Thur. (fr. 492) 5 ἀέρ – πῦρ – Μᾶτερ (i. e. γῆ) – Νῆστι (i. e. ὕδωρ) νύξ – ἡμέρα et Bernabé in: Peláez (ed.), *El dios que hechiza y encanta*, Córdoba 2002, 65 'el cielo ... sustituye al aire, como en Emped. fr. 25 Wright [22 D.-K.] 2), ... Luna y Sol ... es otra manera de expresar la secuencia día noche ... Fanes y Noche (sc. son) duplicación, en términos divinos, de la luz del día y de la noche', cf. Lob. 742ss; Zoega, *Abhandl.*, Göttingen 1817, 220; Schoemann, *Opusc. acad.* II, 1857, 15; Schuster 29s; Zeller. *Zeitschr. wiss. Theol.* 42, 1899, 224; 259 adn. 1 = Kl. Schr. II, 145; 174 adn. 1; Kroll, *Lehren d. Herm. Trismegist.* 184; Ziegler, *Orphische Dichtung*, RE XVIII 2 (1942) 1412s; West, *Orphic Poems* 34s; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2923 | 'les ὀρκοὶ orphiques... (i. e. fr. 619 et 620) sont des productions littéraires, qui n'ont jamais appartenu à la pratique du culte' Cumont, *Harv. Theol. Rev.* 26, 1933, 158 adn. 16 || 1 αἰέννεόντων A¹ : αἰὲν ἐόντας edd. priores ante v. d. Hiller || 2 γαῖαν bA² : γέαν A¹ | ἠδὲ Bullialdus : ἡ δὲ A || 3 Φανή τε A¹ : Φάνητα A² 'recte

620 F (299 K.)

Οὐρανὸν ὀρκίζω σε, θεοῦ μεγάλου σοφὸν ἔργον·
αὐδὴν ὀρκίζω σε πατρός, τὴν φθέγγατο πρῶτον,

620 (I) Ps.-Justin. Coh. ad gent. 15, 2 (45 Marc.), pergit fr. 543 II, cf. fr. 614) καὶ ἐν τοῖς Ὀρκοῖς (sc. Ὀρφεὺς cf. 15, 1) δὲ οὕτως [1-3] II (II) CYRILL. ALEX. c. Iulian. 1, 46 (196 Burguière-Eveux) καὶ μὴν καὶ Ὀρφεὺς αὐτοῖς οὕτω πού φησι [1-3] τὸν μονογενῆ Λόγον αὐτοῦ φησιν, unde II (III) IOANN. MALAL. Chronograph. 2, 4 (20 Thurn) καὶ ταῦτα εἰρηκῶς (sc. Ἑρμῆς) ἠΰξατο λέγων· [1] ἱλαως ἔσο [2-3] τὸν μονογενῆ Λόγον αὐτοῦ (cf. Corp. Herm. fr. 27 Nock-Festugière) II (IV) GEORG. CEDREN. Historia compend. 1, 37 (Patr. Gr. 121, 64D Migne); οὕτως εἰπὼν ὁ Ἑρμῆς

439, Quint. Smyrn. 5, 659 al. (gen. O 324, Hymn. Merc. 67 al., Pind. fr. 108b 2 Sn.-Maehl., Quint. Smyrn. 6, 262, Orph. Hymn. 7, 3 al.; dat. Θ 502 al., η 253 al., Hymn. Merc. 358)

620 de fr. universo cf. iura iuranda magorum (Orph. fr. 623) et alchemistarum (Orph. fr. 624); vid. et. Ps.-Clem. Rom. Diamart. 2, 1 μάρτυρας ἔχοιμι οὐρανόν, γῆν, ὕδωρ κτλ, et Nag Hammadi VI 6, 63, 16 II 2-3 Psalm. 32 (33) 6 τῷ λόγῳ τοῦ κυρίου οἱ οὐανοὶ ἐστρεώθησαν, Sap. 9, 1 ὁ ποιήσας τὰ πάντα ἐν λόγῳ σου, vid.

(cf. Zeller p. 87, 4); sed is quem Theo exscripsit aut pravam lectionem φάνη τε vel Φάνη τε secutus est aut Φάνητα μέγαν a sole diversum esse falso putavit: nam octo deos his versibus enumerari aperte indicat Hiller: at cf. Bernabé supra I 'Phanes is a distinctively Orphic figure, and his associations make it likely that this oath belongs to Dionysiac mysteries' West, Orphic Poems 34, prob. Brisson II 'quinam Euander ille fuerit (cf. I et II) nescimus. Εὐανδρος Pythagoreus in Iamblich. catalogo Die. I³ 344, 19 [i.e. 58 A.D.-K.] ubi Nauck Μέανδρος posuit, attamen ego Εὐανδρος (v. Bechtel Histor. Personennamen 49) praetulerim. Euandri historia ad Euhemeri exemplum ficta esse videtur. deest huius scriptoris nomen RE² VI et in Gutschmidii scriptorum rerum Aegyptiacarum serie, Kl. Schr. I, 150. cum eis, qui Euander de Saturno et Rhea e columna Aegyptiaca rettulit, cf. titulum Ieticum Dittenberger, Sylloge I², 1267. de historia sacra columnae inscripta cf. Die. II³ 123 ad Ps.-Democriti fr. 299' Kern II in Zenob. loco Μίθραν plane pro Φάνητα, de iis confusis cf. Lob. 743; potius West, Orphic Poems 253, coll. fr. 678 Διὶ Ἡλίῳ Μίθραι Φάνητι ἱερεὺς καὶ πατήρ

620 'a Jewish forgery' sec. West, Orphic Poems 35, prob. Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2923 (an Hermeticum? West, ibid. adn. 105, coll. Malal. fr.), cf. et. Lob. 737ss; Kroll, Lehren d. Herm. Trismegistos 56; 98; 148; 407; Zeegers-Vander Vorst, Les citations, Louvain 1972, 57s; Riedweg ad Ps.-Justin. loc. p. 334ss II 1 ὀρκίζω σε, Οὐρανέ Malal. Suda ὀρκίζω σε, οὐρανοῦ Cedren. I μεγάλου ἐργάτα Cedren. I σοφὸν Ps.-Justin. m p. c. : σοφοῦ Ps.-Justin. A II 2 ὀρκίζω σε, φωνή (φωνήν Chron. Pasch.) πατρός Malal., Cedren., Suda, Chron. Pasch. I ἦν Cyrill., Malal., Cedren., Suda, Chron. Pasch. I ἐφθέγγατο Ps.-Justin., Malal., Cedren., Suda, Chron. Pasch. I

ἡνίκα κόσμον ἅπαντα ἐαῖς στηρίζατο βουλαῖς.

vestigia iuramentorum in mysteriis iurandorum (frr. 621-624)

621 V

(I) PAP. SOC. ITAL. X 1162 saec. III p. C. n. (ed. Bartoletti, Firenze 1932), cf. et. Wilcken, Archiv f. Papyrusf. 10, 1932, 257ss; Momigliano, Aegyptus 13, 1933, 179ss; Cumont, Harv. Theol. Rev. 26, 1933, 151ss; Seidl, Der Eid im römisch-ägyptischen Provinzialrecht, München I, 1933, 120s; Kern, Mysterien, RE XVI 2 (1935) 1276; eund., Archiv f. Papyrusf. 12, 1936, 66s; Bartoletti, Ann. Scuol. Norm. Sup. Pisa ser. II vol. VI fasc. 1-2, 1937, 143ss; Schütz, Archiv f. Papyrusf. 13, 1939, 210ss; Bartoletti, Pap. Soc. Ital. XII 2, 1951, 206; Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 1, 1967, 72s; Nilsson, Gesch. Gr. Rel., II², 695; Totti, Ausgewählte Texte der Isis- und Sarapis-Religion, Hildesheim-Zürich-New York 1985, 19s; cf. Pack² n. 2472; Martínez Nieto, La aurora del pensamiento griego, Madrid 2000, 200s; 260ss

ἡῤατο· [1-2] τὸν μονογενῆ Λόγον αὐτοῦ, ἵλεως ἔσο ἢ (V) SUDA s. v. 'Ερμῆς (II 414, 7 Adler) καὶ ταῦτα εἰρηκῶς ἡῤατο λέγων· [1-3] ὀρκίζω σε κατὰ τοῦ μονογε-
νοῦς αὐτοῦ Λόγου καὶ τοῦ Πατρός, τοῦ περιέχοντος πάντα, ἵλεως, ἵλεως (ἵλεος
bis A) ἔσο ἢ (VI) CHRON. PASCH. 47d (I 86, 5 Dind. = Patr. Gr. 92, 172 Migne) καὶ
ταῦτα εἰρηκῶς (sc. 'Ερμῆς) ἡῤατο λέγων· [1] ἵλεως ἔσο [2-3] φωνὴν Πατρός,
ἣν ἐφθέγγατο πρώτην (πρωτίστην P) τὸν μονογενῆ Λόγον αὐτοῦ ('post αὐτοῦ
addendum φησι ex Cyrillo' Migne)

et. Riedweg ad Ps.-Justin. Coh. ad gent. 15, 2 ἢ 3 Emped. fr. 97 Wright (31 B 134 D.-K.) 5 κόσμον ἅπαντα

πρώτην Cyrill., Malal., Cedren., Suda, Chron. Pasch., quod praefert Marc. : at cf. Riedweg ad loc. ἢ 3 vers. om. Cyrill. MNP ἢ τὸν πάντα κόσμον Suda ἢ ἐαῖς στη-
ρίζατο] ἔστηρίζατο Malal., Suda ἢ βουλή Malal., Chron. Pasch. : om. Suda ἢ versus
commentati sunt Ps.-Justin τί βούλεται τὸ λέγειν αὐτὸν 'αὐδὴν κτλ et compendiosus
Cyrill. (vid. font. app.), at nihil ad versus nostro more intellegendos addiderunt

621 cuius religionis initiati hoc ius iurandum dederint incertum : 'non è un giura-
mento pagano; colui che giura è ... piuttosto un giudeo' Bartoletti (1932) 102 : dub.
Wilcken 257 : contradixit Cumont ex verbo ἱεροκήρυκα (v. 8) putans paganism fuisse :
Orphicum sec. Schütz, prob. Martínez Nieto : 'mistero di Serapide' Momigliano 182
(quamquam 'é presumibile la influenza giudaica' 183) : 'un culto astrale' Bartoletti

V. FRAGMENTA ORPHICA

[Ὁμνύω κατὰ τοῦ διχάσ]αντος γῆν ἀπ' οὐρανοῦ
[καὶ σκότος ἀπὸ φωτὸς κ]αὶ ἡμέραν ἐγ νυκτὸς
[καὶ ἀνατολὴν ἀπὸ δύσ]εως καὶ ζῶην ἀπὸ θα-
[νάτου καὶ γένεσιν ἀπὸ] φθορᾶς· ἐπόμνυμαι
[δὲ καὶ οὖς προσκυνῶ θ]εοὺς συντηρήσειν
[καὶ φυλάξειν τὰ παραδ]εδομένα μοι μυστή-
[ρια καὶ τιμήσειν τὸν] πατέρα Σαραπίωνα,

5

(1937) 151 : Isiacum sec. Merk., prob. Totti II (I) 1 [Ὁμνύω κατὰ τοῦ διχάσ]αντος Bartoletti (1937) 147 coll. (II) prob. Merk. 72 (cf. adn. 2 'oder κρίν]αντος') : [πρὸς θεοῦ τοῦ χωρίσ]αντος vel [πρὸς θεοῦ διακρίν]αντος Bartoletti (1932) 103 : [πρὸς θεοῦ τοῦ διαχωρίσ]αντος Cumont, coll. Poimandr. I 11 (Corp. Herm. I 10 Nock-Festugière) διακεχώρισται ἀπ' ἀλλήλων ἢ τε γῆ καὶ τὸ ὕδωρ, καθὼς ἠθέλησεν ὁ Νοῦς I vid. et. fr. 68 et de doctrina cosmogonica Martínez Nieto 262s II 1-2 cf. Pap. Mag. IV 1709 (I 126 Preisendanz-Henrichs = Orph. fr. 623 I) ὀρκίζω γῆν καὶ οὐρανὸν καὶ φῶς καὶ σκότος καὶ τὸν πάντα κτίσαντα θεὸν μέγαν, P. Mag. V 98ss τὸν κτίσαντα γῆν καὶ οὐρανόν, τὸν κτίσαντα νύκτα καὶ ἡμέραν, σὲ τὸν κτίσαντα φῶς καὶ σκότος, Ius iurandum ap. Berthelot, Alchem. grecs II 30 (fr. 624 I) ὀρκίζω σε εἰς οὐρανόν, γῆν, φῶς καὶ σκότος. ὀρκίζω σε εἰς πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα καὶ γῆν κτλ II 2 [καὶ σκότος ἀπὸ φωτὸς κ]αὶ Bartoletti (1937) 147 coll. (II) : [καὶ φῶς ἐκ σκότους κ]αὶ Bartoletti (1932) 103 : [καὶ φῶς ἀπὸ σκότους κ]αὶ Cumont II 3 [καὶ ἀνατολὴν ἀπὸ δύσ]εως Bartoletti (1937) 147 coll. (II) : [καὶ κόσμον ἐκ συγχύσ]εως Bartoletti (1932) 103 : [καὶ κόσμον ἀπὸ συγχύσ?]εως Cumont II 3-4 θα- [νάτου καὶ γένεσιν Bartoletti (1932) 103 I ἀπὸ] Cumont prob. Bartoletti (1937) 147 : ἐκ] Bartoletti (1932) 103 II 5 [δὲ καὶ οὖς προσκυνῶ θ]εοὺς Bartoletti (1937) 147 coll. (II) ('wohl die anderen zum Kreis der Isis und des Osiris gehörenden Götter, wie Harpokrates, Anubis und Thot' Merk. 73 adn. 1) : [εἰ μὴν ἐκ πίστεως ὑγι]οῦς Bartoletti (1932) 103 : ἐκ πίστεως ἀτρεκ]οῦς Cumont : [ὁ δεῖνα - - -]ους Wilcken 259 I συντηρήσειν] cf. Inschr. Ephes. 213 μυστήρια ... ὑπὸ μυστῶν ἀπὸ πλείστων ἐτῶν συντετερημένα, Hippol. Ref. 5, 27, 2 (fr. 622) ὁμνύω ... τηρῆσαι τὰ μυστήρια ταῦτα κτλ, P. Mag. XIV 1705 (II 63 Preisendanz-Henrichs) γινώσιν ἦν καὶ τηρήσω ἀγνώς μηδεὶν μεταδιδούς, εἰ μὴ τοῖς σοῖς συνμύσταις εἰς τὰς ἱεράς τελετάς II 6 καὶ φυλάξειν Bartoletti (1932) 103 : ἐν ἀπορρήτοις Cumont I τὰ παραδ]εδομένα Cumont (qui p. 154 cft. Diod. 5, 49, 5 τὰ τῆς τελετῆς ἐν ἀπορρήτοις τηρούμενα μόνοις παραδίδονται τοῖς μυηθεῖσι, 3, 55, 9 ἐν ἀπορρήτῳ κατὰ τὴν τελετὴν παραδίδοσθαι, Hippol. Ref. 1, 1, 2 μυστήρια ἃ τοῖς μουμένοις ... παραδιδόασιν. etc. et admonet 'μεταδίδωμι ... paraît s'employer surtout pour la communication des ἀπόρρητα à des non-initiés') prob. Bartoletti (1937) 147 : τὰ μεταδ]εδομένα Bartoletti (1932) 103 II 6-7 μυστή]ρια Bartoletti (1932) 103 II 7 καὶ τιμήσειν (cf. adn. 2 'oder θεραπεύσειν [freilich 18 Buchstaben]') τὸν] πατέρα Wilcken 257 : καὶ τιμήσειν τὸν ἀρχι]πατέρα Schütz : τοῦ δεῖνα πρὸς τὸν] πατέρα ('o forse Σαραπίων è il padre di colui che iura?') Bartoletti (1932) 103 (at 'in dem πατήρ ... möchte ich daher den Vorsteher dieser Gemeinde sehen ... und in den ἀδελφοί die ...

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

[ὦι τὸ μυεῖν ὑπάρχει, καὶ] τὸν ἱεροκῆρυκα Κα-		
[ὦι τὸ ὀρκίζειν ὑπάρχει, καὶ τοὺς σὺν		
[αὐτοῖς ὄντας λοιπο]ὺς ἀδελφούς. εὐορκοῦ(ν)-	10	
[τι μὲν μοι εὖ εἶη, ἐπιορ]κοῦν[τι δὲ τ]ᾶ ἐναν-		
τία, ἐάν τι τούτων ἐκκαλῇσω.		
[
]ον π[]ι ὅμοι-	
]καυτοπαυ	
]τοῖς ὀξέσιν	15
]σφραγεῖδες	
]σημειῶσαι	

Mysten' recte Wilcken 257) : διὰ τὸν εὐσεβεστάτον] πατέρα Cumont | πατέρα] cf. Cumont 155 || 7-8 Σαραπίωνα [ὦι τὸ μυεῖν ὑπάρχει, καὶ] Bartoletti (1937) 147 : nihil suppl. Bartoletti (1932) 104 : Σαραπίωνα [τὸν μνήσαντά με καὶ] τὸν Wilcken 259 : Σαραπίωνά [τε καὶ τὸν αἰδεσιμῶτα]τον Cumont || 8-9 fort. 'κα- sia la sillaba iniziale del nome dell' 'ιεροκῆρυξ' Bartoletti (1932) 104, prob. Momigliano 180s, qui Κά[νωπον prop. : Κα[βίρου (?) (cf. adn. 3 'oder Καβίρων') Wilcken 259, cf. Kern (1935) 1276 : repugnavit Cumont 159: 'la présence ... d'un Cabire en Egypte vers la fin du paganisme serait bien surprenante, car jamais on n'en a signalé la moindre trace dans ce pays' : at cf. Kern (1936) qui cft. Callim. Ep. 47 et praebebat alia testimonia de Cabiris in Aegypto || 9 ὦι τὸ ὀρκίζειν ὑπάρχει Momigliano 180s : ὦι (cf. adn. 3 'oder ... οἷς') τὰ μυστήρια ὑπάρχει Wilcken 259 : οἷς τοῦτο ὑπάρχει Cumont || 9-10 σὺν [αὐτοῖς ὄντας λοιποῖς Bartoletti (1937) 147 : συν[γενεῖς καὶ ὁμογενεῖς] Bartoletti (1932) 104 : σὺν [ἐμοὶ ὄντας (?) μυστικοῖς Wilcken 259 : συν[μύστας τε καὶ φιλάτο]ς Cumont : συν[τελεστάς καὶ φιλάτο]ς Schütz 212 || 10-11 εὐορκοῦ(ν)[τι — τ]ᾶ Bartoletti (1932) 104 | de formula cf. Seidl 120s || 11-12 ἐναν[τία Bartoletti (1932) 104 || 12 ἐάν τι τούτων ἐκκαλῇσω Cumont : ἐάν τι τούτων ἐκκαλῇσω Bartoletti (1932) 104 : ἐάν μὴ τοῦτο? ποι]ήσω Bartoletti (1932) 104 ('ist kaum richtig' Wilcken 257) || 13 τ]ὸν π[ατέρα dub. Bartoletti (1937) 147, cf. 149 || 13-17 sic tempt. tam laute quam audacter Schütz 212: [ἐλπίζω δὲ τοῦτον τὸν βί]ον π[επαυκός]ι ὅμοι[ον πῆμα μηκέτι μοι συμβῆσειν] καὶ τὸ παυ[στικὸν ἔσσεσθαι τῶν παθῶν. καὶ κέντ]ροις ὀξέσιν [ἐγκατέσθων εἰς τὸ σῶμα μου] σφραγεῖδες, [ὥστε εἰς αἰῶνα τὸν μύστην] σημειῶσαι || 14-15 fort. καυτοπαύ[της i. e. Cautopates Mithrae comes, sec. Cumont 157 || 15]τοῖς ὀξέσιν Bartoletti (1937) 147 : τοῖς οξέσιν ('sarà ὀξέσιν piuttosto che ὀξέσιν...?') Bartoletti (1932) 104 : κέντ]ροις ὀξέσιν Cumont (repugnante Bartoletti [1937] 148) || 16 χαραθῇσονται (cf. p. 156 vel στιχθῇσονται vel καταστιχθῇσονται) ἐς χεῖρας δύο] σφραγεῖδες Cumont, qui putat (p. 156): 'σφραγεῖδες terme consacré pour les tatouages sacrés des mystères', coll. Prud. Peristeph. 10, 1076 quid cum sacratus accipit sphragitidas? et Dölger, Sphragis, 1911, 41s; 157s || 17 σημειῶσαι Bartoletti (1937) 147 ('ονvero σημειῶσαι' Bartoletti [1932] 104) : [ὥστε εἰς αἰῶνα τὸν μύστην] σημειῶσαι Cumont

V. FRAGMENTA ORPHICA

τῶι μύσθη<ι> ὁ πα-
 τήρ τοὺς ἱεροὺς λόγου]ς ἐρεῖ
] 20
]μ' ἀστέρων
]λεδιασθητε
]ν ἡμειβεν ον-
]ητε καὶ ενον
]τροματηρ 25
]ηκωσιν
]ητων ν
]σφ[
][

II (II) P. FLOR. saec. I p. Ch. pr. ed. Bartoletti, Ann. Sc. Norm. Sup. Pisa ser. II vol. 6, 1937, 143ss, cf. et. Wilcken, Archiv f. Papyrusf. 13, 1, 1938, 142s; Schütz, Archiv f. Papyrusf. 13, 2, 1939, 210ss; Bartoletti, P. Soc. Ital. XII 2, 1951, n. 1290 p. 203; Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 1, 1967, 72; Totti, Ausgewählte Texte der Isis- und Sarapis-Religion, Hildesheim-Zürich-New York 1985, 19; cf. Pack² n. 2473; Martínez Nieto, La aurora del pensamiento griego, Madrid 2000, 199s; 260ss

[. . .]φηχε[
 [. . .]μεγάλη<ι> φων[ῆ<ι>
 τ]ὸν μύστην π[ε]ριαγαγέτω [. . . .]
 [. . .] . . .ωντα εινφ[.] . μω τεσσα[. . . .]
 [. . .]εδαη περὶ τὸν λείποντα [. . . .] 5
 [. . .]αυτην, καὶ στησάτω μέσ[ον . . .]
 [. . .] διαθέματος καὶ ἐξορκούτω [διὰ]
 [τοῦ] κήρυκος α.[.]ντος.

(cf. p. 156) II 18-19 suppl. Cumont, qui putat (p. 157): 'les lignes suivantes peuvent avoir appartenu à ces ἱεροὶ λόγοι' II 25 fort. ἄ]τρομα vel ἔν]τρομα 'ma fa difficoltà il seguente τηρ' Bartoletti (1932) 104 II (II) 2-3 ὁ πατήρ τ]ὸν Bartoletti (1937) 145 II 3 π[ε]ριαγαγέτω Bartoletti (1951) 205 : π[ροσ]αγαγέτω Bartoletti (1937) 145 II 4-8 cf. quae excogitavit Bartoletti (1937) 146 II 5 'δαῖη piuttosto che ἐδάη' Bartoletti (1951) 146, cf. Lucian. de Syr. dea 1 παρὰ τῶν ἱρέων ἐδάην II 6 μέσ[ον Bartoletti (1937) 145 II 6-7 [ἐπὶ ? τοῦ] διαθέματος Bartoletti (1937) 145 : [ἐντὸς] διαθέματος Schütz 212 II 7-8 suppl. Bartoletti (1937) 145 qui et. 'Ἀστὺδὰ[μα]ντος tempt., plane nomen κήρυκος hic legebatur II 8 'questo κήρυκος e l'ἱεροκῆρυξ di PSI 1162 (l. 8)

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

"Ορκος ὑπ[ὸ κήρ]υκος.	
[Ὅμν]ύω κατὰ τοῦ διχάσαντος κ[αὶ κρί-]	10
[ναν]τος τὴν γῆν ἀπ' οὐρανοῦ κα[ὶ σκότος]	
[ἀπὸ] φωτὸς καὶ ἡμέραν ἐκ νυ[κτὸς]	
[καὶ ἀ]νατολὴν ἀπὸ δύσεως καὶ [ζωὴν]	
[ἀπὸ] θανάτου καὶ γένεσιν ἀπ[ὸ φθορᾶς]	
[καὶ μ]έλαν [ἀ]πὸ λευκοῦ καὶ ξηρὸν ἀπὸ	15
[ὑγρ]οῦ καὶ ἔν[υδ]ρον ἀπὸ χερσ[αίου καὶ]	
[πικρ]ὸν ἀπὸ γλυκέως καὶ σάρκ[α ἀπὸ]	
[ψυχ]ῆς, ἐπόμεναι δὲ καὶ οὖς π[ροσκυνῶ]	
[θεο]ὺς συντηρήσειν καὶ φυλά[ξειν]	

622 V

HIPPOL. Ref. 5, 23, 1 οὐ <δέ> γε πρότερον διδάξας οὔτε παραδοὺς τὸ τέλειον αὐτοῦ μυστήριον, εἰ μὴ ὅρκωι δήσῃ τὸν πλανώμενον, 27, 1 γέγραπται δὲ καὶ ὅρκος ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ ... ὃν ὀρκίζουσι τοὺς κατακοῦναι μέλλοντας τούτων τῶν μυστηρίων καὶ τελεῖσθαι {παρὰ} τῷ ἀγαθῷ ... ἔστι δὲ ὁ ὅρκος οὗτος· 'ὁμνύω τὸν ἐπάνω πάντων, τὸν ἀγαθόν, τηρῆσαι τὰ μυστήρια ταῦτα 5 καὶ ἐξειπεῖν μηδεὶν, μηδὲ ἀνακάμψαι ἀπὸ τοῦ ἀγαθοῦ ἐπὶ τὴν κτίσιν'.

sono assolutamente la stessa cosa' Bartoletti (1937) 146 || 9-15 omnia suppl. Bartoletti (1937) 145, cf. I || 10-11 'possibile anche χωρί[[σαν]τος' Bartoletti (1951) 206 | de re cf. Orph. Arg. 425 (fr. 100) et comm. ad loc. || 16 ἔν[υδ]ρον ἀπὸ χερσ[αίου] Bartoletti (1951) 205 (vid. et. Merk. 72 adn. 1, qui cft. P. Mag. V 168 [I 186 Preisen-danz-Henrichs] καὶ χερσαῖο[ς] καὶ ἔνυδρος) : ἔ[μπτρ]ον ἀπὸ [ψυχρ]οῦ] Schütz 211, coll. Orph. fr. 160, 4 | καὶ Bartoletti (1937) 145 || 17-19 omnia suppl. Bartoletti | post φυλά[ξειν] e I 6ss rest. τὰ παραδεδομένα μοι μυστήρια καὶ τιμήσειν τὸν πατέρα κτλ Bartoletti (1951) 206

622 1 οὐ <δέ> γε Marc. : οὔτε P || 3 πρώτῳ <αὐτῶν> Marc. || 4 παρὰ del. Klostermann || 5 οὗτος ed. Gott. : οὕτως P | τῶν ἀγαθῶν P²

V. FRAGMENTA ORPHICA

623 V

(I) P. MAG. IV 1709 (I 126 Preisendanz-Henrichs) ὀρκίζω γῆν καὶ οὐρανὸν καὶ φῶς καὶ σκότος καὶ τὸν πάντα κτίσαντα θεὸν μέγαν II (II) P. MAG. XII 84 (II 63 Preisendanz-Henrichs) ὀρκίζω σε κατὰ τοῦ «ἀγίου» καὶ κατ' ἐπιτίμου ὀνόματος, ὦι πᾶσα κτίσις [ὕ]πόκειται II (III) P. MAG. I 305 (I 16 Preisendanz-Henrichs = Hymn. Mag. 23 II 241 Pr.-H.) ὀρκίζω κεφαλὴν τε θεοῦ ὅπερ ἐστὶν Ὀλυμπος κτλ II (IV) HYMN. MAG. 5 (II 241 Pr.-H.) 29ss ὀρκίζω σε, σφραγίδ[α θ]ε[οῦ] κτλ II (V) TAB. DEFIX. 242 Audollent ἐξορκίζω σε ... τὸν θεὸν τὸν κτίσαντα γῆν κτλ II (VI) LAMINA PLUMBEA saec. III-IV p. C. n. ap. Jordan, Zeitschr. Pap. Epigr. 72, 1988, 249 (= Suppl. Mag. 49 Daniel-Maltomini) 15
10 ὀρκίζω πάντας τοὺς δέμονας κτλ. 28 ἐξορκίζω σε κτλ 32s ὀρκίζω σε κτλ.

624 V

(I) IUS IURANDUM ap. Berthelot, Alchem. grecs II, 30, 1 ὀρκίζω σε εἰς οὐρανόν, γῆν, φῶς καὶ σκότος. ὀρκίζω σε εἰς πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα καὶ γῆν. ὀρκίζω σε εἰς ὕψος οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ Ταρτάρου βάθος. ὀρκίζω σε εἰς Ἑρμῆν κτλ II (II) IUS IURANDUM ap. Berthelot, Alchem. grecs II, 27, 19 ὀρκωὶ οὖν ὁμνυμί σοι
5 τὸν μέγαν ὄρκον, ὅστις ἂν σὺ ᾔῃ, θεὸν φημι τὸν ἕνα, τὸν εἶδει καὶ οὐ τῶι ἀριθμῶι, τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν κτλ II (III) IUS IURANDUM ap. Berthelot, Alchem. grecs II, 27, 5 ὁμνυμί σοι, ... ὥς οὐδὲν ἀπέκρυψα τῶν ἐμοὶ παρ' αὐτῆς δεδομένων ἐν ταμείοις ψυχῆς μυστηρίων τῆς ἐπιστήμης.

praecepta de vita Orphica (625-652)

Orphici initiati vitam puram (ἀγνὸν βίον, cf. fr. 625) agebant, varia praecepta de victu amictuque aliisque observabant (fr. 625-628), quae haud dissimilia Pythagoricis (fr. 634-636; 650) et Empedocleis (fr. 637-640) videntur; sic ὅσοι facti sunt (fr. 625 II). plura praecepta ut videtur inveniebantur in nonnullis carminibus Orpheo attributis (cf. praec. fr. 641-644) | apud Orphicos prohibebantur sacrificia cruenta (fr. 625-626; 633; 635; 638-640), esus carnum (fr. 625-632; 636-637, 639-642), ovorum (fr. 628; 645-646), fabarum (fr. 648-649) aliorumque (fr. 628; 645; 647); et laneae vestes (fr. 650-651); seorsum autem sepeliebantur (fr. 652) | cf. et. Clem. Alex. Strom, 2, 20, 106, 1 ἐντεῦθεν οἴμαι

623 3 ἀγίου add. Reuvers

624 7 ἐν ἐμοὶ A² II 8 ἐν τοῖς ταμείοις τῆς ψυχῆς E | μυστηρίων τῆς ἐπιστήμης ante ἐν ταμείοις transp. Lb | de re cf. Berthelot ad loc. III, 29 adn. 1 'le commencement pourrait avoir été écrit par un néo-platonicien'

καὶ <τὸν εὐρόντα> τὰς τελετὰς οὐ μόνον τινῶν ζώων ἀπαγορεύειν ἄπτεσθαι, ἀλλ' ἔστιν ἃ καὶ τῶν καταθυομένων ὑπεξείλετο τῆς χρήσεως μέρη δι' αἰτίας ἃς ἴσασιν οἱ μῦσαι

de re cf. Lob. 244ss; Rohde, *Psyche* II⁶, 125; Guthrie, *Orpheus* 194ss; Boulanger, *Mémorial Lagrange*, Paris 1940, 75ss; Turcan, *Rev. Hist. Rel.* 150, 1956, 157ss; Montégu, *Folia* 12, 1959, 88s; Bacigalupo, *Filosofia* 1965, 284ss; Freyburger-Galland–Freyburger–Tautil, *Sectes religieuses en Grèce et à Rome*, Paris 1986, 120ss; Pugliese Carratelli, *Tra Cadmo e Orfeo*, Bologna 1990; Sorel, *Orphée et l'orphisme*, Paris 1995, 88ss | de esu virentium cf. Arbesmann, *Das Fasten bei den Griechen und Römern*, Giessen 1929, 32s; Haussleiter, *Der Vegetarismus in der Antike*, 1935, 79ss; Nilsson, *Harv. Theol. Rev.* 28, 1935, 206s; Detienne in: *Orfismo in Magna Grecia*, Napoli 1975, 49ss; Dionysos mis à mort, Paris 1977, 163ss; Graf, *Eleusis* 34s; Burkert in: *Meyer-Sanders, Jewish and Christian self-definition*, London 1982, 10s; Chirassi-Colombo in: *Bianchi–Vermaseren* (ed.), *La soteriologia dei culti orientali nell'impero romano*, Leiden 1982, 313; Sfameni in: *Vattioni* (ed.), *Atti V Settimana Sangue e Antropologia*, Roma 1984, 142ss; Thom ad *Carmen Aureum* 218; Dover ad *Aristoph. Ranas* 1032 (p. 321), Bremmer in: *Buxton* (ed.) *From myth to reason*, Oxford 1999, 81ss

generaliter de vita Orphica (frr. 625-628)

625 T (T 212 K., 4 [A 51] C.)

(I) PLAT. *Leg.* 782c τὸ δὲ μὴν θύειν ἀνθρώπους ἀλλήλους ἔτι καὶ νῦν παρμένον ὁρῶμεν πολλοῖς· καὶ τούναντίον ἀκούομεν ἐν ἄλλοις, ὅτε οὐδὲ βοὸς ἐτόλμων μὲν γεύεσθαι, θύματά τε οὐκ ἦν τοῖς θεοῖσι ζῶια, πέλανοι δὲ καὶ μέλιτι καρποὶ δεδευμένοι καὶ τοιαῦτα ἄλλα ἀγνὰ θύματα, σαρκῶν δ' ἀπείχοντο ὥς οὐχ ὅσιον ὄν ἐσθίειν οὐδὲ τοὺς τῶν θεῶν βωμοὺς αἵματι 5

625 'he looks back to a golden age in the past' Guthrie, *Orpheus* 197; cf. Rathmann 72; 109; 112; Linforth 97s; Montégu, *Folia* 12, 1959, 89; Des Places ad loc.; Pugliese Carratelli, *Il Veltro* 20, 1976, 235ss (= *Tra Cadmo e Orfeo*, Bologna 1990, 403ss); Sfameni in: *Vattioni* (ed.), *Atti V Settimana Sangue e Antropologia*, Roma 1984, 142s; Casadio, *Stud. Mat. Stor. Rel.* 52, 1986, 293; Turcan in: *L'Initiation*, Montpellier 1992, I, 215ss; Sorel, *Orphée et l'orphisme*, Paris 1995, 100s; Bernabé in: *Sfameni* (ed.), *Destino e salvezza*, Cosenza 1998, 49; 55s || 6 βίαι] cf. *Plat. Leg.*

V. FRAGMENTA ORPHICA

μαίνειν, ἀλλὰ Ὀρφικοί τινες λεγόμενοι βίοι ἐγίνοντο ἡμῶν τοῖς τότε, ἀψύχων μὲν ἐχόμενοι πάντων, ἐμψύχων δὲ τοῦναντίον πάντων ἀπεχόμενοι || (II) EUR. Cret. fr. 2, 9 Jouan-Van Looy (cf. fr. 567) ἀγνὸν δὲ βίον τείνομεν ... 14 βάκχος ἐκλήθη ὅσιωθεις.

626 T (T 90 + 111 K.)

(I) ARISTOPH. Ran. 1032 (cf. fr. 547 I)

Ὀρφεὺς μὲν γὰρ τελετάς θ' ἡμῖν κατέδειξε φόνων τ' ἀπέχεσθαι ||

(II) HORAT. Art. poet. 391s

silvestris homines sacer interpresque deorum
caedibus et victu foedo deterruit Orpheus.

627 T (T 213 K., 4 [A 16] C.)

EUR. Hipp. 948-957

σὺ δὴ θεοῖσιν ὥς περισσὸς ὢν ἀνὴρ

ξύνει; σὺ σώφρων καὶ κακῶν ἀκήρατος;

713e τὸν ἐπὶ τοῦ Κρόνου λεγόμενον βίον, 713c τῆς τῶν τότε μακαρίας ζωῆς || 8s cf. et. Epigr. saec. II a. C. n. (fr. 568) 2 τοῖς ὁσίοις et 4 ἀγνοί et comm. ad fr. 567 | cf. et. Plut. fr. 178 Sandbach (fr. 594) ὁσίοις καὶ καθαροῖς ἀνδράσι et Iamm. Thur. (fr. 488ss) ἔρχομαι ἐκ καθαρῶν καθαρά et comm. ad loc.

626 cf. Linforth 69s; Graf, Eleusis 36 et adn. 71; Zuntz, Gnomon 50, 1978, 528: West, Orphic Poems 16 adn. 42 || (I) cf. comm. ad fr. 574 || (II) 392 victu foedo] *Horatius forsā Ranas legerit ad Artem Poeticam conficiendam* | *quidam putant Horatium de anthropophagis loqui*, cf. Rudd et Brink ad loc. cum bibl. | cf. ad fr. 644; vid. et. Boulanger, Rev. Ét. Lat. 15, 1937, 132

627 'the reference is rather to the singular "holy man", Tartuffe-Orpheotelestes' Burkert in: Meyer-Sanders, Jewish and Christian self-definition, London 1982, 11: de re cf. Wil. et Barrett ad loc.; Linforth 50ss; Guthrie, Orpheus 11s; 16; 197; Boulanger, Rev. Ét. Lat. 15, 1937, 124; Lucas, Class. Quart. 40, 1946, 65ss; Montégu, Folia 12, 1959, 89; Des Places, La Religion grecque, Paris 1969, 200s; Sfameni in: Vattioni (ed.), Atti V Settimana Sangue e Antropologia, Roma 1984, 142; Merk., Die Hirten des Dionysos, Stuttgart 1988, 132; Di Marco in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 104; Freyburger-Galland-Freyburger-Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 124s (quorum interpretationi non adstipulor); potius Turcan in: L'association Dionysiaque dans les sociétés anciennes. Actes de la Table ronde de l'École Française de Rome, Rome 1986, 235ss; cf. et. Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 10ss; Casadesús in: Homenatge a Miquel Dolç, Palma de Mallorca 1997, 167ss; Graf in: Cerri (ed.), La letteratura pseudepigrapha nella cultura

οὐκ ἂν πιθοίμην τοῖσι σοῖς κόμποις ἐγὼ 950
 θεοῖσι προσθεῖς ἀμαθίαν φρονεῖν κακῶς.
 ἤδη νυν αὔχει καὶ δι' ἀψύχου βορᾶς
 σίτοις καπήλευ' Ὀρφέα τ' ἄνακτ' ἔχων
 βάκχευε πολλῶν γραμμάτων τιμῶν καπνούς.
 ἐπεὶ γ' ἐλήφθης. τοὺς δὲ τοιούτους ἐγὼ 955
 φεύγειν προφωνῶ πᾶσι· θηρεύουσι γὰρ
 σεμνοῖς λόγοισιν, αἰσχρὰ μηχανώμενοι.

628 T (T 214 + 218 K.)

(I) ALEX. POLYN. ap. Diog. Laert. 8, 33 (FGrHist 273 F 93, cf. Thesleff p. 236)
 τιμὰς θεοῖς δεῖν νομίζειν καὶ ἥρωσι μὴ τὰς ἴσας, ἀλλὰ θεοῖς μὲν αἰεὶ μετ'
 εὐφημίας λευχειμονούντας καὶ ἀγνεύοντας, ἥρωσι δ' ἀπὸ μέσου ἡμέρας.
 τὴν δ' ἀγνείαν εἶναι διὰ καθαρμῶν καὶ λουτρῶν καὶ περιρραντηρίων καὶ διὰ 5
 τοῦ αὐτὸν καθαρεῦν ἀπὸ τε κήδους καὶ λεχοῦς καὶ μιάσματος παντὸς καὶ
 ἀπέχεσθαι βρωτῶν θνησειδίων τε κρεῶν καὶ τριγλῶν καὶ μελανούρων καὶ
 ὠίων καὶ τῶν ὠιοτόκων ζώων καὶ κυάμων καὶ τῶν ἄλλων ὧν παρακελεύονται
 καὶ οἱ τὰς τελετὰς ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐπιτελοῦντες || (II) SCHOL. Lucian. Dial.
 meretr. 7, 4 (280, 20 Rabe) ἐνταῦθα οἶνός τε πολὺς πρόκειται καὶ τράπεζαι
 πάντων τῶν τῆς γῆς καὶ θαλάσσης γέμουσαι βρωμάτων πλὴν τῶν ἀπειρη- 10
 μένων ἐν τῷ Μυστικῷ, ροιᾶς φημι καὶ μήλου καὶ ὀρνίθων κατοικιδίων καὶ
 ὠίων καὶ θαλαττίων τρίγλης, ἐρυθίνου, μελανούρου, καράβου, γαλεοῦ.

greca e romana, Napoli 2000, 59ss; Jiménez San Cristóbal, Estud. Clás. 121, 2002, 112; Henrichs, Harv. Stud. Class. Phil. 101, 2003, 212ss || **950** πυθοίμην **MAD** || **953** Ὀρφέα τ'] Ὀρφέως **M**: Ὀρφέ' ὡς **M**² || **954** καπνούς] cf. Betegh, The Derveni papyrus, Cambridge 2004, 67s: 'Theseus' turn of phrase might be taken ... as a play on words, also alluding to Orphic books burnt on pyres – such as the one at Derveni' || **956** θηρεύουσιν **M** (~ gnom.)

628 cf. Wellmann, Herm. 54, 1919, 225; 248 || **2** δεῖ **F** | μὲν om. **FP** p. c. || **3** λευχ. κ. ἀγν. om. **F** a. c. || **4** περιρραντηρίων] cf. Marin. Vit. Procl. 18, 27 (22 Saffrey-Segonds = Orph. fr. 561) et adn. ad loc. || **5** παντὸς om. **F** || **6-7** καὶ ὠίων] cf. Plut. Quaest. Conv. 2, 3, 1 p. 635e (fr. 645) || **7** ὠιοτόκων ἢ **BP** || **8** ἀποτελοῦντες **F** || **12** ἐρυθίνου **R**

V. FRAGMENTA ORPHICA

de esu carniū (frr. 629-633)

629 F (T 215 K.)

PLUT. *Sept. sap. conv.* 16 p. 159c τὸ δ' ἀπέχεσθαι σαρκῶν ἐδωδῆς, ὥσπερ Ὀρφέα τὸν παλαιὸν ἱστοροῦσι, σόφισμα μᾶλλον ἢ φυγὴ τῶν περὶ τὴν τροφὴν ἀδικημάτων ἐστί.

630 F (p. 300 K.)

HIERONYM. *adv. Iovinian.* 2, 14 (PL 22, 317c Migne) Orpheus in carmine suo esum carniū penitus detestatur.

631 V (T 214 K.)

ANTIPHAN. *Orph. fr.* 178 K.-A. βύστραν τιν' ἐκ φύλλων τινῶν.

629 de hoc fr. cf. Pinnoy, *Anc. Soc.* 21, 1990, 204; Bernabé in: Gallo (ed.), *Plutarco e la Religione*, Napoli 1996, 65; 83; 92 || 2 [ἱστοροῦσι] 'l'astensione dalla carne propria di Orfeo viene menzionata come riferita da altri' Bernabé 83 | τρυφήν vII (praet. E) B | de Plutarchea doctrina cf. Aune in: Betz (ed.), *Plutarch's theological writings and early Christian literature*, Leiden 1975, 302; Brenk, *In mist apparelled. Religious themes in Plutarch's Moralia and Lives*, Leiden 1977, 77; Tsekourakis in: Brenk-Gallo (ed.), *Miscellanea Plutarchea*, Ferrara 1986, 127ss; eund., *ANRW II* 36.1, 1987, 366ss; Bernabé 92

630 cf. Lob. 246 qui putat hoc carmen idem fort. esse atque illud de quo fluxit fr. 641 | haec ex Porphyrii opere *De abstinentia lib.* IV nunc mutilo sumpta esse probabile est (ut voluit Bernays, *Theophrastos' Schrift über Frömmigkeit*, 1866, 159, cf. Porphy. *Opusc.* ed. Nauck p. 269)

631 poeta comicus victum Orphei (i. e. Orphicorum) ut videtur irridebat, cf. fr. 1149 et. Aristoph. fr. 24 K.-A.; similia de Pythagoricis ap. comicos invenies in introd. ad frr. 634-636 | βύστραν] cf. Hesych. s. v. βύστραι· αἱ τῶν λαχάνων ἐνθέσεις. ἔνιοι δὲ τοὺς ἐκ τῶν λαχάνων ψωμούς

632 T (T 112 K.)

THEMIST. Or. 30, p. 349b (183, 7 Downey–Norman) οὐ μὴν οὐδὲ Ὀρφέως τελετάς τε καὶ ὄργια γεωργίας ἐκτὸς συμβέβηκεν εἶναι, ἀλλὰ καὶ ὁ μῦθος τοῦτο αἰνίττεται, πάντα κηλεῖν τε καὶ θέλγειν τὸν Ὀρφέα λέγων. ὑπὸ τῶν καρπῶν τῶν ἡμέρων ὧν γεωργία παρέχει πᾶσαν ἡμερώσαι φύσιν καὶ θηρίων δίαιταν, καὶ τὸ ἐν ταῖς ψυχαῖς θηριῶδες ἐκκόψαι καὶ ἡμερώσαι. καὶ τὰ 5 θηρία γὰρ τῷ μέλει κηλεῖν ἐπιστεύθη θυσίας τε πάσας καὶ τελετάς διὰ τῶν ἐκ γεωργίας καλῶν εἰς θεοὺς ἀνάγων. πάντας γοὺν ἀνθρώπους ἐπήλθε τῇ δόξῃ καὶ πάντες ἐδέξαντο γεωργίαν.

633 T

Ps.-ARISTOT. Probl. *3, 43 Bussemaker (cf. Orph. fr. 312 II) διὰ τί οὐ νόμος τὸ ἐφθὸν ὀπτᾶν, νόμος δὲ ὀπτὸν ἔψειν; πότερον δὲ διὰ τὰ λεγόμενα ἐν τῇ τελετῇ;

praecepta Orphica Pythagoricis similia (frr. 634-636)

cf. et. Alexis fr. 27 K.-A. ὁ πρῶτος εἰπὼν ὅτι σοφιστῆς οὐδὲ εἷς / ἔμψυχον οὐδὲν ἐσθίει, σοφός τις ἦν, fr. 223, 1ss K.-A. οἱ πυθαγορίζοντες γάρ, ὡς ἀκούομεν, / οὐτ' ὄψον ἐσθίουσιν οὐτ' ἄλλ' οὐδὲ ἐν / ἔμψυχον, Antiphanes fr. 133, 1s K.-A. πρῶτον μὲν ὥσπερ πυθαγορίζων ἐσθίει / ἔμψυχον οὐδέν, Mnesimach. fr. 1 K.-A. ὡς Πυθαγοριστὶ θύομεν τῷ Λοξίαι, / ἔμψυχον οὐδὲν ἐσθίοντες παντελῶς, Callim. fr. 191, 62 Pf. κηρίδαξε (Euphorbus-Pythagoras) νηστεύειν / τῶν ἐμπνεόντων, cf. Haussleiter, *Der Vegetarismus in der Antike*, Berlin 1935, 99ss; Bernabé, *Textos órficos y filosofía presocrática*, Madrid 2004, 113ss

632 cf. Kern, Orph. 32 qui recentiore interpretationem putat, at cf. Linforth 70, adn. 72; 255; vid. et. Preller, *Philol.* 7, 1852, 1ss; Uxkull-Gyllenband, *Bibl. für Philos.* 26, Berlin 1924; Graf, *Eleusis* 36 ll 5 ἡμερώσαι edd. : ἡμερώσειν **AP**

633 cf. Parker in: Powell (ed.), *The Greek world*, London 1995, 502s ll 2 τὰ – 3 τελετῇ] fortasse in carmine in τελεταῖς lecto explicabatur quomodo mors Bacchi cum sacrificio cruento vetito congrueret | de re cf. Boyancé, *Rev. ét. anc.* 43, 1941, 168s (praeunte Reinach); Detienne in: *Orfismo in Magna Grecia* 49ss; West, *Orphic Poems* 140ss

V. FRAGMENTA ORPHICA

634 T

IAMBlich. *Protr.* 38, 16 Des Places ἀπὸ τῶν παλαιῶν λόγων καὶ τῶν ἱερῶν μύθων τῶν τε ἄλλων καὶ τῶν Πυθαγορικῶν ὑπομνήσεις εἰς προτροπὴν ἐπὶ τὸν σῶφρονα καὶ μέτριον καὶ κεκοσμημένον βίον· αἱ δὲ αὐταὶ μεταβάλλουσι τὴν διάνοιαν ἡμῶν ἐκ τοῦ πρὸς τὴν ἀκολασίαν καὶ τοῦ κατὰ τὴν ἡδονὴν
5 βίου.

635 T

PORPHYR. *De abst.* 2, 36 φησὶ δὲ ἔμψυχον οὗτος (sc. ὁ θεολόγος) θύειν μὴδὲ ἔν, ἀλλ' ἄχρις ἀλφίτων καὶ μέλιτος καὶ τῶν ἐκ γῆς ἀκροδρύων τῶν τε ἄλλων ἀνθέων ἀπάρχεσθαι· μὴδὲ ἀφ' ἡμαγμένης ἐσχάρας ἔστω τὸ πῦρ, καὶ ὅσα φησὶν ἐκεῖνος· τί γὰρ δεῖ μεταγράφειν ταῦτα; οἶδε δὲ ὁ τῆς εὐσεβείας
5 φροντίζων ὡς θεοῖς μὲν οὐ θύεται ἔμψυχον οὐδέν, daίμοσι δὲ καὶ ἄλλοις ἦτοι ἀγαθοῖς ἢ καὶ φαύλοις, καὶ τίνων ἐστὶ τὸ θύειν τούτοις καὶ τούτων ἄχρι τίνος αὐτοῦ δεομένων. ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα εὖστομα κείσθω.

634 1 τῶν παλαιῶν λόγων] *de operibus Orphicis loquitur, ut censet Des Places ad loc.* || **2** τῶν¹ om. **F** || **4** ἐκ τοῦ om. **F**

635 1 ὁ θεολόγος] Pythagoras sec. Haussleiter, *Der Vegetarismus in der Antike*, 1935, 323; cf. Bouffartigue – Patillon, *Notice (libres II-III)* p. 11 : at θεολόγος frequenter de Orpheo dicitur; quomodocumque doctrina Pythagorica de esu carniū eadem atque Orphica videtur; cf. Bernabé, *Textos órficos y filosofía presocrática*, Madrid 2004, 117s | de re cf. *legem sacram Cyren. saec. II a. C. n., prim. ed. Pugl. Carr., La parola del passato* 15, 1960, 294ss = Sokolowski, *Lois Sacrées, Suppl. Paris* 1962, n. 116 p. 196ss, A 6ss Ζητὶ Ὑπερφορεῖ οὐδὲν ἔμψυχον (cf. p. 197 adn. 6 cum bibl.: 'il semble que le règlement découle d'un cercle orphique ou pythagoricien'); vid. et. Boyancé, *Rev. ét. gr.* 1962, 480ss || **4** οἶδε – **7** δεομένων trad. Euseb. *Praep. Ev.* 4, 15, 1 || **4** οἶδεν Euseb. || **5** daίμοσιν Euseb. | καὶ delendum esse censuit Nauck | ἄλλοις] ἄλλ' Euseb. **AIONV** : ἄλλ' ὥς? Mras | daίμοσι δὲ καὶ ἄλλοις] cf. P. Derveni col. VI 1 (fr. 471) εὐ]χαὶ καὶ θυσ[ί]αι μ[ε]ιλ[ί]σσοις τὰ[ς] ψυχὰς, | ἐπ[ω]ιδῇ δ]ε μάγων δύν[α]ται daίμονας ἐμ[ποδῶν] γι[ν]ομένου]ς κτλ || **6** ἦτοι om. Euseb. **B** || **6-7** καὶ τῶν ἄχρι Porphy. cod. Euseb. **BIONV** || **7** τίνος Euseb. cod. | αὐτῶν δεομένων Euseb. **ABONV** : τῶν δεομένων αὐτῶν Euseb. **I** | εὖστομα κείσθω] plane de mysteriis loquitur, cf. Plut. *Quaest. Conv.* 636e (fr. 646 I) et adn. ad loc.

636 T

PHILOSTR. *Vit. Apoll.* 6, 11 κατιδὼν γάρ τι ἐν Πυθαγόρου μέγα καὶ ὡς ὑπὸ σοφίας ἀρρήτου μὴ μόνον γιγνώσκoi ἑαυτόν, ὅστις εἴη, ἀλλὰ καὶ ὅστις γένοιτο, βωμῶν τε ὡς καθαρὸς ἄψαιτο καὶ ὡς ἀχράντων μὲν ἐμψύχου βρώσεως γαστρὶ χρῆσαιτο, καθαρῶι δὲ σώματι πάντων ἐσθημάτων, ὅποσα θνησειδίων ξύγκειται κτλ.

5

de esu carnum vetito ab Empedocle (frr. 637-640)

cf. et. Plut. *De esu carn.* I 7 p. 996b (fr. 318 II) οὐ χεῖρον δ' ἴσως καὶ προανακρούσασθαι καὶ προαναφωνῆσαι τὰ τοῦ Ἐμπεδοκλέους ... καίτοι δοκεῖ παλαιότερος οὗτος ὁ λόγος εἶναι κτλ et comm. ad loc. I de Empedocle et Orphicis vid. introd. ad frr. 447-453 I de faba vetita vid. et. Emped. fr. 128 Wright (31 B 141 D.-K.) δειλοί, πάνδειλοι, κυάμων ἅπο χείρας ἔχεσθαι (cf. ad fr. 648)

637 V

EMPED. fr. 120 Wright (31 B 139 D.-K.) = fr. d 5s Martin-Primavesi οἱμοι ὅτι οὐ πρόσθεν με διώλεσε νηλεὲς ἦμαρ, πρὶν χηλαῖς σχέτλι' ἔργα βορᾶς πέρι μητίσασθαι.

636 cf. similia ap. 1, 1; 8, 7, vid. et. Eur. *Cret.* fr. 2 Jouan-Van Looy (= Orph. fr. 567) 18s τήν τ' ἐμψύχων / βρώσιν ἐδεστών πεφύλαγμαι, Asoka (ap. Robert, *Journ. Asiat.* 1958, 7ss) 5-6 ἀπέχεται βασιλεὺς τῶν ἐμψύχων I de Apollonio cf. Sfameni in: Filoramo, *Storia delle religioni* 1. *Le religioni antiche*, Bari 1999, 442ss I cf. et. Apoll. *Tyan. Epist.* 48 (58, 26 Penella) εἰ δύο λόγοι περὶ 'μοῦ λέγονται ... τί θαυμαστόν; ἀνάγκη γὰρ περὶ παντὸς ἄκρου δοκοῦντος καθ' ὅτι οὖν ἐναντίους λέγεσθαι λόγους. οὕτως περὶ Πυθαγόρου, περὶ Ὀρφέως, περὶ Πλάτωνος, περὶ Σωκράτους οὐχ ἐλέχθη μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐγράφη τὰ ἐναντία et Lizcano Rejano, *Emerita* 71, 2003, 51ss

637 2 πρὶν χηλαῖς σχέτλι' ἔργα βορᾶς πέρι, PStrasb. (Martin-Primavesi) : πρὶν σχέτλι' ἔργα βορᾶς περὶ χεῖλεσι Porphyr. *De abst.* 2, 31, 4s : σχέτλια ἔργα βορᾶς πρὶν χεῖλεσι H. Fränkel I vid. plura ap. Martin-Primavesi p. 291ss cum bibl.

V. FRAGMENTA ORPHICA

638 V

EMPED. fr. 118 Wright (31 B 128 D.-K.), 4-10
 τὴν οἷ γ' εὐσεβέεσσιν ἀγάλασιν ἰλάσκοντο
 γραπτοῖς τε ζώιοισι μύροισι τε δαιδαλεόδοις 5
 σμύρνης τ' ἀκρήτου θυσίαις λιβάνου τε θυώδους,
 ξανθῶν τε σπονδᾶς μελίτων ῥίπτοντες ἐς οὐδας·
 ταύρων δ' ἀρρήτοισι φόνοις οὐ δεύετο βωμός,
 ἀλλὰ μύσος τοῦτ' ἔσκεν ἐν ἀνθρώποισι μέγιστον,
 θυμὸν ἀπορραΐσαντας ἐκνέδμεναι ἥεα γυῖα. 10

639 V

EMPED. fr. 122 Wright (31 B 136 D.-K.)
 οὐ παύσεσθε φόνοιο δυσηχέος; οὐκ ἐσορᾶτε
 ἀλλήλους δάπτοντες ἀκηδείησι νόοιο;

640 V

EMPED. fr. 124 Wright (31 B 137 D.-K.) 5-10
 μορφὴν δ' ἀλλάξαντα πατὴρ φίλον υἷον αἰείρας
 σφάζει ἐπευχόμενος μέγα νήπιος· οἱ δ' ἀπορεῦνται

638 testantur Athen. 12, 510c (4-7), Porphy. De abst. 2, 20 (1-8), 2, 27 (8-10),
 Cyrill. c. Iulian. Patr. Gr. 76, 972d Migne et Euseb. Praep. Ev. 4, 14, 7 (8-10) | cf.
 Zuntz, Persephone, Oxford 1971, 220ss; Wright ad loc. || **4** τὴν (sc. Κύπριν) | ἰλά-
 σκονται Athen. || **5** δαιδαλεόδοις Porphy. || **6** σμύρνοις τε Athen. | ἀκράτου Por-
 phyr. || **7** ξουθῶν et μελιττῶν ῥίπτοντες Porphy. || **8** ἀρρήτοισι Fabricius ('wohl
 richtig' Die.) : ἀκρίτοισι Cyrill. : ἀκράτοισι Euseb. : ἀκρήτοισι Scaliger || **9** ἔσχον
 Cyrill. || **10** ἀπορρέσαντες Porphy. | ἐελμέναι Porphy. : ἔδμεναι (ἔσμεναι **AH**)
 Euseb. : ἐκνέδμεναι Die. | ἥεα Vigier : ἦεα Porphy. : ἦα Euseb. **AH**

639 cf. Guthrie, Orpheus 197; Montégu, Folia 12, 1959, 89; Zuntz, Persephone,
 Oxford 1971, 219s; Parker in: Powell (ed.), The Greek world, London 1995, 498;
 Martin-Primavesi, L'Empédocle de Strasbourg, Berlin-New York 1999, 64 || **1** παύ-
 σασθε **N**

640 testantur Sext. Empir. Adv. math. 9, 129 (1-6), Plut. De superst. 171c et Ori-
 gen. c. Cels. 5, 49 (1-2 νήπιος) | cf. Zuntz, Persephone, Oxford 1971, 220ss; Wright
 ad loc.; Martin-Primavesi, L'Empédocle de Strasbourg, Berlin-New York 1999, 64
 adn. 1 || **1** διαλλάξαντα Sext. Emp. **Γ** : διαλλάξαντι Sext. Emp. **W** | εἶρας Sext. Em-
 pir. **XN** : εἶρας Sext. Emp. **Y** : ἱερᾶ Sext. Emp. **J²** : ἐν ἱεροῖς Sext. Emp. Dn. Plut. ||
2 σφάζει Origen. | οἱ δ' ἀπορεῦνται D.-K. : οἱ δὲ πορεῦνται **LE** : οἶδα πορεῦντα

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

λίσσόμενον θύοντες· ὁ δὲ νήκουστος ὁμοκλέων
σφάξας ἐν μεγάροισι κακὴν ἀλεγύνατο δαῖτα.
ὥς δ' αὐτως πατέρ' υἱὸς ἐλὼν καὶ μητέρα παῖδες
θυμὸν ἀπορραΐσαντε φίλας κατὰ σάρκας ἔδουσιν.

5

carmen Orphicum de agri culturae et legum origine (fr. 641-644)

Καθαρμοῖς haec fragmenta attrib. Kern : 'gehören also unter die Fragmenta incertae sedis' sec. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1410; poema Eleusinium sec. Graf, Eleusis 160ss, prob. West, Orphic Poems 268; carmen tractavit et argumentum verisimiliter rest. Blomqvist in: Teodorsson (ed.), Greek and Latin Studies in memory of Cajus Fabricius, Göteborg 1990, 81ss; cf. et. Bernabé, Ítaca 18, 2002, 73s | sec. Graf l. laud. hoc carmen idem atque illum laudatum in Marmore Pario (cf. fr. 379) et memoratum a Pausania 1, 14, 3 (fr. 382; 397 I) quod addubit. Blomqvist 89 | saec. V a. C. n. assignat Graf : 'Moschion probably furnishes a terminus ante quem for the Orphic poem' Blomqvist 89, qui in adn. 27 praebet verba Moschionis (cf. fr. 644 II) Orphicis simillima | 'eodem spectat Horatii Epistul. ad Pisones 391' (cf. fr. 626 II) Kern 304

641 F (292 K.)

ἦν χρόνος ἡνίκα φῶτες ἀπ' ἀλλήλων βίον εἶχον

641 (I) SEXT. EMPIR. Adv. math. 2, 31 (90, 10 Mau) καὶ μὴν οὐδὲ ταῖς πόλεσιν

641 de fragmento universo cf. Moschion. TrGF 97 F 6 (Orph. fr. 644 II) || **1** Plat. Prot. 320c ἦν γάρ ποτε χρόνος ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν | Lin. fr.

N : οἱ δ' ἐπορεύνται Bergk : οἰκτρὰ τορεύντα Zuntz || **3** λίσσόμενοι **ς** quod mal. Wil. | θυόντος Hermann | ὁ δὲ νήκουστος Bergk : ὁ δ' αὖ νήκουστος Die. : ὁ δ' ἀνήκουστος cod. || **6** ἀπορραΐσαντε Karsten : ἀπορραΐσαντα cod.

641 'probably Eleusinian; see Graf [sc. Eleusis] 161 f.' West, Orphic Poems 268; cf. et. Lob. 246ss; Rohde, Psyche, I⁶, 125 adn. 3; Maass, Orpheus 77 adn. 104; Blomqvist || 'the εἵνοι (i.e. ap. Sext. Empir. Adv. math. 9, 15 [II]) are anonymous here, but 9, 54 indicates that Sextus is thinking of Critias' (vid. Orph. fr. 644 I) Blomqvist 83 adn. 7; cf. 84: 'if a poem of Orpheus preached the doctrine that gods acted as law-givers ... it would corroborate the claim that religion is an invention by the primeval leaders of mankind, for Orpheus was regarded as one of those leaders' || **1** βίον om.

V. FRAGMENTA ORPHICA

σαρκοδακῆ, κρείσσων δὲ τὸν ἥττονα φῶτα δαίζειν.

...

ἰχθύσι «μέν» καὶ θηρσὶν καὶ οἰωνοῖσι πετεινοῖς
ἔσθειν ἀλλήλους, ἐπεὶ οὐ δίκη ἔστι μετ' αὐτοῖς.

ἐστὶν ὠφέλιμος (sc. ἡ ῥητορική): οἱ γὰρ νόμοι πόλεων εἰσι σύνδεσμοι (δεσμοὶ **ED**), καὶ ὡς {ψυχῇ} σῶμα πνεύματος (corr. Theiler coll. Isocr. 7, 14) ἐκφθαρέν-
τος φθείρεται, οὕτω νόμων ἀναιρεθέντων καὶ αἱ πόλεις διόλλυνται. παρὸ καὶ ὁ
ἠθολόγος (θεολόγος Bekker) Ὁρφεὺς τὸ ἀναγκαῖον αὐτῶν ὑποφαίνων φησὶν [1-2]
μηδενὸς γὰρ ἐπιστατοῦντος νόμου ἕκαστος ἐν χερσὶ τὸ δίκαιον εἶχε, καθὼς
(Theiler : καὶ ὡς cod.) [3] ἐπιτέτραπται [4] (dub. «οὕτως ἄνθρωποι ἡνθρωπο-
φάγου» add. Bekker). sequitur fr. 642 ll (II) Sext. Empir. Adv. math. 9, 15 (216, 5
Mutschmann) ἔνιοι τοίνυν ἔφασαν (om. §) τοῦ πρώτους τῶν ἀνθρώπων προστά-
τας καὶ τὸ συμφέρον τῷ βίῳ σκεψαμένους, πάνυ συνετοὺς ὄντας, ἀναπλάσαι
τὴν περὶ τε (τὴν τε περὶ Heintz) τῶν θεῶν ὑπόνοιαν καὶ τὴν περὶ τῶν ἐν "Αἰδου
μυθευομένων (Bekker : -ντην cod.) δόξαν. θηριῶδους γὰρ καὶ ἀτάκτου γεγονότος
τοῦ παλαιοῦ βίου (ἦν γὰρ χρόνος, ὡς φησὶν ὁ Ὁρφεὺς, ἡνίκα – ἐδάιζειν). sequitur
fr. 643

80 ἦν ποτέ τοι χρόνος οὗτος, ἐν ᾧ ἅμα πάντ' ἐπεφύκει | Criti. Sisyp. TrGF 43
F 19 (Orph. fr. 644 I) 1 ἦν χρόνος ὅτ' ἦν ἄτακτος ἀνθρώπων βίος | Hipp. epist. 27
ἦν γὰρ χρόνος ὅτ' ἦν Κρίσαιον ἔθνος | Euhemer. ap. Sext. Empir. Adv. math. 9, 17
(fr. 27 Winiarczyk) ὅτ' ἦν ἄτακτος ἀνθρώπων βίος κτλ | Cypr. fr. 1, 1 ἦν ὅτε μυρία
φύλα κτλ, cf. sim. illic laud. | Callim. Epigr. 26, 1 εἶχον ... βίον | Nonn. Dion. 7, 7
βίον ... εἶχεν || 3-4 Hes. Op. 277s ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖς πετεινοῖς /
ἔσθειν ἀλλήλους, ἐπεὶ οὐ δίκη ἔστι μετ' αὐτοῖς | ω 291s ἡέ που ἐν πόντῳ φάγον
ἰχθύες, ἡ ἐπὶ χέρσου / θηρσὶ καὶ οἰωνοῖσιν ἔλωρ γένετ' || 3 Emped. fr. 26, 6s Wright
(31 B 20 D.-K. 6s) = fr. c 7s Martin-Primavesi ἰχθύσιν ὑδρομελάθροισι / θηρσὶ τ'
ὀρειλεχέεσσιν ἰδέ πτεροβάμοσι κύμβαις | Emped. fr. 14 Wright (31 B 21 D.-K.)
14s = fr. a(ii) 1 (v. 271) Martin-Primavesi θήρῃς τ' οἰωνοῖ τε καὶ ὕδατοθρέμμοις
ἰχθύς, cf. fr. 15 W. (31 B 23 D.-K.) 7 (accus.) | Emped. fr. 119 Wright (31 B 130
D.-K.) 2 θήρῃς τ' οἰωνοῖ τε | Orph. fr. 337, 1 θήρῃς τε οἰωνοῖ τε βροτῶν τ' ἀετώσια
φύλα || 4 Hes. Op. 190ss οὐδέ τις εὐόρκου χάρις ἔσσεται οὐδέ δικαίου /.../ ... δίκη
δ' ἐν χερσὶ· καὶ αἰδῶς / οὐκ ἔσται | δ 690 ἡ τ' ἔστι δίκη | Apoll. Rhod. 1, 1219
ἐπεὶ οὐ τι δίκης ἀλέγοντες ἔναιον | Quint. Smyrn. 14, 432s τοῦνεκ' ἄρ' οὔτε δίκην
τις ἔθ' ἄζεται, οὐδέ τις αἰδῶς / ἔστι παρ' ἀνθρώποισιν

Sext. Empir. II N ll 2 σαρκοδακῆ] hapax | κρείττων et φῶτ' ἐδάιζειν Sext. Empir. II ll
3 ἰχθύσι «μέν» Mau coll. Hes. Op. 277 | θηρσὶν et πετεινοῖς Blomqvist 87 adn. 16 :
θηρσὶ et πετεινοῖς cod. | οἰωνοῖς Mau coll. Hes. l. laud.

642 T

SEXT. EMPIR. Adv. math. 2, 32 (90, 22 Mau), pergit fr. 641 I μέχρις ὅτου ὁ θεὸς οἰκτείρων μογούσιν αὐτοῖς θεσμοφόρους θεὰς ἐξαπέστειλεν, ἃς ἐπὶ τῷ τὴν ἀλληλοφάγον ἀνομίαν καταλῦσαι πλεον ἢ ἐπὶ τῷ καρποῖς ἡμερῶσαι τὸν βίον ἐθαύμασαν ἄνθρωποι.

643 F

ἥερα ἐσσάμενοι πάντη φοιτῶσιν ἐπ' αἶαν,
ἀνθρώπων ὕβρεις τε καὶ εὐνομίας ἐφορῶντες.

643 Sext. Empir. Adv. math. 9, 15 (216, 9 Mutschmann), pergit fr. 641 II ἐπισχεῖν βουλόμενοι τοὺς ἀδικούντας πρῶτον μὲν νόμους ἔθεντο πρὸς τὸ τοὺς φανερώς ἀδικούντας κολάζεσθαι, μετὰ δὲ τοῦτο καὶ θεοὺς ἀνέπλασαν ἐπόπτας πάντων τῶν ἀνθρωπίνων ἀμαρτημάτων τε καὶ κατορθωμάτων, ἵνα μηδὲ κρύφα τολμῶσί τινες (om. ε) ἀδικεῖν, πεπεισμένοι, ὅτι οἱ θεοὶ [1-2]

643 1 Hes. Op. 125 al. ἥερα ἐσσάμενοι πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν, cf. 223 ἥερα ἐσσαμένη I Ξ 282 ἥερα ἐσσαμένω I Quint. Smyrn. 3, 61 ἥερα δ' ἐσσάμενος I M 266 πάντοσε φοιτήτην I Ξ 5s πάντη / φοιτήσασα I Θ 1 al. ω 509 πᾶσαν ἐπ' αἶαν I Quint. Smyrn. 13, 244 πολλὸν ἐπ' αἶαν II **1-2** Hymn. Apoll. 174s ὅσσον ἐπ' αἶαν / ἀνθρώπων στρεφόμεσθα II **2** ρ 487 ἀνθρώπων ὕβριν τε καὶ εὐνομίην ἐφορῶντες, cf. Plat. Soph. 216b ὕβρεις τε καὶ εὐνομίας τῶν ἀνθρώπων et Oenom. ap. Euseb. Praep. Ev. 5, 36, 2 (fr. 13 Hammerstaedt) qui laud. Hes. Op. 252 et postea ρ 487 I Hymn. Apoll. 541 ὕβρις θ', ἣ θέμις ἐστὶ καταθνητῶν ἀνθρώπων

642 haec paraphrasin carminis Orphicum esse recte putat Graf, Eleusis 161, cf. Blomqvist 85, qui in p. 87 animadvertit in hoc textu 'poetical or possibly poetical words and phrases' II **1** μέχρι ELD I ὅπου ED II **2** μογούσιν 'poet. verb' Lidd.-Scott-Jon. s. v. I θεσμοφόρους θεὰς] i. e. Cererem Proserpinamque, cf. Hdt. 6, 91, 2, Pind. fr. 37 Sn.-Maehl., Aristoph. Thesm. 83, al. 'θεσμοφόρω und metrisch gleichwertige Formen gehen in den Hexameter' Graf adn. 18

643 Orpheo trib. Blomqvist 83ss

V. FRAGMENTA ORPHICA

644 V (p. 303 K.)

(I) Criti. Sisyph. TrGF I 43 F 19

ΣΙΣ. ἦν χρόνος ὅτ' ἦν ἀτακτος ἀνθρώπων βίος
καὶ θηριώδης ἰσχύος θ' ὑπέρτης,
ὅτ' οὐδὲν ἄθλον οὔτε τοῖς ἐσθλοῖσιν ἦν
οὔτ' αὖ κόλασμα τοῖς κακοῖς ἐγίγνετο.

II (II) Moschion TrGF I 97 F 6

πρῶτον δ' ἄνειμι καὶ διαπτύξω λόγῳ
ἀρχὴν βροτείου καὶ κατάστασιν βίου.
ἦν γάρ ποτ' αἰὼν κείνος, ἦν ποθ' ἦνίκα
θηρσίᾳ διαίτας εἶχον ἐμφερεῖς βροτοί,
ὀρειγενῇ σπήλαια καὶ δυσηλίου
φάραγγας ἐνναίοντες· οὐδέπω γάρ ἦν
οὔτε στεγῆρης οἶκος οὔτε λαῖνοις
εὐρεῖα πύργους ὠχυρωμένη πόλις.
οὐ μὴν ἀρότροις ἀγκύλοις ἐτέμνετο
μέλαινα καρποῦ βῶλος ὀμπνίου τροφός,
οὐδ' ἐργάτης σίδηρος εὐιώτιδος
θάλλοντας οἴνης ὀρχάτους ἐτημέλει,
ἀλλ' ἦν ἀκύμων ἴκωφεύουσα ῥέουσα γῆ.

644 I Critias versus ab Orphico carmine mutuatus est sec. Maass, Orpheus, München 1895, 77 (cf. vv. 33s τό τ' ἀστερωπὸν οὐρανοῦ δέμας, / Χρόνου καλὸν ποικίλμα, τέκτονος σοφοῦ, qui Orphicum carmen redolent; vid. adn. ad fr. 76); Norden, Agnostos theos, Berlin-Leipzig 1923, 370s; Heinemann, Nomos und Physis, Basel 1945, 150s : contra Rohde, Psyche II, 125 adn. 3; 'in hexametros transp. Orpheus fr. 292 Kern [i.e. fr. 641]' Snell ad loc. (quod non veri simile mihi videtur), cf. et. Graf, Eleusis 162 | Sisypho Euripideo (fr. 673s) trib. Aët. plac. 1, 7 (Doxogr. p. 298, Plut. plac. 880e), prob. Dihle, Hermes 105, 1977, 28ss; cf. Scodel, The Trojan trilogy of Euripides, 1980, 127ss || **2** θ' om. **N** || **3** ἄθλον Barnes : ἄεθλον cod. || **II** cf. verba Moschionis Orphica redolentia quae notavit Blomqvist 89, adn. 27: 3-4 ἦνίκα / θηρσίᾳ ... ἐμφερεῖς (cf. Orph. fr. 641, 1-3 ἦνίκα, ... / θηρσί), 15s ἦν δ' ὁ μὲν νόμος / ταπεινός (cf. Orph. fr. 641 I [paraphr.] μηδενὸς γὰρ ἐπιστατοῦντος νόμου), 17 ὁ δ' ἀσθενὴς ἦν τῶν ἀμεινόνων βορά (cf. Orph. fr. 641, 2 κρείσσων δὲ τὸν ἥττονα φῶτα δαίζεν), 23 καρπὸς ἡμέρου τροφῆς (cf. Orph. fr. 642 [paraphr.] καρποῖς ἡμερῶσαι τὸν βίον) | aliter Snell ('vv. 3. 14-17 in hexametros transp. Orph. fr. 292 K.' [i.e. fr. 641], cf. ad I) | cf. et. Harder, Abh. Akad. Berl. 1943, 14; 29ss; den Boer, Miscellanea tragica in honorem J. C. Kamerbeek, 1976, 20ss || **3** ποθ' ἦνίκα Nauck : ὀπηνίκα cod. || **7** λαγγήνοις **F** : λαγήνοις **P**¹ : λαίνοις **P**² || **8** ὠχυρωμένους **F** || **10** κάρπος **P**¹ : καρπὸν **P**² | ὀμπνίου **P** || **11** εὐιώτιδος Grotius : εὐγωτίδος cod. || **12** ὀρχάτους ἐτημέλει Salmasius : ὀρχάτους ἑτ' ἐτημέλει **F** : ὀρχάτους lac. 3 litt. μένει **P** || **13** κωφόνους τ' Usener | ἀργοῦσα Haupt : alii alia ||

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

βοραὶ δὲ σαρκοβρώτες ἀλληλοκτόνους παρεῖχον αὐτοῖς δαῖτας· ἦν δ' ὁ μὲν νόμος	15
ταπεινός, ἡ βία δὲ σύνθρονος Διί· ὁ δ' ἀσθενὴς ἦν τῶν ἀμεινόνων βορά. ἐπεὶ δ' ὁ τίκτων πάντα καὶ τρέφων χρόνος τὸν θνητὸν ἡλλοίωσεν ἔμπαλιν βίον,	
εἴτ' οὖν μέριμναν τὴν Προμηθέως σπάσας εἴτ' οὖν ἀνάγκην εἶτε τῇ μακρᾷ τριβῇ αὐτὴν παρασχὼν τὴν φύσιν διδάσκαλον, τόθ' ἡνέρεθ' ἡμάρτος ἡμέρου τροφῆς Δήμητρος ἀγνῆς, ἡνέρεθ' ὁ Βακχίου	20
γλυκεῖα πηγῇ, γαῖα δ' ἡ πρὶν ἄσπορος ἤδη ζυγουλκοῖς βουσὶν ἡροτρεύετο, ἄσπῃ δ' ἐπυργώσαντο καὶ περισκεπεῖς ἔτευξαν οἴκους καὶ τὸν ἡγριωμένον εἰς ἡμέρον δίαιταν ἡγαγον βίον.	25
κακὰ τοῦδε τοὺς θανόντας ὥρισεν νόμος τύμβοις καλύπτειν κάπιμοιρᾶσθαι κόνιν νεκροῖς ἀθάπτοις, μὴδ' ἐν ὀφθαλμοῖς ἔαν τῆς πρόσθε θοίνης μνημόνευμα δυσσεβοῦς.	30

ova vetita (frr. 645-646)

cf. frr. 582; 628

14 σαρκοβρώτας ἀλληλοκτόνοι Wecklein || **15** ἦν om. **P** || **16** σύνθακος mavult Nauck | νη **FP**¹ : Διί **P**² : δίκη Canter, quod praefert Lloyd-Jones, Journ. Hell. Stud. 76, 1956, 57 adn. 24, cf. eund., The Justice of Zeus, 1971, 99; vid. et. Dodds, The ancient concept of progress, 1973, 43 adn.1 || **17** versum del. Wachsmuth, def. Pohlenz || **20** σπάσας] πάρα Nauck : παρείς vel παρῶν Schramm || **23** τόθ' Snell : τότ' cod. || **24** ἀκτῆς Wecklein prob. Nauck || **27** ἄσπῃ Wesseling : αὐτῇ cod. | ἐπύργωσάν τε Valckenaer || **30** ὥρισεν **F** : ὥισε **P** || **32** νεκροῖς ἀθάπτοις Meineke : νεκροὺς ἀθάπτους cod. || **33** δυσσεβοῦς Valckenaer : δυσσεβές cod. || de fr. universo cf. et. Gallo in: López Férez (ed.), La tragedia griega en sus textos, Madrid 2004, 371ss

645 T (p. 151 et 301 K.)

PLUT. Quaest. Conv. 2, 3, 1 p. 635e ἐξ ἐνυπνίου τινὸς ἀπειχόμην ὠίων
 ... ὑπόνοιαν μέντοι παρέσχον ... ἐνέχεσθαι δόγμασιν Ὀρφικοῖς ἢ Πυθαγο-
 ρικοῖς καὶ τὸ ὠίον, ὥσπερ ἔνιοι καρδίαν καὶ ἐγκέφαλον, ἀρχὴν ἡγούμενος
 γενέσεως ἀφοσιοῦσθαι ... [sequitur fr. 648 V] ὥς δὴ κυάμους τὰ ὠιά διὰ τὴν
 5 κύησιν αἰνιττομένων τῶν ἀνδρῶν, διαφέρειν δὲ μηδὲν οἰομένων τὸ ἐσθίειν
 ὠιά τοῦ χρῆσθαι τοῖς τίκτουσι τὰ ὠιά ζώοις.

645 cf. Linforth 286; Teodorsson, A commentary on Plutarch's Table Talks, Göte-
 borg 1989, I, 210ss; Rescigno, Eikasmos 3, 1992, 205ss; Bernabé in: Gallo (ed.),
 Plutarco e la Religione, Napoli 1996, 66ss || 1 ἐξ ἐνυπνίου Amyot, Xylander :
 ἐξυπνίου cod. | ἀπειχόμην Turnebus : ἀπεπειρώμην corr. anon. (quam lectio-
 nem def. Rescigno, de divinatione per ovum agi ratus) : ἀπε lac. 4-5 litt. μεν cod. |
 ὠίων] cf. Alex. Polyh. ap. Diog. Laert. 8, 33 (FGrHist 273 F 93 = Orph. fr. 628 I) καὶ
 ἀπέχεσθαι βρωτῶν θνησειδίων τε κρεῶν καὶ τριγλῶν καὶ μελανούρων καὶ ὠίων,
 Schol. Lucian. Dial. meretr. 7, 4 (280, 20 Rabe = Orph. fr. 628 II) τῶν ἀπειρημένων
 ἐν τῷ Μυστικῷ, ροιᾶς φημι καὶ ... ὠίων κτλ., Inscr. Smyrn. (fr. 582) 12 μηδ' ἐν
 Βακχείοις ὠίων ποτὶ δαῖτα τ[ίθεσθαι?] et fr. 646; vid. et. Boyancé, Mél. Arch. et
 Hist. Éc. Fr. Rome 52, 1935, 95ss; Nilsson, Eranos 53, 1955, 30s; eund., Diony-
 siac mysteries, 1957, 141s; Nock, Harv. Stud. Class. Phil. 63, 1958, 415ss (= Essays
 in Religion and the Ancient World, Harvard 1972, II, 847ss); Turcan, Rev. Hist.
 Rel. 160, 1961, 11ss; Freyburger-Galland-Freyburger-Tautil, Sectes religieuses
 en Grèce et à Rome, Paris 1986, 131 || 2 δόγμασιν Ὀρφικοῖς ἢ Πυθαγορικοῖς] 'il
 che ci indica chiaramente che le pratiche orfiche erano vive al suo tempo' Ber-
 nabé 73, cf. adn. 46 cum bibl. || 3 καρδίαν] de corde non manducando cf. fr. 647
 et comm. ad loc. | ἐγκέφαλον] cf. Fuhrmann ad loc. p. 179 adn. 7 || 4 κυάμους
 – 5 κύησιν] de etymologia ap. Plut. cf. Vernière, Symboles et mythes dans la pen-
 sée de Plutarque, Paris 1977, 13ss; García Valdés in: García López - Calderón Dor-
 da (ed.), Estudios sobre Plutarco: paisaje y naturaleza, Madrid 1991, 37ss; Martos
 Montiel in: García Valdés (ed.), Estudios sobre Plutarco: ideas religiosas, Madrid
 1994, 575ss; Bernabé 68; 73 ('la includo tra le citazioni "attraverso un mediatore"
 perché è oggetto di spiegazione etimologica, forse proveniente da qualche fonte nota
 a Plutarco'), cf. eund. in: Pérez Jiménez - García López - Aguilar, Plutarco, Platón y
 Aristóteles, Madrid 1999, 189ss

646 T

(I) PLUT. Quaest. Conv. 2, 3, 2 p. 636e, pergit fr. 101 καὶ τᾶλλα μὲν εὔστομα κείσθω καθ' Ἡρόδοτον (2, 171), ἔστι γὰρ μυστικώτερα· ζώων δὲ πολλὰς φύσεις τοῦ κόσμου περιέχοντος, οὐδὲν ὡς εἰπεῖν γένος ἄμοιρόν ἐστι τῆς ἐξ ὠιοῦ γενέσεως, ... ὅθεν οὐκ ἀπὸ τρόπου τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον ὀργιασμοῖς ὡς μίμημα τοῦ τὰ πάντα γεννῶντος καὶ περιέχοντος ἐν ἑαυτῷ συγκαθωσίω- 5
ται II (II) MACROB. Sat. 7, 16, 8 et ne videar plus nimio extulisse ovum elementi vocabulo, consule initiatos sacris Liberi patris, in quibus hac veneratione ovum colitur ut ex forma tereti ac paene sphaerali atque undique versum clausa et includente intra se vitam mundi simulacrum vocetur, mundum autem consensu omnium constat universitatis esse principium. 10

de corde et cerebro non manducandis (fr. 647)

647 T

(I) PLUT. Quaest. conv. 2, 3, 1 p. 635e plura invenies in fr. 645 ἐνέχεσθαι δόγμασιν Ὀρφικοῖς ἢ Πυθαγορικοῖς ... ὥσπερ ἔνιοι καρδίαν καὶ ἐγκέφαλον II

646 vid. et. Mart. Cap. 2, 140 tunc matri Apotheosi, ... auferens quandam globosam animatamque rotunditatem sumit ac virgini porrigit hauriendam. verum ipsa specie ovi interioris crocino circumlita exterius rutilabat ac dehinc perlucida inanitate albidoque humore, interiore tamen medio solidior apparebat quam cum Philologia susciperet, quoniam post tanti laboris afflictationes aestusque mentis plurimum sitiēbat, reseratis eius rotunditatis arcanis postquam rem dulcissimam comperit, totam incunctanter exhaustit; continuoque novo solidantur membra vigore / et gracilentia perit macies, vis terrae cedit / aethereumque venit sine mortis legibus aevum. / verum diva cum immortalitatis eam poculum cerneret ebibisse, etc., de quo cf. Boyancé, Mél. Arch. Hist. Éc. Fr. Rom. 52, 1935, 95ss; Turcan, Rev. Hist. Rel. 160, 1961, 11ss, qui de quattuor elementis tractari putat, cf. rutilabat (de igne), perlucida inanitate (de aere), humore (de aqua) et solidior (de terra); vid. et. adn. ad fr. 645 II 1-2 εὔστομα κείσθω] cf. Porphy. De abst. 2, 36 (fr. 635); vid. et. Lloyd, adn. ad Herodt. 2, 171, 1, et Teodorsson, comm. ad Plut. loc. I cf. Achill. Tat. Comm. Arat. 12, 6 Di Maria (fr. 114 IV) τὴν δὲ τάξιν, ἣν δεδώκαμεν τῷ σφαιρώματι οἱ Ὀρφικοὶ λέγουσι παραπλησίαν εἶναι τῇ ἐν τοῖς ὠοῖς· ὃν γὰρ ἔχει λόγον τὸ λέπυρον ἐν τῷ ὠῷ, τοῦτον ἐν τῷ παντὶ ὁ οὐρανὸς καὶ ὡς ἐξήρτηται τοῦ οὐρανοῦ κυκλοτερῶς ὁ αἰθήρ, οὕτω τοῦ λεπύρου ὁ ὕμην II 7 sacri P T II 8 spaelali P' II 9 mundi simulacrum] i. e. αἰῶνος εἶδωλον (cf. Pind. fr. 131b Sn.-Maehl. [Orph. fr. 442] 2) sec. Boyancé 104

647 Burkert, Lore and science 182 adn. 117: 'that Pythagoreanism is here directly dependent on Orphism is possible but not definitively probable' I cf. P. Gurob. (fr. 578) col. I 13 in app. crit. τὴν καρδίαν λαμβάνων Tierney I de corde non mandu-

V. FRAGMENTA ORPHICA

(II) **DIOG. LAERT.** 8, 19 (= **ARISTOT.** fr. 194 Rose) cf. **SUDA** s. v. Πυθαγόρας (IV 265, 12 Adler) παντὸς δὲ μᾶλλον ἀπηγόρευε (Pythagoras) ... καρδίας τ' 5 ἀπέχεσθαι καὶ κυάμων (cf. ad fr. 648) || (III) **DIOG. LAERT.** 8, 17 ἦν δ' αὐτῷ τὰ σύμβολα τάδε· ... καρδίην μὴ ἐσθίειν || (IV) **IAMBlich. Protr.** 134, 21 **Des Places** καρδίαν μὴ τρώγε || (V) **GELL.** 4, 11, 12 (= **PLUT.** fr. 122 Sandbach) Ἀριστοτέλης (fr. 194 Rose) δὲ μήτρας καὶ καρδίας ... ἀπέχεσθαι φησιν τοὺς Πυθαγορικούς, χρήσθαι δὲ τοῖς ἄλλοις.

de faba (fr. 648-649)

648 F (291 K.)

ἴσον τοι κυάμους τε φαγεῖν κεφαλὰς τε τοκῆων.

648 (I) **SCHOL. Hom.** N 589 (III 513 Erbse) (cf. **Pyth.** 159, 21 **Thesleff**) τοὺς δὲ κυάμους ὡς μέλανας οὐκ ἐσθίουσιν οἱ ἱερεῖς (τὸ παλαιὸν οὐκ ἤσθιον οἱ ἱερεῖς ὡς μέλανας **Ge**). οἱ δὲ ἱερὸν λόγον (ἱερολόγον **T**) φασίν· [1], διὰ τὸ [2-3] οἱ δέ, ὅτι ἐπὶ Κρόνου ἄρτος ἐξ αὐτῶν ἦν τοῖς ἀνθρώποις, ὕστερον δὲ μὴ γεύεσθαι αὐτῶν ἐπετράπη, ἵνα μὴδ' ὅλως ἐκείνου μνήμη φυλαχθῇ || (II) **EUST.** in **Il.** p. 948, 24 (cf. **Pyth.** 159, 16 **Thesleff**) γράφουσιν οἱ παλαιοὶ ὅτι τοὺς κυάμους ὡς μέλανας οὐκ ἐσθίουσιν οἱ ἱερεῖς οἷς καὶ λόγον φασὶν εἶναι ἱερὸν τοιοῦτον· [1] διὰ τὸ [2-3] οἱ

648 1 **Emped.** fr. 128 **Wright** (31 B 141 D.-K.) δειλοί, πάνδειλοι, κυάμων ἀπο

cando in ritu Bacchico cf. **Sokolowski, Lois Sacrées** n. 84, 13, et in aliis ritibus (**Sokolowski, Suppl.** 1962, n. 108; 121) | de fabula Orphica cf. fr. 314 | de re cf. **Tierney, Mél. Boisacq, Bruxelles** 1938, II, 317ss; **Linforth** 313ss; **Henrichs, Phoinikika des Lollianos** 71s; **Nock, Harv. Stud. Class. Phil.** 63, 1958, 416ss (= **Essays on Religion and the Ancient World, Oxford** 1972, 848ss); **Detienne, Dionysos mis à mort, Paris** 1977, 193ss; **West, Orphic Poems** 162; **Teodorsson, A commentary on Plutarch's Table Talks, Göteborg** 1989, I, 212s | de corde apud Orphicos cf. et **Olivieri** in: **Studi di filosofia greca in onore di R. Mondolfo, Bari** 1950, 9s

648 1 ἴσον **Geop.** | τοι] τε **Elias P** : τοῦ **Geop. FM** : om. **Schol. Hom. Io. Lyd.** S | κυάμου **Geop. FM** | τε φαγεῖν] φαγέειν **Elias, Geop.** : ἐσθειν **Plut. (Amyot, Xylander : ἐσθίειν cod.)** : τρώγειν **Athen. Clem. Alex.** | καὶ κεφαλὰς τοκῆων **Io. Lyd. A** | idem vetabant: a) **Pythagoras**: cf. **Callim. fr.** 553 (in app. sim. laud.), **Porphyr. (XI), Diog. Laert.** 8, 19 (fr. 647 II) παντὸς δὲ μᾶλλον ἀπηγόρευε (Pythagoras) ... ἀπέχεσθαι ... κυάμων, **Alex. Polyh. ap. Diog. Laert.** 8, 33 (**FGrHist** 273 F 93, cf. **Thesleff** p. 236 = **Orph. fr.** 628) καὶ ἀπέχεσθαι ... κυάμων, **Iamblich. Vit. Pyth.** 13, 61 βούν δὲ ἐν Τάραντι ἰδὼν ἐν παμμιγεί νομήϊ καὶ κυάμων χλωρῶν παραπτόμενον, τῷ βουκόλῳ παραστὰς συνεβούλευσεν εἰπεῖν τῷ βοῖ, 23, 109 καὶ 'κυάμων ἀπέχου' διὰ πολλὰς ἱεράς τε καὶ φυσικὰς καὶ εἰς τὴν ψυχὴν ἀνηκούσας αἰτίας,

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

δέ φασι, ὅτι ἐπὶ Κρόνου ἄρτος ἐξ αὐτῶν ἐγένετο τοῖς ἀνθρώποις, ὕστερον δὲ μὴ γεύεσθαι αὐτῶν ἐπετράπη, ἵνα μὴδ' ὅλως μνήμη τοῦ Κρόνου φυλάττοιο II (III) Io. LYO. De mens. 4, 42 (99, 14 Wünsch, cf. Pyth. 159, 10 Thesleff) ὅτι ὁ Πυθαγόρας πᾶν τὸν κύαμον ἀπεστρέφετο (ὅτι – ἀπεστρέφετο om. X)· διαφερόντως γὰρ (δὲ

χείρας ἔχεσθαι | Crates fr. 19 K.-A. ἡμῶν δ' ἀπο χείρας ἔχεσθαι | Pherecr. fr. 9

cf. 31, 193 τίς ἡ αἰτία, δι' ἣν οἱ ἐταίρους σου ἀποθανεῖν μᾶλλον εἴλαντο ἢ κυάμων πατήσαι; cf. 35, 260, Lucian. Ver. Hist. 2, 24 μόνος δὲ αὐτῆς οὐ μετείχε Πυθαγόρας, ἀλλ' ἄσιτος πόρρω ἐκαθέζετο μυσταττόμενος τὴν κυανοφαγίαν, cf. et. 31; 191 (de Pythagoricis), Carm. Aur. 67s ἀλλ' εἵργου βρωτῶν ὧν εἵπομεν ἔν τε Καθαρμοῖς / ἔν τε Λύσει ψυχῆς, b) Empedocles: cf. fr. 128 Wright (31 B 141 D.-K.) ad loc. in sim. app. (quamquam cf. Wright ad loc., qui versum spurium putat); c) Eleusis: cf. Porphy. De abst. 4, 16 παραγγέλλεται γὰρ καὶ Ἐλευσίνοι ἀπέχεσθαι ... κυάμων, d) Lex Sacra Rhod. saec. I p. C. n. (Sokolowski, Suppl. 108, 1) [ἀπὸ ἀφροδισίω], ἀ[πὸ] κυάμων κτλ, e) Lex Sacra Smyrn. saec. II p. C. n. (fr. 582) 15 ἐχθροτάτην ρίζαν κυάμων, f) Aegyptii, sec. Herod. 2, 37, 5 κύαμους δὲ οὔτε τι μάλᾳ σπείρουσι Αἰγύπτιοι ἐν τῇ χώρῃ, τοὺς τε γενομένους οὔτε τρώγουσι οὔτε ἔφοντες πατέονται· οἱ δὲ δι' ἱρέας οὐδὲ ὀρέοντες ἀνέχονται, νομίζοντες οὐ καθαρὸν εἶναι μιν ὄσπριον, et Diod. 1, 89, 4 φανερόν εἶναι πᾶσιν ἐκ τοῦ πολλὰ τῶν ἐδωδῖμων παρ' αὐτοῖς ἐνίους μὴ προσφέρεισθαι. τινὰς μὲν γὰρ φακῶν, τινὰς δὲ κυάμων ... μὴ γεύεσθαι (quod falsum est, cf. Lloyd ad loc. cum bibl.; vid. et. Burton ad Diod. loc.), f) et. in incubationibus prohibebantur, cf. Deubner, De incubatione, 1900, 15s; g) cf. Paus. 8, 15, 1ss (fr. 649 II) de Cerere ap. Pheneatas et 1, 37, 4 (fr. 649 I); h) vid. Burkert, Lore and science 184 adn. 136 cum bibl. de faba ap. Indos et Germanos | varie rem explanaverunt antiqui (vid. et. fontes), cf. Diog. Laert. 8, 24 (et Suda s. v. Πυθαγόρας) τῶν δὲ κυάμων ἀπηγόρευε (om. Suda) γεύεσθαι (Marc. : ἀπεχεσθαι BP' Suda, def. Delatte) ἀπέχεσθαι διὰ τὸ πνευματώδεις ὄντας μάλιστα μετέχειν τοῦ ψυχικοῦ, 8, 34 φησὶ δ' Ἀριστοτέλης (fr. 195 Rose = 58 C 3 D.-K.) ἐν τῷ Περὶ τῶν Πυθαγορείων (coni. Die. : κυάμων cod.) παραγγέλλειν αὐτὸν ἀπέχεσθαι τῶν κυάμων (παραγγέλλειν – κυάμων om. F) ἥτοι ὅτι αἰδοίσις εἰσὶν ὅμοιοι ἢ ὅτι Ἀἰδοῦ πύλαις. (Iac. ind. Hicks, Diels : repugnabit Burkert, Lore and Science 183 adn. 126, sine Iac. Marc. in ed.) ἀγόνατον γὰρ μόνον· ἢ ὅτι φθείρει ἢ ὅτι τῇ τοῦ ὄλου φύσει ὅμοιον ἢ ὅτι «οὐκ» (Richards) ὀλιγαρχικόν· κληροῦνται γοῦν αὐτοῖς, Gell. 4, 11, 4 Aristoxenus ... in libro quem 'de Pythagora' reliquit, nullo saepius legumento Pythagoram ducit usum quem fabis, quoniam is cibus et subduceret sensim alvum et levigaret. 5 verba ipsa Aristoxeni (fr. 25 Wehrli) subscripsi Πυθαγόρας δὲ τῶν ὄσπριων μάλιστα τὸν κύαμον ἐδοκίμασεν, λειαντικόν τε γὰρ εἶναι καὶ διαχωρητικόν, διὸ καὶ μάλιστα κέχρηται αὐτῷ ... 9. videtur autem de κυάμῳ non esitato causam erroris fuisse, quia in Empedocli carmine qui disciplinas Pythagorae secutus est, versus hic invenitur 'δειλοί, – ἔχεσθαι' (vid. loc. sim. app.) 10. opinati enim sunt plerique κύαμους legumentum dici, ut a vulgo dicitur, sed qui diligentius scitiusque carmina Empedocli arbitrati sunt, κύαμους hoc in loco testiculos significare dicunt, eosque more Pythagorae aperte atque symbolice κύαμους ap-

V. FRAGMENTA ORPHICA

X) παρὰ τοὺς ἄλλους καρποὺς διεγείρει τὰ σώματα πρὸς συνουσίαν ἐσθιόμενος, καὶ ταύτῃ καθέλκει τὰς ψυχὰς ἐπὶ τὴν γένεσιν. ὁ δὲ Ποντικὸς (Ποντ. om. **X**) Ἑρακλείδης (fr. 41 Wehrli) φησὶν, ὡς εἴ τις τὸν (τὴν **X**) κύαμον ἐν καινῇ (κενῇ **X**) θήκῃ ἐμβαλὼν (θύια βάλλων **S**) ἀποκρύψει τῇ κόπρῳ ἐπὶ τεσσαράκοντα (τετ-

K.-A. οὐδ' ἀποπροσωπίζεσθε κύαμοις; B. πώμαλα | Callim. fr. 553 Pf. καὶ κύαμων

pellatos, quod sint αἵτιοι τοῦ κυεῖν et geniturae humanae vim praebeant; idcircoque Empedoclen versu isto non a fabulo edendo, sed a rei veneriae proluvio voluisse homines deducere, Cic. De divin. 1, 62 *ex quo etiam Pythagoriis (Baiter, Müller : Pythagoricis C) interdictum putatur ne faba vescerentur, quod habet inflationem magnam is cibus tranquillitati mentis quaerenti vera contrariam*, Varro ap. Plin. Nat. hist. 18, 118 *fabata ... hebetare sensus existimata, insomnia quoque facere, ob haec Pythagoricae sententia damnata, ut alii tradidere, quoniam mortuorum animae sint in ea*, Iamblich. Vit. Pyth. 35, 259 τοῖς κύαμοις πολεμεῖν ὡς ἀρχηγοῖς γεγονόσι τοῦ κλήρου καὶ τοῦ καθιστάναι τοὺς λαχόντας ἐπὶ τὰς ἐπιμελείας. τυραννίδος ὀρέγεσθαι παρακαλοῦντας κρεῖττον εἶναι φάσκειν γενέσθαι μίαν ἡμέραν ταῦρον ἢ πάντα τὸν αἰῶνα βοῦν, Suda s.v. Πυθαγόρας (IV 263, 2 Adler) πρῶτος δὲ ὁ Πυθαγόρας ἐμφύχων ἀπέχεσθαι τροφῆς παρέδωκε καὶ κύαμων, cf. 265, 12 (fr. 647 II) καρδίας τε ἀπέχεσθαι καὶ κύαμων καὶ μήτρας καὶ τρίγλης, 266, 7 τῶν δὲ κύαμων ἀπέχεσθαι διὰ τὸ πνευματώδεις ὄντας μάλιστα μετέχειν τοῦ ψυχικοῦ, καὶ ἄλλως κοσμιωτέρας ἀπεργάζεσθαι μὴ παραληφθέντας τὰς γαστέρας, 266, 40 τοὺς κύα-μους δὲ ἀποτρέπεσθαι, ὅτι αἰδοίοις εἰκόσας, Porphyr. Vit. Pyth. 44 (pergit XI) ἱστοροῦσι δ' αὐτὸν ἀπαγορεύειν τὸ τοιοῦτο ... ἀπὸ τῆς αὐτῆς σηπεδόνης ἀνθρώπους συστήναι καὶ κύαμων βλαστῆναι, Hippol. Ref. 1, 2, 14 κύαμους δὲ λέγεται παραγγέλλειν μὴ ἐσθῆναι αἰτίαι τοῦ τὸν Ζαράταν εἰρηκέναι κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ σύγκρισιν τῶν πάντων, συνισταμένης τῆς γῆς ἔτι καὶ συνσεσημμένης, γενέσθαι «ἅμα τὸν ἄνθρωπον» (suppl. Marc. post Sauppe τὸν ἄνθρωπον ὁμοῦ καὶ) τὸν κύαμον, Didym. ap. Geop. 2, 35, 8 (vid. X) τοὺς δὲ κύαμους ὁ Πυθαγόρας φησὶ μὴ χρῆναι ἐσθῆναι, διὰ τὸ καὶ ἐν τῷ ἄνθει εὐρίσκεται πένθιμα γράμματα, cf. Io. Lyd. De mens. 4, 42 (99, 24 Wünsch) || de re cf. Berck, Jahrb. class. Phil. 100, 1870, 837; Olk, s. v. Bohne, RE III 1 (1897) 609ss; Wünsch, Das Frühlingsfest der Insel Malta, Leipzig 1902, 31ss; Boehm, De symbolis Pythagoreis, Diss. Berlin 1905, 14ss; Delatte, Études sur la Littér. Pythagor., 1915, 11; 23; 35s; 292, eund., Faba Pythagorae cognata, Serta Leodiensia, 1930, 33ss; Pease ad Cic. De divin. 1, 6, 2; Haussleiter, Der Vegetarismus in der Antike, Berlin 1935, 407ss; Linforth 152ss; Nilsson, Eranos 53, 1955, 30s; eund., Dionysiac mysteries, 1957, 141s; Nock, Harv. Stud. Class. Phil. 63, 1958, 415ss (= Essays in Religion and the Ancient World, Harvard 1972, II, 847ss); Guthrie, History of Greek Philosophy I, 184s; Marc., Philologus 108, 1964, 29ss; Gams, s. v. Bohnen, Der Kleine Pauly I (1964) 918; Gil, Therapiea, Madrid 1969, 336ss; Burkert, Lore and Science 183ss; eund. in: Meyer-Sanders (ed.), Jewish and Christian self-definition, London 1982, 186 adn. 42; Detienne, Archiv. Soc. Rel. 29, 1970, 141ss; Lloyd ad Herodt. loc.; Erbse ad Schol. Hom. N 589; Thom ad Carmen Aureum 67-69, p. 218ss; Brumbaugh-Schwartz, Class. World 73, 1980, 421s; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 101s; Price,

* * *

ψυχῆς αἰζηῶν βάσιν ἔμμεναι ἡδ' ἀναβαθμὸν
ἐξ Ἀΐδαο δόμων, ὅταν αὐγὰς εἰσανίωσιν.

τα- **B** in marg.) πάσας ἡμέρας, εἰς ὅσιν ἀνθρώπου σεσαρκωμένου μεταβαλόντα τὸν κύαμον εὐρήσει, καὶ διὰ τοῦτο (τοῦ **A**) τὸν ποιητὴν φάναι· [1] || (IV) **ATHEN.** 2, 65f ἐγκέφαλοι χοίρειοι· τοῦτων ἡμᾶς ἐσθλὴν οὐκ εἶωσι φιλόσοφοι, φάσκοντες «εἰς» (suppl. **Desrousseaux**) τοὺς αὐτῶν μεταλαμβάνοντας (-τες **E**) ἴσον καὶ κυάμων τρώγειν κεφαλῶν τε' οὐ 'τοκῆων' μόνων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων βεβήλων, unde **EUST.** in **Il.** p. 757, 41 (addit. **postremum in calce paginae adiect.** ἴσον εἶναι μεταλαμβάνειν αὐτοῦ καὶ κυάμων τρώγειν καὶ κεφαλῶν οὐ μόνων τοκῆων ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων βεβήλων) || (V) **PLUT.** **Quaest. conv.** 2, 3, 1 p. 635e **quae praecedunt et sequuntur vid. in fr. 645** καὶ προῦφερον Ἀλέξανδρος ὁ Ἐπικούρειος (**Amyot, Xylander** : ἐπικούριος **cod.**) ἐπὶ γέλωτι τὸ [1], ὡς δὴ κυάμους τὰ ὠὰ διὰ τὴν κῆσιν αἰνιττομένων τῶν ἀνδρῶν, διαφέρειν δὲ μὴδὲν οἰομένων τὸ ἐσθλὴν ὠὰ τοῦ χρήσθαι τοῖς τίκτουσι τὰ ὠὰ ζώοις || (VI) **CLEM. ALEX. Strom.** 3, 3, 24, 1 ταῦτη οὖν φασὶ καὶ τοὺς Πυθαγορείους (-ρίους **L**) ἀπέχεσθαι ἀφροδισίων. ἐμοὶ δὲ ἔμπαλιν δοκοῦσι γαμῆν μὲν παιδοποιίας ἔνεκα, τῆς δὲ ἐξ ἀφροδισίων ἡδονῆς ἐθέλῃν κρατεῖν μετὰ τὴν παιδοποιίαν. ταῦτη μυστικῶς ἀπαγορεύουσι κυάμοις χρῆσθαι, οὐχ ὅτι πνευματοποιὸν καὶ δύσπεπτον καὶ τοὺς ὀνειρούς τεταραγμένους ποιεῖ τὸ ὄσπριον, οὐδὲ μὴν ὅτι ἀνθρώπου κεφαλῇ ἀπείκασται κύαμος κατὰ τὸ ἐπύλλιον ἐκεῖνο· [1] μάλλον δὲ ὅτι κύαμοι ἐσθιόμενοι ἀτόκους ἐργάζονται τὰς γυναῖκας || (VII) **ELIAS in Porphyrr. Isag.** 14, 30 **Busse** οὕτω γοῦν (οὕτως **Cc**) Πυθαγόρειον (Πυθαγόρον **Cc**) γύναιον ὑπὸ τυράννου συσχεθὲν καὶ ἀναγκαζόμενον (ἀναγκαζομένη **P**) ἐξορχήσασθαι τὰ ἀπόρρητα, τοῦτ' ἔστι τὴν αἰτίαν εἰπεῖν, δι' ἣν οὐκ ἐσθίουσι κυάμοις (ἦν γὰρ παρ' [om. **P**] αὐτοῖς τὸ [om. **Brandt**] [1])

ἄπο χεῖρας ἔχειν, ἀνιώντος ἐδεστοῦ, / κήγῳ, Πυθαγόρης ὡς ἐκέλευε, λέγω || **3 Lam. Thur.** (fr. 487) 1 ἀλλ' ὁπότεν ψυχὴ προλίπῃ φάος ἀελίοιο | **Orph. fr.** 339, 3 δόμον εἰς Ἀΐδαο, cf. **sim. illic laud.** | **Lam. Petel.** (fr. 476) 1 Ἀΐδαο δόμων, cf. **Lam. Hippon.** (fr. 474) 2 εἰς Ἀΐδαο δόμους, cf. **sim. illic laud.**

Religions of the ancient Greeks, Cambridge 1999, 122; Ceccarelli in: Harvey-Wilkins (edd.), *The rivals of Aristophanes*, London 2000, 456; Morand, *Études sur les Hymnes orphiques*, Leiden-Boston-Köln 2001, 130ss; García Labrador, in: Nieto Ibáñez (ed.), *Lógos hellenikós*, León 2003, 591ss | 'the interpretations that are most closely related to genuine Pythagoreanism ['and Orphism' addiderim] are those which connect beans with the doctrine of metempsychosis' (i. e. **Aristot. fr.** 195, **Varro ap. Plin. Nat. hist.** 18, 118, cf. **et. eund. ap. Nonn.** p. 135, 15) recte **Burkert, Lore and Science** 183, cf. **Wehrli ad Heraclid.** fr. 41 p. 70; **Thom loc. laud.** || 2 ψυχῆς **Bergk** : ψυχῆς **Schol. Hom. Eust.** | ἡδ' **Bekker** : ἡ δὲ **Schol. Hom.** : ἡδὲ **Eust.** || 3 ἐξ] εἰς **Schol. Hom.** | δόμων **Bergk** : δόμον **Schol. Hom.** : om. **Eust.** | αὐγασίς ἀνίωσιν **Schol. Hom.**

649 T (T 219 K.)

- (I) PAUS. 1, 37, 4 ὠικοδόμηται δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ναὸς οὐ μέγας καλούμενος Κυαμίτου· σαφὲς δὲ οὐδὲν ἔχω λέγειν εἴτε πρῶτος κυάμους ἔσπειρειν οὗτος εἴτε τινα ἐπεφήμισαν ἥρωα, ὅτι τῶν κυάμων ἀνενεγκεῖν οὐκ ἔστι σφίσιν ἐς Δήμητρα τὴν εὔρεσιν. ὅστις δὲ ἤδη τελετὴν Ἐλευσίνι εἶδεν ἢ τὰ καλούμενα Ὀρφικά ἐπελέξατο, οἶδεν ὃ λέγω II (II) PAUS. 8, 15, 1 Φεναάταις δὲ καὶ Δήμητρος ἐστὶν ἱερὸν ἐπὶ κλήσιν Ἐλευσινίας, καὶ ἄγουσι τῇ θεῷ τελετὴν, τὰ Ἐλευσίνι δρώμενα καὶ παρὰ σφίσι τὰ αὐτὰ φάσκοντες καθεστηκέναι· ἀφικέσθαι γὰρ αὐτοῖς Ναὸν κατὰ μάντευμα ἐκ Δελφῶν, τρίτον δὲ ἀπόγονον Εὐμόλπου τοῦτον εἶναι τὸν Ναόν. ... Φενατῶν δὲ ἐστὶ λόγος, καὶ πρὶν ἢ
- 10 Ναὸν * * * ἀφικέσθαι γὰρ καὶ ἐνταῦθα Δήμητρα πλανωμένην· ὅσοι δὲ Φενατῶν οἴκῳ τε καὶ ξενίῳ ἐδέξαντο αὐτήν, τούτοις τὰ ὄσπρια ἢ θεὸς τὰ ἄλλα, κύαμον δὲ οὐκ ἔδωκε σφίσι. κύαμον μὲν οὖν ἐφ' ὅτῳ μὴ καθαρὸν εἶναι νομίζουσιν ὄσπριον, ἐστὶν ἱερὸς ἐπ' αὐτῷ λόγος· οἱ δὲ τῷ Φενατῶν λόγῳ δεξάμενοι τὴν θεόν, Τρισαύλης καὶ Δαμιθάλης, ἐποιήσαντο μὲν Δήμητρος
- 15 ναὸν Θεσμίας ὑπὸ τῷ ὄρει τῇ Κυλλήνῃ, κατεστήσαντο δὲ αὐτῇ καὶ τελετὴν, ἥντινα καὶ νῦν ἄγουσιν.

ἔφη 'φάγοιμι ἂν ἢ εἴποιμι' II (VIII) LUCIAN. Gall. 4 MIK. τὸν σοφιστὴν λέγεις (sc. Πυθαγόραν), τὸν ἀλαζόνα, ὃς ἐνομοθέτει μήτε κρεῶν γεύεσθαι μήτε κυάμους ἐσθίειν ... οὐ γὰρ ἔχων ὃ τὶ σοι παραβάλοιμι <εἰ μὴ> (add. Harmon) κυάμους ... ὥστε ἢ (om. γ) ἐψεῦσθαί σοι ἀνάγκη καὶ ἄλλῳ (ἄλλο γ) εἶναι ἢ Πυθαγόρα ὄντι παρανενομηκέναι (Πυθαγόρειόν τι νενομικέναι Ω et fort. Γ¹) καὶ τὸ (καίτοι γ) ἴσον ἡσεβηκέναι κυάμους φαγόντα ὥς ἂν εἰ τὴν κεφαλὴν τοῦ πατρὸς βεβρώκεις (ἐδεδόκει γ) II (IX) SEXT. EMPIR. Pyrrhon. 3, 224 (193 Mutschmann) ἀπέχονται δὲ ἐν οἷς (add. Bekker) μὲν ἱεροῖς μίνθης ... ἔνιοι δὲ θάττον ἂν τὰς κεφαλὰς φαγεῖν φασὶ τῶν πατέρων ἢ κυάμους II (X) IOANN. CHRYSOST. in Ioannem (Patr. Gr. 59, 32 Migne) ἐπαίδευσεν (sc. Πυθαγόρας) ὅτι ἴσον ἦν κυάμους φαγεῖν καὶ τὰς τῶν γεννησαμένων κεφαλὰς II (XI) DIDYM. ap. Geop. 2, 35, 8 [laud. Emped. fr. 128 Wright (31 B 141 D.-K.)] καὶ [1] II (XII) PORPHYR. Vit. Pyth. 43 ἴσα δὲ κυάμων παρήνγει ἀπέχεσθαι καθάπερ ἀνθρωπίνων σαρκῶν II (XIII) GREGOR. NAZ. Or. 27, 10 (94 Gallay-Jourjon) βάλλε μοι ... τοὺς κυάμους τοὺς Ὀρφικοῦς

649 cf. Orph. Hymn. 26 θυμίαμα πᾶν σπέρμα πλὴν κυάμων καὶ ἀρωμάτων, cf. et. Linforth 153; Burkert, Lore and Science 184, adn. 136; Ricciardelli ad loc. I de fabarum religione cf. ad fr. 648 II 1 ναὸς οὐ μέγας] de aedibus mysticis (ἱεροὶ οἴκοι) cf. Kern, Orph. 25 adn. 3 II 3 ἐπεφήμισαν Hemsterhuis : ἐπεφήμησαν β II 5 Ὀρφικά] cf. Jiménez San Cristóbal, Estud. Clás. 121, 2002, 112 II 7 <τὰ> παρὰ σφίσι Schubart-Walz I <κατὰ> τὰ αὐτὰ Zink I φάσκοντες om. F II 8 Νάον Abresch II 10 post Ναὸν lac. ind. Bekker I γὰρ del. Schubart-Walz II 13 post ἱερὸς habet δ' Pa in mg. II 15 Θεσμίας Wytenbach : θέσθαι δὲ β

de laneo vestitu profano apud Orphicos (frr. 650-651)

650 T (T 216 K., 4 [A 12] C.)

HERODT. 2, 81, 1 οὐ μέντοι ἔς γε τὰ ἱρὰ (sc. Aegyptiorum) ἐσφέρεται εἰρί-
νεα οὐδὲ συγκαταθάπτεται σφιν· οὐ γὰρ ὅσιον. ὁμολογέει δὲ ταῦτα τοῖσι
Ὀρφικοῖσι καλεομένοισι καὶ Βακχικοῖσι ἐοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι καὶ Πυθαγο-

650 cf. Eur. Cret. fr. 2, 16 Jouan–Van Looy (= Orph. fr. 567, 16) πάλλευκα δ' ἔχων
εἵματα et adn. ad loc., Plut. de Iside 4, p. 352c ἐπεὶ τοὺς γε πολλοὺς καὶ τὸ κοινότα-
τον τοῦτο καὶ σμικρότατον λέληθεν, ἐφ' ὅτῳ τὰς τρίχας οἱ ἱερεῖς ἀποτίθενται
καὶ λινᾶς ἐσθήτας φοροῦσιν· οἱ μὲν οὐδ' ὅλως φροντίζουσιν εἰδέναι περὶ τούτων,
οἱ δὲ τῶν μὲν ἐρίων ὥσπερ τῶν κρεῶν σεβομένους τὸ πρόβατον ἀπέχεσθαι λέγου-
σι κτλ, Philostr. Vit. Apoll. 8, 7 ἐσθήτά τε, ἣν ἀπὸ θηρσιδεῖων οἱ πολλοὶ φοροῦσιν,
οὐ καθαρὰν εἶναι φήσας (sc. Pythagoras) λίνον ἡμπίσχετο, 1, 8 λίνου ἐσθήτα ἀμπ-
ίσχεται (sc. Apoll. Tyan.) παραιτησάμενος τὴν ἀπὸ τῶν ζώων, de re cf. et. Gom-
perz, Sitzungsber. Wien. Akad. phil.-hist. Cl. 113, 1886, 103; Maass, Orpheus, 1895,
164ss; Knapp, Jahresb. Gymnas. Tüb. 1895, 5 adn. 4; Pley, Religionsgesch. Vers.
und Vorarb. 11, 1911, 96; Rohde, Kl. Schr., II, 34; eund. Psyche, II, 107; Gruppe, s.
v. Orpheus, Roscher, Lex. Myth., III 1, 1105s; Kern, Orpheus, 1920, 3 adn. 5; Wil.,
Glaube., II 189; Zeller, Philos. d. Gr., I, 64, adn. 1; 390 adn. 3; Rathmann, Quaest.
Pyth., 1933, 52ss; eund., Phil. Woch. 54, 1934, 1178ss; Nock, Conversion, 1933, 277;
Weber, Phil. Woch. 53, 1933, 1180ss; Krueger, Quaest. Orph., Halle 1934, 13s; Nils-
son, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 206; Guthrie, Orpheus 16; 272 adn. 34; Boyancé,
Le culte des Muses, 1937, 94 adn. 1; Linforth 38ss; Long, A study of the doctrine of
Metempsychosis in Greece, Diss. Princeton 1948, 24s; Dodds, The Greeks and the
irrational, Berkeley 1951, 169 adn. 80; Moulinier, Orphée et l'orphisme à l'époque
classique, Paris 1955, 9ss; Morrison, Class. Quart. 6, 1956, 136; Timpanaro Cardini,
Pitagorici, 1958, I, 22s; Montégu, Folia 12, 1959, 90s; Burkert, Lore and science
127s; Lloyd ad loc. 342s; Graf, Eleusis 7 adn. 35; 92, 96 adn. 12; West, Orphic Poems
8 et adn. 10; Di Marco in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 103s;
Freyburger-Galland – Freyburger – Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome,
Paris 1986, 118s; Turcan in: L'association Dionysiaque dans les sociétés anciennes,
Rome 1986, 240s; Bernabé, Manual de crítica textual y edición de textos griegos,
Madrid 1992, 93s; Casadesús, Actas del VIII Congreso español de Estudios Clásicos,
Madrid 1994, II, 107ss; Parker in: Powell (ed.), The Greek World, London 1995,
484s; Zhmud, Wissenschaft, Philosophie und Religion im frühen Pythagoreismus,
Berlin 1997, 119; Casertano in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e
Pitagora, Napoli 2000, 204; Riedweg, Pythagoras, München 2002, 76s ll 1 γε] δὲ
SV I εἰσφέρεται B ll 2 ὁμολογέουσι ABCP(p)M ll 3 Βακχικοῖσι – καὶ 'haplo-
gr. om. ABC' recte Rosén, cf. Krüger, Boyancé, Dodds, Burkert, West, Bernabé :
interpolata verba putaverunt Wil., Rathmann, Linforth, Long, Timpanaro Cardini I
3-4 Πυθαγορίοισι(ν) AB'PDRSV I de funere Pythagoreo cf. Plut. de gen. Socr. 16

V. FRAGMENTA ORPHICA

ρείοισι. οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν ὀργίων μετέχοντα ὅσιόν ἐστι ἐν εἰρινέοισι
5 εὔμασι θαφθῆναι. ἔστι δὲ περὶ αὐτῶν ἱρὸς λόγος λεγόμενος.

651 T (T 217 K.)

APUL. Apol. 56 (63, 12 Helm) etiamne cuiquam mirum videri potest, cui sit
ulla memoria religionis, hominem tot mysteriis deum conscium quaedam sacro-
rum crepundia domi adservare atque ea lineo texto involvere, quod purissimum
est rebus divinis velamentum? quippe lana, segnissimi corporis excrementum,
5 pecori detracta iam inde Orphei et Pythagorae scitis profanus vestitus est; sed
enim mundissima lini seges inter optumas fruges terra exorta non modo indutui
et amictui sanctissimis Aegyptiorum sacerdotibus, sed opertui quoque rebus sacris
usurpatur.

Orphici seorsum sepeliendi (fr. 652)

652 T (T 180 K.)

TITULUS CUMAEUS saec. V a. C. n., a. 1903 repertus, hodie in Mus. Neapol.,
prim. ed. Sogliano, *Notizie degli Scavi di Antichità* 1905, 337ss; cf. et. Dubois,
Inscriptions grecques dialectales de Grande Grèce I, Genève 1995, n. 19 (p. 52)
οὐ θέμις ἐντοῦθα κείσθαι ἰ μὲ τὸν βεβαχχευμένον.

p. 585e ἔστι γάρ τι γινόμενον ἰδαί περὶ τὰς ταφὰς τῶν Πυθαγορικῶν ὄσιον,
οὐ μὴ τυχόντες οὐ δοκοῦμεν ἀπέχειν τὸ μακαριστὸν καὶ οἰκεῖον τέλος et Hani,
comm. ad loc. p. 224 || 4 ἐν om. R || 5 ταφῆναι DTRSV : θαφῆναι (θ supra φ
suprascr.) C | ἱερῶι λόγῳι Pythagorico trib. Thesleff, *Pythagorean texts*, p. 158, sed
cf. Henrichs, *Harv. Stud. Class. Phil.* 101, 2003, 237: 'Herodotos ... seems to imply
that a hieros logos was a "sacred story" ... and that its function was to explain an
existing sacred custom by means of narrative'

651 cf. Linforth 47; Turcan in: *L'association Dionysiaque dans les sociétés anciennes*, Rome 1986, 240s; Riedweg, *Antike und Abendland* 41, 1995, 44 adn. 62; eund.
in: Graf (ed.), *Ansichten griechischer Rituale*, Stuttgart-Leipzig 1998, 372 || 3 eo (φ):
em. v || 5 inde <antiquitus> Helm : inde <ab> Novák : text. trad. def. Plasberg

652 cf. et. Comparetti, *Ausonia I*, 1906, 13ss; eund., *Laminette orfiche*, Firenze
1910, 47; Haussoullier, *Rev. Philol.* 30, 1906, 141s; Latte, *De saltationibus Graec.*
98; Hoffmann, *SGDI IV* 851, n. 2; Gabrici, *Mon. Ant.* 22, 1913, 573 fig. 214; Ribez-
zo, *Riv. In. Gr. It.* 3, 1920, 252; Schwyzler, *Dial. Graec. Ex.* n. 792; Jeffery, *LSAG*²
400; 409; Sokolowski, *Lois Sacrées*, *Supplément*, 1962, n. 120 (p. 202s); SEG 36,
1986 n. 911 (p. 264s); Arena, *Ann. Sc. Norm. Pisa* 19, 1989, n. 16 p. 17; eund.,
Iscrizioni greche arcaiche di Sicilia e Magna Grecia, Pisa 1994, III, n. 15 (p. 28);

Orphicae religionis sectatores (fr. 653-664)

'Orphici' raro apud antiquos laudantur (de quo cf. Linforth 276ss; Burkert in: Meyer et Sanders, *Jewish and Christian self-definition*, III, London 1982, 13s). verbum Ὀρφικοί tria significat:

1) Orphicorum carminum auctores (idem valet atque Ὀρφεύς, ὁ θεολόγος, Θράξ etc.); cf. Apollodor. FGrHist 244 F 139 = Schol. Eur. Alc. 1, Apollodor. Bibl. 3. 10, 3, Schol. Pind. Py. 3, 96 (Orph. fr. 365), Philodem. De piet. (P. Hercul. 247 III 1ss, p. 16 Gomperz = Orph. fr. 59 I), Iamblich. Vit. Pyth. 28, 151 (fr. 508 I); eund. de anim. ap. Stob. Flor. I 49, 38 (fr. 421 VII), Porphy. ad Gaurnum 2, 2, 9 (fr. 344), Procl. in Plat. Cratyl. 60, 26ss Pasquali (fr. 128 I), eund. in Plat. Parmen. 647, 9 Cousin (fr. 177 II), eund. in Plat. Remp. I 93, 22ss Kroll (fr. 234 III), al.; cf. et. οἱ ἀμφὶ Ὀρφέα Plat. Cratyl. 400c (fr. 430 I) | 'I think that the Orphic poems in passing through the hands of the public were changed ... hence it is somewhat misleading to speak of these Orphic poems as sacred books, for the sacredness of a book conveys the notion that the text is unalterable' recte Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 183

2) raro Ὀρφικοί idem valet atque οἱ παρ' Ὀρφεῖ τῶι Διόνυσῳ καὶ τῇ Κόρῃ τελούμενοι (cf. Procl. in Plat. Tim. III 297, 3ss (fr. 348 I), hoc sensu certe solum

Maddoli in: Pugl. Carr. (ed.), *L'Evo antico*, Napoli 1991, 256 | de hoc titulo ample et optime disseruit Turcan in: *L'association Dionysiaque dans les sociétés antiques*. Actes de la Table ronde de l'École Française de Rome, Rome 1986, 227ss, cum locupletissima bibliographia (vid. et. Vian, *ibid.* 296); cf. et. Cumont, *Les religions orientales dans le paganisme romain*, Paris 1929, 197, fig. 12; Festugière, *Rev. Bibl.* 44, 1935, 195 (= *Études de religion grecque et hellénistique*, Paris 1972, 16); Kern, *Mysterien*, RE XVI 2 (1935) 1314; Cumont, *Lux perpetua*, Paris 1949, 253; Jeanmaire, *Dionysos*, Paris 1951, 396; Nilsson, *The Dionysiac mysteries of the Hellenistic and Roman age*, Lund 1957, 12; Dumézil, *La religion romaine archaïque*, Paris 1966, 495; Burkert in: *Orfismo a Magna Grecia*, Napoli 1975, 85s; Cole, *Greek Rom. Byz. Stud.* 21, 1980, 231; Freyburger-Galland-Freyburger-Tautil, *Sectes religieuses en Grèce et à Rome*, Paris 1986, 71; Turcan in: *L'initiation*, Montpellier 1992, I, 215ss; Paillet, *Bacchus. Figures et pouvoirs*, Paris 1995, 111ss; Parker in: Powel (ed.), *The Greek world*, London 1995, 485; Dubois ad loc. II 4 i μὲ] I. εἰ μὴ I βαβαχχευμένον] Turcan 232: 'ce parfait exprime le résultat d'une action de soi sur soi', cf. 235: βακχεύειν est aussi bien attesté en liaison avec la pratique du βίος Ὀρφικός' (coll. Eur. Hipp. 953s [Orph. fr. 627], Cret. fr. 2 Jouan-Van Looy [= Orph. fr. 567]) et 237: 'le bacchos orphique ... se fait βαβαχχευμένος grâce à la constance d'une vie ascétique, et non pas simplement bacchos dans l'exaltation éphémère de l'orgie', cf. Dubois 54: 'notre inscription délimitait donc l'endroit où était ensevelie l'élite des sectateurs cumains de l'orphisme' | dubium est utrum ad Orphicum spectet necne titulus Cumanus saec. VI a. C. n. (n. 18 Dubois) ὑπὸ τῇ κλίνῃ τούτῃ λενὸς ὑπὸ, vid. Dubois, comm. ad loc.

V. FRAGMENTA ORPHICA

laudantur in lam. oss. Olbiae (fr. 463); nam Herodt. 2, 81, 1 (fr. 650) non Ὀρφικούς sed Ὀρφικά laudat (quod apud antiquos auctores frequenter invenimus de rebus – ritibus, scriptis, etc. – Orpheo attributis vel ad Orphicam religionem pertinentibus loquentes) | cf. τοὺς ἀπὸ Ὀρφέως (Apollon. Tyan. Epist. 16 = Orph. fr. 818); ἀκροατάς (sc. Orphei, Ps.-Iustin. Coh. ad Gr. 15, 1 = Orph. fr. 372), discipuli Orphei (Mythogr. Vatic. III 12, 5 = Orph. fr. 333 I) quamquam 'discipuli Orphei' et interpretes Orphicorum carminum esse possunt (de quibus cf. fr. 665ss) | pro hac appellatione apparent βάκχοι, βεβακχευμένοι, al. (vid. infra)

3) aliquando Ὀρφικοί idem valet atque οἱ τὰ Ὀρφικά μυστήρια τελοῦντες (cf. Achill. Tat. Comm. Arat. 12, 6 Di Maria = fr. 114 IV et 16, 12 Di Maria = fr. 114 V) | pro hoc nomine apparent Orpheotelestae (vid. fr. 653ss) et alia; cf. et. Plat. Remp. 364b; vid. infra

noscimus alia nomina quae cum Orphicis vel Bacchicis mysteriis saepe relata videntur, quorum alia generaliter mysteriorum propria sunt, ut μύσται, cf. P. Derveni col. VI (fr. 471), Heraclit. fr. 87 Marc. = 22 B 14 D.-K. (fr. 587) al., vel τελεσταί cf. Io. Lyd. De mens. 4, 2 (fr. 663), vel ἱεροφάνται cf. ibid., TAM V 2, 1256 (fr. 662) al., alia rituum Bacchicorum et Orphicorum, ut βάκχοι cf. Lam. Hippon. (fr. 474) et locos laudatos in adn. ad loc., βεβακχευμένοι cf. Titulum Cumaeum (fr. 652), βουκόλος cf. P. Gurob. (fr. 578) col. I 25 al. (de quo cf. Nilsson, The Dionysiac mysteries of the Hellenistic and Roman age, Lund 1957, 48; 53), λῆναι et νυκτιπόλοι cf. Heraclit. fr. 87 Marc. = 22 B 14 D.-K. (fr. 587), ναρθηκοφόροι cf. fr. 576, Ὀρφεοτελεσταί cf. Plut. Apophth. Lacon. p. 224e (fr. 653); alia alio sensu nota erant, sed recens Orphicos eis usos esse cognovimus, ut μάγοι cf. P. Derveni col. VI (fr. 471, cf. Heraclit. fr. 87 Marc. = 22 B 14 D.-K. [fr. 587]) (de quibus cf. et. Graf, La magie dans l'antiquité Gréco-Romaine, Paris 1994, 32s; Lebedev, Zeitschr. Pap. Epigr. 112, 1996, 278; Bremmer, Zeitschr. Pap. Epigr. 126, 1999, 1ss; Burkert, Da Omero ai magi, Venezia 1999, 87ss), alia ad officia alludunt ut μάντις, cf. Plat. Remp. 364b (fr. 573 I); alia ad mimofabulas in ritibus repraesentatas relata videntur, ut τιτᾶνες et κορύβαντες etc., cf. Lucian. de salt. 79 (fr. 600 I), vel Κουρήτες, cf. Strab. 10, 3, 11 (fr. 570), alia cum ritibus peculiaribus coniuncta, ut Κλώδωνες vel Μιμαλλόνες, cf. Plut. Alex. 2 (fr. 579) vel ὄνοι cf. P. Gurob. (fr. 578) col. I 25, alia officio valde singulari fungentia apud thiasos Bacchicos in inscr. recentioris aetatis invenimus ut ἀρχιμυστοῦντες, cf. Titul. a Cyriac. Ancon. Perinthis exscriptus, saec. II p. C. n. (fr. 661), σελιηνγκόσμοι, κισταφόροι, ἀρχιβουκόλοι, ἀρχιβάσσαροι etc., cf. Inscr. Torre Nova saec. II med. p. C. n. (fr. 585), de quibus cf. Nilsson, The Dionysiac mysteries of the Hellenistic and Roman age, Lund 1957, 53

perpauca eorum quae legimus ex Orphicis ipsis manant; saepe proveniunt ab inimicis doctrinae eorum vel a philosophis qui ad Orphicos alludunt vel illos mendaces et fraudatores perhibere volunt (cf. Hippocr. Morb. Sacr. 1, 10 [fr. 657 II] μάγοι τε καὶ καθαρταὶ καὶ ἀγύρται καὶ ἀλαζόνες, Plat. Remp. 364b

[fr. 573 I] ἀγύρται, Porphy. Ep. Aneb. 2, 18d ἀγύρτας καὶ ἀλαζόνας, Strab. 10, 3, 23 [fr. 670] τὸ φιλότεχνον μάλιστα τὸ περὶ τὰς Διουνισιακὰς τέχνας καὶ τὰς Ὀρφικάς, cf. et. de Orpheo ipso Strab. 7, fr. 10a Radt (fr. 659) τὸν Ὀρφέα ... ἄνδρα γόητα ... ἀγυρτεύοντα, de verbis ὅσοι δὲ παρὰ τοῦ τέχνημ ποιούμενου τὰ ἱερά in P. Derveni col. XX 1 [fr. 470] vid. adn. ad loc.) vel philosophos (cf. de Orpheo philosopho Plut. Pyth. orac. 18, p. 402e [fr. 1021 I] πρότερον μὲν ἐν ποιήμασιν ἐξέφερον οἱ φιλόσοφοι τὰ δόγματα καὶ τοὺς λόγους, ὥσπερ Ὀρφεὺς καὶ Ἡσίοδος κτλ., Lucian. Fugit. 8 [fr. 1021 VI] μετὰ δ' οὖν τοὺς Βραχμᾶνας εἰς Αἰθιοπίαν εὐθύς, εἶτα εἰς Αἴγυπτον κατέβην [sc. ἡ Φιλοσοφία] ... εἶτα εἰς Θράικην, ἔνθα μοι Εὐμολπὸς τε καὶ Ὀρφεὺς συνεγενέσθην, Diog. Laert. 1, 5 [fr. 1021 IV] οἱ δὲ ... παράγουσι καὶ Ὀρφέα τὸν Θράικα, λέγοντες φιλόσοφον γεγονέναι, Clem. Alex. Strom. 1, 15, 66, 1 [fr. 1021 III] οἱ χρόνοι τῶν παρ' Ἑλλήσι πρεσβυτάτων σοφῶν τε καὶ φιλοσόφων, ὥς ... Ὀρφεὺς, 5, 4, 24, 1 [fr. 669 V] ἀλλὰ καὶ οἱ παρὰ τούτων τῶν προφητῶν τὴν θεολογίαν δεδιδαγμένοι ποιηταὶ δι' ὑπονοίας πολλὰ φιλοσοφοῦσι, τὸν Ὀρφέα λέγω, κτλ. Julian. Or. 7, 10 [fr. 1021 II] ὁ Ὀρφεὺς ... ἐνθέως φιλοσοφῆσας, Tzetz. Chil. 5, 131s [fr. 718] φιλόσοφος καὶ μάγος / καὶ ἱατρὸς καὶ ἕτερα ὅσα Ὀρφεὺς κτλ et Neoplatonicos passim; cf. apud auctores nostrae aetatis e. g. Adorno in: Orphismo in Magna Grecia, Napoli 1975, 9ss), qua de causa valde difficile est scire quid reapse significet 'Orphicum' esse: quidam viri docti Orphicos quasi quandam "ecclesiam" animo sibi effingunt rituum et doctrinarum apparatu instructam; cf. Kern, Orpheus, Berlin 1920; eund., Orphicorum fragmenta; eund., Die griechischen Mysterien der klassischen Zeit, Berlin 1927; Eisler, Orphisch-dionysische Mysteriengedanken in der christlichen Antike, Leipzig-Berlin 1925; Macchiore, Zagreus. Studi intorno all'orismo, Firenze 1930 (contra Boyancé, Rev. ét. anc. 40, 1938, 166ss); alii tantum litterariam traditionem agnoscunt et religionem neglegunt: cf. Linforth, The Arts of Orpheus, Berkeley-Los Angeles 1941; Moulinier, Orphée et l'orphisme à l'époque classique, Paris 1955 (quibus repugnaverunt Nilsson, Gnomon 28, 1956, 17ss; Jeanmaire, Rev. Hist. Rel. 151, 1957, 93ss; Bianchi, Stud. Mat. Stor. Rel. 28, 1957, 151s; Gernet, Annales Econ. Soc. Civ. 13, 1958, 178ss); West, The Orphic Poems, Oxford 1983; subtilius rem tractaverunt Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 181ss; Guthrie, Orpheus and Greek Religion, London 1935 (²1952 = New York 1967); Lagrange, Les mystères: l'orphisme, Paris 1937; Boyancé, Rev. ét. anc. 40, 1938, 163ss; 43, 1941, 166-171; Rev. ét. gr. 55, 1942, 217-235; cf. statum quaestionis ap. Prümmer, Zeitschr. Kath. Theol. 78, 1956, 1ss; vid. et. eund. s.v. Mystères. IV L'orphisme, Supplément 6 au Dictionnaire de la Bible, Paris 1960, 55ss; 'if no element of Orphism is utterly genuine, ... the Orphics build up something like a system', recte Montégut, Folia 12, 1959, 92; optime rem definiunt Burkert in: Meyer – Sanders, Jewish and Christian self-definition, III, London 1982, 1ss; Parker in: Powel (ed.), The Greek world, London 1995, 483ss l aliter et perperam Boulanger, Mémoial Lagrange, Paris 1940, 79 'l'orphisme est une religion livresque, qui ne comporte ni mystères, ni pratiques cultuelles

V. FRAGMENTA ORPHICA

et qui procure le salut de l'âme par la pratique de l'ascétisme individuel', sed cf. Boyancé, *Rev. ét. anc.* 43, 1941, 166ss

Orphici agebant vitam religiosam, quem initiati in ritu privato adipiscebantur; habebant libros tradentes et servantes doctrinam Orpheo adscriptos; credebant animam immortalem esse, sed culpam vetustam quae ut hereditas a Titanibus devenit, sibi expiandam esse ritus certos celebrando, praecepta instituta quaedam observando; credebant quoque animas suas in nova corpora transituras esse antequam corpore liberatae aeternam vitam beatam ad inferos consequi possent; erant enim ascetae (de 'puritanismus' loquitur Dodds, *The Greeks and the Irrational* 135ss), plerumque non faciunt sectam firmam (cf. Burkert, *l. laud.*, Parker, *l. laud.* 485 'for each ceremony a new but strictly temporary congregation was recruited'), cf. et. Burkert, *Da Omero ai magi*, Venezia 1999, 63ss | 'gli orfici propongono la più aperta rivalutazione o sopravvalutazione dell'esistenza post mortem' Chirassi Colombo in: Bianchi-Vermaseren (edd.), *La soteriologia dei culti orientali nell'impero romano*, Leiden 1982, 312

Orpheotelestae erant sacerdotes ritus Orphicos celebrantes; mea sententia non Orphicorum sectatorum, sed philosophorum studiosorumque nomen sicut Theophrasti, Plutarchi, Philodemi proprium. erant vagantes et saepe mendicantes (cf. Plat. *Remp.* 364b [fr. 573 I] et Strabonem 7, fr. 10a Radt [fr. 659]; cf. et. Semon. fr. 10a West καὶ μήτ' ἄλoutos γaυρία σύ, μήτ' ὕδωρ / θαύμαζε, μηδὲ [κο]υρία γενειάδα, / μηδὲ ῥύπῳ χιτῶνος ἔντυε χροά. de quo cf. West, *Maia* 20, 1968, 195; Burkert in: Meyer-Sanders (ed.), *Jewish and Christian self-definition*, London 1982, 186, adn. 42), homines (et urbes, cf. Plat. *Remp.* 364b [fr. 573 I] πείθοντες οὐ μόνον ἰδιώτας ἀλλὰ καὶ πόλεις, 366a [fr. 574] ὡς αἱ μέγισται πόλεις λέγουσι) purgabant et ita peccatis eos liberabant (cf. e. g. Plat. *Remp.* 364b [fr. 573 I] λύσεις τε καὶ καθαρμοὶ ἀδικημάτων διὰ θυσίων, *Phaedr.* 244d [fr. 575] καθαρμῶν) et initiabant (cf. e. g. Plat. *Remp.* 364b [fr. 573 I] ἃς δὴ τελετὰς καλοῦσιν, *Phaedr.* 244d [fr. 575] τελετῶν), non initiatos apud inferos poenas daturus esse affirmando (cf. Plat. *Phaed.* 69c [fr. 434 III] ὃς ἂν ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος εἰς Ἄιδου ἀφίκηται ἐν βορβόρῳ κείσεται, ὃ δὲ κεκαθαρμένος τε καὶ τετελεσμένος ἐκεῖσε ἀφικόμενος μετὰ θεῶν οἰκήσει), cf. et. Scarpi, *Le religioni dei misteri*, Milano 2002, 649s

saepe telesta erat et. μάντις (cf. Burkert *l. laud.* 7); quidam et. sicut magi ἐπιωδαῖς utebantur (cf. P. Derveni col. VI [fr. 656] ἐπι[ωιδῆ] δὲ μάγων δύν[α]ται δαίμονας ἐμ[ποδῶν γι]νομένου[ς] μεθιστάναι) et inimicis damnum afferre posse pollicebantur, cf. Plat. *Leg.* 908d (fr. 573 III) et fr. magica Orpheo attributa (fr. 812ss)

telestae officium hereditarium erat (cf. BGU 5, 1211 (fr. 44) π[α]ρὰ τί]νων παρειλήφασι τὰ ἱερὰ ἕως γενε[ῶν τρι]ῶν); feminis quoque artem exercere licebat (cf. Demosth. de cor. 18, 259 [fr. 577 I] τῇ μητρὶ τελούσῃ, Diog. Laert. 10, 4 καὶ γὰρ σὺν τῇ μητρὶ περιόντα αὐτὸν [Epicurum] ἐς τὰ οἰκίδια καθαρμοὺς ἀναγινώσκειν)

de Orpheotelestis cf. Boyancé, *Rev. ét. gr.* 55, 1942, 217-235; Linforth 102ss; 233s; Burkert in: Meyer-Sanders, *Jewish and Christian self-definition*, III, London 1982, 4ss (qui recte Orpheotelestam definiunt 'a priest without a community'); Freyburger-Galland-Freyburger-Tautil, *Sectes religieuses en Grèce et à Rome*, Paris 1986, 123ss; Casadesús, *Revisió de les principals fonts per a l'estudi de l'orfisme a l'època clàssica (Plató i el Papir de Derveni)*, Tesi Doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra 1995, passim; Bremmer in: Buxton (ed.), *From myth to reason*, Oxford 1999, 81s; de his sacerdotibus in *Rom. aet.* cf. Liv. 39, 8 (fr. 660) de Bacchanalibus *Graecus ignobilis ... sacrificulus et vates, occultorum et nocturnorum antistes sacrorum* 13, 9 *Pacullam Anniam Campanam sacerdotem omnia tamquam deum monitu immutasse* (de quibus cf. Bruhl, *Liber Pater. Origine et expansion du culte dionysiaque à Rome et dans le monde romain*, Paris 1953, 82ss; Festugière, *Études*, 1972, 89ss; Nilsson, *Dionysiac Mysteries*, 1957, 14ss; van Son, *Livius's behandelung van de Bacchanalia*, diss. Amsterdam 1960; Rouselle, *The Roman persecution of the Bacchic cult* 186-180 b. C., diss. Ann Arbor 1982; Heilmann, *Altsp. Unterr.* 28, 1985, 22ss; Burkert, *Ancient Mystery Cults* 33); at, ut recte admonet Burkert in: Carpenter-Faraone (edd.), *Masks of Dionysus*, Ithaca-London 1993, 259ss: 'looking back from the later epoch, it is a striking fact that those wandering charismatics, the practicing "experts in ritual" (τελεσταί)... have disappeared'

Orpheotelestae et alii Orphicae doctrinae sacerdotes (frr. 653-664)

653 T (T 203 K.)

ΠΛΥΤ. *Apophth. Lacon.* p. 224d Λεωτυχίδας ὁ Ἀρίστωνος πρὸς ... Φίλιππον τὸν ὀρφεοτελεστήν παντελῶς πτωχὸν ὄντα, λέγοντα δ' ὅτι οἱ παρ' αὐτῷ μνηθέντες μετὰ τὴν τοῦ βίου τελευτὴν εὐδαιμονοῦσι, 'τί οὖν, ὦ ἀνόητε' εἶπεν, 'οὐ τὴν ταχίστην ἀποθνήσκεις, ἢν' ἅμα παύσῃ κακοδαιμονίαν καὶ πενίαν κλαίων;'

5

653 eadem fere de Antisthene narratur a Diog. Laert. 6, 1, 4 (Antisth. Test. V A 178 Giannantoni) μνούμενός ποτε τὰ Ὀρφικά, τοῦ ἱερέως εἰπόντος ὅτι οἱ ταῦτα μνούμενοι πολλῶν ἐν Ἀίδου ἀγαθῶν μετίσχουσι, 'τί οὖν, ἔφη, οὐκ ἀποθνήσκεις;'; at 'it is less credible that [the story] belonged to him originally, because his quaint person and doctrines ... attracted various anecdotes to him' recte Nilsson, *Harv. Theol. Rev.* 28, 1935, 207; potius 'it need not be true historically, but is good evidence for the general atmosphere' Burkert, *Lore and Science* 132, adn. 68 | de re cf. et. Rohde, *Psyche*, II⁶, 111; Linforth 233; Bernabé in: Gallo (ed.), *Plutarco e la religione*, Napoli 1996, 67; 82; 91; eund. in: Pérez Jiménez-Casadesús (edd.), *Misticismo y religiones mistéricas en la obra de Plutarco*, Madrid-Málaga 2001, 6 || 1 Λεωτυχίδας ὁ Ἀρίστωνος] Lacedaem. rex 491-469 | Φίλιππον] alicubi ignotum || 2 παντελῶς] om. Jc || 3 τοῦ om. γΕ | ὦ om. X || 4 εἶπεν om. Jc | ἅμα παύσῃ Bernardakis : ἀναπαύσῃ cod.

V. FRAGMENTA ORPHICA

654 T (T 207 K., 4 [B 8] C.)

THEOPHRAST. *Charact.* 16, 11 καὶ ὅταν ἐνύπνιον ἴδῃ, πορεύεσθαι πρὸς τοὺς ὄνειροκρίτας, πρὸς τοὺς μάντις, πρὸς τοὺς ὀριθοσκόπους, ἐρωτήσων, τίτι θεῶν – ἢ θεῶν – προσεύχεσθαι δεῖ. καὶ τελεσθισόμενος πρὸς τοὺς Ὀρφεοτελεστὰς κατὰ μῆνα πορεύεσθαι μετὰ τῆς γυναικός – ἐὰν δὲ μὴ σχολάζῃ ἢ 5 γυνή, μετὰ τῆς τίτθης – καὶ τῶν παιδίων.

655 T (T 208 K.)

PHILODEM. *De poem. P.Hercul.* 1074 fr. 30 (181, 1ss Janko) ὀλίγον λόγον οὗτος Ὀρφεοτελεστοῦ τυμπάνῳ καὶ παιδαγωγῷ καλαμίδι προσθεῖς, ὅτι “δεῖ τὸν ψευδορήμονα μὴ ξενόσ[τ]ομα μόνον ἐγλέγειν, ἀλλὰ «καὶ» κάλλιστα· κάλλιστα δ’ εἶναι τὰ τὰς συλλαβὰς ἔχοντα πολλοῖς γράμμασιν ἔσπα- 5 θημένα[s].”

656 T

(I) P. DERVENI saec. IV a. C. n. col. VI 2 *plura invenies* in fr. 471 ἐπ[ωιδὴ δ]᾽ ἐ μάγων δύν[α]ται δαίμονας ἐμ[ποδῶν] γι[νόμενος] μεθιστάναι· ... τὴν θυσ[ί]ην τοῦτου ἐνεκε[μ] π[οιοῦσ]ι[ν] οἱ μά[γοι], ... μύσται Εὐμενίσι προθύουσι κ[ατὰ τὰ] αὐτὰ μάγοις || (II) DIOG. LAERT. 1, 9, *plura invenies* in fr. 5 427 II καὶ Θεόπομπος ἐν τῇ ὀγδόῃ τῶν Φιλιππικῶν (FGrHist 115 F 64): ὅς καὶ ἀναβιώσεσθαι κατὰ τοὺς μάγους φησὶ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἔσεσθαι ἀθανάτους || (III) HERACLIT. fr. 87 Marc. = 22 B 14 D.-K τίσι δὴ μαντεύεται Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος; νυκτιπόλοις, μάγοις, κτλ (cf. fr. 587)

654 cf. Bolkestein, *Religionsgesch. Vers. und Vorarb.* 21, 1929, 52ss; Guthrie, *Orpheus* 17; 202; Linforth 101s; 233; Burkert, *Ancient Mystery Cults*, 1987, 33; Price, *Religions of the ancient Greeks*, Cambridge 1999, 114; nimis opiniosus Steinmetz ad loc. p. 202 || 1 πρὸς] εἰς c || 3 θεῶν] θεῶν c | εὐχεσθαι V || 4 ἢ om. CD || 5 τιτθῆς V | παίδων V

655 2 τυμπάνῳ] cf. adn. ad fr. 212, 2; vid. et. Aristid. Quint. *De mus.* 3, 25 (fr. 600 II) ὑπὸ τῶν ἐν ταύταις μελωδιῶν τε καὶ ὀρχήσεων ἅμα παιδιαῖς ἐκκαθαίρηται et comm. ad fr. 573 || 3 τὸν Gomperz: τὰ II N | «καὶ» add. Janko || 4 ἔχοντα edd. : [[α]]χοντα N | cf. Linforth 233; Nardelli ad loc. p. 90; Janko 401

656 1-3 omnia (praeter 3 θυσ[ί]ην Janko, *Class. Phil.* 96, 2001, 20 : θυσ[ί]αν Tsants.) suppl. Tsants. in: Laks et Most (edd.), *Studies on the Derveni Papyrus*, Oxford 1967, 95; cf. et. eund. 110ss et reliqua opera et locos laud. in comm. ad fr. 471 || 5-7 cf. comm. ad fr. 427 II

657 V

(I) HIPPOCR. Morb. Sacr. 18, 6 (90 Grensemann) οὗτος καὶ ταύτην τὴν νοῦσον (sc. *morbum sacrum*) ἰώιτο ἄν, εἰ τοὺς καιροὺς διαγνώσκοι τῶν συμ-
 φερόντων, ἄνευ καθαρμῶν καὶ μαγίης καὶ πάσης τῆς τοιαύτης βαναυσίης II
 (II) HIPPOCR. Morb. Sacr. 1, 10 (60 Grensemann) ἐμοὶ δὲ δοκέουσιν οἱ πρῶτοι
 τοῦτο τὸ νόσημα (sc. *morbum sacrum*) ἱερώσαντες τοιοῦτοι εἶναι ἄνθρωποι 5
 οἷοι καὶ νῦν εἰσι μάγοι τε καὶ καθαρταὶ καὶ ἀγύρται καὶ ἀλαζόνες, ὁκόσοι
 προσποιέονται σφόδρα θεοσεβέες εἶναι καὶ πλέον τι εἰδέναι. οὔτοι τοίνυν
 παραμπεχόμενοι καὶ προβαλλόμενοι τὸ θεῖον τῆς ἀμηχανίης τοῦ μὴ ἔχειν ὃ
 τι προσενέγκαντες ὠφελήσουσι καὶ ὥς μὴ κατὰ δῆλοι ἔωσιν οὐδὲν ἐπιστά-
 μενοι, ἱρὸν ἐνόμισαν τοῦτο τὸ πάθος εἶναι, καὶ λόγους ἐπιλέξαντες ἐπιτη- 10
 δεῖους τὴν ἴησιν κατεστήσαντο ἐς τὸ ἀσφαλὲς σφίσιν αὐτοῖσι, καθαρμοὺς
 προσφέροντες καὶ ἐπαιιδάς, λουτρῶν τε ἀπέχεσθαι κελεύοντες καὶ ἐδεσμά-
 των πολλῶν καὶ ἀνεπιτηδεῖων ἄνθρωποισι νοσέουσιν ἐσθίειν, θαλασσίων μὲν
 τρίγλης, μελανούρου κτλ

657 cf. Lanata, *Medicina magica e religione popolare in Grecia fino all'età d'Ippocrate*, Roma 1967; Gil, *Therapeia*, Madrid 1969; Bremmer, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 126, 1999, 3; Burkert, *Da Omero ai magi*, Venezia 1999, 94; Gordon in: Flint et al., *Witchcraft and magic in Europe. Ancient Greece and Rome*, London 1999, 211; Casadesús in: Peláez (ed.), *El dios que hechiza y encanta*, Córdoba 2002, 191ss; Muñoz Llamas, *ibid.* 155ss; Betegh, *The Derveni Papyrus*, Cambridge 2004, 350ss | cf. et. Demosth. 25, 79s ἀλλ' ἐφ' οἷς ὑμεῖς τὴν μιὰν θεωρίδα, τὴν Λημνίαν, τὴν φαρμακίδα, καὶ αὐτὴν καὶ τὸ γένος ἅπαν ἀπεκτείνετε, ταῦτα λαβὼν τὰ φάρμακα καὶ τὰς ἐπιιδάς παρὰ τῆς θεραπαίνης αὐτῆς, ἥ κατ' ἐκείνης τότε ἐμήνυσεν, ἐξ ἧσπερ ὁ βάσκανος οὗτος πεπαιδοποιῆται, μαγγανεύει καὶ φενακίζει καὶ τοὺς ἐπιλήπτους φησὶν ἰᾶσθαι, αὐτὸς ὢν ἐπιλήπτos πάσῃ πονηρίᾳ, cf. Freyburger-Galland – Freyburger – Tautil, *Sectes religieuses en Grèce et à Rome*, Paris 1986, 64; Burkert, *The orientalizing revolution*, 1992, 41 et adn. 2 || 2 εἰ καὶ C || 3 μαγίης] μαγευμάτων MC | καὶ πάσης – βαναυσίης om. Θ | τοιαύτης βαναυσίης] τοιῆσδε βασκανίης C || 5 ἀφιερῶσαν M, τες suprascr. M² | αὐτοὶ τοιοῦτοι M || 6 ὁκόσοι] οὔτοι δὲ καὶ Θ || 6 ὁκόσοι – 7 εἰδέναι *delenda esse cens.* Wil. ('vix recte' Grensemann) || 8 ἴσχειν M || 9 ὠφέλης οὔσι Θ | καὶ om. M || 11 σφίσι ἐωυτοῖσι M || 12 ἀπέχεσθαι κελεύοντες] ἀπέχοντες Θ || 14 καὶ μελανούρου M

V. FRAGMENTA ORPHICA

658 T (T 206 K.)

PLUT. Alex. 2, 7 de Olympiade Alexandri matre, plura invenies sub fr. 579 ἕτερος δὲ περὶ τούτων ἐστὶ λόγος, ὥς πάσαι μὲν αἱ τῆιδε γυναῖκες ἔνοχοι τοῖς Ὀρφικοῖς οὔσαι καὶ τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον ὀργιασμοῖς ἐκ τοῦ πάνυ παλαιοῦ, Κλώδωνές τε καὶ Μιμαλλόνες ἐπωνυμίαν ἔχουσai, πολλὰ ταῖς
5 Ἰδωνίσσι καὶ ταῖς περὶ τὸν Αἰμόν Θρήμισσαις ὅμοια δρῶσιν.

659 T (T 40 + 84 K., 4 [B 27] C.)

STRAB. 7, fr. 10a Radt, plura invenies in fr. 554 ἐνταῦθα (sc. ἐν Πιμπλείαι, cf. fr. 936) τὸν Ὀρφέα διατρίψαι φασὶ τὸν Κίκονα, ἄνδρα γόητα ἀπὸ μουσικῆς ἅμα καὶ μαντικῆς καὶ τῶν περὶ τὰς τελετὰς ὀργιασμῶν ἀγυρτεύοντα.

660 T

LIV. 39, 8, 3 Graecus ignobilis in Etruriam primum venit nulla cum arte earum, quas multas ad animorum corporumque cultum nobis eruditissima omnium gens invexit, sacrificulus et vates; nec is qui aperta religione, propalam et quaestum et disciplinam profitendo, animos errore imbueret, sed occultorum et
5 nocturnorum antistes sacrorum ... 5 initia erant, quae primo paucis tradita sunt, dein vulgari coepta per viros mulieresque. additae voluptates religioni vini et epularum, quo plurimum animi illicerentur. ... 8 occultebat vim quod prae ululatus tympanorumque et cymbalorum strepitu nulla vox quiritantium inter stupra et caedes exaudiri poterat. 9, 1 huius mali labes ex Etruria Romam velut conta-
10 gione morbi penetravit.

658 vid. comm. ad fr. 579 || 4 Μιμαλῶνες **L¹Q** : -αλλῶνες **P**

659 sec. Strabonem Orpheus egit eadem quae Orpheotelestae, i.e. magiam, musicam, divinationem et τελετὰς, vid. comm. ad fr. 554 cum bibl., cf. et. Strab. 10, 3, 23 (fr. 670) τῶν δ' ἐνθουσιασμῶν καὶ θρησκείας καὶ μαντικῆς τὸ ἀγυρτικὸν καὶ γοητεία ἐγγύς

660 cf. Burkert, Ancient Mystery Cults 33s; 145 adn. 11 cum bibl.; Pallier, Bacchanalia. La répression de 186 av. J.-C. à Rome et en Italie, Roma 1988, praec. 28ss; Adam ad loc.; Bernabé, Actas X Congreso de la Soc. Esp. de Est. Clás. III, Madrid 2002, 63ss || 3 gens || ingens **V** | inuxit **V** || 4-5 et nocturnorum **Mg** : om. cod. || 5 antisates **L** || 6 deinde **L** ed. *Frobeniana altera* | coepta sunt **Mg** | voluntates **E** || 7 occultebat – 9 poterat **Mg** : om. cod. || 9 caedes] prob. *ea calumnia e fabula de Orpheo vel de Pentheo vel de Baccho ipso discerpto orta est*, cf. Adam ad loc. | labes **Mg** : tabes cod. || 9-10 contagionem **LVL**

661 T (T 210 K.)

TITULUS a Cyriac. Ancon. Perinthis exscriptus, saec. II p. C. n., prim. ed. Dumont, Inscr. et mon. fig. de la Thrace 1876, 38, cf. et. Mommsen, Ephem. Epigr. III, 1877, 236; 332; Kaibel, Epigr. Gr. Suppl. p. 31, n. 1036a

εὐτυχεῖτε. χρησμὸς Σιβύλλης.

ἐπὰν δ' ὁ Βάκχος εὐάσας πλη<γ>σ<ε>τα<ι>

τότε αἷμα καὶ πῦρ καὶ κόνις μιγῆσεται.

Σπέλλιος Εὐήθης ἀρχιβουκόλος

Ἡρακλείδου Ἀλεξάνδρου ἀρχιμυστοῦντος

5

Ἀλέξανδρος σπείραρχος κτλ

662 T

TAM V 2, 1256 (p. 451 Keil-Herrmann), ara marmorea inscripta prope vicum Selendi solo infossa, saec. II p. C. n. ut vid., prim. ed. Körte, Inscriptiones Bureschianae 13 n. 14, cf. et. Keil-Premierstein, Bericht über eine Reise in Lydien, 1906, p. 54 n. 112; Kern in: Genethliakon für C. Robert, Berlin 1910, 93; Quandt, De Baccho 185; 250; Cumont, Am. Journ. Arch. 37, 1933, 243 adn. 9; de Hoz García Bellido, Cultos religiosos en Lidia, Doct. diss., Salamanca 1994, I 114, II 54

661 cf. Dieterich, De hymn. Orph. 6 (= Kl. Schr. 72ss); Olivieri, Atti Accademia Arch. Napoli 1924, 273ss; 298ss; Festugière, Rev. Bibl. 44, 1935, 211 (= Études de religion grecque, Paris 1972, 32); Pleket, Inscriptions in the Rijksmuseum, Leiden 1958, 91; Parke, Sibyls and Sibylline Prophecy in Classical Antiquity, London-New York 1988, 25; Casadio in: La tradizione: forme e modi, Roma 1990, 200s; Morand, Études sur les Hymnes orphiques, Leiden-Boston-Köln 2001, 264s; Bernabé, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 412 ll 2 πλη<γ>σ<ε>τα<ι> Dieterich : πλη<σ>θή<ε>τα<ι> priores : πλανήσεται Mommsen : πλήστη Bücheler : ΠΛΗCTA Cyriac. ll 3 τότε Kaibel : πόλιν Bücheler : ΠΟΥΕ Cyriac. ll 2-3 de Baccho a Titanibus trucidato loquitur; αἷμα (sc. Bacchi), πῦρ (sc. Iovis fulmen), et κόνις (sc. pars Titanica; κοῖα idem atque τίτανος ap. Iul. Ep. 80 ὁπ<τ>ῆς πλίν<θ>ου καὶ κόνε<ω>ς) μιγῆσεται ad homines creandos, sec. Dieterich, prob. Casadio : at mihi veri similis videtur αἷμα quoque Titanum fuisse, cf. Morand 265 l cf. fr. 320 et comm. ad loc. ll 4 ἀρχιβουκόλος] vid. Inscr. Torre Nova (fr. 585) et comm. ad loc. ll 5 ἀρχιμυστοῦντος] cf. Inscr. Heracleae Perinthis (I. G. Rom. I, 787, 16) ubi et. τῶι Βακχείῳ Ἀσιανῶν ἱερομνημονοῦντος et ἱερατεύοντος invenitur

662 titulus an re vera Hierocaesareae attribuendus sit, incertum est, cf. J. et L. Robert, Hellenica VI, 53 adn. 2, Nilsson, The Dionysiac mysteries, Lund 1957, 56 et 65 l cf. Keil-Herrmann ad loc.; G[raf], Erikepaïos, Der Neue Pauly IV (1998) 68s; vid. et. Merk., Die Hirten des Dionysos, Stuttgart 1988, 29s; Morand, Études sur les

V. FRAGMENTA ORPHICA

ἐπὶ ἱεροφάντου
 Ἄρτεμιδώρου τοῦ Ἀπολ-
 λωνίου Μηνόφιλος Περη-
 λίας καὶ Σεκοῦνδος Ἀπολ-
 λωνίου οἱ συγγενεῖς Διο-
 νύσῳ Ἦρικεπαί[ωι] τὸν βωμὸν
 (corona deleta)
 ἐκ τῶν ιδίῳιν
 ἀνέθησαν.

663 T (T 211 K.)

Io. Lyr. De mens. 4, 2 (65, 20 Wunsch) ὁ δὲ Πραιτέξτατος ὁ ἱεροφάντης, ὁ Σωπάτρῳ τε τῷ τελεστήῳ καὶ Κωνσταντίνῳ τῷ αὐτοκράτορι συλλαβὼν ἐπὶ τῷ πολισμῷ τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως (sc. Byzantii) δύναμιν αὐτὸν (sc. Ἰανὸν) εἶναι τινα βούλεται ἐφ' ἑκατέρας Ἄρκτου τεταγμένην καὶ τὰς 5 θειότερας ψυχὰς ἐπὶ τὸν σεληνιακὸν χορὸν ἀποπέμπειν.

664 T

INSCR. THESSAL. saec. III p. C. n., IG 1X 2, 65 (Edson), prim. ed. Papageorgiu Ἀλήθεια 1904, 1, 2; cf. Avezou-Picard, Bull. Corr. Hell. 37, 1913, 97; Robert, Mélanges Bidez, 1933, II, 793ss; Roussel, Rev. ét. gr. 27, 1914, 454; Reinach, Rev. Épigr. 2, 1914, 109; Ziebarth, Bursians Jahresb. 189, 1921, 28; Picard, Rev. Phil. 1, 1927, 325s; Cumont, Am. Journ. Arch. 37, 1933, 259 adn. 2; Bousquet, Bull. Corr. Hell. 62, 1938, 53s; Edson, Harv. Theol. Rev. 41, 1948, 180s; Nilsson, The Dionysiac mysteries, Lund 1957, 53

 [*cymatium*]
 c. 10

Hymnes orphiques, Leiden-Boston-Köln 2001, 193s ll 1 ἱεροφάντου] collegii Bacchici, cf. Pippidi, Dacia 3, 1959, 410 ll 5 συγγενεῖς] συγγενείας 'alicuius sodales esse crediderim' ed. ll 6 cf. Hesych. s. v. Ἦρικεπαῖος· ὁ Διόνυσος, vid. fr. 60 et 134 et comm. ad loc., Morand 193: 'la communauté décrite ... a des points communs avec ce qui se trouve dans les Hymnes (sc. orphiques)'

663 1 Πραιτέξτατος] Vettius Pr. †384 p. C. n. ll 2 τελετῇ B

664 ad Mithrae cultum spectare putavit Picard, deorum Phrygiorum sec. Robert; cf. Edson 180s; Bacchi sec. Cumont et Nilsson ll 1 'hic stabat nomen dei cui

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

----- ι | [.]
 ὁ ἀρχιμαγα-
 ρεὺς καὶ ἀρχινε-
 ωκόρος καὶ πατήρ 5
 σπηλλέου καὶ Αὐρ.
 Σωσιπάτρα ἢ γαλα-
 κτηφόρος κισταφο-
 ρήσασα {ν} ἔτη λ
 τὸν βωμὸν ἐκ τῶν 10
 ἰδίων ἀνέθηκαν.

Orphicorum carminum interpretes et commentatores rationem allegoricam sequentes (fr. 665- 677)

fuerunt auctores qui crederent Orpheia verbis recondita significatione instructis usum fuisse, ergo Orphicorum carmina et ritus symbolice interpretanda esse | cf. Diod. 3, 62, 1ss qui distinguit a) τῶν δὲ μυθογράφων οἱ σωματοειδῆ τὸν θεὸν παρεισάγοντες (3, 62, 1), i. e. qui hodie Euhemeristae vocantur, b) οἱ τοίνυν φυσιολογοῦντες (3, 62, 3) idem atque εἰς φυσικὰς τινὰς αἰτίας μεταάγουσι τοὺς ... λόγους (3, 62, 6) et εἰς φυσικὰς ἀρχὰς ἀνάγουσιν (3, 62, 9); addendi sunt c) etymologi (cf. e. gr. 3, 62, 9 de Thyone), de re cf. Bernabé, Scritti in onore di Italo Gallo, Napoli 2002, 75ss | cf. neoplatonicas interpretationes in fr. Theogoniae a Proclo, Damascio, Olympiodoro et aliis philosophis laudatas, de quibus imprimis cf. Brisson, Orphée et l'Orphisme dans l'Antiquité gréco-romaine, Aldershot 1995 | hic non considerabimus commentatores qui Orphei opera ut philologi tractaverunt (sicut Eudemum, Epigenem, de quibus cf. fr. 1128 et 1131)

665 T (T 56 K.)

PLAT. Ion 533b οὐδεπώποτ' εἶδες ἄνδρα ὅστις περὶ μὲν Ὀλύμπου δεινὸς ἐστὶν ἐξηγεῖσθαι ἢ περὶ Θαμύρου ἢ περὶ Ὀρφέως κτλ, **plura invenies in fr. 973**

ara dicata est' Edson (IG) || 3-4 ἀρχιμαγαρεὺς Robert : ἀρχιμαγα[ει?]ρεὺς Ave-
 zou-Picard || 7-8 γαλακτηφόρος] cf. Lam. Pelinn. (fr. 485) 3ss et comm. ad loc. ||
 8-9 κισταφορήσασα] cf. Demosth. 18, 259 (fr. 577 I) κιστοφόρος et comm. ad loc.

665 cf. Eggers Lan, Méthexis 4, 1991, 111s; Masaracchia in: Masaracchia (ed.),
 Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 183 adn. 28; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e
 salvezza, Cosenza 1998, 40; 45; 50: 'sono quelli che sottomettono gli scritti orfici ad
 un'interpretazione... per trovarvi un messaggio diverso da quello che a prima vista
 sembrano trasmettere'

V. FRAGMENTA ORPHICA

666 T (4 [A 5] C.)

PLAT. Meno 81a, *plura invenies* in fr. 424 ἀκήκοα γὰρ ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν σοφῶν περὶ τὰ θεῖα πράγματα ... οἱ μὲν λέγοντές εἰσι τῶν ἱερέων τε καὶ τῶν ἱερειῶν ὅσοις μεμέληκε περὶ ὧν μεταχειρίζονται λόγον οἷοις τ' εἶναι διδόναι κτλ.

667 T (8 K., 4 [A 34] C.)

PLAT. Cratyl. 400c, *plura invenies* in fr. 430 I καὶ γὰρ σῆμά τινές φασιν αὐτὸ εἶναι τῆς ψυχῆς (sc. τὸ σῶμα), ὥς τεθαμμένης ἐν τῷ νῦν παρόντι· καὶ διότι αὐτὸ τούτῳ σημαίνει ἃ ἂν σημαίνει ἡ ψυχὴ, ... δοκοῦσι μέντοι μοι μάλιστα θέσθαι οἱ ἀμφὶ Ὀρφέα τοῦτο τὸ ὄνομα κτλ.

668 T (4 [A 36] C.)

PLAT. Gorg. 493a, *plura invenies* in fr. 430 II et 434 II ἥδη γάρ του ἔγωγε καὶ ἤκουσα τῶν σοφῶν ὥς νῦν ἡμεῖς τεθνάμεν καὶ τὸ μὲν σῶμά ἐστιν σῆμα ... καὶ τοῦτο ἄρα τις μυθολογῶν κομψὸς ἀνὴρ, ἴσως Σικελὸς τις ἢ Ἰταλικός, παράγων τῷ ὀνόματι διὰ τὸ πιθανόν τε καὶ πειστικὸν κτλ.

669 T (T 92 + F 5 + 7 + 55 K., 4 [A 30] + 4 [A 31] + 7 [A 21] C.)

(I) P. DERVENI Col. VII 4, *plura invenies* in fr. 2 I ἔστι δὲ ξ[ένη τις ἡ] πόησις καὶ ἀνθρῶ[ποις] αἰν[ι]γμ[α]τώδης. [ὁ δ]᾿ [Ὀρφεὺς] αὐτ[ῆι] [έ]ριστ'

666 vid. comm. ad fr. 424

667 ipse Plato Orphicae poeseos interpres; cf. comm. ad fr. 430 II 2 τῷ παρόντι καὶ νῦν Stob. II 3 αὐτὸ om. Clem. I τούτῳ] τοῦτο Stob. I σημαίνει Stob. : -μήνη Plat. BT : -μήνη Plat. W I μοι om. Stob. Clem.

668 vid. Graf, Eleusis 108 n. 65; Masaracchia in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'Orfismo, Roma 1993, 186s II 1 ὅπερ ἥδη Y I γάρ om. BTPY II 2 καὶ' om. Y II 3 Σικελὸς τις ἢ Ἰταλικός] fictus esse per iocum a Platone videtur, et etymologiae Platonicae sunt, cf. Casadesús, Actas del IX Congreso Esp. de Estudios Clásicos, Madrid 1997, II, 61ss I vid. comm. ad fr. 430

669 1-4 vid. Tsants. in: Laks et Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1997, 117ss; Janko, Zeitschr. Pap. Epigr. 141, 2002, 14s; Jourdan, Le Papyrus de Derveni, Paris 2003, 7; 41ss; Betegh, The Derveni Papyrus, Cambridge 2004, 364s; vid. et. comm. ad fr. 2 II 1 ξ[ένη τις ἡ] suppl. Tsants. (iam ξ[εινική τις ἡ] West per litt.) II 2 ἀνθρῶ[ποις] - αὐτ[ῆι] suppl. Tsants. : ἀνθρῶ[πους (in fragm. B) et αἰνιγμ[α]τώδης [.] [...]]σαντ. (in col. III) ZPE I [έ]ριστ' Tsants. : ᾗπιστ' Janko, fort. recte : ᾗριστ' Tsants. p. 121 : ὕβριστ' vel ἄχ[ρη]στ' vel ἀχά[ριστ' fort. temptanda

αἰν[ίγμα]τα οὐκ ἤθελε λέγειν, [ἐν αἰν]ίγμασ[ι]ν δὲ [με]γάλα. ἱερ[ολογ]εῖται
 μὲν οὐγ καὶ ἄ[πὸ το]ῦ πρώτου [ἀεὶ] μέχρι <τ>οῦ [τελε]υταίου ῥήματος. *sequi-*
tur fr. 3, cf. fr. 2 II-V || (II) PLAT. *Phaedo* 69c, cf. Stob. Flor. 3, 4, 122 (III 255, 5
 1 Hense), IAMBlich. *Protr.* 96, 3 Des Places (vid. fr. 434 III) καὶ κινδυνεύουσι
 καὶ οἱ τὰς τελετὰς ἡμῖν οὗτοι καταστήσαντες οὐ φαῦλοι εἶναι, ἀλλὰ τῷ
 ὄντι πάσαι αἰνίττεσθαι κτλ || (III) PLAT. *Prot.* 316d (vid. fr. 549 I) ἐγὼ δὲ τὴν
 σοφιστικὴν τέχνην φημί μὲν εἶναι παλαιάν, τοὺς δὲ μεταχειριζομένους
 αὐτὴν τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν ... πρόσχημα ποιεῖσθαι καὶ προκαλύπτεσθαι ... 10
 τοὺς δὲ αὖ τελετὰς τε καὶ χρησμιδίας, τοὺς ἀμφὶ τε Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον
 (fr. 64) || (IV) PLAT. *Phaedo* 62b (cf. fr. 429 I) ὁ μὲν οὖν ἐν ἀπορρήτοις λεγόμε-
 νος περὶ αὐτῶν λόγος ... μέγας τέ τίς μοι φαίνεται καὶ οὐ ράϊδιος διιδεῖν ||
 (V) CLEM. ALEX. *Strom.* 5, 4, 24, 1 ἀλλὰ καὶ οἱ παρὰ τούτων τῶν προφητῶν
 τὴν θεολογίαν δεδιδαγμένοι ποιηταὶ δι' ὑπονοίας πολλὰ φιλοσοφοῦσι, τὸν 15
 Ὀρφέα λέγω, τὸν Λίνον (fr. 50), τὸν Μουσαῖον (fr. 53), τὸν Ὀμηρον καὶ Ἡ-
 σίοδον καὶ τοὺς ταύτη σοφοὺς. παραπέτασμα δὲ αὐτοῖς πρὸς τοὺς πολλοὺς
 ἡ ποιητικὴ ψυχαγωγία || (VI) HIMER. *Declam.* 35, 34 (147 Colonna) τοιοῦτόν
 τινα τάχα καὶ τὸν Ὀρφέα γενέσθαι σοφιστὴν ὁ μῦθος αἰ[νί]ττεται κτλ ||
 (VII) RUFIN. *Recognit.* 10, 30, 1 (346, 17 Rehm) *omnis sermo apud Graecos,* 20
qui de antiquitatis origine conscribitur, cum alios multos, tum duos praecipuos
auctores habet, Orfeum et Hesiodum. horum ergo scripta in duas partes intelli-
gentiae dividuntur, id est, secundum litteram et secundum allegoriam; et ad ea
quidem quae secundum litteram sunt, ignobilis vulgi turba confluit. ea vero
quae secundum allegoriam constant, omnis philosophorum et eruditorum loqua- 25
citas admirata est. sequitur fr. 104 II || (VIII) IOAN. DIACON. GALEN. *ad Hes. Th.*
 411 (Gaisf. I I 576, 31) καὶ μυρία παρ' Ὀρφεὶ τὰ μεταληπτικῶς ἔχοντα τῶν
 ὀνομάτων εὐρήσεις.

Janko : ἀόριστ' Ferrari ap. Janko || 3 αἰν[ίγμα]τα οὐκ Tsants. | ἤθελε Ts : ἔθελε
 Janko | [ἐν αἰν]ίγμασ[ι]ν δὲ Tsants. : αἰν[ίγμα]τωδῶ[ς] ZPE | [με]γάλα Jan-
 ko : [μεγ]άλα Tsants. || 3 ἱερ[ολογ]εῖται – 4 [ἀεὶ] Tsants. :] αἱ μὲν οὐγ καὶ[....] ν
 πρώτου [ZPE || 4 <τ>οῦ Tsants. p. 123, prob. Janko : οὐ Tsants. in textu | [τελε]υταίου
 Tsants. || 5-13 cf. Bernabé in: Sfameni (ed.), *Destino e salvezza*, Cosenza 1998, 48;
 76; 81 et comm. ad fr. 429 et 434; eund. in: Pérez Jiménez–García López–Aguil-
 lar, *Plutarco, Platón y Aristóteles*, Madrid 1999, 190s || 6 post καὶ add. ὥς Stob. |
 κινδυνεύουσι Iamblich. Olympiodor. : -εὐῶσι cod. || 7 φαῦλοί τινες B²TYW ||
 10 πρόσχημα ποιεῖσθαι καὶ secl. Herw. | καὶ προκαλύπτεσθαι secl. Cobet || 11 ἀμφί
 τε Ὀρφέα] vid. comm. ad. fr. 549 || 14-18 cf. Le Boulluec ad loc. || 17 παραπέτασμα]
 cf. Hadot, *Comm. Simplic. in Cat.*, Leiden 1990, 119 || 21-22 duo praecipue fautores
 Λ^d || 23 eam Π || 25 eruditorum] hereticorum Λ^p || 26 imitata δ

670 T

STRAB. 10, 3, 23 προήχθημεν δὲ διὰ πλειόνων εἰπεῖν περὶ τούτων, καίπερ ἥκιστα φιλομυθοῦντες, ὅτι τοῦ θεολογικοῦ γένους ἐφάπτεται τὰ πράγματα ταῦτα. πᾶς δὲ ὁ περὶ τῶν θεῶν λόγος ἀρχαίας ἐξετάζει δόξας καὶ μύθους, αἰνιττομένων τῶν παλαιῶν ᾗς εἶχον ἐννοίας φυσικὰς περὶ τῶν πραγμάτων
 5 καὶ προστιθέντων ἀεὶ τοῖς λόγοις τὸν μῦθον. ἅπαντα μὲν οὖν τὰ αἰνίγματα λύειν ἐπ' ἀκριβὲς οὐ ράιδιον, τοῦ δὲ πλήθους τῶν μυθευομένων ἐκτεθέντος εἰς τὸ μέσον (τῶν μὲν ὁμολογούντων ἀλλήλοις τῶν δ' ἐναντιουμένων) εὐπορώτερον ἂν τις δύναίτο ἐξ αὐτῶν εἰκάζειν τάληθές· οἷον τὰς ὀρειβασίας τῶν περὶ τὸ θεῖον σπουδαζόντων καὶ αὐτῶν τῶν θεῶν καὶ τοὺς ἐνθου-
 10 σιασμοὺς εἰκότως μυθεύουσι κατὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν καθ' ἣν καὶ οὐρανίους νομίζουσι τοὺς θεοὺς καὶ προνοητικοὺς τῶν τε ἄλλων καὶ τῶν προσημασιῶν· τῇ μὲν οὖν ὀρειβασίᾳ τὸ μεταλλευτικὸν καὶ τὸ θηρευτικὸν ζητητικὸν τῶν πρὸς τὸν βίον χρησίμων ἐφάνη συγγενές, τῶν δ' ἐνθουσιασμῶν καὶ θρησκείας καὶ μαντικῆς τὸ ἀγυρτικὸν καὶ ἡ γοητεία ἐγγύς. τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ φι-
 15 λότεχνον καὶ μάλιστα τὸ περὶ τὰς Διωνυσιακὰς τέχνας καὶ τὰς Ὀρφικὰς. ἀλλ' ἀπόχρη περὶ αὐτῶν.

671 T

(I) PLUT. fr. 157 Sandbach; testatur Euseb. Praep. Ev. 3, 1, 1 ὅτι μὲν οὖν ἡ πα-

670 cf. Linforth 234ss || **4** αἰνιττομένων Xyländer : αἰνιττομένους **δ** | φυσικῶς **B** || **8** ἂν τις δύναίτο Tyrwhitt : ἂν τι δοῦναι τὸ **D** : ἀντιδοῦναι τὸ cett. (ἂν τι δοῦναι **e** : ἂν δοῦναι τι **n**) | ἂν τις ἐξ αὐτῶν εἰκάσειε **x** || **12** «καὶ» ζητ. Xyländer || **13-14** θρησκείας – ἐγγύς] cf. Strab. 7, fr. 10a Radt (fr. 554 et 659) τὸν Ὀρφέα .. ἄνδρα γόητα ἀπὸ μουσικῆς ἅμα καὶ μαντικῆς καὶ τῶν περὶ τὰς τελετὰς ὀργιασμῶν ἀγυρτεύοντα τὸ πρῶτον κτλ, et Bernabé in: Actas del X Congreso Español de Estudios Clásicos, Madrid 2002, III, 59ss (qui cft. Liv. 39, 8) | de θρησκείας cf. fr. 556 et comm. ad loc. || **14** «ἡ» add. Radt | γοητεία La Porte : γοητείας **δ** || **14-15** φιλότεχνον 'enjoyment of the arts' sec. Linforth 239 : at cf. P. Derveni col. XX 3s (fr. 470) ὅσοι δὲ παρὰ τοῦ τέχνημ ποιομένου τὰ ἱερά, vid. et. Burkert in: Meyer-Sanders (ed.), Jewish and Christian self-definition, London 1982, 5; eund., The orientaling revolution, Cambridge 1992, 41ss; 177s; Jourdan, Le Papyrus de Derveni, Paris 2003, 86s; Betegh, The Derveni papyrus, Cambridge 2004, 80ss || **15** «καὶ» add. Korais | τέχνας] τελετὰς Jones, prob. Radt

671 cf. et. Plut. Quaest. conv. 2, 3, 1 p. 635e (fr. 645) ὡς δὴ κυάμους τὰ ὠιά διὰ τὴν κῆψιν αἰνιττομένων τῶν ἀνδρῶν, De esu carn. I 7 p. 996b (fr. 318 II) τὰ γὰρ δὴ περὶ τὸν Διόνυσον μεμυθευμένα πάθη τοῦ διαμελισμοῦ καὶ τὰ Τιτάνων ἐπ' αὐτῷ τολμήματα γευσαμένων τοῦ φόνου κολάσεις τε τούτων καὶ κεραυνώσεις, ἡνιγμένος ἐστὶ μῦθος εἰς τὴν παλιγγενεσίαν, E ap. Delph. 9, p. 388f (fr. 613 II)

λαϊὰ φυσιολογία καὶ παρ' Ἑλλῆσι καὶ βαρβάροις λόγος ἦν φυσικὸς ἐγκεκα-
λυμμένος μύθοις, τὰ πολλὰ δι' αἰνιγμάτων καὶ ὑπονοιῶν ἐπικρυφός, καὶ
μυστηριώδης θεολογία τὰ τε λαλούμενα τῶν σιγωμένων ἀσαφέστερα τοῖς
πολλοῖς ἔχουσα καὶ τὰ σιγώμενα τῶν λαλουμένων ὑποπτότερα, κατάδηλόν 5
ἐστὶν τοῖς Ὀρφικοῖς ἔπεισι καὶ τοῖς Αἰγυπτιακοῖς καὶ Φρυγίοις λόγοις·
μάλιστα δ' οἱ περὶ τὰς τελετὰς ὀργασμοὶ καὶ τὰ δρῶμενα συμβολικῶς ἐν
ταῖς ἱερουργίαις τὴν τῶν παλαιῶν ἐμφαίνει διάνοιαν II (II) Plut. fr. *202
Sandbach (cf. fr. I I) καὶ μὴν οὐδὲν ἐστὶν οὕτω τῆς Πυθαγορικῆς φιλοσοφίας
ἴδιον ὥς τὸ συμβολικόν, οἷον ἐν τελετῇ μεμιγμένον φωνῇ καὶ σιωπῇ δι- 10
δασκαλίας γένος.

κρυπτόμενοι δὲ τοὺς πολλοὺς οἱ σοφώτεροι ... τὸ μὲν πάθημα καὶ τὴν μεταβολὴν
διασπασμὸν τινα καὶ διαμελισμὸν αἰνίττονται, Διόνυσον δὲ καὶ Ζαγρέα καὶ Νυκ-
τέλιον καὶ Ἰσοδαίτην αὐτὸν ὀνομάζουσι καὶ φθορὰς τινας καὶ ἀφανισμοὺς εἶτα
δ' ἀναβιώσεις καὶ παλιγγενεσίας οἰκεῖα ταῖς εἰρημέναις μεταβολαῖς αἰνίγματα
καὶ μυθεύματα περαίνουσι, Procl. in Plat. Remp. I 83, 18 Kroll καὶ γὰρ οἱ θεοὶ τῶν
τοιῶνδε συμβόλων ἀκούοντες χαίρουσιν καὶ τοῖς καλοῦσιν ἐτοίμως πείθονται
καὶ τὴν ἑαυτῶν ἰδιότητα προφαίνουσιν διὰ τούτων ὥς οἰκεῖον αὐτοῖς καὶ μάλι-
στα γνωρίμων συνθημάτων· καὶ τὰ μυστήρια καὶ αἱ τελεταὶ καὶ τὸ δραστήριον
ἐν τούτοις ἔχουσιν καὶ ὀλόκληρα καὶ ἀτρεμῇ καὶ ἀπλᾷ θεάματα διὰ τούτων προ-
ξενοῦσιν τοῖς μύσταις καθορᾶν, ὧν ὁ νέος τὴν ἡλικίαν καὶ πολὺν μᾶλλον ὁ τὸ ἦθος
τοιούτος ἀδεκτὸς ἐστὶν | vid. et. Decharme, *Mélanges H. Weil*, 1898, 111ss; Des
Places, *La religion grecque* 88s; Pépin, *Mythe et allégorie*, Paris ²1976, 184ss; Ver-
nière in: Riès (ed.), *Les rites d'initiation*, Louvain-la-Neuve 1986, 335ss; Sandbach,
Plutarch, *Fragments* (Loeb) p. 282; Pinnoy, *Anc. Soc.* 21, 1990, 205 adn. 18; Bernabé
in: Gallo (ed.), *Plutarco e la Religione*, Napoli 1996, 81; 87; Casadio, *ibid.* 224; Ber-
nabé in: Pérez Jiménez et al (edd.), *Plutarco, Platón y Aristóteles*, Madrid 1999, 195;
eund. in: Pérez Jiménez–Casadesús (edd.), *Misticismo y religiones místicas en la
obra de Plutarco*, Madrid–Málaga 2001, 8ss II 2-3 ἐγκεκαλυμμένος Vigerus : ἐκκεκα-
λυμμένος BONV : ἐγγεγραμμένος A : ἐγκεκρυμμένος Gais. II 3 ἀπόκρυφος A II
4 μυστηριώδης θεολογία] cf. Plut. de Iside 9 p. 354b τῆς φιλοσοφίας ἐπικεκρυμ-
μένης τὰ πολλὰ μύθοις ... ὥς αἰνιγματώδη σοφίαν τῆς θεολογίας αὐτῶν ἐχούσης
κτλ. | τῶν σιγωμένων] cf. Cassel, *De philosophorum Graecorum silentio mystico*,
Giessen 1916, 86ss; Griffiths, *Journ. Egypt. Arch.* 53, 1967, 79ss; Teodorsson,
A commentary on Plutarch's Table Talks, Göteborg 1989, ad 636e | ἀσαφέστερα
Reitzenstein, *Poimandres* 164 : σαφέστερα cod. II 5 ἔχουσα Wytttenbach : ἔχοντα
cod. II 6 ἐν τοῖς Ὀρ. BONV | Φρυγίοις λόγοις] cf. Diagor. test. 94 Winiarczyk

672 T

(I) MACROB. Somn. Scip. 1, 12, 12 (*cf. fr. 311 V*) ipsum autem Liberum patrem Orphaici νοῦν ὑλικόν suspicantur intellegi, qui ab illo individuo natus in singulos ipse dividitur. ideo in illorum sacris traditur Titanio furore in membra discerptus et frustis sepultis, rursus unus et integer emersisse, quia νοῦς quam
 5 diximus mentem vocari, ex individuo praebendo se dividendum, et rursus et diviso ad individuum revertendo et mundi implet officia et naturae suae arcana non deserit || (II) MYTHOGR. VATIC. III 12, 5 (*cf. fr. 333 I*) ut autem paulo altius ordiri videamur, habet fabula ... (*cf. fr. 311 IV et 326 I*) quod figmentum discipuli Orphei interpretati leguntur, nihil aliud Bacchum quam animam mundi intelligen-
 10 dum asserentes; quae, ut ferunt philosophi, quamvis quasi membratim per mundi corpora dividatur, semper tamen se redintegrare videtur, corporibus emergens, et se formans, dum semper una eademque perseverans, nullam simplicitatis suae patitur sectionem. hanc etiam fabulam in sacris eius repraesentasse leguntur.

673 T (213 K.)

SERVIUS in Georg. 1, 166 (III 171, 7 Thilo-Hagen) (*cf. fr. 59 V*) ‘mystica’ autem ‘Iacchi’ ideo ait, quod Liberi patris sacra ad purgationem animae pertinebant, et sic homines eius mysteriis purgabantur, sicut vannis frumenta purgantur. hic est quod dicitur Osiridis membra a Typhone dilaniati Isis cribro superposuisse: nam idem est Liber pater – in cuius mysteriis vannus est, quia, ut diximus, animas purgat, unde et Liber ab eo, quod liberet, dictus est –, quem Orpheus a Gigantibus dicit esse discerptum.

672 *cf. fr. 333, vid. et. Macro. Somn. Scip. 1, 2 haec ipsa veritas per quaedam composita et ficta profertur, et hoc iam vocatur narratio fabulosa, non fabula, ut sunt ceremoniarum sacra, ut Hesiodi et Orphei quae de deorum progenie actuve narrantur ut mystica Pythagoreorum sensa referuntur*, vid. et. Linforth 231 || **2** Orphaici **E** : Orphici **C** | NOYAYKON **E** : NOINYNKON **C** || **7** ordiri] evehi **M** || **8-9** Orphei *om.* **M** || **9-10** intelligentes **N** || **10** quasi *om.* **M** || **11** se *om.* **LN** | redintegrari **LN** | emergens e (de **M**) corporibus **LN M** || **12** reformans **LN** | nullam *om.* **N** || **13** in sacris fabulam **L** | eius *om.* **MN**

673 *cf. Nilsson, The Dionysiac mysteries of the Hellenistic and Roman age, Lund 1957, 36ss | vid. et comm. ad fr. 59 || 2 autem om. R || 2-3 quod — pertinebant] quod apud antiquos sacra Liberi patris, quem nunc Isacchum vocant, ad purgationem animae pertinebant R : apud antiquos et quidem vocant rec. Stephanus | ad] via L || 3 ministeriis P || 4 dicturus iridis L | Tysiphone R | dilanti A : dilaniata VM || 5 nam Hiacus idem est Liber pater P : nam Iacchus et Liber pater idem est R | ministeriis P || 6 et om. L | dictus et A : dictus PL : dictus est et M || 6-7 agitantibus ML || 7 disceptum L*

674 T

SYNES. Dio 7 πολλοὶ μὲν – γὰρ – νάρθηκοφόροι, παῦροι δέ τε βάκχοι (cf. fr. 576 XII)· οὐδ' οὔτοι μέντοι διαρκῶς ἀνέχονται τῆς βακχείας, ἀλλὰ νῦν μὲν ἐν τῷ θεῷ κεῖνται, νῦν δὲ ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ἐν τοῖς σώμασι, καὶ ἴσασιν ὄντες ἄνθρωποι, μικραὶ μερίδες τοῦ κόσμου, καὶ ἔχοντες ἀποκειμένους ζωὰς ἐλάττους, ἃς ὑποπτεύουσι καὶ προκαταλαμβάνουσιν, ὥς μὴ κινεῖντό τε καὶ 5 κατεξανίσταντο. ἢ τί αὐτοῖς οἱ κάλαθοι βούλονται; καὶ τὸ πλεγμάτια ἅττα μεταχειρίζεσθαι, εἰ μὴ πρῶτον μὲν ἐν τῷ τότε ἦσαν ἄνθρωποι, τοῦτ' ἔστιν ἐπιστροφὴν πρὸς τὰ τῇδε πεποιημένοι;

675 T

ALEX. LYCOR. c. Manich. 8, 8 Brinkmann οἱ ἐν τούτοις χαριέστεροι καὶ ἐλληρικῶν οὐκ ἄπειροι λόγων ἀναμνησκουσιν ἡμᾶς ἐκ τῶν οἰκείων, ἐκ μὲν τῶν τελετῶν τὸν κατατεμνόμενον Διόνυσον τῷ λόγῳ ἐπιφημίζοντες ὑπὸ τῶν Τιτάνων, καθάπερ λέγουσιν αὐτοὶ τὴν θεῖαν δύναμιν μερίζεσθαι εἰς τὴν ὕλην. ἐκ δὲ τῶν ποιητῶν τῆς Γιγαντομαχίας, ὅτι μὴδὲ αὐτοὶ ἠγνόησαν τὴν 5 τῆς ὕλης κατὰ τοῦ θεοῦ ἀνταρσιν.

676 T

(I) IULIAN. Or. 7, 12 (II 1, 60 Rochefort) φησὶ δὲ (sc. Iamblichus) ... (cf. fr. 550) τὸ γὰρ ἐν τοῖς μύθοις ἀπεμφαῖνον αὐτῷ τούτῳ προοδοποιεῖ πρὸς τὴν ἀλήθειαν II (II) SALLUST. de diis et de mund. 3, 4 ἀλλὰ διὰ τί μοιχείας καὶ κλοπὰς καὶ πατέρων δεσμὰ καὶ τὴν ἄλλην ἀτοπίαν ἐν τοῖς μύθοις εἰρήκασιν; ἢ καὶ τοῦτο ἄξιον θαύματος, ἵνα διὰ τῆς φαινομένης ἀτοπίας εὐθύς ἡ ψυχὴ τοὺς 5 μὲν λόγους ἡγήσῃται προκαλύμματα, τὸ δὲ ἀληθὲς ἀπόρρητον εἶναι νομίσῃ; II (III) GREGOR. Naz. Or. 4, 115 (276 Bernardi), pergit fr. 201 II ταῦτα ἐπεισκυκλείσθω τοῖς θαυμαστοῖς τῆς θεολογίας ἀκροαταῖς, εἰτ' ἐπινοείσθω τούτοις ἀλληγορήματα καὶ τερατεύματα· καὶ τῶν προκειμένων ἐκπίπτων ὁ λόγος εἰς βάραθρα χωρεῖτω, καὶ κρημνοὺς θεωρίας οὐκ ἐχούσης τὸ στάσιμον. 10

674 2 οὕτω vel οὕτως § I μέντοι om. C add. C² II 3 σώμασιν A II 4 ὑποκειμένους § II 5 τε om. § II 6 κατεξανίσταντο § I τὸ] τὰ § I πραγμάτια vel πλασμάτια § I πλεγμάτια τα C I ἅττα A II 7 μεταχειρίζονται § I ἐν τῷ τότε] ἐν ὅτι S II 8 ποιοῦμενοι A β

675 cf. Lob. 710ss

676 cf. Iulian. in matr. deor. 10, 170a οἱ παλαιοὶ τῶν ὄντων αἰεὶ τὰς αἰτίας ... ζητοῦντες ὑφ' ἡγεμόσι τοῖς θεοῖς, ἔπειτα εὐρόντες ἐσκέπασαν αὐτὰς μύθοις παραδόξοις, ἵνα διὰ τοῦ παραδόξου καὶ ἀπεμφαίνοντος τὸ πλάσμα φωραθὲν ἐπὶ τὴν ζήτησιν ἡμᾶς τῆς ἀληθείας προτρέψῃ II 8 θαύμασι τοῖς R II 9 ἀλληγορήματα καὶ τεράτευμα S p. c. PCR

677 T (T. 238 + 239 + 240 K.)

(I) DAMASC. De princ. 123 (III 159, 17 Westerink) ἐν μὲν τοίνυν ταῖς φε-
 ρομέναις ταύταις ῥαψωιδίαις Ὀρφικαῖς ἢ θεολογία <τοιάδε τις ἐστίν ἢ
 περὶ τὸ νοητόν, ἣν καὶ οἱ φιλόσοφοι διερμηνεύουσιν, *plura invenies in fr. 96 II*
 (II) PROCL. in Plat. Tim. I 314, 28 Diehl, *plura invenies in fr. 240 VII* ὥς καὶ
 5 τοῦτο ἀποδέδεικται τῷ ἡμετέρῳ καθηγεμόνι (sc. Syriano) δαιμονίως ἐν
 ταῖς Ὀρφικαῖς συνουσίαις II (III) SUDA s. v. Συριανός (IV 478, 23 Adler) ...
 ἔγραψεν ... εἰς τὴν Ὀρφέως Θεολογίαν βιβλία δύο ... Συμφωνίαν Ὀρφέως,
 Πυθαγόρου, Πλάτωνος περὶ τὰ Λόγια βιβλία δέκα II (IV) MARIN. Vit. Procl. 26,
 3 (30 Saffrey-Segonds) τῆς δὲ Ὀρφικῆς καὶ Χαλδαϊκῆς θεολογίας στοιχεῖα
 10 ἅττα καὶ οἶονεῖ σπέρματα παρὰ τοῦ διδασκάλου λαβὼν διὰ τὸ μὴ φθῆναι
 καὶ ἐν τοῖς ἔπεσιν αὐτῷ συγγενέσθαι (προέθετο μὲν γὰρ ἐξηγήσασθαι
 αὐτῷ τε καὶ τῷ ἐκ τῆς Συρίας φιλοσόφῳ {καὶ διαδόχῳ} Δομνίνῳ θατέρα
 τούτων, ἦτοι τὰ Ὀρφέως ἢ τὰ Λόγια, καὶ αἵρεσιν αὐτοῖς προὔτεινε τῶν

677 2 <τοιάδε Kroll : δὲ A : <ῆ>δε Die. II 3 οἱ φιλόσοφοι] i. e. Syrianus et Proclus, fort. et. Iamblichus; cf. Suda (III) Syriani εἰς τὴν Ὀρφέως Θεολογίαν βιβλία δύο et Συμφωνίαν Ὀρφέως κτλ., vel Συμφωνίαν opera quae ut videtur eadem sunt atque αἱ Ὀρφικαὶ συνουσίαι a Proclo (II) et τὰ εἰς Ὀρφέα αὐτοῦ ὑπομνήματα a Marino (IV) laudata; 'très probablement, les commentaires de Syrianus, augmentés des notes marginales de Proclus se trouvaient à l'école d'Athènes à la disposition de Damascius ... le thème de l'accord entre la philosophie de l'intelligible et l'orphisme ... avait été traité dans plus d'un ouvrage' Westerink—Combès ad loc. p. 229 adn. 8, cf. et. Praechter, Byz. Zeitschr. 26, 1926, 253ss (= Kleine Schriften, Hildesheim-New York 1973, 222ss); Saffrey-Westerink, Introd. Procl. Theol. Plat. LVII; West, Orphic Poems 227s; Masullo ad Marin. Vit. Procl. 668s; Faraggiana in: Pépin—Saffrey, Proclus lecteur et interprète des anciens, 1987, 22s; Brisson, ibid. 48ss; eund. in: Tortorelli—Storchi—Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 243s; Saffrey-Segonds ad Marin. Vit. Procl. 26, 16, p. 146: 'la Théosophie de Tübingen, § 50, p. 32-33 Erbse, nous fait connaître un long oracle ... orphique ... [fr. 245], que Syrianus citait dans ses poνήματα' et ad 27, 16 p. 151s adn. 7: 'c'est le même ouvrage (sc. Εἰς τὴν Ὀρφέως θεολογίαν Syriani et Procli), d'abord composé par Syrianus, ensuite revu, corrigé et augmenté par Proclus, qui était conservé dans l'école néoplatonicienne d'Athènes et qui, donc, était légitimement attribué aux deux auteurs' II 6-8 cf. Praechter, loc. laud. II 7 Συμφωνία GM cp. V II 8 τῶν λογίων ed. Kusteri II 10 μὴ] μὴδὲ (sic) L II 12 αὐτῷ om. C I {καὶ διαδόχῳ} secl. Saffrey-Segonds (monentibus Tannery, Rev. ét. gr. 19, 1906, 360ss, Hultsch, Introd. Theol. Plat. I, pp. XVIIs, et O'Meara, Pythagoras Revived, Oxford 1989, 143ss) I Δομνίνῳ] cf. Jones-Martindale-Morris, The Prosopography of the Later Roman Empire, Cambridge 1971-1992, II s.v. Domninos 4); Segonds, s. v. Domninus de Larissa, in: Goulet, Dictionnaire des Philosophes Antiques, II, Paris 1994; Romano, Domnino di Larissa, Catania 2000, Saffrey-Segonds ad loc.

ἐτέρων· ἐπειδὴ δὲ οὐ συνηχέθησαν οὐδὲ τὰ αὐτὰ εἴλοντο ἀμφοτέροι, ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν τὰ Ὀρφῆως, ὁ δὲ ἡμέτερος τὰ Λόγια, τοῦτό τε αὐτὸ διεκώλυ- 15
 σε καὶ τὸ μὴ πολὺν ἐπιβιώναι χρόνον τὸν μέγαν Συριανόν), λαβὼν δ' οὖν, ὡς εἴρηται, παρὰ τοῦ καθηγεμόνος τὰς ἀφορμὰς, καὶ μετ' ἐκείνων τοῖς τε εἰς Ὀρφῆα αὐτοῦ ὑπομνήμασιν ἐπιμελῶς ἐντυγχάνων καὶ τοῖς Πορφυρίου καὶ Ἰαμβλίου μυρίοις ὅσοις εἰς τὰ Λόγια καὶ τὰ σύστοιχα τῶν Χαλδαίων συγγράμματα, αὐτοῖς τε τοῖς θείοις Λογίοις ἐντρεφόμενος ... 27, 1 (32 20
 Saffrey-Segonds) ἀναγιγνώσκων δὲ ἐγὼ ποτε παρ' αὐτῶι τὰ Ὀρφῆως, καὶ οὐ μόνον τὰ παρὰ τῶι Ἰαμβλίῳ καὶ Συριανῶι ἀκούων ἐν ταῖς ἐξηγήσεσιν, ἀλλὰ πλείω τε ἅμα καὶ προφύεστερα τῇ θεολογίᾳ, ἤτησα τὸν φιλοσόφον κτλ II (V) SUDA s. v. Σαραπίων (IV 324, 20 Adler = DAMASC. Vit. Isidor. fr. 41 p. 37 et 287, p. 231 Zintzen) διὸ μόνον σχεδὸν τὸν Ὀρφῆα ἐκέκτητο καὶ ἀνε- 25
 γίνωσκεν, ἐρωτῶν ἐφ' ἐκάστοις ἀεὶ τοῖς παραπίπτουσι ζητήμασι τὸν Ἰσίδωρον, ἄκραν, ὥς εἰπεῖν, ἐπιστήμην ἐν θεολογίᾳ προβεβλημένον· ὃν μόνως ... [cf. fr. 217] ὃς οὕτω μὲν κατεφρόνει χρημάτων, ὥστε κεκτῆσθαι μηδοτιοῦν ἢ μόνον β' ἢ γ' βιβλία· ὧν ἦν καὶ ἡ Ὀρφῆως ποίησις II (VI) HIEROCLES PLATON. De pron. ap. Phot. Bibl. 214, 173a 15 (III 129, 15 Henry) ὁ δὲ ε' (sc. λόγος τοῦ βι- 30
 βλίου Ἰεροκλέους) εἰς Ὀρφῆα καὶ Ὅμηρον, καὶ ὅσοι ἄλλοι πρὸ τῆς Πλάτωνος ἐπιφανείας ἐγνωρίζοντο, τὴν Πλατωνικὴν περὶ τῶν προκειμένων φιλοσοφίαν ἀνάπτει II (VII) PHOT. Bibl. 242, 344b 2 (VI 32, 42 Henry = DAMASC. Vit. Isidor. Epit. 126, p. 170 Zintzen) πρὸς δὲ τὴν Ὀρφικὴν τε καὶ Χαλδαϊκὴν {τὴν} ὑψηλοτέραν σοφίαν, <τὴν> καὶ τὸν κοινὸν φιλοσοφίας νοῦν ὑπεραίρουσαν, ἔτι 35
 μᾶλλον ἐλείπετο (sc. ὁ Ἀσκληπιόδοτος) II (VIII) MARIN. Vit. Procl. 22, 15 (26 Saffrey-Segonds) κατὰ ταύτην δὲ ἐνεργῶν ὁ φιλόσοφος (sc. Proclus), πᾶσαν μὲν θεολογίαν ἑλληνικὴν τε καὶ βαρβαρικὴν καὶ τὴν μυθικοῖς πλάσμασιν ἐπισκιαζομένην κατείδε τε ραϊδίως καὶ τοῖς ἐθέλουσι καὶ δυναμένοις συν- ἐπεσθαι εἰς φῶς ἡγάγεν, ἐξηγούμενός τε πάντα ἐνθουσιαστικώτερον καὶ 40
 εἰς συμφωνίαν ἄγων II (IX) SUDA s. v. Πρόκλος (IV 210, 8 Adler) ἔγραψε ... Εἰς

146 II 14 δὲ om. L I συνήχθησαν L : συνήχθησαν Boissonade I αὐτὰ] αὐτῶν C II 15 ὁ δὲ ἡμέτερος τὰ Λόγια] 'le choix de Proclus montre qu'il tenait déjà les Oracles Chaldaïques pour plus précieux que les Orphica' Saffrey-Segonds ad loc. 146 I αὐτὸ] αὐτῇ C II 17 τε om. C II 18 τοῖς Πορφυρίου – 19 τὰ Λόγια] cf. Saffrey-Segonds ad loc., 147 adn. 7 II 20 λόγοις ἐντρεφόμενος C II 21 αὐτῶν C II 22 τὰ om. C II 28 μὲν om. V II 34-35 τὴν transp. Zintzen II 38 ἑλληνικὴν – πλάσμασιν] cf. Saffrey-Segonds ad loc. 139 adn. 5 I μυθικοῖς πλάσμασιν] cf. Procl. in Crat. 55, 19 Pasquali ἡμᾶς δ' ἀναδιδάξῃ καὶ τὰ μυθικὰ πλάσματα πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἐπανάγειν ὡς προσήκει περὶ θεῶν καὶ τὴν φαινομένην τερατολογίαν εἰς ἐπιστημονικὴν ἐννοιαν ἀναπέμ- πειν, Theol. Plat. I 4 (I 21, 4 Saffrey-Westerink) al., Phil. Opif. mund. 170, 'l'ex- pression ... est toute faite' Saffrey-Segonds ad loc. II 39 – 40 τοῖς ἐθέλουσι – συν- ἐπεσθαι] cf. Plat. Phaedr. 247a ἔπεται δὲ ὁ ἀεὶ ἐθέλων τε καὶ δυνάμενος, cf. Saffrey-Segonds ad loc. 139 adn. 6 II 39 δυναμένοις τε L II 41 εἰς συμφωνίαν] 'si allu-

V. FRAGMENTA ORPHICA

τὴν Ὀρφείως Θεολογίαν, Συμφωνίαν Ὀρφείως, Πυθαγόρου, Πλάτωνος περὶ τὰ
 Λόγια βιβλία ι' || (X) PROCL. Theol. Plat. IV 23 (IV 69, 12 Saffrey-Westerink)
 καὶ οὗτος τοῖνον ἐν τοῖς τῆς Συμφωνίας γράμμασιν καὶ μετὰ τούτου τῷ
 45 προειρημένῳ σοφῷ τὴν ὑπουράνιον ἀψίδα διαστέλλουσι τῆς οὐρανίας διακο-
 σμήσεως, διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων πολλῶι δὴ τι κατὰ τὴν θεωρίαν || (XI)
 MARIN. Vit. Procl. 20, 11 (24 Saffrey-Segonds) καὶ ὁ γ' ἔτι τούτου παραδοξό-
 τερον, ὅτι καὶ μνήμην εἶχε (sc. Proclus) τῶν λεγομένων, καίτοι τῶν ἀνθρωπί-
 νων σχεδὸν ἀπάντων ἐπιλελησμένος, ἐπιβρισάσης αὐτῷ τῆς παρέσεως. ἀρ-
 50 χομένων γὰρ ἡμῶν ὑμνεῖν, ἐκεῖνος ἀνεπλήρου τοὺς ὕμνους καὶ τῶν Ὀρφικῶν
 ἐπῶν τὰ πλεῖστα· καὶ γὰρ ταῦτα ἔστιν ὅτε παρόντες ἀνεγιγνώσκομεν ||
 (XII) MARIN. Vit. Procl. 27, 16 (32 Saffrey-Segonds) καὶ ἐγένετο καὶ εἰς Ὀρ-
 φέα αὐτοῦ σχόλια καὶ ὑπομνήματα στίχων οὐκ ὀλίγων, εἰ καὶ μὴ εἰς πᾶσαν
 τὴν θεομυθίαν ἢ πᾶσας τὰς Ῥαψωιδίας ἐξεγένετο αὐτῷ τοῦτο ποιῆσαι ||
 55 (XIII) PROCL. in Plat. Remp. I 81, 28 Kroll εἰ δὲ δεῖ τῶν μυθικῶν πλασμάτων
 ἄλλως μὲν τοὺς νομοθέτας ἐφάπτεσθαι καὶ τὰς ἀτελεστέρας ἔξεις θερα-
 πεύειν ἐπιχειροῦντας, ἄλλως δὲ τοὺς ἐνθεαστικαῖς ἐπιβολαῖς τὴν ἄρρητον
 τῶν θεῶν οὐσίαν τοῖς ἔπεσθαι πρὸς τὸ ἄναπτες τῆς θεωρίας δυναμένοις ἐν-
 δεικνυμένους, οὔτε τὰς Ἑφαιστου ρίψεις ἀπορήσομεν ἀνάγειν εἰς τὴν περὶ
 60 θεῶν ἀνέλεγκτον ἐπιστήμην οὔτε τοὺς Κρονίους δεσμούς οὔτε τὰς Οὐρανοῦ
 τομὰς κτλ || (XIV) PROCL. Theol. Plat. I 4 (I 20, 6 Saffrey-Westerink) ἔστι δὲ
 ὁ μὲν διὰ τῶν συμβόλων τὰ θεῖα μνηύειν ἐφιέμενος Ὀρφικὸς καὶ ὅλως τοῖς
 τὰς θεομυθίας γράφουσιν οἰκείος. ὁ δὲ διὰ τῶν εἰκόνων Πυθαγόρειος, ...
 (I 21, 13) τῶν δέ γε παλαιῶν ποιητῶν τραγικώτερον συντιθέναι τὰς περὶ
 65 τῶν θεῶν ἀπορρήτους θεολογίας ἀξιούντων καὶ διὰ τοῦτο πλάνας θεῶν καὶ
 τομὰς καὶ πολέμους καὶ σπαραγμούς καὶ ἀρπαγὰς καὶ μοιχείας καὶ πολλὰ
 ἄλλα τοιαῦτα σύμβολα ποιουμένων τῆς ἀποκεκρυμμένης παρ' αὐτοῖς περὶ
 τῶν θεῶν ἀληθείας || (XV) PROCL. in Plat. Parmen. 801, 14 Cousin καὶ πολ-
 λὰ ἂν τις ἄλλα περὶ τὴν ἐξήγησιν τῶν θεῶν τούτων νοημάτων βαθύνας

de alla fede di Proclo nell'accordo tra la teologia razionale e le verità rivelate dalle
 antiche religioni' Masullo ad loc. 139; 'l'ambition d'accorder toutes les théologies a
 été inaugurée et pratiquée par Syrianus' Saffrey-Segonds ad loc. 140 adn. 8; cf. et.
 Saffrey in: Bos-Meijer, On Proclus and his Influence in Mediaeval Philosophy, Lei-
 den 1992, 35ss || 44 τῷ – 45 σοφῷ P^x: τῷ – σοφῷ P || 50-51 τῶν Ὀρφικῶν ἐπῶν]
 i.e. Rhapsodiarum, cf. Saffrey-Segonds ad loc. 135 adn. 6 || 51 ἀνεγιγνώσκομεν] 'les
 étudiants qui lisent à haute voix devant le professeur' Saffrey-Segonds ad loc. 136
 adn. 7 || 52 κα² om. C || 54 θεομυθίαν] 'θεομυθία n'est pas un titre d'ouvrage mais
 désigne la théologie mythique d'Orphée. cf. Hermias, In Phaedr., p. 28. 26 ..., Pro-
 clus, In Tim. III, p. 223. 16 [= fr. 288 II]; Theol. Plat. I 4, p. 22. 13' Saffrey-Segonds
 ad loc. 152 adn. 8 || 56 τὰς νομοθέτας Des Places | καὶ del. Des Places || 61ss cf.
 adn. Saffrey-Westerink ad loc. p. 137s; cf. et. Ioann. Philopon. De aetern. mundi 635,
 10ss. Rabe || 62 τοῖς] τῆς V || 63 οἰκείως V

θεωρήσειεν· ἀλλὰ νῦν τόγε τοσοῦτον ἐν τῷ παρόντι ληπτέον ὅτι καὶ οἱ 70
 θεοὶ ταῖς τοῦ Πλάτωνος ἐπιβολαῖς ἐμαρτύρησαν, ιδέας τε καλέσαντες τὰς
 νοεράς ταύτας αἰτίας καὶ κατ' αὐτὰς τετυπῶσθαι τὸν κόσμον εἰπόντες. εἰ
 τοίνυν καὶ οἱ λόγοι πείθουσιν ἡμᾶς πρὸς τὴν περὶ τούτων ὑπόθεσιν, καὶ οἱ
 σοφοὶ περὶ αὐτῶν συνηνέχθησαν, Πλάτων, Πυθαγόρας, Ὀρφεύς, καὶ οἱ θεοὶ
 τούτοις ἐναργῶς ἐμαρτύρησαν, σμικρὰ φροντιστέον τῶν σοφιστικῶν λόγων 75
 αὐτῶν ὑφ' ἑαυτῶν ἐληλεγμένων, οὐδὲν ἐπιστημονικὸν οὐδὲ ὑγιὲς λεγόντων ἢ
 (XVI) PROCL. in Plat. Tim. II 146, 18 Diehl, pergīt fr. 311 I εἰκότως δὴ οὖν καὶ ὁ
 Πλάτων ἀμέριστον οὐσίαν ἀπεκάλεσε τὴν προσεχῶς ὑπὲρ ψυχὴν καὶ ὡς συν-
 τόμως εἰπεῖν τὸν μεθεκτὸν ὑπὸ ψυχῆς νοῦν, τοῖς Ὀρφικοῖς ἐπόμενος μύθοις
 καὶ οἷον ἐξηγητῆς τῶν ἐν ἀπορρήτοις λεγομένων εἶναι βουλόμενος ἢ (XVII) 80
 DAMASC. De princ. 89 (II 212, 13 Westerink) ἔχοι δ' ἂν τις ἐκατέραι ὑποθέσει
 μαρτύρια ἐπαγαγεῖν ἀπὸ τῶν θεολογιῶν, ἀπὸ μὲν τῆς Χαλδαϊκῆς τε καὶ Ὀρ-
 φικῆς βεβαιῶν τὴν δευτέραν, ἀπὸ δὲ τῆς Αἰγυπτίας καὶ τῆς Φοινίκων τὴν
 προτέραν. τὸ μὲν οὖν ἀληθὲς αὐτοὶ ἂν εἶδείεν οἱ θεοὶ· ἡμῖν δὲ μέχρι τοῦδε
 διηπορήσθω περὶ τούτων· τάχα γὰρ ἂν καὶ αὐτοὶ αὐτῶν ποιησόμεθα τινα 85
 ζήτησιν ἢ (XVIII) PROCL. in Plat. Remp. I 1, 21 Kroll τίνες οἱ παρὰ τοῖς θεο-
 λόγοις θεομαχίας διάφοροι τρόποι, τὴν ἐν αὐτῇ ἀπόρρητον ἀλήθειαν εἰς
 φῶς ἄγοντες, cf. I 89, 25

de Orphica religione cum aliis confusa
 vel de iis quae nostra aetate syncretismi vocantur
 (frr. 678-679a)

Orphica religio saepe cum aliis confusa videtur (qua de causa difficillimum est Orphicam doctrinam distinguere a Pythagorica, Eleusinia et al.), recentiori-
 bus saeculis et. confunditur cum Mithrae religione (cf. anaglyphum Mutinense et aliud simile Bercovicij [hodie Housesteads] inventum, de quibus vid. comm. ad fr. 80, et Orpheia Mithrae simillimum Iyam in ara ponentem nunc in museo Lateranense adservatum, de quo cf. Ficker, Altchristliche Bildwerke des Lateran n. 156; Mariucchi, Monum. del mus. Cristiano Pio-Lateranense, 1910, 19; Leclercq, Manuel d'archéologie Chrétienne, 1907, I, 127; Cumont, Rev. Hist. Rel. 109, 1934, 63ss) et partim cum Iudaica (cf. et. frr. 368-378 et 620), cum Christiana et cum Solis religione (cf. frr. 536ss) | cf. Clem. Alex. Paed. 3, 11, 59, 2 (fr. 1089 et comm. ad loc.) αἱ δὲ σφραγίδες ἡμῖν ἔστωσαν ... λύρα μουσικῆ, ἣ κέχρηται Πολυκράτης, vid. et. Euseb. Laud. Const. 14, 1 (242, 17 Heik. = fr. 1090), qui Orphei musices vim cum verbo divino comparat | de icon. Christiana qua Orpheus repraesentatur cf. Guthrie, Orpheus 249ss; Friedman, Orphée au Moyen Âge, Fribourg-Paris 1999, 45ss; Garezu, Orpheus, LIMC VII 1 (1994) 164ss; Roessli, Arch. Bob. 25, 2003, 79ss

V. FRAGMENTA ORPHICA

678 T

INSCR. saec. III p. C. n. ut vid., Romae reperta, ap. Vermaseren, Corp. Inscr. Mon. Rel. Mithr. 475, prim. ed. Cumont, Rev. Hist. Rel. 109, 1934, 63ss Δὺ Ἥλίῳ Μίθρῳ Φάνητι ἱερεὺς καὶ πατήρ.

679 T (T 150 K.)

(I) TITULUS in lapide signatorio saec. III/IV p. C. n. crucifixum, lunam septemque stellas repraesentante (prim. ed. Furtwängler, Beschreibung der geschnittenen Steine im Antiquarium, Berlin 1896, n. 8830; vid. et. Wulff, Königliche Museen zu Berlin. Altchristliche und mittelalterliche, byzantinische und italienische Bildwerke I, Berlin 1905, 234 n. 1146, tab. 56; Boulanger, Orphée, Paris 1925, 7; Zahn, "Αγγελος 2, 1926, 62s; Reid, ibid. 63-68; Guthrie, Orpheus, 265s; Rahner in: Campbell (ed.), The Mysteries. Papers from the Eranos year-books II, New York 1955, 379; Mastrocinque, Zeitschr. Pap. Epigr. 97, 1993, 16ss; Pailler, Lettre de Pallas 2, 1995, 11; Fol in: Fol et al., Ancient Thrace, Sofia 2000, 220; cf. SEG 43, 1993, n. 677 (p. 229s); 45, 1995, n. 1488 (p. 398) Ὀρφέος (i.e. Ὀρφεύς) Βακκικός II (II) tres gemmas cum eodem titulo (in duabus Βακκικός inscriptum) edidit Mastrocinque, l. laud. 19 et 21

679a T

inscriptio in quattuor lateribus sigilli quadrati in anulo aureo saec. V p. C. n. ignotae originis (Scutari sec. ed. pr., at incertum est utrum Üsküdar an Shkodër q. voc. sit), in Mus. Britann. servato. in eo Orpheus fidibus canens, serpens arboris stirpem amplexus et animalia incerta duo iacentia repraesentantur, prim. ed. Dalton, Catalogue of Early Christian Antiquities ... in the Department of British and mediaeval antiquities ... of the British Museum, London 1901, 20 (n. 123), cf. et. Godwin, Mystery Religions in the Ancient World, London 1981, 145 (n. 110)

678 cf. et. Bidez-Cumont, Les mages hellénisés, Paris I, 1938, 97; Guthrie, Orpheus 278; West, Orphic Poems 253ss, qui cft. Iulian. Or. 4, 136a εἰς Ζεὺς, εἰς Αἶδης, εἰς Ἥλιος, εἰς τε ("Ἥλιός ἐστι cod.) Σάραπισ, Turcan, Mithra et le Mithracisme, Paris 1993, 64

679 multa de imaginis interpretatione disputaverunt viri docti; vid. quae acerrime disseruit Mastrocinque l. laud.

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

1 ΣΦΡΑΓΗΣΟΙ | 2 ΟΑΝΟΥΤΟ | 3 ΥΑΓΗΟΣΤΕ | 4 ΦΑΝΗΤΟΥ

679a 1-3 σφραγῆς Ολοάνου τοῦ ἀγῆρου (i.e. σφραγῆς Ἰωάννου τοῦ ἀγίου) Dalton | 'it seems to assimilate Orpheus with St. John ... certainly the theology of St. John ... is most readily reconciled with the highest pagan doctrines [i. e. Orphica]' Godwin || **3-4** in fine lin. 3 ΣΤΕ Dalton (qui legit στεφανητου i. e. στεφανίτου): Υ et Φ in init. lin. sec. Godwin, qui legit αηου φθανη, putans to initium inscriptionis esse, quod mihi quidem non verisimile videtur || 'the seal probably comes from syncretistic Christian circles in which Orpheus was recognized as the preeminent "saint" of the pagan world' Godwin

VI. HYMNI ET EPIGRAMMATA

VI. HYMNI ET EPIGRAMMATA (frr. 680-706)

hymni (frr. 680-705)

praeter Hymnos recentioris aetatis a Quandt et a Ricciardelli editos, Orpheo tribuuntur alii quoque Hymni maioris aetatis, quod iniuria addubitat Linforth 29 (quamquam non semper facile distingui potest utrum ὕμνος sit verus hymnus vel generaliter ‘carmen’ significet, de quo cf. Càssola, *Inni omerici*, Milano 1975, X-XII) | ὕμνους Orphicos laudant Derv. commentator et Philodem. (cf. fr. 398); et. carmen theogonicum (frr. 2ss) Derv. commentator ‘hymnum’ vocat, cf. col. VII 2 (fr. 2) ὕμνον [ὕγ]λῃ καὶ θεμ[ι]τὰ λέγο[ν]τα, vid. et. Hymnos in Cererem (frr. 379ss), in Bacchum-Solem (frr. 538ss) et illos in Iovem Theogoniis inclusos (cf. fr. 31 et 243) | West, *Orphic Poems* et. de aliis hymnis agit, cf. p. 265 de frr. 38-39 Kern (= frr. 361-362) ‘apparently from a hymn to the Muses, which may have formed the proem to a longer poem’, cf. ad loc.; p. 267 de fr. 200 Kern (fr. 258) ‘from a hymn, or a hymnic passage in R[hapsodies]?’ cf. et. Wünsch, *Hymnos*, RE IX 1 (1914) 171s; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2916ss; Morand, *Études sur les Hymnes orphiques*, Leiden-Boston-Köln 2001, 89s | de Hymnis cf. et. Guthrie, *Orpheus* 12: Ziegler, *Orphische Dichtung*, RE XVIII 2 (1942) 1414s; West, *Orphic Poems* 35s; Bernabé in: Sfameni (ed.), *Destino e salvezza*, Cosenza 1998, 45

hymnorum Orphicorum priscae aetatis testimonia (frr. 680-686)

680 T (T 59 K., 4 [A 13] C.)

EUR. Alc. 357-359

εἰ δ’ Ὀρφέως μοι γλῶσσα καὶ μέλος παρῆν,
ὥστ’ ἡ κόρην Δήμητρος ἡ κείνης πόσιν
ὕμνοισι κηλήσαντά σ’ ἐξ Ἄιδου λαβεῖν, κτλ. *plura invenies in fr. 980.*

680 358 ὥστ’ ἡ Reiske : ὡς τὴν codd. | cf. Morand, *Études sur les Hymnes orphiques*, Leiden-Boston-Köln 2001, 89

681 T (12 K., 4 [A 52] C.)

PLAT. Leg. 829d μηδέ τινα τολμᾶν αἰδεῖν ἀδόκιμον μοῦσαν {μη κρινάντων τῶν νομοφυλάκων}, μηδ' ἂν ἡδίων ἦι τῶν Θαμύρου τε καὶ Ὀρφείων ὕμνων.

682 T (304 K.)

PAUS. 9, 30, 12 τοὺς Ὀρφέως ὕμνους οἶδεν ὄντας ἕκαστόν τε αὐτῶν ἐπὶ βραχύτατον καὶ τὸ σύμπαν οὐκ ἐς ἀριθμὸν πολὺν πεποιημένους, *plura invenies in fr. 531 II*.

683 T (306 K.)

(I) MENAND. RHET. 333, 12 (6 Russell-Wilson) φυσικοὶ (sc. ὕμνοι) δ' ὁποίους οἱ περὶ Παρμενίδην (28 A 20 D.-K.) καὶ Ἐμπεδοκλέα (31 A 23 D.-K.) ἐποίησαν, τίς ἢ τοῦ Ἀπόλλωνος φύσις (cf. 31 A 1 D.-K. et fr. 97 Wright [=31 B 134 D.-K.]), τίς ἢ τοῦ Διὸς (fr. 7 Wright [= 31 B 6, 2 D.-K.]?) παρατιθέμενοι. καὶ οἱ πολλοὶ τῶν Ὀρφέως τούτου τοῦ τρόπου II (II) MENAND. RHET. 337, 24 (14 R.-W.) καὶ οἱ φυσικώτεροι ποιηταί, ὧν ἐπεμνήσθημεν, πραγματείας ὅλας κατέθεντο. εὐχῆς δὲ οὐδέν τι πάνυ χρηρὲς ἐπὶ τούτων. ἐπιτηρεῖν δὲ χρὴ καὶ μὴ εἰς τὸν πολὺν ὄχλον καὶ δῆμον ἐκφέρειν τοὺς τοιούτους ὕμνους· ἀπιθανώτεροι γὰρ καὶ καταγελαστικώτεροι τοῖς πολλοῖς φαίνονται.

681 1-2 μὴ – νομοφυλάκων secl. England II 2 ὕμνων] de veris Orphei hymnis sec. Guthrie, Orpheus 12 : repugnavit Linforth 29, dubitavit Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1415, cf. et. West, Orphic Poems 265 'Orpheus as a legendary singer on divine subjects' : at Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 45, haud excludere vult Orphei hymnos exstitisse Platonis temporibus, coll. P. Derveni col. VII 2 (fr. 2) ὕμνου [ὕγ]ῃ et XXII 11 (fr. 398 I) ἔστι δὲ καὶ ἐν τοῖς "Ὑμνοῖς εἰρ[η]μένον

683 cf. Lob. 390s; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2916; Russell-Wilson ad loc.; Morand, Études sur les Hymnes orphiques, Leiden-Boston-Köln 2001, 94s II 1 φυσικοὶ] 'peut-être parce qu'ils célébraient des divinités comme Ouranos, le Soleil, l'Océan etc.' Brisson II 5 οἱ πολλοὶ τῶν Ὀρφέως] 'the reference is a more general one to the mass of "Orphic" literature, esp. ἱεροὶ λόγοι' Russell-Wilson ad loc. : at cf. adn. ad fr. 681 II 9 fort. καταγελαστότεροι edd.

VI. HYMNI ET EPIGRAMMATA

684 T (307 K.)

ARISTID. Or. 41, 2 Keil, cf. fr. 328 I τοὺς μὲν οὖν τελέους ὕμνους τε καὶ λόγους περὶ Διονύσου Ὀρφεὶ καὶ Μουσαίῳ παρῶμεν καὶ τοῖς ἀρχαίοις τῶν νομοθετῶν (Plat. Leg. 665a): αὐτοὶ δὲ ὥσπερ εἰ συμβόλου χάριν ὥς οὐ τῶν ἀμυήτων ἄρ' ἦμεν, συμμέτρῳ τῇ φωνῇ προσείπωμεν τὸν θεόν· πάντως δὲ
5 καὶ μήκη καὶ βραχύτητες καὶ ὅτι οὖν τῶν ἐν τῇ φύσει φίλον αὐτῷ.

685 T (p. 318 K.)

(I) SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 10 Adler), *plura invenies in fr. 1018 IV* "Ὑμνους (sc. ἔγραψε) || (II) SCHOL. Lycophr. Alex. (3, 29 Scheer) γράφει δὲ ὁ Ὀρφεύς χωρὶς τῶν ἀστρολογικῶν (fr. 720) καὶ ὕμνους εἰς Δία (fr. 243 V) καὶ τοὺς λοιπούς || (III) CONST. LASCARIS Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 77 (35
5 Martínez Manzano), *plura invenies in fr. 1018 VI* κατέλιπε (sc. Ὀρφεύς) ... ὕμνους διαφόρους εἰς θεούς.

686 T (245 K.)

CYRILL. ALEX. c. Iulian. 1, 35 (174 Burguière-Eveux), *plura invenies in fr. 373* Ὀρφέα μὲν οὖν τὸν Οἰάγρου, ... φασὶ φθάσαι μὲν τὴν Ὀμήρου ποιήσιν, ... ᾧδᾶς δὲ καὶ ὕμνους τοῖς ψευδωνύμοις ἐξυφῆναι θεοῖς καὶ οὐκ ἀθαύμαστον ἐπὶ τούτῳ τὴν δόξαν εἶλιν.

684 cf. Lob. 391 | hymno in Bacchum-Solem (fr. 538-545) trib. Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2916s : at Aristid. de Hymnis generaliter loqui videtur || 4 ἄρ' εἴημεν Canter

685 3-4 καὶ τοὺς λοιπούς] 'bei den λοιποῖ hat er vielleicht an das uns erhaltene Hymnenbuch gedacht' Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1415, quod et. dici potest de Const. Lascaris loc.

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

versus Homerici an ex Hymnis Orphicis hausti?
(fr. 687-688)

687 F

Ἑρμῆ, Μαιάδος υἱέ, διάκτορε, δῶτορ ἑάων.

687 P. DERVENI saec. IV a. C. n. col. XXVI 2, cf. fr. 18 II δηλοῖ δὲ καὶ ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσι, ὅτι ἄγαθὸν σημαίνει [1]. sequitur fr. 688

687 θ 335 Ἑρμεία, Διὸς υἱέ, διάκτορε, δῶτορ ἑάων | α 84, Hes. Op. 68 Ἑρμείην ... διάκτορον (gen. μ 390 al., cf. B 103s)

687 primo hoc fr. et 236 ut Homeri locos tractaverunt viri docti (cf. ex. gr. Kapsomenos, Ἀρχ. Δελτ. 19, 1964, 21s; S. West, The Ptolemaic Papyri, Köln-Opladen 1965 [Pap Colon. III] 192s); 'klar ist' vertit δηλοῖ Burkert, Antike und Abendland 14, 1968, 96 ('it is clear' id., in: Laks et Most [edd.], Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1997, 168); 'es zeigt sich' Merkelbach, Zeitschr. Pap. Epigr. 1, 1967, 31 : at commentator non verbo δηλοῦται utitur sed δηλοῖ, quod plane de Orpheo alicubi quoque dicitur, cf. Böhme, Zeitschr. Pap. Epigr. 71, 1988, 25ss; eund., Emerita 57, 1989, 211ss, qui versum Homericum interpolatum esse a Lycomidis putat : potius 'antico fondo di versi esametrici' Funghi, Corpus dei Papiri filosofici greci e latini I 1, Firenze 1992, 574, cf. et. Obbink in: Laks et Most (edd.), Studies 41 adn. 4: 'the commentator ... seems to have regarded Orpheus as their author ... he held that Homer had borrowed these lines from Orpheus' poem'; Janko, Class. Phil. 96, 2001, 31 adn. 186: 'this verse must be by Orpheus too', cf. eund., Zeitschr. Pap. Epigr. 141, 2002, 52s; Betegh, The Derveni Papyrus, Cambridge 2004, 100 ('the Derveni author thinks that the author of these verses is Orpheus, too, even if these lines are not necessarily from the poem commented upon'); cautius Casadesús, Revisió de les principals fonts per a l'estudi de l'orfisme a l'epoca clàssica (Plató i el Papir de Derveni), Tesi Doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra 1995, 484; cf. et. Jourdan, Le Papyrus de Derveni, Paris 2003, 105 : δηλοῖ 'intransitive (frequently used in the papyrus); LSJ s. v. II' Tsants. per litteras | veri simile mihi videtur hoc fr. ex Hymno Orphico in Mercurium fluere | 'the contracted form Ἑρμῆς is rare in the Iliad and Odyssey ... apart from ξ 435 Μαιάδος is found only in the hymns, evidently a secondary variant' S. West, The Ptolemaic Papyri, loc. laud. | διάκτορε] cf. Chantraine, Dict. Étym. s. v. διάκτορος | ἑάων] cf. Hainsworth in ε 43; θ 325; Richardson in Ω 527-533 | de δῶτορ ἑάων cf. et sanscr. dātā; vāstinām | de verbis δηλώω et σημαίνω a commentatore adhibitibus cf. Lamedica, Atti del I seminario di studi sui lessici tecnici greci e latini, Messina 1991, 85ss

VI. HYMNI ET EPIGRAMMATA

688 F

δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείται ἐν Διὸς οὔδει
δώρων οἷα διδοῦσι, κακῶν, ἕτερος δέ τ' ἑάων.

e hymno in Bacchum? (fr. 689)

689 F

αὐτῇσι σταφυλῇσι μελαίνησιν κομώντες.

688 P. DERVENI saec. IV a. C. n. col. XXVI 5, pergit fr. 687 δηλοῖ δὲ καὶ ἐν τῷιδε·
[1-2]

689 ATHEN. 14, 653b σταφυλῆς δὲ μέμνηται, καίτοι δοκοῦντος τοῦ ὀνόματος
Ἀσιαγενοῦς εἶναι, Κράτης ἐν δευτέρῳ Ἀττικῆς Διαλέκτου (= fr. 68a Mette,
Parateresis p. 159, cf. Latte, Kl. Schr. 623s), ἐν τοῖς Ὑμνοῖς τοῖς ἀρχαίοις φάσκων
ἀντὶ τοῦ βότρουσ τὴν σταφυλὴν κεῖσθαι διὰ τούτων· [1]

688 Ω 527s δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείται ἐν Διὸς οὔδει / δώρων οἷα δίδωσι,
κακῶν, ἕτερος δὲ ἑάων | Plat. Resp. 379d ὡς δοιοὶ τε πίθοι κατακείται ἐν Διὸς
οὔδει / κηρῶν ἔμπλειοι, ὁ μὲν ἐσθλῶν, αὐτὰρ ὁ δειλῶν

689 Hes. Scut. 300 βριθόμενος σταφυλῇσι· μελάνθησάν γε μὲν αἶδε, cf. Σ 561,
ε 69, Quint. Smyrn. 10, 115, Nonn. Dion. 12, 183 al. σταφυλῇσι | Nonn. Dion. 13,
468 χθόνα Βακχεῖην σταφυληκόμον | Nonn. Dion. 29, 113 Σιληνὸς ... σταφυληκό-
μος (cf. 14, 188) | B 323 al. κομώντες

688 de fr. universo cf. comm. ad fr. 687, cf. et. Janko, Class. Phil. 96, 2001, 32
n. 187: ‘“(Orpheus) reveals it”, if these Homeric verses were reused in a Orphic
poem, just as the Homeric Hymn to Demeter was reused in the Orphic poem in Berlin
papyrus 13044’, cf. eund., Zeitschr. Pap. Epigr. 141, 2002, 52s) | versio Platonica et
verba philosophi l. laud. οὐκ ἄρα ... ἀποδεκτέον οὔτε Ὀμήρου οὔτ’ ἄλλου ποιητοῦ
κτλ nobis suadet ut locus communis fuisse (cf. et. Hes. Op. 90ss) et a pluribus poetis
tractatus esse possit || **1** κατακείται || **2** δέ τ’ ἑάων et. conl. Bentley in Ω 528 δὲ
ἑάων, at cf. Richardson ad Hom. loc.; vid. et. S. West, The Ptolemaic Papyri, Köln-
Opladen 1965 (Pap Colon. III) 193

689 de hoc fr. cf. et. Allen-Halliday-Sikes, Hom. Hymns 97 (fort. ex hymno I),
qui et. ex eodem hymno provenire posse putant Suda s. v. Θωύσσοιτες et credibile
argumentum proferunt, et West, Zeitschr. Pap. Epigr. 134, 2001, 8, qui fr. trib. et.
Hymno Homérico in Bacchum

690 F (338 K.)

υιὲ Διὸς μέγαλοιο, πάτερ Διὸς αἰγιόχοιο·.

690 CLEM. ALEX. Strom. 5, 14, 116, 1 ἤδη δὲ καὶ Ὅμηρος φαίνεται πατέρα καὶ υἷον διὰ τούτων, ὡς ἔτυχεν μαντείας εὐστόχου, λέγων· [laud. ι 410s et 275] καὶ πρὸ τούτου Ὀρφεὺς κατὰ τοῦ προκειμένου φερόμενος εἴρηκεν· [1]

690 Quint. Smyrn. 6, 259 υἱὰ Διὸς μέγαλοιο | Nonn. Dion. 22, 276 υιὲ Διός | θ 335, Hymn. Merc. 455 al., Hom. Hymn. 15, 9 Διὸς υιέ | Hymn. Apoll. 545, Hymn. Merc. 301 al., Hom. Hymn. 29, 7 Διὸς ... υιέ | Callim. fr. 253, 9 Διὸς υιέ[ς] | λ 604, Hes. Th. 952, fr. 25, 29 M.-W. al. παῖδα Διὸς μέγαλοιο | Hes. Scut. 371 παῖς τε Διὸς μέγαλου | Z 304 al., ζ 151 al. Διὸς κούρηι μέγαλοιο (cf. Hom. Hymn. 33, 9 Διὸς κούρους μέγαλοιο) | H 24, Hom. Hymn. 14, 2 Διὸς θυγάτερ μέγαλοιο (cf. Orph. Hymn. 70, 2 θυγατέρες μέγαλοιο Διός, 29, 1 θυγάτερ μέγαλου Διός) | I 502, Hes. Th. 81 Διὸς κούραι μέγαλοιο | Hes. Th. 76 θυγατέρες μέγαλου Διός | E 907 al., δ 27 al., Hes. Th. 708, Op. 4, Quint. Smyrn. 1, 502 al., Nonn. Dion. 20, 367 al. Διὸς μέγαλοιο (M 241, Hymn. Merc. 10, Apoll. Rhod. 1, 1315 al., Quint. Smyrn. 2, 524 al. μεγ. Δι.) | B 134, θ 82 al., Hes. Th. 465 Διὸς μέγαλου (Φ 187, Hes. Th. 29, Quint. Smyrn. 7, 531 al., Orph. Hymn. 32, 1 μεγ. Δι.) | Orph. fr. 778, 44 Ζηνὸς μέγαλου, cf. stelam sepulcralem saec. III a. C. n. Pheris repertam (fr. 466), 1 Ζηνὸς ... μέγαλου | Hymn. Ven. 27, Hes. Scut. 322 πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο | B 348 al., γ 42 al., Hes. Th. 25 al., Scut. 443, fr. 1, 2 M.-W. al., Hymn. Merc. 551, Hymn. Ven. 23, Hom. Hymn. 28, 7, Orph. Lith. 260 Διὸς αἰγιόχοιο | A 202 al., δ 762 al., Hes. Th. 13 al., Hymn. Merc. 183, Hymn. Ven. 8, Orph. Hymn. πρὸς Μουσ. 16 αἰγιόχοιο Διός | ι 275 Διὸς αἰγιόχου

690 cf. Lob. 455 qui “Palinodiae” trib. : ‘versum ex Διαθήκαις ... fluxisse non constat’ Kern ad loc., cf. West, Orphic Poems 35, qui recte admonuit ‘the Testament ... is addressed to Musaeus, not to God’ et putat hoc fr. ex eodem hymno atque 691 venire posse | de deo Saturno prob. loquitur ‘called Zeus’ son because the history in Rhapsodic theogony that Zeus swallowed the older gods and brought them forth again’ sec. West 35 adn. 107, coll. Orph. Hymn. 8, 13 Χρόνου (West : χρόνου Quandt) πάτερ, ἀθάνατε Ζεῦ || αἰγιόχοι L : corr. edd.

hymnus Iudaicus Alexandrinus, an idem atque fr. 690? (fr. 691)

691 F (248 K.)

Αιθέρος ἡδ' Ἀίδου, πόντου γαίης τε τύραννε,
ὅς βρονταῖς σείεις βριαρὸν δόμον Οὐλύμποιο·
δαίμονες ὃν φρίσσουνι, θεῶν δὲ δέδουκεν ὅμιλος·

691 CLEM. ALEX. Strom. 5, 14, 125, 1, cf. EUSEB. Praep. Ev. 13, 13, 52 πάλιν ὅταν εἴπηι (sc. Orpheus): [1-13] εἶτα ἐπιφέρει (ἐπιφέρει δὲ μετὰ ταῦτα Euseb. O), ῥητῶς παντοκράτορα ὀνομάζων τὸν θεόν· [14-16] διὰ μὲν τοῦ 'μητροπάτωρ' οὐ μόνον τὴν ἐκ μὴ ὄντων γένεσιν ἐμήνυσεν, δέδωκεν δὲ ἀφορμὰς τοῖς τὰς προβολὰς εἰσάγουσι τάχα καὶ σύζυγον νοῆσαι τοῦ θεοῦ· παραφράζει δὲ ἐκείνας τὰς προφητικὰς γραφάς, τὴν τε διὰ Ὡσηῆ ('Ἡσαίου Clem. Alex. cod.) 'ἐγὼ στερεῶν βροντὴν καὶ κτίζων πνεῦμα' (Amos 4, 13), οὐ αἱ χεῖρες τὴν στρατιάν τοῦ οὐρανοῦ ἐθεμελίωσαν (cf. Os. 13,4; Ps. 8,4; Is. 48, 13; Ierem. 19, 13), καὶ τὴν διὰ Μωυσέως· 'ἴδετε ἴδετε, ὅτι ἐγὼ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστι θεὸς ἕτερος πλὴν ἐμοῦ· ἐγὼ ἀποκτενῶ καὶ ζῆν ποιήσω· πατάξω κἀγὼ ἰάσομαι· καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἐξελεῖται ἐκ τῶν χειρῶν μου.' (Deut. 32, 39)

691 de fragmento universo cf. Orac. Sibyll. 8, 429ss αὐτογένητος, ἄχραντος, ἀένναος αἰδίδος τε, / οὐρανοῦχος ἰσχύι μετρῶν πυρόεσσαν αὐτμὴν / καὶ πατάγου σκῆπτρον κατέχει σὺν ἀπηνεί πυρσῶι, / πρηνεὶ τε βαρυκτυπέων δουπήματα βροντῶν, / γῆν κλονέων κατέχει ῥοιζήματα ... / κάστεροπῶν μάλιστα ἀπαμβλύνει πυροφεγγεῖς / ὄμβρων δ' ἄσπετα χεῦματ' ἔχει ῥιπὰς τε χαλάζης / κρυμαλέης νεφελῶν τε βολὰς καὶ χεῖματος ὀρμὰς | vid. Aristoph. Nub. 263ss, laud. in app. crit. || 1 Apoll. Rhod. 2, 418 Πόντου καὶ γαίης || 2 Hes. Th. 680 σειόμενος, πεδόθεν δὲ τινάσσετο μακρὸς Ὀλυμπος | M 199 σείσατο δ' εἰνὶ θρόνῳ, ἐλέλιξε δὲ μακρὸν Ὀλυμπον | Hom. Hymn. 28, 9 σείσας' ὄξιν ἀκοντα· μέγας δ' ἐλελίζετ' Ὀλυμπος || 3 Hymn. Merc. 5 θεῶν ἡλεύαθ' ὅμιλον ||

691 cf. Lob. 455ss, qui "Palinodiae" trib. (prob. Kern); contradixerunt Walter, Der Thoraasleger Aristobulos, Berlin 1964, 111 adn. 1; West, Orphic Poems 35s, qui Hymnum Alexandrinum saec. I a. C. n. fuisse putat et add. 'nor do I think it can properly be called Jewish, though the influence of Judaism can be seen in it'; West putat hoc fr. ex eodem hymno atque 690 provenire posse : at fort. de Iove omnia dicuntur | vid. et. Le Boulluec ad Clem. Alex. loc., p. 350s; Freyburger-Galland-Freyburger-Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 127, qui cft. Aristoph. Nub. 263-266 Σω. εὐφημεῖν χρὴ τὸν πρεσβύτην καὶ τῆς εὐχῆς ἐπακοῦναι. / ὦ δέσποτ' ἄναξ, ἀμέτρητ' Ἀθήρ, ὃς ἔχεις τὴν γῆν μετέωρον, / λαμπρὸς τ' Αἰθήρ, σεμναὶ τε θεαὶ Νεφέλαι βροντησικέραυνοι, / ἄρθητε, φάνητ', ὦ δέσποιναι, τῷ φροντιστῇ μετέωροι || 1 τύραννος Clem. Alex. || 2 ὃς βρονταῖσι Euseb. codd. : βρονταῖς δὲ Clem. Alex. codd. : corr. edd. || 3 φρίσσουνι Clem. Alex. | δὲ

ὦι Μοῖραι πείθονται, ἀμείλικτοί περ ἐοῦσαι·
 ἄφθιτε, μητροπάτωρ, οὗ θυμῶι πάντα δονεῖται· 5
 ὅς κινεῖς ἀνέμους, νεφέλησι δὲ πάντα καλύπτεις,
 πρηστῆρσι σχίζων πλατὺν αἰθέρα· σὴ μὲν ἐν ἄστροις
 τάξις, ἀναλλάκτοισιν ἐφημοσύναισι τρέχουσα·
 σῶι δὲ θρόνῳ πυρόεντι παρεστᾶσιν πολύμοχθοι
 ἄγγελοι, οἷσι μέμηλε βροτοῖς ὥς πάντα τελεῖται· 10
 σὸν μὲν ἔαρ λάμπει νέον ἄνθεσι πορφυρέοισιν·
 σὸς χειμῶν ψυχραῖσιν ἐπερχόμενος νεφέλαισιν·
 σὰς ποτε βακχευτῆς Βρόμιος διένειμεν ὀπώρας.

* * *

ἄφθιτον, ἀθάνατον, ῥητὸν μόνον ἀθανάτοισιν.
 ἐλθέ, μέγιστε θεῶν πάντων, κρατερῇ σὺν ἀνάγκῃ, 15
 φρικτός, ἀήττητος, μέγας, ἄφθιτος, ὃν στέφει αἰθήρ.

6 P 243 νέφος περὶ πάντα καλύπτει | **Ω 20** πάντα κάλυπτε | **Hes. Th. 127** πάντα καλύπτει | **Apoll. Rhod. 1, 434** πάντα καλύψαντες | **Nonn. Dion. 11, 360** πάντα καλύπτειν || **10 Apoll. Rhod. 1, 355 al., Quint. Smyrn. 6, 50** οἷσι μέμηλεν | **B 330 al., β 176 al., Callim. fr. 75, 34, Quint. Smyrn. 2, 424 al.** πάντα τελεῖται || **11 Nonn. Dion. 5, 404** ἀνθεῖ πορφυρέῳ || **11-13 Orac. Clar. ap. Macrobian Sat. 1, 18, 20, vv. 3ss** φράζο τὸν πάντων ὑπατον θεὸν ἔμμεν Ἰαῶ, / χεῖματι μὲν τ' Ἀΐδην, Δία δ' εἵαρος ἀρχομένοιο / Ἡέλιον δὲ θέρευσ, μετοπώρου δ' ἄβρον Ἰαῶ || **15 Hom. Hymn. 23, 1** θεῶν ... μέγιστον | **Hes. Th. 548** μέγιστε θεῶν | **Apoll. Rhod. 2, 18** κρατερῇ ... ἀνάγκῃ | **δ 93a (e schol.), Hes. Th. 517, Cypr. 9, 3** κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης (cf. **Z 458, β 110 al., Theogn. 195, Bacchyl. 11, 46, Pan. fr. 3, 4**)

δέδουκεν] δείδοικεν **Platt II 4** ἀμίλικτοι **Clem. Alex. cod. II 5** μητροπάτωρ **Euseb. IO I** μητροπάτωρ] 'mater et pater', cf. **Usener, Kl. Schr., IV, 335; 'en jouant sur la composition du signifiant, l'auteur ... donne une valeur allégorique au mot que, chez Homère ... veut dire "grand-père maternel"' Le Boulluec 350, cf. fr. 31, 4; 243, 3** Ζεὺς ἄρσιν γένετο, Ζεὺς ἄμβροτος ἔπλετο νύμφῃ, vid. **adn. ad fr. 31, 4 II 6** δὲ om. **Euseb. cod. II 8** ἐφημοσύνης **Clem. Alex. :** ἐφημοσύνησι **Abel I** τρεχούσαις **Euseb. cod. :** τρέχουσιν **coni. Heyse II 9** σῶι δὲ] ὦι δὲ (**B :** ὦδε cett.) **Euseb. cod. I** πυρόοντι παρεστᾶσι **Clem. Alex. cod. II 10** 'messengers (or angels)' **West 35, cf. locos ab eo collectos in p. 36** **adn. 108; vid. et. Lob. 456; Dieterich, Kl. Schr. 193; Le Boulluec ad loc. II 12** ψυχρῇσιν **Abel I** νεφέλεσιν **Clem. Alex. cod. :** νεφέλησιν **Abel :** νιφάδεσσι **Lob. II 13** σὰς **Fronton du Duc ap. Vigerum :** ἄς **Clem. Alex. Euseb. cod. :** σὸς **Lob. I** βακχευτῆς **Euseb. O p. c. :** -τὰς cett. | **Βρομίῳ** **Clem. Alex. cod. II 14** ῥητὸν μόνον ἀθανάτοισιν] de deorum lingua cf. **adnot. ad fr. 140, 3 | cf. et. Bernabé, Rev. Esp. Ling. 22, 1992, 40**

VI. HYMNI ET EPIGRAMMATA

Θυηπολικόν (frr. 692-694)

sola Suda (fr. 692) hunc titulum tradit; Hymnorum corpus nobis notum ita inscriptum fuisse putavit Kern, *Herm.* 52, 1917, 150, quia in Hymnorum codice Laurentiano 32, 45 ad primi hymni vs. 45 in marg. ΘΥΗΠΛΟ additum est, et coll. v. 44 τήνδε θυηπολίην ἱερεῖν σπονδὴν τ' ἐπὶ σεμνήν, *Plat. Rep.* 364e (fr. 693) et *Ov. Met.* 4, 11ss (fr. 694) : contradixit Keydell, *Orphische Dichtung*, *RE* XVIII 2 (1942) 1321, cf. et Kern, *Herm.* 75, 1940, 20ss; Morand, *Études sur les Hymnes orphiques*, Leiden-Boston-Köln 2001, 104 | Θυηπολικόν idem atque Εὐχὴν πρὸς Μουσαῖον esse putavit West, *Class. Quart.* 18, 1968, 288s, cf. eund., *Orphic Poems* 28 et 36 : aliter adnotationem in marg. interpretata est Ricciardelli, *Boll. dei Class.* 3, 16, 1995, 65 'credo voglia segnalare che a quel punto terminata l'εὐχή a tutti gli dei, comincia la θυηπολίη vera e propria' | ad θυηπολικόν *Orph. Arg.* 34 (fr. 804) καὶ ἡ σπλάγχνων θέσις ἐστὶν spectare opinatus est Gieseke, *Rh. Mus.* 8, 1853, 92 : iure contradixit Ziegler, *Orphische Dichtung*, *RE* XVIII 2 (1942) 1408 'Die Verse ... sind ja auf Mantik bezüglich'

692 T (T 223d K.)

SUDA s.v. Ὀρφεύς (III 564, 27 Adler) ἔγραψε ... Θυηπολικόν.

693 T (p. 299 K.)

PLAT. *Resp.* 364e, plura invenies in fr. 573 I ἀγύρται δὲ καὶ μάντιες ... βίβλων δὲ ὁμαδὸν παρέχονται Μουσαίου (fr. 76 III) καὶ Ὀρφέως ..., καθ' ἃς θυηπολοῦσιν.

694 T (p. 299 K.)

OVID. *Met.* 4, 11-17

turaque dant Bacchumque vocant Bromiumque Lyaeumque
ignigenamque satumque iterum solumque bimatrem;
additur his Nyseus indetonsusque Thyoneus
et cum Lenaeo genialis consitor uvae
Nyteliusque Eleleusque parens et Iacchus et Euhannus,
et quae praeterea per Graias plurima gentes
nomina, Liber, habes. etc.

15

693 vid. comm. ad fr. 573 || 2 βίβλων τε F | ὁρμαθὸν Lob. coll. Theophrast. *Char.* 6, 9, prob. Colli: recte textum traditum defendit Linforth l. laud. | Μουσαίου τε F

694 cf. Kern, *Berl. Philol. Wochenschr.* 32, 1912, 1440 || 12 indigenamque λ | bimatrem] cf. fr. 327 et adn. ad loc. || 17 habet ε

Εἰς τὸν Ἀριθμὸν Ὑμνος (fr. 695-704)

titulus ὁ εἰς τὸν ἀριθμὸν Ὀρφικὸς ὕμνος laudatur a Proclo in Plat. Remp. II 169, 25 (fr. 702 IV), hoc carmen Orpheo vel Pythagorae (vel Pythagoricis) vel utrique ascripserunt auctores (de re cf. introd. ad fr. 506-509) | de hoc hymno cf. Lob. 715ss; Rohde, Psyche, II² 108 adn. 2; Delatte, Études sur la littérature pythagoricienne, Paris 1915, 211ss; Roscher, Ber. Sächs. Akad. d. Wiss. 1919, 43ss; Cumont, Rev. de phil. 43, 1919, 84s; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1415s; Thesleff, An Introduction to the Pythagorean writings of the Hellenistic period, Åbo 1961, 107 adn. 4 (et p. 113 ubi hunc hymnum saec. IV/III assignat); eund., Pythagorean Texts p. 173 (ubi fr. 702 et 705 edd.); West, Orphic Poems 29, qui hoc opus Pythagoricum et Hellenisticae aetatis putat; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2918s, qui dubitat an unus pluresne hymni eiusdem tituli exstiterint, cf. 2919 'on peut même penser que ces hymnes ... eurent un usage cultuel'

695 T (309 K.)

(I) Io. Lyd. De mens. 2, 6 (22, 21 Wünsch) Ὀρφεὺς δὲ τὸν ἓνα ἀριθμὸν Ἀγυιέα καλεῖ, τουτέστιν ἀμερῇ, οὐδὲν γὰρ τῶν μερῶν τοῦ ἀριθμοῦ περὶ αὐτόν, οὐχ ἡμιόλιον, οὐκ ἐπίτριτον· τέλειος ἐπεὶ ὅλος || (II) Io. Lyd. De mens. 2, 6 (22, 5 Wünsch) ὁ Πυθαγόρας τὴν μονάδα Ὑπεριονίδα καλεῖ διὰ τὸ πάντων ὑπερεῖναι τῇ οὐσίᾳ, ὥσπερ καὶ ὁ νοητὸς Ἥλιος ὑπὲρ τὰ ὄντα ἔχων τὸ εἶναι Ὑπεριονίδης κέκληται.

695 cf. Roscher, Ber. Sächs. Akad. d. Wiss. 1919, 43 || **2** ἀγυένα **B** | Ἀγυιεύς Apollinis epithetum, cf. Aristoph. Vesp. 875, Soph. fr. 370 Radt, Pherecr. fr. 92 K.-A., Cratin. fr. 403 K.-A., Eur. Phoen. 631, Men. fr. 481 K.-A., IG II², 3419, 1 (I p. C. n.), Inscr. ap. Rev. ét. gr. 52, 482 (Tomi), Boeo 1, 2 ; editor ut ex ἀ-privativum et γυῖα compositum interpretatur (cf. τουτέστιν ἀμερῇ) || **4** δ] καὶ **Y** | Ὑπεριονίδαν **A** || **5** ὥσπερ] ὡς **Y** | ἔχων] ἔσχε **B**

696 T (310 K.)

- (I) ΣΤΟΒ. Flor. I 2, 10 (I 21, 27 Wachsm.) <Πλουτάρχου> (deest ap. Sandbach) Πυθαγόρας πλείστη σπουδῇ περὶ τοὺς ἀριθμοὺς ἐχρήσατο, τὰς τε τῶν ζώων γενέσεις ἀνήγειν εἰς ἀριθμοὺς καὶ τῶν ἀστέρων τὰς περιόδους. ἔτι δὲ τοῖς θεοῖς ἀπεικάζων ἐπωνόμαζεν, ὥς Ἀπόλλωνα μὲν τὴν μονάδα οὔσαν, 5 Ἄρτεμιν δὲ τὴν δυάδα * * * τὴν δὲ ἐξάδα Γάμον καὶ Ἀφροδίτην, τὴν δὲ ἑβδομάδα Καιρὸν καὶ Ἀθηνᾶν, Ἀσφάλειον δὲ Ποσειδῶνα τὴν ὀγδοάδα καὶ τὴν δεκάδα Παντέλειαν II (II) ΠΟΡΦΥΡ. De abst. 165, 3 οἱ γοῦν Πυθαγόρειοι περὶ τοὺς ἀριθμοὺς καὶ τὰς γραμμὰς σπουδάζοντες ἀπὸ τούτων τὸ πλεόν τοῖς θεοῖς ἀπῆρχοντο, τὸν μὲν τινα ἀριθμὸν Ἀθηνᾶν καλοῦντες, τὸν δὲ τινα Ἄρ- 10 τεμιν, ὥσπερ αὖ ἄλλον Ἀπόλλωνα, καὶ πάλιν ἄλλον μὲν δικαιοσύνην, ἄλλον δὲ σωφροσύνην· καὶ ἐπὶ τῶν διαγραμμάτων ὁμοίως. καὶ οὕτως ἡρέσκοντο τοὺς θεοὺς ταῖς τοιαύταις ἀπαρχαῖς, ὥς καὶ τυγχάνειν αὐτῶν καλοῦντας ἕκαστον τοῖς ἀναθήμασιν καὶ κεχρῆσθαι πολλάκις πρὸς μαντείαν καὶ εἰ τινος πρὸς ἐξέτασιν δέοντο.

697 T (311 K.)

- THEOL. ARITHM. 48, 6 De Falco ὅτι τὴν ἐξάδα ὁλομέλειαν προσηγόρευον οἱ Πυθαγόρικοι κατακολουθοῦντες Ὀρφεῖ, ἥτοι παρὸσον ὅλη τοῖς μέρεσιν ἢ μέλεσιν ἴση ἐστὶ μόνῃ τῶν ἐντὸς δεκάδος, ἥ ἔπειδὴ ὅλον καὶ τὸ πᾶν κατ' αὐτὴν διαμεμέρισται καὶ ἐμμελὲς ὑπάρχει· ἑπτὰ γὰρ κινήματων ἀστερικῶν 5 ὑπαρχόντων παρὲξ τοῦ τῶν ἀπλανῶν ὀγδοῦ μὲν, οὐχ ἀπλοῦ δέ, καὶ φθόγγους ἀποτελούντων ἰσαριθμούς διὰ τῆς ροιζήσεως, ἀνάγκη τὰ διαστήματα αὐτῶν καὶ οἶον μεσότητας ἕξ ὑπάρχειν.

696 1 <Πλουτάρχου> add. Wachsm. monente Die., Doxogr. 96 II 2 ἀριθμοὺς] ἰσαριθμοὺς **F** II 4 ἐπωνομάζομεν **FP**¹ (οἱ ante εν del. **P**²) | ὥς del. **P**² | οὔσαν del. **P**² II 5 lac. signavit Meineke II 6 Ἀσφάλιον **FP**, cf. Plut. fr. 106 Sandbach | post δὲ add. καὶ Meineke II 12 τοὺς θεοὺς Nauck : τοῖς θεοῖς cod.

697 cf. Lob. 717; Roscher, Ber. Sächs. Akad. d. Wiss. 1919, 49 II 2 κατ' ἀκολουθοῦντες **LB** | παρ' ὅσον **B** II 2-3 μέλ. ἢ μέρ. Ast II 6 ριζήσεως **NF** | cf. Orph. Hymn. 6 (fr. 143) 5 ροιζήτορα et Ricciardelli, comm. ad loc.

698 F (312 K.)

κέκλυθι, κύδιμ' ἀριθμέ, πάτερ μακάρων, πάτερ ἀνδρῶν.

699 T (313 K.)

(I) PROCL. in Plat. Tim. II 94, 31 Diehl καὶ γὰρ ἡ μονὰς καὶ ἡ ἐπτὰς ἀριθμοὶ νοεροὶ τινες, ἡ μὲν γε μονὰς <ὁ> αὐτόθεν νοῦ, ἡ δὲ ἐπτὰς τὸ κατὰ νόον φῶς. sequitur fr. 700 II || (II) PROCL. in Plat. Tim. I 151, 13 Diehl καὶ ἔστι καὶ τοῦτο τῶν τεθρυλημένων, καὶ τὸ ἀθῆλυντον τῆς ἐπτάδος ὕμνηται καὶ τὸ ἐκ μόνης εἶναι μονάδος καὶ ὅτι μάλιστα τῆς Ἀθηνᾶς εἰκὼν ἡ μονὰς ἡ τρίτη καὶ <ἡ> 5 ἐπτὰς· ἡ μὲν ὡς νοεράς καὶ πρὸς ἑαυτὴν καὶ τὴν μονάδα ἐπεστραμμένης, ἡ δὲ ὡς ἀπὸ μόνου τοῦ πατρὸς προελθούσης || (III) PROCL. in Plat. Tim. II 197, 28 Diehl, pergit fr. 311 II καὶ τῷ Ἀπόλλωνι τὴν ἐπτάδα ἀνείσαν, ὡς συνέχοντι πάσας τὰς συμφωνίας || (IV) DAMASC. in Plat. Parmen. 265 (III 3, 18 Westerink) οὐκοῦν ὡς μὲν ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ εἰπεῖν, ἡ πρόδος εἰς τριάδα 10

698 (I) Io. LYD. De mens. 2, 11 (32, 20 Wünsch) ὅθεν καὶ Ὀρφεὺς περὶ ἐξάδος (δεκάδος Roscher) ταῦτά φησι· [1] || (II) SIMPLIC. in Aristot. Phys. 453, 8 Die. ἀλλ' ἐν τοῖς αἰσθητοῖς εἶναι καὶ ἴσως ἐκείνουν τὸν ἀριθμόν, ἐν ᾧ τὸ ἄπειρον ἢ τὸ ἐπ' ἄπειρον θεωροῦσιν, ἐν τοῖς αἰσθητοῖς εἶναι (καὶ – εἶναι om. AF) φασιν (φησιν a). οὐ γὰρ δὴ καὶ ἐκείνουν, ὃν ὕμνουσιν λέγουσι (om. F) [1] || (III) SIMPLIC. in Aristot. Phys. 1102, 17 Die. ἀριθμόν δὲ τὴν οὐσίαν εἶπεν ἡ τοῖς Πυθαγορείοις (Πυθαγορ|||||ίοις A) ἀκολουθῶν ἀρχὰς τῶν ὄντων λέγουσιν τοὺς ἀριθμούς (τοὺς ἀρ. om. F) [1]. sequitur fr. 705 III || (IV) ASCLEP. in Aristot. Metaph. 38, 17 Hayduck καὶ πάλιν ὁ Παρμενίδης 'οὐ γὰρ ἔην, οὐκ ἔσται (Hayduck, coll. p. 42, 31 : ἔστιν libri) ὁμοῦ πᾶν, ἔστι δὲ μόνον' (cf. 28 F 8, 5 D.-K.). διὰ δὲ τῆς ἐνάδος τὴν πρωτίστην καὶ ἐξηρημένην αἰτίαν· [1]

698 Orph. fr. 539, 1 κέκλυθι, cf. sim. illic laud. | Orph. Hymn. 48, 1 κλῦθι, πάτερ, Κρόνου υἱέ, ... κύδιμε δαῖμον | Orph. Hymn. 13, 1 μακάρων τε θεῶν πάτερ ἡδὲ καὶ ἀνδρῶν | Hes. Th. 47 al. θεῶν πατέρ' ἡδὲ καὶ ἀνδρῶν | Orph. fr. 201 πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε, cf. sim. illic laud. | Orph. fr. 416, 4 πατὴρ ... πάντων θνητῶν τε θεῶν τε

698 cf. Lob. 715; Roscher, Ber. Sächs. Akad. d. Wiss. 1919, 49; 54 || κύκλυθι Simplic. III M : κλῦθι Asclep. : ἴλαθι Io. Lyd. | πατὴρ μακάρων τε καὶ ἀνδρῶν Asclep. | μακαρίων Io. Lyd. X

699 cf. Lob. 716; Die., Festschr. Gomperz 12; Eudemi theogoniae attrib. West, Orphic Poems 268 || 1 ἡ² om. Q || 2 <ὁ> add. Diehl | νοῦν Diehl : lectionem trad. def. Saffrey-Westerink ad Procl. V, cf. Procl. in Plat. Tim. II 236, 17; 270, 9; III 328, 13 Diehl || 4 τεθρυλλημένων NP || 5 <ἡ> add. Kroll || 10-14 cf. 266 (III 6, 21ss) et Com-

VI. HYMNI ET EPIGRAMMATA

προελθοῦσα ἀπὸ μονάδος, εἴτα ἐπιστρέψασα εἰς μονάδα, γίνεται ἑβδομάς· ἐπεὶ καὶ ὁ νοῦς, ἀπὸ τοῦ νοητοῦ προελθὼν καὶ εἰς αὐτὸ ἐπιστραφεὶς, νοῦς ἐγένετο τῷ νοητῷ συναφθεὶς, ὡς μονάς, δυάς, τριάς· εἴτα αὖ μονὰς ὑπέστη ἡ ἑβδομάς II (V) PROCL. Theol. Plat. V 2 (V 14, 12 Saffrey-Westerink) καὶ οἱ γε
 15 Πυθαγόρειοι 'τὸ κατὰ νόον φῶς' τὴν ἐπτάδα προσαγορεύοντες νοερὰν αὐτῆς δῆπου τὴν ὑπαρξιν εἶναι συγχωροῦσι καὶ ταύτῃ τῆς μονάδος ἐξηρημέ-
 νην II (VI) PROCL. in Plat. Remp. II 192, 18 Kroll καὶ τὴν μὲν ἑβδομάδα φῶμεν τοῦ νοεροῦ [ὀριστικὴν. ... ἔστι γὰρ 'Ἀπολλωνιακὴ καὶ 'Ἀθηναῖική· τοῦ μ[έν
 'Ἀπόλλωνος ἔχουσα τὸ ἐναρμόνιον, ἐπειδὴ δις διὰ τ[εσσάρων] [χωρεῖς· τῆς
 20 δὲ 'Ἀθη]νὰς τὸ ἀθήλυντον, ἐπεὶ περ [οὔτε ἕκ τι]νος ἀριθμοῦ τῶν πρὸ αὐτῆς ἀλλ' ἢ ἐκ μονάδος μόνης, οὐτ' ἄλλον παράγει τῶν εἴσω δεκάδος.

700 F (276 K.)

ἐβδόμη, ἣν ἐφίλησεν ἄναξ ἐκάεργος 'Ἀπόλλων.

700 Hes. fr. 235, 1 M.- W. 'Ἰλέα, τόν ῥ' ἐφίλησεν ἄναξ Διὸς υἱὸς 'Ἀπόλλων I Hymn. Merc. 574 οὕτω Μαιάδος υἱὸν ἄναξ ἐφίλησεν 'Ἀπόλλων I Orph. fr. 413, 11 Φοῖβον ἐκβελέτην μάντιν πάντων ἐκάεργον, cf. sim. illic. laud.

bès ad locc. II 18 [ὀριστικὴν. ... – καὶ suppl. Festugière I 'Ἀπολλωνιακὴ] 'Apollon est associé avec le nombre 7 à cause des 7 cordes de la lyre, et la lyre heptacorde put se dire composée de deux tétracordes' Winnington-Ingram ap. Festugière ad loc. I 'Ἀθηναῖική Kroll II 18 μ[έν – 19 ἐναρμό]νιον suppl. Kroll in app. crit. II 19 διὰ τ[εσσάρων] Festugière : διὰ π[ασῶν] Kroll II 19 [χωρεῖ· – 20 'Ἀθη]νὰς Kroll in app. crit. II 20 ἀθήλυντον] cf. Theol. Arithm. 71, 8ss de Falco καὶ ἔστιν οἶον 'Ἀθηναῖα ἀθήλυντός τις, θῆλυ δὲ τὸ εὐδαιρέτος ἀριθμός, Macrobian. Somn. Scip. 1, 6, 11 *hic autem numero id est septenario adeo opinio virginittatis inolevit ut Pallas quoque vocitetur*, Chalcid. 85, 17 Waszink *proptereaue Minerva est a veteribus cognominatus, item ut illa sine matre perpetuoque virgo*

700 cf. Lob. 428; Die., Festschr. Gomperz 12; Heeg, Die angeblichen orphischen 'Εργα καὶ 'Ημέραι. Diss. Würzburg 1907, München 1907, 43; Roscher, Ber. Sächs. Akad. d. Wiss. 1919, 57; Boertzier, Philol. 77, 1921, 370; West, Orphic Poems 267, qui hoc fr. fort. 'Hymno in numerum' adnumerandum esse putat (contra Kern, qui 'Εφημερίσιν attrib.); Huffman, Philolaos 334ss I cf. Ioann. Philopon. Opif. mund. 100, Anatol. De decad. 35 Heiberg, Aristot. fr. 203 Rose; vid. et. Lam. osseam Olbiae repertam (93 Dubois) ἐπτὰ· λύκος ἀσθενής· ἐβδομήκοντα· Λέων δεινός κτλ ... ἐπτὰ. 'Ἀπόλλωνι Διμυμ(εῖ) κτλ, quam Orphicam putavit Dubois (cf. et. Lénêque in: Tortorelli - Storch - Visconti [edd.], Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 88ss), sed potius oraculum Didymaeum sec. Burkert in: Solomon (ed.), Apollo, origins et influences, Tucson-London 1994, 49ss

701 T (314 K.)

THEOL. ARITHM. 78, 6 De Falco Κουρήτιδα δὲ ἰδίως καὶ Ὀρφεὺς καὶ Πυθαγόρας αὐτὴν τὴν ἐννεάδα ἐκάλουν, ὡς Κουρήτων ἱερὰν ὑπάρχουσαν τριῶν τριμερῆ, ἣ κόρην γε, ἅπερ ἀμφότερα τριάδι ἐφηρμόσθη, τρεῖς τοῦτο ἔχουσιν.

702 F (315 K.)

< ~ ~ > πρῶτιστος < δὲ > πρόεισιν ὁ θεὸς ἀριθμὸς
μουνάδος ἐκ κευθμῶνος ἀκηράτου, ἔστ' ἂν ἵκηται
τετράδ' ἐπὶ ζαθέην· ἥ δὲ τέκε μητέρα πάντων,
πανδεχέα, πρέσβειραν, ὅρον περὶ πᾶσι τιθείσαν,

702 (I) SYRIAN. in Aristot. Metaph. 106, 14 Kroll πῶς οὖν κατ' αὐτοὺς ὑφέστηκε τὰ εἶδη τοὺς < τῆς > (add. **AH**) ἀληθείας φιλοθεάμονας; νοητῶς μὲν καὶ τετραδικῶς ἐν τῷ αὐτοζώῳ, νοερῶς δὲ καὶ δεκαδικῶς ἐν < τῷ > (add. Kroll) δημιουργικῶι νῳ· 'πρόεισι' γὰρ 'ὁ θεὸς ἀριθμὸς' [2-6] λέλεκται μὲν οὖν πᾶν τὸ ἀληθὲς Πυθαγορείως τε καὶ Ὀρφικῶς· εἰ δὲ χρή συνηθέστερον εἰπεῖν, νοὺς αὐτάρκης καὶ παντελὴς αἴτιος τῶν ὅλων προτετάχθω || (II) **SYRIAN.** in Aristot. Metaph. 140, 10 Kroll ἐπεὶ καὶ ὅταν περὶ τῶν θείων μονάδων διαλέγωνται, ἄλλως μὲν τὴν νοητὴν ἀφορίζονται μονάδα, ἀφ' ἧς ὁ 'πρῶτιστος πρόεισιν ἀριθμὸς μουνάδος

702 2 Hes. Th. 754 ἔστ' ἂν ἵκηται || **3** Hom. Hymn. 14, 1 μητέρα μοι πάντων, cf. 30 tit. || **4** Plat. Tim. 51a διὸ δὴ τὴν τοῦ γεγονότος ὁρατοῦ καὶ πάντως αἰσθητοῦ μητέρα καὶ ὑποδοχὴν ... λέγωμεν ... ἀνόρατον εἶδος τι καὶ ἄμορφον, πανδεχές, κτλ (unde Aristot. de cael. 306b 19, de gen. et corr. 329a 14, Plut. de Isid. 372c, De anim. procr. in Tim. 1023a al., Simplic. in Aristot. Phys. 223, 4 Die., Procl. in Plat. Parmen. 844, 23 Cousin, Albin. Epit. 8, 2) | Asclep. in Aristot. Metaph. 50, 18

701 Lob. 716; Roscher, Ber. Sächs. Akad. d. Wiss. 1919, 52 || **1** Κουρήτιδα Ast : Κυρίτιδα **xp** | δὲ om. Abel, Roscher | ὀρφοὺς **M** || **2** αὐτὴν om. Abel, Roscher | ὡς Κουρήτων Lob., Abel, Roscher : ἅτε Κυρίτιν **xp** : ἅτε Κυρήτην Bullialdus : ἅτε Κυρήτιδα Ast || **3** δι' ἐφηρμόσθη **LBN** || **4** ἔχουσα **F** : ἐχούσῃ Ast

702 Lob. 719; Roscher, Ber. Sächs. Akad. d. Wiss. 1919, 55; Delatte, Études sur la litt. pythag. 208ss; Thesleff, Pythagorean texts 173 || **1** δὲ addidi | πρόεισι (πρόεισιν [cf. Syrian. II] malui) poetae dedit Kroll (Syrian. I) : πρῶτιστος – ἀριθμὸς ego || **2** μονάδος Syrian. I **C^a** (corr. **C^b**) Procl. V **NP** Procl. VI **P** Procl. VII cod. Procl. IX **Q** | ἔστ'] εὖτ' Procl. IV | 'post ἂν exp. ἠϊκάνη' Kroll (Procl. IV) | ἵκηται Procl. IV cod. | ἔστ' ἂν ἵκηται om. Procl. V || **3** τετράδα Procl. VII : κευθμῶν' Procl. VI **P** | ἥ δ' ἔτεκε Procl. IV cod. : ἥδη τέ καὶ Procl. V **CN** || **4** πανδοχέα Procl. VII | πᾶσιν

– ἀκηράτου' (2) || (III) SYRIAN. in Aristot. *Metaph.* 147, 29 Kroll τῶν θείων ἀνδρῶν δεκάδα τὸν εἰδητικὸν εἰπόντων ἀριθμὸν ὡς κοσμικὸν παράδειγμα καὶ ὅρον περὶ πᾶσι τεθέντα (fort. τιθέντα Kroll)' (4), καὶ ὅτι ὥσπερ ἡ δεκάς ἐντὸς ἑαυτῆς ἔχει πάντα τὸν ἀριθμὸν οὐκέτι κρυφίως ὡς ἡ μονὰς οὐδ' οὐσιωδῶς ὡς ἡ τετράς, ἀλλ' ἤδη σὺν ἑτερότῃ πλείονι καὶ διαιρέσει, τοῦτον τὸν τρόπον καὶ ἡ νοερά δημιουργία πάντα προεἰληφεν ἐν ἑαυτῇ τὰ τῶν κοσμικῶν (Usener: κόσμων cod.) εἶδη. καὶ ταύτην τὴν δόξαν ἀπὸ τε Ὀρφέως καὶ Μουσαίου (fr. 102) καὶ τῶν ἐκείθεν καταγομένων ὑποδεξαμένων ὁ Ἀριστοτέλης ὡς δέκα (Usener: δεκάδα cod.) τῷ ἀριθμῷ ἰδέας αὐτῶν ὑποτιθεμένων οὕτως εὐθύνει τὰς δόξας || (IV) PROCL. in Plat. *Remp.* II 169, 20 Kroll πρὸ δὲ τούτων [ἡ μονὰς τῆς δημιουργικῆς αἰτίας τοῦ κόσμου] (suppl. Kroll), δι' ἣν καὶ ὁ κόσμος δεκάς, τὴν ἐν τῇ μονάδι περιοχὴν τῶν εἰδῶν πάντων ἐξαπλ[ώ]σασα καὶ περατώσασα τὸ πλῆθος τὸ κοσμικόν· 'μονάδος – ἀκηράτου' (2), φησὶν ὁ εἰς τὸν ἀριθμὸν Ὀρφικὸς ὕμνος, 'ἔστ' – ζαθέην' (2). (ἔστιν δὲ τετράς ... ὕμνουσῃς) (cf. fr. 131) 'ἡ – πρέσβειραν' (3-4) (ὡς πάντων χωρητικὴν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ καὶ περιεκτικὴν) ὅρον – ἀκαμάτην' (4-5) (αἰδῖος γὰρ καὶ ἄλυτος ἡ συνεχόουσα τὸν κόσμον φύσις) 'δεκάδα – ἀγνήν' (5) (ὡς ἀγενήτως [Kroll: ἀν γενετῶν cod.] τὸ πᾶν ὀρίζουσιν) || (V) PROCL. in Plat. *Tim.* I 316,12 Diehl ὅτε τοίνυν σύμπασαν τὴν Ἑλληνικὴν θεολογίαν ἀπεφῆναμεν τῷ Διὶ τὴν ὅλην δημιουργίαν ἀπονέμουςαν, τί χρὴ περὶ τῆσδε τῆς ῥήσεως τοῦ Πλάτωνος ἐννοεῖν, ἣ ὅτι ποιητὴς αὐτῷ καὶ πατὴρ ἀνυμνεῖται ὁ αὐτὸς (ὁ αὐτὸς om. N) θεὸς (πα. αὐ. ἀν. θεὸς P), ὁ βασιλεὺς Ζεὺς, καὶ οὕτε πατὴρ μόνον οὕτε πατὴρ καὶ ποιητῆς; ὁ μὲν γὰρ ὁ (om. N) πατὴρ ἦν μονάς, ὁ δὲ (ὁ δὲ om. N) ὁ πατὴρ καὶ ποιητῆς (ὁ ποιητῆς καὶ πατὴρ add. P) τετράς, ὁ δὲ (ὁ δὲ – ὁ δὲ om. N), ὡς οἱ Πυθαγόρειοί φασι, δεκάς (δὲ add. N), καὶ αὕτη τῶν θείων (θεῶν c) ἡ τάξις. 'ἔστ' ἀν ἱκται' (προῖων ὁ θεῖος ἀριθμὸς, [2-5]) || (VI) PROCL. in Plat. *Tim.* II 53, 2 Diehl ὁ καὶ ὁ (om. Q) εἰς τὸν ἀριθμὸν Πυθαγόρειος ὕμνος ἔλεγεν, ὅτι 'πρόεισι' μὲν 'μονάδος ἐκ κευθμῶνος, ἔστ' ἀν – ζαθέην' (2-3), τίκτει δὲ αὕτη τὴν δεκάδα μητέρα πάντων οὖσαν || (VII) PROCL. in Plat. *Tim.* III 107, 14 Diehl 'πρόεισι' γὰρ 'ὁ θεῖος ἀριθμὸς' (1), ὡς φησὶν ὁ Πυθαγόρειος εἰς αὐτὸν ὕμνος, [2-5] μονάδα μὲν ἀκήρατον λέγων καὶ κευθμῶνα τῆς μονάδος τὴν ἐνοειδῆ καὶ κρύφιον

Hayduck ἐπεὶ οὖν πάντα ἐκ τῆς ὕλης γίνονται (διὸ καὶ πανδεχῇ αὐτὴν λέγουσι καὶ τιθήνην ὡς δεχομένην πάντα τὰ εἶδη) | Damasc. in Plat. *Parmen.* 265 (III 5, 26 Westerink) αὐτοῖς δὲ λοιπὸν τοῖς ἐγκοσμίσις τὴν πανδεχῇ δεκάδα, καὶ πάντων πρόοδον τῶν ἀριθμῶν | Didym. Caec. in Psalm. 186, 19 ὁ δέκα ἀριθμὸς πανδεχῆς ἐστίν· πάντας περιέχει τοὺς ἀριθμούς | Orph. *Hymn.* 10, 1-3 ὦ Φύσι, παμμήτειρα θεά, πολυμήχανε μήτερ, / ... πρέσβειρα ... / πανδαμάτωρ, ἀδάμαστε || 5-6 Hes. *Th.* 197 κικλήσκουσι θεοὶ τε καὶ ἄνδρες | Hes. *Th.* 271s τὰς δὴ Γραίας καλέου-

Syrian. I C | τεθέντα Syrian. III || 5 ἄτρεπτον Procl. V N | δεκάδα Procl. VII Q et VIII ll. (em. b) : δεδάχα Procl. VII D

ἀθάνατοί τε θεοὶ καὶ γηγενέες ἄνθρωποι.

703 T (316 K.)

(I) Io. LYN. *De mens.* 1, 15 (9, 4 Wünsch) ὀρθῶς οὖν αὐτὴν ὁ Φιλόλαος (fr. 20b Huffman) δεκάδα προσηγόρευσεν, ὡς δεκτικὴν τοῦ ἀπείρου, Ὅρφεὺς δὲ κλαδοῦχον, ἐξ ἧς ὡσεὶ κλάδοι τινὲς πάντες οἱ ἀριθμοὶ φύονται || (II) GEORG. CEDREN. *Historia compend.* 1, 316 (Patr. Gr. 121, 333A Migne) ἡ δεκάς δεχάς προσαγορεύεται ὡς δεκτικὴ τοῦ ἀπείρου. ἡ αὐτὴ καὶ κλαδοῦχος, 5 διότι ἐξ αὐτῆς οἱ ἀριθμοὶ πάντες ὡς κλάδοι τινὲς φύονται.

τοῦ ἐνὸς ὄντος αἰτίαν, τετράδα δὲ ζαθέην τὴν τοῦ νοητοῦ πλήθους ἔκφανσιν, ἣν ἡ δυὰς ἐξέφηνεν ἡ μέση τῆς τε μονάδος καὶ τετράδος, δεκάδα δὲ αὐτὸν τὸν κόσμον τὸν πάντων ὑποδεχόμενον τῶν θείων ἀριθμῶν εἰκόνας ἄνωθεν εἰς αὐτὸν ἐκδοθείσας· δυνατὸν γὰρ καὶ οὕτως ἀκούειν τῶν εἰρημένων εἰς τὴν τοῦ κόσμου δημιουργίαν βλέποντα || (VIII) PROCL. in Plat. Tim. III 301, 30 Diehl καὶ γὰρ ἐστὶν ἡ δεκάς κοσμικὴ, καθάπερ ὁ ὕμνος ὁ Πυθαγόρειος λέγει· [4-5] || (IX) PROCL. in Plat. Tim. II 233, 22 Diehl διὸ καὶ ὁ πᾶς ἀριθμὸς 'μονάδος (μονάδος Q) ἐκ κευθμώνος' προῆλθε [3 et 5 om. 4]· τετράς δὲ πλευρὰν ἔχει δυάδα, καὶ δις τετραγωνισθεῖσα καὶ προσλαβοῦσα τὴν πλευρὰν ποιεῖ τὸν εἰρημένον ἀριθμόν (i. e. 34)

σιν / ἀθάνατοί τε θεοὶ χαμαὶ ἐρχόμενοί τ' ἄνθρωποι || 6 Rom. Melod. 24, 1, 2 ἄνθρωποι γηγενεῖς, cf. 61 proem. 7 | Asclep. in Aristot. Metaph. 135, 5 Hayduck γηγενεῖς ἄνθρωποι | Diod. 1, 86, 3 (= Hecat. FGriHist I A 25) τῶν γηγενῶν ἀνθρώπων | Psalm. 48, 3 οἱ τε γηγενεῖς καὶ οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων | Sext. Empir. adv. Math. 9, 28 τοὺς ... γηγενεῖς τῶν ἀνθρώπων

703 Lob. 716; Rohde, *Psyche*, II⁶, 108 adn. 2; Roscher, *Ber. Sächs. Akad. d. Wiss.* 1919, 55 | una cum fr. 704 ed. Kern, addens 'Byzantini errare videntur de decade loquentes': at plane est δεκάς quae a Philolao δεχάς nominatur et quae a Georg. Cedren. δεκτικὴ τοῦ ἀπείρου vocatur eadem atque πανδεχῆς in fr. 702, 4 || 2 δεκάδα Huffman : δεκάδα cod., Wünsch, cf. Phil. de dec. 23 || 3 κλειδοῦχον B

VI. HYMNI ET EPIGRAMMATA

704 T (316 K.)

PROCL. in Plat. Remp. II 121, 8 Kroll τὴν μεγίστην θεὸν Ἑκάτην τὰ πέρατα τῶν ἐγκοσμίων συγκλείουσιν καὶ διὰ τοῦτο κληιδουῖχον ἀποκαλουμένην τὰ δωδέκατὰ φησιν ὁ θεολόγος τοῦ κόσμου κληρώσασθαι.

705 F (317 K.)

ἀριθμῶι δέ τε πάντ' ἐπέοικεν.

705 (I) SYRIAN. in Aristot. Metaph. 122, 29 Kroll τὸ δὲ μόνων αὐτοῖς ἀνατιθέναι τῶν αἰσθητῶν ἀριθμῶν τὴν κατανόησιν, μὴ πρὸς τῷ καταγελάστῳ καὶ λίαν ἀσεβὲς ἦι· τοὺς γὰρ ὑποδεξαμένους μὲν παρ' Ὀρφέως τὰς θεολογικὰς ἀρχὰς τῶν νοητῶν καὶ νοερῶν ἀριθμῶν, ἐπὶ πλείστον δὲ αὐτὰς προαγαγόντας καὶ τὴν ἄχρι τῶν αἰσθητῶν ἐπικράτειαν αὐτῶν ἀναφάναντας καὶ πρόχειρον ἔχοντας ἐπίφθεγμα τὸ [1] πῶς οὐκ ἄτοπον περὶ τὰ σώματα μόνον καὶ τοὺς συνόντας τοῖς σώμασιν ἀριθμοὺς διατετριφέναι λέγειν; II (II) SYRIAN. in Aristot. Metaph. 103, 20 Kroll οὐ γὰρ κατ' ἄλλο μὲν ἰδέα κατ' ἄλλο δὲ ἀριθμὸς εἰδητικὸς κατονομάζεται, ἀλλ' εἴπερ ὑγιὲς τὸ [1], οὐκ ἄδηλον ὅτι κατὰ τὸ παραδειγματικὸν ἰδίωμα καὶ ὁ ἀριθμὸς κέκληται καὶ μάλιστα πάντων ὁ εἰδητικὸς II (III) SIMPLIC. in Aristot. Phys 1102, 21 Die., pergit fr. 698 III καὶ [1] II (IV) IAMBlich. Vit. Pyth. 29, 162 οὐ μόνον ἐν τῷ παρόντι ἡμισιτίχῳ (Archerius : ἡμισιτίχῳ F), ἀλλὰ καὶ ἐν ἐτέροις παραπλησίοις ὁ θεϊότατος Πυθαγόρας τὰ τῆς ἀληθείας ἐνέκρυπτε ζώπυρα τοῖς δυναμένοις ἐναύσασθαι, βραχυλογίαι τινὶ ἐναποθησαυρίζων ἀπερίβλεπτον καὶ παμπληθὴ θεωρίας ἔκτασιν, οἶόνπερ καὶ ἐν τῷ [1] ὃ δὴ πυκνότερα πρὸς ἅπαντας ἀπεφθέγγετο (Schaefer : ἐπεφθέγγετο F)

705 X 71 νέωι δέ τε πάντ' ἐπέοικεν

704 cf. Marsil. Fic. de vit. coelitus comparanda 22 *consideratu dignum est illud Iamblichi coelestina mundana numina vires quasdam in se superiores, nonnullas inferiores habere. per has quidem effectibus nos fatalibus devincire, per illas autem vicissim solvere nos a fato, quasi claves, ut inquit Orpheus, ad aperiendum habeant et claudendum* | vid. et. adn. ad fr. 703 et Coxon in Parmen. p. 167 II 1 Ἑκάτην] cf. ad fr. 356 II 2 κληιδουῖχον] cf. Orph. Hymn. 1 (Ἑκάτης) 7 παντὸς κόσμου κληιδουῖχον ἄνασσαν 2, 4s Προθυραῖα / κλειδοῦχ' et Ricciardelli ad locc.; vid. et. Kohl, Kleiduchos, RE XI 1 (1921) 597

705 Lob. 715; Delatte, Études sur la litt. pythag. 14ss; Thesleff, Pythagorean Texts p. 173 II τε πάντ' ἐπέοικε Syrian. I : τε πάντ' ἐπεποίηκας Simplic. M : τε πάντ' ἐπεποίηκεν Syrian. II C : τε πότ' ἔοικεν Simplic. F

epigrammata (fr. 706)

cf. SUDA s.v. Ὀρφεύς, Κικωναῖος (III 565, 14 Adler), *plura invenies in fr. 1121* ἔγραψε δὲ ... ἐπιγράμματα | *nugae serae hellenisticae vel imperialis aetatis sec.* Ziegler, *Orphische Dichtung*, RE XVIII 2 (1942) 1408, cf. et. Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2919

706 F (290 K.)

Ἄργῳ τὸ σκάφος εἰμί, θεῶι δ' ἀνέθηκεν Ἰάσων,
Ἴσθμια καλλικόμοις στεψάμενον πίτυσιν.

706 FAVORIN. (Dio Chrys.) Corinth. 15 (305, 22 Barigazzi = Anth. Gr. App. III 1 Cougny) καὶ μετὰ ταῦτα οὐκ ἔπλευσεν, ἀλλὰ αὐτὴν ἀνέθηκεν ὁ Ἰάσων ἐνταῦθα τῷ Ποσειδῶνι, καὶ τὸ ἐπίγραμμα ἐπέγραψεν, ὃ λέγουσιν Ὀρφείως εἶναι· [1-2]

706 2 Eum. fr. 8 <Ἴσθμοῖς> ... πιτυώδεος, cf. sim. illic laud.

706 Lob. 366s; Preger, Inscr. gr. metr. 57 adn. 69, qui epigr. saec. I p. C. n. adscripsit; Bergk, PLG ⁴II, 357; Gardner, Journ. Hell. Stud. 2, 1881, 91; Barigazzi ad loc.; Amato, Studi su Favorino, Salerno 1995, 55s | Favorino trib. Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2919; Brosby ap. Amato II 1 Ἀργοῦς Bergk | θεῶι] Neptuno, cf. Diod. 4, 35; Apollod. 1, 9, 27 | δ' ἐμὲ θῆκεν **M** | Ἰήσων Abel II 2 Ἴσθμια καλλικόμοις Gardner : Ἴσθμια καὶ νηίοις Amato : Ἴσθμια καινύμενος Stadtmüller : Ἴσθμια καὶ Νεμέοις cod. : Ἴσθμιακαῖς δι' ἐμὲ Preger | στεψάμενος Preger, Bergk | ἐπητύσιν **M**

VII. CARMINA ORPHICA IN QVIBVS DESCENSVS
AD INFEROS DESCRIBEBATVR
(fr. 707-717)

quae fragmenta Orphica ad carmen vel carmina de descensu ad inferos attineant incertum est. novimus nonnulla fragmenta (cf. fr. 48; 61-63; 340-344; 412; 423; 428-435; 439-446; 459-462; 476-496) quae de inferis agunt, vel e quodam carmine de descensu ad inferos manare vel id carmen memorare vel ad ostendendum eorum auctorem eandem traditionem novisse possint, at haud necessarie omnes loci qui de inferis agunt ad hoc carmen (vel haec carmina) referendi sunt | cf. et. Plut. Quom. adol. poet. 17b 7 πάλιν αἱ περὶ τὰς νεκυίας τερατουργίαι καὶ διαθέσεις ὀνόμασι φοβεροῖς ἐνδημιουργοῦσαι φάσματα καὶ εἰδῶλα ποταμῶν φλεγομένων καὶ τόπων ἀγρίων καὶ κολασμάτων σκυθρωπῶν οὐ πάνυ πολλοὺς διαλαινθάνουσιν ὅτι τὸ μυθῶδες αὐτοῖς πολὺ καὶ τὸ ψεῦδος ὥσπερ τροφαῖς τὸ φαρμακῶδες ἐγκέκραται. καὶ οὐθ' Ὅμηρος οὔτε Πίνδαρος οὔτε Σοφοκλῆς πεπεισμένοι ταῦτ' ἔχειν οὕτως ἔγραφαν, de Superst. 167a 1 "Αἶδου τινὲς ἀνοίγονται πύλαι βαθεῖαι, καὶ ποταμοὶ πυρὸς ὁμοῦ καὶ Στυγὸς ἀπορρώγες ἀνακεράννυνται, καὶ σκότος ἐμπίπλεται πολυφαντάστων εἰδῶλων τινῶν χαλεπὰς μὲν ὄψεις οἰκτρὰς δὲ φωνὰς ἐπιφερόντων, δικασταὶ δὲ καὶ κολασταὶ καὶ χάσματα καὶ μυχοὶ μυρίων κακῶν γέμοντες, De virt. mor. 450 a 7 τὸν τε θάνατον ... τιμωρίαις αἰωνίοις ὑπὸ γῆν καὶ κολασμοῖς φρικώδεσι κακὸν εἶναι νομίζουσιν, de quibus cf. Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la Religione, Napoli 1996, 92 | et. fr. priscae Καταβάσεως postea in Rhapsodias inclusa esse potis est | de re cf. Lob. 373s; 810ss; Dieterich, Nekyia 72ss; 128 et passim; Gruppe in: Roscher, III 1, 1130ss; Norden, Vergil, Aeneis VI, Leipzig-Berlin 1926, 5; 168ss; Guthrie, Orpheus 193; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1391ss; Burkert, Lore and Science 130; Schilling, Rev Hist. Rel. 99, 1982, 369; West, Orphic Poems 6; 9s; 12; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2915; Kingsley, Ancient Philosophy, Mystery and Magic, Oxford 1995, 115; 135ss; 282s; 287 | 'on peut donc supposer qu'à partir d'une catabase originelle toute une littérature orphique s'est développée dans les milieux pythagoriciens. Aussi est-il difficile de décider si les fragments ... sont empruntés au récit primitif ou à des sous-produits des officines pythagoriques' Turcan, Rev. Hist. Rel. 150, 1956, 137; de Pythagorae descensu ad inferos cf. Diog. Laert. 8, 21 (168 Thesleff) φησὶ δ' Ἱερώνυμος (fr. 42 Wehrli) κατελθόντα αὐτὸν εἰς "Αἶδου τὴν μὲν Ἡσιόδου ψυχὴν ἰδεῖν πρὸς κίον χαλκῶι δεδεμένην καὶ τρίζουσαν, τὴν δ' Ὀμήρου κρεμαμένην ἀπὸ δένδρου καὶ ὄφεις περὶ αὐτὴν ἀνθ' ὧν εἶπον περὶ θεῶν, κολαζομένους δὲ καὶ

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

τοὺς μὴ θέλοντας συνεῖναι ταῖς ἑαυτῶν γυναιξί, cf. 8, 41 (= Hermipp. fr. 20 Wehrli = FGrHist 1026 F 24), vid. Diels, Arch. Gesch. Philos. 3, 1890, 469; Corssen, Rh. Mus. 67, 1912, 22; 28s; Lévy, Recherches sur les sources de la légende de Pythagore, Paris 1926, 26s; 34s; Norden, comm. ad Verg. Aen. VI 35 adn. 1; Delatte, Études sur la littérature pythagoricienne, Paris 1915, 109; Wehrli ad locc.; Bollansée ad FGrHist, p. 263-276; Burkert, Lore and Science 103 adn. 32; 134 adn. 81; 140 adn. 110; 147; 155ss; eund., Phronesis 14, 1969, 1ss | cf. ridiculam imitationem operum eiusmodi generis ap. Lucian. Necyom.

in hac parte edam testimonia et fragmenta carminum Orphicorum de descensu ad inferos; quae hac ratione disposui: a) loci qui ad carmen vel carmina de Orphei descensu ad inferos (id est ad Ὀρφέως Κατάβασιν) attinent (fr. 707-711); b) vestigia antiquioris Καταβάσεως papyro magica servata (712); c) loci ubi vestigia carminis de Herculis descensu dispici possunt (713-716), et d) Papyrus Bononiae 4, longum fragmentum carminis de rebus infernis de quo aliunde nullam notitiam habemus (fr. 717) | Καταβάσει dub. trib. fr. 846 West, Orphic poems 267

Εἰς Ἄιδου κατάβασιν (707-711)

‘this was probably a poem in autobiographical form’ West, Orphic Poems 12, ubi auctor quasi persona Orphei indutus narrabat descensum ad inferos (fort. ad Eurydicem liberandam) et animarum fatum; sec. Nilsson, The Dionysiac mysteries, Lund 1957, 121, exemplum huius carminis Nekyia Homerica fuisse potest hocque carmen exemplum ex quo manant imagines mundi inferioris in vasis Apulis depictae | de auctore disputabant iam antiquiores, cf. Min. test. 1-4 et adn. ad loc. | sec. Kern p. 304 ad hoc poeseos Orphicae genus spectare videntur Soph. El. 62ss ἦδη γὰρ εἶδον πολλάκις καὶ τοὺς σοφοὺς / λόγῳ μάτην θνήσκοντας· εἶθ’, ὅταν δόμους / ἔλθωσιν αὐθις, ἐκτετίμνηται πλέον, sed sec. Kamerbeek ad loc. potius de Zalmoxidi vel de Aristea Proconnesio loquitur poeta | vestigia huius carminis inveniri possunt in aliis operibus: Aeschyl. Bassar. (cf. West, Orphic Poems 12s; eund., Bull. Inst. Class. Stud. 30, 1983, 64ss; Linforth, Trans. Am. Phil. Ass. 62, 1931, 11ss [nimis cautum]); Platonis Phaedone (cf. Kingsley, Ancient Philosophy, Mystery and Magic, Oxford 1995, 125); Lucr. 3, 978ss (cf. Treu, Hermes 82, 1954, 50s); Verg. Aen. VI (cf. Norden, Hermes 28, 1893, 396; eund., comm. ad Verg. Aen. VI, 23: Vergilius mutuatus sit ‘eine relativ späte, alexandrinische Dichtung mit orphisch-pythagoreischen Zügen’), fabula de Orpheo in [Verg.] Cul. et Verg. Georg. (cf. Marinčič, Živ. Ant. 46, 1996, 54ss, eund., Zeitschr. Pap. Epigr. 122, 1998, 55ss); Lucian. Necyom. 1 de Menippi veste τί οὖν αὐτῷ βούλεται τὸ ἀλλόκοτον τοῦ σχήματος, πῖλος καὶ λύρα καὶ λεοντῇ; quod plane descensus ad inferos Ulixis (πῖλος) Orphei (λύρα) et Herculis (λεοντῇ) memorat; Petri Apocalypsim Akhmianam (de quo cf. Dieterich, Nekyia passim) | de descensibus ad inferos in marmore Pario ep. 14 nil scriptum fuisse

VII. CARMINA ORPHICA IN QVIBVS DESCENSVS ...

videtur (cf. Jacoby, *Marmor Parium* 7), quamquam Dieterich, *Nekyia* 128 adn. 1 putavit 'die Ergänzung des Marmor Parium ep. 14 ἀφ' οὗ Ὀρφεύς ... ἐξέθηκε ... καὶ τὸν αὐτοῦ [ἐς Ἀΐδου καταβαθμόν] ist wohl ziemlich sicher' I Macchioro, *Class. Phil.* 23, 1928, 239ss putat *Nekyiam Odysseae alteram Orphicam fuisse*, quod haud veri simile videtur I cf. et. Bernabé, *Ítaca* 18, 2002, 72s

707 T (T 222 + p. 304 K.)

CLEM. ALEX. *Strom.* 1, 21, 131, 3, *plura invenies in fr. 1018 III τὴν τε εἰς Ἀΐδου κατάβασιν Προδίκου τοῦ Σαμίου* (sc. εἶναι λέγουσι) ... Ἐπιγένης δὲ ἐν τοῖς Περὶ τῆς εἰς Ὀρφέα ποιήσεως (fr. 1100 I) Κέρκωπος εἶναι λέγει τοῦ Πυθαγορείου τὴν εἰς Ἀΐδου κατάβασιν.

708 T (T 223 + T 225 + p. 304 K.)

(I) SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 20 Adler) Καμαριναῖος, ἐποποιός, οὗ φασιν εἶναι τὴν εἰς Ἀΐδου κατάβασιν II (II) CONST. LASCARIS Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 103 (36 Martínez Manzano), *pergit fr. 1104 V, plura invenies in fr. 870 VI πέμπτος* (sc. Ὀρφεύς) Καμαριναῖος Σικελιώτης ἐποποιός, οὗ φασιν εἶναι τὴν εἰς Ἀΐδου κατάβασιν.

709 T (T 223 K.)

SUDA s.v. Ὀρφεύς (III 565, 7 Adler), *plura invenies in fr. 1018 IV εἰς αἶδου κατάβασιν* (sc. ἔγραψε) ταῦτα Ἡροδίκου τοῦ Περινηθίου (cf. fr. 1123).

710 T (p. 304 K.)

IULIAN. *Or.* 7, 11 (II 1, 60 Rocheford) Πλάτῳι πολλὰ μεμυθολόγηται περὶ τῶν ἐν Ἀΐδου πραγμάτων θεολογοῦντι καὶ πρό γε τούτου τῷ τῆς Καλλιόπης.

707 cf. Cic. *De nat. deor.* 1, 107 (fr. 889) *hoc Orphicum carmen Pythagorei ferunt cuiusdam fuisse Cercopis*, cf. et. cf. et. Linforth 163; West, *Bull. Inst. Class. Stud.* 30, 1983, 68 I Cicero et Suda (cf. fr. 91) *confuderunt carmen sacrum Cercopis (de quo cf. fr. 406) cum Rhapsodiis* sec. West, *Orphic Poems* 9; 248 : at fort. Cic. *de descensu ad inferos loquitur* II 3 ἀναφερομένης ποιήσεως Hiller I Κέρκωπος L II 4 Πυθαγορίου L

708 2ss de hoc Lascaris opere cf. Martínez Manzano, Konstantinos Laskaris, *Humanist, Philologe, Lehrer, Kopist*, Hamburg 1994, 33ss

709 2 Προδίκου KO Mueller, cf. fr. 1124 I Περὶ νηϊνίου AM a.c.

710 cf. Kingsley, *Ancient Philosophy, Mystery and Magic*, Oxford 1995, 131s

711 T (T 224 K.)

ORPH. Arg. 40-42, pergit fr. 420, plura invenies in fr. 1018 V
 ἄλλα δέ σοι κατέλεξ' ἅπερ εἴσιδον ἡδ' ἐνόησα,
 Ταίναρον ἡνίκ' ἔβην σκοτίνην ὁδὸν, "Αἶδος εἴσω,
 ἡμετέρηι πίσυνος κιθάρηι, δι' ἔρωτ' ἀλόχοιο. sequitur fr. 40.

vestigia Orphicae καταβάσεως in Papyro magica (fr. 712)

712 V

P. MAG. LXX 4ss (202 Preisendanz-Henrichs) saec. III-IV p. C. n. 'Εκάτης
 'Ερεσχιγὰλ πρὸς φόβον· κολάσκει ὅς ἐάν ἐξέρχηται, λέγε τωι· 'ἐγὼ εἰμι
 'Ερεσχιγὰλ κρατοῦσα τοὺς ἀντ[ί]χειρας, καὶ οὐδὲ ἐν δύναται κακὸν αὐτῇ
 γενέσθαι'. ἐάν δ' ἐγγὺς ἐπέλθῃ σοι, ἐπιλαβόμενος τῆς δεξιᾶς πτέρνης
 λέγε· 'ἐγὼ {ν} «εἰμι» 'Ερεσχιγὰλ < > παρθένος, ... [sequitur fr. 5

711 cf. Norden, comm. ad Aen. 6, 158; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII
 2 (1942) 1391; Turcan, Rev. Hist. Rel. 150, 1956, 136 adn. 1; Vian, Notice 13s; Sán-
 chez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonauticas órficas, Amsterdam 1996,
 271 || 41 Ταϊνάρου Gesner

712 cf. Bonner, Michigan Papyri III, n. 154 p. 123ss (saec. III-IV p. C. n.; ed. pr.);
 Schmidt, Gött. Gel. Anz. 1937, 149; Betz, Hist. of Rel. 19, 1979-1980, 287ss; eund.,
 The Greek Magical Papyri in Translation, Chicago 1986, 297s; Jordan, Zeitschr.
 Pap. Epigr. 72, 1988, 255ss; denuo ed. id., Zeitschr. Pap. Epigr. 136, 2001, 186ss ||
 1-2 'Εκάτης 'Ερεσχιγὰλ] de deabus confusis cf. Betz (1979-1980) 288s adn. 8 ||
 2 φόβον] 'the fear refers to punishment in the underworld' Betz (1986) ad loc., adn. 2,
 cf. eund. (1979-1980) 289 et adn. 9 (ubi laud. Plut. quom. quis suos in virt. sent. prof.
 85b οἱ μὲν γὰρ ἐκμεμαθηκότες τὰ τῶν 'Ιδαίων ὀνόματα Δακτύλων χρώνται πρὸς
 τοὺς φόβους αὐτοῖς ὡς ἀλεξικάκοις, ἀτρέμα καταλέγοντες ἕκαστον), cf. et. fr.
 519ss ἰφόβον· κολάσκει ὅς Schmidt, prob. Jordan (2001) 188, quisic anglice vertit: 'for
 fear. It will punish whoever comes out (sc. against you)': φόβον κολάσιος' (i. e. «ως»
 Preisendanz | ἐξέρχεται] 'this refers to a threatening approach by a punishment dai-
 mon' Betz (1986) adn. 3; de re cf. P. Derveni col. VI 2 (fr. 471) ἐπ[ωιδῇ δ]ε μάγων
 δύν[α]ται δαίμονας ἐμ[ποδῶν γι]νομένου]ς μεθιστάναι· δαίμονες ἐμπο[δῶν
 ὄντες εἰσὶ] ψ[υχὰι τιμω]ροί | sic rem explicavit Jordan (2001) 188: 'the recipe is ...
 to induce fear into one's threatener' | λέγε τωι 'say to him' Jordan (2001) 189, qui
 optime rem explicavit : λεγέτω Bonner : λέγε «αὐτῷ» Preisendanz || 4 ἐάν - σοι] vid.
 Betz (1979-1980) 290, qui cft. Plut. de sera num. vind. 567a ὑφ' ἐτέρων τινῶν φο-
 βερῶν τὴν ὄψιν εἰς τὸ πρόσθεν ὠθοῦμενος, ὡς ἀνάγκην οὖσαν οὕτω διεξελεθεῖν et
 568a, Lucian. Philops. 22 γυναῖκα ὁρῶ προσιοῦσαν φοβερὰν | ἐγγὺς II || 5 λέγε·
 'ἐγὼ {ν} «εἰμι» 'Ερεσχιγὰλ Jordan (2001) 189, qui post 'Ερεσχιγὰλ lac. statuit :

VII. CARMINA ORPHICA IN QVIBVS DESCENSVS ...

830a, 1-3] καὶ παραιτήσῃα. ... [sequitur fr. 830 III] καὶ [τ]ὰ ἄλλα 'εἶδον κάτω
< > παρθένος, κύων', καὶ τὰ λοιπὰ πά[ν]τα. λέγε ἐπὶ τριόδου καὶ
στραφεῖς φεύγε· φαν[τ]άζεται γὰρ ἐν τούτοις. λέγε· 'ἐγὼ {νδε} λειαν
νύκ[τας]?', περὶ οὗ θέλεις, καὶ καθ' ὕπνους μηνύσει, κἂν ἐπὶ θάνατον ἀπά-
10 γῃα, λέγε ταῦτα σκορπίζων σήσαμον, καὶ σώσει σέ.

de Herculis descensu ad inferos et initiatione (fr. 713-716)

e carmine Orphico ut videtur de Herculis descensu ad inferos et initiatione fluxerunt quae narrant Apollodor. Bibl. 2, 5, 12 (fr. 713, quod quasi carminis argumentum edo), Bacchyl. 5, 56-175, Verg. Aen. VI; ridiculam imitationem fecit Aristophanes in Ran., cf. Norden, Aen. VI 5 et comm. ad vv. 131s; 260; 309-312; 384-416; 477-493; 548-627 et 666-678; cf. et. Von der Mühl, Philol. 93, 1938, 8s (= Ausgew. Kl. Schr., Basel 1975, 22s); Lloyd-Jones, Maia 19, 1967, 206ss = Greek Epic, Lyric and Tragedy. The Academic Papers of Sir Hugh Lloyd-Jones, Oxford 1990, 167 | ca. 550 a. C. n. carmen locat Lloyd-Jones: 'it may have been one of the poems circulating under the name of Musaeus, who as we have seen served as a kind of Attic Orpheus, a link between Orphism and the Eleusinian cult' (p. 187) || icon. cf. pelicen Atticam saec. IV a. C. n., Pourtalis vas q. voc. in Mus. Britannico, urnam Lovatelli q. voc. et Terrae Novae sarcophagum (de quibus cf. Eisler, Orph.-Dion. Myster., 1925, 159 adn. 4; Wil., Glaube, II, 55 adn. 1; Mylonas, Eleusis, Princeton 1961, 105; 210ss; Nilsson, Geschichte der Gr. Relig. I, 318, tab. 46; Simon, Antike Kunst 9, 1966, 72ss; Lloyd-Jones 211; Boardman et al., Herakles, LIMC IV 1 [1998] 806ss [nn.1401-1410])

λέγων Ἑρεσχιγὰλ Π : {δῖωκε} λέγων Ἑρεσχιγὰλ Preisendanz | παρθένοϋς Jordan (2001) : παρθένε Π || 6 παραιτισι Π | καὶ [τ]ὰ ἄλλα 'the operant is expected to know the rest of the poem' Jordan (2001) 190 | εἶδον κάτω] cf. Marcell. Empir. De medic. 15, 89 (fr. 830a IV) εἶδόν σε τριμερὴ κτλ et Lam. plumb. fort. Oxyrhynchi inventa (fr. 830a II) 53ss, vid. et. Plat. Remp. 614b, Lucian. Necyom. 2, 10, Philops. 22 et Betz (1979-1980) 293 || 7 παρθένε Jordan (1988) | τριόδου] sc. apud inferos, cf. Plat. Remp. 614e, Gorg. 624a, Phaedr. 249a, Betz (1979-1980) 294 et adn. 36 || 8-9 λέγε· 'ἐγὼ {νδε} λειαν νύκ[τας]' (fort. διὰ νύκ[τας]?) Jordan (2001) 191 : λέγων δὲ λ{ε}ίαν νυκ[τός, Preisendanz (quae 'impossible Greek' putavit Jordan [2001] 190) : λεγωνδελειαννυκ[Π : λέγων δὲ μνειαν νυκ[τός Kroll || 10 σκορπισζων Π

713 T (T 97 K.)

(I) APOLLODOR. Bibl. 2, 5, 12 δωδέκατον ἄθλον ἐπετάγη Κέρβερον ἐξ Ἄιδου κομίζειν. εἶχε δὲ οὗτος τρεῖς μὲν κυνῶν κεφαλὰς, τὴν δὲ οὐρὰν δράκοντος, κατὰ δὲ τοῦ νώτου παντοίων εἶχεν ὄφρων κεφαλὰς. μέλλων οὖν ἐπὶ τοῦτον ἀπιέναι ἦλθε πρὸς Εὐμόλπον εἰς Ἐλευσίνα, βουλόμενος μνηθῆναι {ἦν δὲ οὐκ ἐξὸν ξένοις τότε μνεῖσθαι, ἐπειδὴ περ θετὸς Πυλίου παῖς γενόμενος 5 ἐμνεῖτο}. μὴ δυνάμενος δὲ ἰδεῖν τὰ μυστήρια ἐπέειπερ οὐκ ἦν ἡγνισμένος τὸν Κενταύρων φόνον, ἀγνισθεὶς ὑπὸ Εὐμόλπου τότε ἐμνήθη. καὶ παραγενόμενος ἐπὶ Ταίναρον τῆς Λακωνικῆς, οὗ τῆς «εἰς» Ἄιδου καταβάσεως τὸ στόμιόν ἐστι, διὰ τούτου ἐπήλει. ὀπηνίκα δὲ εἶδον αὐτὸν αἱ ψυχαί, χωρὶς Μελεάγρου καὶ Μεδοῦσης τῆς Γοργόνης ἔφυγον. ἐπὶ δὲ τὴν Γοργόνα τὸ 10 ξίφος ὡς ζῶσαν ἔλκει, καὶ παρὰ Ἑρμοῦ μαυθάνει ὅτι κενὸν εἰδωλὸν ἐστι. πλησίον δὲ τῶν Ἄιδου πυλῶν γενόμενος Θησέα εὔρε καὶ Πειρίθουν τὸν Περσεφόνῃ μνηστευόμενον γάμον καὶ διὰ τοῦτο δεθέντα. θεασάμενοι δὲ Ἑρακλέα τὰς χεῖρας ὥρεγον ὡς ἀναστησόμενοι διὰ τῆς ἐκείνου βίας. ὁ δὲ Θησέα μὲν λαβόμενος τῆς χειρὸς ἤγειρε, Πειρίθουν δὲ ἀναστήσαι βουλόμε- 15 νος τῆς γῆς κινουμένης ἀφήκεν. ἀπεκύλισε δὲ καὶ τὸν Ἀσκαλάφου πέτρον. βουλόμενος δὲ αἷμα ταῖς ψυχαῖς παρασχέσθαι, μίαν τῶν Ἄιδου βοῶν ἀπέσφαξεν. ὁ δὲ νέμων αὐτὰς Μενoitης ὁ Κυθωνίου προκαλεσάμενος εἰς πάλιν Ἑρακλέα, ληφθεὶς μέσος καὶ τὰς πλευρὰς κατεαγείς ὑπὸ Περσεφόνης παρηιτήθη. αἰτοῦντος δὲ αὐτοῦ Πλούτωνα τὸν Κέρβερον, ἐπέταξεν ὁ 20 Πλούτων ἄγειν χωρὶς ὧν εἶχεν ὄπλων κρατοῦντα. ὁ δὲ εὐρών αὐτὸν ἐπὶ ταῖς πύλαις τοῦ Ἀχέροντος, τῷ τε θύρακι συμπεφραγμένος καὶ τῇ λεοντῇ συσκαπασθεὶς, περιβαλὼν τῇ κεφαλῇ τὰς χεῖρας οὐκ ἀνῆκε κρατῶν καὶ ἄγχων τὸ θηρίον, ἕως ἔπεισε, καί περ δακνόμενος ὑπὸ τοῦ κατὰ τὴν οὐρὰν δράκοντος. συλλαβὼν οὖν αὐτὸν ἤκε διὰ Τροιζήνης ποιησάμενος τὴν ἀνά- 25 βασιν. Ἀσκάλαφον μὲν οὖν Δημήτηρ ἐποίησεν ὦτον, Ἑρακλῆς δὲ Εὐρυσθεὶ δείξας τὸν Κέρβερον πάλιν ἐκόμισεν εἰς Ἄιδου || (II) DIOD. 4, 25, 1 ἔλαβε πρόσταγμα παρ' Εὐρυσθέως τὸν ἐξ αἰδοῦ Κέρβερον πρὸς τὸ φῶς ἀγαγεῖν.

713 cf. similia ap. Plut. Thes. 30; Tzetz. Chil. 2, 394 | cf. Scarpi ad loc. et Graf, Eleusis 144 adn. 17 || 4 εἰς] πρὸς A || 4 ἦν – 6 ἐμνεῖτο om. B || 5 οὐκ ἐξὸν – μνεῖσθαι] cf. Schol. Aristoph. Plut. 845 | θε*τιος R : θέστιος A || 7 Κενταύρου A | Εὐμόλπου] cf. Eur. Her. Fur. 610ss et Wil. ad loc., Lloyd-Jones 174; vid. et Plut. Thes. 30, 5 ubi purgator et initiator est Theseus, et Xenoph. Hist. Gr. 6, 3, 6, ubi est Triptolemus || 8 «εἰς» add. Heyne || 9 ἀπήλει A || 18 ὁ Κυθωνίου E : σκυθωνίου RR*B : σκυθώνυμον C | προκαλεσάμενος EA || 19 μέσον EA | κατεαγείς] κακεάξας A || 23 post συσκαπασθεὶς add. καὶ A || 23 οὐκ – 25 δράκοντος] οὐκ ἀνῆκε, καί περ δακνόμενος ὑπὸ τοῦ κατὰ τὴν οὐρὰν δράκοντος, κρατῶν ἐκ τοῦ τραχήλου καὶ ἄγχων τὸ θηρίον ἔπεισε A || 26 ὦτον] ὄνον A || 27ss ex Herodoro sec. Linforth 74 (cf. eund., Class. Stud. Presented to E. Capps, Princeton 1936, 217ss), cf. et. Bernabé in: Alganza Roldán et

VII. CARMINA ORPHICA IN QVIBVS DESCENSVS ...

πρὸς δὲ τοῦτον τὸν ἄθλον ὑπολαβὼν συνοίσειν αὐτῷ, παρήλθεν εἰς τὰς
 30 Ἀθήνας καὶ μετέσχε τῶν ἐν Ἐλευσίνι μυστηρίων, Μουσαίου (fr. 39) τοῦ
 Ὀρφέως υἱοῦ τότε προεστηκότος τῆς τελετῆς II (III) [PLAT.] Axioch. 371e
 καὶ τοὺς περὶ Ἡρακλέα τε καὶ Διόνυσον κατιόντας εἰς Ἄιδου πρότερον
 λόγος ἐνθάδε μνηθῆναι, καὶ τὸ θάρσος τῆς ἐκεῖσε πορείας περὶ τῆς Ἐλευ-
 35 σινίας ἐναύσασθαι. sequitur fr. 434 IX II (IV) P. UNIV. MILANO I 20, col. I 18-
 31, saec. II p. C. n. denuo ed. Colomo, Zeitschr. Pap. Epigr. 104, 2004, 87ss
 λόγοι Ἡρακλέους κωλυομέ[νου μ]εῖσθαι τὰ Ἐλευσίνια. [πάλαι μ]εμύημαι.
 ἀπόκλει[εις τὴν Ἐ]λευσεῖνα καὶ τὸ πῦρ [τὸ ἱερόν.] δαιδοῦχε, καὶ φθο[ν]εῖς
 νυκ[τ]ὸς ἱερᾶς; μυστήρια [πολὺ ἀ]ληθέστερα μεμύημαι [±5]ον φέρε[ι]ς. τὸ
 δὲ πο[ι]νηθὲν π[α]ρ' ἐμοῦ νύκτα μοι [ποεῖ ἱερ]άν. ἐγὼ δέ σοι πολλὴν [±5]εῖ-
 40 δον, ἐγὼ τῶν ἀφα[νιστῶν π]λησίον διὰ νυκτὸς [ἐσκόπ]ησα τὸ πῦρ πόθεν
 [±5] τῇ Κόρην εἶδον [καὶ τὴν μητέρα τὴν Δήμητραν].

714 T (296 K.)

SERVIVS in Aen. 6, 392s (II 61, 28 Thilo-Hagen) nec vero Alciden me sum
 laetatus euntem] lectum est et in Orpheo quod, quando Hercules ad inferos de-
 scendit, Charon territus eum statim suscepit; ob quam rem anno integro in com-
 pedibus fuit.

al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000,
 41 II (IV) 'Herakles non è stato ammesso alla contemplazione dei misteri Eleusini ed al
 rifiuto del dadouchos di aprirgli l'accesso, risponde col sarcasmo, invocando la sua qua-
 lità di iniziato a misteri più veraci di quelli di Eleusi' Vogliano 180 II 36 λό-
 γοι Ἡρακλέους suppl. Vogliano I κωλυομέ[νου Colomo : μὴ ἐωμέ[νου Maas I
 μ]εῖσθαι Maas : τελ[ε]εῖσθαι Vogliano I [πάλαι μ]εμύημαι Maas :]εμνημαι II II
 37 ἀπόκλει[εις Colomo : ἀπόκλει[σον Vogliano I τὴν Ἐ]λευσεῖνα Vogliano I [τὸ
 ἱερόν] Maas I φθο[ν]εῖς Colomo : φθό[ν]ει Maas II 38 νυκ[τ]ὸς Vogliano I [πολὺ Co-
 lomo : [πολλῶι Vogliano I ἀ]ληθέστερα Vogliano I [τὸ πῦρ ἱερ]όν vel [τὸν φαν]όν
 suppl. ex. gr. Colomo I in lac. [τούτων] vel [ἐκείνων] Vogliano : [ἐγωγε]? Maas I
]ών dub. Maas I φέρε[ι]ς ed. : φέρις II II 39 πο[ι]νηθὲν π[α]ρ' Maas : 'non mi spiego
 l'aoristo' Vogliano I νύκτα Vogliano : νυκτα II I [ποεῖ ἱερ]άν dub. Maas I πολλὴν
 [χάριν ἔχω] tempt. Vogliano: 'ma difficile riesce in collegamento con quanto se-
 gue' II 40 post εἶδον dist. Vogliano: 'forse è meglio col Maas considerare ἐγὼ ini-
 zio di frase, anziché collegarlo coll'εἶδον precedente' I ἀφα[νιστῶν Colomo :
 ἀφα[νιστῶν Maas, qui post νυκτὸς 'vuole qui un verbo che dica: "io sono an-
 dato in giro"' Vogliano I [ἐσκόπ]ησα Colomo II 41 [ἐξήμει] suppl. ex. gr. Colomo in
 app. crit. : [ἦκει οἶδα] tempt. Maas I [καὶ τὴν μητέρα τὴν Δήμητραν] Colomo :
 τῆς Ἐλευσίνος οὐ χρήμζω cogitavit Maas II vid. Colomo, comm. ad loc.

714 'perhaps an Eleusinian poem about Heracles' descent to Hades and initiation'
 West, Orphic Poems 268, cf. et. Graf, Eleusis 144 adn. 17 II 2 et om. AS I et in Orpheo
 om. FCM I Erculis F : Herculis C II 3 statim om. R

715 T

DAMASC. in Plat. Phaed. 1, 130 (83 Westerink), pergit fr. 352 II λύει μὲν οὖν
ἐαυτὴν (sc. ψυχὴ) Ἑρακλείως ἰσχύσασα. sequitur fr. 316 II.

716 V

Pind. fr. 346 Sn.-Maehl.

b κρέσσον' ἐν και]ρῳ κτεάν[ων
[σοφὸν ἀγητῆρα]αμοσύνας[
[]ία λατερπεί φιλο[
[] Ἐλευσίνοθε, Φερσεφόνοι ματρί ιτε χρυσοθρόνῳ
θῆ[κέ τ' ἄστ]οῖσι μ τελετάν, ἔν' ἔσεν[5
[] διδύμαις εἶδον Εὐμο[λπ
[]αραι
[]πορεν Ἑρακλεί πρώτῳ[ι
[]ντι κέλευθον ἐπισπήσει[
[] Ἀμφιτρυ]ωνιάδας ἄλοχος 10
[]αλλε γε μάν

715 cf. Westerink ad loc. p. 81

716 cf. Lobel, P. Oxy. 2622; Bartoletti, Pap. Soc. Ital. 14, 1391; Lloyd-Jones, *Maia* 19, 1967, 206ss (= Greek Epic, Lyric, and Tragedy. The Academic Papers of Sir Hugh Lloyd-Jones, Oxford 1990, 168ss) || **b** 1 κρέσσον' e commentatoris verbis suppl. Lloyd-Jones | ἐν καιρῳ κτεάν[ων suppl. Lobel || 2 σοφὸν ἀγητῆρα e comm. verb. suppl. Lloyd-Jones, cf. p. 71 'its placing is highly conjectural' | μν]αμοσύνας potius quam τλ]α- Lobel || 3 εὐνο]ία< dub. Lobel : εὐνομ]ία< Lloyd-Jones (ambo e comm. verb.) | φιλο- Lobel : φυλο- Lloyd-Jones || 4 in init. ὅς τε] dub. Snell-Maehler | Ἐλευ- σίνοθε e comm. verb. suppl. Lloyd-Jones, cf. 171: 'the form ... will probably mean ... "at Eleusis"' | finem e comm. verb. suppl. Lobel || 5 θῆ[κέ τ' ἄστ]οῖσι μ Sn.-Maehl. : θῆ[κεν ἄστ]οῖσι μ Lloyd-Jones : θῆ[κέν τε λα]οῖσι μ Bartoletti | τελετάν Lobel : τελευτάν P.Oxy. 2622 : τέλος Pap. Soc. Ital. 14, 1391, cf. Schol. Pind. *ibid.* φησὶν [ὅτι. . . .] . . τῶν κρατίστων ἀν]άκ[των (Sn.-Maehl.) τ]ῆς ἐν τῇ Ἀτ[τι]κῇ Ἐλευσίνος, τοῖς αὐ[το]ῦ ἄστοις τελετὴν κατέ[στη]σε τ[ῇ] τε Φερσεφό[ν]η καὶ τ[ῇ] Δήμητρι (suppl. Bartoletti), του[τέστ]ι (Lloyd-Jones : τοῦ[των δ]᾽ Bartoletti) κατέστησεν αὐτοῖς [έορτὰς μεγί]σ[τας τῶν θεῶν (suppl. Bartoletti) ἔ]ν' ἔσεν[Sn.-Maehl. || 6 διδύμαις] 'e. g. the daughters of the Eleusinians may have seen Eumolpus within the twin doors of the temple', Lloyd-Jones 174 adn. 13a | ἔδον P.Berol. 13411 | Εὐμο[λπ Lloyd-Jones || 8 'πρώτῳ[ι was probably followed ... by ξένων' Lloyd-Jones 174 || 9 ἐπισπήσετ]α[ι possis sec. Lobel || 10 fort. σ' ἄλοχος Sn.-Maehl. ||

VII. CARMINA ORPHICA IN QVIBVS DESCENSVS ...

	[αὐ]τίκα μιν φθιμένων	
	[]τρέφεται καὶ ὅσ' ἐν πόντῳ [
	[]μενος	
	[]α μ[έγα]ν Διὸς υἱόν	15
	...		
c	[]..[
	[]	μιν ἀντιάσ[
	[Με]	λέαγρον ἄτερθ[ε	
	[]	νας λευ	
d	...		
	εἰ[
	θα[
	θ[
	το[
	φο[5
	ιν[
	ει[
	...		
e	...		
	[] [
	[]	ει..ι[
	[] [
	[]	υμνο[
	[]	ισερε[5
	[] [

12 suppl. Lobel, qui post φθιμένων suppl. ψυχαί coll. Bacchyl. 5, 83 : ἀγέλαι prae-
fert Lloyd-Jones qui cft. Bacchyl. 5, 62s ἐνθα δυστάνων βροτῶν / ψυχὰς ἐδάη παρὰ
Κωκυτοῦ ρέεθροις, / οἷά τε φύλλ' ἀνεμος / Ἴδας ἀνὰ μηλοβότους / πρῶνας ἀργη-
στάς δονεῖ, Mimn. fr. 8, 1 Gent.-Prato, Apoll. Rhod. 4, 216s; Verg. 6, 309ss *quam*
multa in silvis autumnī frigore primo / lapsa cadunt folia, aut ad terram gurgite ab
alto / quam multae glomerantur aves, ubi frigidus annus / trans pontum fugat et terris
immitit apricis. / stabant orantes primi transmittere cursum, / tendebantque manus
ripae ulterioris amore || 13 τρέφεται 'suggests that he, like Bacchylides and Virgil,
first compared the ghosts with leaves' Lloyd-Jones 175 | πόντῳ] sc. undae sec. Lo-
bel, prob. Lloyd-Jones 175s || 15 suppl. Lobel || c 2 ἀντιάσ[αις dub. Sn.-Maehl. || 3
suppl. Lobel

catabasis Bononiae papyro servata (fr. 717)

multa de hoc carmine incerta sunt, praecipue aetas, auctor et origo: 'nobis ... poetae et sermo et materies aetatem non Hellenisticam redolere sed prorsus Romanam videtur' Lloyd-Jones – Parsons in: Beck – Kambylis – Moraux (edd.), *Kyklos*, Festschrift Keydell, Berlin 1978, 88ss : auctorem in saec. II-III p. C. n. locat Vogliano, *Acme* 5, 1952, 394 | carmen *Κατάβασις* erat sec. Merk., *Mus. Helv.* 8, 1951, 1ss, prob. Montevocchi, *P. Bonon.* I, Milano 1953, 8; 'unser Papyrus nennt nun gar keine mythologischen Namen; es handelt sich also um ein theologisches Gedicht, das kaum aus früher Zeit stammen kann ... und zwar vermutlich ein orphisches' (Merk. 3s) : 'visioni d'oltretomba' sec. Vogliano 385 (cf. 393 'di specifico veramente orfico ... io non vedo ancora nulla') : at cf. Casadio, *Stud. Mat. Stor. Rel.* 52, 1986, 294s, qui signa Orphica propria carminis optime illustravit | de hoc carmine, praeter dissertationes laudatas supra et in font. app., cf. et. Montevocchi, *Aegyptus* 31, 1951, 76ss; Vogliano - Castiglioni, *Prolegomena* 1, 1952, 100ss; Treu, *Hermes* 82, 1954, 24ss; Delz ap. Merk., *Arch. f. Papyr.* 16, 1956, 85; Turcan, *Rev. Hist. Rel.* 150, 1956, 136ss; Disandro, *Humanitas* (Rev. de la Fac. de Fil. y Let. de Tucumán) 9, 1957, 117ss; Boyancé, *La religion de Vergile*, Paris 1963, 156; 163s; Solmsen, *Hermes* 96, 1968-1969, 631s; Setaioli, *Stud. It. Fil. Class.* 42, 1970, 179ss; Nardi, *Iura* 21, 1970, 186ss; Setaioli, *Stud. It. Fil. Class.* 44, 1972, 38ss; Solmsen, *Class. Phil.* 67, 1972, 31ss; Nardi, *Iura* 23, 1972, 135ss; Setaioli, *Stud. It. Fil. Class.* 45, 1973, 124ss; Lloyd-Jones – Parsons 88ss; Fiaccadori - Medda, *La parola del passato* 35, 1980, 389ss; Violante, *Civ. Class. Crist.* 5, 1981, 313ss; Habinek, *Harv. Stud. Class. Philol.* 92, 1982, 232ss; Schilling, *Rev. Hist. Rel.* 199, 1982, 363ss; Setaioli in: Amata (ed.), *Cultura e lingue classiche III*, Roma 1993, 323ss; Horsfall, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 96, 1993, 17s; Marinčič, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 122, 1998, 55ss; Bernabé in: Díez de Velasco (ed.), *Miedo y Religión*, Madrid 2002, 326ss | mihi mirum esse videtur nihil de carmine inveniri ap. West, *Orphic Poems*, neque ap. Brisson, *ANRW II* 36.4, 1990 | de re metrica cf. Keydell, *Acme* 5, 1952, 418 | multa nostro poetae et Vergilii Aen. libro VI communia sunt. incertum utrum Vergilius ab illo an ille a Vergilio (an a tertio quodam ambo?) mutuatus sit, cf. Treu 26ss | vestigia Christiana in nostro carmine dispexit Wyss (ad vv. 127ss) : contradixit Setaioli (1970) 208ss, qui vestigia Iudaica praefert, at mea sententia omnia quae in papyro leguntur cum Orphica doctrina recentioris aetatis congruunt | cum fabula in [Plat.] *Axioch.* enarrata hoc carmen comparavit Violante l. laud. | codex in quo carmen inclusum est ad magica arma movendum usitatus fuit ut vid., cf. Daniel-Malomini, *Suppl. Mag.* 77

717

fol. 1 r τοῦ δ' ἀπὸ μ[έ]ν κρυερῶ[ν θα]λάμων [
 ἔ]πτατο δακρυχέων [.] δεσθε. [
 ἡ δ' εὐνήs προπάρουθε[ν] ἀπορρίψασα δ. [

717 P. BONON. saec. III-IV p. C. n., primam versionem ed. Pighi, Aegyptus 27, 1947, 175ss; fundamenta novae editionis iecit Merk., Mus. Helv. 8, 1951, 1ss (cum add. vv. dd. Maas, Snell, Thierfelder, Vogliano, Von der Mühl et Wyss); cf. et. Vogliano, Acme 5, 1952, 385ss (cum not. v. d. Keydell, ibid. 418); Montevicchi, P. Bonon. I, Milano 1953, n. 4 p. 8ss; denuo optime ediderunt Lloyd-Jones – Parsons in: Beck - Kambylis - Moraux (edd.), Kyklos. Festschrift Keydell, Berlin 1978, 88ss (= The Academic Papers of Sir. H.-Ll.-J., Oxford 1990, 333ss) [1-217]

717 1 Epigr. Gr. 241, 4 Kaibel κρυερὸν τόνδ' ἔχομεν θάλαμον || **2** A 357 al., β 24 al., Nonn. Dion. 19, 184 al. δακρυχέων vel δάκρυ χέων || **3** X 406 ἀπὸ δὲ λιπαρὴν

717 litteram iota post vocalem longam, a Π omissam, semper addidi, nulla nota signatam | 'il s'agit (sc. le recto du folio I) d'un passage spécifiquement ... orphique, dans la mesure où il n'a de sens ... que dans perspectives orphiques. Il définit toute une catégorie de grands sacrilèges ... tous ces coupables ont pour trait commun d'avoir ... porté atteinte au caractère sacré de la vie' optime Turcan 140 || **1-4** 'infantis (sive in utero sive post partum) caedes' recte Lloyd-Jones – Parsons : aliter rem interpretati sunt Turcan 140ss (auctorem de fine sponte conscito loqui ratus) et Setaioli (1970) 192ss 'adulteri colti sul fatto e uccisi a motivo della loro colpa', coll. Verg. Aen. 6, 612 *quique ob adulterium caesi* (de vv. 1-2, at de vv. 3-4 'l'anima di una donna rea di procurato aborto') : contradixit Nardi (1970), cf. et. Setaioli (1973), Nardi (1972) || **1** τοῦ δ' ἀπὸ] τοῦ = οἴμου?, ἀντρού? Vogliano (Acme) 408, qui verbi ἔπτατο subiectum εἶδωλον quod in visione apparebat fuisse putat : potius τοῦ δ' ἀπὸ 'e thalamo' et subiectum Eros vel Hymenaeus (qui fortasse in lac. in fine versus fuit, ut susp. Ll.-J. – P.) : subiectum ψυχὴ sec. Turcan 140 (cf. Setaioli [1970] 194) cui non adstipulor | κρυαιρ (ai in ε corr.) Π | θα]λάμων Vogliano, Thierfelder, quod varie interpretari possis : 'sepulchrum' (cf. Epigr. Gr. in sim. app. laud.), 'Ditis atria' (Wyss, coll. Soph. Ant. 804 τὸν παγκόϊταν θάλαμον), 'corpus quod est animae tectum' (Turcan 142; Kittel, Theol. Wörterbuch zum N. T. s. v. οἰκία, σκῆνος); potius 'cubile' coniugum vel amantium (Ll.-J. – P., monente Setaioli [1970] 193s) : vel πα]λαμών Ll.-J. – P. | in fin. ἐπὶ νέρτερα θυμὸς prop. Snell et Thierfelder (contra Wyss) : at fort. Eros vel Hymenaeus laudabantur, cf. supra || **2** ante δεσθε fort. α vel ρ, ad fin. α[vel ο[unde ἀπ]ὸ δ' ἔσθερ[ς valde dubitantes Ll.-J. – P. : fort. ἐσί]δεσθ' ἐδ[ν Vogliano : [κί]ε δ' ἐς θεδ[ν οὔποτε σῶφρων Setaioli (1970) 196ss || **3** ἀπορρίψασαδ Π sec. Ll.-J. – P. qui ἀπορρίψασα ad Ilithyiam respicere putant | an -ψασ' αδ? Ll.-J. – P. qui post δ potissimum ρ, fort. ι legunt, sine certo supplemento | post ἀπορρίψασα suppl. [τὸ σῶφρον] Snell : [κορείην] Wyss : [χιτῶνα] Stroux : [καλύπτρην] Castiglioni :

ἔσ[τε]νευ Εἰ[λ]εῦθ[υ]α βι[αζ]ομένην α[
 ὅς δὲ παρέδραθε μητρ[ι] καὶ ἥψατο γα[στρὸς ἐκείνης] 5
 ῥ[ε]ιγεδανῆς καὶ ἄρουραν ἐπέδραμεν [ἦν γενετῆρος]
 σπέρματ[ος] ἄνθος ἔδυνεν ὅτε πρώτ[ιστα] δαμείσῃ
 παρθένωι ὠμίλησεν ὁ δεβρ[ι]ν ο[.
 οὐδέ οἱ ἄρτ[ι] φανέντι γενέθλιος .[.]θ[
 τέρπετο· μητρὶ γὰρ αὐθις ἐφυ[.]κα[10
 .δε. ἔστι δέ μοι κ[αἰ] θηλ[
 .]τε .[.]] νενα[.] ρα[.] . . .] κρη[
 .]νδι .[.]]ε. αλ[

ἔρριψε καλύπτρην || 4 vid. Opp. Cyn. 3, 156s in app. crit. || 6 Aesch. Sept. 752
 ματρὸς ἀγνὰν σπείρας ἄρουραν | Soph. Oed. R. 1256s μητρώϊαν δ' ὅπου / κίχοι

θρ[όνοισι] Keydell, Vogliano (i.e. φαρμάκοις, cf. Schol. Theocr. 2, 59 θρόνα δὲ τὰ
 φάρμακα ὑπὸ τῶν Αἰτωλῶν et Setaioli [1970] 198s et adn. 3): 'nach korēin Vers-
 ausfall? εὐνῆς = γάμου?' Maas | post v. 3 lac. sign. Maas et Castiglioni || 4 ἔσ[τε]νευ
 Εἰ[λ]εῦθ[υ]α 'aut ad infanticidium respicere potest aut ad aborti procurationem' Ll.-J.
 – P. (coll. Ovid. Amor. 2, 13, 21s), cf. iam Turcan 149ss :]τεμεν (ἦν) τέμεν?)
 Εἰλύθ[υ]α Merk., de re cf. Setaioli (1970) 200 | βι[αζ]ομένην α[Vogliano, Snell : at
 βιαζομένη να[aequè possibile | e. g. ἀπόπαυσιν prop. Ll.-J. – P., coll. Opp. Cyn. 3,
 156s (ursa) πρὶν τοκετοῦ μολεῖν ὥρην ... / νηδὺν ἐξέθλιψε, βιάσσατο τ' Εἰλει-
 θύας : ἀπὸ φόρτον Vogliano (i. e. ἀποβιαζομένην in tmesi) : ἀπολύσαι] dub. Mon-
 tevecchi : ἀποκτίνειν Castiglioni || 5-10 de incesto cum matre, cf. Apocal. Esra 28
 Tischendorf, Verg. Aen. 6, 623 hic thalamum invasit natae vetitosque hymenaeos,
 vid. Turcan 155ss | de his versibus cf. Horsfall, qui fontem Vergilio et Papyro Bon.
 communem demonstrari posse opinatur || 5 γα[στρὸς ἐκείνης] Ll.-J. – P. : iam
 γαστέρος αὐτῆς Vogliano || 6 [ἦν γενετῆρος] suppl. Maas : [ἦν γενετῆρ] Voglia-
 no : [οὐ ποτε πατρί] Snell, Thierfelder || 7 ἄνθος 'vigor' recte Ll.-J. – P. (potius
 quam 'spuma', quod iidem prop.) | πρώτ[ιστα] δαμείσῃ Thierfelder : aliter Wyss (ap.
 Merk.): σπέρματ[ος] ἄνθος ἔδυνεν 'ist sonderbar gesagt: in die ἄρουρα sinkt das
 σπέρμα, aber das ἄνθος sprießt hervor (ἀναβλαστάνει, ἀνατέλλει). Ist ἀφρὸς zu
 konjizieren?' || 8 ωμ ex om- corr. Π | e. g. ὁ δ' ἔβρ[υ]ν ὄρχατος ἔρνει vel ὁ δ' ἔμ-
 βρ[υ]ν Ll.-J. – P. (iam 'βρ[ύ]ν cf. ἔμβρυον?' Maas) | Merk. cf. Orac. Sibyll. 2, 280s
 ὁπόσοι ζώνην τὴν παρθενικὴν ἀπέλυσαν / λάθρη μισγόμενοι || 9 ἄρτ[ι] Maas | 'ad
 fin. e. g. δαίμων expectes?' Ll.-J. – P. || 10 init. leg. Vogliano | 'fort. ἐφύε[το] κα[']
 Ll.-J. – P. : ἔφυσ[ε] dub. Vogliano || 11 fort. ἡ δ(ε) dub. Ll.-J. – P. : ἀδελ Merk. (unde
 ᾧ δει[λ] ὅσος ἔπαθ[ες] [quod maluit Vogliano] vel ᾧ δει[λοῖ] μέροπ[ες] : τί δε μοι?
 Maas) | ἔστι δέ μοι κ[αἰ] θηλ[ι] dub. Ll.-J. – P. qui putant poetam ad feminarum
 peccata transire | 'eine Ich-Erzählung' recte Treu 43 | μοι] incertum quis loquatur,
 cf. Setaioli (1970) 181 || 12 τε ex ται corr. Π || 13]ναρ, ω[.] . . .] εἰγ' αν[Merk. ||

VII. CARMINA ORPHICA IN QVIBVS DESCENSVS ...

	κουριδι[.]λλον.[] [
	ψυχ[.] ασικακο[15
	ους[.] ενεφυσ[
	οφ. ε[.] εσκονα[
	. . . [α] τ κα η [
 [.] ντα[
	. . . δ[.] [. .] [20
	. [. .] προ[
	. . .] . [] [
	. . .] κ[
	. . .] ν[
	desunt versus c. 1 aut 2.	
fol. 1 v.	εσ]τυγε μάλ[λον] ἀκούων	25
] Ἐρινύες [ἄλλο]θεν ἄλλαι	
]ς δ' ἐκέλευσ[εν] ἐκάστη·	
	πληγαῖς φον]ίσι·	

διπλὴν ἄρουραν οὐ τε καὶ τέκνων || 25 P 694, Hes. fr. 280, 24 M.-W. (= Min. fr. 7, 24) κατέστυγε μῦθον ἀκούσας || 26 Apoll. Rhod. 1, 843 al., Quint. Smyrn. 6, 258 al. ἄλλοθεν ἄλλαι || 27 N 230 al. κέλευέ τε φωτὶ ἐκάστωι || 28 Verg. Aen. 6, 557s *hinc exaudiri gemitus et saeva sonare / verbera* | Verg. Aen. 6, 570s *continuo sontes ultrix accincta flagello / Tisiphone quatit insultans* | O 17, Nonn. Dion. 35, 294, cf. 44, 138

14 'fort. αλλονε' Ll.-J. – P. || 15 γεγ]άσαι Merk. (unde init. ψυχ[α] scribendum esset) | fort. κακός Ll.-J. – P. || 16 fort. οὐς γ' Ll.-J. – P. (ους τα Merk.) qui ad fin. ἐνεφυσ[vel -εν ἐφυσ[proponit || 17 fort. οφρε[Ll.-J. – P. (iam οφρε[Merk.) | τρί]ζεσκον (vel ροί]ζεσκον) Vogliano || 18 fort. το καὶ η. [Ll.-J. – P. || 25-37 de animarum supplicii agitur || 25 incertum utrum ἀπέσ]τυγε (Keydell) an κατέσ]τυγε (Setaioli, cf. 182 adn. 1 'il verbo non indica odio, ma orrore') supplendum sit | μάλ[λον] ἀκούων Keydell : μάχ]ης ὑπ]ακούων Vogliano : μάχ[λος] ἀκούων Thierfelder | quidam (fort. mortuorum iudex) peccata in vv. 1-24 relata audit et horrescit || 26 [ἄλλο]θεν Merk., Vogliano || 26ss Furiae sontes flagellis excruciant, de quo cf. Lucian. Ver. hist. 2, 29 ἡκούομεν δὲ καὶ μαστίγων φόφον καὶ οἰμωγὴν ἀνθρώπων πολλῶν, Verg. Aen. 6, 558; 570 (vid. loc. sim.), Stat. Silv. 2, 1, 185, et Dieterich, Nekyia 58 | icon. cf. picturam in Villa dei Misteri q. voc. ubi Furia alata mulierem flagellat, crateras de Canosa-Munich XVIII 282 Trendall-Cambitoglou, de quibus vid. Pensa, Rappresentazioni dell'oltretomba nella ceramica apula, Roma 1977, 23, et vasa Neapol. et Monac. ap. Guthrie, Orpheus 188s; Schmidt in: Orfismo in Magna Grecia, Napoli 1975, 105ss || 27]ς δ' ἐκέλευσ[εν] (vel ἐκέλευσ[αν]) ἐκάστη· (vel ἐκάστη) Ll.-J. – P. : iudicem subiectum esse mihi quidem veri similis videtur || 28 πληγαῖς φον]ίσι· (iam Vogliano φον]ίσι· vel σκλη]ροῖσι·) ἰμά[σσει]ν

κ]εύθεα νυκ[τὸς]ς ἔρεμνῆς
]ν ἐκάτερθε δὲ πάντῃ 30
 κέ]λωρ' ἔλεεινὸν ἰεῖσαι
 λειμῶνα π]ολύστονον ἔνθα νέμοντο
 γαμψ]ώνυχες εἰλαπινασται
]σ[.]ος ἐστηῶτες
 κ]αὶ [ίμ]ερόεντες Ἑρωτες 35

πληγῇσιν ἰμάσσω (Hes. Th. 857 ἰμάσσας) || 29 Orph. Hymn. 69 (Ἑριννύων) 3
 νυκτέραι ... ὑπὸ κεύθεσιν οἰκί' ἔχουσαι / ἄντρω ἐν ἡρόεντι παρὰ Στυγὸς ἱερὸν
 ὕδωρ | Hes. Th. 744 Νυκτὸς ἔρεμνῆς οἰκία δεινὰ | Hes. Th. 758 ἔνθα δὲ Νυκτὸς
 παῖδες ἔρεμνῆς οἰκί' ἔχουσιν | λ 606 ἔρεμνῇ νυκτί | Stesich. PMG 185 (S 17) 4s
 Page βένθεα νυκτὸς ἔρεμνᾶς | Orph. Arg. 341 ἀχλύα νυκτὸς ἔρεμνῆς || 31-33 Verg.
 Aen. 3, 216s *virginei volucrum* (sc. *Harpyiarum*) *vultus, foedissima ventris / prolivi-*
es, uncaeque manus, et pallida semper / ora fame || 32 Opp. Hal. 1, 117 ἔνθα νέμον-
 ται || 35 Anth. Pal. 5, 278, 1 (Agath.) αὐτῇ μοι Κυθήρεια καὶ ἱμερόεντες Ἑρωτες ||

(ἰμά[σι]ν Vogliano, spatio brevius) Ll.-J. – P. || 29 κ]εύθεα νυκ[τὸς]ς Thierfelder :
 κ]εύθεα νεφ[έλης] Turcan 160, cum synizesi in κεύθεα et correptio Attica in ἔρεμνῆς,
 quod dubium videtur | ερεμνῆς ex ερεμῆς corr. Π | 'de sede Furiarum' Ll.-J. – P. coll.
 Orph. Hymn. 69, 3 (cf. loc. sim. app.) || 30 ἐκάτερθε δὲ πάντῃ Ll.-J. – P. : ἐκάτερθε[ν]
 επαιτη (ἐπέστη?) Merk. | 'apparent alteri poenarum ministri, monstra voracia (Har-
 pyiae?) et (34) Amores inferni' Ll.-J. – P. || 31 κέ]λωρ' Keydell coll. Hesych. s. v.
 κέλωρ· φωνή et P. Cair. Masp. II 67151, 249 κέλωρα : ἰ]χώρ Merk. (coll. Apocal.
 Petri 26 τόπον ... ἐν ᾧ ὁ ἰχώρ καὶ ἡ δυσωδία τ]ῶν κολαζομένων κατέρρει) : repu-
 gnante Vogliano (Prolegomena) 103 | ad fin. ἰει Π || 32 λειμῶνα π]ολύστονον
 (π]ολύστ. iam Vogliano) Merk. : 'der "Ἀτης λειμῶν wäre am Platz' Vogliano (Prole-
 gomena) 103, locus apud inferos laudatur (cf. ἔνθα) || 33 ad init. fort. λυγρὴν δαῖτα
 Vogliano (cf. Epigr. Gr. 647, 16 Kaibel λυπρὴν δαῖτα Χάρωνι) | 'hier war vielleicht
 von Fessern und Schwelgern die Rede' Merk. | γαμψ]ώνυχες optime Ll.-J. – P. de
 Harpyiis loqui cogitantes, Tartari custodibus (cf. Pherecyd. fr. 83 Schibli φυλάσσοι
 δ' αὐτὴν [sc. τὴν ταρταρίην μοῖραν] θυγατέρες Βορέου "Ἀρπυιαί τε καὶ Θύελλα)
 et Erinyum sociis (cf. Verg. Aen. 6, 289 *Gorgones Harpyiaequē*, v 77s τόφρα δὲ τὰς
 κούρας "Ἀρπυιαὶ ἀνιρέψαντο / καὶ ῥ' ἔδοσαν στυγερεῇσιν Ἑρινύσιν ἀμφιπολευ-
 ειν, Aesch. Eum. 48s οὔτοι γυναῖκας, ἀλλὰ Γοργόνας λέγω, / οὐδ' αὖτε Γοργεῖοι-
 σιν εἰκάσω τύποις), coll. et. Verg. Aen. 3, 216s in loc. sim. app. laud., cf. iam Setaio-
 li (1970) 183 : κρατερ]ώνυχες Keydell, coll. κ 218 λύκοι κρατερώνυχες de vulturibus
 cogitans, coll. Aesch. Prom. 1024 (αἰετός) ἄκλητος ἔρπων δαιταλεὺς πανήμερος,
 vid. Fiaccadori-Medda 390 qui cft. Eurynomum a Paus. 10, 28, 7 laudatum || 34 ἐ-
 στηῶτες] i. e. Amores (masculine, contra 31 ἰεῖσαι) sec. Ll.-J. – P. || 35 κ]αὶ
 [ίμ]ερόεντες Ll.-J. – P., coll. Anth. Pal. 5, 278, 1 (Agath.) in loc. sim. laud. et mo-

VII. CARMINA ORPHICA IN QVIBVS DESCENSVS ...

κατ]έχ[ου]σι δὲ Κύπριδος εὐνήν.
]δεε[] ἄρτι ταθείσαι
] . [] μ.[] νο. ρ.. []
]ελλαχο[υ
 ι]θύνεσκ[ον
]ος ἅκρα β[
 Πυριφλε]γέθοντος[
] υτοιο γα[
]ενοναρ.[
]. υ.[
]ναλλ[

40

45

desunt versus c. 3 aut 4

fol. 2 r ὅς δὲ κασι[γ]νήτωι φόνον ἡ[ρτι]σεν, ὃφ[ρα] κε πατὴρ
δῶματα μ[ο]ῦνος ἔχηι [καὶ] χρήματα πάντα κομίζηι.]

47 Hes. Op. 328 ὅς τε κασιγνήτοιο || **47s** Apoll. Rhod. 4, 1024s ἐνὶ πατρὸς / δώμασιν | Σ 141, δ 657 al., Hymn. Cer. 107 al., Hymn. Ven. 13, Hes. Th. 40, Scut. 471, fr. 43a, 31 M.-W. al., Apoll. Rhod. 4, 1118, Quint. Smyrn. 7, 929 δώματα πατρὸς, cf. Hes. fr. 26, 17 M.-W. | η 3 πατρὸς ... δώμαθ' || **48** Ω 453, Nonn. Dion. 1, 431

nente Mcleod, qui apud inferos sedem habere *mala mentis* / *gaudia* (Verg. Aen. 6, 278s) putat; 'tamquam poena peccati imago fuerit' Ll.-J. – P. :]α π[τ]ερόεντες vel]αι π[τ]ερόεντες Vogliano : ἀπ[τ]ερόεντες Turcan 162: 'qui symbolisent vraisemblablement des passions dévoyées et regrettables dans leurs origines comme par leurs conséquences' ll 36 κατ[έ]χ[ου]σι dub. Ll.-J. – P. :].χ[ε]ρ[ε]σὶ? Snell ll 37 ad init. ἔντυον Castiglioni l δέ[λ]ε[α]ρ[τ]i tu Vogliano : δά[μ]αρτ[ι]? Wyss ll 38 με[λ]. δουσερω[τ] Vogliano (prob. Setaioli [1970] 183 adn. 1: 'piuttosto che di amanti infelici, si tratterà di amanti colpevoli', coll. Xenoph. Oec. 12, 13 οἱ τῶν ἀφροδισίων δυσέρωτες, Poll. 6, 188-189) : μα[λ]λ[ος] ὁρω[ω] L.-J. – P. ll 39 ἔλλαχον vel -]έλλαχον ll 40 ἰθύνεσκιον Vogliano ll 41 πρὸς ἄκρα β[ε]βηκ- Vogliano : ἄκρα β[ι]βα- Treu ll 42 Πυριφλε[γέθουτος] Merk. : φλε[γέθουτος] Vogliano l 'que les passions malheureuses des δυσέρωτες soient expiées par le feu, c'est là une idée qu'autorisent ... les métaphores dont l'amour est ... l'objet' Turcan 162s, coll. Apoc. Paul. p. 60 Tischendorf ll 43 ἀλύτοο Wyss : (ἀ)κ[α]λύτοο Thierfelder : an]αυτοο? Ll.-J. – P. l γάμ[ο]ο Merk. (cf. Setaioli [1970] 183) : an γαν[υ]? Ll.-J. – P. ll 44]ενοναρ[ε] Ll.-J. – P. : fort.]εν ὄναρ[ε] :]εον ἀρε[σ]τύν Vogliano ll 45]θυγ[ατρ] Merk. ll 46]ναλλ[Ll.-J. – P. :]ναγ[χ] Merk. ll 47ss 'la condamnation vise uniquement la cause profonde de tous ces forfaits' Turcan 164, coll. Verg. Aen. 6, 621s *vendit hic auro patriam dominumque potentem* / *imposuit*, cf. Setaioli (1970) 184: 'il comune denominatore è qui dato dall'avidità di ricchezza' ll 47 ἡ[ρ]τυ]σεν Ll.-J. – P. : ἡ[ρ]τυ]σεν Maas : ἡ[ν]τυ]σεν Snell l ὄφ[ρα] κε πατὴρς Wyss : ο[ρ] legunt Ll.-J. – P. (unde dub. prop. ἄορ[ε] ἡθκ-

ὅς δὲ φίλῃ[ν] παράκο[ι]τιν [ύ]πήγαγεν ἀνέρι μοιχῶι] 50
 δῶρα λαβῶν, ὁ δὲ παῖδ[α κ]ατήσχυε[ν]
 μισθὸν ἀμειψάμενος[ς κα]κομηχαν[
 ἤδη τις κα[ί] νυκτὶ καὶ ἡματι πολλὸν ἀ[γείρων]
 χρυσὸν ἐνὶ μεγάροισιν ἀπέχθηρ[εν μὲν ἐδωδὴν
 καὶ ποτό[ν], ἐν χρυσῶι δὲ κυκώμενον [ἶδον ἔπινεν.]
 ὅς δὲ φίλ[ο]ν τινα φῶτα κακῶι παρέδω[κεν ὀλέθρῳι] 55

ἔχε μῶνος | Nonn. Dion. 6, 1 μῶνος ἔχεν (8, 303 ἔχει, 16, 312 al. ἔχεις, 37, 167 ἔχων) || 50 Nonn. Dion. 45, 80 δῶρα λαβῶν || 51 ω 285 δῶροισιν ἀμειψάμενος || 51s Orac. Sibyll. 3, 185s ἄρσην δ' ἄρσενι πλησιάσει στήσουσι τε παίδας / αἰσχροῖς ἐν τεγέεσσι ... / ... 189 αἰσχροβίῳ φιλοχρημοσύνηι, κακοκερδεῖ πλούτῳ || 52 O 139 ἡδη γάρ τις | λ 175 al. τις ἡδη || 53 A 396 al., α 27 al., Hymn. Cer. 252, Hymn. Ven. 231, Hes. fr. 252, 3 M.-W., Apoll. Rhod. 2, 304 al., Quint. Smyrn. 7, 315 al., Orph. Arg. 779 ἐνὶ μεγάροισιν (B 137 al., α 269 al., Hes. fr. 43a 33 M.-W. al., Apoll. Rhod. 3, 228, Quint. Smyrn. 2, 73 al. ἐνὶ μεγάροισι, Σ 435 al., ζ 62 al., Hes. fr. 17a 14 M.-W., Apoll. Rhod. 1, 810 al., Quint. Smyrn. 13, 278 ἐνὶ μεγάροισι) || 54 Sen. Thyest. 453 *venenum in auro bibitur* | Iuv. 10, 25s *nulla aconita bibuntur / fictilibus* || 55 Apoll. Rhod. 4, 450 κακῶι ἐδάμασσαν ὀλέθρῳι | Quint. Smyrn. 3, 379 κακῶι δηθέντες ὀλέθρῳι | Quint. Smyrn. 1, 394 ἐς κακὸν ἦγεν ὀλεθρον, cf. 6, 534 ||

τῶι]), *quamquam admittunt 'fort. erravit librarius': potius οφ[legitur, cf. Montevecchi (1951) 78; Vogliano (Acme) 398; Fiaccadori-Medda 390s | de fratre occiso cf. Plat. Remp. 615c γέροντά τε πατέρα ἀποκτείνας καὶ πρεσβύτερον ἀδελφόν, Verg. Aen. 6, 608s *quibus invisi fratres ... / pulsatusve parens* || 48 suppl. Von der Mühl || 49 [ύ]πήγαγεν Wyss : [έ]πήγαγεν Wyss | cet. suppl. Merk., coll. Ps.-Phocyl. 177 μὴ προαγωγέυσης ἄλοχον σέο || 50 suppl. Vogliano | ad fin. ποτ' ἀνηβον Von der Mühl : μὲν ἀνηβον dub. Ll.-J. – P. | Merk. cft. Ps.-Phocyl. 3, 187, Apoc. Petr. 32, Lucian. Ver. hist. 11, 28 || 50s 'si tratta ... di uno che prostituisce un fanciullo, o figlio suo o comunque sotto la sua tutela' Setaioli (1970) 202 || 51 suppl. Vogliano | κακομηχαν[ίης ἀλεγεινῆς Scheidweiler : κακομηχαν[ίη δ' ἔχαιρεν dub. Ll.-J. – P. : κακομήχαν[ον ᾧ ἐπὶ ἔργῳ Castiglioni || 52ss 'es scheint von Geizigen zu Rede zu sein' Merk., qui cft. Pind. Isth. 1, 67s, Verg. Aen. 6, 610, Ps.-Phocyl. 5, Apoc. Petr. 31, Orac. Sibyll. 2, 268ss || 52 'erwartet man eher ἢδ' ὅστις' Merk. | suppl. Vogliano | ἀγείρας] Thierfelder : απ[Merk. : an ἀπ[ούρας]? Ll.-J. – P. || 53 ἀπέχθηρ[εν μὲν ἐδωδὴν Ll.-J. – P. coll. Telet. p. 34, 9 Hense c. adn. : ἀπέχθηρ] [εὐτελές εἶδαρ] Merk. : ἀπέχθηρ[εν - - σίτου] Vogliano || 54 δὲ κυκώμενον [ἶδον ἔπινεν] *potius quam δὲ κυκώμενον [οἶον ἔπινεν]* coll. Sen. Thyest. 453 et Iuv. 10, 25 in loc. sim. laud. Ll.-J. – P., qui et. cogitaverunt de δὲ κυκώμενος [ἀλγεσιν εὐδει coll. Verg. Aen. 6, 610 *divitiis soli incubuere repertis* et Norden ad loc. p. 288 : *κεκυκωμένο[ν Merk., qui 'von κυκώ gebildet statt von κυκάω' explanavit et de αἶεν ἔπινεν in lac. cogitavit* || 55 τι suprascr. να Π | suppl. Vogliano | Merk. cft. Verg. Aen. 6, 609, Aristoph.*

VII. CARMINA ORPHICA IN QVIBVS DESCENSVS ...

χρήματ[α] δεξάμενος φιλό[τ]ητα [
 ἄλλος ἐ[]υβρίζων. [] .]ευ. εσ[]το. [
 πολλά κα[τομν]ύων ἱεράς πε[
 γηραιὸς [δὲ τὰ] λευκὰ κατή[σχ]υνεν[
 Ἄιδος ε. [60
 ὅπλοτ[] .] .]σαν[
 οἱ δὲ []]κα]κότητι πο. [
 ψυχα[]]οἶνοδεσφ[
 φηθ[]]μοσεπε. [
 ηπλε[]]ην ἀχέω[ν 65
 γυμν[]]οφ[
 ἀλλουκω[]]ο. . . . [
 οὐδὲ δια []]οψε[

Ran. 147 || 56 φιλό[τ]ητα Vogliano | e. g. δ[ὲ] λὰξ ἐπάτησεν] Ll.-J. – P. : δ[ὲ] λὰξ ἐπιβαίνων] Vogliano (Prolegomena) 104 : τ[ε] λάθρ' ἀπατήσας] Von der Mühl : τ[ε] λάθρα πατήσας] Castiglioni || 57 καλλος II : 'deinde κ̄ delevit' Ll.-J. – P., qui ἐ[ν]υβρίζων vel ἐ[φ]υβρίζων (iam Vogliano, Merk.) prop. | sequitur ut vid. ai in ε̄ correctum | in fine de {α}ἐπ[ιδ]ευ{χ}έσι[ι] 'pauperibus irridens' cogitaverunt Ll.-J. – P. :]ευχετο. [Merk. : ἐπ]εύχετο. [Vogliano : ἐξ]εύχετο. [Keydell || 58 πολλά κα[τομν]ύων (quod malui) vel πολλάκι[ς] ὁμν]ύων Ll.-J. – P. | ἱεράς Ll.-J. – P. : γέ[ρ]ας vel τέ[ρ]ας Vogliano | ad fin. e. g. de [έ]πέ[κλησε] θυηλάς cogitaverunt Ll.-J. – P. || 59 [δὲ τὰ] et Ll.-J. – P., qui ad fin. 'capillos' 'caput' 'barbam' desiderant, quod veri simillimum videtur : iam 'λευκὰ (scil. τῶν τριχῶν)' Vogliano || 61 ὁπλότ[ε]ρο[ι] . . .]πῃσαν [leg. Vogliano || 62 κα]κότητι πολ[] vel πο[υ] [Ll.-J. – P. || 63]σιν (vel]τιν) ὁ δὲ σφ[] (vel δ' ἔσφ[]) Ll.-J. – P. || 64 φῇ θ' vel φῇ θ[] 'wie' Wyss | ἱφθ]ιμος ἐπεί [Vogliano || 65 ἀχέω[ν Vogliano : αχew ex αχαιω corr. II || 66 γυμν[cf. Turcan 166s, qui cft. Plat. Gorg. 523a et opus Sumericum de dea Ištar apud inferos et ritus Mithraicos in quibus videmus 'cette image du dépouillement et le symbolisme des tuniques corporelles dont l'âme doit se débarrasser pour retrouver son autonomie et sa pureté originelles', cf. et. Cumont, Les religions orientales dans le paganisme romain, Paris 1929, 116s; Setaioli (1970) qui cft. Orac. Sibyll. 8, 108s γυμνοὶ δ' ἀπὸ γῆς, γυμνοὶ πάλιν ἐς γῆν / ἤξαντες λήγουσι βίου χρόνον ἐκτελέσαντες || 67 in fin.]ηφον[leg. Merk. : unde ψ]ῆφον[Vogliano ('che forse alludeva alla senten-

"Αιδος ὥχ[ραίνοντος
 ...] . ν. . [70
 ...] ρειη[
 ...] τ. . . . [
 deest aut nihil aut minimum
 fol. 2 v.] κακῇ δ' ὑ[πό]εικον ἀνάγκη
 κ]αὶ ἀναιδέε[ς], ἀλλὰ παλαιῆς
 κ]αὶ ἀγνηορίας λελαθέσ[θ]αι 75
]ος ἀναίξασ[α π]αρέστη
] ἑτέρας ἑτέρωθεν ἰούσ[α]ς
]τον ἀπὸ χθονὸς ἤλυθο[ν] ἄλλαι
]ν ὁδὸς εὐδίου, οὐδὲ καὶ αὐ[τ]ῇ

69 Hor. Carm. 3, 4, 74 *luridus Orcus* || **73** Π 305 νεῶν δ' ὑπόεικον ἀνάγκη | Apoll. Rhod. 3, 430 κακῆς ἐπιμείρετ' ἀνάγκης | Quint. Smyrn. 12, 388 κακὴν ὑποτλήναι ἀνάγκην || **75** Apoll. Rhod. 2, 150 ἀγνηορίας λελαθέσθαι || **76** α 410 οἷον ἀναίξας ἄφαρ οἶχεται | Nonn. Dion. 22, 201 ψυχὴ δ' ἡνεμόφοιτος ἀναίξασα θανόντος ||

za del giudice' Setaioli [1970] 184) || **69** ὥχ[ραίνοντος] dub. Ll.-J. – P., coll. Hor. Carm. 3, 4, 74 in sim. app. laud. || **71** fort. χρεῖη[Ll.-J. – P. || **73ss** de animis discedentibus et advenientibus, de quibus cf. Turcan 168s || **73** κακῇ δ' ὑ[πό]εικον Ll.-J. – P. : κακῆς ὑ[πό]εικον Vogliano : κακῇ συ[νέ]εικον Thierfelder | de re cf. Turcan 167s | ἀνάγκη] sec. Setaioli (1970): 'si tratta della "necessità" che spinge le anime ad entrare in un corpo', coll. Emped. fr. 108s Wright (31 B 116s D.-K.), et κύκλος ἀνάγκης Pythag. ap. Diog. Laert. 8, 14, cf. infra v. 128 || **74** κ]αὶ ἀναιδέε[ς] Ll.-J. – P. : αἰανέδε. [Π : γ]αῖαν et fort. ἐδέ[ξαντ'] Vogliano | ἀλλὰ παλαιῆς Vogliano || **75** [ὑβ]ριος οὐ τλήσαν κ]αὶ Keydell | λελαθέσ[θ]αι suppl. Vogliano : 'il verbo che significa "dimenticare" è particolarmente appropriato qui: si pensi al fiume Lete a cui le anime bevono prima di incarnarsi, obliando la loro "antica nobiltà"', Setaioli (1970) 185s, coll. Aristid. Quint. De mus. 2, 17 (p. 87 Winnington-Ingram) ἐλάττωσιν τῆς προτέρας ἀξίας ubi et. λήθη et σωματικὸν ... σκότος memorantur, cf. et. Violante 319 || **76** .ος ἀναίξασ[α π]αρέστη (vel γ]άρ ἔστι) Ll.-J. – P., coll. Nonn. Dion. 22, 201 in sim. app. laud.; ut videtur de anima agitur : an αὐξησ[εν] ἀρεστή Wyss : ὅσων αὐξ[η]σ[ι]ς[ς] ἀρεστή Vogliano, cf. Setaioli (1970) 186 || **77** ἑτέρας Merk. in app. crit. : vel σ]φετέρας (vix σ]τυγεράς Merk., cf. 'credo di poter escludere]u' Monteverocchi) Ll.-J. – P. : σ γέρας Vogliano | ἑτέρας ἑτέρωθεν] de duabus viis loquitur, ut animadvertunt Turcan 169; Setaioli (1970) 186 || **79** ad init. ἤχι δικαιοτέρω]ν ex. gr. Keydell | ὁδὸς Snell : μακάρω]ν ἔδος Wyss | εὐδίου Snell : εὐδιον Wyss | αὐ[τ]ῇ vel αὐ[τ]ῇ Ll.-J. – P. : αὐ[τ]οῖ Wyss spatio longius | 'semitae duae sed ambo inamoenae (ergo non hic de Elysii Tartarique bivio agitur, potius fort.

VII. CARMINA ORPHICA IN QVIBVS DESCENSVS ...

].ς σφετέρης γε μὲν ἦ[εν] ἀμείνων	80
]. ο[] ἀνείρουε χειρὶ τάλαντα	
ἀρ]ηρότα μῦθ[ο]ν ἔνειμεν	
]. ἐπε[ί]θετο δ[α]ίμονο[ς] ὀμφῇ	
].ς θεὸ[ς]. . .].]ν ἀκούω[ν	
].α[] ἀφερο.	85
]. [] οὐδεν. . []	
]. [] ἐνθάδε μ[. . . .]νται	
]. σιασαικα[]	
]. ρονεκα[]	
]. [. .]. []	90
].εκλ. []	
].ηλ[]	
]. υν	
].	
].ων	95
].ν	

80 χ 156 ἦεν ἀμείνων || **81** E 836 χειρὶ πάλιν ἐρύσασ' | Λ 355 ἐρείσατο (Φ 175 ἐρύσσαι) χειρὶ παχείη | M 433s ὥς τε τάλαντα γυνή ... / ἥ τε σταθμὸν ἔχουσα καὶ εἴριον ἀμφὶς ἀνέλκει | Ψ 614 ἀνάειρε ... τάλαντα || **82** Orph. Arg. 191 ἵν' ἀνθρώποισιν ἀρῆρότα μυθίζοιτο || **83** Nonn. Dion. 6, 16 δαίμονος ὀμφήεντος ||

de descensu, id est morte, et ascensu, id est incarnatione)' recte Ll.-J. – P.; contra Setaioli (1970) 187: 'le due vie ... conducono alla sede dei beati ... e dei dannati' || **80**].ς σφετέρης Thierfelder : fort. σ[τυ]γερῆς Castiglioni | an γ' ἔμεν? Wyss : 'ist auch τέμεν möglich' Merk. | ἦ[εν] vel ἦ[θο]ς Wyss || **81** ἀνείρουε Castiglioni : συ]νεά]ρυ[σο] Vogliano || **81-83** iudex mortuos iudicat et sententias pronuntiat, cf. Merk. ad loc.; Turcan 170; Setaioli (1970) 187; eund. (1972), cf. 52: 'l'antichissimo mito greco delle bilance è qualcosa di sostanzialmente diverso della credenza che prevalse in seguito di un giudizio dei morti per mezzo di quello strumento. Questa nuova concezione appare per la prima volta su terreno greco nell'età ellenistica, come risultato dell'incontro di antiche tradizioni egiziane ... col simbolismo delle bilance come segno di giustizia' | de re vid. et. Wüst, Psychostasie, RE XXIII 2 (1959) 1448ss || **82** ἀρ]ηρότα μῦθ[ο]ν Merk., Vogliano | ἔνειμεν Ll.-J. – P. : fort. ἐνισπεν Martínez García per litt., coll. Λ 186 μῦθον ἐνισπε, λ 492 μῦθον ἐνισπες || **83**] ἐπε[ί]θετο Vogliano | δ[α]ίμονο[ς] Thierfelder | ὀμφῇ Thierfelder : αὐδῇ Ll.-J. – P. : αἴσηι Vogliano | cf. Turcan 169 || **84** θεὸ[ς] Ll.-J. – P. (et. θεο[ῦ] poss. |]ν ἀκούω[ν scripsi :]ν ἀκούω[Ll.-J. – P. : ἀ]λ[λ' ἐ]πακούω[ν vel ὑ]πακούω[ν Snell || **85** fort.]μα φερου[σιν vel φέρου[σαι Ll.-J. – P. || **86**] οὐδεν Vogliano || **87** ἐνθάδε Ll.-J. – P. || **89** ε]τερον (i. e. ἐ]τάρων) Keydell | ἐκα[στ Vogliano || **91** 'vix]εκλν['] Ll.-J. – P. :

desunt versus c. 1 aut 2

fol. 3 r. ἦλυθον εὐ[χό]μεναι καὶ μη[τέρ]ες εἰσι [
 καὶ δ' ἄλλαι .. []ες αἰδέσι[μαί τι]νες αἶ τε [
 αἶ τε σὺν ἡλ[α]κάτῃ π[ά]ντ[α] χρόνον ἀθ[λή]σασαι]
 ἄχραντοι ζ[ώε]σκον ἀπεί[ρονε]ς ὕβριος α[ιν]ῆς.] 100
 αἶ τε σαιοφρο[σύ]νην καὶ ἐς "Α[ι]δος ἦλθον [ἔ]χουσαι]
 καὶ δ' αὐταὶ μ[έ]ν ὄλοντο φίλους δ' ἐσάψ[αν]
 αἶ δὲ βίον σ[οφί]ησιν ἐκόσμεον· ἦ γὰρ αἰοιδά[ς]
 θεσπεσίας [ἐφύ]τευσαν ἐν 'Απόλλωνος [ἀλω]ῃ

99 Eur. Or. 1431s ἃ δὲ λίνον ἡλακάται / δακτύλοις ἔλισσεν | Anth. Pal. 9, 190, 5 ἡ καὶ ἐπ' ἡλακάτῃ | Greg. Carm. moral. p. 904 ἰστώ τ' ἡλακάτῃ τε, cf. Nonn. Dion. 6, 147 | Pind. Isth. 3, 6 πάντα χρόνον || **100** Plaut. Trin. 550 *qui aetatem egerunt caste suam* | Verg. Aen. 6, 661 *quique sacerdotes casti, dum vita manebat* | Procl. in Plat. Tim. I 111, 14 Diehl τούτων δὴ τῶν ψυχῶν αἶ μὲν ἄχραντοι μένουσιν, cf. 3, 259, 2 αἶ μὲν (sc. ψυχαί) ἄχραντοί εἰσιν | Procl. Theol. Plat. I 19 (I 90, 9 Saffrey-Westrink) ἄχραντοι διαμένουσιν | Orph. Arg. 830 ἐγείρομεν ὕβριος αἴσῃ || **102** Π 848 πάντες κ' αὐτόθ' ὄλοντο | Σ 230 ἔνθα δὲ καὶ τότ' ὄλοντο | δ 98 al. οἱ τότ' ὄλοντο | τ 277 οἱ μὲν πάντες ὄλοντο | Apoll. Rhod. 2, 881 οἱ μὲν ... ὄλοντο | Quint. Smyrn. 13, 383 οἱ μὲν ὄλοντο || **103** Verg. Aen. 6, 663 *inventas aut qui vitam excoluere per artis* | Procl. Hymn. 7, 19 ἡ βίοντον κόσμεον ὄλον πολυειδέσι τέχναις | Hom. Hymn. 7, 59 κοσμήσαι αἰοιδὴν || **103s** B 599s αἰοιδὴν / θεσπεσίην, Pind. Nem. 9, 7 θεσπεσία ... αἰοιδά, Nonn. Dion. 39, 359 θεσπεσίη ... αἰοιδῇ || **104** Verg. Aen. 6, 644 *pars pedi-*

] ἔκλυ[ον]? Merk. || **97** εὐ[χό]μεναι Snell 'es sind wohl ψυχαί' Vogliano (Prolegomena) 105 | καὶ μη[τέρ]ες vel μάρτυρες εἰσι. [Ll.-J. – P. || **97ss** de animis beatis agitur || **98** ἄλλαι .. [στί]χες Vogliano : at 'non legitur .. [στί]χες' Ll.-J. – P. | αἰδέσι[μαί τι]νες αἶ τε [Vogliano || **98-102** 'matronae castae' Ll.-J. – P., cf. Treu 29ss; Marinčič 55 (qui cft. [Verg.] Cul. 262ss *Alcestis ab omni / inviolata vacat cura, quod saeva mariti / in Chalcodoniis Admeti fata morata est. / ecce Ithaci coniunx semper decus, Icarioris, / femineum concepta manet*) || **99** ἡλ[α]κάτῃ Thierfelder | π[ά]ντ[α] Vogliano | ἀθ[λή]σασαι Vogliano : vel ἀθ[λεύουσαι] Ll.-J. – P. : ἀθ[άνατοι] ὡς Thierfelder || **100** ἄχραντοι 'castae' | ζ[ώε]σκον Merk., Treu 30, cf. Verg. Aen. 6, 661 (vid. loc. sim.) | ἀπεί[ρονε]ς Snell | α[ιν]ῆς Snell : α[ί]σῃς Vogliano || **101** αἶ] sc. ψυχαί | σαιοφρο[σύ]νην Merk. | καὶ] 'acquista un preciso valore rafforzativo ... anche all' Ade' Fiaccadori-Medda 391 | "Α[ι]δος Vogliano | [ἔ]χουσαι Thierfelder, quod sic vertit Turcan 171: 'celles qui possédaient la vertu à leur arrivée dans l'Hadès', coll. Plotin. 1, 9 al. : fort. [ἄ]γουσαι Fiaccadori-Medda || **102** ἐσάψ[αν] Vogliano, cf. Treu 30 | ἀκοίτας suppl. Keydell (prob. Marinčič 55, coll. [Verg.] Cul. 262ss supra laud.) : ἀδελφοὺς Maas : ἐταίρους Treu || **103** βίον ex βίην corr. Π | σ[οφί]ησιν Thierfelder, Wyss ('Dichtkunst, Gesang') : iam σ[ο]φ[ι] Vogliano, de re cf. Treu 32s || **104** [ἐφύ]τευσαν Thierfelder, Wyss : [ἐμά]τευσαν Martínez García per litt. | [ἀλω]ῃ

ἡερίων ἐφύ[π]ερθεν ὀχησάμεναι ν. [105
 ἔργα βροτῶ[ν γ]ένεσιν τε θεῶν φ[ό]ρμ[ιγγι κλέουσαι]
 ἢ νούσων. [...]. [.] ἀνηλ[ε]γέων ἀλεω[ρῆν
 ρίζας τ[ά]μνουσαι πρὸς] ἔλκεα κεκμηῶ[των
 ἦ] πυρ. [] [] ἡε σιδή[ρ-
 ἄλλ. [110
 ἄλλαι δ[

bus plaudunt choreas et carmina dicunt | Verg. Aen. 6, 662 *quique pii vates et Phoebos digna locuti* || 106 α 338 ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε | Ξ 201 θεῶν γένεσιν, vid. app. crit. || 186 φρένα τερπόμενον φόρμιγγι λιγείη / ... 189 αἶειδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν || 107 Hes. Op. 404 λιμοῦ τ' ἀλεωρῆν | Pan. fr. 16, 16 δυσφροσύνης ἀλεωρῆς | Soph. Ant. 363 νόσων δ' ἀμαχάνων φυγᾶς || 108 Theophrast. Hist. Plant. 6, 3, 5 τὰς ρίζας προσφάτους κατατεμνομένας εἰς ὄξος | Gal. de comp. med. 13, 1024 Kühn τὰς

Keydell : [ἀρούρη] Thierfelder || 105 ἡερίων <δ> Snell | ὀχλη- in ὀχη- corr. II | νε[φελῶν Snell, Wyss, coll. Orph. fr. 750, 1; 'in senso meramente simbolico?' Vogliano : 'poeta volatum (iam Aristoph. Av. 1372) et ψυχῆς ὄχημα (Plat. Phaedr. 246a) conflavit' Ll.-J. – P. || 106 ἔργα – θεῶν] 'Hesiodi Opera et Theogonia?' Ll.-J. – P. (cf. iam Setaioli [1970] 214) : de Orphicis Ἔργοις (cf. fr. 773-776, at sunt versus Maximī καταρχ. quos Tzetz. pro Orphicis habuit), Θεογονίαι (cf. fr. 1ss) et (coll. 107) Ἰατρικαί (cf. fr. 784ss) Merk., cf. et. Treu 33 : mea sententia generaliter de duobus generibus poesis epicae, i. e. de heroica et de theogonica, cf. α 338 ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε, τὰ τε κλείουσιν αἰοδοί al. (vid. Liddell-Scott-Jones s. v. ἔργον I 1), Plat. Tim. 40d (fr. 21) τῶν δαιμόνων ... γένεσιν, Aristoph. Aves 691 (fr. 64) γένεσιν τε θεῶν, Orph. Arg. 428 (fr. 100) μακάρων γένεσιν, Orph. Hymn. 6 (fr. 143) 3 γένεσιν μακάρων, cf. et. P. Oxy. 2816, 2 | φ[ό]ρμ[ιγγι κλέουσαι e g. Ll.-J. – P. : [μερόπεσσι πίφασκον] Keydell || 107 post νούσων σωτ[] legerat Vogliano (unde σωτ[ῆρ]α Merk. : σωτ[ῆρ]ι Treu) : 'ad sensum ἐ[ν]όη[σ]αν desideramus' Ll.-J. – P. : an ἐ[ὑρ]ο[ν]το[ς]? | ἀνηλ[ε]γέων Treu | ἀλεω[ρῆν Ll.-J. – P. : λάεσ[σι Vogliano, Snell, de re cf. Treu 34ss || 108 ρίζας] 'wohl Heilwurzeln' recte Merk. | τ[ά]μν- Vogliano, unde τ[ά]μνουσαι Treu 34 : δ' [ἐξεύροντο Ll.-J. – P. | πρὸς] ἔλκεα (an ἑτερ[ά]λκεα?) Ll.-J. – P. : παν[ά]λκεα Vogliano | κεκμηῶ[των Vogliano || 109 ἦ] πυρὸς ... ἡε σιδή[ρου Ll.-J. – P. potius quam ἦ] πυρὶ ... ἡε σιδή[ρῳ Delz ap. Merk., Arch. f. Pap. 16, 1954, 85, cf. Heraclit. fr. 46 Marc. (22 B 58 D.-K.) οἱ γοῦν ἱατροὶ ... τέμνοντες, καίοντες κτλ, Aesch. Ag. 848s ὅτῳ δὲ καὶ δεῖ φαρμάκων παιωνίων, / ἦτοι κέαντες ἦ τεμόντες εὐφρόνως, Hippocr. Aphor. 7, 87 ὁκόσα φάρμακα οὐκ ἵηται, σίδηρος ἵηται ὅσα σίδηρος οὐκ ἵηται, πῦρ ἵηται ὅσα δὲ πῦρ οὐκ ἵηται, ταῦτα χρὴ νομίζειν ἀνίατα (cf. ceteros locos ap. Setaioli [1970] 204 adn. 2) : aliter Treu 34, Turcan 171 qui de excursoribus agi rati sunt || 110 'fort. ἄλλ[] ἵα[] Ll.-J. – P. (quod sine dubio leg. Vogliano), novas animarum cohortes induci rati || 111 ἄλλαι δ[Vogliano ||

σπε. [
ἐς θερ[
αἱ δὲ. [
ωῖξα[115
ἦ οσαλ[
γαῖα δε[
ἐρχομενα[
. . .]τις[]π. [
σ]περματ. [120
. . .]δαλδ[
deest nihil	
fol. 3 v. ἐς ἔ]λεγχος [ἀεὶ γα]νόωντι πρ[οσώ]πῳ	
πά]σησιν ἐοικ[ότα] μ[ι]θθὸν ὅπ[η]δεῖν	
Δικαιοσύνης θυγάτηρ π]ολύφημος Ἀμοιβή	
] πατρὸς [ἀνὰ] χθονὸς ἥγ[αγε] νῶτα	125

ρίζας τέμνων εἰς παχέα || 124 Hes. Op. 334 ἔργων ἀντ' ἀδίκων χαλεπὴν ἐπέθηκεν ἀμοιβήν || 125 Eur. Iph. Taur. 46 χθονὸς νῶτα | Nonn. Dion. 1, 107 γαίης ... νῶτα ||

112 σπέρμα Vogliano, cf. 120 : fort. σπεν[Ll.-J. – P. || 113 ἐς θερ[Ll.-J. – P. : ἐς θερ[απείαν Vogliano : ἐς θέρ[ος Treu, qui add.: 'nicht an Triptolemos oder Orpheus ist dabei zu denken, sondern an geregelte Feldbestellung als eine Tat menschlicher σοφία' || 114 αἱ δὲ. ['die fünfte - für uns letzte - Gruppe' Treu 36 || 116 ἦ ὅς αλ[vel ἦ ὅσα λ[Ll.-J. – P. : ιος λα[Vogliano || 117 γαῖα δὲ[Vogliano : vel γαῖα δ' ε[Ll.-J. – P. || 118 ἐρχομενα[Ll.-J. – P. : στᾶσα γὰρ ↔ νο Vogliano || 122 ἐς ἔ]λεγχος [ἀεὶ γα]νόωντι πρ[οσώ]πῳ Vogliano (prob. de iudice agitur) : ἔ]λεγχος []λιόωντι (fort. [ἀγαλ]λιόωντι, 'sed vox plebeior', coll. Bauer, WB N. Test., s. v.: Lampe, Patr. Gr. Lex. s. v.) πρ[οσώ]πῳ Ll.-J. – P. | ἔ]λεγχος] cf. Treu 40ss : an "Ε]λεγχος legendum, ut vol. Solmsen (1968) 632? || 123 de iusta cuique retributione agi videtur | omnia suppl. Vogliano, cf. et. Treu 38ss || 124 Δικαιοσύνης Ll.-J. – P. : ἦιδεν Μνημοσύνης Snell : Δίκη]ης Solmsen | π]ολύφημος Merk. | ἀμοιβῇ Snell, de re cf. Treu 40 et potius Solmsen (1968): 'she is a personification, which ... stands for "retribution"', coll. Hes. Op. 334 (vid. ap. loc. sim.), 'Ἀμοιβή is a conception akin to the Ποῖναι on the Altamura vase and to Δίκη ... whose name has been deciphered on pictures of the Underworld' (icon. vid. crateram Apuliam saec. V a. C. n. 'Altamura' q. voc.; amphoram Karlsruhe et vas Ruvo q. voc., de quibus cf. Aellen, À la recherche de l'ordre cosmique, Zürich 1994), cf. 632: 'ἀμοιβή need not to be accepted exclusively in malam partem' : aliter Setaioli (1970) 188 cui non adstipulor | cf. et. Lam. Thur. (fr. 492, 4) ἀνταμοιβή et comm. ad loc. || 125 [ἀνὰ] ([ἀπὸ] Vogliano ap. Merk.) χθονὸς ἥγ[αγε] νῶτα Vogliano (Acme) : [ὑπό]χθονος ἥγ[αγεν] ὦτα 'retributio parti

VII. CARMINA ORPHICA IN QVIBVS DESCENSVS ...

παμφαν]όωντα πολύχροα καλὰ [μέ]λαθρα
 γ]ενεῆς ἢ τ' ἄμμορος ἔπλετ[ο] σαρκῶν
 ψυχὴ ἀπευ]χομένη χθόνιον γένος, ἀλ[λ'] ὑπ' ἀνάγκη
 ἀμφέσατο θ]λητῶν μελ[έ]ων σκιόεν[τα] χιτῶνα
 I. σ[ου]σιν ὀρινομένοιο β[ερ]έθρου 130
 οὐδὲ νέφος μελ]άνυδρον ἀγείρεται [ο]ὔδ[ε] χ]άλαζα

126 Opp. Cyn. 4, 388s παμφανόωντα / ἄνθεα ταινιῶν πολύχροα || **128** Eur. Bacch. 538s χθόνιον / γένος | Nonn. Dion. 13, 155 al. χθόνιον γένος | Quint. Smyrn. 1, 433 al. ὑπ' ἀνάγκη | Hes. Th. 615, Op. 15 ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης, cf. β 110 al., Hes. Th. 517, Quint. Smyrn. 9, 366 al. ὑπ' ἀνάγκης || **129** Verg. Aen. 6, 732 *moribundaque membra* | Orph. fr. 469, 6 σῶ[μα] χ[ι]τῶν ψυχῆς, cf. sim. illic laud. || **131ss** δ 566ss (de Elysio) οὐ νιφετός, οὐτ' ἄρ χειμῶν πολὺς οὔτε ποτ' ὄμβρος, / ἀλλ' αἰεὶ ζεφύροιο λιγὺ πνεύοντος αἴθρας / Ὀκεανὸς ἀνίησιν ἀναψύχειν ἀνθρώπους | ζ 43ss οὐτ' ἀνέμοισι τινάσσεται οὔτε ποτ' ὄμβρωι / δεύεται οὔτε χιῶν ἐπιπίλνεται, ἀλλὰ μάλ' αἶθρη / πέπταται ἀνέφελος, λευκὴ δ' ἐπιδέδρομεν αἴγλη | K 6 πολὺν ὄμβρον ἀθέσφατον ἢ ἐ χάλαζαν | Eur. Tr. 78 ὄμβρον καὶ χάλαζαν ἄσπετον | Nonn. Dion. 2, 426s χαλάζης / ὄμβρηροῖς βελέεσσι | Lucr. 3, 19ss *quas neque concutiant venti*

inferno peccata renuntiat L1.-J. – P. ('sed οὐατα fort. expectes') || **126** omnia suppl. Vogliano || **126-129** 'anima carnis exsors ... genus terrestre (dedignatur?) sed cogitur mortalium membrorum tunicam (induere) (id est, animae scelestae poena est, de novo incarnari?)' recte L1.-J. – P. : aliter Setaioli (1970) 189 'queste anime [sc. ἄμμορος ἔπλετ[ο] σαρκῶν] sembrano non essere soggette a incarnarsi' || **127** suppl. Vogliano, Thierfelder || **128** ψυχὴ scripsi; auctor plane de anima loquitur | ἀπευ]χομένη Keydell | ἀλ[λ'] L1.-J. – P. : οὐδ' Vogliano | ὑπ ex ua corr. Π | ὑπ' ἀνάγκη | cf. adn. ad v. 73 || **129** ἀμφέσατο θ]λητῶν scripsi : δυομένη θ]λητῶν Keydell : ἀμφέθετο vel ἐσσαμένη θ]λητῶν Wyss | μελ[έ]ων Wyss | σκιόεν[τα] Vogliano | de tunica carnali cf. comm. ad fr. 469, 6 || **130-135** '(camporum Elysiorum) serenum tempus (hoc praemium est animae piae?)' L1.-J. – P., vid. loc. sim.; cf. iam Vogliano (Acme) 416; Setaioli (1970) 189s; cum hoc loco compar. [Plat.] Axioch. 371c ὅσοις μὲν οἶν ἐν τῷ ζῆν δαίμων ἀγαθὸς ἐπέπνευσεν, εἰς τὸν τῶν εὐσεβῶν χώρον οἰκίζονται, ἔνθα ἀφθονοὶ μὲν ὦραι παγκάρπου γονῆς βρύουσι, πηγαὶ δὲ ὕδατων καθαρῶν ῥέουσιν, παντοῖοι δὲ λειμῶνες ἄνθεσι ποικίλοις ἐαριζόμενοι et Tab. Ceb. 17, 1 ὁραῖς ... ἔμπροσθεν τοῦ ἄλσους ἐκείνου τόπον τινά, ὃς δοκεῖ καλὸς τε εἶναι καὶ λειμωνοειδὴς κτλ, Violante 320 || **130** I. σ[ου]σιν L1.-J. – P. : ἀνέ[μο]ισ[ιν] Vogliano | β[ερ]έθρου L1.-J. – P. : ῥ[ε]έθρου Wyss, coll. Φ 235 πάντα δ' ὄρινε ῥέεθρα spatio brevius || **131** οὐδὲ νέφος Treu : οὔτε νέφος Setaioli (1970) 191 adn. 1 | μελ]άνυδρον Wyss :] ἀνυδρον Vogliano | ἀγείρεται Vogliano : ἀγείρετο Treu | [ο]ὔδ[ε] Keydell :

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

	Ἰς ὄμβρος ἐπ[εῖ]γεται ἀλ[λὰ γαλ]ήνη ἧ]ματα πάντα []α[]ης Ἰ.χησινεπε. ρ[]νικ[]	135
]]ς].]]η]ε].	140
	θ]έμιστας].το]..θης].ω].]. [] []	145
	deest nihil?	
fol. 4 r.	κα..... [] πολλάκ[ι βαλλομε[] ώσε[ι τ' ἐξα[] πολλάκι κ[] αὐτοσε... []	150

*nec nubila nimbis / aspergunt neque nix acri concreta pruina / cana cadens violat
semperque innubilis aether / integrit, et large diffuso lumine ridet* || **132s** M 133 αἶ
τ' άνεμον μίνουσι καὶ ὑετὸν ἧματα πάντα || **133** Θ 539 al., β 55 al., Hymn. Cer.
260 al., Hes. Th. 305 al., fr. 23a 12 M.-W. al., Hymn. Apoll. 485 al., Hymn. Merc.
170 al., Hymn. Ven. 148 al., Callim. Hymn. 4, 190, Quint. Smyrn. 1, 114 al., Orph.
Arg. 648 ἧματα πάντα

[ο]ὔτ[ε Setaioli (1970) 191 adn. 1 | χ]άλαζα Merk. || **132** ἄσπετ[ος Castiglioni :
Δι]ὸς Vogliano : οὐδέ[] τις Ll.-J. – P. | ἐπ[εῖ]γεται ἀλ[λὰ γαλ]ήνη Ll.-J. – P. :
ἐπ[έ]ρρ[ε]ε γαῖαν [έρεμ]νήν» ([έρεμ]νήν» iam Keydell) Vogliano; cf. Setaioli (1970)
190 || **133** ἧματα πάντα Vogliano || **134** στονα]χῆσιν vel ἰα]χῆσιν ἐπέγ[ρετο
dub. Wyss :]χῆσιν et 'νix ἐπερρώ[οντο, -[σαντο' Ll.-J. – P. || **143** θ]έμιστας Ll.-J.
– P. || **149** κα[]πεδ[leg. Vogliano || **150** πολλάκ[ι Merk. || **151** βαλλομε[ν Merk. ||

VII. CARMINA ORPHICA IN QVIBVS DESCENSVS ...

	ωσενπασ[155
	ἔμμεναι[
	ψυχης.[
	δ.. ν..[
	δ.η..[
	ημορε.[160
	ω δα[
	.]... ο.[
	163-175 nimis mutili / deest nihil?	
fol. 4 v.]... φύλαξ[ιν]	176
]διωκ..[]ν[]	
]ον ὀληται	
] ἀέθλο.ς	
] νδρων	180
]	
]νι κέντρωι	
]υχας	
]ε[]ε ... οι	
]..σιν	185
	186-199 nimis mutili; desunt vv. c. 2 vel 3?	
	.]υρονενα	200

155 ὡσεν vel ὡς ἐν (iam Merk.) πασ[Ll.-J. – P. || **158** ‘fort. δαμν, δαμνατ[’ Ll.-J. – P. || **159** δῆηι(ς)? Ll.-J. – P. || **160** vix ἡγορέη Ll.-J. – P. || **176** ‘fort. ἴ]σθι, deinde φυλάξ[ων, φύλαξ[ιν etc.’ Ll.-J. – P. | malim φύλαξ[ιν de custodibus apud inferos (de quibus cf. Lam. Hipp. [fr. 474] 7 al. φύλακες δὲ ἐπύπερθεν ἔασι et comm. ad loc., Lam. Entell. [fr. 475] 9, Lam. Petel. [fr. 476] 5, Lam. Phars. [fr. 477] 5) agi ratus || **177** ‘διώκων, διώκειν spatio brevius’ Ll.-J. – P. || **179** ἀέθλους vel -οις (quod legit Montevecchi) Ll.-J. – P. || **180**] ἀνδρων vel δ]ένδρων (iam Vogliano, Thierfelder) Ll.-J. – P. || **181** ‘aut paragraphus aut littera longius producta ... versus brevissimus: fort. novi capitis, aut prorsus novi carminis, inscriptio’ Ll.-J. – P. (iam ‘es fängt ein neues Gedicht oder ein neuer Teil von demselben Gesang an’ Vogliano [Prolegomena] 103); mea sententia quae sequuntur (de sideribus) cum descensu ad inferos minime congruunt et ut opinor alius carminis sunt || **182** αἶθο]νι Thierfelder : ἄφρο]νι Wys, coll. Nonn. Dion. 13, 342, Iunc. ap. Stob. Flor. (IV 1062, 19 Hense) : μείζο]νι coll. Nonn. Dion. 15, 292 vel οὔτι]νι coll. Nonn. Dion. 4, 299 vel ἐ]νι vel ἐ]νι Ll.-J. – P. de centro caelesti agi rati || **183** εὐχὰς (quod leg. Merk.) vel αὔχας Ll.-J. – P. || **185** fort.]ουσιν Ll.-J. – P. (quod leg. Merk.) || **200** εὔρον ενα[Merk. :

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

σπ]εῦδε πυρ[
 καί μοι θασσο.[
 καὶ χάριν ηφ.[
 μηκέτι μοι.[
 μησακος ἔνθ[205
 κυανέας ἐπ[
 οὗ μοι Πληϊ[αδ
 ἄ[ρ]κτον ἀπ[
 μόνον [
 εὗτ' ἀν.ο[210
 τηνεκ..[
 α[]σεντ[
 ..]ειδ..[
 πρῶτον με[
 α]ύτην.[215
 ...]ηδε...[
 ..]οησκαφ.[
 218-223 nimis mutili, desunt vv. c. 2 vel 3? finis carmi-
 nis, versa pagina sequitur Homeromanteion

ἐξ]εῦρον ενα[Merk. : Ταῦρον ενα[Ll.-J. – P. || 201 σπ]εῦδε πυρ[Vogliano ||
 203 fort. Ἡφαίστ Ll.-J. – P. || 205 μῆ σακος (Vogliano) vel μῆ σ' ἄκος Ll.-J. – P. ||
 207 Πληϊ[αδ Wyss || 208 ἄ[ρ]κτον (vel ἄ[ι]κτον iam Montevocchi) ἀπ[Ll.-J. – P.
 (i. e. Ursa) : δ[ε]κτον ἀπ[Merk. || 210 εὗτ' ἀν.ο[Ll.-J. et P : ἔ[κ]ταμομ[Merk. ||
 214 πρῶτον μέ[ν Vogliano || 215 α]ύτην [Merk. || 217...]η σκάφι[ον vel σκάφι[δ
 Ll.-J. et P || restant frustula minima duo, vid. P. Bonon. I p.18

VIII. CARMINA ASTROLOGICA ET PHYSICA

VIII. CARMINA ASTROLOGICA ET PHYSICA (frr. 718-803)

habemus fragmenta astrologica et physica recentioris aetatis Orpheo tributa, quae indicant Romana aetate Orpheī nomen magnam auctoritatem assecutum esse et ei carmina variorum generum attributa esse, quae antea a mythico poeta aliena fuerunt, cf. Bernabé, *Ítaca* 18, 2002, 76s

carmina astrologica (frr. 718-782)

imper. aetate carmina varia de naturalibus quaestionibus et de astrologia Orpheī nomine inscripta vulgantur, quae sec. Ziegler, *Orphische Dichtung*, RE XVIII 2 (1942) 1400, in unum corpus congesta fuerint (quod negavit Krüger, *Hermes* 73, 1938, 128) ut videtur Ἀστρολογικά intitulum (cf. frr. 720-721) | his fragmentis optime studuit Heeg, *Die angeblichen orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι*, Diss. Würzburg 1906, München 1907; cf. et. Lob. 411ss; Tannery, *Rev. Phil.* 21, 1897, 190ss; Ziegler 1400ss; Brisson, ANRW II 36.4, Berlin-New York 1990, 2919 | fragmenta disposui ita ut Kern monuit

testimonia (frr. 718-725)

718 T

TZETZ. Chil. 5, 130-133

πάνσοφος γὰρ ὑπῆρχε, 130
σὺν ἀστρολόγῳ ποιητῆς, φιλόσοφος καὶ μάγος,
καὶ ἰατρός καὶ ἕτερα ὅσα Ὀρφεὺς καὶ ἄλλοι
γράφοντές μοι δεικνύουσιν οἷος ὑπῆρχεν οὗτος.

718 = frr. 795 et 823 || 131 μάγος] cf. adn. ad fr. 471 || 133 οἷος] ὅσα w

719 T (p. 267 K.)

Tzetz. Ex. II. p. 27, 11 Hermann φυσικῶν φημί καὶ ἀστρονομικῶν, μαγικῶν τε καὶ τῶν τοιούτων, ἐπεὶ καὶ ὀλίγοις τὰ τοιαῦτα ἐπιτερπῆ, ἄλλως τε δὲ καὶ Ὀρφεὺς καὶ ἕτεροι περὶ τοιούτων συγγεγραφήκεσαν.

720 T (p. 267 K.)

SCHOL. Lycophr. Alex. p. 3, 29 Scheer γράφει δὲ ὁ Ὀρφεὺς χωρὶς τῶν ἀστρολογικῶν καὶ ἐπωδικῶν καὶ μαγικῶν κτλ.

721 T (T 225 K.)

CONST. LASCARIS Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 77 (35 Martínez Manzano), *plura invenies* in fr. 1018 VI κατέλιπε (sc. Ὀρφεὺς) ... ἀστρολογικὰ κτλ.

722 T (T 236 K.)

IOANN. MALAL. Chronograph. 13, 36 (265 Thurn) ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας αὐτοῦ (Γρατιανοῦ a. 367-383) Θέων ὁ σοφώτατος φιλόσοφος (fr. 1136) ἐδίδασκε καὶ ἐρμήνευεν τὰ ἀστρονομικὰ καὶ τὰ Ἑρμοῦ τοῦ Τρισεμέγιστου συγγράμματα καὶ τὰ Ὀρφέως.

723 T (p. 267 K.)

ORPH. Arg. 37, *pergit* fr. 804, *plura invenies* in fr. 1018 V σημείων τεράτων τε λύσεις, ἀστρων τε πορείας.

719 = fr. 824 I || 3 συγκε- Hermann

720 = fr. 827, cf. et. fr. 243 V

721 de hoc Lascaris opere cf. Martínez Manzano, Konstantinos Laskaris, Humanist, Philologe, Lehrer, Kopist, Hamburg 1994, 33ss

722 cf. Reitzenstein, Poimandres 211 adn. 1; Heeg, Festgabe Schanz, 1912, 164 I vid. fr. 782

723 cf. Orph. Arg. 207s Ἀγκαῖός τ' ἔμολε Πλευρώνιος, ὅς ῥα πορείας / οὐρανίας ἀστρων ἐδάη, κύκλους τε πλανήτων, / δίζετο γὰρ τὰ τ' ἐόντα τὰ τ' ἐσόμεν' ἀνθρώποισιν et Vian, Notice 13; 16; vid. et. Sánchez Ortiz de Landaluze, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 269s II τεράων **Mosch.**⁸ [λύσεις] 'conjunction' sec. Vian 13, adn. 2, coll. Plat. Rep. 364e (fr. 573 I) λύσεις τε καὶ καθαρμοί et Damasc. in Plat. Phaed. 1, 11 (fr. 350 fons) ὅτι ὁ Διόνυσος λύσεώς ἐστιν αἴτιος : potius 'interpretación' Sánchez Ortiz de Landaluze

VIII. CARMINA ASTROLOGICA ET PHYSICA

724 T (p. 268 K.)

IUL. FIRM. MAT. Math. 4, praef. 5 (127 Monat) omnia enim ... quae Petosiris explicavit et Nechepso, et quae Abram, Orfeus et Critodemus ediderunt {et} ceterique omnes huius artis antistites, perfecta pariter atque collecta et contrariis sententiarum diversitatibus comparata illis perscripsimus libris etc.

725 T (p. 296 K.)

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 9 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV Ἀστρονομίαν (sc. ἔγραψε).

Δωδεκαετηρίδες (frr. 726-752)

de hoc carmine cf. Lob. 424ss; Boll, *Dodekaeteris*, RE V 1 (1903) 1254s; eund., *Sphaera*, Leipzig 1903, 330s; Heeg, *Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι*, München 1907, 11ss; eund., *Festgabe für Martin von Schanz*, Würzburg 1912, 159; Krüger, *Hermes* 73, 1938, 127ss; Ziegler, *Orphische Dichtung*, RE XVIII 2 (1942) 1400ss; van der Waerden, *Hermes* 81, 1953, 481ss; eund., *Science awakening* 2, 1974, 177; West, *Orphic Poems* 33; Brisson, ANRW II 36.4, Berlin-New York 1990, 2919 | huic carmini et. frr. 298 et 358 trib. Kern | Tzetzes errans Δωδεκαετηρίσιν trib. fr. 775, 3 (cf. fr. 775 IV)

testimonia (frr. 726 -730)

726 T (p. 269 K.)

CENSORIN. De die natali 18, 6 (41, 15 Sallmann) proxima est hanc magnitudinem quae vocatur δωδεκαετηρίς ex annis vertentibus duodecim. huic anno

724 cf. Lob. 363; Tannery, *Rev. de Phil.* 21, 1897, 190; Heeg, *Diss.* 10; 61; Geffcken, *Hermes* 55, 1920, 282; Monat ad loc.; Martín Hernández, *MHNH* 3, 2003, 72 || 2 et *del. ed. pr.*, *Kroll-Skutsch-Ziegler* || 3 antistites *Némethy*, *Wikström*, *Ziegler* : antisci MPR : antiscia N : scii Sittl, *Kroll-Skutsch-Ziegler*

725 cf. Kern p. 296

726 1 proxima *Carrione* : proxime V *recc. edd.* | qui H || 2 dodecaeteris CPV : duodeceteris H *al. al.* | δωδεκαετηρίς] cf. *Bouché-Leclercq*, *L'astrologie grecque*, Paris 1899, 489s; Boll, *Sphaera*, Leipzig 1903, cap. XII p. 295ss; eund., *Dodekaeteris*, RE V 1 (1903) 1254s; Gundel, *Astrologoumena*, Wiesbaden 1966, 49 adn. 19;

Chaldaico nomen est, quem genethliaci non ad solis lunaeque cursus sed ad observationes alias habent adcommodatum, quod in eo dicunt tempestates frugumque proventus ac sterilitates, item morbos salubritatesque circumire. 5

727 T (p. 268 K.)

(I) SUDA, s. v. Ὀρφεὺς Κροτωνιάτης (III 565, 17 Adler) ἐποποιός· ὃν Πεισιστράτῳ συνεῖναι τῷ τυράννῳ Ἀσκληπιάδης φησὶν ἐν τῷ ἔκτῳ βιβλίῳ τῶν Γραμματικῶν. <Δω>δεκαετηρίδης. Ἀργοναυτικά καὶ ἄλλα τινὰ || (II) CONST. LASCARIS Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 101 (36 Martínez Manzano), pergit fr. 1122 II τέταρτος Κροτωνιάτης Ἰταλιώτης ἐποποιός (cf. 5 fr. 1104 V), ὃς συνῆν Πεισιστράτῳ τῷ τυράννῳ ἐν τιμῇ, συνέγραψε δὲ δεκαετηρίαν ἀργοναυτικά καὶ ἄλλα,

728 T (p. 267 K.)

TZETZ. Chil. 12, 134-141

ὁ Ἄτλας ὁ παρ' Ἑλλήσιν ὁ Λίβυς ἀστρολόγος,
ἀφ' οὗ ὁ Ἕλλην Ἡρακλῆς παρέλαβε τὴν τέχνην, 135
οὐκ ἦσαν παλαιότεροι τοῦ Μέτωνος εἰς χρόνον;
οὐκ ἔγραψαν καὶ οὗτοι δὲ περὶ ἀστρολογίας;
κἂν συγχωρήσωμεν αὐτοὺς μὴ γράψαι περὶ τούτων,
Ὀρφεὺς ὁ μέγας, σύγχρονος ὑπάρχων Ἡρακλεί,
γράψας Ἐφημερίδας τε καὶ Δωδεκετηρίδας 140
καὶ περὶ ἄλλων ἀκριβῶς, ἐλέγχει τούτους ψεύστας. sequitur fr. 759 II.

Rocca-Serra, *adn. ad loc. p. 62*; Fontanella, *adn. ad loc. p. 100* || 3 genethliaci] i. e. astrologi | lunaeve I || 4 adcommodatas (tas in ras. : -tum C?) C²P : corr. V rec. || 5 sterilitatem S | sterilitates – circumire rest. Carrione : sterilitates terrae circumire H : -ates morbosque circumire V recc. || cf. Manil. 3, 537ss sunt quibus et caeli placeat nascentis ab orbe / sidera, quem memorant horoscopon inventores etc., Geopon. 1, 12 Δωδεκαετηρίς τοῦ Διὸς καὶ ὅσα ἀποτελεῖ περιπολεῦν τοὺς δώδεκα οἶκους τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου. Ζωροάστρου, Cat. Cod. Astr. II, 139-152

727 1 Ὀρφεὺς Κροτωνιάτης] cf. fr. 1104 || 2 Ἀσκληπιάδης] an Myrleanus? cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 26; FG²Hist 697 F 9 || 3 <Δω>δεκαετηρίδης Diels, coll. Tzetz. Chil. 12, 140 (fr. 728), cf. Lob. 424s; Boll ap. Heeg 70 : Δεκαετηρίας G : Δεκαετηρίδα cet. : <Δω>δεκαετηρίαν Lambecius, cf. Giseke, Rh. Mus. 8, 1853, 102; Heeg 18

728 cf. Giseke, Rh. Mus. 8, 1853, 102; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 35 || 140 cf. schol. ad loc. (595 Leone) Δωδεκετηρίδας] Κούρβας υἱὲ μιανέ, δωδεκάκις μετὰ δύο κάππα

VIII. CARMINA ASTROLOGICA ET PHYSICA

729 T

TZETZ. Chil. 2, 887-890

ὥς Πausanίου Μέτῳι τὰς δωδεκετηρίδας,
έννεακαιδεκάδας τε πάσας τὰς τῆς σελήνης,
καὶ Πτολεμαίῳ μετ' αὐτὸν καὶ τισιν ἄλλοις πόσοις,
καὶ τοι πρὸ πάντων γράψαντος Ὀρφέως πάντα ταῦτα. 890

730 T (p. 268 K.)

TZETZ. in Hes. Op. 568 (277 Gaisf.) Ὀρφεὺς δὲ μαθηματικῶς πάντα πα-
ρακελεύεται δρᾶιν· οἶον, sequuntur fr. 743, 746, 775 III

fragmenta (fr. 731-752)

731 F (249 K.)

δεῦρό νυν οὐατά μοι καθάρας ἀκοάς τε πετάσσας,

731 (I) TZETZ. Chil. 12, 146-149, pergit fr. 759 II τῶν Δωδεκετηρίδων δὲ ἡ κατ-
αρχὴ τοιαύδε· [1-3] ἐὼ καὶ τὸν Ὀρφέα δέ, εἰ θέλουσιν ἐκείνοι II (II) SCHOL. Tzetz.
Chil. 12, 147 (596 Leone) ἀρχὴ Δωδηκετηρίδων Ὀρφέως

731 1 Ψ 485 δεῦρό νυν I Γ 405 al., π 222 al. νῦν δεῦρο, cf. Hymn. Cer. 218 I Iulian.

729 887 Μέτῳι] cf. Aelian, Var. Hist. 10, 7 Μέτῳι ὁ Λευκονοιεύς ἀστρολό-
γος ἀνέστησε στήλας, καὶ τὰς τοῦ ἡλίου τροπὰς κατεγράψατο, καὶ τὸν μέγαν
ἐνιαυτὸν ὥς ἔλεγεν εὔρε, καὶ ἔφατο αὐτὸν ἐνὸς δέοντα εἴκοσιν ἐτῶν, cf. et. Plut.
Alc. 17, 5, Nic. 13, 7, Tzetz. Chil. 12, 119ss; Harder, de Ioann. Tzetz. historiarum
fontibus quaestiones selectae, Diss. Kiel 1886, 70; Kubitschek, Meton 2, RE XV 2
(1932) 1458s II 887-889 om. Q II 888 πάσης Ψ II 890 ταῦτα πάντα w

730 1 μαθηματικῶς] 'd. i. astrologisch' Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII
2 (1942) 1401

731 cf. Lob. 416; Giseke 102; Heeg, Die angeblichen Orphischen "Ἔργα καὶ Ἡ-
μέραι, München 1907, 20; 26 fr. 1 I 1 καθάρας] sc. Μουσαίε?, cf. Heeg 20 adn. 1 I
καθαράς Kiessling I καθάρας ἀκοάς] cf. fr. 863 κακοφραδέων δὲ βεβήλων / οὐατα

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

κέκλυθι τάξιν ἅπασαν, ὅσῃν τεκμήρατο δαίμων,
ἔκ τε μῆς νυκτός, ἥδ' ἐξ ἐνὸς ἡματος αὐτῶς.

732 F (251 K.)

DODECAETERIDIS excerpt. Περὶ τῆς φύσεως τῶν ἰβ' ζωιδίων καὶ πρὸς τὰ ἐνιαύσια καταστήματα τῶν φυσικῶν ἰδιωμάτων ex cod. Vatic. gr. 1290 fol. 69^v, Monac. gr. 287 fol. 92^v, Mutin. gr. 85 fol. 23^v ed. Boll, Cat. Cod. Astr. V 1, 1904, 241ss <Διὸς Κριὸν περιπολεύοντος> τὸ {δὲ} ἔτος {ὅπερ αὐτὸς κυριεύσει} ὑπάρχει πολεμικὸν ἀπ' ἀρχῆς, πάμφορον πάνυ, παντοίας τροφᾶς 5 ἐπιφέρων· πτώσεις δὲ ἀνθρώπων· καὶ τετράποδα θάλψουσι πάντα. sequitur fr. 733.

733 F (252 K.)

pergit fr. 732 <Διὸς Ταῦρον περιπολεύοντος> τὸ {δὲ} ἔτος {ὅπερ αὐτὸς κυριεύσει} κατόμβριμόν ἐστιν ἀπ' ἀρχῆς καὶ τὰ ὄψιμα τότε μᾶλλον οἴσουσι καρπὸν. sequitur fr. 734.

πρὸς Ἡρακλ. 1 τὰς ἀκοὰς καθαρὰς || 2 Orph. fr. 539, 1 κέκλυθι et sim. illic laud. | Orph. fr. 378, 39 ἐξ ὑπάτου κραίνει περὶ πάντ' ἐνὶ τάξει | κ 563 τεκμήρατο Κίρκῃ | Hymn. Apoll. 285 τεκμήρατο Φοῖβος Ἀπόλλων, cf. Apoll. Rhod. 4, 559 || 3 Nonn. Paraphr. 13, 158 μῆς ἐνὶ νυκτός

λαχνηέντα περισκεπέτωσαν ἀράχνηαι || 2 τάξιν] sc. τῶν δωδεκαετηρίδων | δαίμων] cf. Orph. fr. 5, 2 δαίμον[α] κυδρόν, 40, 1 πρῶτον δαίμονα σεμνόν, Πρὸς Μουσ. 31 Δαίμονά τ' ἡγάθεον καὶ Δαίμονα πῆμονα θνητῶν, Hymn. 73 Δαίμονος, cf. et. Parmen. 28 B 12, 3 δαίμων ἢ πάντα κυβερνᾷ

732 cf. Boll, Sphaer. 330s; Oder, Rh. Mus. 65, 1890, 70; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 17; 21; 24; 26s fr. 2 || 2 ἐνιαύσια καταστήματα] cf. Ptol. Tetr. 93 || 4 add. Heeg || 4-5 secl. Heeg, qui tempt. πάνυ πάμφορον ... παντοίας δὲ τροφᾶς ἐπάγει ... πτώσεις δ' ἀνθρώπων || 6 θάλψουσι] cf. Heeg 27 adn. 2 | post πάντα· οἶνος χρηστός add. Heeg, coll. Geopon. 1, 12 (22, 16 Beckh) ὁ δὲ Δημόκριτος λέγει τὸν οἶνον χρηστὸν καὶ παράμονον εἶναι, εὐθετον δὲ εἶναι τὸ ἔτος πρὸς μόνην ἀμπέλων φυτεῖαν

733 cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 27 fr. 3 || 1-2 add. et secl. Heeg || 2 κατόμβριμόν Boll : καθόμβριμον codd.

VIII. CARMINA ASTROLOGICA ET PHYSICA

734 F (253 K.)

pergit fr. 733 <Διὸς Διδύμους περιπολεύοντος> τὸ {δὲ} ἔτος {ὅπερ αὐτὸς ἔξει τὴν κυριότητα} μόνος σῖτος γένηται· αὐχμηρὸς δὲ καιρὸς καὶ τὰ σπέρματα κατακαύσει· ἄμπελος καὶ συκὴ ἀνθέξεται καρπῶν. **sequitur fr. 735.**

735 F (254 K.)

pergit fr. 734 <Διὸς Καρκίνου περιπολεύοντος> τὸ {δὲ} ἔτος {αὐτοῦ} τετράποδα οὐποτε θάλψουσι· πενταμηνιαῖος ὁ χειμῶν κρατήσῃ τὸ μήκος· πτώσεις δὲ καὶ λοιμός, τετραπόδων πλῆθος ὀλλυται· καὶ τὸ τῶν Διδύμων ἔτος Καρκίνος καταπίνει. **sequitur fr. 736.**

736 F (255 K.)

pergit fr. 735 <Διὸς Λέοντα περιπολεύοντος> τὸ {δὲ} ἔτος {αὐτοῦ, ὅπερ κυριεύσει} ὥρισθη ἀπ' ἀρχῆς πάμφορον· πλουτήσῃ ἐν οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ παντί· ἀλλὰ τῶν θηρίων τότε ἐπάνοδος ἔσται· βορὰ τετραπόδων· βροτοῖς δὲ μῆνες ἐρίδων· ἐλαίας ὁ καρπὸς ὀλεῖται· συκὴ καρποφορεῖ· καὶ
5 ἄμπελος ἐκβλύσει τὸν οἶνον. **sequitur fr. 737.**

737 F (256 K.)

pergit fr. 736 <Διὸς Παρθένον περιπολεύοντος> τὸ {δὲ αὐτῆς} ἔτος λοιμοῦ ὑπάρχει ποιητικόν, <βοῶν δὲ μάλιστα> ἀνθρώπων στενώσεις· τετραπόδων βρώματα λείψει· καὶ κεραυνοβόλοι νεφέλαι τὰ σπέρματα

734 cf. Heeg, *Die angeblichen Orphischen "Εργα καὶ Ἡμέραι, München 1907*, 24 fr. 7 || 1-2 add. et secl. Heeg || 1 οὐπερ αὐτὸ i. e. τὸ δωδεκατημόριον Boll : ὅπερ αὐτὸς cod. || 3 καρπῶν Boll : καρπὸν cod.

735 cf. Heeg, *Die angeblichen Orphischen "Εργα καὶ Ἡμέραι, München 1907*, 27 fr. 5 || 1 add. Heeg | δὲ et αὐτοῦ secl. Kern || 3 ὤλεται τοῦ Διδύμου Mon. || 4 Καρκίνος καταπίνει Boll, coll. Geopon. 1, 12, 16 (23, 24 Beckh de anno Geminorum) ἄμεινον δὲ καρποὺς ἀποθέσθαι διὰ τὴν ἐν τῷ ἐρχομένῳ ἔτει ἐσομένην ἀφορίαν (cf. Arch. f. Religionsw. 12, 1909, 150) : Καρκίνον καταπίνει cod.

736 cf. Heeg, *Die angeblichen Orphischen "Εργα καὶ Ἡμέραι, München 1907*, 27 fr. 6 || 1-2 add. et secl. Heeg || 4 ἐρίδων Boll : ἐρήδων cod. | cf. Geopon. 1, 12, 22 εὐχεσθαι δὲ δεῖ, ἵνα μὴ γένωνται σεισμοὶ καὶ πόλεμοι | μῆνες δὲ βροτοῖς ἐρίδων <πλέοι> temptavit Heeg | cf. LXX Pr. 3, 10 ἐκβλύσει οἶνον

737 cf. Heeg, *Die angeblichen Orphischen "Εργα καὶ Ἡμέραι, München 1907*, 28 fr. 7 || 1 add. et secl. Heeg || 2 add. Heeg || 3 λείψει scripsi : λήψει cod. | κεραυνο-

κατακαύσουσι· πτώσεις δὲ ἀνθρώπων ἐπικοίνως τρεῖς ἐπὶ δύο.
sequitur fr. 738.

5

738 F (258 K.)

pergit fr. 737 <Διὸς Ζυγὸν περιπολεύοντος> {τὸ δὲ ἔτος, ὅπερ αὐτὸς κυριεύσει} βοῶν τότε ἀνάστασις ἔσται· τετράποδα θάλψουσι· βροτοῖς ἐπὶ γῆς κομήεντα πάμφορα. sequitur fr. 739.

739 F (259 K.)

pergit fr. 738 <Διὸς Σκορπίον περιπολεύοντος> {τὸ δὲ ἔτος, ὅπερ αὐτὸς κυριεύσει} σῖτος καὶ ἔλαιον γίνεται· τὰ δὲ ἄλλα πάντα οὐποτε θάλψουσι· δρῦες καρποφορήσουσι· τοῖς ἀκάργοις *** βρώματα δοῦναι. sequitur fr. 740.

740 F (260 K.)

pergit fr. 739 <Διὸς Τοξότην περιπολεύοντος> {τὸ δὲ ἔτος, ὅπερ αὐτὸς κυριεύσει} πολεμικὸν ἐστὶν ἀπ' ἀρχῆς· καὶ ἐν ἡμέραις θερισμοῦ τὰ ἄρματα πάντα πεσεῖται· καὶ τῆς εὐθηνίας τὸν καρπὸν λοιμὸς ὑποτάσσει. sequitur fr. 742.

βόλοι Boll : κεραυνοβόλοι cod. || 4 κατακαύσουσι Boll : κατακαύσει cod. | ἐπικοίνως Boll : ἐπικενεῖς cod. | ἡδὲ κεραυνοβόλοι νεφέλαι «κατὰ καρπὸν» ἔκανσαν. / πτώσεις δ' ἀνθρώπων ἐπικοίνως τρεῖς ἐπὶ δοιάς temptavit Heeg

738 cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen "Εργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 28 fr. 8 || 1-2 add. et secl. Heeg || 2 ἀνάστασις] cf. Heeg ad loc. || 3 κομήεντα 'frondosa' hapax

739 cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen "Εργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 25, 28 fr. 9 || 1-2 add. et secl. Heeg || 3 lac. indic. Heeg || cf. Geopon. 1, 12, 29

740 cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen "Εργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 28 fr. 10; cf. Palchi Περί τῶν ἰβ' ζωιδίων καὶ τῶν δ' καιρῶν prim. ed. Boll, Cat. Cod. Astr. V 1, 1904, 177, 24 τὸ δὲ ἔτος τοῦτο (sc. Τοξότου) οὔτε πρὸς φυτείαν οὔτε πρὸς θεραπείαν «ἐπιτήδειον» (add. Boll) ἐκλείψουσι δὲ ἐν αὐτῷ καὶ πηγαί et Boll, adn. ad loc. || 1-2 add. et secl. Heeg

VIII. CARMINA ASTROLOGICA ET PHYSICA

741 F (261 K.)

ὦδε γάρ ἄν μίμνοι καθαρὸς τε <καὶ> ἔμπεδος οἶνος
ἥδυμος εὐώδης τε· καλὸν δ' ἔτος ἐστὶ φυτείῃ.

742 F (262 K.)

pergit fr. 740 <Διὸς Αἰγυγέρωτα περιπολεύοντος> {τὸ δὲ ἔτος, ὅπερ αὐτὸς κρατήσῃ} ἡ γῆ οἶνον οἶσει ὡς ὕδωρ· καὶ τὰ πρωτογενῆ τῆς γῆς τότε οἶσουσι καρπὸν, ὅψιμον δὲ καρπὸν· γαῖαν μήποτε μίξις· κεραυνοβόλος δὲ ὁμίχλη τὰ πάντα μαραινέ· καὶ τὸ κρύος τῆς πάχνης ὀλέσει 5 καρπούς. sequitur fr. 744.

743 F (263 K.)

Tzetz. in Hes. Op. 568 (277 Gaisf.) Ὀρφεὺς δὲ μαθηματικῶς πάντα παρακελεύεται δρᾶν· οἶον ... (cf. fr. 730; 775 III), Διὸς Ὑδροχόον περιπολεύοντος μὴ πλεύσης· χαλεπὴ γὰρ τότε λίαν ἐστὶν ἡ θάλασσα. sequitur fr. 746.

741 SCHOL. Tzetz. Ex. II. p. 127, 4 Hermann ὁ παλαιὸς γὰρ Ὀρφεὺς, ἀφ' οὗπερ ὁ ἐμὸς χρυσοῦς Ὅμηρος ὡς ἀνθεμουργὸς μέλισσα πολλὰ (Abel : Ὅμηρος πολλὰ ἀνθεμουργὸν μέλισσαν Herm.) ἄνθη ἐπῶν ἀπεδρέψατο, ἐν ταῖς ἑαυτοῦ Δωδεκαετηρίσιν οὐ νήδυμόν φησιν, ἀλλὰ ἥδυμον (ν 79 ἥδυμος ὕπνος) λέγων οὕτως· [1-2]. sequitur fr. 855

741 Agath. Anth. Pal. 11, 57, 1 εὐώδει Βάκχῳ | Athen. 12, 537f οἶνῳ εὐώδει | Diod. 1, 20, 5 al. τῆς περὶ τὸν οἶνον εὐωδίας | Hom. Hymn. 7, 35s οἶνος ... / ... εὐώδης

741 cf. Hermann 512 adn. 34; Lob. 424; Boll, Sphaera 330 adn. 1; Heeg, Die angeblichen Orphischen "Εργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 21; 29 fr. 10; vid. et. Geopon. I. laud. in comm. ad fr. 732 || 1 καὶ add. Lob. | ἔμπεδος Koechly, Opusc. phil. I, 237 : ἔμπλεος cod. || 2 ἥδυμος persaepe de somno dicitur (cf. B 2 οὐκ ἔχεν ἥδυμος ὕπνος et var. lect. ἔχε νήδυμος, vid. et. Hymn. Merc. 241 al., Simon. fr. 94, 1 (PMG 599 Page), Antim. fr. 74 Matthews | φυτείῃ Heeg : φυτεῖη codd. : φυτεῖης Hermann

742 cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen "Εργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 29 fr. 11 || 1-2 add. et secl. Heeg || 3 μίξις Heeg : μίξεις codd. || 3-4 κεραυνοβόλος Boll : κεραυνοβόλως cod.

743 cf. Lob. 424; Heeg, Die angeblichen Orphischen "Εργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 29 fr. 12 || 1 μαθηματικώτερον H | πάντα om. Trinc. || 2 Ὑδροχόον Kern : ὕδροχόου cod.

744 F (264 K.)

pergit fr. 742 τὸ {δ' αὐτοῦ} ἔτος, ἥλιος καύσωνι ρίψει· αὐχμηρὸς γὰρ καιρὸς γένηται· καὶ τὰ σπέρματα πάντα μαραινέ· λοιμὸς γὰρ γένηται μέγας εἰς πάντα. sequitur fr. 745.

745 F (265 K.)

pergit fr. 744 τὸ {δὲ} ἔτος {ὅπερ οἱ Ἰχθύες κυριεύουσιν} εὖ μάλα τὰ πάντα ἀναπληροῦσιν.

746 F (266 K.)

TZETZ. ad Hes. Op. 568 (278 Gaisf.), pergit fr. 743 τοῦ αὐτοῦ Διὸς ἐν Ἰχθύ-σιν ὄντος καλὸν γάμους ποιεῖν.

747 F (267 K.)

ἔσται δ' αὖ τις ἀνὴρ ἢ κοίρανος ἢ τύραννος
ἢ βασιλεὺς, ὃς τῆμος ἐς οὐρανὸν ἵξεται αἰπύν.

747 SCHOL. Lycophr. Alex. 523 (189, 10 Scheer) κοίρανος γὰρ ὁ δικτάτωρ λέγε-ται, τύραννος δὲ ὁ βίαιος (βιαίως **II**) μόναρχος (μοναρχῶν **b** : μοναρ [χ' suprascr.] **γ**² : μονάρχης **γ**¹), βασιλεὺς δὲ ὁ ἐννόμως καὶ δικαίως κρατῶν. δείκνυσι δὲ καὶ Ὅρφεὺς τὴν τούτων διαφορὰν οὕτως λέγων ἐν ταῖς Δωδεκαετηρίσιν· [1-2]

747 1 Iul. poem. 167, 2 κοίρανον οὐχ ὅσαις παλάμαις κόσμησε <τύραννος> | Emp. fr. 132 Wright (31 B 146 D.-K.), 3 ἔνθεν ἀναβλαστοῦσι θεοὶ τιμῆσι φέριστοι || **2** Sol. fr. 1, 21s Gent.-Prato ἔδος αἰπὺν ἰκάνει / οὐρανόν | Soph. Ai. 845 ὦ τὸν αἰπὺν οὐρανὸν διφρηλατῶν

744 cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 29 fr. 12 || **1** secl. Heeg | fort. ἀσταχῶς καύσωνι Heeg

745 cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 29 fr. 13 || **1** secl. Heeg

746 Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 29 fr. 13

747 Lob. 425; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 22; 30 fr. 14 (fr. anni incerti); Kroll, Lehren des Herm. Trism. 322 || **1** ἔστι codd. praeter c Scheer, Kern contra metrum | αὐτῖς Lob. : οὗτος Koechly, Opusc. Phil. I, 237 || **2** ἐς **γ**¹ : εἰς cett. prob. Scheer contra metrum

VIII. CARMINA ASTROLOGICA ET PHYSICA

748 F (268 K.)

σηκάζειν πυρούς τε καὶ ἀστάχους κατ' ἄλως
ἀνδρῶν λικμώντων, ὅτε τε ξανθὴ <Δημήτηρ
κρίνη ἐπειγομένων ἀνέμων καρπὸν τε καὶ ἄχνας.

749 F (269 K.)

σμήνεα δ' ἐργάζοιο μελισσῶν ἀδινάων.

748 TZETZ. Ex. II. p. 26, 1 Hermann καὶ μαθητὴν δὲ αὐτόν (sc. τὸν Ὅμηρον) φημι μᾶλλον Ὀρφέως εἶναι ἢ Προναπίδου ... (cf. fr. 1141 II) ἔστι δ' ἃ καὶ μεταφράσαντα ἢ καὶ ἀλληγάλλως μεταστρέψαντα ποιήσιν ὡς τὸ [1-3] καὶ τὸ [laud. fr. 298]

749 TZETZ. Ex. II. p. 26, 5 Hermann ἔστι δ' ἃ (sc. ἔπη Ὀρφέως) καὶ μεταφράσαντα ἢ καὶ ἀλληγάλλως μεταστρέψαντα ποιήσιν ὡς τὸ [laud. fr. 748] ... καὶ τὸ [laud. fr. 288] καὶ τὸ [1]. sequitur fr. 852

748 E 499ss ὡς δ' ἄνεμος ἄχνας φορέει ἱερὰς κατ' ἄλως / ἀνδρῶν λικμώντων, ὅτε τε ξανθὴ Δημήτηρ / κρίνη ἐπειγομένων ἀνέμων καρπὸν τε καὶ ἄχνας || **2** Hymn. Cer. 302 ξανθὴ Δημήτηρ | Orph. Lith. 594 ξανθῇ Δημήτερι | Nonn. Dion. 11, 395 Διοῦς ξανθοκόμου (6, 113 ξανθοφυῆς ... Διῶ) | Verg. Georg. 1, 96 *flava Ceres* | Ovid. Fast. 4, 424 *dea flava*

749 Oraculum Timesiae datum ap. Plut. de amic. mult. 7 p. 96b (48 Parke-Wormell = Q 43 Fontenrose) σμήνεα μελισσῶν | B 87 ἔθνεα ... μελισσῶν ἀδινάων | Aesch. Pers. 128 σμήνος ὡς ἐκλέλοιπεν μελισσῶν

748 cf. Lob. 423; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 23ss; 30 fr. dub. 15 || **2** <Δημήτηρ Lob.: μήτηρ cod. | ξανθὴ <Δημήτηρ] cf. loc. sim. app., vid. et. Bömer ad Ovid. Fast. 4, 424; Richardson ad Hymn. Cer. 302; Kirk, comm. ad E 499-505

749 Lob. 423 || **1** ἐργάζοιο Lob. : ἐργάζεο cod. : εἰργάζοντο Mullach | ἀδινάων scripsi : ἀδινάων Tzetz.

750 F (270 K.)

πολλὰ δ' οὐρανόθεν καὶ ἐπαρτέες ἐκ νεφελῶν
 τῆμος ἐπόρυννται φηγοῖς καὶ δένδρεσιν ἄλλοις
 οὔρεσιν τε σκοπέλοις τε καὶ ἀνθρώποις ἐριθύμοις
 πηγυλίδες, καὶ ἔσονται ἀμειδέες· αἶδε γὰρ ὄντως
 τρύουσιν καὶ θῆρας ἐν οὔρεσιν, οὐδέ τις ἀνδρῶν 5
 προβλῶσκειν μεγάρων δύναται κατὰ γυῖα δαμασθεῖς
 ψυχῇ λευγαλέω· πᾶχνη δ' ὑπὸ γαῖα μέμυκε.

751 F

καὶ θέρος ἀδρέπανον θῆσει καὶ ἄβοτρυν ὀπώρην.

750 TZETZ. in Hes. Op. 502 (256 Gaisf.) τὰ δὲ ἔπη ἐκ τῶν Ὀρφέως μετεβλήθη. φησὶ γὰρ Ὀρφεὺς· [1-7]

751 PROCL. in Hes. Op. 479-482 (162, 24 Pertusi) καὶ οὐδὲν θαυμαστόν, ὅπου καὶ ὁ χρησμὸς ἀπορίαν ἀπλῶς τῶν καρπῶν εἶπεν· [1]

750 1 B 146 ἐκ νεφελῶν || **5** Callim. Hymn. 4, 119 καὶ θῆρες ἐν οὔρεσιν | Hymn. Ven. 18 οὔρεσιν θῆρας | Hom. Hymn. 20, 5 ἐν οὔρεσιν ἤτε θῆρες | Quint. Smyrn. 11, 296 ἐν οὔρεσιν θῆρας | Hymn. Cer. 94, Hes. fr. 10(a), 97 M.-W. (e coniect.), Apoll. Rhod. 2, 821 οὐδέ τις ἀνδρῶν || **6** φ 384s μή τι θύραζε / προβλῶσκειν, cf. 239, Opp. Hal. 2, 252 | α 192 κατὰ γυῖα λάβησιν || **7** Hes. Op. 508 μέμυκε δὲ γαῖα καὶ ὕλη | Heraclit. Quaest. Hom. 39, 14 μεμυκῖα γῆ | Geopon. 2, 14, 6 τὴν ... γῆν τότε μεμυκῖαν

750 cf. Lob. 423; Heeg, Die angeblichen Orphischen "Erga καὶ Ἡμέραι, München 1907, 22; 30 fr. 16 || **1** ἐπαρτέες Heeg : ἐπάρτεες cod. || **3** ἀνθρώποις Heinse : ἀνθρώπων cod. || **4** ἀμειδέες Heeg : ἀμείδεις **E F Trinc.** : ἀμειδέϊ **H** : ἀμείβεις Heinse Bas. | αἶδε Heeg : αἶ δὲ cod. || **5** τρύουσιν Heinse : τρύζουσιν **E H Trinc.** (quod maluit Kern) : τρύζουσιν **F G Bas.** || **7** ὑπὸ γαῖα μέμυκε Heinse : ὑπὸ γαῖα μέμηκε Bas. : ἐπὶ γαῖα μέμηκεν **Trinc.**

751 Astrologicis Orphicis trib. Pertusi | ἀδρέπανον 'in quo meti non potest, in quo segetes non sunt' alio sensu ap. Soph. fr. 978 Radt | ἄβοτρυν 'in quo racemi non crescunt' hapax | cf. et. Bernabé in: Tortorelli - Storch - Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 65

VIII. CARMINA ASTROLOGICA ET PHYSICA

752 F

καὶ κόριες μιανοὶ καὶ ἔσχατοι ἀμπαφάασθαι.

Ἐφημερίδες (fr. 753-767)

de hoc carmine cf. Lob. 428ss; Heeg, Die angeblichen Orphischen "Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 31ss; Sinclair, Hesiod, Works and Days, London 1932, LVIIss; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1402s; West, Orphic Poems 33; Fernández Delgado in: Bádenas et al. (edd.), Athlon, satura grammatica in honorem F. R. Adrados, Madrid 1987, II, 244 (cf. eund. Helmantica 36, 1982, 281ss); Brisson, ANRW II 36.4, Berlin-New York 1990, 2919 l de vocis q. e. Ephemeris significationibus cf. Heeg 31s l titulus solum traditur a Tzetza (Chil. 12, 140 [vid. fr. 728] γράψας Ἐφημερίδας, Prol. ad Hesiod. 18 [cf. fr. 759] αἱ δὲ ἡμέραι, ἦτοι αἱ Ἐφημερίδες, in Aristoph. Nub. 1131b [fr. 279] ἐν Ἐφημερίσι) qui carmen utique Orpheo trib., de re cf. Heeg 35ss l huic carmini Kern tribuit et. fr. 700

argumentum (fr. 753)

753 T (p. 274 K.)

PROCL. in Hes. Op. 765-768 (232, 22 Pertusi) = PLUT. fr. 101 Sandbach αἱ περὶ τῆς τῶν ἡμερῶν ἐκλογῆς καὶ ἀπεκλογῆς παραινέσεις ἔχουσι μὲν τὰς ἀρχὰς ἐκ τῶν παρατηρήσεων. ἄλλαι δὲ παρ' ἄλλοις ἐκράτησαν, ἐπεὶ καὶ

752 TZETZ. in Aristoph. Plut. 537 (131, 1 Massa Positano) καὶ καὶ ὁ μέγας Ὀρφεὺς ἐν ταῖς Δωδεκαετηρίσιν ἀρσενικῶς κόριας (κόρι **Lut**) λέγει· [1]

752 X 373 μαλακώτερος ἀμπαφάασθαι l θ 215 ἐύξουν ἀμπαφάασθαι (cf. μ 475, Orph. Lith. 189)

752 κόρις (ex κόρεϊς) **Lut** l ἀμπαφάμαθαι **Lut** l cf. et. Bernabé in: Tortorelli - Storch - Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 65

753 Lob. 411; Plutarcho trib. Reitzenstein, Nachr. Gött. Ges. Wiss. 1906, 40; cf. et. Krüger, Hermes 73, 1938, 127; Faraggiana di Sarzana, Aevum 52, 1978, 17ss (cf. 55, 1981, 22ss; eand. ap. Pépin et Saffrey [edd.], Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 21ss), quae commentarium Proclo attributum reapse codicem Plutarchum a Proclo adnotatum fuisse putat; vid. et. Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarcho e la Religione, Napoli 1996, 74; Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 71 ll 3 ἄλλοις

παρ' Ὀρφεὶ λέγονται τινες αὐτῶν διακρίσεις καὶ ἐν τοῖς Ἀθηναίων πατρί-
οις διωρίσθησαν, αἱ μὲν ἀγαθαί τινες, αἱ δὲ φαῦλαι, μέσαι δὲ τινες εἶναι. 5
καὶ οὐχ ὅλας ἡμέρας μόνον ὑπέλαβόν τινες εὐκαιρίαν ἔχειν πρὸς καταρχάς
τινων πράξεων, ἀλλὰ καὶ μόρια τῆς ἡμέρας, ὅτε μὲν τὰ ἐωθινὰ ἐπαινοῦντες,
ὅτε δὲ τὰ περὶ δείλην ὀψίαν, ὅπου δὲ καὶ τοῖς μὲν θεοῖς οἰκεῖα τὰ πρὸς
μεσημβρίαν εἰρήκασιν, ἥρωσι δὲ τὰ μετὰ μεσημβρίαν.

testimonia (frr. 754-758)

754 T (p. 275 K.)

PROCL. in Hes. Op. 822-825 (257, 13 Pertusi) = MOSCHOP. in Hes. Op. 822
(Gaisf. II 367) καὶ γὰρ Ὀρφεὺς εἶπε περὶ τῶν ἡμερῶν τούτων, ἄλλας ἐπαινῶν
καὶ ἄλλας ἐκβάλλων· καὶ Ἀθηναῖοι κατὰ τὴν παρατήρησιν ἴδια περὶ αὐτῶν
ἐδόξασαν.

755 T (p. 275 K.)

TZETZ. in Hes. Op. 820 (366 Gaisf.) συμπεράνας τὴν τῶν ἡμερῶν διδασκα-
λίαν νῦν ἐπιλογικῶι κεφαλαίω ἐπαναληπτικῶς λέγει (sc. Ἡσίοδος), αἶδε
μὲν ἡμέραι ἀνύσιμοι, αἱ δὲ λοιπαὶ ἀποφράδες· ἄλλος δ' ἄλλην αἰνεῖ. τοῦτο
δέ φησιν, ὅτι Ὀρφεὺς ἄλλας παραδίδωσιν, ἐτέρας δὲ ὁ Μελάμπους· ὀλίγοι
δὲ γινώσκουσι τὸ ἀληθές· ἡ γὰρ ἡμέρα ὅτε μὲν συνεργεῖ, καὶ ἐστὶ μήτηρ· 5
ὅτε δὲ ἐναντιοῦται, καὶ δοκεῖ μητρικά.

Kern : ἄλλαις cod. II 4 λέγονται om. **AZBT** II 4-5 πατρίοις] 'sc. Philochori et Am-
photeri cf. ad vs. 808 Gaisf. II, 441, 17' Kern II 8-9 πρὸ μεσημβρίας dub. Sandbach I
de re cf. Diog. Laert. 8, 33 τιμὰς θεοῖς δεῖν νομίζειν καὶ ἥρωσι μὴ τὰς ἴσας, ἀλλὰ
θεοῖς μὲν αἰεὶ μετ' εὐφημίας λευχειμονοῦντας καὶ ἀγνεύοντας, ἥρωσι δ' ἀπὸ
μέσου ἡμέρας, cf. Nilsson, Entstehung d. gr. Kalenders 22

754 cf. Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 71 II 3 παρατήρησιν ἴδια] ἰδίαν τήρη-
σιν **Q** ἰδίᾳ **Z**: ἰδίαν **R**

755 cf. Lob. 429 II 1 τὴν περὶ τῶν **Trinc.** II 2 ἐπιλογιστικῶι κεφαλαίω **E** :
ἐπιλογικὸν κεφάλαιον **Trinc.** II 3 ἀνέσιμοι **G** II 4 Μελάμπους] Melampodis Μέθο-
δος περὶ τῶν τῆς Σελήνης προγνώσεων invenitur in Cat. Cod. Astr. IV, 110ss, cf.
Heeg, Die angeblichen Orphischen Έργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 33 adn. 5; cf.
et. Cod. Vat. Graec. 1056 ap. Cat. Cod. Astr. V 3, 90ss ἐκλογαὶ τῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῶν
τῆς Σελήνης μονῶν et αἱ ἀπὸ τῶν ζωιδίων ἐκλογαὶ et αἱ ἐκλογαὶ τῶν ἡμερῶν ἐκ
τοῦ εἶναι τὴν Σελήνην εἰς ἕκαστον τῶν δώδεκα ζωιδίων, ἥτις ἐκλογὴ ἐστὶ καὶ
πλατυτέρα. cf. Heeg 33; 71, qui censuit aetatem Alexandrinam sapere hanc poesis
Orphicam, cf. 39; 45 II 5-6 τότε μὲν ... τότε δὲ **Trinc.**

VIII. CARMINA ASTROLOGICA ET PHYSICA

756 T (p. 275 K.)

IUVEN. Sat. 6, 569-579

haec tamen ignorant quid sidus triste minetur
Saturni, quo laeta Venus se proferat astro, 570
quis mensis damnis, quae dentur tempora lucro:
illius occursus etiam vitare memento,
in cuius manibus ceu pingua sucina tritas
cernis ephemeridas, quae nullum consulit et iam
consulitur, quae castra viro patriamque petente 575
non ibit pariter numeris revocata Thrasylli.
ad primum lapidem vectari cum placet, hora
sumitur ex libro; si prurit frictus ocelli
angulus, inspecta genesi collyria poscit.

757 T (p. 275 K.)

AMMIAN. MARCELL. 28, 4, 24 multi apud eos negantes esse superas potestates
in caelo, nec in publicum prodeunt nec prandent nec lavari arbitrantur se cautius
posse, antequam ephemeride scrupulose sciscitata didicerint, ubi sit verbi gratia
signum Mercurii, vel quotam Cancri sideris partem polum discurrens obtineat
5 luna.

758 T

EUST. in Od. p. 1840, 56 εἰπεῖν δὲ ὅτι κατὰ τὸ κατὰστημα τῶν περὶ τὸν
Δία ἤτοι αἰθέρα διατελείται καὶ ἡ καθ' ἀνθρώπους ἡμέρα ἡ κατὰ βίον, ἢ
καὶ ὅτι πρὸς τὰς ἡλιακὰς ἡμέρας βιοῦμεν, ὁποῖόν τι καὶ τὸ τοῦ Ὀρφέως
καὶ Ἡσιόδου περὶ ἡμερῶν, παλαιὸν μὲν καὶ αὐτό, ἄλλοιον δέ τι παρὰ τὰ
5 δοκοῦντα κοινῶς.

756 569 hoc Brit 11997 : nec πA¹cK^r § | ignorat P²G^eΩ schol. Gr. 298 praefert
Willis || 571 quid G : qui P²Ω schol. Gr. 229 | damno AK¹§ : damnis (ι ex o P) : danos
G¹ | dantur temporalia lucra P¹ || 573 sucina pinguis r v § | succina SU1(Ξ) § || 574 qua
P^a || 575 patriamve Valesius | petenti U A V p v § || 576 de Thrasylo cf. schol. ad loc.
(III, 14 Wessner), Tac. Ann. 6, 21ss; Suet. Tib. 62; vid. et. Gundel, Thrasylos 7, RE
VI A 1 (1936) 581ss || 577 complacet Pb § : si placet § || 578 purit P^a || 579 poscunt c.
gl. poscit P¹

757 1 negant Gelenius || 2 publicum Müller : publico cod. | lavari Accursius, Ge-
lenius : lavariari MV : lavantur E || 3 effemeride E | efemeri descupulosae M :
e. descupulosae V || 4 cancro MV | obtineat Accursius, Gelenius : optinent MV :
optinet E

fragmenta (frr. 759-767)

759 F (271 K.)

Πάντ' ἐδάης Μουσαίε θεοφραδές. εἰ δέ σ' ἀνώγει
θυμός, ἐπωνυμίας μήνης κατὰ μοῖραν ἀκοῦσαι,
ρεῖιά τοι ἔξερέω, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσιν,
οἷην τάξιν ἔχοντα κυρεῖ. μάλα γὰρ χρέος ἐστὶν
ἴδμεναι, ὥς αὕτη παρέχει κλέος ἄντυγι μηνός.

5

759 (I) Tzetz. Prol. ad Hesiod. 21 Gaisf., pergit fr. 773 καὶ τῶν μὲν ἔργων Ὀρφέως οὕτως ἐστὶν ἡ ἀρχή (cf. fr. 773). αἱ δὲ ἡμέραι, ἥτοι αἱ Ἐφημερίδες αὐτοῦ, ἄρχονται οὕτως (αἱ δὲ – οὕτως om. E): [1-5] || (II) Tzetz. Chil. 12, 142-145, pergit fr. 728 καὶ τῶν Ἐφημερίδων μὲν Ὀρφέως ἀρχὴ τόδε (τάδε Ψ): [1-3]. sequitur fr. 731 I || (III) Schol. Tzetz. Chil. 12, 143 (595 Leone) Ὀρφέως Ἐφημερίδων ἀρχή

759 1 Anth. Pal. 1, 10, 2 θεοφραδέος Πολυεύκτου | Anth. Pal. 2, 1, 264 θεοφραδέος Πολυίδου | Nonn. Paraphr. 3, 9 ῥαββὶν ποικιλόμυθε, θεοφραδές, cf. 3, 38 | Orph. Arg. 33 ἀμφὶ δὲ μαντεῖς ἐδάης || 1-2 δ 266s κατὰ μοῖραν ἔειπες. / ἤδη μὲν πολέων ἐδάην βουλὴν τε νόον τε | E 509s ὅς μιν ἀνώγει / ... θυμόν | H 322 al., λ 206 al., Apoll. Rhod. 3, 1084, Quint. Smyrn. 9, 28, Nonn. Paraphr. 21, 113 θυμὸς ἀνώγει | Z 439 al. θυμὸς ... ἀνώγει || 1-3 Orph. fr. 377, 3 Μουσαί', ἔξερέω γὰρ ἀληθέα | Hes. Th. 549 σε ἐνὶ φρεσὶ θυμὸς ἀνώγει || 2 T 256 κατὰ μοῖραν ἀκούοντες | A 286 al., β 251 al. κατὰ μοῖραν ἔειπες (η 227 al. ἔειπε(ν)) | Γ 331 κατὰ μοῖραν κατέλεξας (θ 496 καταλέξης, κ 16 al. κατέλεξα) | Hes. Op. 765 ἤματα δ' ἐκ Διόθεν πεφυλαγμένος εὔ κατὰ μοῖραν | Apoll. Rhod. 2, 1159 κατὰ μοῖραν ἀμείψατο || 3 θ 286 σοὶ δ' ἐγὼ ἔξερέω, cf. α 212 al., π 440 al. ὦδε γὰρ ἔξερέω | ι 364s αὐτὰρ ἐγὼ τοι / ἔξερέω· σὺ δέ μοι | A 297 al., λ 454 al. ἄλλο δέ τοι ἔρέω, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσι(ν) | Hymn. Apoll. 261 ἀλλ' ἔκ τοι ἔρέω, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσι | Hes. Op. 107 σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσιν (cf. 274 σὺ δὲ ταῦτα μετὰ φρεσὶ βάλλεο σῆσι) | Orph. Lith. 644 σὺ δ' ἐν φρεσὶ βάλλεο μῦθον || 4 Γ 25 al., α 301 al., Hymn. Ven. 279, Hes. Op. 310 al., Scut. 116, Apoll. Rhod. 3, 1084 al., Callim. Hymn. 4, 246, Quint. Smyrn. 1, 116 al., Orph. Arg. 1323, Lith. 144 μάλα γὰρ | Nonn. Dion. 2, 326 al., Paraphr. 3, 39 al. χρέος ἐστὶ || 5 N 273, δ 200 al., Apoll. Rhod. 2, 11 al., Quint. Smyrn. 5, 136 ἴδμεναι | Mosch. Europ. 88, Orph. Lith. 43 ἄντυγος ... σελήνης

759 cf. Lob. 414; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 36 || 1-5 om. Prol. E || 1 Μουσαίε] cf. fr. 377, 3 et adn. ad loc. | θεοφραδές Leone : θεοφραδε Chil. cod. || 2 μοῖραν ἀεῖσαι Chil. || 3 βάλεο Chil. τ

760 F (272 K.)

Cod. MONAC. gr. 287 fol. 19v (ed. Boll, Cat. Cod. Astr. VII, 101, cf. VII, 12 n. 7) Περὶ τῶν τῆς Σελήνης ἡμερῶν. Ἡσιόδου· εὐχρησται τῆς Σελήνης ἡμέραι αὗται· δ' ζ' ἡ' θ' ια' ιβ' {ις'} ιζ' {ιη'} ιθ' κ' κζ' λ'. Ὀρφέως· πεφωτισμένοι καὶ εὐχρησται τῆς Σελήνης ἡμέραι αὗται· {α'} β' γ' ζ' θ' ια' ιγ' ιδ' 5 ις' {ις'} ιθ' κ' κγ' κς' κη'. ἐν ταύταις, ὡς φησιν Ὀρφεὺς καὶ Ἡσιόδος, ἅπαντα ἀρχὴ εὐθετεῖ· καὶ χρὴ ἀφορᾶν καὶ πρὸς τὰ σχήματα τῆς Σελήνης καὶ τοὺς τύπους αὐτῆς καὶ τὰς συναφείας καὶ τὰς ἀπορροίας καὶ τοὺς καλοποιοὺς τῶν ἀστέρων καὶ τοὺς συλληπτικούς.

761 F (273 K.)

μονόκερως μόσχος

761 (I) PROCL. ad Hes. Op. 761-771 (263, 17 Pertusi) ἡ (om. **R**) μὲν οὖν πρώτη ἡ καὶ ἔννη (ἐννη **R**) ῥηθεῖσα, ὡς (om. **R**) ἀρχή, θεῖον (θεία **T**) ἐστι, καὶ γὰρ πᾶσαν ἀρχὴν φησι Πλάτων (Phaedr. 245d, cf. Tim. 36e, Leg. 775e) εἶναι θείαν, καὶ γενέθλιος αὕτη (Abel : αὐτοῦ cod.) καλεῖται τοῦ μηνός. καὶ ὁ μὴν ἐν αὐτῇ παρ' Ὀρφεὶ προσαγορεύεται μονόκερως μόσχος (μόσ. μον. προσ. **L**). ἀπλῶς μὲν (om. **QLR**) γὰρ ὁ μὴν (pro ὁ μὴν : ἡμῖν καὶ **R**) ὡς γενέσεως ἐργάτης λέγεται βοῦς, ὡς δὲ πρῶτην ἔχων τότε (ποτέ **ZB**) τῆς οἰκείας (om. **Q**) οὐσίας τὴν ἔκφυσιν (ἔκφασιν **AZBR** : ἔκφανσιν **T**) μόσχος, καὶ διὰ τὸ μοναδικὸν μονόκερως II (II) Eust. in Il. p. 73, 36 παρὰ τὸ εἰς ἑνός, ἵνα κατὰ τὴν ἔννην καὶ αὐτὸς εἴη βοῦς μόσχος μονόκερως· βοῦς μὲν διὰ τὸ κατὰ βόας ἐργατικὸν τῆς γενέσεως· μόσχος δὲ διὰ τὸ ἀεὶ νεάζειν ἐφ' οἷς ποιεῖ· μονόκερως δὲ διὰ τὸ μοναδικόν II (III) Eust. in Od. p. 1866, 15 ἵνα καὶ ὁ ἕνος κατὰ τὴν ἔννην ἦν θεωρεῖ ὁ Πρόκλος, εἴη μονόκερως. τὸ μὲν, διὰ τὸ ἀεὶ νεάζον καὶ ὡς οἶον κατὰ βοῦς ἐργατικὸν ἐν τοῖς περὶ γένεσιν. τὸ δὲ διὰ τὸ ἐνάδος δίκην μεμονώσθαι τὰς τοῦ ὅλου ἐνιαυ-

761 Orph. Hymn. 9 (εἰς Σελήνην) 2 ταυρόκερως Μῆνη I Maxim. περὶ κατ. 50 κεραῆς ταυρώπιδος ἀργέτιν αἴγλην, cf. 587 κερασφόρος ἀργῆτα Μῆνη

760 cf. Hes. Op. 765ss; vid. et. Heeg, Die angeblichen Orphischen "Εργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 44; 71 II 3-5 quae in uncis scripta sunt secl. Heeg II 3-4 πεφωτισμένοι cf. cod. Vatic. gr. 952 fol. 168v Διήγησις Πυθαγόρου περὶ πεφωτισμένων ἡμερῶν τῆς Σελήνης καὶ ἀφωτίστων II 7 ἀπορροίας Boll : ἀπορίας cod.

761 cf. Lob. 412; Heeg, Die angeblichen Orphischen "Εργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 36s, qui cft. Pap. Mimaut 8, 196s μορφήν ἔχεις μονο[κ]έ[ρ]ου (de quo vid. Reitzenstein, Poimandres 147; 275) et in p. 38 quae de Orphei poetica dixit Epigenes (cf. fr. 407); cf. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1403 II μονοκέρως metri causa scripsi : μονόκερως codd. I cf. Hesych. s.v. μονούκερα· τὸ μηκέτι ἔχον τὴν ἀλκήν, ὡς Ἀρχίλοχος (fr. 276 West), Plut. Per. 6, 2

762 F (274 K.)

πρῶτον μὲν πρώτῳ ἐνὶ ἡματι φαίνεται Ἄρης.
Μῆνη τ' εἰς Ἄρην ἐπιτέλλεται ἴσχεο δ' ἔργων.

τὴν δὲ γὰρ ἐξανύσασα φύσιν δίκερων ἀναφαίνει.

αὐτὰρ ἐπὴν τρίτον ἡμᾶρ ἀπόπροθεν ἡέλιοιο,
πᾶσιν ἐπιχθονίοισι φυτοσπόρου αἰτὴ ἀλκῆς.
τετράδι δ' αὖξομένη πολυφεγγέα λαμπάδα τείνει.

5

τοῦ ἐνεργείας ὡς οὐδεμιᾶς ἐτέρας τῶν ὥρων II (IV) IOANN. PROTOSPATHAR. ad Hes. Op. 767 (371 Gaisf.) ὁ δὲ μὴν παρ' Ὀρφεὶ μόςχος μονόκερως ὀνομάζεται, καὶ μόςχος μὲν ὡς πρώτην ἔχων τῇ νεαί τὴν ἔκφυσιν, μονόκερως δὲ διὰ τὸ μοναδικὸν αὐτοῦ

762 Tzet. in Hes. Op. 763 (343 Gaisf.) κατάρχεται γοῦν (sc. Ἡσίοδος) καὶ φησιν ὅποια τούτων ποίωι τῶν ἔργων καθέστηκε χρήσιμος, κἂν δεινῶς καὶ συγκεχυμένως καὶ κακοζήλως, ἔτι δὲ καὶ ψευδῶς, καὶ οὐχ, ὥσπερ ὁ μέγας Ὀρφεύς, διδασκαλικῶς τε καὶ τεταγμένως καὶ κατ' (πρὸς Heins.) εὐκρίνειαν, καὶ τὸ πλεόν τεχνικωτέρως (τεχνικωτάτως E) καὶ ἀληθῶς. ἐκεῖνος μὲν γὰρ οὕτω φησί: [1-6] καὶ καθεξῆς πέντε ἕξ ἐπτά μέχρι τῆς τριακοστῆς· οὗτος δὲ (sc. Ἡσίοδος) τριακοστὴν λέγει ἔννην

762 1 Apoll. Rhod. 3, 327 προτέρῳ ἐνὶ ἡματι, cf. Vis. Doroth. 4 | Maxim. περὶ κατ. 171 πρώτῳ ἐνὶ ἡματι II **4** Cleost. fr. 1 ἀλλ' ὅποταν τρίτον ἡμᾶρ ἐπ' ὀγδώκοντα μένησι

762 cf. Lob. 419; 428; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 40ss, qui laud. similia ap. Cat. Cod. Astr. III, 32 et IV, 142 II **1** πρῶτον] πρῶτα **EFH** I ἐνὶ ἡματι] de hiatus cf. Apoll. Rhod. 3, 327 et Campbell, adn. ad loc. I φαίνεται ἀραίη Lob. : φαίνεται ἄωρος dub. Heeg in comm. I de Martis die natali indicato, cf. Heeg 43 I post vers. 1 et 2 lac. ind. Kern II **2** Μῆνη τ' εἰς Ἄρην Heeg : Μῆνη δ' εἰς τ' Ἄρην **E** : Μῆνη δ' ὥστ' ἄρην **FH** : μῆνη, ὅτ' εἰς Ἄρην Lob. II **4-5** cf. Krüger, Hermes 73, 1938, 127 II **5** ἀνεπιχθονίοισι **F** : ἐπιχθονίησι **Trinc.** II **6** τετράδα **Trinc.**

763 F

τετράδι κούρος ἔγεντο καὶ οὐποτε πάγκακον ἦμαρ.

764 F (275 K.)

ἔκτῃ ἐν ἡριγενεῖ ῥοδοδακτύλῳ ἀργυροπέζῃ.

763 SCHOL. Hes. Op. 770a (238, 1 Pertusi) ἡ τετράς <δὲ> (suppl. Pertusi : δὲ εἴρηται τοῦ add. T) Ἑρακλέους – ἐν αὐτῇ γὰρ ἐτέχθη – , καὶ λέγομεν ὅτι (om. Jac.): [1]

764 TZETZ. Ex. II. p. 26, 5 Hermann ἔστι δ' ἃ (sc. ἔπη Ὀρφέως) καὶ μεταφράσαντα ἢ καὶ ἀλληγάλλως μεταστρέψαντα ποιήσιν, ὥς τὸ [laud. fr. 748] ... καὶ τὸ [laud. fr. 386 II] πρὸς δὲ καὶ τὸ [1]. sequitur fr. 288 I

763 Hes. Op. 813 καὶ οὐποτε πάγκακον ἦμαρ | Theogn. 149 παγκάκῳ ἀνδρί

764 Anth. Pal. 1, 119, 27 ἐν τριτάτῃ ... ἡριγενεῖ | Nonn. Paraphr. 20, 1 τῇ δὲ μιῇ ... ἡριγενεῖ | A 477 al., γ 404 al. ἦμος δ' ἡριγένεια φάνη ῥοδοδάκτυλος Ἥως | Mimnerm. fr. 5 Gent.-Pr. 3 ἐπεὶ ῥοδοδάκτυλος Ἥως et 10 Ἥως ἡριγένεια

763 Astrologiae Orphicae trib. Pertusi; Ephemerisin West, Orphic Poems 267s; de hoc fr. cf. et. Fernández Delgado in: Bádenas et al., Athlon ... in honorem F. R. Adrados, Madrid 1987, II, 244; Bernabé in: Tortorelli – Storchi – Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 65s II κούρος Heinsius : κύρος **AZBQ** : κύρος **T** | ἔγεντο Heinsius : ἐγένετο cod. | πάγκακον ἦμαρ Fernández Delgado coll. Hes. Op. 813 : πάγκακος ἔση schol. (ἔσση Gaisf. : ἔσται Heinsius : crucibus inclusit Jac., prob. Pertusi)

764 cf. Lob. 597; Heeg, Die angeblichen Orphischen "Εργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 40 adn. 2 | ἔκτῃ ἐν ἡριγενεῖ ῥοδοδακτύλῳ ἀργυροπέζῃ Lob. : ἔκτῃ ἐν ἡριγενεῖ εἰροδοδακτύλῳ ἀργυροπέζῃ cod. | i.e. septimo die: ἡριγενεῖς pro Aurora invenitur ap. Apoll. Rhod. 2, 450 (cf. ἡριγένεια pro die ap. Nonn. Dion. 38, 271, Quint. Smyrn. 1, 79 al.), ἡριγένεια iam ap. Hom. de Aurora (δ 175 al) et pro Aurora (χ 197 al) dicitur; ῥοδοδάκτυλος de Aurora iam ap. Hom. (β 1 al.) et Hes. (Op. 610 al.); vid. et. loc. sim.

765 F (277 K.)

PROCL. ad Hes. Op. 805-808 (277, 11 Pertusi) εἰ δέ, ὥς φησιν Ὀρφεύς, τῇ Ἀττῇ ἀνείτῃαι ἡ ἑπτακαίδεκάτῃ, καὶ διὰ τοῦτο τῇ τε τομῇ τῆς ὕλης ἐστὶν οἰκεία καὶ τῇ τοῦ καρποῦ γυμνώσει τῶν περικαρπίων, καὶ ὁ Ἡσίοδος (805) οὐκ ἀμούσως τούτοις τοῖς ἔργοις ἀνῆκε τὴν ἡμέραν.

766 F (278 K.)

TZETZ. in Hes. Op. 765 (344 Gaisf.) καὶ τὴν τριακοστὴν δὲ ἡμέραν, οὗτος ἀγαθὴν λέγει, ἣν Ὀρφεύς φαύλην πᾶσιν ἔργοις φησί, δοσοληψίαις δὲ μόναις ἐσθλήν.

765 cf. Lob. 413; Heeg, Die angeblichen Orphischen "Εργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 42; Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 71s || 1 τῇ] τῷ **AT** : τὸ **QL** || 2 Ἀττῇ] ἅπαν **Q** || 3 οἰκεία **Q** | ὁ om. **AZTB** || cf. Verg. Georg. 1, 284 *septima post decimam felix et ponere vitem / et prensos domitare boves et licia telae / ad-dere*; Cat. Cod. Astr. III, 36, 12 ss ἡμέρα ιζ' <τῆς> (add. Martini-Bassi) σελήνης. Ὑπνος καὶ Θάνατος (Martini-Bassi : ὕπνοι καὶ θάνατοι cod.) ἐγεννήθησαν· Σόδωμα καὶ Γόμορρα (Martini-Bassi : Σόδωμα καὶ Γόμορρα cod.) κατεστράφησαν. αὕτῃ ἡμέρᾳ χαλεπὴ καὶ ἐπικίνδυνός ἐστιν· εἰς ὁδὸν μὴ ἐξέλθῃς, εἰς πρᾶγμα μὴ ἐπιχειρήσῃς (Martini-Bassi : ἐπιχειρήσεις cod.). ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ φυλάττου ἀπὸ παντὸς πράγματος. ὁ φυγῶν καὶ τὸ ἀπολλύμενον κρατηθήσεται. τὰ γεννώμενα ἐπίνοσα καὶ δύστυχα καὶ ἐπικίνδυνα καὶ ὀλιγοχρόνια ἔσονται. ὁ ἀρξάμενος νοσεῖν ταχέως τελευτήσῃ. ἐὰν δέ τις ὄνειρον ἴδῃ, γίνεται τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ ἀφθονον τηρηθήσεται, μέντοι γε χαλεπὸν ἐστὶ καὶ εἰς ἄλλον ἀποβήσεται

766 cf. Lob. 419; Heeg, Die angeblichen Orphischen "Εργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 43 || 2 Ὀρφεύς πάσης ἔννης φαύλης φησι **Trinc.** | δυσοληψίαις **Trinc.** : δυσοληψίας Heins. : δοσιληψίαις Lob. | μόνον ἐστὶν αἰσθλή **Trinc.** || de re cf. Cat. Cod. Astr. III, 39, 17ss ἡμέρα λ' <τῆς σελήνης> (add. Boll) Πλοῦτος καὶ Τύχη (Boll : τύχοι cod.) ἐγεννήθη ... αὕτῃ ἡμέρᾳ ἀποπληροφορημένη ἐστὶν εἰς πάντα· ἀγοράσαι, πωλῆσαι, σπείρειν, φυτεύειν, κλαδεύειν, δούλους καὶ ζῶια καὶ βόας κτήσασθαι, παῖδας εἰς μαθησίαν παραδίδειν κτλ, Cat. Cod. Astr. IV, 145, 4ss τὸ ἥμισυ καὶ γ', ἥτις λέγεται λ' ἡμέρα, παρὰ τριῶν ὥρων κοινωνεῖ τῷ Ἡλίῳ, ἥτις λέγεται σύννοδος· καὶ αὕτῃ καλὴ σπείρειν, θερρίζειν, ὀδεύειν, πωλεῖν, ἀγοράζειν, γάμους ποιεῖν· ὁ γεννηθεὶς εὐτυχής, ἡ δὲ γυνὴ πονηρά, θυμώδης, ἄστοργος τῷ ἀνδρὶ

VIII. CARMINA ASTROLOGICA ET PHYSICA

767 F (279 K.)

οὔνεκεν ὀλλυμένη περ ἀέλπτως γίνεται αὐθις.

Γεωργία (fr. 768-776)

sec. Tzetz. et Lascar. carmen Γεωργία vel Ἔργα καὶ Ἡμέραι intitulatum ab Orpheo scriptum est, sed omnes versus a Tzetzta laudati apparent in carmine Maximi περὶ καταρχῶν intitulo, unde viri docti olim censebant Maximum hos versus ab Orpheo mutuatum esse (cf. Lob. 418ss; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 45ss; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 [1942] 1403s; Kern 280ss; dubitavit Baumstark, Philol. 53, 1894, 687ss) : immo Tzetzes legit Maximi carmen sed Orphei nomine inscriptum, ut admonuerunt Hermann, Orphica VIII; Gaisf. (cf. ad fr. 773); Kroll, Maximus 44, RE XIV 2 (1930) 2575s; Wil., Herm. 65, 1930, 250 (= Kl. Schr. IV, 518); West, Orphic Poems 36s

testimonia (fr. 768-769)

768 T (p. 279 K.)

CONST. LASCARIS Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 77 (35 Martínez Manzano), plura invenies in fr. 1018 VI κατέλιπε (sc. Ὀρφεύς) ... γεωργικὰ κτλ

769 T (p. 29 K.)

TZETZ. Prol. ad Hesiod. 17 Gaisf. Ἡσιόδου Ἔργα καὶ Ἡμέραι τὸ βιβλίον ἐπιγέγραπται, ἥτοι διδασκαλία γεωργίας καὶ ἡμερῶν, καθ' ἃς δεῖ τόδε καὶ τόδε ποιεῖν. οὕτω δὲ ἐπιγέγραπται πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν ἑτέρων αὐτοῦ πεντεκαίδεκα βιβλίων Ἀσπίδος, Θεογονίας, Ἡρωογονίας, Γυναικῶν καταλό-

767 TZETZ. in Aristoph. Nub. 1131b (640, 33 Holwerda) ἔννην ὥς πάλιν πρώτην μονάδα, νέαν ὥς ἀρχηγὸν ἑτέρου κύκλου σελήνης· [1] ὥς Ὀρφεὺς ἐν Ἐφημερίσι φησίν

767 schol. prim. ed. Keil, Rh. Mus. 6, 1848, 617 | οὔνεκεν Holwerda: οὔνεκεν Amb | αὐτῆς Kern

768 cf. adn. ad fr. 721

769 Lob. 414; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

γου, καὶ λοιπῶν ἀπάσων· ἔτι δὲ καὶ πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν τοῦ μεγάλου 5
Ὀρφέως ἔργων καὶ ἡμερῶν, ὧν {ἔργων Ὀρφέως ἦτοι περὶ Γεωργίας} οὕτως
ἐστὶν ἡ ἀρχή. *sequitur fr. 773.*

fragmenta (frr. 770-776)

770 F (343 K.)

SCHOL. Lycophr. Alex. 143 (67, 15 Scheer) Πλευρωνίας] τοπικῶς ἀντὶ τοῦ
τῆς Ἀργείας· Πλευρῶν γὰρ πόλις Πελοποννήσου καὶ Θεράπην ὁμοίως, ὅθεν
Ὀρφεὺς καὶ Τρυφιδώδωρος (520) Θεραπναίαν καλοῦσι τὴν Ἑλένην, οὗτος δὲ
ὁ Λυκόφρων Πλευρωνίαν, Ὅμηρος (B 161) δὲ Ἀργεΐαν.

771 F (342 K.)

- a** νῦν δ' ἄγε μοι, κούρη Λειβηθριάς, ἔννεπε Μοῦσα.
- b** νῦν δ' ἄγε μοι, κούρη Πιμπληιάς, ἔννεπε Μοῦσα.
- c** νῦν δ' ἄγε μοι, κούρη Κωνσταντιάς, ἔννεπε Μοῦσα.

771 (I) TZETZ. in Lycophr. Alex. 409 (152, 5 Scheer) Λεΐβηθρα δὲ πόλις Μακε-
δονίας, ὅθεν ἦν Ὀρφεὺς, ὡς φησὶ· [a] || (II) TZETZ. Chil. 6, 943s γράφει γὰρ οὕτως
ὁ ἀνὴρ (sc. Ὀρφεὺς) ἐν τοῖς αὐτοῦ βιβλίοις· [a] || (III) SCHOL. Lycophr. Alex. 275
(118, 22 Scheer) Πίμπλεια δὲ καὶ πόλις καὶ ὄρος καὶ κρῆνη Μακεδονίας, ἧς καὶ
Καλλίμαχος μέμνηται ἐν Ὕμνοις (4, 7) ... καὶ Ὀρφεὺς· [b] ... (119, 20) ἐπέειπερ
Ὀρφεὺς ἀρχὴ καὶ πατὴρ ὑπάρχων τῶν ποιητῶν κατώκει περὶ τὸν Ἑλικῶνα καὶ
τὸ Λειβήθριον, ἐμυθολογήθη ὡς αἱ Μοῦσαι περὶ τοὺς ἐκεῖσε τόπους οἰκοῦσιν ||
(IV) TZETZ. Ex. II. p. 50, 12 Hermann καίτοι γε καὶ Ὀρφέως περιδεικνύντος αὐτοῖς,
τὴν ἰδίαν γνῶσιν ἐνὸς ἐκάστου Μοῦσαν τυγχάνειν· φησὶ γὰρ ἐκεῖνος Λειβήθριος
ῶν· [c] || (V) TZETZ. Ex. II. p. 30, 11 Hermann Λειβήθριος γὰρ ῶν, φησὶ· [a]

1907, 49 || **6** ἔργων – Γεωργίας secl. Gaisf., Heeg I ‘totus Tzetzae locus depravatus
esse videtur. An τῶν ἑτέρων – ἀντιδιαστολὴν (3-5) glossema?’ Kern

770 ‘probably Maximus in the lacuna after Kat. 93; cf. ibid. 96 and 476’ West,
Orphic Poems 268 || **2** Πελοποννήσου add. Tzetz.

771 a = Maxim. 141, **b** = Maxim. 1a | cf. Lob. 422s; Heeg, Die angeblichen Or-
phischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 54 || **a** Λειβηθριάς Tzetz. II **τMP** ||
b εἰ δ’ Maxim. || **ab** κούρη Κωνσταντιάς Tzetz. IV

VIII. CARMINA ASTROLOGICA ET PHYSICA

772 F (358 K.)

ἢ Φαίνων δύσκλητος ἢ Ἄρης ἐγρεκύδοιμος.

773 F (280 K.)

εἰ δὲ γεωπονίης σε φιλομβρότου ἥμερος αἰρεῖ
καὶ τ' ἐπὶ χρυσεΐης γενεῆς ἐντύνει ἔργα,
γαῖαν ἐπὶ ζείδωρον ἄγων εὐκαμπὲς ἄροτρον,
ἢ γυροῖς ἐνὶ κλῆμα Μεθυμναίου λελήσθαι
καθθέμεναι, καὶ λαρόν ὁπώρης εἶδαρ ἐλέσθαι 5
ἰμείρεις, σκαπάνη τε λαχήμεναι ἄμβροτον αἶαν·
αὐτίκα δὴ τοι πᾶσαν ἐτητυμίην καταλέξω,
ὅππως ἂν πανδία Σεληναίη πεπίθοιτο,
ὄμπνιά σοι Δήμητρος ἀερσινόοιό τε Βάκχου,
δῶρ' ἀναπεμπέμεναι, καὶ ἐπηετανὸν ὄλβον ὁπάξειν. 10

772 TZETZ. Ex. II. p. 28, 22 Hermann καὶ οἱ ἐν Διὸς ἀστέρος μοίραι τεχθέν-
τες βασιλικὰς ἢ ἡγεμονικὰς κληροῦνται γενέσεις, εἰ μὴ κακοποιὸς ἀστὴρ (ἀνὴρ
Abel) μαρτυρεῖ [1]

773 TZETZ. Prol. ad Hesiod. 18 Gaisf. τῶν τοῦ ... Ὅρφέως ἔργων καὶ ἡμερῶν, ὧν
... (plura invenies in fr. 769) οὕτως ἐστὶν ἡ ἀρχή [1-10]. quae sequuntur vid. in fr.
759 I

772 = Maxim. 268 I cf. Lob. 424 adn. m; Heeg, Die angeblichen Orphischen
"Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 55 I 'Tzetiam brevi ante nonnullos Orphei ver-
sus (fr. 257 [i. e. nostrum fr. 298]) citare monendum est' Kern

773 = Maxim. 456ss I cf. Lob. 414; Heeg, Die angeblichen Orphischen "Ἔργα
καὶ Ἡμέραι, München 1907, 46; 49; 68 I 'versus qui sequuntur non sunt Orphei,
sed Maximi περὶ καταρχῶν' iam Gaisf. ad loc. II 1 γεωργίης **E** : γεωργίας **H** II
6 ἰμείρεις Abel, Heeg : ἰμείρηι Gaisf. : ἰμείρει **EG** I λαχήμεναι Abel : λαχῆναι
Tzet. cod. : λαχαίνεμεν Maxim. cod. II 7 δὴ τοι] τοι καὶ Maxim. II 8 Σεληναίη
πεπίθοιτο Scaliger : σελήνη πεπύθοιτο cod. I πανδία Σεληναίη] cf. Mus. fr. 14 et
comm. ad loc. II 10 ἐπηετανὸν Maxim.

774 F (281 K.)

εἰ μὲν γὰρ στείχησιν ἐπ' Ἀρνειοῖο θεοῖο.

775 F (282 K.)

Ἀστραίη κούρη δὲ πέλει πρὸς ἅπαντα φερίστη,
σπέρματα καὶ δὲ φυτοῖσιν ἐναΐσιμος ἔν τε βόθροισι
βάλλειν ἔρνεα πάντα, τά τε δρυὸς ἄκρα λέγονται,
οἶνας δ' ἐξαλέασθαι, ἐπεὶ στυγέει περίαλλα.
Ἰκαρίου κούρη ληνοὺς καὶ ἀδευκέας οἶνας, 5
μνωμένη ὅσα λυγρὰ Διωνύσοιο ἔκητι
Ἀκταῖοι μήσαντο, μέθῃ δεδμημένοι αἰνῇ,
Ἰκάριον καὶ μιν στυφελαῖς κορύνῃσι δάϊξαν,
σφαλλόμενοι δώροισι, χοροϊμανέως ἰοβάκχου.

774 TZETZ. Ex. II. p. 33, 13 Hermann, pergit fr. 781b καὶ ὁ Ὀρφεύς (de Luna):
[1]

775 (I) TZETZ. Chil. 4, 175-184 μέμνηται ταύτης (sc. Ἡριγόνης) καὶ Ὀρφεὺς ἐν Γεωργίαι γράφων· [1-9] || (II) SCHOL. Tzet. Chil. 4, 176 (568 Leone) στίχοι Ὀρφέως ἐκ τοῦ περὶ Γεωργίας II (III) TZETZ. in Hes. Op. 568 (277 Gaisf., cf. fr. 743) Ὀρφεὺς δὲ μαθηματικῶς (μαθηματικώτερον **H**) πάντα (om. **Trinc.**) παρακελεύεται δρᾶιν· οἶον, σελήνης τρεχούσης περὶ παρθένον πάντα φυτεύειν πλὴν μόνων ἀμπέλων (σελήνης περὶ παρθένον οὔσης πάντα φυτεύειν πλὴν μόνης ἀμπέλου **G**)· μισεῖ γὰρ ἡ παρθένος τὴν ἀμπελον διὰ τὸν πατέρα Ἰκάριον. *quae sequuntur* vid. in fr. 743 || (IV) TZETZ. in Lycophr. Alex. 83 (46, 25 Scheer) δρύσαρπα] πᾶσαν ὁπώραν ὥς πού φησιν ἐν ταῖς Δωδεκαετηρίσιν Ὀρφεύς· [3]

774 = Maxim. 466 | cf. Lob. 422; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 46s | Ἀρνειοῖο Fabric. ad Maxim. : ἄρ νειοῖο Tzet. : Ἀρνίοιο Maxim. L | θεοῖο Herm.

775 = Maxim. 488ss | cf. Lob. 415; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 19; 47; Kroll, Lehren d. Herm. Trismeg. 128 || 1 δὲ om. v || 2 αἰνέσιμος **Ψ** || 4 περίαλλα superscr. vel adscr. μεγάλως (μεγαλωστί **B**) cod. || 5 ἐλίνους Maxim., Schneider : ἐλίνους Koechly || 6 Διο(ω superscr.)νύσσ(σ superscr.)οιο **Vv** : Διωνύσοιο (ω superscr. **L**) cett. : διονυσιοῦκτη **Q** || 8 κορύνας Maxim. || 9 χοροϊμανέως ἰοβάκχου Leone (e Maxim. **f**) χοροϊμανέους ἰοβάκχου Maxim. **h** : χοροϊμανηεος (non v sed η delere debebat) ἰοβάκχου Maxim. **L** : χοροϊμανέος ἰοβάκχου Maxim. **gk** prob. Hermann : χοροϊμανέοιο Βάκχοιο Tzet. : unde χοροϊμανέος Βάκχοιο Lob.

VIII. CARMINA ASTROLOGICA ET PHYSICA

776 F (283 K.)

TZETZ. in Hes. Op. 778 (353 Gaisf.) Ὀρφεὺς δὲ ἐκεῖνος ὁ Θράκιος ἐν τῇ περὶ Γεωργίας οὐ τὴν ἀπλῶς ἡμέραν τῆς σελήνης τὴν τοιάνδε λέγει λυσitteλῇ, ἣ καὶ ἀνόνητον, ἀλλ' ὅταν τοιῶσδε σχηματισθῇ καὶ συντρέχη ζωδίοις τε καὶ τοῖς ἀστράσιν.

Περὶ δραπετῶν (fr. 777)

carmen Orphicum Περὶ δραπετῶν postulavit Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 55s, quia Tzetz. (fr. 777) laudat tria versus Ὀρφεῖ quos et. Maximus 422-424 praebet in parte carminis sui quae περὶ δραπετῶν intitulatur; sec. Heeg Orpheus scripsit περὶ δραπετῶν et Maximus ab eo carmen suum mutuatus est, quod probaverunt Kern (p. 282) et Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1405 : immo Tzetzes legit carmen Maximi sub Orphei nomine (vid. supra ap. Γεωργία)

777 F (284 K.)

οὐδ' ἦν Ἰφίκλοιο θωώτερος αὐδάζοιο,

777 (I) TZETZ. Chil. 2, 612-615 τῆς ἱστορίας μέμνηται ταύτης Ὀρφεύς που λέγων [1-3] || (II) SCHOL. Tzetz. Chil. 2, 613 (559 Leone) στίχοι Ὀρφέως || (III) TZETZ. Ex. II. p. 26, 5 Hermann ἔστι δ' ἄ (sc. ἔπη Ὀρφέως) καὶ μεταφράσαντα ἣ καὶ ἀλληγάλλως μεταστρέψαντα ποιήσιν, ὡς τὸ [laud. fr. 748] ... ὁμοίως δὲ καὶ τό· [laud. fr. 852] καὶ κατὰ μετάφρασιν, ὡς τό· [1-3] καὶ ἕτερα τοιαῦτα μυρία

777 Hes. fr. 62 M.-W. ἄκρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θέεν οὐδὲ κατέκλα, / ἀλλ' ἐπὶ πυραμίνων ἀθέρων δρομάασκε πόδεσσιν / καὶ οὐ συνέσκετο καρπὸν ... / ὅς ῥ' ἐπὶ πυραμίνους ἀθήρας φοίτασκε πόδεσσιν | Nonn. Dion. 28, 284ss εἰς δρόμον Ἰφίκλῳ πανομοίος, ὅς τις ἐπείγων / ταρσὰ ποδῶν ἀβάτοιο κατέγραφεν ἄκρα γαλήνης, / καὶ σταχύων ἐφύπερθε μετάρσιον εἶχε πορεῖν | Υ 226s (de Boreae equis) αἱ δ' ὅτε μὲν σκιρτῶιεν ἐπὶ ζεῖδωρον ἄρουραν, / ἄκρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θέον οὐδὲ κατέκλων

776 cf. Maxim. 530-547 | de re cf. Lob. 418; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 48 || 1 Θρακήσιος EGH : Θρακίσιος ed. Bas. || 2-3 λυσitteλεῖν Heins. || 3 ἀνήνυτον F || 4 ἄστροισ E H

777 = Maxim. 422ss | cf. Lob. 422; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 56 || 1 ἦν Ψ : εἰ κ' Ludwig | de Iphiclo cf. et. Orph. Arg. 139 Ἰφικλος αὖ Φυλάκου δῖον γένος ἀντετόρησεν, 160 Ἰφικλος αὖτ' ἐπέρησε

ὅς τε καὶ ἀνθερίκεσσιν ἐπέτρεχεν, οὐδ' ἔτι καρπὸν
σίνετ' ἀήσυρα γυῖα φέρων ἐπὶ λήιον αὔον.

Περὶ σεισμῶν (fr. 778)

carmen in plerisque codicibus Ἑρμοῦ τοῦ τρισημέστου περὶ σεισμῶν, ἐν ἄλλω Ὀρφέως inscribitur, cf. West, *Orphic Poems* 35 adn. 105 'by his [i. e. Malalae] time Orpheus and Hermes were pretty well interchangeable', cf. et. 33; recentiores eius editiones enumeravit Kern 283 | cf. Lob. 382; Ludwig, *Krit. Beitr. zu den poetischen Erzeugnissen griech. Magie und Theosophie*, Königsberg 1899, 11, n. III; Tannery, *Rev. Phil.* 24, 1900, 54; Heeg, *Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι*, München 1907, 8; 10s; 57; Boll, adn. ad Cat. Cod. Astr. VII, 167; Ziegler, *Orphische Dichtung*, RE XVIII 2 (1942) 1405; Festugière, *La révélation d'Hermès Trismégiste*, Paris 1950, I, 110s | carmen Byzantina aetate compositum sec. Tannery l. laud. : contradixerunt Heeg 58; Kern (quamquam aetas definiri nequit)

778 F (285 K.)

Φράζεο δὴ καὶ τόνδε λόγον, τέκος, ὅππότε κεν δὴ
γαῖαν κινήσῃ Σεισίχθων κυανοχαίτης,
ὅττι βροτοῖς ἐπὶ τ' εὐτυχίην κακότητά τε φράζει.

778 prim. ed. Aldus in *Florilegio diversorum epigrammatum in septem libris a. 1503*, cf. *prosaicam paraphrasin in tractatu Ἑρμοῦ τοῦ Τρισημέστου περὶ σεισμοῦ*

778 1 Orph. fr. 138 φίλον τέκος | Ξ 504 al., β 357 al. ὅππότε κεν δὴ || 2 v. 46 γαῖαν κινήσῃ Κυανοχαίτης | v. 53 Σεισίχθων γαῖαν κινήσῃ | Pind. *Isth.* 1, 52 σεισίχθων' | Orph. *Arg.* 345 σεισίχθωνα κυανοχαίτην | Orph. *Hymn.* 15, 8 σεισίχθων | Υ 144, ι 356, Hes. *Th.* 278, Quint. *Smyrn.* 7, 354, Nonn. *Dion.* 1, 60 al. κυα-

λιπῶν Ἀτρακτίδα λίμνην | αὐγάζοιο Maxim. : αἶψα γένηται Mullach : αἰζηοῖο Kiessling || 2 ἀνθερίκεσσιν τ | οὐδ' ἔτι Kiessling : οὐδέ τι Tzetz. I et III Maxim. || 3 ἀήσυρα] superscr. ἐλαφρά Tzetz. (I) VDL (ἀήσυρα ἐλαφρά Tzetz. III) : κοῦφα, ἐκ τοῦ ἀείρω Maxim. L in mg. | αὔον] ἄκρον Wakefield, Ludwig, *Homerum secuti*

778 textum constituit Kern codicibus fultus quorum catalogum et sigla invenies in *editione Orphicorum* p. 285 || 1 'der Einleitungsvers ... durch den das Gedicht sich ... als Fortsetzung eines oder einiger anderer astrologischer λόγοι gibt, meint ohne Zweifel Musaios als Adressaten' Ziegler l. laud. | φίλον ante τέκος add. M || 2 κινήσει M | σεισίχθων Κυανοχαίτης Abel || 3 ὅττι Brunck : ὅττε cod. : τόφρα

VIII. CARMINA ASTROLOGICA ET PHYSICA

ὀππότεαν εἰαρινὴν ἐπ' ἰσημερίην ἀφίκηται
 ἥλιος Κριόν τε διεκτρέχει, ἐν δ' ἄρα τῶιδε 5
 γαῖαν νυκτερινὸς Γαίηχος ἀμφελελίξει,
 σῆμα τόδ' ἐστὶ πόλῃος ἀπόστασις οὐκ ἀλαπαδινῆς·
 εἰ δέ κεν ἡμερινός, φράζει τόδε λυγρὰ καὶ ἄτας
 πῆματος ὀρμήσαντος ἐπ' ἄλλοδαπούς ἀνθρώπους
 ἔσσεσθαι, σφετέραις ἐπὶ πημοσύναις ἰδὲ λύπαις. 10
 εἰ δ' ἀνὰ Ταῦρον ἰόντο, ἐφορμήσει διὰ νύκτα
 σεισμός, πῆματα μὲν τε καταφθινύθουσιν ὀπίσω,
 εὐφροσύνη δ' ἀνὰ ἄστῳ καὶ εἰρήνῃ τεθαλυῖα·
 ἡμερινὸς δὲ φέρει πολέμου μεγάλιο πόλῃ

ap. Boll, Cat. Cod. Astr. VII, 167 et cod. Bonon. gr. 3632 f. 277' in Cat. Cod. Astr. IV, 41 Σεισμολόγιον τοῦ Ὀρφῆως Μῆν Σεπτέμβριος· τοῦ Ἄρεως (!) ὄντος ἐν Παρθενίῳ – κακὰ ἔσται ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, cf. Festugière, *La révélation d'Hermès Trismégiste*, Paris 1950, I, 110s

νοχαίτης || 4 Aristot. Meteor. 364b 1 ἰσημερίαν ... ἐαρινὴν || 5s Io. Lyd. Ost. 55 (110, 12 Wachsmuth) ἥλιος ἐν κριῶι. ἐὰν γένηται σεισμός ἐπὶ μὲν κτλ || 6 Nonn. Dion. 6, 70 πόλον ἀμφελέλιζε | Nonn. Dion. 13, 361 οὐρανὸν ἀμφελέλιζε || 7 Δ 330 στίχες οὐκ ἀλαπαδινῆς | E 783 al., σ 373, Hes. Op. 437 σθένης οὐκ ἀλαπαδινόν | Hymn. Merc. 334 μῦθον ... οὐκ ἀλαπαδινόν || 8 π 371 οἱ φραζώμεθα λυγρὸν ὄλεθρον || 9 Orph. Arg. 287 ἐς ἄλλοδαπούς ἀνθρώπους | Orph. Lith. 32 ἄλλοδαποῖσι μετ' ἀνθρώποισι | Ω 282, ξ 231 al. ἀνδρας ἐς ἄλλοδαπούς | Apoll. Rhod. 1, 17 al. ἄλλοδαποῖσι μετ' ἀνδράσι, cf. 4, 1021 | Quint. Smyrn. 2, 40, Nonn. Dion. 13, 530 ἄλλοδαποῖσι παρ' ἀνδράσιν || 10 Aesch. Prom. 1058 πημοσύναις | Eur. Antiop. fr. 910, 3 (p. 271 Jouan-Van Looy) ἐπὶ πημοσύνῃ || 11s Io. Lyd. Ost. 55 (111, 1 Wachsmuth) ἥλιος ἐν ταύρωι. εἰ σάλον συμβαίη γενέσθαι κτλ || 12 Hymn. Cer. 353 καταφθινύθουσα δὲ τιμᾶς | Emped. fr. 101 Wright (31 B 111 D.-K.) καταφθινύθουσιν ἀρούρας || 13 Hes. Th. 902 Εἰρήνην τεθαλυῖαν || 14 Quint. Smyrn. 1, 498

Abel | ἀτυχίῃ M | τε om. MU | φράζει V || 4 ὀππότε' ἂν M Abel | ἰσημερινὴν M || 5 in mg. Ἥλιος ἐν Κριῶι. μῆν Ἀπρίλιος add. M | τε Jacobs : δὲ cod. | διεκτρέχει ed. : διεκτρέχει cod. | ἐνθ' ἄρα τῶι γε M : ἐν δ' ἄρα τῶι γε Abel | 6 νυκτερίῃ Γ | ἀμφισελίξει M || 7 πόλιος MU : χόλος V | ἀποστάσεις P | ἀλαπαδινῆς Brunck : ἀλαπαδινῆς : ἀλαπανή cett. || 8 Ἀδέκεν V | φράζει V || 10 ἔσσεσθαι edd. : ἔσεσθαι cod. | ἰδὲ λύπαις] τέ ὕβρεις M || 11 ἰόντες V | ἐφορμήσῃ M | in mg. Ἥλιος ἐν Ταύρωι. μηνὶ Μαίωι M || 12 σεισμοὶ V || 13 ἀφροσύνη V | ἄστη M Ald. || 14 μεγάλοι U || 14-15 ἔσσεται· ἡμερινὸς δὲ φ. π. μέγα

ἔργον ἐπερχομένου τοῖς κρείττοσιν· ἀλλὰ φυλάσσου. 15
 εἰ δέ κεν, ἐν Διδύμοις στρωφωμένου ἡελίοιο,
 νυκτερινὴ μῆνις ἐλελίζηται κατὰ γαῖαν,
 «σημαίνει ὅτι» δυσμενέες βροτοὶ ἐγχεσίχειρες
 ὑμετέρεην πελάσουσιν ἐπ' ἄλγεσι γαῖαν ἅπασαν·
 εἰ δέ κεν ἡμερινή, τότε κεν βασιλῆες ἄτιμοι 20
 ἔσσουνθ' ἡγεμόνες τε θεῶν διομηνίη ἐχθρῶν.
 εἰ δ', ἀνὰ τὴν μοῖρην τοῦ Καρκίνου ἡελίοιο
 στείχοντος, ὅθι δὴ θερινὴ τροπή, ἔννυχος ἔσται
 γῆς ἔνοσις, τοῦτο φράζει κακότητα βαρεῖαν
 ἀργαλέην πενίην ἀλλαξέμεν· ἡμερινὸς δέ 25
 φράζει πῆμ' αὐτοῖς καὶ ἀνάστασιν ὠλεσίοικον.
 εἰ δέ κεν, ἡελίοιο Λέοντος μοῖραν ἰόντος,

πολέμοιο ... μεγάλοιο || 15 Nonn. Dion. 45, 103 ἀλλὰ ... φυλάσσεο || 16 v. 61
 στρωφωμένου ἡελίοιο | cf. v. 45s ἡελίοιο / στρωφώντος || 16s Io. Lyd. Ost. 55
 (111, 11 Wachsmuth) ἥλιος ἐν διδύμοις. εἰ κίνημα γῆς ὅποιδήποτε συμβήσεται
 κτλ || 17 Quint. Smyrn. 2, 496 ἐλελίζετο γαῖα || 18 ζ 200 δυσμενέων ... ἀνδρῶν ||
 19 Hes. fr. 30, 14 M.-W., Nonn. Dion. 6, 229 al., Orph. Hymn. 73, 8 γαῖαν ἅπα-
 σαν || 22s Io. Lyd. Ost. 56 (112, 6 Wachsmuth) ἥλιος ἐν καρκίνω. εἰ σάλον ἐπιγε-
 νέσθαι συμβαίη κτλ || 23 Herodt. 2, 19, 2 ἀπὸ τροπέων τῶν θερινῶν | Plat. Leg.
 767c μετὰ θερινὰς τροπὰς | Aristot. Meteor. 364b 2 τροπῆς θερινῆς || 24 Hes. Th.
 681 ἔνοσις δ' ἵκανε, cf. 706; 849, Eur. Tr. 1326, Hel. 1363, Suppl. Hell. fr. 910, 10 ||
 25 Alc. fr. 364, 1 Voigt ἀργάλεον Πενία κάκον || 26 cf. v. 58 ἀρπαγαὶ ὠλεσίοικοι |
 Aesch. Sept. 720s τὰν ὠλεσίοικον / θεόν | Liban. Decl. 26, 1, 32 αὐτόχρομα κακὸν
 ... ὠλεσίοικον || 27 Orph. Lith. 153 μοῖραι ... ἡελίοιο, cf. 713 || 27s Io. Lyd. Ost. 56

ἔργον / ἐρχομένου, τοῖς ἡρέσσοις **M** : ἔσσεται· ἡμερινὸς δὲ φ. π. μεγάλοιο / ἔργον
 ἐπερχομένου τοῖς κρείσσοις Jacobs, Abel || 15 χρείττοσιν **U** || 16 in mg. "Ἥλιος ἐν
 Διδύμοις. μὴν Ἰουνίω add. **M** || 17 μῆνι σε λελίζηται **V** || 18 om. **M** : in ceteris ini-
 tio lacuna : σημαίνει ὅτι add. Huet, prob. Brunck, Jacobs, Abel, Kern alii | δυσμενέες
 «πίσσονοι μένει» Ludwich | ἐγχεσίχειρες hapax || 19 ὑμετέρεην Brunck : ἡμετέρεην (ἡ-
 μέρεην **M**) cod. | παλὰ σωσῶν **M** | ἐπ' ἄλγεσι Brunck : ὑπ' ἄλγεα (ὑπαλγέα **M**) cod. ||
 20 ἡμερινὸς **M** | τότε κω **V** || 21 διομηνίη **V** : διομενίη **U** : διὰ μήνιας **M** : διὰ
 μήμιος Abel | διομηνίη hapax || 22 μοῖραν Abel : ἡοῖ ρην **M** | τοδ **V** : τε **M** | in
 mg. "Ἥλιος ἐν Καρκίνω. μὴν Ἰουλίω add. **M** || 23 ὅθι Brunck coll. v. 51 : τότε
 cod. : τόθι Abel | θερινὰ τροπαί **M** quod Brunck, Jacobs, Abel receperunt ||
 24 ἡ κίνησις **M** | φέρει **M** || 25 ἀργαλέης πενίης? Abel in app. crit. | ἀλλαξέμεν **P** ||
 26 ἀνάστασιν Brunck : ἀπόστασιν cod. || 27 μοῖρ' ἰόντος **M** : μοῖραν ἀνιόντος **P** |

VIII. CARMINA ASTROLOGICA ET PHYSICA

νύκτερος ὀρμηθῆι γαίης σάλος, αὐτίκα πένθη,
 κλαυθοὶ τε στοναχαὶ τε πόλιν καὶ λαὸν ἅπαντα
 ἔξουσ· ἡμερινὸς δὲ φανεῖς καὶ ταῦτα πιφαύσκει. 30
 εἰ δέ κεν, ἡελίου σὺν Παρθένῳ ἐρχομένοιῳ,
 ἔσπερινὸς σεισμός, λαοῖς τότε λοιμὸς ἅπασιν
 ἔσσεται· ἡμερινὸς δὲ φανεῖς καρποὺς καταβλάψει.
 εἰ δ' ἂν ἐπὶ φθινόπωρον ἰσημερίην ἀφίκηται
 ἥελιος, Χηλαῖς διαφαίνων, νυκτερινὸς δὲ 35
 κινήσῃ, καρπῶν δηλοῖ φθόρον ἐξαναφύντων
 γαίης· ὥραις δ' ἡμεριναῖς, χαλεπῆς τὸδε φράζει
 ἔργα μάχης· πολλοὺς δ' αὐτῶν κατὰ γαῖα καλύψει.
 εἰ δέ κεν, ἡελίου τὸν Σκορπίον ἀμφιθέοντος,
 νύκτερος ὀρμηθῆι γαίης σάλος, ἔργα μάταια 40

(113, 1 Wachsmuth) ἥλιος ἐν λέοντι. ἐὰν σάλος γένηται, οὐκ ἀγαθὸν κτλ || 28 cf. v. 40 νύκτερος ὀρμηθῆι γαίης σάλος || 29 φ 502 κλαυθοῦ καὶ στοναχῆς | Hes. Op. 227 πόλιν, λαοὶ δ' | 265s διέπερσε πόλιν καὶ ἀπώλεσε λαοὺς / πολλοὺς, cf. A 125 | Pind. Ol. 9, 66 πόλιν δ' ὥπασεν λαὸν τε διαιτᾶν | Pind. fr. 52f, 178s Sn.-Maehl. πόλιν πατρίαν, φί-/λων] δ' εὐφ[ρον]α λαόν || 30 cf. v. 33; 42; 48 ἡμερινὸς δὲ φανεῖς || 31s Io. Lyd. Ost. 56 (113, 14 Wachsmuth) ἡλίου ἐπὶ τὴν παρθένον ἰόντος εἰ σάλος γένηται κτλ || 32 Hes. fr. 211, 4 M.-W. λαοῖσιν] δὲ ... ἅπασιν || 33 cf. v. 30 || 34s Io. Lyd. Ost. 57 (114, 1 Wachsmuth) ἥλιος ἐν ζυγῳ. εἰ κατὰ τὸδε καιροῦ σεισμός γένηται κτλ || 38 Z 464, Orph. Lith. 733 κατὰ γαῖα καλύπτει (Ξ 114 καλύπτει) | Hes. Op. 121 al. κατὰ γαῖα κάλυψε | Quint. Smyrn. 10, 403, Nonn. Dion. 9, 74 al. γαῖα καλύψει || 39 Anth. Pal. 14, 124 ἥελιος μῆνη τε καὶ ἀμφιθέοντες ἀλῆται | Synes. Hymn. 2, 165s σὺν γὰρ ἀμφιθέων / κύτος οὐράνιον || 39s Io. Lyd. Ost. 57 (114, 13 Wachsmuth) ἥλιος ἐν σκορπίῳ. ἐπὶ τὸν σκορπίον ἡλίου διαβαίνοντος εἰ σάλον γενέσθαι συμβαίη κτλ || 40 cf. v. 28 | v. 44 ἔργα ματαιότατα | App. Bell. cín. 2, 9, 61 μάταια τὰ ἔργα ἀλλήλοις ἐποιοῦν | Sol. fr. 23, 12 Gent.-Prato (v. l.) ἔργα μάταια θέλει | Hippol. De univ. 14 τὰ τε μάταια ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων | Io. Chrysost. in epist. ad Ephes., Patr. Gr. 62, 89 Migne εἰ τοῦ Θεοῦ ἔργα, πῶς μάταια; |

in mg. ἥλιος ἐν Λέοντι. μηνὶ Αὐγούστῳ add. M || 30 ἔξουσιν M | ταῦτα Cougny | πιφάσκει V : πιφάσκει U || 31 ἡελίοιο M | in mg. "Ἡλιος ἐν Παρθένῳ, μηνὶ Σεπτεμβρίῳ add. M || 32 λιμὸς cod. praeter M || 33 καρπὸν M | κατακλάσει U || 34 ἐπὶ φθινοπωρίδ' Abel : ἐπὶ φθινοπώρου Ludwich | ὀπωρινὴν ἐφ' Cougny | ἰσημερίην Abel, Cougny : ἰσημερίην τ' Brunck | in mg. "Ἡλιος ἐν Ζυγῳ. μηνὶ Ὀκτοβρίῳ add. M || 35 χηλᾶς M || 36 φθορὰν M | ἐξ ὧν ἀφύντων U : ἐξαναφάντων M || 37 ἡμεριναῖς δ' ὥραις Ludwich | χαλεπὸν τὸδε φράζον M || 38 μάχην V | πολλὴν δ' αὐτὸν M | κλύει M || 39 cf. contraria in paraphrasi Cat. Cod. Astr. VII, 170, 4ss |

ἀνδράσιν ἔσονται, κακοφραδμοσύνησι νόοιο·
 ἡμερινὸς δὲ φανείς τότε δὴ τότε ἄλγεα φράζει
 ἔσσεσθαι πολέεσσιν ἀπὸ πτολέμου κρυεροῖο,
 ἔργα ματαιότατα, Ζηνὸς μεγάλου διὰ βουλᾶς.
 εἰ δέ κεν ἐν μοίρῃ τοῦ Τοξότου ἡελίοιο 45
 στρωφώντος γαῖαν κινήσῃ Κυανοχαίτης
 νυκτερινὸς, σημεῖον ὀλέθριον ἔσσεται ἀνδρῶν
 πολλῶν· ἡμερινὸς δὲ φανείς, πόλεων βασιλῆϊ
 σημαίνει μεγάλην τιμὴν καὶ σκῆπτρα λιπόντι
 ἄλλῃ ἐποίχεσθαι φεύγοντ' ἀπὸ πατρίδος αἴης. 50
 εἰ δέ κ' ἐν Αἰγοκέρωτι, ὅθι τροπαὶ ἡελίοιο

Ierem. 10, 5 μάταια ἐστίν, ἔργα ἐμπεπαιγμένα || **41** *Democr.* 68 B 273 D.-K. πρὸς κακοφραδμοσύνην || **42** cf. v. 30 || **43** N 48, *Quint. Smyrn.* 5, 366 al. κρυεροῖο φόβοιο || **44** v. 40 ἔργα μάταια, cf. loc. illic laud. I 32, *Hes. Th.* 465 Διὸς μεγάλου διὰ βουλᾶς (cf. 572, *Op.* 71 Κρονίδεω διὰ βουλᾶς, *Scut.* 538 Ζηνὶ βαρυκτύπῳ, οὐ διὰ βουλᾶς, *O* 71 Ἀθηναίης διὰ βουλᾶς, λ 276 θεῶν ... διὰ βουλᾶς, *Orph. Arg.* 867 Ἥρης διὰ βουλᾶς) | *Ibyc. fr.* 1 Page (= S 151) Ζηλὸς μεγάλιο βουλαῖς | *A* 5, 1 297, *Cypr. fr.* 1 Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή (cf. sim. illic laud.) | *Hymn. Merc.* 538 Ζηνὸς ... βουλῇ | *Apoll. Rhod.* 5, 76s βουλᾶς /... Ζηνὸς | *Orph. fr.* 690 Διὸς μεγάλιο, vid. sim. illic laud. || **45s** cf. v. 16 | *Io. Lyd. Ost.* 57 (115, 3 Wachsmuth) ὅταν ὁ ἥλιος ἐπὶ τὸν τοξότην ἔλθῃ, εἰ σεισμὸν συμβαίῃ γενέσθαι κτλ || **46** cf. v. 2 || **48** cf. v. 30 | *Hes. fr.* 144, 3 M.-W. πολέων βασιλευεν || **49** A 278s ἔμπορε τιμῆς / σκηπτοῦχος βασιλεὺς | *Apoll. Rhod.* 3, 376 σκῆπτρα δὲ καὶ τιμὴν βασιληίδα, cf. 3, 596s τιμῆς / καὶ σκῆπτρων | *Orph. fr.* 168 σκῆπτρον ... χέρεσσιν / θῆκε ..., <ἵν' ἔχῃ> βασιληίδα τιμὴν || **50** B 162 al., α 75 al. ἀπὸ πατρίδος αἴης | Δ 172 al., δ 521 al., *Hymn. Apoll.* 526, *Hes. fr.* 244, 3 M.-W., *Orph. Arg.* 217 πατρίδος αἴης || **51** ο 404 ὅθι τροπαὶ ἡελίοιο | *Hes. Op.* 564 τροπὰς ἡελίοιο | *Hes. Op.* 479 ἡελίοιο τροπῆς | *Hes. Op.* 663 μετὰ τροπὰς ἡελίοιο || **51s** *Aristot. Meteor.* 343b 6 περὶ τροπὰς ὄντος τοῦ ἡλίου χειμερινᾶς (vid. et. 362a 12, *Lucian. Deor. conc.* 15, *Plut. Caes.* 52, 2) | *Thuc.* 7, 16 περὶ ἡλίου τροπὰς τὰς χειμερινᾶς, cf. *Theophrast. Hist. Plant.* 4, 2, 10 περὶ ἡλίου τροπὰς χειμερινᾶς | *Aristot. Hist. anim.* 598b 25 ὅταν τροπαὶ χειμεριναὶ γίνωνται, cf. 542b 4 περὶ τροπὰς τὰς χειμερινᾶς (vid. et. 570b

in mg. "Ἥλιος ἐν Σκορπίῳ. μηνὶ Νοεμβρίῳ add. **M** || **41** ἔσονται **P** || **42** τόδ' ἐπ' ἄλγεα *Ludwich* || **43** ἔσσεσθαι **VP** || **44** om. **M** cui adstipulator *Jacobs* | ματαιότητα **UV** || **45** in mg. "Ἥλιος ἐν Τοξότῃ. Δεκέμβριος add. **M** | τοῦ τόξου **M** || **46** κινήσει **M** || **47** ἔσσεται *Brunck* : ἔμμεναι cod. || **49** λιπόντι *Hiller de Gaertringen coll. paraphrasi laud.* 170, 13 : λιπόντα cod. || **50** ἄλλῃ ἐποίχεσθαι *Brunck* : ἄλλην ἐποίχεσθαι cod. : ἄλλην οἴχεσθαι *Abel* || **51** δέ κ' ἐν *Jacobs* : δέ κεν cod. : δ' ἂν ἐν *Brunck* |

VIII. CARMINA ASTROLOGICA ET PHYSICA

χειμεριναί, στείχοντος, ἔδος χθονὸς ἔννυχος ἔλθων
 Σεισίχθων γαίαν κινήσῃ πνεύματι λάβρωι,
 φράζεο δὴ πόλεμον καὶ δάκρυα τοῖσι γενέσθαι
 καὶ στάσιν· ἡμερινὸς δὲ φανείς καρποφθόρος ἔσται. 55
 εἰ δέ κ' ἐν Ὑδροχόωι διανίσσεται ἡελίοιο
 φέγγος, νυκτερινὴ δ' ἐλελιχθῇ γαῖα περιχθων,
 ἀρπαγαὶ ὠλεσίοικοι ἀνὰ πτόλιν εὐρύαγυιαν
 ἔσσονται δήμου τε κακοφροσύνη τε καὶ ὕβρεις·
 εἰ δέ κεν ἡμερινή, δήμου κράτος ἔμπεδον ἔσται. 60
 εἰ δ' ἀνὰ τοὺς Ἰχθύς στρωφωμένου ἡελίοιο,

27), Theophrast. Hist. Plant. 4, 14, 8 μετὰ τροπὰς χειμερινάς (Aristot. Meteor. 362a 22 μετὰ χειμ. τροπ., Probl. 941b 14 μετὰ τὰς χειμ. τροπ.), cf. et. Aristot. Hist. Anim. 625b 29, Meteor. 377a 25 al. | Diod. 14, 88, 2 τροπαὶ χειμεριναί, cf. 13, 8, 7 περὶ τὰς χειμερινὰς τροπὰς, al. | Lucian. Dips. 2 ἀμφὶ τροπὰς τὰς χειμερινὰς | Plut. De Iside 52 p. 372b ὑπὸ τροπὰς χειμερινὰς al. | Galen. 6, 405, 9 περὶ τὰς θερινὰς τροπὰς ἢ χειμερινὰς al. | Io. Lyd. Ost. 58 (115, 13 Wachsmuth) ὅταν δὲ ἥλιος ἀποστρέφωι ἀπὸ τοῦ νοτίου καμπτήρος ἐπὶ τὸν αἰγόκερων ἔλθῃ, εἰ σεισμὸν συμβαίῃ γενέσθαι κτλ || 53 cf. v. 2 | Aesch. Pers. 101 πνεύματι λάβρωι || 54 E 737 al. ἐς πόλεμον ... δακρυόεντα | P 512 πόλεμον κἀτα δακρυόεντα | Hes. fr. 25, 9 M.-W. ἐν πολέμ[ωι] ... δακρυόε[ντι] | Quint. Smyrn. 7, 356 al. πολέμοιο ... δακρυόεντος | Quint. Smyrn. 13, 332 πολέμωι ἐν δακρυόεντι || 55 Antiph. Anth. Pal. 9, 256, 3 κύων δένδρων καρποφθόρος || 56s Io. Lyd. Ost. 58 (116, 4 Wachsmuth) ἡλίου ἐπὶ ὕδροχόον ἰόντος εἰ γένηται σεισμὸς κτλ | Apoll. Rhod. 3, 1229s φέγγος / ἡελίου || 57 Quint. Smyrn. 2, 496 περίξ ἐλελίξετο γαῖα, cf. 12, 94s ἀμφὶ δὲ γαῖαν / ... ἐλέλιξεν, 12, 398 | Philipp. Anth. Pal. 9, 778, 1 Γαῖαν τὴν φερέκαρπον, ὅσῃν ἔζωκε περιχθων || 58 cf. v. 26 ἀνάστασιν ὠλεσίοικον et sim. illic laud. | B 12 al., δ 246 πόλιν εὐρύαγυιαν | ο 384 πτόλις ... εὐρύαγυια | χ 230 πόλις εὐρύαγυια || 60 E 254, φ 426 al. ἔμπεδόν ἐστιν | Nonn. Paraphr. 18, 154 ἔμπεδον εἴη || 61 cf. v. 16 || 61s Io. Lyd. Ost. 58 (116, 11 Wachsmuth) ὅταν δὲ ἐν ἰχθύσι γένηται ἥλιος,

τόθι Abel | in mg. "Ἡλιος ἐν Αἰγοκέρωτι. μηνὶ Ἰανουαρίω add. M || 52 χειμερινου M | εὐνυχος ἔλθῃ M || 53 γαίῃ M || 54 πόλεμον δακρυτόν τε γενέσθαι M : unde πόλεμον πολυδάκρυτόν τε γενέσθαι Jacobs || 56 εἰ δέ κεν Ὑδροχόω διανείσσεται UV : Ὑδροχόω δ' εὐτ' ἂν διανείσσεται M : inde Ὑδροχόω δ' εὐτ' ἂν διανείσσετ' Abel : εἰ δ' ἂν, ὅθ' Ὑδροχόον διανείσσεται Brunck, Cougny : εἰ δέ κ' ἐν Ὑδροχόω διενέσῃ Jacobs | in mg. "Ἡλιος ἐν Ὑδροχόω. μηνὶ Φεβρουαρίω add. M || 57 φεύγος U | νυκτερινὴ δὲ UV : νυκτερινῇ δὲ M : νυκτερίῃ δὲ nonn. codd. sec. Abel | πᾶσα περὶ χθών Abel | περιχθων scripsi : περιχθών Kern || 59 δήμου τι U : δήμον τε V | κακοφροσύνα V || 61 in mg. "Ἡλιος ἐν Ἰχθύσι. μηνὶ Μαρτίω add. M | τῶν

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

γῆς ἔνοσις γίνοιτο θοὴν διὰ νύκτα, τότ' ἔσται
 πάσαις ἐν πολίεσσι περιστάσις· εἰ δέ κεν ἡοῖ
 γῆς κινηθεῖη πέδον ἱερὸν, αὐτίκα πάσαις
 εὐφόρβοισι βοῶν ἀγέλαις, οἴων τε καὶ ἄλλων 65
 τετραπόδων φθόρος ἔσται ἂν' ἄστεα καὶ κατὰ χώρας.

Περὶ ἐμβάσεων (fr. 779)

Heeg, *Die angeblichen Orphischen* Ἔργα καὶ Ἡμέραι, Diss. Würzburg 1907, München 1907, 60 hoc carmen cuius paraphrasin habemus aetati Alexandrinae vel imperatoriae adscribit; versus heroicis qui in paraphrasi inveniuntur Dorothei carmini περὶ ἐπεμβάσεων adtribuit Kroll, Cat. Cod. Astr. VI, 91 n. IV, at ipse retractavit, Philol. 57, 1898, 132, locum Firmici (fr. 724) ad hoc carmen Orphicum spectare arbitratus; de re cf. et. Ziegler, *Orphische Dichtung*, RE XVIII 2 (1942) 1405; West, *Orphic Poems* 33

ἐὰν συμβῇ σάλος κτλ || 62 cf. v. 24 γῆς ἔνοσις et sim. illic laud. | K 394 al., Hes. Th. 481 θοὴν διὰ νύκτα (μ 284 διὰ νύκτα θοὴν) || 63 Pind. fr. 43, 3 Sn.-Maehl. πάσαις πολίεσσι || 64 Apoll. Rhod. 4, 1396, Quint. Smyrn. 8, 358, Orph. Hymn. πρὸς Μουσ. 8 ἱερὸν πέδον || 65 Λ 678 πεντήκοντα βοῶν ἀγέλας, τόσα πῶεα οἴων, cf. 696 ἀγέλην τε βοῶν καὶ πῶῦ μέγ' οἴων, cf. O 323, Σ 528 al. | μ 129 ἐπτά βοῶν ἀγέλαι, τόσα δ' οἴων πῶεα καλά, cf. 299 | Hes. fr. 180, 9 M.-W., Nonn. Dion. 34, 164 βοῶν ἀγέλας καὶ πῶεα μῆλων | Pind. Py. 4, 149 βοῶν ξανθὰς ἀγέλας || 65s Orph. Hymn. 78, 11 ἄλλα τε φύλα / τετραπόδων

Ἰχθύων M || 62 γίνοιτο UV : προγένοιτο M quod praef. Jacobs, Abel | θοὴ M | τότ' ἔσται om. M || 63 πολέσσι U : πολέεσι V | [περίστασις] διάστασις M : at cf. Hesych. s. v. περιστάσις· θλίψις, ἀνάγκη, μέριμνα | κεν ἡοῖ Jacobs : κεν ἡῶ (vel ἡῶ vel ἡῶ) cod. : κ' ἂν' ἡῶ vel κ' ἐν ἡοῖ Ludwich || 64 γαίης κινηθεῖ M quod praef. Jacobs et Abel || 65 εὐφόρβοις] hapax | οἴων M || 66 φθορά M

VIII. CARMINA ASTROLOGICA ET PHYSICA

779 F (286 + 287 K.)

- a** ἀλλότριον διέπειν βίον
b λυτροῖ
καὶ κέρδη παρέχει, φήμας τε κενὰς καὶ θρύλλους
c πλὴν ὀλίγον πρότερον βλάψας
d εἰς δὲ Κρόνου Πυρόεις τόπον αἰσιός ἐστιν ἀμείβων.
ἐνθα γὰρ ἡμαύρωσε Κρόνου θυμαλγέα πάντα.
καὶ κακὸς εἰς ἀγαθὸν τρέπεται· πάσας γὰρ ἀνίας
καὶ νούσους κατέπαυσεν· ἄγει δ' ὄλβον τε δόμοισι
νίκην τ' εὐφροσύνην τε φέρει <καὶ> κῦδος ἀνέξει. 5
e πρῆξιν καὶ κῦδος ὁπάζει

779 (I) COD. VEN. MARC. 334 (6) f. 168s. μζ' μη' (A) et COD. VEN. MARC. 335 (7) f. 137 ρσβ' (B) = Cat. Cod. Astr. II, 1900, 198, 24 (cf. *ibid.* p. 35) καὶ ταῦτα μὲν ὁ Δωρόθεος· λέγει δὲ καὶ Ὁρφεὺς περὶ ἐμβάσεων ταῦτα· ὁ Κρόνος ἐπεμβὰς Διὶ σφάλματα βίου ποιεῖ καὶ κτημάτων ἐστὶ φθορεὺς καὶ γάμον σκεδάζει γυναικὸς καὶ εἰς πᾶν ἔργον βλάπτεται (βλαπτικός B)· ὁ Κρόνος εἰς Ἄρην αἵτιος συνοχῶν δεσμῶν νόσων, λυπεῖ (λύπης B) δὲ ἔνεκεν τέκνων, ὀλεθρον σημαίνει κτημάτων, τινὰς φυγοπάτριδας ποιεῖ ἢ θητεύοντας καὶ πενητεύοντας. ὁ Κρόνος εἰς Ἥλιον (τὸν Ἄρεα [ἥλιον m²] A) μετὰ κόπου τὰς πράξεις τελεί· φευκτέον δὲ τὸν πλοῦν καὶ τὰς ὁδοπορίας διὰ φόβον ληιστῶν. ὁ Κρόνος εἰς Ἀφροδίτην ἐχθραίνει τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς (om. B) φίλους, ἀπάτα καὶ ταραχὰς καὶ ζημίας ἐπάγει, ὁ δὲ ἔχων γυναῖκα αἰσχυνθήσεται διὰ τὴν αὐτῆς μαχλοσύνην. ὁ Κρόνος εἰς Ἑρμῆν φιλονεικίας καὶ κρίσεις σημαίνει καὶ ζημίας καὶ ταραχὰς καὶ θανάτους (δυνάτους B) ἀδίκους (καὶ add. A) συγγενῶν· φευκτέον δὲ τὰς τε ἀγορὰς καὶ τὸ ἀνακοινοῦσθαι ἑτέροις τὰς (ἐτέρας add. B) πράξεις· δολοπλοκίας (-ίαν B) γὰρ ποιεῖ καὶ ἀπάτας. ὁ Κρόνος εἰς Σελήνην ἐπαναστάσεις τόπων ποιεῖ ἢ χρονίας νόσους ἢ κτημάτων ὀλεθρον καὶ ζημίαν. ὁ Κρόνος εἰς ἑαυτὸν μεταναστάσεις, ἐπὶ ξένων τόπων τε πλάνας (πλάνον ut vid. A) σημαίνει, ταραχὰς τε καὶ εἰρκτὴν καὶ δεσμά, γονέων θανάτους, οἴκου καὶ χρημάτων ἀφανισμόν. ὁ Κρόνος εἰς τὸν ὠροσκόπον εἰς ἄλλην χώραν μεθιστᾶι, ποιεῖ δὲ καὶ ἀπάτας, ζημίας, κινδύνους.

779 a α 160 al. ἀλλότριον βίον | **b** 2 Nonn. Dion. 5, 512 κενεὴ ... φήμη || **d** 3 Panyas. fr. 19, 4 πάσας ... ἀνίας || **3s** Orph. Hymn. 68, 13 νούσων ... ἀνίην || **5** Hymn. Ven. 20 νίκην ... φέρεσθαι || **e** Hes. Th. 438 φέρει χαίρων τε, τοκεῦσι δὲ

779 cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 59 || **a** διέπειν βίον *transposui* : βίον διέπειν cod. || **d** 1 pro Κρόνου hic et in v. 2 (et. *infra in paraphrasi*) signum astronomicum in cod. || **4** νούσους Heeg : νόσους cod. | τε δόμοισι ex δὲ δοιμοῖ ab eadem manu correcta || **5** καὶ add. Heeg || **e** πρῆξιν B ||

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

f	ἀστασίας ἐπάγων ταραχάς τε
g	ἀρχαίων μνήμας ἐπάγει
h	μέγα κῦδος ὀπάζει
i	ἐξ ιδίων ταραχὰς ἐπεγείρει
j	πρῆξιν καὶ κῦδος ὀπάζει
k	λέχος ἀντήλλαξε καὶ ἥττονι φωτὶ συνῆψεν.

ὁ Κρόνος εἰς τὸ μεσουράνημα εἰς ξένην γῆν ἀπάγει καὶ δόξαν δίδωσιν (**Kroll-Olivieri** : διδ **A** : διὰ cum spat. 5 litt. **B**) ἀλλ' ἔνεκα χρέους λυπεῖ. ὁ Κρόνος εἰς τὸ δύνον καὶ τὸ ὑπόγειον ἢ τῶν οἰκείων οἰκῶν καὶ κτημάτων ἀπελαύνει ἢ εἰς ἀλλοδαπὴν (ἀλλοδαπά (?) **B**) ἀπάγει ἢ δορυαλώτους ποιεῖ ἢ τοὺς δούλους θανατοῖ (**edd.** : -τεῖ cod.).

ὁ Ζεὺς εἰς Κρόνον ἀνώμαλον τὴν πράξιν τοῦ βίου, ποτὲ μὲν ἀγρῶν καὶ (**edd.** : ἢ codd.) θεμελίων κτήσιν διδοὺς καὶ οἰκῶν ἢ [a] ποτὲ δὲ τῶν προτέρων ἔργων καὶ πράξεων ἀποσφαλλομένους ποιῶν (ποιεῖ **A**), ἄλλοις δαπάνας καὶ ζημίας «καὶ» (**add. edd.**) μακρονοσίας ἐπάγων. ὁ Ζεὺς εἰς ἑαυτὸν ὅσας θλίψεις εὖροι (εὖρη **A**) τούτων [b] ἐπάγει, εἰ μὴ τύχη ἐν (τῷ **add. B**) ιδίῳ οἰκῶι κατὰ πῆξιν. ὁ Ζεὺς εἰς Ἥλιον ἀργίαν ταῖς πράξεσι δίδωσι καὶ φθείρει τοὺς οἴκους ἢ νόσων ἢ κτημάτων ἀπώλειαν καὶ μάταιον τέλος τῶν πόνων καὶ ἐναντίον τελεῖ (**edd.** : τέλος codd. | ὁ Ζεὺς εἰς Ἥλιον – τελεῖ post δόξαν δίδωσι **transp. B**). ὁ Ζεὺς εἰς Ἄρην ἀγαθός· εἰ γὰρ εὖροι ἐν κακότητι καὶ συνοχῇ καὶ θλίψει, πάντων ἀπολύει, εἰ δὲ ἐν χαρᾷ (εὖροι – χαρᾷ **om. A**) εὖρη διάγοντα, μείζονα τὴν εὐφροσύνην δίδωσιν, καὶ μειζόνων προσώπων φίλους ποιεῖ καὶ κτήσεις παρέχει καὶ τοὺς ἐχθροὺς λυπεῖ καὶ κέρδη καὶ δόξαν δίδωσι. ὁ Ζεὺς εἰς Ἀφροδίτην πλοῦτον σημαίνει ἀπροσδόκητον καὶ τῶν ἐχθρῶν ὑπέρτερον δείκνυσι καὶ τοῖς μὲν ἀγάμοις γάμον, τοῖς δὲ γεγαμηκόσι τέκνα παρέχει καὶ ταῖς πράξεσι τέλος ἐπιτίθησιν. ὁ Ζεὺς εἰς Ἑρμῆν φίλους μεγάλων ἀνδρῶν ποιεῖ, ὧν καὶ τὴν παρουσίαν (περιεργίαν **B**) οἰκονομεῖν πιστεύονται, καὶ αὐξάνουσι τὸν ἴδιον οἶκον· καὶ δῶρα ἐκ φίλων παρέχει· καὶ οὗτοι (**an αὐτοὶ? edd.**) μὲν εὐφραίνονται, λυποῦσι δὲ τοὺς ἐχθροὺς, εἰ δὲ δίκην ἔχουσι, νικῶσι· δεῖ μέντοι τὸν τοῦ (**om. A**) Ἑρμοῦ ἀγαθύνεσθαι. ὁ Ζεὺς εἰς Σελήνην τοῖς μὲν γεγαμηκόσι τεκνογονίαν, τοῖς δὲ δικαζομένοις εὐτυχίαν καὶ κέρδος· [c] ὕστερον νίκην καὶ εὐπραγίαν παρέχει· ἐνίοτε δὲ καὶ τινὰς χρυσείαις κοσμεῖ σειραῖς. ὁ Ζεὺς εἰς τὸν ὠροσκόπον καὶ τὸ δύνον κοινός (-νόν **A**)

κῦδος ὀπάζει | **Θ** 181 al., ο 320, **Apoll. Rhod.** 1, 511 (= **Orph. fr.** 67), **Orph. fr.** 779 j κῦδος ὀπάζει (**M** 255 al., γ 57, **Hymn. Merc.** 477 ὀπαζε, **Apoll. Rhod.** 1, 345 ὀπαζέτω) | **Hes. Th.** 433 νίκην ... ὀπάσαι καὶ κῦδος ὀρέξαι | **Θ** 176 νίκην καὶ μέγα κῦδος | **Hes. Scut.** 339 νίκην ... καὶ κῦδος ἔχουσα || **f Vettius Valens** 43, 25 **Pingree** Κρόνος Ἀφροδίτῃ Σελήνῃ ἀνωμαλίας καὶ ἀστασίας βίου ἐπάγουσιν | **Adamant. Physiogn.** 2, 39 τάραχος ἐν ὀφθαλμοῖς καὶ κεφαλῇς ἀστασία, cf. **f** || **h** cf. **e** || **i** cf. **f** || **j** cf.

f ταραχάς τε scripsi : καὶ ταραχάς cod. || **i** ἐγείρει **A** || **k** λέχη **B** | ἀντήλλαξε **A** ||

VIII. CARMINA ASTROLOGICA ET PHYSICA

- l** εὐφροσύνην δηλοῖ καὶ <πόλλ'> ἐν πράξεσι τέρπει
m ἐκ δ' ἀλόχων πηῶν τε φιλοφροσύνην κατὰ δῶμα
n νωχελίην θυμοῦ καὶ ἀεργίην ἅμ' ὀπάζει
o Ζῆνα τριγωνίζων Φαίνων μάλα γ' ἐσθλὸς ὑπάρχει

ἐστὶν εἷς τε ἀγαθὰ καὶ κακά, ποτὲ μὲν κρίσεις ἐπιφέρων καὶ μάχας καὶ (edd. : ἢ cod.) ζημίας καὶ ἔχθρας, ποτὲ δὲ τούτων λυτροῖ καὶ κέρδη καὶ κτήσιν (**A**) δίδωσιν, ἄλλοτε φιλίαν ἄλλοτε χρεῖαν σημαίνει καὶ αἰσχρὰν (αἰχθρὰν **A**) φήμην γάμων καὶ ταραχὴν διὰ ταῦτα, πολλάκις δὲ καὶ συγγενικὸν φόνον ποιεῖται καὶ κληρονομίαν ἐκ τούτων παρέχει, καὶ τὸν πλανήτην (πρανῆτ(εν) **A**) ἐπανάγει εἰς τὴν (om. **A**) πατρίδα· εἰς δὲ τὸ μεσουράνημα καὶ τὸ ὑπόγειον θανάτους γονέων καὶ νόσους καὶ κόπους καὶ θλίψεις· ἄλλοις γάμον παρέχει· ἑτέρους τῆς πατρίδος μεταπιστᾶι· τὸ δὲ τέλος τῶν πράξεων ἔσται ἐπίμοχθον.

ὁ Ἄρης εἰς Κρόνον, ὅσα ὁ Κρόνος εἴωθε βλάπτειν, σώζει οὗτος ταῦτα· πάσας γὰρ νόσους καὶ λύπας καταπαύει καὶ πλοῦτον καὶ νίκην καὶ εὐφροσύνην διδοῖ (quae plane paraphrasis versuum d 1-5 sunt). ὁ Ἄρης εἰς (τὸν add. **B**) Δία ὀλέθριος καὶ ἀπηνής, χρημάτων δαπάναι εἰς μάτην ἔσονται· καὶ ἐν δίκαις βλάπτει καὶ ἐχθροὺς ἀνιστᾶι. ταῖς δ' ἐγγύοις (edd. : δεγγύοις **A** : δ' ἐγγύαις **B**) τὰ ἔμβρυα φθείρεται ἢ τεχθέντα τάχιστον (τάχιον **B**) τελευτᾶι· βλάβας καὶ ὕβρεις σημαίνει καὶ τόπων μεταναστώσεις ποιεῖται· τὰς τε πράξεις ἀχρεῖοι καὶ χάριν τέκνων ἢ γυναικὸς λυπεῖ καὶ ἔχθρας ἀφ' ἡγεμόνων διδοῖ καὶ ἐκ τοῦ δήμου χόλον (χολὴν **B**). ὁ Ἄρης εἰς ἑαυτόν, ἐκ τόπου μεταπιστᾶι ἢ νόσους ποιεῖ ἢ σιδήρῳ (-ρων **A**) αἰμάσσει ἢ πυρὶ φλογίζει, εἰς μέντοι τὸν βίον [e]. ὁ Ἄρης εἰς Ἥλιον ἐλαττοῖ τὰ κτήματα κᾶν ταῖς πράξεσι κακός, λύπας ποιεῖ καὶ βλάπτει τὸν νοῦν, τινὰς χάριν κρυφίων ἔργων λυπεῖ· εἰ δὲ καὶ στηρίζη, χαλεπωτέρους θορύβους τε (om. **B**) καὶ μάχας διὰ πράγματα κινεῖ καὶ ἀρχαίων ἔνεκεν πατρώιον ἔχθος διδοῖ, προδοσίας τε ἐκ τῶν φίλων καὶ ἔχθρας (ἄχθος **A**) ἐπάγει. ὁ Ἄρης εἰς Ἀφροδίτην· μάχην ἐκ γυναικὸς καὶ χόλον ὑπόπτει· ποιεῖ γὰρ χωρισμὸν ἐπιπολὺ καὶ ὑποφίας μοιχικὰς· ἐνίοτε καὶ τὰ τῶν ἀνδρῶν πάντα συλῶσιν. ὁ Ἄρης εἰς Ἑρμῆν ζημίας καὶ δίκας τὰς πλείους ψευδεῖς καὶ δολίους (δολίας **B**) καὶ ἀποκρύφων ἔργων αἰσχύνας καὶ ἀπάτας καὶ ἐπιπορκίας, προδόσεις, φυγάδας τε καὶ δεσμούς (an φυγαδεῖας vel φυγάδας καὶ δεσμούς? edd.) ποιεῖ. ὁ Ἄρης εἰς Σελήνην· εἰ μὲν θῆλυ τὸ Ζώιδιον ἐστί, περὶ νόσου μόνης φοβοῦ καὶ μάλιστα τῶν ὀφθαλμῶν, εἰ δ' ἄρσεν, τὴν πρᾶξιν τοῦ βίου ταρασσει, εἰ δὲ καὶ στηρίζη, ἔτι μᾶλλον· τέκνων γὰρ ἀποστερεῖ (-οῖ **A**) καὶ ἀδελφοὺς θανατοῖ, κινδύνους καὶ θορύβους ἐπάγει καὶ εἰς ἀλλοδαπὴν ἀπάγει ἢ τὴν οἰκίαν (-κεῖαν **A**) μετῆμειψε καὶ ἀπὸ ἄλλου ἔργου (εἰς add. **B**) ἄλλο ἔργον ἔδωκεν, εἰ μὴ τοῦ Κρόνου τὸ ζώιδιον τύχη καὶ ταῦτα κωλύσῃ· ἐν δὲ τοῖς κέντροις πᾶσι χαλεπός, [f] ἐν τοῖς οἴκοις καὶ τῷ βίῳ (τῶν βίων **A**) λύπας καὶ μάλιστα διὰ γάμων ἐν τῷ δύνοντι· καὶ γὰρ καὶ ὠμοτοκίας

e || m γ 163 πόσιν πηούς τε | Hymn. Cer. 156 ἄλοχοι κατὰ δώματα || n T 411 βρα-

I πόλλ' addidi || m ποιῶν B || o 'signum trigoni cum ων superscr. codd.' edd. I ὑπάρχει

p Πυρόεντι τρίγωνος ἑὼν Φαίνων μέγ' ἄριστος

ποιεῖ· εἰς δὲ τὸ μεσουράνημα τὴν κοίτην τῶν συζύγων αἰσχύνουνσιν ἢ καὶ νόσους ἐν τούτῳ τῷ κέντρῳ παρέχει.

ὁ Ἥλιος εἰς Κρόνον [g] καὶ τῷ βίῳ τε πλοῦτον καὶ χαράν· ὁ Ἥλιος εἰς Δία [h] καὶ φήμας καλὰς καὶ εὐφροσύνας καὶ ἐξ ἀφανῶν ἐμφανεῖς ποιεῖ (ὁ Ἥλιος – ποιεῖ **om. A**). ὁ Ἥλιος εἰς Ἄρην νόσῳ κατακλίνει ἢ τῆς πατρίδος μετανιστᾷ, χρήματα φθείρει (φθείρη **A**) καὶ ἀκουσίους ζημίας ποιεῖ καὶ τοῖς φίλοις ἐχθρὸν καὶ [i], εἰ μὴ καὶ ὁ Ζεὺς κατ' ἐπέμβασιν ἐκεῖ γένηται. ὁ Ἥλιος εἰς ἑαυτὸν ἢ τὴν Σελήνην, νόσους καὶ ἀχρημοσύνας ποιεῖ καὶ ἐκ τῶν ἰδίων τόπων κινεῖ· πολλάκις δὲ καὶ ἐκ τῶν θλίψεων πλοῦτον φέρει. ὁ Ἥλιος εἰς Ἀφροδίτην ἀκαταστασίας αἴτιος, ταρασσει τὸν οἶκον χάριν γυναικῶν, εἰς δὲ τὰς δόσεις κέρδη παρέχει. ὁ Ἥλιος εἰς (δὲ **add. A**) τὸν Ἑρμῆν πλανᾷ τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχὴν λυπεῖ ἀπατῶν καὶ δαπάνας ματαίας ποιῶν· ὁ Ἥλιος εἰς τὰ κέντρα ἀπὸ τῶν οἰκῶν εἰς ἄλλους τόπους μετανιστᾷ καὶ νόσους ποιεῖ καὶ τὸ σῶμα χαλεπαίνει, ἐν δὲ μεσουρανῆματι [j].

ἡ Ἀφροδίτη εἰς Κρόνον ἐπίκτησιν δηλοῖ καὶ δόξαν ἐν τῷ δήμῳ καὶ ἐκ κρυφίων (ἐκτρυφίων **A**) βοηθεῖ, ἀλλ' εἰς τὸν γάμον κακοεργός· ἀναστατοῖ γὰρ ἢ ἄλλως [k]. ἡ Ἀφροδίτη εἰς (τὸν **add. A**) Δία, πέψεις, κινδύνους, νόσους, ἔχθρας, κρίσεις διὰ τοὺς οἰκέους (οἰκοὺς **A** : an οἰκοὺς καὶ οἰκέους? **edd.**) καὶ ἐν τοῖς οἰκοῖς καὶ τοῖς οἰκέοις φιλονεικίας· εἰ δὲ ἡ τούτου γυνὴ ἔγκυός (ἔγγυός **cod.**) ἔστιν, ἐκτιτρώσκει. ἡ Ἀφροδίτη εἰς τὸν Ἄρην στάσεις καὶ δαπάνας ἐκ γυναικῶν καὶ τόπου μετανάστασιν καὶ ταραχὰς (-χὴν **A**) εἰς τὸν βίον. ἡ Ἀφροδίτη εἰς Ἥλιον ἀκαταστασίαν (-ας **A**) ποιεῖ καὶ τὸν νοῦν πλανᾷ καὶ τὰς πράξεις καὶ ῥαθυμίας ποιεῖ καὶ ψόγους καὶ στάσεις ἐν τοῖς οἰκέοις. ἡ Ἀφροδίτη εἰς ἑαυτήν· κοινὴ ἔστι καὶ ἐπίμοχθος, πῇ μὲν ἀγαθὴ, πῇ δὲ φαῦλη (ἀγαθὰ ... φαῦλα **A**). ἡ Ἀφροδίτη εἰς τὸν Ἑρμῆν κληρονομίας δηλοῖ καὶ κτήματα αὐξάνει καὶ τέλος ἐν ταῖς πράξεσιν ἐπιτίθησιν· καὶ ἐν δίκαις νίκας παρέχει. ἡ Ἀφροδίτη εἰς τὴν (**om. A**) Σελήνην [l], κέρδος ἄμοχθον διδοῖ καὶ γάμῳ συζεύγνυσσι (**Kern** : -σιν **A** : συζευγνύει [Kroll] vel συνεγγύει [Olivieri] **B**), καὶ τεκνογονίαν ἐν θηλυκῷ ζωιδίῳ οὖσα ποιεῖ. ἡ Ἀφροδίτη εἰς ὠροσκόπον καὶ μεσουράνημα ἱλαρὰ καὶ φαιδρὰ καὶ εὐπρακτος καὶ πλείονα τὴν κτήσιν καὶ τὰ κέρδη ποιεῖ, εἰ δὲ καὶ στηρίζει (-ζη **B**), ἔτι πλέον. ἡ Ἀφροδίτη εἰς τὸ ὑπόγειον κρυπτὰ πάθη καὶ λύπας ἐξ ἀλόχων, εἰ δὲ καὶ στηρίζει, καὶ μορίων «καὶ» (**suppl. edd.**) ἔδρας πάθη ποιεῖ καὶ τῶν κοσμίῳ ἀπώλειαν καὶ δάκρυα ἐπιφέρει τοῖς οἰκοῖς.

δυτῇτι τε νωχελίτι τε | Vettius Valens 2, 5 Pingree ποιεῖ δὲ καὶ ... νωχελίας | Paul. Med. 4, 57, 10 ἀδυναμία μετὰ νωχελίας || ο Vettius Valens 71, 6 Pingree Ἑρμῆς Δία τριγωνίζων μεγάλων πράξεων δηλωτικός || **p** Vettius Valens 67, 23 Pingree τοῦ Διὸς καὶ τοῦ Κρόνου δεξιῶν τῷ Ἥλιῳ τριγώνων ὄντων | Vettius Valens 70, 3 Pingree Σελήνην Ἑρμῆς τρίγωνος **al.**, B 82 **al.**, χ 29 μέγ' ἄριστος

edd. : ὑπάρχεται **cod.** || **p** ἑὼν Φαίνων **edd.** ('nisi fuit Φαέθων') : ὦν Φαέθων **codd.**

VIII. CARMINA ASTROLOGICA ET PHYSICA

Περὶ καταρχῶν (fr. 780-781)

carmen Orphicum περὶ καταρχῶν fluxisse ex paraphrasi aetatem Byzantinam redolente in cod. Bononiensi gr. 3632 f. 321^r servata (Cat. Cod. Astr. IV, 38 n. 18, cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, Diss. Würzburg 1907, München 1907, 61) elucet, qui haec habet <Θεοφίλου> (e cod. Vat. gr. 212 n. 7 infra laud. suppl. ed.) ἐκ τῆς ἰβ' τρόπου Ὀρφέως (-εος cod.): περὶ καταρχῶν (-όν cod.), περὶ τροπικῶν ζωιδίων (τροπικὸν ζωιδίον cod.), περὶ δισώμων (δησόμεον cod.), περὶ στερεῶν ζωιδίων (ζωιδίων cod.). idem tractatus invenitur in Cod. Paris. gr. 2381 (Cat. Cod. Astr. VIII 3, 55 n. 45) sed periit in Cod. Vat. gr. 212 n. 7 (Cat. Cod. Astr. V 1, 68) cuius in indice legitur Θεοφίλου περὶ

ὁ Ἑρμῆς εἰς τὸν Κρόνον αὖξει τὰς πράξεις καὶ τὴν κτῆσιν, τοὺς δ' ἐχθροὺς βλάπτει. ὁ Ἑρμῆς εἰς Δία πάντῃ ἀγαθός. ἐξ ἐμπορίας (ἐμπερείας **A**) κέρδη διδοὺς καὶ φίλους ποιῶν ἐμφανῶν (edd. : -νεῖς cod.) καὶ δόξαν ἐν οἴκοις παρέχων καὶ κράτος. ὁ Ἑρμῆς εἰς Ἄρην ἐμπράκτους δηλοῖ καὶ τῶν φόβων ἀπολύει καὶ τέλος τοῖς πόνοις ἐπιτίθησιν. ὁ Ἑρμῆς εἰς Ἥλιον ἄστατος εἰς τέχνην καὶ πράξιν, ἕως διέλθῃ τὰς μοίρας (μ' μοίρας **B** : μ' μ' **A**) τοῦ Ἥλιου, μετὰ τοῦτο γὰρ εὐπράκτος (ἔμπρ- **A**). ὁ Ἑρμῆς εἰς Ἀφροδίτην πλοῦτον καὶ ἀλλότρια χρήματα δωρεῖται καὶ κλῆρον ἐκ τεθνεώτων, [m], ποιεῖ δὲ φίλους παίδων καὶ δούλων. ὁ Ἑρμῆς εἰς Σελήνην· τοῖς μὲν οἰκείοις στάσεις καὶ τὸν δῆμον ταρασσει καὶ ἐν ἀγοραῖς ψεύδῃ καὶ φιλονεικίας καὶ διαβολὰς (καὶ φίλον add. **A**) ἐγείρει, ἐκτὸς εἰ μὴ ἀγαθὸς ἴδοι (ἴδῃ **A**). πολλάκις γὰρ οὕτως (οὕτος **A**) ἐπιθεωρήσας ἀγαθὸς (-θον **A**) ἐπικερδῇ τὴν τούτου τέχνην πεποιήται. ὁ Ἑρμῆς εἰς τὸν ὠροσκόπον καὶ τὸ μεσουράνημα φιλίαν μεγιστάνων καὶ πίστιν ἐκ λόγων καὶ ἐν δήμοις τιμὰς (τιμίας **A**)· εἰς δὲ τὸ δύνον λύπας καὶ ἔχθρας, φροντίδας, κρίσεις, διὰ δάνεια οἰκτρά, εἰς δὲ τὸ ὑπόγειον χεῖρον κινδύνους καὶ βλάβας ἐκ κρυφίων καὶ παλαιῶν.

ἡ Σελήνη εἰς μὲν τὸν Κρόνον καὶ Ἄρην ἀργίαν ὄκνον (οἴκου **A**) καὶ ζημίας καὶ κινδύνους ἀφ' ὕψους ἢ ἀφ' αἵματος· τὸ μὲν ἐκ τοῦ Κρόνου, τὸ δὲ ἐκ τοῦ Ἄρεως· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἀστράσι καλὴ· ἡ Σελήνη εἰς τὸν (om. **A**) Ἥλιον ἢ εἰς ἑαυτὴν [n], ἐν δὲ τοῖς κέντροις ἐνίστε μετοικίας ποιεῖ.

οὐ χρὴ δὲ μόνας ταύτας τὰς ἐπεμβάσεις σκοπεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰς κατὰ τρίγωνον καὶ τετράγωνον καὶ (om. **A**) διάμετρον καὶ ἐξάγονον· οἷα γὰρ ἐν τῇ γενέσει κατὰ πῆξιν σημαίνει, τοιαῦτα καὶ ἐν τοῖς ἐπεμβάσεσιν· οἶον· [o] καὶ [p] || (II) Cod. VATIC. GR. 1056 f. 155v-156v, cf. Cat. Cod. Astr. V 3, 43; Boll, Sphaera 34; Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 59 παρεξεβλήθησαν κεφάλαια διάφορα σοφῶν πολλῶν ἀπὸ διαφόρων βιβλίων ἀποδεικνύοντα τὸ εἶναι καλὴν καὶ μὴ ἐναντίαν τὴν σύνοδον τοῦ Διὸς (Ἄρεως Heeg) καὶ τοῦ Κρόνου. ... τοῦ Ὀρφέως [d]. sequitur in codice haec paraphrasis: νοοῦνται δὲ ταῦτα οὕτως· ὁ Ἄρης ἀγαθὸς εἰς Κρόνον ἐρχόμενος· πάντα γὰρ τὰ ὑπὸ Κρόνου λυτὰ ἐξήλειψε· καὶ τὰς νόσους ἔπαυσε, πλοῦτον δὲ καὶ νίκην εὐφροσύνην τε καὶ δόξαν αὖξει.

καταρχῶν διαφόρων τὰ πρῶτα κεφάλαια τῆς δωδεκατρόπου· Ὀρφέως· περὶ καταρχῶν τῶν ζωιδίων. α' περὶ τροπικῶν ζωιδίων. β' περὶ δισώμων. γ' περὶ στερεῶν. Theophilus Edessenus mortuus est anno 785, cf. Heeg 61ss; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1405s; West, Orphic Poems 33

780 T (288 K.)

CAT. COD. ASTR. IV, 43 indicavit Cumont, edidit et emendavit Heeg, Die angeblichen Orphischen "Εργα καὶ Ἡμέραι, Diss. Würzburg 1907, München 1907, 63ss ἐκ τῆς δωδεκατρόπου Ὀρφέως περὶ καταρχῶν.

1. Περὶ τροπικῶν ζωιδίων

τῶν τροπικῶν ζωιδίων ὠροσκοπούντων μὴ ἄψιι ὁδοῦ· χαλεπὴ γὰρ καὶ βρα- 5
δεῖα καὶ οὐ μετὰ καλοῦ· φίλοι δὲ ἔχθραν ποιήσουσι· πάλιν φίλοι γενήσονται·
χρὴ σπείρειν φυτεύειν· θεμέλια μὴ τιθῆις· ἀρραβῶνα δίδου· οἱ ἐννοσοῦντες
τοῖς τροπικοῖς ζωιδίοις ἐγερθήσονται ἢ ἐβδομαδαῖοι διαλυθήσονται τὸ
πάθος· εἰ δὲ ἡ τῆς κατακλίσεως ἡμέρα μετέλθῃ ἀπὸ τῶν τροπικῶν εἰς
τὰ στερεά, θάνατον ἐπάγει· οὐ δεῖ ἐξελθεῖν ἢ στρατεῦειν· εἰ φύγοι τις, ἡ 10
σύλησις γένηται· ἔως οὐ ἐν τῷ αὐτῷ ζωιδίῳ ἢ Σελήνῃ, ταχὺ ἀνευρήσεις·
εἰ δὲ παρέλθῃ τῶν τροπικῶν, καὶ ἀπόλλυται, εἰ μεθ' ἑτέρου εὐρεθήσεται·
ἐάν τις ὑπόσχεσις γένηται, οὐ πληροῦται· οἱ ὄνειροι ψευδεῖς· οὐδὲ ἱατρεὺς
ἱατρός· ὕγρα οὐκ ὠφελεῖ· ἢ ἄλλος πληροῖ τὸ ἔργον· οὐδὲ γυναῖκαις ἰστοῦ
κατάρχεσθαι ὠφελεῖ· ἀποφυγῶν τις τὴν πατρίδα πάλιν ἐπιστρέφει· βεβαίου 15
γὰρ πράγματος μὴ κατάρχου τοῖς τροπικοῖς ζωιδίοις.

2. Περὶ δισώμων ζωιδίων

τῶν δισώμων ζωιδίων ὠροσκοπούντων μηδέποτε ἀγοράζῃς· δόλον γὰρ

780 de codicis orthographia cf. Heeg 61 || 3 [δωδεκατρόπου] ιβ' τρόπου cod. : in marg. ξβ' || 4 post ζωιδίων in tit. add. signa astronomica Arietis Cancrī Librae Capricorni, in marg. τροπικὰ ζώδια (ζόδια cod.) || 5-6 τῶν τροπικῶν – καλοῦ] aliter fr. 781a 9-10 q. v. || 5 ἄψι cod. || 6 πῆσοσι cod. || 7 σπέρῃ φτεῦσι cod. | τι-θῆις] θέτης cod. | ἀραβῶνα cod. | ἐννοσούντε cod. || 8 ἢ add. ed. || 9 ἡ δὲ H τῆς κατακλήσεως ἡμέρα (sign. astronomicum) || 9-10 ἡσταστερεά cod. || 10 διέξελθῃ cod. | στρατεῦι cod. || 10-11 ἡ φυγὴ τῆς· ἡσηλήσης γένητε cod. | εἰ φύγοι τις κτλ] cf. fr. 781a 12s ἢν δὲ φύγῃ θεράπων κακομήχανος ἐν τροπικοῖσιν, / ἄψ εἰς οἶκον ἀνακτος ἐλεύσεται οὐδ' ὑπαλύξει || 11 ἔως οὐ ἐν αὐτῷ τὸ ζῶδιω ἡ Σελήνῃ (sign. astronomicum) cod. | ταχύα (ν supra η scr.) εὐρέσεις cod. || 12 καπόλητε cod. || 13 οἱ ὄνειροι ψευδεῖς] cf. fr. 781a 7 καὶ χρησμοὶ καὶ ὄνειροι ψεύδοντ' ἐν τροπικοῖσι | οὐ δὲ ἱατρεῖβε cod. || 14 ἄλος cod. || 14-15 γηνέκαις ἡστου κατάρχεσται ὦ φύλει· ἀπὸ φηγῆν τῆς τὴν πατρίδαν cod. || 15 post ἐπιστρέφει lac. ind. Heeg || 17 <ζωιδίων> add. Heeg | post δησόμεν (sic) in codd. add. signa astronomica Geminorum Virginis Arcitenentis Piscium. in marg. ζόδια δίσιμα || 18 δόλο cod. ||

VIII. CARMINA ASTROLOGICA ET PHYSICA

ἔχει ἡ πράσις· ἡ νόσος ἡ ἕτερα πρόκειται. οἱ ἐν δισώμοις γενόμενοι γάμοι
 20 εἰς μοιχείαν τρέφονται· καὶ πολλὰ μάχαι καὶ ὀδύνη τρέφονται τοῖς τοιού-
 τοις γάμοις· εἴ τις φυγὼν τοῖς δισώμοις πιασθῇ, καὶ πάλιν φυγὰς γίνεται·
 εἴ τις ὑπεσχέθη ἵνα δώσῃ μισθόν, οὐ δώσει ὅσον εἶπεν· αἱ δὲ χάριτες καὶ
 αἱ δωρεαὶ καλὰ ἔσονται. φυτεύειν καὶ ὄρῃσιν ἐπιτιθέναι ὠιά. ἡ δὲ κατάκλι-
 σις πάλιν πυρετὸν φέρει· καὶ ὑποστραφῇ τὸ νόσημα· ἡ ἐν καλῷ ἢ ἐν κακῷ
 25 πείσεις διπλασιάζει. καλὸν καὶ ὁδοῦ κατάρχεσθαι· εἰ δὲ τις ἀποθάνῃ ἐν
 δισώμοις, μέλλει καὶ ἄλλος ἀποθανεῖν καὶ «εἰ» ἐν δισώμοις τις νοσήσῃ,
 νοσήσουσι καὶ ἕτεροι «ἐν» τῷ οἴκῳ ἐκείνῳ· νίκη ἐν δισώμοις, εἶτα δὲ κακὰ
 *** διπλασιάζονται γάρ. παιδευταῖς καὶ ἱατροῖς μανθάνειν καλὸν «εἰς» τὰ
 δίσωμα.

30 3. περὶ στερεῶν ζωιδίων

τῶν στερεῶν ζωιδίων ὠροσκοπούντων αἱ κτήσεις καὶ ἀγορασταὶ βέβαιοί
 εἰσιν. ἐν στερεοῖς δεῖ γυναικὰ λαμβάνειν καὶ τὰ πράγματα αὐτῆς, τέχνην
 καὶ ἔργον, ἄρχεσθαι {οὐ} συμφέρει· πληροῦνται γὰρ αἱ βουλαί. ὁ κλέπτης
 εὐχερῶς εὐρήσεται· ἀποδημεῖν δὲ βέβαιόν ἐστιν· ὁ δὲ ἐχθρὸς γενόμενος οὐ
 35 φιλιούται· αἱ δὲ κρίσεις βέβαιοί εἰσιν· ἡ γὰρ θάνατον φέρει ἡ μῆκος νόσου ἢ
 δι' ἑβδομάδος λυθήσεται ἡ νόσος· δεσμοὶ ἐν στερεοῖς κακοί· ὁ γὰρ ὀργισθεὶς
 οὐ μεταβάλλεται· ἐάν τις αἰτήσῃ χρήματα, οὐ δίδονται αὐτῷ. λόγων καὶ
 μουσικῆς δεῖ ἄρχεσθαι ἐν τοῖς στερεοῖς· ὁ δὲ δανειζόμενος μόλις ἀποδί-
 δωσι· διδάσκεσθαι δὲ γράμματα καλὸν «καὶ» φιλίας ποιεῖν· μεταβάλλει δὲ τὰ
 40 τροπικὰ καὶ ποιεῖ μάχας ἐν αὐτοῖς. ὡσαύτως καὶ ἡ Σελήνη τὰ προειρημένα
 ζωῖδια διερχομένη ταῦτα δηλοῖ ἅπερ καὶ ὁ ὠροσκοπῶν ἐσήμανεν.

19 νόσον cod. || 19-20 ἡ ἐν δισώμοις γενομένη γάμη ἥς μιχίαν τρεπονται cod. |
 πολεμα (χ supra a scriptum) cod. || 20 τρέφονται Heeg : τρέπονται cod. || 22 ὑπε-
 σχέθη Heeg : ἐπεσχέθη cod. | εἶπεν] ὑπεν cod. | χαρήταις cod. || 24 ὑπὸ στραφῇ
 το cod. || 24-25 ἡ ἐν καλῷ, ἢ ἐν κακῷ πῆσης· cod. || 25 καλοῦ cod. | κα τέχεσθαι
 cod. || 26 μέλι καὶ ἄλος cod. || 26-27 «εἰ» et «ἐν» add. Heeg || 27 νίκην cod. : an νίκη
 ἐν δίκαις? Heeg | ἦτα δὲ κακῇ cod. || 28 post κακὰ lac. ind. Heeg | μανθάνη cod. |
 εἰς add. Heeg || 30 ζῶδια στερεά in marg.; sub titulo signa astronomica Lunae Tauri
 Leonis Scorpionis Aquarii || 31 κτήσης cod. || 32 εἰσιν] ἦσιν cod. | δεῖ] δὴ cod. ||
 33 οὐ secl. Heeg || 34 ἀποδίμην cod. | ὁ] ἡ cod. || 35 φιλιούτε· ἐ cod. | κρέσης βέβεον
 ἡσύ cod. | ἡ γὰρ θάνατον – νόσου] cf. fr. 781b 3ss ἀρξαμένη δὲ νόσος στερεοῖς
 κακῇ· οὐδὲ γὰρ ὦκα / παύεται, ἀλλὰ μένει τε νόσος καὶ πολλάκις ἄνδρας / ὤλεσεν |
 νόσου] an νόσος? Heeg || 36 δεσμὸν cod. | στερεὸν κακῇ cod. | ὀργηστή cod. ||
 37 μεταβάλλεται cod. | αὐτῶν. λόγον cod. || 39 γράμματα cod. | καὶ add. Heeg | μετ-
 αβα' (λ supra a scriptum) cod. || 40 ποιεῖ] πιή cod. | ὡσαύτως cod. | προήρημένα
 cod. || 41 διληπάπερ cod.

781 V (p. 295 K.)

a SCHOL. TZETZ. Alleg. Hom. II. ap. Cramer, Anecd. III, 382, 7 et Anecd. Gr. II, 613, 8 Matranga, cf. et. adn. v. d. Boissonade ad Tzet. loc. p. 122; Ludwich fr. Ammonis, post Maxim. Περὶ καταρχῶν, Leipzig 1877, 53s

ἐν τροπικοῖς οὐτ' ἄρ γαμέειν καλὸν οὔτε γάμοιο
μνηστεῖν ἐρατὴν τελείειν, οὐ κτήσιος ὦνῆν·
μηδὲ δαημοσύνην τέχνης τινὸς ἄρχεο τῆμος.
εἰ δὲ καὶ ἄλλο τι πρᾶγμα θέλεις μῖμνεν ἐπὶ δηρόν,
μὴ σύγε τοῦτ' ἔρξης τροπικοῖς Μήνης ἐνεούσης· 5
πάντα γὰρ ἐν τροπικοῖσι παλίντροπα ἐκτελέθουσι,
καὶ χρησμοὶ καὶ ὄνειροι ψεύδοντ' ἐν τροπικοῖσι.
ῥήϊδίως <δ> ὁ λαβῶν <τι> καὶ ἀσπασίως ἀποτεῖσει.
πλώειν δ' εἰς ξεῖνην καὶ ὁδεύειν ἦν ἐθέλησθα,
ἐν τροπικοῖς κέλομαι· νόστος δέ τοι ἔσσεται ὠκύς, 10
καὶ εἰς οἶκον ἴθι τῆμος ξείνης ἀπὸ γαίης.

781 'multa cum Orphicis conspirant' Kern, cf. et. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 63ss, qui loc. sim. notavit | vid. Tzet. Alleg. II. H 117 (122 Boissonade) ἐν τροπικοῖς οἱ Ἕλληνες ἦσαν πυργοποιοῦντες ... 125 ὅτι δ' εἰσὶν εὐέμπωτα τὰ τροπικοῖς πραχθέντα / πᾶς ἀστρολόγος ἐκβοᾷ, καὶ Καταρχαῖς ὁ Ἀμμων, M 4ss (157 Boiss.) ἐκτίσθη παρὰ γνώμην γὰρ θεῶν τῶν ἀθανάτων, / εἰς κάκιστον θεμάτιον ἐν τροπικοῖς, ὥς εἶπον (sc. H 117)· / διὸ καὶ οὐ μακρόχρονον ἔμελλε πεφυκέναι, Exeg. II. 54, 1 Hermann ἔτι δὲ οἱ μαθηματικοὶ Ἀμμων κτλ | sigla codicum Ludwichiana servamus: codd. A (Parisinus 2644: A^b teste v. d. Boissonade, A^c teste Cramero), B (cod. Bodleianus ap. Cramerum), C (cod. Matrangae = Vat. 904?), D (Tzet. Ex. II. p. 33, 7 Hermann, de quo cf. et. Nauck, Mél. Gréco-Rom. IV 1, p. 167s) || a ap. Anecd. Cramer versus praecedat ἐν τροπικοῖς καταρχῶν ('lemma fortasse poematis unde sequentia sunt deprompta' Boissonade) : ap. Anecd. Matrang. praecedat ἐκ τῶν Ἀμμωνος καταρχῶν || 1 ἄρ Nauck : αὖ ABC || 2 μνησθεῖν AB : ὦραν μνησθεῖν Boissonade | ἐρατεινὴν AB | οὐκ ἐτήσιος Matranga | ὦνῆν] ἦν A^c || 3 μηδὲ Nauck : μήτε ABC || 3-5 cf. fr. 780, 3 (περὶ στερεῶν ζωιδίων) ἢ γὰρ θάνατον φέρει ἢ μῆκος νόσου || 4 ἄλλο τι A^cBC | πρῆγμα Nauck | ἐπιδηρόν A^c || 5 ἔρξης Nauck : ἔρξεις AC : ἔξεις B || 6 παλίντροπα ἐκτελέθουσι Nauck : παλίντονα ἐκτελέουσι ABC || 7 ψεύδοντ' susp. Nauck | cf. fr. 780 1 (περὶ τροπικῶν ζωιδίων) οἱ ὄνειροι ψευδεῖς || 8 δ' et τι add. Nauck | ἀποτεῖσει Kern : ἀποτίσει ABC : ἀποδώσει Nauck || 9 πλώειν δ' εἰς ξεῖνην Ludwich : εἰ δὲ ξείνην πλώειν A : εἰ δὲ ξείνην πλοῖον B : εἰ δὲ ξείνην πλώειν C : εἰ δὲ ξείνην (vel ξείνη) πλεῖν Boissonade : εἰς ξείνην δὲ πλέειν Nauck | ὁδεύειν Nauck | ἦν ἐθέλησθα Nauck : ἦν ἐθέλησθα ABC : γῆν ἐθέλησθα Boissonade | cf. aliter fr. 780, 1 τῶν τροπικῶν ζωιδίων ὠροσκοποῦντων μὴ ἄψιτι ὁδοῦ· χαλεπὴ γὰρ καὶ βραδεῖα καὶ οὐ μετὰ καλοῦ || 10 νόστος Duebner (cf. b 2) : νοῦσος ABC | δέ σοι C || 11 καί]

VIII. CARMINA ASTROLOGICA ET PHYSICA

ἦν δὲ φύγηι θεράπων κακομήχανος ἐν τροπικοῖσιν,
ἄψ εἰς οἶκον ἄνακτος ἐλεύσεται οὐδ' ὑπαλύξει.
κλέψας δ' ἐν τροπικοῖσιν ἀλίσκεται οὐδέ τε λήσει.

b TZETZ. Ex. II. p. 33, 6 Hermann (cf. et. Ludwich fr. Ammonis, post Maxim. Perì καταρχῶν, Leipzig 1877, 54) ὁ μαθηματικός φησιν Ἄμμων ἐν ταῖς ἑαυτοῦ καταρχαῖς·

ἐν στερεοῖς ζώοις ξείνην εἰς γαῖαν ἐπειχθεὶς
δηρὸν ἐκεῖ μενέεις, καὶ τοι νόστος βραδὺς ἐστίν.
ἀρξαμένη δὲ νόσος στερεοῖς κακὴ· οὐδὲ γὰρ ὥκα
παύεται, ἀλλὰ μένει τε νόσος καὶ πολλάκις ἄνδρας
ᾤλεσεν, εἰ μὴ τις Μῆνην θεὸς εἰσίδεν ἐσθλός.
sequitur fr. 774.

5

Ἀστρονομία (fr. 782)

nihil de hoc carmine novimus praeter Sudaе testimonium, cf. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 48; Tannery, Rev. Phil. 21, 1897, 190; 24, 1900, 54; Vári, Egyetemes Philologiai Közlöny, 1900, 174s; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1400 | cf. Ioann. Malal. Chronograph. 13, 36 (265 Thurm, fr. 722) Θέων ὁ σοφώτατος φιλόσοφος ἐδίδασκε καὶ ἡρμήνευε τὰ ἀστρονομικὰ καὶ τὰ Ἑρμοῦ τοῦ Τρισευγίστου συγγράμματα καὶ τὰ Ὀρφῶς

782 T (p. 296 K.)

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 9 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV Ἀστρονομίαν (sc. ἔγραψε).

ἦν Nauck | ἴθη **B** : ἴτης Nauck | ξένης **AB** || **12** ἦν **A**^b || **12-13** cf. fr. 780 εἰ φύγοι τις, ἡ σύλησις γένηται || **13** ἄψ **C** || **14** κλέψας] κλέκτες **A**, 'sic, ut videtur a pr. m.: deinde κλέψης vel κλέπτis, litura enim magna in quinta littera' Cramer | ἀλώσεται Nauck | οὐ δέ **C** || **b** 'loquitur Ammon de solidis signis, στερεοῖς quae sunt τροπικοῖς contraria' Boissonade || **2** βραδὺς ἐσται Nauck || **4** μένει τε νόσος susp. Nauck || **5** Μῆνην Nauck : μῆνιν **D**

782 fort. Ἀστρονομικά Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1400

fragmentum de alchimia (fr. 783)

‘hoc ... fragmentum non ad Orphei vaticinia [de quibus cf. fr. 804ss] sed ad artes magicas [de quibus cf. fr. 812ss] pertinere per se patet’ Kern p. 333 | ‘a late alchemical poem in iambics, perhaps 5th-6th century’ West, *Orphic Poems* 268, cf. 37 | cf. et. Zosim. *Alch. Gr. II*, 1888, 210 Berthelot-Ruelle (fr. 857) τοῦτό ἐστι τὸ Ὀρφαϊκὸν ὁμοούσιον κτλ

783 F (333 K.)

ἐπεὶ {μὲν} δοκεῖς ἔμ’ εὖ σθένειν διζήσεις,
ζάκορε, λίταζε πρὸς τροφοῦ {ιδίου} χρυσοῦ σθένος,
δέλτοισι δ’ ἐγγάρασσε τοὺς ἐμοὺς λόγους.

783 (I) AGATHODAEMON ALCHEMISTA εἰς τὸν χρησμὸν Ὀρφέως συναγωγὴ καὶ ὑπόμνημα (*Alch. Gr. II*, 1888, 268s Berthelot-Ruelle) Ἀγαθοδαίμων Ὀσίριδι χαίρειν. ἤδη σοι τοῦτο τέταρτον βιβλίον γράφω ἐκ τοῦ ἀρχαίου χρησμοῦ ... ὁ γοῦν Ὀρφεὺς ἦν ποιήσων τὴν λεύκωσιν· οἶδε (Ruelle : ἴδε **A**) πάντα τὰ παρ’ ἐαυτῷ ἐτοιμάματα (ἐτοιμάτο Ruelle : ‘an ἐτοιμα τὰ?’ Kern) ὀργάνωι ὕδατα καὶ κηροτακίδα, καὶ τὰ μέρη τῆς ξανθώσεως πάσης, λέγω δὴ ὕδατος θείου ἀθίκτου, καὶ τὰ ἄλλα ἐτοιμα· καὶ μόνον μίξει ζητεῖ τοῦ ὑστέρου σκωριδίου. ὅπερ οὖν ἐζήτει, τοῦτο ὁ χρησμὸς ἔδωκεν. ἐνδεὴς (Ruelle : ἐν δὲ εἰς **A** : ἐνδεῇ Berthelot) οὖν ὁ χρησμὸς τῶν μετὰ τῶν σοφῶν πρὸς συμπλήρωσιν ἀπεπλήρωσαν (-σεν Berthelot) αὐτοῦ τὰ λείποντα (Ruelle : λοίποντα **A**) : Ἀρσενοεῖται (Kern, mon. Riess, *Alchemie, RE I 1* [1893] 1351 : ἀρσενοεῖτε **A** : ἀρσενοῦται Ruelle) εἰς τὸν ξανθόν, καὶ ἄλλοι ἄλλως (Ruelle : ἄλλας **A**) : τῆς μέντοι λευκώσεως οὐδεὶς κατηξίωσεν μνημονεύσας (-νεῦσαι Berthelot), εἰ μὴ ἐγώ· ἦν καὶ ἔγραψα πολλαχῶς, καὶ πάλιν γράφω, ἀρχόμενος πάλιν ἀπὸ τοῦ χρησμοῦ κατ’ ἐπερώτησιν· ἔχει δὲ ὧδε· [1-3] χαλκὸν κεκαυμένοι, τούτου καὶ σφόδρα λίαν πλυνθέντος καὶ ἀνακαυθέντος, καὶ πάλιν ἔστω, κάθεσ καλλίστῳ ἀργύρῳ ψῆγμα, μύριν ἐκάστην πρὸς δύνην, καὶ δ°, καὶ γῇ Σινώπης, καὶ ὄστρακον κάθμης (καθμίας Ruelle), καὶ χρυσὸν τῶν Μακεδόνων (sic) γαίης (versum indicari iure animadvertit Ruelle), καὶ μύσεως λέγω σοι ἀσιατικοῦ· ξυνειχῶνεις· καὶ ἀσπάσω τὸν χρυσόν. καὶ οὕτως μὲν ὁ ἀρχαιότατος χρησμὸς· κατένεγκαι (Ruelle : κατένεγγε **A**) προσέχων βίβλον ἐδαφιστικὴν μεγάλην. καὶ ἡ βίβλος ὑπομνήματα παραδίδωσιν (Ruelle : παράδωσιν **A**) ἀζούσης (i. e. ‘venerantis’ Ruelle : ἀζώσις **A**) φωνῆς, καὶ ἡ παράδοσις δείξει (Ruelle : δείξιν **A**)·

783 1 ἐπεὶ Ruelle : ἐπὶ **A** | μὲν secl. Ruelle | δοκεῖς Ruelle : δοκὲς **A** | ἔμ’ add. Diels ap. Kern | εὖ σθένειν Diels ib. : εὐσθένειν Ruelle : ἐν σθένειν cod. | διζήσεις Diels ib. : δεήσεις **A** | cf. Coxon, *comm. ad Parmen.* fr. 3, 2 ὁδοὶ ... διζήσιος || **2** ζάκορε, λίταζε Diels ib. : ζακορέ, λιτάζη **A** | ιδίου del. Diels ib. || **3** δέλτοισι δ’ Diels ib. : δέλτησιν **A** | ἐγγάρασσε Berthelot : ἐγγείρωσε **A**

VIII. CARMINA ASTROLOGICA ET PHYSICA

fragmenta de herbis et de medicina Orpheo addicta (fr. 784-799)

in editione Kerniana Orpheo carmini περί φυτῶν βοτανῶν ἱατρικῆς tribuuntur testimonia et fragmenta varia ab auctoribus recentioris aetatis laudata | quorum tria genera distingui possunt:

1) fragmenta de herbis: Const. Lasc. carmen περί ζώων φυτῶν βοτανῶν χωρογραφίας ἱατρικῆς νόμων intitulatum Orpheo tribuit (fr. 784) | et. Plin. novit carmen Orphicum de herbis (fr. 785-787), fort. idem atque illud ab Alex. Trall. laudatum (fr. 788) | ap. Orph. Arg. enumerantur herbae, ut videtur e carmine de herbis Orpheo tributo sumptae (fr. 789) | denique exstant fragmenta duo ab Aëtio laudata quae re vera Thessali Tralliani sunt: ergo coniectandum est Aëtii tempore Thessali tractatum sub Orpheo nomine vulgo latum esse (fr. 790-791)

2) fragmenta de medicamentis ex animalibus petitis, a Plin. memorata quae ut communis fert opinio e carmine Ἰδιοφυῆ intitulato proveniunt, in quibus Orpheus una cum Archelao (de quo cf. fr. 792) laudatur (fr. 792-794)

3) fragmenta varia de medicina: a) fr. carminis Orphici de medicamentis letalibus a Galeno laudati (fr. 796), quod idem atque σωτηρία esse putavit Giseke, Rh. Mus. 8, 1853, 119, monente Fabricio, quibus non adstipulor (cf. de hoc carmine fr. 839) | b) fr. a Proclo commemoratum (fr. 797) | c) fr. a Polluce traditum (fr. 798) | d) fr. a Fulgentio laudatum (fr. 799)

incertum utrum omnia fragmenta ex eodem carmine proveniant necne et valde incerta aetas Orpheo carminis (vel carminum) de herbis vel de medicamentis compositi, quamquam Romanam aetatem in. redolent

malui edere una cum fragmentis magicis Apul. Apol. 30 (fr. 820), Plin. Nat. hist. 30, 7 (fr. 817) et Schol. Tzetz. Alleg. Hom. Il. ap. Cramerum, Ane-

καὶ δείξει ἡ ἐμπειρία εὐθείαν εὐεργεσίαν ἐν ἐπιβολῇ (καὶ – ἐπιβολῇ Ruelle : καὶ ἡ δείξης ἐμπειρίαν εὐθύαν εὐεργεσίαν ἐνεπιβολήν **A**) εἶδησιν μυστικὴν, διὰ τοὺς φθόνους, καιρὸν καὶ καιρούς, καὶ σύμπαντα τὰ τῆς τέχνης. τὸ γοῦν πρῶτον ἔπος (Ruelle : ἔτος **A**) τοῦ χρημοῦ, τὴν τοῦ χαλκοῦ λεύκωσιν τοῦ κατασταθέντος καὶ λειωθέντος καὶ φρυχθέντος μεταβάλλει (Ruelle : τῶν κατασταθέντων καὶ λειωθέντων καὶ φρυχθέντων ἕως μεταβάλῃ **A**) εἰς τὸν κηρόν· σύγκειται δὲ ὅστοῦν χαλκὸν ἐκ τῶν δ' σωμάτων, χαλκοῦ, σιδήρου, κασσιτέρου, μολύβδου, καὶ τῶν οὐσιαστικῶν μετάλλων, καὶ θείου λευκοῦ· τάδε χρήζουσιν μὲν προταριχείας ἀπὸ μηνὸς Μεχίρ ἕως μηνὸς Φαρμουθὶ ἢ ε' ἡμέραι μα', εἶτα πλύσεως, ζέσεως, γλυκασμοῦ, ὕλισμοῦ, συσταθμίας, καθάρσεως. καθαίροντα δὲ τὰ δ' σώματα ἕως ἔχῃς πανταχοῦ, εἶτα μίγνυται σταθμῶι. ἔστι δὲ ἡ σταθμία· ἐκ χαλκοῦ λίτραι δ', σιδήρου λίτραι α', κασσιτέρου λίτραι β', μολύβδου λίτραι β', ἀπὸ (Ruelle : ὁ **A**) μὲν τοῦ χαλκοῦ, λάμβανε ἀργύρου λίτραν α'. ἔστι αὐτοῦ κάτοχος ('cetera ad Orpheo quod dicitur araculum pertinere non videntur' recte Kern) || (II) SCHOL. ad vers. laud. προσέχειν τὸ δοκεῖν καλὴν δύναμιν ζητημάτων λίαν πρέπει θάλψιν, ὅπως (Diels ap. Kern : τοὺς schol.) εἰδῆς δύναμιν τῆς βίβλου κρατεῖν

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

cd. III, 379, 11 (fr. 826), quae Kern p. 327 edidit, quamquam fines certos magiae et medicinae in carminibus Orpheo tributis constituere difficillimum sit (ex. gr. valde dubium est utrum fr. 788 e medicinae carmine an ex opere magico fluxerit) | de re cf. Chadwick, *Poetry and Prophecy*, Cambridge 1942; Bickel, *Rh. Mus.* 94, 1951, 257ss; Graf in: Bremmer (ed.), *Interpretations of Greek Mythology*, London-Sydney 1987, 99

de his fragmentis cf. Lob. 748ss; Puschmann ad Alex. Trall. *περὶ πυρετ.* 1, 15 (fr. 788); Heeg, *Festgabe Schanz*, Würzburg 1912, 159; Dieterich, *Kl. Schr.* 6: Ziegler, *Orphische Dichtung*, *RE* XVIII 2 (1942) 1416; eund., *Paradoxographoi* 4. 'Orpheus', *RE* XVIII 3 (1949) 1142; Giannini, *Acme* 17, 1964, 133; eund., *Paradoxographorum Graecorum reliquiae*, Milano 1967, 384s; Friedrich, *Thessalos von Tralles*, Meisenheim am Glan 1968, 35s; Brisson, *ANRW* II 36.4, Berlin-New York 1990, 2920; Gómez Espelosín, *Paradoxógrafos griegos*, Madrid 1996, 339s

testimonia et fragmenta Orphei carminis vel carminum de herbis
(frr. 784-791)

784 T (T 225 p. 326 K., p. 384 adn. 1 Giannini)

CONST. LASCARIS Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 77 (35 Martínez Manzano), *plura invenies in fr. 1018 VI κατέλιπε* (sc. Ὀρφεύς) ... *περὶ ζώων φυτῶν βοτανῶν χωρογραφίας ἱατρικῆς νόμων κτλ.*

785 T (319 K., F 1 G.)

PLIN. *Nat. hist.* 25, 12 *primus autem omnium, quos memoria novit, Orpheus de herbis curiosius aliqua prodidit. sequitur fr. 786.*

784 de hoc Lascaris opere cf. Martínez Manzano, Konstantinos Laskaris, *Humanist, Philologe, Lehrer, Kopist*, Hamburg 1994, 33ss | 'fort. titulus (sc. Ἰδιοφυῆ) alterius totius operis partis' Giannini

785 cf. Lob. 750; Heeg, *Festgabe Schanz*, Würzburg 1912, 160 adn. 1; André ad loc.

VIII. CARMINA ASTROLOGICA ET PHYSICA

786 F (319 K.)

PLIN. Nat. hist. 25, 12, pergit fr. 785 post eum Musaeus (*fr. 93 II*) et Hesiodus (*fr. 349 M.-W.*) polium herbam in quantum mirati sint diximus. Orpheus et Hesiodus suffitiones commendavere.

787 F (320 K., F 2 G.)

PLIN. Nat. hist. 20, 32 Orpheus amatorium inesse staphylino dixit, fortassis quoniam venerem stimulari hoc cibo certum est.

788 F (324 K.)

ALEX. TRALL. περὶ πυρετ. 1, 15 (I 565 Puschmann) ἐκ τῶν παρακειμένων ἐν τοῖς Στράτωνος, λέγει δ' Ὁρφέως εἶναι. στρύχνου ρίζαν ἀνελόμενος φθινοῦσης σελήνης κόψον καὶ δίδου πιεῖν ἐξ αὐτῆς, τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν μίαν δόσιν, εἴτα β', εἴτα γ', εἴτα δ', καὶ οὕτως ἐφεξῆς, μέχρις ἂν πεντεκαίδεκα ἀναλώσης δόσεις. μυστηριώδες δέ ἐστι καὶ ὑπὸ πολλῶν θαυμάζεται.

786 1 eo H : ea **a** || **2 polium**] *idem atque* τριπόλιον (*cf. Theophrast. Hist. Plant. 9, 19, Plin. Nat. hist. 21, 44, Diosc. 4, 132, 2*); *ut videtur Limonium vulgare*, Miller; *cf. Fournier, Bull. Soc. Bot. Fr. 96, 1949, 189, et André ad loc.* | πόλιον *laudatur et. in Orph. Arg. 919 (fr. 789)* | herbaru. **N** : herba **Ea** | sint **g** : sunt *cett.* || **3 suffustines Vd** : ... fitione **N** | 'suffitiones non iam ad polium referendae videntur' Merk. et West *ad Hes. fr.*

787 cf. Lob. 751; Heeg, Festgabe Schanz, Würzburg 1912, 161 adn. 2; Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 66 || 1 staphilino pdTQ : stafilino **E** | *de staphylino (lat. pastinaca, hodie Daucus carota, L., subsp. sativus Arcangeli) venerem stimulantem cf. et. Diosc. 3, 52, 2; Marcell. Med. 33, 50; Garg. Mart. 171, 16; Ps.-Th. Prisc. Simpl. med. 45 et André ad loc., cf. et. Andrews, Class. Phil. 44, 1949, 182ss; Fortes, Los fitónimos griegos, Diss. ined. Barcelona 1980, s.v. et p. 707* | fortasse **Q**

788 cf. Lob. 748; Heeg, Festgabe Schanz, Würzburg 1912, 161 adn. 6 || 2 τοῖς] τῶν **Mf** : τοῦ 2203 **M** | στρύχνου] plurimae herbae sic nominantur: Physalis alkekengi (Diosc. 4, 71, Plin. Nat. hist. 21, 177); Solanum nigrum (Diosc. 4, 70; Theophrast. Hist. Plant. 7, 15, 4); Datura stramonium (Diosc. 4, 73); Withania somnifera (Theophrast. Hist. Plant. 9, 11, 5, Diosc. 4, 72) || **3 τῇ** ... πρώτη ἡμέρῃ **Mf** || **4 εἴτα – εἴτα]** τῇ δευτέρῃ ... τῇ τρίτῃ ... τῇ τετάρτῃ **Mf** | ante μέχρις habent περὶ τὰς διπλασίους 2203 **L M Mf** et vers. lat.

789 V

ORPH. Arg. 914-923

ἐν δὲ πόαι ῥίζησι κατηρεφέες χθαμαλῆσιν,
 ἀσφόδελος, κλύμενός τε καὶ εὐειδὴς ἀδιάντος, 915
 καὶ θρύον ἤδὲ κύπειρον, ἀριστερεῶν τ' ἀμενῆνά,
 ὄρμινόν τε καὶ εἰρύσιμον, κυκλαμῖς τ' ἰοειδῆς,
 στοιχᾶς παιονίη τε καὶ εὐερνῆς πολύκνημον,
 μανδραγόρης πόλιόν τ', ἐπὶ δὲ ψαφαρὸν δίκταμνον
 εὖδομός τε κρόκος ἰδὲ κάρδαμον, ἐν δ' ἄρα κῆμος, 920
 σμίλαξ ἠδὲ χαμαίμηλον μήκων τε μέλαινα,
 ἄλκυα καὶ πάνακες καὶ κάλπασον ἠδ' ἀκόνιτον
 ἄλλα τε δηλήεντα κατὰ χθόνα πολλὰ πέφυκε.

790 F (325 K., F 3 G.)

ΑἸΤ. Libr. medic. 1, 175 (I 80, 10 Olivieri) Ὁρφεὺς δὲ φησιν ὅτι ὁ χυλὸς αὐτῆς (sc. τῆς καλαμίνθης) σὺν ἴσῳ ῥοδίῳ μετὰ ψιμυθίου λειωθεῖς, ὡς γλοιοῦ ἔχειν πάχος, καὶ ἐπιχριόμενος τὰ πυρίκαντα θεραπεύει. τὸ δὲ παρὰδοξον, ὅτι οὐδὲ οὐλὴ φαίνεται καὶ τριχοφυεῖ ὁ τόπος. σὺν κιμωλῖαι δὲ καὶ ἀλόη ἴσως λειώσας τὸν χυλὸν καὶ ἐπιχρίσας μέτωπον καὶ κροτάφους 5 παύσεις παραχρήμα κεφαλῆς ὀδύνας.

789 'la liste est tirée sans doute d'un traité (orphique?) d'herboristerie' Vian, comm. ad loc. 185, ubi multa de his versibus inveniuntur : iniuria dubitat num Orphicum sit Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 273 ll 914 ῥίζησι A | κατηρεφέας KF ll 915 εὐειδῆς F : εὐώδης Mosch. ll 916 ἀριστερεῶν K : ἔων Ψ | τε μενῆνά K : τ' ἀνεμῶνη Hermann ll 917 ὄρμινόν Eschenbach : ὄρμιόν Ω | κυκλαμῖς θF : κύκλαμῖς ζ | τ' ἰοειδῆς Hermann : τε θεοειδῆς (-δὲς M p.c. O) Ω : τε θεουδῆς ζ : τε θυώδης Wiel ll 918 καὶ εὐερνῆς πολύκνημον Vian : κατερνῆς (-νῖς V) τε πολύκνημον (-κνημον K) Ω : πολύκνημόν τε κάτερνῆς (sic) Hermann ll 919 πόλιόν K^aAOEF : πόλιον NMVH : πολίην K a. c. | cf. fr. 786 | δίκταμνον Schneider : δίκταμον Ω | ψαφαρὸν δίκταμνον om. H ll 920 εὖδομός NV | ἰδὲ] καὶ Hermann ll 922 ἄλκυα καὶ Eschenbach : ἀλκείη Hermann | κάρπασον U² mg. : κάπασον ζ ll 923 πέφυκε Sitzler : πεφύκει Ω | cf. Orph. Arg. 960-962 et Vian, comm. ad loc.

790 1 ὁ δ' Ὁρφεὺς DP ll 2 λειωθ. μετὰ ψιμ. transp. DP | ψιμυθίου Abel : ψιμυθίου cod. ll 3 σχεῖν χ : ἔχει Abel | καὶ om. Gχ | πυρίκανστα ψχA' ll 3-4 fort. παράδοξον ἐστίν Wellmann ll 4 δὲ om. P'A' ll 5 ἀλόην χ | ἴση DP : ἴσοις GχM'A' ll 6 παραντίκα DP | usque ad θεραπεύει (3) tantum Orpheo trib. Abel, fort. recte | simillima trad. Cat. Cod. Astr. VIII, 3, 144, 19ss, quod Harpocrat. olim tribuerunt, deinde Thessalo Trall., cf. 1, 6, 2 p. 116 Friedrich δυνάμεις ἔχουσα λίαν θαυμάζεσθαι δυναμένης. σκευάζεται δὲ φάρμακον τοιοῦτον· λαβὼν ψιμυθίου ὅσον θέλεις,

VIII. CARMINA ASTROLOGICA ET PHYSICA

791 F (326 K.)

ΑἸτ. Libr. medic. 1, 139 (I 70, 7 Olivieri) Ὁρφεὺς δέ φησι· 'δίδου τοῖς αἰμοπτοῖκοις τοῦ χυλοῦ τῆς ἐλελίσφακου κυάθους δύο μετὰ μέλιτος Γο α νήστεις πιεῖν καὶ εὐθὲς σταθήσεται. τοῖς δὲ φθισικοῖς', φησί, 'σκεύαζε καταπότια οὕτως· ναρδοστάχυνος δρ. β ζιγγιβέρεως δρ. β σπέρματος ἐλε-
5 λισφάκου πεφρυγμένου κεκομμένου καὶ σεσεισμένου δρ. ιδ πεπέρεως μα-
κροῦ δρ. ιβ ἀναλάμβανε τῶι χυλῶι καὶ ποιεῖ καταπότια καὶ δίδου δρ. α πρῶι νήσται καὶ εἰς κοίτην ὁμοίως καὶ ἐπιρροφείτω ὕδατος καθαροῦ.'

Ἰδιοφυῇ (fr. 792- 794)

cf. Giannini, *Acme* 17, 1964, 133, qui de carminis aetate et argumento disse-
ruit

εἶτα ῥοδίνου, καὶ τῶι χυλῶι τῆς βοτάνης ἀναλαμβάνων, ὥς γενέσθαι γλοιοῦ πάχος, ἐπίχριε τὰ πυρίκαυστα καὶ θεραπεύει· τὸ δὲ παράδοξόν ἐστι τοιοῦτον· ὅτι οὐλὴ οὐ φαίνεται καὶ τριχοφυεῖ· ἀπαλλάσσει δὲ ἐν τάχει καὶ τὰ ἐρυσσιπέλα-
τα. κἂν <τὸν χυλόν> (add. Friedrich) ἴσον ἴσῳ μίξις μετὰ ῥοδίνου καὶ συγχρίσις πυρέσσοντας, ἀπαλλάξεις τοῦ πάθους. ἐὰν δὲ Κιμωλίας καὶ Ἀλόης <καὶ τοῦ χυλοῦ> (add. Friedrich) ἴσα ἴσῳ ἀναλαβὼν ποιήσης γλοιοῦ πάχος καὶ κεφαλαγοῦντας τὸ μέτωπον καὶ τοὺς κροτάφους χρήσης, παύσεις παραχρήμα τὴν ὁδύνην (vid. et. vers. lat. in ed. v. d. Friedrich) | cf. et. Lob. 748; Heeg, *Festgabe Schanz*, Würzburg 1912, 162; Wellmann, *Sitzungsberichte der Preuss. Akad. d. Wiss., phil.-hist. Klasse* 39, 1911, 838; 'aus diesen Übereinstimmungen (sc. fr. 790s) darf der Schluss gezo-
gen werden, dass eine spätere Ausgabe der vorliegenden Schrift unter dem Namen des Orpheus in Umlauf gewesen ist, als der Arzt Thessalos in Vergessenheit geraten war' recte Friedrich 36; vid. et. Martín Hernández, *MHNH* 3, 2003, 71

791 2 αἰμοπτοῖκοις Wellmann | κυάθους] δραχμὰς χ, κοκκία M°ω | δύο] τρεῖς Thessal. || 3 νήσται Wellmann | φησί om. DP | κατασκεύαζε χω || 4 δρ. β¹ om. ψ | ζιγγιβέρεως] σμύρνης Gx | ante δρ.² ἀνά add. ψ || 5 πεφοσμένου χ : πεφωσμένου ω | καὶ κεκομμένου GDM° Wellmann : om. L°QPH || 5-6 μακροῦ om. Gxω || 6 καὶ ποιεῖ om. φAL°ψ || 7 καὶ νήσται χA°U | ἐπιπροχείτω Abel || simillima trad. Cat. Cod. Astr. VIII, 3, 140, 2ss, quod Harpocrat. olim tribuerunt, deinde Thessalo Trall., cf. 1, 1, 3 p. 68 Friedrich πρὸς μὲν οὖν αἵματος ἀναγωγὴν εἰς τρεῖς κυάθους χυλοῦ βάλλεται μέλιτος Ἀττικῷ οὐγγία α' καὶ νήσται δίδονται πιεῖν καὶ εὐθὲς ἰάται ἡ ἀναφορὰ τοῦ αἵματος. τοῖς δὲ φθισικοῖς σκευάζεται καταπότια οὕτως· κρόκου κωρυκίου δρ. ε', ζιγγιβέρεως δρ. δ', στάχυνος δρ. θ', τοῦ σπέρματος τοῦ ἐλελίσφα-
κου πεφρυγμένου καὶ σεσησμένου δρ. ιδ', πεπέρεως δρ. β'. ἀναλάμβανε τῶι χυλῶι καὶ ποιεῖ καταπότια ἡμιδραγμαῖα καὶ δίδου νήσται πρῶι καὶ εἰς κοίτην. κατα-
πιὼν δὲ ἐπιρροφείτω ὕδατος καθαροῦ κυάθους β'. (vid. et. vers. lat. in ed. Friedri-
chiana) | cf. et. Lob. 748; Heeg, *Festgabe Schanz*, Würzburg 1912, 162; Wellmann, *Sit-
zungsber. der Preuss. Akad. d. Wiss., phil.-hist. Klasse* 39, 1911, 838 | vid. ad fr. 790

792 T (321 K., T 1 G.)

PLIN. Nat. hist. in indice libri 28 (de medicinis ex animalibus) (ex auctoribus) ... Orpheo qui Ἰδιοφυῇ scripsit, Archelao qui item.

793 F (328 K., F 4 G.)

PLIN. Nat. hist. 28, 43 sanguine ipsius hominis ex quacumque parte emissio efficacissime anginam inlini tradunt Orpheus et Archelaus, item ora comitiali morbo conlapsorum, exurgere enim protinus.

794 F (329 K., F 5 G.)

PLIN. Nat. hist. 28, 34 sic et sagittas corpori eductas, si terram non attigerint, subiectas cubantibus amatorum esse Orpheus et Archelaus scribunt, quin et comitalem morbum sanari cibo e carne ferae occisae eodem ferro, quo homo interfectus sit.

792 cf. Lob. 748; Heeg, *Festgabe Schanz, Würzburg 1912, 161 adn. 3* || **2** Orpheus ut auctor laudatus et. in indice librorum 20-27, 29 | Ἰδιοφυῇ edd. : Diophios (Diu- FE) codd. || cf. Page, *Further Greek Epigrams*, Cambridge 1981, 20s; 84 | de Archelao cf. Diog. Laert. 2, 17 γεγόνασι δὲ καὶ ἄλλοι τρεῖς Ἀρχέλαοι ... ὁ τὰ Ἰδιοφυῇ ποιήσας κτλ, Athen. 9, 409c, Schol. Nic. Ther. 823, Artem. 4, 22, cf. et. Reitzenstein, *Archelaos* 34, RE II 1 (1895) 453s; Ziegler, *Paradoxographoi* 3. Archelaos der Ägypter, RE XVIII 3 (1949) 1142; Giannini, *Acme* 17, 1964, 111s; eund., *Paradoxographorum Graecorum reliquiae*, Milano 1967, 24ss; Page, l. laud.; André ad Plin. Nat. hist. 28, 34 p. 129 adn. 2; Gómez Espelosín, *Paradoxógrafos griegos*, Madrid 1996, 55ss | aliud opus Ἰδιοφυῇ intitulatum Ptolemaeo Aegypti regi tribuitur, cf. Page 84s

793 cf. Lob. 750; Archel. fr. 13 Giannini; Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 66 || **1** sanguinis VR || **2** anguinam V¹R¹ | ara R || **2-3** item – protinus] fort. idem est atque fr. 794 quin – interfectus sit || **3** morbo] malo VR | conlapsorum Mayhoff: cum lapsorum dV : lapsorum cett. | exurgueri VR d¹ : exurgui d² || ‘haud facile credideris excursum in nescioquo animali describendo’ Giannini

794 cf. Lob. 750; Archel. fr. 14 Giannini; Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 66 || **1** corpore E : corpora r | ductas E || **2** quin – **4** interfectus sit] cf. adn. ad fr. 793 et Plin. Iun. 98, 3 dantur carnes edendae bestiae occisae eo ferramento quo homo ante occisus est, Scrib. Larg. 13 || **3** comitiale E : comitiales (commi- V) VTr | morbo Er : morbos VR¹

VIII. CARMINA ASTROLOGICA ET PHYSICA

fragmenta varia de medicina (fr. 795-799)

795 T

TZETZ. Chil. 5, 130-133

πάνσοφος γὰρ ὑπῆρχε, 130
σὺν ἀστρολόγῳ ποιητῆς, φιλόσοφος καὶ μάγος,
καὶ ἱατρὸς καὶ ἕτερα ὅσα Ὀρφεὺς καὶ ἄλλοι
γράφοντές μοι δεικνύουσιν οἷος ὑπῆρχεν οὗτος.

796 T (322 K.)

GALEN. De antid. 14, 144 Kühn περὶ δὲ τῶν συνθέτων (sc. φαρμάκων θανα-
σίμων) λεχθήσεται. ἐκτίθεσθαι δὲ τὰς τούτων σκευασίας μοχθηρόν μοι
δοκεῖ, καίπερ πολλῶν ἐπιχειρησάντων ταῖς τούτων συγγραφαῖς, ὧν ἔστιν
Ὀρφεὺς ὁ ἐπικληθεὶς Θεολόγος καὶ Ὡρος ὁ Μενδήσιος ὁ νεώτερος καὶ
5 Ἡλιόδωρος ὁ Ἀθηναῖος τραγωιδῶν ποιητῆς (TrGF I n. 209 Sn. = Suppl. Hell.
471) καὶ Ἄρατος (Suppl. Hell. 98), καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν τοιούτων συγγρα-
φεῖς. τούτους μὲν οἷον ἂν τις θαυμάσειεν ἐμμέτρως ἐπιχειρήσαντας ταῖς
περὶ τούτων πραγματείαις, μέμψαιτο δ' ἂν εὐλόγως διὰ τὰ πράγματα.

797 F (327 K.)

PROCL. in Plat. Remp. II 33, 14 Kroll οἱ δὲ Πυθαγόρειοι προσίενται, ὥς καὶ
Ὀρφεὺς, καὶ τὰ ἐπτάμηνα, καὶ φασὶν ἐν μὲν λε' ἡμέραις τὸ καταβληθὲν
σπέρμα τύπον καὶ μορφήν λαμβάνειν ἐπὶ τῶν ἐ.. (desunt 125 litterae) ..
καὶ .. (desunt 28 litterae) .. ὅτι δὲ .. (desunt 25 litterae) ... «κυ»ήσεως χρόνον,
5 δῆλον καὶ ἐπὶ τῶν «αἱ μὲν» γὰρ καθ' ἐκάστην τίκτουσιν, αἱ δὲ διὰ μιᾶς,
αἱ δὲ καὶ δις ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ.

795 = fr. 718 et 823 || 131 μάγος] cf. adn. ad fr. 471 || 133 οἷος] ὅσα w

796 cf. Lob. 751; Giseke, Rh. Mus. 8, 1853, 119; Heeg, Festgabe Schanz, Würz-
burg 1912, 161 adn. 4; Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 67 || 2 τούτων] τοιούτων
Heeg || 3 ὧν εἰσιν Lob. || 4 Ὡρος] Βῶλος Anon. ap. Maass, Arat. 226 || 8 πραγμα-
τείαις] σκευασίας Lob.

797 cf. Wellmann, Phil. Unters. 14, 152 adn. 4; Friedrich, ib. 15, 128 || 1 Πιθα-
γόριοι m¹ : corr. m³ | de doctrina Pythagorica de septemmestri partu cf. Galen. 19,
454 Kühn, Censorin. 1, 8, 9, Macrobian. Somn. Scip. 1, 6, 14 (et optimum comm. v. d.
Regali ad loc.) || 3-5 suppl. Kroll || 5 'fort. τῶν [ὀρνίθων] Kroll

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

798 F (330 K.)

POLL. 2, 39 τὸ δ' ἔγκοilon αὐτοῦ (sc. τοῦ σκαφίου vel κρανίου) κορυφή, ὅπερ ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς μέτροις ὀνομάζεται μεσόκρανον.

799 F (331 K., F 6 G.)

(I) FULGENT. Mytholog. 3, 7 (71, 19 Helm) nam et Orfeus illum (sc. talum) esse principalem libidinis indicat locum: nam denique et enterocelicis in isdem locis cauteria ponenda praecipiunt || (II) MYTHOGR. VAT. III 11, 24 et Orpheus in talo esse principalem libidinis indicat locum.

Φυσικά (frr. 800-803)

nihil de argumento huius carminis (vel horum carminum) dici potest, cf. Lob. 753ss; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1416; West, Orphic Poems 9 et 13 | cf. Μετέωρα (fr. 836)?

800 T (T 222 + p. 325 K.)

(I) CLEM. ALEX. Strom. 1, 21, 131, 5 Ἐπιγένης δὲ ἐν τοῖς Περὶ τῆς εἰς Ὀρφέα ποιήσεως (fr. 1128 I) ... λέγει ..., τὸν ... Πέπλον (fr. 406) καὶ τὰ Φυσικά Βροντίνου (p. 55 Thesleff, cf. Orph. fr. 1100 I) || (II) SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 10 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV καὶ (sc. ἔγραψε) Φυσικά ἃ Βροντίνου (fr. 1100 II) φασίν.

5

801 T (T 225 + p. 325 K.)

CONST. LASCARIS Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 77 (35 Martínez Manzano), plura invenies in fr. 1018 VI κατέλιπε (sc. Ὀρφεύς) ... Φυσικά κτλ.

798 cf. Lob. 959 || μεσόκρανον τινὲς ὀνομάκασιν BC

799 cf. Lob. 951 adn. IX || 1 Orpheus Tβ || 2 hisdem b || 3-4 esse in talo lib. princ. loc. significat vel indicat LN

800 4 ἃ om. S | Βροντίνου GSM

801 cf. adn. ad fr. 721

802 F (318 K.)

(I) HARPOCR. Lex. s. v. Τριτοπάτορες (253 Keaney, cf. PHOT. II, 226 Naber, SUDA IV, 594, 13 Adler, Et. M. 768, 1 Gaisf.)· Δήμων ἐν τῇ Ἀτθίδι (FGrHist 327 F 2) φησὶν ἀνέμους εἶναι τοὺς Τριτοπάτορας. Φιλόχορος (FGrHist 328 F 182) δὲ τοὺς Τριτοπάτορας πάντων γεγονέναι πρῶτους Φανόδημος δὲ ἐν
 5 ἔκτῳ (FGrHist 325 F 6) φησὶν ὅτι μόνοι Ἀθηναῖοι θύουσί τε καὶ εὖχονται αὐτοῖς ὑπὲρ γενέσεως παίδων, ὅταν γαμῇν μέλλωσιν. ἐν δὲ τῷ Ὀρφῆως Φυσικῶι ὀνομάζεσθαι τοὺς Τριτοπάτορας Ἀμαλκείδην καὶ Πρωτοκλέα καὶ Πρωτοκρέοντα, θυρωροὺς καὶ φύλακας ὄντας τῶν ἀνέμων. ὁ δὲ τὸ Ἐξηγητικὸν ποιήσας (FGrHist 352 F 1) Οὐρανοῦ καὶ Γῆς φησὶν αὐτοὺς
 10 εἶναι, ὀνόματα δὲ αὐτῶν Κόττον, Βριάρεων, καὶ Γύγην II (II) SCHOL. HOM. κ 2 (445, 4 Dind.) καὶ τούτου ἔνεκα ἐμυθεύσαντο αὐτὸν εἶναι δεσπότην ἀνέμων. ὁμοίως δὲ καὶ τὸν Ἀμαλκείδην καὶ Πρωτοκλή καὶ Πρωτοκρέοντα, ὡς φησιν Ὀρφεύς II (III) PHOT. s. v. Τριτοπάτωρ (II 226 Naber) Τριτοπάτρες οἱ μὲν ἀνέμους. Φιλοχόρος δὲ (cf. *supra*) τοὺς πρῶτους ἐκ Γῆς καὶ Οὐρανοῦ,
 15 ἄρξαντας δὲ γενέσεως· ἐν δὲ τοῖς Ὀρφικοῖς ἀνέμων παῖδας.

803 F

βάσκανος

803 HERODIAN. in Cod. Vindob. hist. gr. 10 f. 25^v prim. ed. Hunger, Jb. d. Österr. Byz. Gesellsch. 16, 1967, 13 (cf. 29) βάσκανος· κέχρηται δὲ καὶ Ὀρφεὺς ἐν τῷ Περὶ φύσεως α΄

802 vid. similia sed breviora ap. Anecd. Bekk. I, 304, 16, cf. Lob. 753s II 2-3 Δήμων – εἶναι] Δήμων ἀνέμους εἶναι φησὶ Et. M. II 4 Τριτοπάτορας] Τριτοπάτρες Suda (Τριτοπάτρης M a. c. : Τριτοπάτορας εἰς V) Et. M. (om. D V) I cf. Legem sacram Selinunt. (Jameson – Jordan – Kotansky, A lex sacra from Selinous, Durham 1993) A 9-10 Τριτοπατρεῦσι et comm. ad loc. I δὲ] δὲ καὶ Suda F V II 4-5 ἐν ἔκτῳ om. Et. M. II 5 οἱ Ἀθηναῖοι Suda G I τε om. Et. M. II 6 ὅταν – μέλλωσιν om. Et. M. II 7 καὶ om. Et. M. II 9 αὐτὸν Suda A II 10 εἶναι παῖδας Suda G V M II 12 Πρωτοκρέοντα Tzetzes : Προκρέοντα P

803 cf. West, Orphic Poems 13; Bernabé in: Tortorelli – Storch – Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 65

IX. CARMINA DE DIVINATIONE ORPHEO TRIBVTA
(fr. 804-811)

antiqui Orpheum ipsum vatem habebant, cf. Philochor. FGrHist 328 F 77 (fr. 810 et 813), Servium in Aen. 3, 98 [I 358, 29 Thilo-Hagen] *nati natorum] propter illud 'et mansuram urbem'. nam oraculum semper ad petita respondet. sane hic versus Homeri [Y 308] est, quem et ipse de Orpheo sustulit, item Orpheus de oraculo Apollinis Hyperborei* (vid. ad fr. 431), Philostr. Vit. Apoll. 4, 14 (fr. 1057) φασὶ δὲ ἐνταῦθά ποτε (sc. ἐν τῇ Λέσβῳ) τὸν Ὀρφέα μαντικῇ χαίρειν | et Orphici vaticinabantur, cf. e. g. P. Derveni col. V 3ss (fr. 473) χρησ[τ]ηριάζον[ται κτλ, Philol. 44 B 14 D.-K. = p. 402ss Huffman (= fr. 430 III) οἱ παλαιοὶ θεολόγοι καὶ μάντιες, Plat. Remp. 364b (fr. 573 I) ἀγύρται δὲ καὶ μάντιες κτλ, et Orpheo carmina de oraculis attribuebant | saepe oracula Musaeo tribuuntur, vid. Mus. fr. 62-71 | cf. et. ridiculam imitationem Orphicorum vel similium vatum ap. Aristoph. Av. 959ss (de quo cf. Henrichs, Harv. Stud. Class. Phil. 101, 2003, 216ss), vid. et. Pac. 1043ss | 'some of them (i.e. poems on divination) may only date from the late Empire, but it is natural to find the origin of the convention of ascribing this sort of material to Orpheus in the practice of the late Hellenistic Pythagoreans' West, Orphic Poems 33; cf. 40; cf. et. Jacoby ad Philochor. FGrHist 328 F 77 (p. 357s); Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 269s

testimonium de carminibus Orphicis de divinatione (fr. 804)

804 T

ORPH. Arg. 33-36, pergit fr. 41, plura invenies in fr. 1018 V
ἀμφὶ δὲ μαντεῖης ἐδάης πολυπείρονας οἶμους
θηρῶν οἰωνῶν τε καὶ ἡ σπλάγχνων θέσις ἐστίν,
ἦδ' ὅσα θεσπίζουσιν ὄνειροπόλοισιν ἀταρποῖς 35
ψυχὰι ἐφημερίων ὕπνῳ βεβολημέναι ἦτορ. sequitur fr. 723.

804 cf. Vian, comm. ad loc. p. 13; Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 269s; Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 69 | vid. et. Orph. Arg. 694ss; 539ss; 601; 776ss de Orpheo hariolo || 33 ἐδάην z | οἶμους Ruhnken : ὄρμους (ὄρ- N) Ω || 34 θηρῶν τ' Slothouwer | ἦ (i. e. ἦι) E? Mosch. || 35 ἀταρποῖς Ω || 36 ἐφημερίαν Ω

IX. CARMINA DE DIVINATIONE ORPHEO TRIBVTA

Ἀμμοσκοπικά vel Ἀμμοσκοπία (fr. 805)

cf. Lob. 361s; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1406

805 (p. 297 K.)

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 9 Adler), *plura invenies* in fr. 1018 IV Ἀμμοσκοπικά (sc. ἔγραψε).

Χρησμοί (frr. 806-810)

cf. Lob. 410; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1416; Jacoby ad Philochor. FGrHist 328 F 77 (p. 357s); Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2915; cf. et Agathodaem. εἰς τὸν χρησμὸν Ὀρφέως (fr. 783)

806 T (T 92 K. + p. 331)

PLAT. Prot. 316d ἐγὼ δὲ τὴν σοφιστικὴν τέχνην φημὶ μὲν εἶναι παλαιάν, τοὺς δὲ μεταχειριζομένους αὐτὴν τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν, φοβουμένους τὸ ἐπαχθὲς αὐτῆς, πρόσχημα ποιεῖσθαι καὶ προκαλύπτεσθαι, τοὺς μὲν ποιήσιν ... τοὺς δὲ αὖ τελετάς τε καὶ χρησμιωδίας, τοὺς ἀμφί τε Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον.

807 T (T 182 K.)

HERODT. 7, 6, 2 Πεισιστρατιδῶν οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῶν τε αὐτῶν λόγων ἐχόμενοι, τῶν καὶ οἱ Ἀλευάδαι, καὶ δὴ τι πρὸς τούτοισι ἔτι πλέον προσωρέγοντό οἱ· ἔχοντες Ὀνομάκριτον ἄνδρα Ἀθηναῖον χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησμῶν τῶν Μουσαίου κτλ. *plura invenies* in fr. 1109, Mus. 5 fr. 68.

805 Ἀμμοσκοπικά (i. e. de divinatione per arenam) Ziegler : Ἀμμοσκοπίαν Diels (coll. ἀλφίτομάντεις Poll. 8, 188, Hesych. s. v. ἀλφίτοσκόποι) : Ἀμοκοπία cod. : Ἀμμοσκοπίαν (coll. Paus. 6, 2, 5 μαντικὴν <δι> ἔρίφων καὶ ἀρνῶν τε καὶ μόσχων) vel Ἀστροσκοπίαν Lob. (coll. Herm. in Plat. Phaedr. 95, 10 Couvr.) : Ἀνεμοσκοπίαν Fabricius : Ἀμμοκοπία Eschenbach (coll. Hesych. s. v. ἀμνοκόπος· ποιμήν)

806 *plura invenies* in fr. 549 I, vid. et comm. ad loc. || **3** πρόσχημα ποιεῖσθαι καὶ secl. Herw. I καὶ προκαλύπτεσθαι secl. Cobet

807 2 οἱ om. PRSV | ἔτι] ὅτι ABCT || **3** προσωρέγοντό C : προσ*ωρέγοντό D : πρόσω λέγοντες T || **4** διαθέτον M | τῶν] τοῦ T

808 T (T 185 K., 13 [B 1] C.)

PLUT. De Pyth. orac. 25 p. 407b Ὀνομάκριτοι δ' ἐκεῖνοι καὶ Πρόδικοι (Min. Test. 3) καὶ Κιναῖθωνες (Cin. Test. 1) ὅσῃν αἰτίαν ἠνέγκαντο τῶν χρησμῶν, ὥς τραγωιδίαν αὐτοῖς καὶ ὄγκον οὐθὲν δεομένοις προσθέντες, ἐὼ λέγειν οὐδὲ προσίεμαι τὰς διαβολάς. πλείστης μέντοι ποιητικὴν ἐνέπλησεν ἀδοξίας τὸ ἀγυρτικὸν καὶ ἀγοραῖον καὶ περὶ τὰ μητρῶα καὶ Σαραπεῖα βωμο- 5 λοχοῦν καὶ πλανώμενον γένος, οἱ μὲν αὐτόθεν οἱ δὲ κατὰ κλῆρον ἔκ τινων γραμματείων χρησμοὺς περαίνοντες οἰκέταις καὶ γυναῖοις ὑπὸ τῶν μέτρων ἀγομένοις μάλιστα καὶ τοῦ ποιητικοῦ τῶν ὀνομάτων.

809 T (T 184 + p. 330 K.)

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 1 Adler), *plura invenies in fr. 1018 IV Χρησμοὺς* (sc. ἔγραψε), οἱ ἀναφέρονται εἰς Ὀνομάκριτον (fr. 1111).

808 cf. Flacelière, Valgiglio, Colli et Schröder ad loc. || 1-2 Πρόδικοι καὶ Κιναῖθωνες Botzon : προδόται καὶ κινέσωνες cod. || 2 «ἐπὶ» τῶν Reiske || 4 προσίεμαι τὰς διαβολάς Wytenbach : προσεῖναι τὰς μεταβολάς cod. | ποιητικὴν Turnebus : ποιητικῆς cod. || 5 ἀγυρτικὸν] cf. Plat. Remp. 364b (fr. 573 I) ἀγύρ-ται δὲ καὶ μάντις κτλ et comm. ad loc. || 7 γραμματείων Bernardakis : γραμμα-τίων cod.

809 cf. Clem. Alex. Strom. 1, 21, 131, 3 (fr. 1110 II) καὶ τοὺς ἀναφερομένους εἰς Μουσαῖον χρησμοὺς Ὀνομάκριτον εἶναι λέγουσι | 'hunc Musaei oracula interpos-
lasse constat; de Orpheo errare videtur Suidas' Lob. 410

IX. CARMINA DE DIVINATIONE ORPHEO TRIBVTA

810 F (332 K.)

οὔτοι ἀρίστερός εἰμι θεοπροπίας ἀποειπεῖν,
ἀλλὰ μοι ἐν στήθεσσι ἀληθεύουσι μενοιναί.

Ὠιοθυτικά vel Ὠιοσκοπικά (fr. 811)

cf. Lob. 355 n. f. 410, qui affert Schol. Pers. Sat. 5, 185 *sacerdotes, qui explorandis periculis observationem faciebant, observare solebant ovum igni impositum, utrum in capite an in latere desudaret: si autem ruptum effluxerit, periculum portendebat ei, pro quo factum fuerat sacrum* | vid. et. Suda s. v. Ἑρμαγόρας (II, 411, 26 Adler = Stoic. Vet. Fr. I 102, 32 [fr. 462]), Ἀμφιπολίτης, φιλόσοφος, μαθητὴς Περσαίου. διάλογοι αὐτοῦ Μισοκύνων, α' Περὶ ἀτυχημάτων, Ἐκχυτον· ἔστι δὲ ὠιοσκοπία. cf. v. Arnim, Hermagoras 4, RE VIII 1 (1912) 692, cf. et. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1417; West, Orphic Poems 33

811 T (p. 333)

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 9 Adler), *plura invenies in fr. 1018 IV Ὠιοθυτικά ἢ Ὠιοσκοπικά, ἐπικῶς* (sc. ἔγραψε).

810 SCHOL. Eur. Alc. 968 (II 239, 4 Schwartz), *plura invenies in fr. 813 I Φιλόχορος ἐν α' Περὶ μαντικῆς* (FGrHist 328 F 77) ἐκτίθησιν αὐτοῦ (αὐτῷ A) ποιήματα ἔχοντα οὕτως· [1-2]

810 1 A 87 al. θεοπροπίας | I 309 ἀποειπεῖν || 2 λ 566 ἀλλὰ μοι ... ἐνὶ στήθεσσι | Apoll. Rhod. 3, 397 ἐνὶ στήθεσσι μενοινῆν | A 83 al., α 341 al., Hes. Th. 61 al., fr. 22, 8 M.-W. al., Hymn. Cer. 36, Hymn. Apoll. 113 al. ἐν(ι) στήθεσσι(ν) | Nonn. Dion. 7, 70 al. μενοιναί

810 cf. Clem. Alex. Strom. 1, 21, 134, 4 (fr. 1015 I) ἤδη δὲ καὶ Ὀρφέα Φιλόχορος (FGrHist 328 F 76) μάντιν ἱστορεῖ γενέσθαι ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ μαντικῆς | cf. et. Lob. 237; Linforth 151s; Jac. ad loc.; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2915 || 1 ἀποειπεῖν – 2 fin. om. B signo lacunae in marg. addito || 2 μενοιναί Wil. : μέλαινα cod. : μέρμναι Cobet, Abel | '(μενοινῆ) is not attested before the Hellenistic era ... extremely common thereafter' Campbell ad Apoll. Rhod. 3, 397

811 2 Ὠιοσκοπικά S | ἐπικῶς] ἔπη addito versuum numero Lob.

X. OPERA MAGICA ORPHEO ASCRIPTA
(frr. 812-834)

Orpheum ipsum antiqui magum habebant (fr. 812-828; vid. et. test. de musicis vi [frr. 943ss]) et ei opera magica tribuebant; iam saec. V a. C. n. vestigia operum Orphicorum de re magica invenimus; Orpheotelestae et. magicas artes noverant; magi in P. Derveni laudantur, cf. P. Derveni col. VI (frr. 471 et 656) ἐπ[ωιδῆ] δ' ἐ μάγων δύν[α]ται δαίμονας ἐμ[ποδῶν] γι[νομένου]ς μεθιστάναι, et Plato de magis et de Orphicis coniunctim agit, cf. Plat. Remp. 364b, Leg. 908d, 909a, 933a-d (fr. 573, vid. comm. ad loc.); de re cf. Chadwick, *Poetry and Prophecy*, Cambridge 1942; Bickel, *Rh. Mus.* 94, 1951, 257ss; Luck, *Arcana mundi*, Baltimore-London 1985, 11ss, 31, 36s, 41 al.; Graf in: Bremmer (ed.), *Interpretations of Greek Mythology*, London-Sydney 1987, 99; Kotansky in: Faraone-Obbink (edd.), *Magika Hiera*, Oxford 1991, 107s; Kingsley, *Ancient Philosophy, Mystery, and Magic*, Oxford 1995; Bernabé in: Vega-Rodríguez Tous-Bouso (edd.), *Estética y religión. El discurso del cuerpo y de los sentidos*, Barcelona 1998, 157ss; eund., *Ítaca* 18, 2002, 74ss; Luck in: Flint et al. (edd.), *Witchcraft and magic in Europe. Ancient Greece and Rome*, London 1999, 93ss; Gordon, *ibid.* 164ss; Casadesús in: *Actas X Congr. Esp. Est. Clás.*, Madrid III, 2001, 75ss; eund. in: Peláez (ed.), *El dios que hechiza y encanta. Magia y Astrología en el mundo clásico y helenístico*, Madrid 2002, 191ss; Bernabé, *MHNH* 3, 2003, 5ss; Martín Hernández, *ibid.* 55ss | de magis cf. Burkert, *Da Omero ai Magi*, Venezia 1999; Bremmer, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 126, 1999, 1ss | vid. et. P. Mag. LXX 4ss (II 202 Preisendanz-Henrichs = Orph. fr. 712) ubi rituum vestigia Idaeorum Dactylorum servata esse videntur et frr. 565s quae Lebedev ut magica interpretatur | vestigia Orphica inveniuntur et. in tab. defix. saec. III a. C. n. fin. Lilybaei inventa (prim. ed. Brugnone, *Seconde giornate internazionali di studi sull'area elima*, Pisa 1997, 118ss, denuo ed. Jordan, *Greek Rom. Byz. Stud.* 38, 1997, 387ss; cf. Curbera, *ibid.* 404) παρὰ Φερσεφόνοι καὶ παρὰ Τιτάνεσσι καταχθονίοις καὶ παρ' ἀ[π]ευχομένοισι νεκροῖς; et in Tab. defix. Antiochiae inventa saec. V-VI p. C. n. (ed. Hollmann, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 145, 2003, 67ss), ubi leguntur Καδμίλε et Καδμίλος (vv. 1-2), Φερσεφόνη (v. 2), Δαμναμηνεὺς (vv. 3-4), Δημήτηρ Διόνυσε ... Κορυβάντων (vv. 5-6), Διόνυσε (vv. 6 et 10), Βριμῶ Βριμῶ (vv. 18-19 et 34), Βαυβῶ (vv. 25 et 40), Περσέφασσα ... «κυρία» χθονίων (vv. 27-28), Πραξιδικα (v. 33), τητραβάμω (i.e. τετραβάμων, v. 34), δίκερος ταυρωπῇ (v. 42), et inter equorum nomina Λύρον (v. 53), Ὀρφέαν (v. 54), Μύστην (v. 55), Βρόμιον (v. 60) (cf. Hollmann ad loc.) | de verborum μυστήρια, μύστης κτλ usu in papyris magicis cf. Betz in: Faraone-Obbink

X. OPERA MAGICA ORPHEO ASCRIPTA

(edd.) 249ss, vid. et. 253 'the growing influence of Greek mystery cult terminology and ideas in the hellenistic era had a profound impact on the Greek magical papyri', cf. et. Tab. def. 68A 3 Audollent [κα]ταδῶ Θε[ο]δώρα[ν] πρὸς [τῇ]ν παρὰ Φε[ρρε]φάττη καὶ πρὸς [το(ῦ)]ς ἀτελ[έ]σ[το(υ)]ς | et. ap. Emped. aliqua magica inveniuntur (de quibus cf. praecipue Kingsley l. laud.), cf. e. g. fr. 101 Wright (31 B 111 D.-K.) φάρμακα δ' ὅσα γεγάσι κακῶν καὶ γήραος ἄλκαρ / πεύσῃ, ἐπεὶ μούνῳ σοὶ ἐγὼ κρανέω τάδε πάντα. κτλ (de quo vid. et. Riedweg, *Antike und Abendland* 41, 1995, 34ss) | de magicis ἐπωιδαῖς cum Orphicis lamellis comparatis vid. Bernabé, *MHNH* 3, 2003, 22s | de catabasi Bononiae papyro servata in codice ad magica arma movendum usitato ut vid. cf. Daniel-Malomini, *Suppl. Mag.* 77

testimonia de Orpheo mago et rerum magicarum auctore (fr. 812-827)

cf. et. Lucian. *De astrol.* 10 (fr. 418) Ὀρφεὺς ... προήνεγκεν ἐς γοητεῖ-
'ην καὶ ἱερολογίην, Paus. 6, 20, 18 (fr. 964) Ὀρφέα μαγεῦσαι δεινόν | de re
cf. Lob. 235; Burkert in: Meyer-Sanders, *Jewish and Christian self-definition*,
London 1982, III, 5s; Graf in: Bremmer, *Interpretations of Greek mythology*,
London-Sydney 1987, 94; Bernabé in: Vega-Rodríguez Tous-Bousso (edd.),
Estética y religión. El discurso del cuerpo y de los sentidos, Barcelona 1998,
157ss; Martín Hernández, *MHNH* 3, 2003, 55ss | de ἐπωιδαῖς apud Thracas cf.
Plat. *Charm.* 155e-156e; Casadesús in: *Actas X Congr. Esp. Est. Clás.*, Madrid
2001, III, 75ss

812 T (T 82 K., 4 [A 14] C.)

EUR. Alc. 965-969

κρείσσον οὐδὲν Ἀνάγκας
ἡῦρον, οὐδέ τι φάρμακον
Θρήισσαις ἐν σανίσιν, τὰς

965

812 965 cf. Eur. *Hel.* 513ss λόγος γάρ ἐστιν οὐκ ἐμός, σοφῶν δέ του, / δεινῆς
ἀνάγκης οὐδὲν ἰσχύειν πλέον et Wil., *Hom. Unters.* 224 adn. 22; vid. et. Linforth
119ss; Martín Hernández, *MHNH* 3, 2003, 57s | Ἀνάγκας] cf. fr. 77; 110; 210; 250;
449; 462 || **967** Θρήισσαις ἐν σανίσιν] vid. Eur. *Iphig. Aul.* 797 ἐν δέλτοις Πιερίσιν

Ὀρφεΐα κατέγραψεν
γῆρυς κτλ

813 T (T 82 K.)

(I) SCHOL. Eur. Alc. 968 (II 239, 3 Schwartz) Ὀρφεΐα κατέγραψεν] καὶ ποιητῆς καὶ μάντις ἦν ὁ Ὀρφεύς. Φιλόχορος ... [vid. fr. 810] ὁ δὲ φυσικὸς Ἡρακλείδης εἶναι ὄντως φησὶ σανίδας τινὰς Ὀρφέως, γράφων οὕτως· τὸ δὲ τοῦ Διόνυσου κατεσκευάσται {ἐπὶ} τῆς Θράκης ἐπὶ τοῦ καλουμένου Αἵμου, ὅπου δὴ τινὰς ἐν σανίσιν ἀναγραφὰς εἶναι φασιν <Ὀρφέως> II 5
(II) SCHOL. Eur. Hec. 1267 (I 89, 12 Schwartz) οἱ μὲν περὶ τὸ Πάγγαιον εἶναι τὸ μαντεῖον φασι τοῦ Διόνυσου, οἱ δὲ περὶ τὸν Αἴμον, οὗ εἰσι καὶ Ὀρφέως ἐν σανίσιν ἀναγραφαί, περὶ ὧν φησιν ἐν Ἀλκίηστιδι [laud.v. 966 = fr. 812]

814 T (T 83 K., 4 [A 17] C.)

Eur. Cycl. 646-648
ἀλλ' οἷδ' ἐπιιδὴν Ὀρφέως ἀγαθὴν πάννυ,
ὥστ' αὐτόματον τὸν δαλὸν ἐς τὸ κρανίον
στείχονθ' ὑφάπτειν τὸν μονῶπα παῖδα γῆς.

et Linforth 122; cf. et. fr. 813 II 968s Ὀρφεΐα γῆρυς] vulgo ut 'poeta Orpheus' explanatur, at cf. Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 193, qui credit ad voces ab Orphei capite emissas alludi, cf. et. Lucian. Adv. ind. 11 et vas saec. V a. C. n. Beazley ARV 859/1 ubi caput Orphei et iuvenis scribens repraesentantur; dubitat Dale comm. ad loc. I Graf in: Bremmer, Interpretations of Greek mythology, London-Sydney 1987, 94: 'the idea of dictation is not far off', cf. eund., Eleusis 12 I cf. Schol. ad loc. (fr. 813) et Dale, Paduano et Conacher ad loc. 192s II icon. cf. vas supra memoratum; vid. et. iconographia ad caput loquens; Doerig in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 61ss

813 cf. Graf in: Bremmer, Interpretations of Greek mythology, London-Sydney 1987, 94 II 1 lemma ex A II 2 ὁ δὲ φυσικὸς – 5 φασιν om. B signo lacuna in mg. addito, sed habet ἄστινας κατέγραψε σανίδας II 2-3 φυσικὸς Ἡρακλείδης] 'not necessarily H. Ponticus' Graf l. laud. 86; deest in v. d. Wehrli ed.: Ἡράκλειτος coni. Cobet II 4 ἐπὶ del. Wil. I <Ὀρφέως> add. Wil.: at cf. Linforth 120ss II 6-7 φασιν εἶναι τὸ μαντεῖον A II 7 Αἴμονα M

814 cf. Seaford, adn. ad loc.: 'an Orphic ἐπιιδὴ would be apt here, as persuading the inanimate δαλός to move (IA 1212 [i.e. Orph. fr. 948])', cf. et Biehl ad loc.; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 25; Gordon in: Flint et al. (edd.), Witchcraft and magic in Europe. Ancient Greece and Rome, London 1999, 211; Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 59 II 647 ὥστ' Blaydes (cf. Diggle, Studies on the Text of Euripides 7ss): ὥς L

X. OPERA MAGICA ORPHEO ASCRIPTA

815 T

DIOGEN. SINOP. TrGF I 88 F 7, 10-12 Snell

τὸν γὰρ Ὀρφέα λαβὼν
ἅπαν τε Μουσῶν ἐννεάφθογον μέλος,
οὐκ ἂν πίθοιμι γαστέρ', ἀλλὰ δεῖ βίου.

10

816 T (T 40 + 84 K.)

STRAB. 7, fr. 10a Radt, *plura invenies in fr. 554* ἄνδρα γόητα (sc. Ὀρφέα) ἀπὸ μουσικῆς ἅμα καὶ μαντικῆς καὶ τῶν περὶ τὰς τελετὰς ὀργιασμῶν ἀγυρτεύοντα.

817 T (T. 84 K.)

PLIN. Nat. hist. 30, 7 *Orphea putarem e propinquo primum pertulisse ad vicina usque superstitionem a medicina provectum, si non expers sedes eius tota Thrace magices fuisset.*

818 T (T. 85 K., 4 [B 29 C.])

APOLLON. TYAN. Epist. 16 (42, 25 Penella) μάγους οἷε δεῖν ὀνομάζειν τοὺς ἀπὸ Πυθαγόρου φιλοσόφους, ὧδέ που καὶ τοὺς ἀπὸ Ὀρφέως. ἐγὼ δὲ καὶ τοὺς ἀπὸ Διὸς οἶμαι δεῖν ὀνομάζεσθαι μάγους, εἰ μέλλουσιν εἶναι θεῖοί τε καὶ δίκαιοι.

815 10 καὶ γὰρ Nauck, Ind. XXIX | Ὀρφέως Crusius, Nauck ibid. || **11s** cf. Vahlen, Opusc. 2, 136; Gesamm. Schr. 2, 522; vid. et. Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 61s
816 vid. comm. ad fr. 554

817 vid. Bidez-Cumont, *Les mages hellénisés*, Paris 1938, II, 9ss; Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 63 || **1** *propinquorum VGd* : *propinquo eam Gronovius, von Jan* : *propinquo artem Mayhoff* | *intulisse RdE vett.* : *protulisse f* | *vicinas Er* : *vicinam Gronovius, Urlichs* || **2** *superstitionem VG* : *superstitiones E vett.* : *superstitionis Mayhoff* | *a medicina Gronovius, Sillig* : *ac medicinae codd. Mayhoff* | *profectum E vett.* : *an provectam? Mayhoff in app.* | *'locus dubius' Ernout*

818 cf. Lob. 235; Penella comm. ad loc. p. 99ss; Lo Cascio, Epist. Apollon. Tian., Palermo 1984, 38; Gordon in: Flint et al. (edd.) *Witchcraft and magic in Europe. Ancient Greece and Rome*, London 1999, 164 || **3** Διὸς] τοῦ Διὸς **SNpTMzVHO CL₁ Z** *postea eraso τοῦ?* (cf. τοτοῦ [sic] Διὸς **Q** : τοῦ δέϊνος Spengel, prob. Kayser : at cf. Penella 101 | θεοί **LrNPsFAU** 'θεοί could be read here ... only if understood to mean ἄνθρωποι θεοί or ἀγαθοί' Penella 101, coll. Philostr. Vit. Apoll. 3, 18 al. et Festugière, *Études de philosophie grecque*, 1971, 192ss

819 T (T 85 + 323 K.)

(I) APUL. Apol. 27 (31, 21 Helm) qui providentiam mundi curiosius vestigant et impensius deos celebrant, eos vero vulgo magos nominent, quasi facere etiam sciant quae sciant fieri, ut olim fuere Epimenides (*fr. 15*) et Orpheus et Pythagoras et Ostanes, ac dein similiter suspectata Empedocli catharmoe, Socrati daemonion, Platonis τὸ ἀγαθόν II (II) APUL. Apol. 30 (35, 22 Helm) memorassem tibi 5 etiam Theocriti (2, 18ss) paria et alia Homeri et Orphei plurima (*sc. de magia*).

820 T

PHILOSTR. Vit. Apoll. 8, 7, 14 καίτοι πολλὰς ἂν ἠϋξάμην ἵγγας ὑπὲρ τῆς ἐκείνου ψυχῆς γειέσθαι μοι, καί, νῆ Δί', εἴ τινες Ὀρφῆως εἰσὶν ὑπὲρ τῶν ἀποθανόντων μελωδίαι, μὴδ' ἐκείνας ἀγνοῆσαι, καὶ γὰρ ἂν μοι δοκῶ καὶ ὑπὸ τὴν γῆν πορευθῆναι δι' αὐτόν, εἰ ἐφικτὰ ἦν ταῦτα.

821 T (3 K., 4 [A 41] C.)

SCHOL. Plat. Resp. 364e (201 Greene) βίβλων] περὶ ἐπιιδῶν καὶ καταδέσμων καὶ καθαρσίων καὶ μειλιγμάτων καὶ τῶν ὁμοίων (*vid. fr. 573 II*).

822 T (T 154 K.)

ATHANAS. cod. Reg. 1993 f. 317 (Patr. Gr. 26, 1320A Migne) καταντλεῖ γάρ σοι γραῦς διὰ κ' ὀβολοὺς ἢ τετάρτην οἴνου ἐπασιδὴν τοῦ Ὀρφῆως. καὶ σὺ ἔστηκας ὡς ὄνος χασμώμενος, φορῶν δὲ ἐπὶ τὸν αὐχένα τὴν ῥυπαρίαν τῶν τετραπόδων, παρακρουσάμενος τὴν σφραγίδα τοῦ σωτηρίου σταυροῦ. ἦν σφραγίδα οὐ μόνον νοσήματα δεδοίκασιν, ἀλλὰ καὶ πᾶν τὸ στῖφος τῶν δαι- 5 μόνων φοβεῖται καὶ τέθηπεν. ὅθεν καὶ πᾶς γόης ἀσφράγιστος ὑπάρχει.

819 cf. Lob. 235; 751; Heeg, *Festgabe Schanz, Würzburg 1912, 161 adn. 5*; Luck, *Arcana mundi, Baltimore-London 1985, 31; 112*; Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 65; 67 II 2 vero vulgo] more vulgi Iahn : 'sed particula exaggeratur vis' Helm I nominent (φ) e corr. ex a ead. m. II 4 Empedocli catharmoe Casaubon : e.pedocli catharmoe (φ omisso puncto) cod.

820 cf. Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 62 II 2-3 τῶν ἀποθανόντων] de plur. usu, *vid. adn. ad fr. 982*

821 cf. comm. ad fr. 573 II II 1-2 καὶ] ἢ TW II 2 μειλιγμῶν T 'ex comm., ut *vid.*' Greene

822 cf. Guthrie, *Orpheus 19s; 24 adn. 7*; Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 68 II 2 Ὀρφῆως Abt : ὄφεως cod.

823 T

TZETZ. Chil. 5, 130-133

πάνσοφος γὰρ ὑπῆρχε, 130
σὺν ἀστρολόγῳ ποιητῆς, φιλόσοφος καὶ μάγος,
καὶ ἱατρὸς καὶ ἕτερα ὅσα Ὀρφεὺς καὶ ἄλλοι
γράφοντές μοι δεικνύουσιν οἷος ὑπῆρχεν οὗτος.

824 T (T 86 + p. 267 K.)

(I) TZETZ. Ex. II. p. 27, 11 Herm. φυσικῶν φημί καὶ ἀστρονομικῶν, μαγικῶν
τε καὶ τῶν τοιούτων, ἐπεὶ καὶ ὀλίγοις τὰ τοιαῦτα ἐπιτερεπῇ, ἄλλως τε δὲ
καὶ Ὀρφεὺς καὶ ἕτεροι περὶ τοιούτων συγγεγραφήκεσαν || (II) TZETZ. Ex. II.
p. 17, 14 Hermann ὥσπερ καὶ πρὸ αὐτοῦ (sc. τοῦ Ὀμήρου) Ὀρφεὺς, καὶ μεθ'
5 αὐτὸν ὕστερον ὁ Πυθαγόρας καὶ ἕτεροι. ἐκέισε δὲ (sc. ἐν Αἰγύπτῳ) παι-
δεύόμενος, οὐκ ἔστιν ἢ οὐκ ἐντέχνως λογικὴν τέχνην καὶ ἐπιστήμην με-
μάθηκεν, οἷον ... τὴν παρὰ τῷ Ὀρφεῖ μεγαλεγκωμίαστον μαγικήν.

825 T (p. 327 K.)

SCHOL. Tzetz. Alleg. Hom. II. ap. Cramerum, Anecd. III, 379, 11 ἀποτροπια-
σμοῖς καὶ ἐπιδαιδαῖς ἠδύναντο οἱ μάγοι καὶ λοιμικά καὶ ἕτερα μετατρέπουν
νοσήματα· ὥς Ὀρφεὺς γράφων παραδεικνύει· Πυθαγόρας τε καὶ Ἐμπεδο-
κλῆς πολλὰ τοιαῦτα μετατρέψαντες καὶ αὐτοί.

826 T

CONST. LASCARIS Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 77 (35 Martínez Manza-
no), *plura invenies in fr. 1018 VI κατέλιπε* (sc. Ὀρφεὺς) ... μαγικά κτλ.

823 = fr. 718 et 795 || **131** μάγος] cf. adn. ad fr. 471 || **133** οἷος] ὅσα w

824 cf. Lob. 751 || I = fr. 719 || **3** συγκε- Hermann

825 2 ἐπιδαιδαῖς – μάγοι] cf. P. Derveni col. VI (fr. 471 et 656) ἐπ[ωιδῆ δ]᾽
μάγων δύν[α]ται θαίμονας ἐμ[ποδῶν γι]νόμενου]ς μεθιστάναι || **4** αὐτοί Kern :
αὐτῇ cod.

826 de hoc Lascaris opere cf. Martínez Manzano, Konstantinos Laskaris, Huma-
nist, Philologe, Lehrer, Kopist, Hamburg 1994, 33ss

827 T (p. 267 K.)

SCHOL. Lycophr. Alex. p. 3, 29 Scheer γράφει δὲ ὁ Ὀρφεὺς χωρὶς τῶν ἀστρολογικῶν καὶ ἐπωιδικῶν καὶ μαγικῶν κτλ.

opera magica Orpheo assignata (fr. 828-830a)

828 T (T 239 K.)

MARIN. Vit. Procl. 18, 24 (22 Saffrey-Segonds) καὶ ζῶν (sc. Proclus) μάλιστα κατ' αὐτὰς καὶ ταῦτα πράττων ἐκάστοτε, ἀφ' ὧν τὸ χωρίζεσθαι συμβαίνει τῇ ψυχῇ, νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ἀποτροπαῖς καὶ περιρραντηρίοις καὶ τοῖς ἄλλοις καθαρμοῖς χρώμενος, ὅτε μὲν Ὀρφικοῖς, ὅτε δὲ Χαλδαϊκοῖς, ἐπὶ θάλατταν τε ἀόκνως ἐκάστου μηνὸς κατιών, ἔσθ' ὅτε δὲ δις ἢ καὶ τρις τοῦ αὐτοῦ.

5

827 = fr. 720

828 cf. fr. 561 et comm. ad loc. || **4-5** ἐπὶ θάλατταν] de re cf. Nink, Die Bedeutung des Wassers im Kult und Leben der Alten, Leipzig 1921; Masullo ad loc. p. 136; Bernabé in: Vega-Rodríguez Tous-Bouso (edd.), Estética y religión. El discurso del cuerpo y de los sentidos, Barcelona 1998, 169

X. OPERA MAGICA ORPHEO ASCRIPTA

829 F (308 K.)

P. MAG. XIII 933 (Π 127 Preisendanz-Henrichs) ὡς ὁ θεολόγος Ὀρφεὺς παρέδωκεν διὰ τῆς παραστιχίδος τῆς ἰδίας· οἰσπαη Ἰάω ουεα Σεμεσιλάμ, αῖοι υἱός, χολοὺε ἀρααραχαράρα ἡφθισίκηρε ὠηνεαιη ὠιαι εαη εαη ὠεα βορκα· βορκα φριξ ριξ ὠρζα ζιχ μαρθαι ουθιν λιλιλιλαμ λιλιλιλων αααααα αωωωωω μοναμεχ, ὕγροπεριβόλε, αῖω ὠηα ἠωα’

πνεῦσον ἔξω, ἔσω, διαπλήρωσον· εὔαι, οἶ·’ ἔσω προσβαλόμενος μύκησαι. (ὀλολυγμός.)

‘δεῦρό μοι, θεῶν θεέ, αῖω ηι Ἰάω αε οιωτκ’. ἔλκυσαι ἔσω, πληροῦ καμ-μύων, μύκησαι, ὅσον δύνασαι, ἔπειτα στενάξας συριγμῶι ἀνταπόδος. sequitur fr. 831.

829 verba quae ante ὡς ὁ θεολόγος Ὀρφεὺς κτλ praebet papyrus (i.e. ἐπι-καλοῦμαι σου τὸ ὄνομα – ὠηω) errore ‘Orpheo’ dedit Kern fr. 308 I ‘simulation of the cosmic music on the cythara and by vocalization (we think of the intoning of the seven vowels in magic rituals attested by the papyri...) enabled the soul to escape the bonds of common death and return to the divine sphere from which it came’ West, *Orphic Poems* 31s; vid. et. Betz, *The Greek Magical Papyri in Translation*, Chicago 1986, 193; Calvo-Sánchez Romero, *Textos de magia en papiros griegos*, Madrid 1987, 307; Bernabé in: Vega-Rodríguez Tous-Bouso (edd.), *Estética y religión. El discurso del cuerpo y de los sentidos*, Barcelona 1998, 168; eund. in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), *Tra Orfeo e Pitagora*, Napoli 2000, 63; Morand, *Études sur les Hymnes orphiques*, Leiden-Boston-Köln 2001, 86s; Martín Hernández, *MHNH* 3, 2003, 65s || 1 θεολόγος Preisendanz : θεολγος Π || 2 Ἰάω est peut-être expliqué par υἱός et Σεμεσιλάμ “fils de Sémélé” (?) Morand 87

830 F

- a** ασκι κατὰ σκι[ερῶν] ὀρέων μελαναυγέα χῶρον
 <Περσεφόνης> ἐκ κήπου [ἄγει πρὸς ἅ]μο{υ}λγὸν ἀνάγκη
 τὴν τετραβάμονα π[αῖς ἀγίην Δή]μητρος{ς} ὀπ[η]δόν,

830 (I) P. Mag. VII 450 (II 20 Preisendanz-Henrichs) ἐὰν δὲ κατορυκτικὸν ποιῆς (ποιήης *Eitrem*), ἢ <εἰς> ποταμὸν ἢ γῆν ἢ θάλασσαν ἢ ῥοὺν (*Crönert* : γγουν **II** : ἢ χούν *Eitrem*) ἢ θήκην ἢ εἰς φρέαρ, γράφε τὸν λόγον τὸν Ὀρφαϊκόν· ἄσκει

830 a 1 Aristoph. Aves 349 ὄρος σκιερὸν | *Dio Chrys. 32, 38* ὄρεσι σκιεροῖς, cf. *Dionys. Hal. 20, 15, 1* | *Synes. De insomn. 9, 3* τῷ μελαναυγεί καὶ ἀμφικνεφεὶ χώρῳ | *Synes. De insomn. 7, 49, Orac. Chald. ap. Damasc. in Parmen. 317, 3* (163 *Majercik*) μελαναυγέα κόσμον | *Eur. Hec. 152* νασμῶι μελαναυγεί || **2 A 173** ἐν νυκτὸς ἀμολγῶι | **O 324** μελαίνης νυκτὸς ἀμολγῶι | **X 28 al., δ 481, Hymn. Merc. 7, Orac. Sibyll. 2, 290** νυκτὸς ἀμολγῶι | *Aesch. fr. 69, 7 Radt* ἱερᾶς νυκτὸς ἀμολγόν |

830 de (I) et (III) cf. Betz, The Greek Magical Papyri in Translation, Chicago 1986, 130; 297; Calvo-Sánchez Romero, Textos de magia en papiros griegos, Madrid 1987, 217s; 385s | *de λόγον τὸν Ὀρφαϊκόν (I) cf. Luck, Arcana mundi, Baltimore-London 1985, 17; Morand, Études sur les Hymnes orphiques, Leiden-Boston-Köln 2001, 87* | *de ἄμματα (I) cf. P. Mag. I 147; IV 1084; vid. et. Wolters, Faden und Knoten als Amulett, 1905, 1-22; Bonner 3ss; de voce κατάδεσμον (I) cf. Plat. Resp. 364b (fr. 573 I) βλάψειν ἐπαγωγαῖς τισιν καὶ καταδέσμοις ... βίβλων δὲ ὁμαδὸν παρέχονται et Schol. ad loc. (201 Greene, fr. 573 II) περὶ ἐπωιδῶν καὶ καταδέσμων κτλ., cf. et. Hymn. Cer. 277s θρέψω κοῦ μιν, ἔολπα, κακοφραδίῃσι τιθήνης / οὔτ' ἄρ' ἐπηλυσίη δηλήσεται οὔθ' ὑποτάμνον* | *de ἐπωιδᾶς cf. Pfister, Epode, RE Suppl. 4 (1924) 323-344; Furley in: Most-Petersmann-Ritter (edd.), Festschrift Dihle, Göttingen 1993, 80ss* | *cf. et. Bernabé in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 64* || **a hexametros agnovit Jordan || 1 ασκι] ἔσκε?** *Jordan : ασκει II* | 'whatever the original of the first line, the shift to ἄσκ(ε)ι ... occurred under the influence, no doubt, of the sounds of two of the famous Ephesia grammata, ασκι κατασκι' *Jordan 257 : sed inversum quoque possibile est, nempe versus fortasse in formulam magicam depravati sunt (cf. Kotansky, in Faraone-Obbink [edd.], Magika Hiera, New York-Oxford 1991, 126 adn. 22 'their appearance [sc. Ἐφεσίων γραμμάτων] in verses inscribed on lead ... suggests strongly that they must have once been meaningful hexameters in their original context', cui adstipulor, cf. Bernabé, MHNH 3, 2003, 16s)* | *κατὰ σκι[ερῶν] Jordan: κατασκεῖρων II* | *με-λαναυγέα χῶρον Daniel-Maltomini ('certe tabellae Agrippinensis scriba voluit accusativum, qui optime ad syntaxin quadrat')* : μελαναυγεί χώρῳ *Jordan : μελαναυγαχωρον lam. I* aliter **b 1-2, quod vide || 2 omnia add. et suppl. Jordan** | <Περσεφόνης> ἐκ κήπου | *cf. fr. 61 et comm. ad loc.]μουλγοναγκης lam. II 3 omnia suppl. et del. Jordan* | *τετραβάμονα* | *cf. Tab. defix. Antiochiae inventa, saec. V-VI p. C. n. (ed. Hollmann, Zeitschr. Pap. Epigr. 145, 2003, 67ss) 34 τητραβάμω (i. e. τετραβάμων) et Hollmann, comm. ad*

X. OPERA MAGICA ORPHEO ASCRIPTA

αἶγ' ἀκαμαντορῶα{ς} [νασμοῦ θα]λεροῖο γ[ά]λακτος
 θησόμενον < > 5
 λαμπάδας <ἐ>λινδι[α<ι>] Ἑκάτη<ι> φρ{ε}ικῶ{ι}δε<ι> φωνηῖ
 βάρβαρ{ε}ον <ἐ>κκράζουσα θεά [θεῶ]ι ἡγεμονεύει{ς}.

καὶ τασκεῖ' (quod plane 'stands here for the whole formula' McCown 132, qui credit 'ασκεῖ καὶ τασκεῖ' non esse τὸν λόγον τὸν Ὀρφαϊκόν) λέγων, καὶ λαβὼν μίτον μέλανα βάλε ἄμματα τξε' καὶ ἔξωθεν περιδήσον, λέγων πάλιν τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ὅτι 'διατήρησον τὸν κάτοχον' ἢ κατάδεσμον, ἢ ὃ ἂν ποιῆς, καὶ οὕτως κατατίθεται II (II) LAMINA PLUMBEA fort. Oxyrhynchi reperta hodie Coloniae servata (TKöln inv. 1), saec. II-III p. C. n., prim. ed. Wortmann, Bonner Jahrb. 168, 1968, 57ss; denuo ed. Jordan, Zeitschr. Pap. Epigr. 72, 1988, 245ss, cf. et. Wortmann, Zeitschr. Pap. Epigr. 2, 1968, 155ss; Fauth, Grazer Beiträge 12-13, 1985-1986, 201ss;

Eur. Alcmen. fr. 18 Jouan-Van Looy ἀμολγὸν νύκτα II 4 Bacchyl. 5, 180 ἀκαμαντορῶαν Ἀλφεόν II 4-5 Anthol. Gr. Append. Orac. 264, 21s σοὶ δ' αἶγες θαλεροῖς μαστοῖς καταβεβριθῦαι / αὐτόματοι γλυκὺ νᾶμα συνεκτελέουσι γάλακτος II 6 Soph. fr. 535, 2 Radt εἰνοδίας Ἑκάτης I Orph. Hymn. 1, 1 εἰνοδίαν Ἑκάτην I Anth. Pal. 16, 6, 3 εἰνοδαί ... Ἑκάται I Hymn. Mag. 13, 8ss εἰνοδία, ... / ... / δεῦρ' Ἑκάτη I Eur. Io 1048 Εἰνοδία θύγατερ Δάματρος, cf. P. Mag. IV 1434, al., Hymn. Mag. 10, 46; 12, 35 I Gregor. Nyss. c. Eunom. 3, 6, 25, Ephr. Syr. Serm. ad mon. Aeg. 37, 30 φρικώδη φωνήν, cf. Ioann. Chrysost. in Ep. Hebr. (Patr. Gr. 63, 170 Migne) I Psell. Orat. For. 8, 132 Denis φωνὴ φοβερά καὶ φρικώδης II 7 Hes. Th. 387 θεὸς ἡγεμονεύει I 142 al., Nonn. Dion. 17, 8 al. θεὸς ἡγεμόνευε(ν) I Plat. Phaed. 80a δοκεῖ σοι τὸ μὲν θεῖον οἶον ἄρχειν τε καὶ ἡγεμονεύειν πεφυκέναι I Anthol. Gr. Append. Exhort. 63, 6 σοὶ θεὸς ἡγεμονεύσει I Orac. Sibyll. 5, 348 θεὸς ἡγεμονεύσῃ I Timo Phlias. Suppl. Hell. 841, 5 Lloyd-Jones-Parsons μούνος δ' ἀνθρώποισι θεοῦ τρόπον ἡγεμονεύεις I Orph. Hymn. 57, 9 ss σοὶ γὰρ ἔδωκε {τιμὴν} / τιμὴν Φερσεφόνηα θεὰ κατὰ Τάρταρον εὐρύν / ψυχαῖς ἀενάοις θνητῶν ὁδὸν ἡγεμονεύειν I Ioseph.

loc. p. 76: 'it is not impossible that Hekate is meant ... but it may also apply to ... the sun god', coll. Orph. Hymn. 8, 5 τετραβάμοσι ποσσὶ χορεύων et Eur. Hel. 376 τετραβάμοσι γυίοις (et Ricciardelli, comm. ad loc.) I]μητροσσοπ[]δων lam. II 4 αἶγ' ἀκαμαντορῶα{ς} Jordan, quod dub. recipiunt Daniel-Maltomini ('scriba nominativum voluisse videtur'): at plane ἀκαμαντορῶα genet. cum νασμοῦ desideratur: ἐξαμακαντορῶας lam. I de re vid. Bernabé (2003) 17s, qui cft. Lam. Thur. fr. 487, 4ss ἔριφος ἐς γάλα ἔπετες / ... δεξιὰν ὁδοιπόρει / λειμῶνάς θ' {ε} ἱεροῦς καὶ ἄλσεα Φερσεφονείας et Lam. Thur. fr. 488, 9 ἔριφος ἐς γάλ' ἔπετον I cett. suppl. Jordan II 5 θησόμενον ('sugere') Daniel-Maltomini dub.: θεσ<σ>όμενον Merk. ap. Jordan: θεσομενον lam. I cf. fr. 485, 4 αἶψα εἰς γάλα ἔθορες cum loc. sim. et comm. ad loc. II 6 omnia suppl. et del. Jordan λαμπαδοσινιδι[]εκατηφρεϊκωιδιφωνη lam. II 7 omnia suppl. et del. Jordan I βαρβαρεονκραζουσαθεα lam. I θεά [θεῶ]ι Daniel-Maltomini I ἡγεμονεύει{ς} Jordan: ἡγεμονευεις lam. II

Νύξ, Ἐρεβος σκότιον, Αἰών, Φάος, Ἀρτεμις ἀγνή,
 τεξετωνεπε† τετραβάμων δορ. [.]πασαεα
 κεστῶκ< > ἀγαλλομένη Ἀφροδίτη, Περσεφονε< >ίη 10
 φοίβη ἰοχέαιρα οἰωαιαιω πρόσκοπε ἰοδάμασσα

Jordan, *Greek Rom. Byz. Stud.* 26, 1985, 189 adn. 155; SEG 38, 1988, n. 1837 (p. 524); Daniel et Maltomini, *Supplementum Magicum* I n. 49, p. 193ss; lin. 64-73 [a] II (III) P. MAG. LXX 12ss (202 Preisendanz-Henrichs), cf. Schmidt, *Gött. Gel. Anz.* 199, 1937, 149s; Betz, *Hist. of Rel.* 19, 1980, 287ss; eund., *The Greek Magical Papyri in Translation*, Chicago 1986, 297s; Jordan, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 72, 1988, 257s; denuo ed. id., *Zeitschr. Pap. Epigr.* 136, 2001, 186ss, cf. fr. 712 et 830a II παρατήρησις (παρατίσι II): [b] καὶ [τ]ὰ ἄλλα II (IV) LAMINA PLUMBEA saec. IV a. C. n. Phalasar-nae reperta, Athenis in Ἐθνικῶι Μουσείωι adservata, prim. ed. Ziebarth, *Nachr. d. Ges. d. Wiss. z. Gött.* 1899, 129ss, cf. Wünsch, *Rh. Mus.* 55, 1900, 73ss; McCown, *Tr. Am. Phil. Ass.* 54, 1923, 132ss; Levi, *Stud. Ital. Filol. Class.* n. s. 2, 1922, 394;

Ant. Iud. 4, 185 θεός τε ὁ μέχρι νῦν ἡγεμονεύσας | Athanas. *Epist. episc. Aeg. Patr. Gr.* 25, 573 Migne Λόγον εἶναι τοῦ Θεοῦ τὸν ἐπὶ πάντων ... ἡγεμονεύοντα | Gregor. Naz. *Carm. dogm. Patr. Gr.* 37, 457 Migne Θεὸς βροτὸν ἡγεμονεύει || 8 Hes. Th. 123 ἐκ Χάος δ' Ἐρεβός τε μέλαινα τε Νύξ ἐγένοντο | Anth. Gr. *Append. Demonstr.* 60, 4s τῶν ὅσους Ἐρεβός τε πάλαι βασιλεία τε παῖδας / γείνατο Νύξ πελάγεσσιν ὑπ' εὐρέος Ὠκεανοῖο | Anth. Gr. *Append. Orac.* 291, 12 αὐτίκα νύξ δ' ἔρεβος πᾶσαν κατὰ γαῖαν ὄρωρεν | Eur. *Iph. Aul.* 1057-1059 ἔτερον αἰ-/ῶνα καὶ μοῖραν οἰκήσομεν. / χαῖρέ μοι, φίλον φάος | Anth. Pal. 9, 788, 1 ὄλβιον ἀνθρώποισιν ἔχει φάος ἀμβροτος αἰών | Orac. Sibyll. prol. 76 πρὸς τὸ αἰῶνιον ἡμῶν φῶς, cf. 8, 410 φῶς αἰῶνιον, 8, 428 εἰς δ' αἰῶνα τὸ φῶς | ε 123 al. Ἀρτεμις ἀγνή | Aesch. *Suppl.* 1030, Agam. 135 Ἀρτεμις ἀγνά, cf. Anth. Pal. 6, 273 1-2 Ἀρτεμι... / ... ἄγν' | Orph. fr. 339, 1 ψυχαὶ ὅτ' αἰξῶσι, λίπη δέ μιν ἱερὸς αἰών, et 6 ὁππότε δ' ἀνθρωπος προλίπη φάος ἡελίοιο | Anthol. Gr. *Append. Sepulcr.* 16, 4, *Demonstr.* 14, 4 ἀγνᾶς Ἀρτέμιδος || 10-11 Hymn. Mag. 18, 21-23 ἰοχέαιραν, / ... / Ἀρτεμι, Περσεφόνη || 11 P. Mag. VII 698 ss. (II 32 Preisendanz-Henrichs) πρόσκοπε[ε], ... ἀδαμάντα,

8 Ἐρεβος Jordan : ερεβον **lam.**, de quo cf. Jordan (1998) 248 | Αἰών Wortmann : εων **lam.** : <αἰῶν dub. Jordan : <ιερὸν dub. Daniel-Maltomini : λ<εῖον Merk. ap. Daniel-Maltomini : fort. θε<ῖον Jordan per litt. || 9 αἰξ- susp. Jordan : ἐξ ἐτών ἐπ' ἐκτη Wortmann, quod metro repugnat : an ἐξετωνεγίε? Daniel-Maltomini | δορκ. [.] leg. Daniel-Maltomini ('cerva Dianae sacra; quid litterae πασαεα sibi velint nescimus') : σορη leg. Jordan | ἀρπάξασα coni. Merk. || 10 κεστῶκ< > Jordan : καιστω **lam.** | Περσεφονε< >ίη Jordan : Περσεφονη **lam.** : Περσεφονεία< > Fauth || 11 φοίβη Faraone, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 100, 1994, 81ss : φορβη 'vox magica' Jordan | ἰοχέαιρα Jordan : ιωχαρις **lam.** | οἰωαιαιω 'vox magica' Jordan | πρόσκοπε Jordan (coll. P. Mag. VII 699 πρόσκοπε[ε]) : προσκοπη **lam.** | ἰοδάμασσα (i. e. 'sagittis domans' hapax) Merk. : ἰοδ{α}μάτε< >ρα Jordan dub. : ιωδαμασεα **lam.** (quod 'vocem magicam')

X. OPERA MAGICA ORPHEO ASCRIPTA

- b** ἄσκ{ε}ι κατὰ σκ{ε}ιερῶν ὀρέων χώραι> μέγα σεμνή<ι>
{ηρ} βαυῖ γ', φοι>βάντ<ρ>ια, σεμνή< > τετέ[λ]εσμαι
καὶ εἰς μέγαρον κατέ[βη]ν Δακτύλων.

Inscr. Cret. II (19) 7; Eitrem, Nordisk Tidsk. for Filol. ser. IV 10, 1922, 115ss; Maas, Hesperia 13, 1944, 36s; Jordan, Zeitschr. Pap. Epigr. 94, 1992, 191ss; D'Alessio, Zeitschr. Pap. Epigr. 97, 1993, 290; Furley in: Most–Petersmann–Ritter (edd.), Festschrift Dihle, Göttingen 1993, 96ss; Brixhe–Panayotou, Hellènika Symmiktá 1995, 23ss; Kingsley, Ancient Philosophy, Mystery, and Magic, Oxford 1995, 269ss; Jordan, Zeitschr. Pap. Epigr. 130, 2000, 99, cf. et. SEG 42, 1992, n. 818 p. 233s; 43, 1993, n. 615, p. 203s, lin. 6ss [c] || (V) LAMINA PLUMBEA fort. Selinuntina saec. IV a. C. n.,

ἀδαμάντειρα, ἰὼ δαμναμένεια | Pind. fr. 231, 1 Sn.-Maehl. πρόσκοπος || **b** cf. et.

dub. put. Daniel-Maltomini) || **b** 1 ἄσκει] ἔσκε? Jordan (1988) | κατὰ σκ{ε}ιερῶν ὀρέων Jordan (1988; 2001) : κατασκει ερων ορεων Preisendanz | χώραι> μέγα σεμνή<ι> scripsi (μέγα σεμνή iam Lloyd-Jones ap. Jordan [2001] 191 adn. 15), coll. Aesch. Suppl. 141 (et 151) σεμνᾶς μέγα ματρός, Eur. Iph. Taur. 1497, Phoen. 1764 μέγα σεμνή Νίκη; poeta eam χώραν σεμνήν appellat quia est deae σεμνῆς sedes : ἰωρμεγασεμνυ **Π** : ἰωρ μεγα σεμνυ Preisendanz | 'conceivably ... had its origin in χώραι μελαναυγεί vel sim.' Jordan (1988) 258 || **2** 'ηρβ may be a survival from the beginning of Περσεφόνης' Jordan (1988) 258 | βαυῖ] 'perhaps referring to the dog's bark, see PMG IV 1911, XXXV 156 [W(alter) B(urkert)]' Betz | 'the βαυῖ γ' ... is not found in the other witnesses and conceivably owes its origin to the triple Hekate's alleged taste for puppies (compare German wau wau, English bow wow' Jordan (2001) 190 | βαυῖ γ'] 'βαυῖ dreimal zu sprechen?' Preisendanz | φοι>βάντ<ρ>ια Jordan (2001) hapax ('from φοιβαίνω "cleanse") : φοιβάντρα Schmidt (coll. φοιβάναι· λαμπρῖναι Hesych.) : φοιβάνδρα Jordan (1988) : φοβαντια **Π** ('die den Φόβοι begegnet?' Preisendanz | σεμνή dub. Preisendanz qui μεμνη in **Π** legebat : unde μελάνη Schmidt : at σεμνη in **Π** legitur sec. Jordan (2001) | 'φοιβάντρια ("purifier?", "brightener?"), σεμνή could well have come from the end of a hexameter' Jordan (2001) 190 | post σεμνή lac. ind. Jordan (1988), qui hexametros agnovit : fort. legendum <σαῖς (vel ἥς metro minus aptum) τελεταῖς> || **2** τετέ[λ]εσμαι – **3** Δακτύλων Bonner, cf. 'important in this spell are what appear to be liturgical remains from a mystery cult of the Idaean Dactyls' Betz (1986) 298, vid. eund. (1980) 292 adn. 27; Jordan (2001): 'presumably it comes from an initiation into mysteries' | de τετέ[λ]εσμαι vid. et. Bernabé (2003) 23 || **3** καὶ εἰς] κείς legendum esse metro aptius recte admonuit Jordan (1988) | μέγαρον Preisendanz : μαγαρον **Π** | δακτύλον **Π** : secl. Jordan (1988): 'the word as being probably an intrusion from a marginal or interlinear note' et quia metro repugnat : fort. magus versus haud ad litteram laudavit; possis κείς μέγαρον κατέ[βη]ν 'ἵνα Δάκτυλοι οἴκον <ἐχουσιν> vel sim. | cf. infra Clem. Alex. Strom. 1, 15, 73, 1, ubi 'Ephesiarum litterarum' inventio Dactylis Idaeis tribuitur; Δαμναμενεύς est nomen Dactylorum Idaeorum unius (cf. Hes. fr. 282

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

c ασκι κατασκι {κατασκι} ἀασία{ν} ἐνδασία{ν} <τ> ἐν
 ἀμολγῶι [{αἰ}ξ?]
 αἶγα βίαι ἐκ κήπο<ν> ἐλαύνετε. τ[ῶι δ' ὄ]νομα Τέτραγ[ος].
 σοὶ δ' ὄνομα Τρέξ. <- ~ -> ἀνεμῳλιος ἀκτῆ.
 ὄλβιο[s] ὦι κ<α>τὰ δὴ σ[κ]εδαθῆι κατ' ἀμαξιτὸν 'ἰώ'.
 κ[αἰ] φρεσὶν αὐτὸ[s] [vac.?] ἔχηι μακάρων {μακάρων} κατ'
 ἀμαξιτὸν α[ὐ]δάν, 5

hodie in J. Paul Getty Mus. servata, inedita. quam edituri sunt Kotansky et Jordan, noscimus varias lectiones tantum quas praebuit Jordan (2000) 105 [d] II (VI) Lamina plumbea saec. IV a. C. n. Locris Epizephyrii in loco hodie Centrocamere nominato inventa, prim. ed. Costabile, Minima epigraphica et papyrologica 2, 1999, 29ss, de-

sim. fr. a 5 II c cf. et. sim. fr. a 5 II 4 X 146 Hymn. Cer. 177, Parmen. 28 B 1, 44, Pind.

M.-W., Phoron. fr. 2, 3 et adn. ad loc. [de quo vid. et. McCown 139], Strab. 10, 3, 22, Plut. quom. quis suos in virt. sent. 15 p. 85b οἱ μὲν γὰρ ἐκμεμαθηκότες τὰ τῶν Ἰδαίων ὀνόματα Δακτύλων χρώνται πρὸς τοὺς φόβους αὐτοῖς ὡς ἀλεξικάκοις, ἀτρέμα καταλέγοντες ἕκαστον, cf. Hemberg, *Eranos* 50, 1952, 50) II c cf. Faraone, *Talismans and Trojan Horses*, New York-Oxford 1992, 45, qui cft. Philostr. *Vit. Apoll.* 4, 10 γυμνωθέντος οὖν τοῦ βεβληῆσθαι δοκοῦντος ὁ μὲν ἡφάνιστο, κύων δὲ τὸ μὲν εἶδος ὁμοῖος τῷ ἐκ Μολοττῶν, μέγεθος δὲ κατὰ τὸν μέγιστον λέοντα ξυντετριμμένος ὦφθη ὑπὸ τῶν λίθων καὶ παραπτῶν ἀφρόν, ὥσπερ οἱ λυττῶντες II 1 post κατασκι¹ add. <ἄσκι> Guarducci prob. Furley I {κατασκι} ἀασία{ν} ἐνδασία{ν} <τ> Bernabé (2003) 21, qui ἀασία ut adiect. 'que trae consigo la ofuscación o el desastre' (cf. ἀασιφόρος Hesych. Et. Gud. Cyr. et ἀασιφρονία Phot.) et ἐνδασία ut adiect. 'peludo' (cf. ἐνδασυς Diosc. 2, 142) interpretatur : κατασκι αασιαν ενδασιαν Jordan : κατασκια αασιαν ενδασιαν Brixhe-Panayotou : κατασκι αἶσια <λιξ> λασίαν Guarducci I [{αἰ}ξ?] dub. Jordan : [λ]ιξ Brixhe-Panayotou : [{λι}ξ] Guarducci II 2 ἐλαύνετε. τ[ῶι δ' ὄ]νομα Jordan : ἐλαύνετε. [τὸ] οὐνομα Guarducci : ἐλαύνει. τεύ[χ]ω (?) ('avec le sens de "produire" [ici "prononcer"]? cf. hom. τεύχειν βοήν vel simile') ὄ]νομα Brixhe-Panayotou I de verbi q. e. ἐλαύνειν in lam. usu, cf. Kotansky in: Meyer-Mirecki (edd.), *Ancient magic and ritual power*, Leiden-New York-Köln 1995, 256, qui conferunt Lucian. *Pseud.* 16 ἀπειλῶν ἐξελαύνει τὸν δαίμονα I Τέτραγ[ος] Brixhe-Panayotou : Τετραγ lam. : unde dub. Τέτραξ [ύμετερον] Guarducci II 3 οὐνομα Guarducci I post Τρέξ lac. ind. Jordan I ἀνέμωι Διὸς Guarducci II 4 ὦι κ<α>τὰ δὴ σ[κ]εδαθῆι Jordan : κ<α>τὰδεσ[μ]α ἐδαθῆι Guarducci: ωικταδεσ[] ἐδαθῆι Brixhe-Panayotou I κατὰ <ἀμαξιτὸν> Guarducci II 4-5 'ἰώ κ[αἰ] Jordan : ἰώ κ[αἰ] Brixhe-Panayotou : ἦκοι Guarducci : κοι legit Ziebart : hodie litterae oi non iam legibiles II 5 φρεσὶν αὐτὸ[s] coni. D'Alessio : φρεσ<σι>λ{λ}υτος [δ' ὅς] Guarducci : φρεσίλλυτο[s] Brixhe-Panayotou ('hapax ... avec redoublement de λ pour raisons rythmiques') I μακάρων² secl. Guarducci, prob. Jordan I α[ὐ]δάν Brixhe-Panayotou ('en l'absence de traces certaines de dorismes en -α, ... infinitif ...

X. OPERA MAGICA ORPHEO ASCRIPTA

‘Τραξ Τετραξ Τετραγος.’

Δαμναμενεῦ. [vac.] δάμασον δὲ κακῶς [ἀ]έκοντας

ἀνάγκα[ις]

ὅς κέ με σίνηται <τε> καὶ οἱ κακὰ κόλλοβα δῶσι,

ἱερακόπτε[ρον] πελειόπετον χιμ[αί]ρας ἀμί{σ}αντον λεω-

κέρας λ[έ]ωντος ὄνου, λεοδράκοντος γλῶσ<σ>αν γένειον.

οὐ̃ με καταχρίστ[ωι] δηλήσεται, οὐ̃τε ἐπενίκτ[ωι]

10

nuo ed. Jordan, Zeitschr. Pap. Epigr. 130, 2000, 100 [e] || (VII) LAMINA PLUMBEA saec. V a. C. n. Himerae inventa, cuius apographum praebuit Manni Piraino, Himera II. Campagne di scavo 1966-1973, Roma 1976, 697s, prim. ed. Jordan, Zeitschr. Pap. Epigr. 130, 2000, 104ss [f] || (VIII) CLEM. ALEX. Strom. 5, 8, 45, 2 Ἀνδροκύδης (fr. 2

Py. 4, 247, fr. 52 h 11 Sn.-Maehl., Theogn. 1, 599, Theocr. 2, 76 κατ’ ἀμαξιτόν || 7 l 496 ἀλλ’ Ἀχιλεὺ δάμασον | E 164 κακῶς ἀέκοντας || 8 l 112 εἰ δέ κε σίνηαι ||

à valeur injonctive’: α[ὐ]δάν cett. edd. || 6 ‘or τε τραξ τε τράγος?’ Jordan (1992) 194 || 7 Δαμναμενεῦ] est nomen Dactyli Idaei, vid. adn. ad b 3, cf. phylacterium aureum editum a Faraone–Kotansky, Zeitschr. Pap. Epigr. 75, 1988, 258, lin. 26 Δαμναμενεὺς ἰώ, Tab. defix. Antiochiae inventam (de qua vid. adn. ad a 3) 3-4 Δαμναμηνεὺς | ‘the imperative ... δάμασον as well as the adverbial ἀνάγκαι ... provide twin etymological *aitia* of the god’s name ... one who “subdues, tames, or conquers” by constraint’ Kotansky in: Meyer–Mirecki (edd.), Ancient magic and ritual power, Leiden-New York-Köln 1995, 256 et adn. 31, cf. et. Clem. Alex. Strom. 5, 8, 45, 2 (VIII) Δαμναμενεὺς δὲ ὁ ἥλιος ὁ δαμάζων et Faraone-Kotansky ad l. laud. | cum formula Latina *dannabo dannaustra ardannabou* comparavit Huvelin 47ss; cf. Tupet 171 | ἀνάγκα[ις] dub. Brixhe-Panayotou (fort. ‘moyens de contrainte, violence, punitions’) : ἀνάγκαι legit Ziebart, prob. Jordan : ι hodie non iam legibile || 8 <τε> add. Jordan per litt. | καὶ οἱ (potius ὅπερ litt.) κακὰ κόλλοβα (‘or κόλλυβα’) δῶσι (δδοισι **lam.**) Jordan (‘give evil cakes?’) : καὶ οἱ κακὰ κόλλοβά. [.]οισι Brixhe-Panayotou : καὶ οἱ κακὰ πολλὰ βαλοί<τ>ς Guarducci | ‘κόλλοβά n’est sans doute que le neutre pluriel de κολοβός (avec allongement rythmique) ... ici sens actif “mutillant”?’ Brixhe-Panayotou || 9 ‘extra metrum, materia magica?’ Jordan | ἱερακόπτε[ρον] (hapax) Guarducci : an ἱερακόπτε[ρυξ] Jordan? | πελειόπετον hapax | ἀμί{σ}αντον Lloyd-Jones ap. Jordan | λεωκέρας (hapax) Jordan : λεώκερας Guarducci : fort. λεῖκκοκέρας Jordan | λεοδράκοντος hapax | γλῶσ<σ>αν scripsi : γλῶσαν Jordan : γλῶσαν, Brixhe-Panayotou : γλοσα **lam.** : unde γλῶσα Guarducci || 10 οὐ̃ Maas : οὐ̃ Wunsch : ὁ<σ> ed. pr., Eitrem : ο **lam.** | καταχρίστ[ωι] Jordan : κατάχριστ[ον] cett. edd.; vox medica, cf. Hipp. Mul. aff. 88, Gal. Comp. medic. 12, 480, 6 Kühn, al. | δηλήσεται (vel δηλήσμιτο {ι}) Eitrem | ἐπενίκτ[ωι] (hapax) Maas : επηνικτ[**lam.** : ἐπ’ ἀνίκτωι Guarducci | sic Anglice vertit Jordan: ‘will not harm me with an unguent, nor with an

οὔτε πατῶι [οὔ]τ' ἐπαγωγῇι, σ[ιν]τορ ἀπάντων. {α}

- d** ἄσκι κατασκι {αασσι} ἄασ{σ}ία ἐνδασί[α πρὸς?] δὲ ἀμολγὸν
 {[αῖ]ξ}
 αἶγα βίαι ἐκ κ[ή]που ἐλαύνετε. τῶι δ' ὄνομα Τετραγος·
 ὙΔ[^{ε11}] τετροαναρ ἄγετε Τραγ[~ - ἀνε]μῳλιος ἀκτῇ.
 [h]υδάτων ιθ[] ὀλβιο[ς] ὦι κ[α]τὰ δε σκεδαθ[ῃ] κατ'
 ἀμα]ξιτὸν 'ἰώ'.
 βριθομένη [h]έπεται ΘΕΑΙΣΡΕΓΙΘΟΥΣΑ φαειναῖς 5
e [εοστηφεσ]
 ασκι κ[α]ταςκι { } υσσκι} ἀ<α>σία{ν} ἐνδασία τ' ἐν
 ἀμολγῶι.]
 ~~~~]ν ἐ<κ> κάπο<ν> <ἐ>λα[ύνετε. τῶι δ'] ὄνυ[μα Τ]ετρακο<ς>
 ΑΟΣ σοῖ δ' ὄνυμ[α Τρεχ ~~~~ ἀνεμῳλιος] ἀκτῇ.
 ὀλβιος [ὦι κατὰ δὴ σκεδαθῇι] κ[ατ' ἀμαξι]τόν 'Αῖ'. 5
 ΟΑ καὶ φρασὶν [αὐτὸς ἔχῃ μακάρων κατ' ἀμαξιτὸν αὐ]δάν,

Hölk, de acusm. sive symb. Pyth. p. 47, Thesleff p. 170, cf. et. Diels, Vorsokr. I 465, 24; Burkert, Lore and Science 167; Le Boulluec ad loc., Gordon in: Flint et al. (edd.), Witchcraft and Magic in Europe. Ancient Greece and Rome, London 1999, 239) γοῦν ὁ Πυθαγορικὸς τὰ Ἐφέσια καλούμενα γράμματα ἐν πολλοῖς δὴ πολυθρύλητα ὄντα

11 Anth. Pal. 6, 45, 2 σίντορα θειλοπέδων, cf. Tab. Def. in Rh. Mus. 55, 1900, 85 || d-f cf. c ||

offering' et add. '(to the dead: see LSJ s.v. ἐπιφέρω I.2)' || 11 οὔτε πατῶι Jordan : οὔτε πάτωι Guarducci : Maas | [οὔ]τ' ἐπατρωγῇ quod dub. corr. [οὔ]τε ποτῶι ἐπαγωγῇ quamquam animadvertit 'meter defective' Jordan : (φυγετή?)· ἐπάγω Γῇ Guarducci : [οὔ]τε πάτω. Γῇ Brixhe-Panayotou | σ[ιν]τορ ἀπάντων. {α} Jordan (vel σ[ιν]τορα πάντων. {α} quae scripsit Guarducci) || d 1 sic versus invenitur in Jordan (2001) 105 : at cf. Jordan (2001) 190 ubi versus sic laudatus est: 'όσσα κατὰ σκιερῶν ὀρέων μελανυγεί χώρωι | αασσι del. Bernabé (2003) 21 | ἄασ{σ}ία Bernabé : αασια lam. | ἐνδασία[πρὸς?] Bernabé : ενδασια[ν πρὸς?] Jordan (at πρὸς contra metrum), ut videtur πρὸς δὲ ἀμολγὸν e τ' ἐν ἀμολγῶι mutatum, vid. ad c 1 || 2-4 omnia suppl. Jordan || 2 τοι lam. : an τοι? || 3 ἀκτέ lam. || e scriba litteris o pro ω et e pro η utitur: nostro more textum praebeo || 1 [εοστηφεσ] Jordan :]-ΔΣΓΗ-ΦΕΣ[Costabile || 2 { } υσσκι} del. Bernabé (2003) 21 | ἀ<α>σία{ν} ἐνδασία τ' Bernabé : ασιαν ενδασιαν lam. | ἐ[ν ἀμολγῶι Costabile, prob. Jordan || 3 ~~~~]ν ἐ<κ> κάπο<ν> <ἐ>λα[ύνετε. τῶι (an τοι? vid. d 2 | δ') rest. Jordan :]νειαπολλ[lam. :]ΝΕΙΑ πόδα[ς Costabile | ὄνυ[μα Τ]ετρακο<ς> Jordan : τ]ετρακο iam Costabile || 4 omnia suppl. Jordan || 5 omnia suppl. Jordan |]τόν Jordan in app. crit. :]δομ lam. |

X. OPERA MAGICA ORPHEO ASCRIPTA

‘Τραχ Τετρ[αχ Τετραγος’
 Δαμναμεν]ε[ν,] δάμασον δὲ κακῶς ἀέ[κοντας ἀνάγκαι
 ὅς κέ με] σίνηται <τε> καὶ ᾧ κακ[ὰ κόλλοβα δῶσι,
 φράδμω]ν ὅς τε Διὸς μνάσαιτο {ν} ἐκάτ[οιο τε Φοίβο]ν 10
 ~ ~ ~ ~ ~]ας δὲ ἀρχ[- ~ ~ ~ ~ ~]βιος
 οὗ κα δαλήσαιτο οὐδ’ α[ἰ πολυφάρμακος ἔλθοι]
 ]ΟΣΝΥ[ ]ΑΣΤΕ. ΕΑΝΘΕΒΑΜΒΛΛΕ[

f recto ασκι κ[ατ]ασ{ι}κι^{vac. max. 5}υσ[κ]ι ασα ε<ν>δα[^{c2}]Ο

συμβόλων ἔχειν φησὶ τάξιν, σημαίνειν δὲ Ἄσκιον μὲν τὸ σκότος, μὴ γὰρ ἔχειν τοῦτο σκιάν· φῶς δὲ Κατάσκιον, ἐπεὶ καταυγάζει τὴν σκιάν· Λίξ τέ ἐστιν ἡ γῆ κατὰ ἀρχαίαν ἐπωνυμίαν καὶ Τετράξ ὁ ἐνιαυτὸς διὰ τὰς ὥρας, Δαμναμενεὺς δὲ ὁ ἥλιος ὁ δαμάζων, τὰ Αἰσιά τε ἡ ἀληθὴς φωνή, σημαίνει δ’ ἅρα τὸ σύμβολον ὡς κεκόσμηται τὰ θεία, οἷον σκότος πρὸς φῶς καὶ ἥλιος πρὸς ἐνιαυτὸν καὶ γῆ πρὸς παντοίαν φύσεως γένεσιν || (IX) HESYCH. s. v. Ἐφέσια γράμματα· ἦν μὲν πάλαι <ς>, ὕστερον δὲ προσέθεσάν τινες ἀπατεῶνες καὶ ἄλλα. φασὶ δὲ τῶν πρώτων τὰ ὀνόματα τάδε· [g] δηλοῖ δὲ τὸ μὲν ασκι (ἄσκιον Latte) σκότος, τὸ δὲ κατασκι (κατάσκιον Latte) φῶς, τὸ δὲ λιξ <γῆ, τετράξ δὲ ἐνιαυτός (add. Latte e Clemente), δαμναμενεὺς δὲ ἥλιος, αἰσιον δὲ ἀληθές. ταῦτα οὖν ἱερά ἐστι καὶ ἅγια || (X) GEMMA inscripta ap. collectionem Southesk (de qua cf. Carnegie, Catalogue of the collection of the antique gems, London 1908, 141s; Bonner, Studies in magical amulets, Ann Arbor-London 1950, 5 adn. 14; Preisendanz, Ἐφέσια γράμματα, Reall. Ant. Christ., Stuttgart, V, 1961, 520) [g] || (XI) LAMELLA argentea saec. I a. C. n. – I p. C. n. Romae inventa hodie in Perkins Library (Duke University) servata, inedita, cuius prima linea laudata est a Jordan, Zeitschr. Pap. Epigr. 136, 2001, 190 *hasce cata scleron oriva meam melumele corde*

6-10 omnia suppl. Jordan || 7 Τραχ] cf. Jordan 101, qui dubitat utrum χ indicet ‘a different pronuntiation ... itself ... intentionally mysterious’ an ‘the “spelling” of Ξ’ quod ‘may ... reflect an alphabet that was used some time before the texts at Phalasarna etc. ... and it may have its implication for the date of the composition of the verses’ || 10 φράδμω]ν (an ἰδμω]ν?) Jordan per litt. | μνάσαιτο] i. e. μνάσαιθ’ : ‘μνάσαιτο {ν} assumes that a scribe interpreted the text as μνάσαι τῷ and converted the genitive from the singular to the plural, from a model written in scriptio plena. Otherwise the scribe would have seen μνάσαιθ’ Jordan per litt. | τε Φοίβο]ν Jordan per litt. || 11 ‘the]βιος ... is ... awkward, metrically’ Jordan || 12 suppl. Jordan | πολυφάρμακος ἔλθοι] Jordan per litt. || 13 .+εαν Θεβ(αίαν) λαμβάνει[Costabile ||

ἀμολ[γῶι vac.²]

ΟΣΔ[¹⁻²]ΠΑ ἐκ< κά[π]ο<υ> ἐλαψ[νετε.] τοῖ δ' ὄνο<μ>α
 Τετρα[γος,]
 ἀνεμῶλιος> ἀκτά.
 Ο[?]Ο. ὀλ<β>ιος ᾧ κατὰ verso δὴ σκε<δ>αθῆ<ι> κα[τ']
 ΑΜΟΔΑ[
 ]ρρνει[^{c 2}]φο [   ]κεφασ[¹⁻²]
 5

g   ᾿Ασκι, Κατάσκι, Αἰξ, Τετράξ, Δαμναμενεύς, Αἶσια

f scribe o pro ου, ω utitur, nostro more textum praebeo | omnia suppl. Jordan II 2 ἐνλυ[
 tab. I τε[φ]ρα[tab. II 3 αλιεμοαιοακτ/α tab. II 4 ολιοα tab. I σακτα tab. II 5 'f 5 are
 written upside down to the rest of the text on that side' Jordan per litt. II g de Ephesia-
 carum litterarum origine et significatione cf. Anaxil. fr. 18 K.-A. ἐν σκυταρίοις ῥαπ-
 τοῖσι φορῶν / Ἐφεσῆια γράμματα καλά, Menandr. fr. 274 K.-A. Ἐφέσια τοῖς γα-
 μοῦσιν οὕτως περιπατεῖ / λέγων ἀλεξιφάρμακα (cf. Phot. Lex. s. v. Ἐφέσια
 γράμματα [II 227 Theodoridis]· καὶ Ἐφέσια ἀλεξιφάρμακα· ὀνόματα ἅπτα καὶ
 φωναὶ ἀντιπάθειαν τινὰ φυσικὴν ἔχουσai), Plut. Qu aest. conv. 7, 5, 4, p. 706d
 ὥσπερ γὰρ οἱ μάγοι τοὺς δαιμονιζομένους κελεύουσι τὰ Ἐφέσια γράμματα πρὸς
 αὐτοὺς καταλέγειν καὶ ὀνομάζειν, Clem. Alex. Strom. 1, 15, 73, 1 τινὲς δὲ
 μυθικώτερον τῶν Ἰδαίων καλουμένων δακτύλων σοφοὺς τινὰς πρώτους γενέσθαι
 λέγουσιν, εἰς οὓς ἢ τε τῶν Ἐφεσίων λεγομένων γραμμάτων καὶ ἡ τῶν κατὰ
 μουσικὴν εὗρεσις ῥυθμῶν ἀναφέρεται, Diogen. 4, 78 (Paroem. Gr. I 244, 5), Apo-
 stol. 8, 17 (Paroem. Gr. II 429, 15) Ἐφέσια γράμματα· ἐπιωδαὶ τινες ἦσαν, ἅπερ
 οἱ φωνοῦντες ἐνίκων ἐν παντί, Ael. Dion. ε 79 Apostol. 11, 29 (Paroem. Gr. II 523,
 1), Phot. Lex. II 226 Theodoridis, Suda II 483, 16 Adler, Et. M. 402, 22 μετὰ γραμ-
 μάτων Ἐφεσίων παλαίει· ἐπὶ τῶν ἐπιωδαῖς ἰσχυόντων. ταῦτα δὲ ἦσαν (μετὰ –
 ἦσαν om. Et. M. : Ἐφέσια γράμματα· Ael. Dion., Phot., Suda, Eust., qui add. ἐπὶ
 τῶν ἀσαφῇ τινὰ λαλούντων καὶ δυσπαρακολούθητα) ἐπιωδαὶ τινες δυσπαρακο-
 λούθητοι (ἐπιωδαὶ γάρ τινές, φασιν, ἐκεῖνα ἦσαν Eust.) ἃς καὶ Κροῖσος (Κροῖσον
 Phot. Suda) ἐπὶ τῆς πυρᾶς εἰπὼν ὠφελήθη (εἰπεῖν Apostol. [εἶπεν Z] Phot. Suda
 Et. M.) καὶ ἐν Ὀλυμπίαι (Ὀλυμπίοις Apostol. : δέ φασι add. Eust.) Μιλήσιου
 (τινὸς add. Eust.) καὶ Ἐφεσίου παλαιόντων τὸν Μιλήσιον μὴ δύνασθαι παλαίειν
 διὰ τὸ τὸν ἕτερον περὶ (παρὰ Apostol. Suda cod. praeter AF) τῷ ἀστραγάλῳ (τὸν
 ἀστράγαλον Et. M.) ἔχειν τὰ Ἐφέσια γράμματα. φανεροῦ δὲ τούτου (τούτου om.
 Apostol. Suda) γενομένου (ὧν γνωσθέντων Eust.) καὶ λυθέντων αὐτῶν (αὐτ. om.
 Eust. : αὐτῷ Suda) τριακοντάκις (τριάκοντα Apostol. Phot. Suda [τρίς Kuster ;
 τρίς ἄκοντα Papabasil.] Et. M.) τὸ (om. Apostol.) ἐξῆς (ἐφεξῆς Eust.) πεσεῖν τὸν
 Ἐφέσιον, vid. quae add. Et. M.: ἡ ἀπὸ ἐφεσίων τινῶν οὐσῶν ἐπαιδῶν δυσπαρακο-
 λουθήτων, ὡς προεῖρηται· ὅθεν καὶ ἐφέσια λέγονται (cf. Phot. Lex. s. v. Ἐφέσια
 [II 227 Theodoridis] δυσπαρακολούθητα, ὡς Ἐφεσίων τινῶν οὐσῶν ἐπαιδῶν δυσ-

X. OPERA MAGICA ORPHEO ASCRIPTA

παρακολουθήτων, ὡς προείρηται) et quod add. Eust. in Od. 1864, 19: Πανσανίας δέ φησιν ἐν τῷ κατ' αὐτὸν ῥητορικῶι λεξικῶι (ε 85 p. 183 Erbse) καὶ ὅτι φωναὶ ἦσαν τὰ Ἐφέσια γράμματα, φυσικὸν ἐμπεριέχουσα· (add. Erbse) νοῦν ἀλεξι-κακον, ἃς καὶ Κροῖσον ἐπὶ πυρᾶς φησὶ καὶ αὐτὸς εἰπεῖν (pro φησι – εἰπεῖν : εἶπεν Erbse), {καὶ} (del. Erbse) ὅτι ἀσαφῶς <δὲ> (add. Erbse) καὶ αἰνιγματωδῶς δοκεῖ ἐπὶ ποδῶν καὶ ζώνης καὶ στεφάνης ἐπιγεγράφθαι τῆς Ἀρτέμιδος τὰ τοιαῦτα γράμματα (de quo cf. McCown 129 adn. 8). ... καὶ παροιμία τὸ 'Ἐφέσια γράμματα' ἐπὶ τῶν ἀσαφῇ τινα λαλούντων καὶ δυσπαρακολούθητα || de Ephesiis litteris disseruerunt Wyttenbach, adn. ad Plut. quom. quis suos in virt. sent. 85b; Wessely, Jahresber. Josephs-Gymn. Wien 1886; Heim, Incantamenta magica Graeca et Latina, Leipzig 1893, 46ss; Ziebarth, Nachr. d. Ges. d. Wiss. z. Gött., 1899, 129ss; Wünsch, Rh. Mus. 55, 1900, 78ss; Roscher, Philol. 60, 1901, 88ss; Huvelin, Ann. Intern. Hist. Congr. Paris 1901, 47ss; Audollent, Defixionum tabellae, Paris 1904, LXIX; Kuhnert, Ἐφέσια γράμματα, RE V 2 (1905) 2771ss; Schultz, Philol. 68, 1909, 217ss; Siebourg, Arch. Religionswiss. 18, 1915, 594; Deissmann, Festschr. Baudissin, Giessen 1918, 121ss; Geigen-müller, Neue Jahrb. 24, 1921, 260; Hopfner, Griechisch-ägyptischer Offenbarungszauber, 1921, I, 192s; Picard, Éphèse et Claros, Paris 1922, 131, 434; Bonner, Studies in magical amulets, Ann Arbor-London 1950, 5; Preisendanz, Ἐφέσια γράμματα, Reall. Ant. Christ., Stuttgart 1961, V, col. 515ss; Tupet, La magie dans la poésie latine, Paris 1976, I, 171; Betz, Hist. Rel. 19, 1980, 291s; Luck, Arcana mundi, Baltimore-London 1985, 171; Teodorsson, A commentary on Plutarch's Table Talks, Göteborg 1989, ad loc., III 84; Kotansky in: Faraone–Obbink (edd.), Magika Hiera, New York – Oxford 1991, 110ss; Faraone, Talismans and Trojan Horses, New York – Oxford 1992, 45; Gager, Curse tablets and binding spells from the Ancient World, New York – Oxford 1992, 5s; Kotansky in: Meyer – Mirecki (edd.), Ancient magic and ritual power, Leiden – New York – Köln 1995, 256; Versnel in: Schabert – Brague (edd.), Die Macht des Wortes, Eranos N. F. 4, 1996, 233ss; Ogden in: Flint et al. (edd.), Witchcraft and Magic in Europe. Ancient Greece and Rome, London 1999, 46ss; Bernabé (2003) 5ss | de magis Ephesiis cf. Xenoph. Ephes. 1, 5, 6 εἰς τέλος εἰσάγουσι παρὰ τὴν Ἀνθίαν μάντις καὶ ἱερέας, ὡς εὐρήσοντας λύσιν τοῦ δεινοῦ. οἱ δὲ ἐλθόντες ἔθνον τε ἱερεῖα καὶ ποικίλα ἐπέσπενδον καὶ ἐπέλεγον φωνὰς βαρβαρικός, ἐξιλάσκεσθαι τινα λέγοντες δαίμονας, καὶ προσεποιοῦν ὡς εἶη τὸ δεινὸν ἐκ τῶν ὑποχθονίων θεῶν, Act. Apost. 19, 18s πολλοὶ τε τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο ἐξομολογούμενοι καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν. ἱκανοὶ δὲ τῶν τὰ περίεργα πραξάντων συνενέγκαντες τὰς βίβλους κατέκαιον ἐνώπιον πάντων, Picard, Éphèse et Claros, Paris 1922, 131, cf. 434 'les Ἐφέσια γράμματα, gravés sur l'idole d'Artémis, semblent le souvenir lointain des hiéroglyphes hittites (i. e. louvites) inscrits sur les images divines', cf. Le Boulluec ad Clem. Alex. Strom. 5, 8, 45 | at nominis origo alia esse potest: vel Ἐφέσια, cf. Et. M. supra laud. (quod veri similis mihi videtur, cf. Bernabé [2003] 23), vel Babylon. epêsu 'fascinare', cf. Ogden 47 || 1 ἄσκιον, κατὰσκιον Clem. Alex., quod in Hesych. quoque restituere vult Latte : ἄσκι κατασκι gemma | de κατασκι cf. Bernabé (2003) 17 | λίξ Clem., quod in Hesych. corr. Latte e Clemente : Αἰξ (quod habent Hesych. cod. gemma) def. Bernabé (2003) 18s | τετροξ gemma | Τετράξ] cf. Bernabé (2003) 18s | Δαμναμενεύς] cf. Bernabé (2003) 19s | αἰσιον Hesych. | Αἰσια ex ἀασία fac-

830a F

κύων, δράκαινα, στέμμα, κλείς, κηρύκιον,
τῆς Ταρταρούχου χάλκεον τὸ σάνδαλον,

830a (I) LAMINA PLUMBEA fort. Oxyrhynchi inventa hodie Coloniae servata (TKöln inv. 1), saec. II-III p. C. n., prim. ed. Wortmann, Bonner Jahrb. 168, 1968, 57ss; denuo ed. Jordan, Zeitschr. Pap. Epigr. 72, 1988, 245ss, cf. et. Wortmann, Zeitschr. Pap. Epigr. 2, 1968, 155ss; Fauth, Grazer Beiträge 12-13, 1985-1986, 201ss; Jordan, Greek Rom. Byz. Stud. 26, 1985, 189 n. 155; SEG 38, 1988, n. 1837 (p. 524); Daniel-Maltomini, Supplementum Magicum I n. 49, p. 193ss; lin. 57-61 κελεύω σ[ε]

830a 1-2 P. Mag. IV 2293ss (I 142 Preisendanz-Henrichs) τοῦτο γάρ σου σύμβολον, τὸ σάνδαλον σου ἔκριψα καὶ κλεῖδα κρατῶ, ἤνοιξα ταρταρούχου κλεῖθρα, cf. 2237 πρὸς Σελήνην. λόγος· “χαῖρε, ἱερὸν φῶς, ταρταρούχε” κτλ, vid. et. 2289, 2321 || **2** Evang. Barthol. 4, 25 ἄγγελος ταρταρούχος, cf. 4, 12 al. -οις -οις, Hippol.

tum, sec. Bernabé (2003) 20 (cf. ad c 1) | cf. et. Testamentum Salomonis 7, 4 (p. 29, 7 McCown) ἐγὼ καλοῦμαι Λίξ Τέτραξ | hexametrum Αἴσια, Δαμναμενεύς, Τέτραξ, Λίξ, Ἄσκι, Καρτάσκι tempt. Roscher 89 : contradixit McCown 129 adn. 7; 132 adn. 23; vid. litterarum nugas ap. Schultz 219ss | frustra Stickel, De ephesiis litteris linguae Semitarum vindicandas commentatio, Jena 1860, tempt. Ephesias litteras ut epigramma Semitica lingua scriptum legere

830a cf. Io. Lyd. De mens. 3, 13 (55, 7 Wünsch) τρίμορφος μὲν γὰρ ἡ τῆς Ἑκάτης, ἥτοι τῆς Σελήνης, δύναμις· ὃ γὰρ Ἀπόλλων ἐν ἡλίῳ, τοῦτο Ἑκάτη ἐν σελήνῃ, vid. et. Dieterich, De hymnis orphicis capitula quinque, Marburg 1891, 42ss (= Kl. Schriften, Leipzig-Berlin 1911, 101ss), qui hymnum ‘e more Orphico conscriptum’ esse putat; eund., Abraxas, Leipzig 1891, 35 | in Lam. (I) et P. Mag. (II) iuxta posita sunt fr. 830 et 830a, qua de causa et. fr. 830a Orphicum putat Jordan per litt., qui praeterea me admonuit de parvo sandalio aureo in sepulchro II Pellae invento (de quo cf. Chrysostomou, Ἀρχ. Μακ. Θρ. 6, 1992, 137ss) | de re cf. et. Lucian. Philops. 27 ἡ δὲ οὐκ εἶα βοᾶν, ἀλλ’ ἡτιτᾶτό με ὅτι τὰ ἄλλα πάντα χαρισάμενος αὐτῇ θάτερον τοῖν σανδάλῳ χρυσοῖν ὄντοιν οὐ κατακαύσαιμι, εἶναι δὲ αὐτὸ ἔφασκεν ὑπὸ τῇ κιβωτῷ παραπεσόν. καὶ διὰ τοῦτο ἡμεῖς οὐχ εὐρόντες θάτερον μόνον ἐκάσαμεν. ἔτι δὲ ἡμῶν διαλεγόμενων κατάρατόν τι κυνίδιον ὑπὸ τῇ κλίνῃ ὃν Μελιταῖον ὑλάκτησεν, ἡ δὲ ἠφανίσθη πρὸς τὴν ὑλακὴν. τὸ μέντοι σανδάλιον εὐρέθη ὑπὸ τῇ κιβωτῷ καὶ κατεκαύθη ὕστερον, cf. et. Tab. defix. Antiochiae inventa saec. V-VI p. C. n. (ed. Hollmann, Zeitschr. Pap. Epigr. 145, 2003, 67ss) 30 λυσιπέδιλε (prob. de Hecate) et Hollmann, comm. ad loc. 75s | iambos agnovit Jordan, qui ante v. 1 παρθένος (Jordan [2001] : παρθένη ||) trimetri finem fuisse putavit || **1** κύων, δράκαινα desunt in lam. (I) | στέμ]μα κλ[ίς, κη]ρύκ[ιο]ν lam. I sec. Jordan || **2** καὶ Ταρταρούχου Marcell. | τῆς Ταρταρούχου] i. e. Ἑκάτης sec. Dieterich; cf. Audollent, Def. Tab. 242, 38ss ἐξορκίζω σε κατὰ τὴν γῆν· ὄνομα Ἑκάτης τριμόρφου ... χρυσοσάνδαλι | ‘Tartarouchos und Demeter sind also nicht

X. OPERA MAGICA ORPHEO ASCRIPTA

τῆς Δε[^{c6}]ρου χρύσειον τὸ σάνδαλον·
 ἰδῶν μὲν ἔφυγον τ[ὴν σιδη]ροσάνδαλον,
 ἔβην δ' {ε} ἐπ' ἵχνησι χρυσοσανδαλοῦ Κόρη[ς· 5

(Jordan : σ[οι Wortmann] [1-6] || (II) P. MAG. LXX 9ss (II 202 Preisendanz-Henrichs), cf. Schmidt, Gött. Gel. Anz. 199, 1937, 149s; Dieterich, Abraxas, Leipzig 1891, 35; Betz, Hist. of Rel. 19, 1980, 287ss; eund., The Greek Magical Papyri in Translation, Chicago 1986, 297s; Jordan, Zeitschr. Pap. Epigr. 72, 1988, 255s, denuo ed. id., Zeitschr. Pap. Epigr. 136, 2001, 186ss; plura invenies in fr. 712 et 830 III Ἐρεσχιγὰλ < > (lat. stat. Jordan [2001]) παρθένος (Jordan [2001] : παρθένε Π) [1-3] καὶ παραιτήσηι> (παραιτίσι Π) ἄσκει κατασκεῖ κτλ || (III) P. MAG. IV 2333s (I 144 Preisendanz-Henrichs = Hymn. Mag. 17, 90s) εἶτα κἀγὼ σοι σημεῖον ἐρῶ (ερῶ Π : αἶρω Wessely : ante σημεῖον transp. Dieterich): χάλκεον τὸ σάνδαλον τῆς Ταρταρούχου, στέμμα, κλείς, κηρύκιον (cf. 1-2) || (IV) MARCELL. EMPIR. De medicam. 15, 89 (118, 25 Niedermann) remedium valde certum et utile faucium doloribus sic. scribes in charta haec: εἶδον (Cornarius : ΕΙ·Α·ΟΝ cod.) τρίμετρον (scripsi : <σε> τριμερῇ Dieterich : τριμόρφου Heim, Incant. mag. 501; 549 : TPIMEPY cod.): χρύσειον τὸ σάνδαλον (XPOICEONTOANA·AON cod. : corr. Dieterich) (cf. 3) [2] [7] || (V) EUSEB. Praep. Ev. 3, 11, 32 (= Porphy. fr. 359 F Smith) Ἐκάτη δὲ ἡ σελήνη πάλιν, τῆς περὶ αὐτὴν μετασχηματίσεως καὶ (om. B) κατὰ τοὺς σχηματισμοὺς δυνάμεως· διὸ τρίμορφος ἡ δύναμις, τῆς μὲν νομηνίας φέρουσα τὴν λευχέμονα καὶ χρυσοσάνδαλον καὶ τὰς λαμπάδας ἡμμένας· ὁ δὲ κάλαθος, ὃν ἐπὶ τοῖς μετεώροις φέρει, τῆς τῶν καρπῶν κατεργασίας, οὗς ἀνατρέφει κατὰ τὴν τοῦ φωτὸς παραύξησιν· τῆς δ' αὖ πανσελήνου ἡ χαλκοσάνδαλος σύμβολον

Ref. 10, 34, 2 -ων -ων) || 5 Nonn. Dion. 42, 54 ἐπ' ἵχνησιν | Eur. Or. 1468 χρυσο-

als Gegensätze, sondern als zwei Aspekte einer Göttin zu verstehen' Wortmann (1968) 157 | χάλκεον **lam.** | χάλκεον τὸ σάνδαλον **om.** P. Mag. LXX : ΧΑΛΚΕCΙΝΤΟΥCΑ-ΝΑΔΟΝΤΕC Marcell. cod. (corr. Dieterich) || 3 τῆς .ρου **om.** P. Mag. LXX | Δε[^{c6}]ρου ('ε[or η[,]π or]τ') Jordan : δε[^{c6}]που Daniel-Maltomini ('we exclude]πρου, but consider]τρου possible') || 4 ἰδῶν μὲν Jordan : ἰδῶν δε εγω **lam.** : ἴδῶν δὲ ἐγὼ Daniel-Maltomini ('metrum claudicat') | τ[ὴν suppl. Jordan : τ[ὸ Wortmann | σιδη]ροσάνδαλον (hapax) suppl. Wortmann || 5 δ' {ε} ἐπ' ἵχνησι Jordan : δε επ ιχνοις **lam.** ('second ι corr. from ο' Jordan) | χρυσοσανδαλοῦ corr. Wortmann (hic tantum et ap. Porphy. (V) || 5-6 Κόρη[ς· ('η[or ε['] / σῶσόν] με suppl. Jordan ||

ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

σῶσόν] με, σωσικόσμε, Δήμητρος κόρη,
σῶσόν με, σεμνή, νερτέρων ὑπερτάτη.

de Erotylo (frr. 831- 834)

Erotylus Orphicorum auctor (ut videtur magicarum formularum libri) laudatur in fr. 831 | incertum est utrum Ἐρωτύλλε (fr. 832) nomen commune an proprium (quod mihi quidem veri simile videtur) sit; similia dici possunt de voce ηρυτυλος (fr. 833) et Ἐρωτύλῳ (fr. 834) | de re et de Erotylo cf. Berthelot, *Alchim.* I, introd. 17 ('le nom [sc. d'Érotyl] a été d'ailleurs méconnu et pris pour celui d'un instrument chimique'); Kern, *Erotylos*, *RE Suppl.* IV (1924) 386; Maltomini, *Stud. Class. Or.* 29, 1979, 76s; Betz, *The Greek Magical Papyri in Translation*, Chicago 1986, 334; Merkelbach-Totti, *Abrasax*, 1990, p. 218 ('vielleicht hat ein orphischer Dichter einen kleinen Eros ... in Versen sprechen lassen?'); Daniel-Maltomini ad loc. p. 243 ('the series of terms 25-43 might be quoted from a work of Erotylos [the same Orphika?]); aliter Mertens ad loc. p. 171s ('Érôtylos est ici [Zos., cf. fr. 834] le nom de l'étoile avec laquelle ... le mercure est mis en relation'); cf. et. Jordan per litt. : 'in fr. 831 the string of vowels and the word βρακιω show that whoever composed the charm did so rather late, probably after II p. C. n. at earliest. In fr. 833 Hebrew μερμεριουθ [in papyri initio hic non edito] allows the same conclusion. It should be stated that not only is all our evidence for Erotylus late, but it shows that Erotylus, if he ever existed, was not much earlier than the evidence'

σάνδαλον (v. lect. -σάμβαλον) ἔχνος | Iph. Aul. 1042 χρυσεοδάνδαλον ἔχνος || 6 Eur. Hel. 900, Orest. 384, Iph. Taur. 1084; 1399, P. Gurob (fr. 578) | 5 σῶσόν με | Anth. Pal. 1, 94, 6 σωσικόσμοιο, cf. Phot. fr. Epist. Coloss. in caten. 631, 19 σωσικόσμων παθῶν | Eur. Phaet. 268 (p. 262 Jouan-Van Looy) Δήμητρος κόρη | Orph. fr. 492, 1 Κόρρα<ι> – Δήμητρος || 7 Aesch. Choeph. 405 νερτέρων τυραννίδες | Eur. Or. 964 νερτέρων Περσέφασσα ... θεά | Aesch. Pers. 155 Περσίδων ὑπερτάτη

6-7 'in my view, lines 6 and 7 probably belong to variant traditions of the same line' Jordan per litt. || 7 σῶσόν με, σεμνή, νερτέρων ὑπερτάτη Cornarius : COYNME ... NEPTEPONYTEPBATE cod.

X. OPERA MAGICA ORPHEO ASCRIPTA

831 F

P. MAG. XIII 947 (II 128 Preisendanz-Henrichs), perg. fr. 829 Ἐρώτυλος ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς· ὑψηαὶ αὐαὶ ὑψηαὶ ὑψηαὶ ἐρεπε, εὐα ναρβαρνεῖζαγεγῶ ηχραῆμ καφναμίας ψιφρι ψαιαρορκιφκα βρακιω βολβαλοχ· σιαλασι· μαρο-
μαλα μαρμισαὶ βιραιθαθι· ὦο·

832 F

P. MAG. VII 479 (II 22 Preisendanz-Henrichs) Ἐρως, Ἐρωτύλλε πασσαλεον ητ', ἀπόστειλόν μοι τὸν ἴδιον ἄγγελον· τῇ νυκτὶ ταύτῃ δηλοῦντά μοι περὶ τοῦ τίνος πράγματος. τοῦτο· γὰρ ἐποίησα κατ' ἐπιταγὴν Πανχουχι· θασ-
σου· ἀφ' οὗ ἐπιτασσόμενος ποιήσεις, ὅτι ἐξορκίζω σε κατὰ τῶν τεσσάρων
5 κλιμάτων τοῦ κόσμου· Ἀψαγαήλ· χαχου· μειουτ· μερμεριουτ· καὶ κατὰ τοῦ ἐπάνω τῶν τεσσάρων κλιμάτων τοῦ κόσμου· κιχ· μερμεριουθ·

(κοινόν.) ἐπίθυμα τοῦτο· λαβὼν ῥύπου ἀπὸ σανδαλίου σου καὶ ῥητίνης καὶ κόπρου περιστερᾶς λευκῆς ἴσα ἰσὼν ἐπίθου πρὸς τὴν ἄρκτον λέγων.

φυλακτήριον τούτου· γράψον τὰ ὀνόματα ταῦτα εἰς πέταλον κασσιτερι-
10 νόν· Ἀχαχαήλ· χαχου· μαρμαριουτι· καὶ φόρει περὶ τὸν τράχηλον. μετ-
επικαλέσας εἰσελθε παρὰ σεαυτῶι, κοῖμισον τὸν λύχνον καὶ κοιμῶ ἐπὶ ψιάθκου κλίνῃ καὶ νηῇ

831 cf. Betz, *The Greek Magical Papyri in Translation*, Chicago 1986, 193; Calvo-Sánchez Romero, *Textos de magia en papiros griegos*, Madrid 1987, 307 ll 2 ἔρεβε Dieterich ll 3 'the vox magica ψαιαρορκιφκα suggests a distortion of Ὀρφικά' Jordan per litt., vid. paulo ante P. Mag. XIII 933 (II 127 Preisendanz-Henrichs, fr. 829) ὡς ὁ θεολόγος Ὀρφεὺς παρέδωκεν

832 cf. Betz, *The Greek Magical Papyri in Translation*, Chicago 1986, 131; Calvo-Sánchez Romero, *Textos de magia en papiros griegos*, Madrid 1987, 219 ll 1 fort. Ἐρωτύλε 'Theokr. Einfl. verm. Eitr[em]' Preisendanz ll 2 ἄγγελον suppl. Preisendanz ll 3 πράγματος. τοῦτο· Eitrem : πρ(άγματος) προς του ll 12 ψιάθκου κλίνῃ καὶ νηῇ Wessely : ψιαθινῃ καὶ νη ll ψιαθίνῃ κλίνῃ Dieterich : ψιάθκου καὶ νηῇ Eitrem

833 F

P. MAG. V-VI p. C. n. ap. Suppl. Mag. II 96, 24 (232ss Daniel-Maltomini), cf. et. Maltomini, Stud. Class. Or. 29, 1979, 55 ss

ηρυτυλος (l. 'Ερώτυλος)

ήμωφυή

25

ήμωχυή

ρίζωπυέ

άνδρωγενή

άνδρωρ

ήμωγενή

30

κορκωβανίη

χρυσωβελλή

χρυσώκωμε

κρομούλευκον

μενουλαθ

35

χαρβαθα

σθωμβαυλη

833 cf. Maltomini et Daniel-Maltomini, comm. ad loc., qui lectiones correctas quas in app. inuenies proposuerunt || **25** l. αίμοφυή || **26** l. αίμοχυή de Hecate, cf. P. Mag IV 2864; Audollent, Def. Tab. 242, 41 αίμοπότι, Hippol. Ref. 4, 35, 5 χαίρουσα ... αίματι φοινῶι, Theoc. 2, 13 έρχομέναν νεκύων ανά τ' ήρία και μέλαν αίμα || **27** l. ρίζοποιέ (de plantibus crescentibus luna favente cf. Roscher, Lex. Myth. II 2 col. 3152ss), ροίζοποιέ (de Luna vel de Hecate, cf. P. Mag. VII 883; Plut. De facie in orb. lun. 6 p. 923c, Orac. Chald. 107, 5 Des Places, Damasc. in Plat. Parmen. 282 [III 42, 16 Westerink]; Johnston, Hekate Soteira, Atlanta 1990, 108) vel ρυζοποιέ (de Hecate canibus propinqua, cf. P. Mag. VII 2549; 2810) || **28** l. άνδρογύνη (cf. P. Mag. IV 2610 άρσενόθλιον έρνος de Hecate) potius quam άνδρωγενή 'recupera un concetto, quello di ermafroditismo, che ha grande rilievo nel pensiero "orfico"', Maltomini || **29** l. άνδρορρώξ?, cf. δαμασάνδρα (P. Mag. IV 2848) et al. de Hecate || **30** l. αίμογενή "born of/in blood" or "producing blood", Daniel-Maltomini || **31** l. κροκοφανή? (κροκοβαφή Kotansky) incertum utrum de Cerere et Proserpina (cf. Orth, Safran, RE I A 2 [1920] 1730, Richardson, The Homeric Hymn to Demeter, Oxford 1974, 142; 152) an de Hecate (cf. Orph. Hymn. 1, 2 κροκόπεπλος) dictum || **32** l. χρυσοβελή de Hecate-Diana (cf. Porphy. fr. 328 F Smith et Io. Lyd. De mens. 3, 10 [44, 9 Wünsch]), χρυσοβέλεμνος de Hecate || **33** l. χρυσόκομε de Hecate-Luna, cf. Maxim. περί καταρχ. 220 χρυσοέθειρα de Luna, et Roscher, Lex. Myth. II 2, 3130 ss || **34** l. κρόμυκον» λευκόν 'a condensed prescription ... cf. Diosc. 2, 151' Daniel-Maltomini || **36** cf. Delatte-Derchain, Intailles n. 234 χαρβαθα, P. Mag. LXVI 6 χ<ο>ρβαθ et hebr. *arba* 'quattuor' (i.e. tetragrammaton) || **37** cf. formulam σθωμβοληβαολ-σθωμβαλακαμσθωμβλη cum solaribus symbolis relatam (Bonner, Studies in magical

X. OPERA MAGICA ORPHEO ASCRIPTA

ζανξμνα		
χωνουθα		
μενουβα	40	
βελερθί		
ζαχθαηρ		
χαλιουβη		
ουαμίραθ	Βριμώ χα	
[αυτ]	υρα	45
ζαζεας	ιτφικασυ	
	ϊου	

834 F

ZOSIM. ALCH. 5 (21 Mertens) τοῦτό ἐστι τὸ πᾶν ἐν πᾶσι· καὶ γὰρ ζῶν ἔχει καὶ πνεῦμα, καὶ ἀναιρετικόν ἐστίν. τοῦτο ὁ νοῶν καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἔχει. ἡ μὲν δύναμις κέκρυπται, ἀνάκειται δὲ τῷ Ἑρωτύλῳ.

amulets, Ann Arbor-London 206), σθομβαβλη (Delatte-Derchain, Intailles nn. 150s), στοχβαθλη (ib. 83s) et deum Σθομβλοην (Tab. Defix. 242, 32s Audollent ὀρκίζω σε τὸν τοῦ ὕπνου δεσπόζοντα Σ.) || **38-41** incerta || **42** fortasse angeli nomen || **44** de Βριμώ cf. Orph. Arg. 17 (fr. 99) et adn. ad loc. ; in pap. mag. de Hecate dicitur, cf. Maltomini ad loc. cum bibl.

834 cf. Mertens ad loc. p. 171ss; Bernabé in: Vega-Rodríguez Tous-Bouso (edd.), *Estética y religión. El discurso del cuerpo y de los sentidos*, Barcelona 1998, 168s || **1** ἐν πάσῃ **AL**: ἐμπᾶσι **M**

XI. VARIA
(fr. 835-844)

Βακχικά (fr. 835)

Krüger, *Quaestiones orphicae*, Diss. Halle 1934, 68 putavit Θροισμούς μητρώιους καὶ Βακχικά *unum et idem carmen fuisse* : iure contradixit Ziegler, *Orphische Dichtung*, RE XVIII 2 (1942) 1407 || Βακχικά laud. et. Hippol. Ref. 5, 20, 4 (cf. fr. 532 I) διαρρήδην οὕτως ἐστὶν ἐν τοῖς Βακχικοῖς τοῦ Ὀρφέως (cf. comm. ad loc.) et sec. Kern (p. 248) et. Herodt. 2, 81, 2 (fr. 650) ὁμολογεῦσι δὲ ταῦτα τοῖσι Ὀρφικοῖσι καλεομένοισι καὶ Βακχικοῖσι, cf. p. 249 'quem Orphei librum Herodotus significaverit obscurum est' : at cf. rectius Ziegler 1407 'doch ist zu betonen daß Βακχικοῖσι hier keineswegs den Titel einer orphischen Schrift bedeutet' || novem fragmenta huic carmini tribuit Kern : iure repugnaverunt Ziegler l. laud.; West, *Orphic Poems* 267; Bernabé in: *Scritti in onore di Italo Gallo*, Napoli 2002, 70

835 T (T 223 d K.)

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 5 Adler), *plura invenies in fr. 1018 IV* (ἔγραψε) Θροισμούς μητρώιους (cf. fr. 605) καὶ Βακχικά· ταῦτα Νικίου τοῦ Ἐλεάτου (fr. 1102) φασὶν εἶναι.

Μετέωρα (fr. 836)

nihil praeter titulum de hoc carmine constat, fort. conferenda sunt Φυσικά (fr. 800-803) | vid. Ziegler, *Orphische Dichtung*, RE XVIII 2 (1942) 1412

836 T (T 225 K.)

CONST. LASCARIS Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 77 (35 Martínez Manzano), *plura invenies in fr. 1018 VI* κατέλιπε (sc. Ὀρφεύς) ... μετέωρα κτλ.

835 3 εἶναι] εἰσιν **AM** : om. **S**

836 cf. Martínez Manzano, Konstantinos Laskaris, Hamburg 1994, 33s

XI. VARIA

Νόμοι (fr. 837)

nihil praeter titulum de hoc carmine constat, cf. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1412

837 T (T 225 K.)

CONST. LASCARIS Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 77 (35 Martínez Manzano), *plura invenies in fr. 1018 VI κατέλιπε* (sc. Ὀρφεύς) ... περὶ ... νόμων κτλ.

Ὄνομαστικόν (fr. 838)

‘liber ... nomina deorum eorumque interpretationes, quales illae sunt in Cratete (cf. fr. 413ss) propositae complexus videtur’ Lob. 378s, cf. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1412 | de Hymnis loquitur sec. Giseke, Rh. Mus. 8, 1853, 92 et 119 : iure contradixit West, Orphic Poems 28 adn. 78

838 T (T 223d + p. 311 K.)

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 8 Adler), *plura invenies in fr. 1018 IV Ὄνομαστικὸν ἔπη ,ας’* (sc. ἔγραψε).

Σωτήρια (fr. 839)

‘das Gedicht dürfte Gebets- und Opferanweisungen enthalten haben’ Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1413 | ‘cf. σώζω or σώσον ... in prayers where no specific danger is present’ West, Orphic Poems 28 adn. 78

839 T (T 223d + p. 315 K.)

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 3 Adler), *plura invenies in fr. 1018 IV Σωτήρια* (sc. ἔγραψε)· ταῦτα Τιμοκλέους τοῦ Συρακουσίου (cf. fr. 1105) λέγεται ἢ Περσίνου τοῦ Μιλησίου (cf. fr. 1125).

837 cf. adn. ad fr. 836

838 1 Ὄνομαστικά G cp. M : Ὄνομαστικῶν Lob.

839 2 ἢ Bernhardt : καὶ omnes

[Τελευταί] (fr. 840)

compluribus locis Orphei τελευταί laudantur (cf. Aristoph. Ran. 1032 [fr. 547] Ὀρφεὺς ... τελετὰς ... κατέδειξε, Diod. 5, 75 [fr. 283 I] Ὀρφεὺς κατὰ τὰς τελετὰς etc.), unde opus τελευταί intitulatum Orphei tribuendum putavit Kern 315ss, qui tria fragmenta huic carmini adtrib., quanquam animadvertit (315): 'at num Orphei liber, cui Τελευταί titulus erat, unquam extiterit, dubium est', cf. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1406, qui carmen sub hoc titulo exstitisse negat, et West, Orphic Poems, qui poema Τελετὰς praeteriit et fragmenta a Kern Τελευταίς adscripta aliis carminibus trib., cf. et. Bernabé in: Scritti in onore di Italo Gallo, Napoli 2002, 70

840 T (T 223d + p. 315 K.)

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 1 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV Τελετὰς (sc. ἔγραψε): ὁμοίως δέ φασι καὶ ταῦτα Ὀνομακρίτου (cf. fr. 1111).

[Τριαγμοί] (fr. 841)

Τριαγμούς Orpheo trib. Suda : at Ionis Chii est (cf. fr. 506) ut recte admon. Lob. 384s; cf. et. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1414

841 T (T 223d + p. 318 K.)

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 564, 27 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV ἔγραψε Τριαγμούς· λέγονται δὲ εἶναι Ἰωνος τοῦ τραγικοῦ.

Χωρογραφία (fr. 842)

nihil praeter titulum de hoc carmine notum est, cf. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1416 'vielleicht nur ein Mißverständnis oder Hirn-gespinnst des Laskaris'

841 2 Τριαγμούς Küster : Τριασ- cod. I Suda confudit rem, cf. Diog. Laert. 8, 8 Ἰων δὲ ὁ Χίος ἐν τοῖς Τριαγμοῖς (fr. 116 II Leurini) φησιν αὐτὸν (sc. τὸν Πυθαγόραν fr. f Timpanaro) ἔνια ποιήσαντα ἀνενεγκεῖν εἰς Ὀρφέα et Clem. Alex. Strom. 1, 21, 131, 4 Ἰων δὲ ὁ Χίος ἐν τοῖς Τριαγμοῖς (fr. 116 I Leurini) καὶ Πυθαγόραν εἰς Ὀρφέα ἀνενεγκεῖν τινα ἱστορεῖ (= Orph. fr. 506 I-II; vid. et. comm. ad loc.)

XI. VARIA

842 T (T 225 p. 326 K.)

CONST. LASCARIS Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 77 (35 Martínez Manzano), *plura invenies in fr. 1018 VI* κατέλιπε (sc. Ὀρφεύς) ... περὶ ζώων φυτῶν βοτανῶν χωρογραφίας ἱατρικῆς νόμων κτλ.

oracula Chaldaica vel Sibyllina Orpheo addicta (frr. 843-844)

843 F (353 K.)

ὕλης οὐρανίης <τε> καὶ ἀστερίης καὶ ἀβύσσου.

844 F

ἀλλὰ σὺ μὴ μέλλων, βροτὲ ποικιλόμεντι, βράδυνε,
ἀλλὰ παλίμπλαγκτος στρέψας θεὸν ἰλάσκειο.

scripta de musica

Const. Lascaris Orpheo scripta de musica tribuit quae ipse transcripsit, cf. Martínez Manzano, Konstantinos Laskaris. *Humanist. Philologe, Lehrer, Kopist, Hamburg 1994, 50ss* | cf. et. Stephan. Alexandr. περὶ χρυσοποιίας σὺν θεῷ πράξις δευτέρα (Phys. et med. Gr. min. II 203, 11 Ideler = T 261 K.) Ὀρφέα γάρ φησι λιχανὸν τοῖς ῥυθμικοῖς ἐνηρμόσθαι φθόγγοις, ὥστε καὶ τῆς ὁμοταγοῦς οὐσιῶν κινήσεως ἢ συμφωνία ὑπηχῆται. καὶ τὴν αἰδουσαν ἐμμελῶς ἐκτελεῖ μελωδίαν

843 OLYMPIODOR. in Plat. Alcib. 19, 4 (15 Westerink), pergit fr. 862 ἀλλὰ μὴν καὶ ὑλῶλοι λέγονται, οἱ τήνδε τὴν ὕλην ἐξάπτοντες τῆς τῶν οὐρανίων καὶ διὰ τούτου φρουροῦντες αὐτὴν καὶ μὴ συγχωροῦντες ῥευστὴν οὖσαν πάντῃ φθείρεσθαι. φησὶ γὰρ καὶ ὁ Ὀρφεύς· [1] ὥς τῆς ὕλης τριττῆς οὐσης, καὶ τῆς μὲν οὐρανίας, ἣτις ταῖς ἐπτά σφαίραις ὑπόκειται, τῆς δὲ ἀστρώας, ἣτις τοῖς ἀστροῖς, τῆς δὲ χθονίας, ἣν ἄβυσσον ἐκάλεσεν διὰ τὸ ἐσχάτην εἶναι καὶ ῥευστήν.

844 CLEM. ALEX. Protr. 7, 74, 5 (112 Marc.) οὕτως μὲν δὴ Ὀρφεύς χρόνῳ γέ (Staehlin : τέ P¹ : δέ Dindorf) ποτε συνῆκεν πεπλανημένος· [1-2]

842 cf. adn. ad fr. 836

843 cf. Orac. Chald. 216, 4 Majercik et adn. ad loc. p. 218 || <τε> add. Kern

844 sunt Orac. Sibyll. 3, 624s || **1** μέλλων] πολλὴν Orac. Sibyll. ΦΨ | βράδυνε] κακόφρον Orac. Sibyll. ΦΨ || **2** παλίμπλαγκτος] λιπὼν πλοῦτον Orac. Sibyll. ΦΨ

fragmenta Orphica incertae sedis (fr. 845-860)

845 F (11 K., 4 [A 48] C.)

ώρην τῆς τέρψιος

845a F (T 190 K., 13 [B 8] C.)

εἶδωλον· αὐτὸς δὲ μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι 602
τέρπεται ἐν θαλίῃς καὶ ἔχει καλλίσφυρον Ἥβην,
παῖδα Διὸς μέγαλοιο καὶ Ἥρης χρυσοπεδύλου.

845 PLAT. Leg. 669d ποιηταὶ δὲ ἀνθρώπινον σφόδρα τὰ τοιαῦτα ἐμπλέκοντες καὶ συγκυκλώντες ἀλόγως, γέλωτ' ἂν παρασκευάζοιεν τῶν ἀνθρώπων ὅσους φησὶν Ὀρφεὺς λαχεῖν ὥραν τῆς τέρψιος

845a (I) λ 602-604 || (II) SCHOL. HOM. I 602-604 Ludwig εἶδωλον· αὐτὸς δὲ μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι / τέρπεται ἐν θαλίῃς καὶ ἔχει καλλίσφυρον Ἥβην, ἀθετοῦνται καὶ λέγονται Ὀνομακρίτου εἶναι || (III) SCHOL. HOM. I 604 (525, 7 Dind.) παῖδα Διὸς μέγαλοιο] τοῦτον ὑπὸ Ὀνομακρίτου ἐμπεποιήσθαι φασιν. ἡθέτῃται δέ

845a 602 Φ 500, θ 348 al., Hymn. Cer. 444 al., Hymn. Apoll. 206, Hymn. Merc. 16, Hes. Th. 394 μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι(ν) | A 520 al., δ 479 al., Hymn. Apoll. 191 al., Hymn. Merc. 161 al., Hymn. Ven. 142 al., Hes. Th. 120 al., Op. 336, fr. 211, 3 M.-W. ἀθανάτοισι θεοῖσι || **603** Hom. Hymn. 15, 8 ναίει τερπόμενος καὶ ἔχει καλλίσφυρον Ἥβην || **603s** Hes. fr. 25, 28s M.-W. ἔχων καλλ[ίσ]φυρον Ἥβην, / παῖδα Διὸς μέγαλοιο καὶ Ἥρης χρυσοπεδύλου || **604** Hes. Th. 952, al. παῖδα Διὸς μέγαλοιο καὶ Ἥρης χρυσοπεδύλου | E 907 al., δ 27 al., Hes. Th. 708, Op. 4, Nonn. Dion. 20, 367 al., Quint. Smyrn. 1, 502 al. Διὸς μέγαλοιο (Hes. Scut. 371 Διὸς μεγάλου, M 241, Hymn. Merc. 10, Apoll. Rhod. 2, 289, Quint. Smyrn. 2, 524 al. μεγάλου Διὸς) | Nonn. Dion. 8, 225 χρυσοπέδιλος ... Ἥρη

845 ὥρην Lob. 948 (qui e. gr. rest. ὅσοι «ἥβης μέτρον ἴκοντο» λάχον δέ τε τέρψιος ὥρην, i.e. 'quicumque ad pubertatis annos et ad eam aetatem adoleverunt, quae Veneri matura habetur') : ὥραν codd. || sec. Linforth 150 (monentibus Lob. 948, Kern ad loc.) ὥρ. τ. τέρψ. 'the best time of life for enjoyment', i.e. iuventus, significatur, quamquam Plato alio sensu verbo utitur : contra, mea quidem sententia errans, Tannery, Rev. de Philol. 25, 1901, 313, cf. Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 54 | 'eschatological?' West, Orphic Poems 265

845a cf. fr. 1118 et comm. ad loc. || **602** εἶδωλον] sc. βίην Ἡρακλείην || **603** θαλίη bef || **604** om. c P¹ L⁷ Pal. | post 626 hab. c R^s mg.

XI. VARIA

846 F (234 K.)

ὥς οὐ κύντερον ἦν καὶ ῥίγιον ἄλλο γυναικός.

847 T (244 K.)

SERVIVS in Georg. 2, 389 (III 253, 16 Thilo-Hagen) cf. MYTHOGR. VATIC. I 19 (11 Zorzetti) oscillorum autem variae sunt opiniones; nam alii hanc asserunt fabulam. Icarus Atheniensis, pater Erigonae, cum acceptum a Libero patre vinum mortalibus indicaret, occisus est a rusticis, qui cum plus aequo potassent, debriati se venenum accepisse crediderant. huius canis est reversus ad Erigonam filiam, quae, cum eius comitata vestigia pervenisset ad patris cadaver, laqueo vitam finivit. haec deorum voluntate inter astra relata est, quam Virginem vocant. canis quoque ille est inter sidera collocatus. sed post aliquantum tempus Atheniensibus morbus inmissus est talis, ut eorum virgines furore quodam compellerentur ad laqueum; responditque oraculum sedari posse illam pestilentiam, si Erigonae et Icari cadavera requirerentur. quae cum diu quaesita nusquam invenirentur, ad ostendendam suam devotionem Athenienses, ut etiam in alieno ea quaerere viderentur elemento, suspenderunt de arboribus funem, ad quem

846 CLEM. ALEX. Strom. 6, 2, 5, 3 Ὁρφέως τοίνυν ποιήσαντος· [1] Ὁμηρος (λ 427) ἀντικρυς λέγει· ὥς (ὥς L) οὐκ αἰνότερον καὶ κύντερον ἄλλο γυναικός'

846 λ 427, vid. font. app. | Θ 483 οὐ σέο (sc. Ἡρῆς) κύντερον ἄλλο | Hes. Op. 702 τῆς δ' αὐτε κακῆς (sc. γυναικός) οὐ ῥίγιον ἄλλο | Semon. fr. 6 West οὐδὲ ῥίγιον κακῆς (sc. γυναικός)

846 Lob. 952 | 'Descent to Hades?' West, Orphic Poems 267

847 cf. Mythogr. Vatic. II 61, Eratosth. fr. 22ss Powell, Apollodor. 3, 14, 7, Hygin. astr. 2, 4, 2ss, Nonn. Dion. 47, 34ss, cf. et. Pochmarski, Erigone I, LIMC III I (1986) 823s cum bibl. et icon. | de hoc fr. cf. Lob. 585; Dieterich, Nekyia 134 adn. 1; Heeg, Die angeblichen Orphischen "Epya kai 'Hμέραι, Diss. Würzburg 1907, München 1907, 47 || 2-3 oscillorum – fabulam om. Mythogr. Vatic. || 3 Atheniensis om. Mythogr. Vatic. | Erigonae] Origonae Serv. P : Erigonis Serv. VM Mythogr. Vatic. : Erigone-nis Serv. H || 4-5 debriati Serv. APV : clebriati Serv. H : inebriati Serv. vulgo : ebriati Mythogr. Vatic. || 5 accipisse Mythogr. Vatic. cod. | Erigonem Serv. APVM Mythogr. Vatic. : Erigonen Serv. H || 7 finiit Serv. AM | voluntate] miseratione Mythogr. Vatic. | quam in Virginem Serv. H || 8 in sidera Serv. H || 9 moribus Mythogr. Vatic. cod. | quodam furore Mythogr. Vatic. || 11 Erigonae Mai : Erigonis Serv. APVM Mythogr. Vatic. : Erigones Serv. H | cadevera Mythogr. Vatic. cod. | requireirentur Mythogr. Vatic. cod. | quaesita om. Serv. H || 12 ostendam Mythogr. Vatic. cod. | etiam om. Serv. M : et Mythogr. Vatic. | ea in alieno Serv. M || 13 ea om. Serv. V | querere

se tenentes homines hac atque illac agitabantur, ut quasi et per aerem illorum cadavera quaerere viderentur. sed cum inde plerique caderent, inventum est, ut 15 formas ad oris sui similitudinem facerent et eas pro se suspensas moverent. ... alii dicunt oscilla esse membra virilia de floribus facta, quae suspendebantur per intercolumnia ita, ut in ea homines, acceptis clausis personis, impingerent et ea ore cillerent, id est moverent, ad risum populo commovendum. et hoc in Orpheo lectum est.

20

848 F (T 245 K.)

Ζεῦ κύδιστε, μέγιστε θεῶν, εἰλυμένε κόπρῳ
μηλείῃ τε καὶ ἱππείῃ καὶ ἡμιονεΐῃ.

848 (I) PHILOSTR. Heroic. 25, 2 (28, 3 De Lannoy) τὸν "Ὀμηρόν φησι ... (plura invenies in fr. 1141 I) μεγαλορρημοσύνην τε γὰρ ὑπὲρ τὸν Ὀρφέα ἀσκήσαι, ἡδονῇ τε ὑπερβαλέσθαι τὸν Ἡσίοδον καὶ ἄλλῳ ἄλλον ... 8 Ὀρφέα δὲ ἐν πολλοῖς τῶν (τοῖς **ΦΓ[Γ¹Ρ]**) κατὰ (τὴν add. **κ**) θεολογίαν ὑπερῆρε, Μουσαῖον (Μοῦσαι **Φ Γ¹ Ρ²** cf. Mus. fr. 65) δὲ (τε **ε**) ἐν ὠδαῖς χρησμῶν, καὶ μὴν καὶ Παμφῶ (Παμφῶ **ΥΙ** : Πανεφῶ **Γ** : Σαπφῶ **ΗΛ** : Παπφῶ **Η¹ΚΛ²Ρ³Β⁴Β⁵Β⁶Β⁷Β⁸Β⁹Β¹⁰Β¹¹Β¹²Β¹³Β¹⁴Β¹⁵Β¹⁶Β¹⁷Β¹⁸Β¹⁹Β²⁰Β²¹Β²²Β²³Β²⁴Β²⁵Β²⁶Β²⁷Β²⁸Β²⁹Β³⁰Β³¹Β³²Β³³Β³⁴Β³⁵Β³⁶Β³⁷Β³⁸Β³⁹Β⁴⁰Β⁴¹Β⁴²Β⁴³Β⁴⁴Β⁴⁵Β⁴⁶Β⁴⁷Β⁴⁸Β⁴⁹Β⁵⁰Β⁵¹Β⁵²Β⁵³Β⁵⁴Β⁵⁵Β⁵⁶Β⁵⁷Β⁵⁸Β⁵⁹Β⁶⁰Β⁶¹Β⁶²Β⁶³Β⁶⁴Β⁶⁵Β⁶⁶Β⁶⁷Β⁶⁸Β⁶⁹Β⁷⁰Β⁷¹Β⁷²Β⁷³Β⁷⁴Β⁷⁵Β⁷⁶Β⁷⁷Β⁷⁸Β⁷⁹Β⁸⁰Β⁸¹Β⁸²Β⁸³Β⁸⁴Β⁸⁵Β⁸⁶Β⁸⁷Β⁸⁸Β⁸⁹Β⁹⁰Β⁹¹Β⁹²Β⁹³Β⁹⁴Β⁹⁵Β⁹⁶Β⁹⁷Β⁹⁸Β⁹⁹Β¹⁰⁰Β¹⁰¹Β¹⁰²Β¹⁰³Β¹⁰⁴Β¹⁰⁵Β¹⁰⁶Β¹⁰⁷Β¹⁰⁸Β¹⁰⁹Β¹¹⁰Β¹¹¹Β¹¹²Β¹¹³Β¹¹⁴Β¹¹⁵Β¹¹⁶Β¹¹⁷Β¹¹⁸Β¹¹⁹Β¹²⁰Β¹²¹Β¹²²Β¹²³Β¹²⁴Β¹²⁵Β¹²⁶Β¹²⁷Β¹²⁸Β¹²⁹Β¹³⁰Β¹³¹Β¹³²Β¹³³Β¹³⁴Β¹³⁵Β¹³⁶Β¹³⁷Β¹³⁸Β¹³⁹Β¹⁴⁰Β¹⁴¹Β¹⁴²Β¹⁴³Β¹⁴⁴Β¹⁴⁵Β¹⁴⁶Β¹⁴⁷Β¹⁴⁸Β¹⁴⁹Β¹⁵⁰Β¹⁵¹Β¹⁵²Β¹⁵³Β¹⁵⁴Β¹⁵⁵Β¹⁵⁶Β¹⁵⁷Β¹⁵⁸Β¹⁵⁹Β¹⁶⁰Β¹⁶¹Β¹⁶²Β¹⁶³Β¹⁶⁴Β¹⁶⁵Β¹⁶⁶Β¹⁶⁷Β¹⁶⁸Β¹⁶⁹Β¹⁷⁰Β¹⁷¹Β¹⁷²Β¹⁷³Β¹⁷⁴Β¹⁷⁵Β¹⁷⁶Β¹⁷⁷Β¹⁷⁸Β¹⁷⁹Β¹⁸⁰Β¹⁸¹Β¹⁸²Β¹⁸³Β¹⁸⁴Β¹⁸⁵Β¹⁸⁶Β¹⁸⁷Β¹⁸⁸Β¹⁸⁹Β¹⁹⁰Β¹⁹¹Β¹⁹²Β¹⁹³Β¹⁹⁴Β¹⁹⁵Β¹⁹⁶Β¹⁹⁷Β¹⁹⁸Β¹⁹⁹Β²⁰⁰Β²⁰¹Β²⁰²Β²⁰³Β²⁰⁴Β²⁰⁵Β²⁰⁶Β²⁰⁷Β²⁰⁸Β²⁰⁹Β²¹⁰Β²¹¹Β²¹²Β²¹³Β²¹⁴Β²¹⁵Β²¹⁶Β²¹⁷Β²¹⁸Β²¹⁹Β²²⁰Β²²¹Β²²²Β²²³Β²²⁴Β²²⁵Β²²⁶Β²²⁷Β²²⁸Β²²⁹Β²³⁰Β²³¹Β²³²Β²³³Β²³⁴Β²³⁵Β²³⁶Β²³⁷Β²³⁸Β²³⁹Β²⁴⁰Β²⁴¹Β²⁴²Β²⁴³Β²⁴⁴Β²⁴⁵Β²⁴⁶Β²⁴⁷Β²⁴⁸Β²⁴⁹Β²⁵⁰Β²⁵¹Β²⁵²Β²⁵³Β²⁵⁴Β²⁵⁵Β²⁵⁶Β²⁵⁷Β²⁵⁸Β²⁵⁹Β²⁶⁰Β²⁶¹Β²⁶²Β²⁶³Β²⁶⁴Β²⁶⁵Β²⁶⁶Β²⁶⁷Β²⁶⁸Β²⁶⁹Β²⁷⁰Β²⁷¹Β²⁷²Β²⁷³Β²⁷⁴Β²⁷⁵Β²⁷⁶Β²⁷⁷Β²⁷⁸Β²⁷⁹Β²⁸⁰Β²⁸¹Β²⁸²Β²⁸³Β²⁸⁴Β²⁸⁵Β²⁸⁶Β²⁸⁷Β²⁸⁸Β²⁸⁹Β²⁹⁰Β²⁹¹Β²⁹²Β²⁹³Β²⁹⁴Β²⁹⁵Β²⁹⁶Β²⁹⁷Β²⁹⁸Β²⁹⁹Β³⁰⁰Β³⁰¹Β³⁰²Β³⁰³Β³⁰⁴Β³⁰⁵Β³⁰⁶Β³⁰⁷Β³⁰⁸Β³⁰⁹Β³¹⁰Β³¹¹Β³¹²Β³¹³Β³¹⁴Β³¹⁵Β³¹⁶Β³¹⁷Β³¹⁸Β³¹⁹Β³²⁰Β³²¹Β³²²Β³²³Β³²⁴Β³²⁵Β³²⁶Β³²⁷Β³²⁸Β³²⁹Β³³⁰Β³³¹Β³³²Β³³³Β³³⁴Β³³⁵Β³³⁶Β³³⁷Β³³⁸Β³³⁹Β³⁴⁰Β³⁴¹Β³⁴²Β³⁴³Β³⁴⁴Β³⁴⁵Β³⁴⁶Β³⁴⁷Β³⁴⁸Β³⁴⁹Β³⁵⁰Β³⁵¹Β³⁵²Β³⁵³Β³⁵⁴Β³⁵⁵Β³⁵⁶Β³⁵⁷Β³⁵⁸Β³⁵⁹Β³⁶⁰Β³⁶¹Β³⁶²Β³⁶³Β³⁶⁴Β³⁶⁵Β³⁶⁶Β³⁶⁷Β³⁶⁸Β³⁶⁹Β³⁷⁰Β³⁷¹Β³⁷²Β³⁷³Β³⁷⁴Β³⁷⁵Β³⁷⁶Β³⁷⁷Β³⁷⁸Β³⁷⁹Β³⁸⁰Β³⁸¹Β³⁸²Β³⁸³Β³⁸⁴Β³⁸⁵Β³⁸⁶Β³⁸⁷Β³⁸⁸Β³⁸⁹Β³⁹⁰Β³⁹¹Β³⁹²Β³⁹³Β³⁹⁴Β³⁹⁵Β³⁹⁶Β³⁹⁷Β³⁹⁸Β³⁹⁹Β⁴⁰⁰Β⁴⁰¹Β⁴⁰²Β⁴⁰³Β⁴⁰⁴Β⁴⁰⁵Β⁴⁰⁶Β⁴⁰⁷Β⁴⁰⁸Β⁴⁰⁹Β⁴¹⁰Β⁴¹¹Β⁴¹²Β⁴¹³Β⁴¹⁴Β⁴¹⁵Β⁴¹⁶Β⁴¹⁷Β⁴¹⁸Β⁴¹⁹Β⁴²⁰Β⁴²¹Β⁴²²Β⁴²³Β⁴²⁴Β⁴²⁵Β⁴²⁶Β⁴²⁷Β⁴²⁸Β⁴²⁹Β⁴³⁰Β⁴³¹Β⁴³²Β⁴³³Β⁴³⁴Β⁴³⁵Β⁴³⁶Β⁴³⁷Β⁴³⁸Β⁴³⁹Β⁴⁴⁰Β⁴⁴¹Β⁴⁴²Β⁴⁴³Β⁴⁴⁴Β⁴⁴⁵Β⁴⁴⁶Β⁴⁴⁷Β⁴⁴⁸Β⁴⁴⁹Β⁴⁵⁰Β⁴⁵¹Β⁴⁵²Β⁴⁵³Β⁴⁵⁴Β⁴⁵⁵Β⁴⁵⁶Β⁴⁵⁷Β⁴⁵⁸Β⁴⁵⁹Β⁴⁶⁰Β⁴⁶¹Β⁴⁶²Β⁴⁶³Β⁴⁶⁴Β⁴⁶⁵Β⁴⁶⁶Β⁴⁶⁷Β⁴⁶⁸Β⁴⁶⁹Β⁴⁷⁰Β⁴⁷¹Β⁴⁷²Β⁴⁷³Β⁴⁷⁴Β⁴⁷⁵Β⁴⁷⁶Β⁴⁷⁷Β⁴⁷⁸Β⁴⁷⁹Β⁴⁸⁰Β⁴⁸¹Β⁴⁸²Β⁴⁸³Β⁴⁸⁴Β⁴⁸⁵Β⁴⁸⁶Β⁴⁸⁷Β⁴⁸⁸Β⁴⁸⁹Β⁴⁹⁰Β⁴⁹¹Β⁴⁹²Β⁴⁹³Β⁴⁹⁴Β⁴⁹⁵Β⁴⁹⁶Β⁴⁹⁷Β⁴⁹⁸Β⁴⁹⁹Β⁵⁰⁰Β⁵⁰¹Β⁵⁰²Β⁵⁰³Β⁵⁰⁴Β⁵⁰⁵Β⁵⁰⁶Β⁵⁰⁷Β⁵⁰⁸Β⁵⁰⁹Β⁵¹⁰Β⁵¹¹Β⁵¹²Β⁵¹³Β⁵¹⁴Β⁵¹⁵Β⁵¹⁶Β⁵¹⁷Β⁵¹⁸Β⁵¹⁹Β⁵²⁰Β⁵²¹Β⁵²²Β⁵²³Β⁵²⁴Β⁵²⁵Β⁵²⁶Β⁵²⁷Β⁵²⁸Β⁵²⁹Β⁵³⁰Β⁵³¹Β⁵³²Β⁵³³Β⁵³⁴Β⁵³⁵Β⁵³⁶Β⁵³⁷Β⁵³⁸Β⁵³⁹Β⁵⁴⁰Β⁵⁴¹Β⁵⁴²Β⁵⁴³Β⁵⁴⁴Β⁵⁴⁵Β⁵⁴⁶Β⁵⁴⁷Β⁵⁴⁸Β⁵⁴⁹Β⁵⁵⁰Β⁵⁵¹Β⁵⁵²Β⁵⁵³Β⁵⁵⁴Β⁵⁵⁵Β⁵⁵⁶Β⁵⁵⁷Β⁵⁵⁸Β⁵⁵⁹Β⁵⁶⁰Β⁵⁶¹Β⁵⁶²Β⁵⁶³Β⁵⁶⁴Β⁵⁶⁵Β⁵⁶⁶Β⁵⁶⁷Β⁵⁶⁸Β⁵⁶⁹Β⁵⁷⁰Β⁵⁷¹Β⁵⁷²Β⁵⁷³Β⁵⁷⁴Β⁵⁷⁵Β⁵⁷⁶Β⁵⁷⁷Β⁵⁷⁸Β⁵⁷⁹Β⁵⁸⁰Β⁵⁸¹Β⁵⁸²Β⁵⁸³Β⁵⁸⁴Β⁵⁸⁵Β⁵⁸⁶Β⁵⁸⁷Β⁵⁸⁸Β⁵⁸⁹Β⁵⁹⁰Β⁵⁹¹Β⁵⁹²Β⁵⁹³Β⁵⁹⁴Β⁵⁹⁵Β⁵⁹⁶Β⁵⁹⁷Β⁵⁹⁸Β⁵⁹⁹Β⁶⁰⁰Β⁶⁰¹Β⁶⁰²Β⁶⁰³Β⁶⁰⁴Β⁶⁰⁵Β⁶⁰⁶Β⁶⁰⁷Β⁶⁰⁸Β⁶⁰⁹Β⁶¹⁰Β⁶¹¹Β⁶¹²Β⁶¹³Β⁶¹⁴Β⁶¹⁵Β⁶¹⁶Β⁶¹⁷Β⁶¹⁸Β⁶¹⁹Β⁶²⁰Β⁶²¹Β⁶²²Β⁶²³Β⁶²⁴Β⁶²⁵Β⁶²⁶Β⁶²⁷Β⁶²⁸Β⁶²⁹Β⁶³⁰Β⁶³¹Β⁶³²Β⁶³³Β⁶³⁴Β⁶³⁵Β⁶³⁶Β⁶³⁷Β⁶³⁸Β⁶³⁹Β⁶⁴⁰Β⁶⁴¹Β⁶⁴²Β⁶⁴³Β⁶⁴⁴Β⁶⁴⁵Β⁶⁴⁶Β⁶⁴⁷Β⁶⁴⁸Β⁶⁴⁹Β⁶⁵⁰Β⁶⁵¹Β⁶⁵²Β⁶⁵³Β⁶⁵⁴Β⁶⁵⁵Β⁶⁵⁶Β⁶⁵⁷Β⁶⁵⁸Β⁶⁵⁹Β⁶⁶⁰Β⁶⁶¹Β⁶⁶²Β⁶⁶³Β⁶⁶⁴Β⁶⁶⁵Β⁶⁶⁶Β⁶⁶⁷Β⁶⁶⁸Β⁶⁶⁹Β⁶⁷⁰Β⁶⁷¹Β⁶⁷²Β⁶⁷³Β⁶⁷⁴Β⁶⁷⁵Β⁶⁷⁶Β⁶⁷⁷Β⁶⁷⁸Β⁶⁷⁹Β⁶⁸⁰Β⁶⁸¹Β⁶⁸²Β⁶⁸³Β⁶⁸⁴Β⁶⁸⁵Β⁶⁸⁶Β⁶⁸⁷Β⁶⁸⁸Β⁶⁸⁹Β⁶⁹⁰Β⁶⁹¹Β⁶⁹²Β⁶⁹³Β⁶⁹⁴Β⁶⁹⁵Β⁶⁹⁶Β⁶⁹⁷Β⁶⁹⁸Β⁶⁹⁹Β⁷⁰⁰Β⁷⁰¹Β⁷⁰²Β⁷⁰³Β⁷⁰⁴Β⁷⁰⁵Β⁷⁰⁶Β⁷⁰⁷Β⁷⁰⁸Β⁷⁰⁹Β⁷¹⁰Β⁷¹¹Β⁷¹²Β⁷¹³Β⁷¹⁴Β⁷¹⁵Β⁷¹⁶Β⁷¹⁷Β⁷¹⁸Β⁷¹⁹Β⁷²⁰Β⁷²¹Β⁷²²Β⁷²³Β⁷²⁴Β⁷²⁵Β⁷²⁶Β⁷²⁷Β⁷²⁸Β⁷²⁹Β⁷³⁰Β⁷³¹Β⁷³²Β⁷³³Β⁷³⁴Β⁷³⁵Β⁷³⁶Β⁷³⁷Β⁷³⁸Β⁷³⁹Β⁷⁴⁰Β⁷⁴¹Β⁷⁴²Β⁷⁴³Β⁷⁴⁴Β⁷⁴⁵Β⁷⁴⁶Β⁷⁴⁷Β⁷⁴⁸Β⁷⁴⁹Β⁷⁵⁰Β⁷⁵¹Β⁷⁵²Β⁷⁵³Β⁷⁵⁴Β⁷⁵⁵Β⁷⁵⁶Β⁷⁵⁷Β⁷⁵⁸Β⁷⁵⁹Β⁷⁶⁰Β⁷⁶¹Β⁷⁶²Β⁷⁶³Β⁷⁶⁴Β⁷⁶⁵Β⁷⁶⁶Β⁷⁶⁷Β⁷⁶⁸Β⁷⁶⁹Β⁷⁷⁰Β⁷⁷¹Β⁷⁷²Β⁷⁷³Β⁷⁷⁴Β⁷⁷⁵Β⁷⁷⁶Β⁷⁷⁷Β⁷⁷⁸Β⁷⁷⁹Β⁷⁸⁰Β⁷⁸¹Β⁷⁸²Β⁷⁸³Β⁷⁸⁴Β⁷⁸⁵Β⁷⁸⁶Β⁷⁸⁷Β⁷⁸⁸Β⁷⁸⁹Β⁷⁹⁰Β⁷⁹¹Β⁷⁹²Β⁷⁹³Β⁷⁹⁴Β⁷⁹⁵Β⁷⁹⁶Β⁷⁹⁷Β⁷⁹⁸Β⁷⁹⁹Β⁸⁰⁰Β⁸⁰¹Β⁸⁰²Β⁸⁰³Β⁸⁰⁴Β⁸⁰⁵Β⁸⁰⁶Β⁸⁰⁷Β⁸⁰⁸Β⁸⁰⁹Β⁸¹⁰Β⁸¹¹Β⁸¹²Β⁸¹³Β⁸¹⁴Β⁸¹⁵Β⁸¹⁶Β⁸¹⁷Β⁸¹⁸Β⁸¹⁹Β⁸²⁰Β⁸²¹Β⁸²²Β⁸²³Β⁸²⁴Β⁸²⁵Β⁸²⁶Β⁸²⁷Β⁸²⁸Β⁸²⁹Β⁸³⁰Β⁸³¹Β⁸³²Β⁸³³Β⁸³⁴Β⁸³⁵Β⁸³⁶Β⁸³⁷Β⁸³⁸Β⁸³⁹Β⁸⁴⁰Β⁸⁴¹Β⁸⁴²Β⁸⁴³Β⁸⁴⁴Β⁸⁴⁵Β⁸⁴⁶Β⁸⁴⁷Β⁸⁴⁸Β⁸⁴⁹Β⁸⁵⁰Β⁸⁵¹Β⁸⁵²Β⁸⁵³Β⁸⁵⁴Β⁸⁵⁵Β⁸⁵⁶Β⁸⁵⁷Β⁸⁵⁸Β⁸⁵⁹Β⁸⁶⁰Β⁸⁶¹Β⁸⁶²Β⁸⁶³Β⁸⁶⁴Β⁸⁶⁵Β⁸⁶⁶Β⁸⁶⁷Β⁸⁶⁸Β⁸⁶⁹Β⁸⁷⁰Β⁸⁷¹Β⁸⁷²Β⁸⁷³Β⁸⁷⁴Β⁸⁷⁵Β⁸⁷⁶Β⁸⁷⁷Β⁸⁷⁸Β⁸⁷⁹Β⁸⁸⁰Β⁸⁸¹Β⁸⁸²Β⁸⁸³Β⁸⁸⁴Β⁸⁸⁵Β⁸⁸⁶Β⁸⁸⁷Β⁸⁸⁸Β⁸⁸⁹Β⁸⁹⁰Β⁸⁹¹Β⁸⁹²Β⁸⁹³Β⁸⁹⁴Β⁸⁹⁵Β⁸⁹⁶Β⁸⁹⁷Β⁸⁹⁸Β⁸⁹⁹Β⁹⁰⁰Β⁹⁰¹Β⁹⁰²Β⁹⁰³Β⁹⁰⁴Β⁹⁰⁵Β⁹⁰⁶Β⁹⁰⁷Β⁹⁰⁸Β⁹⁰⁹Β⁹¹⁰Β⁹¹¹Β⁹¹²Β⁹¹³Β⁹¹⁴Β⁹¹⁵Β⁹¹⁶Β⁹¹⁷Β⁹¹⁸Β⁹¹⁹Β⁹²⁰Β⁹²¹Β⁹²²Β⁹²³Β⁹²⁴Β⁹²⁵Β⁹²⁶Β⁹²⁷Β⁹²⁸Β⁹²⁹Β⁹³⁰Β⁹³¹Β⁹³²Β⁹³³Β⁹³⁴Β⁹³⁵Β⁹³⁶Β⁹³⁷Β⁹³⁸Β⁹³⁹Β⁹⁴⁰Β⁹⁴¹Β⁹⁴²Β⁹⁴³Β⁹⁴⁴Β⁹⁴⁵Β⁹⁴⁶Β⁹⁴⁷Β⁹⁴⁸Β⁹⁴⁹Β⁹⁵⁰Β⁹⁵¹Β⁹⁵²Β⁹⁵³Β⁹⁵⁴Β⁹⁵⁵Β⁹⁵⁶Β⁹⁵⁷Β⁹⁵⁸Β⁹⁵⁹Β⁹⁶⁰Β⁹⁶¹Β⁹⁶²Β⁹⁶³Β⁹⁶⁴Β⁹⁶⁵Β⁹⁶⁶Β⁹⁶⁷Β⁹⁶⁸Β⁹⁶⁹Β⁹⁷⁰Β⁹⁷¹Β⁹⁷²Β⁹⁷³Β⁹⁷⁴Β⁹⁷⁵Β⁹⁷⁶Β⁹⁷⁷Β⁹⁷⁸Β⁹⁷⁹Β⁹⁸⁰Β⁹⁸¹Β⁹⁸²Β⁹⁸³Β⁹⁸⁴Β⁹⁸⁵Β⁹⁸⁶Β⁹⁸⁷Β⁹⁸⁸Β⁹⁸⁹Β⁹⁹⁰Β⁹⁹¹Β⁹⁹²Β⁹⁹³Β⁹⁹⁴Β⁹⁹⁵Β⁹⁹⁶Β⁹⁹⁷Β⁹⁹⁸Β⁹⁹⁹Β¹⁰⁰⁰Β¹⁰⁰¹Β¹⁰⁰²Β¹⁰⁰³Β¹⁰⁰⁴Β¹⁰⁰⁵Β¹⁰⁰⁶Β¹⁰⁰⁷Β¹⁰⁰⁸Β¹⁰⁰⁹Β¹⁰¹⁰Β¹⁰¹¹Β¹⁰¹²Β¹⁰¹³Β¹⁰¹⁴Β¹⁰¹⁵Β¹⁰¹⁶Β¹⁰¹⁷Β¹⁰¹⁸Β¹⁰¹⁹Β¹⁰²⁰Β¹⁰²¹Β¹⁰²²Β¹⁰²³Β¹⁰²⁴Β¹⁰²⁵Β¹⁰²⁶Β¹⁰²⁷Β¹⁰²⁸Β¹⁰²⁹Β¹⁰³⁰Β¹⁰³¹Β¹⁰³²Β¹⁰³³Β¹⁰³⁴Β¹⁰³⁵Β¹⁰³⁶Β¹⁰³⁷Β¹⁰³⁸Β¹⁰³⁹Β¹⁰⁴⁰Β¹⁰⁴¹Β¹⁰⁴²Β¹⁰⁴³Β¹⁰⁴⁴Β¹⁰⁴⁵Β¹⁰⁴⁶Β¹⁰⁴⁷Β¹⁰⁴⁸Β¹⁰⁴⁹Β¹⁰⁵⁰Β¹⁰⁵¹Β¹⁰⁵²Β¹⁰⁵³Β¹⁰⁵⁴Β¹⁰⁵⁵Β¹⁰⁵⁶Β¹⁰⁵⁷Β¹⁰⁵⁸Β¹⁰⁵⁹Β¹⁰⁶⁰Β¹⁰⁶¹Β¹⁰⁶²Β¹⁰⁶³Β¹⁰⁶⁴Β¹⁰⁶⁵Β¹⁰⁶⁶Β¹⁰⁶⁷Β¹⁰⁶⁸Β¹⁰⁶⁹Β¹⁰⁷⁰Β¹⁰⁷¹Β¹⁰⁷²Β¹⁰⁷³Β¹⁰⁷⁴Β¹⁰⁷⁵Β¹⁰⁷⁶Β¹⁰⁷⁷Β¹⁰⁷⁸Β¹⁰⁷⁹Β¹⁰⁸⁰Β¹⁰⁸¹Β¹⁰⁸²Β¹⁰⁸³Β¹⁰⁸⁴Β¹⁰⁸⁵Β¹⁰⁸⁶Β¹⁰⁸⁷Β¹⁰⁸⁸Β¹⁰⁸⁹Β¹⁰⁹⁰Β¹⁰⁹¹Β¹⁰⁹²Β¹⁰⁹³Β¹⁰⁹⁴Β¹⁰⁹⁵Β¹⁰⁹⁶Β¹⁰⁹⁷Β¹⁰⁹⁸Β¹⁰⁹⁹Β¹¹⁰⁰Β¹¹⁰¹Β¹¹⁰²Β¹¹⁰³Β¹¹⁰⁴Β¹¹⁰⁵Β¹¹⁰⁶Β¹¹⁰⁷Β¹¹⁰⁸Β¹¹⁰⁹Β¹¹¹⁰Β¹¹¹¹Β¹¹¹²Β¹¹¹³Β¹¹¹⁴Β¹¹¹⁵Β¹¹¹⁶Β¹¹¹⁷Β¹¹¹⁸Β¹¹¹⁹Β¹¹²⁰Β¹¹²¹Β¹¹²²Β¹¹²³Β¹¹²⁴Β¹¹²⁵Β¹¹²⁶Β¹¹²⁷Β¹¹²⁸Β¹¹²⁹Β¹¹³⁰Β¹¹³¹Β¹¹³²Β¹¹³³Β¹¹³⁴Β¹¹³⁵Β¹¹³⁶Β¹¹³⁷Β¹¹³⁸Β¹¹³⁹Β¹¹⁴⁰Β¹¹⁴¹Β¹¹⁴²Β¹¹⁴³Β¹¹⁴⁴Β¹¹⁴⁵Β¹¹⁴⁶Β¹¹⁴⁷Β¹¹⁴⁸Β¹¹⁴⁹Β¹¹⁵⁰Β¹¹⁵¹Β**

XI. VARIA

849 F (335 K.)

(I) SCHOL. Pind. Isth. 8, 92 (III 275, 19 Drachm.) ἥ ὅτι ἐφιλονείκησαν Ποσειδῶν τε καὶ Ζεὺς περὶ Αἰγίνης, ὅτε καὶ μεταβαλεῖν δοκεῖ τὴν νῆσον Ποσειδῶν, καθὰ ἄλλοι τέ φασι καὶ Πυθαῖντος (FGrHist 299 F 4) προσαγόμενος Ὀρφέα II (II) PLUT. Quaest. conv. 9, 6 p. 741a ὃν (sc. Ποσειδῶνα) αὐτὸς εἴωθας 5 ἱστορεῖν ἡμῖν ἡττώμενον πολλάκις ... ἐν Αἰγίνῃ δ' ὑπὸ τοῦ Διός.

Ὀρφέως τρόπον πεφιλοσοφῆσθαι τῷ Ὀμήρῳ φησὶ καὶ οὐ μεμπτὰ εἶναι πρὸς ἐκπληξιν καὶ θεῖα, ὥσπερ (om. **AB**) τὸ ... [laud. **Φ** 388] καὶ ὥς (add. Kayser) ἀνεπήδησεν Ἀιδωνεύς τοῦ θρόνου τινασσομένης τῆς γῆς ἐκ Ποσειδῶνος II (II) GREGOR. NAZ. Or. 4, 115 (274 Bernardi) Ὀρφεὺς παρίτω μετὰ τῆς κιθάρας καὶ τῆς πάντα ἐλκούσης ὠιδῆς, ἐπιβρεμέτω Διὶ (δὴ **ACR** [mg. Διὶ **R**]) τὰ μεγάλα καὶ ὑπερφυῖ τῆς θεολογίας ῥήματα καὶ νοήματα: '[1] ὅση τε μηλείη (add. καὶ **AQ SDPRO**) / ὅση τε ἵππων, / ὅση τε ἡμιόνων, ἔν' ἐντεῦθεν, οἶμαι, δειχθῇ τὸ ζω- γόνον τοῦ θεοῦ καὶ φερέσβιον. sequitur fr. 395 III II (III) Ps.-NONN. ad Gregor. Orat. in Iulian. 4, 77 (150 Nimmo Smith) καὶ ὁ νοῦς μὲν τῶν περὶ τοῦ Διὸς ἐπῶν οὗτός ἐστιν ὅτι (om. **Arm I**), ὃ Ζεὺς ἔνδοξε καὶ μέγιστε τῶν πάντων θεῶν, περιεχόμενε τῇ κόπρῳ πάσῃ (om. **Arm m**), ὅση τε προβάτων, ὅση τε ἵππων καὶ ἡμιόνων ... διὰ δὲ τοῦδε (τούτου **m**) τοῦ ἔπους δῆθεν (om. **Arm m**) ὁ Ὀρφεὺς ἐσήμανεν ὅτι ὁ Ζεὺς ἄχρι τῆς κτηνῶδους (*humilior* add. **Arm**) ὕλης ἐκπέμπει (ἐκπέμπεται **F**) τὰς ἑαυτοῦ ζωογόνους (om. **Arm E**) δυνάμεις

tationem ubi in locum κόσμῳ supposuerit κόπρῳ et alterum versum addiderit (sicut ap. Philostratum legitur) et Gregorius tandem rem immutaverit (ut Bernardi ad loc. supposuit: 'ce n'est pas parce qu'il est trahi par sa mémoire qu'il modifie le texte. Ce rythme de chanson ... tourne en dérision la pompeuse et ridicule citation "orphique"'); cf. et. Kurmann ad loc. 389s

849 2 Αἰγίνας an Αἰγίνης incert. B II 4 εἴωθας Xylander: εἴωθα cod. II 'forsitan inter fragmenta vetustiora ponendum' Kern ad loc.; 'if not fictitious, an Aeginetan poem, cf. p. 28 (Paus. 2, 30, 2 [i.e. fr. 535]) and Arg. 1284ss [vid. infra]' West, Orphic Poems 268, cf. et. Jacoby ad Pythaen. fr. et Teodorsson ad Plutarchi loc. I cf. Orph. Arg. 1276 ss ἥειδον δὲ λιγὺν κλάζων διὰ θέσκελον ὕμνον, / ὥς ποτέ οἱ δῆρ' ἰσαν ἀελοπόδων ὑπὲρ ἵππων· / Ζεὺς ὑψιβρεμέτης καὶ πόντιος εἰννοσίγαιος· / αὐτὰρ Κυανοχαῖτα χολωσάμενος Διὶ πατρὶ / τύψε Λυκαονίην γαῖαν χρυσέφει τριαίνῃ / καὶ ῥα καταῖγδην κέδασεν κατ' ἀπείρονα πόντον, / νήσους εἰναλίας ἔμεναι· τὰς ῥ' ἐξονόμηναν / Σαρδῶ τ' Εἰβοιάν τ' ἐπὶ δ' αὖ Κύπρον ἡνεμόεσσαν. / δὴ τότε φορμίζοντος, ἀπὸ σκοπέλου λοφόεντος / Σειρῆνες θάμβησαν, ἐὴν δ' ἄμπαυσαν αἰοιδῆν· / καὶ ῥ' ἡ μὲν λωτούς, ἡ δ' αὖ χέλυν ἐκβαλε χειρῶν / δεινὰ δ' ἀνεστονάχησαν, ἐπεὶ πότμος ἦε λυγρὸς / μοιριδίου θανάτου· ἀπὸ δὲ σφέας ῥωγάδος ἄκρης / ἐς βυσσὸν δίσκευσαν ἀλιτροθύοιο θαλάσσης, / πέτραις δ' ἡλλάξαντο δέμας μορφὴν θ' ὑπέροπλον et Vian ad loc. 194s 'le chant d'Orphée ... combine divers thèmes légendaires, peut-être empruntés à un seul et même poème cosmogonique ... le

850 F (336 K.)

Αἰδώς θ' ἱερὴ καὶ Πλοῦτος ὀπηδεῖ
παῖς Εὐθημοσύνης.

850 ARISTOT. νόμοι ἀνδρὸς καὶ γαμετῆς in translatione vetere medii aevi latina ex codd. Par. Sorb. 841 f. 191-94 et Guelpherbyt. Helmstad. 488 f. 90-92 (fr. 184, p. 142, 14 Rose) propter que omnia decet multo magis honorare virum et in verecundia non habere, si sacra pudicitia et opes animositatis filius secundum Herculem non sequantur, cf. *glossam cod. Sorb.* nec pudere sui ipsius viri si non comitetur secundum Orfeum ac divicie filie euthi nocine, et *Ferrandi commentarium* et hic habetur alia translatio sic: oportet multo magis honorare nec pudere sui ipsius mariti, si non comitetur secundum orpheum pudicitia sacra ac divicie filie euthymosine (-mo, ne *suprascr.*)

850 P 251 τιμὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ (cf. Quint. Smyrn. 1, 738 κῦδος ὀπηδεῖ) | η 181 αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ | Hom. Hymn. 30, 12 ὄλβος δὲ πολὺς καὶ πλοῦτος ὀπηδεῖ | Hes. Op. 313 ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ | Hes. Op. 326 ὄλβος ὀπηδεῖ | Quint. Smyrn. 9, 37 μῆνις ὀπηδεῖ

poème ... était peut-être une cosmogonie (connue de Callimaque?) que réservait une place particulière à la création des îles'; cf. et. Callim. Hymn. 4, 30ss ἢ ὥς τὰ πρῶ-
τιστα μέγας θεὸς οὐρεα θείων / ἄορι τριγλῶχινι τό οἱ Τελχῖνες ἔτευξαν / νή-
σους εἰναλίας εἰργάζετο, νέρθε δὲ πάσας / ἐκ νεάτων ὥχλισσε καὶ εἰσεκύλισε
θαλάσση; / καὶ τὰς μὲν κατὰ βυσσόν, ἔν' ἡπείροιο λάθωνται, / πρυμνόθεν ἐρ-
ρίζωσε et Anon. in Suppl. Hell. fr. 910 Lloyd-Jones et Parsons [Ἔοννοσι[γαί- /
[...]ζονος ὕβρι[...] [/ [...]λαβεν Ἐννοσίγαιον / [...]άμενος μεθέηκε / [...]
ρια μῆδετο ἔργα / [...]λε χειρὶ τρίαιναν / [...]εῖι ἀμφίρυτος χθών / [...]
]χρῦσα διφρ' ἀνόρον / [...] πῦρ σελαγίζων / [...] ἔ]νοσις τ' ἀνεμοί τε (de
quo cf. West, Class. Rev. 16, 1966, 22; eund., Proc. XIV Int. Congr. Pap., Oxford
1974, 343; Lloyd-Jones-Parsons ad loc.); de Orphei Arg. loco cf. et. Sánchez
Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996,
273s

850 versus rest. West, Orphic Poems 268 : ἀγνὴ / Αἰδώς τε Πλοῦτός τ' Εὐθημο-
σύνης καλὸς υἱός, Rohde, Philol. 54, 1885, 374 (= Kl. Schr. I, p. XII adn. 1)

XI. VARIA

851 F (337 K.)

Ζεὺς δ' ἐφορᾷ γονέων ὅπόσοι τίουσι θέμιστας,
ἦδ' ὅσοι οὐκ ἀλέγουσιν ἀναιδέα θυμὸν ἔχοντες.
καὶ τοῖς μὲν πρόφρων τε καὶ ἥπιος ἐσθλὰ δίδωσι,
τοῖς δὲ κακὰ φρονέων νεμεσίζεται ἐμμενὲς αἰεὶ·
δειναὶ γὰρ κατὰ γαῖαν Ἐρινύες εἰσὶ τοκῆων.

5

851 Stob. Flor. 4, 25, 28 (IV 624, 9 Hense) Ὀρφῆως· [1-5]

851 de fr. universo cf. v 213s Ζεὺς σφεας τείσαιτο ἱκετήσιος, ὅς τε καὶ ἄλλους / ἀνθρώπους ἐφορᾷ καὶ τείνεται, ὅς τις ἀμάρτη || **1-2** Quint. Smyrn. 7, 284 οὐκ ἀλέγουσι θέμιστας || **2** ι 275 οὐ ... Διὸς ... ἀλέγουσιν | v 214 οὐδέ τι ... ἀλέγουσιν, cf. ι 115 | Quint. Smyrn. 7, 550 οὐκ ἀλέγουσι | Hes. Th. 833 ἀναιδέα θυμὸν ἔχοντος | Quint. Smyrn. 11, 11 ἀναιδέα θυμὸν ἔχουσαι | Quint. Smyrn. 8, 391 ἀναιδέα θυμὸν | N 487 al., Hymn. Merc. 315, Hes. Op. 112 al., Quint. Smyrn. 1, 319, Nonn. Dion. 47, 144 θυμὸν ἔχοντες (cf. Δ 309, Quint. Smyrn. 5, 175 al. θυμὸν ... ἔχοντες, N 704, γ 128 ἔχοντε) || **3** β 230 al. μὴ τις ἔτι πρόφρων ἀγανὸς καὶ ἥπιος ἔστω | Θ 40 al. πρόφρονι μυθέομαι, ἐθέλω δέ τοι ἥπιος εἶναι | Hes. Th. 235 νημερτής τε καὶ ἥπιος | Quint. Smyrn. 7, 55 ὅπόσ' ἐσθλὰ διδοὶ θεὸς ἦδ' ἀλεγείνα || **4** H 70 al., v 5, Hymn. Apoll. 482, Pind. Py. 8, 82, Quint. Smyrn. 13, 221 κακὰ φρονέων (κ 317 φρονέουσ', ρ 596 φρονέουσιν, σ 232, Quint. Smyrn. 13, 84 φρονέοντες, 6, 248 φρονέοντι) | Θ 421, β 138 νεμεσίζεται | E 872 Ζεῦ πάτερ οὐ νεμεσίζηι | K 361 al., ι 386 al., Arat. 891 ἐμμενὲς αἰεὶ || **5** Hymn. Apoll. 215, Hom. Hymn. 15, 8, Hes. Th. 346, Quint. Smyrn. 4, 151 al., Orph. Hymn. 57, 6 al. κατὰ γαῖαν

851 Lob. 950; 'apparently a moralizing poem' West, Orphic Poems 268 || **3** πρώφρων **M** || **4** ἐμμενὲς αἰεὶ Elmsley : ἐν μὲν ἔσδει **S** : ἐν μὲν ἔσδει **MA** : Εὐμενίδεσσι **Tr.** || **5** Ἐρινύες **Tr.** et ut vid. **A**

852 F (339 K.)

Ζεὺς Κρονίδης βασιλεὺς ὑψίζυγος αἰθέρι ναίων.

853 F (340 K.)

πάντα γὰρ ἀθανάτοιο θεοῦ μεγάλῃ ὑπ' ἀρωγῇ
ἄνθρωποι τελέουσι, σοφῇ ὑπὸ πνεύματος ὁρμῇ.

852 TZEITZ. Ex. II. p. 26, 5 Hermann ἔστι δ' ἃ (sc. ἔπη Ὀρφέως) καὶ μεταφράσαντα ἢ καὶ ἀλληγάλλως μεταστρέψαντα ποιήσιν ὡς τὸ [laud. fr. 748] ... καὶ τὸ [laud. fr. 749] ὁμοίως δὲ καὶ τό· [1], quae sequuntur vid in fr. 777 III

853 DIDYM. ALEXANDRIN. De trinitate 2, 27 (Patr. Gr. 39, 756A Migne) Ὀρφέως τοῦ παρ' Ἑλλῆσι πρώτου θεολόγου· [1-2]

852 Anth. Gr. App. Epigr. Sepulcr. 373, 1 αὐτὸς Ζεὺς Κρονίδης ὑψίζυγος αἰθέρι ναίων | Δ 166 Ζεὺς δέ σφι Κρονίδης ὑψίζυγος αἰθέρι ναίων | Hes. Op. 18, fr. 343, 9 M.-W. Κρονίδης ὑψίζυγος, αἰθέρι ναίων | Λ 289 al., Hes. Th. 412, Op. 138 al., Nonn. Dion. 1, 146 al. Ζεὺς Κρονίδης (cf. I 18 al., Apoll. Rhod. 1, 1101 Ζεὺς ... Κρονίδης, B 735 al., Hes. fr. 234, 2 M.-W. Κρονίδης Ζεὺς, ο 244 Κρονίδης ... Ζεὺς) | Orph. fr. 14, 4 Ζεὺς βασιλεὺς, vid. sim. illic laud. | H 69 al. Κρονίδης ὑψίζυγος | Bacchyl. 1, 155s Κ[ρο]νίδας ὑψίζυγος, cf. fr. 20d, 8 | Λ 544, Nonn. Dion. 36, 6 Ζεὺς ... ὑψίζυγος | O 523 Ζεὺς ... αἰθέρι ναίων | B 412 Ζεῦ ... αἰθέρι ναίων

853 de fragmento universo cf. Orac. ap. Didym. Alexandrin. De trinitate 2, 27 (Patr. Gr. 39, 754 Migne) πνεῦμα μὲν ἀθανάτοιο θεοῦ Πατὴρ ἐκπροπόρευμα· / αὐτόθεν, ἔνθεν ἔβη, μένον ἔμπεδον, οὔτι μεριστόν· / ἀλλὰ Θεοῖο Λόγοιο μένον ζαθέοις ὑπὸ κόλποις, / πάντα τελεῖ, ἅτε θεὸς ἃ μῆδεται ἀρχέγονος φρήν· / κτίσμασι δὲ ξύμπασι φέρει χάριν, ἥ ὑπο πάντα / ἔργα Θεοῦ ζῶει, καὶ ἀίδιον ἔλλαχ' ἀρωγὴν || 1 Apoll. Rhod. 4, 798, Quint. Smyrn. 8, 251 ἀθανάτοιο θεοῦ

852 cf. Lob. 597; West ad Hes. Op. 18 | ὑψ[ί]ζυγος] cf. Fraenkel ad Aesch. Ag. 182s; 1617s

853 cf. Lob. 959; Olivieri, Studi di filosofia greca in onore di R. Mondolfo, Bari 1950, 3ss

XI. VARIA

854 F (341 K.)

LACTANT. PLACID. in Statii Theb. IV 516 (294 Sweeney) huiusne dei nomen sciri potest, qui nutu tantum regit et continet cuncta, cuius arbitrio deserviunt, cuius nec aestimari potest mundus nec finibus claudi? sed cum magi vellent virtutes eius, ut putabant, {sese} comprehendere, singulas appellationes, quasi per naturarum potestates, abusivo modo designarunt et quasi plurimorum numinum nobilitate Deum appellare conati sunt, quasi ab affectu cuiusque dei ductis vocabulis. sicut Orpheus fecit et Moyses, Dei summi antistes, et Esaias et his similes.

855 F (346 K.)

οὐδέ μ' ἔαι λιγὺν ὕπνον ἐπὶ βλεφάροισιν ἰαύειν,
ἰστάμενος ἀπαλοῖς ἐν ὀνείρασι πᾶσαν ἄν ὄρφηνην.

855 SCHOL. Tzetz. Ex. II. p. 127, 11 Hermann, pergit fr. 741 καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν φησὶν (sc. 'Ορφεύς') [1-2]

855 1 K 25s οὐδὲ γὰρ αὐτῷ / ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἐφίζανε (cf. Ξ 165, Ω 637) | α 363s al. ὄφρα οἱ ὕπνον / ἦδ' ἐπὶ βλεφάροισι βάλε | ε 271 οὐδέ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἔπιπτε | τ 590 οὐ κέ μοι ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισι χυθείη (cf. β 398, μ 338, π 451 al.) | Hes. fr. 294, 3s M.-W. οὐδέ οἱ ὕπνος / πίπτεν ἐπὶ βλεφάροισι | Nonn. Dion. 21, 344 βλεφάροισιν ἐνόπλιον ὕπνον ἰαύων | Theocr. 3, 49 ἐμὶν ὁ τὸν ἄτροπον ὕπνον ἰαύων | Callim. fr. 75, 2 Pf. προνούμφιον ὕπνον ἰαῦσαι

854 cf. Lob. 597 | 'spectat vel ad hymnum de Iove ... vel ad Διαθήκας vel ad similia' Kern : e Rhapsodiis sec. West, Orphic Poems 268, de quo dubito, cf. et. Bidez-Cumont, Les mages hellénisés, Paris 1938, I, 233s || 2 continet cuncta] i. e. συνέχει τὰ πάντα, 'cf. Bidez-Cumont qui ... crediderunt Lactantium philosophi Graeci libro male tradito usum esse' Sweeney || 3 mundus (i. e. κόσμος) om. V π || 3 sed - 7 vocabulis] 'locus difficilis et non certe expeditus' Sweeney || 3-4 virtutes b prob. Sweeney : -em Q : -is ω || 4 sese del. Sweeney | quasi (et 5 quasi)] 'suspecti' Sweeney || 5 naturarum] 'sc. Dei summi?' Sweeney | potestates] 'sc. singulas' Sweeney | abusivo Mombritis : abusive ω | designaverunt fKpG || 6 nobilitatem Heikel | dei Sweeney : rei ω || 7 Moysis M a. c. K | Dei summi antistes] i. e. ἱερεὺς Θεοῦ Ὑψίστου

855 cf. Lob. 597; Papatomopoulos, Nouveaux fragments d'auteurs anciens, Ioannina 1980, VIII || 1 οὐδέ μ' ἔαι λιγὺν ὕπνον Lob. : ὕπνον ὅς οὐκ ἔαι με λιγὺν C : οὐδ' ὥς με γλυκὺς ὕπνος ἔαι Mullach | λιγὺν] alicubi de sonibus dicitur || 2 ἐν omisum in cod. L et additum a Lob. praebet C | ἄν πᾶσαν C

856 F (347 K.)

χειρῶν ὀλλυμένων ἔρρειν πολυεργὸς Ἀθήνη.

857 F (348 K.)

ZOSIM. Alch. Gr. II, 1888, 210 Berthelot-Ruelle ἡ μυστικὴ ἡ τῶν Αἰγυπτίων καὶ ἱερογραμματέων Αἰγύπτου θυεῖα καὶ ἀνθ' ἧς ἡ τῶν φύσεων συγγένεια τέρπει τὰς ὁμοουσίους φύσεις· τοῦτό ἐστιν τὸ Ὀρφαϊκὸν ὁμοούσιον καὶ ἡ Ἑρμαϊκὴ λύρα, ἐν ἧ τῶν οὐσιῶν ποθεινὴ τε καὶ ἐναρμόνιος ἀποτελεῖται συμπλοκή.

5

858 F (349 K.)

PSELL. (vel NICETAS) in Greg. Naz. Or. 42 p. 670d (Iacobo Billio interprete) ed. Leunclavius, Op. Greg. Naz. ed. Basileensis 1571 at si Orpheo credimus et Platonis et Lycio philosopho (*i.e.* Proclo) de natura pertractanti et eo antiquiori Chalcedonio Iamblichio Pythagorico, natura Dei ars quaedam est.

856 (I) ORIO s. v. χεῖρες (163, 23 Sturz)· ἀπὸ τῆς χρήσεως, ὥσανεὶ χρήσιες οὔσαι ἢ χρεῖαι. οὐδεμία γὰρ τέχνη προκόπτει δίχα χειρῶν. Ὀρφεύς· [1] || (II) GEORG. SYNCCELL. 282 (174, 25 Mosshammer), cf. ANON. opus hist. ined. in Cod. Paris. B. N. Gr. 1712 f. 37', GEORG. CEDREN. Historia compend. 1, 144 (Patr. Gr. 121, 177 A Migne), SCHOL. Hes. Op. 63 b (37, 3 Pertusi) ἐρμηνεύουσι δὲ (om. Schol. Hes.) οἱ Ἀναξαγόρειοι (-γόριοι Syncell. A Ps.-Sym.) (οἱ δὲ Ἀναξ. ἐρμ. Cedren., cf. Metrodorus. Lamps. 61, 6 D.-K.) τοὺς μυθώδεις θεοὺς (τ. μυθ. θ. om. Cedren.), νοῦν μὲν τὸν Δία τὴν δ' (Pertusi : om. Schol. Hes. : δὲ cett.) Ἀθηνᾶν τέχνην (τύχην Schol. Hes.), ὅθεν καὶ τὸ [1] (ὅθεν – Ἀθήνη om. Schol. Hes.)

856 Nicand. Ther. 4 πολυεργὸς ἀροτρεὺς

856 χεῖρον Syncell. A | ἔρρει Ps.-Sym. : ἐρεῖ Syncell. A | πολύμητις Syncell. Ps.-Sym. : πολύμητιν Cedren. | Ἀθήνην Cedren. | πολυεργὸς] 'i. e. Ἐργάνη ... solum hic invenitur, cum πολύμητις ... ap. posteriores saepius occurrat ... praefero igitur Etymologici lectionem utique aptiorem' Kern II de Comm. P. Derveni haec fluxerunt sec. Burkert, Études Philos. 25, 1970, 443 adn. 1: cf. et. Lob. 951; Sider in: Laks – Most, Studies on Derveni Papyrus, Oxford 1997, 138; Hussey, Oxford Studies in Ancient Philosophy 17, 1999, 315 (qui hunc locum e Philochoro originem trahere putat); vid. introd. ad fr. 2ss

857 cf. Kopp, Beitr. zur Gesch. d. Chemie, 1869, 387 adn. 66 | cf. et. fr. 783 || 4 ποθεινὴ Abel : ποθητὴ Kern : ποθηνὴ cod. || fort. de Cratere, cf. fr. 409ss

858 Lob. 960

XI. VARIA

859 F (361 K.)

γλυκύπικρος "Ερως

860 F (362 K.)

MARSILIUS FICINUS in Plat. Conv. Or. 6, 17 anima inquam sola ita corporalis formae blanditiis delinitur, ut propriam posthabeat speciem, corporis vero formam, quae suae umbra est, sui ipsius oblita sectetur. hinc crudelissimum illud apud Orpheum Narcissi fatum.

versus qui fortasse Orpheo tribui possunt (861-863)

Orpheo et. dub. tribuerunt versus ab Hippol. Ref. 5, 8, 43 laudatos monentibus Preller, Griech. Myth. I⁴, 828 et Dieterich, Nekyia 193: repugnaverunt Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1407; West, Orphic Poems 268; Empedocli trib. Lebedev, Philologus 138, 1994, 24ss

859 MARSILIUS FICINUS in Plat. Conv. Or. 2, 8 Amorem Plato rem amaram vocat ... hunc et Orpheus γλυκύπικρον i. e. dulce-amarum nominat

859 Sapph. fr. 130, 1s Voigt "Ερος ... / γλυκύπικρον ... ὄρπετον | Posidipp. 1, 4 Fernández Galiano γλυκύπικρος "Ερως | Mel. Anth. Pal. 12, 109, 3 γλυκύπικρον "Ερωτος ἔχων βέλος, Mus. 166 γλυκύπικρον ἐδέξατο κέντρον ἐρώτων "Ερως

859 cf. Fernández Galiano, comm. ad Posidipp. loc.; Rodríguez Somolinos, El léxico de los poetas lesbios, Madrid 1998, 217; cf. et. Böhme, Orpheus. Der Sänger und seine Zeit, Bern 1970, 147, cui iure repugnavit Gianotti, Riv. Fil. Istr. Class. 100, 1972, 525s

860 cf. Lob. 957; Rohde, Psyche II, 117 adn. 1

861 F (p. 265 K.)

εἰμὶ θεὸς τοιόσδε μαθεῖν, οἷόν κ' ἐγὼ εἶπω·
οὐράνιος κόσμος κεφαλῇ, γαστήρ δὲ θάλασσα,
γαῖα δέ μοι πόδες εἰσὶ, τὰ δ' οὐατ' ἐν αἰθέρι κείται,
ὄμμα δὲ τηλαυγὲς λαμπρὸν φάος ἡέλιιο.

862 F

αὔξεις αὐξομένη, μινύθουσα δὲ πάντα χαλέπτεις

861 MACROB. Sat. 1, 20, 16 nam Sarapis (Sarappis **N** : Serapis **TMb**), quem Aegyptii deum maximum prodiderunt, oratus a Nicocreonte (Niquocreonte **MRFA** : Nicocrete **B**) Cypriorum rege (rege Cypriorum **TBV** [Cip- **MVA**]) quis deorum haberetur, his versibus sollicitam religionem regis instruxit [1-4] ex his apparet, Sarapis (Serapis **Mb**) et solis unam et individuum esse naturam

862 OLYMPIODOR. in Plat. Alcib. 19, 2 (p. 15 Westerink) διὸ καλῶς εἴρηται· [1] εἰς σελήνην. sequitur fr. 843 (ubi legitur φησὶ γὰρ καὶ ὁ Ὀρφεύς)

861 **1 B** 139 al., μ 213 al., Hymn. Apoll. 486 ὥς ἂν ἐγὼ εἶπω || **2 Orph.** fr. 243 11s κεφαλῇ ... / οὐρανὸς αἰγλήεις || **3 Orph.** fr. 243, 17s νοῦς ... αἰθήρ, / ὦι δὲ πάντα κλύει || **4 Orph.** fr. 243, 16 ὄμματα δ' ἡέλιός τε καὶ ἀντιώσα σελήνη | **A** 605 al., Hes. fr. 362 M.-W. λαμπρὸν φάος ἡέλιιο, cf. fr. 58, 12 e coniect., Op. 155 λαμπρὸν ... φ. ἡελ., Quint. Smyrn. 2, 2

862 Orac. Sibyll. 2, 115 πάντα χαλέπτων

861 'Orphicam poesis sapiunt' Kern, cf. praec. fr. 243 || **1-4 om. TMA** : post τοιόσδε **om. R** || **1** ΤΟΥΟΔΕ **D** : ΤΟΤΟCE **R** | ΜΑΤΕΙΝ **F** | ΟΤΟΝ **F** | ΚΕΕ-ΓΩ **b** || **2** ΥΡΑΝΙΟΣ **F** | ΚΕΦΑΛΕ **B** | ΓΑСТΗΘ **ND** : ΓΑСТΗ **BV** : ΤΑСТΗ **F** || **3** ΓΑΙ **NDP** | τὰ δ'] ΤΑΑ **NP** | ΚΑΙΤΑΙ **BV** : ΚΕΤΤΑΙ **F** || **4** δὲ] ΤΕ **BV** | ΤΗΛΑΥΤΤΕC **N** : ΤΗΑΑΥΤΕC **DPF** : ΔΗΘΕΛΑΥΤΕC **B** : ΑΕΘΗΑΑΥΤΕC *corr.* ΔΕΘΗΛΑΥΤΕC **V** : *emend. vulgo* | λαμπρὸν *vulg.* : ΑΑΜΠΡΟΝ *cod.* | ΕΗΛΙΟΙΟ **B**

XI. VARIA

863 F (V?)

κακοφραδέων δὲ βεβήλων
οὔατα λαχνήεντα περισκεπέτωσαν ἀράχναι.

863 ELIAS in Aristot. Categ. prooem. 125, 4 Busse, pergīt fr. 1 VII καὶ τὸ ὅμοιον
τούτῳ (τοῦτο **HKP**) [1-2]

863 Orph. fr. 1a αἰίσω ξυνετοῖσι· θύρας δ' ἐπίθεσθε, βέβηλοι | Orph. fr. 1b
φθέγξομαι οἷς θέμις ἐστί· θύρας δ' ἐπίθεσθε, βέβηλοι, cf. et. sim. illic laud.

863 'hoc fragmentis Orphicis addendum' Busse ad loc. | cf. fr. 731, 1 δεῦρό νυν
οὔατά μοι καθαρὰς ἀκοάς τε πετάσσας

PARS SECVNDA DE ORPHEO ET ORPHICIS TESTIMONIA

I. TESTIMONIA DE ORPHEO (fr. 864-1095)

in hac operis parte edam testimonia de Orpheo quae ad poesin Orphicam vel religionem illustrandas haud omnino vel minus pertinentia sunt | de Orphei fabula cf. Rohde, *Neue Heidelb. Jahrb.* 6, 1895, 1ss (= *Kleine Schriften II*, Hildesheim-New York 1969, 293-313); Gruppe, *Orpheus* in: Roscher, *Ausführl. Lexikon der griech. u. röm. Mythologie*, Leipzig 1897-1902 (= repr. Hildesheim 1965), III 1, 1058ss; Vürtheim, *Mnemosyne* n. s. 29, 1901, 197ss; Harrison, *Prolegomena* cap. IX; Kern, *Orpheus*, Berlin 1920, eund., *MDAI(A)* 63-64, 1938-1939, 107 ss; Rob., *Heldensage*, Berlin 1920; I, 402 ss; Eisler, *Orpheus-The Fisher*, London 1921; Reinach, *Mythes et Religions*, Paris 1923, II, 107ss; Weber, *Rh. Mus.* 81, 1932, 1 ss; Heurgon, *Mél. Arch. Hist. Écol. Franç. Rome* 49, 1932, 6ss; Norden, *Sitz.-Ber. Preuss. Akad. Wiss.* 22, 1934, 626ss; Ziegler, *Orpheus*, *RE XVIII* 1 (1939) 1200ss; Coman, *Cahiers de Zalmoxis*, Paris 1939; Linforth 1ss; Kotzias, *Ἀρχ. Ἑφημ.* 86-88, 1948-1949, Suppl. 25ss; Guthrie, *Orpheus* 25ss; Bowra, *Class. Quart.* 46, 1952, 113ss (= *On Greek Margins*, Oxford 1970, 213ss); Böhme, *Orpheus. Das Alter des Kitharoden*, Berlin 1953; eund., *Orpheus. Der Sänger und seine Zeit*, Bern 1970 (de quo cf. et. Gianotti, *Riv. Fil. Istr. Class.* 100, 1972, 522ss); eund., *Der Sänger der Vorzeit. Drei Kapitel zur Orpheusfrage*, Bern 1980; Moulinier, *Orphée et l'orphisme à l'époque classique*, Paris 1955; Bianchi, *Stud. Mat. Stor. Rel.* 28, 1957, 151ss; Montégu, *Folia* 12, 1959, 3ss; 76ss; Ehnmark in: Diamond (ed.), *Culture in history. Essays in honor of P. Radin*, New York 1961, 570ss; Dronke, *Class. & Med.* 23, 1962, 198ss; Grant, *History Today* 17, 1967, 368ss; Lee, *Orpheus und Eurydice. Myth, legend, folklore*, Cambridge 1967; Snook, *Symbolon* 1, 1972, 85ss; Gil, *Cuad. Filol. Clás.* 6, 1974, 135ss (= *Transmisión mítica*, Barcelona 1975, 121 ss); Warden (ed.), *Orpheus: The Metamorphosis of a Myth*, Toronto 1982; Schwartz, *Aspects of Orpheus in classical literature and mythology*, Ph. Diss., Cambridge Ma. 1984; Belmont, *L'Homme* 25, 1985, 59ss; Sansone, *Class. & Med.* 36, 1985, 53ss; Graf in: Bremmer (ed.), *Interpretations of Greek mythology*, London-Sydney 1987, 80ss; Wegner, *Boreas* 11, 1988, 177ss; Segal, *Orpheus. The myth of the poet*, Baltimore-London 1989; Bremmer in: Borgeaud (ed.), *Orphisme et Orphée*, Genève 1991, 13ss; Christopoulos, *Metis* 6, 1991, 205ss; Henry, *Orpheus with his lute: poetry and the renewal of life*, Carbondale 1992; Santini, *Giorn. Ital. Filol.* 44, 1992, 173ss;

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

Gantz, *Early Greek Myth*, Baltimore-London 1993, 721ss; Masaracchia (ed.), *Orfeo e l'orfismo*, Roma 1993; Valverde Sánchez, *Est. Clás.* 104, 1993, 7ss; Heath, *Trans. Am. Phil. Ass.* 124, 1994, 163ss; Restani, *Musica e storia* 2, 1994, 191ss; Marcaccini, *Prometheus* 21, 1995, 241ss; Sorel, *Orphée et l'orphisme*, Paris 1995; Schmidt-Berger, *Altspr. Unterr.* 38, 1995, 128ss; Di Marco in: Aloni-de Finis (edd.), *Dall'Indo a Thule. I Greci, I Romani, gli altri*, Trento 1996, 39ss; Molina, *Cuad. Filol. Clás. (EGI)* 7, 1997, 287ss; Riedweg in: Settis (ed.), *I Greci: Storia, Cultura, Arte, Società*, 2,1, 1996, 1251ss; Béague-Boulogne-Deremetz-Toulze, *Les visages d'Orphée*, Villeneuve d'Ascq 1998; Pòrtulas in: Auger – Said (ed.), *Généalogies mythiques*, Paris-Nanterre 1998, 327ss; Casadesús in: Casadesús (ed.), *La Mitología*, Palma de Mallorca 1999, 17ss; Gartzou-Tatti, *Ancient Macedonia* 6, vol. I, Thessaloniki 1999, 439ss; Montero Montero in: Fernández de Mier-Piñero (edd.), *Amores míticos*, Madrid 1999, 137ss; K[rappinger], *Orpheus, Der neue Pauly* 9 (2000) 54ss; Tortorelli Ghidini in: Tortorelli-Storchi-Visconti (edd.), *Tra Orfeo e Pitagora*, Napoli 2000, 11ss; Riedweg in: Führer-Michel-Stotz (edd.), *Geschichten und ihre Geschichte*, Basel 2004, 37ss | de Orpheo de mythica persona in scriptorem converso, cf. Bernabé, *Ítaca* 18, 2002, 61ss

de Orphei fabula ap. auctores Graecos singulos cf. Marcovich, *Am. Journ. Phil.* 100, 1979, 360ss; Sabbatucci in: Borgeaud (ed.), *Orphisme et Orphée*, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 7ss; Nelis, *Mus. Helv.* 49, 1992, 153ss; Busch, *Hermes* 121, 1993, 301ss; Di Fabio in: Masaracchia (ed.), *Orfeo e l'orfismo*, Roma 1993, 199ss; Di Marco, *ibid.* 101ss; Iacobacci, *ibid.* 77ss; Santini, *ibid.* 291ss; Masaracchia, *ibid.* 173ss; Mezzabotta, *Am. Journ. of Philol.* 115, 1994, 47ss; Martínez Manzano in: *Actas del VIII Congreso español de Estudios Clásicos*, Madrid, III, 1994, 485ss; Santini in: Rossi Cittadini (ed.), *Presenze classiche nelle letterature occidentali*, Perugia 1995, 187ss; Bernabé in: Gallo (ed.), *Plutarco e la Religione*, Napoli 1996, 63ss; eund. in: Sfameni (ed.), *Destino e salvezza*, Cosenza 1998, 39ss; eund. in: Alganza Roldán et al. (edd.), *ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero*, Granada 2000, 37ss; Pietsch, *Gymnasium* 106, 1999, 521ss; Boulogne in: Pérez Jiménez-Casadesús (edd.), *Misticismo y religiones místicas en la obra de Plutarco*, Madrid-Málaga 2001, 71ss; Hernández de la Fuente, *'Ilu. revista de ciencias de las religiones* 7, 2002, 19ss; Debiassi, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 143, 2003, 1ss || ap. auctores Latinos: cf. Segal, *Am. Journ. Phil.* 87, 1966, 307ss; eund., *Trans. Am. Phil. Ass.* 103, 1972, 473ss; Stégen, *Latomus* 29, 1970, 744ss; Wankenne, *Les Ét. Class.* 38, 1970, 18ss; Moya del Baño, *Cuad. Filol. Clás.* 4, 1972, 187ss; Barra, *Vichiana* 4, 1975, 193ss; Schamp, *Les Ét. Class.* 48, 1980, 217ss; Anderson in: Warden (ed.), *Orpheus: The Metamorphosis of a Myth*, Toronto 1982, 25ss; eund., *Class. Journ.* 90, 1995, 265ss; Miller, *Phoenix* 44, 1990, 140ss; Borgo in: Flores et al. (edd.), *Miscellanea di studi in onore di A. Salvatore*, Napoli 1992, 78ss; eund., *Boll. Stud. Lat.* 25, 1995, 22ss; Gauly, *Gymnasium* 99, 1992, 435ss; Hill in:

Woodman–Powell (edd.), *Author and audience in Latin literature*, Cambridge 1992, 124ss; Mader, *L'Ant. Class.* 61, 1992, 249ss; Matellanes–Ramírez de Verger, *Latomus* 51, 1992, 819ss; Caballero del Sastre, *Rev. Est. Clás. (Mendoza)* 23, 1993, 9ss; Pennacini in: Masaracchia (ed.), *Orfeo e l'Orfismo*, Roma 1993, 211ss; Thompson, *Ovid's Orpheus: studies in Metamorphoses* 10–11, *Phil. D. Diss.*, Cambridge 1993; Mack, *Class. Journ.* 90 (3), 1994–1995, 279ss; Perutelli in: *Atti del convegno internazionale Intertestualità: il "dialogo" fra testi nelle letterature classiche*, Amsterdam 1995, 199ss; eund., *Riv. Fil. Istr. Class.* 127, 1999, 47ss; Heath, *Class. Journ.* 91, 1995–1996, 353ss; Conte, *Stud. Class. Or.* 46, 1996, 103ss; Campbell, *L'Ant. Class.* 65, 1996, 231ss; Döring, *Ovids Orpheus*, Basel–Frankfurt am Main 1996; Makowski, *Class. Journ.* 92, 1996, 25ss; Marinčič, *Živa Antika* 46, 1996, 45ss; eund., *Zeitschr. Pap. Epigr.* 122, 1998, 55; Boldrer in: Degl'Innocenti–Moretti (edd.), *Miscillo flamine. Studi in onore di Carmelo Rapisarda*, Trento 1997, 83ss; Thomas, *MD* 40, 1998, 99ss; Bocciolini Palagi, *Paideia* 53, 1998, 27ss; Schubert in: Eigler–Lefèvre (edd.), *Ratis omnia vincet: neue Untersuchungen zu den "Argonautica" des Valerius Flaccus*, München 1998, 269ss; Dangel, *Rev. Ét. Lat.* 77, 1999, 87ss; Fontanier, *Les Ét. Class.* 68, 2000, 355ss; Létoublon (ed.), *Le mythe d'Orphée dans les Métamorphoses d'Ovide*, Paris 2001 || apud Christianos: cf. Skeris, *XPOMA ΘEOY. On the Origins and Theological Interpretation of the Musical Imagery Used by the Ecclesiastical Writers of the First Three Centuries, with Special Reference to the Image of Orpheus*, Altötting 1976; Vicari in: Warden (ed.), *Orpheus: The Metamorphosis of a Myth*, Toronto 1982, 63ss; Pouderon, *Athénagoras*, Paris 1992, 325ss; Roessli, *Rev. Hist. Rel.* 219, 2002, 503ss || apud scriptores recentioris aetatis: cf. Cabañas, *El mito de Orfeo en la literatura española*, Madrid 1948; Jansen, *Neophilologus* 22, 1948, 69ss; Boutemu in: *Hommages Bidez–Cumont*, Bruxelles 1949, 43ss; Ziegler in: *Form und Inhalt. Kunstgeschichtliche Studien O. Schmitt*, Stuttgart 1950, 239ss; Noll, *Rainer Maria Rilkes Sonette an Orpheus und ihre antiken Quellen*, Diss. Frankfurt 1953; Buck, *Schr. und Votr. des Petrarca-Inst. Köln* 15, 1961; Kushner, *Le mythe d'Orphée dans la littérature française contemporaine*, Paris 1961; Lee, *Class. Journ.* 56, 1961, 307ss; Díez del Corral, *Antaios* 4, 1962, 120ss; Heitmann, *Arch. f. Kulturgesch.* 45, 1963, 253ss; Gros Louis, *Speculum* 41, 1966, 643ss; Friedman, *Orpheus in the Middle Ages*, Cambridge Mass. 1970 (cf. *Orphée au Moyen Âge*, Fribourg 1999); Strauss, *Descent and return: the Orphic theme in modern literature*, Cambridge 1971; Wright, *Medium Aevum* 40, 1971, 41ss; Tschiedel, *Antike und Abendland* 19, 1973, 61ss; Roberts, *Texas Stud. in Lit. & Lang.* 16, 1974, 891ss; García Gual, *Mitos, viajes, héroes*, Madrid 1981, 177ss; Kochan in: Wunderlich (ed.), *Literarische Symbolfiguren, Von Prometheus bis Švejk*, Bern–Stuttgart 1989, 37ss; Harrán in: Charteris (ed.), *Essays on Italian Musica in the Cinquecento*, Sydney 1990, 265ss; Maggiuli, *La lira di Orfeo: dall'epillio al melodramma*, Genova 1991; Angelini in: Masaracchia (ed.), *Orfeo e l'Orfismo*, Roma 1993, 383ss;

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

Martelli, *ibid.* 319ss; Savarese, *ibid.* 353ss; Schmidt-Berger, *Altspr. Unterr.* 38, 1995, 128ss; Herrera Montero, *Cuad. Fil. Clás. (Lat.)* 12, 1997, 123ss; Storch (ed.), *Mythos Orpheus: Texte von Vergil bis Ingeborg Bachmann*, Leipzig 1997; Schubert, *IJM* 7, 1998, 29ss; Hoffmann in: Hoffmann (ed.), *Antike Mythen in der europäischen Tradition*, Tübingen 1999, 27ss; Zarini, *Bull. Ass. Guill. Budé* 1999, 230ss; Roessli in: Friedman, *Orphée au Moyen Âge*, Fribourg-Paris 1999, 287ss

Orpheus diversis modis a viris doctis explanatus est: ut deus inferus (Maass, *Orpheus*, München 1895; Guarducci, *Epigraphica* 36, 1974, 29), ut rex-sacerdos (Farnell, *The cult of the Greek States*, Oxford V, 1909, 105s); ut vulpes sacra (Reinach, *Mythes, cultes et religions*, Paris 1910, II, 107ss), ut 'Jahresgott' (Rob., *Heldens.*, Berlin 1920, 400), ut homo vere existens (Guthrie, *Orpheus*, passim; Böhme, *Orpheus*, Bern 1970, 192ss; Durante, *Sulla preistoria della tradizione poetica greca*, Roma 1971, 157ss; cf. King, *Dublin Rev.* 194, 1934, 59ss); ut 'schaman' (Meuli, *Gesammelte Schriften*, Basel 1975, 697; Dodds, *The Greeks and the Irrational*, Berkeley-Los Angeles 1951, 147; Eliade, *Shamanism*, London 1964, 391; West, *Orphic Poems* 4ss; Fiore in: Masaracchia [ed.], *Orfeo e l'orfismo*, Roma 1993, 409ss; Mancini, *Ann. Fac. Lett. Perugia [class.]* 17, 1993-1995, 171ss; cf. et. Burkert, *Rh. Mus.* 105, 1962, 36ss; Zhmud, *Wissenschaft, Philosophie und Religion im frühen Pythagoreismus*, Berlin 1997, 107ss), ut poetices et musices vis archetypum (Lieberg, *Orpheus* 5, 1984, 139ss; Segal, *Orpheus*, Baltimore-London 1989; Molina, *Aspectos del poder de la música en el mito de Orfeo, memoria de licenciatura Madrid* 1995; eund., *Cuad. Filol. Clás. (EGI)* 7, 1997, 287ss; Orfeo y la mitología de la música, *Diss. Madrid* 1998 [CDRom ed. 2003]), ut iuvenum initiator (Graf in: Bremmer [ed.], *Interpretations of Greek Mythology*, London-Sydney 1987, 80ss); ut 'guru' et effeminatus (Bremmer in: Borgeaud [ed.], *Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt*, Genève 1991, 13 ss); 'his descent into Hades is a journey of musical exploration into a dark, unknown world... possibly the world of the unconscious' Christopoulos, *Metis* 6, 1991, 212; cf. et. Fredén, *Orpheus and the goddess of nature*, Göteborg 1958; Detienne, *Quad. Urb.* 7, 1971, 7ss; eund. in: Eliade (ed.), *The Encyclopedia of Religion* XI, New York-London 1987, 111ss; eund., *L'écriture d'Orphée*, Paris 1989; Bauzá, *Emerita* 61, 1994, 141ss; Gamberini, *Atti Acc. Lig.* 53, 1996, 513ss

fabulae simillimae alibi narrantur: cf. Callegari in: "Ερως, *Raccolta di scritti in onore di C. Adami*, Verona 1941, 225ss; Coman, *Bull. Inst. Arch. Bulg.* 16, 1950, 177ss; Hultkrantz, *The North American Indian Orpheus Tradition*, Stockholm 1957; Swanson, *Ethnology* 15, 1976, 115ss; Cipolletti, *Indiana* 9, 1984, 421ss; Monnier in: Borgeaud (ed.), l. laud. 65ss; Lanoue in: Masaracchia (ed.), 447ss | de fabulis in quibus caput loquens apparet cf. Deonna, *Rev. ét. gr.* 38, 1925, 44ss; Onians, *Origins of the European Thought*, Cambridge 1951, 100s; Dörig in: Borgeaud (ed.) l. laud. 61ss; Nagy in: Edmunds (ed.), *Approaches to Greek Myth*, Baltimore 1991, 199ss

icon.: Smith, *Journ. Hell. Stud.* 11, 1890, 343ss; Amelung, *Röm. Mitteil.* 13, 1898, 97ss; Goldammer, *Zeitschr. f. Kirchengesch.* 74, 1963, 217ss; Harrison, *Hesperia* 33, 1964, 76ss; Lee, *ibid.* 401ss; Panyagua, *Helmantica* 18, 1967, 173ss; 23, 1972, 83ss; 393ss; 24, 1973, 433ss; 45, 1994, 331ss; Wrzeńskiowski, *Archeologia* 21, 1970, 112ss; Schmidt, *Antike Kunst* 15, 1972, 128ss; eand. in: *Orfismo in Magna Grecia*, Napoli 1978, 105ss; eand. in: Borgeaud (ed.), *I. laud.* 31ss; Schoeller, *Darstellungen des Orpheus in der Antike*, Freiburg 1969; Amyx, *Arch. News* 5, 1976, 25ss; Schmidt–Trendall–Cambitoglou, *Eine Gruppe apulischer Grabvasen in Basel. Studien zu Gehalt und Form der unteritalischen Grabkunst*, Mainz 1976; Prigent, *Orphée dans l'iconographie chrétienne*, *Rev. Hist. Phil. Relig.* 44, 1984, 205ss; Kippenberg, *Visible Religion* 7, 1990, 233ss; Touchette, *Archäologischer Anzeiger* 1990, 79ss; Kádár in: Restle (ed.), *Festschrift für Klaus Wessel*, München 1991, 139ss; Wattel–De Croizant–Jesnick, *Journ. Brit. Arch. Assoc.* 144, 1991, 92ss; Dörig in: Borgeaud (ed.), *Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt*, Genève 1991, 61ss; von Falck in: Brehm–Klie (edd.), *Μουσικὸς ἀνὴρ. Festschrift für Max Wegner*, Bonn 1992, 107ss; Madigan, *Greek Rom. Byz. Stud.* 33, 1992, 405ss; Strocka in: Froning–Hölscher–Mielsch (edd.), *Kotinos. Festschrift für Erika Simon*, Mainz 1992, 276ss; Alessio Cavarretta in: Masaracchia (ed.), *Orfeo e l'orfismo*, Roma 1993, 399ss; Moret, *Revue Arch.* 2, 1993, 293ss; Bottini–Guzzo, *Ostraka* 2, 1993, 43ss; Garezu, s. v. *Orpheus*, *LIMC VII 1* (1994) 81ss; Lissarrague, *Musica e storia* 2, 1994, 269ss; Aellen, *À la recherche de l'ordre cosmique. Forme et fonction des personifications dans la céramique italote*, Zürich 1994; Álvarez Martínez in: Johnson–Ling–Smith (edd.), *Fifth international colloquium on ancient mosaics*, Ann Arbor 1994, 211ss; Frielinghaus, *Einheimische in der apulischen Vasenmalerei*, Berlin 1995; Graça, *Est. Clás* 107, 1995, 63ss; Jesnik, *The Image of Orpheus in Roman Mosaic*, Oxford 1997; Olmos, *Actas IX Congreso Español de Estudios Clásicos*, Hist. y Arqu., Madrid 1998, 3ss; eund. in: Bernabé – Jiménez San Cristóbal, *Instrucciones para el Más Allá*, Madrid 2001, 283ss; Tülek, *Efsuncu Orpheus. Orpheus, the magician*, Istanbul 1998; Darab, *Act. Ant. Hung.* 39, 1999, 81ss; Luther, *Die Welt des Or.* 30, 1999, 129ss; Valeva, *Arch. Bulg.* 4, 2000, 45–57; Littger, *Orpheus in den Künsten*, Wiesbaden 2002; Tsiafakis in: *Proceedings of the Eighth International Congress of Thracology, Thrace and the Aegean*, Sofia 2002, II, 727ss; Roessli, *Arch. Bob.* 25, 2003, 79ss | cf. et. *Orphei caput e terra emergens* (i.e. *Orphea ex inferis redeuntem*) *repraesentatum* in *patera saec. III–II a. C. n.* in *Romanis metallis loci qui hodie La Unión* (prope Cartagena q. dic.) *vocatur*, de quo cf. Jaeggi, *Der Hellenismus auf der iberischen Halbinsel*, Mainz am Rhein 1999, n. 2, lam. 1

dubium est Orpheusne Mycenaea aetate repraesentatus sit, cf. a) hominem barbatus fidibus canentem una cum magna ave volante Pyli in pariete picta Nestoris q. d. aulae regiae; b) pyxidem in necropoli Kalami (Cidoniae) inventam saec. XIII a. C. n. in. (MR III A2) in mus. Arch. Chaniae servatam (II 2308)

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

ubi homo e terra surgens cum lyra prope avem figuratur (cf. Αρχ. Δελτ. 25, 1970, lam. 410); c) fragmentum crateris serae Mycenaeae aetatis in quo figuratur homo fidibus canens; de quibus cf. Blegen, *Am. Journ. Arch.* 60, 1956, 95; Panyagua, *Helmantica* 18, 1967, 177ss; Marinatos–Hirmer, *Kreta, Thera und das Mycenische Hellas, München* ²1973, 150, lam. 128; Slenczka, *Tiryns* 7, 1974, n. 159, lam. 9, 1d; Gropengiesser, *Archäol. Anz.* 1977, 607 n. 116; Dragona-Latsudi, *’Αρχ. ’Εφημ.* 1977, 86-98, lam. 22; *El mundo micénico, Cinco siglos de la primera civilización europea 1600-100 a. C., Madrid* 1992, 195 n. 105; Godart, *Rend. Acc. Linc.* 391, 1994, 191ss; Carter in: Carter–Morris, *The Ages of Homer*, Austin 1995, 294ss et fig. 18.8, cum bibl. (has imagines cum lamina eburnea Cananaea saec. XIII-XII a. C. n. comparantes); Olmos (1998) 6; Cultraro, *Ostraka* 9, 2000, 9ss (qui cft. κάλαθον in Cypro inventum, in loco qui Kuklia-Xerolimni vocatur)

et. dubium est Orpheusne sit: a) homo fidibus canens cum animalibus repraesentatus in cylindro serae aetatis aeneae Tarsi invento (de quo cf. Porada, *Studies presented to Hetty Goldman*, New York 1956, 185ss, qui cft. et. scarabaeos geometricae aetatis locis diversis inventos cum imagine ‘Lyre player Group’ nominata); cf. et. Coldstream, *Geometric Greece*, London 1977, 228ss, fig. 75f; Boardman, *Kolonien und Handel der Griechen*, München 1981, 80s; b) imago quae figuratur in amphora Tusca c. a. 670 a. C. n. in museo Heribopolitano servata in qua homo fidibus canens et bellatores saltantes repraesentantur (de qua cf. Menichetti, *Archeologia del potere*, Milano 1994, 48s, fig. 30; Martelli, *La ceramica degli etruschi*, Novara 2000, n. 38, 262s), quos Simon, *Archäol. Anz.* 1995, 483ss Orpheum et milites ab eo initiatos esse posse putat; c) catinus saec. VI ex. -V in. quem Kern, *Athenische Mitteilungen*, 63-64, 1938-1939, 107 Boeoticum putat, at Beazley Atticum (cf. Garezu, *Orpheus*, LIMC VII [1994] 98, n. 191), ubi homo fidibus canens repraesentatur cum quinque avibus et cervo ut videtur (at dubitat Orpheusne sit Olmos [1998] 6), cf. et. Lissarrague 270s; veri similis non Orpheus sed Apollo figuratur; d) pictura in spelunca Rabisae (Vidin) 1200-700 a. C. n., qua Hänsel, *Festschrift für K. Schauenburg*, Mainz am Rhein 1986, 7ss credit Orpheum (vel Thracium prototypum) figuratum esse, quod mihi quidem valde incertum videtur

nomen (frr. 864-866)

nominis etymologiam temptaverunt antiqui (e. g. Theophil. ad Autolyc. 2, 30 [80 Marc.], cf. fr. 1025] ἄλλοι δὲ Ὀρφέα ἀπὸ τῆς τῶν ὀρνέων ἡδυφωνίας κτλ, Agatharch. De mar. Erythr. excerpt. 7 καὶ τῷ μὲν Ὀρφεῖ κιθαρίζοντι διὰ φιλομουσίαν τὰ ὄρη καὶ τὰς πέτρας ἀκολουθεῖν, Herodian. Partitiones 102, 7 Boissonade Ὀρφεύς, κύριον ὀρφανός· ὀρφνή, ἡ νύξ, Fulgent. Mytholog. 3, 10 [77, 16 Helm] *Orpheus [enim] dicitur oreafone, id est optima vox*) et hodierni (cf. Gruppe ap. Rosch. *Lex. Mythol.*, III 1,

1062s; Kern, *Orph. Test.* 4; Perpillou, *Les substantifs grecs en -εύς*, Paris 1973, 27s; Böhme, *Minos* 17, 1981, 122ss; Theodossiev, *Beitr. z. Namenforsch.* 29-30, 1994-1995, 241ss; 32, 1997, 241ss; Estell, *Journ. Ind.-Eur. Stud.* 27, 1999, 327ss, qui cft. véd. Ṛbhu; vid. et. Fol, *Традиският Дионис*, III, *Sophia* 2002, 370; Porucic in: *Thracia* 15. In honour of Alexander Fol's 70th anniversary, *Sofia* 2003, 197ss), mea sententia frustra; potius nomen mythicum prae hellenicum est, ut Θησεύς, Ὀδυσσεύς etc., cf. Chantraine, *Dict. Étym.* s. v.

vid. et. Tab. defix. Antiochiae inventam saec. V-VI p. C. n. (ed. Hollmann, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 145, 2003, 67ss), lin. 54, ubi equi nomen Ὀρφέαν (accus.) legitur (cf. Hollmann ad loc.)

864 T (T 1-3 K., 4 [A 1] a C.)

(I) Ὀρφεύς vulgo, cf. et fr. 679 Ὀρφέος II (II) PRISCIAN. *Inst.* 6, 92 (II 276, 5 Keil = HERODIAN. περὶ καθολ. προσωιδ. I 14, 15 Lentz) pro Ὀρφεύς Ὀρφης et Ὀρφην dicunt (sc. Dores) ... similiter Ibycus (fr. 306 Page et Davies) ὀνομάκλυτον Ὀρφην dixit.

864 2 Ὀρφήν (nomin.) Lentz II 3 ὀνομακλυτὸς Ὀρφήν Bergk : at cf. Schwyzler, *Indog. Forsch.* 38, 1917-1920, 161ss (= Kl. Schr., 1983, 838ss) II de formis -ης, -ην cf. Kretschmer, *Gr. Vaseninschr.*, 1894, 191s; Wackernagel, *Sprachliche Untersuchungen zu Homer*, 1916 (1970), 160s; Adrados, *Estudios sobre las sonantes y laringales indoeuropeas*, Madrid 1973, 321; Perpillou, *Les substantifs grecs en -εύς*, Paris 1973, 60s; Masson, *Bull. Soc. Ling.* 73, 1978, 287ss; Lillo, *Glotta* 61, 1983, 1ss; peculiariter de heroum nominibus in -εύς /-ης, Biville, *Rev. de Phil.* 60, 1986, 205ss; cf. et. Αχιλλεύς in Sophili vaso saec. VI a. C. n. (Guarducci, *Epigrafi Greca*, Roma 1974, III, 461s) et in πίνακι coaevo (Pugliese Carratelli, *La parola del passato* 41, 1986, 142; 145) I de hoc Orphei testimonio antiquissimo cf. Nilsson, *Harv. Theol. Rev.* 28, 1935, 187; Linforth 3

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

865 T (T 1 K.)

METOPA THESAURI SICYONIORUM DELPHICI c. a. 570-560 a. C. n. (Homolle, Fouilles de Delphes, IV 1, 1909, 27ss n. 10) ΟΡΦΑΣ.

866 T

SPECULUM ETRUSCUM Chiuse saec. IV a. C. n. fin. in Museo di Siena servatum (Scholler 98 adn. 10) ΥΡΦΕ (sub capite Orphei scriptum).

865 de hac forma cf. Schwyzer, Indog. Forsch. 38, 1917-1920, 161ss (= Kl. Schr., 1983, 838ss); eund., Dial. Graec. ex. epigr. pot., Leipzig 1923, 63 n. 130; Iacobacci in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 77 adn. 2 || **icon.** cf. Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 186; Linforth 1s; Schefold, Frühgr. Sagenbilder, München 1962, 72 pl. 63a; Schoeller, Darstellungen des Orpheus in der Antike, Diss. Freiburg im Br. 1969, 12s, pl. 1, 1; Fuchs, Die Skulptur der Griechen, München 1969, fig. 448; Panyagua, Helmantica 23, 1972, 88; Vojatzi, Frühe Argonautenbilder, Würzburg 1982, 40ss, lam. II n. 26 (cum bibl.); Blatter, Argonautai, LIMC II 1 (1984) 591b; 599; Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 97; Braswell, comm. Pind. Py. IV ad v. 177, 257s); Iacobacci in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 78 adn. 3; Gareizou, Orpheus, LIMC VII 1 (1994) p. 84 n. 6 | in metopa repraesentantur navis Argo, Dioscuri equitantes et duo homines alter barbatus alter imberbis fidibus canentes (sec. omnes fere viros doctos inscriptio ΟΡΦΑΣ ad barbatum pertinet : at sec. Bremmer in: Borgeaud [ed.], Orphisme et Orphée, Genève 1991, 17 ad imberbem) | prope hominem imberbem alius inscriptionis reliquiae legi possunt ΕΛΑΜ vel ΕΛΟΣ, unde [Μ]ελάμ[πους] Wolters ap. Homolle, l. laud. : [Φ]ιλάμ[μων] Rob., Heldens., 1920, 416 adn. 6 (cf. Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 186; Linforth 2; Vojatzi 44s) : de La Coste Messelière, Au Musée de Delphes, Paris 1936, 195ss putavit reliquias ad alium argonautam referendas esse, qui in metopae parte deperdita figurabatur; cf. et Olmos, Actas IX Congreso Esp. Est. Clás., Hist. y Arq., Madrid 1998, 5s (qui hominem imberbem Sicyonium quendam esse suspicatus est) | fort. fons imaginis Eumeli Corinthii carmen fuit sec. Schefold, Götter und Heldensagen der Griechen in der späarchaischen Kunst, München 1978 168s | metopae origo incerta, cf. de la Coste Messelière, l. laud. 19-40; de la Genière-Zancani Montuoro, Atti 19 Conv. di Stud. sulla Magna Grecia, Taranto 1980, 72s; fortasse Locr. Epizephyr. sec. de la Genière, Compt. Rend. Acad. Inscr. 1983, 158 ss; eand., Ann. Sc. Norm. Sup. Pisa 1986, 395ss | haec antiquissima Orphei repraesentatio nobis nota certa est; aliae antiquiores sed magis dubiae sunt catinus saec. VI ex. -V in. et valde antiquiores Mycenaea aetate oriundae, de quibus vid test. de Orpheo init.

DE ORPHEO ET ORPHICIS TESTIMONIA

Orphei plures (fr. 867-870)

867 T (T 5 K.)

SCHOL. Apoll. Rhod. 1, 23-25a (8, 22 Wendel) Ἡρόδωρος (FGrHist 31 F 42 = fr. 42 Fowler) δύο εἶναι Ὀρφεῖς φησιν, ὧν τὸν ἕτερον συμπλεῦσαι τοῖς Ἀργοναύταις. *plura invenies in fr. 1010 II.*

868 T (T 5 K.)

EUST. in Il. p. 359, 15 οἱ παλαιοί, οἳ καὶ δύο φασὶ γενέσθαι Ὀρφέας Κίκονας (cf. fr. 1121 IV), ὧν ὁ εἷς τοῦ Οἰάγρου παλαιὸς καὶ πολλῶι προγενέστερος τοῦ ὑστέρου, καί, ὥς αὐτοὶ φασιν, ἑνδεκα γενεαῖς.

869 T (T 6 K.)

HERMIAS in Plat. Phaedr. 94, 22 COUNT. τρεῖς δὲ λέγονται Ὀρφεῖς παρὰ Θραιξὶ γενέσθαι.

867 cf. Linforth 157s; eund., *Classical Studies presented to E. Capps*, Princeton 1936, 217 | *procul dubio Herodorus carmina Orpheo tributa Homericis recentiora esse existimavit, unde Orpheos duo postulavit, alterum argonautam, alterum carminum auctorem (similia nostris temporibus postulavit Pavese, Tradizioni e generi poetici della Grecia arcaica, Roma 1972, 233s); eadem de causa Pherecydes FGrHist 3 F 26 = fr. 26 Fowler (Orph. fr. 1010 II) negavit Orpheum in numero argonautarum fuisse et Herodt. 2, 53, 1 (fr. 880 I) poetas Homero vetustiores vixisse negavit; cf. Bernabé, Ítaca 18, 2002, 664*

868 ex Steph. Byz. ut vid., cf. Meineke ad 372, 12ss; Maass, *Philol. Unters.* III, 126 adn. 137; Van der Valk ad loc. | vid. et. Suda s. v. Ὀρφεύς (III 564, 25 Adler = fr. 874) γέγονε δὲ πρὸ ἰα' γενεῶν τῶν Τρωϊκῶν

869 1 τρεῖς Gesner : τρεῖς **M** || cf. Bernabé, Ítaca 18, 2002, 64

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

870 T (T 223 K.)

(I) SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 564, 23 Adler) Ὀρφεύς, Λειβήθρων τῶν ἐν Θράκῃ ἢ (II) *ibid.* (III 565, 12 A.) Ὀρφεύς, Κικωναῖος ἢ Ἀρκάς ... ἐποποιός (cf. fr. 1121 I) ἢ (III) *ibid.* (III 565, 15 A.) Ὀρφεύς, Ὀδρύσης, ἐποποιός (cf. fr. 1122 I) ἢ (IV) *ibid.* (III 565, 17 A.) Ὀρφεύς, Κροτωνιάτης, ἐποποιός (cf. 5 fr. 1104 I) ἢ (V) *ibid.* (III 565, 20 A.) Ὀρφεύς, Καμαριναῖος, ἐποποιός (cf. fr. 1103 I) ἢ (VI) CONST. LASCARIS Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 97 (36 Martínez Manzano) γεγόνاسι δὲ Ὀρφεῖς ἕξ· πρῶτος οὗτος ἀρχαῖος ποιητὴς ἐκ Λειβήθρων τῆς Θράκης· δεύτερος Κικοναῖος (cf. fr. 1121 II) ἐκ Βισαλτίας τῆς Θρακικῆς ἐποποιός, πρὸ τῶν Τρωϊκῶν καὶ αὐτός, ὃς συνέγραψε μυθο- 10 ποίαν ἐπιγράμματα καὶ ὕμνους· τρίτος Ὀδρύσης (cf. fr. 1122 II) ἐποποιός τινὰ ποιήσας· τέταρτος Κροτωνιάτης (cf. fr. 1104 V) Ἰταλιώτης ἐποποιός, ὃς συνῆν Πεισιστράτῳ τῷ τυράννῳ ἐν τιμῇ, συνέγραψε δὲ δεκαετηρίαν ἀργοναυτικά καὶ ἄλλα· πέμπτος Καμαριναῖος (cf. fr. 1103 II) Σικελιώτης ἐποποιός, οὗ φασὶν εἶναι τὴν εἰς Ἄιδου κατὰβασιν· ἕκτος καὶ τελευταῖος 15 βασιλεὺς Θρακῶν, ἐφ' οὗ ἀμαζόνες ἐδασμολόγησαν Φρύγας.

aetas et genus (frr. 871-918)

Orpheum poetam vetustissimum putaverunt omnes fere antiqui; ab eo ad undecimam stirpem oriundos fuisse Homerum Hesiodumque nonnulli auctores postulant (frr. 871-874) ἢ cum Orpheus Argonauta fuerit (vid. frr. 1006-1011), nonnulli eum paulo ante bellum Troianum posuerunt (vid. frr. 875-878) ἢ quomodocumque eum Homero Hesiodoque antiquiorem fuisse multi putaverunt (vid. fr. 879); huic opinioni repugnant Herodt. sine argumentatione (fr. 880), Sext. Empir. et Ioseph. arguentes nullum opus scriptum esse prius Homericis (fr. 882 I-II), immo ne scripturam quidem notam fuisse ante bellum Troianum contendit Schol. Dionys. (fr. 882 III); de re cf. Guthrie, Orpheus 26s; vid. et. de Thracum inscitia Aelian. Var. Hist. 8, 6 (fr. 1028) : qua de causa sunt qui animadvertentes carmina 'Orphica' recentiora esse negaverint Orpheum eorum auctorem fuisse; quorum alii existimaverunt alterum Orpheum exstitisse (vid. frr. 867-870) vel alios poetas eiusdem nominis fuisse, alii denique Orpheum numquam omnino fuisse putaverunt (vid. fr. 889) ἢ Orpheum Terpandro vetustiore habuerunt Timoth. et Ps.-Plut. (frr. 883s) ἢ alii eum Prophetarum aut Iudicum Hebraeorum temporibus adiunxerunt (frr. 885s), alii Orpheum numero septem sapientium inseruerunt vel iis antiquiorem esse putaverunt (frr. 887s)

870 1 Λειβήθρων Gaisf. : Λιβηθρών **AFS**: Ληβήθρων **GM** ἢ 2 Κικωναῖος] ἴσως Κικόνιος ss. **M** : Κικοναῖος ed. pr. ἢ 8 'fort. Κικωναῖος scribendum' Martínez Manzano ἢ cf. Bernabé, Ítaca 18, 2002, 64

ab eo ad undecimam stirpem oriundi Homerus Hesiodusque
(frr. 871-874)

cf. Pòrtulas in: Auger–Said (ed.), *Généalogies mythiques*, Paris-Nanterre 1998, 327ss; Nagy, *Kernos* 14, 2001, 3

871 T (T 7 K.)

(I) PROCL. Vit. Hom. 19 Seve. Ἑλλάνικος (FGrHist 4 F 5b = fr. 5a Caerols = fr. 5b Fowler) δὲ καὶ Δαμάσθης (FGrHist 5 F 11b = fr. 11b Fowler) καὶ Φερεκλῦδης (FGrHist 3 F 167 = fr. 167 Fowler) εἰς Ὀρφέα τὸ γένος ἀνάγουσιν αὐτοῦ (sc. Ὀμήρου). Μαίονα γάρ φασι τὸν Ὀμήρου πατέρα καὶ Δίον τὸν Ἡσιόδου γενέσθαι Ἀπέλλιδος τοῦ Μελανώπου τοῦ Ἐπιφράδεος τοῦ Χαριφήμου 5 τοῦ Φιλοτέρπεος τοῦ Ἰδμονίδεω τοῦ Εὐκλέος τοῦ Δωρίωνος τοῦ Ὀρφέως. sequitur Mus. fr. 2 I || (II) PROCL. in Hes. Op. 633b (203, 1 Pertusi) Ἑλλάνικος (FGrHist 4 F 5a = fr. 5b Caerols = fr. 5a Fowler) δ' ἐν Φορωνίδι ἀπὸ Ὀρφέως φησὶν εἶναι τὸν Ἡσιόδον || (III) PROCL. in Hes. Op. 299-301 (100, 15 Pertusi) ἐργάζευ, Πέρση, δῖον γένος] τὸ δῖον γένος δηλοῖ ἢ ὅτι Δίου τινὸς παῖδες 10 ἦσαν ἢ ὅτι θεοῖς ἀνέφερον τὴν γένεσιν· εἰς γὰρ Ὀρφέα καὶ Καλλιόπην τὸ γένος ἀνῆγον || (IV) MOSCHOR. in id. loc. (Gaisf. II 171) εἰς γὰρ Ὀρφέα καὶ Καλλιόπην τὸ γένος ἀνῆγον.

871 cf. Rohde, *Kl. Schr.*, I, 7ss; Linforth 24s; Seve., *Recherches sur la Chrestomathie de Proclus*, Paris 1953, III, 239ss; Jac. ad *Hellanic. I. laud.*; Lanata, *Poetica preplatonica*, Firenze 1963, n. 31, p. 234; n. 32 p. 238s; Bernabé, *Ítaca* 18, 2002, 62s || **1-6** om. **b** || **2** Δάμαστος **E**: Δαμάσθης **K** a.c. || **2-3** Φερεκλῦδης **E** || **3** εἰς om. **EHiP** | ὄρφεα **P** a. c. | παράγουσιν **Hi**: παράγωσιν **P** || **3-4** αὐτόν ut vid. **A** a. c. || **4** Μαίωνα **g**: Μάρωνα **e** | φασὶν **H** p. c.: φασίν **H** a. c.: φησι **E** || **4-5** Ἡσιόδου **K** || **4** Μαίονα – **6** Ὀρφέως om. **P** || **5** Ἀπέλλιαος **E**: ἀπὸ ἑλλιδος **Gi**: ἀπὸ ἄλλιδος **H** | Μελανωποῦ **E** p. c. **Ip**. c.: Μελαν(ον)ωποῦ **I** a. c. | Ἐπιφραδέος **AH** p. c.: -δέως **EGiH** a.c. | Χαριφήμου **H** || **6** Φιλοτερπέος **AH** p. c. **i**: -τερπέως **GH** a. c.: -τελπέος **E** | Ἰδμονίδεω Seve.: -νίδα **AHi**: -νίδου **EG** | Εὐκλέος Seve.: -κλέους **AEg** | Δωρίωνος **H** | Ὀρφέως **Ag** || **8** δ' ἐν Jac.: δὲ cod. | Φορωνίδι Gaisf.: Φορωνείδῃ **AQ**: Φορωνείδῃ **Z**: Φορωνείδης **B** | post Φορωνίδι addend. <δέκατον> vel <ἐν-δέκατον> [τ, τα] dub. con. Jac. | Ὀρφέου **Q** || **10** ἐργάζευ, Πέρση om. **R**: lemma om. **AZBQ** | τὸ – δηλοῖ om. **LR** || **10** ἢ – **11** ἦσαν om. **AZB** || **10** παῖδες Δίου τινὸς **R** || **11** ὅτι] διότι **L** || **11** εἰς – **12** ἀνῆγον om. **Q** || **12** ἀνῆγον] ἀνέφερον **R**

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

872 T (T 9 K.)

SUDA s. v. "Όμηρος (III 525, 4 Adler) ἔστι δὲ ἡ τοῦ γένους τάξις κατὰ τὸν ἱστορικὸν Χάρακα (FGrHist 103 F 62) αὕτη· Αἰθούσης Θράισσης Λίνος (fr. 5 I), τοῦ δὲ Πίερος, τοῦ δὲ Οἶαγρος, τοῦ δὲ Ὀρφεύς, τοῦ δὲ Δρῆς, τοῦ δὲ Εὐκλέης, τοῦ δὲ Ἰδμονίδης, τοῦ δὲ Φιλοτέρπης, τοῦ δὲ Εὐφημος, τοῦ δὲ 5 Ἐπιφράδης, τοῦ δὲ Μελάνωπος, τοῦ δὲ Ἀπελλῆς, τοῦ δὲ Μαίων, ὃς ἦλθεν ἅμα ταῖς Ἀμαζόσιν ἐν Σμύρνη καὶ γήμας Εὐμητὶν τὴν Εὐέπους τοῦ Μελησιγένους ἐποίησεν "Όμηρον.

873 T (T 8 K.)

CERTAMEN HOM. HES. 4 (36, 8 Wil.) Ἀπόλλωνός φασι καὶ Θωώσης τῆς Ποσειδῶνος γενέσθαι Λίνον (fr. 6), Λίνου δὲ Πίερον, Πιέρου δὲ καὶ νύμφης Μεθώνης Οἶαγρον, Οἶαγρου δὲ καὶ Καλλιόπης Ὀρφέα, Ὀρφέως δὲ Ὀρτην, τοῦ δὲ Ἀρμονίδην, τοῦ δὲ Φιλοτέρπην, τοῦ δὲ Εὐφημον, τοῦ δὲ Ἐπιφράδην, τοῦ 5 δὲ Μελάνωπον, τούτου δὲ Δίον καὶ Ἀπελλῆν, Δίου δὲ καὶ Πυκιμήδης τῆς Ἀπόλλωνος θυγατρὸς Ἡσίοδον καὶ Πέρσην· Ἀπελλοῦ δὲ Μαίονα, Μαίονος δὲ θυγατρὸς καὶ Μέλητος τοῦ ποταμοῦ Ὀμηρον.

874 T (T 223 K.)

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 564, 24 Adler) υἱὸς Οἶαγρου καὶ Καλλιόπης. ὁ δὲ Οἶαγρος πέμπτος ἦν ἀπὸ Ἀτλαντος, κατὰ Ἀλκυονὴν μίαν τῶν θυγατέρων αὐτοῦ. γέγονε δὲ πρὸ ἰα' γενεῶν τῶν Τρωϊκῶν ... [cf. fr. 941 II, Lin. fr. 60 IV], βῶναι δὲ γενεᾶς θ', οἱ δὲ ἰα' φασιν. sequitur fr. 1018 IV.

872 cf. Suda s. v. Ἀδάμ (I 44 30 Adler) ἐντεῦθεν Ὀρφεύς τε καὶ "Όμηρος κτλ., vid. et. Lob. 323; Rohde, Kl. Schr., I, 7ss; Gruppe ap. Roscher, Lex. Myth., III, 1075; Linforth 26; Jac., comm. ad FGrHist 4 F 5 II 1 ἔστι – 7 "Όμηρον om. W II 2 Αἰσθούσης V II 3 Δρῆς Jac. : Δρῆς Adler II 4 Φιλοτέρπης Jac. : Φιλοτερπῆς Adler I Ἐφημος G II 6 ἐς Σμύρνην G II 6-7 Μελησιγένους Bernhardt, prob. Jac. : Μνησιγένους cod.

873 cf. Linforth 26 II 3 Ὀρτην] Δρῆν Götting e Charace : Τρῆν dub. Wil. II 5 Ἀπελλῆν] sic. in Vit. Hom. : Ἀπελλαῖον cod. II 6 Ἀπελλοῦ Nietzsche : Πέρσου cod.

874 4 δέ φασιν ἰα' S II cf. Eust. in Il. p. 359, 15 (fr. 868) παλαιὸς καὶ πολλῶι προγενέστερος τοῦ ὑστέρου ... ἔνδεκα γενεαῖς (et quae adn. Van der Valk ad loc.), Dionys. Cyclogr. FGrHist 15 F 8 φησὶν ἐπ' ἀμφοτέρων ὑπάρχειν (sc. "Όμηρον) τῶν Θηβαϊκῶν στρατειῶν καὶ τῆς Ἰλίου ἀλώσεως (et quae adn. Jac. ad loc.)

paulo ante bellum Troianum vixit (fr. 875-878)

875 T (T 15-16 + 99a K.)

(I) TATIAN. Or. ad Graec. 41, 1 (73 Marc.), cf. Euseb. Praep. Ev. 10, 11, 27 τὸ δὲ νῦν συνέχον, σπευστέον μετὰ πάσης ἀκριβείας σαφηνίζειν ὡς οὐχ Ὅμηρου μόνον πρεσβύτερός ἐστιν ὁ Μωσῆς, ἔτι δὲ καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων· Λίνου (fr. 7 I), Φιλάμμωνος, Θαμύριδος, Ἀμφίονος, Ὀρφέως, Μουσαίου (fr. 4 III), Δημοδόκου, Φημίου, Σιβύλλης, Ἐπιμενίδου τοῦ Κρητός (fr. 5 5), ὅστις εἰς τὴν Σπάρτην ἀφίκετο, καὶ Ἀρισταίου τοῦ Προκοννησίου τοῦ τὰ Ἀριμάσπια συγγράψαντος (test. 21) ... 2. Λίνος (fr. 7 I) μὲν γὰρ Ἡρακλέους ἐστὶ διδάσκαλος, ὁ δὲ Ἡρακλῆς μὲν τῶν Τρωϊκῶν προγενέστερος πέφηνε γενεᾷ. τοῦτο δὲ ἐστὶ φανερόν ἀπὸ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Τληπολέμου, τοῦ στρατεύσαντος ἐπὶ Ἴλιον. Ὀρφεὺς δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον Ἡρακλεῖ 10 γέγονεν ... 4. τοῦ δ' Ὀρφέως Μουσαῖος μαθητῆς (fr. 4 V). *plura invenies in fr. 1110 I* || (II) TATIAN. Or. ad Graec. 39, 3 (71 Marc.), cf. CLEM. ALEX. Strom. 1, 21, 103, 5, EUSEB. Praep. Ev. 10, 11, 23 κατὰ δ' Ἀκρίσιον ἢ Πέλοπος ἀπὸ Φρυγίας διάβασις καὶ ἡ Ἰωνος εἰς τὰς Ἀθήνας ἀφίξις καὶ ὁ δεύτερος Κέκροψ αἰ τε Περσέως καὶ Διονύσου πράξεις καὶ Ὀρφεὺς τε καὶ Μουσαῖος (fr. 4 I) || 15 (III) DIOD. 7, 1, 1 καὶ ὁ Ὀρφεὺς ἰσόχρονος τῷ Ἡρακλεῖ ὑπῆρχε, πρὸ χρόνων ὄντες ἑκατὸν τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου || (IV) TZETZ. Ex. II. p. 23, 17 Hermann ὁ δὲ γε Ὀρφεὺς ὁμόχρονος ἦν Ἐλένωι καὶ Ἐκτορι, καὶ τοῖς καθ' ἡλικίαν αὐτῶν, ὡς ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν αὐτὸς ὑποδείκνυσι· [laud. Lith. 91-94] ... 24, 18 ὁμόχρονος γὰρ οὐκ ἦν ὁ Ὀρφεὺς Ἡρακλέους, ἀλλ' ἐπὶ τῶν Τρωϊκῶν || 20 (V) GEORG. MONACH. Chron. I p. 41, 15 De Boor-Wirth (cf. GEORG. MONACH. Chron. Brev. 27 [Patr. Gr. 110, 84 C Migne]) vid. et. EUSTATH. ANTIOCH. Patr. Gr. 18, 708 B Migne ὡς εἶναι τῶν παρ' Ἑλλήσιν ἀρχαίων σοφῶν Μωϋσέα πρεσβύτερον, Ὅμηρου λέγω καὶ Ἡσιόδου καὶ τῶν Τρωϊκῶν Ἡρακλέως τε καὶ Μουσαίου (fr. 4 VII) Λίνου (fr. 7 III) τε καὶ Ὀρφέως καὶ Διοσκούρων, 25

875 de hoc catalogo poetarum antehomericorum cf. Kalkmann, Rh. Mus. 42, 1887, 509s || 2 νῦν συνέχον Otto: συνέχον Tatian. cod. : νῦν ἔχον Euseb. | σπευστέον Tatian. cod. : πειυστέον Euseb. | I : σαφηνιστέον (om. σαφηνίζειν) Euseb. ND || 3 Μωϋσῆς Tatian. cod. || 4-5 Μουσ., Ὀρφ. Tatian. cod. || 6 καὶ add. Schwartz | post Προκοννησίου add. καὶ Euseb. cod. || 9 πέφηνε] γέγονε Euseb. ON || 10 τοῦ om. Tatian. cod. || 11 μαθητῆς Μουσ. Tatian. P || 13 δὲ Clem. Euseb. | ἡ om. Clem. Euseb. || 14 ἡ add. Schwartz | τὰς om. Clem. || 15 καὶ Διονύσου om. Euseb. | Ὀρφεὺς τε καὶ Μουσαῖος] ὁ (om. V) Ὀρφέως μαθητῆς Μουσαῖος Tatian. : om. Euseb. Clem. || 16-17 cf. Bernabé in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ, Studia Graeca in memoriam J. Lens Tuero, Granada 2000, 41 || 23 ἀρχαίων om. Chron. BN || 24 πρεσβύτερον Chron. F Eustath. | λέγων Eustath. | Ἡρακλέος Chron. AV : Ἡρακλέους Chron. R Eustath. || 25 Μουσαίου καὶ Eustath. | Λίνου τε Chron. brev. : Λίνου, ἔτι τε

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

Ἀσκληπιοῦ καὶ Διουνύσου καὶ Ἑρμοῦ, Ἀπόλλωνός τε καὶ τῶν Ἑλληνικῶν μυστηρίων καὶ τελετῶν, καὶ αὐτῶν τῶν τοῦ Διὸς πράξεων || (VI) EUSEB. **Praep. ev. 10, 4, 4, plura invenies in fr. 52 II** τούτων γὰρ οὐδένας καὶ αὐτοὶ ἂν ὁμολογήσαιεν Ἑλληνες παλαιότερους εἶδέναι. πρῶτον γοῦν ἀπάντων Ὀρφέα,
30 εἶτα δὲ Λίνον (fr. 7 IV) κᾶπειτα Μουσαῖον (fr. 49 II) ἀμφὶ τὰ Τρωϊκὰ γενομένους ἢ μικρῶι πρόσθεν ἡκμακέναι φασίν.

876 T (T 15 K.)

(I) THEODORET. Graec. affect. cur. 2, 47 (152, 11 Canivet) Ὀρφεὺς δέ, τῶν ποιητῶν ὁ πρῶτος, μίαι γενεᾷ πρεσβύτερος τῶν Τρωϊκῶν. Ἰάσονι γὰρ ... εἰς τὴν Κολχίδα ξυνέπλευσεν || (II) THEODORET. Graec. affect. cur. 2, 49 (152, 21 Canivet) σαφῶς ἐπιδείξει βουλόμενος, ὥς Ὀρφεὺς γενεαὶ μίαι πρεσβύτερος ἐγεγόνει τῶν Τρωϊκῶν || (III) THEODORET. Graec. affect. cur. 3, 29 (178, 2 Canivet) ὅτι δὲ μίαι γενεαὶ τῶν Τρωϊκῶν οὐτοί γε (sc. Argonautae) ἦσαν πρεσβύτεροι || (IV) LACTANT. Divin. inst. 1, 5, 4 (60 Monat) Orpheus, qui est vetustissimus poetarum et aequalis ipsorum deorum, siquidem traditur inter Argonautas cum Tyndaridis et Hercule navigasse. *sequitur fr. 126 II* || (V) CLEM.
10 ALEX. Strom. 1, 21, 131, 1 (quae praec. vid. in fr. 1110 II) Ὀρφεὺς δέ, ὁ συμπλεύσας Ἡρακλεῖ, Μουσαίου διδάσκαλος (cf. Mus. frr. 4 IV et 21).

877 T (T 16 K.)

(I) CLEM. ALEX. Strom. 1, 21, 107, 4, cf. Euseb. **Praep. Ev. 10, 12, 28** καὶ τις ἡμῖν λέγει Φημονόην πρῶτην χρησμαιδῆσαι Ἀκρισίωι, ἀλλ' ἴστω γε ὅτι μετὰ Φημονόην ἔτεσιν ὕστερον εἴκοσι ἑπτὰ οἱ περὶ Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον (fr. 4 II) καὶ Λίνον (fr. 8) τὸν Ἡρακλέους διδάσκαλον || (II) CLEM. ALEX. Strom.
5 1, 21, 108, 1 καὶ οὐτὶ γε μόνος οὗτος (sc. Μωυσῆς), ἀλλὰ καὶ ἡ Σίβυλλα Ὀρφέως παλαιότερα.

Χείρωνος Eustath. : Λιδίου (Λινδίου V : Λυδίου BFR) ἔτι Chron. | Διοσκόρου Chron. N : Διοσκόρων Chron. R Chron. brev. || 26 Ἀσκληπίου Chron. BCFR | Διουνύσου Chron. CR : Διουνυσίου Chron. NP || 27 τοῦ om. Eustath. || 30 δὲ om. ND | Λίνον ON

876 7 et M^p || 9 Tyndaris P^v | Herculem M^p || 10 δέ Wil. : τε cod. | ὁ del. Schwartz || 11 Μουσαίου διδάσκαλος Lob. : Μουσαίου μαθητῆς L : «οὐ» Μουσαῖος μαθητῆς Potter : Μουσαίου καθηγητῆς Jackson

877 2 μετὰ Φημονόην Clem. L | γε om. Euseb. ND || 3 εἰκοσιεπτὰ Clem. L : κζ' Euseb. ON || de Phemonoe cf. Strab. 9, 3, 5 πρῶτην δὲ Φημονόην γενέσθαι φασὶ Πυθίαν, Paus. 10, 5, 7 πρόμαντις γένοιτο ἡ Φημονόη τοῦ θεοῦ πρῶτη τὸ ἐξάμετρον ἦισεν, Suda s. v. Παλαίφατος (IV 8, 23 Adler), Schol. Plat. Alcib. 1, 129a (103 Greene), al.

878 T (T 18 K.)

(I) EUSEB. Chron. II 46 Schöne Ὀρφεὺς Θράϊξ ἐγνωρίζετο· τούτου μαθητὴς Μουσαῖος (fr. 4 X) ὁ Εὐμόλπου υἱός. Λίνος (fr. 9) διδάσκαλος Ἑρακλέους ἐγνωρίζετο || (II) HIERONYM. Chron. 9, 11 Helm Moyses, licet iunior supra dictis sit, ab omnibus tamen, quos Graeci antiquissimos putant, senior deprehenditur, Homero scilicet et Hesiodo Troianoque bello, ac multo superius Hercule, Musaeo (fr. 4 XI), Lino (fr. 9), Chirone, Orfeo etc. || (III) HIERONYM. Chron. 13, 12 Helm porro Liber et reliqui quos mox inferemus post CC annum Cecropis fuerunt, Linus (fr. 10 IV) scilicet et Zethus et Amphion, Musaeus (fr. 4 XI), Orfeus, etc. || (IV) GEORG. SYNCELL. 296 (183, 24 Mosshamer) Ὀρφεὺς Θράϊξ ἐγνωρίζετο (Amphionis temporibus). τούτων μαθητὴς Μουσαῖος ὁ Εὐμόλπου υἱός. 10

Homero et Hesiodo antiquior (fr. 879);
hoc dubitant alii (fr. 880-882)

Orpheus vetustissimus et sec. Diod. 1, 96, 2 (fr. 55) (ex Hecataeo Abder. ut vid., cf. FGrHist 264 F 25) τὸ παλαιὸν Ὀρφέα, Plut. Sept. sap. conv. 16 p. 159c (fr. 629) Ὀρφέα τὸν παλαιόν, Ps.-Justin. Coh. ad gent. 17, 1 (47, 1 Marc. = fr. 386) ὁ δὲ ποιητὴς Ὀμηρος, ... τὴν ἐν ἀρχῇ τῆς πολυθεότητος Ὀρφέως ζηλώσας δόξαν κτλ, Iamblich. Vit. Pyth. 34, 243 (fr. 1023) τὸν Ὀρφέα, πρεσβύτατον ὄντα τῶν ποιητῶν, Iulian. Or. 7, 10 (II 1, 58 Rochefort = fr. 1021 II) Ὀρφεὺς μὲν ὁ παλαιότατος ἐνθέως φιλοσοφῆσας, etc.; cum Plat. Orpheia cum aliis poetis laudat persaepe eum primum nominat, vid. ex. gr. Apol. 41a (fr. 1076 I), cf. et. Ionem 533b (fr. 973); de quo cf. Masaracchia in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 183; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 44

878 cf. Lactant. Divin. inst. 1, 22, 15 (234 Monat = fr. 505) || 3 Moses APN || 4 Greci BPM | antiquissimus B | deprehenditur ABM || 5 Hesido B || 5-6 Museo cod. || 6 Cirone B | Horphoeo M || 7 quo^s M | inferimus B | annos BM | Cecropeis B : Cicropis M || 8 Zetus BPN | Anphon B | Museus cod. | Orpheus BMP

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

879 T (T 19 + fr. 57 K.)

(I) PROCL. in Plat. Remp. I 72, 1 Kroll ἐπεὶ δὲ πρὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων ὁ Σωκράτης αἰτιάται τὸν τῆς μυθοποιίας τρόπον, καθ' ὃν Ὅμηρός τε καὶ Ἡσίοδος τοὺς περὶ θεῶν παρέδωκαν λόγους, καὶ πρὸ τούτων Ὀρφεύς II (II) SCHOL. Aristid. Or. 3, 165 (III 545, 1 Dindorf) ἀπεργασάμενον ὡς κάλλιστα ποιήσιν] 5 ἀρχαιότατος δέ ἐστιν ὁ Ὅμηρος, ὡς ἴσμεν. εἰ δέ τις εἴποι· καὶ μὴν πρὸ αὐτοῦ γέγονεν Ὀρφεύς. sequitur fr. 1117 II (III) ATHENAG. Pro Christ. 18, 3 (128 Pouderon), pergit fr. 1020 II ὦ (sc. Ὀρφεῖ) καὶ Ὅμηρος τὰ πολλὰ καὶ περὶ θεῶν μάλιστα ἔπεται. sequitur fr. 75 II.

880 T (T 10 K., 4 [A 11] C.)

(I) HERODT. 2, 53, 1 ὅθεν δὲ ἐγένοντο ἕκαστος τῶν θεῶν εἴτε αἰεὶ ἦσαν πάντες ὁκοῖοι τέ τινες τὰ εἶδεα, οὐκ ἠπιστέατο μέχρι οὗ πρῶν τε καὶ χθές, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τετρακοσίῳσι ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι καὶ οὐ πλέοσι. οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ 5 ποιήσαντες θεογονίην Ἕλλησι καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες καὶ τιμὰς τε καὶ τέχνας διελόντες καὶ εἶδεα αὐτῶν σημῆναντες. οἱ δὲ πρότερον ποιηταὶ λεγόμενοι τούτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι ὕστερον, ἔμοιγε δοκέειν, ἐγένοντο. τούτων τὰ μὲν πρῶτα αἱ Δωδωνίδες ἰέρειαι λέγουσι, τὰ δὲ ὕστερα τὰ ἐς Ἡσίοδον τε καὶ Ὅμηρον ἔχοντα ἐγὼ λέγω II (II) SENECA Ep. ad Lucil. 10 88, 39 quantum temporis inter Orpheia intersit et Homerum, cum fastos non habeam, conputabo?

879 1 πρὸ ed. Basil. : πρὸς cod. II 5 δέ¹] ὁ (sic) **D** I εἴπη **D** II 6 γέγονεν ὁ **D**

880 similia tradunt Cyrill. Alex. c. Iulian. Patr. Gr. 76, 616d Migne, Athenag. Pro Christ. 17, 1 (122 Pouderon) I cf. Linforth 158s et How-Wells et Lloyd, comm. ad loc.; vid. et. Lob. 347s; Schuster 51; 73; Zeller, Kl. Schr., II, 148; Geffken, Neue Jahrb. f. kl. Alt. 29, 1912, 594; Guthrie, Orpheus 26; Nagy, Kernos 14, 2001, 3s; Bernabé, Itaca 18, 2002, 63 II 1 ὅθεν] ἐνθεν **ABC** I ἐγένετο **BCM** I εἴτε δ' αἰεὶ **AB** : εἴτε δ' αἰεὶ **C** II 2 τινες om. **M** I μέχρι οὖν **J** : μέχρι κου **prop**. Scaliger I πρῶν] πρίν **ABC** II 4 δοκέω πρεσβυτέρους ἐμοῦ Athenag. : δοκέομεν πρεσβυτέρους Cyrill. 'unde lectionem δοκέω μὲν olim exstistisse recognoscas' Rosén I πλέοσι **A** : πλείοσι Athenag. II 5 τοῖσι om. Cyrill. II 6 τε om. Cyrill. I ἰδέαν Cyrill. I πρότεροι **PMDJ RTV** II 6-7 οἱ δὲ πρότερον ποιηταὶ λεγόμενοι] sc. Linus Orpheus Musaeus al. II 7 τῶν ἀνδρῶν τούτων **M** I ἐμοὶ **PMDJRTSV** II 8 ἐγένοντο τούτων. καὶ τὰ **M** Ald. : post τούτων **distinx.** **PRT** I ἱρήϊα **PMDJRTSV** I τὰ δὲ ὕστερον **PMDJRT** : τὸ δὲ ὕστερον **SV** II 9 τὰ ἐς] τὰς **M** I τε om. **M** II 10 Horphea V I 'le thème de l'absence des témoignages écrits (*fasti*) d'Orphée et d'Homère reflète ce qui semble avoir été un désaccord sans fin entre les rédacteurs de Crates et ceux d'Aristarque quant à la provenance d'Homère' Nagy 6

881 T (245 K.)

CYRILL. ALEX. c. Iulian. 1, 35 (174 Burguière-Eveux), *plura invenies in fr.* 373 Ὀρφέα μὲν οὖν τὸν Οἰάγρου, δεισιδαιμονέστατόν φασι γενέσθαι τῶν ἄλλων καὶ φθάσαι μὲν τὴν Ὀμήρου ποίησιν, ἅτε δὴ καὶ ἐν χρόνοις ὄντα πρεσβύτερον.

882 T (T 11 K.)

(I) SEXT. EMPIR. Adv. Math. 1, 203 (51, 29 Mau) δεδοκιμασμένη δὲ καὶ ἀρ-
χαιοτάτη ἐστὶν ἡ Ὀμήρου ποίησις· ποίημα γὰρ οὐδὲν πρεσβύτερον ἦκεν εἰς
ἡμᾶς τῆς ἐκείνου ποιήσεως· ... 204 ἀλλὰ πρῶτον μὲν οὐχ ὑπὸ πάντων ὁμο-
λογεῖται ποιητῆς ἀρχαιοτάτος εἶναι Ὀμηρος· ἔνιοι γὰρ Ἡσίοδον προήκειν
τοῖς χρόνοις λέγουσιν, Λίνον (fr. 12 I) τε καὶ Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον (fr. 5 I) 5
καὶ ἄλλους παμπληθεῖς οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πιθανόν ἐστι γεγενῆσθαι μὲν τινὰς
πρὸ αὐτοῦ καὶ κατ' αὐτὸν ποιητάς, ... τούτους δὲ ὑπὸ τῆς περὶ αὐτὸν λαμ-
πρότητος ἐπεσκοτῆσθαι || (II) IOSEPH. c. Ap. 1, 12 ὅλως δὲ παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν
οὐδὲν ὁμολογούμενον εὐρίσκεται γράμμα τῆς Ὀμήρου ποιήσεως πρεσβύ-
τερον || (III) SCHOL. Dionys. Thrac. art. gramm. p. 490, 7 Hilg. φασὶ τινες ὅτι 10
ἕως τῶν Τρωϊκῶν οὐκ ἐγινώσκετο γράμματα· καὶ δῆλον ἐκ τοῦ μὴ σωθῆναι
ποίημά τι τῶν κατὰ τοὺς Ὀμηρικὸς χρόνους, καὶ ταῦτα αὐτοῦ τοῦ Ὀμήρου
εἰσάγοντος ποιητάς, τὸν τε Φῆμιον καὶ Δημόδοκον, ἱστορουμένου δὲ καὶ
Ὀρφέως προγεγενῆσθαι καὶ Μουσαίου (fr. 5 III) καὶ Λίνου (fr. 12 III): ἀλλ'
ὅμως πλὴν ὀνόματος οὐδὲν πλέον εἰς τὰ μετὰ ταῦτα διασωθῆναι συμβέβηκε 15
πρὸ τῆς Ὀμήρου ποιήσεως, μηδὲ πρεσβύτερον τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεΐας
σῶζεσθαι ποίημα || (IV) [THEODOS. gramm.] 10, 1, 31 Götting εἰ καὶ ἱστο-
ροῦσί τινὰς ποιητάς προγεγενῆσθαι Ὀμήρου Μουσαῖον τε καὶ Ὀρφέα καὶ
Λίνον· ἀλλ' ὅμως οὐδὲν εἰς τὰ μέτρα ταῦτα διασωθῆναι συμβέβηκε πρὸ τῆς 20
Ὀμήρου ποιήσεως.

20

881 'Cyrille feint d'adhérer aux opinions courantes chez les auteurs de chronologies, qui assignent à Orphée une très haute antiquité' Burguière-Eveux ad loc.

882 cf. Bernabé, *Ítaca* 18, 2002, 64 || 4 ἔνιοι γὰρ] cf. Schmid-Stählin I⁷ 86; West in Hes. Th. p. 40 | προήκεινται LVr : προσήκειν A || 5 λινόν LVrζ : κινόν CD : λινόν (sic) E || 6 παμπλήθεις LVrED || 12 τι add. Σ^o || 16 πρὸ] ὡς πρὸς A : ὡς πρὸ E | μηδέν AE : ἀλλ' οὐδὲ Σ^o

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

Terpandro antiquior (frr. 883-884)

883 T (T 24 K., 4 [B 4] C.)

ΤΙΜΟΤΗ. Pers. fr. 791, 221-226 Hordern (et Page = 234-238 Janssen)

πρῶτος ποικιλόμουσον Ὀρ-
φεὺς <τέχ>αν ἐτέκνωσεν,
υἱὸς Καλλιόπας> (cf. fr. 902)
Πιερίαθεν.

Τέρπανδρος δ' ἐπὶ τῷ δέκα 225
ζεῦξε μούσαν ἐν ᾠδαῖς.

884 T (T 12 K.)

(I) Ps.-PLUT. De mus. 5 p. 1132f Ἀλέξανδρος δ' ἐν τῇ Συναγωγῇ τῶν περὶ Φρυγίας (FGrHist 273 F 77) ... ἔφη ... ἐζηλωκέναι ... τὸν Τέρπανδρον (Test. 31 Gostoli) Ὀμήρου μὲν τὰ ἔπη, Ὀρφέως δὲ τὰ μέλη, ὁ δ' Ὀρφεὺς οὐδένα φαίνεται μεμνημένος· οὐδεὶς γάρ πω γεγένητο, εἰ μὴ οἱ τῶν αὐλωδικῶν

883 cf. Terpand. test. 46 Gostoli et comm. ad loc., Janssen, comm. ad loc. et p. 151ss; Hordern, comm. ad loc. p. 241ss, vid. fr. 902 || **221** πρῶτος] cf. Kleingünther, Πρῶτος εὐρετής, 1933; Thraede, Rh. Mus. 105, 1962, 158ss | ποικιλόμουσον Wil. : -ΜΟΥΣΟΣ **II** | ποικιλόμουσον] 'of intricate music' Hordern || **221s** Ὀρφεὺς Wil. : ΟΡΙΥΣ **II** || **222** <τέχ>αν Hutchinson ap. Hordern (cum <τέχ> e haplogr. omisso et un [i.e. ην] pro αν) : ΥΝ **II** : <κροῦ<σι>ν tempt. Reinach : contradixit Janssen : <χέλ>αν Wil.; vid. Hordern ad loc. || **223** Καλλιόπας Wil. : ΚΑΛΛΙΟΠΑ **I** **II** || **223s** post Καλλιόπας> lac. metri causa ind. Page | lac. suppl. ex. gr. <κόρας Διὸς> West ap. Hordern : κόλποισι van Minnen || **224** Πιερίαθεν coni. Page : ΠΙΕΡΙΑΣΕΝΙ **II** : Πιερία ἐνι Janssen in comm. : Πιερίας ἔπι Wil. prob. Gostoli : Πιερίας ἐνι van Minnen : at 'there is no example of a postposition in Timotheus' Hordern ad loc. || **225s** δ' ἐπὶ τῷ δέκα ζεῦξε Wil. : δ' ἐπὶ τῷδε κατηῦξε Aron prob. Janssen in comm. : ΑΕΠΙΤΩΙΔΕΚΑΤΕΥΞΕ **II** || **225** ἐπὶ τῷ] 'after him' Hordern | δέκα] vid. Hordern ad loc. : 'Timotheus ... may have thought ... Terpander used a ten-string lyre (see West, Music 362, n. 22)' || **226** ζεῦξε] 'it may refer to the ζυγόν "crossbar" of the phorminx ... to which the strings were attached' Hordern ad loc., cf. Lucian. D. Deor. 7, 4 al. ζυγὼν κιθάραν et Diogenes TrGF 45 F 1, 8s | ᾠδαῖς] 'ᾠδή ... a possible equivalent of χορδή' Hordern ad loc.

884 vid. Gamberini et Pisani, comm. ad locc.; Gostoli ad Terp. test. 31 (p. 94 ss); Restani, Musica e storia 2, 1994, 196 | e Glauco Rheg. sec. Hiller, Rh. Mus. 41, 1886, 406, de quo cf. Jac., Glaukos, 36) RE VII 1 (1910) 1417ss, praecipue 1420; Lanata, Poetica preplatonica, Firenze 1963, 270ss || **2** τὸν Τέρπανδρον del. Weil-Reinach || **4** αὐλητικῶν Westphal : αὐλητικῶν νόμων Bergk : αὐλωιδιῶν Voß ||

ποιηταί· τούτοις δὲ κατ' οὐθὲν τὸ Ὀρφικὸν ἔργον ἔοικε || (II) Ps.-Plut. De mus. 10 p. 1134d Γλαῦκος (FHG II p. 24 fr. 4 Müller = fr. 3 Lanata) γὰρ μετ' Ἀρχίλοχον (Test. 71 Tarditi) φάσκων γεγενῆσθαι Θαλήταν, μεμιμησθαι μὲν αὐτόν φησι τὰ Ἀρχιλόχου μέλη ... καὶ Παίωνα καὶ Κρητικὸν ῥυθμὸν εἰς τὴν μελοποιίαν ἐνθεῖναι, οἷς Ἀρχίλοχον μὴ κεχρησθαι, ἀλλ' οὐδ' Ὀρφέα οὐδὲ Τέρπανδρον (Test. 26 Gostoli) || (III) Ps.-Plut. De mus. 7 p. 1133e ὅτι δ' ἐστὶν Ὀλύμπου ὁ Ἀρμάτειος νόμος, ἐκ τῆς Γλαύκου συγγραφῆς τῆς ὑπὲρ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν (FHG II p. 23 fr. 3 Müller = fr. 2 Lanata) μάθοι ἂν τις, καὶ ἔτι γνοίη ὅτι Σησίχορος ὁ Ἱμεραῖος οὐτ' Ὀρφέα οὐτε Τέρπανδρον (deest ap. Gostoli) οὐτ' Ἀρχίλοχον (Test. 70 Tarditi) οὐτε Θαλήταν ἐμιμήσατο, ἀλλ' Ὀλυμπον. 15

Prophetarum aut Iudicum Hebraeorum temporibus vixit
(fr. 885-886)

885 T (T 20 K.)

(I) AUGUST. De civ. Dei 18, 14 per idem temporis intervallum (i.e. *Hebraeorum iudicum*) extiterunt poetae, qui etiam theologi dicerentur, quoniam de diis carmina faciebant, sed talibus diis, qui licet magni homines, tamen homines fuerunt aut mundi huius, quem verus Deus fecit, elementa sunt aut in principatibus et potestatibus pro voluntate Creatoris et suis meritis ordinati, et si quid de uno vero Deo inter multa vana et falsa cecinerint, colendo cum illo alios, qui dii non sunt, eisque exhibendo famulatum, qui uni tantum debetur Deo, non ei utique rite servierunt nec a fabuloso deorum suorum dedecore etiam ipsi se abstinere potuerunt – Orpheus, Musaeus (fr. 13 VII), Linus (fr. 13 I). verum isti theologi deos coluerunt, non pro diis culti sunt; quamvis Orpheum nescio quo modo infernis sacris vel potius sacrilegiis praeficere soleat civitas impiorum || (II) AUGUST. De civ. Dei 18, 37 soli igitur illi theologi poetae, Orpheus, Linus (fr. 13 II), Musaeus (fr. 13 VIII) et si quis alius apud Graecos fuit, his prophetis Hebraeis, quorum scripta in auctoritate habemus, annis reperiuntur priores. 10

5 οὐδὲν edd. || 8 τὰ] τοῦ A γNi : τὰ τοῦ Petavius | Παίωνα Ritschl : μάρωνα cod. : «τὸν ἐπιβατόν» Παίωνα Westphal || 11 συγγραφῆς Weil-Reinach : ἀναγραφῆς cod. || 14 Ἀρχίλοχον uv mg. Meziriac. Burette : ἀντίλοχον cod.

885 2ss dis, di R (passim) || 6 cecinerunt cod. praeter R || 6 colendo – 7 sunt om. e || 8 recte e¹ || 11 sacrilegis He¹

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

886 T (T 21 + 223 K.)

(I) IOANN. MALAL. Chronograph. 4, 7 (51 Thurn), cf. GEORG. CEDREN. Historia compend. 1, 101 (Patr. Gr. 121, 132 A Migne) μετὰ δὲ Βαρὰκ ἡγήσατο τοῦ Ἰσραὴλ Γεδεών. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ χρόνῳ ἦν Ὀρφεὺς ὁ Θράϊξ, ὁ λυρικός <ὁ> Ὀδρυσᾶιος, ὁ σοφώτατος καὶ περιβόητος ποιητὴς (cf. fr. 102 I) ... ταῦτα δὲ πάντα ἐξέθετο ὁ σοφώτατος Τιμόθεος χρονόγραφος, λέγων τὸν αὐτὸν Ὀρφέα πρὸ τοσούτων χρόνων εἰπόντα τριάδα ὁμοούσιον δημιουργῆσαι τὰ πάντα || (II) TZETZ. Ex. II. p. 21, 17 Hermann πρὸς τούτοις δὲ (sc. ἐξελέγξω) καὶ Τιμόθεον τὸν τὸν Ὀρφέα ἐπὶ Γεδεών εἶναι λέγοντα, ὡς οὐκ ὀρθῶς περὶ τῶν χρόνων, ἀλλ' ἐψευσμένως καὶ οὐκ ὑγιῶς καὶ ἡναγκασμένως καὶ ἐναν-
10 τίως αὐτοὶ ἑαυτοῖς λέγουσι. δείξω γὰρ τὸν Ὅμηρον οὐ πολὺ τῶν Τρωϊκῶν ὑστερίσαντα καὶ τὸν Ὀρφέα οὐχ Ἡρακλέους ὄντα ὁμόχρονον || (III) SUDA s. v. Ὀρφεὺς (III 565, 24 Adler) Ὀρφεὺς· ὅτι ἐπὶ τῶν παρὰ Ἰουδαίους Κρι-
15 τῶν, καταλυθείσης τῆς βασιλείας Ἀθηναίων, Ὀρφεὺς ἐγνωρίζετο, σοφὸς ἄριστος γενόμενος || (IV) GEORG. MONACH. Chron. I p. 147, 5 De Boor-Wirth
ὅτε καὶ τὸν Σισάρα Ἰαήλ ἀπέκτεινεν ἐν πασσάλῳ γυνὴ Χαβὲρ τοῦ Κιναίου. ἐφ' οὗ Προμηθεὺς καὶ Ὀρφεὺς ὁ Θράϊξ οἱ σοφώτατοι παρ' Ἑλλήσιν, καὶ Ἀσ-
κληπιὸς ὁ ἱατρὸς καὶ Λυκοῦργος ὁ Σπαρτιάτης καὶ νομοθέτης τῶν Ἑλλή-
νων ἐγνωρίζοντο || (V) GEORG. MONACH. Chron. Brev. 29 (Patr. Gr. 110, 197 A Migne) ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις καὶ Προμηθεὺς, καὶ Ὀρφεὺς ὁ Θράϊξ —
20 ἐγνωρίζοντο.

Orpheus in numero septem sapientium (fr. 887) vel antiquior (fr. 888)

887 T (T 14 K.)

(I) DIOG. LAERT. 1, 42 Ἱππόβοτος δὲ ἐν τῇ Τῶν φιλοσόφων ἀναγραφῇ (= fr. 6 Gigante) Ὀρφέα, Λίνον (fr. 51), Σόλωνα κτλ (sc. φησὶν τοὺς ἐπτά εἶναι) || (II) DIOG. LAERT. 1, 5 (cf. fr. 1021) οἱ δὲ τὴν εὕρεσιν διδόντες (cf. Lobon. fr. 7 Cr.) ἐκείνοις παράγουσι καὶ Ὀρφέα τὸν Θράϊκα, λέγοντες φιλόσοφον γεγενῆσθαι καὶ εἶναι ἀρχαιότατον. sequitur fr. 8 III.

886 cf. Pòrtulas in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 401ss || **2** Βαρὰκ] βραχὺ Malal. **O** || **3** <ὁ> add. Dind. in app. crit. || **4** Ὀδρυσᾶιος Dind. : Ὀδρυσσεὺς Malal. **O** : Ὀδρύσιος Chilmeadus || **6** δημιουργῆσαν vel -σας Malal. **O** || **12** παρὰ Ἰουδαίων **S** : Ἰουδαίων **A** || **15** Σισάρρα **F** : Σισάρραν **B** | ἡαήλ **HM** : ἡ ἀήλ **BCP** : ἡαήλ **A** : ἡ ἰαήλ **R** | ἐν om. **HMR** | Χαμὲρ **BH** | Κιναίου **BF** : Κυναίου **R** : Κινέου **H** || **16** καὶ Προμηθεὺς **RV** || **17** τῶν om. **RV** || **18** ἐγνωρίζετο **NV**

887 cf. Christ, Philol. Stud. zu Clem. Alex. 37 adn. 2; Howald, Herm. 55, 1920, 76 || **1** τῇ om. **F**

888 T (T 17 + 20 K.)

(I) CLEM. ALEX. Strom. 1, 14, 59, 1 φασὶ δὲ Ἕλληνες μετὰ γε Ὀρφέα καὶ Λίνον (fr. 52) καὶ τοὺς παλαιοτάτους παρὰ σφισι ποιητὰς ἐπὶ σοφίαι πρῶτους θαυμασθῆναι τοὺς ἑπτὰ τοὺς ἐπικληθέντας σοφούς κτλ || (II) EUSEB. Praep. Ev. 10, 4, 10 συνομολογοῦσιν γέ τοι Ἕλληνες αὐτοὶ μετὰ γε Ὀρφέα Λίνον (fr. 75 II) τε καὶ Μουσαῖον (fr. 49 III), οἳ δὴ πάντων μάλιστα θεολόγων πα- 5 λαιότατοί τε καὶ πρῶτοι κατήρξαν αὐτοῖς τῆς πολυθέου πλάνης, τοὺς ἑπτὰ παρ' αὐτοῖς ἀνδρας ἐπὶ σοφίαι θαυμασθῆναι, οὓς δὴ καὶ ἐπονομάσαι σοφούς || (III) AUGUST. De civ. Dei 18, 24 eodem Romulo regnante Thales Milesius fuisse perhibetur, unus e septem sapientibus, qui post theologos poetas, in quibus Orpheus maxime omnium nobilitatus est, σοφοὶ appellati sunt, quod est Latine 10 sapientes.

Orpheus numquam fuit (fr. 889)

889 T (T 13 K.)

(I) CIC. De nat. deor. 1, 107 Orpheum poetam docet Aristoteles (fr. 7 Rose) numquam fuisse, et hoc Orphicum carmen Pythagorei ferunt cuiusdam fuisse Cercopis; at Orpheus, id est imago eius ut vos vultis, in animum meum (sc. Cottae) saepe incurrit || (II) CONST. LASCARIS Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως

888 4 αὐτοὶ om. BN | Λίνον ON || 5 τε om. BN | δὴ om. BN | μάλιστα πάντων BN || 6 τε om. BN | ἑπτὰ] ζ BN || 10 sop(p)hi BH: Sopphyste e²

889 2 arficum B | Orphicum carmen] ut videtur ἱερὸς Λόγος ἐν Ῥαψωδίαις || 3 Cerconis AN Plasberg, Ax : Cerdonis BFM || cf. Aristot. de gener. anim. 734a 18 (fr. 404) ἐν τοῖς καλουμένοις Ὀρφέως ἔπεσιν, De an. 410b 28 (fr. 421 I) ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς καλουμένοις ἔπεσι. hinc incertum est utrum Aristot. putaverit Orpheum numquam fuisse (ut vol. Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 197 n. 72; Guthrie 58s; Linforth 162ss; Guépin, The tragic paradox, Amsterdam 1968, 228s) an ille carminum Orpheo tributorem auctorem non habuerit, perperam Cicerone rem interpretante (cf. Ioann. Philopon. de anima ad loc. [186, 24 Hayduck = fr. 421 II] λεγομένους εἶπεν ἐπειδὴ μὴ δοκεῖ Ὀρφέως εἶναι τὰ ἔπη, ὡς καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας λέγει [fr. 7 Rose]· αὐτοῦ μὲν γάρ εἰσι τὰ δόγματα κτλ) cui adstipulati sunt Mayor, Class. Rev. 3, 1889, 359; Jaeger, Aristotle, 1934, 129ss; vid. et. Ziegler, Orpheus, RE XVIII 1 (1939), 1213; Reale-Bos in Ps.-Aristot. De mundo, p. 123 adn. 151 | dubitant quoque sitne Orpheus 'Orphicorum' poematum auctor Paus. 1, 14, 3 (fr. 382) οὐδὲ ταῦτα Ὀρφέως ἑμοὶ δοκεῖν ὄντα κτλ, id. 1, 37, 4 (fr. 649 I) τὰ καλούμενα Ὀρφικά, Aelian. V. H. 8, 6 (cf. Androt. FGrHist 324 F 54a = fr. 1028) τολμῶσι λέγειν μὴδὲ τὸν Ὀρφέα σοφὸν γεγονέναι | vid. et. West, Orphic Poems 248, qui Ciceronem Rhapsodias significare voluisse et carmen sacrum ab Epigene laudatum

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

- 5 107 (36 Martínez Manzano) ὄν (sc. Ὀρφέα) ἔνιοι ἀλόγως οὐδὲ γεγονέναι φασίν, ὅπερ ἀδύνατον δοκεῖ, ἐπειδὴ καὶ ποιηταὶ καὶ ἱστορικοὶ καὶ χωρογράφοι αὐτὸν γεγονέναι λέγουσι καὶ ποιητὴν καὶ μουσικὸν καὶ σύμπλουν τοῖς Ἀργοναύταις.

pater (frr. 890- 901)

cf. Rob., Heldens, I, 410; Guthrie, Orpheus 27

Oeagrus (frr. 890-894)

de nominis Oeagri etymologia cf. Maass, Orph. 154; Bechtel et Fick ap. Kern, Orph. 16; Kern, ibid.; Linforth 23 adn. 27; Guthrie 63 || Orpheus Oeagri filius fuit et. sec. Eumel. (?) (vid. fr. 1005a), Plat. Symp. 179d (fr. 983), Hermesian. Leont. fr. 7, 1 Powell (fr. 985); Apoll. Rhod. 1, 25 (fr. 935); 2, 703 cum schol. (fr. 928 I-II), Certamen Hom. Hes. 4 (fr. 873), Nicand. Coloph. Ther. 462 (fr. 952), Anth. Pal. 7, 10, 1 (fr. 1054 II), P. Berol. 44 saec. II a. C. n. 1 (fr. 383), Ovid. Ibis 480, Luc. De astrol. 10 (fr. 418) Ὀρφεὺς ὁ Οἰάγρου τοῦ Θραϊκός, Cyrill. Alex. c. Iulian. 1, 35 (cf. fr. 373) Ὀρφέα ... τὸν Οἰάγρου, Clem. Alex. Protr. 7, 74, 3 (fr. 375) ὁ τοῦ Οἰάγρου Ὀρφεὺς, Orph. Arg. 77 (fr. 928 IV); 1376 (fr. 937 II), Theosoph. Tubing. 55 (37 Erbse² (fr. 374) ὅτι Ὀρφεὺς, ὁ Οἰάγρου, al. || Oeagrus πέμπτος ἀπὸ Ἀτλαντος κατὰ Ἀλκυονην sec. Suda s. v Ὀρφεὺς (III 564, 24 Adler = fr. 874); Pieri filius sec. Characem (fr. 872), Πιέρου δὲ καὶ νύμφης Μεθώνης sec. Certaminis auctorem (fr. 873), Charopis (de quo cf. Maass, Orph. 153 n. 46) filius sec. Diod. 3, 65, 6 (fr. 893) || alterum Oeagrū (an Syagrū?) laud. Aelian. V. H. 14, 21 ὅτι Οἰαγρός (König : Σύαγρος cod.) τις ἐγένετο ποιητὴς μετ' Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον (fr. 3 I), ὃς λέγεται τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον πρῶτος αἶσαι, μεγίστης οὗτος ὑποθέσεως λαβόμενος καὶ ἐπιτολήσας ταύτην, cf. Eust. in Il. p. 4, 25 ὅτι δὲ καὶ ἕτεροι πρὸ αὐτοῦ (sc. Ὀμήρου) ἦσαν ποιηταί, ὧν καὶ Μουσαῖος (frr. 3 II, 92 III) ἀκέσεις νόσων συγγραψάμενος, καὶ ὅτι, ὥς καὶ Αἰλιανὸς ἱστορεῖ, μετὰ Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον Σύαγρος γέγονε ποιητὴς κτλ || Oeagrus fluvius sec. Servium (fr. 894)

cum iis confudisse putat (vid. comm. ad fr. 707) | vid. et. Pease et van den Bruwaene ad loc.; Boulanger, Rev. Ét. Lat. 15, 1937, 130; Bernabé, Ítaca 18, 2002, 65

890 T (T 56 K., 4 [A 3] C.)

PIND. fr. 128c, 11s Sn.-Maehl., plura invenies in fr. 912 I

υἷὸν Οἰάγρου <δέ>

Ὀρφέα χρυσάορα.

891 T

SCHOL. Eur. Rhes. 346 (II 335, 13 Schwartz) ἔνιοι δὲ Εὐτέρπης αὐτὸν (sc. Πῆσον) γενεαλογοῦσιν, καθάπερ Ἡρακλείδης (fr. 159 Wehrli). φησὶ δέ· ἑβδόμη δὲ Καλλιόπη ποίησιν εὖρε ἐπῶν καὶ συνοικήσασα Οἰάγρῳ γεννᾷ Ὀρφέα. sequitur fr. 1031.

892 T (T 23 K.)

(I) NONN. Dion. 13, 428-431

καὶ θρασὺς υἱὸς Ἄρῃος ἦν Πίμπλειαν ἑάσσας

Βιστονίης Οἶαγρος ἐκώμασεν ἀστὸς ἀρούρης,

Ὀρφέα καλλείψας ἐπὶ γούνασι Καλλιοπείης

430

νῆπιον ἀρτιχύτῳ μεμελημένον εἰσέτι μαζῶι.

(II) NONN. Dion. 22, 168-190

κυανέην δ' Οἶαγρος ἀνεστυφέλιξεν ἐννῶ

ἀμῶων ἀκόρητος ἐπασσυτέρων στίχας ἀνδρῶν,

ἔγχρ' Βιστονίῳ κορυθαίολα λῆμα τέμνων

170

(...)

ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ

πεζὸν ἐπιστροφάδην ὀλέκων Σιθωνίδι λόγχῃ

179

(...)

ἐνθα τίνα πρῶτον, τίνα δ' ὕστατον Ἄϊδι πέμπων

Βιστονίης Οἶαγρος ἀπέθρισεν ἀστὸς ἀρούρης.

κτείνων ἄλλοθεν ἄλλον, ἑῆς ἀλόχοιο τελέσσας

ἔργα φατιζομένης ἐπιδευέα Καλλιοπείης;

190

890 cf. fr. 971 | fragmentum ed. Canatà Fera, fr. 56 p. 87, et commentata est in pp. 136ss || **11** <δέ> add. Wil.

891 2 Ἡρακλείδης Schwartz : Ἡράκλειτος codd. || **3** post Καλλιόπη add. ἡ Schwartz | ἐπῶν vel ἐπικὴν Wil. : πάντων Schol. : del. Schwartz : ποιημάτων Hermann | καὶ del. Schwartz | συνοικήσασα Οἰάγρῳ Hermann : συνοικήσαντα ἀγρῶι Schol.

892 (I) cf. Vian ad loc. p. 242 || **428** υἱὸς Ἄρῃος] Nonnus solus Oeagrū Martis filium fuisse putat || **429** ἀστὸς] ἄστρον LP || (II) **169** ἀμῶων Graefe : δαμνῶων L || **179** λόγχῃ L² : λόχμη L

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

893 T (T 23 K.)

Diod. 3, 65, 6 Χάροπος δ' υἷον γενόμενον Οἶαγρον παραλαβεῖν τήν τε βασιλείαν καὶ τὰς ἐν τοῖς μυστηρίοις παραδεδομένας τελετάς, ἃς ὕστερον Ὀρφέα τὸν Οἰάγρου μαθόντα παρὰ τοῦ πατρός κτλ. *plura invenies in fr. 502.*

894 T (T 58a K.)

(I) SERVIVS in Aen. 6, 645 (II 89, 23 Thilo-Hagen) Orpheus Calliopes musae et Oeagri fluminis filius fuit. *plura invenies in fr. 417 II, 559 II* (II) SERVIVS in Georg. 4, 523 (III 358, 14 Thilo-Hagen) Oeagrius Hebrus] Oeagrius fluvius est, pater Orphei, de quo Hebrus nascitur, unde eum appellavit Oeagrium.

Apollo Orphei pater (frr. 895-898)

cf. et. Orph. Hymn. 24, 12 Καλλιόπη σὺν μητρὶ καὶ Ἀπόλλωνι ἄνακτι et Ricciardelli, comm. ad loc.

895 T (T 114 K.)

ORAC. ap. Menaechm. FGrHist 131 F 2 (test. Schol. Pind. Py. 4, 313a [II 140, 7 Drachm.]), *plura invenies in fr. 1044* Ὀρφέ' ἀποκτείναντες Ἀπόλλωνος φίλον υἷόν.

896 T (T 5 + 22 K.)

(I) ASCLEPIAD. in Schol. Apoll. Rhod. 1, 23-25a (9, 2 Wendel = FGrHist 12 F 6c), quae praecedunt vid. in fr. 1010 II ἔστι δέ (sc. Ὀρφεύς), ὡς Ἀσκληπιάδης, Ἀπόλλωνος καὶ Καλλιόπης. sequitur fr. 907 II (II) ASCLEPIAD. in Schol. Eur. Rhes. 895 (II 343, 7 Schw. = FGrHist 12 F 6b), *plura invenies in fr. 912 II* 5 Καλλιόπη γὰρ τὸν Ἀπόλλωνα μιχθέντα γεν[ν]ῆσαι Λίον (fr. 34 I) ... Ὀρφέα II (III) ASCLEPIAD. in Schol. Pind. Py. 4, 313a (II 140, 8 Drachm. = FGrHist 12 F 6a), pergit fr. 1044 καὶ Ἀσκληπιάδης ἐν ἔκτῳ Τραγωιδουμένων ἱστορεῖ Ἀπόλλωνος καὶ Καλλιόπης ... Ὀρφέα. cf. Orph. fr. 912 III.

893 1 τε om. **D**^a || **2** ΤΕΛΕΤΑΣ παραδεδομένας **CV** || cf. Casadio in: La tradizione: forme e modi, Roma 1990, 192; Bernabé in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ, Studia Graeca in memoriam J. Lens Tuero, Granada 2000, 49

894 1 Calliopis **AFC** (corr. a) | musae om. **C** || **2** siagri **C** | fluminis om. **R** | filius et siagri fluminis **F** | fuit om. **C**

896 5 γεν[ν]ῆσαι suppl. Welcker || **7** ἔκτῳ] τῷ καὶ **B**^{ap} : τ' **E**

897 T (T 22 K.)

OVID. Met. 10,167 te meus ante omnes genitor dilexit.

898 T

PHILODEM. de Piet. (P. Hercul. 243 VI 12 p. 13 Gomperz, vid. et. Philippson, Herm. 55, 1920, 248, Schober, Cron. Erc. 18, 1988, 103) τήν δὲ Κα[λλιόπην] τήν Μοῦσαν Ἀπόλλωνος ἐρα[σθη]ναι.

**testimonia quae ipsa dubia sint vel quorum auctores dubitent utrum
Apollo an Oeagrus Orphei pater fuerit (frr. 899-901)**

cf. Plat. Resp. 366a (fr. 574) οἱ θεῶν παῖδες ποιηταὶ καὶ προφῆται τῶν θεῶν γενόμενοι, Tim. 40d (fr. 21) πειστέον δὲ τοῖς ... ἐκγόνοις μὲν θεῶν οὖσιν (de quibus cf. Bernabé in Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 39s), Ovid. Met. 11, 8 vatis Apollinei (quod ambiguum est), Tacit. Dial. orat. 12, 4 *deinde apud illos dis genitos sacrosque reges, inter quos neminem causidicum* (Heumann : -dicorum cod.), *sed Orphea et (ac XCE) Linum* (fr. 19 VII) *ac, si introspicere altius velis, ipsum Apollinem accepimus etc.*, cf. et. Mythogr. Vatic. I 75 (p. 47 Zorzetti) *Orpheus, Oeagri et Caliopae (Caliopa R Remig. : 'recte Calliopes' Zorzetti) Musae filius, ut quidam putant, Apollinis filia<m>* (Remig. : *filia R : filius* Bode, 'il se peut qu'une glose marginale portant sur Aristée ait été mal insérée dans le texte' Zorzetti ad loc.) *habuit uxorem Eurydicen* (edd. : *eundicen R: Euridicem* Remig.)

899 T (p. 8 + T 22 + 58 + 114 K., 4 [A 4] + 4 [B 10] C.)

(I) PIND. Py. 4, 176s

ἐξ Ἀπόλλωνος δὲ φορμικτὰς ἀοιδᾶν πατὴρ
ἔμολεν, εὐαίνητος Ὀρφεύς.

897 Orpheus de Apolline loquitur; cf. 10, 89 dis genitus vates et 11, 8 ubi vatis Apollinei ambiguum est || meus] deus x | omnes] alios EWv

898 3 Ἀπόλλωνος Philippson | cett. suppl. Schmid

899 (I) 176 φορμικτὰς BΛΘ || hunc locum varie interpretaverunt viri docti antiqui (vid. II-III) et hodierni: 'the language is ambiguous, and Pindar may be guilty of a mild equivocation' Linforth 5 (cf. et. 22s) : at vid. Braswell ad loc., qui optime rem explanavit: 'what Pindar has done is strongly to imply that Orpheus was the son of

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

(II) SCHOL. Pind. Py. 4, 313a (II 139, 15 Drachm.) ἐξ Ἀπόλλωνος δὲ φορμικτάς] Ἀπόλλωνος τὸν Ὀρφέα φησὶν εἶναι, ὃν καὶ αὐτὸς ὁ Πίνδαρος (fr. 128c Sn.-Maehl., cf. fr. 890) καὶ ἄλλοι Οἰάγρου λέγουσιν. Ἀμμώνιος δὲ σύμφωνον τὴν ἱστορίαν θέλων εἶναι, οὕτως ἀποδίδωσιν· ἐξ Ἀπόλλωνος δὲ 5 φορμικτάς· ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος μουσικός· [laud. Hes. Th. 94s] ὥσπερ οὖν ἐκ Διὸς λέγουσιν εἶναι τοὺς βασιλεῖς, οὐχ ὅτι γόνος εἰσὶ τοῦ Διός, ἀλλ' ὅτι τοῦ βασιλεύειν ἐκ Διὸς ἔχουσιν, οὕτως ἐξ Ἀπόλλωνος φορμικτὴν αὐτὸν εἶπεν· ἡγεμῶν γὰρ ὁ θεὸς τῆς κιθαρωιδίας. ὁ μέντοι Χαῖρις οὐκ ἀπιθάνως τούτους φησὶν ὠνομάσθαι τοὺς ἐκ θεῶν γεγονότας, οἷον Διοσκούρους καὶ 10 Ἡρακλέα· οὕτω δὲ καὶ Ὀρφέα, διὰ τὸ Ἀπόλλωνος εἶναι υἱὸν γόνωι. sequitur fr. 1044 || (III) SCHOL. Pind. Py. 4, 313b (140, 10 Drachm.) ἐξ Ἀπόλλωνος δὲ φορμικτάς] παρεγένετο ὁ τῶν αἰδῶν πατὴρ ἐξ Ἀπόλλωνος ὦν καὶ κιθαριστῆς ὁ εὐαίνητος Ὀρφεύς, ὁ ὑπὸ πάντων ἐπαινούμενος.

900 T

BACCHYL. Dithyr. fr. **29, d 8-11 Maehl. = 5, 8-11 Irigoin (prim. ed. Lobel, P. Oxy. XXXII, 1967 'addendum' ad 2364, p. 160s; cf. et. Sn., Gnomon 40, 1968, 122s, Sutton, Dithyrambographi Graeci, 1989, f. **12), pergit fr. 945 (plura invenies in fr. 1147)

κλε[λό]ν <σε τὸν Οἰαγρίδα[ν]
ἐ]κα[τ]ῖ Μούσας ἐρασιπ[λοκάμου·
<? ———>

τοῦτο]ν ὁ τοξοδάμας
τίμασ' ἐ]κάεργος Ἀπόλλ[ων.

10

Apollo without actually stating it' || (II) 2 φασὶν B?DGQr (corr. b) || 5 δὲ ἀπὸ] δὲ BDGQ : διὰ Lehrs || 6 οὖν om. E | γόνωι DGQ | τοῦ om. B || 9 τούτους] του(τ(ο) G? : τοῦτο Q : τούτους <πρώτους> Lehrs : 'melius πρώτους' Drachm. | οἷον] οἷ EG || 10 Ὀρφεὺς E || 12 δὲ καὶ post παρεγένετο add. B || 13 εὐαίνετος BE | ὁ?] τουτέστιν ὁ B

900 vid. comm. ad. fr. 1147 || 8 κλε[λό]ν <σε τὸν tempt. Maehl. : εὐαί]νετον Lobel || 9 ἐ]κα[τ]ῖ Maehl. | Μούσας] Orphei matris | ἐρασιπ[λοκάμου Lobel || 10 τοῦτο]ν Maehl. : (Μούσας) παῖδ' ὃ]ν Sn. || 11 in. suppl. Sn., fin. Lobel | de Apolline Orphei patre sec. Irigoin : at 'Apollo might have been mentioned in some other aspect' Lobel

901 (T 22 + 63 K.)

(I) SCHOL. Ovid. Ibim 481 (p. 134 La Penna) Euridice, uxor Orfei filii Oeagri et Calliopes, secundum alios filii Phoebi et Calliopes, etc. (fr. 979 III) || (II) APOLLODOR. Bibl. 1, 3, 2 Καλλιόπης μὲν οὖν καὶ Οἰάγρου, κατ' ἐπὶ κλησιν δὲ Ἀπόλλωνος, Λίνος (fr. 24), ὃν Ἡρακλῆς ἀπέκτεινε, καὶ Ὀρφεὺς ὁ ἀσκήσας κιθαρωιδίαν, ὃς αἰδων ἐκίνει λίθους τε καὶ δένδρα. sequitur fr. 987. 5

mater (fr. 902-911)

Orphei mater Calliope sec. omnes fere auctores (fr. 902-906); sec. alios Polymnia (fr. 907) vel Clio (fr. 908) vel Menippe (fr. 909) vel Musa anonyma (fr. 910-911) | cf. et Schol. Tzetz. Chil. 4, 282 (569 Leone) Καλλιόπης γὰρ παῖς ὁ Ὀρφεὺς ἀλληγορικῶς λέγεται

Calliope (fr. 902-906)

de Calliope Orphei matre cf. et. e. g. Pind. fr. 128c Sn.-Maehl. (fr. 912 I), Asclepiad. FGrHist 12 F 6b (fr. 896), Heraclid. fr. 159 Wehrli (fr. 891), Certamen Hom. Hes. 4 (fr. 873), Apoll. Rhod. 1, 24 (fr. 935), Apollodor. Bibl. 1, 3, 2. (fr. 901 II), Lucian. De astrol. 10 (fr. 418), Anth. Pal. 7, 10 (fr. 1054 II), P. Berol. 44 saec. II a. C. n. (fr. 383), Orph. Arg. 77 (fr. 928 IV), Hymn. 24, 12; 76, 10 al. : negat Calliopen Orphei matrem fuisse Paus. 9, 30, 4 (fr. 551) | de Calliope cf. Guthrie, Orpheus 27 | icon. cf. Bonamici, Mousa, Mousai, LIMC VI 1 (1992) 660ss (nn. 15, 18, 55, 66, 86, 91, 93, 96, 121, 122bis, 145)

902 T (T 24 K., 4 [B 4] C.)

TIMOTH. Pers. fr. 791, 221-224 Hordern (et Page = 234-238 Janssen), plura invenies in fr. 883

πρῶτος ποικιλόμουσον Ὀρ-
φεὺς <τέχ>αν ἐτέκνωσεν,
υἱὸς Καλλιόπα<ς>
Πιερίαθεν.

901 2 Caliopes G || 3-5 vid. Scarpi, comm. ad loc. || **4** λίνος A
902 vid. app. crit. fr. 883

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

903 T

SCHOL. Eur. Rhes. 346 (II 335, 19 Schwartz) οἷς καὶ Ἀπολλόδωρος (FGrHist 244 F 146) ἐπηκολούθησε (sc. Heraclid. fr. 159 Wehrli, cf. Orph. fr. 891) γράφων οὕτως· ᾽τὰς μὲν Μούσας οἱ μὲν πλείστοι παρθένους παραδεδώκασιν, ἀναγράφει δὲ Οὐρανίας μὲν Λίνον (fr. 26 VI), Καλλιόπης <δὲ> Ὀρφέα, Μελ-
5 πομένης δὲ Θάμυριν, κτλ.

904 T

PARMENIO Anth. Pal. 16, 217

Καλλιόπη μὲν ἐγώ· Κύρῳ δ' ἐμὸν ὥπασα μαζόν,
ὅς τρέφε θεῖον Ὀμηρον, ὅθεν πίε νήδυμος Ὀρφεύς.

905 T

PROCL. in Plat. Remp. II 316, 3 Kroll καὶ λεγέσθω πᾶσα μὲν ψυχὴ μουσικὴ Ὀρφέως ἢ Θαμύρου τινός, ἀπὸ τῶν μάλιστα μουσικῶν λαβοῦσα τὴν ἐπωνυμίαν· ... διττῆς δὲ οὔσης μουσικῆς, τῆς μὲν ἐνθέου τῆς δὲ ἀνθρωπικῆς, καὶ τῆς μὲν ἐν Ὀρφεῖ τεθεωρημένης τῆς δὲ ἐν Θαμύρῃ (Καλλιόπης μὲν γὰρ
5 ἐκεῖνος υἱὸς διὰ τὴν ἐνθεον Μοῦσαν, πηρὸν δὲ τοῦτον ἔθεσαν αἱ Μοῦσαι διὰ τὴν ἄμιλλαν τῆς ἀνθρωπίνης μουσικῆς παρὰ τὴν θεῖαν).

906 T

ORPH. Arg. 681-683

ἐξικόμεσθα
ἀγχοῦ Κυνάειαι πέτραις, ἅς μοί ποτε μήτηρ
ἡμετέρη κατέλεξε περίφρων Καλλιόπεια.

903 cf. Philodem. De mus. 3, p. 24 Kemke Ὀρφέα κ[αὶ Ῥῆ]σον καὶ Σειρῆνας καὶ τινὰς ἄλ[λ]ους ἐξ αὐτῶν ἔνιοι γεγονέναι παραδεδώκασιν et Kemke, comm. ad loc.; vid. et Jac. ad loc. II **4** ἀναγράφει Schwartz : γράφει **A** | μὲν Λίνον Hermann : μέλινον **A** | <δὲ> add. Hermann

904 2 θεῖοι (vel potius θεῖσι) Pl. (θεῖον man. rec.)

906 cf. Vian, Mélanges Delebeque, 1983, 451ss; Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 76

DE ORPHEO ET ORPHICIS TESTIMONIA

Polymnia (fr. 907)

907 T (T 25 K.)

SCHOL. Apoll. Rhod. 1, 23-25a (9, 3 Wendel), pergit fr. 896 εἵνοι δὲ ἀπὸ Οἰάγρου καὶ Πολυμνίας (sc. dicunt Orpheum prognatum esse).

Clio (fr. 908)

908 T (T 25a K.)

(I) SCHOL. Hom. K 435 (I 364, 16 Dind.) ὅσοι ἐκ Μουσῶν τίκονται· Ὀρφεὺς ἐκ Καλλιόπης ἢ Κλειοῦς, cf. Lin. fr. 31 I II (II) EUST. in II. p. 817, 29 κάκεινο δὲ ἰστέον, ὡς ὁ μῦθος οὐ μόνον τὴν ῥηθεῖσαν Μοῦσαν Εὐτέρπην μητέρα ποιεῖ, ἀλλὰ καὶ ἑτέρας. Καλλιόπης μὲν γὰρ ἢ Κλειοῦς Ὀρφεύς. sequitur Lin. fr. 31 II.

5

Menippe (fr. 909)

909 T (T 26 K.)

(I) TZETZ. Chil. 1, 308-310

Ὀρφεὺς ἦν Θράϊξ ἐξ Ὀδρυσῶν πατρίδος Βισαλτίας, Μενίππης τῆς Θαμύριδος υἱὸς καὶ τοῦ Οἰάγρου, καὶ ἀλληγορικώτερόν φασι, τῆς Καλλιόπης. sequitur fr. 969 II

310

(II) TZETZ. Chil. 7, 1000-8, 2

Ὀρφεὺς ἦν Θράϊξ, ἐξ Ὀδρυσῶν τῶν περὶ Βισαλτίαν, Μενίππης τῆς Θαμύριδος υἱὸς καὶ τοῦ Οἰάγρου, ἀλληγοροῦντες δὲ φασὶ παῖδα τῆς Καλλιόπης II

(III) TZETZ. Chil. 4, 282

Ὀρφεὺς ὁ τῆς Μενίππης παῖς, πατὴρ δὲ τοῦ Οἰάγρου. *plura invenies in fr. 1052 III II*

(IV) TZETZ. in Aristoph. Ran. 1032 (1002, 3 Koster) Ὀρφεὺς ὁ μέγας, Θράϊξ ὢν τῷ γένει, Οἰάγρου παῖς καὶ Μενίππης, ἀλληγορικῶς δὲ Καλλιόπης τῆς Μούσης.

908 2 Καλιώπης schol.

909 Menippe Thamyridis filia ex solo Tzetz. nota est, cf. Rob., Heldens., I, 240; 410 adn. 2; Koster ad loc.; vid. et. Lob. 328 II **308** βισαλτίας superscr. ζαβαλτίας **VOt**

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

Musa anonyma (frr. 910-911)

910 T (3 K., 4 [A 41] C.)

(I) PLAT. Resp. 364e, *plura invenies in fr. 573 I Μουσαίου (frr. 13 I, 35 II, 76 III) καὶ Ὀρφέως, Σελήνης τε καὶ Μουσῶν ἐγγόνων, ὥς φασι* || (II) PLAT. Resp. 366a, *plura invenies in fr. 574 ὥς ... λέγουσι καὶ οἱ θεῶν παῖδες ποιηταὶ καὶ προφήται τῶν θεῶν γενόμενοι* || (III) PLAT. Tim. 40d, *plura invenies in frr. 21 et 5 24 τοῖς εἰρηκόσιν ἔμπροσθεν, ἐκγόνοις μὲν θεῶν οὖσιν, ὥς ἔφασαν.*

911 T

(I) DIO CHRYS. 32, 61 *τούτων μὲν γάρ ἐστιν οὐδεὶς Ἀμφίων οὐδὲ Ὀρφεύς· ὁ μὲν γὰρ υἱὸς ἦν Μούσης, οἱ δὲ ἐκ τῆς Ἀμουσίας αὐτῆς γεγόνασι* || (II) CIC. De nat. deor. 3, 45 (*cf. fr. 1087*) *qui (sc. Achilles) si deus est, et Orpheus et Rhesus dii sunt, Musa matre nati* || (III) SERVIUS in Aen. 1, 8 (I 14, 21 Thilo-Hagen) *5 alii eis (sc. Musis) etiam filios dant, Orpheum, Linum, sirenas.*

fratres (Hymenaeus, Ialemus, Linus, Cymotho?, Marsyas)
(frr. 912-914)

Linus Orphei frater et. sec. Apollodor. Bibl. 1, 3, 2 (fr. 901 II); 2, 4, 9 (Lin. fr. 34 IV) *οὗτος (sc. Λίνος) δὲ ἦν ἀδελφὸς Ὀρφέως, Mart. 9, 86, 4 (Lin. fr. 28 IV) 'ipse meum flevi' dixit Apollo 'Linon' et fortasse sec. Servium in Aen. 1, 8 (fr. 911 III)*

912 T (T 22 K.)

(I) PIND. fr. 128c Sn.-Maehl. *testantur P. Oxy. 2447, fr. 4(b) 8ss [1-5], Schol. Eur. Rhes. 895 in cod. Vatic. Gr. 909 [1-11] et Schol. Hom. O 256a [12]*
ἔντι μὲν χρυσαλακάτου τεκέων Λατοῦς ἀοιδὰ

910 1 Μουσαίου τε **F** || **2** ἐκγόνων Burnet || **5** ἐγγόνοις **F** Procl., *cf. Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 40 'non sembra casuale che Platone ... si allontani da questa tradizione, manifestando la sua mancanza di convinzione (ὥς ... λέγουσι / ὥς ἔφασαν / ὥς φασι)', vid. et. comm. ad frr. 21; 24; 573s*

911 2 αὐτῆς Emperius : αὐτοὶ cod. || **3-4** vid. Pease et van den Bruwaene ad loc. || Hesius **AHPV**¹ : Theseus **V**² || **5** filius **C**

912 (I) fragmentum edidit Cannatà Fera fr. 56 p. 87 et optime commentata est p. 136ss; *cf. et. eand., Riv. Filol. Istr. Class. 115, 1987, 12ss* || **1** ἐντι Schneidewin : ἐντὶ Schol. || *supra* € vestig. incert. P. Oxy., prob. spirit. lenis et accent. acut. e grav. corr. ||

ὤ[ρ]λαι παιάνιδες· ἔντι [δὲ] καὶ
 θιάλλοντος ἐκ κισσοῦ στεφάνων {ἐκ} Διο[νύ]σου
 βρομι<ο>παιόμεναι· τὸ δὲ κοίμισαν τρεῖς
 τι[έκεα] Καλλιόπας ὥς οἱ ταθὲν μνᾶμ' ἀποφθιμένων· 5
 ἃ μὲν εὐχέταν Λίνον αἴλινον ὕμνεῖν,
 ἃ δ' Ὑμέναιον, ὄν' ἐν γάμοισι χροῖζόμενον
 ... κτον σύμπρωτον λάβεν,
 ἐσχάτοις ὕμνοισιν· ἃ δ' Ἰάλεμον ὠμοβόλῳ
 νούσω {ὅτι} πεδαθέντα σθένος· 10
 υἱὸν Οἰάγρου <δὲ>
 Ὀρφέα χρυσάορα ||

(II) ASCLEPIAD. ap. Schol. Eur. Rhes. 895 (II 343, 6 Schw. = FGrHist 12 F 6b); vid. et. novas lect. ap. Cannatà Fera, Riv. Filol. Istr. Class. 115, 1987, 12ss Ἀσκληπιάδης ἐν ε' περὶ δουλουμένων, καὶ πλείους τῆς Καλλιόπης λέγει παῖδας ἐν τούτῳ· Ἐκαλλιόπη γὰρ τὸν Ἀπόλλωνα μιχθέντα γεν[ν]ῆσαι Λίνον (fr. 34 I) τὸν πρεσβύτερον καὶ τρεῖς μετ' ἐκείνων, Ὑμέναιον [Ἰά]λεμον 5 Ὀρφέα. τῷ δὲ νεωτέρῳ τὴν μὲν ἐπιθυμίαν [τῶν τῆς μητρὸς ἐπιτη]δευμάτων ἐμπεσεῖν καὶ περὶ τὴν μουσικὴν [διενηνοχέ]ναι πάντων· οὐ μὴν τοιοῦτό γε πάθος ο. [. . . . .]· γενέσθαι || (III) ASCLEPIAD. ap. Schol. Pind. Py. 4, 313a (II

2 ὤ[P. Oxy. : suppl. Hermann | ἔντι Schneidewin : ἔντι Schol. | δὲ suppl. Wil. || 3 θάλλοντος et στεφάνων Wil. : θάλλοντες et στέφανον Schol. | ἐκ del. Wil. | Διο[νύ]σου suppl. Schneidewin || 4 βρομι<ο>παιόμεναι Cannatà : βρομιπαιόμεναι Schol. | κοίμισαν Welcker : κοιμίσαν Schol. || 5 τι[έκεα] suppl. Cannatà | μνᾶμα Schol. || 6 εὐχέταν Cannatà : ἀχέταν legebant edd. | Λινὸν Schol. | ὕμνει Hermann || 7 δὲ Schol. | ὄν suppl. Hermann | ἐν γάμοισι Welcker : ἐργάμοισι Schol. || 8 ante κ diaer. vel ε || 9 ὕμνοισιν Schneidewin : ὕμνοις Schol. | δὲ Schol. | ὠμοβόλῳ Hermann : ὁμοβόλῳ Schol. || 10 ὅτι del. Hermann. | πεδαθέντα Schneidewin : παῖδα θέντοι Schol. || 11 Οἰάγρου Schneidewin : Οἰαγρον Schol. | δὲ suppl. Wil. || 12 adiunx. Bergk : verba invert. Snell || (II-IV) 3 ε' Di Benedetto : τ vel τ' edd. qui ἔκτωι corr. | Τραγωιδουμένων Müller, Schwartz : at περὶ δουλουμένων (sc. θεῶν) pars operis Τραγωιδουμένων fuit, ut videtur, vid. Cannatà Fera 15 || 4 γεν[ν]ῆσαι suppl. Welcker || 5 πρεσβύτατον Hermann | [Ἰά]λεμον suppl. Welcker || 6 νεωτάτῳ Hermann | [τῶν τῆς μητρὸς suppl. Schwartz : [τῶν τοῦ πατρὸς Wil. | ἐπιτη]δευμάτων suppl. Wil. || 7 [διενηνοχέ]ναι Wil. : [περιγενέσθ]αι Welcker || 8 οἶον λέγεται περὶ αὐτὸν Wil. : 'longius spatium' Cannatà Fera : οἶον λέγεται | Schwartz : 'sed vestig. non congr.'

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

140, 8 Drachm. = FGrHist 12 F 6a), pergit fr. 1044 καὶ Ἀσκληπιάδης ἐν ἔκτῳ
10 Τραγωιδουμένων ἱστορεῖ Ἀπόλλωνος καὶ Καλλιόπης Ὑμέναιον, Ἰάλεμον,
Ὀρφέα. sequitur fr. 899 III || (IV) SCHOL. Eur. Or. 1390 (I 222, 15 Schwartz)
τινὲς τοῦτον (sc. Ἰάλεμον) τὸν αὐτὸν τῷ Λίνῳ (fr. 34 III) φασὶν ὄν καὶ ἐπὶ
θρήνου καὶ ὕμνου λέγουσιν.

913 T (T 27 K.)

SCHOL. Lycophr. Alex. 831 (266, 5b Scheer) διότι πολλὰς αὐτῶν εἰς ἔρωτα
κινήσασα (sc. Ἀφροδίτῃ) ἔπεισεν ἀνδράσι μιγῆναι καὶ τεκεῖν οἷον Καλ-
λιόπην ἐξ Οἰάγρου τεκεῖν Ὀρφέα καὶ Κυμόθωνα, Τερψιχόρην ἐκ Στρυμόνος
Ῥῆσον, Κλειὼ δ' ἐκ Μάγνητος Λίνον (fr. 23).

914 T (T 27 K.)

HYGIN. fab. 165 (138, 8 Marshall) quas (sc. tibias) Marsyas Oeagri filius pa-
stor unus e satyris invenit.

Oeagrides (fr. 915)

915 T (T 28 K.)

Ps.-Mosch. 3, 17s

εἶπατε δ' αὖ κούραις Οἰαγρίσιν, εἶπατε πάσαις
Βιστονίαις Νύμφαισιν· ἀπώλετο Δώριος Ὀρφεύς'.

Cannatà Fera || 9 Ἀσκληπιάδης B | ἔκτῳ] τῷ καὶ? B^cP : τ' E || 12 τινὲς τοῦτον]
αὐτὸ M | τῶν αὐτῶν dub. Schwartz in app. crit. | φασὶν om. M | ἦν Bⁱ || 13 λέγουσιν]
φασι M || sec. Heurgon, Mél. Éc. Franç. Rom. 49, 1932, 45 adn. 1 Asclepiades dubi-
tabat Orpheusne Eurydicen ex inferis arcessivisse, vid. et. Linforth 22s

913 2 ἔπεισεν] ἐποίησεν c || 3 Κυθρόθωνα a : Κυμόθω γ² : Ἥμαθον vel Ἥμαθίωνα
Lob. 325 adn. 1 probante Maas, Orph. 155 adn. 49

914 1 Oeagri] Hyagui Muncker : Hyagnis Bursian || 2 satyris Micyllus : saturis F

915 1 incertum quid Οἰαγρίδες significet: sorores Orphei, sec. Kern ad Test. 28
dub.; 'les jeunes filles de son pays?' sec. Legrand ad loc.; 'Musen (oder Orpheus'
Schwestern). Doch vielleicht ist hier Oiaeros als Fluß zu betrachten [laud. Servium
in Georg. 4, 524]; die κούραι wären dann die Nebenflüsse des Oiaeros' sec. Beckby
ad loc. || 2 de Bistonia cf. fr. 928s

DE ORPHEO ET ORPHICIS TESTIMONIA

filii (fr. 916-918)

Musaeus (fr. 916)

de Musaeo Orphei filio cf. Servium in Aen. 6, 667 (Mus. fr. 13 IV), Cassiod. Epist. Theod. var. II 40 p. 71, 9 Mommsen (Mus. fr. 10 IV) | vid. Mus. fr. 20ss

916 T (T 97 K.)

Diod. 4, 25, 1, plura invenies in fr. 713 II παρήλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας (Heraclides) καὶ μετέσχε τῶν ἐν Ἐλευσίῃ μυστηρίων, Μουσαίου (fr. 39) τοῦ Ὀρφέως υἱοῦ τότε προεστηκότος τῆς τελετῆς.

Leos (fr. 917)

917 T (T 29 K.)

(I) PHOT. Lex. s. v. Λεωκόριον (II 501 Theodoridis)· ἱερὸν Ἀθήνησι· τοῦ δὲ Λεῶ θυγατέρες ἐγένοντο τρεῖς· Φρασιθέα, Θεόπη, Εὐβούλη· αἱ παρθέναι ὑπὲρ τῆς πόλεως ἐσφαγιάσθησαν κατὰ χρησμόν ἐκόντος τοῦ πατρὸς ἐπιδόντος· ὁ δὲ Λεῶς υἱὸς ἦν Ὀρφέως II (II) Suda s. v. Λεωκόριον (III 247, 11 Adler) τόπος τῆς Ἀττικῆς, ἀπὸ ἱστορίας· ἐλίμωξέ ποτε ἡ Ἀττική, καὶ 5 λύσις ἦν τῶν δεινῶν παιδὸς σφαγῇ. Λεῶς οὖν τις τὰς ἑαυτοῦ θυγατέρας ἐπιδέδωκε καὶ ἀπήλλαξε τοῦ λιμοῦ τὴν πόλιν II (III) Schol. Demosth. 54, 7 (II 125b, 36 Baiter-Sauppe; om. Dilts), PHOT. Lex. s. v. Λεωκόριον (II 501 Theodoridis), Suda s. v. Λεωκόριον (III 247, 15 Adler) Λεῶς γὰρ ὁ Ὀρφέως, υἱὸν μὲν ἔσχε Κύλανθον, θυγατέρας δὲ τρεῖς, Φρασιθέαν, Θεόπην, Εὐβούλην· ἃς 10 ὑπὲρ τῆς χώρας σφαγιασθείσας ἔτι παρθένους, ἀπαλλαγέντες τε τοῦ λιμοῦ, ἐτίμησαν Ἀθηναῖοι τῷ ἡρώϊω II (IV) Apostol. 10, 53 (Paroem. Gr. II 500, 15) Λεωκόριον οἰκεῖς· ... ὁ Λεῶς δὲ ἦν υἱὸς Ὀρφέως.

916 ex Herodoro sec. Linforth 74 (cf. eund., Class. Stud. Presented to E. Capps, Princeton 1936, 217ss), cf. Orph. fr. 514 et 713 II; vid. et. Bernabé in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 41

917 vid. et. Aelian. V. H. 12, 28 ubi pro Φρασιθέα invenitur Πραξιθέα et Orphei nomen omittitur II 1 Λεωκόρειον Aristot. Ath. Resp. 18, 3, Harpocr. II 3 χρησμόν Porson : χρόνον g z ('error ex compendio ortus' Theodoridis) II 9 ὁ om. Suda V II 11 σφαγιασθείσας Schol. Demosth. r | ἀπ. – λιμοῦ om. Sud. II 12 ἐτίμησαν Ἀθηναῖοι τῷ] ἐτίμησεν αὐτὰς Schol. Demosth. br

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

Rhythmonius (fr. 918)

918 T (T 29 K.)

[CENSORIN.] De nomine rhythmī (73, 5 Sallmann) rhythmus creditur dictus a Rhythmonio, Orphei filio et Idomenae (?) nymphae <Is>maricae, ut tradit Nicocrates (*FGrHist* 376 F 4) libro quem composuit de Musio (*cf. Mus. fr. 104*).

Dorio, Dres, Ortes

cf. Procl. Vit. Hom. 19 Seve. (fr. 871 I) τοῦ Δωρίωνος τοῦ Ὀρφέως, Suda s. v. Ὀμηρος (III 525, 4 Adler, fr. 872) ἔστι δὲ ἡ τοῦ γένους τάξις ... Ὀρφεύς, τοῦ δὲ Δρηῆς, Certamen Hom. Hes. 4 (36, 8 Wil., fr. 873) Ὀρφέως δὲ Ὀρτην

Orphei patria; geographia mythica (frr. 919-938)

duae traditiones de Orphei patria narrabantur: Orpheus in Thracia vel in Pieria natus est (vel in Pieria vitam egit); saepe mixtae inveniuntur; de re *cf. Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 80ss*

Thracia (frr. 919-922)

sec. multos auctores Thracia Orphei patria fuit, *cf. Rabadjiev in: Eighth Int. Congr. of Thracology, Thrace and the Aegean, Sofia 2002, II, 857ss*; alii laudant singulos Thraciae locos (montem Haemum, Bistonidem, Zonen, Ismariam, Pangaeum, Aeniam, Ciconiam, Odrysas, Sithoniam), saepe ut nomina poetica idem valentia ac Thraciam; de re *cf. Archibald, The Odrysian kingdom of Thrace, Orpheus unmasked, Oxford 1998* | *cf. et. Androtion. ap. Aelian. V. H. 8, 6 (FGrHist 324 F 54a = Orph. fr. 1028), Phanocl. fr. 1 (Orph. fr. 1004 I), Lobon.*

918 1 ritimus **QJ** || **1-2** Arithmonio **CPVal.** : a rythmone **U** *Leutsch, Jahn* || **2** de Rhythmonio *cf. Hofer s. v. Rhythmonios, Roscher, Lex. Myth., IV, 127, Jac. ad loc.* | filo **C** : *corr. C²* | Idomenae *Jahn, Hultsch, Lob.* : idnomen*/ae **CP** : idnomeae **V SROUA** : idnomeae **B Bebel, Calchus** : iam monere **W** : ianomeę **J** : idomee **H** : Idomoneae *edd.* : Idomene *Leutsch* | nymfae **CPV** : *corr. recc.* | Ismaricae *Lob., Urlichs* : maricae **CP** *edd.* : -ce **V** : -nae **BV** : maris **H** || **2-3** Nicocratis **CPV** *al.* : -tus **W** : Nicoratis **RJ** : Hicoratis **L** : Niceratus *edd.* : Nicostratus *Carrione, Stiehle, vulgo : fort. Nicocles Jac.* || **3** de Musio] *i.e. Περί (τοῦ) Μουσείου Maass prob. Jac., Wendel, Jahn ap. Keil : de musico V recc. edd. : de musica S: de musice Jahn in edit.*

Argiv. Suppl. Hell. 508 (fr. 1073 III), Ov. Met. 11, 2 (fr. 1035 II), Gregor. Naz. Or. 39, 5 (158 Moreschini = fr. 556 II), Tzetz. in Aristoph. Ran. 1032 al. (fr. 909), Ps.-Nonn. ad Gregor. Orat. in Iulian. 69 (fr. 556 IV), Schol. Eur. Alc. 968 (fr. 813 I), Orion s. v. *θησκεύειν* (fr. 556 VI), al.

icon. Orpheus antiquioribus imaginibus Graeca veste repraesentatur, cf. et. Polygnoti picturam in Cnidiorum *λέσχη* Delphica c. a. 460 a. C. n. confectam a Paus. 10, 30, 6 descriptam (de qua cf. Robert, *Die Nekyia des Polygnot*, Halle 1892; Frazer, *Studies in Greek Scenery, Legend, and History*, London ²1919, 386s; Rouveret, *Histoire et imaginaire de la peinture ancienne*, Roma 1989, 135 adn. 13; Stanburg—O'Donnell, *Am. Journ. Arch.* 94, 1990, 221 et fig. 4) et vasa c.a. 450 a. C. n. priora; postea repraesentatur iam Thracia veste indutus et Paus. l. laud. miratur Orphei vestem in Polygnoti pictura; 'the Greeks became more interested in the peculiarities of barbarians at about that time' Graf in: Bremmer, *Interpretations of Greek mythology*, London-Sydney 1987, 106 adn. 79, cf. et. Marcaccini, *Prometheus* 21, 1995, 242 | saepe Orpheus figuratur fidibus canens inter Thrakas (interdum Satyros) cantu fascinosos (de quo cf. Lissarrague, *Musica e storia* 2, 1994, 269ss), cf. ex. gr. crateram Berolinensem 3172, c.a. 440 a. C. n. (cf. Simon, *Die griechischen Vasen*, München 1976, fig. 203); et crateram rub. fig. Novi Eboraci Metrop. Mus. 24.97.30 in qua mulier et Thrax animum attendunt (Panyagua n. 52 cum bibl.; Lissarrague fig. 7), vid. Panyagua, *Helmantica* 23, 1972, 108ss, nn. 52-70; Garezu, *Orpheus*, LIMC VII 1 (1994) 84s, nn. 7ss

Orpheus in Thraciis nummis saec. II-III repraesentatur, at deest in antiquioribus; cf. Pick, *Archaeol. Jahrb.* 13, 1898, 35, cf. et. Head, *Historia nummorum* 288 | ad nummos Philippopolitanos v. Lucian. *Δραπέται* 29 (Pick l. laud. 136 adn. 6); cf. et. Macdonald, *Catalogue of Greek Coins in the Hunterian Collection*, Glasgow 1899, I, 445 n. 11, l. XXIX 16; Stern, *Gallia* 1955, 58; Panyagua nn. 125-126; Garezu nn. 160-161

de Orpheo vel Thracio prototypo in pictura speluncae Rabisae (Vidin) 1200-700 a. C. n. fort. repraesentato, cf. introd. ad fr. 864-1095

919 T (T 82 K.)

Eur. Alc. 967-969

Θρήισσαις ἐν σανίσιν, τὰς
Ὀρφεΐα κατέγραψεν
γῆρως.

919 plura invenies in fr. 812 et comm. ad loc. | cf. Eur. *Hypsipyl.* F 752 g. 8ss Kannicht ca. 257ss (p. 182 Jouan-Van Looy = 63 Cockle, *Orph.* fr. 1007) *Θρήισσ' ἐβόα κίθαρις Ὀρφέως*

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

920 T

SERVIVS in Georg. 4, 461 (III 355, 1 Thilo-Hagen) Rhesi Mavortia tellus] quam postea Rhesus tenuit. et est prolepsis ex persona poetae: quo enim tempore Orpheus fuit, Rhesus necdum regnabat in Thracia. *sequitur fr. 932.*

921 T (T 35 K.)

THEMIST. Or. 16, 209c (I 299, 27 Schenkl-Downey) ἦν ἄρα πάλαι τῇι Θράικῃ ἢ τῆς μουσικῆς δύναμις ἐπιχώριος μᾶλλον τῶν ὄπλων, καὶ ἀπιστεῖν οὐκέτι προσῆκε τοῖς κρούμασι τοῖς Ὀρφέως ἔπεσθαι μὲν κάπρους κτλ. *sequitur fr. 954 III.*

922 T (T 36 K.)

HIMER. Declam. 39, 38 ss (161 Colonna) ὅθεν ἐγκαλῶ τῷι Θραικίῳ μύθῳ καὶ μέφομαι ὅτι τὸν Ὀρφέα τῆσδε ἀποσυλήσας τῆς πόλεως (sc. Θεσσαλονίκης) Θρηκίοις ὄρεσι <τὸν> τῆς Καλλιόπης χαρίζεται. ταῦτά τοι καὶ σπάνει τῶν ἀκροασομένων αὐτῷι θηρίων τὴν ἐκκλησίαν ἐργάζεται.

Haemus, Rhodope, Ciconius, Ismarus (fr. 923-927)

Haemus (Αἶμος et Αἶμον, cf. Steph. Byz. s. v. Αἶμος, Eust. in Dionys. Perieg. 428 [GGM II 298, 1 Müller]) mons Thraciae interioris est, cf. Herodt. 4, 49, Th. 2, 96, Strab. 7, 5, 1 etc.; Haemum laud. et. Heraclid. ap. Schol. Eur. Alc. 968 (II 239, 3 Schwartz, plura invenies in fr. 813 I) ποιητῆς καὶ μάντις ἦν ὁ Ὀρφέως. ... ὁ δὲ φυσικὸς Ἡρακλείδης εἶναι ὄντως φησὶ σανίδας τινὰς Ὀρφέως, γράφων οὕτως· 'τὸ δὲ τοῦ Διονύσου κατεσκευάσται {ἐπὶ} (del. Wil.) τῆς Θράικης ἐπὶ τοῦ καλουμένου Αἶμου κτλ', Claudian. Rapt. Pros. 2 praef. 21 *ardua nudato descendit populus Haemo*

Rhodope mons inter Thraciam et Macedoniam situs est, cf. Plin. Nat. hist. 4, 35, Ptol. Geogr. 3, 11, 5; Ismarus nominatur mons Thraciae meridionalis et urbs, cf. 1 40, 198; de Rhodope cf. Ovid. Met. 10, 11s (fr. 994) *Rhodopeius ... vates*; Seneca Herc. Oet. 1031ss *quod cecinit ... Thressae sub Rhodopes iugis / ... / Orpheus, Calliopae genus*, Claudian. Rapt. Pros. 2 praef. 19 *porrexit Rhodope*

920 1 Rhessi PH || 2 Rhessus tenuit P : rhesustinuit A | prolempsis AM : prolemsis PH : id est praeoccupatio *supr. vers. m*

921 3 μὲν edd. : δὲ A II v

922 cf. Maass, Orph. 143; Rohde, Kl. Schr., II, 303 || 3 Θρηκίοις ὄρεσι] Θρηκί r | <τὸν> add. Wernsdorf || 4 θηρίων αὐτῷι B

DE ORPHEO ET ORPHICIS TESTIMONIA

sitientes carmina rupes || de Ciconibus cf. B 846, P 73, ι 39, Pind. fr. 169a 10 Sn.-Maehl., Herodt. 7, 59; 110, Ps.-Scymn. 677 (GGM I 222); Plin. Nat. hist. 4, 43, Ovid. Met. 6, 710 | de Orpheo Ciconio cf. Strab. 7, fr. 10a Radt (Orph. fr. 554) Ὀρφέα ... τὸν Κίκωνα, de alio Orpheo Ciconaeo vid. Sud. s. v. Ὀ. Κικωναῖος (III 565, 12 Adler, fr. 1121 I), cf. et. Aristot. fr. 640, 48, 2 Rose (fr. 1071) Ὀρφέα ἐν χώρῳ τῷδε θέσαν Κίκονες, Verg. Georg. 4, 520 (fr. 1035 III) *spretae Ciconum quo munere matres...*; Ovid. Met. 11, 3 *nurus Ciconum* (fr. 1035 II) (sed *matres Edonidas* ibid. 69) 'purely poetical localisation deriving from Homer's knowledge of this tribe' Graf in: Bremmer (ed.), *Interpretations of Greek Mythology*, 1987, 87 et adn. 23

caput Ciconum Ismarus (cf. ι 39s με φέρων ἄνεμος Κικόνεσσι πέλασσεσιν / Ἰσμάρῳ), unde Orpheus et. Ismarius vocatur, cf. Lucr. 5, 31 *Thracis* (coni. Munro : *Thracia* cod. : secl. Diels) *Bistoniasque plagas atque Ismara propter*, Verg. Georg. 2, 37, Aen. 10, 351 (*Ismara*), Ovid. Met. 10, 305 *gentibus Ismariis*, 9, 642 *Ismariae bacchae*, Apollinar. Sidon. c. 6, 1s *Pallados armisonae festum dum cantibus ortum / personat Hismario Thracia vate chelys*, [Censorin.] De nomine rhythmī (73, 5 Sallmann = Nicocrates FG rHist 376 F 4, Orph. fr. 918) *rhythmus creditur dictus a Rhythmonio, Orphei filio et Idomenae (?) nymphae <Is>maricae*

923 T (T 53 K.)

HORAT. Carm. 1, 12, 6-12
aut super Pindo gelidove in Haemo?
unde vocalem temere insecutae
Orphea silvae,
arte materna rapidos morantem
fluminum lapsus celerisque ventos,
blandum et auritas fidibus canoris
ducere quercus?

10

924 T (T 33 K.)

POMP. MELA 2, 17 montes interior (sc. Thracia) adtollit Haemon et Rhodopen et Orbelon, sacris Liberi patris et coetu Maenadum, Orpheo primum initiante, celebratos.

923 cf. fr. 956 || **8** belvae Wolff : cervae Campbell || **11** blandum] doctum Servius in Georg. 1, 308

924 1 Haemona V | Rhodopem V || **2** Orbelus mons Thracius sec. Herodt. 5, 16, Arrian. Anab. 1, 1, 5; Macedonius sec. Plin. Nat. hist. 4, 35, Diod. 20, 19 || cf. Parroni et Silberman ad loc.

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

925 T

VERG. Buc. 6, 30

nec tantum Rhodope miratur et Ismarus Orphea.

926 T

OVID. Amor. 3, 9, 21s

quid pater Ismario, quid mater, profuit Orpheo,
carmine quid victas obstipuisse feras? *sequitur Lin. fr. 64 I.*

927 T

POMP. MELA 2, 28 circa Hebrum Cicones, trans eundem Doriscos ... dein promunturium Serrhion. *sequitur fr. 952 III.*

Bistonia (fr. 928-929)

Bistonia Thraciae urbs fuit, cf. Steph. Byz. s. v. ΒΙΣΤΟΝΙΑ, et. lacus ΒΙΣΤΟΝΙΣ Herodt. 7, 109, 1, *Stagnum Bistonum* Plin. Nat. hist. 4, 42, cf. André ad loc.; cf. et. Herodt. 7, 110 ΒΙΣΤΟΝΕΣ et Oberhummer, Bistones, RE III 1 (1897) 504s | Bistoniam vel Bistonas laudant et. Claudian. Rapt. Pros. 2 praef. 8 *Bistoniam ... chelyn*, Valer. Flacc. Arg. 3, 160 *Bistoniae magnum ... alumnum*, Nonn. Dion. 13, 429; 22, 171; 188 (fr. 892) | cf. et. Ps.-Mosch. 3, 17 (fr. 915) ΒΙΣΤΟΝΙΑΙΣ Νύμφασιν, Phanocl. fr. 1, 7s (fr. 1038) ΒΙΣΤΟΝΙΔΕΣ ... ἔκτανον, Seneca Herc. Oet. 1042, Dion. Perieg. 576, Anth. Pal. 7, 10, 2

925 mirantur **Rde**, *Rufin.* 48, 5 || cf. Servius ad loc. (III 69, 8 Thilo-Hagen) *Rhodope et Ismarus] montes Thraciae, in quibus Orpheus consueverat canere*, vid. et. Merk., *Die Hirten des Dionysos*, Stuttgart 1988, 133; Clausen ad loc.

926 21 de Ismario pro Thracio cf. et. Ovid. Amor. 2, 6, 7

927 1 Haebum **V** || **2** Serrhion *Bursian* (Serrion *Barbarus*) : seriphion **V** || cf. Parroni et Silberman ad loc.

928 T (T 24 K.)

(I) APOLL. RHOD. 2, 703s

σὺν δέ σφιν ἐὺς πάϊς Οἰάγροιο

Βιστονίη φόρμιγγι λιγείης ἤρχεν ἀοιδῆς ἢ

(II) SCHOL. APOLL. RHOD. 2, 703 (181, 8 Wendel) «πάϊς Οἰάγροιο» ὁ Ὅρφεύς.
ad 704 Βιστονίη: Θραικική. Βίστονες γὰρ ἔθνος Θραικῶν· ὠνομάσθη δὲ
ἀπὸ Βιστόνος τοῦ Κίκονος, ὡς Φιλοστέφανος (fr. 7 FGH III, 30 Müller) καὶ
Βιστονίς λίμνη Θραικική ἢ

(III) APOLL. RHOD. 1, 34 (fr. 1010) Πιερίη Βιστωνίδι ἢ

(IV) ORPH. Arg. 77s

Ὅρφεῦ Καλλιόπης τε καὶ Οἰάγρου φίλε κοῦρε,

Βιστονίη Κικόνεσσι πολυρρήνοισιν ἀνάσσω.

929 T (T 31 K.)

OVID. ex Ponto 2, 9, 53s

neve sub hoc tractu vates foret unicus Orpheus,

Bistonis ingenio terra superba tuo est.

Zone (fr. 930)

Zone Thracia urbs prope promunturium Serrhion fuit (cf. Herodt. 7, 59, 2, Apoll. Rhod. 1, 29 (fr. 951 I), Ps.-Scylax 67; Plin. Nat. hist. 4, 43, Steph. Byz. s. v.), et. montuosa regio, cf. Schol. Apoll. Rhod. 1, 29 (9, 14 Wendel) Ζώνη ἐστὶν ὄρεινός τόπος οὕτω καλούμενος καὶ πόλις ὁμώνυμος

930 T

EUTECN. paraphr. in Nicandr. Coloph. Ther. 26, 10 Papathomopoulos ἔστι δὲ δὴ καὶ Ζωναῖον ὄρος καλούμενον, ἔνθα Ὅρφεύς ἐκιδιόρει.

928 (I) 704 καλῆς ἐξῆρχεν Tz (PQ) : καλῆς ἐξῆιδεν Tz (H) ἢ (II) 3 καὶ – 4 Θραι-
κική om. L ἢ (III) Βιστώνι τε (-νίτας Σ') Σ' γρ. Σ' γρ, cf. Vian ad loc. p. 240

930 de prodigio ap. Zonem ab Apoll. Rhod., Nicandro et Pomp. Mela narrato cf.
fr. 951s ἢ 2 Ζώνιον A

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

Odrysae (fr. 931)

Odrysae populus apud Hebri fluminis fontes fuerunt, cf. Herodt. 4, 92, Thuc. 2, 29, 2, Xenoph. Anab. 7, 2, 32, Curt. 10, 1, 45, Liv. 39, 53, 12 | idem atque 'Thracēs' saepe significat, cf. Ovid. Met. 6, 490, ex Pont. 1, 8, 15 | 'it was presumably during this period [sc. 450-330 a. C. n.] when this localisation of Orpheus originated' Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, 1987, 87, cf. West, Bull. Inst. Class. Stud. 30, 1983, 81 adn. 16, qui hoc recentiore aetate accidisse putat | de mysteriis ap. Odrysas celebratis cf. Clem. Alex. Protr. 1, 2, 1 (3 Marc.) Κιθαιρών δὲ ἄρα ... καὶ τὰ Ὀδρυσῶν ὄρη καὶ Θραικῶν τελεστήρια ... τεθείασται (ὑμῶν add. Marc.) καὶ καθύμνηται, Philostr. Heroic. 28, 8 (37, 12 De Lannoy, cf. fr. 555 et 1056 I) | de Orpheo Odrysa cf. Clem. Alex. Protr. 2, 13, 3 (22 Marc. = fr. 527 III), Strom. 1, 15, 66, 1 (fr. 1021 III), Theodoret. Graec. affect. cur. 1, 21 (fr. 51 I), 1, 141 (fr. 51 III), al. | de alio Orpheo Odrysa cf. Sud. s. v. Ὀρφεύς (III 565, 15 Adler = fr. 870 III, 1122 I)

cf. et. Tzetz. Chil. 1, 308 (= 9, 326) Ὀρφεὺς ἦν Θράϊξ, ἐξ Ὀδρυσῶν πατρίδος Βισαλτίας, 7, 1000 ἐξ Ὀδρυσῶν τῶν περὶ Βισαλτίαν (fr. 909 I-II)

931 T (T 39 K.)

(I) CONO ap. Phot. Bibl. 186, 140a 20 (III, 33 Henry) = FGrHist 26 F 1, 45 Ὀρφεὺς ὁ Οἰάγρου καὶ Καλλιόπης μιᾶς τῶν Μουσῶν, ἐβασίλευε Μακεδόνων καὶ τῆς Ὀδρυσίδος, ἐπετήδευε δὲ μουσικὴν, καὶ μάλιστα κιθαρῳδίαν, καὶ (φιλόμουσον γὰρ τὸ Θραικῶν καὶ Μακεδόνων γένος) ἤρεσκεν ἐν τούτοις 5 διαφερόντως τῷ πλήθει. sequitur fr. 988 II (II) GREGOR. NAZ. Carm. Patr. Gr. 37, 1495 Migne

εἴ μου καὶ Ὀρφεΐη τις ἐν Ὀδρυσίοις σκοπέλοισι

λάας ἄγοι, καὶ θήρας ἀπόπροθε, καὶ πετεηνά; II

(III) MAXIM. TYR. 37, 6 (300 Trapp) Ὀρφεὺς ἐκεῖνος ἦν μὲν Οἰάγρου παῖς 10 καὶ Καλλιόπης αὐτῆς, ἐγένετο δὲ ἐν Θράικῃ ἐν τῷ Παγγαίῳ ὄρει· νέμονται δὲ τοῦτο Θραικῶν οἱ Ὀδρύσαι, ὅρειον γένος, ληιστὰ καὶ ἄξενοι II (IV) ORIGEN. c. Cels. 2, 55 (= Cels. p. 78 Bader) πόσοι δ' ἄλλοι τοιαῦτα τερατεύονται, πειθοῦς ἔνεκα τῶν εὐήθως ἀκούοντων ἐνεργολαβούντες τῇ πλά- 15 Ὀδρύσαις.

931 cf. Bremmer in: Borgeaud (ed.), Orpheus 16 | de Cononis fontibus cf. Henrichs in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, 1987, 244 ss II (I) 2 Σιάγρου M¹ : συάγρου M ut vid.

DE ORPHEO ET ORPHICIS TESTIMONIA

Pangaeus mons (fr. 932)

Pangaeus mons inter Thraciam et Macedoniam situs est, cf. Aesch. Pers. 494, Herodt. 5, 16, 1, Thuc. 2, 99, Verg. Georg. 4, 462, Plin. Nat. hist. 4, 40 etc. || de Orpheo ap. montem Pangaeum degente cf. Aesch. Bassar. ap. Eratosth. Catast. 24 (140 Rob., p. 138 Radt, cf. fr. 536), Iamblich. Vit. Pyth. 28, 145 (fr. 507 I), Maxim. Tyr. 37, 6 (fr. 931 III)

932 T

(I) SERVIUS in Georg. 4, 461 (III 355, 3 Thilo-Hagen), *pergit fr. 920* 'Pangaea' Thraciae montes. Rhesus dux Thracum. et est prolepsis, quia Orpheus Rheso antiquior est ||

(II) SIL. ITAL. 11, 464s

non illo Pangaea iuga aut Mavortius Haemus,
non illo modulante sonos stetit ultima Thrace.

Sithone, Aenos (fr. 933)

Σιθονίη paeninsula Thraciae est, cf. Herodt. 7, 122; unde pro Thracia tota ponitur; cf. et. Euphor. fr. 87, 2 De Cuenca = 63, 2 Van Groningen, Nonn. 3, 40; Σιθών, -όνος Lycophr. Alex. 583; 1357 et Σιθόνιος Parth. 33, 3 Lightfoot; Nonn. 3, 217 pro Thrace, vid. et. *Sithonas* Ovid. Fast. 3, 719, *Sithonius*, Hor. Carm. 1, 18, 9; 3, 26, 10; Verg. Buc. 10, 66

Aenos urbs Thraciae fuit, cf. Herodt. 4, 90, 2, Thuc. 4, 28, Call. fr. 697 Pf., Euphor. fr. 41, 3 De Cuenca = 32, 3 Van Groningen, Plin. Nat. hist. 4, 43; cf. et. *Aeniorum* ... *finis* Liv. 37, 33

933 T (T 34 K.)

(I) PLIN. Nat. hist. 4, 41 (*similia tradunt* Solin. 10, 7, Martian. Capell. 6, 656) aversa eius est in Histrum devexa Moesi ... et circa Ponti litora Moriseni Sitonique, Orphei vatis genitores, optinent || (II) LIBER MONSTROR. 1, 6 (Haupt. Opusc., II, 224) (*Orpheo Lucani dub. trib. Morel, Badali [fr. 4], plura invenies in fr. 990* III Orpheus citharista erat Aeneae.

5

932 (I) 1-2 pancheia trachiae **V** || **2** prolepsis **V** | Reso **V**

933 cf. Lob. 294 || **2** Morisene **A** : -enae *vulgata* : -eni *reliqui* || **2-3** Sitoneque **A** : Fistonique **R** : Sithonique *Barbarus* (*e Sol.*) || **5** Aenius *Berger*

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

Olympus et Pieria (fr. 934)

Orpheus secundum aliam traditionem collocatur in Pieria Macedoniae regione prope Olympum, ubi Musae Pierides habitant; de qua cf. Ξ 226, ε 50, Hes. Th. 53, Herodt. 7, 131 al. | idem fere valent nomina Dium, Pieria, Pimpleis, Libethra, Bisaltia; saepe haec loca laxiora sensu Thraciae assignantur | traditionem Thraciam et Macedonicam miscet Apoll. Rhod. 1, 32 (fr. 934 III) | duo loca Pieriae exhibent Orphei monumenta (cf. Graf in: Bremmer (ed.), *Interpretations of Greek Mythology*, 1987, 90 'if the place where a hero has his grave is really his place of origin, Orpheus is no Thracian, but a Pierian'); de re cf. et. Rob. Helden, I, 410 ss.; Gruppe in: Roscher, *Lex. Mythol.* III, 1078ss; Maass, *Orpheus* 157ss; Guthrie, *Orpheus* 62 s. adn. 1

934 T (T 39 + 41 + 160 K.)

(I) CONO ap. Phot. Bibl. 186, 130b 30 (III 8 Henry) = FGrHist 26 F 1, 1, *plura invenies in fr. 527 I 'Ορφέως κατὰ Πιέρειαν τὸ ὄρος ἀκροατῆς γενόμενος* (sc. Μίδας) || (II) PAUS. 9, 30, 7, *pergit fr. 1065 II Μακεδόνων δὲ οἱ χώραν τὴν ὑπὸ τὸ ὄρος τὴν Πιέρειαν ἔχοντες καὶ πόλιν Δίον φασὶν ὑπὸ τῶν γυναικῶν*
5 *γενέσθαι τὴν τελευταίην ἐνταῦθα τῷ 'Ορφεὶ· ἰόντι δὲ ἐκ Δίου τὴν ἐπὶ τὸ ὄρος καὶ στάδια προεληλυθότι εἴκοσι κίων τέ ἐστὶν ἐν δεξιᾷ καὶ ἐπίθημα ἐπὶ τῷ κίονι ὕδρία λίθου, ἔχει δὲ τὰ ὀστά τοῦ 'Ορφέως ἡ ὕδρία, καθὰ οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι. sequitur fr. 1066 || (III) APOLL. RHOD. 1, 32-34 (plura invenies in fr. 1010 I), *pergit fr. 951 I 'Ορφέα ... / ... /... Πιερὶνι Βιστωνίδι κοιρανέοντα* ||
10 (IV) SCHOL. APOLL. RHOD. 1, 31-34a (9, 19 Wendel) *Πιέρια ὄρος Θράκης, ἐν ᾗ διέτριβεν 'Ορφεύς. sequitur fr. 1010 III = 1129 III || (V) TZETZ. Ex. II. p. 80, 2 Hermann 'Ὀλυμπος, πραγματικῶς μὲν, ὄρος ἐστὶν τῆς Μακεδονίας, ἔνθα καὶ τοὺς θεοὺς φασὶν εἶναι, διὰ τὸ τὸν 'Ορφέα, ἐκεῖθεν ὄντα, διδάξαι σεβασμῶς καὶ θρησκείας θεῶν.**

934 9 Βιστωνί τε [-νίτας Σ'] Σ^{Lve} Σ^{Jve} | 'Apollonius combine les deux traditions (sc. qui rattache Orphée à la Piérie et à la Thrace) et entend le terme de Thrace dans un sens large comme Homère en Ξ 227' recte Vian ad loc. p. 40, cf. et. Senecae Herc. Oet. 1033s *Thressae sub Rhodopes iugis / aptans Pieriam chelyn* || **10** ἐν ᾧ **P** || **14** θρησκείας] cf. fr. 556 et comm. ad loc.

Dium et Pimpleia (frr. 935-936)

Dium urbs prope Olympum, cf. Thuc. 4, 78, 6, Plut. Demetr. 36 p. 906, al. I de Orphei apud Dium morte vid. Diog. Laert. 1, 5 (fr. 1046 II), Paus. 9, 30, 7 (fr. 934 II) I Pimpleia nominatur Pieriae vicus prope Dium, Musis sacer (Callim. Hymn. 4, 7), cf. Schol. Apoll. Rhod. 23-25b (9, 7 Wendel) Πίμπλεια (Deicke : -είας **K** : -ίας **L** : -ηās **A** : -ηīs **P**) χωρίον κατὰ Πιερίαν· οἱ δὲ ὅρος Θράικης, οἱ δὲ κρήνην καὶ κώμην τῆς Πιερίας, Nonn. Dion. 13, 428s (fr. 892 I) ἔην Πίμπλειαν ἐάσσας / Βιστονίης Οἶαγρος ἐκώμασεν ἀστὸς ἀρούρης I vid. et. Vian ad Apoll. Rhod. 1, 34 I cf. Schol. Lycophr. Alex. 275 (118, 22 Scheer = fr. 771b)

935 T (T 23 K.)

APOLL. RHOD. 1, 23-25

πρῶτὰ νυν Ὀρφῆος μνησώμεθα, τόν ῥά ποτ' αὐτῇ
Καλλιόπῃ Θρήικι φατίζεται εὐνηθεῖσα

25 Οἰάγρῳ σκοπιῆς Πιμπληίδος ἄγχι τεκέσθαι. sequitur fr. 951 I.

936 T (T 40 K.)

STRAB. 7, fr. 10a Radt, plura invenies in fr. 554 ὅτι ὑπὸ τῷ Ὀλύμπῳ πόλις Δῖον. ἔχει δὲ κώμην πλησίον Πίμπλειαν· ἐνταῦθα τὸν Ὀρφέα διατρίψαι φασι κτλ.

Libethra (fr. 937)

Libethra regio Macedonica prope Olympum, in quo Orphei imago erat, cf. Plut. Alex. 14, 8 (fr. 1084 I), Eratosth. Catast. 24 (p. 140 Rob. = fr. 1033 I), cf. et. Cono ap. Phot. Bibl. 186, 140a 37 (fr. 1039), Iamblich. Vit. Pyth. 28, 146 (fr. 507 I), Procl. in Plat. Tim. III 168, 11 Diehl (fr. 507 II), Liban. Declam. 1, 182 (fr. 1064 I), Himer. Or. 46, 18 (fr. 1064 II), Zenob. 1, 79 (fr. 1069 II), Avien. Phaen. 628 (fr. 1074 VI) I de Libethra cf. Graf in: Bremmer, Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 87ss

935 vid. Vian ad loc. p. 240 II 23 νυν] μὲν /// S II 24 φατίζεται] i.e. dicitur, sollerter Apollonius in dubium vocat genus Orphei

936 cf. ibid. fr. 10b Radt Δῖον ἡ πόλις οὐκ ἐν τῷ αἰγιαλῷ τοῦ Θερμαίου κόλπου ἐστὶν ἐν ταῖς ὑπωρεῖαις τοῦ Ὀλύμπου, ἀλλ' ὅσον ξ' (ζ' Gelenius) ἀπέχει σταδίου· ἔχει δ' ἡ πόλις τὸ Δῖον κώμην πλησίον Πίμπλειαν, ἐνθα Ὀρφεὺς διέτριβεν. vid. comm. ad fr. 554

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

937 T (T 41 K.)

(I) ORPH. Arg. 50-53

ὥς ποτε Πιερὶν Λειβήθρων τ' ἄκρα κάρηνα 50
 ἡρώων τε καὶ ἡμιθέων πρόμος εἰσεπέρησε,
 λισσόμενός μ' ἐπίκουρον ἐοῦ νόστοιο γενέσθαι
 ποντοπόρῳ σὺν νηϊ πρὸς ἄξενά φῦλ' ἀνθρώπων II

(II) ORPH. Arg. 1373-1376

ἔνθεν δ' ὀρμηθεὶς ἐσύθην χιονώδεα Θρήικην
 Λειβήθρων ἐς χώρον, ἐμὴν ἐς πατρίδα γαῖαν·
 ἄντρον δ' εἰσεπέρησα περικλυτόν, ἔνθα με μήτηρ 1375
 γείνατ' ἐνὶ λέκτροις μεγαλήτορος Οἰάγροιο II

(III) TZETZ. Chil. 6, 941-943

ὄρος καὶ τὸ Λειβήθριον ἐστίν, ἀλλὰ καὶ πόλις,
 τῆς γῆς Θραϊκῶν τῶν Ὀδρυσσῶν ὧν καὶ Ὀρφεὺς ὑπῆρχεν.

γράφει γὰρ οὕτως ὁ ἀνὴρ ἐν τοῖς αὐτοῦ βιβλίοις. quae sequuntur vid. in fr. 771 II II

(IV) TZETZ. in Lycophr. Alex. 409 (152, 5 Scheer) Λεῖβηθρα δὲ πόλις Μακεδονίας, ὅθεν ἦν Ὀρφεὺς, quae sequuntur vid. in fr. 771 I II (V) PAUS. ATT. λ 5 (192, 28 Erbse) Λεῖβηθρα· ὄρος Μακεδονίας, οὗ <τὸ> ἐθνικὸν οἱ Λειβήθριοι, οἷς ἐνδιατρίψαι ποτε ὁ Ὀρφεὺς λέγεται, unde II (VI) EUST. in II. p. 1235, 61 5 καὶ οὕτω γράφουσι καὶ τὰ Μακεδονικὰ Λεῖβηθρα, τὸ ὄρος οὐ τοπικὸν οἱ βάρβαροι Λειβήθριοι, οἷς ἐνδιατρίψαι ποτε ὁ Ὀρφεὺς λέγεται II (VII) SUDA s. v. Ὀρφεὺς (III 564, 23 Adler) Λειβήθρων τῶν ἐν Θράκῃ (πόλις δ' ἐστὶν ὑπὸ τῇ Πιερίᾳ), υἱὸς Οἰάγρου καὶ Καλλιόπης.

Flevia? (fr. 938)

938 T

HYGIN. fab. 14 (23 Marshall) Argonautae convocati, ... Orpheus, Oeagri et Calliopes filius, Thrax, urbe Flevia, quae est in Olympo monte ad flumen Enipeum.

937 (I) 50 τ'] κατ' A II 51 om. ζ | εἰσεπέρησε Schneider : ἐξεπ- Ω II (II) 1375 με om. K II 1376 γείνατ' ἐνὶ Hermann : γείνατο ἐν Ω II (III) 942 τῆς γῆς] superscr. χώρας Ψ I καὶ] ὁ ACEE I ὑπῆρχε Ψ II (IV-VI) 1 Λειβήθρια s : Λειβηθρία s³ s⁶ II 3 Λεῖβηθρα· – Μακεδονίας Erbse : Μακεδονικὰ Λειβ. τὸ ὄρος Eust. (vid. VI) b I τὸ suppl. Erbse | ἐθνικὸν] τοπικὸν Eust. (vid. VI) II 5-6 βάρβαροι] 'dixeris βάρβαροι esse genuinum, nam Orpheus ab incolis trucidatus est' Van der Valk ad loc. II 7 Λειβήθρων Gaisf. : Λιβηθρῶν AFS : Ληβήθρων GM I δ' om. A

938 2 Flevia] Pimplaea dubitanter Micyllus ex Apollonio : Pimplaea Schmidt : Pieria Scheffer

DE ORPHEO ET ORPHICIS TESTIMONIA

magistri (fr. 939-942)

de Apolline cf. Schol. Pind. Py. 4, 313a (fr. 899 II)

Chiro (fr. 939)

939 T

Schol. Hom. X 391b (V 340 Erbse) Ἀχιλλεὺς (cf. I 189) δὲ μόνος καὶ Πάρις (cf. Γ 54) οἶδε παρ' Ὀμήρῳ, ὁ μὲν ὑπὸ Χείρωνος τοῦ καὶ Ὀρφέα παιδεύσαντος, ὁ δὲ ἐν Ἰδηι τραφεῖς.

Idaei Dactyli (fr. 940)

de Orpheo cum Samothracia relato cf. fr. 519-523

940 T (T 42 K., 4 [B 22] C.)

(I) Diod. 5, 64, 4, *plura invenies in fr. 519* ἔνιοι δ' ἱστοροῦσιν, ὧν ἔστι καὶ Ἐφορος (FGrHist 70 F 104), ... τὸν Ὀρφέα ... μαθητὴν γενέσθαι τούτων (sc. τῶν Ἰδαίων Δακτύλων) || (II) Diod. 5, 49, 6 γίνεσθαι δέ φασι καὶ εὐσεβεστέρους καὶ δικαιότερους καὶ κατὰ πᾶν βελτίονας ἑαυτῶν τοὺς τῶν μυστηρίων (sc. Samothraciae) κοινωνήσαντας. διὸ καὶ τῶν ἀρχαίων ἡρώων τε 5 καὶ ἡμιθέων τοὺς ἐπιφανεστάτους πεφιλοτιμῆσθαι μεταλαβεῖν τῆς τελετῆς· καὶ γὰρ Ἰάσωνα καὶ Διοσκόρους, ἔτι δ' Ἡρακλέα καὶ Ὀρφέα, μνηθέντας ἐπιτυχεῖν ἐν ἀπάσαις ταῖς στρατείαις διὰ τὴν τῶν θεῶν τούτων ἐπιφάνειαν.

Linus (fr. 941)

vid. et. Lini fragmenta

939 2 οἶδε] αἶδει Maass

940 cf. comm. ad fr. 519 et 521 | de Orpheo iuvenes initiante cf. Graf in: Bremmer (ed.), *Interpretations of Greek mythology*, London-Sydney 1987, 92 || 7 Ἰάσωνα **D** || 8 πάσαις codd. praeter P

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

941 T (T 43 K.)

(I) DIOD. 3, 67, 2 τὸν δὲ Λίνον (Lin. fr. 60 I) ἐπὶ ποιητικῇ καὶ μελωδίαι θαυμασθέντα μαθητὰς σχεῖν πολλούς, ἐπιφανεστάτους δὲ τρεῖς, Ἡρακλέα, Θαμύραν, Ὀρφέα II (II) SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 564, 26 Adler), quae praecedunt vid. in fr. 874, plura invenies in fr. 1018 IV καὶ φασὶ μαθητὴν γενέσθαι αὐτὸν 5 Λίνου (Lin. fr. 60 IV).

Musaeus (cum Mose confusus) (fr. 942)

de Musaeo cum Mose confuso cf. Mus. fr. 49 | vid. et. Mus. fragmenta

942 T (T 44 K.)

EUSEB. Praep. Ev. 9, 27, 3 (= ARTAPANUS FGrHist 726 F 3a, 3) ὑπὸ δὲ τῶν Ἑλλήνων αὐτὸν (sc. Μῶϋσον) {ἀνδρωθέντα} Μουσαῖον προσαγορευθῆναι. γενέσθαι δὲ τὸν Μῶϋσον τοῦτον Ὀρφέως διδάσκαλον.

Apollinis et Solis cultor

cf. frr. 536-545 | Böhme, Orpheus. Das Alter der Kitharoden, Berlin 1953, 168; 290ss loquitur de 'philosophia Orphica' cum luce et Sole relata, cuius vestigia inveniri possunt in vasis Italicis, cf. et. Aellen, À la recherche de l'ordre cosmique, Zürich 1994, 96

Orpheus musicus (frr. 943-977)

musices vis est Orphei fabulae peculiaris, cantus divinus quo Orpheus feras, silvas, saxa movebat et aures hominum mulcebat | huius vis testimonia antiquiora sunt Eum. fr. 8 (= fr. 22 West = Orph. fr. 1012; cf. et. fr. 1005a), saec. VIII

941 1 Λίνον **CV** || **3** Θαμύριν **C^{2st} V** : *Thamyris* **P Exc. Const.** | ante Ὀρφέα add. καὶ **V** | sec. quosdam auctores e Dionysio Scytobrach. : at cf. Bethe, Quaestiones Diodoreae Mythographae, Göttingen 1887; Rusten fr. 8, vid. et. Bernabé in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 42

942 2 {ἀνδρωθέντα} secl. Freudenthal || **2-3** Ὀρφεὺς διδάσκαλος ὁ Μωυσῆς καὶ ὅρα οἶα περὶ τούτου διέξεισιν **I** in mg.

DE ORPHEO ET ORPHICIS TESTIMONIA

a. C. n., in figuratis repraesentationibus fortasse e Mycenaea aetate (cf. introd. ad fr. 864-1095), postea apud auctores classicae hellenisticae Romanae aetatis inveniuntur, et. apud Christianos et Byzantinos senioris aetatis; vis magica qua Orpheus deinde magus habebatur; potest et. vincere superiores quasdam naturas, ut Sirenas (vid. introd. in fr. 1005a-1011) et Erebi deos, cantu flebili coniugem mortuam ex inferis arcessens | ipsius ingenii causa cum Argonautis iter facit (cf. fr. 1005a-1011); et. post mortem miracula fecit (cf. fr. 1063-1069) | de lyra Apollinea musices vim possidente cf. Quint. Smyrn. 3, 103ss | cf. et. de Orpheo Musices inventore fr. 1024s

de musices vi cf. et. Agatharch. ap. Phot. Bibl. 250, 443b 1 (VII 140, 3 Henry), Crinagor. Anth. Pal. 9, 562, 7, Propert. Eleg. 1, 3, 42; 3, 2, 1ss, Ovid. Trist. 4, 1, 17s, Phaedr. fab. 3, prol. 56ss, Dion. Chrys. 32, 62, al., Quintil. Inst. Orat. 1, 10, 9 (vid. Lin. fr. 40 III), Paus. 9, 17, 7, Aristid. Or. 3, 252 (p. 379 Behr) et schol. ad loc., Pap. Soc. It. 845 (GDRK I² 39, 16ss), Philostr. Vit. Apoll. 1, 25, Vit. Soph. 483; 520, Heroic. 23, 2 (23, 17 De Lannoy), Imag. 2, 15 al., Menand. Rhet. 443, 3 Russell-Wilson, Themist. Or. 2, 37c (I 51, 19 Schenkl-Downey), 16, 209c (I 299, 28 Sch.-D.), Quint. Smyrn. 3, 637, Claudian. De raptu Proserp. 2 praef. 1ss, Eunap. Vit. Soph. 502, Liban. Or. 1, 90 (56, 15 Norman = I 128, 4 Foerster), Schol. Apoll. Rhod. 2, 162-163 (137, 18 Wendel); et. Christiani eam memorant: Euseb. Laud. Constant. 14, 5, Gregor. Naz. Carm. Patr. Gr. 37, 896; 1535; 1570 Migne; et. auct. Byzant. recentioris aetatis: Anna Comnen. Alex. 4, 1, Arethas Script. min. 57 (5, 30 Westerink), Psell. Orat. Paneg. 1, 157 Denis, Tzetz. Chil. 4, 477, Nicet. Choniat. Hist. 301, 9 van Dieten, Niceph. Gregor. Hist. Rom. 1, 333, 25; 1, 471, 15; 1, 560, 23, Psell. Poem. 17, 103 (242 Westerink); 307 (248 W.); 91, 15 (463 W.), Orat. min. 37, 166 (142 Littlewood) | fabulae mirabilia oppugnavit Paus. 9, 30, 4 (fr. 551) et "explanavit" Palaeph. 33 (vid. fr. 500) | **icon.** Orpheus saepissime repraesentatur fidibus canens inter animalia in picturis (Garezou nn. 91-93), musivis operibus (Garezou nn. 94-142 et Jesnick, Oxford 1997), emblematis (Garezou nn. 143-148), gemmis (Garezou nn. 149-154), operibus figlinis (Garezou nn. 155-158) et nummis (Garezou nn. 159-161) Romanae aetatis; et. Christiani interdum Orpheia exprimunt Christo aequatum in picturis parietalibus (Garezou n. 164) et sarcophagis (Garezou n. 165); item Orpheus ut Bonus Pastor repraesentatur (Garezou nn. 167-169) | cf. et. Orpheia Davidi aequatum in musivo opere Hierosolymis (Garezou n. 170, Jesnick 43) | de re cf. Guthrie, Orpheus 261ss; Linforth 31s; Panyagua, Helmantica 18, 1967, 173ss; Wrześniowski, Archeologia 21, 1970, 112ss; Prigent, Rev. Hist. Phil. Relig. 44, 1984, 205ss; Alessio Cavarretta in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 399ss; Jesnick, The Image of Orpheus in Roman Mosaic, Oxford 1997; Molina, Cuad. Filol. Clás. (EGI) 7, 1997, 287ss; Roessli in: Friedman, Orphée au Moyen Âge, Fribourg-Paris 1999, 285ss; Tsiafakis in: Proceedings of the Eighth International Congress of Thracology, Thrace and the Aegean, Sofia 2002, II, 729s; Roessli, Arch. Bob. 25, 2003, 79ss

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

943 T (T 47 K., 4 [A 2] C.)

SIMONID. fr. 62 (PMG 567 Page)

τοῦ καὶ ἀπειρέσιοι
πωτῶντ' ὄριθες ὑπὲρ κεφαλᾶς,
ἀνὰ δ' ἰχθύες ὀρθοὶ
κυανέου ἕξ ὕδατος ἄλ-
λουντο καλᾷ σὺν ἀοιδᾷ.

5

944 T

SIMONID. fr. 90 (PMG 595 Page)

οὐδὲ γὰρ ἐννοσίφυλλος ἀήτα
τότ' ὦρτ' ἀνέμων, ἅτις κ' ἀπεκώλυε
κιδναμένα μελιαδέα γάρυν
ἀραρεῖν ἀκοαῖσι βροτῶν.

945 T

BACCHYL. Dithyr. fr. **29 Maehl. (5 Irigoin) d 5 (prim. ed. Lobel, P. Oxy. XXXII 1967 'addendum' ad 2364, p. 160s; cf. et. Sn., Gnomon 40, 1968, 122s; Sutton, Dithyrambographi Graeci, 1989, f. **12), plura invenies in fr. 1147

[ῶσι γέρας·

5

]οὶ καὶ δένδρα [

πόν[τι]όν τ' [ε]ὐαγές οἶδ[μα. sequitur fr. 900.

943 cf. quae interpret. Tzetz. Chil. 1, 315ss (fr. 969) | de Orpheo argonauta sec. Gildersleeve, Pindar, The Ol. and Pyth. Odes, New York 1890 (Amsterdam 1965), 296, prob. (dub.) Campbell, quod demonstrari non potest | 'forse non estranei alla diffusione dell'orfismo nel Mediterraneo italiota' Restani, Musica e storia 2, 1994, 200 || 2 πωτῶντ' Kiessling : ποτῶντ' cod. || 4 ἔξ cod. : corr. edd. || 4-5 κυανέας ἀλὸς ἐξάλλοντο (κυανέας ἐξ ἀλὸς ἄλλ. iam. Schneidewin) coni. Wil. || 5 καλᾶς ὑπ' ἀοιδᾶς coni. Jacobs et Herw. || cf. Apoll. Rhod. 1, 572ss (fr. 951 II)

944 de Orpheo sec. Bowra, Greek Lyric Poetry, Oxford 1962, 364s, praeeunte Schneidewin (fortasse ex eodem carmine atque fr. 934) et probante Adrados, Lfrica griega arcaica, Madrid 1980, 272 || 2 τότ' ἐκπῶρτ' coll. γ 3, 176 tempt. Page in app. crit. | κ' ἀπεκώλυε Page, Journ. Hell. Stud. 71, 1951, 142 : κατεκώλυε cod. || 3 κιδναμένα Wytttenbach (κιδναμέναν Schneidewin) : σκιδ- cod.

945 5-6 ut videtur de musices vi Orpheo donata ('the fish also may have been mentioned' Lobel); de voce γέρας cf. Bacchyl. 19, 13s || 6 [θήρες] οἱ καὶ δένδρα ν[αῖον] tempt. Maehl. p. 285 || 7 πόν[τι]όν τ' Sn. | cet. Lobel

946 T (T 48 K., 4 [A 10] C.)

AESCH. Ag. 1629s

Ὅρφεϊ δὲ γλώσσαν τὴν ἐναντίαν ἔχεις·
ὁ μὲν γὰρ ἦγε πάντ' ἀπὸ φθογγῆς χαρᾶι.

1630

947 T (T 38 + 49 K., 4 [A 22] C.)

EUR. Bacch. 560-564

τάχα ἐν ταῖς πολυδένδρεσ-
σιν Ὀλύμπου θαλάμαις, ἔν-
θα ποτ' Ὀρφεὺς κιθαρίζων
σύναγεν δένδρεα μούσαις,
σύναγεν θήρας ἀγρώτας.

560

948 T (T 50 K., 4 [A 21] C.)

EUR. Iphig. Aul. 1211-1214

εἰ μὲν τὸν Ὀρφέως εἶχον, ὦ πάτερ, λόγον,
πεῖθιν ἐπαίδουσ', ὥσθ' ὀμαρτεῖν μοι πέτρας,
κηλεῖν τε τοῖς λόγοισιν οὓς ἐβουλόμην,
ἐνταῦθ' ἂν ἦλθον.

946 1630 πάντα που Rees | ὑπὸ Margoliouth, at vid. Page ad loc. | χαρᾶς Broadhead | cf. et. Fraenkel ad loc.

947 560 τάχα] sc. θυρσοφορεῖς | ταῖσι **P** et primitus **L** | πολυδένδρεσιν **L** : -δραι-σιν **P** : corr. Dem. Triclin. || **561** θαλάμαις Barnes : θαλάμοις **LP** || **563** σύναγε **LP** : συνάγει hic et v. sequenti Dobree || **564** θήρας **LP**

948 1214 ἀνῆλθον **L** : corr. **P**² | cf. Stockert ad loc.

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

949 T (4 [A 29] C.)

(I) PLAT. Prot. 315a τὸ μὲν πολὺ ξένοι ἐφαίνοντο, οὓς ἄγει ἐξ ἐκάστων τῶν πόλεων ὁ Πρωταγόρας, δι' ὧν διεξέρχεται, κηλῶν τῇ φωνῇ ὥσπερ Ὀρφεύς, οἱ δὲ κατὰ τὴν φωνὴν ἔπονται κεκλημένοι || (II) PHILOSTR. Epist. 73 οὐδὲ ὁ θεσπέσιος Πλάτων τοῖς σοφισταῖς ἐβάσκηεν, εἰ καὶ σφόδρα ἐνίοις 5 δοκεῖ τοῦτο, ἀλλὰ φιλοτίμως πρὸς αὐτοὺς εἶχεν, ἐπεὶ διεφοίτων θέλων-τες μικράς τε καὶ μείζους πόλεις τὸν Ὀρφέως καὶ Θαμύρου τρόπον || (III) PHILOSTR. Vit. Soph. 483 Πρόδικος περιφοιτῶν τὰ ἄσθη καὶ θέλων αὐτὰ τὸν Ὀρφέως τε καὶ Θαμύρου τρόπον, cf. 520.

950 T

TRAG. ADESP. fr. 129, 6s Kannicht-Sn. (test. Diod. 37, 30, 2)

ἐπὶ γὰρ Ὀρφεΐαις μὲν ὠιδαῖς
εἶπετο δένδρεα καὶ θηρῶν ἀνόητα γένη.

951 T (T 51 K.)

(I) APOLL. RHOD. 1, 26-31, pergit fr. 935

αὐτὰρ τὸν γ' ἐνέπουσιν ἀτειρέας οὖρεσι πέτρας
θέλξαι ἀοιδάων ἐνοπῇ ποταμῶν τε ῥέεθρα.

φηγοὶ δ' ἀγριάδες, κείνης ἔτι σήματα μολπῆς,
ἀκτῇ Ὀρηκίῃ Ζώνης ἔπι τηλεθόωσαι

ἐξεῖς στιχόωσιν ἐπήτριμοι, ἃς ὁ γ' ἐπιπρὸ 30

θελγομένας φόρμιγγι κατήγαγε Πιερίηθεν. sequitur fr. 1010 I (cf. 934 III) ||

(II) APOLL. RHOD. 1, 572 -574

τοὶ δὲ βαθείης

ἰχθύες αἰσσουντες ὑπὲξ ἁλός, ἄμμιγα παύροις
ἄπλετοι, ὕγρα κέλευθα διασκαίροντες ἔποιτο.

949 cf. Segal, Orpheus, The myth of the poet, Baltimore 1989, 16s; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 40s, 52, vid. et. Plat. Prot. 316d (fr. 549 I) | Orpheum cum sophistis comparat Dio Chrys. 19, 3; 35, 9, cf. Molina, Orfeo y la mitología de la música, Diss. Madrid 1998 || 1 ἐξ ἐκάστων] ἐξακοστών B || 2 τῶν om. B || (II-III) cf. Lizcano Rejano, Emerita 71, 2003, 52s

950 T θηρῶν Dindorf : θερίων cod.

951 (I) 28 ἐτι] ἐπὶ E || 29 ἀκτῇ] ἐν τῇ TEST (KRBvp) : ἐν τῷ TEST (α) : ἀκ-
τῆς Ω | Ὀρηκίης ΩΣΩ | Ζώνη TEST praeter MK | ἔπι- m Σ' | τηλεθόουσα(ι)
TEST (GCKRBv) -θέουσαι TEST (πα) || 30 στιχόωντο Σ' || (II) 572 τῇ E² in ras. ||
573 ὑπὲξ Campbell : ὑπερθ' Ω || cf. Simonid. fr. 62 (Orph. fr. 943)

952 T (T 51 K.)

(I) NICANDR. COLOPH. Ther. 461s

“Εβρος ἵνα Ζωναῖά τ’ ὄρη χιόνεσσι φάληρα
καὶ δρύες Οἰαγρίδαο ἢ

(II) SCHOL. ad loc. (188, 3 Crugnola) τῆς δὲ Αἴνου πλησίον ἐστὶν ὁ ποταμὸς
“Εβρος. οὐ μακρὰν δέ ἐστι τοῦ ποταμοῦ ἡ Ζώνη ἢ πόλις, μεθ’ ἣν αἱ Ὀρφέως
δρύες εἰσὶν, ὑφ’ ἧς πόλις ἐστὶ Ζηρύνθιον, ἐν ἣ τὸ ἄντρον. μέμνηται δὲ τῆς
Ζώνης καὶ Ἀπολλώνιος ... [laud. 1, 29]. μέμνηται δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Νίκανδρος
(fr. 27 Gow-Scholfield)

τῷ μὲν ὑπὸ Ζωναῖον ὄρος δρύες ἀμφὶ τε φηγοὶ
ρίζοι δινήθησαν ἀνέστησάν τε χορείην
οἶά τε παρθενικαί ἢ

(III) POMP. MELA 2, 28, *pergit fr. 927 et, quo canentem Orpheia secuta narrantur
etiam nemora, Zone.*

953 T

ANTIP. THESS. Anth. Pal. 9, 517, 1 (4, 93 Gow-Page)

Ὀρφεὺς θῆρας ἔπειθε, σὺ δ’ Ὀρφέα.

954 T (T 35 + 54 + 63 K.)

(I) CONO ap. Phot. Bibl. 186, 140a 29 (III 34 Henry = FGrHist 26 F 1, 45), *pergit fr. 988* οὕτω δὲ θέλγειν καὶ κατακληεῖν αὐτὸν ὠϊδαῖς εἶναι σοφόν, ὥς καὶ
θηρία καὶ οἰωνοὺς καὶ δὴ καὶ ξύλα καὶ λίθους συμπερινοστεῖν ὑφ’ ἡδονῆς.
sequitur fr. 1039 ἢ (II) APOLLODOR. Bibl. 1, 3, 2, *plura invenies in fr. 987* Ὀρφεὺς
ὁ ἀσκήσας κιθαρωιδίαν, ὃς αἰδων ἐκίνει λίθους τε καὶ δένδρα ἢ (III) THEMIST. 5
Or. 16, 209c (I 299, 29 Schenkl-Downey), *pergit fr. 921* συνακολουθεῖν δὲ καὶ
δένδρα καὶ πέτρας, ὅπη ἂν ἐκεῖνος τοῖς μέλεσιν ἄγοι. *sequitur fr. 1051.*

952 cf. Horat. Carm. 1, 12, 6 (fr. 923), Ovid. Met. 10, 86ss, et Bömer, comm. ad
loc. ἢ (II) 3 πρὸς ἧς GM | Ζηρύνθιον Bussemaker ἢ 4 αὐτὸς Bussemaker, Gow ex
t Ald. : οὗτος cod. ἢ (fr. 27) versus Europiae trib. Volkmann ἢ 1 τὸ μὲν GR | ὑπὸ
Ζωναῖον Schneider : ὑποζωναῖον α : ὑπὸ Ζωναῖον β ἢ 2 ρίζοθεν Rv | χορείην M
Schneider, Gow : -αν cod. ἢ 3 οἶαν Rpv ἢ (III) 1 Orphaea V ἢ 1-2 cf. Parroni ad loc. ;
*fortasse δρύες et nomen urbis Thraciae Δρύς in fabula iunguntur ; cf. Silberman,
comm. ad Pomp. Melae loc. (monente Meyer)*

954 6 καὶ om. II

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

955 T (T 52 K.)

APP. VERG. Culex 117s
non tantum Oeagrius Hebrum
restantem tenuit ripis silvasque canendo.

956 T (T 53 + 71 K.)

HOR. Carm. 3, 11, 13-24
tu potes tigris comitesque silvas
ducere et rivos celeres morari;
cessit immanis tibi blandienti 15
ianitor aulae,
(...)
quin et Ixion Tityosque vultu 21
risit invito; stetit urna paulum
sicca, dum grato Danai puellas
carmine mulces.

957 T

OVID. Ars Amat. 3, 321s
saxa ferasque movit Rhodopeius Orpheus
Tartareosque lacus tergeminumque canem.

958 T (T 24 + 55 K.)

(I) SENECA Herc. fur. 569-574
immites potuit flectere cantibus
umbrarum dominos et prece supplici 570
Orpheus, Eurydicen dum repetit suam.
quae silvas et aves saxaque traxerat
ars, quae praebuerat fluminibus moras,
ad cuius sonitum constiterant ferae. *sequitur fr. 992 I* ||

955 117 non tantum Oeagrius *Heinsius* : tantum non horridus (ori- C) **TCL** : tantum non horpheus **V** et margo **CB²** edd. plerique || **118** rivi **VWATI** : rupit **C**

956 cf. *Hor. Carm. 1, 12, 6ss (fr. 923); 1, 24, 13s (de quo cf. Borgo, Boll. Stud. Lat. 25, 1995, 22ss) || 13 silvas] cervas Campbell*

958 cf. *Medea 228s, Herc. Oet. 1031ss, Macrob. Somn. Scip. 2, 3, 8 || (I) 571* reci-

DE ORPHEO ET ORPHICIS TESTIMONIA

(II) SENECA *Medea* 625-633

ille vocali genitus Camena, 625
cuius ad chordas modulante plectro
restitit torrens, siluere venti,
cui suo cantu volucris relicto
adfuit tota comitante silva,
Thracios sparsus iacuit per agros, 630
at caput tristi fluitavit Hebro:
contigit notam Styga Tartarumque,
non rediturus.

959 T (T 55 K.)

(I) ORPH. *Arg.* 72-74

καί μ' ἐκίχανε χέλυν πολυδαίδαλον ἐντύνοντα,
ὄφρα κέ τοι μέλπων προχέω μελίγηρυν ἀοιδήν,
κηλήσω δέ τε θήρας ἰδ' ἐρπετὰ καὶ πετεηνά ||

(II) ORPH. *Arg.* 260-262

αἰ' ἐμῆς ἐνοπῆς· καὶ γὰρ πάρος ἔκλυες ἤδη, 260
ἡνίκα δένδρε' ἔθελγον ἐν ὑλήεντι κολώνῃ
πέτρας τ' ἠλιβάτους.

Orpheus ut musici exemplar (frr. 960-961)

960 T (T 46 K.)

ATHEN. 14, 632c τὸ δ' ὅλον ἔοικεν ἡ παλαιὰ τῶν Ἑλλήνων σοφία τῇ μουσικῇ μάλιστα· εἶναι δεδομένη. καὶ διὰ τοῦτο τῶν μὲν θεῶν Ἀπόλλωνα, τῶν δὲ ἡμιθέων Ὀρφέα μουσικώτατον καὶ σοφώτατον ἔκρινον.

pit A || (II) 627 silvae revertenti E || 628 cui] cum A : tum E || 631 at *Gronovius* : ad ω | tristi fluitavit Hebro *Gronovius* : tristis fluviit Hebri E : tractus fluvialis Hebri A

959 (I) 72 ἐκίχε(ν) e⁷⁰·E mg. H mg. | χέλυν Hermann : κιθάρην (ex gl.) Ψ | ἐντείνοντα N || 73 σοι θ || 74 ἰδ' ἡδ' ζ M a. c. | πετεεινά θ || (II) 260 αἰ' Heringa : αἰέν Ω : ἦνεκ' O : εἶνεκ' M p. c.

960 1 σοφία] 'poetic art' Gulick ad loc. || 2 δεδόσθαι CE : ἐνδεδεμένη Schweighäuser || 3 σοφώτατοι ὅτι μουσικώτατοι CE

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

961 T

LEONT. Anth. Pal. 7, 751, 1-2

Ὅρφέος οἰχομένου τάχα τις τότε λείπετο Μοῦσα·
σεῦ δέ, Πλάτων, φθιμένου παύσατο καὶ κιθάρη.

Orphica musice ut consolatio (fr. 962)

962 T

IULIAN. Or. 4, 240b (189, 9 Bidez) ἀλλὰ τίς ἡμῖν ἢ τὴν Ὅρφέως μιμήσεται
λύραν ἢ τοῖς Σειρήνων ἀντηχήσει μέλεσιν;

Pythagoras habet eandem vim (fr. 963)

963 T

IAMBlich. Vit. Pyth. 13, 62 διὰ τούτων δὴ καὶ τῶν παραπλησίων τούτοις
δέδεικται τὴν Ὅρφέως ἔχων (sc. Pythagoras) ἐν τοῖς θηρίοις ἡγεμονίαν καὶ
κηλῶν αὐτὰ κατέχων τῇ ἀπὸ τοῦ στόματος τῆς φωνῆς προϊούσῃ δυ-
νάμει.

*Orpheus Amphioni similis eique aliquando Amphionis gesta tribuuntur
(frr. 964-965)*

cf. Plat. Ion. 533b (fr. 973), Ovid. Ars Amat. 3, 321ss, Lucian. Imag. 14, de
domo 18, Himer. Or. 38, 83ss (158 Colonna), Macrobi. Somn. Scip. 2, 3, 8, Plin.
Nat. hist. 7, 204 (fr. 976 II), Menand. Rhet. 392, 19s, Gregor. Naz. Carm. Patr.
Gr. 37, 1342 Migne, etc. | Orpheus frequenter una cum Thamyra laudatur, cf.
Plat. Remp. 620a (fr. 1077 I), Leg. 829d (fr. 681), Ion. 533b (fr. 973), Diod. 3, 59,
5 (fr. 976 I), Dio Chrys. 70, 3, Strab. 7 fr. 15a Radt, Lucian. de domo 18, Philostr.
Epist. 73, Vit. Soph. 483

961 1 ΤΙΣ ΠΟΤΕ Plan., fort. recte || **2** σοῦ Plan.

962 1-2 ἀλλὰ τί? «ἄν» — μιμήσαιο — ἀντηχήσειε? Hertlein || **2** ἀπηχήσει **M**

963 3 κηλῶν] κυκλῶν **F** | προϊούσῃ Küster : προσιούσῃ **F** | cf. Riedweg, Pytha-
goras, München 2002, 14ss

964 T (T 54 K.)

PAUS. 6, 20, 18 ἡξίου δὲ οὗτος <ὁ> Αἰγύπτιος εἶναι μὲν Ἀμφίονα, εἶναι δὲ καὶ τὸν Θραῖκα Ὀρφέα μαγεῦσαι δεινόν, καὶ αὐτοῖς ἐπαίδουσι θηρία τε ἀφικνεῖσθαι τῷ Ὀρφεῖ καὶ Ἀμφίονι ἐς τὰς τοῦ τείχους οἰκοδομίας τὰς πέτρας.

965 T

Ps.-CALLISTH. Hist. Alex. Magn. rec. E 12, 6 (46, 2 Trumpf) καὶ Ὀρφεὺς γὰρ κιθαρίζων, Θῆβαι ἐκτίζοντο, καὶ τοῦτο μισθὸς τῷ Θραϊκῷ ὥστε αὐτὸν κιθαρίζειν, ὃν ἀκούοντες ἀντὶ μισθοῦ τῆς ἡδονῆς ἐκτίζον. καὶ οὕτως Θῆβαι ὑπὸ Ὀρφέως ἐκτίσθησαν.

musices vis verbis translatis expressa vel falsa existimata
(fr. 966- 970)

966 T

(I) PHILODEM. De mus. 1, 32 (P. Hercul. 1572, 10, p. 195 Rispoli) καὶ μ[ε]μυθεῖσθαι τ' Ὀρ[φέα θέλξ]αι τὰς πέτρας, κινεῖν τ' ο]ὐκ ἐκείνας, ἀλλὰ [τοὺς πο]νοῦντας παραίστα[σθαι || (II) PHILODEM. De mus. 4 (P. Hercul. 1497 VIII 25, p. 47 Neubecker) κ[ἀ]ν τὸν Ὀρφέ[α μὴ δ]ιὰ [τ]ῆ[ν ἐξο]χὴν τῆς ἐμ[μ]ελ[είας ὑπ]ακ[οῦ]ωμεν μεμυθ[ε]ῖσθ[αι] κα[ὶ] τ[ὸν] τοῦ[ς] λίθους καὶ [τὰ 5 δένδ]ρα θ[έλ]γειν, ὥς καὶ ν[ῦν] ἡμεῖς] εἰώθαμεν ὑπε[ρ]βο[λικῶς] λέγειν κτλ || (III) HERACLIT. PARADOX. 23 (p. 81 Festa) περὶ Ὀρφέως. οὗτος κινεῖν λέγεται καὶ πέτρας καὶ δένδρα καὶ θήρας οἰωνούς τε. εἴποι δ' ἂν τις ἀληθῶς ὅτι θηριώδεις ὄντας τοὺς ἀνθρώπους καὶ οὔτε ἔθη οὔτε νόμους εἰδότας εἰς δεισιδαιμονίαν ἀγαγών, καὶ ἐπὶ τὸ εὐσεβεῖν παρακαλέσας πετρώδεις ὄντας 10 καὶ δενδρώδεις καὶ διὰ τῶν λόγων κηλήσας ταύτης τῆς φήμης ἔτυχε.

964 1 <ὁ> suppl. Bekker | Αἰγύπτιος Hartung : αἰγυπτίους β || 2 μαγεῦσαι δεινόν] cf. fr. 812ss

965 2 μισθὸς Trumpf : μισθὸν Q || 3 Θῆβαι Trumpf : Θηβαῖοι Q

966 1-2 καὶ μ[ε]μυθεῖσθαι τ' Ὀρ[φέα Kemke, Van Krevelen : καὶ μ[ε]μυθεῖσθαι γ' Ὀρ[φέα Von Arnim || 2 θέλξ]αι Kemke, Van Krevelen | κ[ινεῖν Kemke | τ' ο]ὐκ Rispoli : τε ο]ὐκ Kemke, Van Krevelen : δὲ ο]ὐκ Von Arnim | ἐκείνας Kemke, Von Arnim, Van Krevelen : ΕΚΕΙΤΑC N || 3 [τοὺς – παραίστα[σθαι suppl. Kemke || 4 κ[ἀ]ν ed. pr. | Ὀρφέ[α μὴ δ]ιὰ Buecheler : Ὀρφέ[α μὲν δ]ιὰ ed. pr. || 4 cett. – 5 suppl. ed. pr. || cf. Neubecker, comm. ad loc. p. 140 || 8 καὶ θήρας – τε del. Hercher | θήρας Festa : θήρας cod. || 10 πετρώδεις – 11 κηλήσας del. Hercher || 11 δενδρώδεις Festa : θηριώδεις cod. | καὶ² partim eras. V : om. Westermann | ἔτυχεν Westermann

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

967 T

ARISTID. Or. 34, 45 Keil εἰ δ' ἦσαν τέλειοι τὴν μουσικὴν, ὃ τῷ Ὀρφεὶ λέγεται προσεῖναι καὶ τούτοις προσῆν, πάντας αὖ ἦγον. νῦν δ' ἐκείνῳ μὲν καὶ τὰ ξύλα καὶ τοὺς λίθους ἄγειν προστίθουσιν ὁ μῦθος δι' ὑπερβολῆς, οἱ δ' ἀντὶ ξύλων αὐτοὶ καὶ λίθων εἰσὶν τῷ μὴ κινεῖν.

968 T (T 112 K.)

THEMIST. Or. 30, 349b (II 183, 9 Downey-Norman), *plura invenies in fr. 632* ὁ μῦθος τοῦτο αἰνίττεται, πάντα κηλεῖν τε καὶ θέλγειν τὸν Ὀρφέα λέγων, ὑπὸ τῶν καρπῶν τῶν ἡμέρων ὧν γεωργία παρέχει πάσαν ἡμερῶσαι φύσιν καὶ θηρίων δίαιταν κτλ.

969 T

TZETZ. Chil. 1, 311-318, *pergit fr. 909 I*
τοῦτον φασὶ τῇ μουσικῇ θῆρας καὶ λίθους θέλγειν
... [laud. Simonidem fr. 62 (PMG 567 Page= Orph. fr. 943)]
τὰ μὲν ῥητὰ τοῦ μύθου ταῦτα· 315
τὸ δ' ἀτρεκές. τῇ μουσικῇ πάντας ἀνθρώπους θέλγων,
τοὺς φυτουργοὺς, τοὺς λιθουργοὺς καὶ τοὺς θηριοτρόφους
ἔδρα τῶν ἔργων ἀμελεῖν ἐφεπομένους τούτῳ.

970 T

MICHAEL. Anth. Gr. App. Ep. demonstr. 276 Cougny
Σειρὴν λόγων σῶν θελκτικωτάτη λίαν
οὐ θῆρας αἰρεῖ καὶ λίθους, νεκρὰν φύσιν,
ὥς μῦθος Ἑλλήνιστορεῖ τὸν Ὀρφέα,
κακῶς διδάσκων, οὐκ ἀλήθειαν λέγων·
ἃ γὰρ στέρονται καὶ νοῶς καὶ τοῦ λόγου, 5

967 1 τέλειοι περὶ τὴν **R²** | καὶ ὁ **DUR²** 'apodosis ab ὃ incipit' Keil || **3** δι' ὑπερβολὴν **DU**, 'i. e. ὑπερβολικῶς' Keil || **4** τῷ] τὸ **AR¹T**

969 cf. Schol. ad loc. (549 Leone) ἀλληγορία τοῦ ὅτι ἔθελγεν Ὀρφεὺς πάντα τῇ μουσικῇ (τοῦ — μουσ. om. **N**) || **315** τὰ — ταῦτα om. **N** | ῥητὰ : ῥη. . **M** || **316** ἀτρακές **P** | ante πάντας : θέλγειν (ων *suprascr.*) transp. **J** || **317** τοὺς λιθ. om. **O** | θηριοτρόφους Kiessling : 'quique erant ferini moribus' Lacisius || **318** ἐφεσπομένους **τP**

DE ORPHEO ET ORPHICIS TESTIMONIA

ποίαν ἔχουσιν ἡδονὴν ἐν τοῖς λόγοις;
ψυχὴν δὲ μᾶλλον, τὴν γέμουσαν τῶν λόγων,
τέρπουσα, θέλγει τῶι μέλει τῶν σῶν λόγων.

instrumenta musica (frr. 971-977)

cf. et. Aristot. *Veterum heroum epitaphia* (fr. 640 Rose) 48 (Orph. fr. 1073 II) χρυσολύραν ... Ὀρφέα, *Hermesian*. Leont. fr. 7 Powell (Orph. fr. 985) 1s υἱὸς ... Οἰάγροιο / ... στειλάμενος κιθάρην, 7 κιθαρίζων, Apoll. Rhod. 1, 31 (fr. 951 I) φόρμιγγι κατήγαγε, Ps.-Mosch. 3, 124 (fr. 986) ἀδέα φορμίζοντι, Seneca Herc. Oet. 1034 *aptans Pieriam chelyn*, Martian. Capell. 1, 3 *Oeagrium citharistam*, Liban. Epist. 143, 3 (X 140, 12 Foerster) τὴν Ὀρφέως κιθάραν | cf. et. *carmen Orphicum* Λύρη intitulatum (frr. 417-420)

971 T (T 56 K.)

(I) SCHOL. Hom. O 256 (IV 67 Erbse) χρυσάορον] τὸν χρυσοῦν ἀορτῆρα περὶ τὴν κιθάραν ἔχοντα· καὶ Πίνδαρος (fr. 128c Sn.-M. = fr. 56 Cannatà = Orph. fr. 890) 'χρυσάορα Ὀρφέα' φησί || (II) PIND. Pyth. 4, 176s, *plura invenies* in fr. 899 I φορμιγκτᾶς ... Ὀρφεύς.

972 T

(I) EUR. *Hypsipyl.* 1622s (p. 214 Jouan-Van Looy = 123 Cockle) Μοῦσάν με κιθάρας Ἀσιάδος διδάσκεται (sc. Ὀρφεύς), τοῦτ[ο]ν δ' ἔς Ἄρῃος ὄπλ' ἐκόσμησεν μάχης ||
(II) EUR. *Hypsipyl.* ca. 259 (p. 182 Jouan-Van Looy = 63 Cockle), *plura invenies* in fr. 1007 I Ἐρῆισσ' ἐβόα κίθαρις Ὀρφέως ||
(III) EUR. *Bacch.* 562, *plura invenies* in fr. 947 Ὀρφεὺς κιθαρίζων.

971 3 Ὀρφέα χρυσάορα Pind., cf. Cannatà, comm. ad loc. p. 136ss

972 (I) 1622 κιθάρας Grenfell-Hunt : κίθαρις corr. ex καρις (κιθα supra-scr.) || I Ἀσιάδος] cf. Hesych. Ἀσιάς : ἡ <τρίχορδος> κιθάρα διὰ τὸ ἐν Ἀσίαι εὐρῆσθαι | vid. et. Restani, *Musica e storia* 2, 1994, 200 || (II) Ὀρφέως del. Adelheid Mette, Jouan-Van Looy

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

973 T (ap. T 56 K.)

PLAT. Ion 533b ἀλλὰ μήν, ὥς γ' ἐγὼ οἶμαι, οὐδ' ἐν αὐλήσει γε οὐδὲ ἐν κιθαρίσει οὐδὲ ἐν κιθαρωιδίαι οὐδὲ ἐν ραψωιδίαι οὐδεπώποτ' εἶδες ἄνδρα ὅστις περὶ μὲν Ὀλύμπου δεινὸς ἐστὶν ἐξηγεῖσθαι ἢ περὶ Θαμύρου ἢ περὶ Ὀρφέως ἢ περὶ Φημίου τοῦ Ἰθακησίου ραψωιδοῦ, περὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Ἐφεσίου ἀπορεῖ
5 καὶ οὐκ ἔχει συμβαλέσθαι ἅ τε εὖ ραψωιδεῖ καὶ ἅ μῆ.

974 T (T 24 + 39 + 56 K.)

(I) CONO ap. Phot. Bibl. 186, 140 a 20 (III 33 Henry = FGrHist 26 F 1, 450), *plura invenies in fr. 931 I* Ὀρφεὺς ... ἐπετήδευε δὲ μουσικὴν, καὶ μάλιστα κιθαρωιδίαν || (II) AGATHARCH. *De mari rubro* 7 (GGM I 115) τῶι μὲν Ορφεῖ κιθαρίζοντι διὰ φιλομουσίαν τὰ ὄρη καὶ τὰς πέτρας ἀκολουθεῖν.

975 T (T 57 K.)

(I) ERATOSTH. *Catast.* 24 (138 Rob.), cf. *Catast. Fragmenta Vaticana* 24, ed. *Rehm, Ansbach* 1899 κατεσκευάσθη (sc. λύρα) δὲ τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ Ἑρμοῦ ἐκ τῆς χελώνης καὶ τῶν Ἀπόλλωνος βοῶν, ἔσχε δὲ χορδὰς ἑπτὰ ἀπὸ τῶν Ἀτλαντίδων. μετέλαβε δὲ αὐτὴν Ἀπόλλων καὶ συναρμοσάμενος ὠιδὴν Ὀρ-
5 φεῖ ἔδωκεν, ὃς Καλλιόπης υἱὸς ὦν, μιᾶς τῶν Μουσῶν, ἐποίησε τὰς χορδὰς

973 de Olympo cf. Plat. *Sympos.* 215c, Leg. 677d (fr. 1017) | Orpheus κιθαρωιδὸς vocatur et. a Plat. *Sympos.* 179d (fr. 983) | de re cf. Eggers Lan, *Méthexis* 4, 1991, 111s; Masaracchia in: Masaracchia (ed.), *Orfeo e l'orfismo*, Roma 1993, 183 adn. 28; Bernabé in: Sfameni (ed.), *Destino e salvezza*, Cosenza 1998, 40; 43s; 50; cf. et adn. ad fr. 665 || **1** ὥς ἔγωγε **F** || **4** ραψωιδοῦ secl. Naber | post Ἐφεσίου add. ραψωιδοῦ **F** || **5** συμβάλλεσθαι **T**

975 *lectiones ex editione sua inedita mihi comiter prae-buit Pâmias* | vid. et. *Calistr. Descript.* 7 (59, 11 Schenkl-Reisch) μετεχειρίζετο δὲ (sc. Ὀρφεὺς) τὴν λύραν, ἢ δὲ ἰσαριθμούς ταις Μούσαις ἐξήπτο τοὺς φθόγους || **2** ὑπὸ] ἐπὶ *Fragm. Vatic.* **W** | τοῦ Ἑρμοῦ **M** : Μουσῶν *Fragm. Vatic.* **T** || **2** ὑπὸ – **3** χελώνης] ἐκ τοῦ Ἑρμοῦ ὑπὸ τῆς χελώνης **B** || **3** post καὶ add. ἐκ τῶν χορδῶν Heyne | καὶ – βοῶν susp. Rob. | χορδὰς e χωρὰς corr. *Fragm. Vatic.* **T** | ἑπτὰ] ζ' *Fragm. Vatic.*; post ζ' obelus, in mg. ἢ ἀπὸ τῶν ζ' πλανητῶν ab interpolatore **T**, quod ap. **WR** in textum irrepsit : ἢ ἀπὸ τῶν ζ' πλανητῶν post χορδὰς ζ' def. Olivieri, Maass, repugnante Hübner, *Mus. Helv.* 55, 1998, 106 || **4** Ἀτλαντίδων Muncker : Ἀτλαντηρίδων **E** : Ἀταλαντηρίδων **B** | μετέλαβε Unger : μετέβαλε **ELB** *Fragm. Vatic.* **R** (cf. Arat. Lat. *mutavit*) : κατέβαλε **OM** : κατέλαβε Heyne, Matthiae | Ἀπόλων **O** || **4-5** ὠιδὴν Ὀρφεῖ] ὠιδῇ *Fragm. Vatic.* **T** : ὠιδὴν delendum dub. cens. Heyne (deest versio in Arat. Lat.) || **5** ἔδωκεν edd. : δέδωκεν **E** : παρέδωκε *Fragm. Vatic.* | ὃς – ὦν om. *Fragm. Vatic.* (spat. vac. sedecim

DE ORPHEO ET ORPHICIS TESTIMONIA

ένέα ἀπὸ τοῦ τῶν Μουσῶν ἀριθμοῦ καὶ προήγαγεν ἐπὶ πλεον, ἐν τοῖς ἀνθρώποις δοξαζόμενος οὕτως, ὥστε καὶ ὑπόληψιν ἔχειν περὶ αὐτοῦ τοιαύτην ὅτι καὶ τὰς πέτρας καὶ τὰ θηρία ἐκῆλει διὰ τῆς ὠδῆς. *sequitur fr. 536 I* || (II) SCHOL. German. Arat. BP (83, 21 Breysig = 138 Rob.) *lyra Musarum, quam initio fecit Mercurius de extensa testudine et de Apollinis bovum cornibus intenditque chordis septem Atlantidum numero. quam postea Apollini datam alii Orpheo dicunt, Calliopes Musae filio. chordas viiii fecit a numero Musarum. qui tantam mollitudinem eius expressit, ut ad cantum saxa arbores ferasque mulceret traheretque. sequitur fr. 536 II* || (III) SCHOL. German. Arat. SV (150, 10 Breysig) *lyram denique inter astra collocatam dicunt propter honorem Mercurii, qui eam condidit ex testudinis similitudine et de Apollinis boum cornibus intenditque cordis vii Atlantidum numero. ... Mercurius lyram fecit, quam postea Apollini datam, alii Orpheo dicunt {claram}, eo quod esset unius ex Musis, id est Calliopae, filius. fecit autem cordas ix iuxta numerum Musarum. tantae namque dicitur dulcedinis in modulando fuisse, ut arbores saxa bestias atque inferos commoverit. sequitur fr. 536 III* || (IV) SCHOL. German. Arat. G (p. 150, 17 Breysig = 139 Rob.) *lyram ... inter astra conlocatam dicunt propter honorem Mercurii, qui eam condidisse ad similitudinem testudinis fertur. ... Mercurius lyram fecit et Orpheo tradidit eo quod esset unius ex Musis id est Calliopes filius. fecit autem ei cordas novem iuxta numerum Musarum. tantae namque dicitur dulcedinis in modulando fuisse, ut arbores saxa bestias atque inferos commovisse putetur. sequitur fr. 536 IV* || (V) ARAT. LAT. p. 230a, 17 Maass haec (sc. lyra) quidem ponitur et inter astra et in musicis. condita primum quidem a Mercurio de testudine propter

fere litt. reliquit T) | ὦν] ἦν prop. Schaubach || 6 ένέα om. Fragm. Vatic. | προήγαγεν] προηγείται Fragm. Vatic. (at cf. Arat. Lat. *protulit*) | έν om. Fragm. Vatic. (at cf. Arat. Lat. *inter*) || 6-7 ἀνθρώποις οὕτω Epit. Vatic. || 7 καὶ ὑπόληψιν om. Fragm. Vatic. (spat. vac. novem litt. reliquit T) | ἔχειν om. Fragm. Vatic. (deest versio in Arat. Lat.) | post ἔχειν add. αὐτοὺς Heyne || 8 'post ὅτι excidisse τὰ δένδρα ex Schol. Germ. BP et G concludam' Rob. | ὅτι - τὰ] ὡς Epit. Vatic. | ἐκῆλει Koppiers : ἐκάλει E : κήδελν T (unde κήλειν Olivieri, Maass) || 10 Mercurios (u *suprascr.* o) P | extensitudine AP || 11 cordis P | Atlantidā P : Atlantiadum ε || 11-12 data maiior pheo A || 12 numusarum P || 13 multitudinem AP || 14 trahereq. A || 15 denique om. V || 16 testudine similitudinis S : testudine similitudine V : testudis similitudinis b | bovum V | cornibus q V | intendit V || 17 cordas V | Athlantidum SV | liram V || 18 claram (*quod om. V*) del. Breysig | unus b || 18-19 Calliope S : Calyope V || 20-21 comovissent S || 22 lirā G^aG^b | conligatā G^b a.c. || 23 condisse G^aG^b : corr. G^b | testitudinis G^aG^b : corr. G^b | lyram] litteram G^aG^b : corr. G^b | Horfeo G^aG^b || 24 un^{*}us in ras. i G^a : unus G^b | & Musis G | Calyope G : Calliope G^aG^b | ei om. G^aG^b || 25 decem *suprascr.* nonem G^b | tante G^aG^b || 25-26 modulando G (*corr. ex modelando G^a*) || 26 bestiē G^aG^b | putatur G^b || 27 hec B | et om. B || 27ss 'vides quid ... e male intellectis Grae-

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

- Apollinis boves, habuit autem chordas septem de Atlantes. mutavit eam iterum
 30 Apollo et compositam tradidit Orphei, eo quod esset Calliope filius, unius ex
 Musis, fecit autem ei chordas novem in numero Musarum et protulit amplius
 inter omnes hominibus glorificatum ita, ut et opinionem * * * de eo talem, quo-
 niam et petras et bestias vocabat per canticis. *sequitur fr. 536 V* || (VI) SCHOL. BP
 Arat. 269 (212, 10 Martin) αὐτὴ δὲ κατεσκευάσθη μὲν ὑφ' Ἑρμοῦ πρῶτον ἐκ
 35 τῆς χελώνης ἐπτάχορδος, ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Ἀτλαντίδων. μετέλαβε δὲ
 αὐτὴν ὁ Ἀπόλλων καὶ Ὀρφεὶ παρέδωκεν, ὃς ἐννεάχορδον ἐποίησεν ἀπὸ τοῦ
 τῶν Μουσῶν ἀριθμοῦ. *sequitur fr. 1074 II*.

976 T (T 56 + 57 K.)

- (I) Diod. 3, 59, 5 τῆς κιθάρας ἐκρῆξαι τὰς χορδὰς (sc. τὸν Ἀπόλλω μυθο-
 λογοῦσιν) καὶ τὴν εὐρημένην ἀρμονίαν ἀφανίσαι. 6 ταύτης δὲ ὕστερον Μού-
 σας μὲν ἀνευρεῖν τὴν μέσσην, Λίνον δὲ (fr. 44) τὴν λίχανον, Ὀρφέα δὲ καὶ
 5 Θάμυραν ὑπάτην καὶ παρυπάτην || (II) PLIN. Nat. hist. 7, 204 citharam Amphion
 (sc. invenit), ut alii, Orpheus, ut alii, Linus (fr. 45) || (III) NICARCH. Anth. Pal.
 7, 159, 1 (3, 2747 Gow-Page) Ὀρφεὺς μὲν κιθάραι πλείστον γέρας εἴλετο
 θνητῶν || (IV) GEORG. CEDREN. Historia compend. 1, 53 (Patr. Gr. 121, 80D Mi-
 gne) ὕστερον δὲ Μούσας καὶ Ὀρφέα ταύτην (sc. τὴν κίθαριν) ἀνευρεῖν Λίνῳ
 (fr. 42) || (V) HYGIN. Astr. 2, 7 Apollo, lyra accepta, dicitur Orpheia docuisse et,
 10 postquam ipse cytharam invenerit, illi lyram concessisse. *sequitur fr. 1036 II* ||
 (VI) NICOMACH. Geras. p. 266, 2 Jan, plura invenies in fr. 1099 τὴν λύραν τὴν ἐκ
 τῆς χελώνης φασὶ τὸν Ἑρμῆν εὐρηκέναι καὶ κατασκευάσαντα ἐπτάχορδον
 παραδεδωκέναι τὴν μάθησιν τῷ Ὀρφεῖ. Ὀρφεὺς δὲ ἐδίδαξε Θάμυριν καὶ
 Λίνον (fr. 59 I).

cis effecerit' Maass || 29 Apollonis B | cordas B | deathalantes B | eum B || 30 Orphei] i. e. Ὀρφεῖ | esse B | Calliope] i. e. Calliopae vel Calliopes || 31 cordas BP | in] an a? Maass || 32 omnes om. P | et om. B | deo B || 33 vocabat] i.e. ἐκάλει || 34 αὐτὴ δὲ (om. S) κατεσκευάσθη] ταύτην δὲ κατασκευασθείσαν A | μὲν om. DΔ | πρῶτον ὑφ' Ἑρμοῦ DΔ | πρῶτον om. S || 35 ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ] κατὰ τὸν ἀριθμὸν DΔS | Ἀτλαντίδων] πλανήτων KUA : ἐπὶ πλανήτων V | μετέλαβεν A : κατέλαβε D : ἔλαβε KVUS | δὲ om. A || 36 ὁ αὐτὴν M : ταυτην S : om. A | ὁ om. DΔ | παραδέ- δωκεν DΔ : δέδωκεν VU | ὃς] ὁ δὲ DΔ | ἐννεάχορδον M || 36-37 ἐποίησε κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν Μουσῶν S

976 e Dion. Scytobrach. haec manare videntur, pace Rusten p. 132: 'aliena sunt quae Diodorus 3.58-59 de Magna mater narrat', at cf. Bommelaer XXXIII-XXXIV; Bernabé in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesú Lens Tuero, Granada 2000, 42 || 2 ἀφανῆσαι C | ταύτην D* || 3 τὴν V || 4 Θάμυριν CV || 6 κίθαριν P, cf. Gow-Page ad loc. || 10 ipse om. γ : ille R | concessit AE

977 T (T 57 K.)

(I) AVIEN. Phaen. 618-626

est Chelys illa dehinc, tenero quam lusit in aevo

Mercurius curva religans testudine chordas

ut Parnaseo munus memorabile Phoebō

620

formaret nervis opifex deus. hanc ubi rursum

concentus superi complevit pulcher Apollo,

Orphea Pangaeo docuit gestare sub antro.

hic iam fila novem docta in modulamina movit

Musarum ad speciem Musa satus (ille repertor

625

carmina Pleiadum numero deduxerat). *sequitur fr. 1074 VIII* ||

(II) ISIDOR. Orig. 3, 22, 8 Lindsay ad cuius (sc. testudinis) speciem Mercurius lyram fecit et Orpheo tradidit, qui eius rei maxime erat studiosus. 9 unde existimatur eadem arte non feras tantum, sed et saxa atque silvas cantus modulatione adplicuisse. *sequitur fr. 1074 IX.*

Orpheus ad inferos descendit ad coniugem mortuam arcessendam
(frr. 978-999)

fabula de Orpheo descendente ad inferos ad coniugem mortuam arcessendam apud Graecos et Latinos auctores vulgatissima fuit; pauci illam impugnant (vid. fr. 978); uxor Orphei occisa est fugiens Aristaeum (fr. 979); nomen eius in testimoniis antiquioribus (frr. 980-984) siletur; appellatur Ἀγριόπη sec. Hermesianactem (fr. 985), Εὐρυδίκη sec. Ps.-Mosch. (fr. 986); nomen Εὐρυδίκη in testimoniis inferioris aetatis vulgo laudatur (frr. 986-999); nomen ΕΥΡΥΔΙΚΗ invenitur supra mulieris caput iuxta ΑΙΩΝ supra viri caput scriptum in fragmento Apul. crater. saec. IV fin. a. C. n. (Karlsruhe, Beazley EVP 144), at incertum est utrum Orphei an Creontis uxor repraesentetur, cf. Le Glay, Aion, LIMC I 1 (1981) n. 1 p. 400; Krauskopf, Antigone, ibid. n. 16 p. 823 (cum comm. p. 826); Boardman, Aiakos, ibid. n. 2. p. 311; Alan Saphiro, Dike, LIMC III 1 (1986) n. 5 p. 389; Schmidt in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 33

977 cf. Sen. Herc. Oet. 1033 aptans Pieriam chelyn, Manil. Astron. 1, 324ss; 5, 324ss (frr. 1074 IV-V); vid. et Haupt, Herm. 7, 1873, 13 = Opusc. 3, 573 || 618 qua vet. || 623 Pangato E : pegaseo V²A || 624-626 in V legi nequeunt; priores duos om. A in lac., tertium sic restituit carmina Apollo diu memorandum duxerit arcum || 625 post satus interp. edd. : satus ipse; repertor Wil. || 626 Pleiadum numero] 'Hermès, fils de Maia, l'une des Pléiades ... n'avait donc disposé d'abord que sept cordes' Soubiran ad loc. || (II) 2-3 et estimatur BC : et existimatur K || 3 eandem artem K | sillabas T | ca. et modulatio K

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

adn. 5, quae et. dub. de anaglypho fictili Olbiae reperto (cf. Ljpunskaja, *Vest. Drev. Istor.* n. 1, 1982, 81ss, quod deest in LIMC s.v. Euridice) | de re cf. Gruppe, *Orpheus*, in: Roscher, *Lex. Mythol.* III 1, 1897-1902, 1163ss; Ziegler, *Orpheus*, RE XVIII 1 (1939) 1276s; Heurgon, *Mél. Arch. Hist. Écol. Franç. à Rome* 49, 1932, 13ss (qui Agriopem nomen Eleusinii originis putat); Bremmer in: Borgeaud (ed.), *Orphisme et Orphée*, Genève 1991, 13ss (qui monet Eurydicen nomen Macedonium esse) || et nonnulli auctores existimant in prisca fabula Orpheum ὄργανον fuisse, cf. Heurgon 25; Bremmer 17

Orphei et Eurydices fabulam tractaverunt Verg. *Georg.* 4, 453ss (cf. frr. 979, 989, 997, 1003 I, 1035 III, 1054 III); App. Verg. *Cul.* 268ss (fr. 993); Ovid. *Met.* 10, 1ss (frr. 498s, 527 II, 897, 994, 996, 1003 II, 1004 II, 1016 I, 1035 II, 1054 IV), Seneca *Herc. fur.* 569ss (frr. 958 I, 992 I); *Herc. Oet.* 1061ss (cf. fr. 992 II), Lucan. *Orph.* (fr. 1148 VII), *Mythogr. Vatic.* I 75 (frr. 979 V, 990 I, 1003 III), Boeth. *Cons. Phil.* 3 (de quo cf. Roessli, *Arch. Bob.* 21, 1999, 27ss), ante eos ut videtur poetae Alexandrini, cf. Gruppe 1159; Norden, *Sitzber. Preuss. Akad. Wiss.* 22, 1934, 626ss | fabulam oppugnat Paus. 9, 30, 4 (fr. 551) | Gruppe 1158s; Kern, *Orpheus* 13, 24s; Wil., *Glaube* 2, 193; Guthrie, *Orpheus* 30s; Nilsson, *Harv. Theol. Rev.* 28, 1935, 189; Linforth 16ss, et praecipue Bowra, *Class. Quart.* 46, 1952, 113ss (= On Greek margins, Oxford 1970, 213ss), prob. Dronke, *Class. & Med.* 23, 1962, 198ss; Lee, *Hesperia* 33, 1964, 401ss; Robbins in: Warden (ed.), *Orpheus. The metamorphosis of a myth*, Toronto 1982, 15s; West, *Orphic Poems* 32 putaverunt in fabula antiquissima Eurydicen ex inferis redisse; fabulam in qua Orpheus decipitur aetatis classicae esse (ex Aristia sec. Wil., l. laud., Ziegler, *Orpheus*, RE XVIII 1 [1939] 1270, Anderson in: Warden [ed.], l. laud. 27 et praecipue Sansone, *Class. & Med.* 36, 1985, 53ss); at eodem tempore aliam fabulae formam in qua Orpheus triumphat fuit sec. Heurgon, *Mél. Arch. Hist. Écol. Franç. à Rome* 49, 1932, 46ss; Wil., *Glaube* 2, 193; Linforth 16 ss | contra Ziegler, *Orpheus*, RE XVIII 1 (1939) 1268-81; Graf in: Bremmer (ed.), *Interpretations of Greek mythology*, London-Sydney 1987, 82; Heath, *Trans. Am. Phil. Ass.* 124, 1994, 163ss, qui demonstrant nullum vestigium Orphei triumphantis inveniri posse ('there is no room in Orpheus' life for a resuscitated spouse' Heath 166) | vid. et Guthrie, *Orpheus* 29ss; Linforth 16s; Grant, *History To-day* 17, 1967, 368ss; Lee, *Orpheus und Eurydice. Myth, legend, folklore*, Cambridge 1967; Moya del Baño, *Cuad. Filol. Clás.* 4, 1972, 187ss; Snook, *Symbolon* 1, 1972, 85ss; Tschiedel, *Antike und Abendland* 19, 1973, 61ss; Gil, *Cuad. Filol. Clás.* 6, 1974, 135ss; Santini, *Giorn. Ital. Filol.* 44, 1992, 173ss; Bernabé in: Sfameni (ed.), *Destino e salvezza*, Cosenza 1998, 41s; Pennacini in: Masaracchia (ed.), *Orfeo e l'orfismo*, Roma 1993, 211ss; Restani, *Musica e storia* 2, 1994, 191ss; Sorel, *Orphée et l'orphisme*, Paris 1995, 22ss; Olmos in: *Actas IX Congr. Esp. de Est. Clás.*, Historia y Arqueología, Madrid 1998, 3ss

icon. cf. Schwartz, *Eurydike I*, LIMC IV 1 (1988) 98ss; Gareizou, *Orpheus*, LIMC VII 1 (1994) 88s | praestat anaglyphum pulcherrimum Atticum saec. V a.

C. n. fin. ubi Orpheus, uxor et Mercurius figurantur, de quo multo disputaverunt viri docti, cf. Kern, *Orph.* 13; Rob., *Heldens.*, I, 400 adn. 4; Linforth 17; Thompson, *Hesperia* 21, 1952, 47; Bowra, *Class. Quart.* 46, 1952, 113ss; Schuchardt, *Das Orpheusrelief*, Stuttgart 1964; Harrison, *Hesperia* 33, 1964, 76ss; Lee, *ibid.* 401ss; Langlotz, *Festgabe J. Straub*, Bonn 1977, 91ss; Graf in: Bremmer (ed.), *Interpretations of Greek mythology*, London-Sydney 1987, 102 adn. 5; Touchette, *Arch. Anz.* 1990, 79ss; Heath, *Trans. Am. Phil. Ass.* 124, 1994, 163ss et praecipue Olmos, *Actas* 12ss (cui adstipulor)

de respiciendi interdictione alii alia putaverunt viri docti; cf. Maass, *Orpheus* 151 adn. 43; Rose, *Handbook of Greek Mythol.*, 1930, 255; Guthrie 64 adn. 6; Ziegler, *Orpheus*, RE XVIII 1 (1939) 1269, 1; Sansone 55; Heath, *Trans. Am. Phil. Ass.* 124, 1994, 193; vid. similia ap. Thompson, *Motif Index C331-331.3*, C953, F81,1; cf. et Bremmer in: Noort-Tigchelaar (edd.), *Sodom's Sin*, Leiden-Boston 2004, 131ss

Orpheus ad inferos numquam descendit (fr. 978)

978 T

(I) HERACLIT. PARADOX. 21 (p. 80 Festa) περὶ τῶν ἐν "Αἰδου. λέγεται ὡς Ἑρακλῆς κατελθὼν «εἰς "Αἰδου» ἀνῆλθεν ἀνάγων τὸν Κέρβερον, καὶ Ὀρφεὺς ὡσαύτως Εὐρυδίκην τὴν γυναῖκα. τὸ δ' ἀληθές, ὅτι ὀπηνίκα τις ἐκ μακρᾶς ἀποδημίας καὶ ἐπικινδύνου διακινῶν τλήσας ἐσώθη, ἔφασκον ἐξ "Αἰδου αὐτὸν διασεσῶσθαι ἢ (II) ORIGEN. c. Cels. 2, 56 ἐπεὶ δὲ τὰς ἡρωϊκὰς ἱστορίας 5 περὶ τῶν εἰς αἰδου καταβεβηκέναι λεγομένων κάκειθεν ἀνεληλυθέναι τερατείας εἶναι φησιν ὁ παρὰ τῷ Κέλσῳ Ἰουδαῖος, ὡς τῶν ἡρώων ἀφανῶν ἐπὶ τινα γενομένων χρόνον καὶ ὑπεκκλεψάντων ἑαυτοὺς τῆς ὄψεως πάντων ἀνθρώπων καὶ μετὰ ταῦτα ἑαυτοὺς ἐπιδειξάντων, ὡς ἀπὸ αἰδου ἀνεληλυθόντων – τοιαῦτα γὰρ ἔοικε περὶ τοῦ ἐν Ὀδρῦσαις Ὀρφέως, κτλ. 10

Aristaeus (fr. 979)

sec. nonnullos auctores Aristaeus in noxa est Eurydices mortis | de Aristaeo cf. Hes. Th. 977 (et West, comm. ad loc.), fr. 215-217 M.-W., Pind. Py. 9, 59ss (et Gentili et al., adn. ad loc., ubi plura invenies), Apoll. Rhod. 2, 506s, Diod. 4, 81, Aelian. Ep. 5, Verg. Georg. 4, 453ss, Gregor. Naz. Anth. Pal. 8, 29

978 2 «εἰς "Αἰδου» suppl. Festa | ἀνάγων Hercher : ἀναγαγὼν cod. ἢ 4 ἐπικινδύνου Westermann : ἐπὶ κινδύνου cod. | διακινῶν τλήσας Mehler : διατλήσας cod. : ἄλης conl. Hercher ἢ 7-8 ἐπὶ τινα γενομένων **Papyrus de Toura** : γε. ἐπὶ τ. **A Koetschau**

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

979 T (T 22 + 64 + 65 + 68 K.)

(I) VERG. Georg. 4, 453-463

non te nullius exercent numinis irae;
magna luis commissa: tibi has miserabilis Orpheus
haudquaquam ob meritum poenas, ni fata resistant, 455
suscitat, et rapta graviter pro coniuge saevit.
illa quidem, dum te fugeret per flumina praeceps,
immanem ante pedes hydrum moritura puella
servantem ripas alta non vidit in herba.
at chorus aequalis Dryadum clamore supremos 460
implevit montis; fierunt Rhodopeiae arces
altaque Pangaea et Rhesi Mavortia tellus
atque Getae atque Hebrus et Actias Orithyia ||

(II) SERVIUS in Georg. 4, 317 (III 344, 21 Thilo-Hagen) Aristaeus filius fuit
Apollinis et Cyrenes, filiae Penei, fluminis Thessaliae, qui cum Eurydicen nym-
pham, uxorem Orphei, vitiare voluisset, et illa fugiens a serpente fuisset occisa,
nympharum iracundia cunctis apibus et animalibus perditis matris imploravit
5 auxilium || (III) SCHOL. Ovid. Ibim 481 (p. 134 La Penna) Euridice, uxor Orfei
... [cf. fr. 901] fugiens Aristaeum, a serpente percussa interiit || (IV) FULGENT.
Mytholog. 3, 10 (77, 10 Helm) Orpheus Euridicem nimfam amavit; quam sono
citharae mulcens uxorem duxit. hanc Aristeus pastor dum amans sequitur, illa
fugiens in serpentem incidit et mortua est || (V) MYTHOGR. VATIC. I 75, 2 (p. 47
10 Zorzetti) quam (sc. Eurydicen) dum Aristaeus, Cyrenis filius, pastor, cupidus
persequitur volens eam stuprare, illa fugiens concubitus serpentem non devita-
vit et haec ei causa mortis fuit. *sequitur fr. 990 I.*

979 cf. Nigid. Fig. ap. Schol. German. 154, 12 Breysig || (I) 454 lues R ω || 455 ob] ad P | nisi M || 460 supremo PR || 461 impleverunt MPR ω γ | vid. Mynors et Thomas ad loc. || (II-V) 2 Cirenis ex Cirenēs P : Cyrenis AM : Cirenis H | Erudicen H || 3 et illa] illa A : illaque M || 4 functis A : functus H : funditus M | cunctis animalibus perditis funditus et cunctis apibus *vulgo* || 4-5 invocatur matris auxilium P : m. a. invocatur H : m. a. petit M | imploravit om. A || 7 Orfeus M | Eurudicen R : euridicen Hβ | nymfam D : nympham T : nimpham ω || 8 cytharae IHG | dixit PR | Aristaeus IE || 10 Cyrenis edd. : Cirenis R : Cineris Remig. : 'recte Cyrenēs' Zorzetti

uxor anonyma vel innominata (fr. 980-984)

980 T (T 59 K., 4 [A 13] C.)

EUR. Alc. 357-362

εἰ δ' Ὀρφέως μοι γλῶσσα καὶ μέλος παρῆν,
ὥστ' ἡ κόρην Δήμητρος ἢ κείνης πόσιν
ὑμνοῖσι κηλήσαντά σ' ἐξ Ἄιδου λαβεῖν,
κατῆλθον ἄν, καί μ' οὔθ' ὁ Πλούτωνος κύων
οὔθ' οὐπὶ κώπῃ ψυχοπομπὸς ἄν γέρων
ἔσχον, πρὶν ἐς φῶς σὸν καταστήσαι βίον.

360

981 T (T 59 K.)

EUR. Med. 543 μετ' Ὀρφέως κάλλιον ὑμνῆσαι μέλος.

980 cf. fr. 680; vid. et cf. Schol. ad loc. || **358** ὥστ' ἡ Reiske : ὡς τὴν cod. schol. ut vid. || **361** γέρων Cobet : Χάρων cod. || sec. Sansone, *Class. & Med.* 36, 1985, 59ss de Orpheo arcessentem non coniugem sed sectatores : iure contradixit Heath, *Trans. Am. Phil. Ass.* 124, 1994, 168ss | Admetus solum de Orphei deis infernalibus persuadendi facultate loquitur, 'it does not necessarily follow that Orpheus had been successful' recte Graf in: Bremmer (ed.), *Interpretations of Greek mythology*, London-Sydney 1987, 81; 'the miraculous potency of Orpheus' music was a more arresting thought than the sad end of the story' Dale ad loc., cf. Paduano ad loc., vid. et Heurgon, *Mél. Arch. Hist. Écol. Franç. à Rome* 49, 1932, 11; Dronke, *Class. & Med.* 23, 1962, 201s; Linforth 17; Robbins in: Warden (ed.), *Orpheus: The metamorphosis of a Myth*, Toronto 1982, 16; Gantz, *Early Greek Myth*, Baltimore-London 1993, 723; Di Fabio in: Masaracchia (ed.), *Orfeo e l'orfismo*, Roma 1993, 201s, 204s; Bernabé in Sfameni (ed.), *Destino e salvezza*, Cosenza 1998, 41s et praecipue Heath, *Trans. Am. Phil. Ass.* 124, 1994, 168ss

981 cf. Eust. in Il. p. 666, 47s, 801, 54 | cf. Linforth 34; rectius Mezzabotta, *Am. Journ. of Philol.* 115, 1994, 49 'an allusion to Orpheus' conjugal devotion'; vid. et Mastronarde ad loc. | κάλλιον] βέλτιον p

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

982 T (T 60 K., 4 [A 53] C.)

ISOCR. Busir. 10, 8 Mathieu-Brémond ἀλλ' ὁ μὲν (sc. Orpheus) ἐξ "Αιδου τοὺς τεθνεώτας ἀνήγειν.

983 T (T 60 K., 4 [A 38] C.)

PLAT. Sympos. 179d Ὀρφέα δὲ τὸν Οἰάγρου ἀτελῇ ἀπέπεμψαν ἐξ "Αιδου, φάσμα δείξαντες τῆς γυναικὸς ἐφ' ἣν ἦκεν, αὐτὴν δὲ οὐ δόντες, ὅτι μαλθακίζεσθαι ἐδόκει, ἅτε ὦν κιθαρῳδός, καὶ οὐ τολμᾶν ἔνεκα τοῦ ἔρωτος ἀποθνήσκειν ὥσπερ Ἀλκίσις, ἀλλὰ διαμνηχανᾶσθαι ζῶν εἰσιέναι εἰς "Αιδου. τοιγάρτοι διὰ ταῦτα δίκην αὐτῷ ἐπέθεσαν, καὶ ἐποίησαν τὸν θάνατον αὐτοῦ ὑπὸ γυναικῶν γενέσθαι.

982 2 τεθνεώτας ἀνήγειν] 'this form of expression may well be used ... to generalize the significance of a single incident' Linforth 21 (vid. fr. 820 τῶν ἀποθανόντων); cf. Mathieu-Brémond ad loc.; Heurgon, Mél. Arch. Hist. Écol. Franç. à Rome 49, 1932, 12; Bowra, Class. Quart. 46, 1952, 119s; Lee, Hesperia 33, 1964, 404 adn. 8 : aliter rem explicaverunt Dronke, Class. & Med. 23, 1962, 206 adn. 21; Touchette, Archäologischer Anzeiger 1990, 82 adn. 25; Martín Hernández, MHNH 3, 2003, 56 | vid. et. West, Orphic Poems 29ss, Heath, Trans. Am. Phil. Ass. 124, 1994, 182s

983 2 φάντασμα **TW** | ἦκεν] ἐκὼν ἢ **Y** || **3** μαλθακίζεσθαι **T** (fort. ex μαλακ-) | μαλθακίζεσθαι ἐδόκει] cf. Schol. Apoll. Rhod. 1, 23 διὰ τί Ὀρφεὺς ἀσθενῆς ὦν συνέπλεε τοῖς ἥρωσιν, vid. et. Nagy in: Edmunds (ed.), Approaches to Greek Myth, Baltimore 1991, 208s; Robbins in: Warden (ed.), Orpheus: The metamorphosis of a Myth, Toronto 1982, 17ss; Heath, Trans. Am. Phil. Ass. 124, 1994, 180s | τολμῶν Naber || **4** Ἀλκίσις] cf. Eur. Alc. 357-362 (fr. 980) | διαμνηχανήσασθαι **W** | ζῆν ἰέναι **T** : ζῶν ἰέναι **W** || disputant viri docti utrum fabula antiqua sit (ut putant Heurgon, Mél. Arch. Hist. Écol. Franç. à Rome 49, 1932, 33; Linforth 19; Sansone, Class. & Med. 36, 1985, 53ss) an a Platone ficta (ut contendunt Kern, Orpheus, Berlin 1920, 13; Gruppe, Orpheus, in: Roscher, Lex. Myth. III 1, 1158; Guthrie, Orpheus 31; Ziegler, Orpheus, RE XVIII 1 [1939] 1274; Lee, Hesperia 33, 1964, 401; Robbins l. laud. 17; Dronke, Class. & Med. 23, 1962, 202s; Scalera McClintock, Filosofia e Teologia 2, 1988, 140 n. 3; Touchette, Archäologischer Anzeiger 1990, 81; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 28; Bernabé in: Sfameni [ed.], Destino e salvezza, Cosenza 1998, 41ss; Rowe, comm. ad loc.) | de re cf. et. Bowra, Class. Quart. 46, 1952, 120s (= On Greek margins, Oxford 1970, 224s); Segal, Orpheus. The myth of the poet, Baltimore 1989, 16s; Di Fabio in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 202s; et praecipue Heath, Trans. Am. Phil. Ass. 124, 1994, 178 ss | ad mythum Orphicum et. Plat. Phaed. 68a ἢ ἀνθρωπίνων μὲν παιδικῶν καὶ γυναικῶν καὶ ὕεων ἀποθανόντων πολλοὶ δὲ ἐκόντες ἠθέλησαν εἰς "Αιδου μετελθεῖν refert Kern (T 60), mea sententia errans, cf. Bernabé l. laud.; vid. et. Hackforth ad loc., qui Platonem de Evadne vel Iocasta loqui putat

984 T (T 97 K.)

Diod. 4, 25, 4, pergit fr. 1011 III καὶ διὰ τὸν ἔρωτα τὸν πρὸς τὴν γυναῖκα καταβῆναι μὲν εἰς Ἄιδου παραδόξως ἐτόλμησε, τὴν δὲ Φερσεφόνην διὰ τῆς εὐμελείας ψυχαγωγήσας ἔπεισε συνεργῆσαι ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ συγχωρῆσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τετελευτηκυῖαν ἀναγαγεῖν ἐξ Ἄιδου παρὰ πηλίσῳ τῷ Διονύσῳ.

5

Agriope (fr. 985)

985 T (T 61 K.)

HERMESIAN. Leont. fr. 7, 1-14 Powell

οἶην μὲν φίλος υἱὸς ἀνήγαγεν Οἰάγροιο

Ἄγριόπην Ὀρῆισαν στειλάμενος κιθάρῃ

Ἄιδόθεν· ἔπλευσεν δὲ κακὸν καὶ ἀπειθέα χώρον,

ἔνθα Χάρων ἀκοὴν ἔλκεται εἰς ἄκατον

ψυχὰς οἰχομένων, λίμνη δ' ἐπὶ μακρὸν αὐτεῖ 5

ῥεῦμα δι' ἐκ μεγάλων ῥυομένη δονάκων.

ἀλλ' ἔτλη παρὰ κύμα μονόζωστον κιθαρίζων

Ὀρφεύς, παντοίους δ' ἐξάνεισε θεοὺς

984 cf. Heurgon, *Mél. Arch. Hist. Écol. Franç. à Rome* 49, 1932, 8s; Touchette, *Archäologischer Anzeiger* 1990, 82 et praecipue Heath, *Trans. Am. Phil. Ass.* 124, 1994, 190s II 3 ἐμμελείας CF

985 cf. Kobiliri, *A stylistic commentary on Hermesianax*, Amsterdam 1998 II 1 Οἰάγροιο Musurus : Οἰαγροῖς A II 2 (et. 14) Ἄγριόπη (cf. *Thamyrae matrem ap. Apollodor. Bibl.* 1, 3, 3; *Paus.* 4, 33, 3) prop. Zoega, prob. Powell; Heurgon, *Mél. Arch. Hist. Écol. Franç. à Rome* 49, 1932, 13s : at cf. Gruppe, *Orpheus*, in: *Roscher, Lex. Myth.* III 1, 1163; Ziegler, *Orpheus*, RE XVIII 1 (1939) 1276s; Guthrie, *Orpheus* 14; Bremer in: Borgeaud, *Orphisme et Orphée*, Genève 1991, 15 adn. 3; cf. et. Di Fabio in: Masaracchia (ed.), *Orfeo e l'orfismo*, Roma 1993, 200 et adn. 6-7; Kobiliri 23 I κιθάρην A II 3 ἀπειθέα Hermann : ἀπεχθέα Haupt : ἀηδέα Osann : trad. def. Powell (coll. Ἀίδης ... ἀμείλιχος I 158, *non exorato stant adamante viae Prop.* 4, 11, 4) et Kobiliri II 4 ἀκοὴν] κοινὴν Lennep : ἀκέων Bothe : ἀόκνην Hermann : κοίλην Toup : κυανὴν Meineke : trad. def. Giangrande, *Ἐπετ. Φιλολ. Σχολ. Πανεπ. Ἀθηνῶν* 1977-1978, 98s; Kobiliri 31 II 5 λίμνη A quod maluit Powell : λίμνης Ruhnken, Bailey, Jurenka : at cf. Kobiliri 34 I ἄυτεῖ de Charone intelligendum est' Powell II 6 διέκ edd. I ῥυομένην Powell : ῥυομένης Ruhnken : trad. def. Kobiliri 38 : χευομένης Bailey : συρομένη Hermann : ρειομένης Jurenka II 7 ἀλλ'] πόλλα Kaibel coll. vv. 25, 31, 35 I μονόζωστος Ruhnken : trad. def. Schweighäuser, prob. Kobiliri 41: 'a solitary song' II 8 παντοίους] ἀνταίους Valckenaer : πομπαίους Ruhnken :

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

Κωκυτόν τ' ἄθέμιστον ἐπ' ὄφρ' ὤσι μειδήσαντα
 ἦδ' καὶ αἰνοτάτου βλέμ' ὑπέμεινε κυνὸς 10
 ἐν πυρὶ μὲν φωνῇ τεθωμένον, ἐν πυρὶ δ' ὄμμα
 σκληρόν τριστοίχοις δεῖμα φέρων κεφαλαῖς.
 ἔνθεν Λυδίων μεγάλους ἀνέπεισεν ἄνακτας
 Ἄγριόπην μαλακοῦ πνεῦμα λαβεῖν βιότου. sequitur Mus. fr. 15.

Eurydice (fr. 986-999)

986 T (T 62 K.)

Ps.-Mosch. 3, 115-125

εἰ δυνάμαν δέ, 115
 ὥς Ὀρφεὺς καταβάς ποτὶ Τάρταρον, ὥς ποκ' Ὀδυσσεύς,
 ὥς πάρος Ἀλκείδας, κήγ' τάχ' ἂν ἐς δόμον ἦλθον
 Πλουτέος ὥς κ' σ' ἴδοιμι καί, εἰ Πλουτῇ μελίσσῃ,
 ὥς ἂν ἀκουσαίμαν τί μελίσσεται. ἀλλ' ἄγε Κώραι
 Σικελικόν τι λίγαινε καὶ ἀδύ τι βουκολιάζεν· 120

at cf. Kobiliri 43 | ἐξεπάεισε Ruhnken : trad. def. Powell, Kobiliri 44 || 9 ἀνέθιστον Hermann | ἐπ' | ὑπ' Ruhnken, Harberton, Agar | ὄφρ' ὤσι Hermann | μειδήσαντα A : μνήσαντα Kaibel : οἰδήσαντα Hermann || 10 εἶδε Hermann | κυνός | i. e. Cerberi, de quo cf. Kobiliri 50 || 11 φωνῇ Powell : trad. def. Kobiliri 52 || 12 σκληρόν | de δεῖμα dicitur, cf. Ellenberger, Quaestiones Hermesianactae, Diss. Gießen 1907, 32 | φέρον Ruhnken : trad. def. Kobiliri 56 || 13 Λυδίων | ἀοιδίων Musurus : trad. def. Giangrande, Boll. Ist. Fil. Gr. Padova 4, 1977-1978, 188ss, Kobiliri 57 || de fragmento universo cf. Heurgon 13ss; Bowra, Class. Quart. 46, 1952, 120s (= On Greek margins, Oxford 1970, 223); Touchette, Archäologischer Anzeiger 1990, 82 adn. 27; Segal, Orpheus. The myth of the poet, Baltimore 1989, 155, qui hoc fragmento argumento usus putat Orpheia propositi victorem fuisse : contra Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek mythology, London-Sydney 1987, 81ss; Heath, Trans. Am. Phil. Ass. 124, 1994, 184; vid. et Di Fabio l. laud.

986 anonymus auctor saec. I a. C. n. ut vid. (de quo cf. Beckby ad loc.; Fantuzzi, Bionis Epitaphium, Liverpool 1985, 139ss) primus qui Orphei uxorem nominat, vid. Bremmer in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée 13ss, de re cf. et. Heurgon, Mél. Arch. Hist. Écol. Franç. à Rome 49, 1932, 16; Heath, Trans. Am. Phil. Ass. 124, 1994, 189; Barigazzi, Maia 19, 1967, 289ss || 117 ἐς Aldina : εἰς cod. || 118 κέ σ' Schaefer : κεν codd. | μελίσσῃ Ahrens : -δης, -δεις cod. || 119 μελίσσαιο codd. praeter S | ἀλλ'

καὶ κείνα Σικελά, καὶ ἐν Αἰτναίαισιν ἔπαιζεν
αἰόσι, καὶ μέλος οἶδε τὸ Δώριον· οὐκ ἀγέραςτος
ἔσσειθ' ἅ μολπά, χῶς Ὀρφεὶ πρόσθεν ἔδωκεν
ἀδέα φορμίζοντι παλίσσυτον Εὐρυδίκειαν,
καὶ σέ, Βίων, πέμψει τοῖς ὤρεσιν.

125

987 T (T 63 K.)

APOLLODOR. Bibl. 1, 3, 2, pergit fr. 901 Π ἀποθανούσης δὲ Εὐρυδίκης τῆς
γυναικὸς αὐτοῦ, δηχθείσης ὑπὸ ὄφεως, κατήλθεν εἰς Ἄιδου θέλων ἀνάγειν
αὐτήν, καὶ Πλούτωνα ἔπεισεν ἀναπέμψαι. ὁ δὲ ὑπέσχετο τοῦτο ποιήσιν,
ἂν μὴ πορευόμενος Ὀρφεὺς ἐπιστραφῇ πρὶν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ παρα-
γενέσθαι· ὁ δὲ ἀπιστῶν ἐπιστραφεὶς ἐθεάσατο τὴν γυναῖκα, ἥ δὲ πάλιν 5
ὑπέστρεψεν. sequitur fr. 501.

988 T

CONO ap. Phot. Bibl. 186, 140a 24 (III 33 Henry) = FGrHist 26 F 1, 45, pergit
fr. 931 I κατέσχε δὲ δόξα ὥς εἰς Ἄιδου κατάβοι ἔρωτι τῆς γυναικὸς Εὐρυ-
δίκης, καὶ ὥς τὸν Πλούτωνα καὶ τὴν Κόρην ᾠδαῖς γοητεύσας, δῶρον λάβοι
τὴν γυναῖκα· ἀλλ' οὐ γὰρ ὄνασθαι τῆς χάριτος ἀναβιωσκομένης, λαθόμενον
τῶν περὶ αὐτῆς ἐντολῶν. sequitur fr. 954.

5

989 T (T 64 K.)

(I) VERG. Georg. 4, 460s, *plura invenies in fr. 979 I*
at chorus aequalis Dryadum clamore supremos
implevit montis ||

460

(II) SERVIUS in Georg. 4, 459 (III 354, 23 Thilo- Hagen) ergo et Eurydice
dryas.

ἄγε Wil. : ἀλλ' ἐπὶ S : ἀλλὰ πᾶσα P : καὶ πᾶσα RV : καὶ παρὰ VTr || 121 καὶ
κείνος P : κείνα Tr : κείνη S | Σικελά, καὶ Teucher : Σικελικά LVP : Σικελικά καὶ
R : Σικελικαῖσιν S || 122 οἶδε] ἦδε S²

987 2 γυναικὸς] θυγατρὸς RR*BT (man. 1) | ἀνάγειν Heyne : ἀγαγεῖν A ||
4 αὐτοῦ A || cf. Scarpì ad loc.

988 2 ὥς : 'quid prius pr. A non liquet' Henry

989 (I) 460 supremo PR || 461 implerunt MPRωγ : at cf. Mynors et Thomas ad
loc. || (II) 1 Uridice P : Euridicen V || 2 diyas A : driadis V

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

990 T (T 65 + 66 + 67 K.)

- (I) MYTHOGR. VATIC. 1, 75, 3 (p. 47 Zorzetti), *pergit fr. 979 V* Orpheus coactus desiderio coniugis temptavit dulcedine cantus citharae lenire Ditem et Proserpinam, si posset Eurydicen ad superos revocare. 4 descendit igitur ad inferos et in miserationem eos cantu suo compulit; acceptaque lege impetravit Eurydicen ita
5 demum, si non ante respexisset quam ad superos perveniret. 5 ut deinde est dura amantium perseverantia, Orpheus timens ne non inesset pollicitis Ditis fides, respexit et irritum fecit suum laborem. *sequitur fr. 1033 III* || (II) MYTHOGR. VATIC. III 8, 21 Remigio tamen de hoc figmento aliter videtur. ait enim, Eurydicen ideo Orphei dictam esse coniugem, quia facundiae comes debet esse discretio.
10 ipsa vero serpente laesa ad infernum descendit, cum terrenis inhiando commodis veneno iniquitatis ad sinistram partem inflectitur. sed Orphei carminibus ad superos revocatur, cum luculenta oratione lucri stimulus ad aequitatem reformatur. sed si respicit, retrahitur ad terrena, nec oranti Orpheo redditur, nam cum terrenus animus saecularia nimis concupiscit, vis eum aliqua oratio ad statum
15 rectitudinis erigit, quia a Proserpina, id est maxima vitiorum tenetur illecebra || (III) LIBER MONSTROR. 1, 6 (Haupt., Opusc. II 224) (*ad Orphea Lucani dub. trib. Morel, Badali [fr. 4]*) Orpheus citharista erat Aeneae et quintus citharista in Grecia. postmodum Eurydice, uxor ipsius, a serpente percussa mortua erat, et paene insanus factus est et in silvis lyram percutiebat et bestiae ad audiendum lyram
20 ipsius veniebant || (IV) LIBER MONSTROR. 3, 3 (Haupt., Opusc. II 246) (*ad Orphea Lucani dub. trib. Morel, respuunt Büchner, Blänsdorf [in editione Moreliana instaurata], sed cf. Badali [fr. 5]*) hydra anguis armatus fuisse describitur, quae Eurydicen coniugem Orphei in ripa fluminis capite truncavit et demersit in gurgitem et sicut Scylla monstribus ita et haec serpentibus praecincta fuisse fingitur.

990 3 (iterum 4) Eurydicen *edd.* : Euridicen **R** : Euridicem *Remig.* | descendit *Remig.* : descendens **R** *edd.* || **5** deinde ut *Mai* || **6** perseverantia] severitas *Remig.* | Ditis *Remig.* : dictis **R** || **8** ficmento **N** | tamen aliter **L** || **9** quod **N** | esse *om.* **L** || **13** respexerit **LN** | ad terrena retrahitur **LN** || **14** secul- **NM** || **15** a *om.* **M** | Proserpina] serpentina **L** : serpente **L** | a maxima **LN** | ill. ten. **LN** || **17** Aenius *Berger* | quantus *Berger* : inclitus *Postgate* || **18** Eurydice *edd.* : erudita *cod.* || **19** lyram *edd.* : lira *cod.* || **22ss** sic *Unger Lucani versus restituere temptavit*: praecipitem fugientem in ripa fluminis alta / praecinctum multo angue caput pede trita necavit / et verum tractam demersit gurgitem in imum

DE ORPHEO ET ORPHICIS TESTIMONIA

991 T

LUCIAN. Dial. mort. 28, 3 ἀναμνήσω σε, ὦ Πλούτων· Ὁρφεὶ γὰρ δι' αὐτὴν ταύτην τὴν αἰτίαν (sc. amorem) τὴν Εὐρυδικὴν παρέδωκε καὶ τὴν ὁμογενῆ μου Ἀλκηστίην παρεπέμψατε Ἡρακλεῖ χαριζόμενοι.

992 T

(I) SENECA Herc. fur. 575-589, *pergit fr. 958 I*
 mulcet (sc. Orpheus) non solitis vocibus inferos 575
 et surdis resonat clarius in locis.
 deflent Eumenides Threiciam nurum,
 deflent et lacrimis difficiles dei
 et qui fronte nimis crimina tetrica
 quaerunt ac veteres excutiunt reos 580
 flentes Eurydicen iuridici sedent.
 tandem mortis ait 'vincimur' arbiter,
 'evade ad superos, lege tamen data:
 tu post terga tui perge viri comes,
 tu non ante tuam respice coniugem 585
 quam cum clara deos obtulerit dies
 Spartanique aderit ianua Taenari.'
 odit verus amor nec patitur moras:
 munus dum properat cernere, perdidit ||

(II) SENECA Herc. Oet. 1085-1089
 sed dum respicit immemor 1085
 nec credens sibi redditam
 Orpheus Eurydicen sequi,
 cantus praemia perdidit:
 quae nata est iterum perit ||

(III) FRONTO, Ep. ad M. Caes. et inv. 2, 3, 3 (23 van den Hout) τὸν Ὁρφέα φασὶν οἰμῶξαι ὀπίσω ἐπιστραφέντα· εἰ δὲ κατ' εὐθὺ ἐβλεπέν τε καὶ ἐβάδι-

991 cf. Heath, Trans. Am. Phil. Ass. 124, 1994, 184ss; Segal, Orpheus. The myth of the poet, Baltimore 1989, 36ss; 73ss; Borgo, Boll. Stud. Lat. 25, 1995, 25ss | vid. et. Lucian. Necyomant. 8 (fr. 1002) || **2** μονογενῆ **Γ**

992 575s om. **CP** || **577 post 580 transp. A** | Eumenides Threiciam nurum *Schmidt, coll. Ovid. Met. 10, 45ss* : Eurydicen (-em **E**) Threiciae nurus **ω** | Threiciam] Tartareae *Withof* : Elysiae *Bentley* : teligeræ *Harder* || **578** deae *Hoffa* || **583** et vade **A** : i, vade *Bentley* || **1085** sed] et **A** || **1089** quae nata] quonam **E** || **(III) 2** ηπιστραφεντα **V** ||

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

ζεν, οὐκ ἂν ὤμωξεν. ἄλις εἰκόνων. καὶ γὰρ αὕτη τις ἀπίθανος ἢ τοῦ Ὀρφέως
εἰκῶν ἐξ αἰδου ἀνιμμένη ἢ

(IV) STAT. Silv. 5, 3, 58-60

ipse madens oculis, umbrarum animaeque sacerdos,
praecinerem gemitum, cui te nec Cerberus omni
ore nec Orpheae quirent avertere leges.

60 ἢ

(V) OVID. Trist. 4, 1, 17s

cum traheret silvas Orpheus et dura canendo
saxa, bis amissa coniuge maestus erat ἢ

(VI) SERVIUS in Aen. 6, 119 (II 26, 2 Thilo-Hagen) nam Orpheus revocare
est conatus uxorem ... Orpheus autem voluit quibusdam carminibus reducere
animam coniugis; quod quia implere non potuit, a poetis fingitur receptam iam
coniugem perdidisse dura lege Plutonis ἢ (VII) SERVIUS in Aen. 6, 459 (II 70, 15
5 Thilo-Hagen) si qua fides tellure sub ima est ubi promissa exitum non habent]
respexit autem ad Orpheum, qui receptam perdidit coniugem.

993 T

APP. VERG. Culex 268-293

quid misera Eurydice tanto maerore recessit,
poenaeque respectus et nunc in te manet, Orpheu?
audax ille quidem, mitem qui Cerberon umquam
credidit aut ulli Ditis placabile numen,
nec timuit Phlegethonta furem ardentibus undis
nec maesta obtenta Ditis ferrugine regna
defossasque domos ac Tartara nocte cruenta
obsita nec faciles Ditis sine iudice sedes,

270

275

3 ὤμωξεν VA | εἰκονον A | αὕτη Niebuhr : αὐτὴ Mai ἢ 4 εἰκῶν <ή> Mai | αδου V |
ἀνιμμένη Naber : ἀνημειμένη A : ἀνιμμένη V ἢ (IV) 58 araeque Markland ἢ
60 avertere] hau cedere Courtney ἢ (VI-VII) 3 canugis A (corr. a) | potuerit F : po-
terit G ἢ 4 coniugem H | Platonis FG ἢ 6 qui] quae

993 cf. Rostagni, Virgilio minore, Torino 1933, 113ss; Guthrie, Orpheus 31; Sté-
gen, Latomus 29, 1970, 744ss; Moya del Baño, Cuad. Filol. Clás. 4, 1972, 187ss;
Heath, Trans. Am. Phil. Ass. 124, 1994, 184ss; Borgo, Boll. Stud. Lat. 25, 1995, 30ss ἢ
268 qui SCLF | recesti Barth edd. plerique : trad. def. Ribbeck ἢ 269 poenane
Schenk | et – Orpheu vet. corr. : et nunc manet Orpheos in te Ω ἢ 270 Cerbero num-
quam ΓSW : Cerbera numquam CL ἢ 271 haut VWATIO : haud SCBE ἢ 272
furentem ed. Ascens. 1500 : furens (fer- ST) Ω ἢ 273 obtentu ΓCL : obtemptu V ἢ
274 nec (ne EAI) fossasque SCLF : ecfossasque Ellis ἢ 275 Ditis sine] Dictaeo

DE ORPHEO ET ORPHICIS TESTIMONIA

iudice, qui vitae post mortem vindicat acta.
sed fortuna valens audacem fecerat ante.

...

haec eadem (sc. Iyra) potuit, Ditis, te vincere, coniunx,
Eurydicenque ultro ducendam reddere: non fas,
non erat in vitam divae exorabile mortis.
illa quidem nimium manes experta severos
praeceptum signabat iter nec rettulit intus
lumina nec divae corruptit munera lingua;
sed tu crudelis, crudelis tu magis, Orpheu;
oscula cara petens rupisti iussa deorum.

290

994 T (T 72 K.)

OVID. Met. 10, 11-17; 40-52
quam satis ad superas postquam Rhodopeius auras
deflevit vates, ne non temptaret et umbras,
ad Styga Taenaria est ausus descendere porta
perque leves populos simulacraque functa sepulcro
Persephonen adiit inamoenaque regna tenentem
umbrarum dominum pulsisque ad carmina nervis
sic ait: ...

15

...

talia dicentem nervosque ad verba moventem
exsangues flebant animae; nec Tantalus undam

40

Scaliger coll. Verg. Aen. 6, 431, Stat. Theb. 8, 102s || 276 iudicat V || 277 favens
Heinse || 287 ultro] viro *Heinse* || 288 invita diva *Sillig* || 293 iura C

994 de Orpheo ap. Ovid. Met. cf. Anderson in: Warden (ed.), Orpheus: The
metamorphosis of a Myth, Toronto 1982, 36ss || 14 sepulcris N³cp : sepulcra x | si-
mulacraque – sepulcro in ras. M² : 15 in marg. M²v || 14-15 functa — inamoenaque

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

captavit refugam, stupuitque Ixionis orbis,
nec carpsere iecur volucres, urnisque vacarunt
Belides, inque tuo sedisti, Sisyphæ, saxo.
tunc primum lacrimis victarum carmine fama est 45
Eumenidum maduisse genas, nec regia coniunx
sustinet oranti nec, qui regit ima, negare
Eurydicenque vocant. umbras erat illa recentes
inter et incessit passu de vulnere tardo.
hanc simul et legem Rhodopeius accipit Orpheus. 50
ne flectat retro sua lumina, donec Avernas
exierit valles; aut irrita dona futura.

995 T (T 70 + 73 K.)

LUCAN. Orpheus fr. 2 Badali (= 2 Morel)
gaudent a luce relictam
Eurydicen iterum sperantes Orpheia manes.

996 T (T 74 K.)

OVID. Met. 10, 72-77
orantem frustra iterum transire volentem
portitor arcuerat; septem tamen ille diebus
squalidus in ripa Cereris sine munere sedit:
cura dolorque animi lacrimaeque alimenta fuere. 75
esse deos Erebi crudeles questus in altam
se recipit Rhodopen pulsumque aquilonibus Haemum. *sequitur fr. 1003 II.*

inter lin. N² : inter lin. et ad summam pag. x² || 42 refluam p || 43 carpsere N | volucres carpsere iecur e || 50 Orpheus] heros EUWv

995 test. Servius in Georg. 4, 492 (III 356 Thilo-Hagen) *Lucanus in Orpheo dicit factum strepitum redeunte Eurydice ob hoc quia* [1-2] || **1** *reductam Burmann teste editore*

996 73 arcuerat **P** (*Const. Fanensis*) : arguerat **A** | ille] inde **c**

997 T (T 75 K.)

VERG. Georg. 4, 507-510, *de Orpheo ex inferis reverso*
 septem illum totos perhibent ex ordine mensis
 rupe sub aëria deserti ad Strymonis undam
 flesse sibi, et gelidis haec evolvisse sub astris
 mulcentem tigris et agentem carmine quercus. 510

998 T (294 K.)

(I) PLUT. Ser. num. vind. 28 p. 566b, *plura invenies in fr. 412* ἔλεγεν οὖν ὁ τοῦ Θεσπεσίου ψυχοπομπὸς ἄχρι τούτου τὸν Ὀρφέα προελθεῖν, ὅτε τὴν ψυχὴν τῆς γυναικὸς μετήκει || (II) PLUT. Amat. 17, p. 761e εἰ δὴ πού τι καὶ μύθων πρὸς πίστιν ὄφελός ἐστι, δηλοῖ τὰ περὶ ... Εὐρυδίκην τὴν Ὀρφέως, ὅτι μόνῳ θεῶν ὁ Ἄιδης Ἑρωτι ποιεῖ τὸ προσταττόμενον. 5

999 T (T 120 K.)

PAUS. 9, 30, 6, *pergit fr. 1046 III* ἄλλοις δὲ {προ} εἰρημένον ἐστὶν ὡς προαποθανούσης οἱ τῆς γυναικὸς ἐπὶ τὸ Ἄορνον δι' αὐτὴν τὸ ἐν τῇ Θεσπρωτίδι ἀφίκετο· εἶναι γὰρ πάλαι νεκυομαντεῖον αὐτόθι· νομίζοντα δέ οἱ ἐπεσθαι τῆς Εὐρυδίκης τὴν ψυχὴν καὶ ἀμαρτόντα ὡς ἐπεστράφη, αὐτόχειρα αὐτὸν ὑπὸ λύπης αὐτοῦ γενέσθαι. *sequitur fr. 1065 II.* 5

Orpheus, mortua uxore, canit se consolandi causa (fr. 1000)

Orpheus felicem cum uxore ab inferis reversum nullus auctor repraesentat

1000 T

STAT. Silv. 5, 5, 53-55

visio si vulnere carae
 coniugis invenit caneret quod Thracius Orpheus
 dulce sibi. 55

997 509 flevisse et **Μῦβερ** | antris **Μῦβε**

998 cf. Heath, Trans. Am. Phil. Ass. 124, 1994, 192; Pinnoy, Anc. Soc. 21, 1990, 204; Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la Religione, Napoli 1996, 65, vid. et. adn. ad fr. 412 || **2** προελθεῖν Wytttenbach : προσελθεῖν cod. || **3** δέ Reiske

999 1 pro del. Siebelis || **3** νεκυμάντιον **b**

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

de Orpheo apud inferos sine ulla uxoris mentione (fr. 1001-1002)

1001 T (T 69 K.)

(I) PAUS. 10, 30, 6 ἀποβλέψαντι δὲ αὐθις ἐς τὰ κάτω τῆς γραφῆς, ἔστιν ἐφεξῆς μετὰ τὸν Πάτροκλον οἷα ἐπὶ λόφου τινὸς Ὀρφεὺς καθεζόμενος, ἐφάπτεται δὲ καὶ τῇ ἀριστερᾷ κιθάρας, τῇ δὲ ἑτέρῃ χειρὶ ἰτέας ψαύει· {κλώνες εἰσιν ὧν ψαύει, προσανακέκλιται δὲ τῷ δένδρῳ.} τὸ ἄλσος ἔοικεν
5 εἶναι τῆς Περσεφόνης, ἔνθα αἰγυροὶ καὶ ἰτέαι δόξῃ τῇ Ὀμήρου πεφύκασιν· Ἑλληνικὸν δὲ τὸ σχῆμά ἐστι τῷ Ὀρφεί, καὶ οὔτε ἡ ἐσθὴς οὔτε ἐπίθημά ἐστιν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ Θράκιον. *sequitur* fr. 1126 II (II) PAUS. 10, 30, 8, *pergit* fr. 1126 κατὰ τοῦτο τῆς γραφῆς Σχεδῖος ὁ Φωκεὺς ἡγήσάμενος ἐς Τροίαν καὶ μετὰ τοῦτον Πελλίας ἐστὶν ἐν θρόνῳ καθεζόμενος, τὰ γένεια ὁμοίως καὶ
10 τὴν κεφαλὴν πολὺς, ἐνορᾷ δὲ ἐς τὸν Ὀρφέα.

1002 T

LUCIAN. *Necyomant.* 8 αὐτὸς μὲν οὖν μαγικὴν τινα ἐνέδῳ στολὴν τὰ πολλὰ ἐοικυῖαν τῇ Μηδικῇ, ἐμὲ δὲ τούτοις φέρων ἐνεσκεύασε, τῷ πῖλῳ καὶ τῇ λεοντῇ καὶ προσέτι τῇ λύρῃ, καὶ παρεκελεύσατο, ἥν τις ἔρηταί με τοῦνομα, Μένιππον μὴ λέγειν, Ἡρακλέα δὲ ἢ Ὀδυσσεά ἢ Ὀρφέα ... ἐπεὶ γὰρ
5 οὔτοι πρὸ ἡμῶν ζῶντες εἰς Ἄιδου κατεληλύθεσαν κτλ.

mulierum contemptor (fr. 1003)

cf. Plat. *Remp.* 620a (fr. 1077 I) μίσει τοῦ γυναικείου γένους

1001 de necyia a Polygnoto picta in Cnidiorum λέσχη Delphica cf. Robert, *Die Nekyia des Polygnot*, Halle 1892; Stanburg-O'Donnell, *Am. Journ. Arch.* 94, 1990, 213ss | cf. et. Linforth 30s; Guthrie, *Orpheus* 30 II **3** καὶ del. Herw. | ψαύει om. **P** | χειρὶ ἰτέας κλώνος ψαύει Schubart-Walz II **4** κλώνες – δένδρῳ del. Rocha-Pereira | τὸ δὲ **R** in mg. **Pa Vb** II **5** Περσεφώνης **F**

DE ORPHEO ET ORPHICIS TESTIMONIA

1003 T (T 65 + 76 K.)

(I) VERG. Georg. 4, 516-520

nulla Venus, non ulli animum flexere hymenaei:
solus (sc. Orpheus) Hyperboreas glacies Tanaimque nivalem
arvaque Riphaeis numquam viduata pruinis
lustrabat, raptam Eurydicen atque inrita Ditis
dona querens. *sequitur fr. 1035 III* || 520

(II) OVID. Met. 10, 78-82, *pergit fr. 996*

tertius aequoreis inclusum Piscibus annum
finierat Titan, omnemque refugerat Orpheus
femineam Venerem, seu quod male cesserat illi, 80
sive fidem dederat; multas tamen ardor habebat
iungere se vati: multae doliere repulsae. *sequitur fr. 1004 II* ||

(III) MYTHOGR. VATIC. 1, 75, 6 (p. 48 Zorzetti), *pergit fr. 990 I* reversus deinde
ad superos, qui parum prosperas expertus erat nuptias, perosus omne genus fe-
mineum solitudinibus se dedit.

amor puerorum (fr. 1004)

cf. Guthrie 32; Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek mythology, London-Sydney 1987, 92: 'homosexuality can belong ... to its initiation rituals: Orpheus introducing homosexuality to Thrace might preserve older traditions than we had thought', vid. et. Dover, Greek Homosexuality, Cambridge, Mass. 1978, 201 adn. 9; Bremmer, Arethusa 13, 1980, 279ss; Patzer, Die griechische Knabenliebe, Wiesbaden 1982, 67ss; Sergent, L'homosexualité initiatique dans l'Europe ancienne, Paris 1986, 198-200 et adn. 28 p. 265; Makowski, Class. Journ. 92, 1996, 25ss

1004 T (T 77 + 116 K.)

(I) PHANOCL. fr. 1, 1-10; 23-28 (Powell, Coll. Alex. 106)

ἢ ὡς Οἰάγροιο πάϊς, Ὀρηΐκιος Ὀρφεύς,

1003 (II) 81 habebat] agebat *Heinsius*

1004 (I) cf. Marc., Am. Journ. Phil. 100, 1979, 360ss (= Studies in Greek Poetry, Atlanta 1991, 165ss); Stern, Quad. Urb. n. s. 3, 1979, 135ss; Alexander, A Stylistic commentary on Phanocles and Related Texts, Amsterdam 1988, 16ss; Hopkinson, A Hellenistic Anthology, Cambridge 1988, 45s; 177ss; Santini, Giorn. Ital. Filol. 44, 1992, 173ss | 'it seems not impossible that Phanocles invented the story himself' Hopkinson 178, qui et. de causis Calain eligendi disseruit || 1 Ὀρηΐκιου cod. : corr. A²

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

ἐκ θυμοῦ Κάλαιν στέρξε Βορηιάδην,
 πολλάκι δὲ σκιεροῖσιν ἐν ἄλσεσιν ἔζ'ετ' αἰείδων
 ὄν πόθον, οὐδ' ἦν οἱ θυμὸς ἐν ἡσυχίῃ,
 ἀλλ' αἰεὶ μιν ἄγρυπνοι ὑπὸ ψυχῇ μελεδῶναι 5
 ἔτρυχον θαλερὸν δερκομένου Κάλαιν.
 τὸν μὲν Βιστονίδες κακομήχανοι ἀμφιχυθείσαι
 ἔκτανον, εὐήκη φάσγανα θηξάμεναι,
 οὐνεκα πρῶτος ἔδειξεν ἐνὶ Θρήικεσσιν ἔρωτας
 ἄρρενας, οὐδὲ πόθους ἦινεσε θηλυτέρων. 10
 ... [quae sequuntur vid. in fr. 1038 et 1054 I]
 Θρήικες δ' ὡς ἐδάησαν ἀρήιοι ἔργα γυναικῶν
 ἄγρια καὶ πάντας δεινὸν ἐσῆλθεν ἄχος,
 ἃς ἀλόχους ἔστιζον, ἵν' ἐν χροῖ σήματ' ἔχουσαι 25
 κυάνεα στυγεροῦ μὴ λελάθοιντο φόνου·
 ποινὰς δ' Ὀρφῇ κταμένωι στίζουσι γυναῖκας
 εἰσέτι νῦν κείνης εἵνεκεν ἀμπλακίης ἢ

accentu non mutato ἢ 3 δὴ Bergk ἢ 4 οὐδέ οἱ ἦν Hermann ἢ 7 Βιστονίδες 'a recherché
 equivalent of "Thracian"' Hopkinson 180, cf. fr. 928s ἢ 9 πρῶτος ἔδειξεν Brunn :
 πρῶτον δειξεν M : πρῶτος δειξεν A² ἢ 25 ἃς] i. e. ἃς ἢ ἃς δ' vel τ' ἢ ἔστιξαν
 Marc. : potius 'inceptive imperfect' Hopkinson ἢ 27 στίζουσι MA : τίνουσι MA ἢ
 γυναῖκες Ruhnken : at subiectum Θράικες, cf. v. 25 ἃς ἀλόχους ἔστιζον et infra
 Plut. Ser. num. vind. 12 p. 557d στίζουσιν ... τὰς αὐτῶν γυναῖκας ἢ 28 ἵν' ἦκεν
 (ἦκεν A) MA ἢ de re cf. Herodt. 5, 6, 2 τὸ μὲν ἐστίχθαι (sc. apud Thrakas) εὐγενὲς
 κέκριται, τὸ δὲ ἄστικτον ἀγεννὲς, Athen. 12, 524d αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν (sc.
 τῶν Σκυθῶν) τὰς Θραϊκῶν ... γυναῖκας ἐποίκιλλον τὰ σώματα, περόναις γραφὴν
 ἐνεῖσαι, Dion. Chrys. Or. 14, 19 ἐώρακας οὖν ἐκεῖ (sc. ἐν Θράικῃ) τὰς γυναῖκας
 τὰς ἐλευθέραις στιγματῶν μεστὰς, καὶ τοσοῦτωι πλείονα ἐχούσας στίγματα
 καὶ ποικιλώτερα, ὅσωι ἂν βελτίους καὶ ἐκ βελτιόνων δοκῶσιν, Anth. Pal. 7, 10,
 1 ss (fr. 1054 II) Καλλιόπης Ὀρφῆα καὶ Οἰάγορον θανόντα / ἔκλαυσαν ξανθαὶ
 μυρία Βιστονίδες, / στικτοὺς δ' ἡμάξαντο βραχίονας, Plut. Ser. num. vind. 12 p.
 557d οὐδὲ γὰρ Θράικας ἐπαινοῦμεν ὅτι στίζουσιν ἄχρι νῦν, τιμωροῦντες Ὀρφεῖ,
 τὰς αὐτῶν γυναῖκας (et Vernière ad loc. 209s; Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e
 la Religione, Napoli 1996, 65), vid. et. Oberhammer, Thrake 3, RE VI A 1 (1936)
 402; Kazarov, Thrake 10. Thrakische Religion, ibid. 551; Barns-Lloyd-Jones, Stud.
 It. Fil. Class. 35, 1963, 203; Danov, Altthrakien, Berlin-New York 1976, 43; Marc.
 366 (170) ἢ icon. Zimmermann, Jahrb. Deutsch. Arch. Inst. 95, 1980, 163 ss; Danov

DE ORPHEO ET ORPHICIS TESTIMONIA

(II) OVID. Met. 10, 83-85, *pergit fr. 1003 II*

ille etiam Thracum populis fuit auctor amorem
in teneros transferre mares citraque iuventam
aetatis breve ver et primos carpere flores. 85 II

(III) PAUS. 9, 30, 5, *plura invenies in fr. 1040* τὰς δὲ γυναῖκας φασὶ τῶν
Θραϊκῶν ἐπιβουλεύειν μὲν αὐτῷ θάνατον, ὅτι σφῶν τοὺς ἄνδρας ἀκολουθεῖν
ἔπεισεν αὐτῷ πλανωμένῳ II (IV) SERVIUS in Georg. 4, 519 (III 357, 24 Thilo-
Hagen) Cicones autem Thraces mulieres sunt, quae ab Orpheo spretae carpsere
eum per Liberi sacra simulata. et aliter: Cicones, gens Thraciae, a Cicone, Apol- 5
linis filio, dicti. Orpheus autem quoniam post mortem Eurydices omnes feminas
fastidiit, translato in pueros amore, discerptus est II (V) HYGIN. Astr. 2, 7 nonnulli
aiunt, quod Orpheus primus puerilem amorem induxerit, mulieribus visum con-
tumeliam fecisse; hac re ab his interfectum.

ab Apolline amatus (fr. 1005)

1005 T (T 77 K.)

APIO ap. Ps.-Clem. Rom. Hom. 5, 15, 2 (98, 20 Rehm-Irmscher-Paschke)
Ἀπόλλων (sc. ἐραῖ) Κινύρου, Ζακύνθου, ... Ὀρφέως κτλ.

Argonauta (frr. 1005a-1011)

Orpheus Argonauta figuratur in metopa thesauri Sicyoniorum Delphici c. a.
570 a. C. n. exsculpta, cf. fr. 865; Orpheus in Argonautarum numero laudatus et.
ab Apollodor. Bibl. 1, 9, 6, Valer. Flacc. passim, Schol. Arat. 348 (251, 15 Mar-
tin); Themist. Or. 13, 178a, al. II de Orpheo argonauta cf. Gruppe in: Roscher,
Myth. Lex. III, 1897-1902, 1154-1157; Meuli, Odyssee und Argonautika, Basel
1921, 91ss; Ziegler, Orpheus, RE XVIII 1 (1939) 1254ss; Linforth 3ss; Guthrie
27s; 63s adn. 3; Iacobacci in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993,

43; Lissarrague, Musica e storia 2, 1994, 82 II (II) Ovidius Phanoclem sequitur; cf.
Preller, Rhein. Mus. 4, 1845, 402 (= Ausgew. Aufs. 373); Heinze, Ber. Sächs. Ges.
Wiss. 71, 1919, 90; Marc. 360ss (168); cf. et. Segal, Orpheus. The myth of the poet,
Baltimore 1989, 54ss; Makowski, Class. Journ. 92, 1996, 25ss II **83-85** in ras. U² II
83 populo N | amor(is in ras.) M II (III-V) **4** carpserunt B : discerpere vulgo II **5** eum
om. ABH II **6** dicti Thilo : dicte V : dicta Ursinus | mortem] obitum Ursinus | Euridi-
cis V II **7** pueros Ursinus : pueris V

1005 cf. Wil., Comment. grammat., 1879, II, 14 qui hoc e Pindarico quodam de
Orpheo loco (fr. 899 I) ortum esse opinatur

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

77ss; Busch, *Hermes* 121, 1993, 301ss; Burkert in: Bierl-von Möllendorff (edd.), *Orchestra*, Stuttgart-Leipzig 1994, 44ss || Orpheus Sirenas vincit sec. Apollodor. Bibl. 1, 9, 25 παραπλεόντων δὲ Σειρήνας αὐτῶν (sc. τῶν Ἀργοναυτῶν), Ὀρφεὺς τὴν ἐναντίαν μούσαν μελωιδῶν τοὺς Ἀργοναύτας κατέσχε, cf. et. Hygin. Fab. 14, 27, Senecam Med. 355ss | de Orpheo et Sirenibus cf. Weicker, *Seirenen*, in: Roscher, *Myth. Lex.* IV, 601-639, 604; Graf in: Bremmer (ed.), *Interpretations of Greek Mythology*, London-Sydney 1987, 97; Restani, *Musica e storia* 2, 1994, 195; Breglia Pulci Doria in: Cassio-Pocchetti (edd.), *Forme di religiosità e tradizioni sapienziali*, 1994, 55ss || icon. cf. *Iecythium Atticum nigris fig. decoratum Heidelbergae servatum* (580-570 a. C. n.) in quo vir fidibus canens una cum duabus sirenibus repraesentatur, cf. Gropengiesser, *Arch. Anz.* 1977, 582ss; Gareizou, *Orpheus*, LIMC VII 1 (1994) p. 98 n. 187, quamquam dubium est utrum Orpheus sit necne | vid. et. signa viri sedentis et fidibus canentis et duarum sirenium fictilia Tarentina ut vid., c. 310 a. C. n., hodie in Museo J. Paul Getty servata (76.AD.11), de quibus cf. Vermeule, *Greek and Roman Sculpture in America*, Berkeley-Los Angeles-London 1981, 150; West, *Orphic Poems* 25 et pl. 4; Bottini-Guzzo, *Ostraka* 2, 1993, 43ss; Olmos, *Actas del IX Congr. Esp. de Est. Clás.*, Madrid 1998, 15s, vid. et. Gareizou p. 98 n. 188; Hofstetter, *Sirenen im archaischen und klassischen Griechenland*, Würzburg 1990, 260s; eund., *Seirenes*, LIMC VIII 1 (1997) p. 1101 n. 97 | cf. et. Philostr. *Imag.* 2, 15; Philostr. *Iun.* 11, *Themist. Or.* 13, 178 c (I 255, 23 Schenkl-Downey) ἐκ Θράκιος ἐπὶ τὴν Ἀργῶ παρεκάλουν οἱ τῶν θεῶν παῖδες τὸν Καλλιόπης Ὀρφέα. καὶ μάλιστα ὀπηγίκα ἡμῖν ὁ πλοῦς ἀκλυστός ἐστι καὶ ἀκύμαντος

Argonautica ut iter "schamanicum" interpretatur Robbins in: Warden (ed.), *Orpheus 7s : iure contradixit* Graf in: Bremmer (ed.), *Interpretations of Greek mythology*, London-Sydney 1987, 97, qui *Argonautica* iter ad iuvenes initian-dos (sic ut apri Calydonii venationem) putat, cf. Bremmer, *Zeitschr. Pap. Epigr.* 50, 1983, 176-186; cum fabella fratrum Grimm 'Die kunstreichen Brüder' et cum 'Helfermärchen' (quae Propp, *Istoričeski korni volšebnoj skazki*, Leningrad 1946, et. iter ad iuvenes initiandos putat) comparat Meuli l. laud. || Orpheus ut κελευστής laudatur ab Eur. *Hypsipyl.* (Orph. fr. 1007), Lucian. *Fugit.* 29 Ὀρφεὺς ἐστίν, σύμπλους ἐπὶ τῆς Ἀργοῦς ἐμός, ἥδιστος κελευστῶν ἀπάντων, Schol. *Apoll. Rhod.* 1, 536-41a (fr. 1008 II) || de Orphei officiis inter Argonautas sec. *Apoll. Rhod.* vid. Graf in: Bremmer (ed.), l. laud. 96 || Orpheus fungitur officiis magicis et religiosis apud recentiores scriptores, cf. *Diod.* 4, 43, 1 (= *Dionys. Scyt. FGrHist* 32 F 14 = fr. 18 Rusten = Orph. fr. 522), *Apoll. Rhod.* 4, 1547ss (de quo vid. Schwartz, *Aspects of Orpheus in Classical Literature and Mythology*, Ann Arbor, UMI 1992 [1984]); praecipue apud *Argonauticarum* Orphicarum auctorem, cf. 1230ss al., de quo vid. Sánchez Ortiz de Landaluze, *Fortunatae* 5, 169ss; eund., *Estudios sobre las Argonáuticas órficas*, Amsterdam 1996, 261ss || Orpheus autem pacem conciliat inter Argonautas, cf. Schol. *Apoll. Rhod.* 1, 494-495 (43, 18 Wendel) καὶ Ὀρφεὺς δέ. εἰ μὴ ἄρα ἐκ τῆς ἀνὰ τὸ ἀνα-

DE ORPHEO ET ORPHICIS TESTIMONIA

στὰς λέγει· ἀναστὰς δὲ καὶ ὁ Ὀρφεύς. τοῦτο δὲ ποιεῖ, ἵνα τὰς στάσεις καὶ τὰς φιλονεικίας τῇ ἐαυτοῦ μουσικῇ καταπαύσῃ || de Orpheo argonauta i. e. tempori paulo ante bellum Troianum aequali cf. Theodoret. Graec. affect. cur. 3, 29 al., Lactant. Divin. inst. 1, 5, 4 (60 Monat) etc. (fr. 876) | cf. et. Clem. Alex. Strom. 1, 21, 131, 1 (fr. 876 V, Mus. fr. 4 IV) Ὀρφεύς δὲ, ὁ συμπλεύσας Ἡρακλεῖ, κτλ

1005a T

(I) P. Oxy. 53, 3698, prim. ed. Haslam, cf. Debiasi, Zeitschr. Pap. Epigr. 143, 2003, 1ss, qui fr. Eumelo trib.

Οἴάγρου φ[ί]λος υἱὸς 10

πλήκτρῳ ἐπε]ιρήτιζε ||

(II) EUM. fr. 8 (= fr. 22 West) ap. Favorin. (Dio Chrys.) Corinth. 14 (305, 17 Barigazzi), plura invenies in fr. 1012 I δεῖ ... λεχθῆναι ... νικηφόρους (sc. Ἰσθμῷ). Ὀρφεὺς κιθάραι, κτλ.

1006 T (T 58 K.)

PIND. Py. 4, 176s, de Argonautis

ἐξ Ἀπόλλωνος δὲ φορμικτὰς αἰοιδᾶν πατήρ
ἔμολεν, εὐαίνητος Ὀρφεύς.

1007 T (T 78 K., 4 [A 18] C.)

(I) EUR. Hypsipyl. ca. 257-263 (p. 182 Jouan-Van Looy = 63 Cockle)

μέσῳ δὲ παρ' ἱστῶι

Ἀσιάδ' ἔλεγον ἰήιον

Θρήισσ' ἐβόα κίθαρις Ὀρφέως

μακροπόλων πιτύλων

ca. 260

1005a cf. et. 'I can make no convincing link with any known fragments or testimonia, and see nothing specially in favour of the Naupactica' Haslam ad loc. | plane de Argonautis loquitur (cf. v. 14 Μόψος, v. 17 Αἰ]σουίδην, v. 18 Αἰήτεω, v. 25 νῆα ἐύ[σ]ελμον, v. 30 νη]ὸς ἐπαῖ γ]λαφυρῆς) || (I) **10-11** omnia suppl. Haslam, cf. Apoll. Rhod. 4, 1159s ἐμμελέως Ὀρφῆος ὑπαῖ λίγα φορμίζοντος / νυμφιδίαις ὑμέναιον ἐπὶ προμολῆσιν αἶδον (ut admonuit Debiasi 4s) || (II) vid. comm. ad fr. 1012 I

1006 176 φορμικτὰς **Bλθ** || cf. comm. ad fr. 899

1007 (I) 258 Ἀσιάδ' Beazley : ασιᾶς (i. e. Ἀσιᾶς) || ἔλεγον Wil. : ελεγεν || **259** Ὀρφέως del. Adelheid Mette, Jouan-Van Looy || **260** μακροπόδων Wil. : μακρο-

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

ἐρέταισι κελεύσματα μελπομένα,
τότε μὲν ταχύπλουν,
τότε δ' εἰλατίνας ἀνάπαυμα πλάτα[ς] ||
(II) STAT. Theb. 5, 343-345

Oeagrius illic
acclinis malo mediis intersonat Orpheus
remigiis tantosque iubet nescire labores. 345

1008 T

(I) APOLL. RHOD. 1, 536-541

οἱ δ', ὥς τ' ἦίθεοι Φοίβωι χορὸν ἢ ἐνὶ Πυθοῖ
ἢ που ἐν Ὀρτυγίῃ ἢ ἐφ' ὕδασι νῆϊσσι
στησάμενοι, φόρμιγγος ὑπαὶ περὶ βωμὸν ὁμαρτῇ
ἐμμελέως κραιπνοῖσι πέδον ῥήσσωσι πόδεσσιν·
ὥς οἱ ὑπ' Ὀρφῆος κιθάρῃ πέπληγον ἐρετμοῖς 540
πόντου λάβρον ὕδωρ, ἐπὶ δὲ ῥόθια κλύζοντο ||

(II) SCHOL. Apoll. Rhod. 1, 536-541a (46, 16 Wendel) οὔτοι τῇ τοῦ Ὀρφέως
κιθάρα κηλούμενοι σφοδρότερον πρὸς τὴν κωπηλασίαν ἦεσαν.

1009 T (T 79 K., 4 [A 19 C.])

EUR. Hypsipyl. 1614-1623 (p. 214 Jouan-Van Looy = 123 C.)

(Εὔν.) Ἀργώ με καὶ τόνδ' ἦγαγ' εἰς Κόλχων πόλιν.
(Υψ.) ἀπομαστίδιόν γ' ἐμῶν στέρνων. 1615

ρόθων vel μακροπόνων Wecklein || 261 ἐρέταισι Barrett : ἐρέτησι II | μελπομένα
Grenfell-Hunt : μελπομέναν II || cf. Linforth 5s; de ἔλεγον ἰήιον 'song ... mournful'
et de κελεύσματα vid. Bond et Jouan-Van Looy, comm. ad loc.; vid. et. Burkert in:
Orchestra, Leipzig 1994, 45 et adn. 11 || (II) 345 mediisque QSTr

1008 cf. carmen Orphei ap. Apoll. Rhod. 1, 494ss (fr. 67) et comm. ad loc.; cf.
et. Orphea fidibus canentem vel sacra celebrantem 1, 512ss; 569; 915ss; 1134ss
(fr. 526); 2, 160ss; 648ss, 703s (fr. 928 I); 4, 905ss; 1159ss; 1193ss, 1409ss; 1547ss;
vid. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1261ss || 539 εὐμενέως S

1009 1614 Ἰωλκὸν πόλιν Mahaffy, receperunt Grenfell-Hunt : sed lect. pap. tuetur
Hunt dub. in ed. sua (1912); de re cf. Rob., Hermes 44, 1909, 376; Linforth 6s; Bond
128ss; Giangrande, Mus. Lond. 2, 1977, 165ss; Cockle ad loc. 176; Burkert in: Bierl-
von Möllendorff (edd.), Orchestra, Stuttgart-Leipzig 1994, 45 || 1615 ἐπιμαστίδιόν

DE ORPHEO ET ORPHICIS TESTIMONIA

- (Εὐν.) ἐπεὶ δ' Ἰάσων ἔθαν' ἐμός, μήτερ, πατήρ ...
 (Υψ.) οἶμοι κακὰ λέγεις, δάκρυά τ' ὄμμασιν,
 τέκνον, ἐμοῖς δίδως.
 (Εὐν.) Ὀρφεύς με καὶ τόνδ' ἤγαγ' εἰς Θρήκης τόπον.
 (Υψ.) τίνα πατέρι ποτὲ χάριν ἀθλίωι 1620
 τιθέμενος; ἔνεπέ μοι, τέκνον.
 (Εὐν.) μοῦσάν με κιθάρας Ἀσιάδος διδάσκεται,
 τοῦτ[ο]ν δ' ἔς Ἀρεως ὄπλ' ἐκόσμησεν μάχης.

1010 T (T 5 + 38 + 80 K.)

(I) APOLL. RHOD. 1, 32-34, pergit fr. 951 I

Ὀρφέα μὲν δὴ τοῖον ἔων ἐπαρωγὸν ἀέθλων
 Αἰσονίδης Χείρωνος ἐφημοσύνησι πιθήσας
 δέξατο, Πιερίηι Βιστωνίδι κοιρανέοντα ||

(II) SCHOL. Apoll. Rhod. 1, 23-25a (8, 22 Wendel) Ἡρόδωρος (FGrHist 31 F 42 = fr. 42 Fowler) δύο εἶναι Ὀρφεῖς φησιν, ὧν τὸν ἕτερον συμπλεῦσαι τοῖς Ἀργοναύταις. Φερεκύδης ἐν τῇ σ' (FGrHist 3 F 26 = fr. 26 Fowler) Φιλάμωνα φησι καὶ οὐκ Ὀρφέα συμπεπλευκέναι. sequitur fr. 896 I ... ζητεῖται δέ, διὰ τί Ὀρφεὺς ἀσθενὴς ὧν συνέπλει τοῖς ἥρωσιν· ὅτι μάντις ὧν ὁ Χείρων 5 ἔχρησε δύνασθαι καὶ τὰς Σειρήνας παρελθεῖν αὐτοὺς Ὀρφέως συμπλέοντος <ταῦτά δέ φησιν Ἡρόδωρος> || (III) SCHOL. Apoll. Rhod. 1, 31-34a (9, 20 Wendel), pergit fr. 934 IV φησὶ δὲ Ἡρόδωρος (FGrHist 31 F 43a = fr. 43a Fowler) ὅτι παρήνησεν ὁ Χείρων τῷ Ἰάσονι, ὅπως τὸν Ὀρφέα σὺν τοῖς Ἀργοναύταις παραλάβῃ || (IV) SCHOL. Apoll. Rhod. prol. (4, 17 Wendel) ὅσοι 10 ἔρχονται Ἀργοναῦται εἰς τὴν ναῦν μετὰ Ἰάσονος· Ὀρφεὺς Οἰάγρου παῖς Θράξ κτλ.

Italie, coll. Aesch. Sept. 349 || 1617 κακὰ Murray : κακων Π || 1619 Θρήκης Björk : Θράκης Π || 1620 ποτὲ <τίνα> χάριν Murray | post ἀθλίωι habet Π [[τιθεμενος]] : cruces apposuit Diggle || 1622 με κιθάρας Grenfell-Hunt : με[[κα]]ιθάρας et supra κα, corr. κιθα ('the first hand perhaps wrote μακαριστας' Grenfell-Hunt) Π | de Euneo et posteris cf. Hesych. Εὐνείδαι· γένος ἀπὸ Εὐνέω κεκλημένον, τοῦ Ἰάσονος υἱοῦ, οἷον γένος ὀρχηστῶν καὶ κιθαριστῶν κτλ, IG II² 5056 Ἱερέως Μελπομενοῦ Διονύσου ἐξ Εὐνειδῶν; cf. et. Dittenberger, Syll.³ 711 D adn. 15; Toepffer, Rhein. Mus. 45, 1890, 374s

1010 cf. Linforth 7ss; 157ss; Vian, comm. ad Apoll. Rhod. I p. 240 adn. 25; Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 96 || 33 πεποιθώς J || 34 Βιστωνί τε [-νίτας Σ'] Σ¹ve Σ²ve | de Bistonia cf. fr. 928s || (II) 6 καὶ] κατὰ prop. Regembogen || 7 ταῦτά (Fowler dub. in app. crit. : ταῦτα cod.) δέ φησιν Ἡρόδωρος add. P || 10 post παραλάβῃ e schol. 23-25 μάντις ὧν καὶ προγνοὺς δύνασθαι αὐτοὺς τὰς Σειρήνας παρελθεῖν Ὀρφέως συμπλέοντος add. A

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

1011 T (T 97 K., 4 [B 25] C.)

(I) Diod. 4, 41, 2 (= DIONYS. SCYT. FGrHist 32 F 14 = fr. 14 Rusten) inter Argonautas πρὸς δὲ τούτοις Ὀρφέα II (II) Diod. 4, 48, 6 (= DIONYS. SCYT. FGrHist 32 F 14 = fr. 30 Rusten = Orph. fr. 523) τοῦ δ' Ὀρφέως, καθάπερ καὶ πρότερον, εὐχὰς ποιησαμένου τοῖς Σαμόθραισι, λῆξαι μὲν τοὺς ἀνέμους, φανῆναι δὲ
5 πλησίον τῆς νεὸς τὸν προσαγορευόμενον θαλάττιον Γλαῦκον ... 7 καθόλου δ' ἐξ ὀνόματος προσφωνήσαντα πάντας τοὺς Ἀργοναύτας εἰπεῖν ὥς διὰ τὰς Ὀρφέως εὐχὰς θεῶν προνοίαι φανεῖς αὐτοῖς σημαίνει τὰ μέλλοντα γενήσεσθαι II (III) Diod. 4, 25, 4, pergit fr. 48 IV συνεστρατεύσατο δὲ καὶ τοῖς Ἀργοναύταις. sequitur fr. 984 II (IV) Diod. 4, 43, 1 (= DIONYS. SCYT. FGrHist 32 F 14
10 = fr. 18 Rusten = Orph. fr. 522) ἐπιγενομένου δὲ μεγάλου χειμῶνος, καὶ τῶν ἀριστέων ἀπογινωσκόντων τὴν σωτηρίαν, φασὶν Ὀρφέα, τῆς τελετῆς μόνον τῶν συμπλεόντων μετεσχηκότα, ποιήσασθαι τοῖς Σαμόθραισι τὰς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας εὐχὰς.

Orpheus in ludibus victor (fr. 1012)

1012 T (T 81 K.)

(I) Eum. fr. 8 (= fr. 22 West) ap. Favorin. (Dio Chrys.) Corinth. 14 (305, 17 Barigazzi) δεῖ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους, ἐπεὶ περ ἡρξάμεθα, ἀθλοφόρους τε λεχθῆναι καὶ νικηφόρους (sc. Ἰσθμῶϊ)· Ὀρφεὺς κιθάραι, κτλ II (II) HYGIN. fab. 273 (193 Marshall) duodecimo autem, Argivis quos fecit Acastus Peliae filius his ludis vi-
5 cerunt ... Orpheus Oeagri filius cithara, Linus (fr. 59 III) Apollinis filius cantu.

magus et medicus

cf. fr. 812ss

vates et a dis inspiratus (frr. 1013-1016)

cf. et. Χρησμούς Orpheo tributos (frr. 806-810) et Agathodaemonem Alchemistam (fr. 783 I) εἰς τὸν χρησμόν Ὀρφέως συναγωγή καὶ υπόμνημα

1011 vid. Bernabé in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 41s; eund., Ítaca 18, 2002, 66

1012 cf. et. fr. 706; de Orpheo inter Argonautas ap. Eum. cf. et. fr. 1005a I || 2-3 vid. Barigazzi ad loc. p. 323ss; West, Journ. Hell. Stud. 122, 2002, 122 || 4 Pelei F

1013 T (T 92 K.)

PLAT. Prot. 316d, *plura invenies in fr. 549 I* τοὺς δ' αὖ τελετάς τε καὶ χρησμιωδίας, τοὺς ἀμφὶ τε Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον (fr. 64).

1014 T

(I) DIO CHRYS. 1, 57 ὅσοι γάρ ποτε σοφοὶ καὶ ἀληθεῖς κατ' ἀνθρώπους λόγοι περὶ θεῶν τε καὶ τοῦ σύμπαντος, οὐκ ἄνευ θείας τε βουλήσεως καὶ τύχης ἐν ψυχῇ ποτε ἀνθρώπων ἐγένοντο διὰ τῶν πρώτων μαντικῶν τε καὶ θείων ἀνδρῶν οἷον ἐν Θράικῃ τινὰ λέγουσιν Ὀρφέα γενέσθαι Μούσης υἱόν, ἄλλον δὲ ποιμένα ἐν ὄρει τινὶ τῆς Βοιωτίας αὐτῶν ἀκοῦσαι τῶν Μουσῶν (Lin. 5 fr. 40 I) || (II) STRAB. 16, 2, 39 καὶ διὰ τοῦτο καὶ οἱ μάντιες ἐτιμῶντο, ὥστε καὶ βασιλείας ἀξιοῦσθαι, ὡς τὰ παρὰ τῶν θεῶν ἡμῖν ἐκφέροντες παραγγέλματα καὶ ἐπανορθώματα καὶ ζῶντες καὶ ἀποθανόντες· καθάπερ καὶ ὁ Τειρεσίας ... [laud. κ 494s] τοιοῦτος δὲ καὶ ὁ Ἀμφιάρεως καὶ ὁ Τροφῶνιος καὶ ὁ Ὀρφεὺς καὶ ὁ Μουσαῖος (fr. 31) καὶ ὁ παρὰ τοῖς Γέταις θεός, τὸ μὲν παλαιὸν 10 Ζάμολξις, Πυθαγόρειός τις, κτλ || (III) ORIGEN. c. Cels. 7, 41 εἶτ' οὖν Ὀρφέα βούλεται ἐνθεὸν εἶναι ποιητὴν εἴτε Παρμενίδην εἴτε Ἐμπεδοκλέα εἴτε καὶ αὐτὸν Ὀμηρον ἢ καὶ Ἡσίοδον, δεικνύτω ὁ βουλόμενος κτλ.

1015 T (T 87 + 89 + F 332 K., 4 [B 12] C.)

(I) CLEM. ALEX. Strom. 1, 21, 134, 4 ἤδη δὲ καὶ Ὀρφέα Φιλόχορος (FGrHist 328 F 76) μάντιν ἰστορεῖ γενέσθαι ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ μαντικῆς || (II) SCHOL. Eur. Alc. 968 (II 239, 3 Schwartz = FGrHist 328 F 77), *plura invenies in fr. 810 et 813 I* καὶ ποιητῆς καὶ μάντις ἦν ὁ Ὀρφεὺς || (III) SCHOL. Apoll. Rhod. 2, 684-87a (180, 17 Wendel) ὁπὲρ δὲ τοῖον Ὀρφεὺς: τὸν Ὀρφέα φασὶ καὶ μάντιν 5 εἶναι || (III) PLIN. Nat. hist. 7, 203 *auguria ex avibus Car (sc. invenit), a quo Caria appellata; adiecit ex ceteris animalibus Orpheus.*

1014 1 ποτε] τε V: 'ποτε suspectum, fort. ... νῦν γε' Arnim || 2 θείας τε Reiske: θεία ποτε libri || 3 ἐν – ποτε del. Arnim: ποτε del. Reiske: ἐν ψυχῇ susp. sec. Wil. | 'fort. ἐμφανεῖς ἀνθρώποις' Arnim | ὡς ἔστι μαθεῖν post ἐγένοντο addunt UB || 5 Μουσῶν <αἰδουσῶν> Naber || 6-10 = Posidon. FGrHist 87 F 70 = fr. 133 Theiler (deest ap. Edelstein-Kidd) || 8 καθάπερ – 9 κ 495 secl. Meineke || 9 <ὁ> add. Kramer

1015 cf. Jac. ad loc. || 1 Φιλόχορος L || 6 Car, a quo dist. *Barbarius*: cara quo cod. (cara a quo F²: cara ex o | 'Pline s'écarte de la tradition courante en spécialisant Orphée dans la prise d'auspices' Schilling ad loc.; cf. et. Ziegler, *Orpheus*, RE XVIII 1 (1939) 1262s

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

1016 T (T 88 K.)

(I) OVID. *Met.* 11, 8, *plura invenies in fr. 1035 II* vatis Apollinei ||

(II) STAT. *Silv.* 5, 1, 23-26

licet ipse levandos
ad gemitus silvis comitatus et amnibus Orpheus
afforet atque omnis pariter matertera vatem,
omnis Apollineus tegeret Bacchique sacerdos.

25

inventor (fr. 1017)

1017 T (fr. 12 K.)

PLAT. *Leg.* 677d, cf. THEOPHIL. ad Autolyc. 3, 16 (116 Marc.) τοῦτο ὅτι μὲν μυριάκις μυρία ἔτη διελάνθανεν ἄρα τοὺς τότε, χίλια δὲ ἀφ' οὗ γέγονεν ἢ δις τοσαῦτα ἔτη, τὰ μὲν Δαιδάλῳ καταφανῇ γέγονεν, τὰ δὲ Ὀρφεῖ, τὰ δὲ Παλαμῆδει, τὰ δὲ περὶ μουσικὴν Μαρσύαι καὶ Ὀλύμπῳ, περὶ λύραν δὲ Ἄμφιονι, τὰ δὲ ἄλλα ἄλλοις πάμπολλα, ὥς ἔπος εἰπεῖν χθές καὶ πρώτην γεγονότα.

poeta complurium carminum auctor (fr. 1018)

1018 T (T 220-227 K., 4 [B 17] C.)

(I) ALEXIS fr. 140, 1-2. 5-7 K.-A., test. Athen. 4, 164b

(ΔΙ) βιβλίου
έντεῦθεν ὃ τι βούλει προσελθὼν γὰρ λαβέ,

...
Ὀρφεὺς ἔνεστιν, Ἡσίοδος, τραγωιδίαι,

5

1017 cf. Kleingünther, Πρῶτος εὐρετής, Leipzig 1933, 38s; 108; Rathmann, *Quaest. Pythag. Orphicae*, Halle 1933, 60 adn. 17; Linforth 36s; Thraede, *Erfinder II*, RAC V (1962) 1191ss; Masaracchia in: Masaracchia (ed.), *Orfeo e l'orfismo*, Roma 1993, 182; Bernabé in: Sfameni (ed.), *Destino e salvezza*, Cosenza 1998, 43; vid. et. Schöpsdau ad loc. 362s || 2 χίλια δὲ ἀφ' οὗ] ἔχειν ἀδελφοὺς Theophil. V | γέγονεν secl. Hermann || 3 ἀπὸ Δαιδάλου Theophil. | γέγονεν secl. Ast | ἀπὸ Ὀρφέως Theophil. || 4 Παλαμῆδῃ O : ἀπὸ Παλαμῆδους Theophil.

1018 de libris Orphicis cf. Jiménez San Cristóbal, *Estud. Clás.* 121, 2002, 109ss || (I) cf. Kaibel, *Herm.* 25, 1899, 98, vid. et. Eur. *Hippol.* 948ss (fr. 627), Plat. *Remp.* 364be (fr. 573 I) et Linforth 107; cf. et. K.-A., comm. ad loc. || 1 βιβλίον Musurus : βυβλ. A || 2 γὰρ λαβέ] παῖ, λαβέ Jacobs : παράλαβε Scaliger : λαμβάνε Hirschig ||

Χοιρίλος (T 12 B.), "Όμπος. 'Επίχαρμος (T 17 K.-A.)· συγγράμματα παντοδαπά.

(II) MARMOR PARIUM saec. III a. C. n. IG XII 5, 444, ed. Hiller de Gaertringen (FGrHist 239 A) 14 [ἀφ' οὗ 'Ορφεὺς ὁ Οἰάγρου καὶ Καλλιόπης] υἱὸς τῇ[ν ἐ]αυτοῦ ποικίλῃσιν ἐξ[έ]θηκε Κόρης τε ἀρπαγὴν καὶ Διήμητρος ζήτησιν καὶ τὸν αὐτοῦ [.....]θος τῶν ὑποδεξαμένων τὸν καρπὸν, ἔτη ΧΗΔΔΔΓ, βασιλεύοντος 'Αθηνῶν 'Ερεχθέως II (III) CLEM. ALEX. Strom. 1, 21, 5 131, 3 καὶ τοὺς μὲν ἀναφερομένους εἰς Μουσαῖον χρησμοὺς 'Ονομακρίτου εἶναι λέγουσι, τὸν Κρατῆρα δὲ τὸν 'Ορφέως Ζωπύρου τοῦ 'Ηρακλεώτου τὴν τε Εἰς 'Αἶδου κατάβασιν Προδίκου τοῦ Σαμίου. 'Ιων δὲ ὁ Χῖος ἐν τοῖς Τριαγμοῖς καὶ Πυθαγόραν εἰς 'Ορφέα ἀνενεγκεῖν τινα ἱστορεῖ. 'Επιγένης δὲ ἐν τοῖς Περὶ τῆς εἰς 'Ορφέα ποιήσεως Κέρκωπος εἶναι λέγει τοῦ Πυθαγορείου 10 τὴν Εἰς 'Αἶδου κατάβασιν καὶ τὸν 'Ιερὸν λόγον, τὸν δὲ Πέπλον καὶ τὰ Φυσικὰ Βροντίνου. sequitur fr. 506 II II (IV) Suda s. v. 'Ορφέως (III 564, 27 Adler), pergit fr. 874 ἔγραψε Τριαγμούς· λέγονται δὲ εἶναι 'Ιωνος τοῦ τραγικοῦ· ἐν δὲ τούτοις τὰ 'Ιεροστολικά καλούμενα· Κλήσεις κοσμικαί· Νεωτευκτικά· 'Ιερούς λόγους ἐν ῥαψωιδίαις κδ'· λέγονται δὲ εἶναι Θεογενήτου τοῦ Θεσ- 15 σαλοῦ, οἱ δὲ Κέρκωπος τοῦ Πυθαγορείου. Χρησμούς, οἱ ἀναφέρονται εἰς

6 'Επίχ., "Όμ., Χοῖρ. Scaliger I Χοιρίλος] test. dub. 12, vid. adn. ad loc. I 'Επίχαρμος· συγγράμματα] Αἰσχύλος, συγγρ. Erfurdt : ἔστ' 'Επίχαρμος, γράμματα Hermann ap. Dind. : εἶτ' 'Επίχαρμος, γράμματα Cobet : οὐπίχαρμος, γράμματα Schmidt (coll. Men. fr. 838 K.-A. et Plat. Gorg. 505e) II (II-IV) vid. Jac. et Colli ad loc.; Linforth 193 II 2 [ἀφ' οὗ – 3 τῇ[ν suppl. Boeckh II 3 ἐ]αυτοῦ Hiller de Gaertringen II 4 τὸν] τὴν Chandler I αὐτοῦ [καθαρμὸν καὶ τὸ θεῖον πά]θος Colli : αὐτου[ργηθέντα αὐτῇ σπόρον, ὃν ἐδίδαξε τὸ πλή]θος vel αὐτου[ργηθέντα ὑπ' αὐτῆς σπόρον καὶ τὸ ἐκείθεν ἐ]θος Diels (iam σπόρον καὶ τὸ πλή]θος Wil.) : αὐτου[ργηθέντα ὑπ' αὐτῆς σπόρον καὶ τὸ πλή]θος Jac. : αὐτοῦ [εὐρεθέντα (iam Hiller de Gaertringen) ὑπ' αὐτῆς σπόρον καὶ τὸ πλή]θος Kern : αὐτοῦ [εἰς "Αἶδου καταβαθμὸν καὶ τὸ γῆ]θος vel καὶ τὸ θεῖον πά]θος Boeck : αὐτοῦ [κατάβασιν καὶ μύ]θος Chandler II 6-12 cf. fr. 409; 707; 1106 II; 1124; Mus. 4 IV et adn. ad locc. II 7 Κρατῆρα Canter : κράτῃτα L II 8-9 Τριαγμοῖς Reines., Var. lect. p. 93 : τριγράμμοις L II 10 «ἀναφερομένης» ποιήσεως Hiller I Κέρκωπος L I Πυθαγορίου L II 13-25 cf. fr. 91; 92; 403; 411; 605 I; 606; 608s; 611s; 685 I; 709; 725; 782; 800 II; 805; 809; 811; 835; 838-841; 1100 II; 1105; 1106 III; 1111; 1120; 1123; 1125 III et comm. ad locc. I 'Epigenis catalogus haud dubie etiam pro fundamento Suidani habendus est Kern II 13 Τριαγμούς Küster (coll. Harpocr. s. v. "Ιων) : Τριασ- cod. I vid. fr. 506 et comm. ad loc. II 14 Κλίσεις GSM I κοσμικὰς S : κοσμικαῖας GM I Κλήσεις κοσμικαί pro scholio Christiani cuiuslibet habuit Die., qui vertit 'heidnische Litanien' I Νεωτευκτικά Hemsterhuis, Fabricius : Νεο- cod. : Ναιο- Lob. 375 II 15 'Ιερούς λόγους ἐν ῥαψωιδίαις κδ'] vid. ad fr. 90 I ῥαψωιδίαι A cp. SM I Θεογενήτου] cf. comm. ad fr.

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

Ὀνομάκριτον. Τελετάς, ὁμοίως δέ φασι καὶ ταύτας Ὀνομακρίτου. <Λιθι-
κά· ἐν τούτοις δ' ἔστι περὶ λίθων γλυφῆς, ἥτις Ὀγδοηκοντάλιθος ἐπι-
γράφεται. Σωτήρια· ταῦτα Τιμοκλέους τοῦ Συρακουσίου λέγεται ἢ Περσί-
20 νου τοῦ Μιλησίου. Κρητῆρας· ταῦτα Ζωπύρου φασί. Θρονισμοὺς Μητρῶιους
καὶ Βακχικά· ταῦτα Νικίου τοῦ Ἐλεάτου φασὶν εἶναι· Εἰς αἶδου κατάβασιν·
ταῦτα Ἡροδίκου τοῦ Περινθίου· Πέπλον καὶ Δίκτυον· καὶ ταῦτα Ζωπύρου τοῦ
Ἡρακλεώτου, οἱ δὲ Βροτίνου· Ὀνομαστικὸν ἔπη ,ας', Θεογονίαν ἔπη ,ας',
Ἀστρονομίαν, Ἀμμοσκοπικά, Θυηπολικόν, Ὀιοθυτικά ἢ Ὀιοσκοπικά, ἐπι-
25 κῶς· Καταζωστικόν, Ὑμνοὺς· Κορυβαντικόν· καὶ Φυσικά, ἃ Βροτίνου φασὶν ἢ

(V) ORPH. Arg. 7-46

νῦν γάρ σοι, λυροεργέ, φίλον μέλος αἰδούντι
θυμὸς ἐποτρύνει λέξαι τά περ οὐ ποτε πρόσθεν
ἔφρασ', ὅταν Βάκχοιο καὶ Ἀπόλλωνος ἀνακτος
κέντρῳ ἐλαυνόμενος φρικώδεα κῆλ' ἐπίφασκον, 10
θυητοῖς ἀνθρώποισιν ἄκη, μεγάλ' ὄργια μύσταις·
ἀρχαίου μὲν πρῶτα Χάους ἀμέγαρτον ἀνάγκην
καὶ Χρόνον, ὥς ἐλόχευσεν ἀπειρεσίῳς ὑπὸ κόλποις
Αἰθέρα καὶ διφυῇ περιωπέα κυδρὸν Ἔρωτα,
Νυκτὸς αἰεγιγῆτης πατέρα κλυτόν, ὃν ῥα Φάνητα 15
ὀπλότεροι κλήσκουσι βροτοί - πρῶτος γὰρ ἐφάνθη - ·

91 | Κέρκωνος S ἢ 17-18 <Λιθικά> add. Bernhardy ἢ 19 ἢ Bernhardy : καὶ omnes ἢ 21 εἶναι] εἰσιν AM : om. S ἢ 22 Προδίκου K. O. Mueller, cf. fr. 1123s | Περινθίνου AM a.c. | καὶ² om. S ἢ 23 Ἡρακλεώτου G | οἱ δὲ Βροτίνου om. S | Βροντίνου G | Ὀνομαστικά G cp. M : Ὀνομαστικῶν Lob. | Θεογονίαν ἔπη ,ας' om. G ἢ 24 fort. Ἀστρονομικά Ziegler | Ἀμμοσκοπικά (i. e. de divinatione per arenam) Ziegler : Ἀμμοσκοπίαν Diels (coll. ἀλφειτομάντεις Poll. 8, 188, Hesych. s. v. ἀλφειτοσκόποι) : Ἀμοκοπία cod. : Ἀμμοσκοπίαν (coll. Paus. 6, 2, 5 μαντικήν <δι> ἐρίφων καὶ ἀρνῶν τε καὶ μόσχων) vel Ἀστροσκοπίαν Lob. (coll. Herm. in Plat. Phaedr. 95, 10 Couvr.) : Ἀνεμοσκοπίαν Fabricius : Ἀμμοκοπία Eschenbach (coll. Hesych. s. v. ἀμμοκόπος· ποιμήν) | Ὀιοσκοπικά S ἢ 24-25 ἐπικῶς] ἔπη addito versuum numero Lob. ἢ 25 Καταζωτικόν S | ἃ om. S | Βροντίνου GSM ἢ plures alios Orpheos trad. Suda, cf. fr. 870 ἢ (V) vid. et. fr. 40s; 99; 238; 277; 291 III; 320 V; 380; 420; 610; 711; 723; 804 et comm. ad locc.; cf. et. introd. ad fr. 519-523 ἢ 7-11 cf. Vian ad loc., p. 175; Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 235ss ἢ 7 μοι M¹O | αἰδούντι K : αἰδούντα ζ M¹ ἢ 10 κέντρῳ ἐλαυνόμενος] [vac.] νόμενος K : prave corr. K² | κῆλ' ἐπίφασκον Mosch.^R : κῆλα πίφασκον Schneider ἢ 11 θυητοῖς] πᾶσιν post trium litt. spatium K | μεγάλ' Pierson, West : μετὰ δ' Ω | ante μεγάλ' dist. Ω et West : post μ. Pierson | ὄρκια Ω ἢ 12 φάους Mosch.^G ἢ 13 Χρόνον Mosch.¹ Zoëga : Κρόνον Ω | ἀπειρεσίῳς ὑπὸ κόλποις Steuchus (cf. Vian p. 75 adn. 13) : ἀπειρεσίῳσιν ὑπ' (ἐπ' K) ὀλκοῖς Ω : unde ἀπειρεσίῳσιν ὑφ' ὀλκοῖς Stephanus prob. Vian ἢ 14 κυδρὸν M¹O ἢ 15 Φανῆτα Ω ἢ 16 κλήσκουσι Vian, Ill. Class.

DE ORPHEO ET ORPHICIS TESTIMONIA

Βριμοῦς τ' εὐδυνάτοιο γονάς, ἦδ' ἔργ' αἶδηλα Γιγάντων, οἳ λυγρὸν ἀπ' οὐρανοῦ ἐστάξαντο σπέρμα γονῆς τὸ πρόσθεν, ὅθεν γένος ἐξεγένοντο θητῶν οἳ κατὰ γαίαν ἀπείριτον αἰὲν ἔασι·	20
τιτθεῖαν τε Ζηνός, ὀρεσσιδρόμου τε λατρεῖαν Μητρός, ἃ τ' ἐν Κυβέλοις ὄρεσιν μητίσατο κούρην Φερσεφόνην περὶ πατρός ἀμαιμακέτου Κρονίωνος·	23
χρησμούς τ' ἄρρητους Νυκτὸς περὶ Βάκχου ἄνακτος.	28
Κασμίλου τε καὶ Ἑρακλέος περίφημον ἄμυξιν·	24
ὄργια τ' Ἰδαίων, Κορυβάντων τ' ἄπλετον ἰσχύν.	25
Δήμητρός τε πλάνην, καὶ Φερσεφόνης μέγα πένθος, Θεσμοφόρος θ' ὥς ἦν· ἦδ' ἀγλαὰ δῶρα Καβείρων,	27
Λημνὸν τε ζαθέην ἦδ' εἰναλίην Σαμοθράικην·	29
αἰπεινήν τε Κύπρον, καὶ Ἀδωναίην Ἀφροδίτην,	30
ὄργια Πραξιδίκης καὶ ὀρεινῆς νύκτας Ἀθληῆς· θρήνους τ' Αἰγυπτίων καὶ Ὀσίριδος ἱερὰ χύτλα. ἀμφὶ δὲ μαντείης ἐδάης πολυπείρονας οἶμους θηρῶν οἰωνῶν τε καὶ ἡ σπλάγχχνων θέσις ἐστίν, ἦδ' ὅσα θεσπίζουσιν ὄνειροπόλοισιν ἀταρποῖς	35
ψυχαὶ ἐφημερίων ὕπνῳ βεβολημέναι ἦτορ.	

Stud. 6, 1981, 136ss : κυκλήσκουσι Ω : καλέουσι e⁷⁰ E⁷⁰ : κλήζουσι Hermann || 18 γηγενέων e⁷⁰ E⁷⁰ : Τιτάνων Pierson | οὐρανοῦ et ἐστάξαντο Dottin : Οὐρ. et ἐστάξαντο, Vian (post v. dist. zO et Buse), vid. Bernabé, Mélanges F. Vian, Alessandria 2003, 31ss || 19 post τὸ πρ. dist. codd.: ante τὸ πρ. Schneider et edd. recc. || 20 ἔασσι(ν) habuit Ω || 21 τιτθεῖαν Ludwig¹ : θητεῖαν Ω (quod def. Sánchez Ortiz de Landaluce 21, Ζηνὸς gen. objectivum esse putans) : fort. τηθείαν Vian | ὀρεσσινόμου coll. Nonn. Dion. 43, 22 dub. prop. Vian in app. crit. || 22 κούρη Schneider : κούρη Voss || 23 Περσεφόνην Vc : Φερσεφόνη Schneider : Φερσεφόνη Voss | παρὰ Mosch.^R || 28 post v. 15 dub. transp. West : post. v. 23 transposui | θεσμούς Mosch.^R | παρὰ βάκχαις K || 24 Κασμίλου West : καὶ μήλου Ω : μήλου ζ : εὐμήλου Mosch.^{GS} : καὶ Βήλου Vian, Ill. Class. Stud. 6, 1981, 136ss | Κασμίλου] cf. Tab. defix. Antiochiae inventam saec. V-VI p. C. n. (ed. Hollmann, Zeitschr. Pap. Epigr. 145, 2003, 67ss), ubi inveniuntur Καδμίλε et Καδμίλος (vv. 1-2); vid. Hollmann, comm. ad loc. | Ἑρακλέους A : Ἑρακλῆος ζ || 25 ὄρκια Ω | τ² om. K || 26 Περσεφόνης O || 27 θ' ὁσίην Pierson | Καβείρων] παρέσκε K || 29 Σαμοθρήικην Hermann || 29-30 cf. Sánchez Ortiz de Landaluce 265ss || 31 Πραξιδίκης] cf. Tab. defix. laud. in comm. ad v. 24, ubi invenies in lin. 33 Πραξιδῖκα, cf. et. Hollmann, comm. ad loc. | ὀρεινῆς Hermann : ἀρείνης Ω : ἀρείης B²⁷⁰ Sitzler | νύκτας Gesner, Hermann : νυκτὸς Ω : μητρός Mosch.^{GS} : νίκος Sitzler | Ἀθληῆς Vian : Ἀθήνης Ω : trad. def. Sánchez Ortiz de Landaluce 266s || 33 ἐδάην ζ | οἶμους Ruhnken¹ : ὄρους (ὄρ- N) Ω || 34 θηρῶν τ' Slothouwer | ἡ (i. e. ἡ) E? Mosch. || 35 ἀταρποῖς Ω || 36 ἐφημερίαν Ω ||

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

σημείων τεράτων τε λύσεις, ἄστρον τε πορείας,
 ἀγνοπόλον τε καθαρμόν, ἐπιχθονίοις μέγ' ὄνειρα,
 ἱλασμούς τε θεῶν, φθιμένων τ' ἐπινήχυτα δῶρα.
 ἄλλα δέ σοι κατέλεξ' ἅπερ εἴσιδον ἡδ' ἐνόησα, 40
 Ταίναρον ἡνίκ' ἔβην σκοτίνην ὁδόν, Ἄϊδος εἴσω,
 ἡμετέρῃ πῖσυνος κιθάρῃ δι' ἔρωτ' ἀλόχοιο·
 ἡδ' ὅσον Αἰγυπτίων ἱερὸν λόγον ἐξελόχευσα,
 Μέμφιν ἐς ἡγαθέην πελάσας, ἱεράς τε πόλῃας
 Ἄπιδος ἅς περὶ Νείλος ἀγάρροος ἐστεφάνωται. 45
 πάντα μάλ' ἀτρεκέως ἀπ' ἐμῶν στέρνων δεδάγκας.

(VI) CONST. LASCARIS Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 60 (35 Martínez Manzano) ἀποθανόντα δὲ αὐτὸν (sc. Ὀρφέα) μεγάλως ἐτίμησε πᾶσα ἡ Ἑλλάς ὡς ἄνδρα εὐγενῆ καὶ σοφὸν καὶ τῶν ποιητῶν τρίτον· πρὸ αὐτοῦ γὰρ ὀλίγον Μουσαῖος Ἑλευσίνιος (fr. 4 XI) ἐγένετο καὶ Λίνος ὁ Θηβαῖος (fr. 43 5 VIII) καθηγητὴς αὐτοῦ. μεθ' ὃν Ὀρφέα ἀριθμοῦσι τρίτον ἀρχηγὸν φιλοσοφίας, ποιητικῆς καὶ πάσης ἐπιστήμης, καὶ οὐδενὸς καταδεέστερον, καὶ τῶν εἰς Αἴγυπτον πλευσάντων ἀρχαίων καὶ παρ' Αἰγυπτίων λαβόντων πάντα, ὧν πρῶτον Μουσαῖον δεῦτερον Λίνον τρίτον Ὀρφέα, Μελάμποδα καὶ Δαίδαλον λέγουσι, cf. 77 (35 Martínez Manzano) κατέλιπε δὲ (sc. Ὀρφεύς) συγγράμμα- 10 τα μετρικὰ πάμπολλα, ὅσα καὶ αὐτὸς ἐν Ἀργοναυτικοῖς (vid. V) κατ' ἐπανάληψιν ἀριθμεῖ, καὶ τὰ πλείω μυθικῶς κατὰ τὸν ποιητικὸν τρόπον· περὶ θεῶν καὶ κοσμογονίας, ὕμνους διαφόρους εἰς θεοὺς, γεωργικὰ φυσικὰ ἀστρολογικὰ μετέωρα μαγικὰ λιθικὰ μυστήρια διάφορα, περὶ ζώων φυτῶν βοτανῶν χωρογραφίας ἱατρικῆς νόμων καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν περὶ παντὸς πράγματος, 15 παρ' Αἰγυπτίων τὰ πλείω μετενεγκών· τελευταῖα δὲ τὰ ἀργοναυτικά, κτλ II (VII) CELS. ap. Origen. c. Cels. 1, 16 [= Cels. p. 45 Bader] Λίνον δὲ (fr. 49) καὶ Μουσαῖον (fr. 32) καὶ Ὀρφέα καὶ τὸν Φερεκύδην καὶ τὸν Πέρσην Ζωροάστρην καὶ Πυθαγόραν φήσας περὶ τῶνδε διειληφέναι, καὶ ἐς βίβλους κατατεθεῖσθαι τὰ ἐαυτῶν δόγματα καὶ πεφυλάχθαι αὐτὰ μέχρι δεῦρο. καὶ ἐκὼν 20 μὲν ἐπελάθετο τοῦ περὶ τῶν νομιζομένων θεῶν μύθου ὡς ἀνθρωποπαθῶν, ἀναγεγραμμένου μάλιστα ὑπὸ Ὀρφέως II (VIII) PHILOSTR. Vit. Apoll. 4, 21 ἐπιπλήξει δὲ λέγεται περὶ Διονυσίων Ἀθηναίους, ἃ ποιεῖται σφισιν ἐν ὥραι τοῦ ἀνθεστηριῶνος· ὁ μὲν γὰρ μονωιδίας ἀκροασομένους καὶ μελοποιίας παραβάσεων τε καὶ ῥυθμῶν, ὅποσοι κωμωιδίας τε καὶ τραγωιδίας εἰσιν, ἐς

37 τεράων Mosch.⁶ II 41 Ταϊνάρου Gesner II 43 ἡδ' ὅσον] [vac.]ον K I λόγον Vrat. Rehd. ('felici errore' Vian) : λόχον Ω II 44 Μέμφιν ἐς om. K spatio relicto I περάσας Mosch.⁶ II 45 ἀπὶ [vac.] περὶ K I ἐστεφάνωται K II (VI) de hoc opere cf. Martínez Manzano, Konstantinos Laskaris, Humanist, Philologe, Lehrer, Kopist, Hamburg 1994, 33ss I cf. fr. 685 II; 721; 768; 784; 801; 826; 836s; 842 et comm. ad locc. II cf. et. Claudian. Epithalam. de nuptiis Honorii Augusti (X) 229, Carm. min. 31, 27ss, 23, 11ss, De raptu Proserp. II praef.

τὸ θέατρον ξυμφοιτᾶν ὦιετο, ἐπεὶ δὲ ἤκουσεν, ὅτι αὐλοῦ ὑποσημήναντος λυ- 25
γισμοὺς ὀρχοῦνται καὶ μεταξὺ τῆς Ὀρφείως ἐποποιίας τε καὶ θεολογίας τὰ
μὲν ὡς Ὡραι, τὰ δὲ ὡς Νύμφαι, τὰ δὲ ὡς Βάκχαι πράττουσιν, ἐς ἐπίπληξιν
τοῦτου κατέστη καὶ 'παύσασθε' εἶπεν 'ἐξορχούμενοι τοὺς Σαλαμινίους καὶ
πολλοὺς ἐτέρους κειμένους ἀγαθοὺς ἀνδρας', κτλ.

Orpheus dis et rebus nomina imponens (fr. 1019-1020)

1019 T

(I) P. DERVENI saec. IV a. C. n. col. XXII 1 πάν[τ' οὖν] ὁμοίω[ς ὠ]νόμασεν
ὡς κάλλιστα ἡ[δύ]νατο, γινώσκων τῶν ἀνθρώπων τὴν φύσιν, ὅτι οὐ πάντες
ὁμοίαν ἔχουσιν οὐδ' ἐθέλουσιμ πάντες ταῦτά ἢ (II) P. DERVENI col. XVIII 6
Ὀρφεὺς γὰρ τὴν φρόνησιμ Μοῖραν ἐκάλεσεν· ἐφαίνετο γὰρ αὐτῷ τοῦτο
προσφερέστατον εἶ[ναι] ἐξ ὧν ἅπαντες ἀνθρωποι ὠνόμασαμ ἢ (III) IOANN. 5
DIACON. GALEN. ad Hes. Th. 411 (Gaisf. II 576, 31) μυρία παρ' Ὀρφεὶ τὰ με-
ταληπτικῶς ἔχοντα τῶν ὀνομάτων εὐρήσεις.

1020 T

(I) ATHENAG. Pro Christ. 17, 1 (122 Pouderon) φημὶ οὖν Ὀρφέα καὶ Ὀμηρον
καὶ Ἡσίοδον εἶναι <τοὺς καὶ γένη καὶ ὀνόματα δόντας> τοῖς ὑπ' αὐτῶν
λεγόμενοις θεοῖς ἢ (II) ATHENAG. Pro Christ. 18, 3 (128 Pouderon) Ὀρφείως
δέ, ὅς καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν (sc. θεῶν) πρῶτος ἐξηῦρεν καὶ τὰς γενέσεις
διεξηῆλθεν καὶ ὅσα ἐκάστοις πέπρακται εἶπεν καὶ πεπίστευται παρ' αὐτοῖς 5
ἀληθέστερον θεολογεῖν. sequitur fr. 879 III.

1019 cf. Janko, Zeitschr. Pap. Epigr. 141, 2002, 44 | de P. Derveni cf. fr. 2ss ἢ
1-2 suppl. ZPE ἢ 1 ὠνόμασεν] sc. Orpheus ἢ 2 post ἡ[δύ]νατο dist. Janko ἢ 3 οὐδ'
ἐθέλουσιμ Janko : οὐδὲ θέλουσιμ Tsants. | de re cf. Ricciardelli Apicella, Boll. Class.
3^a ser. 1, 1980, 129; Gambarara in: Auroux et al., Matériaux pour une histoire des
théories linguistiques, Lille 1984, 110 'ce ne sont pas les dieux qui naissent mais
leur noms'; cf. et. Henry, Trans. Am. Phil. Ass. 116, 1986, 154ss; Bernabé, Rev. Esp.
Ling. 22, 1992, 51; Jourdan, Le papyrus de Derveni, Paris 2003, 22; Betegh, The
Derveni papyrus, Cambridge 2004, 189s | cf. et. Procl. in Plat. Cratyl. 66, 28 Pasquali
(fr. 109 II) Ὀρφεὺς ... πάντα τὰ πρὸς τοῦ Οὐρανοῦ μέχρι τῆς πρωτίστης αἰτίας
ὀνόμασιν ἐδήλωσεν ἢ 4 φρόνησιμ Μοῖραν] cf. Jourdan 81; Betegh 200ss

1020 2 τοὺς – δόντας huc transtulit Otto ἢ 4 ἐξεῦρε SP | γενέσεις N ἢ 5 post πεπί-
στευται add. βασιλείαν ἐξετάζειν· ὡς γὰρ ὑμῖν πατρὶ καὶ υἱῷ πάντα κεχείρωται
ἄνωθεν (ex 18, 2) ANSP a.c. : del. Estienne, cf. Pouderon p. 325

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

philosophus (fr. 1021-1022)

cf. et. Plat. Prot. 316d (fr. 806) ἐγὼ δὲ τὴν σοφιστικὴν τέχνην φημὶ μὲν εἶναι παλαιάν, τοὺς δὲ μεταχειριζομένους αὐτὴν τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν ... προκαλύπτεσθαι, τοὺς μὲν ποιήσιν ... τοὺς δὲ αὖ τελετάς τε καὶ χρησμοιδίας, τοὺς ἀμφὶ τε Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον, Plut. fr. *202 Sandbach (cf. fr. 1 I) καὶ μὴν οὐδὲν ἔστιν οὕτω τῆς Πυθαγορικῆς φιλοσοφίας ἴδιον ὥς τὸ συμβολικόν, οἷον ἐν τελετῇ μεμιγμένον φωνῇ καὶ σιωπῇ διδασκαλίας γένος, Clem. Alex. Strom. 5, 4, 24, 1 (fr. 669 V) ἀλλὰ καὶ οἱ παρὰ τούτων τῶν προφητῶν τὴν θεολογίαν δεδιδασγμένοι ποιηταὶ δι' ὑπονοίας πολλὰ φιλοσοφοῦσι, τὸν Ὀρφέα λέγω, τὸν Λίνον, τὸν Μουσαῖον (fr. 53), τὸν Ὅμηρον καὶ Ἡσίοδον καὶ τοὺς ταύτῃ σοφοὺς. παραπέτασμα δὲ αὐτοῖς πρὸς τοὺς πολλοὺς ἡ ποιητικὴ ψυχαγωγία, Himer. Declam. 35, 34 (147 Colonna = fr. 669 VI) τοιοῦτόν τινα τάχα καὶ τὸν Ὀρφέα γενέσθαι σοφιστὴν ὁ μῦθος αἰνιττεται κτλ, Themist. Or. 2, 37c, cf. et. Tzetz. Chil. 5, 130s (fr. 718) πάνσοφος γὰρ ὑπῆρχε / σὺν ἀστρολόγῳ ποιητῆς, φιλόσοφος καὶ μάγος, / καὶ ἰατρὸς καὶ ἕτερα ὅσα Ὀρφεύς, Psell. Theol. Opusc. 10, 50s (p. 39 Gautier) ταῦτά συμφιλοσοφῶν τοῖς Ὀρφικοῖς καὶ [τοῖς Χαλδαῖκ]οῖς, cf. Opusc. 4, 44ss (p. 16), 69, 35ss (p. 266), Const. Lascaris Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 63 (35 Martínez Manzano), *plura invenies in fr. 1018 VI μεθ' ὃν Ὀρφέα ἀριθμοῦσι τρίτον ἀρχηγὸν φιλοσοφίας, ποιητικῆς καὶ πάσης ἐπιστήμης* | *Neoplatonici passim Orphea philosophorum numero adnumerant*

1021 T (T 14 K)

(I) PLUT. De Pyth. orac. 18 p. 402e πρότερον μὲν ἐν ποιήμασιν ἐξέφερον οἱ φιλόσοφοι τὰ δόγματα καὶ τοὺς λόγους, ὥσπερ Ὀρφεὺς καὶ Ἡσίοδος κτλ || (II) IULIAN. Or. 7, 10 (II 1, 58 Rochefort) φαίνονται γὰρ πολλοὶ καὶ τῶν φιλοσόφων αὐτὸ καὶ τῶν θεολόγων ποιήσαντες, ὥσπερ Ὀρφεὺς μὲν ὁ πα-
5 λαιότατος ἐνθῆως φιλοσοφήσας, οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ τῶν μετ' ἐκείνῳ || (III) CLEM. ALEX. Strom. 1, 15, 66, 1 οἶδε μὲν οἱ χρόνοι τῶν παρ' Ἑλλήσι πρεσβυτάτων σοφῶν τε καὶ φιλοσόφων. ὥς δὲ οἱ πλείστοι αὐτῶν βάρβαροι τὸ γένος ... τί δεῖ καὶ λέγειν, εἴ γε ... Ἀντισθένης ... Φρύξ ἦν καὶ Ὀρφεὺς Ὀδρύσης ἡ Θραῖξ; || (IV) DIOG. Laert. 1, 5 (cf. fr. 887 II) οἱ δὲ τὴν εὐρεσιν διδόντες
10 ἐκείνοις παράγουσι καὶ Ὀρφέα τὸν Θραῖκα, λέγοντες φιλόσοφον γεγονέναι

1021 1-2 cf. Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la Religione, Napoli 1996, 87s ||
1 πρότεροι cod. praeter B || 9 ἢ del. Cobet || 12 πολλὰ Hermann : πάλαι V ||

καὶ εἶναι ἀρχαιότατον, *sequitur* fr. 8 III II (V) ANON. *Prolegomena philosophiae Platonicae* 7 (11 Westerink-Trouillard-Segonds) πολλὰ τοίνυν γεγόνασι πρὸ Πλάτωνος τε καὶ μετὰ Πλάτωνα φιλοσόφων αἵρέσεις ... ἦσαν δὲ πρὸ αὐτοῦ μὲν αἵρέσεις αὗται· ἢ τε ποιητική, ἣς καθηγεμόνες γεγόνασιν Ὀρφεύς, Ὅμηρος, Μουσαῖός (fr. 54) τε καὶ Ἡσίοδος II (VI) LUCIAN. *Fugit*. 8 μετὰ δ' οὖν 15 τοὺς Βραχμᾶνας εἰς Αἰθιοπίαν εὐθύς, εἴτα εἰς Αἴγυπτον κατέβην (*loquitur* ἢ Φιλοσοφία) ... εἴτα εἰς Θράικην, ἔνθα μοι Εὐμολπὸς τε καὶ Ὀρφεύς συνεγενέσθην, οὓς καὶ προαποστείλασα ἐς τὴν Ἑλλάδα, τὸν μὲν ὡς τελέσειεν αὐτούς, τὸν Εὐμολπον – ἐμεμαθήκει γὰρ τὰ θεῖα παρ' ἡμῶν ἅπαντα – τὸν δὲ ὡς ἐπαίδων προσβιάζοι τῇ μουσικῇ, κατὰ πόδας εὐθύς εἰπόμεν. 20

1022 T

ORIGEN. *c. Cels.* 1, 18 εἴποιμεν δ' ἂν προκαλούμενοι βίβλους βίβλοις παραβάλλεσθαι ὅτι φέρε, ὦ οὗτος, τὰ Λίνου (fr. 75 I) καὶ Μουσαίου (fr. 42) καὶ Ὀρφέως ποιήματα καὶ Φερεκύδου τὴν γραφὴν καὶ συνεξέταζε τοῖς Μωϋσέως νόμοις, ἱστορίας ἱστορίαις καὶ ἠθικοῦς λόγους νόμοις καὶ προστάγμασι παρατιθείς· καὶ ὅρα ὅποια μᾶλλον ἐπιστρέψαι δύναται καὶ αὐτόθεν τοὺς 5 ἀκούοντας, καὶ τίνα αὐτῶν κἂν ἐπιτρίψαι τὸν ἀκροατὴν· καὶ κατανόει ὅπως τὸ μὲν τάγμα τῶν σῶν συγγραφέων ὀλίγον μὲν ἐφρόντισε τῶν αὐτόθεν ἐντευξομένων, μόνοις δὲ ἄρα τοῖς τροπολογῆσαι καὶ ἀλληγορῆσαι δυναμένοις ἔγραψε 'τὴν ἰδίαν', ὡς φῆις (*Cels.* p. 46 Bader) 'φιλοσοφίαν'.

Dorica dialecto usus (fr. 1023)

1023 T (T 247 K.)

IAMBlich. *Vit. Pyth.* 34, 243 κεχρησθαι δὲ (sc. ὁμολογούμενον) τῇ Δωρικῇ διαλέκτῳ καὶ τὸν Ὀρφέα, πρεσβύτατον ὄντα τῶν ποιητῶν.

musices inventor (frr. 1024-1025)

cf. *musicum* (fr. 943ss) et *instrumenta musica* (fr. 971ss)

14 Ὀρφεύς – 15 Ἡσίοδος] 'ce sont exactement les poètes mentionnés par Platon, *Apol.* 41A 6-7 [vid. fr. 1076 I] et *Prot.* 316D 7-9 [fr. 549 I]' Westerink-Trouillard-Segonds ad loc. 57 II 15 οὖν Jacobitz : γοῦν cod. II 17 τε om. BN

1022 3 Φερεκύδου τὴν γραφὴν] cf. Schibli p. 3s adn. 8

1023 2 πρεσβύτατον Cobet : πρεσβύτερον F

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

1024 T (T 31 + 197 K.)

(I) STRAB. 10, 3, 17 οἱ τ' ἐπιμεληθέντες τῆς ἀρχαίας μουσικῆς Θράϊκες λέγονται, Ὀρφεύς τε καὶ Μουσαῖος (fr. 7 I; 24 I) καὶ Θάμυρις, καὶ τῷ Εὐμόλῳ δὲ τοῦνομα ἐνθένδε, καὶ οἱ τῷ Διόνυσῳ τὴν Ἀσίαν ὅλην καθιερώσαντες μέχρι τῆς Ἰνδικῆς ἐκείθεν καὶ τὴν πολλὴν μουσικὴν μεταφέρουσι || 5 (II) DAVID Prol. philos. 63, 26 Busse τὴν δὲ μουσικὴν οἱ Θράϊκες (sc. εὐρον)· ἐκείθεν γὰρ ἦν ὁ Ὀρφεύς, ὅστις λέγεται εὐρηκέναι τὴν μουσικὴν· Θράϊξ γὰρ ὁ Ὀρφεύς. ἐπενόησε δὲ ἐμβατήρια μέλη διεγείροντα πρὸς θυμὸν αὐτοὺς ὡς ἄγαν ὄντας πολεμικοὺς· ἡ γὰρ ψῦξις ἀποκλείουσα τὸ θερμὸν ἐν τῷ βάθει δριμύτερον αὐτὸ ποιεῖ, ὅθεν καὶ θυμῶδεις εἰσὶ καὶ πολεμικοὶ τῇ βίᾳ τοῦ 10 θερμοῦ καὶ ὀρχηστικοὶ δὲ διὰ τὰς ἐτοίμους φυγὰς τῶν βελῶν· ἔστι γὰρ καὶ πυρρίχιος παρ' αὐτοῖς ὀρχησις, ὃ ἐστὶν ἐνόπλιος, κατὰ τὸ εἰρημένον τῷ ποιητῇ || (III) TATIAN. Or. ad Graec. 1, 2 (7 Marc.) ποίησιν μὲν γὰρ ἀσκεῖν καὶ αἰδεῖν Ὀρφεύς ἡμᾶς (sc. τοὺς Ἕλληνας) ἐδίδαξεν, ὃ δὲ αὐτὸς καὶ μυεῖσθαι || (IV) Ps.-GALEN. Part. philos. 29 (Kotrc ap. Thes. Ling. Graec.)· ἔλθωμεν δὲ καὶ 15 εἴπωμεν, τίνων εἰσὶν εὐρήματα. ἰστέον ὅτι ἡ ἀριθμητικὴ ὑπὸ τῶν Φοινίκων εὐρέθη ... τὴν δὲ μουσικὴν οἱ Θράϊκες· ἐκείθεν γὰρ ὁ Ὀρφεύς, ὅστις λέγεται εὐρηκέναι τὴν μουσικὴν || (V) EUST. in Il. p. 299, 5 καὶ ὅτι Θράϊκες ἦσαν οἱ ἐπιμεληθέντες τῆς ἀρχαίας μουσικῆς, Ὀρφεύς, Μουσαῖος (fr. 7 II; 24 II) καὶ Θάμυρις· καὶ ὅτι ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ περὶ τὸν Ἀθῶν Θάμυρις ὁ Θράϊξ 20 ἐβασίλευσε τῶν αὐτῶν ἐπιτηδευμάτων γενόμενος, ὧν καὶ ὁ Κίκων Ὀρφεύς (fr. 1121 II), ὃς Ὀρφεύς τὰ πρῶτα μὲν ἀγυρτεύων διέζη, εἶτα καὶ μειζόνων ἀξίων ἑαυτὸν καὶ ὄχλον καὶ δύναμιν περιποιούμενος διεφθάρη ἐξ ἐπισυστάσεως, ἀνὴρ γόης ἀπὸ μουσικῆς τε καὶ μαντικῆς καὶ τῶν περὶ τὰς τελετὰς ὀργιασμῶν.

1025 T

THEOPHIL. ad Autolyc. 2, 30 (80 Marc.) ἄλλοι δὲ Ὀρφέα ἀπὸ τῆς τῶν ὀρνέων ἡδυφωνίας φασὶν ἐξευρηκέναι τὴν μουσικὴν. κενὸς δὲ καὶ μάταιος ὁ λόγος αὐτῶν δείκνυται· μετὰ γὰρ πολλὰ ἔτη τοῦ κατακλυσμοῦ οὗτοι ἐγένοντο.

Aegyptiorum ritus vel fabulae apud Graecos ab Orpheo traditi

cf. fr. 48-53

1024 6 ὁ om. TV | ὅστις – μουσικὴν in mg. suppl. V² || 6 Θράϊξ – 7 Ὀρφεύς om. V || 7 δὲ om. V || 7 αὐτοὺς – 8 πολεμικοὺς] ὡς ἄγαν πολεμικοὶ ὄντες V || 8 ἡ] καὶ Brandis || 10 δὲ om. T | μελῶν T | ἔτι V || 11 παρ' om. K || 11-12 τῷ ποιητῇ] Π 617 || 17-19 cf. Strab. (I) || 21-24 cf. Strab. 7, fr. 10a Radt (fr. 554)

scriptura usus vel litterarum inventor (fr. 1026-1027)

cf. et. Schol. Eur. Alc. 968 (II 239, 4 Schwartz = fr. 813 I) ὁ δὲ φυσικὸς Ἡρακλείδης εἶναι ὄντως φησὶ σανίδας τινὰς Ὀρφέως, γράφων οὕτως· τὸ δὲ τοῦ Διονύσου κατεσκευάσθαι {ἐπὶ} τῆς Θράκης ἐπὶ τοῦ καλουμένου Αἴμου, ὅπου δὴ τινὰς ἐν σανίσιν ἀναγραφὰς εἶναι φασιν <Ὀρφέως> | vid. et. Suda s. v. Κάδμος (III 2, 23 Adler = FGrHist 489 T 1b) Κάδμος, Πανδίωνος, Μιλήσιος, ἱστορικός, ... μικρῶι νεώτερος Ὀρφέως. ... ὅτι τὸν Κάδμον φασὶ πρῶτον ἐς τὴν Ἑλλάδα κομίσαι τὰ γράμματα, ἅπερ πρῶτοι Φοίνικες ἐφεύρουν

1026 T (T 43 K.)

Diod. 3, 67, 4 (= Dionys. Scyt. FGrHist 32 F 8, 1a 32 = fr. 8 p. 135 Rusten) τὸν δ' οὖν Λίνον (fr. 55 II) φασὶ τοῖς Πελασγικοῖς γράμμασι συνταξάμενον τὰς τοῦ πρῶτου Διονύσου πράξεις καὶ τὰς ἄλλας μυθολογίας ἀπολιπεῖν ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν. 5 ὁμοίως δὲ τούτοις χρῆσασθαι τοῖς Πελασγικοῖς γράμμασι τὸν Ὀρφέα καὶ Προνοπίδην τὸν Ὀμήρου διδάσκαλον, εὐφυῆ γεγονότα 5 μελοποιῶν· πρὸς δὲ τούτοις θυμοίτην τὸν θυμοῖτου τοῦ Λαομέδοντος, κατὰ τὴν ἡλικίαν γεγονότος τὴν Ὀρφέως, πλανηθῆναι κτλ.

1027 T (T 123 K., 4 [B 6] C.)

ALCIDAM. Ulix. 24 (p. 32 Avezzù = p. 30 Muir = Anth. Gr. App. Ep. sepulcr. 148, 1), plura invenies in fr. 1073 I γράμματα μὲν δὴ πρῶτος Ὀρφεὺς ἐξήνεγκε, παρὰ Μουσῶν μαθὼν, ὥς καὶ ἐπὶ τῷ μνήματι αὐτοῦ δηλοῖ τὰ ἐπιγράμματα· ... εὐρῶν ἀνθρώποις γράμματα καὶ σοφίην. sequitur Lin. fr. 62 II.

1026 cf. Bernabé, in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. *Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero*, Granada 2000, 41s; eund., Ítaca 18, 2002, 66; cf. et. adnot. ad fr. 941 II 2 τοὺς Πελασγικοὺς C II 5 Προναπίδην CV (cf. *Pronopidas P*) II 7 γεγονότος Gruppe, Ziegler, RE XVIII 1 (1939) 1211 : γεγονότα cod. | τὴν²] τοῦ vulg.

1027 2 μὲν δὲ Ald. : μὲν γε Canter II 3 μαθὼν in ras. A: λαβὼν Bu¹ | τὰ post καὶ transp. E Ald., Reiske, Bekker | αὐτῷ Co II 3-4 τὰ ἐπιγράμματα] 'it may have been composed about 431 b. C. as a bit of propaganda to mollify the Thracians' Linforth 15s, cf. et. eund., Trans. Am. Phil. Ass. 62, 1931, 5ss; Kleingünther, Πρῶτος εὐρετής, Leipzig 1933, 38s; Coman, Orphée, civilisateur de l'humanité, Paris 1939, 30ss; Avezzù ad loc. p. 82; Harding, Androtion and the Atthis, Oxford 1994, 181; Muir ad loc. p. 82s

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

immo Thraces illiterati (fr. 1028)

1028 T (T 32 K.)

AELIAN. V. H. 8, 6 (94, 25 Dilts) τῶν ἀρχαίων φασὶ Θραϊκῶν μηδένα ἐπίστασθαι γράμματα ... ἔνθεν τοι καὶ τολμῶσι λέγειν μηδὲ τὸν Ὀρφέα σοφὸν γεγονέναι, Θραϊκα ὄντα, ἀλλ' ἄλλως τοὺς μύθους αὐτοῦ κατεψεῦσθαι. ταῦτα Ἀνδροτίων (FGrHist 324 F 54a) λέγει, εἴ τωι πιστὸς ὑπὲρ τῆς ἀγραμματίας
5 καὶ ἀπαιδευσίας Θραϊκῶν τεκμηριῶσαι.

metri heroici auctor (fr. 1029)

1029 T (T 106 + 126 K.)

(I) MALLIUS THEODOR. De metris 4, 1 (VI 589, 20 Keil = Suppl. Hell. 666 D Lloyd-Jones – Parsons) metrum dactylicum hexametrum inventum primum ab Orpheo Critias (88 B 3 D.-K.) adserit, Democritus (68 B 16 D.-K.) a Musaeo (fr. 29 I), Persinus (cf. fr. 1125 IV) a Lino (fr. 56 I) || (II) MARIUS PLOT. SACERD.

1028 'A.s view on Orpheus ... probably criticizes an opinion prevailing in the fourth century' Jac. ad Androt. loc.; cf. Schol. Aristid. p. 544, 33 Dind. ὅτι δὲ καὶ ἀρχαιότερος (sc. Ὀμηρος) μαρτυρεῖ καὶ Ἀνδροτίων (FGrHist 324 F 54b); vid. et. Rob., Heldens., I, 398 adn. 2; Linforth 160s; eund., Trans. Am. Phil. Ass. 62, 1931, 5ss; Ziegler, Orpheus, RE XVIII 1 (1939) 1229, 3; Harding, Androtion and the Atthis, Oxford 1994, 180ss; Marcaccini, Prometheus 21, 1995, 251; Calame in: Laks–Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1997, 79s; Bernabé, Ítaca 18, 2002, 64s || 3 ἄλλους Vossius | κατεψεῦσθαι Perizonius : καταψεύσασθαι V x || 4 τωι] τε V a.c. | ἐγγραμματίας V

1029 cf. Lob. 234; Kern, Orph. 28; Rob., Heldens., I, 408; Linforth 36; Pavese in: de Miro–Godart–Sacconi (edd.), Atti e Memorie del II Congresso Internazionale di Micenologia, Roma 1996, I, 410 || 3 Orfeo A : Opheo P | Museo PA || 4 Persius cod.

DE ORPHEO ET ORPHICIS TESTIMONIA

Ars gramm. 3, 2 (VI 502, 15 Keil) heroicum metrum et Delphicum et theologi- 5 cum nuncupatur, heroicum ab Homero, qui hoc metro heroum facta composuit, Delphicum ab Apolline Delphico, qui primus hoc usus est metro, theologicum ab Orpheo et Musaeo (*fr. 29 II*), qui, deorum sacerdotes cum essent, hymnos hoc metro cecinerunt || (III) MARIUS VICTOR. Ars gramm. 1, 12 (VI 50, 23 Keil) in his enim (*sc. dactylo et iambico*) metrorum omnium fundamenta subsistunt. hoc 10 quidam a Lino Apollinis antistite (*fr. 56 II*), alii ab Orpheo, non nulli ab Homero inventum putant || (IV) DAMAGETUS Anth. Pal. 7, 9, 6 (= n. 2, 1384 Gow-Page), plura invenies in *fr. 1071 καὶ στίχον ἡρώϊω ζευκτὸν ἔτευξε ποδί* (*sc. Ὀρφεύς*) || (V) TZETZ. Ex. II. p. 47, 19 Hermann ἡρωϊκὸν δὲ μετῳνομάσθη, ἐπεὶ δὴ τὰ ἡρώων πάθη καὶ ἀριστεύματα Ὀρφεύς τε καὶ ὁ Ὅμηρος ἐν τῷ τοιούτῳ 15 μέτρῳ συνεγραφήκεσαν.

poeseos inventor (*fr. 1030*)

1030 T (T 123 K.)

(I) POMP. PORPHYR. in Hor. Artem Poet. 391 (357, 9 Meyer) <Orpheus> primus poeticon inlustravit et ob hoc dicitur lenisse tigres et leones, quia efferatos hominum animos placaverat carmine || (II) ALCIDAM. Ulix. 24 (p. 32 Avezzù = Anth. Gr. App. Ep. sepulcr. 148, 4), plura invenies in *fr. 1073 Ἰεῦρων ... σοφίην* || (III) NONN. Dion. 41, 372

ὅτι πρῶτιστα νοήσει

Πὰν νόμιος σύριγγα, λύρην Ἑλικώνιος Ἑρμῆς,

...

Ὀρφεὺς μυστιπόλοιο θεηγόρα χεύματα μολπῆς. 375

quae sequuntur vid. in Lin. *fr. 41*

astrologus

cf. *fr. 418* et carmina de re astrologica Orpheo tributa (*fr. 718ss*).

templorum conditor

cf. *fr. 53s*

Sangerm. et Iulianus p. 49 || 5 metrum quod et **ACp || 5-6** theoloicum **B (it. 6) || 6** ex Homero **ABC || 8** ymnos **ABC || 13** ἡρώων **P¹**

1030 1 Orpheus *add. Meyer* || **2** quia *Meyer* : qui **M || 3** placuerat **M**

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

institutionis disciplinarum auctor (fr. 1031)

1031 T

SCHOL. Eur. Rh. 346 (II 335, 15 Schwartz) = Heraclid. fr. 159 Wehrli = Apollodor. FGrHist 244 F 146; quae praecedunt vid. in fr. 891 συνοικήσασα Οἰάγρῳ (sc. Καλλιόπῃ) γεννᾶν Ὅρφέα τὸν πάντων μέγιστον ἀνθρώπων ἐν τῇ κιθαρῳδικῇ τέχνῃ γενόμενον, πρὸς δὲ καὶ τῆς ἐγκυκλίου μαθήσεως ἐγχει-
5 ρηματικώτατον.

mors (frr. 1032-1051)

Orphei mortem varie narraverunt scriptores: Orpheus interfectus est a Maenadibus a Baccho irato missis quia ille Solis cultor erat sec. Aeschylum, quem secuti sunt Eratosth. Catast., Apollodor. et al. (frr. 1033-1035); sec. alios auctores autem Orpheus a Thraciis mulieribus trucidatus est (frr. 1040-1044), a Venere missis sec. P.Berol. et Hygin. (fr. 1036); at alii alias causas referunt: propterea quod Orpheus amorem in pueros transtulit, sec. Phanocl. fr. 1 Powell, cf. Ovid. Met. 10, 83-85, Paus. 9, 30, 5, Servium in Georg. 4, 519 (III 357, 24 Thilo-Hagen), Hygin. Astr. 2, 7 (vid. Orph. frr. 1004; 1036 II; 1040); quia, maestus propter Eurydicis mortem, magnum odium contra omnes feminas nutriebat, sec. Conon. (fr. 1039), vel viros solos frequentabat, sec. Paus. (fr. 1040); sec. alios auct. ap. Conon. (fr. 1039) quia Orpheus prohibebat quominus mulieres orgiorum participes essent | mulieres Orphea decollaverunt (vid. fr. 1038) vel discerperunt (cf. frr. 1035; 1039) | incertum utrum Maenades an mulieres iratae Orphea interficerent sec. Isocr. (fr. 1041) | fabulam symbolice interpretantur Himerius (fr. 1064) et Proclus (fr. 1045), negat Asclepiad. (fr. 1048)

icon. Orpheus a Maenadibus interfectus in vasis non invenitur et nusquam discerptus figuratur (de quo cf. Rob., Heldens., I, 404 adn. 3) | a mulieribus oppugnatus repraesentatur in vasis Atticis rub. fig. inde ab annis 490-480 a. C. n.; et figuratur fidibus canens coram virorum coetu dum mulieres irrumpunt; cf. Garzou, Orpheus, LIMC VII 1 (1994) nn. 28-63 p. 85 ss; de re cf. Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 104 adn. 43 ubi, monente v. d. Burkert, ille de Thraciorum symposio virorum solum loquitur repraesentato in cuppa aurea regis Cotyis (regnantis inter annos 383-360) de qua cf. Gold der Thraker, Mainz 1979, 144ss, n. 292; vid. et. Lissarrague, Musica e

1031 2 συνοικήσασα Οἰάγρῳ Hermann : συνοικήσάτα ἀγρῳ A II 4-5 ἐγχειρματικώτατον Schwartz in app. crit. (-τερον in text.) : συγκεκριτημένον Haupt : συγκεκριματικώτερον A II cf. Wehrli ad loc. 115, qui cum iunctura ἐγκυκλίου μαθήσεως comparat Horat. Ep. Pis. 391, Quintilian 1, 10, 9

storia 2, 1994, 269ss; Tsiafakis, in: *Proceedings of the Eighth International Congress of Thracology, Thrace and the Aegean, Sofia 2002*, II, 728s

pauci auctores aliter Orphei mortem narraverunt: fulmine ictum (fr. 1046) vel occisum propter coniurationem esse (fr. 1049) aut mortem sibi conscivisse (fr. 1047) | cf. et. Orph. Arg. 103ss καὶ μ' ἀπ' ἀλητείας τε καὶ ἐξ οἴστρου ἐσάωσε / μήτηρ ἡμετέρη καὶ ῥ' εἰς δόμον ἡγαγεν ἄμὸν / ὄφρα τέλος θανά- τοιο κίχῳ μετὰ γῆραι λυγρῷ

de Orphei morte cf. Gruppe, Orpheus, in: Roscher, *Myth. Lex.*, 1897-1902, III, (= 1965) 1, 1165ss; Guthrie, Orpheus 32ss; Ziegler, Orpheus, RE XVIII 1 (1939) 1281ss; Graf in: Bremmer (ed.), *Interpretations of Greek Mythology*, London-Sydney 1987, 85ss; Santini, *Giorn. Ital. Filol.* 44, 1992, 173ss; Marcacini, *Prometheus* 21, 1995, 241ss; Sorel, *Orphée et l'orphisme*, Paris 1995, 26ss

Orpheus mortuus (fr. 1032)

1032 T (T 127 K.)

ANTIP. SIDON. Anth. Pal. 7, 8 (= n. 10, 228-235 Gow-Page)

οὐκέτι θελγομένης, Ὀρφεῦ, δρύας, οὐκέτι πέτρας

ἄξεις, οὐ θηρῶν αὐτονόμους ἀγέλας·

οὐκέτι κοιμάσεις ἀνέμων βρόμον, οὐχὶ χάλαζαν,

οὐ νιφετῶν συρμούς, οὐ παταγεῦσαν ἄλα.

ὦλεο γάρ· σὲ δὲ πολλὰ κατωδύραντο θύγατρες

5

Μναμοσύνας, μάτηρ δ' ἔξοχα Καλλιόπα.

τί φθιμένοις στοναχεῦμεν ἐφ' υἰάσιν, ἀνίκ' ἀλαλκεῖν

τῶν παίδων Ἀΐδην οὐδὲ θεοῖς δύναμις;

1032 vv.1-2 ἄξεις tradit Suda s. v. δρύς (II 143, 27 Adler), v. 3 s. v. βρόμος (I 496, 22 A.), vv. 3-4 s. v. συρμός (IV 479, 26 A.), vv. 7-8 s. v. ἀλαλκεῖν (I 97, 19 A.) || tit. Ἀντιπάτρου Σιδωνίου εἰς Ὀρφέα τὸν ποιητὴν τὸν Οἰάγρου καὶ Καλλιόπης || **1** θελγομένης] 'the verb may but need not imply magical enchantment' Gow-Page | πέτρας Sud. || **2** αὐτονόμους] 'undomesticated' Gow-Page || **3** κοιμίσεις (κοιμίσεις V) Suda s. v. βρόμος || **4** παταγεῦουσιν Suda V : παγεῦσαν Anth. Pal. P || **7** ἡνίκ' Sud. || **8** Ἀΐδαν Stadtmüller | 'Calliope sufficiently covers θεοῖς ... and we need not consider whether A. conceived his father to be Apollo rather than Oeagrus' Gow-Page

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

Maenades a Baccho incitatae Orphea occidunt (frr. 1033-1035)

Aeschylus hanc fabulam finxit, ut vid.; cf. Linforth 14; West, Bull. Inst. Class. Stud. 30, 1983, 63ss; vid. et. Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 85ss; Di Marco in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 101ss; Lissarrague, Musica e storia 2, 1994, 84s

1033 T (T 113 K., 4 [B 2] C.)

- (I) ERATOSTH. Catast. 24 (140 Rob.) cf. Catast. Fragmenta Vaticana 24, ed. Rehm, Ansbach 1899; quae praecedunt vid. in fr. 536 I ὅθεν ὁ Διόνυσος ὀργισθεῖς αὐτῷ ἐπεμψε τὰς Βασσάρας, ὡς φησιν Αἰσχύλος (cf. p. 138ss Radt) ... αἵτινες αὐτὸν διέσπασαν καὶ τὰ μέλη διέρριψαν χωρὶς ἕκαστον. *sequitur fr.*
5 1070 II (II) SCHOL. German. Arat. BP (84, 11 Breysig = 140 Rob.), *pergit fr. 536 II* Liber indignatus misit Bacchas, ut Aeschylus scribit, quae eum membratim discerpserunt. *sequitur fr. 1072 I* II (III) SCHOL. German. Arat. SV (152, 1 Breysig), *pergit fr. 536 III* Liber indignatus misit Bacchas, ut Aeschylus scribit, quae eum membratim discerpserunt. *sequitur fr. 1072 II* II (IV) Schol. German. Arat. G (p.
10 152, 14 Breysig = 141 Rob.), *pergit fr. 536 IV* missis a Libero patre Bassaridibus membratim discerptus. *sequitur fr. 1072 III* II (V) ARAT. LAT. p. 232a, 5 Maass, *pergit fr. 536 V* Liber pater iratus ei misit Bassares, ut ait Aeschilus carminum poeta, et dissipaverunt eum. *sequitur fr. 1072 IV* II (VI) SCHOL. Clem. Alex. Protr. 1, 2, 2 (183 Marc.) ὡσαύτως καὶ Ὀρφεὺς διασπαρχθεὶς ὑπὸ Ὀδρυσῶν ἄλλης
15 ὑπόθεσις τραγωιδίας γεγένηται.

1033 (I) lectiones ex editione sua adhuc inedita mecum comiter communicavit Pàmias II 3 ἐπέπεμψε Valckenaer I Βάσaras (Βάσσaras Rehm : Βασσάρας Radt) Epit. Vatic. I Αἰσχύλος] vid. comm. ad fr. 536 II 4 αἱ διέσπασαν αὐτὸν Epit. Vatic. I ἔρριψαν Epit. Vatic. II 6 bahcas AP I Aeschylus A : Aescilus P I cf. comm. ad fr. 536 II 7 discerpere Breysig : 'num discerperent?' Robert : discerpere AP II 8 Bacchas Breysig : vacchas S : bachas V I Aeschylus Breysig : Eschilus S : Eschylus V I scribit om. S I qui S II 9 menbratim S I discerpserunt Breysig : discerperent SV II 10 Bassaridibus Breysig : passeribus GG^aG^b II 11 descepitus mut. ex disceptus Ga : desceptus G^{a(7)} : descerptus G^{a(7)} II 12 Hassares B I Esclus B II 14 διασπαρχθεὶς corr. m : διασπαρχεὶς P I ad Aesch. Βασσάρας vel Βασσαρίδας spectare coniecit Nauck, TGF² 9s, cf. p. 139 Radt

1034 T (T 117 K.)

HYGIN. Astr. 2, 7 qui (sc. Orpheus) querens uxoris Eurydices mortem ad Inferos descendisse existimatur et ibi deorum progeniem suo carmine laudasse praeter Liberum Patrem; hunc enim oblivione ductus praetermisit, ut Oeneus in sacrificio Dianam. postea igitur Orpheus, ut complures dixerunt, in Olympo monte, qui Macedoniam dividit a Thracia, sed ut Eratosthenes (cf. *fr. 536 et 5 1033*) ait, in Pangaeo sedens, cum cantu delectaretur, dicitur ei Liber obiecisse Bacchas, quae corpus eius discerperent interfecti. sed alii dicunt, quod initia Liberi sit speculatus, id ei accidisse. *sequitur fr. 1074 V.*

1035 T (T 63 + 113 K.)

(I) APOLLODOR. Bibl. 1, 3, 2, pergit fr. 501 καὶ τέθαπται (sc. Ὀρφεύς) περὶ τὴν Πιερίαν διασπασθεὶς ὑπὸ τῶν μαινάδων ||

(II) OVID. Met. 11, 1-8

carmine dum tali silvas animosque ferarum
Threicius vates et saxa sequentia ducit,
ecce nurus Ciconum tectae lymphata ferinis
pectora velleribus tumuli de vertice cernunt
Orpheia percussis sociantem carmina nervis. 5
e quibus una leves iactato crine per auras
'en' ait 'en, hic est nostri contemptor!' et hastam
vatis Apollinei vocalia misit in ora, etc. ||

(III) VERG. Georg. 4. 520-522, pergit fr. 1003 I

spretae Ciconum quo munere matres
inter sacra deum nocturnique orgia Bacchi
discerptum latos iuvenem sparsere per agros. *sequitur fr. 1054 III.*

1034 cf. Rob., Heldens., I, 406; Bremmer in: Borgeaud (ed.), *Orphisme et Orphée*, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 16 || **1** Eurydices (-ri- **LEB η**) **M** a.c. **RLAEB η** : Euridis **F** || **2** descendisse ad inferos **L** | progeniem deorum **F** || **3** propter **R** a.c. | Eoneus **R** a.c. : Oenus **P** a.c. : Oepeus **L** a.c. : Eneus **R** p.c. : Eneas **L** p.c. **AE** a.c. **B** a.c. || **4** igitur] dicitur **δ** || **5** quod **Υ** | Macedonia **A** | dividit et a **F** | Thracia **N** | Eratosthenes **F** : Erasthothenes **W** : Arestotenes **B** || **6** Pangaeo *edd.* : Pancaeo (-ceo **γη**) **SNMR** p.c. **Πγη** : Pancaheo **R** : Panchaeo **Lδ** | Liber ei **B** | Liberum **L** a.c. || **7** interfici **N** || **7-8** sit Liberi **R** || **8** et ob id ei **R** : ei id **Z**

1035 (I) vid. Scarpi ad loc. || (II) **2** ducit] traxit **FLN³e** || **6** levem – auram **EFLN³Pue** || **8** vocali – ore **M¹N¹S** || (III) vid. Thomas et Mynors, comm. ad loc.

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

Venus irata immittit Thracias mulieres (fr. 1036)

1036 T (T 121 K.)

(I) P. BEROL. 13426, saec. II p. C. n., prim. ed. Schubart in: Gercke-Norden, Einleitung in die Altertumswissenschaft, Leipzig 1924, 42, denuo ed. Orth, Philol. Wochenschr. 47, 1927, 1469ss Ἀπ[ό]λλωνα θρη[σκ] . . . . . κ[α]λ[ί] ἐπὶ πομπήν [. . . . .]ς παραχθε[ί]η κατὰ μῆνιν [. . . . .] ψευ-
 5 σάμενος αὐτῆς τοὺς ἐφ[η]μμένους π[ό]θους, <τότε Ζεὺς μὲν ἐπ' Ὀρ[φ]έα τὴν δ[ί]αι[ταν] ἀνέπεμψεν· ὁ δὲ οὐχ ἑκὼν τὴν Ἀ[φ]ροδίτην ἔλεψεν, ἐν μέρει [γὰρ ἐκατέ]ρα[ι] τῶν θεῶν τὸν ἴσον τῆς ἀ[πο]λαύσε[ως] χρόνον ἔδωκεν. ἀνθ' ὧν [δὲ μνησ]ί[α]κος ἡ θεὸς γενομένη μαι[νά]δων ἐπ' αὐτὸν χοροὺς παρώκ[ισ]τρησεν, [αἱ φοβερ]ῶς τὰ μέλη σπαράσσουσαι εἰς τὰ [χεύμ]ατα τῆς ὑπ[ο]κ[ε]ι[μένης]
 10 θα[λάσσης] ἐδίσ[κευ]ον. sequitur fr. 1054 IX || (II) HYGIN. Astr. 2, 7, *pergit* fr. 976 V nonnulli etiam dixerunt Venerem cum Proserpina ad iudicium Iovis venisse, cui earum Adonin concederet; quibus Calliopen ab Iove datam iudicem, quae Musa Orphei est mater; itaque iudicasse uti dimidiam partem anni earum unaquaeque possideret; Venerem autem indignatam, quod non sibi proprium concessisset,
 15 obiecisce omnibus quae in Thracia essent mulieribus, ut Orphea amore inductae ita sibi quaeque appeterent, ut membra eius discernerent. *sequitur* fr. 1054 VII.

1036 cf. Robert, Heldens., I, 406 adn. 1 || 3-4 'es könnte von der Beziehung des O[r]pheus zu Apollon die Rede sein' ed. pr. || 4]ς παραχθε[ί]η] Orth. : 'auf σπαράσσειν führt Orpheus: aber zu ἐπὶ πομπήν paßt παράγειν besser' ed. pr. || 4-5 ψευδάμενος Orth : καταψευδάμενος ed. pr. | ψευδάμενος αὐτῆς ... π[ό]θους] 'hätte dann irgend jemand, einer der Göttinnen, wahrscheinlich Aphrodite, fälschlich Liebe zu ihm nachgesagt' ed. pr. || 5 ἐφ[η]μμένους suppl. Orth ἐφ' [. . . . . ed. pr. | π[ό]θους suppl. ed. pr. | <τότε Wil. prob. Orth : ὁ τε ed. pr. || 5-6 Ὀρ[φ]έα τὴν δ[ί]αι[ταν] suppl. Orth : Ὀρ[φ]έως δ[ί]αι[ταν] ed. pr. || 6 [ἐκὼν Orth | τὴν Ἀ[φ]ροδίτην ed. pr. | [γὰρ Orth : δ' ed. pr. || 7 ἐκατέ]ρα[ι] scripsi : ἐκατέ]ρα ed. pr. | ἀ[πο]λαύσε[ως] suppl. ed. pr. || 7-8 [δὲ μνησ]ί[α]κος suppl. Orth mon. Wil. :]ακος (fort. Θρ[α]κός) ed. pr. in app. crit. || 8 μαι[νά]δων ἐπ' suppl. ed. pr. | παρώκ[ισ]τρησεν scripsi : παρώστρησεν ed. pr. || 9 [αἱ φοβερ]ῶς suppl. Orth : [αἱ Ὀρφέ]ως ed. pr. | [χεύμ]ατα suppl. Orth : [κύμ]ατα ed. pr. || 9 ὑπ[ο]κ[ε]ι[μένης] - 10 ἐδίσ[κευ]ον suppl. ed. pr., cf. fr. 1054 IX ἐν τοῖς Ὀρφε[ίοις] λόγοις ταῦτα λέγεται || 11 Venerem om. αL a.c. AEδ : scr. ante dixerunt F | Proserpinam L a.c. : cum Proserpina L p.c. | venisset RγB || 12 quibus] cuius M a.c. | Calliope A || 12 quae - 13 iudicasse om. L a.c. || 13 est Orphei Lη | partim Y | anni om. Z | earum anni P | unaquaeque earum E || 14 autem] hoc F | proprium sibi B || 15 Thracia N : Traci R a.c. : Tracia R p.c. | erant R | Orphei R | inducto F | 16 decernerent L

mulieres iratae Orphea occidunt (fr. 1037-1040)

de Orpheo a mulieribus caeso cf. et. Menaechm. ap. Schol. Pind. Py. 4, 313a (fr. 1044), Lucian. Sat. 8 διεσπάσαντο γὰρ ἂν αὐτὸν ... ὥσπερ τὸν Πεινθέα αἱ Μαινάδες ἢ αἱ Θραιῖται τὸν Ὀρφέα, Philostr. Iun. Imag. 3, 6

1037 T (T 60 + 139 K., 4 [A 38] + 4 [A 43] C.)

(I) PLAT. Sympos. 179d, *plura invenies* in fr. 983 καὶ ἐποίησαν τὸν θάνατον αὐτοῦ ὑπὸ γυναικῶν γενέσθαι || (II) PLAT. Resp. 620a, *plura invenies* in fr. 1077 I μίσει τοῦ γυναικείου γένους διὰ τὸν ὑπ' ἐκείνων θάνατον.

1038 T (T 77 K.)

PHANOCCL. fr. 1, 11-14 (Powell, Coll. Alex. 106), *quae praecedunt* vid. in fr. 1004 I τοῦ δ' ἀπὸ μὲν κεφαλὴν χαλκῶι τάμον, αὐτίκα δ' ὑπῆν.
εἰς ἄλα Θρηϊκίην ῥίψαν ὁμοῦ χέλυϊ
ἤλπι καρτύνασαι, ἵν' ἐμφορέοιντο θαλάσσηι
ἄμφω ἅμα, γλαυκοῖς τεγγόμεναι ῥοθίοις. *sequitur* fr. 1054 I.

1039 T (T 115 K., 4 [B 26] C.)

CONO ap. Phot. Bibl. 186, 140a 31 (III 34 Henry = FGrHist 26 F 1, 45, *pergit* fr. 954 I τελευτᾷ δὲ διασπασαμένων αὐτὸν τῶν Θραικίων καὶ Μακεδόνων γυναικῶν, ὅτι οὐ μετεδίδου αὐταῖς τῶν ὀργίων, τάχα μὲν καὶ κατ' ἄλλας προφάσεις. φασὶ δ' οὖν αὐτὸν δυστυχῆσαντα περὶ γυναῖκα πᾶν ἐχθῆραι τὸ γένος. ἐφοῖτα μὲν οὖν τακταῖς ἡμέραις ὥπλισμένων πλήθος Θραικῶν καὶ 5 Μακεδόνων ἐν Λιβήθροις, εἰς οἶκημα ἐν συνερχόμενον μέγα τε καὶ πρὸς τελετὰς εὖ πεπονημένον. ὁπότε δ' ὀργιάζειν εἰσίσαι, πρὸ τῶν πυλῶν ἀπετίθεσαν τὰ ὄπλα. ὃ αἱ γυναῖκες ἐπιτηρήσασαι καὶ τὰ ὄπλα ἀρπασάμεναι, ὑπ' ὀργῆς τῆς διὰ τὴν ἀτιμίαν τοὺς τε προσπίπτοντας κατειργάσαντο, καὶ τὸν Ὀρφέα κατὰ μέλη ἔρριψαν εἰς τὴν θάλασσαν σποράδην. *sequitur* fr. 1061. 10

1037 1-2 cf. Dover ad loc. || **3** cf. Euseb. Praep. Ev. 13, 16, 9

1038 cf. fr. 1004 et comm. ad loc. || **11** ἀπῆν **A**¹: αὐτὴν Gesner in mg. inde **A**² (de quo cf. Alexander, A stylistic commentary on Phanocles, Amsterdam 1988, 55) | ὑπῆν] 'whereas the lyre ... was floating on the surface of the water, the head of Orpheus, which was nailed to the wooden lyre, "was under" ... the surface of the water' Alexander 57 || **12** Θρηϊκίη Bergk, agn. Powell: at cf. Ψ 230 Θρηϊκίον πόντον

1039 vid. Rob., Heldens., I, 405 adn. 2; Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 87 || **3** οὐ om. **A**¹ || **5** ὥπλισμένον **M** || **6** ἐν om. **M** prob. Jac. || **9** διὰ τὴν om. **A**

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

1040 T (T 116 K.)

PAUS. 9, 30, 5, pergit fr. 551 τὰς δὲ γυναῖκάς φασι τῶν Θραικῶν ἐπιβουλεύειν μὲν αὐτῷ θάνατον, ὅτι σφῶν τοὺς ἄνδρας ἀκολουθεῖν ἔπεισεν αὐτῷ πλανωμένῳ, φόβῳ δὲ τῶν ἀνδρῶν οὐ τολμᾶν· ὥς δὲ ἐνεφορήσαντο οἴνου, ἐξεργάζονται τὸ τόλμημα, καὶ τοῖς ἀνδράσιν ἀπὸ τούτου κατέστη μεθυσκο-
5 μένους ἐς τὰς μάχας χωρεῖν. sequitur fr. 1046 III.

incertum utrum maenades an mulieres saevientes (fr. 1041)

1041 T (17 K. 4 [A 54] C.)

ISOCR. Busir. 10, 39 Mathieu-Brémond, plura invenies in fr. 26 II Ὀρφεὺς δ' ὁ μάλιστα τούτων τῶν λόγων ἀψάμενος, διασπασθεὶς τὸν βίον ἐτελεύτησεν.

de loco ubi Orpheus mortuus est (fr. 1042-1044)

1042 T

EUR. Hypsipyl. ca.1570 (p. 221 Jouan-Van Looy = 119 Cockle)
'Ἡδωνίσι ... Πάγγαιον.

1040 cf. Rob., Heldens., 1, 405 adn. 1; Marcaccini, Prometheus 21, 1995, 246 || 3 οἶνον β || 4-5 μεθυσκομένους] 'this, of course, is just a slight rationalisation of a very archaic fighting technique, the "Kampfwut"', cf. Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 88 cum bibl. in adn. 31 | cf. Paus. 9, 30, 7 (fr. 934 II) Μακεδόνων δὲ οἱ χώραν τὴν ὑπὸ τὸ ὄρος τὴν Πιερίαν ἔχοντες καὶ πόλιν Δῖον φασὶν ὑπὸ τῶν γυναικῶν γενέσθαι τὴν τελευτὴν ἐνταῦθα τῷ Ὀρφεί

1041 2 τούτων τῶν] τῶν τοιούτων cod. praeter Γ | διασπασθεὶς] Isocr. Aeschlyli versionem (vid. fr. 1033) sequi videtur

1042 e schol. 'Ἡδωνίσι Θραικίαις et Πάγγαιον ὄρος τῆς Θράκης | cf. fr. 536 | 'another possibility is a reference to Orpheus' death at the hand of the Bassarids on Mount Pangaeum' Cockle ad loc. p. 175 | cf. et. Ovid. Met. 11, 69 Edonias, Clitonym. ap. Ps.-Plut. De fluv. 3, 4 (FGrHist 292 F 3 = fr. 1063) ἐν τῷ Παγγαίῳ ὄρει

1043 T

OVID. Ibis 599s

diripiantque tuos insanis unguibus artus

Strymoniae matres, Orpheos esse ratae. 600

1044 T (T 114 K.)

SCHOL. Pind. Py. 4, 313a (II 140, 3 Drachm.), pergit fr. 899 II παρατίθεται δὲ καὶ χρῆσμον τινα, ὃν φησι Μέναιχμον ἀναγράφειν ἐν τῷ Πυθικῷ (FGrHist 131 F 2). ἔχει δὲ οὕτως (Anth. Gr. App. Orac. Epigr. 76):

Πιέρης αἰνοπαθεῖς, στυγινὴν ἀποτείσετε λῶβην

῾Ορφέ' ἀποκτείναντες ῾Απόλλωνος φίλον υἷόν. sequitur fr. 912 III.

Orphei mors symbolice explanata (fr. 1045)

vid. et. Himer. Or. 46, 18 (fr. 1064 II)

1045 T (T 119 K.)

(I) PROCL. in Plat. Remp. I 174, 22 Kroll ῾Ορφεὺς μυθολογεῖται τοιαῦτα ἅττα τραγικῶς παθεῖν διὰ τὴν ἐν μουσικῇ τελέαν ζωὴν· σπαραχθεῖς γὰρ καὶ μερισθεῖς παντοίως τὸν τῆιδε βίον ἀπολιπεῖν, ἐπειδὴ μεριστῶς οἶμαι καὶ διηρημένως αὐτοῦ μετέσχον οἱ τότε τῆς μουσικῆς καὶ ὅλην ἅμα καὶ παντελῇ τὴν ἐπιστήμην οὐ δεδύνηνται δέξασθαι. sequitur fr. 1058 I II (II) 5
PROCL. in Plat. Remp. II 314, 24 ἀποχρῆσθαι μὲν τοίνυν ἔοικεν τῷ κατὰ τὸν ῾Ορφέα μῦθῳ δηλοῦντι τὴν ἐξηρημένην αὐτοῦ μουσικὴν ἀπὸ τῆς θηλυπρεποῦς καὶ οὕτως κεχαλασμένης – ἔνθεος γὰρ ἦν, εἰ καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν μεμερισμένως αὐτῆς μετέσχον (ὃ διὰ τῶν σπαραγμῶν οἱ μῦθοι δηλοῦσιν). sequitur fr. 1058 II. 10

1043 600 Orpheos *Heinse* : Orpheon **TGPp** : Orphean **V** | orpheonesque satae **O** || vid. La Penna, comm. ad loc.

1044 2 ἀναγράφαι **GQ** || **4 om. G** | ἀποτείσετε **Kern** : ἀποτίσετε schol. | λῶβαν **BE**

1045 cf. Restani, *Musica e storia* 2, 1994, 194 || **7** μουσικὴν schol. : μετοικὴν **H** || **9** μετέσχευ **Usener**

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

Orpheus fulmine ictus (fr. 1046)

cf. Ziegler, *Orpheus*, RE XVIII 1 (1939) 1282, qui hanc versionem recentioris aetatis et 'als Korrektur der herrschenden Sage von Leuten erfunden, die diese des wunderbaren Sängers und Lehrers göttlicher Weisheit unwürdig fanden' interpretatur et cum fabula de Asclepii morte comparat

1046 T (T 123 + 125 K.)

(I) ALCIDAM. Ulix. 24 (p. 32 Avezzù = 30 Muir = Anth. Gr. App. Epigr. sepulcr. 148, 1), *plura invenies* in fr. 1073 I Ὀρφέα ... / ὃν κτάνεν ὑψιμέδων Ζεὺς πολόεντι βέλει II (II) DIOG. LAERT. 1, 5, *pergit* fr. 8 III τοῦτον δὲ ὁ μὲν μῦθος ὑπὸ γυναικῶν ἀπολέσθαι φησί· τὸ δὲ ἐν Δίῳ τῆς Μακεδονίας ἐπίγραμμα
5 κεραυνωθῆναι αὐτόν, λέγον οὕτως (Anth. Pal. 7, 617 = Lobo Argiv. Suppl. Hell. 508 Lloyd-Jones-Parsons)· ... Ὀρφέα ... / ὃν κτάνεν ὑψιμέδων Ζεὺς πολόεντι βέλει. *plura invenies* in fr. 1073 III II (III) PAUS. 9, 30, 5, *pergit* fr. 1040 εἰσὶ δὲ οἱ φασὶ κεραυνωθέντι ὑπὸ τοῦ θεοῦ συμβῆναι τὴν τελευτὴν Ὀρφεὶ· κεραυνωθῆναι δὲ αὐτὸν τῶν λόγων ἕνεκα ὧν ἐδίδασκεν ἐν τοῖς μυστηρίοις
10 οὐ πρότερον ἀκηκόοτας ἀνθρώπους. *sequitur* fr. 999.

Orpheus mortem ipse sibi consciscens (fr. 1047)

cf. Ziegler, *Orpheus*, RE XVIII 1 (1939) 1283, qui hanc versionem 'rationalistische Umbildung der herrschenden Sage' putat

1047 T (T 120 K.)

PAUS. 9, 30, 6, *plura invenies* in fr. 999 ἄλλοις δὲ {προ} εἰρημένον ἐστὶν ὥς ... αὐτόχειρα αὐτὸν ὑπὸ λύπης αὐτοῦ γενέσθαι. *sequitur* fr. 1065 II.

1046 de Orpheo fulminato cf. Maas, *Orph.* 140 n. 24; Rob., *Heldens.*, I, 406 adn. 2; Guthrie, *Orpheus* 32; Linforth, *Trans. Am. Phil. Ass.* 62, 1931, 7ss II (I) cf. Avezzù et Muir, *comm. ad loc.* II **2-3** Ζεὺς πολόεντι βέλει **BuE** Ald., Reiske, Bekker, Sauppe, Blass, Kern, Colli (coll. *Anth. Pal.* 7, 617 [II]) : Ζεὺς (που add. **A** Radermacher) πολόεντι αὐτὸν ὑπὸ λύπης αὐτοῦ γενέσθαι (βαλὼν **Am**₂) **AΞAm**₂⁷⁸ II **4** φασὶ **F** II **6** ὑψημέδης **F** II **10** ἀκηκόοτας **FP**

1047 cf. Rob., *Heldens.*, I, 403 adn. 6 II **1** {προ} del. Siebelis

DE ORPHEO ET ORPHICIS TESTIMONIA

dubitatur de fabula Orphei morientis (fr. 1048)

1048 T

ASCLEPIAD. ap. Schol. Eur. Rhes. 895 (II 343, 11 Schw. = FGGrHist 12 F 6b), vid. et. novas lect. ap. Cannatà Fera, Riv. Filol. Class. 115, 1987, 12ss, *plura invenies in fr. 912* *Ἰὸν οὐ μὴν τοιοῦτό γε πάθος οἶον . . . . .* . γενέσθαι.

aliae fabulae de Orphei morte (fr. 1049-1051)

1049 T (T 40 + 84 K., 4 [B 27] C.)

STRAB. 7, fr. 10a Radt, *plura invenies in fr. 554* *τοὺς μὲν οὖν ἔκουσίως ἀποδέχεσθαι, τινὰς δ' ὑπιδομένους ἐπιβουλήν καὶ βίαν ἐπισυστάντας διαφθεῖραι αὐτόν* (sc. Ὀρφέα).

1050 T

LUCIAN. Pisc. 2 ΠΛΑΤΩΝ καὶ μὴν ἄριστον ἦν καθάπερ τινὰ Πενθέα ἢ Ὀρφέα ἡλακιστὸν ἐν πέτραισιν εὐρέσθαι μόρον' (Trag. Adesp. fr. 291 Kannicht-Sn.), ἵνα ἂν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ ἕκαστος ἔχων ἀπηλλάττετο.

1051 T (T 35 K.)

THEMIST. Or. 16, 209 c (I 300, 1 Schenkl-Downey), *pergit fr. 954* *Ἰὸν ἄλλ' Ὀρφεὺς μὲν, ὥς ἔοικε, θηρία κηλεῖν ἱκανὸς ἦν, ἀνθρώπων δὲ χαλεπότητα θέλγειν οὐκ εἶχεν, ἀλλ' ἡ διήλεγξεν αὐτοῦ τὴν μουσικὴν θρᾶισσαι γυναῖκες, οὐχ ὅπως ἀλοῦσαι τοῖς μέλεσιν, ἀλλ' ἐξαγριωθεῖσαι προσέτι καὶ δράσασαι τὸν μελωιδὸν αὐτὸν ἄπερ καὶ ἔδρασαν. sequitur fr. 1079 II.*

5

1048 3 οἶον λέγεται περὶ αὐτόν] Wil. *spatio longius* : οἶον λέγεται Schw., *sed vestig. non congr.* | 'he may have meant that he was not slain by women, but it is impossible to be sure' Linforth 16 adn. 17

1049 vid. comm. ad fr. 554

1050 versus hinc affert Theodor. Prodr., Not. et Extr., Paris 1800, 553, 5

1051 3 post μουσικὴν add. <ἀσθενῇ (vel ἀτελεῇ)> Reiske || **5** αὐτόν edd. : αὐτόν et ὦν suprascr. **A II** : αὐτῶν v

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

caput loquens (frr. 1052-1061)

solus Cono (fr. 1061) narrat Orphei caput sepultum esse; sec. plurimos auctores caput in Lesbum pervenit; Philostr. (frr. 1056 I, 1057, 1079) vero tradit caput oracula cecinisse donec Apollo id vetuisset (fr. 1057) | de re cf. Gruppe in: Roscher, *Myth. Lex.*, 1897-2002, III 1, 1169ss; Deonna, *Rev. Ét. Gr.* 38, 1925, 44ss; Guthrie, *Orpheus* 35ss; Ziegler, *Orpheus*, RE XVIII 1 (1939) 1293ss; Graf in: Bremmer (ed.), *Interpretations of Greek Mythology*, London-Sydney 1987, 92ss; Nagy in: Edmunds (ed.), *Approaches to Greek Myth*, London 1990, 200ss; Sorel, *Orphée et l'orphisme*, Paris 1995, 29 ('chanter, pour un Grec, c'est se soumettre à la Mémoire'); Ogden, *Greek and Roman Necromancy*, Princeton-Oxford 2001, 202ss | Eliade, *Shamanism*, New York 1964, 391 et Dodds, *The Greeks and the irrational*, Berkeley-Los Angeles 1951, 147 putant haec propria eorum qui hodie "shamanes" vocantur : repugnavit Bremmer, *The Early Greek Concepts of the Soul*, Princeton 1983, 46s, cf. et Jung, *Gesammelte Werke*, 11, Zürich 1963, 262ss

icon. cf. Schmidt, *Ant. Kunst.* 15, 1972, 128ss; Gareizou, *Orpheus*, LIMC VII 1 (1994) 88 nn. 68ss | Orphei caput repraesentatur in calice in Fitzwilliam Mus. Cantabrig. servato (Beazley, ARV 1401 I = 70 Gareizou), loquens coram iuvene scribente, Apolline adstante cum duabus Musis; Robert, *Jahrb. Deutsch. Arch. Inst.* 32, 1917, 146ss putavit picturam repraesentare Apollinem oraculo finem afferentem (cf. fr. 1057), probantibus Kern, *Orpheus* 9; Guthrie, *Orpheus* 36 : iure repugnaverunt Schmidt 131; Graf 94; potius Apollo iuvenem Orphei verba scribere iubet, at dubium utrum ea oracula (ut vol. Minervini, *Bull. Archeol. Napol.* n. s. 6, 1857, 33ss) an carmina (quod maluit Nilsson, *Harv. Theol. Rev.* 28, 1935, 193) sint; an ἐπωδαί? cf. Eur. Alc. 965ss (fr. 812) οὐδέ τι φάρμακον / Θρήισσαις ἐν σανίσιν, τὰς / Ὀρφεΐα κατέγραψεν / γῆρυς, Cycl. 646 (fr. 814) οἶδ' ἐπωδὴν Ὀρφέως ἀγαθὴν πάνυ | caput Orphei loquens cum duabus Musis repraesentatur in hydria rub. fig. collect. Dunedin (Beazley, ARV 1174; Schöller, *Darstellungen des Orpheus in der Antike*, Freiburg 1969, 69; Schmidt 130; Gareizou n. 69) et in duobus speculis Etruscis saec. IV a. C. n., quorum unum Chiusi (ubi ΥΡΦΕ sub capite Orphei scriptum est, vid. fr. 866) in Mus. Senensi servatur, alterum Parisiis (cf. Schöller 98 adn. 10 et 13; Schmidt 134), de quibus cf. Emmanuel-Rebuffat, *Corpus Speculorum Etruscorum*, France 1, Paris, Musée du Louvre, fasc. I, Roma 1988, 28ss; Camporeale, Purich, LIMC VII 1 (1994), 593s | in hydria rub. fig. c.a. 440 a. C. n. in Mus. Basil. servata (Gareizou n. 68) figuratur caput in loco profundo, dum vir barbatus cum sertis et duabus funibus se inclinans capiti appropinquat Musis praesentibus; incertum quis barbatus ille sit; an Terpander? cf. Schmidt 128ss; vid. et Graf 93s; Borgeaud (ed.), *Orpheus*, 1991, fig. 13-15 | servantur et. gemmae Italicae et amuleti saec. III a. C. n., in quibus repraesentantur caput loquens et iuvenis scribens, cf. Furtwängler, *Die antiken Gemmen*, Leipzig-Berlin 1900, III, 252ss, quamquam

incertum utrum caput Orphei sit an Etrusci numinis cui nomen Tages (cf. Herbig, JdI 49/50, 1944-1945, 113s; Schmidt 133s); cf. et. Lissarrague, *Musica e storia* 2, 1994, 86ss; Tsiafakis, in: *Proceedings of the Eighth International Congress of Thracology, Thrace and the Aegean, Sofia 2002*, II, 730s

1052 T (T 118 K.)

(I) LUCIAN. *adv. indoct.* 11 ὅτε τὸν Ὀρφέα διεσπάσαντο αἱ Θραῖται, φασὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ σὺν τῇ λύρᾳ εἰς τὸν Ἑβρον ἐμπεσοῦσαν ἐκβληθῆναι εἰς τὸν μέλανα κόλπον, καὶ ἐπιπλεῖν γε τὴν κεφαλὴν τῇ λύρᾳ, τὴν μὲν αἰδουσαν θρῆνόν τινα ἐπὶ τῷ Ὀρφεῖ, ὡς λόγος, τὴν λύραν δὲ αὐτὴν ὑπηχεῖν τῶν ἀνέμων ἐπιπτόντων ταῖς χορδαῖς, καὶ οὕτω μετ' ὠδῆς προσενεχθῆναι 5 τῇ Λέσβῳ, κάκεινους ἀνελομένους τὴν μὲν κεφαλὴν καταθάψαι ἵναπερ νῦν τὸ Βακχεῖον αὐτοῖς ἐστὶ, τὴν λύραν δὲ ἀναθεῖναι εἰς τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ ἱερόν, καὶ ἐπὶ πολὺ γε σώζεσθαι αὐτήν. χρόνῳ δὲ ὕστερον Νέαιθον τὸν τοῦ Πιττακοῦ τοῦ τυράννου ταῦτα ὑπὲρ τῆς λύρας πυνθανόμενον, ὡς ἐκῆλει μὲν θηρία καὶ φυτὰ καὶ λίθους, ἐμελῳίδει δὲ καὶ μετὰ τὴν τοῦ Ὀρφέως συμφορὰν 10 μηδεὶν ἀπτομένου, πρὸς ἔρωτα τοῦ κτήματος ἐμπεσεῖν καὶ διαφθείραντα τὸν ἱερέα μεγάλοις χρήμασιν πείσαι ὑποθέντα ἐτέραν ὁμοίαν λύραν δοῦναι αὐτῷ τὴν τοῦ Ὀρφέως. λαβόντα δὲ μεθ' ἡμέραν μὲν ἐν τῇ πόλει χρῆσθαι οὐκ ἀσφαλὲς οἶεσθαι εἶναι, νύκτωρ δὲ ὑπὸ κόλπου ἔχοντα μόνον προελθεῖν εἰς τὸ προάστειον καὶ προχειρισάμενον κρούειν καὶ συνταράττειν τὰς χορ- 15 δὰς ἄτεχνον καὶ ἄμουσον νεανίσκον, ἐλπίζοντα μέλη τινὰ θεσπέσια ὑπηχῆσαι τὴν λύραν ὑφ' ὧν πάντας καταθέλξειν καὶ κληθήσιν, καὶ ὅλως μακάριον ἔσεσθαι κληρονομήσαντα τῆς Ὀρφέως μουσικῆς· ἄχρι δὲ συνελθόντας τοὺς κύνας πρὸς τὸν ἦχον – πολλοὶ δὲ ἦσαν αὐτόθι – διασπάσασθαι αὐτόν, ὡς τοῦτο γοῦν ὁμοίον τῷ Ὀρφεῖ παθεῖν καὶ μόνους ἐφ' ἑαυτὸν συγκαλέσαι 20

1052 cf. Maass, *Orph.* 131, Rob., *Heldens.*, I, 406; e *Phanocl. fr.* 1 (*Orph. fr.* 1004 I; 1038 et 1054); vid. et. Marc., *Am. Journ. Phil.* 100, 1979, 363s (= *Studies in Greek Poetry*, Atlanta 1991, 168s) || (I-II) 3 τῇ κεφαλῇ τὴν λύραν Ψ || 4 Ὀρφεῖωι λόγῳ γΨ¹ (μόρῳ Ψ²) || 6-7 ἵναπερ νῦν τὸ Βακχεῖον αὐτοῖς ἐστὶ] i.e. *Antissae templum* sec. Buchholz, *Methymna*, Mainz 1975, 203; 209s: dub. Graf in: Bremmer (ed.), *Interpretations of Greek Mythology*, London-Sydney 1987, 92, cf. comm. ad fr. 1056 || 7 ἀναθῆναι γ | ἐς τὸ τοῦ Ἀπ. Ψ || 9-10 μὲν καὶ θηρία Ω || 11 πρὸς] εἰς Cobet || 12 ἐτέραν om. Ω || 14 ὑπὸ κόλπον β || 17 μακάριος – 18 κληρονομήσας γβ: corr. recc. ||

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

τοὺς κύνας. ὅτεπερ καὶ σαφέστατα ὥφθη ὡς οὐχ ἡ λύρα <ῆ> θέλγουσα ἦν, ἀλλὰ ἡ τέχνη καὶ ἡ ὠιδή, ἃ μόνον ἐξαίρετα τῷ Ὀρφεῖ παρὰ τῆς μητρὸς ὑπῆρχεν· ἡ λύρα δὲ ἄλλως κτῆμα ἦν, οὐδὲν ἄμεινον τῶν ἄλλων βαρβίτων || (II) SCHOL. Lucian. 31, 12 (153, 7 Rabe) διασπάσασθαι — τῷ Ὀρφεῖ] ἐπεὶ 25 κἀκεῖνος ὑπὸ τῶν Θραιτῶν διεσπάσθη. 153, 10 Ὀρφεῖ* παρὰ τῆς μητρὸς] Καλλιόπης γὰρ τῆς Μούσης μυθεύουσι γενέσθαι τοῦτον ||

(III) TZETZ. Chil. 4, 282-290

Ὀρφεὺς ὁ τῆς Μενίππης παῖς, πατὴρ δὲ τοῦ Οἰάγρου,
ἔτι τελῶν μειράκιον, ὄρνις θηράσαι χρήζων
ἦλθεν ὡς πρὸς ἀκρώρειαν, οὐπὲρ ἦν δράκων μέγας.
ὡς οὖν Ὀρφεὺς ἀφώρα μὲν πρὸς θήραν τῶν ὀρνίθων, 285
ὁ δράκων ὥρμα κατ' αὐτοῦ σπείρας συχνὰς ἐλίσσων.
ἐθάδες τούτῳ κύνες δὲ δραμόντες βοῇ τούτου
καὶ συμβαλόντες τῷ θηρὶ ἀπέκτειναν ἐκείνους,
τὸν δὲ Ὀρφέα ῥύονται στοργῇ τῇ πρὸς ἐκείνους,
ὥσπερ αὐτὸς ἐν Λιθικοῖς (105ss) Ὀρφεὺς που γράφει τοῦτο 290 ||

(IV) TZETZ. Chil. 13, 153-161

ὡς πρότερον ἐσπάραξαν αἱ Θρηῖσαι τὸν Ὀρφέα.
τὰς τελετὰς διδάσκοντα τοῖς κατ' αὐτὴν βαρβάροις,
καὶ κεφαλὴν ἀπέρριψαν εἰς ποταμὸν ἐκείνην 155
καὶ μουσικὴν τὴν θέλγουσαν καὶ θήρας καὶ τοὺς λίθους,
ἃ κατασύρει ποταμὸς εἰς μέλανα τὸν πόντον.
μέλας δὲ πόντος λέγεται πέλαγος Μιτυλήνης.
ἡ μουσικὴ συμπλέουσα τῇ κεφαλῇ δ' Ὀρφέως
καὶ κινουμένη τὰς χορδὰς ὑπ' αὐληταῖς ἀνέμοις, 160
μέλος ὑπῆχει γοερὸν κινεῖν εἰς θρηνηιδίας ||

(V) HIMER. Or. 26, 34 (125 Colonna) ὥσπερ δὴ Λέσβον τὴν νῆσον, περὶ ἣν
Ἰ Αἰγῆος κυμαίνων σχίζεται, ἄμουσον οὖσαν χρόνον τὸν ἔμπροσθεν ἡ Ὀρ-
φέως προσενεχθεῖσα διὰ τῆς θαλάττης λύρα οὕτω μουσικὴν ἰεῖργάσατο, ὡς
ἐπὶ πᾶσαν χυθῆναι τὴν ὑφ' ἡλίῳ τῆς μουσι[κῆς ἐκείνης τὰ θαύματα.

1053 T

LUCIAN. de salt. 51 ἔχει καὶ Θράκη πολλὰ τῷ ὀρχησομένῳ ἀναγκαῖα, τὸν
Ὀρφέα, τὸν ἐκείνου σπαραγμὸν καὶ τὴν λάλον αὐτοῦ κεφαλὴν τὴν ἐπιπλέου-
σαν τῇ λύρῃ, καὶ τὸν Αἴμον καὶ τὴν Ῥοδόπην.

21 <ῆ> suppl. Halm || 23 ἄλλων om. Ψ || (III) 283 τελῶν] ποτέ w | ὄρνεις w || 284
ἦλθες superscr. -θεν O | ἦλθεν ὡς] ἀνήλθε w || 290 τοῦτο γράφει D || (IV) 154 τοῖς]
ταῖς Leone | αὐταῖς Ω : καταυταῖς Kiessl.^a || (V) 1 δὴ Elter : διὸ Ne

1053 1 ἔχει. καὶ Γ et fort. Φ || 3 Αἴμον ΕΦ : spiritu caret Γ

1054 T (T 77 + 128 + 131 + 132 + 133 K.)

- (I) PHANOCL. fr. 1, 15-22 (Powell, Coll. Alex. 106), *pergit* fr. 1038
 τὰς δ' ἱερῇ Λέσβῳ πολὶτὴ ἐπέκελσε θάλασσα 15
 ἤχῃ δ' ὥς λιγυρῆς πόντον ἐπέσχε λύρης,
 νήσους τ' αἰγιαλοὺς θ' ἀλιμυρέας, ἔνθα λίγειαν
 ἀνέρες Ὀρφεῖν ἐκτέρισαν κεφαλὴν,
 ἐν δὲ χέλυν τύμβῳ λιγυρὴν θέσαν, ἣ καὶ ἀναύδους
 πέτρας καὶ Φόρκου στυγνὸν ἐπειθεν ὕδωρ. 20
 ἐκ κείνου μολπαί τε καὶ ἱμερτὴ κιθαριστὺς
 νῆσον ἔχει, πασέων δ' ἐστὶν αἰδοτάτη. *sequitur* fr. 1004 I ||
- (II) ANTH. Pal. 7, 10 (= Anon. 31 Page)
 Καλλιόπης Ὀρφήα καὶ Οἰάγροιο θανόντα
 ἔκλασαν ξανθαὶ μυρία Βιστονίδες,
 στικτοὺς δ' ἡμάξαντο βραχίονας, ἀμφιμελαίνῃ
 δευόμεναι σποδιῇ Θρηάκιον πλόκαμον.
 καὶ δ' αὐταὶ στοναχεῦντι σὺν εὐφόρμιγγι Λυκείῳ 5
 ἔρρηξαν Μοῦσαι δάκρυα Πιερίδες
 μυρόμεναι τὸν αἰδόν· ἐπωδύραντο δὲ πέτραι
 καὶ δρύες, ἃς ἐρατῇ τὸ πρὶν ἔθελγε λύρη ||
- (III) VERG. Georg. 4, 523-527, *pergit* fr. 1035 III
 tum quoque marmorea caput a cervice revulsum

1054 cf. Marc., Am. Journ. Phil. 100, 1979, 363 (= Studies in Greek Poetry, Atlanta 1991, 168): 'Vergil used part I of Phanocles' poem' et 'Hyginus is clearly summing up Phanocles', cf. comm. ad fr. 1004 || (I) 15 post hunc vers. lac. statuit Dawe, frustra || 19 λιγυρὴν] γλυκερὴν Bergk : repugnavit Alexander, A stylistic commentary on Phanocles, Amsterdam 1988, 77s: 'the repetition of the epithet is a typical Hellenistic feature', cf. 'λιγυρῆς ... λίγειαν ... λιγυρὴν represent the ceaseless melody – the lyre is still playing as it was placed in the grave' Hopkinson ad loc. | ἀναύδους] 'probably Phanocles is here referring to the infernal rocks past which the river Lethe flowed' Alexander 80 || 20 Φόρκου] 'an appellative, denoting a "harbour"' Alexander 82 | ἔπεισεν Bergk : trad. def. Lob. 865 || (II) 2 ἔκλασαν P¹ || 3 χίονας P a.c. | στικτοὺς δ' ἡμάξαντο βραχίονας] cf. Phanocl. fr. 1, 27 (Powell, Coll. Alex. 106 = Orph. fr. 1004 I) ποινὰς δ' Ὀρφεῖ κταμένῳ στίζουσι γυναῖκας et comm. ad loc. | ἀμφὶ μελαίνῃ CPI || 5 δ' om. P : add. post. Pl. || (III) 523 tunc R ||

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

gurgite cum medio portans Oeagrius Hebrus volveret, Eurydicen vox ipsa et frigida lingua, a miseram Eurydicen! anima fugiente vocabat: Eurydicen toto referebant flumine ripae (IV) OVID. Met. 11, 50-60	525
membra iacent diversa locis, caput, Hebre, lyramque excipis: et (mirum!) medio dum labitur amne, flebile nescio quid queritur lyra, flebile lingua murmurat exanimis, respondent flebile ripae. iamque mare invectae flumen popolare relinquunt et Methymnaeae potiuntur litore Lesbi: hic ferus expositum peregrinis anguis harenis os petit et sparsos stillanti rore capillos. tandem Phoebus adest morsusque inferre parantem arcet et in lapidem rictus serpentis apertos congelat et patulos, ut erant, indurat hiatus. (V) STAT. Silv. 2, 7, 98s	50
sic ripis ego murmurantis Hebri non mutum caput Orpheos sequebar (VI) STAT. Silv. 5, 3, 14-18	55
stant circum attonitae vatem et nil dulce sonantes nec digitis nec voce deae. dux ipsa silenti fulta caput cithara, qualis post Orphea raptum astitit, Hebre, tibi cernens iam surda ferarum agmina et immotos sublato carmine lucos (VII) HYGIN. Astr. 2, 7, pergit 1036 cuius caput in mare de monte perlatum, fluctibus in insulam Lesbum est reiectum; quod ab his sublatum et sepulturae est mandatum. pro quo beneficio ad musicam artem ingeniosissimi existimantur esse (VIII) SERVIUS in Georg. 4, 522 (III 358, 6 Thilo-Hagen) caput a cervice re- vulsum] constat caput Orphei in Hebrum proiectum et fluctus in Lesbum insulam detulisse. Hebrus autem fluvius in Thracia est, qui ex fontibus Rhodopae montis	60
	15

524 medius F || 525 vox – 526 Eurydicen om. F || (IV) 53 om. M | respondent cor-
daque lingua S | ripae] silvae N³ || 54 invecta P || 55 Methymnaeae e Plan. -aei A ||
56 expositus Mv: expositio EFLN² in ras. U : expositis P | anguis om. N¹ || 57 os
petit] obstitit A | sparsus LM : sparso E²FN²U : sparsis P | stillantes EFN²U | stil-
lantior ore S | capillis P || post v. 57 add. lambit et hymniferos inhiat divellere vultus
in textu NSU, in marg. man. rec. W : om. cett. : del. Heinsius : add. extemplo morsu
(cedit i.e. coepit m. 2) laniare ferino Leid. Voss. Q 61 || 60 congerit M || (VI) 14 so-
nantes Calderini : sonantem M || (VII-IX) 1 mare de fonte AE : mareden fonte F ||
2 Lesbum om. Z | reiectum Z a.c. | sepultura R a.c. F || 3 est om. P : esse R | quo pro
γ | ingeniosissime A || 4-7 ed. Fabricius || 6 Trachia V | Rodope V : Rhodopes Ursi-

prolabitur II (IX) P. BEROL. 13426, saec. II p. C. n., prim. ed. Schubart in: Gercke-Norden, Einleitung in die Altertumswissenschaft, Leipzig 1924, 42, denuo ed. Orth, Philol. Wochenschr. 47, 1927, 1469ss, pergit fr. 1036 Ι ἰστ[ορεῖ]ται δ' οὐκ ἀμφι[σβητήτ]ως οὐδ' ὁ θάνατος διάφορός ἐστιν. ὑπὸ δὲ τ]ῶν κυ- 10 μάτων ἀπόσπαστος [ἡ κεφαλὴ τ]οῦ λοιποῦ σώματος κατὰ τῇ[ν τῆς λύρα]ς ἀνθυπη[χ]ησιν ἐνθρηνον [ἐλάλησ]ε μέλος. ὦ[ι]χ]ετο τοῦ δαίμ[ονος] ἄγοντος εἰς Μήθυμνα]ν. ἐν τοῖς Ὀρφέ[ι]οις λόγοις ταῦτα λέγεται].

1055 T (T 129 K.)

PAUS. 9, 30, 9, pergit fr. 1066 ἤκουσα δὲ καὶ ἄλλον ἐν Λαρίσσι λόγον, ὥς ἐν τῷ Ὀλύμπῳ. πόλις οἰκοῖτο Λίβηθρα, ἥ ἐπὶ Μακεδονίας τέτραπται τὸ ὄρος, καὶ εἶναι οὐ πόρρω τῆς πόλεως τὸ τοῦ Ὀρφέως μνημα· ἀφικέσθαι δὲ τοῖς Λιβηθρίοις παρὰ τοῦ Διονύσου μάντευμα ἐκ Θράκης, ἐπειδὴν ἴδῃ τὰ 5 ὅσα τοῦ Ὀρφέως ἥλιος, τηρικαῦτα ὑπὸ συὸς ἀπολείσθαι Λιβηθρίοις τὴν πόλιν. οἱ μὲν δι' οὐ πολλῆς φροντίδος ἐποιοῦντο τὸν χρησμόν, οὐδὲ ἄλλο τι θηρίον οὕτω μέγα καὶ ἄλκιμον ἔσεσθαι νομίζοντες ὥς ἐλεῖν σφισι τὴν πόλιν, σὺ δὲ θρασυτήτος μετεῖναι μᾶλλον ἢ ἰσχύος. ἐπεὶ δὲ ἐδόκει τῷ θεῷ, συνέ- βαίνε σφισι τοιάδε. ποιμὴν περὶ μεσοῦσαν μάλιστα τὴν ἡμέραν ἐπικλίνων αὐτὸν πρὸς τοῦ Ὀρφέως τὸν τάφον, ὁ μὲν ἐκάθευδεν ὁ ποιμὴν, ἐπῆει δέ 10 οἱ καὶ καθεύδοντι ἔπη τε αἰδεῖν τῶν Ὀρφέως καὶ μέγα καὶ ἡδὺ φωνεῖν. οἱ οὖν ἐγγύτατα νέμοντες ἢ καὶ ἀροῦντες ἕκαστοι τὰ ἔργα ἀπολείποντες ἡθροίζοντο ἐπὶ τοῦ ποιμένου τὴν ἐν τῷ ὕπνῳ ὠιδὴν· καὶ ποτε ὠθοῦντες ἀλλήλους καὶ ἐρίζοντες ὅστις ἐγγύτατα ἔσται τῷ ποιμένι ἀνατρέπουσι τὸν κίονα, καὶ κατεάγη τε ἀπ' αὐτοῦ πεσοῦσα ἡ ἡγήκη καὶ εἶδεν ἥλιος ὅ τι 15

nus II 6-7 manans perlabitur *Ursinus* II 9 ἰστ[ορεῖ]ται suppl. ed. pr. II 10 ἀμφι[σβητήτ]ως suppl. Orth (iam dub. ed. pr.) I διάφορός ἐστιν. ὑπὸ suppl. Orth : διάφορός. κατὰ ed. pr. I δὲ τ]ῶν suppl. ed. pr. II 11 [ἡ κεφαλὴ suppl. Orth mon. Wil. : [ὁ κράς ed. pr. (quod Wil. 'in dem Stil dieses Papyrus als ganz unmöglich fühlt' Orth) I τ]οῦ suppl. ed. pr. II 11-12 τῇ[ν τῆς λύρα]ς ἀνθυπη[χ]ησιν ed. pr. II 12 ἐν-θρηνον [ἐλάλησ]ε suppl. Orth : ἐνθρηνόν [τι ἀνιεί]ς ed. pr. I ὦ[ι]χ]ετο suppl. ed. pr. II 12-13 δαίμ[ονος] ἄγοντος εἰς Μήθυμνα]ν suppl. Orth : δαίμ[ονίου] . . . . . [ ]ον ed. pr. (qui 'nämlich nach Methymna' scripsit in adn. ad ὦ[ι]χ]ετο) II 13 Ὀρφέ[ι]οις λόγοις ταῦτα λέγεται suppl. Orth : Ὀρφέ[ως] . . . . . ἰστορεῖται ed. pr. (qui [γράμμασιν, ὑπομνήμασιν tempt.)

1055 quae Archelao regnante evenisse e Diod. 18, 16, 3 verisimile fit Rob., Hel- dens., I, 409 adn. 3 II 2 Ὀλυμπίῳ **FP** II 4 (et ubique) Λεῖβη- Dind. II 6 δι' Sylburg : δὴ **β** II 8 σὺ δὲ Kuhn : οὐδὲ **β** II 10 αὐτὸν **Vb** : αὐτὸν **β** : αὐτοῦ **Va** II 11 ἔπη ἦιδεν οἱ **P** : ἔπη εἰ δέουσι **F** : ἐπεὶ οἱ δεῦοι **VVa** : om. **Vb** II 15 κατεάγη τε] κατεάγηται

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

ἦν τῶν ὁσῶν τοῦ Ὀρφέως λοιπόν. αὐτίκα δὲ ἐν τῇ ἐπερχομένῃ νυκτὶ ὁ
 τε θεὸς κατέχει πολὺ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸ ὕδωρ καὶ ὁ ποταμὸς ὁ Σῦς – τῶν δὲ
 περὶ τὸν Ὀλυμπον χειμάρρων καὶ ὁ Σῦς ἐστι –, τότε οὖν οὗτος ὁ ποταμὸς
 κατέβαλε μὲν τὰ τείχη Λιβηθρίους, θεῶν <δὲ> ἱερὰ καὶ οἴκους ἀνέτρεψεν
 20 ἀνθρώπων, ἀπέπνιξε δὲ τοὺς τε ἀνθρώπους καὶ τὰ ἐν τῇ πόλει ζῶια ὁμοίως
 {τὰ} πάντα. ἀπολομένων δὲ ἤδη Λιβηθρίων, οὕτως οἱ ἐν Δίῳ Μακεδόνες
 κατὰ γε τὸν λόγον τοῦ Λαρισαίου ξένου ἐς τὴν ἑαυτῶν τὰ ὅσα κομίζουσι
 τοῦ Ὀρφέως. sequitur fr. 531 II.

1056 T (T 134 K.)

(I) PHILOSTR. Heroic. 28, 8 (37, 12 De Lannoy) Λέσβου δὲ ὀλίγον ἀπεχούσης
 τοῦ Ἰλίου, στέλλειν ἐς τὸ ἐκεῖ μαντεῖον τοὺς Ἕλληνας. ἔχρα δέ, οἶμαι,
 ἐξ Ὀρφέως· ἡ κεφαλὴ γὰρ μετὰ τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον ἐς Λέσβον κα-
 τασχούσα, ῥήγμα τῆς Λέσβου ὠίκησε καὶ ἐν κοίλῃ τῇ γῇ ἐχρησμώδει.
 5 ὅθεν ἐχρῶντό τε αὐτῇ τὰ μαντικά Λέσβιοί τε καὶ τὸ ἄλλο πᾶν Αἰολικὸν
 καὶ Ἴωνες Αἰολεῦσι πρόσκοικοι, χρησμοὶ δὲ τοῦ μαντείου τούτου καὶ ἐς
 Βαβυλῶνα ἀνεπέμποντο. πολλὰ γὰρ καὶ ἐς τὸν ἄνω βασιλέα ἡ κεφαλὴ ἦιδε,
 Κύρῳ τε τῷ ἀρχαίῳ χρησμὸν ἐντεῦθεν ἐκδοθῆναι λέγεται· τὰ ἐμά, ὦ Κύρε,
 σά· καὶ ὁ μὲν οὕτως ἐγίνωσκεν, ὥς Ὀδρύσας τε καὶ τὴν Εὐρώπην καθέ-
 10 ξων, ἐπειδὴ Ὀρφεύς ποτε, μετὰ τοῦ σοφοῦ καὶ δυνατοῦ γενόμενος, ἀνά τε
 Ὀδρύσας ἴσχυσεν ἀνά τε Ἕλληνας ὅποσοι τελεταῖς ἐθείαζον, ὁ δ' οἶμαι
 τὰ ἑαυτοῦ πείσεσθαι ἐδήλου τὸν Κύρον. ἐλάσας γὰρ Κύρος ὑπὲρ ποταμὸν
 Ἰστρὸν ἐπὶ Μασσαγέτας καὶ Ἰσσηδόνas (τὰ δὲ ἔθνη ταῦτα Σκύθαι), ἀπέθα-
 νέ τε ὑπὸ γυναικὸς ἡ τούτων ἦρχε τῶν βαρβάρων, καὶ ἀπέτεμεν ἡ γυνὴ τὴν
 15 Κύρου κεφαλὴν, καθάπερ αἱ Θράιτται τὴν Ὀρφέως. τοσαῦτα, ξένε, περὶ τοῦ
 μαντείου τούτου Πρωτεσίλειώ τε καὶ Λεσβίων ἤκουσα II (II) PHILOSTR. Heroic.
 33, 28 (44, 27 De Lannoy) πόλις Αἰολίς Λυρινησσὸς ὠικεῖτο τειχήρης τὴν

F || 15-16 ὁ τι ἦν Porson : εἰς τὴν **β** || 19 <δὲ> suppl. Musurus || 21 {τὰ} del. Hitzig |
 ἀπολομένων Bekker : ἀπολλυμένων **β** || 22 Λαρισαίου **F**

1056 2 στέλλειν Reiske, Valckenaer, Kayser : ἔστελλον codd. | μαντεῖον] 'both
 oracles are fictitious ... we should locate the oracle in the Baccheion of Antissa or
 rather ... in a temple of this city (i.e. Methymna)' Graf in: Bremmer (ed.), Interpreta-
 tions of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 93 cum bibl.; vid. et. Lizcano Reja-
 no, Emerita 71, 2003, 55s || 3 ἐς om. **ε** || 4 ὠικισε **ε** || 5 τε¹] τι **A** : τότε **H** γρ. **KO** |
 ξύμπαν **Ax**^{hnt} || 9 ἐγίνωσκεν **FAΦPST** || 10 ποτε] τέ ποτε **HKY** (**H^m** non item) ||
 13 ἐπιβάς σαγέτας **Π** : ἐπιβάς Μασσαγέτας **H** γρ. **KA** : Μασσαγέτας ἐπὶ **ΓΠ** :
 εἰς Μασσαγέτας **Φ** | τε καὶ **Ax** || 16 τούτου om. **KA** : τοῦ **AKA** || 17 Αἰολίς om.

φύσιν καὶ οὐδὲ ἀτειχίστος, ἥι φασὶ τὸν Ὀρφέως προσενηχθῆναι λύραν καὶ δοῦναι τινα ἡχὴν ταῖς πέτραις, καὶ μεμούσωνται ἔτι καὶ νῦν τῆς Λυρνησοῦ τὰ περὶ τὴν θάλατταν ὑπ' ὠδῆς τῶν πετρῶν.

20

1057 T

PHILOSTR. Vit. Apoll. 4, 14, **pergit fr. 1079** φασὶ δὲ ἐνταῦθά ποτε (sc. ἐν τῇ Λέσβῳ) τὸν Ὀρφέα μαντικῇ χαίρειν, ἔστε τὸν Ἀπόλλω ἐπιμεμελῆσθαι αὐτόν. ἐπειδὴ γὰρ μήτε ἐς Γρύνειον ἐφοίτων ἔτι ὑπὲρ χρησμῶν ἀνθρωποι μήτε ἐς Κλάρων μήτ' ἔνθα ὁ τρίπους ὁ Ἀπολλώνειος, Ὀρφεὺς δὲ ἔχρα μόνος ἄρτι ἐκ Θράικης ἢ κεφαλῇ ἤκουσα, ἐφίσταται οἱ χρησμοιδοῦντι 5 ὁ θεὸς καὶ 'πέπαυσο' ἔφη τῶν ἐμῶν, καὶ γὰρ δὴ αἰδοντά σε ἰκανῶς ἤνεγκα'.

1058 T (T 119 K.)

(I) PROCL. in Plat. Remp. I 174, 27 Kroll, **pergit fr. 1045 I** τὸ δ' οὖν ἀκρότατον αὐτῆς μέρος καὶ πρῶτιστον οἱ τὴν Λέσβον οἰκοῦντες παρεδέξαντο· καὶ που διὰ τοῦτο καὶ τὴν κεφαλὴν ὁ μῦθος τὴν ἐκείνου σπαραχθέντος εἰς Λέσβον ἐξενηχθῆναι φησιν. ἀλλ' Ὀρφεὺς μὲν ἅτε τῶν Διονύσου τελετῶν ἡγεμῶν γενόμενος τὰ ὅμοια παθεῖν ὑπὸ τῶν μύθων εἴρηται τῷ σφετέρῳ θεῷ (καὶ 5 γὰρ ὁ σπαραγμὸς τῶν Διονυσιακῶν ἐν ἐστὶν συνθημάτων), Ὀμηρος δὲ κτλ II (II) PROCL. in Plat. Remp. II 315, 2, **pergit fr. 1045 II** καὶ τὸ κεφάλαιον αὐτῆς ἢ Λέσβος ὑπεδέξατο (τοῦτο <ὃ> δὴ κεφαλὴν Ὀρφέως προσειρήκασιν), ὅθεν καὶ ὄνομα ἔσχεν ἢ Λεσβία Μοῦσα καὶ τὸ 'μετὰ Λέσβιον ὠδὸν' εἰς παροιμίαν ἐξενίκησεν.

10

F I καὶ τειχήρης **E** II 18 οὐδὲ] οὐδ' ἄλλως 'vel simile quid' dub. Eitrem II 19 ἡχῶ **H^aΚΛΥΓ** II 20 θάλασσαν **Fa** II **icon.** de Orphei capitis imagine in calice Cantabrigensi servato vid. introd. ad fr. 1052-1061

1057 6 δὴ <καὶ> Kayser I cf. Lizcano Rejano, Emerita 71, 2003, 56

1058 cf. Linforth 229 II 2 που ex toi **m²** II 8 τοῦτο <ὃ> δὴ supplendum e schol. : τοῦτο I η leg. Kroll : τοῦτο δὴ Mai : τοῦτο καὶ **H^b** (καὶ om. **H^a**) II 9 μετὰ Λέσβιον ὠδὸν] cf. Aristot. fr. 545 Rose

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

1059 T

LIBAN. Declam. 2, 30 (V 141, 20 Foerster) οὐδὲ μετὰ τὸν θάνατον ἡ μουσικὴ Ὀρφέα κατέλιπεν. ἀλλὰ κάκεινον μὲν διέσπασαν αἱ Θράιτται γυναῖκες, ὥσπερ οἱ συκοφάνται Σωκράτην, ὁ δὲ καὶ ἐσπασμένος ἔτι ἦιδεν. Ὀρφέως ἡ κεφαλὴ διὰ τοῦ ποταμοῦ κατέβαινε τοῦ Στρυμόνος τῶν ἑαυτῆς μελῶν
5 μνημονεύουσα.

1060 T

SCHOL. Aesch. Pers. 885 (240 Daehnhardt) Λέσβος ... μεταποιουμένη τῆς Ὀρφέως κεφαλῆς. ἐκεῖ γάρ φασιν μετὰ θάνατον αὐτὴν λαλοῦσαν προσε- νεχθῆναι· τοῦτο δὲ ἐμυθεύθη διὰ τὸ ἀρίστους ἐκεῖ καὶ μετὰ Ὀρφέα γενέ- σθαι ἄνδρας λογίους, ὧν ἦν καὶ Ἀρίων ὁ Μηθυμναῖος καὶ Πιπτακὸς καὶ ὁ
5 ποιητὴς Ἀλκαῖος καὶ ἡ Σαπφώ, θαυμαστόν τι, φασί, γυναικὸς σχῆμα· πρὸς ἣν οὐδεμία γυνὴ ἐφάμιλλος εἰς ποίησιν ἦν.

1061 T (T 115 K.)

CONO ap. Phot. Bibl. 186, 140b 2 (III 34 Henry = FGrHist 26 F 1, 45), pergit fr. 1039 λοιμῶι δὲ τῆς χώρας, ὅτι μὴ ἀπηιτήθησαν δίκην αἱ γυναῖκες, κακου- μένης, δεόμενοι λωφῆσαι τὸ δεινόν, ἔλαβον χρησμὸν τὴν κεφαλὴν τὴν Ὀρ- φέως ἦν ἀνευρόντες θάψωσι, τυχεῖν ἀπαλλαγῆς. καὶ μόλις αὐτὴν περὶ τὰς
5 ἐκβολὰς τοῦ Μέλητος δι' ἀλιέως ἀνεύρον ποταμοῦ, καὶ τότε αἰδουσαν καὶ μηδὲν παθοῦσαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης, μηδέ τι ἄλλο τῶν ὅσα κῆρες ἀνθρώπι- ναι νεκρῶν αἵσχη φέρουσιν, ἀλλ' ἐπακμάζουσιν αὐτὴν καὶ ζωϊκῶι καὶ τότε αἵματι μετὰ πολὺν χρόνον ἐπανθοῦσαν. sequitur fr. 1080.

1059 cf. Restani, Musica e storia 32, 1994, 194 || 1 τὸν om. **Ma** || 2 Θράττιαι **B** : Θρακίαι **Ma** || 4 ἡ κεφαλὴ **Ma** : ἡ κεφα in ras. **m**² | κατέβαινε **Ma**

1060 2 φασιν Dind. : φησιν **O** || 3 Ὀρφέα Daehnhardt : -έως cod. || 4 Πιπτανὸς **O** || 5 ἀλιαῖος (sic) **O** | τι Dind. : τινα **O** | χρῆμα **O** Dind. || 6 οὐδὲ α' **O**

1061 4 ἦν **AM** | ἂν εὐρόντες **M** || 7 καὶ τότε om. **M** || 8 αἵματι om. **A**

de Orphei cum Christi morte comparata (fr. 1062)

1062 T

(I) CELS. ap. Origen. c. Cels. 7, 53 (= Cels. p. 189 Bader) Ὀρφέα εἶχετε, ἄνδρα ὁμολογουμένως ὁσίῳ χρησάμενον πνεύματι καὶ αὐτὸν βιαίως ἀποθανόντα II (II) ORIGEN. c. Cels. 7, 54 τί δὲ καὶ θαυμάσας Ὀρφέως ὁμολογουμένως φησὶν (sc. ὁ Κέλσος) αὐτὸν ὁσίῳ χρησάμενον πνεύματι καλῶς βεβιωκέναι; θαυμάζω δὲ εἰ μὴ καὶ Κέλσος διὰ μὲν τὴν πρὸς ἡμᾶς φιλονεικίαν, καὶ ἵνα 5 Ἰησοῦν ἐξευτελίῃσι νῦν ὑμνεῖ Ὀρφέα, ὅτε δ' ἐνετύγχανεν αὐτοῦ τοῖς ὡς περὶ θεῶν ἀσεβέσι μύθοις, οὐκ ἀπεστρέφετο τὰ ποιήματα ὡς μᾶλλον καὶ τῶν Ὀμήρου ἄξια ἐκβάλλεσθαι τῆς καλῆς πολιτείας· καὶ γὰρ πολλῶι χεῖρονα περὶ τῶν νομιζομένων εἶπε θεῶν Ὀρφεὺς ἢ Ὀμηρος.

prodigia post mortem (frr. 1063-1069)

1063 T (T 122 K.)

Ps.-PLUT. De fluv. 3, 4 (288, 3 Bernardakis) γεννᾶται δὲ καὶ ἐν τῷ Παγαίῳ ὄρει βοτάνη κιθάρα καλουμένη διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν. <αἱ> διασπαράσσαι τὸν Ὀρφέα τὰ μέλη τοῦ προειρημένου εἰς ποταμὸν ἔβαλον Ἐβρον· καὶ ἡ μὲν κεφαλὴ τοῦ θνητοῦ κατὰ πρόνοιαν θεῶν εἰς δράκοντα μετέβαλε τὴν μορφήν τοῦ σώματος, ἡ δὲ λύρα κατηστερίσθη κατὰ προαίρεσιν Ἀπόλ- 5 λωνος· ἐκ δὲ τοῦ ρεύσαντος αἵματος ἀνεφάνη βοτάνη κιθάρα καλουμένη. τῶν δὲ Διονυσίων τελουμένων αὕτη κιθάρας ἀναδίδωσιν ἤχον· οἱ δ' ἐγγώριοι νεβρίδας περιβεβλημένοι καὶ θύρσους κρατοῦντες ὕμνον αἰδοῦσιν· ἢ τότε φρονήσεις, ὅταν ἔσῃ μάτην φρονῶν· καθὼς ἱστορεῖ Κλειτώνυμος ἐν τῷ γ' τῶν Τραγικῶν (FGrHist 292 F 3).

10

1062 7 καὶ Koetschau : ἢ A : om. cet.

1063 cf. Linforth 228s; Jac., comm. ad loc.; Molina, Orfeo y la mitología de la música, Diss. Madrid 1998, 489 II 2 post αἰτίαν lac. ind. Jac. : αἱ add. Wytenbach II 4 θνητοῦ] ποιητοῦ? Jac. I post μετέβαλε lac. stat. Duebner II 5 τοῦ σώματος] τοῦ σχήματος Wytenbach : post μέλη (2) transp. Müller I κατηστερίσθη Wytenbach : κατεστηρίχθη cod. II 8 θύρσους – αἰδοῦσιν: Salmasius : θύρσους ὕμ. αἰδοῦσιν. κρατοῦντες P II 8-9 μὴ τότε φρονήσεις Haupt : καὶ τότε φρονήσεις Salmasius : καὶ τότε φρονήσει P II 9 ἔσῃ μάτην Salmasius : εσηματην P II 10 Θραικικῶν Reines. : dub. Jac. ad loc.

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

1064 T

(I) **LIBAN. Declam. 1, 182 (V 119, 13 Foerster)** Λειβήθριοι μετὰ τὸν Ὀρφέως φόνον δι' ἀμουσίας ἔδωσαν δίκην καὶ κατέχεται τὸ χωρίον ἀπαιδευσίαι συχνῇ ἢ (II) **HIMER. Or. 46, 18 (185 Colonna)** Λειβήθριοι μὲν οὖν Παγγαίου πρόσκοι Ὀρφέα τὸν Καλλιόπης τὸν Θράκιον, πρὶν μὲν δημοσιεῖν 5 εἰς αὐτοὺς τὴν ὠιδὴν, ἣν ἤδη παρὰ τῆς μητρὸς τῆς Μούσης μαθὼν ἦν, ἑθαύμαζόν τε καὶ συνήδοντο· ἐπειδὴ δὲ τῆς λύρας ἤψατο καὶ προσῆσέ τι μέλος ἔνθεον, φθόνῳ νικηθέντες οἱ δαίλαιοι, γυναικεῖαν ὕβριν ἐπ' αὐτόν τε καὶ τὰ μέλη τῆς ὠιδῆς τολμήσαντες γυναῖκες ὕστερον ὑπὸ τῶν μύθων ἐγένοντο. ... ἀλλ' οὔτε ἡ μήτηρ ἡμέλει μετὰ τὴν λύραν Ὀρφέως, οὔτε τοῦ Φρυγὸς ὁ Ἀπόλ- 10 λων· ἀλλὰ Λειβήθριοι μὲν ἀντὶ τῆς Ὀρφέως λύρας, ἣν ἀτιμάζειν εἵλοντο, μανίαν τε καὶ ἀμουσίαν καὶ σιωπὴν ἠλλάξαντο· καὶ φεύγει μὲν ἐκείνους τὸ μέλος, εἰς δὲ τὴν ἐρημίαν ἔρχεται καὶ πείθει δρῦς τε καὶ πέτρας καὶ ἀγρονόμους ὄρνιθας καὶ μικρόν τι ποιμένων σύστημα, οἷς μᾶλλον ἔχαιρεν ὀλίγα φθεγγομένοις Ὀρφεύς, ἢ τῇ Λειβηθρίων φωνῇ, ὅτι μουσικοὶ τινες 15 ὄντες καὶ ἡσυχῇ τοῦ μέλους ἀκούοντες λιγυρὸν ἀντεφθέγγοντο καὶ αὐτοὶ τῇ φόρμιγγι.

1065 T (T 130 K.)

(I) **ANTIG. CARYST. Hist. Mir. 5 (34 Giannini)** ὁ δὲ Μυρσίλος, ὁ τὰ Λεσβιακὰ συγγεγραφώς (**FGrHist 477 F 2**), φησὶν τῆς Ἀντισσαίας, ἐν ᾧ τόπῳ μυθολογεῖται καὶ δείκνυται δὲ ὁ τάφος ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων τῆς τοῦ Ὀρφέως κεφαλῆς, τὰς ἀηδόνας εἶναι εὐφωνότερας τῶν ἄλλων ἢ (II) **PAUS. 9, 30, 6, pergit fr. 999 (cf. 1047)** 5 λέγουσι δὲ οἱ Θράκες, ὅσαι τῶν ἀηδόνων ἔχουσι νεοσσιὰς ἐπὶ τῷ τάφῳ τοῦ Ὀρφέως, ταύτας ἥδιον καὶ μεῖζόν τι αἰδεῖν. *sequitur fr. 934 II.*

1064 1 Λιβίθριοι (ει *supra* Λι scriptum) **A** : Λειβέθριοι **Ma** : Λιβέθριοι **Reiske** : Λειβήθριον **Morell** | οἱ *post* Λειβήθριοι *add.* **Rogge, mon. Jacobs II 2** δι' *del.* **Jacobs** | ἔδωκεν **Morell** : γρ. ἔδωκαν *in mg.* ἢ **4** Ὀρφέως **Nc** ἢ **6** προσῆσέ τι **Nc** (*coniecerat Reiske*) : προσῆγέ τι **R** ἢ **8** τολμήσαντες **Nc** (*restituerat Duebner*) : το.... **R** (τω **r**) : τωθάσαντες *rest.* **Wernsdorff** | ἐπὶ τὸν μῦθον **Nc**

1065 cf. **Ziegler, Orpheus, RE XVIII 1 (1939) 1293ss**; **Jac. ad loc.**; **Graf in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London-Sydney 1987, 92** | *vid. fr. 1067 II 2* 'post μυθολογεῖται *lac. fort. statuenda*' **Giannini** : 'ἡ ἀφίξις' ο.ἀ.?' **Jac. II 5** ὅσαι] οἱ **β** ἢ **6** ἡδεῖον **β** | ἄγειν **β**

1066 T

PAUS. 9, 30, 8, *pergit fr. 934* ἸΙ ρεῖ δὲ καὶ ποταμὸς Ἑλικῶν· ἄχρι σταδίων ἐβ-
δομήκοντα πέντε προελθόντι τὸ ρεῦμα ἀφανίζεται τὸ ἀπὸ τούτου κατὰ τῆς
γῆς· διαλιπὸν δὲ μάλιστα δύο καὶ εἴκοσι στάδια ἀνεισι τὸ ὕδωρ αὖθις, καὶ
ὄνομα Βαφύρας ἀντὶ Ἑλικῶνος λαβὼν κάτεισιν ἐς θάλασσαν ναυσίπορος.
τοῦτον οἱ Διάσται τὸν ποταμὸν ἐπιρρεῖν διὰ παντὸς τῇ γῇ τὰ ἐξ ἀρχῆς 5
φασι· τὰς γυναῖκας δὲ αἱ τὸν Ὀρφέα ἀπέκτειναν ἐναπονίψασθαί οἱ θελήσαι
τὸ αἷμα, καταδύναί τε ἐπὶ τούτῳ τὸν ποταμὸν ἐς τὴν γῇν, ἵνα δὴ μὴ τοῦ
φόνου καθάρσια τὸ ὕδωρ παράσχηται. *sequitur fr. 1055.*

1067 T (T 135 K.)

ARISTID. Or. 24, 55 Keil ἄνδρες Λέσβιοι, ποῖ προήχθητε; οἱ φατὲ μὲν
τὴν νῆσον ἅπασαν ὑμῖν εἶναι μουσικὴν καὶ τούτου τὴν Ὀρφέως κεφαλὴν
αἰτιάσθε, αὐτοὶ δὲ οὐκ αἰσχύνεσθαι οὕτως ἀμούσως διακείμενοι;

1068 T

(I) DIO CHRYS. 32, 63 ἔχω δὲ καὶ ἄλλον εἰπεῖν λόγον ἀνθρώπου Φρυγὸς
ἀκούσας, Αἰσώπου συγγενοῦς, δεῦρο ἐπιδημήσαντος, ὃν εἰς Ὀρφέα καὶ
ὑμᾶς ἔλεγεν. ... ἔφη τοίνυν ἐκείνος περὶ τε Θράκην καὶ Μακεδονίαν τὸν
Ὀρφέα μελωιδεῖν, καθάπερ εἴρηται, κάκεῖ τὰ ζῶια προσίεναι αὐτῷ, πολὺ
τι πληθὸς οἶμαι {τῶν} παντοίων θηρίων. πλεῖστα δὲ ἐν αὐτοῖς εἶναι τοὺς 5
τε ὄρνιθας καὶ τὰ πρόβατα. ... 64 ... ζῶντος μὲν οὖν Ὀρφέως συνέπεσθαι
αὐτῷ πανταχόθεν ἀκούοντα {αὐτοῦ} ὁμοῦ καὶ νεμόμενα· καὶ γὰρ ἐκείνον
ἐν τε τοῖς ὄρεσι καὶ περὶ τὰς νάπας τὰ πολλὰ διατρίβειν· ἀποθανόντος δὲ
ἐρημωθέντα ὀδύρεσθαι καὶ χαλεπῶς φέρειν· ὥστε τὴν μητέρα αὐτοῦ Καλ-
λιόπην διὰ τὴν πρὸς τὸν υἱὸν εὐνοίαν καὶ φιλίαν αἰτησαμένην παρὰ Διὸς τὰ 10
σώματα αὐτῶν μεταβαλεῖν εἰς ἀνθρώπων τύπον, τὰς μέντοι ψυχὰς διαμέ-
νειν, οἷα πρότερον ἦσαν. χαλεπὸν οὖν ἤδη ἐστὶ τὸ λειπόμενον τοῦ λόγου,
καὶ δέδοικα <πρὸς> ὑμᾶς σαφῶς αὐτὸ εἰπεῖν. ἔλεγε γὰρ ἐξ ἐκείνων γένος

1066 1 Ἑλικῶνι β || 3 διαλείπον β || 4 Βαφυράς FP : Καφυράς Pa : Βαθύρας
Va || 5 Διάσται β : Διάται Pa : Διάται Vb : Διασταῖ Siebelis (at Διάσται et. Steph.
Byz.)

1067 2 ὑμῖν ἅπασαν D || 3 δ' SD

1068 sunt facetiae aetiologicae a Dione fictae || 4 'scribendum <καὶ> καθάπερ'
Arnim || 5 τῶν secl. Arnim | παντοίων Arnim : πάντων libri || 7 αὐτοῦ secl. Arnim ||
8 ἐν τοῖς ὄρεσι τε T || 9 ὥστε suspectum sec. Arnim || 12 λοιπόμενον B || 13 <πρὸς>

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

τι φῦναι Μακεδόνων, καὶ τοῦτο αὖθις ὕστερον μετὰ Ἀλεξάνδρου διαβὰν
 15 ἐνθάδε οἰκῆσαι. καὶ διὰ τοῦτο δὴ τὸν τῶν Ἀλεξανδρέων δῆμον ἄγεσθαι μὲν
 ὑπὸ ὠιδῆς, ὥς οὐδένας ἄλλους, κἂν ἀκούσωσι κιθάρας ὅποιασούν, ἐξεστά-
 ναι καὶ φρίττειν κατὰ μνήμην τὴν Ὀρφέως II (II) Dio CHRYS. 32, 66 ἔλεγε
 δὲ καὶ περὶ τῶν κιθαρωιδῶν τῶν παρ' ὑμῖν ἕτερον τοιοῦτόν τινα λόγον. τὰ
 γὰρ ζῶια ἐν τῇ συνουσίᾳ τῇ πρὸς τὸν Ὀρφέα τὰ μὲν ἄλλα ἦδεσθαι μόνον
 20 καὶ ἐκπεπλήχθαι, μιμῆσθαι δὲ μηδὲν ἐπιχειρεῖν· τῶν κυνῶν δὲ ἐνίου, οἷα
 δὴ γένος ἀναιδὲς καὶ περιέργον ἐπιθέσθαι τῇ μουσικῇ, καὶ μελετᾶν τότε
 εὐθύς ἀπιόντας καθ' αὐτοὺς καὶ τὰ εἶδη μεταβαλόντας εἰς ἀνθρώπους δια-
 φυλάττειν τὴν ἐπιμέλειαν. εἶναι δὲ τοῦτο αὐτὸ τὸ γένος τῶν κιθαρωιδῶν·
 διὸ μὴ δύνασθαι παντάπασιν ἐκβῆναι τὴν αὐτῶν φύσιν, ἀλλὰ μικρὸν μὲν τι
 25 διασώζειν τῆς Ὀρφέως διδασκαλίας, τὸ πολὺ δ' αὐτοῖς ἐμμένειν κύνειον
 τοῦ μέλους.

1069 T

(I) ZENOB. prov. (coll. Milleri 3, 1: Mél. p. 369) ἀμουσότερος Λειβηθρίων·
 Λειβηθριοὶ ἔθνος ἐστὶ Πιερικόν, οὗ καὶ Ἀριστοτέλης μέμνηται ἐν τῇ Μεθω-
 ναίων πολιτείᾳ (fr. 552 Rose). λέγονται δὲ ἀμουσότατοι εἶναι οἱ Λει-
 βήθριοι, ἐπειδὴ παρ' αὐτοῖς ἐγένετο ὁ τοῦ Ὀρφέως θάνατος II (II) ZENOB.
 5 1, 79 (Paroem. Gr. I 27, 6) ἀμουσότερος Λειβηθρίων: ἐπὶ τῶν ἀμούσων καὶ
 ἀπαιδευτῶν. Λειβήθριοι γὰρ ἔθνος Πιερικόν ἐστίν, οὔτε μέλους ἀπλῶς οὔτε
 ποιήματος ἔννοιαν λαμβάνον. λέγονται δὲ ἀμουσότατοι εἶναι, ἐπειδὴ παρ'
 αὐτοῖς ὁ τοῦ Ὀρφέως ἐγένετο θάνατος.

Orphei funus et sepulcrum (fr. 1070-1073)

de loco ubi Orpheus sepultus sit inter se dissentiunt scriptores:

1) in Macedonia: Pieriae sec. Apollodor. 1, 3, 2, (fr. 1035 I) καὶ τέθαπται (sc.
 Ὀρφεύς) περὶ τὴν Πιερίαν I Libethris sec. Eratosth. Catast. 24 (ex Aeschylō?),
 cf. fr. 1070; vid. et. Conon. ap. Phot. Bibl. 186, 140a 31 (fr. 1039) qui, quamquam

add. Reiske II 14 αὖθις Emperius : εὐθύς libri II 15 Ἀλέξανδρον UB II 16 'malim κἂν
 ἀκούσῃ propter κούφον etc.' Arnim II 18 ἕτερον Reiske : ὕστερον libri II 22 'fortasse
 κᾶτα ἦδη' Arnim I μεταβαλόντας Reiske : μεταβαλόντα UB : μεταβάλλοντα M :
 μεταβαλλόντα T

1069 cf. Apostol. 2, 67; Spyridonidou-Skarsouli, Der Erste Teil der fünften Athos-
 Sammlung griechischer Sprichwörter, Berlin-New York 1995, 39 b, p. 314ss II 1 Λει-
 βηθρίων edd. : Λειβήθριοι cod. II 2 Πιερικόν edd. : Περσικόν Schott. : Θράκιον aut
 Περσικόν Huetius

de sepulcro silet, Orphei mortem ἐν Λιβήθροις accidisse asserit | in urbe Dio sec. Paus. 9, 30, 7 (fr. 934 II) Μακεδόνων δὲ οἱ χώραν τὴν ὑπὸ τὸ ὄρος τὴν Πιερίαν ἔχοντες καὶ πόλιν Δῖον φασὶν ὑπὸ τῶν γυναικῶν γενέσθαι τὴν τελευταίην ἐνταῦθα τῷ Ὀρφεὶ· ἰόντι δὲ ἐκ Δίου τὴν ἐπὶ τὸ ὄρος ... κίων τέ ἐστιν ἐν δεξιᾷ καὶ ἐπίθημα ἐπὶ τῷ κίονι ὕδρία λίθου, ἔχει δὲ τὰ ὀστὰ τοῦ Ὀρφέως ἡ ὕδρία, καθὰ οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι, cf. et. Diog. Laert. 1, 5 (fr. 1073 III) τοῦτον δὲ ὁ μὲν μῦθος ὑπὸ γυναικῶν ἀπολέσθαι φησί· τὸ δὲ ἐν Δίῳ τῆς Μακεδονίας ἐπίγραμμα, κεραυνωθῆναι αὐτόν, at Paus. 9, 30, 9 (fr. 1055) narrat Orphei sepulchrum prius in Libethriis fuisse. vid. et. Liban. Declam. 1, 182, Himer. Or. 46, 18 (fr. 1064 I-II)

2) in Thracia sec. Damagetum, Anth. Pal. 7, 9 (fr. 1071), cf. et. Paus. 9, 30, 6 = fr. 1065 II λέγουσι δὲ οἱ Θράκες, ὅσαι τῶν ἀηδόνων ἔχουσι νεοσσιὰς ἐπὶ τῷ τάφῳ τοῦ Ὀρφέως, Epigr. ap. Alcidas. Ulix. 24 (fr. 1073 I) Μουσάων πρόπολον τῇδ' Ὀρφέα Θρήικες ἔθηκαν, et Aristot. fr. 640, 48 Rose (fr. 1073 II) ἐπὶ Ὀρφέως κειμένου ἐν Κικωνίαι· Θρήικα ... / Ὀρφέα ... θέσαν Κίκο-
νες

3) in Lesbo sec. Hygin. Astr. 2, 7 (fr. 1054 VII) *fluctibus in insulam Lesbum est reiectum; quod ab his sublatum et sepulturae est mandatum*, cf. Schol. German. Arat. fr. 1072 I-II), vid. et. Myrsil. ap. Antig. Caryst. Hist. Mir. 5 (fr. 1065 I) (FGrHist 477 F 2) δέικνται δὲ ὁ τάφος ... τῆς τοῦ Ὀρφέως κεφαλῆς

de re cf. Graf in: Bremmer (ed.), *Interpretations of Greek mythology*, London-Sydney 1987, 86ss

Libethris vel in Thracia sepultus

1070 T (T 113 K., 4 [B 2] C.)

ERATOSTH. Catast. 24 (140 Rob.), cf. Fragmenta Vaticana 24, ed. Rehm, Ansbach 1899, pergit fr. 1033 I αἱ δὲ Μοῦσαι συναγαγοῦσαι ἔθαψαν ἐπὶ τοῖς λεγομένοις Λειβήθροις. sequitur fr. 1074 I.

1070 3 λεγομένοις] καλουμένοις Epit. Vatic. | Λιβήθροις Epit. Vatic. | cf. fr. 1072

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

1071 T (T 126 K.)

DAMAGETUS Anth. Pal. 7, 9 (= n. 2, 1379-1386 Gow-Page)

Ὅρφέα Θρηϊκίησι παρὰ προμολῆσιν Ὀλύμπου
τύμβος ἔχει, Μούσης υἷέα Καλλιόπης,
ᾧ δρῦες οὐκ ἀπίθησαν, ὅτῳ συνάμ' ἔσπετο πέτρῃ
ἄψυχος θηρῶν θ' ὑλονόμων ἀγέλα,
ὅς ποτε καὶ τελετὰς μυστηρίδας εὔρετο Βάκχου
καὶ στίχον ἡρώϊω ζευκτὸν ἔτευξε ποδί,
ὅς καὶ ἀμειλίκτοιο βαρὺ Κλυμένοιο νόημα
καὶ τὸν ἀκήλητον θυμὸν ἔθελε λύραι.

5

in Lesbo vel in incerto loco sepultus

1072 T

(I) SCHOL. German. Arat. BP (84, 12 Breysig = 140 Rob.), *pergit fr. 1033 II* recollectis membris sepelierunt in Lezbiis montibus. *sequitur fr. 1074 III* || (II) SCHOL. German. Arat. SV (152, 2 Breysig), *pergit fr. 1033 III* collectisque membris sepelierunt in Lesbiis montibus. *sequitur fr. 1074 IV* || (III) SCHOL. German. 5 Arat. G (p. 152, 15 Breysig = 141 Rob.), *pergit fr. 1033 IV* et in inferioribus sepultus est || (IV) ARAT. LAT. p. 232a, 8 Maass, *pergit fr. 1033 V* et membra discerpta sepelierunt in inferioribus.

1071 vv. 1-2 ἔχει trad. Suda s. v. προμολῆσιν (IV 215, 1 Adler), vv. 3-4 ἄψυχος s. vv. ἀπειθῶ (I 280, 9 A.) et ἀπίθανον (I 287, 5 A.); vv. 7-8 Suda s. vv. ἀκήλητον (I 81, 2 Adler) et Κλύμενος (III 138, 12 A.) || 1 Θρηϊκίησι] γρ. Ὅρφέα Πιερικοῖο C in mg., de quo cf. Gow-Page ad loc. 225 || 2 υἷέα καὶ P¹ || 4 ὑλονόμων P | ἀγέλαν P¹ : ἀγέλη Pl. schol. || 5 ὅποτε P || 6 ἡρώων P¹ || 7 Κλυμένοιο] 'this name for Pluto occurs first in Lasus of Hermione (fr. 1) and there was a cult of Clymenus in his native town (Paus. 2, 35, 9)' Gow-Page 225, qui cfnt. Aristodic. 774 n., Callim. fr. 285 Pf. | plane de Orpheo apud inferos agitur || 8 ἀκήλητον] ἀμειλίκτον Pl. ante ras., Suda s. v. Κλύμενος | λύρη Pl. schol. : λύραις P

1072 2 post membris add. Musae eum Breysig (iterum l. 3) | Letbiis mut. in Lezbiis P : †Lesbiis Breysig : Libethris suspicatur e Catast. Breysig, prob. Rob. || 3-4 membris S || 4 eius sepelirent eum V | †Lesbiis Breysig || 5 inferiorib₃ G^aG^b || 6 est om. G | <Musae> ante membra add. Maass || 7 inferioribus = τοῖς Λειβήθοις sec. Maass

epitaphia (fr. 1073)

1073 T (T 123 + 124 +125 K., 4 [B 6] C.)

(I) ALCIDAM. Ulix. 24 (p. 32 Avezzù = 30 Muir), quae praecedunt vid. in fr. 1027 ὡς καὶ ἐπὶ τῷ μνήματι αὐτοῦ (sc. Ὀρφέως) δηλοῖ τὰ ἐπιγράμματα (Anth. Gr. App. Ep. sepulcr. 148, 1)·

Μουσᾶν πρόπολον τῆιδ' Ὀρφέα Θρηῖκες ἔθηκαν,

ὃν κτάνεν ὕψιμέδων Ζεὺς ψολόεντι βέλει

5

Οἰάγρου φίλον υἷον, ὃς Ἡρακλῆ' ἐδίδαξεν,

εὐρῶν ἀνθρώποις γράμματα καὶ σοφίην. sequitur Lin. fr. 62 II ||

(II) ARISTOT. Veterum heroum epitaphia (fr. 640 Rose) 48 ἐπὶ Ὀρφέως κειμένου ἐν Κικονίαι·

Θρήϊκα χρυσολύραν Οἰάγρου παῖδα θανόντα

10

Ὀρφέα ἐν χώρῳ τῷδε θέσαν Κίκονες II

(III) DIOG. LAERT. 1, 5, quae praecedunt vid. in fr. 1046 II τοῦτον δὲ ὁ μὲν μῦθος ὑπὸ γυναικῶν ἀπολέσθαι φησί· τὸ δὲ ἐν Δίῳ τῆς Μακεδονίας ἐπιγράμμα, κεραυνωθῆναι αὐτόν, λέγον οὕτως (Anth. Pal. 7, 617= Lobo Argiv. Suppl. Hell. 508 Lloyd-Jones-Parsons)·

15

Θρήϊκα χρυσολύρην τῆιδ' Ὀρφέα Μοῦσαι ἔθαψαν,

ὃν κτάνεν ὕψιμέδων Ζεὺς ψολόεντι βέλει.

lyra inter sidera constituta (frr. 1074-1075)

cf. Lucian. De astrol. 10 (fr. 418)

1073 2 τὰ post καὶ transp. **Ξ** Ald., Reiske, Bekker | αὐτῷ **Co** | τὰ ἐπιγράμματα] 'it may have been composed about 431 b. C. as a bit of propaganda to mollify the Thracians' Linforth 15s; cf. et. eund., Trans. Am. Phil. Ass. 62, 1931, 5ss; Kleingünter, Πρῶτος εὐρετής, Leipzig 1933, 38s; Coman, Orphée, civilisateur de l'humanité, Paris 1939, 30ss; Avezzù ad loc. p. 82; Harding, Androtion and the Atthis, Oxford 1994, 181; Muir ad loc. p. 82s || **4** Θραίκες **A** Blass || **5** Ζεὺς ψολόεντι βέλει **BuE** Ald., Reiske, Bekker, Sauppe, Blass, Kern, Colli (cf. Anth. Pal. 7, 617 [III]) : Ζεὺς (που add. **A** Radermacher) ψολόεντι κεραυνῷ (βαλὼν **Am**₄) **A** **Ξ** **Am**₄^{re} || **6** ὀάγρου **A** | Ἡρακλῆ' (-ῆα **A** : -ῆν Ald.) ἐδίδαξεν (ἐξ- **A** p.c.) **A** Ald., Reiske, Wil. : Ἡρακλῆ ἐξεδίδαξεν **Ξ** Bekker, Sauppe, Blass, Radermacher || **10** χρυσολύραν Stephanus : χρυσόλυραν cod. || **13** φασὶ **F** || **16-17** epigramma compositum e I et II animadvertit Guthrie, Orpheus 35, 65s adn. 11 (qua de causa 'Diogenes' assertion ... cannot be taken as evidence that the ... epigram was set up in Dion' Linforth, Trans. Am. Phil. Ass. 62, 1931, 6s; cf. aliter Preger, Inscr. Graec. Metr., Leipzig 1891, n. 26); vid. et. Maass, Orpheus 141; Rob., Heldens., I, 409 adn. 3 || **17** ὕψιμέδης **F**

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

1074 T (T 136 K.)

(I) ERATOSTH. *Catast.* 24 (140 Rob.), cf. *Fragmenta Vaticana* 24, ed. Rehm, Ansbach 1899, *pergit fr.* 1070 τὴν δὲ λύραν οὐκ ἔχουσαι ὅτῳ δώσειν τὸν Δία ἡξίωσαν καταστερίσαι, ὅπως ἐκείνου τε καὶ αὐτῶν μνημόσυνον τεθῇ ἐν τοῖς ἄστροις· τοῦ δὲ ἐπινεύσαντος οὕτως ἐτέθη· ἐπισημασίαν δὲ ἔχει ἐπὶ τῷ
 5 ἐκείνου συμπτώματι δυομένη καθ' ὥραν II (II) SCHOL. BP Arat. 269 (212, 14 Martin), *pergit fr.* 975 VI καὶ μετὰ θάνατον αὐτοῦ (sc. Ὀρφέως) τὴν λύραν αἱ Μοῦσαι ἔδωκαν Μουσαίῳ (fr. 26 I) ἀξιώσαντι τὸν Δία ὅπως αὐτοῦ μνημόσυνον εἶν ἐν τοῖς ἄστροις II (III) SCHOL. German. Arat. BP (84, 13 Breysig = 140 Rob.), *pergit fr.* 1072 I eiusque lyram Musaeo (fr. 26 II) dederunt Iovemque rogavere, ut eius memoriam astris inferret II (IV) SCHOL. German. Arat. SV (152, 3 Breysig), *pergit fr.* 1072 II eiusque lyram Musaeo (fr. 26 III) dederunt Iovemque rogaverunt, ut eius memoriam astris inferret II (V) HYGIN. Astr. 2, 7, *pergit fr.* 1034 Musas autem collecta membra sepulturae mandasse et lyram quo maxime potuerant beneficio, illius memoriae causa figuratam stellis inter sidera
 10 constituisse, Apollinis et Iovis voluntate, quod Orpheus Apollinem maxime laudaret; Iuppiter autem filiae beneficium concessit II

(VI) MANIL. Astron. 1, 324-327

et Lyra diductis per caelum cornibus inter
 sidera conspicitur, qua quondam ceperat Orpheus 325
 omne quod attigerat cantu, manesque per ipsos
 fecit iter domuitque infernas carmine leges II

1074 cf. Lambardi in: *Munus amicitiae, Scritti in memoria di A. Ronconi*, Firenze 1986, I, 146ss; Paterlini, *Septem discrimina vocum, Orfeo e la musica delle sfere*, Bologna 1992 II (I) lectiones ex editione sua inedita mihi comiter praebuit Pàmias II 2 τὴν δὲ λύραν – 4 ἄστροις om. Epit. Vatic. II 2 δώσειαν Struve : δώσειεν Westermann, Matthiae II 3 καταστερίσειν E : καταστερίζειν edd. plerique I αὐτῶν Maass II 4 δέ' I δ' Epit. Vatic. I post δὲ ἔχει add. ἐν τῷ κοινῶς omissis ceteris Epit. Vatic. II 4-5 ἐπὶ τῷ ἐκείνου συμπτώματι post καθ' ὥραν transp. Heyne II (II-V) 6 αὐτὴν VU II 6-7 τὴν λύρ. αἱ Μοῦσ. ἔδ. M : αἱ Μοῦσ. τὴν λύρ. ἔδ. S : αἱ Μοῦσ. om. DAKVUA II 7 ἔδωκεν DA : ἔδωκε KA : δέδωκε VU I οὐ ἀξιώσαντος λόγος K : οὐ ἀξιώσαντος A : fort. ἀξιώσασαι Rob. vel καὶ ἡξίωσαν Martin, coll. *Catast.* 24 τὸν Δία ἡξίωσαν καταστερίζειν κτλ I post Δία add. ταύτην καταστερίσαι K I post οὐ ἀξιώσαντος add. ὁ Ζεὺς αὐτὴν κατηστέρισε A I αὐτοῦ] 'i.e. τοῦ Ὀρφέως' Martin II 7-8 μνεῖα DA : μνημόσυνα K II 8 εἶη ἢ KVUS I καὶ ἐν S II 9-10 rogaverunt P II 11 eius liram V I Musaeo Breysig : Museo SV II 12 inferrent V II 13 qua R p.c. : quod L a.c. II 14 potuerunt NLA E : potuerat P I causam A E I figuram tam δ II 15 quod] quorum αL a.c. δη I Apollonem B a.c. II 15-16 laudavit R p.c. II 16 autem om. P I filio M a.c. P p.c. Fδη I beneficio P II (VI-VII) cf. Liuzzi ad locc. II (VI) 324 deductis O II 326 manensque

DE ORPHEO ET ORPHICIS TESTIMONIA

(VII) MANIL. Astron. 5, 324-328

nunc surgente Lyra testudinis enatat undis
 forma per heredem tantum post fata sonantis, 325
 qua quondam somnumque fretis Oeagrius Orpheus
 et sensus scopulis et silvis addidit aures
 et Diti lacrimas et morti denique finem ||
 (VIII) AVIEN. Phaen. 626 -635, *pergit fr. 977 I*

at cum

impia Bassaridum carpsisset dextera vatem
 et devota virum tegerent Libethra peremptum,
 intulit hanc caelo miseratus Iuppiter artem
 praestantis iuvenis, pecudes qui et flumina vates 630
 flexerat. Adnixa qua semet sidera porro
 sustollunt, laevum propter Chelys haec femur adstat.
 advolat ast aliud latus Ales et ora canoros
 tenditur ad nervos: media est Lyra sede dicata,
 Cygneo capiti et curvo contermina signo. 635 ||

(IX) ISIDOR. Orig. 3, 22, 9 Lindsay, *pergit fr. 977 II* hanc musici propter studii amorem et carminis laudem etiam inter sidera suarum fabularum commentis conlocatam esse finxerunt.

1075 (T 137 K.)

HYGIN. Astr. 2. 6 (*de signo Engonasin*) alii autem Thamyrim a Musis excaecatum, ut supplicem ad genua iacentem dicunt, alii Orphea a Thraciis mulieribus interfici, quod viderit Liberi Patris initia.

L : manansque **G** || (VII) 325 praefata **GL** : profata **V** || 326 sonitumque **GL** : mentemque *Francius teste Jacobo, Bentley* | fretis *Housman* : ferens **O** : feris *Francius teste Jacobo, Bentley* | sonitum referens *Reines*. || 327 census **M** || (VIII) *vid. Soubiran ad. loc.* || 627 impia Bassaridum] in quibus saridum **A** || 628 teger// **V** : tegeret **A** | libera. hi a **V** || 629 mi//ratus **V** : miratus **A** || 630 pecudes qui *Morel* : pecudesq(ue) **VAE** : pecudes qua *vett.* || 631 at Nixi *Grotius* : ac Nixi *Breysig* | ponto *Haupt* : 'an parte (cf. v. 171, 881)?' *Soubiran* || 632 chelis **V** || 633 ast] **V** non legitur : om. **A** in *lac.* | aliud latus] laudatus **A** || 634 tunditur **V** (*ut vid.*) **A** | Lyra sede] **V** vix legitur : haud aede **A** || (IX) 1-2 studium **T** || 2 continentis **T** || 3 conlocatum **K**

1075 1 Thaurim **R p.c.** : Thamarin (-im **E p.c.** **F**) **AE p.c.** **F** : Tamarim **E** : Thaurim **Z** | a] in **AE** || 2 ienua **R** : ianuam **γ** | alii autem **Y** | Tharis **AE** || 3 interfectum **R p.c.** **L** | Liberi patris viderit **B**

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

Orpheus apud inferos, post mortem (fr. 1076-1077)

cf. et. fr. 680; 1001

1076 T (T 138 K., 4 [A 26] C.)

(I) PLAT. Apol. 41a (unde Euseb. Praep. Ev. 13, 10, 12, Stob. Flor. 4, 52b, 50 [IV 1094, 2 Hense]) εἰ γάρ τις ἀφικόμενος εἰς Ἄιδου, ἀπαλλαγείς τουτωνὶ τῶν φασκόντων δικαστῶν εἶναι, εὐρήσει τοὺς ὡς ἀληθῶς δικαστάς, οἵπερ καὶ λέγονται ἐκεῖ δικάζειν, Μίνως τε καὶ Ῥαδάμανθους καὶ Αἰακὸς καὶ Τρι-
5 πτόλεμος καὶ ἄλλοι ὅσοι τῶν ἡμιθέων δίκαιοι ἐγένοντο ἐν τῷ ἑαυτῶν βίῳ, ἄρα φαύλη ἂν εἴη ἡ ἀποδημία; ἢ αὖ Ὀρφεὶ συγγενέσθαι καὶ Μουσαίῳ (fr. 46) καὶ Ἡσιόδῳ καὶ Ὀμήρῳ ἐπὶ πόσῳ ἂν τις δέξαιτ' ἂν ὑμῶν; II (II) PROCL. in Plat. Remp. II 328, 19 Kroll ἴσως δὲ ἂν τις ἀπορήσειεν, πῶς τῆς ἀπὸ γενέσεως ἐπὶ γένεσιν πρὸ ἀποκαταστάσεως τῶν ψυχῶν τελέας χιλιέτους
10 οὔσης πορείας ὁ τῶν θεαμάτων τούτων ἄγγελος ἰδεῖν φησιν τὴν Ὀρφέως ψυχὴν καὶ τὴν Αἴαντος καὶ τὰς ἄλλας εἰς γένεσιν ἐρχομένας, αἷς οὐκ ἴσος ἦν χρόνος τοῦ τε παρόντος βίου καὶ τοῦ προτέρου καὶ ὅλως οὐδεμιᾶς χιλιο-
στύος II (III) TZETZ. in Aristoph. Ran. 1116 (1029b 15 Koster) εἰ γάρ ἐν Ἄιδου νῦν ἀκριβῶς ἔγνω τὸν χορὸν πεφυκέναι, οὐκ ἂν οὕτω τὸν λόγον προήνεγκεν,
15 ὄντων ἐκεῖσε Λίνου (fr. 71), Θαμύριδος, Ὀρφέως, Ὀμήρου, Ἡσιόδου, Μου-
σαίου (fr. 46 II), Ἀναξαγόρου, Ἐμπεδοκλέους, τῶν ἄλλων ἀπάντων, ὧν ὁ κόσμος οὐκ ἔστιν ἀντάξιος'.

1076 cf. et. Procl. in Plat. Remp. I 157, 8; II 312, 16 Kroll (fr. 517 I) et vers. Lat., Cic. Tusc. 1, 98 *ut vero conloqui cum Orpheo Museo Homero Hesiodo liceat, quanti tandem aestimatis?*, vid. et. Linforth 106; Koster, comm. ad III; Bernabé in: Sfameni (ed.), *Destino e salvezza*, Cosenza 1998, 40; 43s; eund., *Ítaca* 18, 2002, 62 II 2 τούτων Plat. βδΠ, Euseb. Stob. II 3 εὐρήσεις Stob. I ὡς om. Plat. βδ Euseb. DN II 5 θεῶν Stob. I ἑαυτῷ Stob. A II 6 ἀποδ. ἂν εἴη Stob. II 7 ἐπὶ – ὑμῶν om. Stob. I δέ-
ξαιτ' ἂν] δέξαιτο Euseb. BN II 9 προαποκαταστάσεως χιλιο-στῆς (in ras. et η ex υ) χιλιοστῆς (ras. post ο) cod.

1077 T (T 139 K., 4 [A 43] C.)

(I) PLAT. Resp. 620a ἰδεῖν μὲν γὰρ ψυχὴν ἔφη (sc. Er) τὴν ποτε Ὀρφείως γενομένην κύκνου βίον αἰρουμένην, μίσει τοῦ γυναικείου γένους διὰ τὸν ὑπ' ἐκείνων θάνατον οὐκ ἐθέλουσαν ἐν γυναικὶ γεννηθεῖσαν γενέσθαι· ἰδεῖν δὲ τὴν Θαμύρου ἀηδόνης ἐλομένην· ἰδεῖν δὲ καὶ κύκνον μεταβάλλοντα εἰς ἀνθρωπίνου βίου αἵρεσιν, καὶ ἄλλα ζῶια μουσικὰ ὡσαύτως II (II) PROCL. in 5 Plat. Remp. II 102, 28 Kroll ἐν μὲν γὰρ τοῖς κολαζομένοις ὁ Ἀρδιαῖος παρ- εἴληπται, τῶν τις τυραννικῶς βεβιωκότων, ἐν δὲ ταῖς αἰρέσεσι τῶν ψυχῶν οἱ Ὀρφεῖς, οἱ Αἴαντες, οἱ Ὀδυσσεῖς II (III) PROCL. in Plat. Remp. II 314, 11 Kroll ὥς εἰ σαφῶς ἔλεγεν ὅσα αἰνίσσεται διὰ τούτων, ἰδεῖν ἂν εἶπεν οἷαν τὴν Ὀρφείως, οἷαν τὴν Θαμύρου ψυχὴν διὰ δὴ τι πάθος εἰς κύκνους καὶ ἀηδό- 10 νας εἰσπηδῶσαν. καὶ τί τὸ πάθος, ἀπὸ τῆς ἐτέρας τούτων ἐνδεικνύμενος μίσει, φησὶν, τοῦ γυναικείου γένους, ἵνα μὴ ἐκ γυναικὸς γένηται βίον ἀν- θρώπινον ἐλομένη, διὰ δὴ τι μῖσος εἰς κύκνον ὦχετο, καὶ μουσικῆς ἔχουσα δυσάπαλλάκτως καὶ τὸ ἀνθρώπειον ἐκκλίνουσα γένος.

Orphei anima in caelum recepta (fr. 1078)

1078 T (T 35 K.)

(I) ANTH. Pal. 7, 363, 1-4

†Τετμενάνης ὅδε τύμβος εὐγλύπτοιο μετάλλου
ἥρωος μεγάλου νέκυος κατὰ σῶμα καλύπτει,
Ζηνοδότου· ψυχὴ δὲ κατ' οὐρανόν, ἦιχι περ Ὀρφεύς,
ἦιχι Πλάτων, ἱερὸν θεοδέγμονα θῶκον ἐφεῦρεν II

1077 cf. Euseb. Praep. Ev. 13, 16, 9 et 13, Procl. in Plat. Remp. II 312, 6 ss; II 340, 23, Theodoret. Graec. affect. cur. 1, 42 (406, 9 Canivet); vid. et. Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 43 II 1 ἔφη ψυχὴν Euseb. II 2 γεγεννημένην Procl. I κύκνου βίον] 'questa scelta .... sembra ricordare l'insegnamento impartito degli animali agli uomini, secondo Democrito [i. e. 68 B 154 D.-K.]' Restani, Musica e storia 2, 1994, 192; cf. et. Lanata, Poetica pre-platonica, Firenze 1963, 268s I γυναικείου A¹ II 3 ἐκείνον F II 12 'possis ἢ' ἵνα' Kroll II 13 καὶ πρὸς μουσικὴν m³

1078 (I) 1 Τετμενάνης P : τετμενῆς vel -εσνῆς P¹ : τετραμερῆς Geel I τέτ- μεν ἀνὴρ, ὁ δὲ κτλ Jacobs II 2 νέκυος] τύμβος Brunck (versu 1 sublato) II 3 ἦι P¹ II

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

(II) THEMIST. Or. 16, 209d (I 300, 6 Schenkl-Downey), pergīt fr. 1051 ὁ δὲ τοῦ οὐρανόθεν Ὀρφῆως ὑποφήτης καὶ θεραπευτής, ὁ τῇ θεοσδότῳ χρώμενος μουσικῇ, λόγοις ἐπαγωγοῖς καὶ γλύκιον μέλιτος ρέουσιν, οἷσις ἐστάλη παρὰ τοῦ πέμψαντος ἐσκευασμένος, τούτοις ἐπαίδων, τούτοις 5 κηλῶν, τούτοις παραινῶν, τὰς ἀγαθὰς ὑποτιθεῖς ὑπὲρ τῶν μελλόντων ἐλπίδας, ἀφαιρούμενος τῆς ἐφ' οἷς ἡδίκησαν ὑποψίας, προσείων ὥσπερ θαλλὸν τὴν βασιλέως φιλανθρωπίαν κτλ.

templa (frr. 1079- 1080)

1079 T (T 134 + 140 K.)

PHILOSTR. Vit. Apoll. 4, 14 παρήλθε καὶ ἐς τὸ τοῦ Ὀρφῆως ἄδυτον προσορμισάμενος τῇ Λέσβῳ. sequitur fr. 1057.

1080 T (T 115 K.)

CONO ap. Phot. Bibl. 186, 140b 11 (III 34 Henry = FGrHist 26 F 1, 45), pergīt fr. 1061 λαβόντες (sc. caput Orphei) οὖν ὑπὸ σήματι μεγάλῳ θάπτουσι, τέμενος αὐτῷ περιείρξαντες, ὃ τέως μὲν ἡρώιον ἦν, ὕστερον δ' ἐξενίκησεν ἱερὸν εἶναι· θυσίαις τε γὰρ καὶ ὅσοις ἄλλοις θεοὶ τιμῶνται γεραίρεται· ἔστι 5 δὲ γυναιξὶ παντελῶς ἄβατον.

simulacra (frr. 1081 -1086)

cf. et. quae errans dicit Melit. Sard. 9, p. 426 Otto *de Nebo autem in Mabug quid scribam vobis? nam ecce omnes sacerdotes in Mabug sciunt eum esse simulacrum Orphei, magi Thracii*, cf. Bidez-Cumont, *Les mages hellénisés*, Paris 1938, II, 94 | vid. et. Const. Lascaris Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφῆως 67 (35 Martínez Manzano) καὶ ὡς ἦρωα (sc. Ὀρφέα) οὐ μόνον Ἕλληνες ἀλλὰ καὶ Αἰγύπτιοι ἐτίμων καὶ ἔθνον ναοὺς καὶ βωμοὺς καὶ ἀγάλματα ἀναθήσαντες

4 bis in marg. scripsit c : om. P¹ | ἱερὸς c^b || (II) 3 οἷσις] οἷς Π¹ || 6 τῆς (ἦ in ras.) A | προσείων Ruhnken, Reiske, Dind. : προσσείων A Π v Harduin

1080 cf. Lucian. adv. indoct. (fr. 1052 I) τὴν μὲν κεφαλὴν καταθάψαι ἵνα περ νῦν τὸ Βακχεῖον αὐτοῖς ἐστί || 4 ἄλλως A¹ s.v. : om. A

1081 T (T 141 K.)

Basis marmorea sub inscriptione ad fontem faciendum perforata, Augustae Traianae reperta nunc in museo Serdicensi servata (IGBulg. III 1595 p. 64 Mihailov)

Ἀγαθῇ τύχῃ.

Τήρης Παιῶν vac. Ἀπόλλωνος ἑταῖρον

Ὅρφέα δαιδαλέης θῆκεν ἄγαλμα τέχνης,

ὅς θῆρας καὶ δένδρα καὶ ἔρπετὰ καὶ πετεηνὰ

φωνήι καὶ χειρῶν κοίμισεν ἁρμονίῃ.

1082 T (T 142 K.)

(I) PAUS. 9, 30, 4, de simulacris ap. Heliconem Ὅρφεϊ δὲ τῷ Θραικὶ πεποιήται μὲν παρεστῶσα αὐτῷ Τελετῇ (cf. fr. 546), πεποιήται δὲ περὶ αὐτὸν λίθου τε καὶ χαλκοῦ θηρία ἀκούοντα αἰδοντος. sequitur fr. 551 II (II) CALLISTR. Descript. 7 (58, 9 Schenkl-Reisch) εἰς τὸ τοῦ Ὅρφέως ἄγαλμα· ἐν τῷ Ἑλικῶνι, τέμενος δὲ τῶν Μουσῶν σκιερὸν ὁ χώρος, παρὰ τοὺς Ὀλμειοῦ τοῦ 5 ποταμοῦ ῥύακας καὶ τὴν ἰοειδέα Πηγᾶσιν κρήνην Ὅρφέως ἄγαλμα τοῦ τῆς

1081 'symplegma Orpheum κιθαρῳιδόν ... animalia incantantem, ut videtur, praesentabat' Mihailov ad loc., cf. Kern, Ath. Mitt. 63-64, 1938-1939, 107ss; Kaibel, Rh. Mus. 34, 1879, 212; Anth. Gr. App. Ep. dedic. 197 Cougny II 2 Πα(ι)ῶνι ατόν] Cougny, Kaib. : Πα(ι)ῶν (ethnicon) [ᾧδε τόν] Schoell (quem secutus est Kern in edit.) : Παίων[ος φίλον] dub. Kern, Ath. Mitt. : Παίων[ος μέγαν] Hiller ap. Kern, Ath. Mitt. : sed lapidem post Παιῶνι vacuum esse recte iam indicavit Mihailov II 4 cf. Orph. Arg. 74 κηλήσω δέ τε θῆρας ἰδ' ἔρπετὰ καὶ πετεηνὰ II 5 κοίμισεν metri causa scripsi : κοίμη- lapis

1082 cf. comm. ad fr. 546 II 4 τοῦ om. Vat. 87 I ἄγαλμα om. P I Ὅρφεϊ statuam in Helicone fuisse Pausaniae testimonio VIII 30, 4 evincitur. quae in basi ... adiecta erant eo quod hoc loco a scriptore Achillis clipeus in Homeri Iliade respicitur ectypa fuisse comprobatur. rectissime Brunn (Ann. phil. CIII 21) nos revocavit ad bases Nili Vaticani et tauri Farnesiani, in quibus maior quidam figurarum numerus conspiciatur ita ut simul regionum in quibus versantur formae adumbrantur' Schenkl ad loc. II 5 Ἑλικ.... (spat. rel.) Laur. LVIII 44, Marc. XI 15 I περὶ P I Ὀμειοῦ A I τοῦ om. P II 6 (ιο)ειδέα πηγασ (ν supra σ script.) καλὸν καὶ Ὅρφέως add. in spat. rel. m² P I

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

Καλλιόπης παρὰ τὰς Μούσας εἰστήκει ἰδεῖν μὲν κάλλιστον ... (59, 15) ὑπὸ δὲ τῶν ποδῶν τὴν βάσιν οὐκ οὐρανὸς ἦν τυπωθεὶς οὐδὲ Πλειάδες τὸν αἰθέρα τέμνουσαι οὐδὲ Ἄρκτου περιστροφὰι τῶν Ὠκεανοῦ λουτρῶν ἄμυροι, ἀλλ' ἦν πᾶν μὲν τὸ ὀρνίθων γένος πρὸς τὴν ὠδὴν ἐξιστάμενον, πάντες δὲ ὄρειοι θῆρες καὶ ὅσον ἐν θαλάττης μυχοῖς νέμεται καὶ ἵππος ἐθέλγετο ἀντὶ χαλινού τῳ μέλει κρατούμενος καὶ βοῦς ἀφείς τὰς νομὰς τῆς λυρωιδίας ἤκουε καὶ λεόντων ἄτεγκτος φύσις πρὸς τὴν ἁρμονίαν κατηνάζετο. εἶδες ἂν καὶ ποταμοὺς τυποῦντα τὸν χαλκὸν ἐκ πηγῶν ἐπὶ τὰ μέλη ῥέοντας καὶ κύμα 15 θαλάσσης ἔρωτι τῆς ὠδῆς ὑψούμενον καὶ πέτρας αἰσθήσει πληττομένας μουσικῆς καὶ πᾶσαν βλάστην ὥριον ἐξ ἡθῶν ἐπὶ τὴν μούσαν τὴν Ὀρφικὴν σπεύδουσιν.

1083 T (T 143 K.)

PAUS. 5, 26, 3 in Micythi Rhegini anathemate παρὰ δὲ τοῦ Ἀγῶνος τὴν εἰκόνα Διόνυσος καὶ ὁ Θραῖξ ἐστίν Ὀρφεὺς καὶ ἀγαλμα Διός.

1084 T (T 144 K.)

(I) PLUT. Alex. 14, 8 ἐπεὶ δ' ὥρμησε πρὸς τὴν στρατείαν, ἄλλα τ' ἐδόκει σημεία παρὰ τοῦ δαιμονίου γενέσθαι, καὶ τὸ περὶ Λεῖβηθρα τοῦ Ὀρφέως ξόανον (ἦν δὲ κυπαρίττινον) ἰδρῶτα πολὺν ὑπὸ τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἀφῆκε. φοβουμένων δὲ πάντων τὸ σημεῖον, Ἀρίστανδρος ἐκέλευε θαρρεῖν, ὥς ἀοιδί-

τοῦ τῆς Morelli : τοῦ ex τῆς P : τῆς AB || 7 περὶ P || 8 οὐδὲ – 9 τέμνουσαι] οὐδὲ πλαδαρὸν αἰθέρα τέμνουσα P || 10 μὲν πᾶν A | τὸ om. B | οἱ ὄρειοι P || 13 ἄτεκτος B : <ῆ> ἄτεγκτος Kayser || 15 ἐρωτικῆς ὠδῆς Vat. 87 : ἐρωτικαῖς ὠδαῖς Laur. LVIII 44 | αἰσθήσει om. B || 16 μουσικῇ AB | ὄρειον PA

1083 2 Διονύσιος β || icon. de anathemate (c. a. 460 a. C. n.) in quo Amphitrite, Neptunus, Vesta, Iphitus, Ececheiria, Proserpina, Venus, Ganymedes, Diana, Homerus, Hesiodus, Asclepius, Hygea, Agon, Liber, Orpheus et Iuppiter repraesentantur, cf. Herodt. 7, 170, 4; de rege Micytho cf. et. Diod. 11, 48, 2; 66,3, vid. et. Linforth 2s | qua de causa Orpheus cum aliis repraesentetur incertum est, cf. Kern, Orpheus 4 : contra Linforth 3 adn. 4; vid. et. Maddoli-Saladino ad loc. p. 348

1084 cf. et. Const. Lascaris Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 69 (35 Martínez Manzano) ἐν τε Λειβήθροις ξόανον σεβάσμιον ἦν αὐτοῦ κυπαρίττινον, ὃ πολὺν ἰδρῶτα ἀφῆκεν Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως κατὰ τῆς Ἀσίας στρατεύοντος κτλ || 1 τε δοκεῖ cod. praeter C || 2 Λίβηθρα L' PH || 3 ἰδρῶτα] de re cf. Pease comm. ad Cic. De div. 1, 98, p. 271; Hamilton adn. ad Plut. loc. p. 35s || 4 θαρρεῖν <αὐτὸν>

μους καὶ περιβοήτους κατεργασόμενον πράξεις, αἱ πολλὴν ἰδρώτα καὶ πόνον 5
 ὕμνοισι ποιηταῖς καὶ μουσικοῖς παρέξουσι || (II) **ARRIAN. Anab.** 1, 11, 2 καὶ
 ἐν τούτῳ ἀγγέλλεται τὸ Ὀρφῆως τοῦ Οἰάγρου τοῦ Θραϊκὸς ἄγαλμα τὸ ἐν
 Πιερίδι ἰδρῶσαι συνεχῶς καὶ ἄλλοι ἄλλα ἐπεθείαζον τῶν μάντεων, Ἀρί-
 στανδρος δέ, ἀνὴρ Τελμισσεύς, μάντις, θαρρεῖν ἐκέλευσεν Ἀλέξανδρον·
 δηλοῦσθαι γάρ, ὅτι ποιηταῖς ἐπῶν τε καὶ μελῶν καὶ ὅσοι ἀμφὶ ὠιδὴν ἔχουσι 10
 πολλὸν πόνος ἔσται ποιεῖν τε καὶ αἶδειν Ἀλέξανδρον καὶ τὰ Ἀλεξάνδρου
 ἔργα || (III) **Ps.-CALLISTH. Hist. Alex. Magn, rec.** β 1, 42 (p. 71, 14 Bergson)
 (Ἀλέξανδρος) παραγίνεται οὖν εἰς τὴν Ἰππερίαν πόλιν τῆς Βεβρυκίας,
 εἵθα ἦν ναὸς καὶ ἄγαλμα τοῦ Ὀρφῆως καὶ αἱ Πιερίδες Μοῦσαι καὶ τὰ θηρία
 αὐτῶν παρεστῶτα ξόανα. βλέποντος δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς τὸ ἄγαλμα τοῦ 15
 Ὀρφῆως, ἰδρῶσε τὸ ξόανον τοῦ Ὀρφῆως ὅλον. τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου ζητοῦν-
 τος τί τὸ σημεῖον τοῦτο, λέγει αὐτῷ Μελάμπους ὁ σημειολύτης· καμῖν
 ἔχεις, Ἀλέξανδρε βασιλεῦ, μετὰ ἰδρώτων καὶ κόπων τὰ τῶν βαρβάρων ἔθνη
 καὶ Ἑλλήνων πόλεις καθυποτάσσων. ὥσπερ γὰρ ὁ Ὀρφεὺς λυρίζων καὶ αἰδων
 Ἑλλήνας ἔπεισεν, βαρβάρους ἔτρεψεν, τοὺς θήρας ἡμέρωσεν, οὕτως καὶ σὺ 20
 κοπιήσας δόρατι πάντας ὑποχειρίους σου ποιήσεις· ταῦτα ἀκούσας Ἀλέ-
 ξανδρος τιμήσας μεγάλως τὸν σημειολύτην ἀπέλυσεν.

1085 T (T 145 K.)

PAUS. 3, 20, 5 καὶ Ὀρφῆως ἐστὶν ἐν αὐτῷ (sc. Theris [Taygeti] in fano Ce-
 reris Eleusiniæ) ξόανον, Πελασγῶν ὡς φασιν ἔργον.

vel <τὸν Ἀλέξανδρον> coll. **Arrian. con.** Ziegler || 5 κατεργασάμενον **L**¹ || 7 τὸ su-
 perscripto ου **A** habuisse videtur : τοῦ m. 1 superscripto τὸ **B** : τοῦ **FH** || 7ss **Arrian.**
Aristobulum sequitur sec. **Strasburger, Ptolemaios und Alexander, Leipzig** 1934, 23;
 vid. et **Bosworth et Sisti** ad loc. || 8 ἄλλοι <μέν> **Kruger** || 9 μάντις cancellavit **Ca-**
stiglioni : iure repugnavit **Wirth** || 13ss similia trad. rec. **Γ** 1, 42, rec. **vetust.** 1, 42,
 6, **Iul. Valer.** 1, 46 || 13 Ἰππορίαν **BK** : Ἰπερώαν **V** : Ἑσπερίαν **P** : Πιερίαν **rec.**
Γ **rec. vetust. Iul. Valer.** | Βεβρυκίας πόλιν **K** || 14 καὶ αἱ Πιερίδες Μοῦσαι om. **F** |
 αἱ Πιερίδες] ἄπερ περιήγον **B** : ἀσπερίδες **K** : ἀσπίδες περιδες **L** : ἀπερίδες **P** |
 Μούσας **K** || 14-15 τὰ θηρία (τὰ περὶ **B**) αὐτῷ (**KP** : αὐτὰ **B** : αὐτὸν **F** : αὐτῶν **Lγ**)
 παρεστῶτα (περιεστῶτα **B**) ξόανα (τῷ ξοάνῳ **Lγ** : εἰδωλεῖα **P**) **BFKLPγ** || 15
 ὁ ξόανα melius abesset ut in **Arm.** **Bergson** | βλέποντες **B** || 15 εἰς τὸ - 16 Ἀλεξάν-
 δρου om. **L** | εἰς τὸ ξόανον ἦτοι εἰς τὸ ἄγαλμα **F** || 16 ἰδρῶσεν οὖν **V** | ὅλον]
 καθόλου **B** : om. **F** : ante τὸ ξόανον **transp.** **V** || 18 κόπων] μόχθον **K** | τῶν om. **F** |
 βάρβαρα **K** || 20 ἔτρεψεν] ὑπέταξεν **V** | οὕτω **B** || 21 ὑπὸ χεῖρας σου **B**

1085 cf. **Wide, Lakonische Kulte, Leipzig** 1893, 295; **Linforth** 192; de Orpheo
 cum cultibus Eleusiniis urbanis in Laconia relato cf. **Paus.** 3, 13, 2 (fr. 534), 3, 14, 5
 (fr. 533)

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

1086 T (T 146 K.)

MARTIAL. 10, 20 (19), 4-9 (*Romae ad lacum Orphei*)
 brevis est labor peractae
 altum vincere tramitem Suburae. 5
 illic Orphea protinus videbis
 udi vertice lubricum theatri
 mirantisque feras avemque regem
 raptum quae Phryga pertulit Tonanti.

deus (fr. 1087)

1087 T (T 147 K.)

(I) CIC. De nat. deor. 3, 45 (*cf. fr. 911 II*) qui (sc. Achilles) si deus est, et Orpheus et Rhesus di sunt, Musa matre nati || (II) TERTULLIAN. de anima 2 p. 301, 7 Reifferscheid-Wissowa plerosque auctores etiam deos existimavit antiquitas, nedum divos ... ut Orpheum, ut Musaeum (*fr. 26a*), ut Pherecydem (*fr. 47* 5 *Schibli*) Pythagorae magistrum || (III) AEL. LAMPRID. Alexand. Sever. 29, 2 matutinis horis in larario suo, in quo et divos principes sed optimos electos et animas sanctiores, in quis Apollonium et, quantum scriptor suorum temporum dicit, Christum, Abraham et Orfeum et huiusmodi ceteros habebat ac maiorum effigies, rem divinam faciebat

1086 6 Orphea] i.e. Orphei et ferarum cantu fascinatorum simulacrum || 8 regem Shackleton Bailey : regis codd. edd. : regi Heinsius, Gronovius || 9 Phryga] i.e. Gany-medem

1087 cf. August. De civ. Dei 18, 14 (fr. 885 I) *verum isti theologi deos coluerunt, non pro dis culti sunt; quamvis Orpheum nescio quo modo infernis sacris vel potius sacrilegiis praeficere soleat civitas impiorum* | *quamquam ap. Athen. 14, 632c (fr. 960) invenimus τῶν δὲ ἡμιθέων Ὀρφέα, auctores antiqui Orpheum deum non putant, cf. Ziegler, RE XVIII 1 (1939) 1305 || 1 est deus P || 1-2 Orfeus AVBF || 2 et Rhesus (rhe in ras.) B : et Theseus V²N : ethesus A²HPV¹ : ethesis A¹ | vid. Pease et van den Bruwaene ad loc., cf. et. Gaffken, Herm. 55, 1920, 282, qui Ael. Lampridium Firmici Materni Mathes. prooem. 5 p. 196, 21 Kroll-Skutsch vel alio Neoplatonicorum libro hic usum esse opinatur | dii V²N || 5ss de re cf. Cracco-Rugini, Settimane di studi sull'alto medioevo, Spoleto XXVI, 1978, 79s et adn. 104 || 6 lario PΣ || 8 huius ceteros PCh : huiuscemodi ceteros edd. : ceteros Jordan*

Orpheus ut 'shaman'

nonnulli nostri temporis auctores Orphea ut 'shaman' interpretati sunt, cf. Meuli, *Hermes* 70, 1935, 121ss = *Gesammelte Schriften*, 1975, 817ss; eund., *Kalewala*, 1940, 35 = *Gesammelte Schriften*, 1975, 697; Dodds, *The Greeks and the irrational*, 1951, 140ss; Eliade, *Le chamanisme*, Paris 1951 (*Shamanism. Archaic Techniques of Ecstasy*, New York 1964, 387ss); Hulktrantz, *The North American Indian Orpheus Tradition*, 1957, 198s, 236ss; Burkert, *Rh. Mus.* 105, 36ss; eund., *Lore and Science* 162ss; West, *Orphic Poems* 4s; Fiore in: *Masarachia* (ed.), *Orfeo e l'orfismo*, Roma 1993, 409ss : at cf. Graf in: *Bremmer* (ed.), *Interpretations of Greek Mythology*, London-Sydney 1987, 80ss, qui rem aliter interpretatur

Christiana (frr. 1088-1095)

cf. Gregor. Naz. *Carm. Patr. Gr.* 37, 1342, 11 Migne νῦν δ' Ὀρφεὺς ἡμῖν πάντα κινῶν δακτύλοις, / ἢ τειχοποιὸς Ἀμφίων ἐκ κρουμάτων. / τοιοῦτόν εἰσιν, ἦν τρυφῶσιν, οἱ κύνες, 1495, 8 τίς χάρις, εἰ μὴ πατὴρ ἐν οὔρασι κείσεται ἀοιδή, / εἰ μου καὶ Ὀρφεΐη τις ἐν Ὀδρυσίοις σκοπέλοισι / λᾶας ἄγοι, καὶ θήρας ἀπόπροθε, καὶ πετεηνά; / δώσω καὶ τόδε σοι, μογερεὶ φθόνε. λήξαι, ἀοιδαί, *Or.* 39, 5 (158 Moreschini = fr. 556 II), Athanas. *cod. Reg.* 1993 f. 317 (*Patr. Gr.* 26, 1320 Migne = fr. 822), Ioann. Damasc. *Pass. S. Artem.* 34 (V 220 Klotter) ἐγὼ δέ, ὦ ἀνόσιε, τῆς Ἑλληνικῆς τε καὶ Ῥωμαϊκῆς παιδείας ἄκρον ἐπιειημένον, καὶ ταῖς τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν θεολογίαις, Ἑρμοῦ τέ φημι καὶ Ὀρφέως καὶ Πλάτωνος, ἐξησκημένος, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ ταῖς Ἰουδαϊκαῖς Γραφαῖς ἐξωμολικῶς κτλ, *Epiph. Const. Haer.* 6, 46, 11 (84, 24 Holl) τῶν γὰρ Ἑλλήνων τὰ ποιήματα ἀντὶ τῆς ἀληθείας παρεισφέρων πλαναῖς τοὺς ὑπὸ σοῦ ἡπατημένους. τάχα γὰρ ὑπὲρ σέ Ἡσίοδος ἐφρόνησε τὰ περὶ τῆς θεογονίας ποιητεύματα διηγησάμενος, τάχα Ὀρφεὺς, τάχα Εὐριπίδης. ἐκεῖνοι γὰρ κἂν καταγέλαστα διηγήσαντο, δῆλοί εἰσιν ὅτι ποιηταὶ ὑπάρχοντες ἐποίητεύσαντο τὰ οὐκ ὄντα. *Euseb. Praep. Ev.* 2, 2, 54 τῶν δὲ μυθολόγων Ὅμηρος καὶ Ἡσίοδος καὶ Ὀρφεὺς καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι τερατωδεστέρους μύθους περὶ θεῶν πεπλάκασιν. cf. 2, 2, 62 II cf. Pouderon, *Athénagore*, Paris 1992, 325 ss; Roessli, *Rev. Hist. Rel.* 219, 2002, 503ss

icon. cf. Wrześniowski, *Archeologia* 21, 1970, 112ss; Garezou, *Orpheus, LIMC VII 1* (1994) 164ss; Tülek, *Efsuncu Orpheus. Orpheus, the magician, Istanbul 1998*; vid. et. *titulum in lapide signatorio saec. III/IV p. C. n. crucifixum, lunam septemque stellas repraesentante* (fr. 679 I) Ὀρφέος (i.e. Ὀρφεὺς) Βακκικός et tres gemmas cum eodem titulo (fr. 679 II)

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

1088 T (T 151 K.)

CLEM. ALEX. Protr. 1, 3, 1 (5 Marc.) ἐμοὶ μὲν οὖν δοκοῦσιν ὁ Θράκιος ἐκεῖνος Ὀρφεὺς καὶ ὁ Θηβαῖος καὶ ὁ Μηθυμαῖος, ἄνδρες τινὲς οὐκ ἄνδρες, ἀπατηλοὶ γεγονέναι, προσήματι μουσικῆς λυμηνάμενοι τὸν βίον, ἐντέχνῳ τινὶ γοητεῖαι δαιμονίωντες εἰς διαφθοράς, ὕβρεις ὀργιάζοντες, πένθη
5 ἐκθειάζοντες, τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ τὰ εἶδωλα χειραγωγῆσαι πρῶτοι (ναὶ μὴν λίθοις καὶ ξύλοις, τουτέστιν ἀγάλμασι καὶ σκιαγραφίαις, ἀνοικοδομῆσαι τὴν σκαιότητα τοῦ ἔθους), τὴν καλὴν ὄντως ἐκείνην ἐλευθερίαν τῶν ὑπ' οὐρανὸν πεπολιτευμένων ὠδαῖς καὶ ἐπωδαῖς ἐσχάτῃ δουλείᾳ καταζεύξαντες.

1089 T (T152 K.)

CLEM. ALEX. Paed. 3, 11, 59, 2 (182 Marc.) αἱ δὲ σφραγίδες ἡμῖν ἔστων πελειᾶς ἢ ἰχθύς ἢ ναὺς οὐριοδρομοῦσα ἢ λύρα μουσική, ἥι κέχρηται Πολυκράτης, ἢ ἄγκυρα ναυτική, ἣν Σέλευκος ἐνεχαράττετο τῇ γλυφῇ, κὰν ἀλειύων τις ἡ, ἀποστόλου μεμνήσεται καὶ τῶν ἐξ ὕδατος ἀνασπῳμένων
5 παιδίων.

1088 1-2 ὁ Θράκιος – Μηθυμαῖος] cf. Clem. Alex. Protr. 1, 1, 1 Ἀμφίων ὁ Θηβαῖος καὶ Ἀρίων ὁ Μηθυμαῖος ἄμφω μὲν ἦσθην ὠδικῶ, μῦθος δὲ ἄμφω ... τέχνηι τῇ μουσικῇ ὃ μὲν ἰχθὺν δελεάσας, ὃ δὲ Θήβας τειχίσας. Θράκιος δὲ ἄλλος σοφιστὴς ... ἐτιθάσεν τὰ θηρία γυμνῇ τῇ ὠδῇ καὶ δὴ τὰ δένδρα, τὰς φηγούς, μετεφύτευε τῇ μουσικῇ || 2 Ὀρφεὺς del. Wil., prob. Marc. || 3 γεγονότες Reinkens | προσήματι <τε> Wil. || 4 ὀργιάζοντες P¹: corr. P² || 7-8 ἐπ' οὐρανοῦ Mayor

1089 1 ἰχθύς] vid. Dölger, Der heilige Fisch in den Antiken Religionen und im Christentum, Münster 1922, cf. eund., Antike und Christentum, Münster, VI, 1941 || 2 ναὺς] cf. laminam osseam Olbiae repertam ubi navis cum velo in litterae A specie, et litteris ΔION vel AION iuxta proram inscriptis repraesentatur, quod symbolum Orphicum esse videtur (de qua cf. West, Zeitschr. Pap. Epigr. 45, 1982, 20; Bernabé, in: Τῆς φιλίας τάδε δῶρα, Misc. lex. in mem. C. Serrano, Madrid 1999, 463s), de symbolo Christiano cf. Stuhlfauth, Riv. Arch. Christ. 19, 1942, 111ss | οὐριοδρομοῦσα Sylburg : οὐρανοδρομοῦσα P : οὐρανοδρομοῦσα F | λύρα] cf. Dict. d'Arch. Chrét. s. vv. Lyre et Orphée | 'elle est surtout attestée comme attribut d'Orphée' Marrou ad loc. || 3 ἄγκυρα] vid. Klauser, Reall. f. Ant. und Christ. s. v. Anker; Kirsch, Dict. d'Arch. Chrét. s. v. Ancre | ἦν] ἡ P* || 4 ἀλειύων] cf. Dict. d'Arch. Chrét. s. v. Pécheur

1090 T (T 153 K.)

EUSEB. Laud. Const. 14, 1 (242, 17 Heikel) Ὀρφέα μὲν δὴ μῦθος Ἑλληνικὸς παντοῖα γένη θηρίων θέλγειν τῇ ᾠδῇ ἐξημεροῦν τε τῶν ἀγρίων τοὺς θυμούς, ἐν ὀργάνῳ πλήκτρῳ κρουομένων χορδῶν, παραδίδωσιν, καὶ τοῦθ' Ἑλλήνων αἰδεται χορῶι, καὶ πιστεύεται ἄψυχος λύρα τιθασεύειν τοὺς θήρας καὶ δὴ καὶ {τὰ δένδρα} τὰς φηγοὺς μεταβάλλειν μουσικῇ εἰκόντα. 5 τοιγαροῦν ὁ πάνσοφος καὶ παναρμόνιος τοῦ θεοῦ λόγος ψυχαῖς ἀνθρώπων πολυτρόποις κακίαις ὑποβεβλημέναις παντοίας θεραπείας προβαλλόμενος, μουσικὸν ὄργανον χερσὶ λαβών, αὐτοῦ ποίημα σοφίας, τὸν ἄνθρωπον, ᾧδὰς καὶ ἐπιιδὰς διὰ τούτου λογικοῖς ἄλλ' οὐκ ἀλόγοις θηρσὶν ἀνεκρούετο, πάντα τρόπον ἀνήμερον Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων πάθη τε ἄγρια καὶ θηριώδη 10 ψυχῶν τοῖς τῆς ἐνθέου διδασκαλίας φαρμάκοις ἐξιώμενος, καὶ νοσοῦσαις γε ψυχαῖς ταῖς τὸ θεῖον ἐν γενέσει καὶ σώμασιν ἀναζητούσαις οἷά τις ἱατρῶν ἄριστος συγγενεῖ καὶ καταλλήλῳ βοηθήματι θεὸν ἐν ἀνθρώπῳ παρίστη.

1091 T (T 154a K.)

CAESAR. Dial. 2, 76 (Patr. Gr. 38, 993 Migne) εἰ δέ τις ἀκούειν βούλεται τοὺς ἐκείνων (sc. paganorum) λήρους, πυθέσθω Ὀρφέως καὶ Ἡσιόδου τῶν συγγραφέων τῆς ἐκείνων μυθοποιίας, ἐμοὶ τοῦ λοιποῦ σιωπᾶν χαριούμενος.

1092 T (T 157 K.)

PROCOR. DIAC. Encom. in evang. Marc. 5 (Patr. Gr. 100, 1192 Migne) Ὀρφεύς, τῷ μῦθῳ πάντως θηρία κατακλῶν, τοὺς ὁμοχώρους οὐκ ἔπειθε θράικας. καίτοιγε πολλῶι ῥέοντες λόγῳ καὶ σοφίᾳ κενῇ βρεινθυόμενοι μέθης πάντως διώλοντο, καὶ σιγῆς βυθοῖς συγκατέδυσαν (τοιούτον γὰρ ἡ ψευδὴς δόξα καὶ ἀδρανής). 5

1090 4 τοῦτ' **H** | τιθασεύειν Heikel : τιθασσ- cod. || **5** τὰ δένδρα secl. Heikel || **9** ἐπωδὰ **H** | ἀλλ' οὐκ ἀλόγοις om. **N**

1091 cf. Lob. 378.

1092 2 πάντα dub. Kern

I. TESTIMONIA DE ORPHEO

1093 T (T 158 K.)

IOANN. CAMENIATA de excidio Thessalonicae 11 (Patr. Gr. 109, 541 Migne)
τί γάρ ἦν πρὸς τοῦτον τὸν ὕμνον ὁ μυθικὸς Ὀρφεὺς ἢ ἡ Ὀμηρικὴ Μοῦσα
ἢ τὰ τῶν Σειρήνων ληρήματα, τῷ ψεύδει τῶν πλασμάτων ἀναγραφόμενα,
οἷς λόγος μὲν ἐπαίνων οὐδεὶς ἀληθής, φῆμαι δὲ ψευδεῖς τοὺς ἀνθρώπους
5 πλανῶσαι καὶ πρὸς ἀπάτην ἀνδραποδίζουσαι;

1094 T (T 159 K.)

ANECD. OXON. III 183, 26 Cramer (Epistolographus aetatis Alexii Comneni
[1081-1118]) καθάπερ ἐν τοῖς ἀπορρέουσι τῶν πηγῶν ὅχετοὶ ἀνάπαλιν· τὰ
μὲν διαιρετικὰ γένη πλεονάζει, τὰ δὲ ἐνωτικὰ τάξιν ὑφειμένην ἔλαχεν·
εἰ δὲ οἱ ὑπεζωκότες, Τιτᾶνες παρ' αὐτοῖς λέγονται· μήποτε ἢ ἐκ τούτων
5 συνιστῶσιν Ἑλλήνες τὴν Ὀρφικὴν θεολογίαν αὐτῶν; ἢ ἐξ Ὀρφέως οἱ βάρ-
βαροι μυθοπλαστοῦσι τὴν κατ' αὐτοὺς τερατολογίαν; πολλὰ ἦν καὶ ἄλλα
τῶν Χαλδαϊκῶν ληρημάτων εἰπεῖν· ἀλλ' εἰς τέλος ἐπελθεῖν τοῖς διεξοῦσιν
ἀμήχανον.

1095 T

ANECD. PARIS. IV 302, 10 Cramer (= Anth. Gr. App. Ep. demonstr. 368 Cou-
gny)

[εἰς τὴν αὐτὴν] (sc. εἰς τὴν βίβλον τοῦ Θεολόγου)

ἐνταῦθα σάλπιγξ ἢ θεόκτυπος λύρα

βροντῆς λόγων πληροῦσα γῆν τε καὶ πόλον·

ἐνταῦθα κινεῖ τὴν θεόκτυπον λύραν

Ὀρφεὺς ὁ Χριστοῦ· πᾶν ἀπίτω θηρίον·

5

πᾶν θρέμμα Χριστοῦ τῶν κρότων ἀκουέτω.

1093 cf. Krumbacher, Gesch. d. byzantin. Litteratur² 266 adn. 1 || 4 οἷς] ὡς P

1094 4 Τιτᾶνες Kern : Τίτανες Anecd.

II. DE ORPHICARVM DOCTRINARVM SECTATORIBVS TESTIMONIA
(fr. 1096-1126)

Orphei discipuli mythici (fr. 1096-1099)

Midas

vid. fr. 527; 934 I.

Eumolpus (fr. 1096-1098)

cf. Ovid. Met. 11, 92s (fr. 527 II de Sileno) *ad regem duxere Midan, cui Thracius Orpheus / orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo*, Lucian. Fugit. 8 (fr. 1021 VI) εἶτα εἰς Αἴγυπτον κατέβην (sc. Φιλοσοφία) ... εἶτα εἰς Θράικην, ἔνθα μοι Εὐμόλπος τε καὶ Ὀρφεὺς συνεγενέσθην, οὓς καὶ προαποστείλασα ἐς τὴν Ἑλλάδα, τὸν μὲν ὡς τελέσειεν αὐτούς, τὸν Εὐμόλπον – ἐμεμαθήκει γὰρ τὰ θεῖα παρ' ἡμῶν ἅπαντα –, τὸν δὲ ὡς ἐπαίδων προσβιβάζοι τῇ μουσικῇ, κατὰ πόδας εὐθύς εἰπόμεν || vid. Weidauer, Eumolpos, LIMC IV 1 (1988) 56ss cum bibl. et icon.; Pòrtulas, Synthesis 3, 1996, 57ss

1096 T (T 161 K., 5 [B 8] C.)

(I) MARMOR PARIUM saec. III a. C. n. (IG XII 5, 444, ed. Hiller de Gaertringen, cf. FGrHist 239 A) 15 [ἀφ' οὗ Εὐμόλπος ὁ Μουσαίου (fr. 17) τοῦ ὑπ' Ὀρφέως τετελεσμέ]νου τὰ μυστήρια ἀνέφηνεν ἐν Ἐλευσίνι καὶ τὰς τοῦ [πατρὸς Μ]ουσαίου ποιήσ[ει]ς ἐξέθηκ[εν] ἔτη ΧΗΔ, βασιλεύοντος Ἀθηνῶν Ἐρεχθέ]ως τοῦ Πανδίωνος ||

5

(II) IG III 1, 713, 3s

ὃς τελετὰς ἀνέφηνε καὶ ὄργια πάννυχτα μύσταις
Εὐμόλπου, προχέων ἡμερόεσσιν ὅπα.

1096 cf. comm. Jac. ad loc.; Nilsson, Gesch. Griech. Rel., I 688, n. 4; Freeman, Pre-Socratic Philosophers, Oxford² 1966, 20ss; Giannantoni, I Presocratici, Bari 1969, I, 26; Graf, Eleusis 163s; Colli ad loc. || 2 [ἀφ' οὗ – 3 τετελεσμέ]νου suppl. Diels (iam ἀφ' οὗ Εὐμόλπος ὁ Μουσ[αίου] Prideaux) : ὁ Δηϊόπης τῆς Τριπτολέ]μου dub. Jac. || 4 [πατρὸς — ποιήσ[ει]ς suppl. Prideaux, cett. suppl. Le Paulmier

II. DE ORPHICARVM DOCTRINARVM SECTATORIBVS TESTIMONIA

1097 T (T 162 K.)

- (I) OVID. ex Ponto 2, 9, 1s
 regia progenies, cui nobilitatis origo
 nomen in Eumolpi pervenit usque, Coty ||
- (II) OVID. ex Ponto 2, 9, 19s
 hoc tibi et Eumolpus, generis clarissimus auctor,
 et prior Eumolpo suadet Ericthonius 20 ||
- (III) OVID. ex Ponto 3, 3, 39-44
 pro quibus exilium misero est mihi reddita merces,
 id quoque in extremis et sine pace locis. 40
 at non Chionides Eumolpus in Orphea talis,
 in Phryga nec Satyrum talis Olympus erat,
 praemia nec Chiron ab Achille talia cepit,
 Pythagoraeque ferunt non nocuisse Numam.

1098 T

SUDA s. v. Εὐμόλπος (II 458, 26 Adler) Ἐλευσίνιος ἦτοι Ἀθηναῖος, υἱὸς Μουσαίου (fr. 18 III) τοῦ ποιητοῦ, ὡς δέ τινες μαθητῆς Ὀρφέως, ἐποποιὸς τῶν πρὸ Ὀμήρου. γέγονε δὲ καὶ Πυθιονίκης· πρὸς λύραν γὰρ ἐπεδείκνυντο οἱ ποιηταί. οὗτος ἔγραψε τελετὰς Δήμητρος καὶ τὴν εἰς Κελεὸν ἄφιξιν καὶ 5 τὴν τῶν μυστηρίων παράδοσιν, τὴν ταῖς θυγατράσιν αὐτοῦ γενομένην, ἔπη τὰ πάντα τρισχίλια. Χειροσκοπικὰ πεζῶς, βιβλίον α΄.

Thamyris et Linus (fr. 1099)

de Lino cf. Lini fragmenta passim | de Thamyride, cf. Grau, *Ítaca* 18, 2002, 129ss cum bibl.

1097 (I) 2 Eumolpi *edd. vet.* : Eumolph/fi **E** : Eumoli **ABCS** || **(II) 19** generis clarissimus (carissimus **L_m** : gratissimus **P**) auctor] opus hoc tibi suadet Erato **B¹C** : suadet Erictonius **A** (*ex 20*) || **(III) 39** est *om.* **DF** *prob. Heinse, Burmann, Lenz* | red- dere **B¹** || **41** non] nec **DT** || **42** talis *om.* **C** || **43** Achilli **DOPTVP_i**

1098 2 ποιητοῦ] hic verba de lemmate Εὐμολπίδαι transp. **V** || **2** ὡς — **6** α΄ *om.* **FV** || **6** πεζῶς] πεζὰ δὲ **GIM**

1099 T (T 163 K.)

NICOMACH. GERAS. p. 266, 2 Jan τὴν λύραν τὴν ἐκ τῆς χελώνης φασὶ τὸν Ἑρμῆν εὐρηκέναι καὶ κατασκευάσαντα ἐπτάχορδον παραδεδωκέναι τὴν μάθησιν τῷ Ὀρφεῖ. Ὀρφεὺς δὲ ἐδίδασκε Θάμυριν καὶ Λίνον (Lin. fr. 59 I)· ... (quae sequuntur vid. in Lin. fr. 62 III) ἐδίδασκε δὲ καὶ Ἀμφίωνα τὸν Θηβαῖον, ὃς ἐπὶ τῶν ἐπτά χόρδων ἐπταπύλους τὰς Θήβας ὠικοδόμησεν. ἀναιρεθέντος 5 δὲ τοῦ Ὀρφέως ὑπὸ τῶν Θραικικῶν γυναικῶν τὴν λύραν αὐτοῦ βληθῆναι εἰς τὴν θάλασσαν, ἐκβληθῆναι δὲ εἰς Ἄντισσαν πόλιν τῆς Λέσβου. εὐρόντας δὲ ἀλιέας ἐνεγκεῖν τὴν λύραν πρὸς Τέρπανδρον (Test. 53b Gostoli), τὸν δὲ κομίσαι εἰς Αἴγυπτον. εὐρόντα δὲ αὐτὸν ἐκπονήσαντα ἐπιδείξαι τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ ἱερεῦσιν, ὡς αὐτὸν πρωθευρετὴν γεγεννημένον. Τέρπανδρος μὲν 10 οὕτω λέγεται τὴν λύραν εὐρηκέναι, Ἀχαιοὺς δὲ ὑπὸ Κάδμου τοῦ Ἀγήνορος παραλαβεῖν.

Musaeus

cf. Musaei fragmenta.

Orphici et Orpheotelestae (frr. 1100-1126)

nonnulli antiqui auctores Orpheotelestas memorant (frr. 653-655), Orphicos sectatores sine nomine (cf. ex. gr. Plat. Leg. 782c [fr. 625 I] et frr. 656-664), Orphici interpretes et commentatores (cf. frr. 665-677) vel discipulos poeticas deditos (Plat. Ion 536b [fr. 1140]), cf. et. Eur. Hippol. 952ss (fr. 627)

Orphicorum catalogos praebent Clem. Alex. Strom. 1, 131, 3ss (cf. Orph. 406, 409, 506 II, 707, 800 I, 1018 III, 1100 I, 1106 II, 1124, 1128 I), Suda s. v. Ὀρφεύς (III 564, 27ss = fr. 1018 IV) Epigenem secuti; cf. West, Orphic Poems 9

1099 cf. Jan 211ss; Gostoli ad loc. 119s || **5** ἐπτάχορδων **MBN** || **6** βληθῆναι] ἐκριφῆναι **N** || **9** εὐρόντα δὲ αὐτὸν secl. Jan || **11** ἀρχαίους legendum cens. Meibomius, quamvis hunc locum mutilum iudicaret

II. DE ORPHICARVM DOCTRINARVM SECTATORIBVS TESTIMONIA

Italiae et Siciliae Bro(n)tinus (fr. 1100)

de Bro(n)tino Pythagoreo Metapontino vel Crotoniata cf. Wellmann, Brontinos, RE III 1 (1897) 890s; 17 D.-K.; Timpanaro Cardini, Pitagorici I, 74ss; Burkert, Lore and Science 114; 289 adn. 57; West, Orphic Poems 9s; Thesleff, Introduction, Åbo 1961, 12 al.; Bélis in: Goulet, Dictionnaire des Philosophes antiques, Paris 1994, II, 137s; Riedweg, Pythagoras, München 2002, 143

1100 T (T 173 + 222 K.)

- (I) CLEM. ALEX. Strom. 1, 21, 131, 5 Ἐπιγένης δὲ ἐν τοῖς Περὶ τῆς εἰς Ὀρφέα ποιήσεως (fr. 1128 I) Κέρκωπος εἶναι λέγει τοῦ Πυθαγορείου τὴν Εἰς Ἀίδου κατάβασιν (fr. 707) ..., τὸν δὲ Πέπλον (fr. 406) καὶ τὰ Φυσικά (fr. 800 I) Βροντίνου (p. 55 Thesleff) || (II) SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 7 Adler), 5 *plura invenies* in fr. 1018 IV Πέπλον καὶ Δίκτυον καὶ ταῦτα Ζωπύρου (vid. fr. 1106 III) ... οἱ δὲ Βροτίνου ... καὶ Φυσικά, ἃ Βροτίνου φασίν (fr. 800 II) || (III) IAMBlich. Vit. Pyth. 36, 267 (Pythagorae discipuli) p. 144, 1 Deubner Μεταποντῖνοι Βροντίνος κτλ. ... p. 146, 22 Deubner Θεανῶ γυνὴ τοῦ Μεταποντίνου Βροτίνου κτλ || (IV) IAMBlich. Vit. Pyth. 27, 132 πρὸς Δεινῶ γὰρ τὴν 10 Βροντίνου γυναῖκα, τῶν Πυθαγορείων ἐνός || (V) DIOG. LAERT. 8, 42 ἦν δὲ τῷ Πυθαγόρῃ καὶ γυνή, Θεανῶ ὄνομα, Βροντίνου τοῦ Κροτωνιάτου θυγάτηρ· οἱ δὲ, γυναῖκα μὲν εἶναι Βροντίνου, μαθήτριαν δὲ Πυθαγόρου || (VI) ALCMAEO Crotoniata ap. DIOG. LAERT. 8, 83 (24 B 1 D.-K.) Ἀλκμαίων Κροτωνιάτης τάδε ἔλεξε Πειρίθου υἱὸς Βροτίνῳ καὶ Λέοντι κτλ || (VII) DIOG. LAERT. 8, 55 τὴν 15 γὰρ περιφερομένην πρὸς Φιλόλαον Τηλαύγου ἐπιστολὴν ὅτι τε μετέσχεν (sc. Empedocles) Ἰππάσου καὶ Βροτίνου, μὴ εἶναι ἀξιόπιστον (sc. φησί) || (VIII) IAMBlich. De comm. math. 8 (34, 20 Festa), SOPHON. in Aristot. de anima paraphr. 130, 7 διόπερ καὶ Βροτίνος ἐν τῷ Περὶ νοῦ καὶ διανοίας χωρίζων αὐτὰ ἀπ' ἀλλήλων τάδε λέγει κτλ || (IX) SYRIAN. in Aristot. Metaph. 183, 1 20 Kroll ἔστι μὲν ὑπερούσιον παρὰ τε τῷ Πλάτῳ τὸ ἐν καὶ τάγαθόν καὶ παρὰ

1100 2 <ἀναφερομένης> ποιήσεως Hiller | Κέρκωπος **L** | Πυθαγορίου **L** || **6** οἱ δὲ Βροτίνου om. **S** | Βροτίνου¹ Βροντίνου **G** | Βροτίνου² Βροντίνου **GSM** || **9** Δεινῶ Scaliger : Δειωνῶ **F** : Θεανῶ Arcerius, at cf. Timpanaro ad loc. || **11** Θεανῶ] cf. Balaudé-Brissson ad loc. || **12** μὲν om. **F** | Βροντίνου εἶναι **F** || **14** Βροντίνῳ **FD** | 'la dedica di Alcmeone testimonia la esistenza storica di Brotino' Timpanaro ad loc. || **15** προσφερομένην **BD** | πρὸς] ὡς Reiske, agn. Diels | Φιλόλαον ex 8, 53 add. Roepel | Τηλαυγῇ **D** | ἐπιστολὴν] de his litteris vid. Timpanaro ad loc. | τε] μὲν **F** || **16** Βροντίνου **FDP** || **18** Βροντίνος Iamblich. cv et mg. **f** : Πλοτίνος Sophon. **B** | Περὶ νοῦ

Βροτίνῳ τῷ Πυθαγορείῳ καὶ παρὰ πᾶσιν ὡς εἰπεῖν τοῖς ἀπὸ τοῦ διδασκαλείου τοῦ τῶν Πυθαγορείων ὠρμημένοις II (X) SYRIAN. in Aristot. *Metaph.* 166, 5 Kroll Βροτίνος δὲ ὡς νοῦ παντὸς καὶ οὐσίας δυνάμει καὶ πρεσβεῖαι ὑπερέχει II (XI) ALEX. APHROD. in Aristot. *Metaph.* 821, 32 Hayduck τῶν δὲ τὰς ἀκινήτους οὐσίας λεγόντων ... τούτων οἱ μὲν, ὥσπερ ὁ Πλάτων καὶ Βροτίνος 25 ὁ Πυθαγόρειος, φασὶν ὅτι τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ τὸ ἔν ἐστι καὶ οὐσίωται ἐν τῷ ἔν εἶναι, ὡς πολλάκις εἴρηται II (XII) SUDA s.v. Πυθαγόρας (IV 262, 24 Adler) γαμετὴν δ' ἐποίησατο Θεανῶ, τὴν Βροτίνου τοῦ Κροτωνιάτου θυγατέρα II (XIII) SUDA s.v. Θεανῶ (II 688, 15 Adler) γαμετὴ δὲ Καρύστου ἢ Κρότωνος ἢ Βροτίνου τοῦ Πυθαγορείου II (XIV) SCHOL. Plat. *Remp.* 510d (246 Greene) 30 σχόλιον ἐκ τῶν Ἀρχύτου καὶ Βροντίνου καὶ Ἰαμβλίου ἐπιτηθέν κτλ II (XV) STOB. ap. Phot. *Bibl.* 114a 29 (II 155 Henry) Βροτίνου (sc. παρατίθησιν ὁ Ἰωάννης [Stobaeus]) ... δόξας τε καὶ χρήσεις καὶ χρεῖας.

Cercops (fr. 1101)

1101 T (T 174 K.)

(I) DIOG. LAERT. 2, 46 τούτῳ τις, καθά φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τρίτῳ περὶ ποιητικῆς (fr. 75 Rose), ἐφιλονέκει ... Κέρκωψ Ἡσιόδῳ ζῶντι II (II) CLEM. ALEX. *Strom.* 1, 21, 131, 5 Ἐπιγένης ... (fr. 1128) Κέρκωπος εἶναι λέγει τοῦ Πυθαγορείου τὴν εἰς Ἄιδου κατὰβασιν καὶ τὸν Ἱερὸν λόγον II (III) SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 564, 29 Adler) (ἔγραψε) Ἱεροὺς λόγους ἐν ῥαψωδίαις κδ' 5

καὶ διανοίας] opus spurium, cf. Timpanaro ad loc. II 21 Κροτίνω C II 23 νοῦς C II 25 οὔσας L I ὁ μὲν L II 28 Βροντίνου G V M II 30 Βροτίνου] ὡς Πλωτίνος mg. add. V M II 33 δόξας – χρεῖας ‘falsificazione’ sec. Timpanaro Cardini I, 77

1101 3-7 Cercops in Iamblichus catalogo omissus est; ‘is probably a figment of ancient philology’ Burkert, *Lore and Science* 114, cf. 130 adn. 60 I Cicero et Suda confuderunt carmen sacrum Cercopis (de quo cf. fr. 406) cum Rhapsodiis sec. West, *Orphic Poems* 9; 248, vid. fr. 91 I vid. et Linforth 163; comm. ad fr. 707 et Pease et van den Bruwaene ad Cic. loc. I quidam et. Aegimium Hesiodum Cercopi attribuebant, cf. Timpanaro Cardini, *Pitagorici* I, 68s; Merkelbach-West, *Fragmenta Hesiodica* p. 151, cf. n. 15 D.-K. et adn. ad loc. ‘wohl ein anderer, nämlich Kerkops von Milet, dem man, wie Hesiod, das Gedicht Aigimios zuschrieb’, at cf. Kroll, *Kerkops*, RE XI 1 (1922) 214 I vid. et Minyadis Test. I cf. et Rohde, *Psyche*, II², 106ss, Tannery, *Rev. de Phil.* 21, 1897, 192; Rzach, *Kerkops*, RE Suppl. IV (1929) 901s; Wil. Glaube, II, 196 adn. 3; eund., *Ilias und Homer* 412; Jaeger, *The theology of the early Gr. philos.*, 1947, 217 adn. 21; West, *Orphic Poems* 248; Centrone in: Goulet, *Dictionnaire des Philosophes antiques*, Paris 1994, II, 281 II 3-4 Κέρκοπος et Πυθαγορίου L II 5 ῥα-

II. DE ORPHICARVM DOCTRINARVM SECTATORIBVS TESTIMONIA

λέγονται δὲ εἶναι Θεογνήτου (vid. fr. 1120) ..., οἱ δὲ Κέρκωπος τοῦ Πυθαγορείου II (IV) Cic. De nat. deor. 1, 107 Orpheum poetam docet Aristoteles (fr. 7 Rose) numquam fuisse, et hoc Orphicum carmen Pythagorei ferunt cuiusdam fuisse Cercopis.

Nicias Eleata (fr. 1102)

1102 T (T 175 K.)

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 5 Adler), *plura invenies in fr. 1018 IV* (ἔγραψε) Θρονισμοὺς μητρῴους (cf. fr. 605 I) καὶ Βακχικά (cf. fr. 835)· ταῦτα Νικίου τοῦ Ἐλεάτου φασὶν εἶναι.

Orpheus Camarinaeus (fr. 1103)

1103 T (176 K.)

(I) SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 20 Adler) Καμαριναῖος, ἐποποιός, οὗ φασιν εἶναι τὴν εἰς Ἄιδου κατάβασιν II (II) CONST. LASCARIS Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφῆως 103 (36 Martínez Manzano), *pergit 1104 V, plura invenies in fr. 870 VI* πέμπτος (sc. Ὀρφεύς) Καμαριναῖος Σικελιώτης ἐποποιός, οὗ φασιν εἶναι τὴν εἰς Ἄιδου κατάβασιν.

Orpheus Crotoniata (fr. 1104)

1104 T (T 177 + 189 K., 13 [B 10] C.)

(I) SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 17 Adler) Κροτωνιάτης, ἐποποιός· ὃν Πεισιστράτῳ συνεῖναι τῷ τυράνῳ Ἀσκληπιάδης (FGrHist 697 F 9) φησὶν ἐν τῷ ἔκτῳ βιβλίῳ τῶν Γραμματικῶν. <Δω>δεκαετηρί<δ>ας. Ἀργοναυτικά· καὶ

ψωιδία **A** cp. **SM** II 6 Κέρκωνος **S** II 7 petam **A**¹ II 8 orficum **ADHNB**²**M** : arficum **B**¹ I pithagorei **AN** : pythagorici **PO** : pythagorei **H** II 9 Cercopis *Victorius* : cerdonis **BFM** : cereonis **D**¹ : cerconis **AD**²**H**³**G****N** : ciceronis **O** : cratonis **H**¹

1102 3 εἶναι] εἰσιν **AM** : om. **S**

1103 auctor fictus; cf. West, Orphic Poems 10 adn. 17; 249s; cf. et. Bernabé, Ítaca 18, 2002, 64; vid. et. fr. 1123s cum adn. ad locc.

1104 auctor fictus; cf. West, Orphic Poems 249s; Bernabé, Ítaca 18, 2002, 64 II 3 <Δω>δεκαετηρί<δ>ας Diels, coll. Tzetz. Chil. 12, 140 (fr. 728), cf. Lob. 424s; Boll ap. Heeg, Die angeblichen Orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 70 :

ἄλλα τινά II (II) TZETZ. Prol. de Comoed. Prooem. I 147 (I A 30 Koster) τεσσάρων ἀνδρῶν ἐπὶ Πεισιστράτου συνθέντων τὸν Ὅμηρον, οἵτινές εἰσιν οὗτοι· 5 Ἐπικόγκυλος, Ὀνομάκριτος Ἀθηναῖος (fr. 1116 I), Ζώπυρος Ἡρακλεώτης (fr. 1106 IV) καὶ Ὀρφεὺς Κροτωνιάτης II (III) TZETZ. Prol. de Comoed. Prooem. II 27 (I A 33 Koster) τῆς διορθώσεως Ζηνοδότου συντεθείσας σπουδῇ Πεισιστράτου παρὰ τῶν τεσσάρων τούτων σοφῶν, Ἐπικόγκυλου Ὀνομακρίτου τε Ἀθηναίου (fr. 1116 II) Ζωπύρου τε Ἡρακλεώτου (fr. 1106 V) καὶ Κροτωνιάτου 10 Ὀρφέως. οὕτω μὲν ἐν χρόνοις τοῦ Πεισιστράτου τοῖς τέσσαρσι τούτοις σοφοῖς αἱ Ὀμηρικαὶ συγγραφαὶ τεμαχίους περιφερόμεναι συνετέθησαν καὶ βίβλοι ἐγένοντο II (IV) ANON. Prol. de Comoed. 24 (I A 43 Koster) οἱ δὲ τέσσαρσί τισι τὴν ἐπὶ Πεισιστράτου διόρθωσιν ἀναφέρουσιν· Ὀρφεῖ Κροτωνιάτη, Ζωπύρῳ Ἡρακλεώτῃ (fr. 1106 IV), Ὀνομακρίτῳ Ἀθηναίῳ (fr. 1116 III) 15 καὶ Ἐπικόγκυλῳ II (V) CONST. LASCARIS Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 101 (36 Martínez Manzano), pergit fr. 1122 II τέταρτος Κροτωνιάτης Ἰταλιώτης ἐποποιός, ὅς συνῆν Πεισιστράτῳ τῷ τυράννῳ ἐν τιμῇ, συνέγραψε δὲ δεκαετηρίαν ἀργοναυτικά καὶ ἄλλα. sequitur fr. 1103 (cf. 708).

Timocles Syracusanus (fr. 1105)

1105 T (T 178 K.)

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 3 Adler), *plura invenies in fr. 1018 IV Σωτήρια* (sc. ἔγραψε)· (fr. 839) ταῦτα Τιμοκλέους τοῦ Συρακουσίου λέγεται ἢ Περσίου τοῦ Μιλησίου (vid. fr. 1125 III).

Δεκαετηρίας **G** : Δεκαετηρίδα cet. : <Δω>δεκαετηρίαν Lambecius, cf. Giseke, Rh. Mus. 8, 1853, 102; Heeg 18 II 6 Ἐπικόγκυλος] *nomen fictum esse suspicatus est Cramer, Anecd. Paris. I, 16 (de II) | de Pisistrati recensione valde dubitant viri docti; illam defendunt Merk., Rh. Mus. 95, 1952, 23ss; von der Mühll, Kritisches Hypomnema zur Ilias, Basel 1952; Page, The Homeric Odyssey, Oxford 1955; García Blanco-Macía Aparicio, Homero, Iliada I, Intr. p. LIII ss, CCXLIV ss, alii; contra Davison, Trans. Am. Phil. Ass. 86, 1955, 1ss II 9 ἐπὶ κοινκύκλου cod. II 16 καὶ ἐπὶ (hoc superscr. m¹) κογκύλῳ M : καὶ ἐπικογκύλῳ (lineolam nomen proprium indicantem superscr. C) CV : καγ ἐπὶ κογκυλῳ P (cf. M ubi καὶ in compendio) I 'sc. coniectura nitens in ἀθηναίῳ. ἐπί. κογκυλῳ at Athenodorus cognomine Cordylio (cf. Plut. Cat. min. 10), Stoicus bibliothecae pergamenae praefectus (Diog. Laert. VII 34), saec. II-I a. C. vixit' Koster ad loc.*

1105 2 ἢ Bernhardt : καὶ omnes

II. DE ORPHICARVM DOCTRINARVM SECTATORIBVS TESTIMONIA

Zopyrus Heracleota (fr. 1106)

cf. Rohde, Kl. Schr. 1901, II, 171; eund., Psyche, II⁶ 106 adn. 2; Ziegler, Zopyros 12 (Orphischer Dichter) et 13 (Pythagoreer aus Tarent), RE X A (1972) 771; eund., Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1408; 14011; 14013; West, Orphic Poems 250

1106 T (T 179 + 222 K.)

(I) IAMBlich. Vit. Pyth. 36, 267 (Pythagorae discipuli) p. 144, 11 Dübner Ταραντῖνοι ... Ζώπυρος II (II) CLEM. ALEX. Strom. 1, 21, 131, 3, *plura invenies in fr. 1018 III* τὸν Κρατῆρα δὲ τὸν Ὀρφέως Ζωπύρου τοῦ Ἡρακλεώτου (sc. εἶναι λέγουσι) II (III) SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 4 Adler), *plura invenies in* 5 *fr. 1018 IV* Κρατῆρας (sc. ἔγραψε)· ταῦτα Ζωπύρου φασί. ... Πέπλον καὶ Δίκτυον· καὶ ταῦτα Ζωπύρου τοῦ Ἡρακλεώτου, οἱ δὲ Βροτίνου II (IV) Tzet. Prol. de Comoed. Prooem. I 147 (I A 30 Koster) τεσσάρων ἀνδρῶν ἐπὶ Πεισιστράτου συνθέντων τὸν Ὀμηρον, οἵτινές εἰσιν οὗτοι· Ἐπικόγκυλος, Ὀνομακρίτος Ἀθηναῖος (fr. 1116 I), Ζώπυρος Ἡρακλεώτης καὶ Ὀρφεὺς Κροτωνιάτης 10 (fr. 1104 II) II (V) Tzet. Prol. de Comoed. Prooem. II 27 (I A 33 Koster) τῆς διορθώσεως Ζηνοδότου συντεθείσας σπουδῇ Πεισιστράτου παρὰ τῶν τεσσάρων τούτων σοφῶν, Ἐπικογκύλου Ὀνομακρίτου τε Ἀθηναίου (fr. 1116 II) Ζωπύρου τε Ἡρακλεώτου καὶ Κροτωνιάτου Ὀρφέως (fr. 1104 III). οὕτω μὲν ἐν χρόνοις τοῦ Πεισιστράτου τοῖς τέσσαρσι τούτοις σοφοῖς αἱ Ὀμηρικαὶ 15 συγγραφαὶ τεμαχίοις περιφερόμεναι συνετέθησαν καὶ βίβλοι ἐγένοντο II (VI) ANON. Prol. de Comoed. 24 (I A 43 Koster) οἱ δὲ τέσσαρσι τισι τὴν ἐπὶ Πεισιστράτου διόρθωσιν ἀναφέρουσιν· Ὀρφεὶ Κροτωνιάτῃ (fr. 1104 IV), Ζωπύρῳ Ἡρακλεώτῃ, Ὀνομακρίτῳ Ἀθηναίῳ (fr. 1116 III) καὶ Ἐπικογκύλῳ.

1106 (I) fortasse ex Aristoxeno, cf. Rohde, Kl. Schr., 1901, II, 171; Burkert, Lore and Science 105 adn. 40; West, Orphic Poems 10 adn. 18 II **3** Κρατῆρα Canter : κράτητα L II **6** καὶ om. S I Ἡρακλείτου G I οἱ δὲ Βροτίνου om. S I Βροντίνου G II **8** Ἐπικόγκυλος] nomen fictum esse suspicatus est Cramer, Anecd. Paris. I, 16 II **12** ἐπὶ κοινκύλου cod. II **18-19** καὶ ἐπὶ (hoc superscr. m¹) κογκύλῳ M : καὶ ἐπικογκύλῳ (lineolam nomen proprium indicantem superscr. C) : καὶ ἐπὶ κογκύλῳ P (cf. M ubi καὶ in compendio); cf. adn. ad fr. 1104

Empedocles Agrigentinus philosophi avus (1107)

1107 T (T 181 K.)

ATHEN. 1, 3e Ἐμπεδοκλῆς δ' ὁ Ἀκραγαντίνος (31 A 11 D.-K.) ἵπποις Ὀλύμπια νικήσας, Πυθαγορικὸς ὦν καὶ ἐμψύχων ἀπεχόμενος, ἐκ σμύρης καὶ λιβανωτοῦ καὶ τῶν πολυτελεστάτων ἀρωμάτων βοῦν ἀναπλάσας διένειμε τοῖς εἰς τὴν πανήγυριν ἀπαντήσασιν.

Empedocles Agrigentinus philosophus ipse (fr. 1108)

cf. fr. 447-453 cum introd.

1108 T (T 181 + fr. 29 + 66 K.)

(I) DIOG. LAERT. 8, 53 ἐγὼ δ' εὗρον ἐν τοῖς Ὑπομνήμασι Φαβωρίνου (fr. 48 Barigazzi) ὅτι καὶ βοῦν ἔθυσσε τοῖς θεωροῖς ὁ Ἐμπεδοκλῆς (31 A 1 D.-K.) ἐκ μέλιτος καὶ ἀλφίτων || (II) SYRIAN. in Aristot. *Metaph.* 11, 35 Kroll ἐπεὶ καὶ Πυθαγόρειος ὦν Ἐμπεδοκλῆς πῶς ἂν τὰς Ὀρφικὰς ἢ τὰς Πυθαγορείους ἀρχὰς ἡθέτησεν; || (III) SYRIAN. in Aristot. *Metaph.* 43, 11 Kroll ἀλλὰ γὰρ 5 Πυθαγόρειον ὄντα καὶ Ὀρφικὸν (sc. Ἐμπεδοκλέα) ὑποθέσθαι μὲν μετὰ τὴν μίαν τῶν ὅλων ἀρχήν. *plura invenies in fr. 111 III.*

Graeciae

Onomacritus Atheniensis (fr. 1109-1119)

de Onomacrito cf. Lob. 332ss; Eichhoff, *De Onomacrito comm.* I, Progr. Elberfeld 1840; Ritschl, *Opuscula philologica*, Lipsiae 1866, I, 238ss; Rohde, *Psyche*, II⁶, 111; Malten, *Arch. f. Religionsw.* 12, 1909, 427ss; Kinkel, *Epicorum Graecorum Fragmenta* 238ss; Boulanger, *Orphée*, Paris 1925; Krueger, *Quaestio-*

1107 trad. et. Suda s. v. Ἀθηναῖος | ad nepotem refert Diog. Laert. (fr. 1108); de re cf. Diels-Kranz ad loc.; Wright, *Empedocles. The extant fragments* 6s adn. 22; Barigazzi, *comm. ad Favorin.* fr. 48; Desrousseaux ad Athen. loc. || 1-2 Ὀλύμπια νικήσας post ἀπεχόμενος transp. Suda || 2-3 λιβαν. καὶ σμυρ. Suda | de re cf. Morand, *Études sur les Hymnes orphiques*, Leiden-Boston-Köln 2001, 120ss || 3 πολυτελών Suda | διένειμι E a.c.

1108 cf. Barigazzi ad Favorin. loc.; Betegh in: Morel-Pradeau, *Les anciens Savants*, Strasbourg 2001, 47ss || 1 Φαβορείνου B || 2-3 ἐκ – ἀλφίτων secl. Marc.

II. DE ORPHICARVM DOCTRINARVM SECTATORIBVS TESTIMONIA

nes Orphicae, Halle 1934; Nilsson, *Harv. Theol. Rev.* 28, 1935, 181ss; Stoessl, *Onomakritos*, *RE XVIII* 1 (1939) 491ss; eund., *Onomakritos*, *Der Kleine Pauly* 4 (1975) 304s; Colli, *Sapienza*, II, 35ss, 234ss, 323s; Guépin, *The tragic paradox*, Amsterdam 1968, 227ss; 317ss; West, *Orphic Poems* 9 adn. 19; 249ss; Böhme, *Peisistratos und sein homer. Dichter*, 1983; eund., *Der Lykomide: Tradition und Wandel zwischen Orpheus und Homer*, Bern 1991; Masaraccia in: Masaraccia (ed.), *Orfeo e l'Orfismo*, Roma 1993, 22ss; Di Marco, *ibid.* 147ss; H[einze], *Onomakritos*, *Der Neue Pauly* 8, 2000, 1210s; Nagy, *Kernos* 14, 2001, 7; D'Agostino, *A.I.O.N.* 23, 2001, 27ss, qui *Onomacritum eundem esse putat atque legum conditorem laudatum ab Aristotele Polit.* 1274a 22ss νομοθέται δ' ἐγένοντο Ζάλευκός τε Λοκροῖς τοῖς ἐπιζεφυρίοις, καὶ Χαρώνδας ὁ Καταναῖος τοῖς αὐτοῦ πολίταις καὶ ταῖς ἄλλαις ταῖς Χαλκιδικαῖς πόλεσι ταῖς περὶ Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν. πειρῶνται δέ τινες καὶ συνάγειν ὥς Ὀνομακρίτου μὲν γενομένου πρώτου δεινοῦ περὶ νομοθεσίαν, γυμνασθῆναι δ' αὐτὸν ἐν Κρήτῃ, Λοκρὸν ὄντα καὶ ἐπιδημοῦντα, κατὰ τέχνην μαντικὴν· τούτου δέ γεινέσθαι Θάλητα ἐταῖρον, Θάλητος δ' ἄκροατὴν Λυκοῦργον καὶ Ζάλευκον, Ζαλεύκου δὲ Χαρώνδαν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν λέγουσιν ἀσκεπτότερον τῶν χρόνων λέγοντες. *quod dubium mihi videtur* | *carminis Onomacriti titulus* Ὀρφικά sec. *Sext. Empir.* (fr. 1104); cf. *ἔπη sec. Paus.* (fr. 1114 III)

Onomacrito tribuunt Orph. fr. 39, 108, 254, 351, 421, cf. et. fr. 808; *Mus. fr.* 41 | *Colli* 13 [B 9] *Hes. fr.* 25, 26-33 M.-W. *Onomacrito trib.*

1109 T (T 182 K., 13 [A 1] C.)

HERODT. 7, 6, 2 τοῦτο δὲ Πεισιστρατιδέων οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῶν τε αὐτῶν λόγων ἐχόμενοι, τῶν καὶ οἱ Ἀλευάδαι, καὶ δὴ τι πρὸς τούτοις ἔτι πλέον προσωρέγοντό οἱ· ἔχοντες Ὀνομάκριτον ἄνδρα Ἀθηναῖον χρησιμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησμῶν τῶν Μουσαίου (fr. 68), ἀνεβεβήκεσαν τὴν 5 ἔχθρην προσκαταλυσόμενοι, ἐξηλάθη γὰρ ὑπὸ Ἰππάρχου τοῦ Πεισιστράτου

1109 cf. Stern, *Herm.* 52, 1917, 362; Beloch, *Herm.* 55, 1920, 312; Stoessl, *Onomakritos*, *RE XVIII* 1 (1939) 492; Reynen, *Hermes* 83, 1955, 374ss; Nilsson, *Gesch. Gr. Rel.*, München, ³I, 1967, 683; 721; Jaeger, *Theology of early Greek philosophers*, London 1968, 60s; 123; 217; Lanzilotta, *Miscellanea Graeca e Romana* 5, 1977, 65ss; Kirk-Raven-Schofield, *The Presocratic Philosophers*, Cambridge ²1983, 20; Colli ad loc.; D'Agostino, *A.I.O.N.* 23, 2001, 31 | de *Onomacrito cum Hipparcho relato* cf. Andrewes, *The Greek tyrants*, London 1956, 113ss; Berve, *Die Tyrannis bei den Griechen*, München-Darmstadt 1967, I, 67; 73 II 2 οἱ om. **PRSV** | ἔτι] ὅτι **ABCT** II 3 προσωρέγοντό **C** : προσ*ωρέγοντό **D** : πρόσω λέγοντες **T** II 4 διαθέτον **M** | χρησμῶν] cf. *fr.* 806ss | τῶν] τοῦ **T** | τὴν] γὰρ τὴν **CTPM** II 5 ἔχρην **A**¹ : litt. θ *suprascr. man. sec.* **A** | προκαταλυσόμενοι **ABCTM** | ἐξηλάσθη **C** | τοῦ om. **C** |

ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηνέων, ἐπ' αὐτοφώρῳ ἀλοὺς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος (Test. 2 Campbell) ἐμποιέων ἐς τὰ Μουσαίου χρησμόν, ὡς αἱ ἐπὶ Λήμνου ἐπικείμεναι νῆσοι ἀφανιζοίατο κατὰ τῆς θαλάσσης· διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ Ἴππαρχος, πρότερον χρεώμενος τὰ μάλιστα· τότε δὲ συναναβάς, ὅκως ἀπίκοιτο ἐς ὄψιν τὴν βασιλέως λεγόντων τῶν Πεισιστρατιδῶν περὶ αὐτοῦ 10 σεμνοὺς λόγους κατέλεγε τῶν χρησμῶν· εἰ μὲν τι ἐνέοι σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἔλεγε οὐδέν, ὁ δὲ τὰ εὐτυχέστατα ἐκλεγόμενος ἔλεγε, τὸν τε Ἑλλήσποντον ὡς ζευχθῆναι χρεὸν εἶη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, τὴν τε ἔλασιν ἐξηγεόμενος. οὗτός τε δὴ χρησμιδῶν προσεφέρετο, καὶ οἱ τε Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδεικνύμενοι. 15

1110 T (T 183 K., 13 [B 6] C.)

(I) TATIAN. Or. ad Graec. 41, 3 (73 Marc.), cf. Eus. Praep. Ev. 10, 11, 27, quae praecedunt vid. in fr. 875 I Ὀρφεὺς δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον Ἡρακλεῖ γέγονεν, ἄλλως τε καὶ τὰ εἰς αὐτὸν ἐπισφερόμενά φασιν ὑπὸ Ὀνομακρίτου τοῦ Ἀθηναίου συντετάχθαι, γενομένου κατὰ τὴν Πεισιστρατιδῶν ἀρχήν. περὶ τὴν πεντηκοστὴν Ὀλυμπιάδα (580/577). quae sequuntur vide ad Mus. fr. 4 V II 5
(II) CLEM. ALEX. Strom. 1, 21, 131, 1, *plura invenies* in fr. 1018 III ναὶ μὴν Ὀνομάκριτος ὁ Ἀθηναῖος, οὗ τὰ εἰς Ὀρφέα φερόμενα ποιήματα λέγεται εἶναι, κατὰ τὴν τῶν Πεισιστρατιδῶν ἀρχήν περὶ τὴν πεντηκοστὴν Ὀλυμπιάδα (580/577) εὐρίσκεται [quae sequuntur vide ad fr. 876 V, Mus. fr. 4 IV; 21 I] ... καὶ τοὺς μὲν ἀναφερομένους εἰς Μουσαῖον (fr. 66) χρησμοὺς Ὀνομακρίτου 10 εἶναι λέγουσι II (III) CLEM. ALEX. Strom. 1, 21, 134, 3 τί μοι Τῆλεμον καταλέγειν, ὃς Κυκλώπων μάντις ὦν Πολυφήμῳ θεσπίζει τὰ κατὰ τὴν Ὀδυσσέως πλάνην, ἣ τὸν Ἀθήνησιν Ὀνομάκριτον ...;

Πεισιστρατίδew **ABCT** II 6 ὁ om. **ABCT** I Ἀθηναίων **CTPa.c.MDRV** : -νέων **Pp** cett. I ἐπ' αὐτοφώρῳ ἀλοὺς **D**¹ : ἀλοὺς ἐπ' αὐτοφώρῳ **M** I Λώσου **SV** II 7 αἱ om. **SV** II 7-8 Λήμνῳ **Krueger** prob. Stein, Hude II 8 κατὰ] ἐκ **M** Ald. I μὲν **ABCT** II 9 χρεόμενος **BPP** I τὰ] κατὰ **C** I ξυναναβάς **CT** II 10 τῶν om. **B** II 11 τὸν χρησμόν **T** I μὲν τι] μέντοι **PBRV** I ἐνέοι] *litteris* οι *litt.* ηι *suprascr.* man. rec. **A** I φέρων **TpM** Ald. II 13 ὡς ζευχθῆναι χρεὼν εἶη **TDRV** : ὡς χρεὼν εἶη ζευχθῆναι **M** II 14 προεφέρετο **ABCT** I καὶ τε **M** II 15 καὶ οἱ Ἀλευάδαι om. **ABCT**

1110 cf. D'Agostino, A.I.O.N. 23, 2001, 31; Bernabé, Itaca 18, 2002, 66 II 3 ἐπιφερόμενα **Tatian**. **V** : ἔπη φερόμενα **Tatian**. **MP** I Ὀνομάκριτος **Tatian**. **V** II 4 γεγονότος **Tatian**. **V** I post τὴν add. τῶν **Euseb.** **IN** II 6-11 cf. Rohde, *Psyche*, I⁶, 112 adn. I II 8 'exspectamus <πέμπτην καὶ> πεντηκοστὴν = 560' **Kem**

II. DE ORPHICARVM DOCTRINARVM SECTATORIBVS TESTIMONIA

1111 T (T 184 + 186 K.)

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 1 Adler), *plura inuenies in fr. 1018 IV* (ἔγραψε) Χρησμούς, οἱ ἀναφέρονται εἰς Ὀνομάκριτον. Τελετάς, ὁμοίως δέ φασι καὶ ταύτας Ὀνομακρίτου.

1112 T (T 185 K., 13 [B 1] C.)

PLUT. De Pyth. orac. 25 p. 407b Ὀνομάκριτοι δ' ἐκεῖνοι καὶ Πρόδικοι (Min. Test. 3) καὶ Κιναίθωνες (Cin. Test. 1) ὅσῃν αἰτίαν ἠνέγκαντο τῶν χρησμῶν, ὥς τραγωιδίαν αὐτοῖς καὶ ὄγκον οὐδέν δεομένοις προσθέντες κτλ. *plura inuenies in fr. 808.*

1113 T (T 186 K. 13 [B 4] C.)

PAUS. 8, 37, 5 παρὰ δὲ Ὀμήρου Ὀνομάκριτος παραλαβὼν τῶν Τιτάνων τὸ ὄνομα (Ξ 279) Διονύσῳ τε συνέθηκεν ὄργια καὶ εἶναι τοὺς Τιτᾶνας τῷ Διονύσῳ τῶν παθημάτων ἐποίησεν αὐτουργούς.

1114 T (T 187 K., 13 [B 3] + [B 5] + [B 7] C.)

(I) SEXT. EMPIR. Pyrrhon. 3, 30 (141 Mutschmann), id. Adv. math. 9, 361 (287 Mutschmann), GALEN. Histor. philos. 18 (Doxogr. 610, 15, cf. et. Die. proleg. 249) Ὀνομάκριτος δὲ ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς κτλ (cf. fr. 108 I-II) || (II) PAUS. 8, 31, 3, *plura inuenies in fr. 351* Ὀνομάκριτός φησιν ἐν τοῖς ἔπεσι || (III) PAUS. 5 9, 35, 5, *plura inuenies in fr. 254 II* κατὰ ταῦτα δὲ ἐν ἔπεσιν ἔστι τοῖς Ὀνομακρίτου.

1115 T (T 188 K., 13 [A 2] C.)

IOANN. PHILOPON. in Aristot. de anima 186, 24 Hayd., *plura inuenies in fr. 421* Π ἐπειδὴ μὴ δοκεῖ Ὀρφέως εἶναι τὰ ἔπη, ὥς καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας (fr. 7 Rose) λέγει· ... ταῦτα δὲ φασιν Ὀνομάκριτον ἐν ἔπεσι κατατείνειν.

1111 cf. D'Agostino, A.I.O.N. 23, 2001, 36

1112 1-2 Πρόδικοι καὶ Κιναίθωνες Botzon : προδόται καὶ κινέσωνες cod. || 2 <ἐπὶ> τῶν Reiske || vid. comm. ad fr. 808

1113 vid. comm. ad fr. 39 | cf. et. Jiménez San Cristóbal, Estud. Clás. 121, 2002, 115

1114 3 ὁ Δημόκριτος δὲ ἐν τοῖς σοφικοῖς Galen. ABN || 5 ταῦτα β

1115 cf. Bernabé, Ítaca 18, 2002, 65 || 3 φησιν t prob. Lob., Rose | Ὀνομάκριτον ἐν ἔπεσι] ὄνομα κρεῖττον ἐνέπεσε Dt || vid. comm. ad fr. 421

1116 T (T 189 K.)

(I) TZETZ. Prol. de Comoed. Prooem. I 147 (I A 30 Koster) τεσσάρων ἀνδρῶν ἐπὶ Πεισιστράτου συνθέντων τὸν Ὅμηρον, οἵτινές εἰσιν οὔτοι· Ἐπικόγκυλος, Ὀνομάκριτος Ἀθηναῖος, κτλ II (II) TZETZ. Prol. de Comoed. Prooem. II 27 (I A 33 Koster) τῆς διορθώσεως Ζηνοδότου συντεθείσας σπουδῇ Πεισιστράτου παρὰ τῶν τεσσάρων τούτων σοφῶν, Ἐπικογκύλου Ὀνομακρίτου τε 5 Ἀθηναίου II (III) ANON. Prol. de Comoed. 24 (43 Koster) οἱ δὲ τέσσαρσί τισι τὴν ἐπὶ Πεισιστράτου διόρθωσιν ἀναφέρουσιν· ... Ὀνομακρίτῳ Ἀθηναίῳ.

1117 T

SCHOL. Aristid. Or. 3, 165 (III 545, 3 Dindorf) λέγομεν ὅτι ὁ Ὀρφεὺς πρὸ αὐτοῦ γέγονε (sc. Ὀμήρου, cf. fr. 879 II), τὰ δὲ δόγματα Ὀρφείως Ὀνομακρίτος μετέβαλε δι' ἐπῶν, χρόνῳ ὕστερον Ὀμήρου γενόμενος.

1118 T (T 190 K., 13 [B 8] C.)

(I) SCHOL. Hom. λ 602-604 Ludwich εἶδωλον· αὐτὸς δὲ μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι / τέρπεται ἐν θαλίῃς καὶ ἔχει καλλίσφυρον Ἥβην, ἀθετοῦνται καὶ λέγονται Ὀνομακρίτου εἶναι II (II) SCHOL. Hom. λ 604 (525, 7 Dind.) παῖδα Διὸς μεγάλῳ] τοῦτον ὑπὸ Ὀνομακρίτου ἐμπεποιῆσθαι φασιν. ἡθέτῃται δέ.

1116 plura invenies in fr. 1104; cf. et. D'Agostino, A.I.O.N. 23, 2001, 31s; 36 II 5 ἐπὶ κοινὸν κώδ.

1117 I λέγομεν – Ὀρφεὺς om. D

1118 vid. fr. 845a I cf. Carnuth, Aristonic. Gramm. De signis Odys. 11, 602: 'in cod. G v. 602-4 obelis notati sunt et in Vind. 56 legitur ad v. 602-3: οὔτοι ἀθετοῦνται καὶ λέγονται Ὀνομακρίτου εἶναι. ... ad v. 604 H habet: τοῦτο ὑπὸ Ὀνομακρίτου ἐμπεποιῆσθαι φασιν. ἡθέτῃται δέ. hoc certe coniungendum est, ita ut v. 602-604, qui obelis notati sunt in G, expungantur, quia omnes tres ab Onomacrito inserti sunt, non v. 604 solus, qui legitur etiam Hes. Theog. 902 neque in omnibus libris ferebatur (cf. schol. ad λ 385, solam memorans athetesin v. 602 et 603, neque habent H. et duo Vindob.)' I vid. et. Wil., Hom. Untersuch., 1884, 199; Focke, Die Odyssee, Stuttgart-Berlin 1943, 228s; Pötscher, Kairos 3, 1965, 208ss; Petzl, Antike Diskussionen über die beiden Nekyia, Meisenheim 1969, 28ss; Merk., Untersuchungen zur Odyssee, 1969, 190; Erbse, Beiträge zum Verständnis der Odyssee, Berlin 1972, 31ss; Heitsch, Die Entdeckung der Homonymie, Mainz 1972, 8-10; Heubeck ad Hom. loc.

II. DE ORPHICARVM DOCTRINARVM SECTATORIBVS TESTIMONIA

1119 T (T 195 K., 13 [B 2] C.)

PAUS. 1, 22, 7, *plura invenies* in Mus. fr. 41 δοκεῖν δέ μοι πεποιήκεν αὐτὰ (sc. ἔπη ... ἐν οἷς ἔστι πέτεσθαι Μουσαῖον ὑπὸ Βορέου δῶρον) Ὀνομάκριτος. *sequitur* Mus. fr. 59 II

Orpheus Arcas

vid. fr. 1121 I (de Orpheo Ciconaeo)

Theognetus Thessalus (fr. 1120)

1120 T (T 196 K.)

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 564, 29 Adler), *plura invenies* in fr. 1018 IV Ἱεροῦς λόγους ἐν ῥαψωιδίαις κδ' (sc. ἔγραψε), λέγονται δὲ εἶναι Θεογονήτου τοῦ Θεσσαλοῦ, οἱ δὲ Κέρκωπος τοῦ Πυθαγορείου (fr. 1101 III).

Thraciae

Orpheus Ciconaeus (fr. 1121)

1121 T (T 197 K.)

(I) SUDA s.v. Ὀρφεύς (III 565, 12 Adler) Κικωναῖος ἢ Ἀρκάς, ἐκ Βισαλτίας τῆς Θραικικῆς, ἐποποιός. γέγονε δὲ καὶ οὗτος πρὸς Ὀμήρου, β' γενεαῖς πρεσβύτερος τῶν Τρωϊκῶν. ἔγραψε δὲ Μυθοποιῖαν, ἐπιγράμματα, ὕμνους II (II) EUST. in II. p. 299, 5 καὶ ὅτι Θραῖκες ἦσαν οἱ ἐπιμεληθέντες τῆς ἀρχαίας μουσικῆς, ... ὧν καὶ ὁ Κίκων Ὀρφεύς κτλ. *plura invenies* in fr. 1024 V, cf. Mus. fr. 7 II II (III) CONST. LASCARIS Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 97 (36 Martínez Manzano), *plura invenies* in fr. 870 VI γεγόνاسι δὲ Ὀρφεῖς ἔξ· ... δευτέρως Κικοναῖος ἐκ Βισαλτίας τῆς Θραικικῆς ἐποποιός, πρὸ τῶν Τρωϊκῶν καὶ αὐτός, ὃς συνέγραψε μυθοποιῖαν ἐπιγράμματα καὶ ὕμνους. *sequitur* fr. 1122 10 II II (IV) EUST. in II. p. 359, 15 οἱ παλαιοί, οἱ καὶ δύο φασὶ γενέσθαι Ὀρφέας Κίκονας (cf. fr. 868), ὧν ὁ εἰς τοῦ Οἰάγρου παλαιὸς καὶ πολλῶι προγενέστερος τοῦ ὑστέρου, καί, ὡς αὐτοὶ φασιν, ἔνδεκα γενεαῖς.

1120 1-2 Ἱεροῦς λόγους ἐν ῥαψωιδίαις κδ'] vid. ad fr. 90 II 2 ῥαψωιδίαι A cp. SM | Θεογονήτου] cf. comm. ad fr. 91 II 3 Κέρκωνος S

1121 I ἴσως Κικόνιος ss. M : Κικοναῖος ed. pr. | ἄ] ἐκ Gutschmid II 4-5 cf. Strab. 10, 3, 17 (fr. 1024 I) οἱ τ' ἐπιμεληθέντες τῆς ἀρχαίας μουσικῆς Θραῖκες λέγονται, Ὀρφεύς τε κτλ II 10-12 vid. comm. ad fr. 868

Orpheus Odrysa (fr. 1122)

cf. fr. 931

1122 T (T198 K.)

(I) Suda s.v. Ὀρφεύς (III 565, 15 Adler) Ὀδρύσης, ἐποποιός. Διονύσιος δὲ τοῦτον οὐδὲ γεγονέναι λέγει· ὅμως ἀναφέρονται εἰς αὐτόν τινα ποιήματα || (II) CONST. LASCARIS Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 100 (36 Martínez Manzano), pergit fr. 1121 III, plura invenies in fr. 870 VI τρίτος Ὀδρύσης ἐποποιὸς τινὰ ποιήσας. sequitur fr. 1104 V. 5

Herodicus Perinthius (fr. 1123)

1123 T (T 199 K.)

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 6 Adler), plura invenies in fr. 1018 IV Εἰς αἶδου κατάβασιν (sc. ἔγραψε)· ταῦτα Ἡροδίκου τοῦ Περινηθίου.

insularum

Prodicus Samius? (fr. 1124)

cf. et. Plut. De Pyth. orac. 25 p. 407b (fr. 1112) Ὀνομάκριτοι δ' ἐκείνοι καὶ Πρόδικοι κτλ

1122 1 Διονύσιος] Ἡλικαρνασσηνὸς ὁ μὲν μουσικὸς L. Cohn RE² V 986 n. 142 ... de Phaselita cogitat Daub, Stud. zu den Biographika des Suid. 148; Cohn l. l. 984 n. 136 Kern

1123 cf. Clem. Alex. Strom. 1, 21, 131, 5 (fr. 1018 III) Ἐπιγένης δὲ ἐν τοῖς Περὶ τῆς εἰς Ὀρφέα ποιήσεως Κέρκωπος εἶναι λέγει τοῦ Πυθαγορείου τὴν Εἰς Ἀίδου κατάβασιν (fr. 707 et 1100 I) et Suda s. v. Ὀρφεύς (III 565, 20 Adler) Καμαριναῖος, ... οὗ φασὶν εἶναι τὴν εἰς Ἀίδου κατάβασιν, Const. Lascaris Προλεγόμενα τοῦ σοφοῦ Ὀρφέως 103 (36 Martínez Manzano) πέμπτος (sc. Ὀρφεύς) Καμαριναῖος ... οὗ φασὶν εἶναι τὴν εἰς Ἀίδου κατάβασιν. (vid. fr. 1103 I-II) || **2** Προδίκου K. O. Mueller, cf. Clem. Alex. Strom. 1, 21, 131, 3 (fr. 1124) et comm. ad loc. I Περινηθίου **AM** a.c.

II. DE ORPHICARVM DOCTRINARVM SECTATORIBVS TESTIMONIA

1124 T (T 200 + 222 K.)

CLEM. ALEX. Strom. 1, 21, 131, 3, *plura invenies in fr. 1018 III τήν τε Εἰς Ἄιδου κατάβασιν Προδίκου τοῦ Σαμίου* (sc. εἶναι λέγουσι).

Asiae

Persinus Milesius (fr. 1125)

cf. Wil., Hell. Dicht., I, 104

1125 T (T 201 K.)

(I) POLL. 9, 93 φησὶ γοῦν ἐν τοῖς Ἀποφθέγμασιν ὁ Καλλισθένης (FGrHist 124 F 4) ὑπ' Εὐβούλου τοῦ Ἀταρνείτου τὸν ποιητὴν Περσῖνον ἀμελούμενον εἰς Μιτυλήνην ἀπελθόντα θαυμάζοντι γράψαι διότι τὰς Φωκαίδας, ἃς ἔχων ἦλθεν ἥδιον ἐν Μιτυλήνῃ μᾶλλον ἢ ἐν Ἀτερνεὶ καταλλάττει II (II) GNOMOL. 5 VATIC. 454 p. 169 Sternbach Περσῖνος ὁ ποιητὴς ἐρωτηθεὶς τίς ἀριστός ἐστι ποιητής, 'παρ' ἑαυτῶι μὲν ἕκαστος', εἶπε, 'παρὰ δὲ τοῖς ἄλλοις Ὅμηρος' II (III) SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 3 Adler), *plura invenies in fr. 1018 IV Σωτήρια* (sc. ἔγραψε, cf. fr. 839)· ταῦτα Τιμοκλέους τοῦ Συρακουσίου λέγεται (vid. fr. 1105) ἢ Περσίνου τοῦ Μιλησίου II (IV) MALLIUS THEODOR. De metris 4, 1 10 (VI 589, 20 Keil = Suppl. Hell. 666 D Lloyd-Jones-Parsons) *metrum dactylicum hexametrum inventum primum ab Orpheo Critias (88 B 3 D.-K cf. fr. 1029 I) adserit, Democritus (68 B 16 D.-K.) a Musaeo (fr. 29 I), Persinus a Lino (fr. 56 I).*

1124 ut videtur nomen Προδικ- librarii mendum pro nomine Ἡροδικ- (de quo cf. fr. 1123) est, cf. Tannery, Rev. de Philol. 21, 1897, 192 adn. 2; Kern ad Test. 200: 'erravi Orph. 18'; West, Orphic poems 10 adn. 17; Minyadis Test. 1-4 | de Εἰς Ἄιδου καταβάσεως auctore cf. comm. ad fr. 1123

1125 cf. Suppl. Hell. 666 A-D Lloyd-Jones et Parsons; cf. et. Kleingünther, Πρῶτος εὐρετής, Leipzig 1933, 108 et comm. ad fr. 1029 II 4 μᾶλλον] 'del.?' Lloyd-Jones et Parsons II 5 Περσίνου in mg. cod. | ἐστι om. Vat. II 6 εἶπε om. cod. II 9 ἢ Bernhardt : καὶ omnes II 11 Orfeo A : Opheo P II 12 Museo PA | Persius cod. Sangerm. et Iulianus p. 49

DE ORPHEO ET ORPHICIS TESTIMONIA

ignotae originis
Promedon (fr.1126)

1126 T (T 200 K.)

PAUS. 10, 30, 7, in Necyiae Polygnoticae descriptione, pergit fr. 1001 Π τῷ δένδρῳ δὲ τῇ ἰτέαι (sub qua Orpheus sedet) κατὰ τὸ ἕτερον μέρος προσανακεκλιμένος ἐστὶν αὐτῇ Προμέδων. εἰσὶ μὲν δὲ οἱ νομίζουσι καθάπερ ἐς ποίησιν ἐπεσῆχθαι τοῦ Προμέδοντος <τὸ> ὄνομα ὑπὸ τοῦ Πολυγνώτου· τοῖς δὲ εἰρημένον ἐστὶν ἄνδρα Ἑλλήνα ἕς τε τὴν ἄλλην ἅπασαν γενέσθαι φι- 5 λήκοον μουσικὴν καὶ ἐπὶ τῇ ᾠδῇ μάλιστα τῇ Ὀρφέως.

1126 3 αὐτῇ **P**: αὕτη **VF** || 4 τοῦ] τὸ Corais | τὸ suppl. Bekker || cf. Garezu, Orpheus, LIMC VII 1 (1994) 88, n. 71; cf. et. Rob., Nekyia des Polygnot. 50; Dümmler, Kl. Schr., II, 145, adn. 1; Maass, Orpheus 65 adn. 78; Kern, Orpheus 18

III. AVCTORES DE ORPHEO

III. AVCTORES DE ORPHEO (fr. 1127-1139)

Pherecydes (fr. 1127)

1127 T (T 228 K.)

SUDA s. v. Φερεκύδης (IV 713, 23 Adler) Φερεκύδης Ἀθηναῖος (T 2 Fowler = FGrHist 3 T 2), πρεσβύτερος τοῦ Συρίου (fr. 2 Schibli), ὃν λόγος τὰ Ὀρφείως συναγαγεῖν.

Epigenes (fr. 1128)

Epigenes ut videtur in saec. IV in. a. C. n. vixit; de Ione scripsit, utrum controversiam de Τριαγμῶι esse notaverit ut voluit Pfeiffer ad Callim. fr. 449 an auctor ipse Τριαγμοῦ fuerit, ut maluit Linforth 118, incertum | sec. West, Orphic Poems 9 adn. 15 non scripsit opus de Orphica poesi sed Τριαγμῶν commentaria ('or simply made this note in a book on some other subject' Linforth 115), contra Edwards, Zeitschr. Pap. Epigr. 86, 1991, 205; profecto commentarii de Orphico ad artem grammaticam, non ad religionem attinent | Linforth 117ss eundem esse atque Epigenem Socratis discipulum a Platone Phaed. 59b et Xenophonte Mem. 3, 12, 1 laudatum proposuit, quod veri simile videtur; plura de Epigene Pythagorico qui 'Orphei' carmina Pythagoricis tribuit (contra Ionem qui Pythagorae ipsi tribuerat), temptavit Linforth 118s | Epigenem P. Derveni commentarii auctorem esse proposuerunt Kapsomenos, Bull. Am. Soc. Pap. 2, 1964-5, 12; Edwards, Zeitschr. Pap. Epigr. 86, 1991, 205 | de Epigene cf. et Lob. 340; 384; Tannery, Rev. de Philol. 21, 1897, 191; Cohn, Epigenes 16, RE VI 1 (1907) 64s

1127 cf. Linforth 104s; West, Orphic Poems 20 adn. 46; 250 || 2 πρεσβύτης V : πρεσβύτου F compend. A | πρεσβύτερος τοῦ Συρίου] errat lexicographus, cf. Jac., Apollodors Chronik 215; von Fritz, Die griechische Geschichtsschreibung, I/2, 60; Schibli, Pherecydes of Syrus, Oxford 1990, 141 || 2 ὃν – 3 συναγαγεῖν (quae om. E)] potius Orphici aliquid a Pherecyde mutuati sunt, cf. Fontenrose ap. Burkert, Orphic and Bacchic Mysteries, Berkeley 1977, 17; Kirk–Raven–Schofield, The Presocratic Philosophers, Cambridge ²1983, 28 adn. 1; West, Zeitschr. Pap. Epigr. 45, 1982, 29; Schibli, Pherecydes 37 adn. 69 || 3 συνάγειν V

1128 T (T 222 + 229 K.)

(I) CLEM. ALEX. Strom. 1, 21, 131, 5, *plura invenies in fr. 1018 III* Ἐπιγένης δὲ ἐν τοῖς Περὶ τῆς εἰς Ὀρφέα ποιήσεως κτλ. *quae sequuntur vid in fr. 406 II* (II) CLEM. ALEX. Strom. 5, 8, 49, 3 τί δ'; οὐχὶ καὶ Ἐπιγένης ἐν τῷ περὶ τῆς Ὀρφέως ποιήσεως τὰ ἰδιαζόντα παρ' Ὀρφεῖ ἐκτιθέμενός φησι κτλ. *quae sequuntur vid. in fr. 407 I II* (III) HARPOCR. s. v. Ἴων (138 Keaney = Io 36 5 A 1 D.-K. = T 9 Leurini) ἔγραψε ... φιλόσοφόν τι σύγγραμμα τὸν Τριαγμὸν ἐπιγραφόμενον, ὅπερ Καλλίμαχος (fr. 449 Pf.) ἀντιλέγεσθαί φησιν ὡς Ἐπιγένους II (IV) ATHEN. 11, 468c Ἐπιγένης μὲν οὖν ἀκούει (sc. δακτυλωτὸν in Ionis Agamemnone) τὸ ἄμφωτον ποτήριον κτλ. cf. TrGF 19 F 1 Sn.

Herodorus (fr. 1129)

Herodori aetas ut videtur V-IV saec. a. C. n. | cf. Gudeman, Herodoros, RE VIII 1 (1912) 980ss; Jac., FGrHist n. 31; Linforth in: Classical Studies presented to Edward Capps, 1936, 217ss; West, Orphic Poems 80; Fowler, Early Greek Mythographers 232ss

1129 T (T 5 + 230 K.)

(I) OLYMPIODOR. ap. Phot. Bibl. 80, 61a 32 (I 180 Henry) Ἡρόδωρος δέ, ὁ τὴν Ὀρφέως καὶ Μουσαίου συγγράφας ἱστορίαν (FGrHist 31 F 12 = fr. 12 Fowler), Φαιακίδα ταύτην (sc. τὴν Ὁάσιν) καλεῖ II (II) SCHOL. Apoll. Rhod. 1, 23-25a (8, 22 Wendel), *pergit fr. 934 IV* Ἡρόδωρος (FGrHist 31 F 42 = fr. 42 Fowler) δύο εἶναι Ὀρφεῖς φησιν, ὧν τὸν ἕτερον συμπλεῦσαι τοῖς Ἀργοναύταις. cf. fr. 867 II (III) SCHOL. Apoll. Rhod. 1, 31-34a (9, 20 Wendel), *pergit fr. 934 IV* φησὶ δὲ Ἡρόδωρος (FGrHist 31 F 43a = fr. 43a Fowler) ὅτι παρήνησεν ὁ Χείρων τῷ Ἰάσωνι, ὅπως τὸν Ὀρφέα σὺν τοῖς Ἀργοναύταις παραλάβῃ (cf. fr. 1010 III).

1128 2 ἀναφερομένης ποιήσεως Hiller II 5 Ἴων] 'perhaps he wrote an exegesis of it' West, Orphic Poems 9 adn. 14 II 7-8 ὑπὸ Ἐπιγένους Bergk : ὡς καὶ Ἐπιγένης Diels : καὶ Ἐπιγένης Jacoby : trad. iure defendit Linforth, qui sic Anglice vertit 'whose authenticity ... is denied by some, who hold that it is a work of Ep.' II 8 Ἐπιγένης E in corr. : Ἐπιμένης AE (κατ' Ἐπιμένην C struct. mut.)

1129 vid. com. ad fr. 867 I cf. et. Blockley, The Fragmentary Classicising Historians of the Later Roman Empire, Liverpool 1983, II, 194 fr. 32 II II-III 'fortasse ex libro de Orpheo Musaeoque' (laud. in I) Fowler ad loc. II 8 A add. in fine e sch. 23/25a (cf. fr. 1010 I) μάντις ὧν καὶ προγνούς δύνασθαι αὐτοὺς τὰς Σειρήνας παρελθεῖν Ὀρφέως συμπλέοντος

III. AVCTORES DE ORPHEO

Nicomedes (fr. 1130)

Nicomedem in saec. IV a. C. n. vixisse veri simile est | cf. Lob. 342; Laqueur, *Nikomedes* 10, *RE* XVII 1 (1936) 499s; Jac., *FGrHist* 772; Bremmer in: Borgeaud (ed.), *Orphisme et Orphée*, Genève 1991, 17 adn. 6

1130 T (T 231 K.)

ATHEN. 14, 637a οἶδα δὲ καὶ ἄλλο ὄργανον ὧι τῶν Θραικῶν οἱ βασιλεῖς ἐν τοῖς δαίπνοις χρῶνται, ὡς φησιν Νικομήδης ἐν τῷ Περὶ Ὀρφέως (*FGrHist* 772 F 3).

Eudemus (fr. 1131)

de Eudemo cf. Wehrli, *DSA* 8, ²1969; Flashar, *Die Philosophie der Antike*, III, Basel-Stuttgart 1983, 530s; Casadio, *Wien. Stud.* 112, 1999, 39ss; Bodnár–Fortenbaugh (edd.), *Eudemus of Rhodes*, New Brunswick-London 2002 (vid. praecipue Betegh, *ibid.* 337ss)

1131 T

DAMASC. *De princ.* 124 (III 162, 19 Westerink) ἡ δὲ παρὰ τῷ περιπατητικῷ Εὐδήμῳ (fr. 150 Wehrli) ἀναγεγραμμένη ὡς τοῦ Ὀρφέως οὐσα θεολογία κτλ. cf. fr. 20 I.

Hieronymus Rhodius (fr. 1131a)

Hieronymus Rhodius philosophus Peripateticus saec. III a. C. n. vixit; cf. Arrighetti, *Stud. Class. Or.* 3, 1954, 111ss; Wehrli, *Die Schule des Aristoteles*, Basel ²1969; Mygind in: Gabrielsen et al. (edd.), *Hellenistic Rhodes*, Århus 1999, 255; eius fragmenta ed. White in: Fortenbaugh–White (edd.), *Lyco of Troas and Hieronymus of Rhodes*, New Brunswick 2004, 79ss | idem fuit atque Hieronymus Tlous Simulini filius atque magister Rhodi sepultus (fr. 1131a II) sec. Hiller-Robert, *Hermes* 37, 1902, 121ss, quod veri simillimum videtur; cf. et. Matelli in: Pretagostini–Dettori (edd.), *La cultura ellenistica, il libro, l'opera letteraria*,

1130 1 post ὄργανον nomen instrumenti intercidisse admonet Kaib. : 'steckt er in ἄλλο (vgl. auch. Xenoph. *Anab.* 7, 3, 32)?' Jac.

1131 vid. Wehrli ad loc.

l'esegesi antica, Roma 2004, 307ss; eand. in: Fortenbaugh–White (edd.), I. laud. 289ss; 475ss | fort. Hieronymos et. idem atque auctor laudatus cum Hellanico a Damascio (fr. 69) fuit, pace West, Orphic Poems 177 | de mysterica religione apud Rhodios cf. Nilsson, *Gesch. Gr. Rel.* II ²1961, 220ss; vid. et. Morelli, I culti in Rodi, Pisa 1959; Kontorini, *Inscriptions inédites relatives à l'histoire et aux cultes de Rhodes au IIe et au Ier s. av. J.C.*, Louvain-la-Neuve 1983

1131a T

(I) INSCRIPTIO in basi quadrata saec. III-II a. C. n. Rhodi reperta, loco q. voc. Sümbüllü, prim. ed. Selivanov, *Očerki drevnej topografii ostrova Rodosa*, Kazan 1892, 142, cf. Hiller de Gaertringen, *IG XII 1*, 1895, 141, vid. et. GVI 1916 Peek; Matelli in: Pretagostini–Dettori (edd.), *La cultura ellenistica, il libro, l'opera letteraria, l'esegesi antica*, Roma 2004, 307ss

[γ]ράμματ' ἐδίδαξεν ἔτα πεν[τήκ]ον[θ'] ὅδε]
 δύο τ' ἐπὶ τούτοις [καὶ] εὐσεβῶν [χ]ορο[ῦς] ἄγει]
 Πλούτων γάρ αὐτὸ[ν] καὶ Κόρη κ[ατ]ώκισ[αν]
 [Ε]ρμῆς τε καὶ δα[ι]δούχος Ἐκάτ[η] προσ[φιλή]
 [ᾗ]πασιν εἶναι μυστικῶν τε [ἐ]πιστ[άτην]
 ἔταξαν αὐτὸν πίστεως πά[σ]ης χ[άριν]

5

αὐτὸς ἐσελθὼν ξεῖνε σαφῶς μ[ά]θε [πόσσα μαθητῶν]
 [π]λήθη τοὺς πολλοὺς στέψαν ἐμοῦ[ς] κροτάφους] ||

11131a (I) fr. inc. 58 White 1 [γ]ρά[μμ]ατ' suppl. Kaib. ap. Hiller | 'il contenuto mistico di tutta l'iscrizione ... induce ... a considerare l'ipotesi che ... γράμματ' ἐδίδαξεν possa riferirsi all'idea di γράμματα ἀπόκρυφα (cl. ἀπόκρυφα βιβλία Suda s.v. Φερεκύδης [IV 714 Adler = Pherecyd. fr. 2 Schibli], γράμματα ἀπόκρυφα Callim. fr. 468 Pf., οὗτος [Ἐνὼχ] πρῶτος γράμματα μαθάνει καὶ διδάσκει Lib. Iubil. fr. 4, 18 Denis, διδάξατε δὲ καὶ ὑμεῖς τὰ τέκνα ὑμῶν γράμματα Test. XII Patriarch. III 13, 2 de Jonge, al.) | πεν[τήκ]ον[θ'] ὅδε Kaib. || 2 [καὶ] εὐσεβῶν 'scriptio plena pro κεῦσεβῶν' Matelli | cf. Diod. 1, 96, 3 (fr. 55) τοὺς τῶν εὐσεβῶν λειμῶνας | [χ]ορο[ῦς] ἄγει] suppl. Matelli : [χ]ώρος [σφ' ἔχει] suppl. Wil. ap. Hiller : [χ]ορὸν [μόλε] Peek || 3 κ[ατ]ώκισ[αν] suppl. Hiller | post κ[ατ]ώκισ[αν] distinxit Hiller || 4 [Ε]ρμῆς Selivanov | Ἐκάτ[η] Hiller : Ἐκάτ[ης] Selivanov | προσ[φιλή] Kaib. ap. Hiller || 5-6 suppl. Hiller || 7 [πόσσα μαθητῶν] suppl. Wilamowitz ap. Hiller : [πόσσα πολιτῶν] Kaib. ap. Hiller : [πῶς αἰζήων] vel [παίδων ὅ(σ)α] dub. prop. Peek, qui adn. : 'Platz nur für 8 Buchstaben' : 'sed spatium procul dubio mihi videtur XI-XII litterarum' Matelli || 8 ἐμοῦ[ς] κροτάφους] Hiller : ἐμοῦ [κροτάφους] dub. Selivanov ||

III. AVCTORES DE ORPHEO

(II) INSCR. supra anaglyphum saec. III a. C. n., Ialysi repertum, prim. ed. Hiller–Robert, *Hermes*, 37, 1902, 121ss; cf. et. Nilsson, *Gesch. Gr. Rel.*, II, ²1961, 234s (fig. 4, 1); Arrighetti *Stud. Class. Or.* 3, 1954, 111ss; Dontas, *Εἰκόνες καθεμένων πνευματικῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν τέχνην*, 1960, 70; 5 Fraser, *Rhodian funerary monuments*, Oxford 1977, 34; 129 (fig. 97); Pfuhl–Möbius, *Die Ostgriechischen Grabreliefs*, I, Mainz am Rhein 1977, 500s, II, 1979, Taf. 300, nr. 2085; Matelli in: Fortenbaugh–White (edd.), *Lycio of Troas and Hieronymus of Rhodes*, New Brunswick 2004, 289ss; 475ss
Ἱερωνύμου τοῦ Σιμυλίνου Τλώιου.

Apollonius Aphrodisiensis (fr. 1132)

Apollonius vixit tertio fere a. C. n. saeculo | cf. Schwartz, *Apollonios* 73, *RE* II 1 (1895) 134s; Jac., *FGrHist* 740.

1132 T (T 232 K.)

SUDA s. v. Ἀπολλώνιος (I 309, 13 Adler) Ἀφροδισιεύς, ἀρχιερεὺς καὶ ἱστορικός (*FGrHist* 740 T 1). γέγραφε Καρικὰ, Περὶ Τράλλεων, Περὶ Ὁρέως καὶ τῶν τελετῶν αὐτοῦ.

Chrysippus et Stoici (fr. 1133)

de Stoicis et Orphicis cf. et. Dieterich, *Abraxas*, 1891, 83ss; Guthrie, *Orpheus* 75ss; 235, 255ss; Ziegler, *Orpheus*, *RE* XVIII 1 (1939) 1201; Boulanger, *Mémorial Lagrange*, Paris 1940, 71; Boyancé, *Rev. ét. gr.* 82, 1974, 93ss; 108; West, *Orphic Poems* 36; 53; 58ss; 89s; 113; 183; 193ss; 205; 218s; 222ss; 238s; 243; 261; Brisson, *Rev. Hist. Rel.* 202, 1985, 409s; Obbink, *Cron. Erc.* 24, 1992, 113 adn. 10; Kingsley, *Ancient Philosophy, mystery, and magic*, Oxford 1995, 124; Bernabé in: Gallo (ed.), *Plutarco e la religione*, Napoli 1996, 68s; 72; 79; 84; Long, *Stoic Studies*, Cambridge 1996, 65; Casadesús in: *Actas XI Congr. Esp. Est. Clás.*, Madrid, I, 2005, 309ss

(II) fr. 2 White | in anaglypho duo ambigua symplegmata repraesentantur: 1) magister et quattuor discipuli, ad philosophiam se conferentes ut vid.; inter 1 et 2 quod videtur esse porta inter mundum et inferos; 2) defunctus inter Mercurium, Proserpinam Ditemque, iuxta iuvenem et mulierem qui videntur esse mortui in Orco habitantes; et dextra parte mulier alis papilionis cum duobus figuris; Hiller–Robert haec cum fabula quam Er enarravit (ap. Plat. *Remp.* 614dss) comparaverunt et Hieronymum philosophum peripateticum Rhodium fuisse putaverunt, quod veri simile videtur

1132 = fr. 553 || 2 ἔγραψε S || 3 καὶ S Port. : κατὰ cett. | τῶν om. S

1133 T (T 233 K.)

(I) PHILODEM. De piet. (P. Hercul. 1428 VI 16ss, pp. 80s Gomperz, vid. et Henrichs, Cron. Erc. 4, 1974, 17; Schober, Cron. Erc. 18, 1988 [1993], 119; Obbink, Cron. Erc. 24, 1994, 113) ἐν δὲ τῷ[ι] δευτέρ[ω]ι (sc. Περὶ θεῶν Chrysipp. fr. 1078 [Stoic. Vet. Fr. II 316, 16 Arnim]) τὰ τ[ε] εἰς Ὀρφέα [καὶ] Μουσαῖον (fr. 52) ἀναφερ[ό]μενα καὶ τὰ παρ' [Ὁ]μήρῳ καὶ Ἡσιόδῳ[ι] καὶ Εὐριπίδῃ 5 καὶ ποιηταῖ[ι]ς ἄλλοις, [ὡ]ς καὶ Κλεάνθης (fr. 539 [Stoic. Vet. Fr. I 123, 11 Arnim]) [πει]ράται σ[υ]ννοικεῖν[ν] ταῖς δόξ[αι]ς αὐτῶ[ν]: ἅπαντά [τ'] ἐστὶν [αἰθ]ήρ, ὁ αὐτὸ[ς] ὦν κ[αὶ] πατήρ καὶ [υἱ]ός, [ὡ]ς κἀν τῷ [πρ]ώτῳ μὴ μά[χ]εσθα[ι] τὸ τὴν Πέ[α]ν καὶ μητέρα τ[οῦ] Διὸς εἶναι καὶ θυγ[α]τέρα. τὰς δ' αὐτὰς [π]οιεῖται σ[υ]ννοικεῖ[ώ]σε[ι]ς κἀν τῷ Περ[ι] Χαρίτων (fr. 1081 [Stoic. 10 Vet. Fr. II 316, 34 Arnim]) || (II) CIC. De nat. deor. 1, 41 (Chrysipp. fr. 1077 [Stoic. Vet. Fr. II 316, 12 Arnim]), in secundo autem (sc. libro de natura deorum) volt (sc. Chrysippus) Orpheī, Musaei, Hesiodī Homerique fabellas accommo- dare ad ea quae ipse primo libro de deis immortalibus dixerit, ut etiam veterimi poetae, qui haec ne suspicati quidem sint, Stoici fuisse videantur || (III) PLUT. De 15 Iside 25, p. 360d (cf. Euseb. Praep. Ev. 5, 5, 1), plura invenies in fr. 509 ἀλλὰ δαιμόνων μεγάλων εἶναι νομίζοντες, οὓς καὶ Πλάτων (Sympos. 202e) ... καὶ Χρῦσιππος (fr. 1103 [Stoic. Vet. Fr. II 320, 32 Arnim]) ἐπόμενοι τοῖς πάλαι θεολόγοις κτλ || (IV) GALEN. De placit. Hippocr. 3, 3, 24 ἐμπέπλησται γὰρ ὁ περὶ ἡγεμονικοῦ λόγος ὑπὸ Χρυσίππου γεγραμμένος ἐπὶ ποιητικῶν ἥτοι 20 τὰ πάθη περὶ τὸν θώρακά τε καὶ τὴν καρδίαν συνίστασθαι μαρτυρούντων ἢ δύο εἶναι τῆς ψυχῆς δυνάμεις ὅλωι τῷ γένει διαφερούσας ἀλλήλων, τὴν μὲν ἄλογον, τὴν δὲ λογικὴν. ὥσπερ γὰρ ἐξ Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου βραχέα παρεθέμην ὀλίγωι πρόσθεν ὦν ὁ Χρῦσιππος (fr. 906 [Stoic. Vet. Fr. II 255, 12 Arnim]) ἔγραψεν, οὕτως ἐξ Ὀρφέως καὶ Ἐμπεδοκλέους καὶ Τυρταίου καὶ 25 Στησιχόρου καὶ Εὐριπίδου καὶ ἐτέρων ποιητῶν ἐπὶ μνημονεύει παμπόλλων ὁμοίαν ἐχόντων ἀτοπίαν || (V) GALEN. De placit. Hippocr. 3, 4, 15 ἐμπλήσας ὁ Χρῦσιππος (fr. 907 [Stoic. Vet. Fr. II 255, 30 Arnim]) ὅλον τὸ βιβλίον ἐπὶ Ὀμηρικῶν καὶ Ἡσιοδείων καὶ Στησιχορείων Ἐμπεδοκλείων τε καὶ Ὀρφικῶν || (VI) MINUC. FEL. Octav. 19, 10 eadem fere Chrysippus vim divinam rationalem, 30 naturam et mundum, interim et fatalem necessitatem deum credit Zenonemque interpretatione physiologiae in Hesiodi, Homeri Orpheique carminibus imitatur || (VII) EPIPH. CONST. Haer. 4, 2, 5 (182, 11 Holl) καλοῦσι δὲ αὐτὴν Αἰγύπτιοι

1133 (I) omnia suppl. Gomperz, cf. fr. 28 et comm. ad loc. || 12ss cf. Pease ad loc. || 15 posse poetae O | nec O || 16-19 vid. comm. ad fr. 509 || 17 οὓς Euseb. : ὡς Plut. cod. || 26 παμπόλλων Ald. : παμπόλων H || 32 philologiae P p.c. : physosogiae P a.c. : philosophiae B: physiologica Bursian | Aesiodi Homeri Orfeique cod. : corr. edd. ||

III. AVCTORES DE ORPHEO

Ἴσιον, ἦν καὶ ὥς θεᾶν προσκυνοῦσιν. ὁμώνυμος δὲ τούτῳ καὶ ποταμός ἐστιν
35 Ἰναχος οὕτω καλούμενος. ἐκείθεν ἀρχὴν ἔσχειν τὰ παρ' Ἑλλήσι μυστήριά
τε καὶ τελεταί, πρότερον παρ' Αἰγυπτίοις καὶ παρὰ Φρυγί καὶ Φοίνιξι καὶ
Βαβυλωνίοις κακῶς ἐπινενοημένα, μετενεχθέντα δὲ εἰς Ἑλληνας ἀπὸ τῆς
τῶν Αἰγυπτίων χώρας ὑπὸ Κάδμου καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἰνάχου, Ἄπιδος πρότε-
40 ῶν κληθέντος καὶ οἰκοδομήσαντος τὴν Μέμφιν, ἀλλὰ καὶ παρ' Ὀρφέως καὶ
ἄλλων τινῶν τὴν ἀρχὴν λαβόντα καὶ εἰς αἰρέσεις συσταθέντα ὕστερον ἐν
Ἐπικούρῳ καὶ Ζήνωνι τῷ Στωϊκῷ καὶ Πυθαγόρῳ καὶ Πλάτῳ ἐξ οὐπερ
ἦρξαντο χρόνου κρατυνθείσας ἕως τῶν Μακεδονικῶν χρόνων καὶ Ξέρξου τοῦ
βασιλέως τῶν Περσῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν τῶν Ἱεροσολύμων τὸ πρῶτον καὶ
Ναβουχοδονόσορ αἰχμαλωσίαν καὶ Δαρείου καὶ τῶν κατὰ Ἀλέξανδρον τὸν
45 Μακεδόνα χρόνον.

Charax Pergamenus (fr. 1134)

Characis aetas saec. II p. C. n. | cf. Schwartz, Charax 19, RE III 2 (1899)
2122s; Jac., FGrHist 103; Mei[ster], Charax, Der neue Pauly 2, 1997, 1096s

1134 T (T 9 K.)

SUDA s. v. "Ὀμηρος (III 525, 4 Adler), *plura invenies in fr. 872* ἔστι δὲ ἡ τοῦ
γένους τάξις κατὰ τὴν ἱστορικὸν Χάρακα (FGrHist 103 F 62) αὕτη· Αἰθούσης
Θράισσης Λίνος (fr. 5 I), τοῦ δὲ Πίερος, τοῦ δὲ Οἰαγρος, τοῦ δὲ Ὀρφεύς,
κτλ.

Erotylus (fr. 1135)

de Erotylo vid. fr. 831-834 cum introd.

34 Ἴσιν **M** | ὁμωνύμως **G** || 35 ἐκείθεν δὲ **U** || 36 Φυγί **G** : Φρύγαις **M** || 37 δὲ] τε
U || 38 ὑπὸ] ἀπὸ **M** || 42 κρατυνθείσας **Holl** : κρατυνθεῖσαι **GM** : κρατυνθῆναι **U** ||
44 αἰχμαλωσίαν **Holl** : αἰχμαλωσίας **GUM** | τῶν] τὸν **M** || 45 χρόνον **Holl** : χρόνων
GUM

1134 vid. comm. ad fr. 872 || 1-3 om. **W** || 2 Αἰσθούσης **V**

1135 T (T 235 K.)

P. MAG. XIII 947 (II 128 Preisendanz-Henrichs), pergit fr. 829 Ἐρώτυλος ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς. *plura invenies* in fr. 831.

Theo (fr. 1136)

1136 T (T 236 K.)

IOANN. MALAL. Chronograph. 13, 36 (265 Thurn) ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας αὐτοῦ (Γρατιανοῦ a. 367-383) Θέων ὁ σοφώτατος φιλόσοφος ἐδίδασκε καὶ ἐρμήνευεν τὰ ἀστρονομικὰ καὶ τὰ Ἑρμοῦ τοῦ Τρισεγίστου συγγράμματα καὶ τὰ Ὀρφέως.

Sandon (fr. 1137)

West, Orphic Poems 176s Sandonem a Suda laudatum (fr. 1137) eundem ac Hieronymum Aegyptium esse supposuit : dubitavit Brisson, Rev. Hist. Rel. 202, 1985, 407s | cf. et intr. ad Hieronym. et Hellanic. theolog.

1137 T (T 241 K.)

SUDA s.v. Σάνδων (IV 320, 20 Adler) Ἑλλανίκου, φιλόσοφος. ἔγραψεν ὑποθέσεις εἰς Ὀρφέα βιβλίον α'.

Hieronymus et Hellanicus (fr. 1138)

'num Hieronymus ... et Hellanicus ... *peculiares de Orpheo libros scripserint, dubium est*' Kern 73 T 242 | cf. *quae de Hieronymo et Hellanico dicuntur* in introd. ad theolog. Hieronym. et Hellanic.

1135 vid. comm. ad fr. 831

1136 = fr. 722, cf. comm. ad loc.

1137 = fr. 70 | ad Scamonem (de quo cf. Fowler, Early Greek Mythography, Oxford 2000, 366) rettulit Sturz

III. AVCTORES DE ORPHEO

1138 T (T 242 K.)

DAMASC. De princ. 123 bis (III 160, 17 Westerink) ἡ δὲ κατὰ τὸν Ἱερώνυμον φερομένη καὶ Ἑλλάνικον (sc. Ὀρφικὴ θεολογία), εἴπερ μὴ καὶ ὁ αὐτός ἐστιν, οὕτως ἔχει. quae sequuntur vid. in fr. 75 I.

anonymus (fr. 1139)

1139 T (T 243 K.)

PHOT. Bibl. 170, 117a 1 (II 162 Henry) ἀνεγνώσθη βιβλίον πολύστιχον, μᾶλλον δὲ πολύβιβλον, ἐν λόγοις μὲν ιε΄, τεύχεσι δὲ ε΄. ἐν οἷς μαρτυρίαι δῆθεν καὶ χρήσεις ὁλοκλήρων λόγων, οὐχ ἑλληνικαὶ μόνον ἀλλὰ καὶ περσικαὶ καὶ θράικιοι καὶ αἰγύπτιοι καὶ βαβυλωνιακαὶ καὶ χαλδαϊκαὶ καὶ δὴ καὶ ἰτα-
5 λοὶ ἐκ τῶν παρ' ἐκάστοις δοκούντων λογίων κατεστρώθησαν, ἃς ὁ συγγρα-
φεὺς συμφερομένας πειρᾶται δεικνύνειν τῇ τῶν Χριστιανῶν ἀχράντῳ καὶ
ὑπερφυεῖ καὶ θειοτάτῃ θρησκείᾳ, ... περὶ τούτων ἀπάντων Ἑλλῆσι τε καὶ
Αἰγυπτίοις καὶ Χαλδαίοις καὶ τοῖς προειρημένοις πεφιλοσοφῆσθαί τε καὶ
διακεκηρύχθαι ἐν ἰδίῳ αὐτῶν πειρᾶται δεικνύναι συγγράμμασιν ... τὸ μὲν-
10 τοι ὄνομα τοῦ συντεταχότος τὰ τεύχη μέχρι νῦν οὐκ ἔσχομεν εἰδέναι· οὐ
γὰρ ἐνεφέρετο τοῖς βιβλίοις ὅσα εἶδομεν πλήν γε δὴ ὅτι Κωνσταντινούπο-
λιν ὤκει, γυναῖκί τε νόμῳ γάμου συνώκει καὶ τοῖς ἐξ αὐτῆς αὐτοῦ παισὶ,
καὶ ὅτι μετὰ τοὺς Ἡρακλείου χρόνους τὸν βίον διήμυσεν.

1138 = fr. 69

1139 cf. Lob. 346; Henry ad loc. || 9 αὐτῶν om. M || 12 αὐτοῦ Bekker : αὐτοῦ
cod. || 13 διήμυσεν M

IV. POETAE ET PHILOSOPHI ORPHEI LIBRIS VSI
(fr. 1140-1146)

aliqui poetae (fr. 1140)

1140 T (T 244 K., 4 [A 28] C.)

PLAT. Ion 536b ἐκ δὲ τούτων τῶν πρώτων δακτυλίων, τῶν ποιητῶν, ἄλλοι ἐξ ἄλλου αὖ ἡρτημένοι εἰσὶ καὶ ἐνθουσιάζουσιν, οἱ μὲν ἐξ Ὀρφέως, οἱ δὲ ἐκ Μουσαίου (fr. 20)· οἱ δὲ πολλοὶ ἐξ Ὀμήρου κατέχονται τε καὶ ἔχονται.

Homerus (fr. 1141)

1141 T (T 245 K.)

(I) PHILOSTR. Heroic. 25, 2 (28, 3 De Lannoy) τὸν Ὀμηρον φησί ... μεγαλορρημοσύνην τε γὰρ ὑπὲρ τὸν Ὀρφέα ἀσκήσαι, ἡδονῇ τε ὑπερβαλέσθαι τὸν Ἡσίοδον καὶ ἄλλωι ἄλλον ... 8 Ὀρφέα δὲ ἐν πολλοῖς τῶν κατὰ θεολογίαν ὑπερῆρε, Μουσαῖον δὲ (fr. 65) ἐν ᾠδαῖς χρησμῶν. *quae sequuntur vid. in fr. 848 I* || (II) TZETZ. Ex. II. p. 26, 1 Hermann καὶ μαθητὴν δὲ αὐτόν (sc. τὸν Ὀμηρον) φημι μᾶλλον Ὀρφέως εἶναι ἢ Προναπίδου· εὕρισκω γὰρ αὐτὸν ἂ μὲν τινα τῶν Ὀρφέως ἐπῶν καθ' ὁλοκληρίαν πρὸς τὴν αὐτοῦ μετοχτεύσαντα ποιήσιν, ἕτερα δὲ πάλιν καθ' ἡμίσειαν παρασπᾶσαντα, ἔστι δ' ἂ καὶ μεταφράσαντα ἢ καὶ ἀλληνάλλως μεταστρέψαντα ποιήσιν ὡς τὸ ... [laud. fr. 748] καὶ τὸ ... [laud. fr. 298] κτλ || (III) ATHENAG. Pro Christ. 18, 3 (128 Pouderon) Ὀρφέως δέ, ὃς καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν πρῶτος ἐξηῦρεν καὶ τὰς γενέσεις διεξῆλθεν καὶ ὅσα ἐκάστοις πέπρακται εἶπεν καὶ πεπίστευται παρ'

1140 cf. Linforth 106s; Gil, Los antiguos y la "inspiración" poética, Madrid 1967, 42s; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 43s; 49; 53 || 2 αὖ ἡρτημένοι] ἀνηρτημένοι **W**

1141 3 τῶν] τοῖς **ΦΓ[Γ*]Π** | κατὰ τὴν **κ** || 4 Μοῦσαι **ΦΓ*Π** | δέ] τε **ε** | Orphei versus quos Homerus mutuatus esse criticis veteribus videbatur conguessit Hermann, Orphica 477, cf. Gaffken, N. Jahrb. 29, 1912, 596; vid. et. Riedweg, Ps.-Justin (Markell von Ankyra?) ad Graecos, Basel 1994, 348 | de re cf. et. Böhme, Orpheus. Der Sänger

IV. POETAE ET PHILOSOPHI ORPHEI LIBRIS VSI

αὐτοῖς ἀληθέστερον θεολογεῖν (cf. Herodt. 2, 53, 1 = fr. 880 I; vid. et. fr. 879 III), ὧι καὶ Ὅμηρος τὰ πολλὰ καὶ περὶ θεῶν μάλιστα ἔπεται κτλ. *sequitur* fr. 15 75 II II (IV) PROCL. in Plat. Cratyl. 49, 14 Pasquali (cf. fr. 244 III, vid. *plura* in fr. 243 XXXIII) καὶ Ὅμηρος δ' ἐπόμενος Ὀρφεὶ πατέρα μὲν αὐτὸν ἀνυμνεῖ κοινῇ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων καὶ ἡγεμόνα καὶ βασιλέα καὶ ὑπατον κρειόντων (Θ 31 α 45 al.).

Hesiodus (fr. 1142)

1142 T (T 246 K.)

SCHOL. Lycophr. Alex. 399 (149, 13 Scheer), *plura invenies* in fr. 214 I ὥς φησιν Ἡσίοδος ἐν τῇ Θεογονίᾳ τὴν Ὀρφέως ὑποκλέψας καὶ παραφθείρας θεογονίαν.

Terpander (fr. 1143)

1143 T (T 12 K.)

Ps.-PLUT. De mus. 5 p. 1132f Ἀλέξανδρος δ' ἐν τῇ Συναγωγῇ τῶν περὶ Φρυγίας (FGrHist 273 F 77) ... ἔφη ... ἐζηλωκέναι ... τὸν Τέρπανδρον (Test. 31 Gostoli) Ὀμήρου μὲν τὰ ἔπη, Ὀρφέως δὲ τὰ μέλη. *plura invenies* in fr. 884 I.

Pythagoras (fr. 1144)

vid. frr. 506-509 cum introd. et bibl. | adde Riedweg, Pythagoras, München 2002, *passim*

und seine Zeit, Bern 1970; eund., Die verkannte Muse, Bern 1986; eund., Zeitschr. Pap. Epigr. 71, 1988, 25ss; eund., Der Lykomide: Tradition und Wandel zwischen Orpheus und Homer, Bern 1991; Lizcano Rejano, Emerita 71, 2003, 56s

1142 2 ἐν τῇ Θεογονίᾳ] cf. Hes. Th. 485 τῷ δὲ σπαργανίσασα μέγαν λίθον ἐγγυάλιξεν, cf. fr. 214 I

1143 vid. comm. ad fr. 884 II **2** τὸν Τέρπανδρον del. Weil-Reinach

1144 T (T 222 + 248-250 K.)

(I) DIOG. LAERT. 8, 8 Ἴων δὲ ὁ Χίος ἐν τοῖς Τριαγμοῖς (fr. 116 II *Leurini*) φησιν αὐτὸν (sc. τὸν Πυθαγόραν fr. f *Timpanaro*) εἶνα ποιήσαντα ἀνενεγκεῖν εἰς Ὀρφέα II (II) CLEM. ALEX. Strom. 1, 21, 131, 4, *pergit* fr. 1018 III Ἴων δὲ ὁ Χίος ἐν τοῖς Τριαγμοῖς (fr. 116 I *Leurini*) καὶ Πυθαγόραν εἰς Ὀρφέα ἀνενεγκεῖν τινα ἱστορεῖ II (III) IAMBlich. Vit. Pyth. 28, 146 οὐκέτι δὴ οὖν ἀμφίβολον γέ- 5 γονε τὸ τὰς ἀφορμὰς παρὰ Ὀρφέως λαβόντα Πυθαγόραν συντάξαι τὸν περὶ θεῶν λόγον, κτλ. *plura invenies* in fr. 507 I II (IV) PROCL. in Plat. Tim. III 168, 9 *Diehl* (*Iamblich. in Plat. Tim. fr. 74 Dillon*) αὐται δὲ εἰσιν αἱ Ὀρφικαὶ παραδόσεις· ἃ γὰρ Ὀρφεὺς δι' ἀπορρήτων λόγων μυστικῶς παραδέδωκε, ταῦτα Πυθαγόρας ἐξέμαθεν ὀργιασθεὶς ἐν Λιβήθροις τοῖς Θρακικοῖς Ἀγλαοφάμω 10 τελεστὰ μεταδόντος ἦν περὶ θεῶν Ὀρφεὺς σοφίαν παρὰ Καλλιόπης τῆς μητρὸς ἐπινύσθη· κτλ. *plura invenies* in fr. 507 II II (V) PROCL. in Plat. Tim. III 161, 1 *Diehl* τοιαῦτα μὲν ἂν τις ἀπὸ τῶν προκειμένων λάβοι δόγματα. Πυθαγόρειον δὲ καὶ τὸ ταῖς Ὀρφικαῖς ἔπεσθαι γενεαλογίαις· ἄνωθεν γὰρ ἀπὸ τῆς Ὀρφικῆς παραδόσεως διὰ Πυθαγόρου καὶ εἰς Ἑλλήνας ἡ περὶ θεῶν 15 ἐπιστήμη προήλθεν κτλ. cf. fr. 507 III II (VI) PROCL. Theol. Plat. I 5 (I 25, 26 *Saffrey-Westerink*) ἅπαντα γὰρ ἡ παρ' Ἑλλήσι θεολογία τῆς Ὀρφικῆς ἐστὶ μυσταγωγίας ἔκγονος, πρώτου μὲν Πυθαγόρου παρὰ Ἀγλαοφήμου τὰ περὶ θεῶν ὄργια διδασχθέντος, κτλ. cf. fr. 507 IV II (VII) IAMBlich. Vit. Pyth. 28, 151 ὅλως δὲ φασὶ Πυθαγόραν ζηλωτὴν γενέσθαι τῆς Ὀρφέως ἐρμηνείας τε 20 καὶ διαθέσεως καὶ τιμᾶν τοὺς θεοὺς Ὀρφεὶ παραπλησίως, κτλ. cf. fr. 508 I II (VIII) IAMBlich. Vit. Pyth. 13, 62 διὰ τούτων δὴ καὶ τῶν παραπλησίων τούτοις δέδεικται τὴν Ὀρφέως ἔχων ἐν τοῖς θηρίοις ἡγεμονίαν κτλ. cf. fr. 508 II.

Empedocles

vid. fr.1108

Heraclitus (fr. 1145)

cf. fr. 454-456

1144 vid. comm. ad fr. 506-508 II 4 Τριαγμοῖς *Reines*. : Τριγράμμοις **L** I *confudit rem Suda* s. v. Ὀρφεὺς (III 564, 27 *Adler*, cf. *Orph. fr. 841*) ἔγραψε Τριαγμοῦς (*Küster* : Τριασ- cod.), λέγονται δὲ εἶναι Ἴωνος τοῦ τραγικοῦ II 10 Λιβήθροις *Kern* : Λειβήθροις cod. : Λειβήθροις *Valckenaer* II 11 τελεστὰ *Diehl* : τελέστα cod. : τελετάς *Lob.*

IV. POETAE ET PHILOSOPHI ORPHEI LIBRIS VSI

1145 T (T 251 K.)

CLEM. ALEX. Strom. 6, 2, 27, 1 σιωπῶ δὲ Ἑράκλειτον τὸν Ἐφέσιον, ὃς παρ' Ὀρφέως τὰ πλείστα εἴληφεν.

Hippias Eleus (fr. 1146)

1146 T (T 252 K., 4 [B 3] C.)

CLEM. ALEX. Strom. 6, 2, 15, 1 φέρε ἄντικρυς μαρτυροῦντα ἡμῖν Ἰππίαν τὸν σοφιστὴν τὸν Ἥλειον ... παραστησώμεθα ὧδέ πως λέγοντα (86 B 6 D.-K. = fr. 6 Untersteiner): 'τούτων ἴσως εἴρηται τὰ μὲν Ὀρφεὶ τὰ δὲ Μουσαίῳ (fr. 51), κατὰ βραχὺ ἄλλω ἀλλαχοῦ, τὰ δὲ Ἡσιόδῳ, τὰ δὲ Ὀμήρῳ, τὰ δὲ τοῖς 5 ἄλλοις τῶν ποιητῶν, τὰ δὲ ἐν συγγραφαῖς τὰ μὲν Ἑλλήσι, τὰ δὲ βαρβάροις· ἐγὼ δὲ ἐκ πάντων τούτων τὰ μέγιστα καὶ ὁμόφυλα συνθεὶς τούτον καινὸν καὶ πολυειδῆ τὸν λόγον ποιήσομαι.'

Neoplatonici

de Orphicorum carminum per allegoriam interpretibus et commentatoribus cf. fr. 665-677 | Neoplatonici Orpheo doctrinam Platonice passim tribuunt, cf. et. Syrian. in Aristot. Metaph. 182, 27 οὐτ' οὖν οἱ ἄριστοι τῶν φιλοσόφων ἀφίστανται τῶν θεολόγων οὐθ' οἱ θεολόγοι τὰ δεύτερα δυνατώτερα καὶ ἀμείνω τῶν ἀρχηγικωτέρων φασὶν εἶναι, ἀλλὰ μία ἢ παρὰ πᾶσιν αὐτοῖς ἀλήθεια

1146 de re cf. Pòrtulas in: Auger-Said (edd.), *Généalogies mythiques*, Paris-Nanterre 1998, 334s; cf. et. FGrHist 6 F 4, Plat. Hipp. mai. 282a εἴωθα μέντοι ἔγωγε τοὺς παλαιούς τε καὶ προτέρους ἡμῶν προτέρους τε καὶ μᾶλλον ἐγκωμιάζειν ἢ τοὺς νῦν et Jac. et Untersteiner, *comm. ad loc.*; vid. et. Linforth 105s; Fowler, *Early Greek Mythography*, Oxford 2000, XXXIIs ll 2 Ἥλειον Stählin : ἡλείον Λ³ : ἡλιον L ll 4 ἄλλω] ἄλλως Geel ll 6 μέγιστα καὶ] μάλιστα Nauck : βέλτιστα καὶ Cobet

V. ORPHEVS IN POESI CELEBRATVS
(fr. 1147-1151)

dithyrambus (fr. 1147)

1147 T

BACCHYL. Dithyr. fr. **29 Maehl., 5 Irigoin (prim. ed. Lobel, P. Oxy. XXXII, 1967 'addendum' ad 2364, p. 160s; cf. et. Sn., Gnomon 40, 1968, 122s; Sutton, Dithyrambographi Graeci, 1989, f. **12)

(a) Ἀγναὶ ἀν]αξίχοροι
κοῦραι Δ]ιὸς ἀργικε[ραύνου
]οι χρυσάμ[πυκες
(.)... Ἐλι]κῶνα λιπ[

(b) ...
...
ἀ]γακλεί[
]ωναι[
]λοφων
]σελασεν.[

]αις	5
]ἐπίμοιρο[	
]ν Διός·	
]νας	
] ἄγαλμα	
]ων κἄλων	10
]σε βίου	
]αλεν βιά[	

1147 e dithyrambo fortasse Ὀρφεύς inscripto sec. Maehl., Irigoin, vid. et. Sutton 31 || (a) 1 Ἀγναὶ Barrett | ἀν]αξίχοροι Lobel || 2 κοῦραι Sn. : Μοῦσαι Barrett | cet. suppl. Lobel || 3 ὦ παρθέν]οι suppl. Sn. | χρυσάμ[πυκες suppl. Lobel || 4 in. δεῦθ' Barrett : εἴθ' vel αἶ θ' dub. Maehl. in comm. | Ἐλικῶνα Lobel | λιπ[οῦσαι Sn. : λίπ[ον vel λιπ[εῖν ... σπεύσατε malit Maehl. || (b) 1 suppl. Lobel || 10 κἄ-λων] i. e. καλῶν? Maehl. || 12 τέ]θαλεν Lobel : ἔσ]θαλεν dub. Maehl. in app. crit. |

V. ORPHEVS IN POESI CELEBRATIVS

] εκόμα			
(c) col. I		col. II	
	]ν φραδαῖς	[	
	]ῆδεα	[	
	]ασε	. [	
	]	πε[	
	]ένα κυ-	ομ[	5
	]	πα[	
	]	ολε[	
	]		
	]	[	
	]	ναι[	
	]	χρυ[	
	]τὲκ	ζη[	10
	... ἦτ[		
	αζ[		
	. [		
	...		
(d)	] [ ]λευ[		
	]χαρ[		
	] ἐπ' ἀη[		
	]ον σοφ. [ ]		
	]ωσι γέρας·	5	
	]οι καὶ δένδρα [		
	πόν[τι]όν τ' [ε]ῖαγες οἶδ[μα		
	κλε[ῖό]ν <σε τὸν Οἰαγρίδα[ν]		
	ἔ]κα[τ]ι Μούσας ἐρασιπ[λοκάμου·		
	<? —>		
	τοῦτο]ν ὁ τοξοδάμας	10	
	τίμασ' ἐ]κάεργος Ἀπόλλ[ων·		

fort. βια[ίως Maehl. in app. crit. (vel βιά]ταν in comm.) || 13 ἀκερ]σεκόμας (vel ἀκει]ρε-) Sn. || (d) 3 fort. ἀῆ]ται Maehl. in comm. || 5-6 de musices vi Orpheo donata ut vid. ('the fish also may have been mentioned' Lobel); de voce γέρας cf. Bacchyl. 19, 13s || 6 [θῆ]ρες] οἱ καὶ δένδρα ν[αῖον] tempt. Maehl. p. 285 || 7 πόν[τι]όν τ' Sn. | cet. Lobel || 8 κλε[ῖό]ν <σε Maehl. in textu (at 'κλε[ῖό]ν <τε temples' in app. crit.) : εὐαί]νετον Lobel || 9 ἔ]κα[τ]ι Maehl. | Μούσας] Orphei mater | ἐρασιπ[λοκάμου Lobel || 10 τοῦτο]ν Maehl. : (Μούσας) παῖδ' ὅ]ν Sn. || 11 in. suppl. Sn., cet. Lobel | de Apolline Orphei patre sec. Irigoin, sed 'Apollo might have been men-

DE ORPHEO ET ORPHICIS TESTIMONIA

εὐρών ὁ] μὲν κυρεῖ θεῶν[δαίτεσιν] ὀψιγόνων τ' ἀνδρῶν] μελιτευχέα παγ[άν]αι πιθεῖν ξοθε[15] καὶ ἐμ' ἀμ[β]ρ[οσ . . .]ι κατασπειρ.[			
⟨?—⟩			
]τορίας]σι καλυμμα[ι]θύσας φρ...[20]αιω κλ.[.]φ[ ]θεα καὶ γ[.]			
(e)	]αι θεότ[ ]]ωνετι.εα[. . .]υφαινε σο[ ]κυα[ ]' . [.]ροβρον[τ]εῖ· κ[σχέ]τλιος·[ ]ων κ[5 . . .]. [	(f)	. . .] [ ] [ ] φε.. [ ]] ι]εκρρον]]αρσει·[ ] [. . . (i) . . .
(g)	[Π]υθοῖ βρύει[ ]] ἀγλαῖα]ον ξενίαισ[ ]νο[π[ ] τω[π[. . . η[υ[κ[τ[. . .	(h)	. . .] κα[.] λε[π[ ] σπ[π[ ] μει[η[ ]ιαχά[5 υ[ ]καστ[κ[ ]βόα[τ[ ]θε[. . .] [ν][

tioned in some other aspect' Lobel || 12-14 cf. Maehl. comm. ad loc. || 12 suppl. Sn. || 13 δαίτεσιν (vel ἐς χάριν) Sn. || 14 suppl. Sn. || 15-18 cf. Maehl. comm. ad loc. || 16 suppl. Lobel || 17-18 κατασπειρ[αι λόγοις / δόξαν ἀνακ]τορίας dub. prop. Maehl. in app. crit. || 19 -οι]σι καλύμμα[σι suppl. Lobel || 20 ι]θύσας Lobel | φρένα dub. prop. Maehl. || 21 'κλυ[τ]οφ[- possis' Maehl. || (e) 5 suppl. Lobel || (f) 2 'ΦΕΡΕ[possis' Maehl. || 4 ν]εκρρον? Maehl. || 6 θ]άρσει? Maehl. || (i) 5 κα]ναχά[? Maehl.

tragoediae (fr. 1148)

vid. Lissarrague, *Musica e storia* 2, 1994, 274ss

1148 T (253 K.)

(I) AESCH. tetr. *Lycurgeae secunda fabula* Βασσάραι, cf. p. 138ss Radt || (II) ARISTIAS Ὀρφεύς ap. Poll. 9, 43 = TrGF 9 F 5 Snell ἦν μοι παλαίστρα καὶ δρόμος ξυστὸς πέλας || (III) TRAG. ADESP. ap. crater. Apul. (Ruvo, coll. Feni-
cia c.a. 330-300 a. Chr.) = fr. 8d Kannicht-Snell ΟΡΦΕΥΣ || (IV) TRAG. ADESP.
fr. 597 K.-S. (Hesych. s. v. πολυβέλεμνοι)· οἱ ὑπομνηματισάμενοι τὰς πολυ-
στίκτους, ὅτι τὸν Ὀρφέα ἀπέκτειναν πολλοῖς βέλεσιν || (V) TRAG. ADESP.
fr. 291 K.-S. (Lucian. Pisc. 2) cf. fr. 1050 λακιστὸν ἐν πέτραισιν εὐρέσθαι μό-
ρον || (VI) LUCAN. *Orpheus* fr. 1-5 (392ss Badalì = fr. 1-5 Morel)

fr. 1 nunc plenas posuere colos et stamina Parcae
multaque delatis haeserunt saecula filis.

fr. 2 (*Orph. fr. 995*) gaudent a luce relictam
Eurydicen iterum sperantes Orphea manes.

fr. 3 maerens et tristis ad undam
Strymoniam Eurydicen raptam lacrimabile flevit.

fr. 4 (*Liber monstror. 1, 6, cf. fr. 990 III*) Orpheus citharista erat Aeneae et
quintus citharista in Grecia. postmodum Eurydice, uxor ipsius, a serpente per-
cussa mortua erat, et paene insanus factus est et in silvis lyram percutiebat et
bestiae ad audiendum lyram ipsius veniebant.

fr. 5 (*Liber Monstror. 3, 3, cf. fr. 990 IV*) hydra anguis armatus fuisse de-
scribitur, quae Eurydicen coniugem Orphei in ripa fluminis capite truncavit et
demersit in gurgitem et sicut Scylla monstribus ita et haec serpentibus praecincta
fuisse fingitur.

vid. et. tria fragmenta incerta ap. Badalì fr. 5a, 5b, 5c, p. 394.

1148 1 de hac Aesch. fabula cf. West, *Bull. Inst. Class. Stud.* 30, 1983, 69; Di
Marco in: Masaracchia, *Orfeo e l'Orfismo*, Roma 1991, 101ss || **2** cf. Wil., Glaube II,
196 adn. 2 || **3** in cratere 'ΟΡΦΕΥΣ ornatum scaenicum indutus fidibus canens aedes
Plutonis appropinquat' Kannicht-Snell ad loc., cum bibl. || (**fr. 1**) **2** dilatis *Baehrens*,
Postgate || (**fr. 2**) **1** reductam *Burmman teste Thilo* || (**fr. 3**) **1-2** versus rest. *Morel e*
Liber monstr. 2, 8 dum ipse tristis et maerens ad undam Strymonis raptam Eurydi-
cen lacrimabili deflevit carmine || (**fr. 4**) **1** Aenius *Berger* | quantus *Berger* : inclitus
Postgate || **2** Eurydice edd. : erudita cod. || **3** lyram edd. : lira cod. || (**fr. 5**) sic *Unger*
Lucani versus restituere temptavit: praecipitem fugientem in ripa fluminis alta / prae-
cinctum multo angue caput pede trita necavit / et vero tractam demersit gurgitem in
imum

DE ORPHEO ET ORPHICIS TESTIMONIA

comoedia (fr. 1149)

1149 T (T 254 K.)

ANTIPHAN. Ὀρφεύς, cf. fr. 178 K.-A. βύστραν τιν' ἐκ φύλλων τινῶν.

pantomimus (1150)

1150 T (T 256 K.)

LUCIAN. de salt. 51 (= fr. 1053) ἔχει καὶ Θράικη πολλὰ τῶι ὀρχησομένῳ ἀναγκαῖα, τὸν Ὀρφέα, τὸν ἐκείνου σπαραγμὸν καὶ τὴν λάλον αὐτοῦ κεφαλὴν τὴν ἐπιπλέουσαν τῇ λύρῃ, καὶ τὸν Αἴμον καὶ τὴν Ῥοδόπην.

in amphitheatro (fr. 1151)

1151 T (T 257 K.)

(I) MARTIAL. Spect. 24 (21)

quidquid in Orpheo Rhodope spectasse theatro

dicitur, exhibuit, Caesar, harena tibi.

repserunt scopuli mirandaque silva cucurrit,

quale fuisse nemus creditur Hesperidum.

affuit immixtum pecori genus omne ferarum

5

et supra vatem multa pependit avis,

ipse sed ingrato iacuit laceratus ab urso.

haec tantum res est facta παρ' ἱστορίαν.

|| (II) MARTIAL. Spect. 25 (21b)

Orphea quod subito tellus emisit hiatu

ursam invasuram, venit ab Eurydice.

1149 cf. fr. 631 et comm. ad loc.

1150 cf. Kern, Orpheus 56 || **1** ἐχει. καὶ **Γ** et fort. **Φ** || **3** Αἴμον **ΕΦ** : spiritu caret **Γ**

1151 (I) 5 adfluit *Heinse* || **8** tantum] tamen **H** : tamen haec **T(K)** | παρ' ἱστορίαν *Housman* (τάδ' ἱστορία iam *Buecheler*) : ita pictoria **HT** : ita picta alia **W** : itaque ficta alia **Bonon.** || **(II) 2** ursam (*Housman*) invasuram *Postgate* (mersuram vel elisuram *Housman*) : versam is amur **H** : versa miramur **T** : alii alia

ENKYKLION KEPION

(Rundgärtchen)

Zu Poesie, Historie und Fachliteratur der Antike

Herausgegeben von

Markus Janka

2004. 322 Seiten. Geb. € 88,- / sFr. 151,-

ISBN 3-598-73017-9

Aus Anlass des siebenzigsten Geburtstages von Hans Gärtner, ehemem Professor für Klassische Philologie in Regensburg, haben Kollegen, Schüler und andere Weggefährten ein *enkyklion kepion* (Rundgärtchen) zu Ehren des Jubilars bepflanzt. Um die schier enzyklopädische Breite der fachwissenschaftlichen Interessen des stets ‚zweisprachigen‘ Editors, Übersetzers, Interpreten, Lexikographen, Rezensenten und Bibliographen Hans Gärtner wenigstens anzudeuten, hat sich eine stattliche Anzahl arrivierter und jüngerer Gelehrter aus verschiedenen Bereichen der Wissenschaften vom Klassischen Altertum zusammengefunden. So spiegeln die thematischen Blöcke der Festschrift auch seine Hauptgebiete in Lehre und Forschung wider. Sie widmen sich der griechischen und lateinischen *Poesie*, *Historie* (also: Geschichtsschreibung, Roman und Biographie) und *Fachliteratur* (einschließlich: Philosophie). Der Band spricht in seiner solcherart arrangierten Buntheit nicht nur Klassische Philologen, sondern alle an, die aus der antiken Literatur in ihrer gesamten zeitlichen und generischen Breite und Vielfalt lernen wollen.

www.saur.de

K · G · Saur Verlag
A Part of The Thomson Corporation

Postfach 70 16 20 · 81316 München · Germany
Tel. +49 (0)89 76902-300 · Fax +49 (0)89 76902-150/250
e-mail: saur.info@thomson.com <http://www.saur.de>